

PRAVNI

TERMINOLOŠKI

SLOVAR

DO 1991 • GRADIVO

ZAL ŽBA
ZRC

Zbirka **Slovarji**

Pravni terminološki slovar (do 1991, gradivo)

© 1999, ZRC SAZU

Sešavila Pravna komisija Sekcije za terminološke slovarje

Jaromir Beran, Alojzij Finžgar, Jože Juhart, Peter Kobe, Viktor Korošec, Ciril Kržišnik, Gorazd Kušej, Avguš Munda, Vladimir Murko, Albin Ogris, Stanko Peterin, Leonid Pitamic, Janko Polec, Miloš Rybař, Rudolf Sajovic, Milan Škerlj, Makso Šnuderl, Ivan Tomšič, Lado Vavpetič, Sergij Vilfan

Končna redakcija Sekcija za terminološke slovarje

Marjeta Humar, Silvo Torkar, Maja Košmrlj-Levačič, Ivanka Šircelj-Žnidaršič, Polona Gantar

Izdal

ZRC SAZU,
Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša,
Sekcija za terminološke slovarje

Za izdajatelja

Varja Cvetko Orešnik
Strokovni pregled
Borut Stražisar, Janez Jeglič
Pravorečni pregled latinskih gesel
Martin Benedik
Kontrolni pregled in korekture
Cvetana Tavzes
Računalniški vnos
Silvo Torkar
Obdelava in vnos korektur
Marija Djurović, Ana Anžel

Založil

Založba ZRC, ZRC SAZU
Za založnika
Oto Luthar

Urednik založništva

Vojislav Likar
Oblikovanje zbirke
Milojka Žalik Huzjan

Tisk

Tiskarna Delo, Ljubljana

*Tisk sta finančno podprli Ministrstvo
za kulturo in Ministrstvo za znanost in
tehnologijo Republike Slovenije*

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

34(038)=163.6

PRAVNI terminološki slovar : do 1991, gradivo / [sešavila pravna komisija Sekcije za terminološke slovarje Jaromir Beran ... [et al.] ; končna redakcija Sekcija za terminološke slovarje Marjeta Humar ... et al.]. - Ljubljana : Založba ZRC (ZRC SAZU), 1999. - Zbirka Slovarji / ZRC SAZU)

ISBN 961-6182-72-2

1. Beran, Jaromir 2. Humar, Marjeta
98179072

**PRAVNI TERMINOLOŠKI
SLOVAR
DO 1991, GRADIVO**

LJUBLJANA 1999

Uvod

Slovenska pravna terminologija ima najdaljšo tradicijo med vsemi slovenskimi terminologijami. Že leta 1853 je izšla na Dunaju *Juridisch-politische Terminologie für die slavischen Sprachen Österreichs. Deutsch-kroatische, serbische und slovenische Separat-Ausgabe*, pri kateri so sodelovali Matija Dolenc, Fran Miklošič in Matevž Cigale. Leta 1894 je prav tako na Dunaju izšla Babnikova *Nemško-slovenska pravna terminologija*. V tem stoletju so pravnoterminološka prizadevanja oživila z ustanovitvijo Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani. 9. maja 1939 je pravni razred AZU določil posebne proračunske postavke za pripravlanje pravne in sodnomedicinske terminologije. Glavna skupščina AZU je na predlog predsedstva 12. julija 1940 odobrila sklep pravnega razreda, da pričnejo s pripravljalnimi deli za izdajo terminologije, vendar je med vojno delo počivalo. Po vojni je glavna skupščina AZU na seji 2. oktobra 1945 izvolila v oddelek za pravno terminologijo akademike in univ. profesorje dr. Janka Polca, dr. Frana Ramovša in dr. Milana Škerlja. Akademik Škerlj je glede izdaje pravne terminologije izdelal referat, ki ga je oddelek za pravno terminologijo odobril 25. aprila 1946 in obenem sklenil, da je treba takoj začeti z deli.

Oddelek se je preimenoval v Komisijo za pravno terminologijo, člani komisije so postali še akademik in univ. prof. dr. Leonid Pitamic, univ. prof. dr. Rudolf Sajovic in sodnik vrhovnega sodišča v pokoju Rudolf Sterle, predsednik je postal akademik Milan Škerlj, po njegovi smrti (1947) pa prof. Sajovic, 32 ekscerptorjev je izpisovalo gradivo iz uradnih glasil in pravnega slovstva od leta 1895 dalje (gradivo do tega leta je obseženo v Babnikovi terminologiji). Ekscerpiranje je bilo v glavnem končano januarja 1952, nato pa je potekalo v skrčenem obsegu do leta 1986, pri čemer je bilo od 1969 zaradi zmanjšanih denarnih sredstev omejeno na slovensko izdajo zveznega uradnega lista in slovenski republiški uradni list, izjemoma tudi na posamezne pravne monografije ali posamezne članke v reviji *Pravnik*. V komisijo so bili tedaj dodeljeni še: univ. profesorja dr. Avgušt Munda in dr. Albin Ogris ter dr. Rudolf Kolarič kot jezikovni svetovalec in tako je komisija začela delovati. Po obsežnem razpravljanju je komisija, tedaj že kot Pravna sekcija Terminološke komisije SAZU, sprejela 13. marca 1953 načelni sklep, ki je med drugim določal:

1. Slovenska pravna terminologija je namenjena v prvi vrsti pravnikom.
2. Terminologija je enojezična. Vanjo se sprejmejo naslednji tuji izrazi:
 - a) ki so še danes v rabi; te tujke se navedejo s kazalko, opozarjajočo na slovenski izraz;
 - b) navedejo se tudi tujke, ki se bolj poredko uporabljajo, prav tako s kazalko, opozarjajočo na slovenski izraz;
 - c) tudi stare tujke, ki so se nekdaj uporabljale, se sprejmejo v terminologijo, kolikor jih nismo že popolnoma zavrgli, in sicer tudi s kazalko, opozarjajočo na slovenski izraz;
 - č) navedeti je treba tudi tujke, za katere še nimamo slovenskega izraza.
3. V terminologijo se sprejmejo samo pravni izrazi. To so:
 - a) izrazi, ki so samo pravni,
 - b) izrazi, ki v pravu nekaj pomenijo,
 - c) izrazi, ki imajo poleg drugega splošnega pomena še pravni pomen, bodisi sami zase ali v določeni zvezi.

Vsi ti izrazi se sprejmejo, četudi so splošno znani.

4. Pojasnila se dajo:

- a) samo manj znanim besedam,
 - b) izrazom, ki v pravu pomenijo nekaj drugega kakor v vsakdanjem življenju,
 - c) izrazom, ki imajo v pravnih in drugih znanstvenih disciplinah različen pomen.
- 5. Pri obdelavi terminov je treba gledati na pravni jezik in navedi tudi potrebne zveze (frazologijo). Pri obsežnih zvezah ni treba navedi vseh, temveč samo nekaj, po možnosti značilnih primerov.**

Ta načela je sekcija ponovila 1. julija 1967, ko je sprejela sklep o vidikih, ki naj bi veljali za končno redakcijo slovenske pravne terminologije. Ti so:

1. Pravna terminologija je v prvi vrsti namenjena pravnikom.
2. Skladno s tem naj se ne pojasnjujejo osnovni pojmi, ki jih mora vsak pravnik poznati, pa tudi ne pojmi, ki še niso razčiščeni, pač pa naj se dajo kratka pojasnila pravnozgodovinskim izrazom, izrazom, ki imajo v pravu drug pomen kakor v splošnem jeziku, in tujkam.

Komisija oz. sekcija je v zvezi z načelnim sklepom s 13. marca 1993 in sklepom o vidikih za končno redakcijo s 1. julija 1967 na sejah od termina do termina odločala, ali je razlaga potrebna ali ne. Sodila je, da so nekatere razlage teoretično sporne in da tudi zato niso primerne za objavo.

Sekcija je ta načela vseskozi upoštevala, ko je na tedenskih sejah obdelovala nabrano gradivo. Na ta način je trikrat obdelala vse črke abecede. Večkratna obdelava je bila potrebna, ker se je glede na različne povojne ustave zakonodaja stalno dopolnjevala in spreminjala, vse to pa je prinašalo tudi novo terminologijo. Sprejetih je bilo več obsežnih sistemskih zakonov (npr. l. 1977 zakon o pomorski in notranji plovbi s 1046 členi, l. 1978 zakon o obligacijskih razmerjih s 1109 členi).

Zaradi smrti nekaterih članov sekcije so prišli vanjo novi člani, tako je po smrti akademika Polca (1956) prevzel naslednje leto njegovo področje akademik in univ. prof. dr. Viktor Korošec, po smrti prof. Ogrisa (1959) je bil imenovan za člana univ. prof. dr. Vladimir Murko (+1986), naslednje leto je po smrti prof. Sajovica prevzel vodstvo komisije akademik Korošec (+1985), nova člana pa sta postala univ. prof. dr. Alojzij Finžgar (+1994) in dr. Jože Juhart (+1967).

V letih 1963–1974 je bil član sekcije univ. doc. dr. Jaromir Beran. Po smrti univ. prof. Munde in Pitamica (1971) so bili imenovani za člane sekcije: univ. prof. dr. Peter Kobe (+1995) in dr. Ivan Tomšič (+1976) ter samostojni svetnik v republiškem sekretariatu za pravosodje in občo upravo dr. Ciril Kržišnik. Člani sekcije so bili tudi akademiki pravniki, člani razreda za zgodovinske in družbene vede SAZU, univ. prof. dr. Gorazd Kušej (+1985), dr. Makso Šnuderl (+1979) in dr. Lado Vavpetič (+1982). 1975 sta postala zunanja sodelavca univ. prof. dr. Sergij Vilfan (+1996) in Zvonka Leder-Mancini, prof., z Inštituta za slovenski jezik SAZU kot jezikovna svetovalka. Sekcijo je od l. 1982 vodil njen član, znanstveni svetnik dr. Ciril Kržišnik, drugi člani so bili: akademika univ. prof. dr. Alojzij Finžgar in dr. Sergij Vilfan, univ. prof. dr. Peter Kobe in dr. Stanko Peterin (+1998), Miloš Rybař, prof. (1983–1988). Sodelavci s Pravne fakultete so bili profesorji: dr. Rupko Godec, dr. Jože Mencinger, dr. Franjo Štibler, dr. Bojan Zabel, dr. Polonca Končar, dr. Marjan Pavčnik.

Komisija se od leta 1986 dalje ni več sestajala. Delo je teklo korespondenčno, opravljal pa ga je predvsem dr. C. Kržišnik (do 1988 tudi M. Rybař). V letu 1986 je bila namreč zaradi slovaropisne kritike sprejeta odločitev, da je treba dodati razlage vsem terminom in terminološkim zvezam in ne le tištim, za katere se je prej komisija sproti odločala. To je bilo usodno za dokončanje slovarja. Dr. C. Kržišnik je aktivno honorarno delal pri slovarju do pomladi 1993. S spremembo družbenega sistema 1990 in z osamosvojitvijo Slovenije 1991

se je začela oblikovati nova zakonodaja, ki jo je dr. Kržišnik le v manjši meri lahko upošteval pri pisanju razlag takrat obravnavanih črk (K–S).

Po letu 1991 je potekal računalniški vnos slovarja, intenzivnejša leksikografska obdelava slovarja pa predvsem v letih 1996–1998. Pri njej so sodelovali leksikografi Sekcije za terminološke slovarje Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša: Marjeta Humar, prof., Silvo Torkar, prof., Maja Košmrlj-Levačič, prof., Ivanka Šircelj-Žnidaršič, prof., in Polona Gantar, prof., kontrolni leksikografski pregled in korekture pa je opravila Cvetana Tavzes, prof.

V zadnji fazi leksikografske obdelave sta slovar pregledala pravnik a si št. mag. Borut Stražičar in Janez Jeglič, sodnik v pokoju, ki sta s svojimi pripombami pripomogla k izboljšanju nekaterih slovarskih rešitev.

Jezikovni pregled latinskih gesel in njihove izgovorjave je opravil lektor za latinski jezik Martin Benedik, prof.

Pričujoči enojezični razlagalni Pravni terminološki slovar (do 1991, gradivo) je torej rezultat dolgoletnega dela več generacij slovenskih pravnikov in leksikografov. Obsega 12363 slovarskih člankov z veliko zvezami. Slovar ni bil dokončan v času, ko je še veljala zakonodaja izpred leta 1991, njegovo celovito noveliranje pa zaradi vrste okoliščin, zlasti zaradi starosti ali smrti soavtorjev, žal ni bilo izvedljivo.

Vsa zvezna (jugoslovanska) zakonodaja, ki je Ustavno sodišče Republike Slovenije ni razveljavilo, se še danes smiselno uporablja. Od približno 450 nekdanjih zveznih zakonov jih je danes po oceni pravnikov v veljavi še 150.

L. 1990 je bil sprejet ustavni zakon za izvedbo 96. ustavnega amandmaja k ustavi RS, ki izrecno navaja, kateri zvezni zakoni oz. njihove določbe se v RS ne uporabljajo (Ur. l. RS, 37/1990). V 96. ustavnem amandmaju pa se navaja, da odtlej izdani zvezni zakoni veljajo šele, ko da k njim soglasje republiška skupščina (Ur. l. RS, 35/1990). Poleg tega se v 4. členu ustavnega zakona za izvedbo temeljne ustavne lištine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije (Ur. l. RS, 1/91-I) govori, da se z dnem osamosvojitve RS kot republiški smiselno uporabljajo zvezni predpisi, če niso v nasprotju s pravnim redom RS (npr. poimenovanje Jugoslovanski letalski register se bere Republiški letalski register). Iz zakonodaje pa se črta tudi vse tisto, za kar je Ustavno sodišče RS ugotovilo, da je protiuslavno. Prav zato se je Sekcija za terminološke slovarje kljub drugačnim skušnjavam odločila, da slovarja ne bo retuširala z različnimi črtanji ali delnimi preformulacijami, ker za kaj takega nikakor ni kvalificirana.

Slovar predstavlja največjo sistematično zbirko slovenskih pravnih pojmov, zato mislimo, da bo koristen pripomoček za ustalitev slovenske pravne terminologije in dobra podlaga za izdelavo pravnega slovarja, ki bo zajel tudi terminologijo iz časa po osamosvojitvi. Kljub njegovi nepopolnosti izdajamo slovar v omejeni nakladi in kot gradivo med drugim tudi zato, da zavarujemo avtorsko delo starejše generacije slovenskih pravnikov, ki so vanj vložili veliko svojega raziskovalnega časa in znanja.

Sekcija za terminološke slovarje

Ljubljana, marca 1999

Ureditev slovarja

Kot gesla nastopajo samoštalniki, pridevniki, glagoli, predlogi (**iz, izven**) in prislovi (**imenoma, izmenoma**). Samoštoljna gesla so tudi nekatere stalne besedne zveze, zlasti tište, ki se uporabljajo v več širših besednih zvezah (**avtorska pravica, avtorsko delo, industrijska lastnina, pravni posel**), enako tudi krajšave (**PTT, TIR, INCOTERMS, Interpol**). Pri glagolih so kot podgesla na koncu slovarskega članka dodani povratni glagoli (**izreči se, izseliti se, izkazati se**) in deležniki (**iztožen, izvršen**).

Slovarski članek ima te dele: glavo z zaglavjem in razlago, tej navadno sledi ponazarjalno gradivo; dopolnjujejo ga lahko podgesla. Glava je začetni del slovarskega članka in sega do vključno označevalnika besedne vrste. V glavi je geslo zapisano v osnovni obliki. Samoštolniki so podani v imenovalniku in roditeljski ednine (pri množinskih samoštolnikih v množini, tedaj je označevalnik mn.). Samoštolniki, ki se najpogosteje uporabljajo v množini, imajo označevalnik nav. mn., pridevniki in deležniki so podani z oblikami za vse tri spole, glagol v nedoločniku in prvi osebi ednine sedanjega časa. Osnovni obliki sledi slovnični označevalnik, ki označuje besedno vrsto. Pri samoštolniku je to oznaka za spol, pri glagolu oznaka za vid.

Pri onaglaševanju gesel in pri navajanju njihove izgovarjave se slovar izogiba dvojnicam in praviloma navaja tišto, ki je v Slovarju slovenskega knjižnega jezika (SSKJ) na prvem meštu oz. jo SSKJ načelno uveljavlja.

Poimenovanja, ki so bila v uporabi do leta 1918, imajo spredaj dve zvezdici (****izselilni red**), tišta pa, ki so se uporabljala v letih 1918–1945, eno zvezdico (***indirektni naklep, *industrijski požig**). Nekatera poimenovanja nimajo zvezdic samo zato, ker so bila v uporabi še nekaj let po vojni in so bila ponovno uvedena z novo zakonodajo po l. 1991 (**notar**).

V zaglavju je pri tujejezičnih geslih v oklepaju naveden označevalnik, ki označuje izvor besede ali besedne zveze (lat.), ponekod tudi prevod (**in fraudem creditorum**), če ta ni že del razlage (**in merito**); enako velja tudi pri terminoloških zvezah znotraj slovarskega članka. Ponekod ima slovensko geslo ali terminološka zveza v oklepaju dodano ustreznico v tujem jeziku, označevalnik pa označuje jezik, iz katerega je ta vzeta (**imenje, izročitev z izjavo**). Kadar naštopata kratica oz. okrajšava kot samoštoljni gesli, imata v zaglavju najprej navedeno, da je to kratica krat. oz. okrajšava okrajš., v oklepaju sledi označevalnik, ki označuje tuji jezik, iz katerega šta vzeti (angl.), in originalno besedilo (INCOTERMS, Interpol). Latinska gesla so lahko tudi širše stalne besedne zveze, ki so slovnično neoznačene (**actio libera in causa**).

Zaglavju sledi pomenski del slovarskega članka, ki obsega razlage in ponazarjalno gradivo. Geslo ali terminološka zveza šta lahko pojasnjena z razlago samo (**kaznivo dejanje, inflacija**), lahko je razlagi dodan sinonim (**imevanje**) ali več sinonimov (**borzni agent**) ali samo antonim (**imperativno navodilo**). Namesto razlage je lahko naveden samo konkreten primer, ki ga uvaja besedica *npr.* (**dedni delež**), še več pa je posrednih razlag: *ki se nanaša na ..., glagolnik od ...*. Slednja se uporablja zlasti v primerih, kadar je razlaga otežena zaradi abstraktnosti razlage glagola, iz katerega samoštolnik izhaja. Nekateri razlage so povzete

ali prevzete iz Slovarja slovenskega knjižnega jezika. Precej gesel nastopa samo v eni ali več terminoloških zvezah, zato so razložene samo te zveze, ne pa geslo samo (**adhezijski, akuzatorni, božji, čisti**), uvedene pa so s pojasnilom v zvezah oz. v zvezi. Predlogi so samo naštet v tipičnih zvezah s pravnimi izrazi in niso posebej razloženi.

Kadar se geslo ali terminološka zveza nanašata samo na posamezno pravno panogo, je ta navedena s posebnim označevalnikom v oklepaju na koncu razlage ali terminološke zveze (npr. kaz. = kazensko pravo), ali pa je nakazana v razlagi (**in flagranti**).

Razlaga je tiskana v poševnem tisku.

Večpomenska gesla imajo različne pomenne ločene s številkami, ki pa včasih združujejo posamezne terminološke zveze, ne da bi bil podan njihov skupni pomen (**načelo**). Kadar se gesla pomensko delijo na dva ali več pomenskih odtenkov, so ti označeni s črkami (**normativ, obdolženec**). S črkami se označujejo tudi podpomeni znotraj posameznih pomenov (**funkcija, konsolidacija, liština**) in posamezni pomeni pri terminoloških zvezah (**davčno pravo** pri geslu **davčni, deželni glavar** pri geslu **deželni, materialni dokaz** pri geslu **dokaz**). Pri geslih s posebno številnimi terminološkimi zvezami, kot je npr. **pogodba**, je bilo potrebno vpeljati tudi rimske številke.

Večino pridevniških gesel predstavljajo t. i. razmerni pridevniki, ki so vedno navedeni v določni obliki. V določni obliki so tudi konverzni izkakovostni vrštni pridevniki (npr. **beli – belo blago; tihi – tihi družabnik; šepavi – šepavi posel; kosmati – kosmati dobiček; črni – črna gradnja**). V nedoločni geselski obliki so kakovostni pridevniki (**očiten – očiten sum, doštopen – doštopen prostor**). Povsod tam, kjer je iz ustrezne pomenske razlage razviden prehod kakovostnega pridevnika v vršnega, je tudi ustrezno podgeslo v določni obliki (npr. **izčrpen** in **izčrpni, samostojen** in **samostojni**). Samoštalniško rabljeni pridevniki so prikazani kot podgesla s pregibanjem v moškem spolu in z označevalnikom sam. (**mladoletni, brezposelni**).

Deležniki so predstavljeni v okviru ustreznih glagolskih slovarskih člankov kot podgesla, npr. **dovršiti – dovršen poskus**.

Enako so prikazani tudi iz deležnikov nastali vrštni pridevniki, npr. **simulirani – simulirani pravni posel**.

Prislovi so samošojna gesla ali podgesla pri pridevnikih in praviloma niso posebej razloženi.

V slovarskem članku navedene zveze so razvrščene takole:

I. pri samoštalnikih:

- 1) zveze s pridevniki (diplomatska **imuniteta**);
- 2) zveze s samoštalniki, ki so razvrščeni po sklonih in po potrebi s predlogi, tako da je:
 - a) geselska beseda na prvem meštu in nato samoštalnik (**imuniteta** sodnika, **izvršba** na nepremičnine),
 - b) samoštalnik na prvem meštu in nato geselska beseda (predmeti **izvršbe**, ček na **ime**);
- 3) zveze z glagoli:
 - a) glagol na prvem meštu, nato geselska beseda (opraviti **izpit**),
 - b) geselska beseda na prvem meštu in nato glagol (**od izpita** odštopiti);

II. pri pridevnikih so zveze s samoštalniki razvrščene po spolu: najprej moški, nato ženski in srednji spol, v okviru spola najprej edninske in nato množinske zveze (**izvedenski** honorar, **izvedenska** etika, **izvedensko** mnenje), sledijo širše stalne besedne zveze (**načelo individualne kazenske odgovornosti**);

III. pri glagolih:

- a) zveze s samoštalniki v imenovalniku (zakon **izide**) in v sklonih brez predlogov (**imeti** pravico) ter s predlogi (**imeti** v posesti),

- b) zveze s prislovi (**izpovedati** po krivem),
- c) širše stalne besedne zveze (sodba **se izreče in razglasi** v imenu ljudstva).

Pri vsem ponazarjalnem gradivu so istovrstne zveze razvrščene po abecedi, če ni kronološka ali logična razvrstitev pomembnejša (prim. slovarske članke **instanca, izpit, razpis**).

Gesla ali terminološke zveze so z enakovrednimi sopomenkami oz. sinonimi (**istost, izkrcanje**) povezani z označevalnikom sin., pri čemer ta lahko stoji za razloženo zvezo, ločen od nje z vejico, ali pa za nerazloženo, brez vejice. V okviru slovarskega članka se sinonimna dvobesedna zveza razloži samo na enem mešču, na drugem pa nanjo kaže kazalka gl. Pri tem ni rečeno, da je razložena zveza nadrejena tišti s kazalko gl.

Razmerje med nadrejenimi in podrejenimi sinonimi je prikazano tako, da so nadrejeni sinonimi razloženi, pri podrejenih pa je namesto razlage naveden kar nadrejeni sinonim. Od nadrejenega sinonima ni nobene kazalke na podrejenega. Če ima nadrejeni sinonim še svoj enakovredni sinonim, je podrejeni razložen samo z enim od njih. Na sorodne izraze in zveze opozarja označevalnik prim., ki se včasih rabi tudi namesto označevalnika sin., če razlaga ni polnopolnomska. Antonimi so označeni z označevalnikom ant. Pri terminoloških zvezah, ki imajo za sinonime podomačene latinske izraze, se v primeru domače zveze navaja domači antonim, v primeru podomačene pa podomačeni (**derivativna pridobitev pravice, ozka razlaga predpisa**).

Krajšave

Pravne panoge

angl. pr.	anglosaško pravo	men.	menično pravo
avt. pr.	avtorsko pravo	nepravd. poš.	nepravdni poštopek
civ.	civilno pravo	pom. mednar. pr.	pomorsko mednarodno pravo
ded. pr.	dedno pravo	pošt.	poštopek
izvr. poš.	izvršilni poštopek	pravd. poš.	pravdni poštopek
kan.	kanonsko pravo	pr. zg.	pravna zgodovina
kaz.	kazensko pravo	rim. pr.	rimsko pravo
kaz. poš.	kazenski poštopek	soc. zav.	socialno zavarovanje
knjig.	knjigovodstvo	šteč. poš.	štečajni poštopek
krim.	kriminalistika, kriminologija	upr. poš.	upravni poštopek
kz	kazenski zakon, zakonik	zav.	zavarovalništvo
mednar. pr.	mednarodno pravo	zemlj. knj.	zemljiška knjiga
mednar. zas. pr.	mednarodno zasebno pravo		

Slovnicični označevalniki, kazalke in druge krajšave

m	samoštalnik moškega spola	ipd.	in podobno
ž	samoštalnik ženskega spola	npr.	na primer
s	samoštalnik srednjega spola	t. i.	tako imenovani
prid.	pridevnik	t. j.	to je
neskl.	nesklonljiv	l.	leto
sam.	samoštalniška raba pridevni- ka	štol.	štoletje
dov.	dovršni glagol	krat.	kratica
nedov.	nedovršni glagol	pr. n. š.	pred našim štetjem
mn.	množina	okrajš.	okrajšava
nav. mn.	navadno množina	sin.	sinonim
prisl.	prislov	ant.	antonim
itd.	in tako dalje	gl.	glej
		prim.	primerjaj
		→	glej tam

Jeziki

angl.	angleško	lat.	latinsko
fr.	francosko	nem.	nemško
gr.	grško	rus.	rusko
it.	italijansko	sh.	srbohrvaško
		tur.	turško

A

a. a. [á á] okrajš. *ad acta*

abandón -a m **1.** *zapušitev, opuščitev, odpoved* **2.**

v pomorskem pravu *prepuščitev ladje skupaj s tovorom upnikom namešto plačila njihovih terjatev*

abdicirati -am dov. in nedov. *odpovedati se kakemu položaju ali pravici, zlašti prestolu*

abdikacija -e ž *odpoved kakemu položaju ali pravici, zlašti prestolu*

abdikacijski -a -o prid. *ki se nanaša na abdikacijo*: abdikacijska izjava, liščina

aberacija -e ž *motnja, zmota*

aberratio ictus [abercio iktus] lat. *zgrešeni udar*

ab inteštato prisl., lat. (*brez oporoke*), v zvezi: *dedič ab inteštato zakoniti dedič*

abituričnt -čnta m *dijak, ki uspešno konča srednjo šolo*

abolícija -e ž **1.** *odpuščitev ali ušvitev kazenskega pregona z amnestijo ali pomiloštvijo* **2.** *odprava suženjstva* (v ZDA) **3.** v zvezi: *abolícija tlake odprava tlake* (pr. zg.)

abolicionizem -zma m **1.** *gibanje za odpravo smrtne kazni* **2.** *gibanje za odpravo suženjstva* (v ZDA)

abonènt -ènta m *kdor vnaprej plača ali se naroči na šviri ali štoritve, ki se prejemajo poštopno, sin. naročnik (1)*

abonèntski -a -o prid., v zvezah: *abonentska pogodba pogodba o vnaprej plačanem naročilu na časopis, gledališke predstave, hrano, koncerte ipd.*; *abonentsko zavarovanje nezgodno zavarovanje časopisnih abonentov*

abonirati se -am se dov. in nedov. *vnajprej plačati, naročiti se na kaj*: *abonirati se na časopis, hrano* **abonirani** -a -o: *abonirani sedež sedež, ki je rezerviran z vnaprejšnjim plačilom*

abonmá -ja m *vnajprej plačano naročilo na kaj*: naročiti abonma; plačati z abonmajem

abortirati -am dov. in nedov. *prekiniti nosečnost, sin. splaviti (1)*

abortív -a m *sredstvo za prekinitev nosečnosti, sin. splavilo*

abortívni -a -o prid. *ki se nanaša na abortus, sin. splavilni*: *abortivno dejanje; abortivno sred-*

stvo abortiv

abórtus -a m *prekinitev nosečnosti do 30. tedna od zanositve, sin. splav (1)*: *arteficalni abortus umetna, izzvana prekinitev nosečnosti; dovoljeni, indicirani abortus; spontani abortus; indikacija abortusa povod za umetno prekinitev nosečnosti; začeti, dokončati abortus*

abrogirati -am dov. *razveljaviti, odpraviti*: *abrogirati zakon; abrogirati meddržavno pogodbo*

absolúten -tna -o prid. **1.** *popoln*: *absolutna sodna nepristožnost nedopuštnost sodne poti; absolutna ničnost odločbe* **2.** *nedvomen*: *absolutna kršitev procesualnih predpisov; absolutno zastaranje* **absolútni** -a -o: *absolutni trgovinski posel posel, ki se presoja po trgovinskem pravu; absolutni vladar vladar, ki ima vso oblast; absolutna pravica pravica, ki jo je mogoče uveljavljati nasproti vsakomur; absolutna pravnomočnost pravnomočnost, ki učinkuje nasproti vsakomur; absolutna sila (lat. vis absoluta) sila, ki izključuje odločitev volje; absolutna večina večina, ki je nadpolovična; absolutna gozdna tla gozdna tla, na katerih uspeva samo gozd **absolútno** prisl.: *absolutno nesposobna priča npr. duševni bolnik; absolutno predpisana kazen gl. absolutno zagrožena kazen; absolutno zagrožena kazen predpis ene same kazni v zakonu za posamično kaznivo dejanje, sin. absolutno predpisana kazen**

absolutio ab instántia [absolúcio ab instántia] lat. **1.** *vršta oproštilne sodbe v srednjeveškem italijanskem kazenskem poštopku in v inkvizicijskem poštopku* (pr. zg.) **2.** *zavrženje obtožbe, ker ni procesnih predpostavk* (pravd. poš.)

absolutíšt -a m **1.** *oblaštnik, ki ima vso oblast* **2.** *privrženec absolutizma*

absolutíštični -a -o prid. *ki se nanaša na absolutizem*: *absolutištični režim; absolutištična država, oblast, vlada*

absolutizem -zma m **1.** *politična ureditev, v kateri ima vso oblast en človek*: *razsvetljeni absolutizem* (pr. zg.) **2.** v zvezi: *birokratski absolutizem ureditev, v kateri ima prevladujočo*

vlogo birokracija

absolutórij -a m *razrešnica*: dati odboru absolutórij

absolvént -énta m **1.** *dijak, ki uspešno konča srednjo šolo* **2.** *študent, ki ima potrjene vse semestre*

absorbírati -am dov. in nedov. *vkjučiti, zajeti*: hujša vrsta kaznivega dejanja absorbira milejšo; rop absorbira tatvino

absórpcija -e ž, v zvezah: načelo absorpcije *pri nepravem zakonskem šteku* (kaz.), sin. *absorpcijsko načelo*; načelo absorpcije kazni *ob šteku kaznivih dejanj izrečena smrtna kazen absorbira zaporno*

absorpcijski -a -o prid. *ki se nanaša na absorpcijo*: absorpcijsko načelo *pri nepravem zakonskem šteku* (kaz.), sin. *načelo absorpcije*

abstínenca -e ž *neudeležba, vzdržnost*: volilna abstinenca

abstínirati se -am se dov. in nedov. *ne udeležiti se, vzdržati se*: abstínirati se od volitev, seje

abstrákten -tna -o prid. *s čuti neznaven, pojmoven* **abstráktni** -a -o: abstraktni posel *pravni posel, iz katerega ni razviden pravni razlog (causa) naštanka pravice ali obveznosti*; abstraktna krivda (lat. culpa in abstracto) *krivda, ki se presoja po splošnem merilu, npr. po skrbnosti dobrega gospodarja*; abstraktna obveznost *obveznost, iz katere ni razviden pravni razlog*; abstraktna nevarnost *stanje, ki se ob naštopu določenih okoliščin lahko spremeni v konkretno nevarnost*; abstraktna škoda *škoda, katere znesek je vnaprej določen po zakonu, zakonskem predpisu ali dogovoru strank*; abstraktno pravno pravilo *pravilo, ki se nanaša na vnaprej zamišljeno družbeno razmerje, ki pravnemu subjektu dovoljuje, prepoveduje ali zapoveduje določen tip vedenja in ravnanja*

accidentalía negotií [akcidentália negócií] lat. *štanski dogovori ob sklepanju pravnih poslov, npr. glede rokov, kraja izpolnitve, jamčevanja*

a conto [a kónto] prisl., it. *a konto*

a (conto) metà [a kónto metá] prisl., it. *pri poslu udeleženi štarki si delita dobiček in izgubo na polovico*

actio libera in causa [ákcio líbera in kávza] lat. *kaznivo dejanje, storjeno v neprištevnosti, ki si jo je storilec sam povzročil*

actio popularis [ákcio populáris] lat. *popularna (ob)tožba*

actus contrarius [áktus kontrárius] lat. *enakovredno nasprotno dejanje, ki naj odpravi prejšnje dejanje, v kazenskem pravu, npr. pri*

končanem poskusu

ad acta [ad ákta] prisl., lat. (okrajš. a. a.) *k spisom, med spise*: dati spis ad acta

a dáto prisl., it. *od določenega dne, od danes*

addictio in diem [addíkcio in diem] lat. *prodaja s pridržkom razdora, če se v določenem roku pojavi ugodnejša kupna ponudba*

à découvert [a dekuvêr] prisl., fr. (*nekrito*) *prodaja blaga in vrednostnih papirjev, ki jih prodajalec nima*

adekváten -tna -o prid. *primeren, sorazmeren, uštrezen*: kazen naj bo adekvatna krivdi **adekvátni** -a -o: teorija o adekvatni vzročnosti *teorija, po kateri se za vzrok nastale posledice jemlje samo tišči dejavnik, ki redno in praviloma povzroči prav tako posledico*

adekvátност -i ž *sorazmernost, npr. med obrambo in napadom pri silobranu*

adhezíja -e ž *pristop k meddržavni pogodbi*

adhezíjski -a -o prid., v zvezah: adhezíjski poštopek *del kazenskega poštopka, v katerem kazensko sodišče obravnava oškodovančev premoženjskopravni zahtevek, sin. pridružni poštopek*; adhezíjska pogodba *množična pogodba, pri kateri sprejema ena štanka splošne poslovne pogoje druge štanke, npr. o prevozu, komunalnih storitvah, zavarovanju, sin. pristopna pogodba*

****adjúnt** -a m *pisarniški uslužbenec po končani pripravniški dobi in opravljenem strokovnem izpitu, sin. *prišlav*: davčni, sodni adjunkt

adjuštírati -am dov. in nedov. **1.** *odmeriti*: adjuštírati stroške **2.** *izpolniti*: adjuštírati menico

3. *urediti*: adjuštírati uradni spis

ad litteram [ad líteram] prisl., lat. *dobesedno*

adminišttrácija -e ž **1.** *uprava* **2.** *pisarniško tehnično in manipulativno delo* **3.** *oddelek v podjetju za pisarniško poslovanje*: računovodstvena adminišttrácija

adminišttrácijski -a -o prid. **1.** *upravni* **2.** *ki se nanaša na adminišttracijo (2)*: adminišttrácijski posli

adminišttrativni -a -o prid. *upravni*: adminišttrativna inšpekcija, komisija skupščine; adminišttrativna prepoved **a)** *prepoved, naložena na dolžnikov osebni dohodek z njegovo privolitvijo* **b)** *upravna izplačilna prepoved*; *adminišttrativna upokojitev *upokojitev z upravno odločbo*; adminišttrativno planiranje, poslovanje, upravljanje *planiranje, poslovanje, upravljanje, ki ga izvajajo državni organi*; adminišttrativno-operativni organ

administrátor -ja m **1.** nižji pisarniški uslužbenec **2.** upravnik, upravitelj, oskrbnik

administratorski -a -o prid. *ki se nanaša na administratorje*: administratorski posli

admiraliteta -e ž **1.** najvišji organ vojne mornarice **2.** zbor admiralov

admonitivni -a -o prid., v zvezi: admonitivna sankcija *kazenska sankcija brez uporabe sile in brez omejitve pravic, npr. sodni opomin, ukor*

adnotacija -e ž **1.** zapis **2.** zaznamba (1)

ad nótam prisl., lat. *na znanje, v vednost*

ad nútum prisl., lat. *na namig*

adópcija -e ž *posvojitve*

adopcijski -a -o prid. *posvojitveni*: adopcijska pogodba *pogodba o posvojitvi*; adopcijsko razmerje

adoptánt -a m *posvojitelj*

adoptíranec -nca m *posvojenec*

adoptíranka -e ž *posvojenka*

adoptírati -am dov. in nedov. *posvojit*

adoptívni -a -o prid. *ki se nanaša na adoptante ali adoptirance*: adoptivni oče, sin; adoptivni starši, otroci; adoptivna mati, hči; adoptivno razmerje

ad rém prisl., lat. *glede na stvar*

adrésa -e ž **1.** naslov, na katerem naj se terja plačilo: *adresa po potrebi, v sili (men.)* **2.** pismena poslanica zakonodajne zbornice državnemu poglavarju **3.** zbornični odgovor na vsakoletni vladarjev preštolni govor (v monarhiji)

adresánt -a m *oseba, ki vnese naslov, navadno druge osebe, v menico ali drug vrednošni papir*: adresant čašnega sprejema (men.)

adresát -a m **1.** naslovljenec (1) **2.** kdor je v menici že vnaprej pozvan, da jo plača, če je ne plača akceptant *oziroma če je ne sprejme trasat*

adresírani -a -o prid., v zvezi: adresirana menica *naslovljena menica*

ad valórem prisl., lat. *po (pravi) vrednosti*: carina *ad valorem carina, odmerjena v odstotkih vrednosti blaga, sin. vrednošna carina*

advitalitétni -a -o prid. *dosmrtni*: advitalitetna pogodba; advitalitetna pravica *vdovščina, dosmrtni užitek preživelega zakonca ipd.*

advokát -a m *odvetnik*

advokátinja -e ž *odvetnica*

advokátski -a -o prid. *odvetniški*

advokatúra -e ž *odvetništvo*

aequitas [ékvítas] ž neskl., lat. *primernost in pravičnost*

aerodróm -a m *letališče*

aerodrómski -a -o prid. *letališki*: aerodromska

pristojbina *pristojbina za uporabo stez in postanek*; aerodromsko podjetje

afekcijski -a -o prid., v zvezah: afekcijska cena, vrednost *cena, vrednost posebne priljubljenosti*

afékt -a m *kratkotrajno močno čušstvo*: dejanje v afektu; prekoračenje silobrana v afektu; biti v afektu; uboj v afektu *v močni razdraženošti*; patološki afekt

affidavit -a [afidávit] m, lat. (*prisegel je*) **1.** zapri-sežena pismena izjava pri notarju ali državnem uradu (anglosaško pr.) **2.** potrdilo, da je lasnik vrednošnega papirja tujec

afiliácija -e ž *pridružitve družbe ali podjetja drugi družbi ali podjetju*: afiliacija banke

agéncija -e ž **1.** posredovalnica, zastopstvo, predstavništvo: avtorska agencija *ki se ukvarja z zastopanjem in posredovanjem avtorskih pravic*; konzularna agencija; pomorska agencija *ki posreduje pomorski prevoz blaga in oseb*; poslovna, potovalna, rečna, trgovinska, turistična, železniška agencija; agencija za izseljevanje **2.** poročevalski urad ali organizacija: časopisna, tiskovna agencija **3.** *speci-alizirana vladna ustanova*: Agencija Republike Slovenije za pospeševanje prestrukturiranja gospodarstva in spodbujanja prenove podjetij; specializirane agencije OZN

agencijski -a -o prid. *ki se nanaša na agencijo*: agencijski posel *posel o posredovanju ali zastopanju*; agencijska obrt; agencijska pogodba *pogodba o trgovskem posredovanju ali zastopanju*; agencijska poslovalnica, pristojbina, štoritev; agencijsko podjetje, poslovanje, razmerje

agénde agénd ž, mn. *poslovanje, delo, službeni posli, področje*: prenos agend; izročiti, prevzeti agende

agènt -ènta m **1.** kdor posreduje pri sklepanju kupčij, pogodb, sin. *posrednik*: akviziterski agent *nabiralec naročnikov*; borzni agent *ki na borzi posreduje pri sklepanju borznih poslov, sin. borzni posrednik, sin. borzni senzal*; carinski agent *ki je pooblaščen podati za lasnika blaga carinsko deklaracijo, sin. carinski posrednik*; plovni agent *ki opravlja plovne agencijske posle*; pomorski agent *plovbni agent*; poslovni, potujoči, trgovinski agent

2. *zastopnik, predstavnik*: diplomatski, konzularni agent **3.** v zvezi: policijski agent *zaupni sodelavec državne obveščevalne službe* **4.** v zvezi: agent provokator (fr. agent provocateur) *kdor napelje drugega k štoritvi kaznivega de-*

agēntski

janja z namenom, da ga ovadi
agēntski -a -o prid. *ki se nanaša na agente*: agent-ski posel; agentsko posredovanje
agiturá -e ž *agencija*
agitácija -e ž *pridobivanje koga za kaj*: politična, volilna agitacija
agitátor -ja m *kdor agitira*: volilni agitator
agitírati -am nedov. *pridobivati koga za kaj*: agitirati na glasovalnem meštu
agnát -a m *krvni sorodnik po očetovi strani* (rim. pr.)
agnátski -a -o prid. *ki se nanaša na agnate*: agnatska rodbina osebe, *ki so pod oblastjo ištega očeta ali bi to bile, če bi oče še živel* (rim. pr.); agnatske pravice; agnatsko načelo
agnosciranje -a s **1.** v zvezi: agnosciranje čeka pripoznanje, *da je pravilen* **2.** *prepoznava*: agnosciranje oseb, štvari
agnoscirati -am dov. in nedov. **1.** *pripoznati* **2.** *ugotoviti ištovetnost, prepoznati*
agrárni -a -o prid. *ki se nanaša na zemljiško posest, posestnike ali kmetijstvo*: agrarni interesent *kdor se ob agrarni reformi poteguje za dodelitev zemlje*; agrarni maksimum *največja površina zemljiške posesti, ki jo sme kdo imeti*, sin. *zemljiški maksimum*; agrarni subjekt, upravičenec; agrarna banka, carina, politika; agrarna reforma *odvzem dela zemlje lastniku in njena dodelitev drugemu lastniku, da jo ta trajno obdeluje*; agrarna skupnost *skupni pašniki ali gozdovi ali skupne pravice do tujih pašnikov ali gozdov, ki jih uživa več upravičencev, večinoma kmetov*; agrarne operacije *menjava zemljišč, arondacije, komasacije ipd.*, sin. *kmetijske proštorske ureditvene operacije*; agrarno pravo
agrarnoprávni -a -o prid. *ki se nanaša na agrarno pravo*: agrarnopravni organ, posel, poštopok
agremá -ja m *privolitev vlade, da se za šefa tuje diplomatske misije imenuje določena oseba*
agresíja -e ž *oboroženi napad na drugo državo*
agresívni -a -o prid., v zvezi: agresivno dejanje *napadalno, nasilno dejanje*
agrésor -ja m *napadalec*
áгромeliorácija -e ž *tehnično izboljšanje kmetijskih zemljišč*
aide-mémoire -a [êdmemoár] m, fr. **1.** *diplomatski zapis* **2.** *vrsta memorandum*
akademíja -e ž **1.** *najvišja znanstvena in umetniška ustanova*: Slovenska akademija *znanosti in umetnosti* **2.** *visokošolska organizacija različnih slopenj*: glasbena, pedagoška, trgovska, vojaška akademija

akademíjski -a -o prid. *ki se nanaša na akademijo (1)*: akademijski svet; akademijska uprava
akadémik -a m *član akademije (1)*
akadémski -a -o prid. *ki se nanaša na akademijo (2)*: akademski naslov *naslov, ki ga podeli visoka šola, npr. doktor*; akademska štopnja *magister ipd.*
akcépt -a m **1.** *izjava o sprejemu ponudbe* **2.** *izjava nakazanca (asignata), dana prejemniku nakazila (asignatarju), da bo izvršil nakazilo* **3.** *sprejem menice po pozvancu (trasatu) s podpisom na sprednji strani menice*: bančni akcept *sprejem menice po banki*; bianko akcept *akcept na neizpolnjeni menici*; čašni akcept *sprejem menice namešto trasata*, sin. *akcept za čašt*; čišti akcept *sprejem menične obveznosti po vsebini menice*; delni akcept *sprejem dela meničnega zneska*, ant. *polni akcept*; kvalificirani akcept *gl. modificirani akcept*; modificirani akcept *sprejem menice, ki ne ustreza povsem njeni vsebini*, sin. *kvalificirani akcept*; polni akcept *sprejem celotnega meničnega zneska*, ant. *delni akcept*; (pre)črtani akcept; promptni akcept *takojšnji sprejem menice*; redni akcept *sprejem menice po trasatu*; akcept na duplikatu, kopiji; akcept na obroke; akcept za čašt *gl. čašni akcept*; akcept za uslugo *sprejetje menice po trasatu, ki nasproti izdajatelju nima nobene obveznosti*; prejemnik akcepta; dati, odbiti akcept; dati akcept za plačilo; prezentirati menico v akcept; plačati za meničnim akceptom **4.** *akceptirana menica*
akceptánt -a m *kdor menico sprejme*: akceptant za čašt
akceptírati -am dov. in nedov. *sprejeti*: akceptirati ponudbo; akceptirati menico *podpisati jo kot akceptant* **akceptírani** -a -o: akceptirana menica *menica s trasatovim podpisom*, sin. *sprejeta menica*
akcéptni -a -o prid. *ki se nanaša na akcept*: akceptni kredit *kredit, ki ga da banka s tem, da akceptira nanjo izdane menice*; akceptni nalog; akceptna banka
akcesíja -e ž **1.** *prirast*: pridobitev lastnine z akcesijo **2.** *príštop k meddržavni pogodbi*
akcesórni -a -o prid. *štranski, dodatni, odvisni*: akcesorni dolg, dolžnik, upnik; akcesorni pravni posel *štranski posel, npr. poroštvna pogodba*; akcesorni značaj *udeležbe napeljevanje in pomoč* (kaz.); akcesorna dajatev, davščina; akcesorna obveznost *npr. porošstvo*; akcesorna pogodba; akcesorna pravica *pravi-*

ca, ki ne more sama obstajati in je odvisna od obstoja glavne pravice, npr. poroštvo, zaštevna pravica, sin. štranska pravica; akcesorna štipulacija štranski dogovor; akcesorna terjatev npr. terjatev iz poročstva

akcesornost -i ž pridruženost, pripadnost, odvisnost: akcesornost obrešne obveze; akcesornost poročstva; akcesornost prikrivanja; limitirana akcesornost udeležbe pri kateri udeleženec odgovarja, tudi če glavni storilec ni kazensko odgovoren (kaz.), sin. omejena akcesornost udeležbe; omejena akcesornost udeležbe gl. limitirana akcesornost udeležbe; teorija o akcesornosti udeležbe teorija o pridruženosti udeležbe (kaz.), ant. teorija o samostojnosti udeležbe

akcija¹ -e ž delo, delovanje, dejanje, ukrepanje: delovna, družbeno organizirana, gradbena, nabalna, štanovanjska akcija; upravna akcija za uresničenje določene upravne naloge; preventivna ali prisilna akcija Varnostnega sveta OZN

akcija² -e ž delnica

akcija³ -e ž (lat. actio) tožba in z njo uveljavljena pravica (rim. pr.)

akcijski¹ -a -o prid., v zvezi: akcijski odbor delovni odbor

akcijski² -a -o prid. delniški: akcijski kapital; **akcijski regulativ delniški predpis, pravilnik; akcijska družba

akcionar -ja m delničar

****akciza** -e ž *užitniški davek

aklamacija -e ž pritrditev z vzklikom ali s ploskanjem: izvolitev z aklamacijo sin. izvolitev per acclamationem; glasovanje z aklamacijo

akontacija -e ž vnaprejšnje plačilo denarne obveznosti za pričakovane izdatke, sin. predujem: akontacija davka, osebnega dohodka, pokojnine; akontacija na odškodnino za razlaščno nepremičnino; zaračunavanje plačanih akontacij; dati, dobiti, dovoliti, obračunati, vplačati, vrniti akontacijo

a kónto prisl. (it. a conto) na račun: plačilo a konto

akórd -a m plačevanje dela po kosu, izdelku ali učinku: posamezni, skupinski akord; delati na akord; izdelovati blago v akordu

akórdni -a -o prid. ki se nanaša na akord: akordni delavec; akordna cena; akordna postavka določba, da mora delavec doseči učinek dela v času, ki ustreza plači po tarifni postavki; akordna tarifa; akordno delo delo, ki se plačuje po učinku

akreditiranje -a s pooblašitev koga, da zaštopa

interese svoje države v tuji državi: akreditiranje dopisnika tujega časopisa; akreditiranje poslanika; liština o akreditiranju poslanika

akreditirati -am dov. in nedov. pooblašiti koga, da zaštopa interese svoje države v tuji državi
akreditirani -a -o: akreditirani diplomatski predstavnik; akreditirani dopisnik tujega časopisa

akreditív -a m **1.** pismena izjava banke, da bo po nalogu nalagodajalca izplačala upravičencu določen znesek, če so izpolnjeni določeni pogoji: cirkularni akreditív gl. krožeči akreditív; dokumentarni akreditív ki je izplačljiv samo ob predložitvi v akreditivu določenih dokumentov; krožeči akreditív ki je izplačljiv pri več bančnih poslovalnicah, sin. cirkularni akreditív; odprti akreditív akreditív, ko ga je banka odprla; osebni akreditív ki je v prid določeni osebi brez predložitve blagovnih dokumentov; osnovni akreditív glavni akreditív, na podlagi katerega se lahko izda še iz njega izvedeni akreditív; permanentni akreditív ki upravičuje zaporedno dviganje rednih zneskov, sin. trajni akreditív; proračunski akreditív ki ga odpre SDK odredbodajalcu iz proračunskih sredstev; revolving akreditív s katerim se prvotna obveznost banke avtomatično obnovi; (ne)preklicni akreditív; trajni akreditív gl. permanentni akreditív; notifikacija akreditiva obveščilo uporabniku akreditiva, da je banka prevzela akreditivno obveznost; prenosnost in deljivost akreditiva; odpreti, izplačati, notificirati, preklicati, prenehati akreditív **2.** akreditivno pismo²

akreditívni -a -o prid. **1.** ki se nanaša na akreditív (1): akreditívni ček ček, pri katerem je trasant banka, sin. bančni ček; akreditívni dokument, nakup, nalog, posel; akreditívni pogoji; akreditívna banka, izjava; akreditívna obveznost, vsota; akreditívno pismo¹ naročilo za izplačanje denarnega zneska; akreditívno razmerje **2.** v zvezi: akreditívno pismo² (fr. lettres de créance) pooblaštilna liština, ki jo akreditirani diplomatski predstavnik ob naštopu službe izroči poglavarju tuje države, sin. poverilno pismo

akrescénca -e ž sorazmerna prirašč prošlega dednega deleža sodedičem

ákt -a m **1.** zunanji izraz odločitve ali volje: dispozitivni, državni, politični ákt; pravni ákt izjava volje pravnega subjekta za dosego dopuštnega in mogočega pravnega učinka; sodni, upravni, uradni ákt; ákt poslovanja **2.** predpis: samoupravni, uštavni, zakonodajni ákt; poštopek za

sprejem akta; osnutek, predlog akta; objavljanje aktov **3.** *spis, sveženj spisov*: diplomatski akt; sklepní meddržavni akt *ki je sprejet na meddržavni konferenci*; sodni, uradni, ustanovni akt; akt o ratifikaciji; dati akt na vpogled; hraniti, vložiti, vročiti akt

aktiva -tív s, mn. **1.** *postavke na aktivni, levi strani bilance stanja*: postaviti med aktiva **2.** *pozitivne sestavine premoženja, npr. zemljišče, blago, gotovina, terjatve*: čísta aktiva *premoženje po odbitku dolgov in bremen*; obratna, zapušćinska aktiva

aktivirati -am dov. in nedov. **1.** *sprejeti koga v redno delovno razmerje*: aktivirati rezervnega oficirja **2.** v zvezi: aktivirati investicijo *narediti, da se začne uporabljati*

aktivíšt -a m kdor zelo aktivno deluje v kaki organizaciji ali gibanju

aktivíštka -e ž ženska oblika od aktivíšt

aktivní -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na presežek*: aktivni konto; aktivni proračun; aktivni saldo; aktivna bilanca; aktivna trgovinska bilanca; aktivna postavka *pozitivna sestavina premoženja*; aktivne obrešti *obrešti, ki komu pripadajo, npr. upniku od posojila*; aktivno premoženje *premoženje, ki ostane po odbitku dolgov in bremen* **2.** v zvezah: aktivna legitimacija *možno št uveljaviti določeno pravico*; aktivna menična sposobnost *sposobno št pridobiti menične pravice, sin. aktivna meničnoppravna sposobno št*; aktivna meničnoppravna sposobno št gl. *aktivna menična sposobno št*; aktivna volilna pravica *pravica voliti* **3.** *ki se nanaša na redno delovno razmerje*: aktivni delavec; aktivna služba *delo na podlagi delovnega razmerja* **4.** v zvezi: aktivno upiranje *upiranje obsojenca ali pripornika uradni osebi pri izvrševanju uradne dolžno št*, npr. z orožjem, orodjem, s fizično silo

aktivno št -i ž **1.** *pozitivno premoženjsko stanje*: aktivno št bilance, proračuna **2.** *dejavno št, delovanje*: politična aktivno št; aktivno št na področju gospodarskih odnosov s tujino **3.** v zvezi: načelo aktivno ští sodišća *načelo, po katerem procesno gradivo zbira sodišće samo* (pravd. pošt.), sin. *preiskovalno načelo (a)*

aktorični -a -o prid. *tožniški*: aktorična kavcija (lat. cautio actoria) *tožniška varščina*

aktuár -ja m **1.** ***nižji pisarniški uslužbenec* **2.** *zavarovalni matematik*: pooblašćeni aktuar

aktuárski -a -o prid. *ki se nanaša na aktuarje* (2): aktuarski posli

akumulácija -e ž **1. a)** *razlika zlaští med čístim*

dohodkom in odhodki iz číste ga dohodka b) *čísti dobiček*: denarna, družbena, kapitalištćina, socialištćina akumulacija **2.** *zbiranje, kopičenje*: akumulacija vode **3.** *zbiralnik, zajetje*: raba vode iz akumulacije

akumulácijski -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na akumulacijo* (1): akumulacijski sklad **2.** *ki se nanaša na akumulacijo* (2, 3): akumulacijski vodni vir

akumulatíven -vna -o prid. *ki je sposoben usšvarjati akumulacijo*: zelo akumulativna gospodarska dejavno št

akumulatívnost -i ž *sposobno št usšvarjati akumulacijo*: akumulativno št bank

akumulírati -am nedov. in dov. *zbirati, kopičiti*: akumulirati denar, predmete

akútni -a -o prid. *slučajni, priložno št*: akutni hudodelec; akutna hudodelštvenost

akuzatórni -a -o prid. *obtožni*: akuzatorni poštópek; akuzatorno načelo

akvílijski -a -o prid., v zvezi: akvílijska tožba *tožba zaradi hudobnega pošćodovanja tuje laštćine* (rim. pr.)

akvirírati -am nedov. in dov. *nabirati, pridobivati*: akvirirati naročnike

akvizícija -e ž *nabiranje, pridobivanje*: akvizicija naročnikov, zavarovancev

akvizítêr -ja m kdor nabira, pridobiva naročnike, predplaćnike: akviziter naročnikov, oglasov, zavarovancev

akvizítêrski -a -o prid. *ki se nanaša na akviziterje ali akvizicijo*: akviziterski agent, posel; akviziterska pogodba, provizija

akvizitórni -a -o prid., v zvezi: akvizitorno zaštaranje *zaštaranje, pri katerem je poleg poteka časa potreben še kak drug pogoj, npr. da oseba ni storila novega, enako hudega ali hujšega kaznivega dejanja*

à la baisse [a la bês] prisl., fr., v zvezi: špekulirati *à la baisse na padec tečaja, npr. vredno štne ga papirja*

à la hausse [a la ós] prisl., fr., v zvezi: špekulirati *à la hausse na dvig tečaja, npr. vredno štne ga papirja*

álbum -a m **1.** *uradna (bela) razglasna deska pretorja v štarem Rimu* **2.** *knjiga za vlaganje fotografij*: album hudodelcev s fotografijami hujših hudodelcev

aleatórni -a -o prid., v zvezah: aleatorna igra, pogodba *igra, pogodba na srečo*

aliánsa -e ž **1.** *društvo, organizacija* **2.** *politična ali vojaška zveza držav*: sveta aliánsa zveza

Rusije, Prusije in Avstrije proti revolucionarnim gibanjem l. 1815

alíbi -ja m, lat. (*drugje, drugo*) *trditev ali dokaz, da obdolženec ob času storitve kaznivega dejanja ni bil na kraju dejanja*: dokazani, izmišljeni, lažni, resnični, zatrjevani alibi

alienácija -e ž *odtujitev, odsvojitvev*

alieni iuris [aliéni júris] lat. (*tujepravni*) *ki je pod očetovo ali moževo oblaščjo* (rim. pr.)

aliírani -a -o prid. *zavezniški*: aliirane države, sile

alíkvótni -a -o prid. *sorazmerni*: alikvotni del celote *miselni delež*

alimentácija -e ž *dajanje alimentov*

alimentácijski -a -o prid. *ki se nanaša na alimentacijo*: alimentacijski prispevek, spor, zahtevek; alimentacijska dajatev, dolžnost, obveznost, pogodba, pravica, terjatev

aliménti -ov m, mn. *sredstva za preživljanje, ki jih je kdo dolžen dajati, zlašti za otroke*

alimentírati -am nedov. *dajati alimente*: alimentirati otroke **alimentíran** -a -o: alimentiran otrok

a límíne prisl., lat. (*takoj*), v zvezi: *zavriniti prošnjo a limine brez nadaljnega poštočka*

alkohóličarka -e ž *ženska oblika od alkoholik*

alkohólik -a m *kdor pretirano uživa alkoholne pijače*: (ne)delinkventni alkoholik; obvezno zdravljenje alkoholikov

alkoholízem -zma m *pretirano uživanje alkoholnih pijač*

alkoholizíranost -i ž *opitost, prim. pijanost*: ugotovitev alkoholiziranosti voznika motornega vozila

alkohólíni -a -o prid. *ki se nanaša na alkohol*: alkoholna intoksikacija *zastrupitev z alkoholom*; alkoholna (in)toleranca (*ne*)*odpornost proti alkoholu*; alkoholne motnje

alkoholomán -a m *kdor je bolezensko nagnjen k uživanju alkoholnih pijač*

alkoholomanija -e ž *bolezenska nagnjenost k uživanju alkoholnih pijač*

áltkotéšt -a m *priprava za ugotavljanje količine alkohola v organizmu*

alménda -e ž *skupna zemljiška lastnina soseske, občine* (pr. zg.)

alodiálíni -a -o prid. *ki se nanaša na alodij* (pr. zg.): alodialna posest, zemlja; alodialno premoženje

alódij in **alód** -a m *prošta dedna zemljiška posest fevdalcev* (pr. zg.)

alográfni -a -o prid., v zvezi: *alografna oporoka oporoka, ki jo oporočniku napiše druga oseba, ant. holografna oporoka*

alónža -e ž *lišč, ki je zvezan z menico in namenjen*

za vpis nadaljnjih indosamentov

alotmájski -a -o prid., v zvezi: *alotmajska pogodba* (angl. contract of allotment) *pogodba med turistično agencijo in goščinem o najetju gostinskih zmogljivosti*

al pári prisl., it. *enak imenski vrednosti*: tečaj al pari; izdati obveznico al pari

alternatívni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na izključujoči se možnosti*: alternativni predlog *predlog, ki je na izbiro hkrati s še kakim predlogom*; alternativna dajatev, dispozicija; alternativna norma *norma, ki vsebuje več dispozicij, izmed katerih se naslovljenec norme odloči za eno*; alternativna obtožba; alternativna obveznost *obveznost, pri kateri je dolžnik dolžen po svoji ali upnikovi izbiri ali izbiri tretje osebe dati le enega izmed več delgovanih predmetov*; alternativno letališče; alternativno upravičenje (lat. facultas alternativa) **a)** *možnost dolžnika, da se oprosti svoje obveznosti s tem, da da upniku namesto dolgovanega drug določeni predmet* **b)** *možnost upnika, da zahteva od dolžnika namesto dolgovanega izročitev drugega določenega predmeta* **2.** v zvezi: alternativni ček *ček, ki je v prid določeni osebi ali prinosniku*

alternatívno prisl.: alternativno predpisana kazen *predpis več kazni v zakonu za posamezno kaznivo dejanje, med katerimi je mogoče izbirati, npr. zapor ali denarna kazen*

amandmá -ja m **1.** *dopolnilni ali spreminjevalni predlog*: amandma k predlogu zakona, resolucije **2.** *dopolnilni ali spreminjevalni predpis: ustavni amandma*

ambasáda -e ž *veleposlaništvo*

ambasádor -ja m *veleposlanik*

ambasádorka -e ž *veleposlanica*

ambulánca -e ž *pošta na vlaku, navadno v posebnem vagonu*

ambulánčni -a -o prid., v zvezi: *ambulančna pošta pošta, ki posluje v posebnem vozilu, navadno v vagonu, sin. potujoča pošta*

ambulánta -e ž *enota zdravstvenega zavoda*

ambulántni -a -o prid. **1.** *potujoči*: **ambulantni prodajalec *krošnjar*; ambulantna obrt; ambulantno delo **2.** *ki se nanaša na ambulanto*: ambulantno zdravljenje

amneštija -e ž *odpušitev ali ustavitev kazenskega pregona, omilitev, zmanjšanje ali odpušitev kazni, odprava pravnih posledic obsodbe po imenu nedoločenim osebam*: skupinska amneštija; amneštija se daje z zakonom; biti deležen amneštije

amneštjski -a -o prid. *ki se nanaša na amneštijo*: amneštjski poštopek, zakon; amneštjska klavzula *klavzula v mirovnih pogodbah*

amneštiranec -nca m *kdor je amneštiran*

amneštiranca -e ž *ženska oblika od amneštiranec*

amneštirati -am dov. in nedov. *dati, podeliti amneštijo*

amnezija -e ž *trajna ali začasna izguba spomina*

amortizacija -e ž, v zvezah: finančnoppravna amortizacija *poplačilo srednje- ali dolgoročnega javnega dolga*; knjigovodska amortizacija *zmanjšanje (odpis) prvotne vrednosti osnovnih sredstev zaradi obrabe*; sodna amortizacija *razveljavitev izgubljenega ali uničenega vrednošnega papirja*; amortizacija *hipoteke izbris zaštarane hipoteke*

amortizacijski -a -o prid. *ki se nanaša na amortizacijo*: amortizacijski načrt *razdolžitveni načrt za odplačilo glavnice*; amortizacijski odstotek *odstotek letnega odpisa vrednosti*; amortizacijski poštopek; amortizacijski protest (men.); amortizacijski sklad, znesek; amortizacijska doba; amortizacijska kvota, osnova, stopnja, vrednost; amortizacijska obveznica *obveznica, ki je z letnim žrebanjem določena za izplačilo*; amortizacijsko odplačilo, posojilo

amortizirati -am dov. in nedov., v zvezah: amortizirati *vrednostni papir razveljaviti*; amortizirati *hipoteko izbrisati zaštarano hipoteko*; amortizirati *posojilo odplačati*; amortizirati *osnovna sredstva odpisati njihovo vrednost* **amortizirani** -a -o: amortizirani del vrednosti stvari in pravic

anagráf -a m *regiŝter ŝtalnega prebivalŝva*

anagráfŝki -a -o prid. *ki se nanaŝa na anagraf*: anagrafski urad; anagrafski podatki

analitični -a -o prid., v zvezah: analitični karton *karton, v katerem so zbrani podatki razčlenjeni (knjig.)*; analitični konto *konto, ki obravnava posamezni del sintetičnega konta*

analogija -e ž, v zvezah: pravna analogija *uporaba načel pravnega siŝtema za zakonsko ne-urejen primer*; zakonska analogija *uporaba pravnega predpisa za podoben, v zakonu ne-urejen primer*

analogni -a -o prid., v zvezi: analogna uporaba *zakonskega predpisa uporaba zakonskega predpisa za podoben primer v praksi, ki v tem predpisu ni urejen*

analognoŝt -i ž *podobnoŝt*

anamneŝtični -a -o prid. *ki temelji na anamnezi*: anamneŝtični podatki

anamneza -e ž *podatki o bolnikovem zdrav-*

ŝtvenem ŝtanju pred boleznijo, o začetku in razvoju bolezni

anarhija -e ž **1.** *druŝbeno ŝtanje brez urejene javne oblasti*, sin. *brezvladje (1)* **2.** *nenačrtnoŝt*: anarhija v gospodarŝtvu

anarhiŝt -a m *kdor ne priznava avtoritete in druŝbene ureditve*

anarhiŝtični -a -o prid. *ki se nanaŝa na anarhiŝte ali anarhizem*: anarhiŝtične teŝnje; anarhiŝtična načela

anarhiŝtka -e ž *ženska oblika od anarhiŝt*

anarhizem -zma m *nazor, gibanje, ki ne priznava avtoritete in druŝbene ureditve*

anárhosindikalizem -zma m *anarhiŝtična smer v delavskem gibanju, ki pripoznava sindikate kot edino organizacijo delavskega razreda*

anatocizem -zma m *računanje obreŝti od obreŝti*: prepoved anatocizma

anéks in **áneks** -a m *samoŝtojni spis, ki je pravno seŝlavni del drugega spisa z enako pravno veljavo, npr. pogodbe, proračuna*

aneksija -e ž *enoŝtranska in samoŝtojna pripojitev dela drŝavnega ozemlja k ozemlju druge drŝave (mednar. pr.)*, prim. *inkorporacija*

aneksijski -a -o prid. *ki se nanaŝa na aneksijo*: aneksijski odlok, zakon; aneksijska kriza

anektirati -am dov. in nedov. *enoŝtransko in samoŝtojno pripojiti del drŝavnega ozemlja k ozemlju druge drŝave (mednar. pr.)*, prim. *inkorporirati*

angarija -e ž *revizicija nevtralne trgovske ladje v območju vojskujoče se drŝave za njene vojne namene proti odŝkodnini*

angaŝiranje -a s **1.** *uporaba za določen namen*: angaŝiranje proračunskih sredstev, kreditov **2.** *sprejem na delo*

angaŝirati -am dov. in nedov. **1.** *uporabiti za določen namen*: angaŝirati kredit **2.** *sprejeti na delo*: angaŝirati igralca

angaŝmá -ja m *sprejem na delo, zlaŝti umetniŝkega osebja*: pogodba o angaŝmaju

ángo-amêriŝki -a -o prid. *ki se nanaŝa na angleŝki in ameriŝki*: anglo-ameriŝki pravni siŝtem, ant. *kontinentalni pravni siŝtem*

ánimus -a m, lat. (*namen, volja*), v zvezah: animus *auctoris dejŝvo, da ŝteje udeleŝenec dejanje za svoje (kaz.)*; animus *iniurandi namen razŝalitve (kaz.)*; animus *lucri faciendi koriŝtoljubni namen (kaz.)*; animus *novandi volja, da se opravi prenovitev obveznoŝti*; animus *rem sibi habendi a) prisvojitevni namen (kaz.) b) volja imeti ŝvar za svojo (civ.)*; animus *ŝocii namen delovati za drugega*

ankéta -e ž **1.** preiskava, poizvedovanje, zbiranje podatkov ali mnenj o določenem vprašanju: parlamentarna anketa; socialna anketa zbiranje podatkov, npr: o mladoletnikovem, obdolženčevem, obsojenčevem življenju in razmerah ipd. (kaz.); izvešti, organizirati, voditi anketo **2.** formular, obrazec za tako zbiranje podatkov

anketiranje -a s izvajanje ankete

anketirati -am nedov. in dov. zbirati podatke ali mnenja o določenem vprašanju: anketirati javnost, mladino

anketni -a -o prid. **1.** ki se nanaša na anketo (1): anketni odbor parlamentarni odbor; anketna komisija poizvedovalna komisija; anketna vprašanja **2.** ki se nanaša na anketo (2): anketni list; anketna pola

anomalija -e ž nepravilnost, izjemnost

anonimni -a -o prid. **1.** ki ni naveden z imenom, sin. brezimni (1): anonimni avtor, pisec **2.** pri katerem avtor ni naveden, sin. brezimni (2): anonimna ovadba; anonimno pismo; avtorska pravica na anonimnih delih

anonimnost -i ž lašnost, značilnost anonimnega: anonimnost ovadbe

anónsa -e ž (mali) oglas, naznanilo v časniku

antagonizem -zma m nasprotovanje zaradi različnih idej ali koristi: razredni antagonizmi

antánta -e ž, v zvezah: *mala antanta po prvi svetovni vojni sklenjena zveza med Jugoslavijo, Češkoslovaško in Romunijo; velika antanta pred prvo svetovno vojno sklenjena vojaška zveza med Anglijo, Francijo in Rusijo

ántedatirati -am dov. in nedov. navešiti starejši datum namesto pravega, ant. pošdatirati

ánti... ali **anti...** predpona v sestavljenkah **1.** vnaprej **2.** proti **3.** namesto

anticipácija -e ž jemanje, pobiranje vnaprej: anticipacija davkov

anticipándo prisl., it. vnaprej: plačati, vzeti anticipando

anticipatívni -a -o prid. **1.** ki se plača vnaprej, ant. dekurzivni: anticipativni mesečni obroki **2.** v zvezi: anticipativno dokazovanje dokazovanje po razpisu glavne obravnave in zunaj zasedanja

anticipirati -am nedov. in dov. vnaprej jemati, pobirati: anticipirati neušvarjene dohodke

anticipirani -a -o: anticipirana izpolnitev obveznosti izpolnitev obveznosti, ki se opravi vnaprej; anticipirano izvajanje dokazov izvajanje dokazov v fazi priprave za glavno obravnavo, ki jo opravi sodeči sodnik

antidumpinški -a -o [ántidámpinški] prid., v zvezi: antidumpinška carina carina, ki je določena zaradi omejitve ali preprečenja dumpinga, prim. dumping

ántifašístični -a -o prid. protifašistični: Antifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije (krat. AVNOJ)

antihrétski -a -o prid., v zvezi: antihretska zastava zastava, pri kateri gredo zašlavnemu upniku plodovi namesto obrešči

antihréza -e ž pridobivanje plodov zašavljene švari namesto obrešči

ántiinflácijski -a -o prid. s katerim se preprečuje, omejuje inflacija: antiinflacijska politika

antinómija -e ž nasprotje v zakonu samem ali med zakoni

ántisociálen -lna -o prid. ki nasprotuje socialnemu redu, družbi: antisocialen človek

ántisocialístični -a -o prid. ki deluje proti socializmu: antisocialistične sile

ántitruštovski -a -o prid. ki nasprotuje truštom (1): antitruštovska zakonodaja; antitruštovsko pravo

antropologija -e ž veda o človeku kot členu narave

antropolóški -a -o prid., v zvezi: antropološka šola smer v znanosti o kriminaliteti, ki izhaja iz bioloških in psiholoških posebnosti hudodelca

anuitéta -e ž letni obrok za odplačevanje, ki obsega obrešči in del glavnice

anuitétni -a -o prid. ki se nanaša na anuiteto: anuitetni dolg; anuitetni kupon del talona pri obveznici; anuitetni obrok; anuitetna obveznica; anuitetno odplačevanje, odplačilo

anuliranje -a s razveljavitev

anulirati -am dov. in nedov. razveljaviti

apanáža -e ž zagotovljeni letni prejemki članov vladarske rodbine

aparát -a m skupina ljudi, organizacij, zavodov z določeno nalogo: državni, finančni, upravni, uradniški aparat

apartheid -a [apárthajd] m, afrikaans (ločitev) politika rasne diskriminacije v Južni Afriki

apatrid -a m oseba brez državljanstva, sin. apolid, sin. brezdomovinec: konvencija o apatridih

***apelácija** -e ž **1.** pritožba zoper sodbo nižjega sodišča na višje sodišče, sin. *priziv **2.** apelacijsko sodišče

***apelácijski** -a -o prid. **1.** ki se nanaša na apelacijo (1), sin. *prizivni: apelacijski sodnik; apelacijsko sodišče pritožbeno sodišče zoper prvoštopenjske odločbe okrožnega ali trgovinskega

sodišča, sin. **prizivno sodišče* **2.** *vzklicni* (kaz.)

apoén -a m *zaokroženi znesek, na katerega se glasi bankovec, vrednostni papir*

apolíd -a m *oseba brez državljanstva*, sin. *apatrid*, sin. *brezdomovinec*

apórt -a m *negotovinski (štvarni) vložek pri kapitalnih družbah*, sin. *prinos*, sin. *ilacija*

apostíl -a m *oblika overitve listine, namenjene uporabi v tujini*

apostólski -a -o prid. *ki se nanaša na papeža* (kan.): *apostolski nuncij nuncij*; *apostolski sedež papež in rimska kurija*, sin. *sveti sedež*; *apostolska administratura ozemeljsko opredeljena vrsta delne cerkve, ki ni škofija*; *apostolska signatura vrhovno sodišče apostolskega sedeža*

aprehenzijski -e ž *vzetje v posest*, sin. *zaposedba*

aprehenzijska -a -o prid., v zvezi: *aprehenzijska teorija teorija*, *po kateri je tatvina dokončana, ko storilec stvar oddvoji in jo vzame v hrambo*

aprobácija -e ž *uradna odobritev, potrditev*: *aprobacija spisa*

aprobácijski -a -o prid. *odobritveni, potrdilni*: *aprobacijski odlok, podpis*

aprobírati -am dov. in nedov. *uradno odobriti, potrditi*: *aprobirati spis*

aprosimátiven -vna -o prid. *približen*: *aprosimativna vrednost*; *aprosimativno naštevanje v zakonu aprosimativno* prisl.: *aprosimativno našeti*

apropriácija -e ž *originarni način pridobitve lastniške pravice na podlagi odločbe državnega organa*: *apropriacija zemljišča dodelitev zemljišča z agrarno reformo*

apropriácijski -a -o prid., v zvezi: *apropriacijska klavzula proračunska odobritev sredstev za določene potrebe*

ára -e ž *znesek denarja ali količina drugih nadomeštnih stvari, ki jih da ena stranka drugi ob sklenitvi pogodbe in je dokaz o sklenitvi pogodbe ter varščina za njeno izpolnitev*: *zmanjšanje, vračanje, vštevanje are*

aranžérski -a -o prid., v zvezi: *aranžerska pogodba pogodba o ureditvi česa v skladno, estetsko celoto*

aranžmá -ja m *dogovor, ureditev*: *medbančni kreditni aranžma*; *meddržavni aranžma*

árbitér in **arbíter** -tra m **1.** *razsodnik, ki ga izbereta stranki, da odloči o sporu* **2.** *sodnik v arbitraži* (3): *občasni arbitér*; *lista arbitrov*

arbitrárni -a -o prid. *ki temelji na svobodnem preudarku*: *arbitrarni kriterij*; *arbitrarno odločanje*

arbitrátor -ja m *zaupnik, ki ga izbereta stranki, da*

določi kako bištevno dejansko okoliščino, npr. *kupnino, višino škode*: *pogodba z arbitratorjem pogodba o prevzemu arbitratske dolžnosti*; *izbrati arbitratorja*

arbitrátorski -a -o prid. *ki se nanaša na arbitratore ali arbitražo*: *arbitratska pogodba pogodba, s katero stranke prepustijo ugotovitev dejanskih okoliščin tretji osebi*, npr. *o višini škode, ceni*; *prevzem arbitratske dolžnosti*

arbitráža -e ž **1.** *reševanje sporov v razsodniškem postopku*: *blagovna, borzna, mednarodna, mešna arbitraža*; *gospodarska arbitraža*; *predpogodbena arbitraža zaradi obvezne sklenitve pogodb*; *štanovanjska, vojaška, zasebna, zunanjetrgovinska arbitraža* **2.** *v zvezah*: *notranja arbitraža reševanje sporov v razsodniškem postopku med deli samoupravne organizacije*; *priložnostna arbitraža a)* *za rešitev posameznega že nastalega spisa ali bodočih spisov, ki utegnejo nastati iz določenega pogodbenega razmerja b)* *vrsta samoupravnega sodišča*; *stalna arbitraža ki se ne spreminja* **3.** *razsodišče* **4.** *razsodba* **5.** *izkoriščanje tečajnih razlik pri devizah, vrednostnih papirjih in dragih kovinah na različnih tržiščih ob islem času in razlik pri obrešni meri*

arbitrážni -a -o prid. *ki se nanaša na arbitražo*: *arbitražni izvedenec*, *poštopek*, *senat*, *spor*, *svet*; *arbitražni stroški*; *arbitražna klavzula pismeni sporazum o arbitraži*; *arbitražna komisija*, *odločba*, *pogodba*; *arbitražno sodišče*

arbitrij -a m *presoja*: *svobodni arbitrij*

areopág -a m *organ z upravno in sodno oblastjo v Atenah* (pr. zg.)

arèšt -èšta m **1.** *zapor* **2.** *ukrep za zavarovanje upnikove terjatve na dolžnikovem premoženju ali osebi v civilnem postopku nekaterih držav*: *represalijski arešt zapor dolžnika ali kateregakoli njegovega someščana v civilnem postopku* (pr. zg.)

areštánt -a m *zapornik, jetnik*

aretácija -e ž *uradno dejanje, s katerim se komu odvzame prejšost*, sin. *prijetje*: *aretacija osumljenca*

aretíranec -nca m *kdor je aretiran*

aretírati -am dov. in nedov. *z uradnim dejanjem odvzeti komu prejšost*, sin. *prijeti*

arhív -a m **1.** *zbirka uradnih spisov in listin, ki imajo še uporabno vrednost*: *diplomatski, mešni, občinski, sodni arhiv* **2.** *zbirka listin in dokumentov zgodovinske vrednosti*: *državni, škofijski, župnijski arhiv* **3.** *prostor ali stavba*

- za te zbirke: oddati spis v arhiv **4.** zavod za varstvo arhivskega in registraturnega gradiva, npr. Arhiv Slovenije: svet arhiva; ustanovitelj arhiva; delavec v arhivu
- arhiválíje** -lij ž, mn. *uradni spisi in listine, ki se hranijo v arhivu*
- arhiválíni** -a -o prid. *arhivski*
- arhivár** -ja m **1.** *delavec v arhivu* **2.** *naziv za arhivskega delavca z visoko izobrazbo: državni arhivar*
- arhívski** -a -o prid. *ki se nanaša na arhiv: arhivski fond; arhivski viri; arhivski znaki gl. arhivske šifre; arhivska knjiga; arhivske šifre šifre za razvrščitev rešenih spisov po snovi v arhivu oziroma registraturi, sin. arhivski znaki; arhivsko gradivo*
- árhont** -a m *vsak od devetih najvišjih voljenih uradnikov v Atenah (pr. zg.)*
- aríštókracija** -e ž **1.** *državna ureditev, v kateri ima privilegirani razred oblast (pr. zg.)* **2.** *privilegirani razred: denarna aristokracija plutokracija; aristokracija po rojstvu plemstvo*
- aríštókrát** -a m *pripadnik aristokracije (2)*
- aríštókrátinja** -e ž *aristokratka*
- aríštókrátka** -e ž *ženska oblika od aristokrat*
- aríštókrátski** -a -o prid. *ki se nanaša na aristokrate ali aristokracijo: aristokratski naslov*
- armáda** -e ž **1.** *oborožene sile države, sin. vojska: mobilizacija armade; stalni in rezervni sestav armade* **2.** *največja vojaška operativna enota*
- armádni** -a -o prid. *ki se nanaša na armado: armadni dodatki; armadno poveljstvo*
- arogácija** -e ž *posvojitev svojepravne osebe (rim. pr.)*
- arondácija** -e ž *zaokrožitev zemljišča s pripojitvijo drugih parcel zaradi uspešnejše obdelave: arondacija gozdov, kmetijskih posestev, lovišč*
- arondacíjski** -a -o prid. *ki se nanaša na arondacijo: arondacijski poštopek, upravičenec; arondacijska komisija, odločba; arondacijska zamenjava zemljišč*
- arondánt** -a m *arondacijski upravičenec*
- arondát** -a m *lašnik pripojenega zemljišča*
- arondíranje** -a s *arondacija*
- arondírati** -am dov. in nedov. *zaokrožiti zemljišče s pripojitvijo drugih parcel zaradi uspešnejše obdelave*
- arteficiálíni** -a -o prid., v zvezi: *arteficijalni abortus umetna, izzvana prekinitve nosečnosti*
- artél** -a m *ruska zadružna gospodarska organizacija: kmetijski, obrtni artel*
- artikulárni** -a -o prid., v zvezah: *artikularni poštopek poštopek s pismenimi dokaznimi člani (pr. zg.); artikularno zasliševanje zasliševanje po dokaznih članih (pr. zg.)*
- ascendéncia** -e ž *sorodstvo v ravni navzgornji črti, ant. descendencia*
- ascendènt** -ènta m *sorodnik v ravni navzgornji črti, sin. prednik (1), ant. descendent*
- asertórní** -a -o prid. *(po)trdilni: asertorna izjava; asertorna prisega prisega po zaslišanju, ant. promisorna prisega*
- asignácija** -e ž *dvojna pooblašitev, pri kateri se prejemnik nakazila (asignatar) pooblašča, da sprejme izpolnitev od nakazanca (asignata), ta pa, da opravi izpolnitev na račun nakazovalca (asignanta), sin. nakazilo (1)*
- asignacijski** -a -o prid., v zvezi: *asignacijska izjava pooblašitev asignatarja in asignata*
- asignánt** -a m *kdor izda nakazilo (1), sin. nakazovalec (1)*
- asignát** -a m *kdor po nakazovalčevem naročilu opravi izpolnitev prejemniku nakazila, sin. nakazanec*
- asignatár** -ja m *oseba, v katere koristi je izdano nakazilo*
- asimilácija** -e ž, v zvezah: *asimilacija pripadnikov narodnostnih manjšin njihovo stapljanje z večinskim narodom; asimilacija zaznav pri prepoznavanju prilagoditev zaznav (krim.)*
- asimilacijski** -a -o prid. *ki se nanaša na asimilacijo: asimilacijski proces; asimilacijsko načelo načelo izenačenosti pripadnikov držav podpisnic glede zaščite njihovih pravic v tujih državah, npr. industrijske laštine, avtorskih pravic*
- asisténca** -e ž *navzočnost, pomoč: policijska, vojaška asistenca*
- asistènt** -ènta m **1.** *kdor asistira, pomaga* **2.** *naziv za najnižjega znanstvenega sodelavca na visokih šolah, v znanstvenih ustanovah*
- asistèntka** -e ž *ženska oblika od asistent*
- àsociálen** -lna -o prid. *ki se noče ali ne more prilagoditi splošno veljavnim družbenim normam: asocialen mladošnik; asocijalno izživljanje, vedenje*
- àsociálnost** -i ž *lašnost, značilnost asocijalnega človeka*
- asociírani** -a -o prid., v zvezi: *aliirane in asociirane sile sile, ki so s sporazumom združene v zvezo*
- asperácija** -e ž, v zvezi: *načelo asperacije kazni asperacijsko načelo*
- asperacijski** -a -o prid., v zvezi: *asperacijsko načelo načelo, po katerem se ob šteku kaznivih dejanj najhujša izmed izrečenih prošlostnih*

kazni zviša, vendar ne sme doseči maksimuma te vrste kazni

aspiránt -a m kdor se za kaj poteguje, npr. za delovno mesto

aspirántka -e ž ženska oblika od aspirant

atašé -ja m član diplomatskega predstavništva, zadolžen za določeno področje: ekonomski, kulturni, pomorski, tiskovni, trgovinski, vojaški, zrakoplovni ataše

atentát -a m morilski napad na politično osebnost iz političnih razlogov: žrtev atentata

atentátor -ja m kdor naredi atentat

atentátorka -e ž ženska oblika od atentator

atentátski -a -o prid., v zvezi: (belgijska) atentatska klavzula klavzula, po kateri se od l. 1856 napad na državnega poglavarja ne šteje za politični delikt

a tèrgo prisl., lat. na hrbtni strani: a tergo lišta, spisa

atést -a m pismeno potrdilo, spričevalo: zdravniški atest; atest o kakovosti proizvodov

ateštíranje -a s glagolnik od atestirati: obvezno atestiranje

ateštírati -am dov. in nedov. pismeno potrditi, izpričati kaj

atéstni -a -o prid. ki se nanaša na atest: atestni znak

atlántski -a -o prid., v zvezi: atlantska listina listina iz l. 1941 o pravicah narodov in novi ureditvi sveta

atómski -a -o prid. jedrski: atomska škoda, vojna

atrákcija -e ž, v zvezi: pristožnost po atrakciji pravilo, da je sodišče, ki vodi postopek v kaki zadevi, pristožno tudi za zadeve, ki so z njo v zvezi, npr. v pravnem, stečajnem in izvršilnem postopku

atrakcijski -a -o prid., v zvezi: atrakcijska pristožnost pristožnost po atrakciji

auburnski [obòrnski] -a -o prid., v zvezi: auburnski sistem sistem izvrševanja kazni (skupno delo ob molku, osamitev ponoči), imenovan po kaznilnici v Auburnu v ZDA

audiatur et altera pars [avdiátur et áltera párs] lat. (sliši naj se tudi druga stranka) procesno načelo obojestranskega zaslišanja

auxilium post delictum [avksílium póšt delíktum] lat. pomoč po storjenem kaznivem dejanju

a v. [á v é] okrajš. a višta

avál -a m poroštvo: čekovni, menični aval čekovno, menično poroštvo: dati aval na menici; zavarovati plačilo z avalom

avalíšt -a m porok: čekovni, menični avalíšt

aválni -a -o prid., v zvezi: avalni kredit banke bančno poroštvo, prvotno z žirom na menici, za komi-

tentovo obveznost druge

avanturízem -zma m puštolovstvo: avanturizem kot razlog za mladinsko prestopništvo

****avdítor** -ja m vojaški sodnik

a víšta prisl., it. (okrajš. a v., na vpogled) pristavek, da se obveznost plača ob predložitvi listine

avízírati -am dov. in nedov. obvestiti, sporočiti

avízni -a -o prid., v zvezi: avizna klavzula pristavek na menici

avízo -a m obvestilo, sporočilo: menični, železniški avizo; brez aviza klavzula na menici

ávkcija -e ž dražba

ávktor -ja m prednik (2): avktor stvari ali pravice; avktor v posesti

ÁVNOJ in **Ávnój** -a m, krat. (sh. Antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Jugoslavije) 1. prvo politično in občenarodno predstavništvo narodov Jugoslavije, ustanovljeno na prvem zasedanju 26. in 27. novembra l. 1942 v Bihaću 2. od drugega zasedanja v Jajcu 29. novembra l. 1943 dalje vrhovno zakonodajno in izvršilno predstavništvo telo Jugoslavije kot celote

***avskultánt** -a m sodniški pripravnik

avtárkičen -čna -o prid. samozadoščen, neodvisen: avtarkičen razvoj države; avtarkično narodno gospodarstvo

avtarkíja -e ž neodvisno, sebi zadoščajoče gospodarstvo

avtétičen -čna -o prid. 1. ki izvira od avtorja, izviren, pristen: avtentičen odpravek, podpis, prepis; avtentična listina; avtentično besedilo 2. ki mu je verjeti, verodoštojen: avtentičen dokaz **avtétični** -a -o: avtentična razlaga predpisa razlaga predpisa po organu, ki je predpis izdal, ali organu, ki je pooblaščen za razlago

avtétičnošt -i ž pristožnost, verodoštožnost: avtentičnost akta, besedila, listine; avtentičnost zakonskega besedila

avto... ali **ávto...** prvi del zloženek ki se nanaša na sam, lašten, sam od sebe: avtobiografija, avtokritika; avtomatizacija

avtokefálni -a -o prid. ki ima lašnega cerkvenega poglavarja: avtokefalni episkop; avtokefalna cerkev; avtokefalno pravo

avtokracíja -e ž politična ureditev, v kateri ima neomejeno, samovoljno oblaš en človek ali majhna skupina ljudi, sin. samodržstvo: monarhična avtokracija; diktatorska avtokracija

avtokrát -a m oblašnik, ki ima neomejeno, samovoljno oblaš, sin. samodržec

avtokrátični -a -o prid. ki se nanaša na avtokrate ali avtokracijo: avtokratični režim, vladar;

avtokratična državna oblast; avtokratična državna ureditev; avtokratično načelo

avtokratski -a -o prid. *ki se nanaša na avtokrate ali avtokracijo*: avtokratski režim, vladar; avtokratska državna ureditev

avtomát -a m, v zvezah: igralni avtomat *mehanična naprava, v katero se mečejo kovanci ali posebni žetoni, za hazardne igre*; prodaja po avtomatih *prodaja, pri kateri kupec dobi blago, če spušči v avtomat denar ali žeton*

avtomátičen -čna -o prid. **1.** *ki je vnaprej določen, samodejen*: avtomatično napredovanje v činu in prejemkih; avtomatično podaljšanje roka, veljavnosti pogodbe **2.** *ki je privajen, nezaveden*: avtomatično dejanje

avtomobil -a m *cestno motorno vozilo z navadno štirimi kolesi*: osebni, rešilni avtomobil

avtomobilski -a -o prid. *ki se nanaša na avtomobile*: avtomobilski promet; avtomobilska cesta, proga; avtomobilska odškodninska odgovornost; avtomobilsko pravo, zavarovanje

avtonomija -e ž **1.** *samošojnost v sprejemanju predpisov in upravljanju lašnih zadev*, sin. *samouprava (1)*, ant. *heteronomija*: kolizijsko-pravna, kulturna, materialnopravna, štatutarna, zakonodajna avtonomija; moralna avtonomija človeka; avtonomija pravnih strank **2.** *samošojno upravljanje določenega ozemlja v okviru države*, sin. *samouprava (2)*: **deželna, lokalna, meštna, narodna, *občinska avtonomija

avtonomišt -a m *privrženec teženj po avtonomiji*

avtonómni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na avtonomijo (1)*, ant. *heteronomni*: avtonomni zakon; avtonomna carinska tarifa *carinska tarifa, ki jo država sama določi*, ant. *konvencijska carinska tarifa*; avtonomna davščina, zakonodaja; avtonomno organiziranje družbe; avtonomno pravo, delovno pravo **2.** *ki se nanaša na avtonomijo (2)*: avtonomna občina, oblast, pokrajina; avtonomno mesto

avtonómnost -i ž *lašnost, značilnost avtonomnega*: avtonomnost univerze in drugih visokih šol

avtopsíja -e ž *preiskovanje trupla, navadno z raztelesenjem*

ávtor -ja m **1.** *kdor ustvari umetniško ali znanstveno delo*: anonimni avtor; avtor matičnega dela **2.** *kdor kaj izdelata, izumi, zlašti na tehničnem področju*: avtor modela, vzorca, tehnične izboljšave

avtoritárni -a -o prid. *ki temelji na popolnem podrejanju oblasti*: avtoritarni režim, sistem; avtoritarna demokracija, država, vladavina

avtoritárnost -i ž *lašnost, značilnost avtoritarnega*

avtoritativni -a -o prid. *ki izhaja od upravičene oblasti*: avtoritativni akt; avtoritativna razlaga predpisa

avtoritativnost -i ž *lašnost, značilnost avtoritativnega*: državna avtoritativnost; avtoritativnost oblasti, precedentov

avtoritéta -e ž **1.** *ugled, vpliv, moralna moč* **2.** *kdor ima ugled, vpliv, moralno moč*: pravna avtoriteta

avtorizácija -e ž **1.** *pooblašitev* **2.** *dovoljenje za zasebno opravljanje določene dejavnosti, zlašti tehnične* **3.** *avtorjevo dovoljenje za prevod ali priredbo njegovega dela*

avtorizacijski -a -o prid., v zvezi: avtorizacijska klavzula *določba o pooblašitvi*

avtorizirani -a -o prid., v zvezah: *avtorizirani inženir, tehnik *inženir, tehnik, ki ima dovoljenje za zasebno opravljanje dejavnosti svoje stroke*; avtorizirani prevod *prevod z avtorjevim dovoljenjem*; avtorizirani zavod *pooblaščen zavod*

ávtorska pravica -e -e ž *pravica avtorja, da premoženjsko izkorišča svoje delo, da je priznavan in navajan kot avtor*: materialna avtorska pravica *premoženjsko izkoriščanje avtorskega dela*; moralna avtorska pravica; osebna avtorska pravica; male avtorske pravice *pravice do javnega izvajanja neodrskih književnih in glasbenih del*; velike avtorske pravice *pravice do razmnoževanja in razpečevanja del*; civilno in kazenskopravno varstvo avtorske pravice; imetnik avtorske pravice; izkoriščanje, prenos, prenehanje, razlaščitev, trajanje, uveljavljanje avtorske pravice; pogodba o avtorski pravici *avtorska pogodba*; Mednarodni informacijski center za avtorske pravice; izkoriščati, uveljaviti avtorsko pravico

ávtorski -a -o prid. *ki se nanaša na avtorje*: avtorski honorar; avtorski izvod *vsak od izvodov tiskanega dela, ki ga dobi avtor ob izidu brezplačno*; avtorski pridržek *prepoved ponatisa, fotografiranja ali prevoda*; avtorski upravičenec; avtorska agencija *ustanova, ki se ukvarja z zaštopanjem in posredovanjem avtorskih pravic*; avtorska pogodba *pogodba, s katero prenaša avtor svojo pravico do izkoriščanja dela na drugega, npr. radijska avtorska pogodba, založniška pogodba, pogodba o izvedbi, uprizoritvi*; avtorska pola *trideset tisoč grafičnih znakov kot enota za merjenje obsega avtorskega dela zaradi obračuna honorarja*; avtorska

pravica → *avtorska pravica*; avtorsko delo → *avtorsko delo*; avtorsko dovoljenje; avtorsko pravo *pravni predpisi, ki urejajo pravice in dolžnosti avtorjev glede njihovih avtorskih del*

ávtorsko délo -ega -a s *duhovna stvaritev s področja umetnosti, znanoši in drugih področij duhovne ušvarjalnoši neglede na vrsto, način in obliko izražanja*: koneksno avtorsko delo *odvisno avtorsko delo*; matično avtorsko delo *izvirno avtorsko delo v odnosu do odvisnih del, npr. prevodov*; odvisno avtorsko delo *ki je odvisno od matičnega dela, npr. glasbena obdelava, prevod, priredba, zbirka*; prosto avtorsko delo *ki ne uživa avtorskopravnega varšva*; naslov avtorskega dela; izkoriščati, navajati, objaviti, okrniti, predelati, prevešti, priobčiti, prirediti, razmnožiti, razpečevati, razširiti avtorsko delo; izvajati, predvajati, recitirati, reproducirati, snemati, uprizoriti avtorsko delo

ávorskoprávni -a -o prid. *ki se nanaša na avtorsko pravo*: avorskopravna pogodba, stvaritev; avorskopravno posredovanje, razmerje

ávtoršvo -a s *dejšvo, da je kdo avtor česa*:

pri-znavati, izpodbijati avtoršvo; prisoditi avtoršvo

ávtotáksi -ja m *osebni avtomobil, ki se najame za krajše prevoze*: najeti avtotaksi **ávtotáksi** neskl. prid.: avtotaksi služba; avtotaksi pošta-jališče, vozilo

azil -a m **1.** *zatočišče, ki se daje tujemu državljanu, ki je v domovini preganjan, npr. zaradi zavze-manja za demokratične nazore in gibanja za socialno in narodno osvoboditev, sin. pribežališče*: diplomatski, politični, teritorialni azil; pravica do azila **2.** *zavetišče (1)*

azilski -a -o prid. *ki se nanaša na azil (1)*: azilska država

ážio -a m (it. aggio) *pribitek k imenski vrednoši kovanca, deviz ali zlata, sin. tečajni ážio*: ážio na carino

ažiotáža -e ž (it. aggio) *špekulativno izkoriščanje padanja in dviganja cen, valut, vrednošnih papirjev in blaga na borzi*

ažúren -rna -o prid. *ki poteka tekoče, pravočasno*: ažurno knjiženje

ažúrnost -i ž *tekoče, pravočasno poslovanje*: ažurnost dela, uradovanja

B

bábica -e ž **1.** očetova ali materina mati, sin. *stara mati* **2.** širokovna pomočnica pri porodu: *izprašana babica; preživnina babic

bábiški -a -o prid. *ki se nanaša na babice* (2): babiški okoliš; babiška nagrada; babiška tarifa; babiška (terenska) služba

bagatéltni -a -o prid. *ki se nanaša na majhno vredno št.* bagatelni delikt (kaz.); bagatelni poštopek poenošavljen pravdni poštopek v sporih majhne vrednosti, sin. *malotni poštopek*; bagatelna škoda; bagatelna tožba; bagatelna zadeva

bála -e ž *neveština oprema*

bán -a m **1.** naziv za najvišjega doštojanštvenika v stari hrvaški državi in v Duklji **2.** naziv za najvišjega upravitelja Ogrski priključenih južnih ozemelj: Slavonije, Hrvaške, Jajca, Srebrenice, Mačve (pr. zg.) **3.** naziv za bosenske vladarje od 12. do 14. stol. **4.** načelnik vlade za Hrvaško in Slavonijo od l. 1868 do l. 1918 **5.** najvišji organ upravne oblasti v 9 jugoslovanskih banovinah od l. 1929 do l. 1941 in v Banovini Hrvaški od l. 1939 do l. 1941

bánčni -a -o prid. *ki se nanaša na banko*¹: bančni akcept sprejem menice po banki; bančni aval bančno poroštvo na menici ali čeku; bančni ček ček, pri katerem je trasant banka, sin. akreditivni ček; bančni denar **a)** denar, ki ga izda emisijska banka **b)** na vpogled plačljivo dobroimetje pri banki, ki se uporablja v brezgotovinskem plačilnem prometu; bančni denarni depozit določen denarni znesek, za katerega se banka s pogodbo zaveže, da ga sprejme, deponent pa, da ga položi pri banki; bančni eskont; bančni kapital **a)** denar, vložen v bančne posle **b)** denarna sredstva, ki so last banke; bančni konto bančni račun; bančni kontokorent tekoči račun, preko katerega poteka bančni brezgotovinski plačilni promet; bančni konzorcij; bančni kredit kredit, ki ga da banka; bančni predal jeklen predal v banki, namenjen za shranjevanje denarja, vrednostnih papirjev, dragocenošti, sin. sef; bančni račun v bančnih knjigah vpisana evidenca imetja in plačilnega

prometa posamezne stranke; bančni tekoči račun račun, preko katerega banka sprejema vplačila in opravlja izplačila v mejah štrankinih sredstev in odobrenega ji kredita; bančni običaji; aktivni bančni posli posli, v katerih je banka upnik; lastni bančni posli posli, ki jih opravlja banka za lastni račun, npr. nakup in prodaja vrednostnih papirjev in deviz; nevtralni bančni posli storitve za plačilo in posli plačilnega prometa, pri katerih banka ne ošane ne upnik ne dolžnik; pasivni bančni posli posli, v katerih je banka dolžnik; bančni stroški; bančna garancija; bančna kreditna pogodba; bančna menica **a)** menica, ki jo banka akceptira **b)** menica, ki je sposobna za eskont pri banki; bančna nakaznica nakaznica, ki je naslovljena na banko; bančna obveznica obveznica, ki jo izda banka; bančna organizacija, poslovalnica, provizija, štoritev; bančna zapora prepoved izplačevanja; bančno dobroimetje, kreditiranje, kritje, poslovanje; bančno posojilo posojilo, ki ga da banka; bančna pravila, sredstva

***bánčnik** -a m **1.** vodilni bančni uslužbenec **2.** lastnik banke, sin. *bankir

bánčništvo -a s gospodarska dejavnost, ki se ukvarja z bančnimi posli

bánda -e ž tolpa

banderóla -e ž **1.** kontrolna nalepka na nekaterih proizvodih, ki so zavezani davku **2.** v zvezi: oštevilčena banderola nalepka na vsakem zavoju zdravila, za katero je predpisana posebna kontrola **3.** nalepka na ovoju s strelivom

bandít -a m član bande

bánka¹ -e ž organizacija, ki opravlja denarne, kreditne in plačilne posle: agrarna banka; akceptna banka ki omogoča najetje kredita z akceptom menice; centralna banka; depozitna banka ki sprejema depozite; eskontna banka ki eskontra menice; emisijska banka ki izdaja bankovce in izvaja kreditno in monetarno politiko; gospodarska banka; hipotekarna banka ki daje posojila na nepremičnine, zlašti

z izdajanjem zastavnic; industrijska banka; interna banka; investicijska banka ki daje kredite za osnovna in trajnejša obratna sredstva; klirinška banka v kateri se opravlja klirinško obračunavanje; komercialna banka ki daje kratkoročne kredite trgovini; komunalna banka a) ki jo ustanovi občina b) ki daje občinam kredite; kreditna, menjalna banka; narodna banka centralna (emisijska) banka Jugoslavije, Slovenije do l. 1991; poslovna, prometna, republiška, specialna, temeljna banka; zadrúžna banka ki kreditira zadrúžništvo; združena banka; Banka Slovenije od l. 1991; direktor banke; izvršilni odbor banke; kreditni odbor banke odbor, ki rešuje prošnje za kredite; rezervni sklad banke; štátut banke; ustanovitelj banke; zbor banke; svet bank

bánka² -e ž, v Beneški republiki sodišče samoupravnih enot Beneških Slovencev (pr. zg.); landarska banka; mjserska banka

bánkarstvo -a s bančništvo

***bankír** -ja m lašník banke, sin. *bančnik (2)

bánkovec -vca m na določen denarni znesek glaseča se papirnata vrednotnica, ki kroži v prometu kot plačilno sredstvo, sin. papirnati denar: ponarejanje bankovcev (kaz.); bankovec kroži; izdati, izdelati, kolkovati, pretiskati, žigosati bankovec; vzeti bankovec iz obtoka

bankrót -a m ušlavitve plačil zaradi prezadolženosti ali plačilne nesposobnosti: državni bankrot; goljufigi bankrot poslabšanje premoženjskega stanja z namenom izogniti se plačilu dolgov (kaz.), sin. lažni bankrot; lažni bankrot gl. goljufigi bankrot; *malomarnošni bankrot gl. *preprošiti bankrot; *preprošiti bankrot povzročitev plačilne nesposobnosti z lahkomišelnim gospodarjenjem (kaz.), sin. *malomarnošni bankrot

bankróten -tna -o prid. prezadolžen ali plačilno nesposoben: bankrotno gospodarstvo; bankrotno podjetje

bankrotêr -ja m kdor napove svojo prezadolženost ali plačilno nesposobnost

bankrotírati -am dov. in nedov. propašiti zaradi prezadolženosti ali plačilne nesposobnosti

bankróštvo -a s bankrot

***banovína** -e ž političnoupravna enota v Jugoslaviji od l. 1929 do l. 1941: Dravska banovina Slovenija; Banovina Hrvaška s posebnim statusom od l. 1939 do l. 1941

***banovínski** -a -o prid. ki se nanaša na samoupravno področje jugoslovanskih banovin od l. 1939 do l. 1941: banovinski proračun, svet, us-

lužbenec; banovinska hranilnica; banovinska samouprava

bánski -a -o prid. **1.** **ki se nanaša na področje hrvaškega bana do l. 1918 **2.** *ki se nanaša na državno področje jugoslovanskih banovin od l. 1939 do l. 1941: banska oblast, uprava

baraterija -e ž goljufiga v pomorskem prometu, zlašti na škodo ladijskega lašnika ali zavarovalca, npr. s potopitvijo ladje

barírani -a -o prid., v zvezi: barirani ček ček, ki se sme unovčiti le v brezgotovinskem obračunu med bankami, sin. prečrtani ček

barón -a m naziv za plemiča nižje stopnje (pr. zg.)

bédnoštni -a -o prid., v zvezi: *bednoštni sklad sredstva, namenjena omiljenju socialne stiske

bég¹ -a m **1.** hiter umik, umikanje iz neželenega okolja: beg osebe, ki ji je odvzeta prostoost; obdolženec je še na begu ga se niso prijeli; **2.** rešitev iz neželenega okolja: beg iz zavora; beg mladoletnika iz vzgojnega zavoda; beg vojaške osebe iz oboroženih sil; omogočiti zaporniku beg pobeg **3.** v zvezah: beg kapitala prenos kapitala v državo z ugodnejšimi pogoji poslovanja; beg (kmetov) z dežele v mesto odseljivanje

bég² -a m, tur. (gospodar) **1.** muslimanski zemljiški veleposestnik **2.** upravitelj turške pokrajine **3.** turški vojaški in častni naslov

bégavec -vca m otrok, mladoštnik, ki večkrat pobegne od doma ali iz vzgojnega zavoda

bégluk -a m **1.** turška pokrajina **2.** turška državna blagajna, državno posestvo, erar **3.** begovo posestvo **4.** tlaka na begovem ali državnem posestvu

bégluški -a -o prid. ki se nanaša na begluk (2, 3): begluška zemlja; begluške obveznice

begosúmen -mna -o prid. ki je osumljen želje po begu: begosumen obdolženec

begosúmošt -i ž, v zvezi: pripor zaradi begosumnosti zaradi nevarnosti pobega

begúnec -nca m kdor beži pred nevarnostjo ali neprijetnostjo: politični begunec; vojaški begunec dezertar; begunec z ladje; status (političnega) begunca; konvencija o varstvu beguncev; potna liština za begunce; Urad visokega komisarja Združenih narodov za begunce; zbirno središče za begunce; priznati, odvzeti status begunca; razglasiti člana ladijske posadke za begunca

begúnka -e ž ženska oblika od begunec

begúnski -a -o prid. ki se nanaša na begunce: begunska podpora; begunska vlada vlada v izgnanstvu; evidenca begunskih pomorščakov

begúnstvo -a s, v zvezi: vojaško begunstvo *de-zerterstvo*

***beléžnik** -a m, v zvezah: javni beležnik *notar*; občinski beležnik *pisar*

béli -a -o prid., v zvezah: beli ovratniki *višji sloj prebivalstva*; kriminaliteta belih ovratnikov; bela garda *vojaška organizacija v Sloveniji, ki je sodelovala z okupatorjem od l. 1941 do l. 1945*; *belo blago *ženske, ki jih spravljajo v tujino za prostitucijo*

beneficiár -ja m *tretja oseba, v katere prid gredo koristi iz pravnega posla, prim. upravičenec*

benefícij -a m *cerkveno premoženje, povezano z dohodki, zlašti iz nepremičnin (kan.), sin. nadarbina*

beneficirati -am dov. in nedov. *upoštevati več, kot dejansko je: beneficirati delovno, zavarovalno dobo* **beneficirani** -a -o: beneficirana delovna doba; beneficirane obresti *prispevek iz družbenih sredstev za znižanje obresti določenim kreditom*

beneficium -a m, lat. *vazalu podeljeno zemljišče ali dohodek (pr. zg.)*

***beneficium inventárij** lat. *pravna dobrota inventarja (ded. pr.)*

beneficium órdinis lat. *pravna dobrota vršnega reda pri poroštvu*

béra -e ž *dajatev cerkovnikom, duhovnikom: dati, odkupiti, pobirati, razdeliti bero*

beráč -a m *kdor prosi, pobira miloščino: berač iz delomrznošči*

beráčenje -a s *prošenje, pobiranje miloščine: goljufivo beračenje z neresničnimi navedbami; poulično beračenje; beračenje iz delomrznošči, nuje; preživljati se z beračenjem*

beráški -a -o prid., v zvezi: beraška tlaka *tlaka po tri dni v letu (pr. zg.)*

bêrnski -a -o prid., v zvezi: bernska konvencija za varstvo književnih in umetniških del *konvencija, sprejeta l. 1886, s kasnejšimi spremembami*

bertiljonáža -e ž *opis človeškega telesa z vsemi podrobnostmi, sin. signaletični opis človeškega telesa*

beséda -e ž **1.** *govor: beseda štrank končni govori na glavni obravnavi; svoboda besede; seči komu v besedo prekiniti koga pri govorjenju* **2.** *možnost, pravica do govorjenja, zlašti v javnosti: beseda gre komu; dati, vzeti, zahtevati besedo; obdolženec ima na obravnavi zadnjo besedo* **3.** *izjava, obljuba: častna beseda; dati, držati, izpolniti besedo; oštati v besedi*

besedilo -a s *z besedami izražene misli: avten-*

tično, integralno, prečiščeno, verodostojno, zakonsko besedilo; besedilo prisege, zakona; prečiščeno besedilo zakona dokončna oblika prej spremenjenega ali dopolnjenega besedila zakona

besédni -a -o prid. *ki se nanaša na besedo: besedni smisel; besedna obljuba izražena z besedami; besedna razlaga; besedna razžalitev razžalitev z besedo*

besédnik -a m *nepoklicni zaštopnik ali pomočnik štranke na sodišču (pr. zg.)*

biánko neskl. prid. *nepopisan, neizpolnjen: bianko akcept akcept na neizpolnjeni menici; bianko ček ček, ki je brez nekaterih bišvenih sestavin; bianko indosament, kredit; bianko menica; bianko oferta ponudba brez navedbe cene; bianko pooblastilo*

bigamíja -e ž *zakonska zveza ene osebe z dvema osebama hkrati, sin. dvojna zakonska zveza: obojestranska bigamija pri kateri sta mož in žena istočasno dvakrat poročena*

bigamíst -a m *kdor živi v bigamiji*

biháški -a -o prid., v zvezi: Bihaški predpisi *predpisi, ki jih je septembra l. 1942 izdal vrhovni štab NOV in POJ v vasi Drinici pri Bihaču zaradi nadaljnega razvoja osnovnih organov oblasti*

bilanca -e ž **1.** *računski zaključek o aktivnih in pasivnih sestavinah premoženja* **2.** *primerjava aktiv in pasiv za določeno dobo: aktivna bilanca; bruto bilanca sin. bilanca prometa; devizna bilanca; državna bilanca o aktivnih in obveznostih države; izvenproračunska bilanca ki ni določena, predvidena v proračunu; knjigovodska bilanca; konsolidirana bilanca; kreditna bilanca izkaz razpoložljivih kreditnih sredstev in njihova porazdelitev na različne vrste kreditov; likvidacijska bilanca sestavljena ob končni likvidaciji; neto bilanca ki izkazuje knjigovodsko stanje vseh sredstev in obveznosti podjetja ter pozitivni in negativni saldo celotne bilance, sin. saldo bilanca; pasivna bilanca; plačilna bilanca primerjava vrednosti vseh izplačil in vplačil države s tujino v določenem obdobju; premoženjska bilanca aktiva in pasiva podjetja; prevzemna bilanca ko prevzame podjetje drugo podjetje; saldo bilanca gl. neto bilanca; sklepna bilanca v zaključnem računu; stabilizacijska bilanca sestavljena ob stabilizaciji valute; trgovinska bilanca primerjava vrednosti uvoza in izvoza države v določeni dobi; začasna bilanca po potrebi, na določen dan; začetna bilanca ob uštanovitvi podjetja ali ob začetku poslovnega leta; zavarovalnotehnična bilanca*

bilanciranje

bilanca zavarovalnice, sestavljena po načelih zavarovalne tehnike; zbirna bilanca; bilanca dohodkov in izdatkov prebivalstva; bilanca prometa gl. bruto bilanca; sestaviti bilanco **3.** v zvezi: vodna bilanca pregled stanja voda v določenem obdobju

bilanciranje -a s **1.** sestavljanje bilance **2.** vpisovanje postavk v bilanco

bilancirati -am nedov. in dov. **1.** sestavljati bilanco: bilancirati vrednostne papirje **2.** vpisovati postavke v bilanco

bilančni -a -o prid. ki se nanaša na bilanco: bilančni delikt; bilančni dobiček *dobiček, ki ga izkazuje bilanca*; bilančni konto gl. *bilančni račun*; bilančni načrt *načrt o kontih, ki jih mora vsebovati bilanca*; bilančni prebitek; bilančni račun *premoženje in dolg, kot ju izkazuje bilanca*, sin. *bilančni konto*; bilančni sklep *medsebojna letna izravnava vseh kontov in knjig*; bilančna postavka *postavka v bilanci, npr. upravni stroški*; bilančna vrednost *vrednost, v kateri so v bilanci izkazane posamezne postavke aktiv in pasiv*; bilančno leto *leto, za katero se izdeluje bilanca*; bilančno stanje

bilančnina -e z nagrada za sestavljanje bilance

bilateralni -a -o prid., v zvezi: bilateralna pogodba pogodba med dvema državama ali subjektoma mednarodnega prava, sin. *dvostranska pogodba (b)*

Bill of Rights [bíl of rájts] angl. angleški temeljni zakon o političnih pravicah človeka iz l. 1689

biltén -a m **1.** dnevno sporočilo: izdati bilten

2. glasilo: uradni bilten

bímetalizem -zma m denarni sistem z zlatim in srebrnim denarjem kot neomejenim zakonitim plačilnim sredstvom

bímetálni -a -o prid. *dvokovinski*: bimetalni denarni sestav

biolóški -a -o prid., v zvezi: biološki poskusi na ljudeh *navadno zdravju škodljivi in življenju nevarni raziskovalni posegi v človekovo telesno integriteto* (kaz.)

birič -iča m, v fevdalizmu nižji izvršilni organ sodišča, deželne, mešne ali zemljiške gosposke (pr. zg.)

biríški -a -o prid. ki se nanaša na biriče (pr. zg.): biriška služba

biró -ja m **1.** pisarna, urad **2.** poslovalnica: projektno biro

birokrácija -e ž **1.** hierarhično organizirani poklicni delavci v upravi **2.** sistem državne uprave, v katerem imajo odločilno besedo upravni funkcionarji in širokovni delavci

birokrát -a m pripadnik birokracije (1)

birokrátíčni -a -o prid. ki se nanaša na birokrate, birokracijo ali birokratizem, sin. *birokratski*: birokratični centralizem, predpis, sistem

birokratizácija -e ž uvajanje birokratizma

birokratízem -zma m **1.** formalistično odločanje in šablonsko urejanje zadev brez upoštevanja njihovih značilnosti **2.** nespoštovanje demokratičnih samoupravnih pravic občanov, delovnih ljudi in njihovih organizacij **3.** togo uradno poslovanje

birokratiziranje -a s birokratizacija

birokrátski -a -o prid. ki se nanaša na birokrate, birokracijo ali birokratizem, sin. *birokratični*: birokratski aparat; birokratski sistem uprave; birokratska samovolja

bíštveni -a -o prid. ki se nanaša na bišvo: bišvena napaka; bišvena zmota *zmota, ki se nanaša na najpomembnejše lašnosti predmeta* (civ.); bišvena sestavina pravnega posla

bístvo -a s kar je za kaj najbolj pomembno in najbolj značilno

bivalíšče -a s kraj, kjer kdo dalj časa živi

bívanje -a s glagolnik od *bivati*: kraj bivanja kjer kdo živi; bivanje zunaj države; dovoljenje za bivanje; odpovedati bivanje tujcu

bívati -am nedov. *prebivati, stanovati, živeti*

bizantínski -a -o prid., v zvezi: bizantinska država *vzhodnorimska država* od l. 395 do l. 1453

blagájna -e ž **1.** finančna sredstva, zbrana za določene namene: *bolniška blagajna za bolniško zavarovanje (zav.); kompenzacijska blagajna za izravnavo medsebojnih terjatev in obveznosti; *nezgodna blagajna za zavarovanje zoper nezgode; *obratna blagajna *bolniška blagajna obrata*; *rudarska bratovska blagajna za socialno zavarovanje rudarjev, sin. *rudarska bratovska skladnica; **sirotinska blagajna za upravljanje sirotinskega denarja; *štaroštna blagajna za štaroštno zavarovanje; blagajna za vzajemno pomoč; gotovinsko stanje blagajne; kontrola blagajne; denar priteka v blagajno; odvajati denar v blagajno **2.** sredstva določene organizirane politične skupnosti: deželna, državna, občinska blagajna **3.** zavarovana omarica za shranjevanje denarja in predmetov: depozitna blagajna za shranjevanje predmetov; registrska blagajna za začasno hranjenje denarja in registriranje ter seštevane izkupičkov; ročna blagajna **4.** proštor za poslovanje z denarjem: izplačilna blagajna; pomožna blagajna ki se začasno uporablja namesto kake druge blagajne; potniška blagajna *proštor za prodajo*

vozovnic na pošlaji

blagájničarka -e ž ženska oblika od *blagajnik*

blagájnik -a m kdor vodi *blagajniške* posle

blagájniški -a -o prid. ki se nanaša na *blagajnike* ali *blagajno*: blagajniški blok *sešitek listov*, ki se dajo izrgati za potrdilo o vplačilu; blagajniški bon *kratkoročna nakaznica države* ali *banke*, navadno do enega leta; blagajniški ček ček, ki se predloži banki kot trasatu zaradi izplačila v gotovini, sin. *gotovinski ček*; blagajniški dnevnik, izpisek, izplačilni nalog; blagajniški kredit *kratkoročni kredit za kritje trenutnega primanjkljaja*; blagajniški maksimum *najvišji znesek, ki se sme hraniti v blagajni*; blagajniški načrt *načrt o pričakovanih prejemkih in izdatkih za določeno obdobje*; blagajniški popušt *popušt pri takojšnjem ali predčasnem plačilu računa*, sin. *skonto*; blagajniški prejemek, presežek, primanjkljaj; blagajniški rabat *rabat ob takojšnjem plačilu*; blagajniški sklep *pregled blagajniškega stanja v določenem trenutku*, sin. *blagajniški zaključek*; blagajniški zaključek gl. *blagajniški sklep*; blagajniški zapis *vrednostni papir, ki se glasi na določen denarni znesek, z določenim rokom dospelosti in določeno obreštno mero*; blagajniški posli; blagajniška knjiga *knjiga, v katero se vpisujejo vplačila in izplačila*; blagajniška nakaznica, služba; blagajniško poslovanje, potrdilo; blagajniško stanje

blaginja -e ž *obilje materialnih dobrin*: gmotna, socialna blaginja

blagó -á s I. vsaka *premična stvar, ki je predmet gospodarskega prometa*: borzno, sejensko blago; brzovozno, ekspresno, tranzitno blago; deljivo, kosovno, razsuto blago; izvozno, konsignacijsko, (ne)carinsko, uvozno blago; konsumno blago *potrošno blago*; monopolsko blago; (ne)fakturirano blago; (ne)uštrezajoče, nevarno, pokvarljivo, poškodovano blago; potrošno blago *blago za osebno potrošnjo*; rabljeno blago; serijsko blago; tihotapsko blago; tipizirano, vrštno blago; tržno blago; zaupano blago; živo blago; blago domače izdelave; blago osnovne preskrbe; carinjenje blaga; izvoz in uvoz blaga; klasifikacija blaga npr. *na razrede*; kontrola blaga; kreditiranje blaga; (lažna) označba (izvora) blaga; napoved blaga; proizvodnja, promet blaga; vzorec, zaloga blaga; izjava o blagu; trgovina z blagom; dobaviti, nakupiti, prevzeti, prodati blago; dodelati, izdelati, obdelati, oplemeniti, predelati blago;

hraniti, kopiciti, uskladiščiti blago; prikrivati blago; natovoriti, pretovoriti, raztovoriti blago; prijaviti, skriti blago *ob carinskem pregledu*; jemati vzorce blaga; omejiti, prepovedati proizvodnjo, predelavo blaga; prepovedati, zadrževati prodajo blaga; dati posojilo na blago; plačati v blagu 2. v zvezi: **belo blago ženske, ki jih spravljajo v tujino za prostitucijo*

blagóvni -a -o prid. ki se nanaša na *blago*: blagovni dispozicijski dokument *dokument, ki daje pravico do razpolaganja z blagom*, npr. *konosament*; blagovni fond *v določenem gospodarstvu razpoložljivo blago*, sin. *blagovni sklad*; blagovni konto *knjigovodski konto o stanju in prometu blaga po količini in vrednosti*; blagovni kredit *kredit za financiranje prometa z blagom*; blagovni lombard *kredit proti zaščitvi blaga*; blagovni manifest *izkaz blaga, ki ga prevaža ladja ali letalo v mednarodnem prevozu*; blagovni papir *blagovni vrednostni papir*; blagovni posel, promet; blagovni recept *potrdilo o prevzemu blaga*; blagovni sklad gl. *blagovni fond*; blagovni skontro *knjiga za razvid prejema in izdaje blaga*, sin. *blagovna knjiga*; blagovni tečaj *vsakokratna vrednost blaga na tržišču*; blagovni trg; blagovni vrednostni papir *vrednostni papir, ki se glasi na blago*, npr. *nakladnica, skladiščnica, vozni list*; blagovni vzorec, žig; blagovna borza *borza, ki trguje z blagom*; blagovna hiša; blagovna izmenjava; blagovna klavzula *dogovor o vezanosti denarnega dolga na blagovno vrednost*; blagovna knjiga gl. *blagovni skontro*; blagovna lišta; blagovna liština; blagovna menica *menica, izdana za kreditirano dobavo blaga*; blagovna menjava; blagovna spremnica *dokument, ki spremlja blago pri prevozu v kontroliranem notranjem prometu*; blagovna tarifa *tarifa za prevoz blaga z železnico ali drugimi prevoznimi sredstvi*; blagovna terjatev, trgovina, zaloga; blagovna znamka *zavarovani znak za razlikovanje blaga iste ali podobne vrste v gospodarskem prometu*; blagovne rezerve; blagovno gospodarstvo; blagovno kreditiranje; blagovno-denarni promet

blagóvnica -e ž *velika trgovina, razdeljena na specializirane oddelke*

blankét -a m *neizpolnjena tiskovina, obrazec*, sin. *golica*: čekovni blanket

blankétni -a -o prid. 1. *ki se nanaša na blankete*: blanketni predpis; blanketna menica *bianko menica* 2. v zvezah: blanketna dispozicija dis-

pozicija, ki glede posameznih znakov dejanskega stanu kaznivega dejanja napoti na drug predpis; blanketna norma ki npr. v celoti ali delno ne opredeli katere od sestavin pravne-ga pravila, ampak pooblašča drug predpis ali uporabnika pravila, da ga vsebinsko opredeli

blánko neskl. prid. *bianko*

blasfemija -e ž *bogokletje*

blázen -zna -o prid. *duševno bolan*

bližnji -a -e prid., v zvezah: bližnji sorodnik *sorodnik, ki je v bližnjem sorodstvu, ant. daljni sorodnik; bližnje sorodstvo sorodstvo med starši in otroki, med posameznimi otroki*

blók -a m **1.** *veliko, večštanovanjsko poslopje: štanovanjski blok* **2.** *zveza, koalicija: blok med seboj povezanih držav; blok političnih strank* **3.** *sešitek listov, ki se dajo iztrgati: prodajni kontrolni blok za potrdilo o plačilu* **4.** *zapora na mejnem prehodu*

blokáda -e ž **1.** *uporaba oborožene sile, navadno pomorske, da se prepreči zveza določene države z drugimi, sin. zapora (1): ekonomska blokada gl. gospodarska blokada; gospodarska blokada osamitev določene države od svetovnega gospodarstva, sin. ekonomska blokada; blokada luke, otoka, prištanišča; blokada na morju; blokada z minami; prelom blokade* **2.** *obkolitev: policijska blokada*

blokiranje -a s **1.** *glagolnik od blokirati (1): blokiranje prištanišča* **2.** *glagolnik od blokirati (2): blokiranje računa uštvitev uporabe dobroimetja v banki na podlagi odredbe prišojnega organa* **3.** *glagolnik od blokirati (5): blokiranje prodanega blaga*

blokirati -am dov. in nedov. **1.** *uporabiti oborožene sile navadno pomorske, da se prepreči zveza določene države z drugimi: blokirati luko, prištanišče* **2.** *onemogočiti razpolaganje s čim: blokirati bančni denar, denarne zaloge, konto; blokirati račun uštviti uporabo dobroimetja v banki na podlagi odredbe prišojnega organa* **3.** *zapečatiti: blokirati radijski aparat* **4.** *ustaviti prodajo: blokirati žganje* **5.** *napisati ceno izdanega blaga na blagajniški blok* **blokirani** -a -o: *blokirana terjatev terjatev, s katero ni mogoče razpolagati; blokirano prištanišče; blokirana sredstva*

blókovski -a -o prid. *ki se nanaša na blok (2): blokovska razdelitev sveta*

bodmerija -e ž *posojilo, zavarovano z zaštvno pravico na ladji in tovoru*

bodmerijski -a -o prid. *ki se nanaša na bodmerijo: bodmerijska pogodba*

bogáštvo -a s *velike materialne dobrine: naravno bogastvo naravne dobrine, npr. rude in druga bogastva pod zemljo, vode, viri naravne sile, ribe in divjad; narodno bogastvo*

bogatênje -a s *večanje premoženja: neupravičeno bogatenje*

bogočáštje -a s *češčenje boga: **ministraštvo za uk in bogočaštje; *poverjenik za uk in bogočaštje v prvi slovenski vladi l. 1918*

bogokléťje -a s *preklinjanje, sramotenje boga*

****bogokléťstvo** -a s *bogokletje*

bòj bôja m **1.** *oboroženi spopad: narodnoosvobodilni boj; zasebni boj napovedani boj med fevdalci za razreševanje zasebnih sporov (pr. zg.), sin. fajda* **2.** v zvezi: *razredni boj konfliktno razmerje med osnovnima razredoma v razrednih družbah* **3.** *prizadevanje za doseg določenega namena: volilni boj*

bojkót -a m *prekinitev zvez, zlašti trgovskih: gospodarski bojkot prekinitev gospodarskih stikov z določeno gospodarsko organizacijo ali državo; odrediti trgovinski bojkot zoper članice OZN; poziv na bojkot*

bojkotírati -am nedov. in dov. *zavračati zveze, zlašti trgovske*

bolečnina -e ž *odškodnina za bolečine: zahtevati bolečnino*

bolečninski -a -o prid. *ki se nanaša na bolečnino: bolečninski zahtevki*

boléta -e ž *pobotnica o plačilu: carinska, davčna, trošarinska boleta*

bolézen -zni ž *motnja v delovanju človeškega telesa: duševna, kužna, nalezljiva, spolna bolezen; poklicna bolezen; mednarodna klasifikacija bolezní; potek bolezní; stroški bolezní stroški zdravljenja v bolnišnici, sin. bolniški stroški; bolezen izbruhne*

bolézenski -a -o prid. *ki se nanaša na bolezen: bolezenski dopust*

boleznína -e ž *nadomeštilo za izgubljeni zaslužek med boleznijo*

bólnica -e ž *bolnišnica*

bolníca -e [-ǰn-] ž *bolna ženska*

bolník -a [-ǰn-] m *bolan človek*

bolníški -a -o [-ǰn-] prid. *ki se nanaša na bolnike: bolniški dopust, lišt, štalež, zavod; bolniški stroški stroški zdravljenja v bolnišnici, sin. stroški bolezní; *bolniška blagajna blagajna za bolniško zavarovanje (zav.); *bolniška hrannarina, renta; bolniška pristojbina; bolniško zavarovanje zdravstveno zavarovanje*

bolnišnica -e [-ǰn-] ž *zavod za zdravljenje bol-*

nikov: civilna, vojaška bolnišnica; splošna, specialistična bolnišnica

bón -a m *kratkoročna plačilna obveznica, zadolžnica*: blagajniški bon *kratkoročna nakaznica države ali banke, navadno do enega leta*; plačilni bon; zakladni bon *kratkoročna zadolžnica državnega zaklada*; bon za bencin

bonae fidei [bóne fidei] lat., v zvezi: posestnik *bonae fidei dobroverni, poštenu posestnik*

bóna fide prisl., lat. v *dobri veri*

bonificiranje -a s *bonifikacija*

bonificirati -am dov. in nedov. *dati popušt pri prodaji blaga*

bonifikacija -e ž **1.** *povračilo*: izvozna bonifikacija **2.** *popušt pri prodaji blaga*: bonifikacija za slabše blago

bonitárni -a -o prid., v zvezah: bonitarni laštnik po pretorskem pravu *varovani laštnik* (rim. pr.); bonitarna laštnina *laštnina bonitarnega laštnika* (rim. pr.)

bonitéta -e ž **1.** *kakovošt*: boniteta lovišč, zemljišč **2.** *vrednošt*: boniteta vrednostnih papirjev

bonitétni -a -o prid. *kakovoštni*: bonitetni razred zemljišča; bonitetno vzorčno zemljišče *zemljišče, ki velja kot vzorec za bonitiranje drugih zemljišč*

bonitiranje -a s *glagolnik od bonitirati*: katastrsko bonitiranje zemljišč *ugotovitev kakovoštni zemljišč zaradi določitve povprečnih katastrskih donosov*, prim. *katastrska klasifikacija zemljišč*; bonitiranje lovišč

bonitirati -am dov. in nedov. *katastrsko klasificirati*: bonitirati zemljišče

bórec -rca m *udeleženec oboroženega spopada*: borci narodnoosvobodilne vojne; dodatek za borce

bórza -e ž **1.** *ustanova za trgovanje z vrednoštnimi papirji ali blagom*: blagovna borza *ki trguje z blagom*; denarna borza *ki trguje z devizami, valutami in kratkoročnimi krediti*; efektna borza *ki trguje z vrednoštnimi papirji, efekti*; kmetijska borza *ki trguje s kmetijskimi pridelki*, sin. *produktna borza*; produktna borza gl. *kmetijska borza* **2.** v zvezi: **borza dela uradna posredovalnica za delo* **3.** v zvezi: *črna borza nezakonito, nedovoljeno trgovanje, zlašti kadar blaga ni dovolj v prodaji*

bórnzi -a -o prid. *ki se nanaša na borzo (1)*: borzni agent *agent, ki na borzi posreduje pri sklepanju borznih poslov*, sin. *borzni posrednik*, sin. *borzni senzal*; borzni dan, običaj; borzni posel *promet na borzi z vrednoštnimi papir-*

ji, devizami ali blagom; borzni posrednik gl. *borzni agent*; borzni senzal gl. *borzni agent*; borzni sklep *sklenitev borznega posla o določeni količini blaga*; borzni tečaj; borzna cena, igra, intervencija, kupčija, vrednota; borzna zaključnica *potrdilo borznega agenta o sklenjenem borznem poslu*; borzno blago; borzno poročilo; borzno razsodišče *razsodišče za spore iz borznih poslov*

bôžji -a -e prid., v zvezah: božji mir (lat. *treuga Dei*) *srednjeveške cerkvene prepovedi zasebnega vojskovanja in nasilne samopomoči* (pr. zg.); božja sodba *dokazno sredstvo v antičnem in zgodnjersrednjeveškem kazenskem postopku, pri katerem je moral osumljenec za dokaz svoje nedolžnosti preštati krute, tudi smrtno nevarne preizkuse* (pr. zg.), sin. *ordal*

bracchium saeculare [brákhium sekuláre] lat. (*posvetna roka*) *državna pomoč cerkvi za prisilno izvršitev njenih ukrepov v nekaterih cerkvenopolitičnih sistemih*

brámba -e ž, v zvezah: deželna bramba *množična oborožena sila zoper turške vpade* (pr. zg.); **požarna bramba gasilsko društvo*

branilec -lca [-uc-] m *kdor koga ali kaj brani*: branilec obdolženca *zagovornik*; **branilec zakonske vezi*; **branilec zakonskega rojstva*

braníti bránim nedov. **1.** *prizadevati si, da se kaj ohrani*: braniti koristi države; braniti svoje pravice **2.** v zvezi: *braniti obdolženca zaštopati njegove interese pred sodiščem* **braníti se 1.** *upirati se, zoperštljaviti se čemu*: braniti se nasilja **2.** *odklanjati*: braniti se prisege

bránje -a s **1.** *dojemanje vsebine besedila s pomočjo razpoznavanja znakov*: branje listin, zapisnika **2.** *javno podajanje besedila*: branje obtožnice na glavni obravnavi **3.** *obravnavanje*: prvo, drugo branje zakonskega predloga v parlamentu

brát bráta m **1.** *moški v odnosu do drugih otrok svojih staršev*: krvni, rodni brat **2.** *moški v odnosu do drugih otrok enega od svojih staršev*, sin. *polbrat*

bratomòr -óra m *umor brata*

bratomórní -a -o prid. *ki se nanaša na oboroženi spopad med pripadniki istega ali sorodnih narodov*: bratomorna vojna

brátovski -a -o prid., v zvezah: **rudarska bratovska blagajna blagajna za socialno zavarovanje rudarjev*, sin. **rudarska bratovska skladnica*; **rudarska bratovska skladnica* gl. **rudarska bratovska blagajna*

brátovščina -e ž *cerkvena združba laikov*: pogrebna, rokodelska bratovščina (pr. zg.)

brátranec -nca m *sin štrica ali tete*

brátstvo -a s **1.** *enota družbene organizacije v plemenski ureditvi* (pr. zg.) **2.** *širša sorodniška skupnost s skupnim premoženjem po 714. čl. črnogorskega Imovinskega zakonika iz l. 1888*

brême -éna s **1.** *težava, skrb, nadloga*: breme nevarnosti; breme rizika **2.** *dolžnost, obveznost*: dokazno breme *dolžnost dokazovanja, ki jo ima v civilnem postopku pravdna štranka, v kazenskem pa tožilec*; izjavno breme štranke gl. *trditveno breme štranke*; trditveno breme štranke (lat. onus proferendi) (pravd. post.), sin. *izjavno breme štranke*; vojaška bremena npr. *rekvizicije, kontribucije, naštanitev vojaštva*; prevalitev dokaznega bremena na nasprotno štranko **3.** *dajatev, štoritev*: davčno breme; realno breme *periodične dajatve in štoritve vsakokratnega lastnika zemljišča tištemu, v čigar koristi je zemljišče na ta način obremenjeno*, sin. *štvarno breme*; štvarno breme gl. *realno breme*; zemljiško breme; breme preživitka; razdelitev davčnega bremena; breme se drži zemljišča; izbrisati, prevzeti breme; bremen proš (čist) odpis parcele *odpis parcele brez prenosa vknjiženih bremen* **4.** v zvezh: v breme *leva stran, kolona v knjigovodskih kontih, kamor se vpisujejo obremenitve*, sin. *debet*; vpisati kaj v breme računa *vknjižiti v breme* (knjig.) **5.** v zvezi: šteti štorilcu kaj v breme *kot obteževalno okoliščino*

breménski -a -o prid. *ki se nanaša na breme (3)*: bremenski list *list C v zemljiški knjigi, na katerem so vpisana bremena*; bremenski list glavne knjige vpisnika ladij, zrakoplovov; ugotoviti bremensko stanje zemljišč

brezcarínski -a -o prid. *za katerega ni potrebno plačilo carine*: brezcarinski uvoz; brezcarinska menjava

brezčáštност -i ž *lašnost, značilnost človeka, ki je brez časti* (pr. zg.)

brezdélni -a -o prid., v zvezi: brezdolni dohodek *dohodek, ki ne izhaja iz dela*

brezdómeč -mca m *oseba brez doma*

brezdomóvinec -nca m *oseba brez državljanstva*, sin. *apatrid*, sin. *apolid*

brezdržávni -a -o prid., v zvezi: brezdržavna družba *družba, ki je brez državne organizacije*

brezgotóvínski -a -o prid. *negotovinski*: brezgotovinski plačilni promet; brezgotovinsko plačevanje

brezhíben -bna -o prid. *ki je brez hibe, napake*:

brezhibno blago

breziménski -a -o prid., v zvezi: brezimenska pogodba *pogodba, ki ni v zakonu posebej imenovana, ime ji da praksa, npr. oskrbna, obračunska, preživitarska pogodba*, sin. *inominatna pogodba*

brezímni -a -o prid. **1.** *ki ni naveden z imenom*, sin. *anonimni (1)*: brezimni avtor **2.** *pri katerem avtor ni naveden*, sin. *anonimni (2)*: brezimna ovadba; brezimno avtorsko delo

brezímnošt -i ž *stanje brezimnega*: brezimnost ovadbe

brezkonfesionální -a -o prid. *ki je brez veroizpovedi*: brezkonfesionalna vzgoja

brezoblični -a -o prid., v zvezi: brezoblični pravni posel *pravni posel, ki ni vezan na določeno obliko*, sin. *neoblični pravni posel*

brezobréštni -a -o prid. *za katerega se obrešiti ne obračunavajo*: brezobreštni kredit; brez-obreštna obveznost, terjatev; brezobrešno posojilo

brezobvézen -zna -o prid. (lat. sine oblige *brez obveze*) *neobvezen*: brezobvezno sporočilo **brezobvézni** -a -o: brezobvezna oferta *neobvezna ponudba*; brezobvezna ponudba *neobvezna ponudba*

brezobzírní -a -o prid., v zvezi: brezobzirno maščevanje *maščevanje iz nizkotnih nagibov* (kaz.)

brezobzírnóšt -i ž *lašnost brezobzirnega človeka*: brezobzirnost štorilca *obteževalna okoliščina* (kaz.)

brezpláčni -a -o prid. **1.** *za katerega ni treba plačati*: brezplačni prevoz, vizum; brezplačna raba, shranitev, štoritev; brezplačna vozovnica; brezplačno zdravljenje **2.** *za katerega se ne dobi plačila*, sin. *neplačani*: brezplačni dopust **brezpláčnošt** -i ž *značilnost brezplačnega*: brezplačnost prevoza, šolanja

brezpogójni -a -o prid. *ki ne dopušča poštlavljanja nobenih pogojev*: brezpogojna dolžnost; brezpogojna kapitulacija

brezpokójni -a -o prid., v zvezi: brezpokojna oseba *oseba, ki je poštlavljena izven zakona* (pr. zg.)

brezpóselni -a -o prid. *ki nima stalnega dela, zaposlitve*: časno brezposelni delavec **brezpóselni** -ega sam.: fond za brezposelne; podpora za brezposelne

brezpóselnošt -i ž *pojav, stanje, da je del ljudi brez stalnega dela, zaposlitve*: delna brezposelnost; konjunkturna brezposelnost *ki je posledica gospodarskih gibanj*; množična brezposelnost; prikrita brezposelnost *ekšten-*

zivno zaposlovanje delovne sile; sezonska brezposelnost; struktura brezposelnosti ki je posledica strukture narodnega gospodarstva, npr. razporeditve podjetij po področjih in panogah; začasna brezposelnost; zavarovanje za primer brezposelnosti; denarna pomoč med brezposelnostjo

brezposesni -a -o prid. ki se ne nanaša na posest, premoženje: brezposestno stvarno jamstvo pridržek laštninske pravice ipd.

brezpraven -vna -o prid. ki nima pravic: brezpraven suženj (pr. zg.)

brezprávje -a s brezpravno stanje

brezrazredni -a -o prid. ki se nanaša na družbo brez razredov: brezrazredna družba

brezrazrednost -i ž laštnost, značilnost brezrazrednega: brezrazrednost družbe

brezuspelen -šna -o prid. ki je brez uspeha, sin. neuspel: brezuspešen narok, natečaj, poskus rubeža; brezuspešen potek roka; brezuspešna dražba, izvršba

brezustaven -vna -o prid. ki je brez ustave: brezustavna doba; brezustavno stanje

brezvládje -a s **1.** družbeno stanje brez urejene javne oblasti, sin. anarhija (1) **2.** zmeda, nered

brisanje -a s, v zvezah: brisanje dolgov odpust; brisanje hipotek odpust; brisanje vpisov v zemljiški knjigi vpis izbrisa vpisov

bród -a m **1.** plovno sredstvo za prevoz čez vodo **2.** ladja

brodár -ja m **1.** naziv za člana posadke plovil notranje plovbe **2.** ladjar **3.** poklicni prevoznik z brodom, sin. brodnik

brodárski -a -o prid. ki se nanaša na brodarje ali brodarstvo: brodarski promet, red; brodarska dejavnost, družba; brodarska knjižica osebna liština člana posadke na plovilu notranje plovbe; brodarska služba, uprava; brodarska tarifa; brodarsko podjetje

brodárstvo -a s **1.** opravljanje brodarskega poklica **2.** plovba: jezersko, morsko, rečno brodarstvo

brodník -a m poklicni prevoznik z brodom, sin. brodar (3)

brodnína -e ž plačilo za prevoz z brodom

brodníški -a -o prid. ki se nanaša na brodnike: brodníški obrat; **brodníški patent; brodníška tarifa

brúto neskl. prid. ki je brez odbitka bremen, dajatev ali dolgov, sin. kosmati: bruto osebni dohodek; bruto prejemki prejemki, ki so brez odbitka

bremen, odtegljajev, sin. kosmati prejemki; bruto cena sin. kosmata cena; bruto teža teža z všteto embalažo, sin. kosmata teža; bruto za neto cena za težo blaga in embalažo; družbeni bruto proizvod celota proizvedenih materialnih dobrin in storitev v določenem razdobju, sin. kosmati družbeni proizvod

brútoregistrski -a -o prid., v zvezah: brutoregistrska tona (krat. BRT) enota za merjenje (vse) ladijske prostornine, 2,8 m³; brutoregistrska tonaža prostornina vseh zaprtih prostorov ladje

brzojáv -áva m telegram

brzojávka -e ž telegram: državna brzojavka; fotografska brzojavka; nujna, radijska, šifrirana brzojavka; oddati brzojavko na pošto

brzojávni -a -o prid. telegrafski: brzojavni promet; brzojavna nakaznica denarna nakaznica, poslana z brzojavno pošto; brzojavna pošta; brzojavna tajnost; brzojavna vloga; brzojavno nakazilo

brzovózni -a -o prid. **1.** ki se mora prepeljati v zelo kratkem času: brzovozna pošiljka; brzovozno blago **2.** ki se nanaša na prevoz, ki se mora opraviti v zelo kratkem času: brzovozni promet; brzovozni tovorni lišt; brzovozna pošta; brzovozna tarifa

budžét -a m proračun

budžétirati -am dov. in nedov. predvideti v proračunu

budžétni -a -o prid. proračunski

búkve -kev ž, mn., v zvezah: gorske bukve zakon za gorskopravne vinograde na Štajerskem iz l. 1543, v celoti preveden v slovenščino l. 1582 (pr. zg.); obravnavane gorske bukve načrt zakona o gorskem pravu za Kranjsko med l. 1568 in l. 1584 (pr. zg.)

búla -e ž **1.** kovinski pečat na srednjeveški lištini (pr. zg.) **2.** srednjeveška vladarjeva liština s kovinskim pečatom (pr. zg.) **3.** svečana papeška liština (kan.), sin. papeška bula; papeška bula gl. bula (3)

buržoazija -e ž razred laštnikov produkcijskih sredstev v kapitalizmu

buržoázni -a -o prid. ki se nanaša na buržoazijo: buržoazni družbeni sistem; buržoazni razred; buržoazna demokracija; buržoazna družba, država, vladavina; buržoazno pravo

CÁF in **cáf** -a m, krat. (fr. coût, assurance, fret) *prevozna klavzula, po kateri stroške, zavarovalno premijo in prevoznino do namembne luke plača pošiljatelj blaga*, sin. CIF

cár -ja m naziv za vladarja v Rusiji, Bolgariji, Makedoniji, Srbiji (pr. zg.)

caríca -e ž **1.** naziv za vladarico v Rusiji, Bolgariji, Makedoniji, Srbiji (pr. zg.) **2.** carjeva žena (pr. zg.)

carína -e ž davek na uvoženo ali izvoženo blago: agrarna carina; antidumpinška carina ki je določena zaradi omejitve ali preprečevanja dumpinga; avtonomna carina ki je določena z domačo zakonodajo; diferencialna carina izjemna, višja carina; dodatna carina; dopolnilna carina ki izravnava razliko med normalno ceno in nižjo uvozno ceno; enotna carina; fiskalna carina ki je uvedena zaradi povečanja državnih dohodkov; izravnalna carina gl. kompenzacijska carina; izvozna carina; kompenzacijska carina ki se plačuje v višini izvozne subvencije, sin. izravnalna carina; pogodbeni carina carinska tarifa, določena z mednarodno pogodbo; polzeča carina določena po polzečih tarifnih lestvicah; povračilna carina sin. retorijska carina; povratna carina ki se vrne ob izvozu izdelka, narejenega iz uvožene surovine ali polizdelka, za katera je bila plačana uvozna carina; prednošna carina ki je ugodnejša za določene države, sin. preferenčna carina; preferenčna carina gl. prednošna carina; prohibitivna carina ki onemogoča uvoz ali izvoz določenega blaga; protekcionistična carina ki štiti domače proizvajalce pred tujo konkurenco; retorijska carina sin. povračilna carina; specifična carina ki je odmerjena po enoti blaga; tranzitna carina; uvozna carina za uvoženo blago, sin. vstopna carina; varšvena carina gl. zaščitna carina; vrednošna carina odmerjena v odstotkih vrednosti blaga, sin. carina ad valorem; vstopna carina gl. uvozna carina; vzgojna carina ki se pobira, dokler domača proizvodnja ni sposobna tekmovati s

tujimi izdelki iste vrste; zaščitna carina ki štiti domačo proizvodnjo, sin. varšvena carina; carina ad valorem gl. vrednošna carina; vračilo carine; znižanje, zvišanje carine; carine proš izvoz, uvoz; blago, zavezano carini; odmeriti, plačati, pobirati carino; zavarovati carino z gotovino, vrednostnimi papirji

carinárnica -e ž **1.** carinski urad: glavna carinarnica; izhodna, vhodna carinarnica; medpotna, obmejna carinarnica; notranja carinarnica ki je v notranjosti države; odpravna, prevzemna, sprejemna carinarnica; prištaniška carinarnica; skladišče carinarnice; upravnik carinarnice **2.** poslopje carinskega urada

carínik -a m uslužbenec, ki carini

caríniti -im nedov. pregledovati deklarirano blago in določati carino zanj; cariniti blago

carínjenje -a s pregledovanje deklariranega blaga in določanje carine zanj; izvozno, uvozno carinjenje; carinjenje blaga; prijava blaga za carinjenje prim. carinska deklaracija

carínski -a -o prid. ki se nanaša na carino: carinski agent gl. carinski posrednik; carinski depozit **a)** denar, ki ga carinski organ prevzame od potnikov v shranitev **b)** znesek, deponiran na carinarnici za zavarovanje carinskih dajatev za pogojno izvoženo ali uvoženo blago; carinski inšpektorat; carinski izključek del državnega ozemlja, ki je izvzet od carinskih dajatev in davščin; carinski kartel dogovor držav o vzajemni pomoči pri carinjenju; carinski kontingent količina blaga, ki se sme uvoziti na leto po znižani carinski stopnji ali brez carine; carinski nadzor, nadzornik; carinski obmejni pas območje ob carinski črti, določeno za carinsko nadzorstvo; carinski pomol del luke, prištanišča, kjer je dovoljeno pristajati ladjam s carinskim blagom; carinski posrednik posrednik, ki je pooblaščen podati za lašnika blaga carinsko deklaracijo, sin. carinski agent; carinski poštoppek prijava carinskega blaga, odmera in izterjava carine; carinski pregled, prehod; carinski prekršek; carinski pribitek

a) pribitek k carini **b)** carinska dajatev za sicer carine prosto blago kot protiukrep zaradi neenakega ravnanja druge države z blagom prve države; carinski priključek del državnega ozemlja, ki je priključen tujemu carinskemu ozemlju; carinski referat organizacijska enota carinarnice; carinski režim celota pravnih predpisov države, ki ureja obveznosti in pogoje plačila carine v zvezi s prehodom blaga čez carinsko črto (državno mejo), sin. carinski sistem; carinski sistem gl. carinski režim; carinski sprevodnik carinski uslužbenec, ki spremlja ladjo v mednarodnem prometu; carinski zavezanec; carinski znak plomba, žig, pečat carinarnice; Splošni sporazum o carinskih tarifah in trgovini (krat. GATT); carinski organi carinska uprava, carinarnice z izpostavitvami, odseki in referati; carinski prejemki; carinski železniški tiri; avtonomna carinska tarifa tarifa, ki jo določi država sama, ant. konvencijska carinska tarifa; carinska agencija posredništvo za carinjenje; carinska boleta potrdilo o plačani carini; carinska cesta cešta, po kateri se sme carinsko blago uvažati ali izvažati; carinska črta praviloma državna meja na kopnem, morju, obmejnih jezerih in rekah, sin. carinska meja; carinska dajatev, davščina; carinska deklaracija pismena izjava carinskega zavezanca o predmetih za carinjenje; carinska izpostava organizacijska enota carinarnice na določenem območju; carinska kazen; carinska komisija, kontrola; carinska meja gl. carinska črta; carinska nomenklatura; carinska osnova fakturna vrednost uvoženega blaga franko meja države uvoznice; carinska ploščad del javnega letališča, namenjen carinjenju; carinska pogodba meddržavni dogovor o pobiranju carine; carinska politika; carinska pošta odsek carinarnice na pošti; carinska shramba prostor za začasno spravljanje uvoženega, še neocarinenega blaga; carinska služba; carinska služnost izvrševanje carinskih ukrepov na ozemlju tuje države; carinska spremnica listina s popisom blaga, ki se napoti k drugi carinarnici; carinska stopnja (enotna, preferenčna, sezonska) v odšotkih vrednosti ali kako drugače označen znesek carinske tarife; carinska suverenost izključna pravica pobirati carino; carinska taksa; carinska tarifa seznam blaga s carinskimi stopnjami zanj; carinska unija zveza držav brez medsebojnih carinskih mej, sin. carinska zveza; carinska uprava; carinska vojna; carinska zveza gl. carinska unija; konvencijska

carinska tarifa tarifa, dogovorjena s tujo državo, ant. avtonomna carinska tarifa; potniška carinska prijava; prosta carinska cona; prosta carinska prodajalna prodajalna z brezcarinsko prodajo izdelkov na javnih letališčih, v lukah in prištaniščih, odprtih za mednarodni promet; carinske klešče priprava za plombiranje carinskega blaga; carinske koncesije carinske ugodnosti; carinske olajšave, oprostitve; carinske poti (kopenske, vodne, zračne); carinsko blago predmeti, zavezani carinjenju; carinsko evidentiranje; carinsko kaznivo dejanje; carinsko nadzorstvo; carinsko območje območje, omejeno s carinsko črto, ki je istoletna z državno mejo; carinsko ozemlje ozemlje ene ali več držav, za katero velja enoten carinski režim; carinsko poslovanje; carinsko povračilo povračilo carine; carinsko pravo pravni predpisi, ki urejajo carinjenje blaga in njegovo kontrolo; carinsko skladišče; carinsko sodelovanje

carinskopolitični -a -o prid. ki se nanaša na carinsko politiko: carinskopolitični ukrep

carizem -zma m absolutistična vladavina v pre-revolucijski Rusiji

Carolina -e [karolína] ž → *Constitutio Criminalis Carolina*

carstvo -a s država, ki ji vlada car

casus -a [kázus] m, lat. → kazus

casus belli [kázus béli] lat. povod za vojno

casus foederis [kázus féderis] lat. povod za izpolnitev zavezniške obveznosti

causa -e [kávza] ž, lat. → kavza

causae maiores [kávze majóres] lat., v fevdalizmu

1. sodne zadeve, v katerih se izrekajo najhujše kazni (pr. zg.) 2. pravde za velika zemljiška posestva (pr. zg.)

causae minores [kávze minóres] lat., v fevdalizmu

1. sodne zadeve, v katerih se izrekajo milejše kazni (pr. zg.) 2. civilne sodne zadeve (pr. zg.)

CCC -ja [cécécé] m, krat. → *Constitutio Criminalis Carolina*

cedent -enta m upnik, ki odstopi svojo terjatev drugi osebi, sin. odstopnik terjatve

cedirati -am dov. in nedov. odstopiti terjatev drugi osebi cedirani -a -o: cedirana terjatev

céh -a m 1. verska bratovščina oseb istega poklica 2. v fevdalizmu stanovska organizacija rokodelcev (pr. zg.)

céhovski -a -o prid. ki se nanaša na ceh (2) (pr. zg.): cehovski mojster; cehovska skupščina zbor ceha; cehovsko pravo pravo, ki urejuje notranja in zunanja razmerja ceha

céhovstvo -a s organizacija in delovanje *cehov* (pr. zg.)

célek -lka m kmetija, katere zemljišča so v sklenjenem kompleksu: razdelitev zemljišč na celke

celibát -a m obveznost klerikov, da ošanejo neporočeni (kan.)

célica -e ž **1.** najmanjša organizacijska enota: družina kot osnovna celica družbe **2.** zaporni prostor za prestajanje kazni odvzema prošlosti: celica samica prostor; v katerem mora zapornik bivati sam; osamitev zapornika v celici **3.** v zvezi: plinska celica prostor za izvršitev smrtne kazni z zaplinjenjem

célični -a -o prid., v zvezi: celični zapor celica samica

celína -e ž velika sklenjena površina kopnega sveta

celínski -a -o prid. ki se nanaša na celino: celinski promet; celinska zapora blokada Anglije od l. 1806 do l. 1810, ki jo je odredil Napoleon I., sin. kontinentalna zapora; celinsko morje morje, ki je z vseh strani obdano s kopnim

celótni -a -o prid. ki zajema določeno stvar v celoti: celotni dohodek vsi prejemki; celotni dolg, znesek; celotna vlada; celotno premoženje

celótnost -i ž lašnost celotnega: celotnost premoženja

celovitost -i ž neokrnjenost, integriteta: narodna, ozemeljska celovitost; telesna celovitost

céna -e ž vrednost in storitev, izražena v denarju: afekcijska cena cena posebne priljubljenosti; borzna cena na posamezni borzi določenega dne ugotovljena povprečna cena; bruto cena sin. kosmata cena; čišta cena po odbitku stroškov, sin. neto cena; denarna cena; dnevna cena določena za določen dan trgovanja; določena cena **a)** limitirana po lašnikovi odredbi **b)** določena s pogodbo; določljiva cena; dumpinška, ekonomska cena; fakturna (fakturirana) cena navedena v računu; garantirana cena ki je proizvajalcu uradno zagotovljena, sin. zjamčena cena; gradbena cena; izklicna cena vnaprej določena in na začetku dražbe objavljena cena; izredna cena; izvensezonska, sezonska cena; kalkulacijska (kalkulativna) cena ki je vnaprej nadrobno izračunana po sestavinah, t. j. po nabavni ceni, prevoznih in trgovskih stroških; kartelna cena dogovorjena med podjetji, ki proizvajajo enak ali podoben izdelek; konkurenčna cena **a)** določena na podlagi ponudbe in povpraševanja **b)** ki lahko konkurira drugim cenam; kosmata cena ki vključuje odbitke vseh bremen, dajatev, sin. bruto cena; kupna cena; lašna cena brez pribitka zasluzka;

maksimalna cena najvišja cena; maksimirana cena najvišja uradno dovoljena cena; malo-prodajna cena cena na drobno; monopolska (monopolna) cena enostransko določena cena blaga ali storitev, ki imajo monopolski položaj; nabavna cena; naturalna cena pri zamenjavi blaga za blago; neto cena gl. čišta cena; normalna cena; obračunska cena ob končnem obračunu; oderuška cena; odkupna cena; orientacijska cena približna, s pogodbo še ne končno določena cena; plafonirana (plafonska) cena najvišja dopustna cena; pogodbeno cena; povprečna cena določena po povprečju prodaj v določenem času; pravična, primerna cena; predračunska cena; prevozna, prevzemna, prodajna cena; proizvajalna cena proizvodna cena; proizvodna cena ki obsega proizvodne stroške; prometna cena ki se dosega v prostem prometu; prosto oblikovana cena oblikovana zgolj na podlagi ponudbe in povpraševanja; redna cena; simulirana cena; slepa cena ki je daleč pod tržno ceno; stabilna cena ki se ne spreminja, sin. stalna cena; stalna cena gl. stabilna cena; stroškovna cena polna lašna cena; tekoča cena; tržna cena za stvari, s katerimi se kupčuje na prostem trgu; varšvena cena garantirana cena za kmetijske pridelke, sin. zaščitna cena; vezana cena uradno določena, npr. za živila, najemnine; vrednostna cena ki je v sorazmerju s količino dela; začasna cena; zadržana cena zamrznjena cena; zjamčena cena gl. garantirana cena; zamrznjena cena ki je zadržana na določeni ravni; zaščitna cena gl. varšvena cena; cena na debelo, na drobno; domače, svetovne, terminske cene; družbena kontrola cen; gibanje, indeks, izenačenje cen; kalkulacija, kompenzacija cen; katalog cen; politika cen; (prosto) oblikovanje cen; rašč cen; regresija cen sorazmerno nižanje cen glede na kaj, npr. cen za prevozne storitve na večje razdalje; spreminjanje cen; uradno predpisovanje cen; znižanje, zvišanje cen; skupnost za cene; zavod za cene; družbeni dogovor o cenah; samoupravni sporazum o cenah; cena se dviga, prosto giblje, oblikuje, pada, poskoči, rašče; navijati cene z nedovoljenimi sredstvi ali na nedovoljen način povzročati dviganje cen; predpisovati cene; zadržati cene; prodajati za slepo ceno

ceník -a m seznam blaga ali storitev z navedbo cen: maksimalni cenik z navedenimi najvišjimi cenami, ki se smejo zahtevati; odškodninski

- cenik *npr.* za povračilo škode na divjadi, ribah; premijski cenik za različne vrste pogodbenega zavarovanja; prodajni cenik; sodni cenik; cenik PTT-štoritev; potrjevanje cenikov; evidentirani cenike
- cenilec** -lca [-ȳc-] m *kdor opravlja cenitev*: sodni cenilec; zapriseženi cenilec
- cenilka** -e [-ȳk-] ž *ženska oblika od cenilec*
- cenilni** -a -o prid. *ki se nanaša na cenitev*: cenilni izvid, ogled; cenilni organ, poštopek, zapisnik; cenilni stroški; cenilna komisija; cenilna pristojbina, vrednost; cenilno mnenje
- cenitev** -tve ž *določitev denarne vrednosti česa*: izvršilna cenitev v izvršilnem postopku; komisijaska, sodna cenitev; cenitev po prodajni vrednosti; cenitev s kapitalizacijo letnega čistega donosa; popravek ceniave; opraviti, opustiti cenitev
- ceníti** -ím dov. in nedov. *določiti denarno vrednost česa*
- ceníti** -ím nedov. *nižati ceno*
- cenítveni** -a -o prid. *ki se nanaša na cenitev*: cenitveni poštopek
- cénter** -tra m **1.** *uštanova, ki usmerja in vodi določeno dejavnost*: diagnostični center oddelek pri kazenskih poboljševalnih zavodih; disciplinski center za mladoletnike zavod, v katerega odda sodišče mladoletnega prestopnika za nekaj ur na dan ali za nekaj dni v prevzgojo; izobraževalni center zavod za strokovno, družbeno in splošno izobraževanje delavcev; Mednarodni informacijski center za avtorske pravice; Mednarodni center za upravljanje podjetij v javni lastnini; šolski center **a)** *samošojna služba za izobraževanje in vzgajanje strokovnih kadrov* **b)** *srednja šola, združena z dijaškim domom*; učni center *organizacija na visokošolskem zavodu*, sin. *center za študij ob delu*; zdravstveni center; občinski center za socialno delo; center za študij ob delu gl. učni center **2.** *središče*: center mešta
- centrála** -e ž, v zvezi: telefonska centrala *posredovalna naprava za vzpostavlanje zvez med telefonskimi vodi*
- centralíštični** -a -o prid. *ki se nanaša na centralizem*: centralistični sistem; centralistična organizacija, uprava; centralistična uštava
- centralizácija** -e ž *združitev na enem meštu, osredotočenje*
- centralízem** -zma m **1.** *politična ureditev, pri kateri poteka vodenje, upravljanje iz enega središča*: demokratični centralizem; državni centralizem **2.** *prizadevanje za centralizacijo*
- centralizírati** -am dov. in nedov. *združiti na enem meštu, osredotočiti*
- centrálni** -a -o prid. *osrednji*: centralni državni organ, urad, zavod; centralni parlament; centralni register prebivalstva Republike Slovenije; centralna banka; centralna državna oblast; centralno računovodstvo
- cénzor** -ja m **1.** v zvezi: rimski cenzor *vsak od dveh magistratov za davčni popis državljanov v starem Rimu* (rim. pr.) **2.** *uradni pregledovalec*: cenzor tiska
- cenzára** -e ž **1.** *uradni pregled*: preventivna cenzura filmov; računska cenzura *pregled v računovodstvu*; *cenzura časopisov **2.** *cerkvena kazen zaradi širjenja neodobrenih publikacij* (kan.)
- cenzurírati** -am dov. in nedov. *opraviti cenzuro*
- cenzáurni** -a -o prid. *ki se nanaša na cenzuro*: cenzurni izvod *izvod tiskovine, ki se predloži cenzorju v pregled*; cenzurni poštopek, predpis
- cénzus** -a m **1.** *davčni petletni popis državljanov v starem Rimu* (rim. pr.) **2.** v zvezah: premoženjski cenzus *omejitev določene pravice glede na premoženje, npr. pravice do otroškega dodatka*; **volilni cenzus *omejitev volilne pravice, npr. glede na davek, izobrazbo, poklic, daljše bivanje v kraju* **3.** *fevdalna dajatev zemljiškemu gospodu* (pr. zg.), sin. činž, sin. pravda (3)
- cénzusni** -a -o prid., v zvezah: **cenzusna kurija *skupina poslancev, ki jih izvoli ena cenzusna skupina*; **cenzusna skupina *skupina volivcev glede na njihov gospodarski in družbeni položaj, npr. veleposestniki, obrtniki, trgovci*
- cépljenje** -a s *vnašanje cepiva v telo*: obvezno preventivno cepljenje; obvezno zaščitno cepljenje
- ceremoniál** -a m *predpisi za potek slavnosti, obredov ali za vodenje pri njih*: diplomatski ceremonial
- cérkev** -kve ž **1.** *verska skupnost posameznih krščanskih veroizpovedi*: katoliška cerkev (kan.); delna cerkev *npr. škofija, za trajno ustanovljena apostolska administratura* (kan.) **2.** *stavba, namenjena za krščansko bogoslužje* **3.** v zvezi: laštniška cerkev *ki jo fevdalec uštanovi in vzdržuje, naštalva duhovnike in prejema dohodke* (pr. zg.)
- cerkvéni** -a -o prid. *ki se nanaša na cerkev* (1): cerkveni matičar; območni, vesoljni cerkveni zbor (kan.); cerkveni pogreb; cerkvena država *papeževa država v srednji Italiji do l. 1870*; cerkvena občina *območje, ki spada k določeni cerkvi z verniki vred*; cerkvena pokrajina *združenje sosednjih delnih cerkva določenega*

ozemlja; cerkvena poroka; državna cerkvena politika načela države pri njenih odnosih do cerkve; cerkvene davščine v nekaterih državah obvezne dajatve vernikov za kritje cerkvenih potreb; cerkvene kazni; cerkveno pravo pravni predpisi, ki urejajo notranjo organizacijo katoliške cerkve; cerkveno premoženje; cerkveno sodstvo; **državno cerkveno pravo državni predpisi, ki urejajo razmerje države do cerkve

cerkvénopolítični -a -o prid., v zvezi: cerkvenopolitični sistemi razmerja cerkve do države, sistem enakopravnosti priznanih veroizpovedi, npr. konkordatni sistem

cerkvénštvo -a s, v zvezi: državno cerkvenstvo stanje, v katerem je cerkev obravnavana kot državna ustanova (pr. zg.)

certifikát -a m **1.** potrdilo, spričevalo: certifikat o izvoru, kakovosti blaga; certifikat o standardu proizvoda **2.** liščina o sredstvih, deponiranih pri banki ali drugi finančni organizaciji z vrtilnim rokom, daljšim od enega leta **3.** v zvezi: *zlati certifikat potrdilo o pologu zlata

česar -árja m naziv za vladarja v nekaterih državah

cesaríca -e ž **1.** naziv za vladarico cesarstva **2.** cesarjeva žena

cesárski -a -o prid. ki se nanaša na cesarje: **cesarski namestnik; cesarski patent; cesarski reskript (pr. zg.)

cesárstvo -a s država, ki ji vlada cesar

cesíja -e ž pogodba o prenosu upnikove (cedentove) terjatve na novega upnika (cesionarja), sin. odstop terjatve, sin. odstopna pogodba: fiduciarna cesija s katero se daje varnost, npr. za posojilo; (ne)odplačna cesija; nujna cesija obvezna cesija na zahtevo plačnika; povratna cesija odstop terjatve cesionarja cedentu, sin. recesija (2); prisilna cesija brez privolitve dosejanega upnika; prostovoljna cesija; tiha cesija pri kateri cedent izterjuje terjatev v svojem imenu za račun cesionarja; večkratna cesija odstop terjatve različnim cesionarjem; zakonska cesija po sili zakona; zaporedna cesija pri kateri preide terjatev večkrat zaporedoma od upnika na upnika; cesija v izterjanje pri kateri cesionar terjatev izterja in izterjani znesek izroči cedentu, sin. inkaso mandat; cesija namesto plačila; cesija zaradi plačila

cesijski -a -o prid. ki se nanaša na cesijo: cesijska prepoved prepoved cesije; cesijska valuta kar dobi cedent za odstopljeno terjatev

cesionár -ja m oseba, na katero preide odstopljena terjatev, sin. prevzemnik terjatve

césta -e ž širša, načrtno speljana pot za promet, zlašti z vozili: avtomobilska cesta namenjena hitremu prometu z motornimi vozili; dovozna, enosmerna, gozdna, javna cesta; lokalna cesta namenjena zlašti prometu v občini; magistralna cesta mednarodna in javna cesta, ki veže glavna mesta ali pomembnejša gospodarska območja; mednarodna cesta ki je z mednarodnim aktom uvrščena v omrežje mednarodnih cest; nekategorizirana cesta npr. vaška, poljska, gozdna cesta, pot; obvozna, odvozna, prednostna, priključna cesta; regionalna cesta ki veže gospodarska območja republike ali je zanjo posebnega pomena; štranska cesta; cesta za mešani promet; opušitev cešte; inšpekcija cešt; kataster cešt evidenca cešt; obnavljanje, uporaba, varnost, varstvo, vzdrževanje cešt; uporabnik, upravljalec cešt; zapora cešt; graditi cešto; odpreti cešto za javno uporabo; opustiti cešto; uporabljati, upravljati, vzdrževati, zapreti cešto; razvrstiti cešte

čéstár -ja m delavec, ki oskrbuje določen del cešte
čéstišče -a s deli cešte, namenjeni vozilom, kolesarjem in pešcem

čéstni -a -o prid. ki se nanaša na cešto: čestni katalster; *čestni odbor; čestni preglednik; čestni prehod, prevoz, prispevek, promet, red, rezervat; čestni svet pas zemljišča na obeh straneh čestnega telesa; varovalni čestni pas; čestni znak; čestna mreža, oprema; **čestna policija; čestna prištojbina čestnina; čestna služba; čestna železnica; čestno podjetje podjetje za gradnjo, vzdrževanje in rekonstrukcijo cešt; čestno pravo; čestno telo spodnji in zgornji ustroj cešte; čestno zemljišče; čestno-železniški prehod

čestnína -e ž prištojbina za uporabo cešte s pripadajočimi objekti, npr. mostovi, predori

čestnínski -a -o prid. ki se nanaša na čestnino: čestninska postaja

****čéstnopolicijski** -a -o prid. ki se nanaša na čestno policijo: čestnopolicijski red; čestnopolicijske določbe

čéstnoprávni -a -o prid. ki se nanaša na čestno pravo: čestnopravni predpisi

čéstnoprévózni -a -o prid. ki se nanaša na čestni prevoz: čestnopravno podjetje

čéstnoprómétni -a -o prid. ki se nanaša na čestni promet: čestnopr prometna signalizacija

čézar -ja m čašni naslov za rimskega cesarja in

njegovega vnaprej določenega naslednika (pr. zg.)

C&F -a [cé ěf] m, krat. (angl. *cošt, freight*) *prevozna klavzula, po kateri stroške in prevoznino do namembne luke plača pošiljatelj blaga*

charte-partie [šártparti] fr. *liščina pogodbe o najetu ladje, letala ali njunih delov za prevoz, sin. charter party*

charter party [čárter párti] angl. *liščina pogodbe o najetu ladje, letala ali njunih delov za prevoz, sin. charte-partie*

CÍF in **cíf** -a m, krat. (angl. *cošt, insurance, freight*) *prevozna klavzula, po kateri stroške, zavarovalno premijo in prevoznino do namembne luke plača pošiljatelj blaga, sin. CAF*

cíklus -a m *zaključeno obdobje dogajanj, ki se redno ponavljajo: gospodarski cikel; konjunktorni cikel ki obsega gospodarski razvoj in nazadovanje*

***cimentírati** -am dov. in nedov. *uradno ugotoviti prostornino posod*

***cimentnína** -e ž *pri stojbina za uradno ugotovitev prostornine posod*

****c. in kr.** okrajš. (cesarski in kraljevi) *ki se nanaša na uradni naziv za vladarja v Avstro-Ogrski*

cirkulácija -e ž *obtok, kroženje: blagovna, denarna cirkulacija; cirkulacija kapitala*

cirkulár -ja m *okrožnica*

cirkulárni -a -o prid., v zvezh: *cirkularni akreditiv akreditiv, ki je izplačljiv pri več bančnih poslovalnicah, sin. krožeči akreditiv; cirkularni ček ček, ki ga izda banka za izplačilo pri več podružnicah ali korespondentih, sin. krožeči ček; cirkularno kreditno pismo pooblastilo upravičencu za dviganje denarja pri več bankah*

cirkulírati -am nedov. *krožiti*

citácija -e ž, v zvezi: *ediktalna citacija ediktno vabilo*

citírhanje -a s *dobesedni izrek, zapis kakega besedila, sin. navedba (2): svoboda citiranja besedila (avtor. pr.)*

citírati -am dov. in nedov. **1.** *dobesedno povedati, zapisati kako besedilo, sin. navešiti (2)* **2.** *povabiti, poklicati koga kam, npr. na sodišče*

civilíšt -a m **1.** *civilna oseba* **2.** *širokovnjak za civilno pravo*

civilíštika -e ž *veda o civilnem pravu*

civilni -a -o prid. **1.** *ki se ne nanaša na vojsko, vojake: civilni invalid vojne; *civilni komisar med vojno vodja civilne uprave na zasedenem ozemlju; civilni zrakoplov; civilna služba* **2.** *ki se nanaša na civilnopravne ali premoženj-*

*skopravne odnose: civilni delikt pravni naslov za odškodninsko odgovornost; *civilni inženir inženir, pooblaščen za delo na določenem področju; civilni proces pravdni pošopek; *civilni sodni pošopek; civilni senat senat, ki sodi v pravnih zadevah; civilni sodnik; civilni spis; civilni zakonik zakonik, ki obsega celotno v državi veljavno civilno pravo; civilna delitev razdelitev izkupička od prodane nedeljive skupne šviri, sin. delitev po vrednosti; civilna invalidnina; civilna lišta monarhovi prejemki iz državnega proračuna; civilna odgovornost odgovornost za škodo, ki ne izvira iz kaznivega dejanja; civilna pravda; civilna pravna oseba npr. verska skupnost, društvo, ant. družbena pravna oseba; civilna smrt popolna izguba pravne sposobnosti (pr. zg.); civilna sodba, tožba, zadeva; civilna zaščita ukrepi za reševanje ljudi in materialnih dobrin ob naravnih nesrečah, vojnih akcijah; civilno materialno pravo pravo, ki ureja osebna in premoženjska razmerja med pravnimi subjekti; civilno procesno pravo pravo, ki ureja civilni sodni pošopek; civilno sodišče; civilno stanje osebno stanje **3.** *ki se nanaša na necerkvene obrede: civilni pogreb; civilna sklenitev zakonske zveze sklenitev zakonske zveze pred državnim organom* **4.** *v zvezi: civilno štetje časa štetje časa, pri katerem je najmanjša in nedeljiva časovna enota dan (pr. zg.)**

civilnoprávdni -a -o prid., v zvezi: *civilnopravdni red civilni procesni zakonik v Avstriji in Nemčiji*

civilnoprávní -a -o prid. *ki se nanaša na civilno pravo: civilnopravni izvršilni naslov, spor; civilnopravna sankcija neugodna premoženjska posledica zaradi kršitve določb civilnega prava; civilnopravno razmerje*

****c.-kr.** okrajš. (cesarsko-kraljevi) *ki se nanaša na uradni naziv za vladarja v Avstriji*

clearing -a [klíring] m, angl. → *kliring*

codex -a [kódeks] m, lat. → *kodeks*

common law [kómøn ló] angl. (*obče pravo*) **1.** *v Angliji in Severni Ameriki sištem po svojem izvoru običajnih, kasneje in še danes v odločbah sodišč utrjenih pravnih pravil, ki kot glavni pravni vir obstaja poleg sistema prava pravičnosti (angl. equity) in uzakonjenega prava (angl. statute law)* **2.** *označba za anglo-ameriški pravni sištem nasproti evropskim kontinentalnim kodificiranim pravnim sištemom (angl. civil law)*

cóna -e ž **1.** *predel, področje za določen namen:*

industrijska, obrtna cona; prošta carinska cona v kateri velja posebno ugoden carinski režim; prošta pristaniška cona v kateri sme tuja država uporabljati del domačega pristanišča; ribolovna cona; sanitarna zaščitna cona predel okrog objektov, v katerih so začasno shranjene trdne radioaktivne odpadne snovi; zaščitna cona v bližini radijskih sprejemnih in oddajnih centrov; cona za parkiranje tovornjakov; uporabniki cone **2.** v zvezah: okupacijska cona ozemlje, ki ga zasede sovražnik; prepovedana cona ozemlje, kjer je prepovedano gibanje, prebivanje ali nastanjevanje, zračna plovba; sanitetna in varnostna cona ozemlje, določeno za ranjence, bolnike, onemogle, stare in otroke v vojni ali drugem oboroženem spopadu

cónski -a -o prid., v zvezah: conski dodatek dodatek k osebnim dohodkom delavcev v določeni coni ipd.; conska razlika razlika pri stanarini v določenih delih meša ipd.

Constitutio Criminalis Carolina [konstitúcio kriminális karolína] lat. (krat. CCC) kazenski zakonik in poštopnik Karla V. za Nemčijo iz l. 1532

copyright -a [kópírajt] m, angl., po anglosaškem pravu avtorska pravica za objavljeno avtorsko delo
corpus delicti -a -- [kórupus delíkti] m, lat. predmet, ki izpričuje storitev kaznivega dejanja, npr. ukradene stvari, sredstva kaznivega dejanja, stvari, pridobljene s kaznivim dejanjem, sledovi

Corpus iuris canonici [kórupus júris kanónici] lat. naslov za celoto virov katoliškega cerkvenega prava od avtentične izdaje l. 1582 dalje do Codexa iuris canonici l. 1983

Corpus iuris civilis [kórupus júris civilís] lat. Justinijanova kodifikacija rimskega prava (Kodeks, Digešte, Institucije) iz let 529 do 534 s poznejšimi novelami

culpa -e [kúlpa] ž, lat. → kulpa

cum sua causa [kúm súa kávza] prisl., lat., pri laštinski tožbi z vsem, kar spada zraven

custodia honesta -e -e [kuštódia honéšta] ž, lat., v nekaterih državah kazen na proštošti ali izvrševanje kazni na proštošti za storilce kaznivih dejanj, ki niso bila storjena iz nečastnih nagibov, npr. pri političnih in tiskovnih deliktih

cvélbar -ja m (nem. Zwölfer) član dvanajštije (pr. zg.)

Č

- čakální** -a -o prid., v zvezah: čakalni rok čas, pred potekom katerega se določena pravica ne more uveljaviti; čakalni starostni rok starost, do katere je treba čakati, da se začne uživati določena pravica, npr. renta; čakalna doba ladje, tovornjaka čas, ki je določen za iztovarjanje ali natovarjanje; čakalna doba razvezanke, vdove doba, v kateri razvezanka, vdova po določilih v nekaterih pravih ne more skleniti nove zakonske zveze; čakalna doba v (pogodbenem) zavarovanju doba, v kateri zavarovatelj ne jamči, npr. zaradi bolezni pri zavarovanju živine
- čakanje** -a s glagolnik od čakati: čakanje na narok; čakanje na rento; čas čakanja
- čakarína** -e ž nadomeštilo, povračilo odvetniku za čas čakanja na narok
- čakati** -am nedov. biti kje določen čas, računajoč, da kdo, kaj pride, se pojavi ali zgodi
- čaróvnica** -e ž ženska, ki se ji prisoja, da čara: preganjanje čarovnic (pr. zg.)
- čarovníja** -e ž magično delovanje, katerega namen je povzročiti ljudem škodo: hudodelstvo čarovnije (pr. zg.)
- čarovníški** -a -o prid. ki se nanaša na čaravnice ali čarovnijo: čarovniški proces (pr. zg.)
- čárter** -ja m (angl. charter) pogodba o najetju ladje, letala ali njihovih delov za prevoz
- čárterski** -a -o prid. ki se nanaša na čarter: čarterski prevoz
- čas** čása m **1.** omejeno trajanje, ki je dogovorjeno ali določeno za kaj: delovni čas → delovni čas; izpolnitveni, plačilni čas; obratovalni, poslovni čas; pogodbeni čas določen s pogodbo; čas obratovanja; čas plačila, premisleka, priposestevovanja; čas rojstva, smrti; čas storitve kaznivega dejanja; čas zaštaranja; ladjarska pogodba na čas za določen čas; v mirnem in vojnem času; vložiti pritožbo o pravem času vložiti jo v pritožbenem roku **2.** omejeno trajanje kot del neomejenega trajanja: civilno štetje časa pri katerem je najmanjša in nedeljiva časovna enota dan (pr. zg.); naravno štetje časa pri katerem se rok računa točno od trenutka, v katerem se je začel (pr. zg.)
- časni** -a -o prid. **1.** začasni: časna izguba pravice **2.** v zvezi: časna kazen časovno omejena prostoštna kazen
- časnik** -a m dnevno ali periodično glasilo za redno obveščanje javnosti, sin. časopis
- časnikar** -ja m poklicni sodelavec časnika
- časnikarski** -a -o prid. ki se nanaša na časnikarje: časnikarski naziv; časnikarska čast, etika; časnikarsko delo, društvo
- časopís** -a m dnevno ali periodično glasilo za redno obveščanje javnosti, sin. časnik: izdajatelj, odgovorni urednik, predstavnik časopisa; (začasna) prepoved razširjanja časopisa; prepoved vnašanja in razširjanja časopisa; časopis izhaja; izdajati, urejati, tiskati časopis
- časopísni** -a -o prid. ki se nanaša na časopis: časopisni svet, zavod; časopisna agencija poročevalski urad, poročevalska organizacija; *časopisna cenzura; časopisna dejavnost, organizacija; časopisno podjetje, poročilo; časopisno-založniško podjetje
- časopísnoagencijski** -a -o prid. ki se nanaša na časopisno agencijo: časopisnoagencijske zadeve
- časopísnoinformacijski** -a -o prid. ki se nanaša na časopisno informacijo: časopisnoinformacijska dejavnost
- časóvni** -a -o prid. ki se nanaša na čas: časovni prejemki; časovna delovna norma; časovna dobava, renta, veljavnost zakona; dovoljenje s časovno omejitvijo **časóvno** prisl.: časovno omejena prostoštna kazen; časovno omejena veljavnost predpisa
- časť** -í ž **1.** objektivna vrednost človeka v njegovem okolju: človekova čast doštójanstvo človeka; dekliska, državljanska, moralna, narodna čast; poklicna čast sin. štánovska čast; spolna čast; štánovska čast sin. poklicna čast; izguba, ogrožanje, varstvo, žalitev časti; izgubiti, napadati, ogroziti, okrniti čast; odrekat, vzeti komu čast; ravnati zoper čast **2.** subjektivni občutek

človeka o laštni vrednosti **3.** v zvezah: Sodišče slovenske narodne části *posebno sodišče po vojni do jeseni l. 1945*; akcept za čášt *sprejem menice namešto trasata*, sin. *čáštni akcept*

čáštni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na čášt*: čáštni čin, naslov; čáštni član, konzul, občán, sodnik; čáštni doktorat; čáštna beseda, izjava, listina; čáštna pravica, služba, straža; čáštno priznanje **2.** v zvezah: čáštni akcept *sprejem menice namešto trasata*, sin. *akcept za čášt*; čáštni akceptant; čáštni dolg *dolg, katerega poravnava je čáština, ne pa pravna dolžnost*; čáštni sprejemnik menice; čáštno sodišče *organ društva, družbene organizacije, gospodarskega združenja, ki rešuje spore med člani in razsoja o kršitvah, ki jih ti zakrivijo*

čáštnik -a m oficir: aktivni, rezervni částnik

ček -a m *vrednostni papir, s katerim daje izdajatelj nalog svoji banki, da izplača določeno vsoto označenemu uporabniku*: akreditivni ček *pri katerem je trasant banka*, sin. *bančni ček*; alternativni ček *ki je v prid določeni osebi ali prinosniku*; bančni ček gl. *akreditivni ček*; barirani ček *ki se sme unovčiti le v brezgotovinskem obračunu med bankami*, sin. *prečrtani ček*; bianko ček *ki je brez nekaterih bišvenih sešlavin*; blagajniški ček *ki se predloži banki kot trasatu zaradi izplačila v gotovini*, sin. *gotovinski ček*; cirkularni ček *ki ga izda banka za izplačilo pri več podružnicah ali korespondentih*, sin. *krožeči ček*; dištančni ček *pri katerem šta kraj izšavitve in plačila različna*; domicilirani ček *pri katerem kraj izplačila ni ištoveten s krajem trasatovega sedeža*; gotovinski ček gl. *blagajniški ček*; imenski ček *ki se glasi na ime upravičenca*, sin. *ček na ime*; imetniški ček *ki se izplača njegovemu imetniku*, sin. *ček na prinosnika*; klirinški ček *pri katerem se čekovni znesek izplača s klirinškega računa*; kreditni ček *za katerega ni kritja*; krožeči ček gl. *cirkularni ček*; nakazilni ček *virtmanski ček*; obračunski ček *s katerim se plača le na podlagi obračuna*; ordrski ček sin. *ček po odredbi*; potovalni ček (angl. *traveller's cheque*) *ki ga izda tuja banka z nalogom banki, s katero vzdržuje poslovne odnose, da ta v svoje breme izplača laštniku čeka vsoto, natisnjeno na čeku*, sin. *turištični ček*; prečrtani ček gl. *barirani ček*; prenosni ček *virtmanski ček*; rekta ček *neprenosni imenski ček*; skupni ček *s katerim se odredi hkrati več izplačil iz proračuna*; turištični ček gl. *potovalni ček*; virtmanski ček *za prenos zneska na*

drug bančni račun; ček na ime gl. *imenski ček*; ček na laštni ukaz gl. *ček na svoje ime*; ček na prinosnika gl. *imetniški ček*; ček na svoje ime *pri katerem izdajatelj čeka določi sebe za upravičenca*, sin. *ček na laštni ukaz*, sin. *ček po laštni naredbi*; ček po laštni naredbi gl. *ček na svoje ime*; ček po odredbi sin. *ordrski ček*

čekóvni -a -o prid. *ki se nanaša na ček*: čekovni aval *čekovno porošstvo*; čekovni dogovor *dogovor z banko*; čekovni izdajatelj sin. *čekovni trasant*; čekovni kredit *kredit, ki ga da banka*; čekovni mandatni poštoppek, plačilni nalog; čekovni pozvanec sin. *čekovni trasat*; čekovni promet *plačevanje s čeki*; čekovni račun; čekovni trasant sin. *čekovni izdajatelj*; čekovni trasat sin. *čekovni pozvanec*; čekovni upravičenec, zavezanec; *poštni čekovni zavod; čekovna klavzula *označba listine kot čeka*; čekovna knjižica; čekovna mandatna tožba; čekovna pogodba, pravda; čekovne pravice in obveznosti; čekovno porošstvo *porošstvo, ki ga da podpisnik ali tretja oseba*; čekovno pravo *pravni predpisi o čeku in o poslovanju z njim*

čekóvnoprávni -a -o prid. *ki se nanaša na čekovno pravo*: čekovnopravni zahtevek; čekovno-pravno razmerje

četrt -i ž **1.** v zvezi: meštna četrt *del mešta*, meštni okraj **2.** *del dežele kot enote deželne obrambe* (pr. zg.)

četrtni -a -o prid., v zvezi: četrtni ljudski odbor *ljudski odbor za mešno četrt*

čezméjni -a -o prid. *ki poteka čez mejo*: čezmejni promet; čezmejno onesnaževanje

čezméjni -a -o prid. *ki presega določeno, običajno mero*: čezmerni dobiček, zaslužek; čezmerna cena, korišt; čezmerno izkoriščanje čest, delovne sile; čezmerno kopičenje zalog; čezmerno prikrajšanje (lat. *laesio enormis*) *očitno nesorazmerje vzajemnih dajatev pogodbenih strank*

čezmórski -a -o prid. *ki poteka z ene strani morja na drugo*: čezmorski promet

čin -a m *službena stopnja zlaští v vojski*: čáštni čin; službeni, vojaški čin; izguba čina *vojaškega štarešine pravna posledica obsodbe*

činž -a m *fevdalna dajatev zemljiškemu gospodu* (pr. zg.), sin. *cenzus (3)*, sin. *pravda (3)*

čísti -a -o prid. **1.** v zvezah: čísti dobiček *dobiček, ki ošlane od prejemkov po odbitku vseh stroškov*; čísti donos; čísti družbeni proizvod *družbeni proizvod, ki ošlane po odbitku materialnih stroškov in amortizacije od kosmatega družbenega proizvoda*; čísti katastrski dohodek

dohodek zemljišča, ugotovljen v zemljiškem katastru; čišči katastrski donos donos zemljišča; čišči posel na up posel, sklenjen na osebno zaupanje brez zavarovanja; čišči predpis davščine odmera davščine po odbitkih, npr. predplačil; čišči tečaj tečaj brez upoštevanja provizije; čišča cena cena po odbitku stroškov, sin. neto cena; čišča pravna teorija; čišča teža teža, v katero ni všteta teža embalaže, sin. neto teža; čišča zapuščina zapuščina po odbitku obveznosti; čiščo premoženje aktivno premoženje; čiščo priznanje neomejeno priznanje; čišča aktiva premoženje po odbitku dolgov in bremen 2. ki nima primesi: čiščo srebro, zlato čiščo prisl.: čiščo osebna pravica pravica, vezana na določeno osebo

čistilni -a -o prid. namenjen za čiščenje česa: čistilna naprava

čistina -e ž *odšotek čistega zlata ali srebra v izdelkih iz teh kovin*

čistinski -a -o prid. *ki se nanaša na čistino: čistinski žig žig, ki potrjuje odšotek čistega zlata ali srebra v izdelkih iz teh kovin; čistinska štopnja*

čistopis -a m *zadnji, dokončni zapis besedila: čistopis sodbe*

člán -a m *kdor je vključen v kako skupnost, društvo, organizacijo: družinski, rodbinski član; polnopravni, pridruženi član (mednar. pr.); čaštni, izredni, podporni, redni, ustanovni član društva; član izvršnega sveta; občasni, stalni član komisije; član sodnega senata; član sveta republike; neštalni, stalni člani Varnostnega sveta OZN*

članarina -e ž *obvezni denarni prispevek članov društva ali organizacije*

článica -e ž *ženska oblika od član: država članica OZN*

článski -a -o prid. *ki se nanaša na člane: članski prispevek; članska izkaznica, knjižica; članska pravica*

článstvo -a s 1. *vsi člani kake organizacije: članstvo društva 2. pripadnost kaki skupnosti, društvu, organizaciji: dedno, dosmrtno članstvo; *občinsko članstvo domovinstvo; obvezno, prostovoljno članstvo*

člén -a m 1. *oštevilčeni odstavek: člen pogodbe, zakona 2. štopnja: člen sorodstva, svaštva; sorodstvo v drugem, tretjem členu 3. posamezna trditev v pravnih vlogah: navajanje trditev po členih 4. v zvezi: dokazni člani razčlenjeni dokazni predlogi strank v postopku (pr. zg.)*

človečnost -i ž 1. *lašnost, značilnost človeka,*

ki kaže v odnosu do okolja pozitivne moralne lašnosti, sin. humanost: načelo človečnosti v kazenskem postopku in pri izvršitvi kazni 2. v zvezi: kaznivo dejanje zoper človečnost genocid, vojno hudodelstvo

člôvek -éka m *bitje, ki je sposobno misliti in govoriti: delovni človek občan v delovnem procesu; pravice človeka z ustavo zagotovljene temeljne pravice posameznika; ugled človeka med ljudmi znano, ustaljeno pozitivno mnenje o kom, sin. dobro ime*

človékov -a -o prid. *ki se nanaša na človeka: človekove pravice pravice, ki pripadajo človeku neglede na raso, jezik, versko ali politično pripadnost; Komite za človekove pravice; človekovo okolje*

človéški -a -o prid. *ki se nanaša na ljudi: človeška rasa; človeško doščojanstvo*

čóln -a [-un] m *manjše odprto vodno plovilo: carinski, patroljni čoln; evidenca, merjenje čolnov*

črni -a -o prid. 1. *ki ni v skladu s predpisi, z zakoni: črni zakol; črna borza nezakonito, nedovoljeno trgovanje, zlašti kadar blaga ni dovolj v prodaji; črna gradnja, vožnja 2. v zvezi: črna točka mešo na javni cešti, na katerem pogošto prihaja do prometnih nezgod 3. v zvezah: črna roka med NOB teroriščična skupina na Slovenskem, ki na skrivaj pobija pripadnike OF; črna vojska vojska, sešavljena iz podeželskega prebivalstva, predvsem za obrambo (pr. zg.)*

črnoborjizánstvo -a s *ukvarjanje s črno borzo črnomáljski* -a -o prid., v zvezi: črnomaljski zbor *prvo zasedanje SNOS-a v Črnomlju 19. in 20. 2. 1944, ki je med drugim potrdilo pripadnost Slovenije kot federalne enote k Demokratični federativni Jugoslaviji*

črnovójnik -a m *vojak črne vojske (pr. zg.)*

črta -e ž 1. v zvezah: carinska črta *praviloma državna meja na kopnem, morju, obmejnih jezerih in rekah, sin. carinska meja; demarkacijska črta sporazumno določena začasna meja dveh držav ali armad, navadno po sklenitvi premirja, sin. razmejitevna črta; mejna črta meja med zemljišči ali državami; razmejitevna črta gl. demarkacijska črta; določiti mejno črto 2. skupina oseb, ki izhajajo od skupnega prednika, sin. vršta (2): ravna črta sorodstva sorodniki, ki neposredno ali posredno izhajajo drug od drugega, sin. ravna vršta sorodstva; navzgoranja ravna črta sorodstva predniki, sin. navzgoranja ravna vršta sorodstva; navzdolnja ravna črta sorodstva potomci, sin. navzdolnja ravna vr-*

šta sorodstva; štranska črta sorodstva osebe, ki neposredno (bratje, sestre) ali posredno (bratrance, sestrične) po rojstvu izhajajo od skupnega prednika, sin. štranska vrsta sorodstva **3.** v zvezah: vodna črta meja med štrugo in obrežjem ob normalni višini vode; tovorna črta morske ladje ki kaže največji dovoljeni ugrez

čút -a m *sposobnost za zaznavanje in dojetje duhovnih prvin, pojavov*: pravni, socialni čut; čut odgovornosti, pravičnosti; ustrezati pravnemu čutu

čútfiti čútím nedov. s čútili zaznavati: čútiti vbo-dljaj **čútfiti se imeti določeno osebno mnenje o svojem stanju, položaju**: čútiti se krivega, prikrajšanega, žaljenega

čúváj -a m *kdor poklicno kaj čuva*: gozdni, lovski, nočni, obhodni, poljski, progovni, ribiški čuvaj; poklicni, pomožni, priložnostni, stalni čuvaj; službeni obhod čuvaja

čúvájnica -e z *manjša stavba za čuvaja*: železničarska čuvajnica

čúvájski -a -o prid. *ki se nanaša na čuvaje*: čuvajska izkaznica, služba

čúvár -ja m *kdor si prizadeva, da se kaj ohrani*: čuvar državnega pečata v nekaterih državah *miništer za pravosodje*; čuvar zakona

čúvati -am nedov. **1.** *varovati*: čuvati javni red **2.** *stražiti*: čuvati zapornika **3.** *hraniti*: čuvati zaupano stvar

D

dàc dáca m *davščina, zlašti na promet in porabo tržnega blaga široke potrošnje* (pr. zg.), sin. *užit-nina (1)*: vinski dac

dácar -ja m *pobiralec daca* (pr. zg.)

dáča -e ž *denarna dajatev podložnikov zemljiške-mu gospodu* (pr. zg.)

dajálec -lca [-yč-] m *kdor kaj daje*: dajalec kre-dita, tehnologije

dajánje -a s **1.** *glagolnik od dajati (1)*: neupraviče-no dajanje daril *npr. odgovorni osebi v poslov-nem prometu* (kaz.); dajanje krivih podatkov za odmero davkov (kaz.); dajanje podatkov iz kazenske evidence; dajanje podkupnine (kaz.); dajanje štipendij **2.** *glagolnik od dajati (2)*: dajanje prednosti posameznim kupcem (kaz.)

dajátev -tve ž *kar se obvezno da, daje v denarju ali naturalijah*: akcesorna dajatev *štranska dajatev*; alimentacijska dajatev *za preživljanje, vzgojo, šolanje*; denarna dajatev; izravnalna dajatev *povračilo stroškov ipd.*; nadomeštna dajatev *sporazumna zamenjava predmeta iz-polnitve z drugim predmetom*, sin. *nadomeštna izpolnitev*; nasprotna dajatev *npr. pri dvoštran-skem pravnem poslu*; naturalna dajatev *hrana, stanovanje ipd.*; obreštna dajatev; odškodnin-ska dajatev; povratna dajatev; štranska dajatev *obrešiti ipd.*; sukcesivna dajatev *poslopná, zaporedna*; sukcesivna dajatev *sukcesivna dajatev*; zdravštvna dajatev; javne dajatve *denarne kazni, davščine, samopríspevek ipd.*; dajatev iz roke v roko; dajatev na izbor; prenos dajatve namesto plačila *prenos, ki učinkuje kot plačilo*; prenos dajatve zaradi odločbe *prenos v izterjavo*; dajatve iz socialnega zavarovanja; načelo enake vrednosti dajatev pri odplačnem pravnem poslu; dajatev *dospe*; biti oproščen dajatve; biti zavezan k dajatvi

dajáti dájem nedov. **1.** *izdajati, izročati* **2.** *delati, da je kdo deležen česa*

dajátveni -a -o prid. *ki se nanaša na dajatev*: daja-tveni zahtevek; dajateni zavezanec; dajatvena sodba *sodba, po kateri toženec kaj da, stori, opušti ali dopušti* (pravd. poš.); dajatvena tožba *tožba, s katero se zahteva, da toženec kaj da,*

stori, opušti ali dopušti; dajatvena zamuda *nepravočasna dajatev*

daktiloskopíja -e ž **1.** *veda o pršnih odtisih*

2. *tehnika jemanja pršnih odtisov*

daktiloskopírati -am nedov. in dov. *jemati pršne odtise*

daktiloskópски -a -o prid. *ki se nanaša na dakti-looskopijo*: daktiloskopska ekspertiza

daljínski -a -o prid. *ki se nanaša na daljavo*: da-ljinsko oskrbovanje s toplo vodo

dáljni -a -o prid., v zvezi: daljni sorodnik *sorodnik, ki ni v bližnjem sorodstvu*, ant. *bližnji sorodnik*

dajlnopísnik -a m *teleprinter*

dán dnéva m **1.** *čas 24 ur od polnoči do polnoči*, sin. *koledarski dan*: borzni, dela prost, delovni dan; izplačilni dan; koledarski dan gl. *dan (1)*; izpolnitveni dan; obračunski dan *na katerega se opravi obračun, npr. v kontokorentnem raz-merju*; oskrbni dan; praznični dan; tržni dan; uradni dan *določen za uradovanje s štranka-mi*; uradni dan *zunaj sedeža sodišča*; začetni, zadnji dan roka; respektni dnevi *ki jih imetnik menice lahko dovoli za odložitev plačila po dnevu zapadlosti* (men.), sin. *spregledni dnevi*; spregledni dnevi gl. *respektni dnevi*; dan iz-polnitve; dan *naštopa službe*; dan *solidarnosti*; dan *zapadlosti plačila* **2.** ***narok, obravnava*

dár -ú m *darilo (2)*

darílni -a -o prid. *ki se nanaša na darilo*: darilni namen; darilna liština, obljuba; darilna po-godba *pogodba o prošovoljni in neodplačni prepušitvi švari ali pravice*; darilna pogodba za primer smrti; darilna ponudba; darilna pošiljka; darilno naklonilo, pismo

darílo -a s **1.** *neodplačni prenos švari ali pravice*: mešano darilo *pri katerem je prenos deloma odplačen*; prikrito darilo *pri katerem darovalec in obdarjeni skleneta samo navidezno odplačni pravni posel*; vzajemno darilo *ki je odvisno od nasprotnega darila*; darilo z nalogom; darilo za primer smrti; darilo med zakoncema; preklic darila; obljubiti, preklicati darilo; veljati kot darilo **2.** *kar je komu dano v lašt brez plačila*: nagradno darilo *iz hvaležnosti za uslugo, npr.*

za rešitev življenja; (ne)vračunljivo darilo ki se (ne) vračuna v dedni delež; običajno darilo ki ga dajo sorodniki, prijatelji; remuneratorno darilo nagradno darilo; nepravilno dajanje, sprejemanje daril (kaz.); dati, izročiti darilo; veljati kot darilo

daroválec -lca [-ȳc-] m kdor kaj daruje, podari
darováka -e [-ȳk-] ž ženska oblika od darovalec
darováti -újem dov. in nedov. dati komu kaj v lašt brez plačila

darónica -e ž darilna listina, predvsem vladarjeva, namenjena visokemu plemstvu (pr. zg.)

dáti dám dov. **1.** izdati, izročiti: dati komu blago, dovoljenje, pooblastilo; dati račun **2.** v zvezah: dati izvedensko mnenje na podlagi lašnega vedenja, poznavanja česa izraziti svoje stališče o čem; dati obljubo, da obdolženec ne bo zapustil svojega prebivališča obljubiti (kaz. poš.); dati ponudbo na javni dražbi sodelovati; dati posojilo odobriti ga; dati pritožbo na zapisnik vložiti ušno ali pismo pritožbo na zapisnik **3.** narediti, da je kdo deležen česa: dati pravni pouk, pravno pomoč

dátum -a m podatek o dnevu, mesecu in letu: datum rojstva, smrti; datum sklenitve pogodbe

dávčni -a -o prid. ki se nanaša na davek: **davčni cenenzu *cenenzu za volilno pravico ipd.*; davčni depozit, dolžnik, domicil; davčni kataster *seznam davčnih zavezancev z davčnimi osnovami*; davčni organ, plačnik; davčni predmet *predmet, ki se obdavči*; davčni predpis, razpored, sistem, vir; *davčni urad; davčni zavezanec *fizična ali pravna oseba, ki se ji na podlagi davčnega predpisa odmeri davek*; davčni prekrški; davčna amnestija, doklada; davčna deklaracija gl. *davčna napoved*; davčna enota *osnovna količina predmeta, po kateri se odmerja davek*; davčna imuniteta *oprošitev plačila davkov za diplomate*; davčna inšpekcija, komisija, leštvica; davčna napoved *izjava davčnega zavezanca o višini davčne osnove*, sin. *davčna deklaracija*; **davčna občina *katastrska občina*; davčna obremenitev, obveznost; davčna osnova *v denarju izražena vrednost davčnega predmeta, od katere se odmerja davek*; davčna politika *načela obdavčevanja*; davčna praksa; davčna štopnja *količina davka, ki se plača od davčne enote in je navadno določena v odstotkih davčne osnove*; davčna tarifa *seznam davčnih predmetov s štopnjami obdavčitve*; davčna uprava; davčna zatajitev *opušitev davčne napovedi*; davčne olajšave, oprostitve, ugodnosti; davčno breme, leto;

davčno pravo *pravni predpisi, ki urejajo obdavčenje*; razdelitev davčnega bremena

dávčnopoliťični -a -o prid. ki se nanaša na davčno politiko: davčnopoliťični cilji

dávčnoprávni -a -o prid. ki se nanaša na davčno pravo: davčnopravni pouk, predpis

dávek -vka m javna denarna dajatev za splošne družbene potrebe: dediščinski davek; direktni davek gl. *neposredni davek*; idealni davek *ki se izračuna, a se zaradi oprostitve ne pobere*; indirektni davek gl. *posredni davek*; kontingentirani davek *skupni znesek davka, ki se porazdeli na zavezance*; kvotni davek *določen v odstotku davčne osnove*; neposredni davek *od dohodkov in premoženja*, sin. *direktni davek*; objektni davek *ki upošteva le davčni predmet, ne pa osebne razmere davčnega zavezanca*; obrtni davek *od obrtne dejavnosti*; osebni davek *ki upošteva tudi osebne zavezančeve razmere, npr. število otrok*, sin. *personalni davek*; pavšalni davek; personalni davek gl. *osebni davek*; posredni davek *ki ga plača potrošnik ob nakupu blaga*, sin. *indirektni davek*; premoženjski, prometni, *samski, stabilizacijski davek; subjektni davek *osebni davek*; *uslužbenki, zapuščinski davek; zemljiški davek; občinski, republiški, zvezni davek; temeljni, dodatni, dopolnilni davek; davek iz osebnega dohodka; davek od dohodka *dohodnina*; davek od donosa *donosnina*; davek od osebnega dohodka *iz avtorskih pravic, kmetijske dejavnosti, samostojnega opravljanja obrtnih dejavnosti ipd.*; davek od premoženja *od stavb, prostorov za počitek, plovnega objekta dolžine najmanj 8 metrov ipd.*; davek od priraška *vrednosti nepremičnin priraškarina*; davek od prometa proizvodov; davek na cestna motorna vozila; davek na dediščine in darila; davek na dobiček tujih oseb *od vlaganja sredstev, izvajanja investicijskih del ipd.*; davek na dobitke od iger na srečo; davek na prihodke od premoženja in premoženjskih pravic; davek na promet nepremičnin; davek v pavšalnem znesku; (prisilna) izterjava davka; napoved davka; odpis, oprošitev (od) davka; pobiranje, povračilo, preplačilo, prevalitev davka; pribitek k davku; določiti, **dovoliti, odmeriti, predpisati, pobirati, izterjati, odpisati, prevaliti, uvesti, znižati davke

dávkar -ja m uslužbenec, ki odmerja in pobira davke
***davkarija** -e ž davčni urad
davkopláčeválec -lca [-ȳc-] m kdor mora plačevati davek

dávščina -e ž, nav. mn. *davki, prispevki in pristojbine*: kompenzacijska davščina ki se nalaga na uvožene predmete, subvencionirane v izvoznikovi državi; namenska davščina ki se sme uporabiti le za določen namen, npr. vodni prispevek; občinska davščina; davščina za carinsko evidentiranje *pristojbina* za evidentiranje uvoženega blaga; povišanje davščin; povračilo davščin

dávščinski -a -o prid. ki se nanaša na davščino: davščinski sistem, zavezanec; davščinska stopnja

d. d. [dé dé] okrajš. *delniška družba*

debáta -e ž *izmenjava mnenj o kaki pomembnejši stvari, navadno v razgovoru*, sin. *razprava (1)*, sin. *obravnavna (2)*: načelna debata; podrobna, specialna debata; proračunska debata; udeležiti se debate; sprožiti, končati debato; poseči v debato

debatírati -am nedov. *izmenjavati mnenja o kaki pomembnejši stvari, navadno v razgovoru*, sin. *razpravljati*

debelácija -e ž *prenehanje obšljanja države zaradi njenega dokončnega vojaškega poraza*

debélo prisl., v zvezi z **na**: cena na debelo *cena za veliko količino*; trgovina na debelo **a**) *trgovina, ki kupuje in preprodaja blago v velikih količinah* **b**) *nakup blaga zaradi nadaljnje prodaje ali predelave*; na debelo kupovati *kupovati v velikih količinah*

débet -a m, lat. (*je dolžen*) *leva stran, kolona v knjigovodskih kontih, kamor se vpisujejo obremenitve*, sin. v *breme*

débetni -a -o prid. *pasivni*: debetni saldo; debetni konti; debetna poštavka, štran; debetne obresti

débitor -ja m, lat. (*dolžnik*), v zvezi: debitor cessus *odstopljeni dolžnik*

déblo -a s, v zvezi: genealoško *deblo grafični prikaz razvoja določene rodbine in rodbinskih zvez*

deblokácija -e ž *odprava blokade*: deblokacija računa

deblokírati -am dov. in nedov., v zvezi: deblokirati *premoženje sprostiti blokirano premoženje*

decémvir -a m *vsak od desetih mož v Rimu, izvoljenih 451. in 450. pr. n. š. namesto konzulov, da napišejo zakone (zakonik XII plošč)* (rim. pr.)

decemvirálni -a -o prid. ki se nanaša na decemvire: decemviralna zakonodaja (rim. pr.)

decentralístični -a -o prid. ki se nanaša na decentralizacijo: decentralistična ureditev

decentralizácija -e ž *prenos pristojnosti od centralnih na nižje organe*

decentralizírati -am dov. in nedov. *prenešti pristojnosti od centralnih na nižje organe* **decentra-**

lizíran -a -o: decentralizirana uprava
de cuius successionē agitur [de kújus successionē ágitur] lat. *zapuštnik*

déd -a m *očetov ali materin oče*, sin. *štari oče*

dédič -a m *oseba, na katero ob zapuštnikovi smrti preide njegovo premoženje*: fidejkomisni dedič ki deduje *rodbinski fidejkomis*; intestatni dedič ki deduje *po zakonu, ker ni oporoke*, sin. *zakoniti dedič*; neznani dedič; nujni dedič *zakoniti dedič, upravičen do dela zapuščine, ki se mu z oporoko ne more odvzeti*; oporočni dedič; poklicani dedič *kdor je z oporoko ali po zakonu določen za dediča*, sin. *delat*; zakoniti dedič gl. *intestatni dedič*; dedič neznanega bivališča; skrbnik neznanega dediča; postaviti koga za dediča; priglasiti se za dediča

dédinja -e ž *ženska oblika od dedič*

dédiščina -e ž **1.** *premoženje, dobljeno po umrlem*: dediščina komu pripade; odpovedati se, odreči se dediščini; odkloniti, sprejeti dediščino; pridobiti, odsvojiti dediščino; *prisoditi komu dediščino; pripad dediščine *naštop možnósti, da po oporoki ali zakonu določeni dedič pridobi dediščino*, sin. *delacija* **2.** v zvezi: komite za svetovno dediščino *komite pri OZN za prosveto, znanost in kulturo, ki skrbi za varstvo kulturne in naravne dediščine izredno visoke splošne vrednosti*

dédiščinski -a -o prid. ki se nanaša na dediščino: dediščinski davek, delež; dediščinska pravda, terjatev; dediščinska tožba *tožba dediča na izročitev dediščine*

dedljívošt -i ž *podedljivost*

dédni -a -o prid. ki se nanaša na dedovanje: dedni delež *delež, ki pripada posameznemu dediču, npr. tretjina zapuščine*; dedni naslov *oporoka ali zakon kot podlaga za dedovanje*, sin. *delacijski razlog*; dedni odpravek *po dogovoru določeno premoženje, ki ga dobi dedič na račun svojega dednega deleža*; dedni pripad *delacija*; dedni red *zakonski vršni red dedovanja, če ni oporoke*; dedni zakup, zakupnik (pr. zg.); dedna dajatev, izjava; dedna nevrednost *dedna nesposobnost zaradi dedičevega nedopuštnega ravnanja proti zapuštniku*; dedna pogodba *pogodba, s katero kdo zapuščta svojo zapuščino ali njen del svojemu sopogodbeniku ali komu drugemu* do l. 1955; dedna pravica *pravica do podedovanja*; dedna prigrasitev *dedna prijava*; dedna prijava *sporočilo prišojnemu organu zaradi dedovanja*; dedna sposobnost *sposobnost biti dedič*; dedno nasledstvo; dedno pravo pravo, ki ureja prehod premoženja od

- zapuštnika na dediča; doživeti dedni pripad; podati dedno izjavo* **dédno** prisl.: biti dedno nevreden; dedno sposoben *sposoben biti dedič*
- dédoprávni** -a -o prid. *ki se nanaša na dedno pravo; dednopravni zahtevek; dednopravna pogodba; dednopravno razmerje*
- dédovanje** -a s *pridobitev premoženja po umrlem*: intestatno dedovanje *na podlagi zakona*; oporočno dedovanje *na podlagi oporoke*; dedovanje kmetijskih zemljišč in kmetij; odpoved dedovanju; odpovedati se dedovanju; biti izključen od dedovanja; biti nevreden dedovanja
- dédovati** -újem dov. in nedov. *dobiti premoženje po umrlem*: dedovati po enakih delih; dedovati po kom
- dedúcija** -e ž *sodba, sklepanje iz splošnega na posamezno*, ant. *indukcija*
- dedúktivni** -a -o prid. *ki temelji na dedukciji*, ant. *induktivni*: deduktivna metoda dokazovanja, sklepanja
- deetatizácija** -e ž *glagolnik od deetatizirati*, sin. *podružbljenje (2)*
- deetatizírati** -am dov. in nedov. *prenešiti pristojnosti z državnih na družbene organe, zlasti v Jugoslaviji v obdobju od l. 1971 do l. 1990*, sin. *podružbiti (2)*: deetatizirati kulturne, socialne, zdravstvene službe
- de facto** [de fáktó] prisl., lat. *dejansko*: de facto priznanje vlade
- defékten** -tna -o prid. *ki je poškodovan, ima napako*: defektno blago **deféktni** -a -o *ki je moten v duševnem ali telesnem razvoju, npr. duševno zaoštal, gluh, slep, gluhonem*: zavod za defektne mladoletnike
- deféktnošt** -i ž **1.** *poškodovanost* **2.** *motenost v duševnem ali telesnem razvoju*
- defícít** -a m *primanjkljaj*: proračunski deficit
- deficitáren** -rna -o prid. *ki ne zadošča povpraševanju*: deficitarna proizvodnja
- defícitni** -a -o prid. *ki se nanaša na deficit*: deficitni proračun; deficitno podjetje
- definícija** -e ž *opredelitev (1)*: legalna definicija *zakonska definicija*; pravna definicija *vsebinska določitev pravnega pojma*; zakonska definicija *v zakonu*
- definitívni** -a -o prid. **1.** *dokončni*: definitivni obračun; definitivno besedilo **2.** v zvezi: *definitivni uslužbenec *stalno, redno nameščeni uslužbenec*
- deflácija** -e ž *čezmerno zmanjšanje denarne mase v obtoku in s tem povzročeno zvišanje denarne vrednosti*
- deflacijski** -a -o prid., v zvezi: deflacijska politika
- prizadevanje, da se z zmanjšanjem denarne mase v obtoku zviša denarna vrednost*
- deflorácija** -e ž *pretrganje deviške kože, sin. razdevičenje*
- deflorírati** -am dov. in nedov. *pretrgati deviško kožico*, sin. *razdevičiti* **deflorírani** -a -o: deflorirano dekle
- defravdácija** -e ž *poneverba, zatajitev*
- defravdánt** -a m *poneverjevalec, zatajilec*
- defravdíratí** -am dov. in nedov. *poneveriti, zatajiti*
- degradácija** -e ž *kazenski odvzem ali znižanje službene stopnje*: vojaška degradacija
- degradírati** -am dov. in nedov. *poslati na nižjo stopnjo z zmanjšanjem vrednosti, veljave*: degradirati jezik na narečje **degradírani** -a -o: degradirani gozd *poslabšan glede kakovosti lesa in rašinosi*; degradirano območje
- degresíja** -e ž *znižanje davčne stopnje ob povečanju davčne osnove*
- degresívni** -a -o prid. *ki po stopno upada, pojema* **degresívno** prisl.: *degresivno računana potniška ali tovarna tarifa*
- de iure** [de júre] prisl., lat. *pravno*: de iure priznanje vlade
- dejánje** -a s *uresničenje odločitve ali volje*: afektivno dejanje *storjeno v afektu*; agresivno dejanje *napadalno, nasilno*; avtomatično dejanje *privajeno, nezavedno*; družbi nevarno dejanje; izpolnitveno, izročitveno dejanje; izvršilno dejanje *rubež in prodaja premičnin, rubež in prenos terjatve, prodaja nepremičnine in poplačilo upnikov ipd.*; izvršitveno dejanje *ki se nanaša na izvršitev kaznivega, škodnega dejanja ipd.*; kaznivo dejanje → *kaznivo dejanje*; konkludentno dejanje *sklepčno dejanje*; krivdno dejanje; kulpozno dejanje *kaznivo, škodno dejanje, storjeno iz malomarnosti*; motivirano dejanje *podprto z razlogi*; obrambno dejanje; pravdno, pravno, preiskovalno, pripravljalno, procesno dejanje; protipravno dejanje; sklepčno dejanje *molče opravljeno dejanje, ki se mora v konkretnem primeru šteti za izjavo popolnoma določene poslovne volje*; sumljivo dejanje; škodno dejanje *ki povzroča, dela škodo*; dejanje, storjeno v razburjenosti
- dejánski** -a -o prid. *ki v resnici je, obšaja*: dejanski izdatek; dejanski napad; dejanski prevoznik; dejanski štan → *dejanski štan*; dejanska izročitev *izročitev iz roke v roko*; dejanska okoliščina; dejanska podlaga *tožbe (pravd. post.)*; dejanska raba; dejanska razžalitev *razžalitev z grdim dejanjem, ravnanjem, npr. z udarcem*; dejanska škoda (lat. *damnum emergens*) *zmanj-*

šanje kakega premoženja, sin. *navadna škoda*; dejanska zmeta; dejanske navedbe *navedbe tožbe ipd.*; dejanske ugotovitve *sodbe*; dejansko delovno razmerje *delovno razmerje*, ki ni *našalo po pravnih predpisih*; dejansko stanje → *dejansko stanje*; dejansko vprašanje

dejanski stán -ega -ú m, v zvezah: dejanski stan kaznivega dejanja *vsi bišveni znaki kaznivega dejanja*; dejanski stan pravnega posla *vsi bišveni znaki pravnega posla*; razčlenitev dejanskega stanu

dejansko stánje -ega -a s *dejstva*, ki jih ugotovi *sodišče v postopku*: identično dejansko stanje *isto dejansko stanje*, ki ga npr. obravnavata *civilno in kazensko sodišče*; nepopolna ali zmotna ugotovitev dejanskega stanja *eden izmed pritožbenih razlogov*

dejávník -a m *kar deluje*, vpliva na kaj ali povzroča *določeno dogajanje*, sin. *faktor (1)*: dejavnik družbenega pomena

dejávnost -i ž **1.** *delo, aktivnost*: glavna dejavnost podjetja; inovacijska dejavnost; kulturna, prosvetna dejavnost; organizacijska, procesna, vodstvena dejavnost; poklicna, poslovna dejavnost; pravdna dejavnost strank; pretežna, stranska dejavnost; pridobitna dejavnost; zakonodajna dejavnost; družbene dejavnosti *na področju vzgoje in izobraževanja, socialnega varstva, zdravstva* **2.** *panoga, področje v okviru celotnega proizvodnega procesa*: gospodarska, obrtna, pokopališka dejavnost; štoritvene dejavnosti; spremeniti dejavnost

dejsvo -a s *kar dejansko obstaja ali se je zgodilo*: inkriminirano dejstvo *obseženo z obtožbo* (kaz. post.); irelevantno dejstvo sin. *neodločilno dejstvo*; izpodbijano dejstvo; neodločilno dejstvo sin. *irelevantno dejstvo*; notorno dejstvo *ki ga ni treba dokazovati*; novo dejstvo *ki v prejšnjem postopku ni bilo znano ali navedeno*; obremenilno dejstvo; odločilno dejstvo (post.); pravno pomembno dejstvo *na katerem temelji uporaba materialnega ali formalnega prava*; priznano dejstvo; razbremenilno dejstvo; sodno znano dejstvo *ki je sodniku znano iz njegovega uradovanja*; zasebno znano dejstvo *ki ni znano iz uradnega poslovanja*; dognati, dokazati, navajati, oceniti, preskusiti, presojati dejstva; potvarjati, ugotavljati, zavijati dejstva; sodba se opira le na dokazana dejstva

dekán -ána m **1.** *predstojnik fakultete* **2.** *naziv za vaškega župana v zahodni Sloveniji* (pr. zg.) **3.** *predstojnik dekanije* (2) (kan.)

dekanát -a m *urad dekana fakultete*

dekanátski -a -o prid. *ki se nanaša na dekane*: dekanatska pisarna

dekaníja -e ž **1.** *vaška enota ali župa v zahodni Sloveniji* (pr. zg.) **2.** *upravna enota katoliške cerkve, ki obsega več župnij* (kan.)

dékla -e ž *stalno najeta ženska na kmetiji za pomoč pri gospodinjstkih in kmečkih delih*

deklarácija -e ž **1.** *razglas temeljnega pomena*: enostranska, večstranska meddržavna deklaracija; Krfska deklaracija *izjava zaštopnikov Jugoslovanskega odbora in vlade Srbije 20. 7. 1917 o združitvi Srbov, Hrvatov in Slovencev v neodvisno državo*; Majniška deklaracija *zahteva poslancev Jugoslovanskega kluba v avstrijskem državnem zboru 30. 5. 1917, da se zedinijo južni Slovani habsburške monarhije v posebno državnopravno telo*; mednarodna deklaracija; Splošna deklaracija o pravicah človeka iz l. 1948; deklaracija zvezne, republiške skupščine **2.** *napoved, izjava*: carinska deklaracija; davčna deklaracija *izjava davčnega zavezanca o višini davčne osnove*, sin. *davčna napoved*; poštna deklaracija *o vsebini poštna pošiljke*; prevozna deklaracija; proizvodjalna deklaracija *označitev sestave in kakovosti proizvoda*

deklaránt -a m *kdor vloži deklaracijo*: carinski deklarant

deklaratívni -a -o prid., v zvezah: deklarativna odločba *odločba, ki obstoječe pravno razmerje, pravico ali obveznost le ugotavlja*; deklarativna registracija *registracija, ki ima samo evidenčni pomen*

deklaratorni -a -o prid. *ugotovitveni*: deklaratorna odločba *vrhovnega sodišča odločba, v kateri je ugotovljeno, da je zakon prekršen, vendar ošane pravnomočna sodba veljavna*; deklaratorna sodba *ugotovitvena sodba*; deklaratorna obsodilna sodba *obsodilna sodba, s katero se obtoženec spozna za krivega, kazen pa se mu odpušči* (kaz. post.), sin. *krivdorek brez kazni*; deklaratorna tožba *ugotovitvena tožba*

deklarírati -am dov. in nedov. *navešti podatke o čem*: deklarirati carinsko blago; deklarirati vrednost poštna, letalske pošiljke **deklarírani** -a -o: deklarirana kakovost; deklarirana nevarna snov *snov, ki je nevarna za prevoz*

deklíški -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na dekleta*: dekliška čašt **2.** *v zvezi: dekliški priimek pri-imek, ki ga ima ženska po starših*

dekoncentrácija -e ž **1.** *razdelitev pristojnosti na več upravnih organov iste teritorialne enote* **2.** *delitev funkcij oblasti ob njeni načelni*

deklarirati

enotnosti

dekrét -a m *odločba*: **dvorni dekret; postavitveni dekret *odločba o imenovanju na določeno dolžnost*; službeni dekret; dekret o državljanstvu; dekret o *namestitvi, napredovanju, premešitvi, *upokojitvi

dekurzivni -a -o prid. *ki se plača šele po poteku roka*, ant. *anticipativni*: dekurzivne obresti; dekurzivno plačevanje

dél -a m **1.** v zvezah: dispozitivni del sodbe *ki obsega izrek*; fizični del stvari *telesni, predmetni del stvari*, sin. *realni del stvari*; razpoložljivi del zupščine *s katerim oporočnik lahko razpolaga*; realni del stvari gl. *fizični del stvari*; solaštniški del; splošni in posebni del zakona, proračuna **2.** *delež*: nujni del; dediči po enakih delih

delácija -e ž *naštop možošti, da po oporoki ali zakonu določeni dedič pridobi dediščino*, sin. *pripad dediščine*

delacijski -a -o prid., v zvezi: delacijski razlog *oporoka ali zakon kot podlaga za dedovanje*, sin. *dedni naslov*

delát -a m *kdor je z oporoko ali po zakonu določen za dediča*, sin. *poklicani dedič*

délati -am nedov. **1.** *opravljati kako delo*: delati na akord; delati na svoj, tuj račun *na svoje, tuje stroške*; delati po naročilu; delati na domu, v tovarni; delati z izgubo **2.** *povzročati*: delati krivico, škodo **3.** *seštljaviti*: delati oporoko, pogodbo

délavec -vca m **1.** *kdor opravlja kako delo in prejema osebni dohodek*: brezposelni delavec *ki nima stalnega dela, zaposlitve*; industrijski, poljedelski delavec; izučeni, (ne)kvalificirani, (pol)priučeni, polkvalificirani, visokokvalificirani delavec; pogodbeni, sezonski delavec; strokovni, vodilni delavec; delavec s posebnimi pooblastili *npr. v podjetju*; stalni in priložnostni kmetijski delavci; najeti, odpustiti delavca **2.** *kdor dela na določenem področju*: družbeni, kulturni, politični, prometni, socialni, znanstveni delavec

délavka -e ž *ženska oblika od delavec*

délavni -a -o prid., v zvezi: delavni denar *denar*; *ki hitro kroži*

delávnica -e ž *prostor ali obrat, kjer se kaj izdeluje ali popravlja*: invalidska delavnica; obrtna delavnica samostojnega obrtnika **2.** v zvezi: *prisilna delavnica *zavod*, v katerega sodišče odda po prestani kazni delomrzne kaznjence (kaz.)

délavnik -a m **1.** *dan, ko se dela* **2.** *uštaljeno število delovnih ur v enem dnevnu*: sedemurni, osemurni delavnik

délavniški -a -o prid. *ki se nanaša na delavnik*: delavniška služba

délavnost -i ž *dejavnost*: izvenpravna, pravna delavnost; organizacijska delavnost; vodstvena delavnost v javni upravi

délavski -a -o prid. *ki se nanaša na delavce*: delavski razred; delavski svet *organ upravljanja v delovni organizaciji, podjetju*; delavska *knjižica, kontrola, zakonodaja; *delavska zbornica; delavsko samoupravljanje; delavsko varstvo; *delavsko zavarovanje

delazmóžnost -i ž *zmožnost za delo*

delcredere [delkrédere] m neskl., it. *delcredere*

delegácija -e ž **1.** *skupina ljudi, izbranih in poslanih kam s posebno nalogo*: skupna delegacija občinskih skupščin; konferenca delegacij; odpoklic delegacij; volitve članov delegacij; zbor delegacij **2.** *skupina ljudi, ki zaštopa posamezno državo na mednarodni konferenci ali pri mednarodni organizaciji* **3.** *skupina ljudi, ki v sestavljenih državah predstavlja države članice ali dele države*: parlamentarna delegacija; **delegacije avstrijskega in ogrskega parlamenta *za obravnavanje skupnih državnih, zlasti finančnih zadev* od l. 1867 do l. 1918 **4.** *diplomatsko predstavništvo*: stalne delegacije pri OZN; tuje vojaške delegacije **5.** *prenos zakonodajnih poslov, zlasti v izrednih razmerah, na izvršilne ali druge organe* **6.** *prenos krajevne pristojnosti na drugo sodišče*: fakultativna delegacija *zaradi smotrnosti*; nujna delegacija *iz pravnih ali dejanskih razlogov* **7.** *prenos pristojnosti za odločanje v posamezni stvari na drug upravni organ*

delegacijski -a -o prid. *ki se nanaša na delegacijo*: delegacijski poštopek; delegacijska pravica *pravica delegiranja*

delegánt -a m *kdor delegira*

delegát -a m *kdor je izbran in pooblaščen za zastopanje določenih interesov*, sin. *odposlanec (2)*: delegat občin

delegátka -e ž *ženska oblika od delegat*

delegátski -a -o prid. *ki se nanaša na delegate*: delegatski okoliš; delegatski sistem *volitev sistema volitev po delegatih*; delegatska imuniteta, legitimacija, skupščina; delegatske pravice in dolžnosti; delegatsko vprašanje

de lége ferénda prisl., lat., v zvezi: ureditev de lege ferenda *ureditev po bodoči zakonodaji*

de lége láta prisl., lat., v zvezi: ureditev de lege lata *ureditev po veljavni zakonodaji*

delegíranje -a s *določanje in pošiljanje delegata, delegatov*

delegírati -am dov. in nedov. **1.** *določiti in poslati*

delegata, delegate: delegirati iz sestave delegacij delegate v ustrezní zbor skupščine **2.** *prenešti prištojnost z enega organa na drugega delegirani* -a -o: delegirana prištojnost (lat. forum delegationis) *krajevna prištojnost, ki jo določi višje sodišče*

délež -a m *del celote, ki ob delitvi pripade posamezniku*: dedni delež *ki pripada posameznemu dediču, npr. tretjina zapuščine*; dolžni delež *nujni delež*; družabnikov delež; idealni delež gl. *miselni delež*; idealni laštinski delež gl. *miselni laštinski delež*; likvidacijski delež; miselni delež *sorazmerni del nedeljive ali še nerazdeljene švare, premoženja ali pravice, sin. idealni delež*; miselni laštinski delež *pri katerem je deljena pravica na švare, ne pa švar sama, sin. idealni laštinski delež*; nujni delež *del zapuščine, ki ga mora zapuštnik zapušiti nujnemu dediču*; poslovni, realni, solastninski, združni, zakoniti delež; delež na dobičku in izgubi; delež pri ušvarjenem dohodku; vplačati delež

déléžen -žna -o prid., v zvezi z **biti** *ki kaj dobi, doživi*: biti deležen amneštije; biti deležen davčnih ugodnosti

déléžni -a -o prid. *ki se nanaša na delež*: deležna pravica; deležna skupnost *npr. skupnost po deležih zakoncev na skupnem premoženju*

déléžnica -e ž *ženska oblika od deležnik*

déléžnik -a m **1.** *soupravričenec*: deležnik pri dediščini, podjetju, solastnini **2.** *upravričenec*: deležnik družbene pomoči

déléžniški -a -o prid., v zvezi: deležniška knjiga *seznam družabnikov s podatki o udeležbi*

déléžništvo -a s *soudeležba, udeleženosť*: deležništvo pri podjetju; deležništvo pri solastniški skupnosti

delibacijski -a -o prid. *preizkuševalni*: delibacijski pošopek *pošopek za priznanje izvršljivosťi tuje pravnomočne sodne odločbe*; delibacijski rok; delibacijska odločba

delikt -a m *protipravno dejanje*: bilančni delikt; civilni delikt *pravni naslov za odškodninsko odgovornost*; davčni, devizni, disciplinski delikt; dištančni delikt *pri katerem šta kraj štoritve in kraj posledice različna, npr. uporaba krive lišine na drugem kraju, kot je bila ponarejena, ali pošiljka peklenskega stroja od drugod, sin. delikt, štorjen na razdaljo*; dokončani delikt; dovolitveni delikt *ki je pregonljiv le z dovoljenjem prištojnega organa*; gospodarski delikt *gospodarski prekršek, prešopek, gospodarsko kaznivo dejanje*; indiskrecijski

delikt *opravljanje*; kazenski delikt *po kazenski zakonodaji kaznivo dejanje*; komisivni delikt *štoritveni delikt*; meddržavni delikt; nasilnosťni delikt; navadni delikt *preprošti, temeljni delikt*; ogroževalni delikt; omisivni delikt *opušitveni delikt*; opušitveni delikt *ki je izvršen z opušitvijo*; *policijski delikt; predlagalni delikt *ki je pregonljiv po predlogu oškodovanca*; premoženjski, prometni delikt; putativni delikt *dejanje, za katero štorilec samo misli, da je kaznivo*; seksualni delikt; štoritveni delikt *ki je izvršen s štoritvijo*; tiskovni, upravni delikt; verbalni delikt *kaznivo dejanje, štorjeno z besedami*; delikt, štorjen na razdaljo gl. *dištančni delikt*; delikt iz koristišljubnosťi; delikt, ki je pregonljiv na javno ali zasebno obtožbo; štoriti, zagrešiti delikt

deliktni -a -o prid. *ki se nanaša na delikt*: deliktni zahtevek (civ.); deliktna obligacija *obveznosť iz civilnega delikta*; deliktna odgovornost *kazenska ali civilna odgovornost*; deliktna sposobnosť **a)** *sposobnosť štoriti kaznivo dejanje* **b)** *sposobnosť biti odgovoren za protipravno štorjeno škodo* (civ.); deliktna tožba *tožba, s katero se zahteva, da se povrne protipravno povzročena škoda*; deliktna zrelosť; deliktno ravnanje

delilni -a -o prid. *ki se nanaša na deljenje*: kataštrski delilni načrt; delilna pogodba *pogodba o delitvi skupne švare ali premoženja, npr. dediščine, sin. delitvena pogodba*

delimitacija -e ž *določitev državne meje na terezu, sin. razmejitev*

delinkvénca -e ž *hudodelšvenosť, prešopništvó*: mladinska, mladoletniška delinkvénca

delinkvént -énca m *kdor štori delikt*: habitualni delinkvént *iz navade*; mladosťni, priloznosťni, seksualni delinkvént; delinkvént povratnik

delinkvéntka -e ž *ženska oblika od delinkvént*

delinkvéntni -a -o prid. *ki se nanaša na delinkvénce ali delinkvénco*: delinkvéntni alkoholik; delinkvéntna mladina

delítev -tve ž **1.** *glagolnik od deliti*: civilna delítev *razdelítev izkupička od prodane nedeljive skupne švare, sin. delítev po vrednosťi*; fizična delítev *švare delítev švare same, sin. realna delítev švare*; idealna delítev *po miselnih deležih, npr. po eni tretjini, sin. miselna delítev*; miselna delítev gl. *idealna delítev*; realna delítev *švare gl. fizična delítev švare*; zemljiškóknjižna delítev *vpis delítve v zemljiški knjigi na podlagi delilnega načrta*; delítev dediščine; delítev dela, dohodka, osebnega dohodka po učinku; delítev

oblasti *na zakonodajno, izvršilno, sodno*, sin. *trojna delitev oblasti*, ant. *enotnost oblasti*; *trojna delitev oblasti* gl. *delitev oblasti*; delitev ozemlja; delitev skupnega premoženja; delitev solastnine, zapuščine; delitev po vrednosti gl. *civilna delitev* **2.** v zvezi: delitev vprašanj *ločitev vprašanj pri glasovanju sodnega senata, če se ne dobi večina*

delíti -im nedov. iz *celote delati dele*: deliti parcelo; deliti proračun na postavke

delítveni -a -o prid. *ki se nanaša na delitev*: delitveni ključ, načrt, poštopek; delitveni spor, zahtevek; delitvena pogodba *pogodba o delitvi skupne stvari ali premoženja*, npr. *dediščine*, sin. *delilna pogodba*; delitvena pravda; delitvena tožba *tožba zaradi delitve skupne stvari ali premoženja*; delitvena razmerja

deljêni -a -o prid., v zvezah: deljeni delovni čas *delovni čas dopoldne in popoldne*, ant. *nedeljeni delovni čas*; deljena krivda *krivda, pri kateri je oškodovanec sam delno kriv, da je našala škoda*; deljena laština v fevdalizmu *laština, deljena na neposredno (dominium directum), ki pripada nadrejenemu, npr. zemljiškemu gospodu, in na uživalno (dominium utile), ki pripada podrejenemu, npr. vazalu, podložniku*; deljena odgovornost *odgovornost za škodo, za katero je poleg storilca delno kriv tudi oškodovanec ipd.*; deljeno mnenje *sodnikov pri glasovanju (lat. votum separatim) ločeno, posebno mnenje*

deljîvi -a -o prid. *ki se da deliti*: deljiva dajatev, obveznost; deljiva izpolnitev *npr. denarne obveznosti*; deljiva stvar

deljivošt -i ž *lašnost, značilnost deljivega*: deljivošt predloga za kazenski pregon *lašnost predloga, da se začne pri več storilcih pregon le zoper tište, zoper katere je vložen predlog*; deljivošt stvari; deljivošt zasebne tožbe *lašnost tožbe, da se začne pri več storilcih pregon le zoper tište, zoper katere je vložena zasebna tožba*

delkrédere neskl. prid., v zvezah: jamstvo *delkredere povečana odgovornost, ki jo prevzame komisionar nasproti komitentu za izpolnitev obveznosti svojega sopogodbenika*; provizija *delkredere plačilo komisionarju za njegovo jamstvo za izpolnitev obveznosti svojega sopogodbenika*

délni -a -o prid. *ki se nanaša na del česa*: delni indosament, konosament, odpis davka; delni odvzem poslovne sposobnosti; delni zakup; delna izpolnitev; delna napaka stvari; delna ničnost pogodbe; delna odločba *odločba samo o točkah, ki so zrele za odločitev*; delna pomilošitev

pomilošitev, pri kateri je obsojencu odpuščen le del kazni; delna poravnava; delna razdelitev; delna sodba *sodba, ki rešuje le del tožbenega zahtevka (pravd. post.)*; delna škoda (zav.); delna vrnitev poslovne sposobnosti; delno plačilo v obrokih *ipd.*; delno razdedinjenje

délnica -e ž *vrednostni papir, ki izkazuje pravico do sorazmernega deleža glavnice delniške družbe*: brezimenska delnica; imenska delnica sin. *delnica na ime*; imetniška delnica sin. *delnica na imetnika*; interimna delnica sin. *začasna delnica*; lašna delnica v *lašti delniške družbe*; prednostna delnica *ki zagotavlja njenemu imetniku določene prednostne pravice, npr. pri dividendi ali glasovanju*; prinosniška delnica; prioritetna delnica *prednostna delnica*; začasna delnica sin. *interimna delnica*; delnica na ime sin. *imenska delnica*; delnica na imetnika sin. *imetniška delnica*; izdajati delnice

délničar -ja m *lašnik delnic*: manjšinski, večinski delničar

délničarka -e ž *ženska oblika od delničar*

délniški -a -o prid. *ki se nanaša na delnice*: delniški kapital, kupon; delniška družba (okrajš. d. d.) *družba, ki pridobi glavnico s prodajo delnic*; delniška glavnica *glavnica delniške družbe*

délo -a s **1.** *zaveštno uporabljanje človekovih telesnih in duševnih moči za usvarjanje dobrin*: akordno delo *ki se plačuje po učinku*; avtorsko delo → *avtorsko delo*; dnevno delo ant. *nočno delo*; družbeno potrebno delo *povprečni delovni čas, potreben za proizvodnjo določenega blaga*; gospodinjstvo, kmetijsko, kolektivno delo; mezno delo *ki ga za mezdo opravi najemni delavec za delodajalca*; minulo delo v *preteklosti opravljeno delo, ki se izraža v proizvedenih dobrinah*; nevarno delo; nočno delo ant. *dnevno delo*; osebno, poklicno delo; potrebno, praktično, preizkusno delo; presežno delo s katerim neposredni proizvajalec proizvede več, kakor je potrebno za njegovo vzdrževanje in za obnavljanje njegove delovne sile; prevzgojno, prisilno delo v *kazenskih poboljševalnih zavodih*; pridobitno, proizvodno, ročno delo; skupinsko delo **a)** *delo strokovnjakov v skupinah* **b)** *metoda za vodenje sešankov* **c)** *delo v kazenskih poboljševalnih zavodih*; strokovno delo; tekoče delo; uradno, živo delo; delo na domu; delo po naročilu, po pogodbi; inšpektor dela; izkoriščanje tujega dela; prekinitvev dela *prenehanje dela za določen čas zaradi ekonomskih, političnih zahtev delavcev*; organizacija, produktivnost dela;

racionalizacija dela; združevanje dela; dohodek od dela; izostanek od dela; nezmožnost za delo; pogodba o delu *pogodba o opravi določenega posla za plačilo*, sin. *podjemniška pogodba*; delitev osebnih dohodkov po delu; nesreča, varnost pri delu; opraviti, prevzeti delo; združevati delo; odrediti obvezno delo občanov *pri elementarnih nezgodah ipd.* **2.** *zaposlitev*: dopolnilno delo; nadurno delo *ki presega redni delovni čas*; občasno delo *ki se opravlja v časovnih presledkih*; poskusno delo *npr. ob sklenitvi delovnega razmerja*; priložnostno delo *ki ni stalno*; sezonsko delo; svobodno, začasno delo; delo v polnem delovnem času; delo, daljše, krajše kot polni delovni čas; delo za nedoločen čas; *borza dela *uradna posredovalnica za delo*; odklonitev dela; samovoljna zapustitev dela; svoboda dela *prošta izbira zaposlitve ob prepovedi prisilnega dela*; varstvo dela *ušvarjanje možnosti za zaposlovanje in delo ter zagotavljanje njunega zakonskega varstva*; zavod za posredovanje dela; neupoštevna obdobja dela *ki se ne štejejo v pokojninsko dobo*; pravica do dela; pravice iz dela *npr. iz zdravstvenega, pokojninskega, invalidskega zavarovanja*; izgubiti delo; odpušiti z dela; napotiti na delo; pošiljati na delo; uporabljati dopolnilno delo drugih **3.** *delovanje na določenem področju*: družbeno, umsko, zakonodajno, znanstvenoraziskovalno delo **4.** v zvezah: Mednarodna organizacija dela *specializirana organizacija OZN, ki skrbi npr. za izboljševanje delovnih in življenjskih razmer ljudi v svetu*; Zavod Republike Slovenije za varstvo pri delu **5.** v zvezi: združeno delo *organizirana oblika povezovanja delavcev, ki temelji na družbeni laštnini in samoupravnem odločanju o pogojih in rezultatih skupnega dela* **6.** v zvezi: življenjsko delo *kar ušvari, naredi posameznik v svojem aktivnem življenju*

delodajalec -lca [-ȳc-] m *kdor najame drugega, da mu za plačilo opravlja delo*: zasebni delodajalec

delodajálka -e [-ȳk-] ž *ženska oblika od delodajalec*

delojemálec -lca [-ȳc-] m *kdor drugemu za plačilo opravlja delo*

delojemálka -e [-ȳk-] ž *ženska oblika od delojemalec*

delokróg -a m *področje dejavnosti*

delomírzněž -a m *človek, ki ne mara delati*

delomírznóšt -i ž *laštnóšt človeka, ki ne mara delati*: potepati se iz delomrznosti

delovánje -a s *glagolnik od delovati*: nepravno,

upravno delovanje; sovražno delovanje zoper državo

delovati -újem nedov. *opravljati delo na določenem področju*: delovati kot odvetnik, sodnik, tožilec

délovni -a -o prid. *ki se nanaša na delo*: **a)** delovni načrt, nalog, predmet, prispevek, program, prostor, učinek, uspeh; delovni dohodki, pogoji; delovna akcija, štorilnost; delovne priprave *stroji ipd.*; delovno območje, področje; delovna sredstva *proizvajalna sredstva* **b)** delovni človek, invalid, obveznik; delovni seštanek; delovni ljudje; delovna dolžnost, enota, izmena; delovna obveznost *npr. obsojenca*; delovna organizacija; delovna skupina; delovna skupnost *vsi člani delovne organizacije*; delovna sposobnost, zmožnost; delovne izkušnje; delovno mešto *najmanjša enota v delovni organizaciji, v kateri je zaposlena ena oseba*; izpraznjeno, novo, prošto, razpisano, samošojno, zasedeno delovno mešto; delovno telo *enota, organ* **c)** delovni dan, teden; delovni čas → *delovni čas*; delovna doba *čas trajanja stalne ali začasne zaposlitve*; delovna ura; gošota delovne dobe *skupni čas trajanja zaposlenosti v določenem obdobju pred upokojitvijo*; delovno razmerje → *delovno razmerje*; računati v delovno dobo **č)** delovni odnos, spor; delovna disciplina; delovna knjižica *dokument, ki izkazuje delavčev poklic in delovno dobo*; delovna pogodba *podjemniška pogodba*; delovno pravo *pravo, ki ureja delovna razmerja*

délovni čas -ega časa m **1.** *uradno določeno trajanje dnevne ali tedenske zaposlitve*: deljeni, dnevni, polni, skrajšani delovni čas; daljši kot polni, krajši kot polni, enkratni polni delovni čas; razporeditev delovnega časa; sklad delovnega časa **2.** v zvezi: presežni delovni čas *čas, v katerem ušvari delavec presežni pro-izvod, ki si ga prilašti laštnik proizvajalnih sredstev*

délovnooprávni -a -o prid. *ki se nanaša na delovno pravo*: delovnopravni spor; delovnopravna zakonodaja

délovno razmérje -ega -a s *pravno razmerje med delodajalcem in delojemalcem*: dejansko, dopolnilno, poskusno, priložnostno, redno, začasno delovno razmerje; delovno razmerje za določen čas, nedoločen čas; sklenitev, trajanje, prenehanje delovnega razmerja; odpoved ali razveza delovnega razmerja; pravice, obveznosti in odgovornosti iz delovnega razmerja; pismeno odpovedati delovno razmerje *delavcu*; pogodba o delovnem razmerju; uživati v delovnem razmerju posebno varstvo pri delu

mladina do 18. leta, delavke med nosečno štijo, porodom in v zvezi z materinstvom, delavci in delavke nad 55 oziroma 50 let; delovno razmerje preneha

delovodnik -a m *knjiga, v katero se vpisujejo sprejeti in odposlani uradni spisi; zaupni delovodnik*

delovršni -a -o prid., v zvezi: delovršna pogodba *podjemniška pogodba*

deložacija -e ž *prisilna izselitev iz stanovanjskih ali poslovnih prostorov; izvršiti deložacijo*

deložiranec -nca m *kdor je prisilno izseljen iz stanovanjskih ali poslovnih prostorov*

deložiranka -e ž *ženska oblika od deložiranec*

deložirati -am dov. in nedov. *prisilno izseliti koga iz stanovanjskih ali poslovnih prostorov*

demagóg -a m *kdor si z lažnimi obljubami želi pridobiti zaupanje ljudi in s tem politično moč*

demagogija -e ž *dajanje lažnih obljub za pridobitev zaupanja ljudi in s tem politične moči*

demantirati -am dov. in nedov. *preklicati, zanikati; demantirati izjavo*

demarkacija -e ž *postavitve mejnih znakov (mednar. pr.)*

demarkacijski -a -o prid., v zvezi: demarkacijska črta *sporazumno določena začasna meja dveh držav ali armad, navadno po sklenitvi premirja, sin. razmejivna črta*

demarša -e ž *diplomatski ukrep pri prišojnem organu druge države z določenim namenom; diplomatska demarša; prijateljska demarša; napraviti demaršo*

demilitarizacija -e ž *umaknitev vojaštva in vojaških naprav s kakega ozemlja*

demilitarizirati -am dov. in nedov. *umakniti vojaštvo in vojaške naprave s kakega ozemlja* **demilitarizirani** -a -o: demilitarizirani obmejni pas; demilitarizirano ozemlje

demisija -e ž *odstop; demisija državnega sekretarja, ministra, vlade; podati demisijo*

demisionirati -am dov. in nedov. *odštopiti*

demobilizacija -e ž *zmanjšanje oboroženih sil na mirnodobno stanje; delna, splošna demobilizacija*

demobiliziranec -nca m *kdor je odpuščen iz vojaške službe*

demobilizirati -am dov. in nedov. *odpuštili iz vojaške službe; demobilizirati vojaka; demobilizirati oborožene sile*

demokracija -e ž *vladavina ljudstva kot oblika družbene ureditve; ljudska demokracija v kateri ima oblaš delavski razred; neposredna demokracija v kateri glavne, zlasti zakonodajne*

posle rešuje vse ljudstvo, zbrano v skupščini; posredna demokracija v kateri izvaja zakonodajno oblaš skupščina predstavnikov (parlament), ki jih je izvolilo ljudstvo; predstavniška demokracija posredna demokracija

demokrat -a m *privrženec demokracije*

demokratični -a -o prid. *ki se nanaša na demokracijo; demokratični centralistični sistem državne uprave; demokratični gospodarski red, režim; demokratični socializem, volilni red; demokratična država; Demokratična federativna Jugoslavija (krat. DFJ) od l. 1943 do l. 1945; demokratična oblaš; demokratična ureditev države; demokratična ustava*

demokratičnost -i ž *lašnost, značilnost demokratičnega; demokratičnost zakonodaje*

demokratski -a -o prid. *ki se nanaša na demokrate; demokratska stranka*

demonetizacija -e ž, v zvezi: demonetizacija denarja *dejstvo, da kovanci izgubijo lašnost plačilnega sredstva*

demonstracija -e ž **1.** *nazorno prikazovanje predmeta ali pojava, npr. na javni obravnavi* **2.** *množično izražanje (ne)razpoloženja na javnem mestu*

demonstrativni -a -o prid., v zvezah: demonstrativno naštevanje, navajanje naštevanje, navajanje le nekaterih primerov, ne pa izčrпно **demonstrativno** prisl.: demonstrativno naštevati

denacifikacija -e ž *odprava nacizma*

denacionalizacija -e ž **1.** *raznarodovanje* **2.** *vrnitev nacionaliziranega premoženja prejšnjim lastnikom, ant. nacionalizacija (1, 2)*

denár -ja m **1.** *splošno veljavno plačilno sredstvo in merilo vrednosti: bančni denar a) ki ga izda emisijska banka b) na vpogled plačljivo dobroimetje pri banki, ki se uporablja v brezgotovinskem plačilnem prometu; domači denar; knjižni denar izkazan samo v bančnih knjigah; komercialni denar menica, ček ipd.; konvertibilni denar zamenljiv za zlato ali devize; kreditni denar državne in bančne zadolžnice, ki veljajo kot plačilno sredstvo; nekonvertibilni denar ki ni zamenljiv za zlato ali devize; obračunski denar knjižni denar; prepisni denar neobstoječi denar; ki se uporablja samo za računanje v trgovini; sumljivi denar; tezavrirani denar ki ne kroži; tuji denar; denar s prisilnim tečajem; denar z zlatim kritjem; denominacija denarja znižanje imenske vrednosti denarja; izdajanje denarja; kroženje denarja menjavanje lašništva; obtok denarja; devalvirati denar*

znižati v zlatu ali tuji valuti izraženo vrednost domače valute, ant. revalvirati denar; revalvirati denar zvišati v zlatu ali tuji valuti izraženo vrednost domače valute, ant. devalvirati denar; sprejeti denar v plačilo; vzeti denar na posodo; zamenjati denar zamenjati eno valuto za drugo **2.** kovinski ali papirnati predmeti, ki se uporabljajo kot plačilno sredstvo: falzificirani denar krivi denar; fiduciarni denar papirnati denar; izdan na podlagi vrednostnih papirjev; kovani denar kovanec; krivi denar lažni, ponarejeni, predrugačeni; papirnati denar na določen denarni znesek glaseča se papirnata vrednotnica, ki kroži v prometu kot plačilno sredstvo, sin. bankovec; papirni denar papirnati denar; pravi denar ki ni ponarejen; zlati denar zlati kovanci, ki so v obtoku kot zakonito plačilno sredstvo; ponarejanje, predrugačenje denarja; spravljanje ponarejenega denarja v obtok (kaz.); falzificirati denar ponarediti, predrugačiti denar; izdati, izdelovati denar; menjati denar bankovec, kovanec večje vrednosti v drobiž; razpečati denar; vzeti denar iz obtoka

denarič -a m, v zvezah: krvavi denarič **a)** delež javnega organa pri spravnini zaradi uboja **b)** plačilo za deželosodni ogled mrliča (pr. zg.); puntarski denarič trajna urbarska dajatev, naložena kmetijam puntarjev (pr. zg.)

denarni -a -o prid. ki se nanaša na denar: denarni depozit, dolg, dolжник; denarni ekvivalent nadomeščilo v denarju namesto dajatev v naturalijah, sin. denarno nadomeščilo, sin. relutum; denarni kapital; denarni kazalec kazalec, ki številčno kaže ali nakazuje razvoj kakega gospodarskega pojava; denarni kontingent količina denarja, ki se sme emitirati; denarni kredit; denarni nadomestek npr. komercialni denar, knjižni denar; denarni obračun, obtok, prejemek, preživitev, prispevek; denarni promet, sistem, trg; denarni vložek denarni delež, vloženi v podjetje; denarna cena količina denarja, ki se zamenja za enoto kake dobrine; denarna dajatev, kazni, masa, nagrada; denarna kartica; denarna knjiga; denarna menjava; denarna nakaznica obrazec, s katerim se nakazuje denar po pošti ali banki; denarna obveznost, politika, pomoč; denarna renta, reparacija, terjatev; denarna veljava; denarna vrednost kupna, menjalna, tečajna vrednost ipd.; denarna vrhovnost izključna pravica države izdajati denar; denarna zaloga; denarno gospodarstvo; denarno kritje; denarno nadomeščilo gl. denarni ekvivalent; denarno pismo

pismo, ki vsebuje denar; denarno poslovanje, posojilo; denarna sredstva znesek, ki je potreben za določen namen

denárnoblagóvni -a -o prid. ki se nanaša na družbeno produkcijo, pri kateri produkti dela ne gredo neposredno v potrošnjo, temveč preko trga: denarnoblagovni promet; denarno-blagovna menjava; denarnoblagovno gospodarstvo

denárnokredítíni -a -o prid. ki se nanaša na denarni kredit: denarnokreditna politika

denaturírati -am dov. in nedov. z dodajanjem primesi narediti kako živilo za določen namen neuporabno

denominácija -e ž, v zvezi: denominacija denarja znižanje imenske vrednosti denarja

denunciácija -e ž **1.** obveščilo o kakem pravnem dogodku, npr. o prenosu terjatve, ali o tem, da teče pravda **2.** ovadba (kaz. pošl.) **3.** ovadba z oškodovalnim namenom

denunciánt -a m ovaduh

denunciántka -e ž ženska oblika od denunciant

denunciántstvo -a s ovaduhstvo

denuncíranje -a s ovadenje

denuncírati -am dov. in nedov. ovaditi

departmá -ja m **1.** oddelek državne uprave v nekaterih državah **2.** višja teritorialna upravna enota, npr. v Franciji

depó -ja m **1.** prostor za polog ali shranjevanje predmetov: odprti, zaprti, zbir(al)ni depo **2.** polog (2)

depolítizírati -am dov. in nedov. odpraviti politične elemente, vplive

deponènt -ènta m kdor kaj položi, sin. položnik: deponent vrednostnih papirjev

deponíránje -a s **1.** depozit (1): deponiranje deviz, vrednostnih papirjev **2.** v zvezi: deponiranje ratifikacijskih listin (mednar. pr.) polog ratifikacijskih listin

deponírati -am dov. in nedov. **1.** dati v hrambo, sin. shraniti: deponirati podpis **2.** izročiti kaj v hrambo v zameno za določeno pravico, sin. položiti (1): deponirati vrednostne papirje

depórt -a m deportni posel

deportácija -e ž **1.** kazni odvzema prošlosti s prisilno preselitvijo v drug kraj (pr. zg.) **2.** pregnanšvo v določen kraj

deportírati -am dov. in nedov. poslati v pregnanšvo

depórtíni -a -o prid., v zvezi: deportni posel borzni nakup vrednostnih papirjev z istočasno prodajo na termin

depót [depó] -ota [-ója] m depo

depótni -a -o prid. ki se nanaša na depo (2): de-

potni list *potrdilo o pologu*; depotna prištodbina
depozit -a m **1.** *izročitev česa v hrambo v zameno za določeno pravico*, sin. *položitev (1)*: davčni depozit za zavarovanje davščine; denarni depozit; iregularni depozit *nepravi depozit*; nepravi depozit (lat. depositum irregulare) *izročitev nadomešne stvari s pravico, da jo shranjevalec lahko porabi, vrniti pa mora enako količino stvari iste vrste*, sin. *neprištna shranjevalna pogodba*; neprištni depozit *nepravi depozit*; pravi depozit *pri katerem je shranjevalec dolžen vrniti isti predmet*; prištni depozit *pravi depozit*; sodni depozit *položitev dolgovane stvari pri sodišču, če je upnik npr. v zamudi ali neznan*, sin. *sodni polog*; upravni depozit; vezani depozit *z odgovornim rokom*; vpogledni depozit sin. *depozit na vpogled*; vsotni depozit *pri katerem se shranjevalec zaveže, da bo imel za položnika posebej (ločeno) ne ravno iste stvari, temveč isto količino ištovršnih stvari*; zbirni depozit *pri katerem shranjevalec pomeša ištovršne predmete več deponentov*, npr. *žito*, sin. *depozit alla rinfusa*; depozit alla rinfusa gl. *zbirni depozit*; depozit kot varščina; depozit na vpogled sin. *vpogledni depozit* **2.** *predmet, izroččen v hrambo v zameno za določeno pravico*, sin. *polog (2)*

depozitár -ja m *kdor ima kaj v hrambi*, sin. *shranjevalec*: vlada je depozitar meddržavne pogodbe

depozitni -a -o prid. *ki se nanaša na depozit*: depozitni denar *vse kratkoročno dobroimetje pri denarnih zavodih*; depozitni list, urad; depozitna banka, blagajna; depozitna menica, pogodba, prištodbina; depozitno mešto, potrdilo, sodišče

depurácija -e ž *izbris iz knjig*: depuracija davčnih zaostankov; depuracija zemljiške knjige

deputácija -e ž *odposlanstvo*

deputát -a m **1.** *del zaslužka, ki ga dobi poljedelski delavec v naturalijah* (pr. zg.) **2.** *kos zemljišča, ki ga dobi poljedelski delavec kot del zaslužka v uporabo* (pr. zg.)

deputátni -a -o prid., v zvezah: deputatno razmerje *razmerje, pri katerem dobi poljedelski delavec od zemljiškega lastnika hišo, zemljo in vsa plačila proti obvezi, da jih odsluži na zemlji, ki si jo je lastnik pridržal*; deputatno zemljišče *zemljišče, ki ga dobi delavec kot del zaslužka v uporabo* (pr. zg.)

derelíkcija -e ž *izraz lastnikove volje, da stvari ne želi več imeti v posesti*, sin. *opušitev (3)*: derelíkcija stvari; derelíkcija ozemlja (mednar. pr.)
derelinkvirati -am dov. *izraziti voljo, da kdo šva-*

ri ne želi več imeti v posesti, sin. *opustiti (4)*: derelinkvirati stvar

derivatívni -a -o prid. *pridobljen od pravnega prednika*, sin. *izvedeni (1)*: derivativni način pridobitve pravice; derivativna pridobitev pravice sin. *izvedena pridobitev pravice*, ant. *izvirna pridobitev pravice*; derivativna pravna norma *pravna norma, izpeljana iz višje pravne norme*, sin. *izvedena pravna norma* **derivatívno** prisl.: pridobiti kaj derivativno

derogácija -e ž *delni ali popolni odvzem veljavnosti pravnemu predpisu z novim pravnim predpisom*, prim. *razveljavitev*

derogacíjski -a -o prid. *razveljavitveni*: derogacijski učinek; derogacijska klavzula *določba v novem predpisu, s katero se odpravi, razveljavi prejšnji predpis*; derogacijska pogodba *dogovor o izključitvi tuje ali domače jurisdikcije*

derogatórni -a -o prid. *derogacijski*

derogírati -am dov. in nedov. *delno ali popolnoma odvzeti veljavnost pravnemu predpisu z novim pravnim predpisom*, prim. *razveljaviti*: izrečno, molče derogirati zakon **derogírani** -a -o: derogirani predpisi

descendénca -e ž *sorodstvo v ravni navzdoljni črti*, sin. *potomstvo*, ant. *ascendenca*

descendènt -ènta m *sorodnik v ravni navzdoljni črti*, sin. *potomec*, ant. *ascendent*

desétek -tka m *prepisnina pri prenosu zemljišč* (pr. zg.)

desetína -e ž *dajatev v naturalijah od kmetijskega pridelka ali njen denarni nadomešek, odpravljena l. 1848* (pr. zg.): cerkvena desetina; vinska, žitna, živalska desetina; desetini podrejena hiša; dajati, pobirati desetino

designácija -e ž *vnaprejšnja določitev koga za izpraznjeno službeno mešto*

designírati -am dov. in nedov. *vnaprej določiti koga za izpraznjeno službeno mešto* **designírani** -a -o: designirani ministrski predsednik

dèska -e ž **1.** *lesena plošča, na katero se pritrjujejo obveštila, objave*: občinska, razglasna, sodna, uradna deska **2.** *v zvezi: deželna deska* *zemljiška knjiga za zemljiška gospostva in njihove pravne naslednike po zemljiški odvezi* (pr. zg.)

despót -a m **1.** *samodržec* **2.** *naziv za nekatere srbske vladarje v 15. stol.* (pr. zg.)

despotíja -e ž **1.** *vladanje z neomejeno oblastjo* **2.** *država, ki ji vlada despot* (pr. zg.)

deštimulátiven -vna -o prid. *nespodbuden*: deštimulativen način nagrajevanja dela

deštinatár -ja m, v zvezah: davčni deštinatar *kdor naj po zakonu plača davek*; deštinatar pošiljke

naslovljenec pošiljke

detajlen -lna -o prid. **1.** *natančen*: detajlen opis **2.** *podroben*: detajlno priznanje

detajlištični -a -o prid. *nadrobni*: detajlištična trgovina

detektiv -a m *policijski, državni ali zasebni agent ali uradnik v civilni obleki*

detektivka -e ž *ženska oblika od detektiv*

detencija -e ž **1.** *dejanska oblašt nad določeno stvarjo*, sin. *imevanje* **2.** *pridrzanje v priporu*

detentor -ja m *kdor ima stvar v dejanski oblašti*, sin. *imetnik (2)*: detentor štvari

determiniran -a -o prid., v zvezi: časovno determinirana kazen *časovno natančno določena kazen*

determiniranost -i ž **1.** *vnaprejšnja določenost človekovega delovanja, ki ni odvisno od njegove volje*, ant. *indeterminiranost*: determiniranost človekovih dejanj **2.** *vzročna povezanost, zakonitost*: determiniranost družbenega dogajanja

determinizem -zma m *štališče, da je človekovo delovanje vnaprej določeno z okoliščinami, ki niso odvisne od njegove volje*, ant. *indeterminizem*

detomör -öra m *umor otroka, ki ga stori njegova mati med porodom ali neposredno po njem*

detomorilka -e [-yk-] ž *mati, ki stori detomor*

devalorizirati -am dov. in nedov. *devalvirati, razvrednotiti*

devalutacija -e ž *opuščitev zlate veljave denarja ali vezanosti na tuje valute*

devalvacija -e ž, v zvezi: devalvacija denarja *znižanje v zlatu ali tuji valuti izražene vrednosti domače valute*, ant. *revalvacija denarja*

devalvirati -am dov. in nedov., v zvezi: devalvirati denar *znižati v zlatu ali tuji valuti izraženo vrednost domače valute*, ant. *revalvirati denar*

devastacija -e ž *opuščenje, razdejanje, npr. gozdov, rudnikov*

devastacijski -a -o prid., v zvezi: devastacijska tožba *tožba zastavnega upnika proti zastavnemu dolžniku, da opusti puščanje zastavljene stvari*

devastirati -am dov. in nedov. *opuščiti, razdejati, npr. gozdove, rudnike*

deviántnost -i ž *značilnost odmika od normalnega, pravega*, sin. *odklonskost*

devinkulácija -e ž **1.** *odprava vezanosti razpolaganja, npr. pri hranilni knjižici* **2.** *sprememba vrednostnega papirja, ki se glasi na ime, v vrednostni papir, ki se glasi na prinosnika*

devinkulírati -am dov. in nedov. *odpraviti, ukiniti*

vinkulacija

deviza -e ž, nav. mn. *terjatev, ki se glasi na tujo valuto neglede na način razpolaganja ter vse vrste efektivnega tujega denarja, razen zlatnikov*: blagovne devize; klirinške devize *s katerimi se da razpolagati le po kliringu*; konvertibilne devize *ki so zamenljive*; neblagovne devize *ki ne izvirajo od uvoza blaga*; obračunske devize; proste devize *s katerimi je dovoljeno prosto razpolaganje*; obrestovanje deviz; kupčevanje z devizami

devizni -a -o prid. *ki se nanaša na devize*: devizni dobiček, dolg; devizni domačin *devizni rezident*; devizni fond države *vsota deviz, s katerimi razpolaga država*; devizni inšpektor, kontingent, kredit; devizni nerezident gl. *devizni tujec*; devizni obračun, odhodek, odliv; devizni posel; devizni predpis, prekršek, prešopek, priliv, promet; devizni račun *bančni račun, na katerega so naložena tuja plačilna sredstva*; devizni rezident *po deviznih predpisih vsakdo, državljan ali tujec, ki ima svoje prebivališče ali sedež v državi*, sin. *devizni tuzemec*; devizni režim; devizni sistem *celota zakonskih predpisov, ki urejajo poslovanje z devizami in valutami v zvezi s plačilnim prometom s tujino*; devizni tečaj, trg; devizni tujec *po deviznih predpisih vsakdo, državljan ali tujec, ki ima svoje prebivališče ali sedež v tujini*, sin. *devizni nerezident*; devizni tuzemec gl. *devizni rezident*; devizni znesek; devizni tečaji *nakupni, srednji, prodajni tečaji*; devizna banka *banka, ki je pooblaščen za poslovanje z devizami*; devizna bilanca; devizna hranilna vloga; devizna klavzula *določilo, ki veže obveznost, glasečo se na domačo, tujo valuto*; devizna kontrola, kvota, politika, protivrednost, terjatev; devizne obveznosti, rezerve; devizno kritje, poslovanje; devizno pravo *pravni predpisi, ki se nanašajo na devize in promet z njimi*; devizna nakazila, sredstva; odvajati devize

deviznoprávni -a -o prid. *ki se nanaša na devizno pravo*: deviznopравни predpisi

devolúcija -e ž **1.** *pravica višjega organa, da prevzame zadevo iz pristojnosti nižjega organa* **2.** *povratni pripad fevdne pravice fevdnemu ali zemljiškemu gospodarju* (pr. zg.), sin. *pripadna pravica*, prim. *povratni pripad zajma*

devolucijski -a -o prid. *ki se nanaša na devolucijo (1)*: devolucijska pravica višjega organa

devolutívni -a -o prid. *prenosni*: devolutivni učinek pritožbe; devolutivno pravno sredstvo *pravno sredstvo, o katerem se odloča na višji*

stopnji
dezertêr -ja m kdor samovoljno in trajno zapuští vojaško službo
dezertêrstvo -a s samovoljna in trajna zapuštítev vojaške službe
dezertírati -am dov. in nedov. samovoljno in trajno zapuštíti vojaško službo
dezintegrácija -e ž, v zvezi: dezintegracija podjetja delitev integriranega podjetja na ločena podjetja
dežêla -e ž **1.** država **2.** državnopravna enota kake države **3.** podeželje
deželân -ána m **1.** plemič ali druga privilegirana oseba, ki je član deželnih štanov (pr. zg.) **2.** **domovinski upravičenec kake dežele v Avstriji
deželânski -a -o prid. ki se nanaša na deželane (1): deželanska liština potrdilo o sprejemu v deželne štanove (pr. zg.)
deželni -a -o prid. ki se nanaša na deželo (2): deželni glavar **a)** predstavnik deželnega kneza v glavnih mestih dežel od 13. stol. dalje (pr. zg.) **b)** **predsednik avtonomnega deželnega odbora od l. 1860 do l. 1918; deželni gospod gl. deželni knez; deželni gubernij starejša oblika deželne vlade (pr. zg.); deželni jezik; deželni knez vladar dežele (2) (pr. zg.), sin. deželni gospod; **deželni odbor izvršilni organ, ki ga izvoli deželni zbor; **deželni odbornik; **deželni poslanec; **deželni predsednik načelnik deželne vlade, npr. na Kranjskem, Koroškem od l. 1861 do l. 1918; deželni red celota štanovskih pravic, svoboščin, ki tvorijo štanovski ustavni red in jih deželni vladarji potrjujejo v lištinski obliki (pr. zg.); **deželni redi ustavnopravni redi avstrijskih dežel od l. 1860 do l. 1918; deželni ročin celota svoboščin, ki tvorijo štanovski ustavni red in jih deželni vladarji potrjujejo v lištinski obliki (pr. zg.); deželni vicedom upravitelj deželnoknežjega premoženja v deželi in hkrati sodni organ za to premoženje (pr. zg.); **deželni zakon; **deželni zakonik; deželni zbor **a)** seštanek deželnih štanov, sklican zaradi odobritve davkov (pr. zg.) **b)** **zakonodajna skupščina v avstrijskih deželah od l. 1860 do l. 1918; deželni štanovi skupnoš fevdalcev in zaštopnikov meš v deželi do l. 1849; deželna bramba (pr. zg.); deželna deska (pr. zg.); deželna pravda sodni zbor deželanov (pr. zg.); deželna ustava: **a)** skupnoš pravic deželnih štanov do l. 1848 (pr. zg.) **b)** **deželni redi v avstrijskih deželah **c)** ustava federalne enote v zvezni državi; **deželna vlada; **deželna zakonodaja;

deželno pravo pravo, lašno posamezni deželi (pr. zg.); deželno ograjno sodišče (nem. Landsc-hranne) civilnosodna inštanca za fevdalce in njihova zemljišča od 14. do 18. stol. (pr. zg.); **deželno sodišče okrožno sodišče v glavnih mestih avstrijskih dežel; *deželno sodišče v Ljubljani do l. 1928; *višje deželno sodišče v Ljubljani od l. 1918 do l. 1928

dežêlnoknežji -a -o prid. ki se nanaša na deželne kneze (pr. zg.); deželnoknežji dvor; deželnoknežja gosposka; deželnoknežja oblašt; deželnoknežje mesto, sodišče

dežêlnozbořski -a -o prid., v zvezi: deželnozbořska propozicija vladarjev davčni zahtevek nasproti štanovom (pr. zg.)

dežêlski -a -o prid. ki se nanaša na deželo (2): deželski sodnik (pr. zg.); deželsko sodišče sodišče za težje kazenske zadeve od 13. stol. do prve polovice 19. stol.; deželsko sodštvo dejavnost deželskih sodišč (pr. zg.)

dežêlskosodni -a -o prid. ki se nanaša na deželsko sodštvo: deželskosodni red poštopnik za deželska sodišča, npr. za Kranjsko iz l. 1535 (pr. zg.); deželskosodna veča (pr. zg.)

dežúrni -a -o prid. ki opravlja službo v času, ko drugi ne delajo: dežurni zdravnik; dežurna služba

dežúrštvo -a s opravljanje službe v času, ko drugi ne delajo

dialektični -a -o prid. ki se nanaša na dialektiko (2): dialektični materializem **a)** nazor o primarnosti biti **b)** nazor, ki oblikuje svoje spoznanje o svetu in njegovem gibanju po dialektični metodi; dialektična metoda obravnavanje pojavov in spoznanj v zvezi z drugimi pojavi z vidika medsebojne povezanosti in odvisnosti

dialektika -e ž **1.** uštno razpravljanje **2.** znanoš o gibalnih in razvojnih zakonih narave, človeške družbe in mišljenja (Engels)

diecéza -e ž **1.** v poznorimski državi višja upravna enota, ki združuje več provinc (pr. zg.) **2.** območje škofije, škofija (kan.)

dies ad quem [dies ad kvém] lat. dan, do katerega teče rok

dies a quo [dies a kvó] lat. dan, od katerega teče rok

diéta -e ž dnevnic (1)

difamácija -e ž žaljiva obdolžitve, obrekovanje
diferenciácija -e ž, v zvezah: razredna diferenciacija nastajanje razlik med družbenimi razredi; socialna diferenciacija nastajanje gospodarskih in družbenih razlik med ljudmi, sin. socialno razslojevanje

diferenciálni -a -o prid., v zvezah: diferencialna carina izjemna, višja carina; diferencialna renta različno visoka zemljiška renta, npr. zaradi lege, kakovosti zemljišča, vloženega kapitala

diferenčni -a -o prid., v zvezi: diferenčni posel terminski posel, pri katerem se ob terminu plača brez izročitve blaga le razlika med dogovorjeno in tržno ceno

digéšte -gést ž, mn. obdelava civilnega in pre-torskega prava pri klasičnih pravnih piscih v starem Rimu, npr. pri Julijanu, Celzu

Digéšte -gést ž, mn. zakonik iz l. 533, sestavljen iz odlomkov, povzetih iz spisov klasičnih pravnih piscev v Justinijanovi kodifikaciji, sin. Pandekte

dihotomija -e ž delitev, ločevanje na dva med seboj nasprotna dela: dihotomija kaznivih dejanj zakonska delitev kaznivih dejanj na dve vrsti, npr. na hudodelstva in preštopke; dihotomija kazni delitev kazni na onečaščujoče in neonečaščujoče (pr. zg.); dihotomija prava delitev prava na mednarodno in nacionalno, materialno in formalno, javno in zasebno

díkcija -e ž uštaljen način izražanja: diktacija zakona

diktátor -ja m neomejen, samovoljen vladar

diktátorski -a -o prid. ki se nanaša na diktatorje ali diktaturo: diktatorski režim

diktatúra -e ž **1.** oblika vladanja, pri kateri je vsa državna oblast združena v eni osebi ali skupini oseb: šeštajnuarska diktatura; vojaška diktatura **2.** v zvezi: diktatura proletariata oblika politične oblasti delavskega razreda v prehodnem obdobju od kapitalizma k socializmu

diktíratí -am nedov. in dov. **1.** narekovati: diktirati zapisnik **2.** ukazovati, zapovedovati

dilatórni -a -o prid., v zvezi: dilatorni rok rok, ki se sme podaljšati, sin. odložilni rok

dílersko-dístríbucíjski -a -o prid., v zvezi: dilersko-distribucijska pogodba trgovska pogodba med proizvajalcem izvoznikom in trgovcem, ki distribuirá blago na zunanjem tržišču

dímnikarski -a -o prid. ki se nanaša na dimnikarje: dimnikarski okoliš, red; dimnikarska organizacija, služba, storitev

dínar -ja m **1.** jugoslovska denarna enota: efektivni dinar; devizni dinar **2.** denarna enota srbske države (pr. zg.)

dínarski -a -o prid. ki se nanaša na dinar (1): dinarski depozit, kredit, račun, turistični ček; dinarska obveznost, protivrednost, terjatev; dinarsko kritje; dinarska sredstva

dinastíja -e ž vrsta vladarjev istega rodu na prestolu

diplóma -e ž **1.** liština o uspešno končanem študiju, zlašti na višji ali visoki šoli: doktorska diploma; diploma magistra; diploma specialista; diploma prve, druge stopnje; izdati diplomu **2.** liština o podelitvi kake časti, pravice, svoboščine (pr. zg.) **3.** dokument o priznanju za uspeh

diplomacija -e ž **1.** dejavnost zunanjepolitičnih predstavnikov kake države v odnosih z drugimi državami **2.** skupnost diplomatskih organov

diplománt -a m kdor uspešno konča višjo ali visoko šolo

diplomántka -e ž ženska oblika od diplomant

diplomát -a m višji uslužbenec, ki za štopa koristi svoje države v mednarodnih odnosih: akreditirani diplomat

diplomátárij -a m zbirka lištin ali njihovih prepisov, odtisov (pr. zg.)

diplomátka -e ž ženska oblika od diplomat

diplomátski -a -o prid. ki se nanaša na diplomate ali diplomacijo: diplomatski agent šef misije ali član diplomatskega osebja; diplomatski arhiv arhiv, za katerega velja nedotakljivost; diplomatski azil zatočišče političnega emigranta, npr. pri tujem veleposlaništvu; diplomatski ceremonial predpisi za potek slavnosti, obredov ali za vedenje pri njih; diplomatski jezik jezik, ki se uporablja v diplomaciji; diplomatski kurir kurir; ki raznaša diplomatsko pošto, sporočila; diplomatski potni list posebna liština, ki se izdaja v zakonskem predpisu določenim osebam; diplomatski predstavnik uradna oseba, ki za štopa svojo državo v drugi državi ali pri mednarodni organizaciji; diplomatski protokol pravila vljudnosti, po katerih se določajo prednosti in izkazujejo časti v mednarodnih diplomatskih odnosih, sin. protokol (3); diplomatski status po pravnih normah opredeljene pravice in obveznosti diplomata; diplomatski vizum; diplomatski zbor skupnosti tujih diplomatskih predstavnikov v državi; diplomatski odnosi; diplomatski privilegiji posebne pravice, ugodnosti, ki se priznavajo diplomatom; diplomatska imuniteta nedopuštnost kazenskega pregona diplomatov; diplomatska izkaznica; diplomatska konferenca, korespondenca; diplomatska misija splošna označba za diplomatska predstavništva; diplomatska nota; diplomatska pošta pošta, ki je carina ne pregleduje; diplomatska pot, praksa, služba; diplomatsko in konzularno pravo pravo, ki se nanaša na diplomate, konzule, njihov status in funkcije v mednarodnem pravu; diplomatsko kurirsko pismo; diplomat-

sko posredovanje; diplomatsko predstavništvo *veleposlaništvo, poslaništvo, stalna delegacija ali misija z diplomatskim statusom*; doyen diplomatskega zbora; navezati, pretrgati, upoštevati, vzdrževati diplomatske stike; rešiti spor z drugo državo po diplomatski poti

diplomírati -am dov. in nedov. *uspešno končati študij, zlasti na višji ali visoki šoli*: diplomirati na pravni fakulteti **diplomírani** -a -o: diplomirani inženir, pravnik; diplomirana babica

diplómski -a -o prid. *ki se nanaša na diplomo*: diplomski izpit; diplomatska naloga

direkcija -e ž **1.** *vodstvo*: *finančna direkcija; *železniška direkcija; *direkcija pošte in telegrafa **2.** *organ zvezne ali republiške uprave*: zvezna direkcija za rezerve živil, rezerve industrijskih izdelkov

direktíva -e ž *navodilo, smernica*: obvezna direktiva; dajati direktive; ravnati se po direktivah

direktívni -a -o prid. *usmerjevalni*: direktivni akt, plan; direktivna norma; direktivno navodilo

diréktni -a -o prid. **1.** *ki je brez posredovanja, brez česa vmesnega*: direktni davek *davek od dohodkov in premoženja*, sin. *neposredni davek*; direktni dokaz *obdolženčevo priznanje dejanja, izpovedba priče očitavca, sodniški ogled ipd.*, sin. *neposredni dokaz*; direktni naklep *zavešt o dejanju in hotenju storiti dejanje*; direktna demokracija, volilna pravica; direktne volitve; direktno občevanje med sodišči **2.** *ki se nanaša na celotno pot do namembnega kraja*: direktni prevoz *prevoz potnikov, prtljage, stvari do namembnega kraja*, npr. v pomorskem pravu, ko ladjar opravi prevoz delno s svojo ladjo, delno pa z ladjami drugih ladjarjev; direktni tovorni lišt; direktna nakladnica, prtljažnica, vozovnica

diréktor -ja m *kdor vodi podjetje, zavod, ustanovo ali je odgovoren za določeno področje*: generalni direktor; komercialni, tehnični direktor; direktor banke, podjetja; direktor zvezne direkcije do l. 1991

direktoriálni -a -o prid. *ki se nanaša na direktorij*: direktorialna republika

diréktorica -e ž *ženska oblika od direktor*: direktorica gimnazije

direktórij -a m *vrhovna državna izvršilna oblast v Franciji od l. 1795 do l. 1799* (pr. zg.)

dirigírati -am nedov. in dov. *voditi, usmerjati*: dirigirati porabo, proizvodnjo; dirigirati zunanjo trgovino **dirigírani** -a -o: dirigirano gospodarstvo

dirimirati -am dov. in nedov. *imeti odločujočo ve-*

ljava pri enakem številu glasov: predsednikov glas dirimira

disážio -a m **1.** *razlika med imensko (nominalno) in nižjo tečajno vrednostjo vrednostnega papirja* **2.** *znesek, za katerega se zamenja denar pod imensko vrednostjo ali pod paritetnim tečajem*

disciplína -e ž **1.** *podreditev obveznim pravilom ali predpisom*: davčna, delovna, družbena, finančna, planska, pogodbeno, pravdna, procesna, prometna, proračunska, vojaška disciplina; motiti, uvesti, varovati, vzdrževati disciplino **2.** *veja znanošti, stroka*: pravna disciplina

disciplínski -a -o prid. *ki se nanaša na disciplino* (**1**): disciplinski center za mladoletnike *zavod, v katerega odda sodišče mladoletnega preštopnika za nekaj ur na dan ali za nekaj dni v prevzgojo*; disciplinski organ *organ odvetniške zbornice ipd.*; disciplinski poštopek; disciplinski predstojnik sin. *disciplinski starešina*; disciplinski preštoppek; disciplinski starešina sin. *disciplinski predstojnik*; disciplinski ukrep; disciplinska kazen *kazen, pri kateri se omejijo obiski in dopisovanje a*) *priporniku zaradi storjenega disciplinskega preštopka b*) *obsojencu na preštajanju zaporne kazni zaradi kršitve delovne discipline*; disciplinska komisija; disciplinska nerednost, odgovornost; disciplinska oblast; disciplinska obravnava, odločba; disciplinsko sodišče **disciplínsko** prisl.: disciplinsko odgovarjati

disertácija -e ž, v zvezah: doktorska disertacija *znanstvena razprava za dosego doktorskega naslova*; inavguralna disertacija *doktorska znanstvena razprava*

disimulácija -e ž *prikrievanje*: disimulacija umora

disimulírati -am nedov. in dov. *prikrivati* **disimulírani** -a -o: disimulirani pravni posele; disimulirani umor *umor, prikazan npr. kot samomor ali nesreča*, prim. *figirani samomor*

disjunktívni -a -o prid., v zvezah: disjunktivna norma *pravno pravilo, po katerem sme organ izbrati izmed več možnosti eno*; disjunktivno vprašanje *ločilno vprašanje pri zasliševanju*

diskónt -a m *eskont*

diskontírati -am dov. in nedov. *eskontirati*

diskóntni -a -o prid. *eskontni*

diskrecíja -e ž *pravica javnega organa, sodišča, da izmed več pravno možnih rešitev izbere tisto, ki je v javnem interesu* (upr. poš.), sin. *prošti preudarek*

diskrecíjski -a -o prid. *ki je prepuščen lašni presoji, svobodnemu preudarku*: diskrecijska oblast *oblast sodišča pri materialnem procesnem*

- vodstvu ipd.*; diskrecijska pravica; diskrecijsko delovanje upravnih organov
- diskreditiranje** -a s *odvzem ugleda, zaupanja*: diskreditiranje konkurentov
- diskreditirati** -am dov. in nedov. *odvzeti ugled, za-upanje*
- diskrepanca** -e ž *neskladnost, nasprotje*: diskrepanca med zakonom in izvršilnimi predpisi
- diskriminacija** -e ž *dajanje, priznavanje manjših pravic ali ugodnosti komu v primeri z drugimi*, sin. *razlikovanje*, sin. *razločevanje (2)*, sin. *zapoštlavljanje*: davčna diskriminacija; rasna diskriminacija; diskriminacija pri uvozu blaga
- diskriminacijski** -a -o prid. *ki se nanaša na diskriminacijo*: diskriminacijski ukrepi zoper tujce; diskriminacijska določba
- diskriminirati** -am nedov. in dov. *dajati, priznavati manjše pravice ali ugodnosti komu v primeri z drugimi*, sin. *zapoštljavati*
- diskusija** -e ž *razpravljanje*: diskusija v sodnem senatu; diskusija v skupščini
- diskutirati** -am nedov. *razpravljati*
- diskvalificirati** -am dov. in nedov. *zanikati ali odvzeti kvalifikacijo*: diskvalificirati koga **dis-kvalificirati se** *onemogočiti se*
- diskvalifikacija** -e ž *zanikanje ali odvzem kvalifikacije*
- dispečer** -ja m *razdeljevalec, razpošiljavec*: letalski dispečer oseba, ki opravlja navigacijske priprave za posamezne plete in kontrolira izvrševanje načrtov letenja; dispečer električne energije
- dispénza** -e ž *neuporaba, spregled pravne norme pri posameznem primeru*
- dispenzacijski** -a -o prid. *ki se nanaša na dispenco*: dispenzacijski razlog; dispenzacijska odločba, pravica
- dispenzirati** -am dov. in nedov. *dati dispenco, spregled*
- disponēt** -ēnta m *uslužbenec, ki je pooblaščen samošojno voditi kako poslovno področje podjetja*
- disponiranje** -a s *razpolaganje s čim*: pravica disponiranja
- disponirati** -am nedov. in dov. *razpolagati s čim*: disponirati s premoženjem
- dispozicija** -e ž **1.** *razvršitev, razporeditev*: dispozicija pravnih štrank; dobava blaga po kupčevi dispoziciji **2.** *del pravne norme, ki terja od naslovljenca določeno družbeno vedenje in ravnanje*: alternativna, blanketna, enostavna, sestavljena dispozicija; dispozicija in sankcija v zakonu **3.** *odredba v listini* (pr. zg.)
- 4.** *nagnjenost k čemu, dovetnost za kaj*: dedna, pridobljena, prirojena dispozicija
- dispozicijski** -a -o prid., v zvezah: dispozicijski fond *fond, namenjen svobodnemu razpolaganju*, sin. *dispozicijski sklad*; blagovni dispozicijski dokument *dokument, ki daje pravico do razpolaganja z blagom, npr. konosament*; dispozicijski sklad gl. *dispozicijski fond*
- dispozitiv** -a m *izrek, ki vsebuje rešitev zadeve*: dispozitiv sodbe, upravne odločbe
- dispozitivni** -a -o prid., v zvezah: dispozitivni del odločbe, sodbe *del odločbe, sodbe, ki vsebuje rešitev zadeve, izrek*; dispozitivno načelo *načelo dispozitivnosti*; dispozitivno pravo (lat. ius dispositivum) *pravo, ki velja, če se štranki v konkretnem primeru drugače ne sporazumeta*, sin. *popušljivo pravo*, ant. *kogentno pravo*
- dispozitivnost** -i ž *laštost dispozitivnega*: dispozitivnost predpisa; načelo dispozitivnosti *načelo, po katerem se pošopek začne, teče in zaključi po volji štrank* (pravd. poš.), ant. *načelo oficialnosti*
- dištančni** -a -o prid. *ki se nanaša na razdaljo*: dištančni ček *ček, pri katerem sta kraj izšavitve in plačila različna*; dištančni delikt *delikt, pri katerem sta kraj štoritve in kraj posledice različna, npr. uporaba krive lišine na drugem kraju, kot je bila ponarejena, ali pošiljka peklenškega stroja od drugod*, sin. *delikt, štorjen na razdaljo*; dištančni kup *kup, pri katerem se pošilja blago iz enega kraja v drugega s posredovanjem prevoznika, špediterja ipd.*; dištančna menica *menica, pri kateri sta kraj izdaje in kraj plačila različna*; dištančna prodaja
- dištribúcija** -e ž *organizirano razdeljevanje*: dištribucija dobrin; proračunska dištribucija narodnega dohodka
- dištribucijski** -a -o prid., v zvezah: dištribucijsko podjetje *podjetje za dištribucijo električne energije ipd.*; dištribucijsko volilo *volilo, pri katerem zapuštnik prepušči dediču ali komu drugemu, da izbere volilojemnike iz določene kroga oseb*
- dištrikt** -a m *okrožje*: dištrikt v Ilirskih provincah (pr. zg.)
- **diurnišť** -a m **dnevničar*
- **diurnišťka** -e ž **dnevničarka*
- diverzánt** -a m *kdor dela diverzije*
- diverzántstvo** -a s *dejavnost diverzantov*
- diverzija** -e ž *kaznivo dejanje, katerega posledica je uničenje pomembnih gospodarskih objektov* (kaz.)
- diverzijski** -a -o prid. *ki se nanaša na diverzijo*:

diverzijska akcija; diverzijsko delovanje
dividénda -e ž *periodični delež od dobička, ki ga dobi delničar na posamezno delnico*: prednošna dividenda ki se izplačuje na prednošne delnice; davek na dividende

dividéndni -a -o prid. *ki se nanaša na dividendo*: dividendni kupon

divizija -e ž *vojaška enota iz več polkov raznih rodov vojske*

***divizíjski** -a -o prid. *ki se nanaša na divizijo*: divizijsko vojaško sodišče

divjáčina -e ž **1.** *divje lovne živali, navadno z užitnim mesom* **2.** *meso teh živali*

divjád -i ž *večje lovne živali*: zaščitena divjad; gojitev, krmljenje, odstrel divjadi; krmišče divjadi; stález divjadi *števílo divjadi v lovišču*; varstvo divjadi; škoda na divjadi; škoda po divjadi; zavod za gojitev divjadi; gojiti, loviti, upleniti, zaščititi divjad

dívji -a -e prid., v zvezah: *divjji lov, ribolov lov, ribolov brez predpisanega dovoljenja, sin. ne-upravičeni lov, ribolov*; *divjji lovec lovec, ki lovi brez predpisanega dovoljenja*; *divjji zakon konkubinat*; *divje rudarjenje izkoriščanje rud brez dovoljenja za rudarstvo prištojnih organov*

divórcij -a m *razveza zakona*

dnévní -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na svetli del dneva*: dnevno delo ant. nočno delo **2.** *ki se nanaša na čas štiriindvajsetih ur*: dnevni počitek, tečaj, zaslužek; dnevni red → *dnevni red*; dnevna cena, plača; dnevna opravila

dnévnica -e ž **1.** *povračilo stroškov, ki ga dobi uslužbenec za vsak dan službenega potovanja*: sejna dnevnic *sejnina*; obračun dnevnic **2.** *menica, ki zapade na koledarsko določen dan, sin. koledarska menica* **3.** *plača po dnevih*

***dnévníčar** -ja m *uslužbenec, plačan na dan*

***dnévníčarka** -e ž *ženska oblika od dnevničar*

***dnévníčarski** -a -o prid. *ki se nanaša na dnevničarje*: dnevničarska nagrada

dnévník -a m **1.** *dnevna vpisna knjiga*: blagajniški dnevnik; davčni dnevnik *vpisnik o dnevnikh vplačilih*; depozitni, knjigovodski, ladijski, mešetarski dnevnik; radijski in zdravstveni dnevnik *vpisnik, ki ga vodijo morske ladje in plovila notranje plovbe*; dnevnik za zemljiškoknjizne vloge; dnevnik o izvajanju del **2.** *časopis, ki izhaja vsak dan*

dnévní réd -ega -a m *glede na vrstni red vnaprej določene točke, vprašanja, o katerih se razpravlja na seštanju, zboru*: dnevni red skupščine, zborovanje *vnaprej določen načrt za njun potek*; izčrpati, razširiti dnevni red; dati,

sprejeti na dnevni red; črtati z dnevnega reda; držati se dnevnega reda; preiti na dnevni red

dnína -e ž **1.** *delo na kmetiji, ki ga opravlja najeti delavec, plačan na dan*: hoditi na dnino **2.** *plačilo za kmetijsko delo, ki se opravi v enem dnevu*

dnínar -ja m *najeti kmetijski delavec, plačan na dan*

dnínarica -e ž *ženska oblika od dninar*

dôba -e ž **1.** *čas, v katerem se kaj dogaja, zgodi*: amortizacijska doba; delovna doba *čas trajanja stalne ali začasne zaposlitve*; funkcijska doba skupščine *doba delovanja skupščine*; garancijska doba; mandatna doba *za katero so izvoljeni npr. predsednik republike, člani državnega sveta, državnega zbora*; obračunska, odplačilna doba; odborniška doba; pokojninska doba *praviloma zavarovalna doba*; posebna pokojninska doba *čas, ko zavarovanec ni delal, vendar mu je po zakonu priznana pravica do osebne pokojnine ali za odmero pokojnine*; poskusna doba *ki je namenjena za delo na poskušnjo*; preizkusna doba *doba preizkusa pri pogojni obsodbi, pogojnem odpuštu*; priposelitvena doba; proračunska doba; učna doba; varstvena doba za divjad in ribe; varstvena doba za pravice intelektualne lastnine; zaštaralna doba **2.** *zgodovinsko obdobje*: pretorska doba *zadnjih dveh stol. pred našim štetjem* (rim. pr.)

dobáva -e ž *oskrba kupca z določenim blagom*: delna, sukcesivna dobava blaga; dobava in odjem električne energije; prevzeti dobavo

dobavítelj -a m *kdor opravlja dobavo*

dobavíteljica -e ž *ženska oblika od dobavitelj*

dobáviti -im dov. *oskrbeti kupca z določenim blagom*: dobaviti papir

dobávljanje -a s *oskrbovanje kupca z določenim blagom*: neredno, zamudno dobavljanje

dobávljív -a -o prid. *ki se da dobaviti*: dobavljivo blago

dobávni -a -o prid. *ki se nanaša na dobavo ali dobavljanje*: dobavni kraj, polog; dobavni rok *v katerem je treba kupljeno blago doštaviti kupcu*; dobavni stroški; dobavna obveznost, pogodba, zamuda

dobávnica -e ž *lišina o dobavi*

dóber dôbra -o prid. *ki ima pozitivne lastnosti*: dober gospodar (lat. bonus pater familias) (rim. pr.); dobri poslovni običaji; dobre šege in navade; razdedinjenje v dobrem namenu; ravnanje proti dobrim šegam in navadam (lat. contra bonos mores); ravnati kot dober gospodar, gospodarstvenik **dôbri** -a -o: dobra valuta; dobra vera (lat. bona fides) *zaveš subjekta o pravni*

- upravičenošči; dobre usluge prijateljske usluge* (mednar. pr.); *misija dobre volje odposlanstvo na visoki ravni, ki ga pošlje kaka država v drugo državo zaradi izboljšanja medsebojnih odnosov; dobro ime med ljudmi znano, uštaljeno pozitivno mnenje o kom, sin. ugled človeka; dobri ljudje a) sodni prisedniki* (pr. zg.) **b) razsodniki** (pr. zg.); *dobri možje dobri ljudje (a, b)*
- dobesédni** -a -o prid. *ki se nanaša na natančno ponovitev od besede do besede: dobessedni prepis; dobessedni sejni zapiski* **dobesédno** prisl.: *izpovedbo dobessedno zapisati v zapisnik*
- dobiček** -čka m *presežek izkupička nad stroški ali prodajne cene nad nakupno ceno: bilančni, čezmerni dobiček; čisti dobiček ki oštane od prejemkov po odbitju vseh stroškov; izgubljeni, knjigovodski dobiček; kosmati dobiček brez odbitka stroškov; monopolni dobiček; običajni dobiček ki se pogosto pojavlja v enaki meri, na enak način; poslovni, pretirani, redni dobiček; vojni dobiček z izkoriščanjem vojnih razmer dosežen čezmerni dobiček; račun izgube in dobička; razdelitev dobička in izgube*
- dobičkar** -ja m *kdor se ukvarja s posli, ki prinašajo velik, navadno neupravičen dobiček: vojni dobičkar*
- dobitek** -tka m *denar ali predmet, dobljen navadno v igri na srečo: izžrebani dobitok; vrednostni papirji z dobitkom*
- dobítelj** -a m, v zvezi: *dobitelj štave zmagovalec pri štavi*
- dobíti** -ím dov., v zvezah: *dobiti pravdo zmagati v pravdi; dobiti štavo zmagati pri slavljenju; zakon dobi obvezno moč, veljavo začne veljati*
- dobítnica** -e ž *ženska oblika od dobitnik*
- dobítnik** -a m *kdor dobi nagrado, odlikovanje*
- dobrína** -e ž *kar je namenjeno za zadovoljitev človekovih potreb: gospodarska dobrina; nepremoženjska dobrina čast, telo, zdravje, življenje; osebna dobrina; pravna dobrina ki jo varuje pravni red; premoženjska dobrina; dobrine splošnega pomena zemljišča, gozdovi, vode, morja, rude, stvari v splošni rabi; dobrine v splošni rabi stvari v splošni rabi; razdeljevanje dobrin*
- dôbro** -a s **1.** *imetje na tekočem računu ali na žiro računu, sin. dobroimetje: priznati v dobro* **2.** v zvezi: **javno dobro stvari v splošni rabi* **3.** v zvezi: *v dobro desna stran, kolona v knjigovodskih kontih, kamor se vpisujejo odobritve*
- dobrohótni** -a -o prid., v zvezi: *dobrohotna nevtralnost dajanje prednošči eni vojskujoči se stranki v mejah pravno dopuštnega* (mednar. pr.)
- dobroimétje** -a s *imetje na tekočem računu ali na žiro računu, sin. dobro* (1)
- dobropís** -a m *vpis, knjiženje v dobro*
- dobrôta** -e ž → *pravna dobrota*
- dobrovérni** -a -o prid. **1.** *ki je prepričan, da je do česa upravičen: dobroverni posešnik posešnik, ki ne ve ali ne more vedeti, da stvar, ki jo ima v posesti, ni njegova, ant. nedobroverni posešnik; dobroverna priča priča, ki je prepričana, da govori resnico* **2.** *ki temelji na prepričanju, da je kdo do česa upravičen: dobroverna posest; dobroverno ravnanje*
- dobrovérnost** -i ž *lašnost, značilnost dobrovernega: dobrovernost posesti*
- docènt** -ênta m *univerzitetni predavatelj, za stopnjo nižji od izrednega profesorja*
- docêntka** -e ž *ženska oblika od docent*
- dođátek** -tka m **1.** *kar se doda k rednim prejemkom: družinski dodatek; funkcijski dodatek položajni dodatek; invalidski, jamski, otroški dodatek; položajni dodatek; varštvni dodatek k invalidnini ali pokojnini; dodatek za borce; dodatek za poštrežbo in tujo pomoč; dodatek za nadurno, nočno, terensko delo* **2.** *pribitek k davku* **3.** *došlavek, prišlavek* (1): *dodatek k pogodbi, prejšnji izpovedbi, zapisniku* **4.** *stvar, ki se doda k drugi stvari, npr. pri poslovodstvu brez naročila: obdržati, odnesti dodatke*
- dođáti** -ám dov. *datatno povedati: dodati kaj k prejšnji izpovedbi*
- dođátni** -a -o prid. *ki se da, doda k čemu: dodatni davek, prispevek, rok, zapisnik; dodatna odločba, odmera, pogodba; dodatno vprašanje npr. pri zaslišanju, sin. dopolnilno vprašanje*
- dodelítev** -tve ž **1.** *glagolnik od dodeliti* (1): *dodelitev proračunskega kredita; dodelitev štanovanja; odločba o dodelitvi lovišča* **2.** *glagolnik od dodeliti* (2): *dodelitev na delo, na službovanje; začasna dodelitev sodnika k drugemu sodišču*
- dodelíti** -ím dov. **1.** *z odločbo komu kaj izročiti: dodeliti odškodnino; dodeliti otroka materi ali očetu; dodeliti uvozni kontingent* **2.** *z odločbo nastaviti koga na kako mešto, položaj*
- dodelítveni** -a -o prid. *ki se nanaša na dodelitev*
- dogmátični** -a -o prid. *ki se nanaša na dogmatiko: dogmatična razlaga prava*
- dogmátika** -e ž, v zvezi: *pravna dogmatika način sistematične obdelave pravnih norm*
- dognáti** -žênem dov. z *raziskovanjem priti do česa, ugotoviti: dognati individualnost obdolženca in njegovo istovetnost; dognati materialno resnico; dognati škodo; dognati dejstva*
- dogódek** -dka m *kar se zgodi: izredni, nepriča-*

kovani dogodek; pravni dogodek *s pravnim učinkom*, npr. *potek roka, rojstvo, smrt*; dogodek v prometu; nepredvidljivost, neodvrnljivost dogodka

dogovárjanje -a s *poskus doseganja soglasja z dogovorom*: družbeno, kolektivno, monopolno, samoupravno dogovarjanje; dogovarjanje obtoženca s svojim zagovornikom (kaz. post.); dogovarjanje prič; dogovarjanje med državami *sklepanje dogovorov*; dogovarjanje s sovražnikom; pravica svobodnega dogovarjanja

dogóvor -a m *sporazum, soglasje o čem*: čerkovni dogovor *z banko*; družbeni, kolektivni dogovor; meddržavni, mednarodni dogovor *konvencija*; obročni dogovor; proštovoljni dogovor; razdorni dogovor (lat. *lex commissoria*) *o pravici odstopa od pogodbe, če druga stranka pogodbe ne izpolni*, sin. *klavzula o odstopu*; skrbniški dogovor o upravi skrbniškega ozemlja (mednar. pr.); dogovor o razdelitvi trga; dogovor o storitvi kaznivega dejanja; plača po dogovoru; odstopiti od dogovora; odobriti, skleniti, spoštovati dogovor; sklicevati se na dogovor; ravnati se po dogovoru

dogovoríti se -ím se dov. z *dogovorom doseči soglasje*: dogovoriti se o ceni, odškodnini
dogovorjèn -èna -o: dogovorjena prištóžnost (pravd. post.) prim. *prorogacijska pogodba*; dogovorjena raba

****dohodárštveni** -a -o prid., v zvezah: dohodarštveni urad *urad za pobiranje občinskih davščin*; dohodarštveni uslužbenec

dohódek -dka m *vsota, ki jo kdo v določenem obdobju prejme za svoje delo, od premoženja*: brezdeleni dohodek *ki ne izhaja iz dela*; delovni, denarni, družbeni, izvorni dohodek; katastrski, monopolski, nenapovedani dohodek; nerazporejeni dohodek *proračunska rezerva*; občasni dohodek; obdavčljivi dohodek; osebni, skupni dohodek; dohodek podjetja, zavoda; dohodek od dela, posesti; akontacija osebnega dohodka; davek od dohodka *dohodnina*; delitev čistega dohodka; razporejanje dohodka in delitev sredstev za osebne dohodke; računati v dohodek

dohódkovni -a -o prid. *ki se nanaša na dohodek*: dohodkovna povezanost

dohodnína -e z *davek od dohodka*: odmeriti, odpisati, pobirati, predpisati dohodnino

dohodnínski -a -o prid., v zvezi: dohodninski davek *davek od dohodka*

dokáz -áza m **1.** *kar utemeljuje, podpira kako trditev, obstoj česa*: direktni dokaz gl. *neposredni dokaz*; indicíjski dokaz *z indicí*; izvedenski

dokaz; izvorni dokaz *iz neposrednega vira*, npr. *izpovedba pričé očitvidca*, sin. *originalni dokaz*; listinski dokaz *z listíno*; materialni dokaz **a** *sled na predmetu ipd.*, sin. *štvarni dokaz (a) b* *predmet, važen za ugotovitev dejstev*, sin. *štvarni dokaz (b)*; nasprotni dokaz *ki nasprotuje določenemu dokazu*, sin. *protidokaz*; neposredni dokaz *obdolženčévo priznanje dejanja, izpovedba pričé očitvidca, sodniški ogled ipd.*, sin. *direktni dokaz*; obremenilni, posredni, razbremenilni dokaz; originalni dokaz gl. *izvirni dokaz*; skupni dokaz *obeh strank*; štvarni dokaz gl. *materialni dokaz*; sumljiv dokaz; znanstveni dokaz; prošta presoja dokazov; zavarovanje dokazov *izvedba dokazov izven razsodbenega poštopka*; izpodbijati dokaz; oceniti dokaz *preiskusiti in presoditi*; ponuditi, predložiti dokaz *listíno ipd.*; presoditi, uporabiti, zavarovati dokaz; izvesti dokaze *pridobiti jih z zaslišanjem prič, strank, z listínami, ogledom, izvedenci ipd.*; sprejeti dokaze **a** *ugoditi dokaznim predlogom b* *izvesti dokaze*; zbirati dokaze
2. glagolnik od dokazovati: dokaz istovetnosti; dokaz opravičljive zmote *dobre vere ipd.*; dokaz resničnosti trditve *pri žaljivi obdolžitvi (kaz.)*; predmet dokaza; dokaz je uspel, se je izjalovil; ponoviti dokaz; izčrpati dokaze

dokázati -žem dov. *utemeljiti, podpreti kako trditev z dokazi*: nedvomno, neizpodbitno, nesporno, prepričevalno, zanesljivo dokazati; dokazati alibi *dokazati, da je bil obdolženec ob času storitve kaznivega dejanja na drugem kraju*; dokazati istovetnost, opravičljivo zmoto, resničnost **dokázan** -a -o: imeti dejstvo za dokazano

dokazílen -lna -o prid. *ki kaj dokazuje*: dokazilna listina

dokazílo -a s *pričevanje, priznanje, listina, sledovi, izpovedbe strank ipd.*, sin. *dokazno sredstvo*

dokazljív -a -o prid. *ki se da dokazati*

dokazljívošt -i ž *laštóž, značilnošt dokazljivega*

dokázna teoríja -e -e ž *teoríja o presoji dokazov v procesnem pravu*: formalna dokazna teorija *po kateri je sodnik pri presoji dokazov vezan na dokazna pravila* (post.), sin. *legalna dokazna teorija*, sin. *zakonska dokazna teorija*; legalna dokazna teorija gl. *formalna dokazna teorija*; materialna dokazna teorija *po kateri sodnik ni vezan na dokazna pravila in prošto presoja dokaze* (post.); zakonska dokazna teorija gl. *formalna dokazna teorija*

dokázni -a -o prid. *ki se nanaša na dokaz*: dokazni poštopek, predlog; dokazni predmet *predmet*,

s katerim se dokazuje; dokazni sklep **a)** sodna odločba o dopustitvi dokaza **b)** logično ugotavljanje dejštev v sodbi; dokazni ugovori izjave, s katerimi se izpodbija dokazna vrednost dokazil; dokazna dolžnost dokazno breme; dokazna moč, ocena, prepoved; dokazna sodba odločba o tem, komu se naloži dokazno breme in o katerih dejštvih naj se izvedejo dokazi (pr. zg.); dokazna tema predmet dokazovanja; dokazna teorija → dokazna teorija; dokazna vrednost; dokazno breme dolžnost dokazovanja, ki jo ima v civilnem postopku pravdna štranka, v kazenskem pa tožilec; dokazno gradivo; dokazno pravilo pravilo, po katerem tišto, kar je v javni lištini določeno ali potrjeno, velja za resnično, dokler se ne dokaže nasprotno (pravd. poš.); dokazno sredstvo pričevanje, priznanje, liština, sledovi, izpovedbe štrank ipd., sin. dokazilo

dokazovánje -a s dokazni postopek, izvedba dokazov: anticipativno dokazovanje po razpisu glavne obravnave in zunaj zasedanja; izčrpno dokazovanje pri katerem se izvedejo vsi dokazi; posredno dokazovanje po zaprosenem sodniku; dokazovanje očetovstva, smrti; dolžnost dokazovanja dokazno breme; induktivna metoda dokazovanja ki sklepa iz posameznega na splošno; predmet dokazovanja; uspeh dokazovanja; dokazovanje se sklene

dokazováti -újem nedov. utemeljevati, podpirati kako trditev z dokazi: dokazovati istovetnost osebe npr. z osebno izkaznico, s potno lištino

dokláda -e ž **1.** pribitek k davkom, poštninam in drugim tarifnim postavkam: *češtna, davčna doklada; občinska doklada; *šolska doklada; *samoupravne doklade **2.** *dodatek k plači: draginjska doklada; funkcijska doklada *položajna doklada; rodbinska, stanovanjska doklada

dokolkováti -újem dov. in nedov. dodatno kolkovati: dokolkovati vlogo

dokončáti -ám dov. izveštiti do konca: dokončati abortus; dokončati kaznivo dejanje; dokončati postopek dokončan -a -o: dokončan poskus kaznivega dejanja zgrešen štel ipd.; dokončana pravda

dokônčni -a -o prid. ki se ne da spremeniti: dokončni izid pravde, volitev; dokončni obračun; dokončna odločba odločba, zoper katero v upravnem postopku ni pritožbe

dóktor -ja m nosilec znanšvenega naslova, ki ga podeli visoka šola: doktor znanosti; čaštni doktor naslov, ki se podeli zaradi posebnih zaslug

doktoránd -a m kdor se pripravlja na doktorat

doktorát -a m znanšveni naslov, ki ga podeli visoka šola: čaštni doktorat; doktorat znanosti; priznati doktorat

dóktorica -e ž ženska oblika od doktor

dóktorski -a -o prid. ki se nanaša na doktorje: doktorski izpit, naslov; doktorska čašt, diploma, disertacija; doktorsko delo disertacija

doktrína -e ž nazor, načelo, nauk: pravna doktrina

dokumènt -ènta m liština, pismo dokazilo: blagovni, izplačilni, potni dokument; izvirmi, uradni dokument; mednarodni dokument; dokument za vknjižbo

dokumentácija -e ž **1.** lištine v zvezi z določeno zadevo: investicijska, obračunska dokumentacija; lokacijska, urbaniščična dokumentacija; patentna, tehnična dokumentacija; pedagoška, sodna dokumentacija; dokumentacija izvedenskega mnenja; dokumentacija potnih stroškov **2.** podatki in strokovna literatura v zvezi z določenim delom: znanstvena dokumentacija

dokumentácijski -a -o prid. ki se nanaša na dokumentacijo: dokumentacijska dejavnost, služba

dokumentárni -a -o prid. **1.** ki temelji na ustreznih lištinah: dokumentarni kredit; dokumentarno gradivo **2.** v zvezi: dokumentarni akreditiv akreditiv, ki je izplačljiv samo ob predložitvi v akreditivu določenih dokumentov

dokumentíranost -i ž izpričanost, podprtost z ustreznimi lištinami

dokumentírati -am dov. in nedov. opremiti z ustreznimi lištinami: dokumentirati vlogo **dokumentíran** -a -o: dokumentiran plačilni nalog

dokúp -a m, v zvezi: dokup let prošovoljno plačilo pokojninskega zavarovanja za čas, ko zavarovanec ni bil obvezno zavarovan

dokupíti -kúpim dov. dodatno kupiti

dólg -a [-úg] m obveznost, zlašti denarna: čaštni dolg katerega poravnava je čaštna, ne pa pravna dolžnost; davčni, devizni, državni dolg; iskalni dolg iskovina; javni, nedenarni dolg; notranji državni dolg obveznost države iz kredita, dobljenega od domače fizične ali pravne osebe; obračunski, obreštni, pošiljalni dolg; poroštvni dolg; prinosni dolg prinosnina; skupni dolg; titrirani javni dolg javni dolg, za katerega se izda vrednosni papir; trgovinski dolg; vojni dolg; dolg iz štave; dolg v naturalijah; odpust, prevzem, pripoznanje, znižanje dolga; pristop k dolgu; biti proš dolg; brisati, izterjati, iztožiti, napraviti, odpustiti, plačati, poplačati, poravnati, prevzeti dolg; delati dolgove; jemati na dolg; biti na dolgu

dolgolétni -a -o [-úg-] prid. ki traja veliko let: dol-

goletna raba; dolgoletno izvrševanje pravice

dolgoročni -a -o [-uǰ-] prid. *ki se nanaša na daljšo dobo*: dolgoročni dolg, kredit; dolgoročna obveznica, obveznost; dolgoročno financiranje, kreditiranje, varčevanje; dolgoročno posojilo

dolgotrajni -a -o [-uǰ-] prid., v zvezi: dolgotrajni pravni običaji *pravni običaji, ki so v veljavi dolgo časa*

dolgovati -újem [-uǰ-] nedov. **1.** *biti dolžen poravnati obveznost, zlašiti denarno*: dolgovati dajatev; dolgovati denar, stvar **2.** *biti obvezan komu kaj izkazati, storiti*: dolgovati opustitev, storitev; dolgovati delo

dolgóvni -a -o [-uǰ-] prid. *ki se nanaša na dolg*: dolgovni saldo

določáti -am nedov. *predpisovati, odrejati*: zakon določa

določba -e *z kar o posameznem vprašanju določa, odreja predpis*: dispozitivna določba; končna določba; posebna določba; pozitivna določba; pravna, prehodna, prisilna, procesna, splošna, ustavna, zakonska določba; pomen, smisel določbe; izigrati določbo zakona (lat. in fraudem legis agere); uporabljati določbo

določénost -i *z laštnost, značilnost določenega*: določénost dajatve; določénost kaznivega dejanja v zakonu

določílo -a *s kar kaj določa*: določilo oporoke, pogodbe *izraz strankine volje v oporoki, pogodbi*; razčleniti določila zakona

določítev -tve *z glagolnik od določiti*: določitev dajatve, kazni, odškodnine, preživnine, roka

določíti -lóčim dov. **1.** *predpisati, odrediti*: določiti ceno; določiti kazen **a)** *predpisati jo v zakonu b)* *odmeriti jo v sodbi*; določiti rok plačila; določiti dokončno, izjemno, taksativno; določiti po prostem preudarku **2.** *ugotoviti*: določiti državljanstvo, stopnjo kazenske odgovornosti **3.** *izbrati*: določiti izvedenca, tolmača (pošt.)

določén -a -o: določen rok; določena dajatev, kazen, kupnina; skleniti delovno razmerje za določen čas **določeni** -a -o: določena oseba *znana, a neimenovana oseba*

določljív -a -o prid. *ki se da določiti*: določljiva terjatev

določnóst -i *z laštnost, značilnost določnega*: določnóst izjave; določnóst zakonskega predpisa

dolózni -a -o prid., v zvezi: doložno kaznivo dejanje *naklepno kaznivo dejanje*

dólus -a m **1.** *naklep 2.* *zvijača, nepošteno ravnanje*

dólžen -žna -o [-uǰ-] prid. **1.** v povedni rabi *ki ima dolg*: biti dolžen **2.** v povedni rabi *obvezan komu*

kaj storiti: sodišča so si dolžna dajati pravno pomoč **3.** *obvezen, predpisan*: dolžna pazljivost, skrbnost; dolžna preskrba; ravnati z dolžno veštostjo **dólžni** -a -o *ki še ni poravnan, plačan*: dolžni delež *nujni delež*; dolžna vsota; dolžno pismo *zadolžnica*

dolžíti -ím [-uǰ-] nedov. *imeti koga za krivega česa*: dolžiti koga sokrivde

dolžníca -e [-uǰ-] *ž ženska oblika od dolžnik*

dolžník -a [-uǰ-] m *kdor ima dolg*: akcesorni dolžnik *štranski dolžnik, npr. porok*; davčni dolžnik; glavni dolžnik *za katerega se druga oseba zaveže, da bo izpolnila njegovo obveznost, če je ne bo sam*; hipotekarni dolžnik *čigar nepremičnina je upniku zaštvljena za njegovo terjatev*; kreditni, menični, neplačeviti dolžnik; odstopljeni dolžnik (lat. debitor cessus) *dolžnik odstopljene terjatve*; poravnalni, stečajni dolžnik; solidarnost dolžnikov; razbremeniti dolžnika

dolžníkov -a -o [-uǰ-] prid. *ki se nanaša na dolžnike*: dolžnikova zamuda; izjava dolžnikovega dolžnika *o pripoznanju in poravnanju zarubljene terjatve* (izvrš. pošt.)

dolžníški -a -o [-uǰ-] prid., v zvezah: dolžniška masa *premoženje kot merilo za prispevek k odškodnini pri skupni havariji*; dolžniško-upniško razmerje *obligacijsko razmerje med dolžnikom in upnikom*

dolžnóst -i [-uǰ-] *ž 1.* *kar je kdo dolžen delati, storiti*: delovna, državljanska dolžnost; edicijska dolžnost *dolžnost vsakogar, da izroči procesnemu organu dokazne predmete, lištine ipd.*; moralna dolžnost; poklicna, štanovska, uradna dolžnost; porotniška, pravna dolžnost; volilna, zakonska dolžnost; dolžnost molččnosti; dolžnost naznaniti kaznivo dejanje; dolžnost pravnega pouka, pričevanja; kolizija, kršitev, neizpolnitev dolžnosti; pravice in dolžnosti človeka in občana *ki so določene v ustavi*; izpolnjevati, zanemarjati dolžnost; odvezati, oprostiti, razrešiti koga dolžnosti **2.** *obveznost (1)*: pošiljalna, prevzemna, prijavna dolžnost **3.** v zvezi: vršilec dolžnosti (okrajš. v. d.) *kdor začasno opravlja določena vodštvna dela in naloge*

dolžnóstni -a -o [-uǰ-] prid., v zvezi: brezplačni dolžnostni izvodi publikacij *obvezni izvodi tiskov, ki se pošiljajo Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani*

dóm -a m **1.** *del parlamenta, sin. zbornica (3)*: gornji, spodnji dom parlamenta **2.** *zavod*: dečji dom; prehodni dom *dom za nameštitev*

obsojencev, za odpuščene obsojence, tujce; prevzgojni dom; splošni, posebni kazenski poboljševalni dom; varštevni dom; dom za učence **3. domačija, lašno bivališče**: delo na domu; zdravljenje na domu; oštati na domu *prevzeti domačijo*

domáči -a -e prid. **1.** *ki se nanaša na dom (3): domača obrt; domača tatvina tatvina med bližnjimi sorodniki; domače ime ime domačije, ki ga uporablja bližnja okolica, sin. hišno ime* **2.** *ki se nanaša na državo, iz katere izhaja: domači denar; domači državljan, prevoznik; domača država, ladja; domača menica, valuta, zakonodaja; domače pravo, sodišče*

domačija -e ž *kmetijsko posestvo*: prevzeti domačijo

domačin -a m **1.** **kdor ima v občini domovinsko pravico* **2.** *kdor je doma, živi v določenem kraju*

domakniti -máknem dov. *prisoditi*: domakniti na dražbi prodano nepremičnino najboljšemu ponudniku

doména -e ž *vladarjevo ali državno posestvo* (pr. zg.)

domeniti se -ménim se dov. *dogovoriti se*: dominiti se o kupnini

domicil -a m **1.** *stalno prebivališče*: davčni domicil; prištajnost po domicilu **2. plačilni kraj domicilirane menice**

domiciliánt -a m *oseba, ki zapiše, da je treba plačati menico v določenem kraju ali pri določeni osebi*

domiciliát -a m *oseba, ki naj plača menico za trasata, različna od trasanta*

domicilirati -am dov. in nedov. *določiti domicil*: domicilirati menico **domicilirani** -a -o: domicilirana menica

domicilni -a -o prid. *ki se nanaša na domicil*: domicilni princip načelo, po katerem je pravo domicila osebe odločilno; domicilna država; domicilna klavzula (men.)

domík -a m *odločba dražbenega organa, da preide izdražena nepremičnina v last izdražitelja: odreči, oporekati domiku; podeliti domik*

domínij -a m *zemljiško gosposstvo* (pr. zg.)

dominikalist -a m *podložnik na nekdanjem dominikalnem zemljišču* (pr. zg.), sin. *dominikalni podložnik*: kupni, zakupni dominikalist

dominikálni -a -o prid. *ki se nanaša na dominij*: dominikalni podložnik *podložnik na nekdanjem dominikalnem zemljišču* (pr. zg.), sin. *dominikalist*; dominikalna posest gl. *dominikalno zemljišče*; dominikalno zemljišče *zemljišče, ki*

ga gosposstvo obdeluje s tlako ali z najeto delovno silo in od njega dobiva pridelke (pr. zg.), sin. *dominikalna posest*

dominión -a m *država v sklopu britanske skupnosti narodov*

dóminus -a m, lat. **1.** v zvezah: *dominus litis gospodar poštopka; dominus negotii gospodar (pravnega) posla* (rim. pr.) **2. lastnik** (rim. pr.)

domnéva -e ž *sklepanje, misel, da je kaj verjetno ali resnično, čeprav ni dokazano*: dejanska domneva; izpodbojna domneva (lat. *praesumptio iuris*); neizpodbojna domneva (lat. *praesumptio iuris et de iure*); pravna domneva *verjetno dejstvo, ki se po pravnem predpisu upošteva kot resnično*; domneva nedolžnosti *po kateri obdolženec ne velja za krivega, dokler to ni ugotovljeno s pravnomočno sodbo* (kaz. post.); domneva poštenosti, prištevnosti, smrti, solidarnosti; domneva zakonskega rojstva

domnévati -am nedov. *imeti kaj za verjetno ali resnično, čeprav ni dokazano*

domnévni -a -o prid. *o katerem se sklepa, misli, da je verjeten ali resničen, čeprav to ni dokazano*: domnevni dedič, lastnik, obdolženec; domnevna nevarnost, pravica; domnevna volja štrank

domovališče -a s *stalno prebivališče*: prostovoljno domovališče; po zakonu določeno domovališče

domovínski -a -o prid. *ki se nanaša na prištajnost v določeno občino, državo*: *domovinski list *potrdilo o domovinski pravici* do l. 1945, sin. **domovnica*; *domovinski upravičenec; domovinska država; *domovinska občina *občina, v katero je kdo prištujen po rojstvu ali državni službi* do l. 1945; *domovinska pravica *prištajnost v določeno občino* do l. 1945, sin. **domovinstvo*; *domovinska prištajnost; domovinsko pravo **a**) *pravo, ki velja v državi štranke* (mednar. zas. pr.) **b**) **pravo, ki ureja domovinstvo*

***domovínstvo** -a s *prištajnost v določeno občino* do l. 1945, sin. **domovinska pravica*: potrdilo o domovinstvu

domóvni -a -o prid. *in katerega je kdo, kaj prištujen*: domovna luka *luka vpisa morske ladje*; domovno letališče, pristanišče

***domóvnica** -e ž *potrdilo o domovinski pravici* do l. 1945, sin. **domovinski list*

dómski -a -o prid. *ki se nanaša na dom (2)*: domski red

donòs -òsa m **1.** *gospodarska koristi iz posameznega vira*: čisti, kosmati donos; čisti katastrski donos; povprečni donos; srednji zemljiški donos; donos od kmetijstva, zgradb; davek

- od donosa **2.** v zvezi: hektarski donos *količina pridelkov, pridelanih na enem hektaru zemljišča v enem letu*
- donôsen** -sna -o prid. *ki prinaša donos (1)*: donosna naložba **donôsni** -a -o: donosni vrednostni papir *papir, ki donaša obresti, dividende*
- donosíti** -nósim dov. *nositi plod v telesu do polne zrelosti* **donôšen** -a -o: donošen otrok
- donosnína** -e ž *davek od donosa*
- donosnínski** -a -o prid. *ki se nanaša na donosni-no*: donosninski davčni sistem
- donôsnost** -i ž *lašnost, značilnost donosnega*: donosnost podjetja
- donôšenost** -i ž *lašnost donošenega*: donoše-nost otroka
- dóntni** -a -o prid., v zvezi: dontni posel *borzni pre-mijski posel*
- d. o. o.** [dɛ́ ó ó] okrajš. *družba z omejeno odgo-vornošjo*
- dopís** -a m *pismo sporočilo*: spremni dopis *ki je priložen pošiljki, elaboratu*; uradni dopis
- dopísni** -a -o prid., v zvezi: dopisna šola *šola, v ka-teri se opravlja pouk z dopisovanjem*
- dopísnica** -e ž **1.** *pošiljka z odprtim pismenim sporočilom, izdelana iz kartona ali dovolj trdega papirja v obliki pravokotnika*: poštna dopisnica **2.** *ženska oblika od dopisnik*
- dopísnik** -a m *kdor pošilja pismena poročila, sporočila*: akreditirani dopisnik tujih časopi-sov; stalni, začasni dopisnik tujih časopisnih agencij
- dopísníštvo** -a s *dopisniški urad*: tuje dopisništvo
- dopisováňje** -a s *pošiljanje pismenih poročil, sporočil*: uradno dopisovanje
- doplačáti** -am dov. *plačati manjkajoči del kake vsote*: doplačati carino, takso, vozmino
- doplačílni** -a -o prid. *ki se dobi za doplačilo*: do-plačilna poštna znamka *znamka za Rdeči križ ipd.*; doplačilna vozovnica
- doplačílo** -a s *kar se doplača*: doplačilo davka
- dopolnílni** -a -o [-ɯn-] prid. *ki kaj dopolnjuje*: do-polnilni davek, dokaz, izpit; dopolnilni patent *patent za dopolnitev ali izpopolnitev izuma*; dopolnilni predlog, predpis, sklep; dopolnil-ni pogoji; dopolnilna carina, odločba, sodba; dopolnilne poizvedbe, volitve; dopolnilno delo; dopolnilno vprašanje *npr. pri zaslišanju*, sin. *dotatno vprašanje*; namenska dopolnilna sredstva
- dopolnítev** -tve [-ɯn-] ž *glagolnik od dopolniti (1)*: dopolnitev dokazovanja, obtožbe, preis-kave; dopolnitev dolžnega deleža, zahtevka
- dopolníti** -pólnim [-ɯn-] dov. **1.** *dati, kar manj-ka*: dopolniti dogovor, dokaze, navedbe, poiz-vedbe, vlogo, zapisnik **2.** *živeti do določene dobe*: dopolniti določeno leto starosti
- dopolnjéváňje** -a [-ɯn-] s, v zvezi: dopolnjevanje zemljiške knjige *vpisovanje zemljišč, ki še niso vpisana v nobeni zemljiški knjigi*
- dopúšť** -a m *dovoljena začasna prekinitev dela*: bolezenski, letni, porodniški, študijski dopušt; izredni, redni dopušt; neplačani, plačani do-pušt; pravica do dopušta
- dopúšten** -tna -o prid. *ki se dopušča*: dopušten poseg; družbeno dopustno dejanje; dopustno vprašanje *pri zaslišanju ipd.* **dopúštni** -a -o: dopustni dokaz; dopustni kalo; dopustna pod-laga pogodbene obveznosti *poslovni namen, razlog obveznosti, ki ga pravo dopušča*; do-pustna tožba; dopustno pravno sredstvo
- *dopúštilo** -a s *dovoljenje, koncesija, licenca*
- dopúšíttev** -tve ž *glagolnik od dopuštiti*: dopu-štitev dokaza *privoljenje organa, da se dokaz izvede*
- dopúštíti** -ím dov. *dovoliti izvedbo česa*: dopuštiti dokaz; obtožba se dopušti *ugovor zoper obtož-nico se zavrne*
- dopúštnost** -i ž *lašnost dopuštnega*: dopuštnost analogije, izvršbe, kazenskega pregona, prav-nega sredstva, sodne poti, tožbe; dopuštnost vprašanja *pri zaslišanju ipd.*
- dorásli** -a -o prid., v zvezi: dorasla oseba (lat. pubes) *deklica z dopolnjenim 12. letom in deček z do-polnjenim 14. letom starosti* (rim. pr.)
- doráslost** -i ž *stanje doraslega človeka*
- doséči** -séžem dov. **1.** *dočakati, doživeti*: doseči določeno leto starosti **2.** *s prizadevanjem priti do česa*: doseči soglasje, sporazum
- dosegljív** -a -o prid. *ki se da prijeti*: obdolženec, dosegljiv sodnim organom
- doselítev** -tve ž *priselitev*
- doselíti se** -sélím se dov. *priseliti se*: doseliti se v državo, občino
- doséljjenec** -nca m *priseljjenec*
- doséljenka** -e ž *priseljjenka*
- doseljeválni** -a -o prid. *ki se nanaša na doselje-vanje*: doseljevalna kvota
- dosjé** -ja m *sveženj spisov, ki se nanašajo na do-ločeno osebo ali zadevo*
- doslúženec** -nca m *kdor je doslužil delovno dobo*
- doslúženka** -e ž *ženska oblika od dosluženec*
- doslúžítev** -tve ž *dopolnitev služenja*
- doslúžítí** -slúžim dov. *končati služenje* **doslúžen** -a -o: doslužen vojak; doslužen vojaški rok
- dosmrtni** -a -o prid. *ki se nanaša na čas do smr-ti*: dosmrtni član; dosmrtni užitek; dosmrtna

- članarina, prostostna kazen, renta; dosmrtno preživljanje, stanovanje
- dospelošt** -i ž termin, *ko je treba kaj plačati*, sin. *zapadlost (1)*: dospelost dajatve, dolga, menice, obveznosti, terjatve; dan dospelosti
- dospétek** -tka m *dospelost*
- dospéti** -spém dov. *priti do termina, ko je treba plačati*, sin. *zapašti (1)*: dolg je dospel v plačilo **dospéli** -a -o: dospel davek; dospel obveznica
- dospétje** -a s *dospelost*
- doštáva** -e ž *prenos, prevoz česa na določen kraj*: doštava blaga, poštne, vagonse pošiljke
- doštávek** -vka m *odatek (3), prístavek (1)*: doštavek k zapisniku
- doštávit** -tve ž *doštava*
- doštáviti** -im dov. **1.** *vročiti*: doštaviti odločbo, vabilo **2.** *dati kaj*: doštaviti k zapisniku
- doštavljavéec** -vca m *kdor komu kaj doštavlja*
- doštavljavka** -e ž *ženska oblika od doštavljavéec*
- doštavljív** -a -o prid. *ki se da doštaviti*: doštavljiva pošiljka
- doštávni** -a -o prid. *ki se nanaša na doštavo*: doštavni okoliš, rok; doštavna knjiga *knjiga, v kateri naslovnik s podpisom potrdi prejem pošiljke*
- doštávnica** -e ž *potrdilo o opravljeni doštavi*
- doštavnína** -e ž *plačilo za doštavo*
- doštojánstvo** -a s *ugled in spoštovanje, ki ga uživa človek*: človekovo doštojanstvo
- doštóp** -ópa m *dovoljenje, pravica priti kam*: svoboden doštóp k sodnim obravnavam
- doštópen** -pna -o prid. **1.** *do katerega se da priti*: doštopen prostor **2.** *ki se da dobiti*: vsakomur pod enakimi pogoji doštópno delovno mesto
- doštópni** -a -o: javno doštópna sodna obravnava *sodna obravnava, ki je odprta tudi za javnost*
- došólanje** -a s *dodatno šolanje*: poklicno došolanje
- dóta** -e ž *premoženje, ki ga da ali obljubi žena ali zanjo kdo drug možu ob sklenitvi zakonske zveze*: obljuba dote; tožba za doto; dobiti, izročiti doto
- dotácija** -e ž *izredna denarna sredstva za izvršitev ali dovršitev kake naloge*: državna, proračunska dotacija; redna dotacija; splošna dotacija za kritje manjkajočih sredstev; namenska (posebna) dotacija za določen namen
- dotácijski** -a -o prid. *ki se nanaša na dotacijo*: dotacijski prispevek, znesek
- dotálni** -a -o prid. *ki se nanaša na doto*: dotalni sistem premoženjskopravni režim med zakon-
- cema, ki temelji na doti*; dotalna pogodba, terjatev; dotalno premoženje, zemljišče
- dotíranje** -a s *glagolnik od dotirati*
- dotírati** -am dov. in nedov. *dati dotacijo*
- dotòk** -óka m *prihajanje štvari, na določeno mesto*: dotok deviz, denarnih sredstev, spisov
- dovájanje** -a s *povzročanje prehajanja, zlašti plina, tekočine k čemu*: pogodba o dovajanju elektrike, plina, toplote, vode
- dovolílni** -a -o prid., v zvezi: dovolilno sodišče *sodišče, ki dovoljuje izvršbo (izvrš. poš.)*
- dovolílnica** -e ž *pismo dovoljenje*: dovolilnica za prehod čez državno mejo; dovolilnica za zakol, lov; dovolilnica za ribolov *ribolovna dovolilnica*
- dovolílo** -a s, v zvezi: izvršilno dovolilo *sklep o dovolitvi izvršbe do l. 1978*
- dovolítev** -tve ž *glagolnik od dovoliti*: dovolitev kredita; dovolitev nujne poti
- dovolíti** -vólim dov. *dati dovoljenje, prístanek za kaj*: dovoliti dopust, izplačilo, izvršbo, kredit; dovoliti sklenitev zakonske zveze **dovó-ljen** -a -o: dovoljen vštóp, prehod, prevoz; dovoljena samopomoč **dovóljeni** -a -o: dovoljena hitrost *hitrost, ki je v skladu z normami, predpisi, zakoni*
- dovolítveni** -a -o prid., v zvezi: dovolitveno kaznivo dejanje *dejanje, pri katerem je za pregon potrebno posebno dovoljenje*
- dovoljénje** -a s *kar izraža soglasje uradne osebe z željo prosilca*: avtorsko dovoljenje; izbrisno dovoljenje *privolitev knjižnega upravičenca v izbris njegove pravice v zemljiški knjigi (zemlj. knj.)*, sin. *izbrisna izjava*, prim. *izbrisna listina*; izplačilno dovoljenje; kratkoročno, obrtno, pogojno, prometno, sečno, uporabno dovoljenje; vodnogospodarsko dovoljenje *ki predpisuje pogoje za rabo vode*; vozniško dovoljenje *tuje, mednarodno, vojaško, za vožnjo kmetijskega traktorja ipd.*; dovoljenje s pridržkom preklica; dovoljenje za gibanje in muditev v obmejnem pasu; dovoljenje za raziskovanje, izkoriščanje rudnin; dovoljenje za nabavo orožja in streliva; dovoljenje za sklenitev zakonske zveze; dovoljenje za uvoz blaga; odvzem, razširitev dovoljenja; dati, odreči, odvzeti, podeliti, preklicati dovoljenje
- dovóljenošt** -i ž *lastnost dovoljenega*: dovoljenošt ugovora
- dovózni** -a -o prid., v zvezi: dovozna pot *pot, ki povezuje industrijske, gradbene objekte z večjo javno cesto*
- dovršítev** -tve ž *glagolnik od dovršiti*: dovršitev

- pripravniške dobe, delovne dobe; dovršitev šole
- dovršiti** -ím dov. *dokončati, končati*: dovršiti kaznivo dejanje, preiskavo **dovršen** -čena -o: dovršen poskus; dovršeno leto starosti
- doyen** -a [doajên] m **a**) v državah z diplomatskimi odnosi z Vatikanom *nuncij b*) v drugih državah *po službovanju v prešolnici kake države najstarejši predstavnik diplomatskega zbora*: doyen diplomatskega zbora
- dòzavarovánje** -a s *dodatno zavarovanje*
- dozdévni** -a -o prid. *navidezni, putativni*: dozdevni delikt, silobran; dozdevna smrt, zakonska zveza
- dóž** -a m *voljeni predšojnik beneške republike* (pr. zg.)
- doživéti** -ím dov. *živeti do določene dobe, dogodka*: doživeti izpolnitev pogoja
- doživétje** -a s, v zvezah: *zavarovanje za doživétje pri katerem se izplača določena vsota, ko poteče pogodbeno doba ali ko zavarovanec doseže določeno starost*
- doživljénjski** -a -o prid. *dosmrtni*
- dragínja** -e ž *gospodarsko stanje, ki ga povzročajo visoke cene materialnih dobrin*
- dragínjski** -a -o prid. *ki se nanaša na draginjo*: draginjski indeks; *draginjski razred; *draginjska doklada
- dražba** -e ž *prisilna ali proštolovljna javna prodaja stvari tištemu, ki zanjo največ ponudi*, sin. *licitacija* (3): brezuspešna dražba; izvršilna dražba *prisilna prodaja zavezančevih nepremičnin v izvršilnem postopku*; *ofertna dražba *s pismeno ponudbo*; prisilna javna dražba *za katero ni potrebna privolitev lastnika nepremičnine*; proštolovljna javna dražba; ustna javna dražba; dražba po parcelah *pri kateri se vsaka zemljiška parcela prodaja posebej*; odločba o dovolitvi dražbe; oklic o javni dražbi; varščina za udeležbo na dražbi
- dražbeni** -a -o prid. *ki se nanaša na dražbo*, sin. *licitacijski*: dražbeni narok, oklic, poštopek, zapisnik; dražbeni pogoji, stroški; dražbena komisija, ponudba; dražbena varščina
- dražénje** -a s *dajanje ponudb na dražbi*, sin. *licitacija* (2)
- dražilec** -lca [-uc-] m *ponudnik na dražbi*, sin. *licitant*
- dražítelj** -a m *dražilec*
- dražíteljica** -e ž *ženska oblika od dražítelj*, sin. *licitantka*
- dražíti** -ím nedov. **1.** *zviševati ceno* **2.** *dajati ponudbe na dražbi*, sin. *licitirati*
- drenáza** -e ž *odvajanje vode z zamočvirjenih zemljišč*: drežaza zemljišča
- dríniški** -a -o prid., v zvezah: *Driniški predpisi Bihaški predpisi*
- drobíž** -a m *denar manjše vrednosti, navadno kovanci*
- drôbni** -a -o prid., v zvezah: *drobni denar drobiž; drobni inventar; drobni sledovi prah ipd.; drobna laština, obrt; drobno blago; drobno gospodarstvo drôbno* prisl., v zvezah z **na**: *cena na drobno cena za majhno količino*; trgovina na drobno **a**) *trgovina, ki preprodaja blago neposredno potrošnikom v manjših količinah b*) *nakupovanje blaga in njegova nadaljnja prodaja praviloma končnim potrošnikom*
- drséči** -a -e prid., v zvezah: *drseči tečaj denarja nihanje tečajev deviz in valut zaradi ponudbe in povpraševanja na trgu; drseča pariteta medsebojno razmerje vrednosti dveh valut, ki se spreminja*, sin. *gibljava pariteta*
- drsénje** -a s *glagolnik od drseti*: sledovi drsenja
- drséti** -ím nedov. *premikati se z močnim, tesnim dotikanjem, navadno po gladki podlagi*
- drśni** -a -o prid., v zvezah: *drсна leštvica pogodbeno določilo, po katerem je cena izdelka odvisna od cen za material in od dela ter od drugih elementov, ki vplivajo na višino proizvodnih stroškov ob določenem času na določenem trgu*
- drúgi** -a -o štev. *ki v zapovrstju ustreza številu dva*: drugi člen zakona; drugi izvod odpravka; druga menica *drugi izvod menice*, sin. *sekunda* (1); sodišče druge stopnje *sodišče, ki rešuje pritožbe zoper odločbe sodišča prve stopnje*
- drúgoínštánčni** -a -o prid. *drugoštopni, drugoštopenjski*: drugoinštančno sodišče
- drugopís** -a m *drugi izvod odpravka*
- drúgorojéneč** -nca m *drugorojeni sin*
- drúgorojénka** -e ž *drugorojena hči*
- drúgorojénštvo** -a s *dejstvo, da je kdo rojen drugi po vrsti* (pr. zg.), sin. *sekundogenitura*
- drugoštopénjski** -a -o prid. *ki je druge, višje stopnje*, sin. *drugoštopni*: drugoštopenjski organ; drugoštopenjsko sodišče
- drugoštopni** -a -o prid. *ki je druge, višje stopnje*, sin. *drugoštopenjski*: drugoštopni organ; drugoštopno sodišče
- drúštveni** -a -o prid. *ki se nanaša na društvo* (1): društveni odbor, odbornik; društveno pravo *pravni predpisi, ki urejajo status društva in razmerja med njegovimi člani*
- drúštvo** -a s **1.** *organizirana skupina ljudi, ki ima skupne cilje in deluje po določenih pravilih*: mednarodno društvo; planinsko, prosvetno,

turistično društvo; društvo ekonomistov, pravnikov, upokojenec; pravila društva; ustanovitve, registracija, prenehanje društva; ustanoviti, prepovedati društvo **2.** v zvezi: Društvo narodov mednarodna organizacija, ustanovljena l. 1919 za zagotovitev mednarodnega miru in varnosti formalno do l. 1946

družabnica -e ž ženska oblika od družabnik

družabnik -a m član pogodbene družbe: javni, tihi družabnik

družba -e ž **1.** na določen način organizirana skupnost ljudi: brezrazredna, razredna družba; kapitalistična, komunistična, mednarodna, samoupravna, socialistična, stanovska družba **2.** na pogodbi o ustanovitvi temelječa združitve oseb ali kapitala v podjetje zaradi trajnega pridobivanja: delniška družba; osebna trgovinska družba javna, komanditna, tiha družba ipd.; kapitalska družba delniška družba, komanditna delniška družba, družba z omejeno odgovornostjo ipd.; družba z omejeno odgovornostjo (okrajš. d. o. o.) v kateri je vsak izmed vlagateljev udeležen z določeno vlogo; *rudarska družba **3.** v zvezi: priložnostna družba ki je ustanovljena za izvedbo določenega posla **4.** v zvezi: levja družba (lat. societas leonina) pri kateri je en družabnik deležen le izgube **5.** v zvezi: hudodelska družba vsaka organizirana združitve več oseb, ki jih zaradi njihove skupne kriminalne dejavnosti povezuje med seboj določen hudodelski načrt

družbeni -a -o prid. **1.** ki se nanaša na družbo (1): družbeni delavec, dogovor, dohodek, plan; družbeni pravobranilec samoupravljanja samošojni organ družbene skupnosti, ki varuje samoupravne pravice delovnih ljudi in družbeno laštino; družbeni bruto proizvod gl. kosmati družbeni proizvod; kosmati družbeni proizvod celota proizvedenih materialnih dobrin in storitev v določenem razdobju, sin. družbeni bruto proizvod; družbeni razred sloj ljudi, ki imajo enak odnos do proizvajalnih sredstev in enak delež pri bogaštvu družbe; družbeni red; družbeni odnosi, prejemki, sistemi; družbena disciplina; družbena integracija vključevanje v družbo, npr. nekdanjega obsojenca; družbena kontrola cen; družbena korišt, laština, morala; družbena pomoč pomoč občanom brez sredstev; družbena pravna oseba pravna oseba, ki razpolaga z družbenim premoženjem ali opravlja družbeno pomembno dejavnost, npr. zadruga, krajevna skupnost, ant. civilna pravna oseba; družbena reprodukcija

obnavljanje proizvodnje v narodnem gospodarstvu; družbena samozaščita celota ukrepov in dejavnosti za varstvo neodvisnosti in nedotakljivosti države, njene ustavne ureditve ter premoženjske in osebne varnosti človeka in občana; družbena solidarnost, struktura; družbena ureditev; družbene dejavnosti dejavnosti na področju vzgoje in izobraževanja, socialnega varstva, zdravstva; družbeno dogovarjanje, gospodarstvo, nadzorstvo, premoženje; družbeno samoupravljanje samoupravljanje v širši družbi; družbeno sožitje, stanovanje, varstvo; družbena sredstva sredstva, s katerimi razpolaga družba; dejavnosti posebnega družbenega pomena; Služba družbenega knjigovodstva (krat. SDK) samošojna organizacija, ki opravlja notranji plačilni promet in vodi evidenco o razpolaganju z družbenimi sredstvi do 31. 12. 1994 **2.** ki se nanaša na trgovinsko družbo: družbeni član, delež; družbena firma, pogodba; družbeno premoženje **družbeno** prisl.: družbeno potrebno delo povprečni delovni čas, potreben za proizvodnjo določenega blaga; družbeno negativni pojavi

družbenica -e ž družabnica

družbenik -a m družabnik

družbenoekonomski -a -o prid. družbenogospodarski

družbenogospodarski -a -o prid. ki se nanaša na gospodarstvo določene družbe ali gospodarski položaj posameznikov ali skupin v njej: družbenogospodarski razvoj, red; družbenogospodarski odnosi; družbenogospodarska ureditev

družbenolaštinski -a -o prid. ki se nanaša na družbeno laštino: družbenolaštinska razmerja

družbenopolitični -a -o prid., v zvezah: družbenopolitični sistem politična ureditev družbe; samoupravna družbenopolitična skupnost občina, mešto, pokrajina, republika, federacija do 23. 12. 1991

družbenopravni -a -o prid., v zvezi: družbenopravne norme družbeni dogovori ipd.

družboslovce -vca m strokovnjak za družboslovje

družboslovje -a s znanost o družbi in zakonitostih njenega razvoja

družboslovni -a -o prid. ki se nanaša na družboslovje: družboslovne znanosti ekonomija, pravo, sociologija

družina -e ž **1.** življenjska skupnost staršev (zakoncev), posvojiteljev in otrok: monogamna, poligamna družina; nepopolna družina otroci brez staršev, otroci s preživelim roditeljem,

otroci razvezancev, nezakonski otroci; širša, ožja družina **2.** v zvezah: lovska družina *prosto-
lojna organizacija za gojitev, varstvo in lov
divjadi*; ribiška družina *prošovoljna organi-
zacija za gojitev rib, ribolov in upravljanje
ribiških okolišev* **3.** *služinčad* (pr. zg.) **4.** v zvezi:
velika družina *patriarhalno organizirana skup-
nost družin s skupno posestjo, pro-izvodnjo in
porabo* (pr. zg.), sin. *zadruga* (2)

družinski -a -o prid. *ki se nanaša na družino*: dru-
žinski član, dodatek; družinska invalidnina;
družinska pokojnina *pokojnina, ki jo dobiva
družinski član po umrlem zavarovancu ali
upokojencu*; družinska stanovanjska hiša *hiša z
enim ali več stanovanji, ki so v lašti ene, solašti
ali skupni lašti več oseb, ki so med seboj v so-
rodu*; družinsko pravo *pravo, ki ureja zakonsko
zvezo, izvenzakonsko skupnost, razmerja med
starši in otroki, rejništvo in skrbništvo*; družin-
ska razmerja *razmerja med starši in otroki in
med drugimi sorodniki, med posvojiteljem in
njegovimi sorodniki ter posvojencem in nje-
govimi potomci, med rejnikom in rejencem,
skrbnikom in varovancem*; varstvo zasebnosti
družinskega življenja

drvárjenje -a s, v zvezi: služnost drvarjenja *pravica
do sekanja drv na tujem zemljišču*

držáti -ím nedov., v zvezi: držati obljubo *vztrajati
pri obveznosti* **držati se delati**, *kot se zahteva,
predpisuje*: držati se pogodbe, predpisa

držáva -e ž *organizirana politična skupnost, ki
ima na prostorsko omejenem ozemlju suve-
reno oblast* **a)** *glede na družbenogospodarski
red*: suznjelašniška, fevdalna, kapitalistična,
socialistična država **b)** *glede na ureditev*: ab-
solutistična, avtoritarna, enotna, federativna
država; narodnoštna država *z več narodnoštni*;
parlamentarna država *v kateri je uveljavljen
parlamentarizem*; patrimonialna država *v
kateri je monarh laštnik državnega ozemlja*;
policijska država *v kateri državna uprava v
svojem delovanju ni pravno vezana*; pravna
država *v kateri je delovanje državnih organov
pravno vezano, sodstvo in uprava sta podre-
jena ustavi in zakonom*; totalitarna država *ki
posega v celotno družbeno in zasebno življe-
nje*; unitarna država; ustavna država; zvezna
država *politična tvorba, ki združuje dve ali več
enakopravnih in relativno samošojnih držav-
nih enot*, sin. *federacija*; ozemeljska vrhovnost
države *nad določenim ozemljem*; domovinska,
namembna, obrežna, odpravna država; proseča
država *ki zaprosi drugo državo, npr. za izpiske*

lištin o osebnem stanju svojih državljanov; re-
zidenčna država *v kateri opravlja svoje posle
konzul države imenovanja*; sprejemna država
*v kateri opravlja konzularni funkcionar svoje
dolžnosti*; zaprosena država *katero se zaprosi,
npr. da izroči obdolženca, obsojenca*; država
imenovanja *ki imenuje konzularnega funk-
cionarja*; država gošteljica *ki omogoči delo,
npr. skupne komisije*; država izvoznica; država
napadalka, pogodbenica, podpisnica pogodbe;
država uvoznica; napadena, nevtralna, sa-
mošojna, vojskujoča se država; neuvrščene
države *ki niso vključene v politične ali vojaške
bloke*; države v razvoju; izdaja države

državlján -a m *pripadnik določene države*: domači
državljan; dvojni državljan *ki ima državljan-
stvo dveh držav*; lojalen državljan ant. *nelojalen
državljan*; naturalizirani, tuji državljan; držav-
ljan po naturalizaciji, mednarodni pogodbi,
rodu, rojstvu; prepoved izгона državljana iz
države; pravica tujih državljanov do pribežal-
lišča; pošlati državljan

državljánka -e ž *ženska oblika od državljan*

državljánski -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na dr-
žavljanke ali državljanstvo*: državljanska čast,
dolžnost, laštnina; državljanska vojna; držav-
ljanske pravice; državljansko stanje *osebno
stanje* **2. civilni** (2): Obči državljanški zakonik
civilni zakonik Avstrije iz l. 1811 (krat. ODZ);
državljanstvo

državljánstvo -a s *pravna pripadnost določene
državi*: dvojno, večkratno državljanstvo;
federalno, republiško, zvezno državljanstvo;
državljanstvo po naturalizaciji, mednarodni
pogodbi, rodu, rojstvu, zakonu; državljansko
ladje, letala; pridobitev državljanstva; pre-
nehanje državljanstva *z odpustom, odrekom,
odvzemom, po mednarodni pogodbi*; oseba
brez državljanstva; potrdilo o državljanstvu;
pridobiti, izgubiti, spremeniti, odvzeti držav-
ljanstvo; odreči se državljanstvu

držávni -a -o prid. *ki se nanaša na državo*: državni
aparát *skupina ljudi, organizacij, zavodov z
določeno nalogo*; državni arhiv, bankrot, jezik,
kapitalizem, monopol, obrat, pečat, poglavar;
**državni pravdnik *javni tožilec*, sin. *držav-
ni tožilec; *državni tožilec *javni tožilec*, sin.
**državni pravdnik; *državni pravobranilec;
državni predsednik, proračun, sekretar, socia-
lizem, udar, zakon; **državni zakonik; državni
zbor **a)** ** *državni parlament v Avstriji do l.
1918 b) parlament v Republiki Sloveniji do l.
1991*; državna korišt, laštnina, meja, oblašt,

- organizacija, pogodba; državna pripadnost *pripadnosti* npr: *ladje, letala*; državna skupnost; državna služnost *pravica ene države, da uporablja del ozemlja druge države*; državna suverenost, tajnost, uprava, ustanova, varnost, zaštava, železnica; državno območje, ozemlje; državno posojilo *posojilo, ki ga najame država*; **državno pravdnništvo; *državno pravo-branilstvo; državno pravo *pravo, ki zajema predpise o državni organizaciji, njenih najvišjih organih, o prišojnostih in razmerjih med njimi*; državno premoženje, računovodstvo; *državno sodišče za zaščito države *sodišče za zaščito ustavne in politične ureditve države*; državno zaštopstvo; organi državne varnosti; razlogi državne varnosti
- državnica** -e ž ženska oblika od *državnik*
- državnik** -a m kdor ima pomemben položaj v vodstvu države
- državnogospodárski** -a -o prid. ki se nanaša na državno gospodarstvo: državnogospodarska ureditev
- državnokapitalistični** -a -o prid. ki se nanaša na državni kapitalizem: državnokapitalistični sistem
- državnopolitični** -a -o prid. ki se nanaša na državno politiko: državnapolitična ureditev
- državnoprávni** -a -o prid. ki se nanaša na državno pravo: državnapravni sporazum; državnapravna pogodba; državnapravno razmerje
- državnost** -i ž družbena ureditev v obliki države: pravica naroda do lašne državnosti
- državnozbornski** -a -o prid. **1.** ki se nanaša na državni zbor (a): državnozbornski poslanec član avstrijskega državnega zbora; državno-zbornsko zasedanje **2.** ki se nanaša na državni zbor (b): državnozbornske volitve
- državoslóvec** -vca m širokovnjak za državoslovje
- državoslóvje** -a s veda o državi
- državoslóvni** -a -o prid. ki se nanaša na državoslovje
- državoznánstvo** -a s državoslovje
- dualistični** -a -o prid. ki se nanaša na dualizem: dualistična ureditev
- dualizem** -zma m **1.** deljenost na dvoje: dualizem kazenskih sankcij *delitev kazenskih sankcij na kazni in varnostne ukrepe*, sin. *dvotirnost kazenskih sankcij* **2.** v zvezi: avstro-ogrski dualizem *ureditev hasburške monarhije, ko se je razdelila na avstrijsko in ogrsko polovico s svojima ustavama in skupnim vladarjem* od l. 1867 do l. 1918
- dubiózni** -a -o prid., v zvezi: dubiozna terjatev *terjatev, o katere poravnavi se dvomi*, sin. *dvomljiva terjatev*
- duél** -a m *dvoboj*
- duelánt** -a m kdor se dvobojuje
- dumping** -a [dámping] m *prodaja blaga v tujino pod lašno proizvodno ceno*
- dumpinški** -a -o [dámpinški] prid. ki se nanaša na *dumping*: dumpinška cena; dumpinško blago
- duopól** -a m položaj na trgu, ko nastopata samo dva ponudnika: nabavni, prodajni duopol
- duplíka** -e ž odgovor na repliko, npr: (ob)toženca
- duplikát** -a m drugi izvod originalne listine ali predmeta, sin. *dvojník*: duplikat menice, tovrnega lista
- duplikátni** -a -o prid., v zvezi: duplikatna klavzula *navedba, v koliko izvodih je izdana menica*
- dušévni** -a -o prid. ki se nanaša na čuštvено-moralno stran človeka: duševna bolezen, motnja, nerazvitost, zaoštalost; duševno stanje
- dvanajstíja** -e ž dvanajšterica sodnikov *prisednikov* (pr. zg.)
- dvanajstína** -e ž, v zvezi: proračunska dvanajstina *začasní proračun za en mesec*
- dvigátelj** -a m kdor sprejema pripadajočo, naročeno, po določenih predpisih shranjeno stvar: dvigatelj denarja
- dvígniti** -em dov. sprejeti pripadajočo, naročeno, po določenih predpisih shranjeno stvar: dvigniti blago na železnici, denar iz banke, depozit, pošto
- dvóbòj** -òja m **1.** boj dveh oseb s strelnim ali hladnim orožjem po določenih pravilih, ki je kaznivo dejanje po kazenskem zakoniku iz l. 1852 **2.** v zvezi: sodni dvoboj *dvoboj kot božja sodba* (pr. zg.)
- dvobojevátí** se -újem se nedov. *bojevati se v dvoboju*
- dvódélba** -e ž dihotomija
- dvódómni** -a -o prid. ki seštoji iz dveh posvetovalnih ali zakonodajnih teles, domov: dvodomni parlamentarni sistem *parlamentarni sistem dveh zbornic*; dvodomna skupščina
- dvóinstánčni** -a -o prid. *dvoštopenjski*
- dvójen** -jna -o prid. *neenak*: dvojna mera, pravica **dvójni** -a -o *dvakratni*: dvojni državlján *državljan, ki ima državljánstvo dveh držav*; dvojni kup *vzajemni kup*; dvojna zakonska zveza *zakonska zveza ene osebe z dvema osebama hkrati*, sin. *bigamija*; dvojno knjigovodstvo *knjigovodstvo, po katerem se vsak poslovni dogodek knjiži dvakrat, enemu kontu v dobro, drugemu v breme*; dvojno obdavčenje; dvojno zavarovanje *zavarovanje, pri katerem*

seštevek zavarovalnih vsot presega vrednost zavarovane stvari

dvojezični -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na zapis v dveh jezikih*: dvojezični napis; dvojezično besedilo zakona **2.** *ki se nanaša na redno uporabo dveh jezikov*: dvojezična izobraževalna organizacija; dvojezična osnovna šola; dvojezično območje

dvójnik -a m *drugi izvod originalne listine ali predmeta*, sin. *duplikat*

dvólastník -a m *kdor ima zemljišče na obeh straneh državne meje*

dvólastníški -a -o prid. *ki se nanaša na dvolaštnike*: dvolaštniški prehod *prehod čez državno mejo za dvolaštnike*; dvolaštniška izkaznica

dvólastništvo -a s *dejstvo, da ima kdo zemljišče na obeh straneh državne meje*: dvolašništvo v obmejnem pasu

dvóm -a m *odnos do okolja, ki izključuje zanesljivo sklepanje o resničnosti česa*: dvom o istovetnosti storilca; dvom o krivdi

dvómíti -im nedov. *domnevati, da kaj ni takšno, kot se kaže*: dvomiti o obdolženčevi krivdi

dvomljív -a -o prid. *ki vzbuja dvom*: dvomljiva izpovedba **dvomljívi** -a -o: dvomljiva terjatev *terjatev, o katere poravnavi se dvomi*, sin. *dubiozna terjatev*

dvomljívošt -i ž *laščnost dvomljivega*: dvomljivost terjatve

dvór -a m **1.** v monarhiji *vladarjevo bivališče* **2.** *vladarjevi uradi* **3.** v zvezi: **sodni dvor zborna sodišče*

dvórni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na dvor (1, 2)*: dvorni ceremonial, maršalat; ******dvorni svetnik; dvorni uradi **2.** v zvezah: dvorni sodnik (pr. zg.); dvorna pravda *plemiško sodišče za poseštne spore* (pr. zg.); dvorna večja *zbor ministrovalov ali vazalov* (pr. zg.)

dvoštávni -a -o prid., v zvezi: dvoštevno knjigovodstvo *dvojno knjigovodstvo*

dvoštópenjski -a -o prid. *ki se nanaša na dve stopnji*: dvoštopenjski postopek; dvoštopenjski organi; dvoštopenjsko sodstvo

dvoštránski -a -o prid. *ki se nanaša na dva subjekta*: dvostranski dogovor, pravni posel; dvostranski gospodarski posel *posel, pri katerem sta obe štranki gospodarski organizaciji*; dvostranski trgovinski posel *posel, pri katerem sta obe štranki trgovca*; dvostranska konvencija, obveznost; dvostranska pogodba **a**) *pogodba, pri kateri je obveznost štrank vzajemna* **b**) *pogodba med dvema državama ali subjektoma mednarodnega prava*, sin. *bilateralna pogodba*;

dvostranska simulacija *npr. navidezna kupna pogodba*; dvostransko pravno razmerje

dvótarifni -a -o prid., v zvezi: dvotarifni števec *števec, ki meri porabljeno električno energijo ločeno glede na dve različni tarifi*

dvótírnošt -i ž, v zvezah: dvotirnošt kazenskih sankcij *delitev kazenskih sankcij na kazni in varnostne ukrepe*, sin. *dualizem kazenskih sankcij*; dvotirnošt uprave *dvojnošt uprave, npr. državna in samoupravna uprava*

dvoúmen -mma -o prid. *ki se da razumeti na dva ali več načinov*: dvoumna izpovedba; dvoumno besedilo zakona; dvoumno vprašanje pri zaslišanju

dvózénstvo -a s *zakonska zveza moža z dvema ženama hkrati*, prim. *bigamija*

ECE -ja [écécé] m, krat. (angl. Economic Commission for Europe) *ekonomska komisija za Evropo pri OZN*; pravilniki ECE

edícija -e ž *izdaja* (3)

edícijski -a -o prid. *ki se nanaša na izročitev dokaznega predmeta*: edicijski nasprotnik imetnik lištine ali kakega drugega predmeta, ki je pomemben za odločitev v pravdi in kate-rega izročitev procesnemu organu se zahteva; edicijski poštopek, predlog, spor, zahtevek; edicijska dolžnost *dolžnost vsakogar*; da izroči procesnemu organu dokazne predmete, lištine ipd.; edicijska tožba *tožba za izročitev lištine*

edíkt -a m *uradni razglas, oglas, oklic*: pretorski edikt *pretorjev razglas o laštnih smernicah pri upravljanju sodstva* (rim. pr.)

ediktálni -a -o prid. *ediktni*

edíktni -a -o prid. *ki se nanaša na edikt*: ediktni poštopek *poštopek o razglasitvi pogrešanca za mrtvega ipd.*; ediktni rok; ediktno vabilo *javni sodni poziv prizadetim osebam, naj v določenem roku uveljavijo določene pravne zahtevke, ker bi jih sicer izgubile*

edíl -a m *nižji rimski magístrat* (pr. zg.)

edíni -a -o prid., v zvezi: *edina menica menica, ki je izdana v enem samem izvodu, sin. solo menica*

efékt -a m *uspeh*: devizni, finančni efekt

efékti -ov m, mn. *prenosljivi vrednoštni papirji*: javni efekti *obligacije, rente ipd.*; zasebni efekti *industrijske obveznice, delnice, kuksi*; trgovanje z efekti

efektívni -a -o prid. **1.** *dejanski*: efektívni dobiček; efektívni izdatek; efektívni stroški; efektívna delovna doba; efektívno plačilo **2.** v zvezi: efektívni posel *posel, pri katerem se hkrati dobavi blago in plača kupnina* **3.** v zvezah: efektívni tuji denar *gotovina v tuji valuti*; efektívna klavzula *dogovor o dejanskem izplačilu obveznosti v tujem denarju*

eféktni -a -o prid. *ki se nanaša na efekte*: efektíni konto *konto o efektih*; efektíni lombard; efektína borza *borza, ki trguje z vrednoštnimi papirji,*

efekti; efektína kupčija

egalizácijski -a -o prid. *izravnalni*: egalizácijski sklad

EGS -a [égéès] m, krat. (Evropska gospodarska skupnost) *mednarodna gospodarska regionalna organizacija, ustanovljena z Rimskim sporazumom l. 1957, ki se je poštopno širila in se po politíčnih spremembah v vzhodni Evropi preoblikovala v Evropsko zvezo*

ekípa -e ž *skupina*: delo v ekipah

ekonóm -a m **1.** *gospodarski strokovnjak* **2.** *uslužbenec, ki skrbi za potrošne predmete in inventar*

ekonomát -a m *oddelek v podjetju ali ustanovi, ki skrbi za potrošne predmete in inventar*

ekonometrija -e ž *panoga ekonomske znanosti, ki z uporabo matematičnih in štatištičnih metod obravnava ekonomske pojave in zveze*

ekonómíčnoš -i ž *gospodarnost*: ekonomíčnoš poslovanja, poštopka

ekonomíja -e ž **1.** *veda o gospodarstvu* **2.** v zvezah: *politična ekonomija veda o zakonih v proizvodnji in delitvi materialnih dobrin v družbi*; načelo procesne ekonomije *načelo gospodarnosti v poštopku*

ekonómika -e ž **1.** *gospodarstvo* **2.** *veda o stanju in gibanju določenega narodnega gospodarstva ali določene gospodarske panoge* **3.** *gospodarnost*

ekonómski -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na ekonomiko (1)*: ekonomski ataše; ekonomski instrument *ukrep gospodarske politike*; ekonomski liberalizem *svobodno gospodarstvo brez vmešavanja države*; Ekonomski in socialni svet OZN *svet, zadolžen zlašti za gospodarska, kulturna, zdravšvena vprašanja*; ekonomski kazalci; ekonomska baza; ekonomska blokada *osamitev določene države od svetovnega gospodarstva, sin. gospodarska blokada*; ekonomska politika; ekonomske kategorije *vrednost, kapital, dobiček, najemnine* **2.** v zvezah: *ekonomska cena cena, ki zajema dejanske stroške in dohodek*; ekonomsko načelo *načelo, po katerem se zaželeni učinek doseže s čim manjšimi sredstvi ali*

- po katerem se z določenimi sredstvi doseže čim večji učinek, sin. načelo gospodarnosti*
- eksaminátor** -ja m *izpraševalec pri izpitu*
- eksárh** -a m *namestnik bizantinskega cesarja v Italiji (pr. zg.)*
- eksarhát** -a m *bizantinska vojaško-upravna enota v zgodnjem srednjem veku (pr. zg.)*
- ekscépcija** -e ž **1.** *dostavek v tožbenem obrazcu, ki vsebuje toženčev ugovor (rim. pr.)* **2.** *v zvezi: ekscepcija protiusustavnosti ali protizakonitosti predpisa pravni inštitut izločitve protiusustavnega ali protizakonitega predpisa v sodnem in upravnem postopku s hkratno neposredno uporabo drugega predpisa višjega ranga*
- ekscérpt** -a m *izvleček, izpis: ekscerpt iz uradnega spisa*
- ekscindénčni** -a -o prid. *izločitveni: ekscindenčni zahtevek; ekscindenčna tožba (izvrš. post.)*
- eksegéza** -e ž *dogmatična razlaga pravnih virov: eksegeza Pandekt*
- eksekúcija** -e ž **1.** *prisilna izvršitev sodne ali upravne odločbe, prim. izvršba* **2.** *izvršitev smrtne kazni*
- eksekúcijski** -a -o prid. *izvršilni: eksekucijski stroški*
- eksekutíva** -e ž *izvršilna oblast*
- eksekutívni** -a -o prid. *izvršilni: eksekutivni organ; eksekutivna oblast*
- eksekútor** -ja m *izterjevalec: davčni, sodni eksekutor*
- eksekvatúra** -e ž (lat. *execuatur naj se izvrši*) **1.** *odobritev države, dana določeni osebi za izvrševanje konzularnih poslov na njenem ozemlju, sin. placet: dati, odreči, preklicati, umakniti eksekvaturu* **2.** *priznanje izvršljivosti tuje sodne odločbe*
- eksekvírati** -am dov. in nedov. *izterjati z izvršbo: eksekvirati terjatev*
- eksémpcija** -e ž *izvzetje od veljavnih predpisov*
- eksemplifikatívni** -vna -o prid. *ki se navaja le kot zgled, ant. taksativen: eksemplifikativno naštevanje eksemplifikativno prisl.: eksemplifikativno navešti*
- ekshibírati** -am dov. in nedov. *vpisati v vložni zapisnik*
- ekshibít** -a m **1.** *vložišče* **2.** *vložni zapisnik*
- ekshumácija** -e ž *izkop posmrtnih ostanke, ki se sme opraviti le z dovoljenjem prišojnega organa, npr. iz sodnomedicinskega razloga ali zaradi prenosa v drug kraj, sin. izkop trupla*
- ekshumírati** -am dov. in nedov. *izkopati posmrtne ostanke z dovoljenjem prišojnega organa, npr. iz sodnomedicinskega razloga ali zaradi prenosa v drug kraj*
- eksífil** -a m *pregnanstvo*
- eksišténcia** -e ž *obstajanje, obstoj, bivanje*
- eksištéčni** -a -o prid. *ki se nanaša na eksištenco: eksištenčni minimum za življenje nujno potrebna sredstva, sin. življenjski minimum; eksištenčni pogoji; eksištenčna možnost*
- ekskulpácija** -e ž *izključitev odgovornosti, kaznivo, prim. razbremenitev (1)*
- ekskulpácijski** -a -o prid. *razbremenilni: ekskulpacijski razlogi*
- eksmatrikulácija** -e ž *izbris iz matične knjige ali z univerze*
- eksogamíja** -e ž *prepoved sklepanja zakonske zveze znotraj določene skupnosti, ant. endogamija*
- eksogéni** -a -o prid. *zunanji: eksogeni vzroki hudo delstvenosti (krim.)*
- ekspanzíja** -e ž *velik porast: ekspanzija kredita*
- ekspatriácija** -e ž *odvzem državljanstva*
- ekspatriacijski** -a -o prid. *ki se nanaša na ekspatriacijo: ekspatriacijska odločba*
- ekspedít** -a m *oddelek v večjem podjetju, uštanovi, ki skrbi za odpošiljanje, odpravo pošiljk*
- ekspedítor** -ja m *kdor dela v ekspeditu: poštni ekspeditor*
- ekspenzár** -ja m *stroškovnik (2)*
- ekspért** -a m *izvedenec: pravni, sodni ekspert*
- ekspertíza** -e ž **1.** *izvedenstvo (2), (izvedenski) izvid in mnenje: kriminološka ekspertiza o osebnosti storilca kaznivega dejanja*
- eksploatácija** -e ž **1.** *izkoriščanje (3): eksploatacija tujega dela* **2.** *uporabljanje v gospodarske namene, sin. izkoriščanje (2): eksploatacija naravnih bogastev*
- eksploatacijski** -a -o prid. *ki se nanaša na eksploatacijo (2): eksploatacijsko dovoljenje; eksploatacijsko polje prostor, kjer se pridobivajo rudnine; eksploatacijska dela*
- eksplozívni** -a -o prid. *ki eksplodira: eksplozivna snov; eksplozivno orožje*
- ekspónírati** -am dov. in nedov. *izposloviti ekspónírani -a -o: *ekspónirani uslužbenec uslužbenec, ki ima stalni sedež zunaj uradnega sedeža svojega organa*
- ekspórt** -a m *izvoz (1)*
- ekspórtni** -a -o prid. *izvozni: eksportna cena; eksportna premija premija, ki jo da država izvozniku; eksportno blago*
- ekspozé** -ja m *uradna obrazložitev, razlaga: finančni ekspozé obrazložitev proračuna ob*

ekspozitúra

njegovi predložitvi; ekspoze o zakonskem predlogu

ekspozitúra -e ž *del organa ali organizacije, ki opravlja na svojem območju določene naloge ali ima določena pooblastila v pravnem prometu*, sin. *izpostava*: ekspozitura banke

eksprésni -a -o prid. **1.** *hitri, pospešeni*: ekspresni prevoz, vlak; ekspresna pošiljka *pošiljka, ki se doštavi takoj, ko prispe v naslovni kraj*, sin. *nujna pošiljka* **2.** v zvezi: ekspresni list *železniška prevozna liština, ki spremlja blago*

ekspropriácija -e ž *razlastitev*

ekspropriácijski -a -o prid. *razlastitveni*

ekspropriirati -am dov. in nedov. *razlastiti*

ekstabilucija -e ž *vknjižba izbrisa v zemljiški knjigi*, ant. *intabulacija*

ekstabilirati -am dov. in nedov. *vknjižiti izbris v zemljiški knjigi*, ant. *intabulirati*

ekstenzívni -a -o prid., v zvezah: *ekstenzivna razlaga predpisa* *razlaga, ki širi vsebino predpisa*, sin. *široka razlaga predpisa*, ant. *reštriktivna razlaga predpisa*; *ekstenzivno gospodarjenje gospodarjenje, ki v razmerju do zaposlene delovne sile uporablja malo kapitala*

eksteritorialni -a -o prid., v zvezi: *eksteritorialna oseba* *oseba, ki uživa diplomatsko imuniteto*

eksteritorialnost -i ž *imunitete in privilegiji oseb, stvari in odnosov, ki zagotavljajo svobodno opravljanje diplomatske službe*: uživati eksteritorialnost

ekstérni -a -o prid. *zunanji*: eksterni sodelavec

ekštinktivni -a -o prid., v zvezi: *ekštinktivno zaštaranje* *zaštaranje zgolj zaradi poteka zaštaralne dobe*

ekstradicija -e ž *prepušitev, prepuščanje tujca, tujcev tuji državi zaradi sojenja za izvršeno kaznivo dejanje ali zaradi izvršitve kazni* (kaz. post., mednar. pr.), sin. *izročitev (2)*, sin. *izročanje*

ekstradirati -am dov. in nedov. *prepuščati tujca tuji državi zaradi sojenja za izvršeno kaznivo dejanje ali zaradi izvršitve kazni* (kaz. post., mednar. pr.), sin. *izročiti (2)*

ekvivalénca -e ž *enaka vrednost, enaka veljavnost*: ekvivalenca šolskih spričeval in diplom tujih držav

ekvivalénčni -a -o prid. *enakovredni, enakoveljavni*: ekvivalenčna vzročna teorija *teorija o ekvivalenčni vzročnosti*; teorija o ekvivalenčni vzročnosti *teorija, po kateri je vsako dejanje, brez katerega posledica ne bi nastala, že samostojni vzrok škodljive ali kaznive posledice*

ekvivalent -énta m *kar je po vrednosti enako drugi*

vrednosti: blagovni ekvivalent *enaka vrednost v blagu*; denarni ekvivalent *nadomeštilo v denarju* *namesto datjave v naturalijah*, sin. *denarno nadomeštilo*, sin. *relutum*; *prištojbinski ekvivalent **prištojbinski nadomeštek*; ekvivalent *vrednosti*

ekvivalentén -tna -o prid. *enakovreden*: ekvivalenten denarni znesek; ekvivalentna vrednost

elaborát -a m *izérpen, širokovno dokumentiran spis o kaki stvari*: cenitveni elaborat; razdelitveni elaborat; elaborat poročila; elaborat zemljiškookatastrske izmere

eléktor -ja m *oseba, izvoljena z nalogo, da v imenu svojih volivcev opravi končne volitve*, sin. *volilni mož*

elektrárna -e ž *objekt z napravami za proizvodnjo električne energije*: jedrska elektrarna *ki jo napaja jedrski reaktor*

elemént -énta m, v zvezah: *element dejanskega štanu kaznivega dejanja* *bištvni znak kaznivega dejanja*; *element dejanskega štanu pravnega posla* *bištvni znak pravnega posla*

elementárni -a -o prid., v zvezi: *elementarna ne-zgoda* *nezgoda, ki jo povzroči delovanje naravnih sil*

eliminácijski -a -o prid. *izločitveni, izločilni*: eliminacijski izpit; eliminacijski smoter kazni, izгона; eliminacijska sankcija

emancipácija -e ž **1.** *pridobitev enakopravnega položaja*: emancipacija žensk **2.** *pridobitev poslovne sposobnosti pred polnoletnostjo*, npr. zaradi sklenitve zakonske zveze **3.** *oprostitvev otroka izpod očetove oblasti po navidezni trikratni prodaji* (rim. pr.)

embaláža -e ž *kar se rabi za zavijanje, zaščito blaga ali izdelkov*: povratna embalaža *ki jo je treba vrniti*; embalaža fakturirana, vračunana *doštavek v računu, da embalaže ni treba posebej plačati in tudi ne vrniti*

embalázni -a -o prid. *ki se nanaša na embalažo*: embalažni stroški; embalažna klavzula

embárgo -a m **1.** *začasno zadržanje tujih ali domačih ladij v domačem pristanišču ali v domačih vodah iz določenih razlogov* **2.** *prepoved izvoza določenega blaga*, npr. *orožja, streliva, zlata*

emblém -a m *likovno znamenje, ki simbolizira kako pripadnost, dejavnost*: državni emblem *grb, zaštava ipd.*

emfitévta -e ž *dedni zakupnik* (rim. pr.)

emfitévza -e ž *dedni zakup* (rim. pr.)

emigrácija -e ž **1.** *izseljevanje iz države* **2.** *vsiljenci iz kake države*: ekonomska, politična

emigracija
emigrácijski -a -o prid. *ki se nanaša na emigracijo (1)*: emigracijsko območje
emigránt -a m *kdor se izseli iz države*, sin. *izseljenec*
emigrántka -e ž *ženska oblika od emigrant*, sin. *izseljenka*
emigrántski -a -o prid., v zvezi: emigrantska vlada vlada, ki zaradi okupacije ali izgube oblasti v državi deluje v tujini in je mednarodno priznana
emisíja -e ž **1.** *izdajanje in dajanje v obtok*: primarna denarna emisija; emisija bankovcev, kolkov, vrednostnih papirjev **2.** *oddaja*: radijska, televizijska emisija **3.** *izpuščanje škodljivih snovi v zrak*
emisíjski -a -o prid. *ki se nanaša na emisijo (1)*: emisijski tečaj vrednostnih papirjev sin. *izdajni tečaj vrednostnih papirjev*; emisijska cena obveznic; emisijska politika
emitěnt -ěnta m *izdajatelj denarja ali vrednostnega papirja*
emitírati -am nedov. in dov. *izdajati in dajati v obtok*: emitirati obveznice
empíríčni -a -o prid., v zvezi: empirična metoda metoda, ki temelji na praktičnih izkušnjah
ÉMŠO -A in **ěmšo** -a m, krat. *enotna matična številka občana*
enák -a -o prid., v zvezi: načelo enake volilne pravice načelo, po katerem ima vsak volivec le en glas in ima glas vsakega volivca enako vrednost
enakoměren -rna -o prid. *ki se nanaša na sorazmerne dele*: enakomerno poplačilo upnikov
enakoměrnost -i ž, v zvezi: načelo enakomernosti poplačila upnikov načelo, po katerem so vsi upniki poplačani v sorazmernih delih
enakopráven -vna -o prid. **1.** *ki mu pripadajo enake pravice*: enakopraven pogodbenik; enakopravni narodi **2.** *ki zagotavlja enake pravice*: enakopraven položaj; enakopravna udeležba; enakopravno odločanje
enakoprávnošt -i ž *stanje, v katerem pripadajo vsem enake pravice*, sin. *enakošt (1)*: družbena, ekonomska, formalna, jezikovna, materialna, politična, pravna, verska enakopravnost; enakopravnost moških in žensk; enakopravnost narodov in držav; enakopravnost jezikov in pisav narodov in narodnosti Jugoslavije; enakopravnost udeležencev v obligacijskih razmerjih; enakopravnost pri zaposlovanju
enákost -i ž **1.** *stanje, v katerem pripadajo vsem enake pravice*, sin. *enakopravnost*: državljan-

ska, ekonomska, pravna, socialna enakost; enakost ljudi neglede na raso; enakost pred zakonom *stanje, v katerem so vsakomur z ustavo zagotovljene enake človekove pravice in temeljne svoboščine **2.** *enakovrednost*: enakost glasov pri glasovanju
enakovréden -dna -o prid. *ki ima enako vrednost*: enakovredno blago
enakovrédnost -i ž **1.** *lašnost, značilnost enakovrednega*: enakovrednost blaga **2.** v zvezi: vzročna teorija enakovrednosti pogojev *teorija o ekvivalenčni vzročnosti*
enakovrěsten -tna -o prid. *ki je enake vrste*: enakovrstni predmeti; enakovrstna dajatev, terjatev; enakovrstno blago
endogamíja -e ž *prepoved sklepanja zakonske zveze zunaj določene skupnosti*, ant. *eksogamija*
endogéni -a -o prid. *notranji*: endogeni vzroki hudodelštvenosti (krim.)
energětski -a -o prid. *ki se nanaša na energijo ali energetiko*: energetski inšpektorat; energetska bilanca, dejavnost, skupnost; energetsko soglasje
energíja -e ž *spodobnost telesa, da opravi delo*: zajeta energija *električna, jedrska, parna, sončna, toplotna, vetrna, vodna*
en gros [an gró] prisl., fr. *na debelo*: trgovina en gros
enkláva -e ž *zemljišče ali ozemlje, obdano z zemljiščem ali ozemljem drugega lastnika ali druge oblašti*: odprava enklav
enkrátni -a -o prid. **1.** *ki nima ponovitve*: enkratni davek, delikt, dohodek; enkratna dajatev, odškodnina; enkratno darilo, plačilo **2.** v zvezah: enkratni povratek *štoritev kaznivega dejanja, katerega štorilec je bil pred tem obsojen samo enkrat*; enkratni štorilec
ěnodómni -a -o prid., v zvezi: enodomni parlamentarni sistem *parlamentarni sistem, v katerem je samo ena zbornica*
enójnik -a m *spis, listina v enem izvodu*, sin. *unikat*
enoštávni -a -o prid., v zvezah: enoštavno kaznivo dejanje *kaznivo dejanje, katerega zakonski dejanski štan ne obsega že drugih kaznivih dejanj*, ant. *seštevljeno kaznivo dejanje*
ěnoštěpenjski -a -o prid., v zvezi: enoštopenjski poštopek *poštopek, ki ima eno samo štopnjo*
ěnoštránski -a -o prid. *ki se nanaša na en subjekt*: enoštranski gospodarski posel *posel, pri katerem je vsaj ena štranka gospodarska organizacija*; enoštranski pravni posel *pravni posel, ki nastane že po izjavi volje ene štran-**

ke, npr. oporoka; enoštranski trgovinski posel posel, pri katerem je vsaj ena stranka trgovec; enoštranska izjava volje javna obljuba nagrade ipd. ênoštrânsko prisl.: enoštransko obvezna pogodba pogodba, pri kateri je samo ena stranka zavezana drugi, npr. posojilo

enôta -e ž del večje celote z določenimi značilnostmi: časovna enota ki se upošteva pri računanju procesnih rokov, prošlošnih kazni, npr. dan, mesec, leto; davčna enota osnovna količina predmeta, po kateri se odmerja davek; delovna enota; denarna enota dinar, tolar, marka ipd.; ekonomska, federalna, obratna, organizacijska enota; političnoteritorialna enota npr. občina, republika, federacija do l. 1963; poslovna, samoštojna, volilna enota; utežna, valutna enota; enota delovne obveznosti za oborožene sile SFRJ; enota temeljnega sodišča; enota tovara tovorek; decentralizacija podjetja na ekonomske enote

enôten -tna -o prid. ki velja za vse primerke svoje vrste enako: enoten carinski sistem; enoten davek, denar, devizni trg; enoten monetarni in devizni sistem; enotna cena, carinska stopnja; enotna emisija sodnih, upravnih kolkov; enotna kazen ena kazen za več kaznivih dejanj istega storilca ob sojenju za vsa dejanja skupaj; enotna kaznovalna politika; enotna klasifikacija dejavnosti; enotna obreštna mera; enotna tarifa; enotna uporaba zakona; enotno dejanje dejanje, ki se opravi brez prekinitve; enotno menično pravo; enotno sosporništvo sosporništvo, pri katerem je spor mogoče rešiti le na enak način za vse sospornike **enôtni** -a -o **1.** ki ni razdeljen na več vrst, skupin: enotni sindikat; enotna oblast **2.** v zvezi: enotna matična številka občana (krat. EMŠO) trinajstmešno število kot identifikacijski znak za povezovanje podatkov v uradnih evidencah, ki se vodijo o občanu v republiki

ênôtirnost -i ž, v zvezah: enotirnost kazenskih sankcij ena sama vrsta kazenskih sankcij, sin. monizem kazenskih sankcij; enotirnost uprave državna uprava brez samouprave

enôtnost -i ž lašnost, značilnost enotnega: enotnost carinskega ozemlja; enotnost judikature enotna uporaba zakona v vsej državi; enotnost oblasti ant. delitev oblasti; kršitev enotnosti jugoslovanskega trga; načelo enotnosti glavne obravnave (pošt.)

enovit -a -o prid., v zvezi:enovita stvar stvar, ki ni sešlavljena, npr. posamezna žival, posamezen

tram, kamen

ênožénstvo -a s zakonska zveza moža z eno ženo, sin. monogamija

enumeracijski -a -o prid. ki se nanaša na naštevavanje: enumeracijski sistem sistem naštevanja česa v zakonu; enumeracijska metoda

épikontinentálni -a -o prid., v zvezi: epikontinentalni pas del morskega dna in podzemlja ob obali zunaj teritorialnega morja, na katerem ima država suvereno pravico do raziskovanja in izkoriščanja naravnih bogastev

equity -ja [ékviti] m, angl. **1.** pravo pravičnosti, ki je korektiv in dopolnilo občega prava ter sestavina njegovega razvoja (angl. pr.) **2.** osnovni kapital kapitalске družbe

erár -ja m **a)** državna blagajna, sin. fiskus (a) **b)** državno premoženje, sin. fiskus (b)

erozija -e ž škodljivo delovanje vode, ledu in vetra na zemeljsko površje: varstvo pred erozijo **erozijski** -a -o prid., v zvezi: erozijsko območje območje, na katerem deluje erozija in se izvajajo protierozijski ukrepi

eshatokól -a m zaključni del lišine (pr. zg.)

eskómpt -a m eskont

eskónt -a m nakup še nezapadlih vrednostnih papirjev z odbitkom obresti od dneva odkupa do dneva zapadlosti: bančni eskont; eskont blagajniškega zapisa, menice, obrešnega kupona, vrednostnega papirja

eskontírati -am dov. in nedov. kupiti še nezapadle vrednostne papirje z odbitkom obresti od dneva odkupa do dneva zapadlosti: eskontirati menico **eskontírani** -a -o: eskontirana menica

eskóntni -a -o prid. ki se nanaša na eskont: eskontni kredit, obračun, odbitek; eskontni posli; eskontna banka; eskontna stopnja obreštna mera, po kateri centralna banka eskontira poslovne menice; eskontne obresti

eskórta -e ž spremstvo s stražo, npr. pripornika, zapornika

eskortírati -am nedov. in dov. spremljati koga s stražo

essentialia negotii [esenciália negócii] lat. bistvene sestavine, brez katerih pravni posel ne more nastati

etalón -a m izhodiščno, prvotno merilo za mersko enoto

etát -a m **1.** proračun **2.** zvezi: gozdni etat za enoletni posek določena količina lesa

etatístični -a -o prid. ki se nanaša na etatizem: etatišični normativizem; etatišični socializem administrativni socializem

etatizacija -e ž *uvajanje etatizma*

etatizem -zma m *izključno državno vodenje družbenih zadev: revolucionarni etatizem*

etažni -a -o prid. *ki se nanaša na etažo: etažni laštnik; etažna laštnina laštnina na delu stavbe, npr. na stanovanju, poslovnem prostoru*

étika -e ž *moralna načela, norme ravnanja v določenem poklicu: izvedenska etika; poklicna etika npr. etika sodnikov, odvetnikov, novinarjev, zdravstvenih delavcev; kodeks odvetniške poklicne etike; kodeks sodniške etike*

evakuacija -e ž *preselitev: načrtovana evakuacija; obvezna evakuacija prebivalstva z določenega ozemlja; odrediti, izvršiti evakuacijo*

eventuálni -a -o prid., v zvezah: *eventualni naklep naklep, pri katerem storilec ne želi posledice kaznivega dejanja, jo pa predvideva in vanjo privoli; eventualna maksima (pravd. pošl.)*

evidenca -e ž *namensko in sistematično spremljanje, vpisovanje podatkov o čem ali zbirka podatkov, sin. razvid: kazenska evidenca o kazenskih obsodbah; knjigovodska, kriminalistična, matična, vojaška evidenca; evidenca morskih čolnov; evidenca obsojencev; evidenca obveznikov civilne zaščite; evidenca odvetniških pripravnikov; evidenca podstanovanjskih pogodb; evidenca pogodb o izvajanju investicijskih del v tujini; evidenca prebivalstva; evidenca registriranih vozil; evidenca volivcev; evidenca o carinskem blagu; evidenca o eksplozivnih snoveh; evidenca o jedrskih gorivih; evidenca o predmetih kulturne in umetniške vrednosti; evidenca o proizvodnji strupov in prometu z njimi; evidenca o vzgojnih ukrepih; evidenca o začasnem uvozu blaga; brisati, črtati iz evidence; voditi evidenco;*

vpisati v evidenco; imeti v evidenci

evidenčni -a -o prid. *ki se nanaša na evidenco: evidenčni karton; evidenčni list čolna ipd.; evidenčni načrt komunalnih naprav temeljni grafični dokument zbirnega katastra komunalnih naprav; evidenčna kartica, knjiga, služba, številka*

evidentiranje -a s *vodenje evidence o čem: evidentiranje hišnih števil; evidentiranje investicij, računov*

evidentirati -am nedov. in dov. *voditi evidenco o čem: evidentirati cene evidentiran -a -o: lista evidentiranih kandidatov*

evikcija -e ž *odvzem stvari pridobitelju po tretji osebi na podlagi njene pravice, ki je nastala pred pridobitvijo*

evolucija -e ž *poslojno spreminjanje česa, navadno v popolnejšo, bolj dovršeno obliko*

evtanazija -e ž *pospešitev smrti neozdravljivo bolnega*

ex offo [eks ófo] (lat. ex officio) *po uradni dolžnosti: zagovornik ex offo*

ex quay [eks kéj] angl. (z obale) *prevozna klavzula, po kateri mora prodajalec dati kupcu blago na razpolago na pomolu ali na obali določenega pristanišča do l. 1990*

ex ship [eks šíp] angl. (z ladje) *prevozna klavzula, po kateri mora prodajalec dati kupcu blago na razpolago na določeni ladji v namembnem pristanišču do l. 1990*

ex works [eks vórks] angl. (iz tovarne) *prevozna klavzula, po kateri mora prodajalec dati kupcu blago na razpolago na določenem kraju, npr. v tovarni, rudniku, skladišču*

factoring [fáktoring] neskl. prid., angl., v zvezi: factoring pogodba pogodba, s katero se prodajalec zaveže, da bo vse terjatve iz tekočih poslov ponudil faktorju, ta pa ima pravico, da dvomljive terjatve odkloni

facultas alternativa [fakúltas alternatíva] lat. alternativno upravičenje

fájda -e ž napovedani boj med fevdalci za razreševanje zasebnih sporov (pr. zg.), sin. zasebni boj

faksímile -a m natančen, navadno fotografski posnetek izvirnika, rokopisa, podpisa, tiska ipd.

fákt -a m dejstvo: tabela faktov (pošt.)

fáktor -ja m **1.** kar deluje, vpliva na kaj ali povzroča določeno dogajanje, sin. dejavnik: produkcijski faktor npr. delo, kapital, zemlja; faktorji delovne storilnosti; faktorji kriminalitete povzročitelji **2.** vodja oddelka v tiskarni **3.** število, ki se množi ali s katerim se množi **4.** podjetje, ki odkupuje terjatve pri factoringu

fáktorski -a -o prid. ki se nanaša na factoring: faktorski posel; faktorska pogodba; faktorske storitve

faktúra -e ž v gospodarskem pravu račun za blago ali storitve: konzularna faktura ki ji je priloženo konzularno potrdilo o izvoru blaga; pro forma faktura navidezna faktura; začasna faktura izdana pred opravljeno dobavo blaga ali pred storitvijo, sin. predfaktura; izdati fakturo

fakturíranje -a s glagolnik od fakturirati: fakturiranje blaga, pogodbene kazni

fakturírati -am dov. in nedov. sestaviti, izdati fakturo: fakturirati blago **fakturirani** -a -o: fakturirana realizacija vrednost prodanih predmetov ali storitev po izdanih računih; fakturirane storitve; fakturirano blago

faktúrni -a -o prid., v zvezah: fakturni znesek cena blaga ali storitve na fakturi; fakturna klavzula prodajalčeve pripombe in pogoji na fakturi; fakturna knjiga knjiga, v katero se vpisujejo podatki o izdanih računih; fakturna tožba tožba na podlagi fakture; fakturna vrednost vrednost, izkazana na fakturi; fakturno pismo pismo, priloženo fakturi

fakultatívni -a -o prid. **1.** neobvezni: fakultativni

preklic pogojne obsodbe; fakultativni pripor pripor, katerega odreditev je prepuščena preiskovalčevi presoji (kaz. pošt.), sin. neobvezni pripor; fakultativna obramba obdolženca obramba, pri kateri dobi obdolženec na voljo zagovornika ali si ga vzame sam **2.** v zvezah: fakultativna obveznost, terjatev obveznost, terjatev, pri kateri je v zavezi en predmet, izpolnitev pa je mogoča z izročitvijo drugega predmeta

fakultatívnošt -i ž neobveznost

fakultéta -e ž najvišja znanstvena in izobraževalna ustanova: pravna fakulteta; delegacija fakultete; upravljanje fakultete

fakultétni -a -o prid. ki se nanaša na fakulteto: fakultetni statut, svet; fakultetni organi; fakultetna izobrazba

falsus procurator [fálzus prokurátor] lat. dozdveni, neupravičeni zaštopnik

falzificiranje -a s ponarejanje

falzificirati -am dov. in nedov. ponarediti (1): falzificirati denar, lištino, mere, uteži

falzifikácija -e ž ponareditev (1): intelektualna falzifikacija lištine naprava prištno lištine z lažno vsebino; materialna falzifikacija lištine naprava krive lištine ali predrugačenje prave lištine; falzifikacija denarja

falzifikát -a m ponaredek

falzifikátor -ja m ponarejevalec

farmácija -e ž veda o zdravilih: diplomirani inženir farmacije

farmakopéja -e ž uradni seznam zdravil, ki se smejo pripravljati in prodajati v lekarnah, sin. lekarniška knjiga

FÁS in **fás** -a m, krat. (angl. free alongside ship franco zraven ladje) prevozna klavzula, po kateri mora prodajalec spraviti blago zraven ladje

fascíkel -kla m sveženj spisov, lištin

****fasíja** -e ž davčna napoved

fašíščični -a -o prid. ki se nanaša na fašizem: fašistična država

fašízem -zma m (it. fascismo) po prvi svetovni vojni v Italiji nastalo nacionalistično, totalitarno, protidemokratsko, protisocialistično in protikomunistično gibanje

favor defensionis [fávor defenziónis] lat. *ugodnosti obrambe, ki jih daje obdolžencu zakon* (kaz. poš.)

favoriziranje -a s *dajanje prednosti komu na škodo drugega*, sin. *pogodovanje*

favorizirati -am nedov. *dajati komu prednost na škodo drugega*: favorizirati kupce, upnike

fáza -e ž *štopnja v razvoju, poteku česa*

federácija -e ž *politična tvorba, ki združuje dve ali več enakopravnih in relativno samošojnih državnih enot*, sin. *zvezna država*

federalizem -zma m **1.** *ustavna oblika države, sestavljene iz federalnih enot* **2.** *gibanje za federalno ureditev države*

federalni -a -o prid. *ki se nanaša na federacijo*: federalni proračun, zakon; federalna država, enota, uprava, ustanova, vlada

federativni -a -o prid. *zvezni*: federativna republika; federativna ureditev države

felonija -e ž *nezvestoba v fevdnem razmerju* (pr. zg.)

feriálni -a -o prid., v zvezi: **ferialne zadeve zadeve, ki se rešujejo tudi ob sodnih počitnicah*

févd -a m *premoženje (nepremičnina, pravica do dohodka, z dohodki povezana funkcija), s pridržkom prepuščeno za opravljanje nedelovnih storitev, npr. vojaške službe* (pr. zg.): cerkveni, svetni fevd; deželni, državni fevd; kmečki fevd *ki praviloma našlana na izkrčeni gmajni*, sin. *rovtaški fevd*; rovtarski fevd gl. *kmečki fevd*; viteški fevd; fevd mošnjčka *praviloma fevd meščana*; fevd službe; imeti, podeliti fevd; oddati in fevd

fevdálec -lca m *pripadnik fevdalnega razreda* (pr. zg.)

fevdalizácija -e ž *uvajanje ali širjenje fevdalnega sistema* (pr. zg.)

fevdalizem -zma m *razredna družbenogospodarska ureditev, ki temelji na prevladujoči agrarni proizvodnji in v kateri je glavno razmerje med zemljiškimi gospodi in podložniki* (pr. zg.), sin. *fevdalni sistem*

fevdálni -a -o prid. *ki se nanaša na fevdalce ali fevdalizem* (pr. zg.): fevdalni red fevdalni sistem; fevdalni sistem *razredna družbenogospodarska ureditev, ki temelji na prevladujoči agrarni proizvodnji in v kateri je glavno razmerje med zemljiškimi gospodi in podložniki*, sin. *fevdalizem*; fevdalna država država, v kateri prevladuje fevdalni sistem; fevdalna laštnina *višja fevdalčeva in nižja podložnikova laštnina na istem zemljišču*; fevdalno pravo pravo fevdalne družbe; fevdalno razmerje *razmerje med zemljiškim gospodom in podložniki*

févdni -a -o prid. *ki se nanaša na fevd* (pr. zg.):

fevdni gospod, sodnik; fevdni spor; aktivna, pasivna fevdna sposobnost; fevdna knjiga, liština, podelitev, prisega; fevdna vez, zvestoba; fevdno nasledstvo; fevdno pravo pravo, *ki ureja razmerja med fevdnim gospodom in vazalom*; fevdno razmerje *razmerje med fevdnim gospodom in vazalom*

févdstvo -a s *skupnost razmerij na podlagi fevda* (pr. zg.)

fidejkomís -a m **1.** v zvezi: *rodbinski fidejkomis rodbinsko premoženje, ki ga vsakokratni uživalec ne sme odtujiti in ga mora zapuščiti določnemu nasledniku* (pr. zg.), sin. *fidejkomisno premoženje* **2.** *volilo, naloženo s prošnjo* (rim. pr.)

fidejkomisár -ja m *uživalec fidejkomisa*

fidejkomisárni -a -o prid., v zvezah: **fidejkomisarna substitucija določitev dediča (fidejkomisarja) svojemu dediču (fiduciarju)*; **prepoved fidejkomisarne substitucije*

fidejkomísni -a -o prid. *ki se nanaša na fidejkomis*: fidejkomisni pričakovalec (pr. zg.); fidejkomisni dolgovi; fidejkomisno premoženje *rodbinsko premoženje, ki ga vsakokratni uživalec ne sme odtujiti in ga mora zapuščiti dolžnemu nasledniku* (pr. zg.), sin. *rodbinski fidejkomis*

fiduciánt -a m *odtujitelj pri fiduciarnem poslu*

fiduciár -ja m **1.** *pridobitelj pri fiduciarnem poslu* **2.** *oseba, ki ji je naložen fidejkomis* **3.** **dedič, ki mu je naložena fidejkomisarna substitucija*

fiduciárni -a -o prid., v zvezah: *fiduciarni denar papirnati denar, izdan na podlagi vrednostnih papirjev*; *fiduciarni laštnik laštnik, obligacijsko zavezan, da štev vrne*; *fiduciarni posel posel, pri katerem ena oseba (fiduciant) prenese svojo pravico na drugo osebo (fiduciarja), ta pa jo mora po prenehanju določenega pravnega razmerja vrniti fiduciantu, npr. prenos laštninske pravice zaradi zavarovanja terjatve*; *fiduciarno razmerje razmerje, ki temelji na zaupanju*

fikcija -e ž *kar v resničnosti ne obstaja*: pravna fikcija *neresnično, ki se po pravnem predpisu šteje kot resnično, npr. otrok, ki je že spočet ob uvedbi dedovanja, velja za rojenega, če se kasneje rodi živ*; fikcija državljanstva (rim. pr.); fikcija smrti vojnega ujetnika (rim. pr.)

fiksni -a -o prid. **1.** v zvezah: *fiksni odbitek odbitek v določenem znesku*; *fiksni proizvodjalni stroški proizvodjalni stroški, katerih obseg ni odvisen od obsega proizvodnje*; *fiksna pogodba pogodba, ki se mora izpolniti v določenem roku*; *odprava s fiksnim plačilom pri špediterski pogodbi* **2.** v zvezi: *fiksna ideja blodna misel, bolezenska predšava*

fiktívni -a -o prid. **1.** *ki v resničnosti ne obstaja*:

- fiktivni dobiček, posel; fiktivni posestnik (rim. pr.); fiktivna pogodba **2.** v zvezah: fiktivni tečaj denarja *umetni, nepravilni tečaj denarja*; fiktivno državno ozemlje *državno ozemlje, razširjeno na domače ladje in domača letala*
- filiála** -e ž *podružnica*: agencijska filiala; filiala banke, podjetja
- film** -a m *umetniško delo iz slik, posnetih na filmski trak*: domači, tuji film; izposojeni, koprodukcijski, televizijski, uvoženi film; izvoz, uvoz filmov; predvajanje, proizvodnja, snemanje filmov; komisija za pregled filmov; promet s filmi
- filmski** -a -o prid. *ki se nanaša na film*: filmski avtor, delavec, prispevek, proizvajalec; filmski svet *družbeni organ upravljanja v organizaciji s področja kinematografije*; filmski umetnik; filmske novice; arhivsko filmsko gradivo; prepoved filmskega snemanja v sodni dvorani (kaz. post.)
- filozofija** -e ž *veda, ki proučuje naravo sveta, njegov uštroj in položaj človeka v njem*: pravna filozofija
- finalni** -a -o prid. *končni*: finalni izdelek
- fináncé** -nanc ž, mn. *denarna sredstva za omogočanje kakega dela, dejavnosti*: javne, komunalne, mednarodne, občinske finance; republiški, zvezni sekretariat za finance
- financiranje** -a s *denarno omogočanje kakega dela, dejavnosti*: deficitarno, dolgoročno, neodplačno financiranje; začasno financiranje *če proračun ni pravočasno sprejet*; financiranje družbenopolitičnih skupnosti; financiranje samoupravnih interesnih skupnosti
- finánčni** -a -o prid. *ki se nanaša na finance*: finančni efekt; finančni ekspeze *obrazložitev proračuna ob njegovi predložitvi*; finančni kapital *kapital za financiranje gospodarstva*; finančni kazalec; finančni načrt *načrt o gospodarjenju z denarnimi sredstvi*; finančni plan *finančni načrt*; finančni predpis; finančni program *predpis, ki določa sredstva, naloge in ukrepe za trajnejše družbene potrebe*; *finančni prokurator *pooblaščenec pravovaršvenega organa za državno premoženje* do l. 1928; finančni revizor; finančni sistem *celota institucij, instrumentov in norm, s katerimi družbena skupnost ureja gospodarjenje z denarjem*; finančni uspeh; finančni zakon *zakon o državnem proračunu*; finančni instrumenti *ukrepi za doseganje finančnih ciljev*; finančna disciplina; finančna izravnava **a)** *razdelitev finančnih sredstev med družbenopolitične in interesne skupnosti* **b)** *zagotovitev dopolnilnih sredstev finančno šibkejšim skupnostim*; finančna menica *menica za kritje prejetega denarnega kredita*; finančna olajšava; finančna organizacija *banka ipd.*; finančna politika; *finančna prokuratura *pravovaršveni organ za državno premoženje* do l. 1928; finančna uprava; finančna veda; finančne razmere; finančno breme, gospodarstvo, knjiženje, kritje, poslovanje; finančno pravo *pravni predpisi, ki urejajo zbiranje, varovanje in razdelitev sredstev za družbene potrebe*; finančno stanje
- finánčnooprávní** -a -o prid. *ki se nanaša na finančno pravo*: finančnoopravni ukrep; finančnoopravna določba
- fingírati** -am nedov. in dov. *prikazovati kaj izmišljenega ali lažnega kot resnično*, sin. *hliniti*: fingirati neprištevnoš **fingírani** -a -o *navidezni*: fingirani samomor *umor, ki mu storilec da videz samomora*, prim. *disimulirani umor*; fingirani vlom
- firma** -e ž **1.** *ime, pod katerim posluje gospodarska družba ali samošojni podjetnik posameznik*: individualna firma; nameravana firma *ki se vpiše v sodni register, ne da bi bila hkrati ustanovljena družba*; stvarna firma *ki označuje predmet poslovanja*; jezik firme; nepravilna uporaba tuje firme (kaz.); skrajšana označba firme; sprememba, varstvo firme; vpis firme v sodni register **2.** *podjetje*: trgovinska firma; predstavništvo, zaštopanje tujih firm
- fírmski** -a -o prid. *ki se nanaša na firmo*: firmsko pravo
- fiskalizém** -zma m *enoštransko prizadevanje za čim večje javne prejemke*
- fiskální** -a -o prid. *ki se nanaša na javne datavte*: fiskalni sistem; fiskalni urad; fiskalna carina, politika; fiskalne obveznosti; fiskalno pravo
- fískus** -a m **a)** *državna blagajna*, sin. *erár (a)* **b)** *državno premoženje*, sin. *erár (b)*
- fízični** -a -o prid. **1.** *telesni (1)*: fizični odpor; fizična sila; fizično prisiljevanje **2.** *stvarni, predmetni*: fizični del stvari sin. *realni del stvari*; fizična delitev stvari *delitev stvari same*, sin. *realna delitev stvari*; fizična napaka stvari **3.** v zvezi: fizična oseba *človek kot nosilec pravic in obveznosti*
- fízikát** -a m, v zvezi: *meštni fizikat *meštni zdravstveni urad*
- flagránten** -tna -o prid. *zelo očiten*: flagrantna kršitev zakona
- flotátní** -a -o prid., v zvezah: flotantna policia *policia, ki se nanaša na flotantno zavarovanje*; flotantno zavarovanje *zavarovanje za vsakokratno skupno vrednost, npr: zaloge*

fluktuácija -e ž **1.** naraščanje in padanje: fluktuacija cen **2.** menjavanje zaposlitve: fluktuacija delovne sile

FÓB in **fób** -a m, krat. (angl. free on board *franko ladja*) prevozna klavzula, po kateri mora prodajalec spraviti blago na krov ladje

fóčanski -a -o prid., v zvezi: Fočanski predpisi predpisi o uštanavljanju, organizaciji in delu narodnoosvobodilnih odborov, sprejeti februarja l. 1942 v Foči pri pravnem odseku vrhovnega štaba NOV

fónd -a m **1.** sredstva, zbrana za določen namen, sin. sklad (1): dispozicijski fond namenjen svobodnemu razpolaganju, sin. dispozicijski sklad; plačni fond za plače; poslovni, rezervni, specialni fond **2.** celotna količina stvari na kakem področju, sin. sklad (2): blagovni fond v določenem gospodarstvu razpoložljivo blago, sin. blagovni sklad

fontologija -e ž, v zvezi: pravna fontologija nauk o pravnih virih

FÓR in **fór** -a m, krat. (angl. free on rail *franko vagon*) prevozna klavzula, po kateri mora prodajalec naročiti vagon in nanj naložiti blago

forénzični -a -o prid. sodni: forenzična psihiatrija, psihologija

fórma -e ž oblika (1)

formácija -e ž **1.** v zvezi: bojna formacija vojaški oddelek **2.** ureditev (3): družbena formacija

formalizem -zma m **1.** strogo upoštevanje oblike **2.** togo poudarjanje oblike na škodo bišva, vsebine

formálni -a -o prid., v zvezah: formalni preizkus odločbe preizkus odločbe glede na pravila postopka; formalni zakon zakon, ki ureja postopek, proces; formalna dokazna teorija dokazna teorija, po kateri je sodnik pri presoji dokazov vezan na dokazna pravila (pošt.), sin. legalna dokazna teorija, sin. zakonska dokazna teorija; formalna koncepcija kaznivega dejanja koncepcija, po kateri zakon določa znake kaznivega dejanja; formalna obnova kazenskega postopka obnova kazenskega postopka na podlagi obnovitvenih razlogov (kaz. pošt.), sin. prava obnova kazenskega postopka; formalna obramba obdolženca obramba po kvalificiranem zagovorniku; formalna pogodba pogodba, katere veljavnost je odvisna od določene oblike; formalna pomanjkljivost vloge; formalna pravnomočnost neizpodbojnost odločbe z rednimi pravnimi sredstvi; formalna sodba zavrnilna sodba (kaz. pošt.); formalno pravo procesno pravo; formalno so-sporništvo; formalno zaslišanje obdolženca zaslišanje po

predpisih zakona

formálnoprávni -a -o prid. ki se nanaša na formalno pravo: formalnopravni predpisi

formálnost -i ž obličnost, npr. pri napravi oporoče: izpolniti, upoštevati formalnosti

fórmula -e ž predpisano besedilo, npr. za slovesno izjavo, zaprisego

formulár -ja m tiskovina za vpis določenih podatkov, sin. obrazec (2): izpolniti formular

formulárni -a -o prid., v zvezah: formularna knjiga zbirka obrazcev, npr. za pravdni, izvršilni postopek; formularna pogodba pogodba v obliki formularja, v katerega se vnesejo samo še individualni podatki, npr. zavarovalna pogodba

formulírati -am dov. in nedov. izoblikovati končni predlog na glavni obravnavi: formulirati obtožnico; formulirati zakonsko besedilo

fórum -a m **1.** v starem Rimu trg, določen za trgovanje, ljudske zbere in sodne obravnave **2.** sodišče, sodstvo, zlasti s krajevno pristojnostjo: forum contractus lat. pristojnost po kraju sklenitve pogodbe; forum delicti commissi lat. pristojnost po kraju storitve kaznivega, škodnega dejanja; forum domicilii lat. pristojnost po stalnem prebivališču tožene stranke; forum ordinatum lat. odrejena pristojnost; forum rei sitae lat. pristojnost, določena po kraju, kjer je nepremičnina

FÓT in **fót** -a m, krat. (angl. free on truck *franko kamion*) prevozna klavzula, po kateri mora prodajalec naročiti tovornjak in nanj naložiti blago

fotografiranje -a s prenašanje s fotografskim aparatom na filmski trak: neupravičeno fotografiranje vojaškega objekta ali bojnega sredstva (kaz.)

fotográfski -a -o prid. ki se nanaša na fotografiranje: avtor fotografskega dela

fótotelegrám -a m telegrafsko sporočilo, posredovano na elektromagnetni način

frankírati -am dov. in nedov. nalepiti na pošiljko poštno znamko kot dokaz plačane poštnine

frankírni -a -o prid., v zvezi: frankirni stroj pripraviva za žigovanje z žigom, ki nadomešča poštno znamko, sin. poštninski stroj

fránko prisl. **1.** klavzula v pogodbi, ki označuje, kam mora prodajalec na svoje stroške dostaviti blago: franko vagon **2.** klavzula v fakturi, ki označuje, da so v ceno vračunani stroški embalaže in prevoza

fransíza -e ž, v zvezah: integralna franšiza pogodbeno dogovorjen znesek, do katerega zavarovalnica škode ne poravnava, nad tem zneskom pa jo

poravna v celoti; odbitna franšiza pogodbeno določen znesek škode, do katerega zavarovalnica ne jamči in jo trpi zavarovanec

fratríja -e ž *bratstvo (1)* (pr. zg.)

fravdulózen -zna -o prid. *goljufiv, nepošten*: fravdulozno dejanje, ravnanje

frekvénca -e ž **1.** *število nihajev v časovni enoti* **2.** *območje z določeno valovno dolžino elektromagnetnega valovanja, na kateri poteka prenos zvoka na daljavo*: radijske frekvence; razdelitev in uporaba frekvenc

frónta -e ž **1.** *bojna črta* **2.** *trdno povezana organizacija*: Ljudska fronta; Osvobodilna fronta (slovenskega naroda) (krat. OF) *slovenska narodnoosvobodilna organizacija, ustanovljena l. 1941*

frustrácija -e ž *izjalovitev izpolnitve, npr. zaradi uničenja švari*

fundácija -e ž *namensko, na ustanovni namen vezano premoženje, navadno s pravno osebnostjo, sin. ustanova (1)*

fundírani -a -o prid., v zvezah: *fundirani davki davki, ki se pobirajo od premoženja; fundirana obveznica obveznica, pri kateri je za obrešovanje in odplačevanje določen poseben vir dohodkov*

fundus instructus [fúndus instrúktus] lat. *posestvo s potrebnim gospodarskim inventarjem*

fungírati -am nedov. *opravljati posel, delovati*

fúncija -e ž **1. a)** *delo, naloga*: izvrševati, opraviti funkcijo **b)** *uradna dolžnost ali položaj*: častna, družbena, javna, nadzorstvena, odborniška, samoupravna, sodna, sodniška, vodilna funkcija; konzularne funkcije; opravljanje funkcij; nosilci samoupravnih, javnih ali drugih družbenih funkcij; zaupati komu funkcijo; prevzeti funkcijo **2.** v zvezi: *procesne funkcije obtožba, obramba, sodba*

funkcíjski -a -o prid. *ki se nanaša na funkcijo (1)*:

*funkcijska doba skupščine doba delovanja skupščine; *funkcijska doklada *položajna doklada*

funkcionální -a -o prid., v zvezah: *funkcionalni izdatek švarni izdatek za specifične naloge javnega organa; funkcionalna pristojnost porazdelitev različnih pravosodnih funkcij v isti zadevi med različne organe, kot so preiskovalni sodnik, sodeči sodnik, pritožbeno sodišče ipd.; funkcionalno zemljišče zemljišče, ki je potrebno za redno rabo stavbe*

funkcionár -ja m *nosilec funkcije*: častni, državni, javni, konzularni, politični funkcionar; odgovornost, odštop funkcionarja; mandatna doba funkcionarja; postavljanje funkcionarjev

funkcionárka -e ž *ženska oblika od funkcionar*

fúnt -a m *stara utežna enota, približno pol kilograma*

fuzíja -e ž *združitve*: fuzija društev; fuzija podjetij ob prenehanju njihove samostojnosti

fuzionírati -am dov. in nedov. *združiti*: fuzionirati podjetja

G

garancija -e ž **1.** z dogovorom prevzeta odgovornost banke: bančna garancija; loro garancija ki jo da v korist domačega uporabnika tuj zavod ali na njegovo zahtevo narodna banka; noštro garancija ki jo da narodna banka tujini za domačega nalagodajalca **2.** prevzeto jamčevanje za kakovost izdelka in za brezplačno popravilo v določenem roku po nabavi: enoletna garancija; proizvajalčeva garancija; dati garancijo **3.** v zvezi: procesne garancije predpisi za varstvo pravic procesnih udeležencev **4.** jamštvo: garancije nevtralnosti določeni državi (mednar. pr.)

garancijski -a -o prid. ki se nanaša na garancijo: garancijski dogovor; garancijski list **a)** listina o jamčevanju za kakovost izdelka ali storitve **b)** listina o jamčevanju za brezhibno delovanje stvari, ki sodi v tehnično blago; garancijski pogoji; garancijski rok rok, v katerem lahko kupec zahteva od prodajalca oziroma proizvajalca popravilo ali zamenjavo stvari, ki ne deluje pravilno; garancijski zavezanec; garancijski znesek znesek, ki je položen pri banki za dovoljeni kredit; garancijska doba, funkcija indosamenta; garancijska izjava; garancijska pogodba pogodba o prevzemu nevarnosti, odgovornosti za opravljeno delo, dobavljeno stvar, uspeh, nastalo škodo; garancijska sankcija; garancijsko pismo listina o jamčevanju

garánt -a m jamčevalec

garántirati -am nedov. in dov. jamčiti **garántirani** -a -o *zajamčeni*: garantirani osebni dohodki; garantirana cena cena, ki je proizvajalcu uradno zagotovljena, sin. *zajamčena cena*; garantirana izpolnitev, preskrba

garántni -a -o prid. jamčevalni: garantna dolžnost; garantno pismo

garnizija -e ž stalna vojaška posadka v določenem kraju

gasilec -lca m kdor se poklicno ukvarja z gašenjem ali je član gasilskega društva

gasilka -e ž ženska oblika od gasilec

gasilni -a -o prid. ki je namenjen za gašenje: gasilna voda; gasilno orodje; gasilni prispevek

gasilski -a -o prid. ki se nanaša na gasilce: gasilski

dom, inšpektor; gasilski obveznik ob gozdnem požaru ipd.; gasilska četa, milica, organizacija; poklicna, prostovoljna gasilska enota; gasilska straža, zveza; gasilsko društvo

gasilštvo -a s dejavnost gasilcev: industrijsko, poklicno, prostovoljno gasilštvo

gaštáld -a m upravitelj gaštaldije (pr. zg.)

gaštaldija -e ž upravna enota v gospodstvu oglejskega patriarha (pr. zg.)

GÁTT -a m, krat. (angl. General Agreement on Tariffs and Trade) Splošni sporazum o carinskih tarifah in trgovini

genealóški -a -o prid., v zvezi: genealoško deblo grafični prikaz razvoja določene rodbine in rodbinskih zvez

generáljije -lij ž, mn. splošni podatki za ugotovitev istovetnosti osebe

generálni -a -o prid. **1.** ki je po pomembnosti na prvem mestu: generalni direktor; generalni konzulat; generalni sekretar npr. pri OZN; generalni štab; **generalna prokuratura vrhovno državno tožilstvo; generalna skupščina npr. OZN **2.** ki zajema vse: generalno pooblastilo splošno pooblastilo **3.** v zvezah: generalni agent zastopnik komitenta na obširnem območju, npr. v vsej državi; generalna havarija vsak strošek in škoda, namerno in preudarno povzročena, da se reši ladja, letalo ali tovor pred dejansko nevarnostjo, ki skupaj grozi vsem udeležencem v istem plovbnem podjemu, sin. velika havarija, sin. skupna havarija, prim. pomorska škoda; generalna klavzula pravno pravilo, katerega konkretno vsebino določi adresat glede na okoliščine posameznega primera, npr. načelo veštnosti in poštenja, nevdržnost zakonske zveze, primerna odškodnina; generalna prevecija odvracanje ljudi od kaznivih dejanj z zagrožitvijo s kaznimi

generálštáb -a m glavni vodšveni organ vrhovnega poveljnika

genérični -a -o prid. določen po vrsti, sin. vrštni (1): generični dolg; generični pojem splošni pojem; generična izpolnitev; generična obveznost obveznost, katere predmet je dajatev

genocíd

štvari, določenih npr. po številu, meri, teži, vzorcu; generična štvar; generično pooblaštilo pooblaštilo za vršilo poslov; ki ne sodijo v redno poslovanje, sin. vršino pooblaštilo

genocíd -a m *si sistematično popolno ali delno iztrebljanje kake narodnošne, etnične, rasne ali verske skupine (kaznivo dejanje zoper človečnosti):* biološki, fizični, kulturni genocíd; konvencija o preprečevanju in kaznovanju genocida

géns -a m **1. rod:** patricijski gens (rim. pr.) **2. skupnost ljudi v rodovno-plemnski skupnosti**

gentili -ov m, mn. *člani rimskega gena* (rim. pr.)

gentlemanski -a -o [džéntlmenski] prid., v zvezi: gentlemenski sporazum *brezoblični dogovor na čast in poštenje, zlašti med državami* (mednar. pr.)

geodét -a m *štrokovnjak za geodezijo z višjo ali visoko strokovno izobrazbo*

geodétski -a -o prid. *ki se nanaša na geodete ali geodezijo:* geodetski načrt, zavod; geodetski upravni organ; geodetska delovna organizacija; geodetska izmera, služba; geodetska prostorska dokumentacija; geodetska štoritev parcelacija zemljišč, ugotavljanje meje ipd.; geodetska uprava; temeljna geodetska točka *stalna izbrana točka na zemljišču, ki je podlaga za izmero zemljišč*

geodezija -e ž *nauk o merjenju in kartografskem upodabljanju zemeljskega površja*

geográfski -a -o prid. *ki se nanaša na določeno območje, teritorij:* geografsko poreklo vina

geométer -tra m *štrokovnjak za geodezijo s srednjo strokovno izobrazbo*

geometrija -e ž, v zvezi: *Volilna geometrija določanje volilnih enot za volitve poslancev glede na korišči štrank*

geométrski -a -o prid. *ki se nanaša na geometre:* geometrska služba

gerént -ênta m, v zvezi: **občinski gerent začasno poštavljeni predstojnik občinske uprave*

geréntski -a -o prid., v zvezi: **gerentski svet so-svet občinskega gerenta*

geruzija -e ž *svet dosmrtno izvoljenih starejših mož (gerontov) v Šparti* (pr. zg.)

gêslo -a s **1. kratko izražena programska misel:** volilno geslo **2. v zvezi:** hranilna vloga na geslo *hranilna vloga, ki jo varčevalec lahko dvigne, če pozna dogovorjeno besedo* **3. dogovorjena razpoznavna beseda v vojski**

gésta -e ž *gib:* razžalitev z gésto (kaz.)

geštápo -a m, krat. (nem. Geheime Staatspolizei) v nacistični Nemčiji *tajna državna policija*

géstija -e ž *poslovodstvo brez naročila*

geštíjski -a -o prid. *ki se nanaša na geštijo:* geštíjski zahtevek

gíbanje -a s **1. delovanje skupine za doseg določenega cilja:** delavsko, narodnošno, osvobodilno gibanje; narodnoosvobodilno gibanje **2. naraščanje in upadanje količine česa na določenem področju:** gibanje cen, kriminalitete, prebivalstva **3. bivanje, zadrževanje:** gibanje in muditev v obmejnem pasu, na mejnem prehodu; omejitev prostega gibanja *v obmejnem pasu ipd.;* svoboda gibanja in nastanitve

gíbki -a -o prid. **1. ki se da široko razlagati,** ant. *togi* (1): gibki predpis; gibki pravni posel; gibka pogodba **2. v zvezi:** gibka uštava *uštava, ki jo je mogoče spreminjati z lahko dosegljivim odstotkom glasov v parlamentu,* ant. *toga uštava*

gíbljivi -a -o prid. *ki se spreminja:* gíbljivi del osebne dohodka; gíbljivi prejemek; gíbljivi tečaj valute; gíbljiva pariteta *medsebojno razmerje vrednosti dveh valut, ki se spreminja,* sin. *dr-seča pariteta*

gílda -e ž *štanovsko združenje trgovcev v Nemčiji* (pr. zg.)

giljotína -e ž *naprava za obglavljanje, uvedena l. 1792 v Franciji*

glás -ú m **1. odločitev, mnenje posameznika pri glasovanju:** *odločilni glas *npr. predsednika sodnega senata pri enakem številu glasov; posvetovalni glas brez pravice odločanja; **virilni glas v predstavniskem telesu na podlagi položaja, npr. v deželnih zborih bivše Avstrije,* sin. ***glas virilišta; **glas virilišta gl. **virilni glas; oddati svoj glas; z večino glasov sprejet sklep* **2. v zvezah:** glas o kaznivem dejanju *nepreverjena vešt kot pobuda javnemu tožilcu za zbiranje podatkov, na podlagi katerih bi se ta odločil za uvedbo kazenskega poštopka; pravica na glasu ki je posnet na magnetofonski trak ali gramofonsko ploščo*

glasílo -a s *tiskano ali pisano sredstvo za razširjanje idej kake skupine, organizacije:* uradno glasilo; zaupno glasilo

glasíti se -ím se nedov., v zvezah: *izkaznica, obveznica se glasi na ime je na ime*

glásnik -a m (*uradno*) *glasilo*

glasník -a m *oklicevalec, oznanjevalec*

glasoválec -lca [-úç-] m *kdor glasuje:* glasovalec pri volitvah, v sodnem senatu, na seji

glasováлка -e [-úçk-] ž *ženska oblika od glasovalec*

glasoválni -a -o prid. *ki se nanaša na glasovanje:* glasovalni listek *glasovnica;* glasovalni odbor; glasovalni rovaš (pr. zg.); glasovalni seznam, zapisnik; glasovalna dolžnost, enota, pravica,

- skrinjica; glasovalno mešto; zloraba glasovalne pravice; imeti, izvrševati glasovalno pravico
- glasovanje** -a s *glagolnik od glasovati*: javno, neposredno, osebno, poimensko, posamično, tajno, ušno glasovanje; ponovno glasovanje prim. *revotacija*; glasovanje per rollam *odločanje s pismenim glasovanjem izven seje ob kroženju spisa* (pošt.); glasovanje po pošti; glasovanje z dviganjem rok, vstajanjem; glasovanje z liški; glasovanje z vzklikom *glasovanje z aklamacijo*; razveljaviti glasovanje; razglasiti, ugotoviti izid glasovanja; vzdržati se glasovanja; dati predlog na glasovanje
- glasovati** -tjem dov. in nedov. *ušno ali pismeno izraziti svojo odločitev ali mnenje, zlašti pri volitvah*: glasovati za predlog, proti predlogu; glasovati poimensko, po pošti
- glasóvnica** -e ž *lišek, na katerega glasovalec napiše svojo odločitev ali mnenje*: izpolnjena, neveljavna glasovnica; izpolniti, oddati glasovnico
- gláva** -e ž *uvodni del*: glava obtožnice, sodbe, vloge, zapisnika
- glavár** -ja m, v zvezah: deželni glavár **a)** *predstavnik deželnega kneza v glavnih meštih dežel* od 13. stol. dalje (pr. zg.) **b)** ***predsednik avtonomnega deželnega zbora* od l. 1860 do l. 1918; **okrajni glavár načelnik političnega okraja* do l. 1922; **rudarski glavár predstojnik za rudarstvo pristojnega upravnega organa*
- glavarína** -e ž *davek, ki se pobira od posameznika* (pr. zg.)
- glavárstvo** -a s *urad glavarja*: ***deželno glavárstvo*; **okrajno glavarstvo* do l. 1922; **rudarsko glavarstvo za rudarstvo pristojen upravni organ*
- glávna obravnáva** -e -e ž *narok, na katerem sodišče odloča o tožbi ali obtožbi*: končati, opraviti, nanovo začeti glavno obravnavo; nadaljevati glavno obravnavo *prekinjeno ali preloženo*; odložiti glavno obravnavo *če se še ni začela*; odrediti, razpisati glavno obravnavo; prekiniti glavno obravnavo *zaradi odnora ipd.*; preložiti glavno obravnavo *če se je že začela*
- glávni** -a -o prid. **1.** *ki je po pomembnosti na prvem mestu*: glavni dolg *dolg glavnega dolžnika*; glavni dolžnik *dolžnik, za katerega se druga oseba zaveže, da bo izpolnila njegovo obveznost, če je ne bo sam*; glavni element delnice, kupona za unovčenje dividende; glavni obrat; glavni pravni posel *npr. posojilna pogodba*; glavni storilec; glavni štab; glavni vrednostni papir *npr. plašč delnice, obveznice*, sin. *temeljni vrednostni papir*; glavna carinarnica; glavna dejavnost; glavna intervencija (pravd. pošt.); glavna kazen *smrtna kazen, zapor, denarna kazen*; glavna napaka izdelka; glavna obravnava → *glavna obravnava*; glavna pogodba *pogodba v razmerju do predpogodbe*; glavna skupščina; glavna stvar *npr. ladja, letalo, nasproti svojim pritiskom ali drevo nasproti plodovom*, sin. *matična stvar*; glavno mešto **2.** *ki ima večjo, največjo odgovornost*: glavni rabin; glavni urednik **3.** v zvezi: glavna knjiga **a)** *del zemljiške knjige, vpisnika ladij ipd.* **b)** *poslovna knjiga ali kartoteka, sestavljena iz sintetičnih kontov* (knjig.)
- glávnicá** -e ž **1.** *denarna sredstva, premoženje, ki prinašajo presežno vrednost*, sin. *kapital (1)*: delniška glavnicá; kritna glavnicá *ki je namenjena za kritje prevzetih obveznosti, npr. pri preživninskih pogodbah, pri življenjskem zavarovanju*; obratna glavnicá *ki je potrebna za obratovanje*; ustanovna glavnicá **2.** *osnovni del dolga, terjatve ali hranilne vloge*: posojilna glavnicá *znesek dolga*; plačilo glavnice in obresti; povračilo glavnice
- glávnični** -a -o prid. *ki se nanaša na glavnicó*: glavnični delež *delnica ipd.*; glavnični dolg *dolg brez obresti*; glavnični račun *knjigovodski račun o gibanju in stanju glavnice*; glavnična rezerva, vrednost; glavnične obresti; glavnično kritje *kritje z glavnicó*
- gledališki** -a -o prid. *ki se nanaša na gledališče*: gledališki abonma; gledališki igralec; gledališki red, statut; gledališki svet *samoupravni organ gledališča*
- glóba** -e ž, v zvezi: pogodbená *globa pogodbená kazen*
- globálni** -a -o prid. *celotni*: globalni račun; globalni prejemki; globalna dohodnina *dohodnina od celotnega dohodka*; globalna kvota, vsota
- globínski** -a -o prid., v zvezi: globinska psihologija *psihologija, ki proučuje človekovo podzaveš*
- glósa** -e ž *razlaga med vrstami ali na robu besedila*
- glosátor** -ja m *proučevalec in razlagalec rimskega prava v 12. in 13. stol.*
- gmájna** -e ž *skupna vaška zemlja* (pr. zg.), sin. *občina (3)*
- gmóten** -tna -o prid. **1.** *ki se nanaša na življenjsko raven*: gmotna pomoč, preskrba; gmotne razmere **2.** *premoženjski*: gmotna korišt; gmotna škoda *dejanska škoda in izgubljeni dobiček*, sin. *premoženjska škoda*; gmotno stanje
- góden** -dna -o prid., v zvezi z *biti*: pravdna zadeva je godna za razsojo *pravdna zadeva je zadoš*

razčiščena, pojasnjena (pošt.)

gojênc -nca m *človek, navadno mlajši, ki se vzgaja v kakem zavodu*: gojenec vojaške šole; gojenec vzgojnega zavoda, vzgojnega poboljševalnega doma

gojšče -a s *kraj, prostor, kjer se kaj goji*: gojšče divjadi, rib

gojitveni -a -o prid. *ki se nanaša na gojitev*: gojitveni potok, ribnik; gojitveni ukrepi; gojitvena voda *potok ali ribnik*; gojitveno lovišče

gojitveno-čuvájski -a -o prid. *ki se nanaša na gojitev in čuvanje*: gojitveno-čuvajska služba *služba, ki se izvaja na področju lova, ribolova*

****goldínar** -ja m (okrajš. gld.) *avštrijska denarna enota*

gôli -a -o prid. *ki je brez česa drugega*: gola laština; golo naključje; golo priznanje *priznanje brez podrobnosti* **gôlo** prisl., v zvezi z **na**: sečnja na golo sečnja, pri kateri na posekanem zemljišču ne ošlane nobeno drevo

golíca -e ž *neizpolnjena tiskovina, obrazec*, sin. *blanket*: čekovna, menična golica; izpolniti golico

goljûf -a m *kdor goljufa*

goljufáti -ám nedov. *okoriščati se z zmoto drugega, povzročeno z lažnim prikazovanjem ali s prikrivanjem dejanskih okoliščin*

goljufíca -e ž *ženska oblika od goljuf*

goljufíja -e ž *okoriščanje z zmoto drugega, povzročeno z lažnim prikazovanjem ali s prikrivanjem dejanskih okoliščin*: davčna, majhna, zavarovanjska goljufija; goljufija s krivim merjenjem; goljufija v službi; goljufija z izdajanjem nekritega čeka

goljufívec -vca m *kdor (rad) goljufa*

goljufívi -a -o prid., v zvezi: goljufívi bankrot *poslabšanje premoženjskega stanja z namenom izogniti se plačilu dolgov* (kaz.), sin. *lažni bankrot* **goljufívo** prisl.: goljufívo ravnati

goljufívka -e ž *ženska oblika od goljufívec*

golosèk -éka m *posek gozda, pri katerem na posekanem zemljišču ne ošlane nobeno drevo*

gôra -e ž **1.** *štrnjena enota vinogradov s posebno ureditvijo* (pr. zg.) **2.** *izrazita, visoka vzpetina zemeljskega površja*

goríca -e ž, nav. mn. *vinograd*

górnik -a m *izvršilni organ na gorskopravnih vinogradih* (pr. zg.)

gornína -e ž *gorščina* (pr. zg.)

górnji -a -e prid., v zvezi: gornji dom parlamenta *gornja zbornica parlamenta*, ant. *spodnji dom parlamenta*

górski -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na goro (1)* (pr. zg.): gorski gospod *zemljiški gospod gore*; gorski

sodnik, župan; gorska palica *simbol gorskega gosposštva*; gorska pravda *seštanek skupnosti sogornikov pod predsedštvom gorskega gospoda*; gorska skupnost; gorske bukve *zakon za gorskopravne vinograde na Štajerskem iz l. 1543, v celoti preveden v slovenščino l. 1582*; gorsko pravo *pravo, ki ureja pravna razmerja v gorah* **2.** *ki se nanaša na goro (2)*: gorski pašnik; gorski reševalec; gorski vodnik

gôrskoprávni -a -o prid. *ki se nanaša na gorsko pravo* (pr. zg.): gorskopravni vinograd; gorskopravno zemljišče

górščína -e ž *dajatev od gorskopravnih vinogradov* (pr. zg.)

góršek -ška m *gornik* (pr. zg.)

gospód -a m *oblaštnik v fevdalizmu* (pr. zg.): desetinski gospod; deželni gospod *vladar dežele (2)*, sin. *deželni knez*; fevdni gospod; gorski gospod; meštni gospod *laštnik mešta*; sodni gospod *fevdalec, ki ima sodno oblast*; teritorialni gospod; zemljiški gospod *gospodar zemljišča s podložniki*

gospodár -ja m **1.** *laštnik materialnih dobrin*: gradbeni, hišni gospodar; skrbnost dobrega gospodarja; stvar brez gospodarja; poslovati, ravnati kot dober gospodar **2.** v zvezah: poslovni gospodar *gl. gospodar (pravnega) posla*; gospodar poštopka (lat. dominus litis) *kdor razpolaga s tožbo ali obtožbo*; gospodar (pravnega) posla (lat. dominus negotii) *štranka, katere posel se opravlja pri poslovodstvu brez naročila* (rim. pr.), sin. *poslovni gospodar*

gospodáren -rna -o prid. *ki ustreza načelom varčnosti, smotrnosti*: gospodarno trošenje sredstev

gospodáriti -im nedov. *uporabljati, upravljati materialne dobrine*: gospodariti na svoj račun; gospodariti s premoženjem, z gozdovi

gospodárjenje -a s *glagolnik od gospodariti*: ekstenzivno, intenzivno gospodarjenje; kapitalistično, socialistično gospodarjenje; nevestno, racionalno gospodarjenje; gospodarjenje z loviščem, gozdovi

gospodárnošt -i ž, v zvezi: načelo gospodarnosti *načelo, po katerem se zaželeni učinek doseže s čim manjšimi sredstvi ali po katerem se z določenimi sredstvi doseže čim večji učinek*, sin. *ekonomsko načelo*

gospodárska organizácija -e -e ž *organizacija združenega dela na področju gospodarstva*: proizvodjalna, sezonska, štoritvena gospodarska organizacija

gospodárski -a -o prid. *ki se nanaša na gospodarstvo*: gospodarski bojkot; gospodarski izseljenec; gospodarski kredit *kredit za gos-*

podarske namene; gospodarski liberalizem svobodno gospodarjenje brez vmešavanja države; gospodarski načrt, poštopek, program; gospodarski prešopek kršitev predpisov o gospodarskem ali finančnem poslovanju; gospodarski račun zaračunavanje po gospodarskih načelih; gospodarski spor, ukrep; gospodarski zbor skupščine od l. 1963 do l. 1974; gospodarski instrumenti; gospodarska arbitraž, avtarkija; gospodarska banka; gospodarska blokada osamitev določene države od svetovnega gospodarstva, sin. ekonomska blokada; gospodarska dejavnost, intervencija, korišt, kriminaliteta; gospodarska organizacija → gospodarska organizacija; gospodarska pogodba, politika, prognoza; gospodarska sabotaza do l. 7. 1951 (kaz.); gospodarska struktura, svoboda; gospodarska unija, vojna, zbornica; gospodarske razmere; gospodarske sankcije; gospodarsko izkoriščanje, kaznivo dejanje, območje, področje; gospodarsko nerazvito območje območje z nizkim narodnim dohodkom; gospodarsko poslovanje, predstavništvo, sodelovanje; gospodarsko pravo, sodišče, sodstvo; gospodarsko vohunstvo; državno gospodarsko podjetje; gospodarska sredstva

gospodárskopolitični -a -o prid. *ki se nanaša na gospodarsko politiko: gospodarskopolični ukrepi*

gospodárskoprávni -a -o prid. *ki se nanaša na gospodarsko pravo: gospodarskopравни predpisi*

gospodárskouprávni -a -o prid. *ki se nanaša na gospodarsko upravo: gospodarskoupravni ukrepi*

gospodárstveni -a -o prid. *ki se nanaša na gospodarstvo*

gospodárstvenik -a m **1.** *kdor se ukvarja z gospodarstvom* **2.** *gospodar: skrbnost dobrega gospodarstvenika*

gospodárstvo -a s **1.** *proizvajanje, razporejanje in uporaba materialnih dobrin: državno gospodarstvo; narodno gospodarstvo skupnosti vseh gospodarstev na državnem ozemlju; racionalizacija gospodarstva; obnoviti, uravnati gospodarstvo* **2.** *določeno področje v takem proizvajanju: pomorsko, turistično gospodarstvo* **3.** *organizacija proizvajanja, razporejanja in uporabe materialnih dobrin: denarno gospodarstvo ki uporablja denar kot menjalni pripomoček; finančno gospodarstvo; družbeno, kapitalistično, samoupravno, socialistično gospodarstvo; menjalno gospodarstvo ki temelji na menjavi gospodarskih dobrin;*

načrtno gospodarstvo; naturalno gospodarstvo ki proizvaja samo za potrebe proizvajalcev, ne za trg; odprto gospodarstvo ki menjuje svoje dobrine s tujino; tržno gospodarstvo; zaprto gospodarstvo ki je brez menjave s tujino **4.** *podjetje: drobno, družinsko gospodarstvo; zasebna gospodarstva* **5.** *posestvo, kmetija: kmetijsko gospodarstvo*

gospodinjski -a -o prid. *ki se nanaša na gospodinjstvo: gospodinjska pomočnica; gospodinjska šola; gospodinjsko delo*

gospodinjstvo -a s *skupnost oseb, ki skupaj živijo in zadovoljujejo življenjske potrebe: družinsko, ločeno, skupno gospodinjstvo; obdavenje gospodinjstev; živeti v skupnem gospodinjstvu*

gospodujóci -a -e prid., v zvezah: *gospodujoča stvar nepremičnina, v katere korišt obstaja stvarna služnost na nepremičnini drugega lastnika, ant. služecha stvar; gospodujoče zemljišče ant. služeeče zemljišče*

gospôska -e ž *nosilci oblasti v fevdalizmu (pr. zg.): delegirana, okrajna, sodna, zemljiška gosposka*

gospôski -a -o prid., v zvezi: ****** *gosposka zbornica gornji dom avstrijskega parlamenta*

gospôstveni -a -o prid., v zvezi: *gospoštvena zemlja dominikalno zemljišče (pr. zg.)*

gospôstvo -a s **1.** *sistem oblasti v fevdalizmu: zemljiško gospoštvo (pr. zg.)* **2.** *objekt pravic zemljiškega gospoda (pr. zg.), sin. gospoščina*

gospôščina -e ž *objekt pravic zemljiškega gospoda (pr. zg.), sin. gospoštvo (2)*

gôšt gôšta m *kdor se začasno mudi, stanuje v goštinem lokalu, hotelu, zdravilišču: knjiga goštov*

***gostáč** -a m *stanovanjski najemnik na kmetih*

***gostáčka** -e ž *ženska oblika od goštač*

***gostáččina** -e ž **1.** *stanovanjska najemnina goštača* **2.** *davek od stanovanjske najemnine*

goštílina -e ž *goštinski lokal, v katerem se štreže z jedmi in pijačami*

goštílنيški -a -o prid. *ki se nanaša na goštilno: goštilniški obrat; goštilniška *koncesija, obrt*

goštíneec -nca m *kdor je zaposlen v goštinstvu: samostojni goštinec zasebni goštinec; goštinec kot shranjevalec; goštinec kmet ki opravlja goštinsko dejavnost sezonsko*

goštínski -a -o prid. *ki se nanaša na goštince ali goštinstvo: goštinski delavec, obrat; goštinski običaji; goštinska dejavnost; goštinska hramba; goštinska organizacija združenega dela; goštinska pogodba, storitev; goštinske zmogljivosti; goštinsko podjetje; kategorizacija goštinskih objektov*

goštínstvo -a s *gospodarska dejavnost, ki se uk-*

goštáščina

varja s štrežbo, oskrbo goštov

goštišče -a s *goštinski obrat, v katerem se dobita hrana in prenočišče*

goštoljúbje -a s, v zvezi: *odpovedati tujcu goštoljubje v državi ne dovoliti mu prebivanja v državi*

goštóta -e ž **1.** množina česa na določeni površini: *goštota naseljenosti* **2.** v zvezah: *goštota delovne, zavarovalne dobe skupni čas trajanja zaposlenosti v določenem obdobju pred upokojitvijo*

gotovina -e ž *splošno veljavno plačilno sred-stvo v bankovcih ali kovancih*: položitev gotovine; plačilo v gotovini

gotovski -a -o prid. *ki se nanaša na gotovino*: gotovinski akreditiv; gotovinski ček ček, *ki se predloži banki kot trasatu zaradi izplačila v gotovini*, sin. *blagajniški ček*; gotovinski izdatok, izkupiček, promet; gotovinska varščina; gotovinsko kritje, plačilo, poslovanje; gotovinska sredstva

gotóvost -i ž, v zvezi: *gotovost pri dokazovanju dokazovanje, pri katerem je izključena vsaka drugačna presoja dogodka*

góvor -a m **1.** *seštevke o kaki stvari, ki ga kdo neposredno podaja v javnosti, ali podajanje tega seštevka*: obrambni govor; prestolni govor v parlamentarnih monarhijah *govor, s katerim vladar odpre zasedanje novoizvoljenega parlamenta in poda programski načrt vlade*; volilni govor; končni govori na glavni obravnavi **2.** *javno izražanje misli*: svoboda govora; zloraba svobode govora

govoríca -e ž *kar se širi navadno s pripovedovanjem*: javna govornica; govornica o kaznivem dejanju; govornica gre, se širi

govorílni -a -o prid., v zvezah: *govornilna enota enota za obračun telefonskega pogovora*; govornilna prištojbina

govorílница -e ž **1.** v zvezi: *javna telefonska govornilnica javni prostor za telefoniranje* **2.** *prostor v zavodu za razgovore z obiskovalci*

gózd gôzda m *zemljišče, poraslo z drevjem v obliki seštoja*: *gospodarski gozd za proizvodnjo lesa*; varovalni gozd *za varstvo pred vetrom, vodo, plazovi, usadi*; višinski gozd *ob zgornji gozdni meji*; zaščiteni gozd; zrel gozd *goden za sečnjo*; gozd s posebnim namenom *namenjen npr. za znanstvenoraziskovalno dejavnost*; regeneracija gozdov *obnovitev, pomladitev*; uničevanje gozdov (kaz.); varstvo gozdov pred požarom; zaokrožitev gozdov *arondacija gozdov*; zložitev gozdov *komasacija gozdov*; gospodarjenje z gozdovi; čistiti, redčiti, trebiti gozd; gojiti, negovati, obnoviti, vzdrževati gozd; izkoriščati

gozd; izsekati, krčiti gozd; posekati na golo

gozdár -ja m *kdor se poklicno ukvarja z gospodarjenjem z gozdovi*

gozdárski -a -o prid. *ki se nanaša na gozdarje ali gozdarstvo*: gozdarski inšpektorat, urad; gozdarska inšpekcija, služba, stroka

gozdárstvo -a s **1.** *gozdno gospodarstvo* **2.** *organizacija združenega dela za gospodarjenje z gozdovi* **3.** *veda o gospodarjenju z gozdovi*

gózdni -a -o prid. *ki se nanaša na gozd*: gozdni čuvaj, delavec, nadzornik; gozdni požar, pri-raštek, red, rezervat, sklad; gozdni škodljivci; gozdna cesta, čistina; gozdna infrastruktura *gozdne prometnice, gozdne ceste, vlake in stalne žičnice ter drugi objekti v gozdovih, namenjeni predvsem gospodarjenju z gozdovi*; gozdna parcela, pot; gozdna prometnica *prometna naprava v gozdu*; gozdna služnost *služnost za sečnjo, pašo, nabiranje smole ipd.*; gozdna škoda, tatvina; gozdna taksa *taksa od posekanega lesa*; *gozdna uprava; gozdna železnica; gozdno varstvo; gozdno zemljišče; absolutna gozdna tla *tla, na katerih uspeva samo gozd*; relativna gozdna tla *tla, ki so primerna tudi za drugo vrsto kmetijske kulture*

gózdnogospodárski -a -o prid. *ki se nanaša na gozdno gospodarstvo*: gozdnogospodarski načrt *načrt za dolgoročno gospodarjenje z gozdovi*; gozdnogospodarski ukrepi; gozdnogospodarska enota *del gozdnogospodarskega območja*; gozdnogospodarska organizacija, služba; gozdnogospodarsko območje

gózdnoprávní -a -o prid. *ki se nanaša na pravo v zvezi z gozdom*: gozdnopravne določbe

gózdnotehnični -a -o prid. *ki se nanaša na tehniko, ki se uporablja v gozdu*: gozdnotehnična služba

***gózdnouprávní** -a -o prid. *ki se nanaša na gozdno upravo*: gozdnoupravni predpisi

gózdnovárštveni -a -o prid. *ki se nanaša na varstvo gozda*: gozdnovarštveni razlogi, ukrepi; gozdnovarštevna služba; gozdnovarštevna dela

grábež -a m *hujše kaznivo dejanje na škodo premoženja, ki je pod posebnim varštvom zakona*: grabež v službi

grád -ú m *prvotno utrjeno prebivališče fevdalca* (pr. zg.)

grádbeni -a -o prid. *ki se nanaša na gradnjo ali gradbeništvo*: gradbeni dnevnik, načrt, objekt, predpis; gradbeni gospodar, podjetnik, tehnik; gradbeni okoliš *območje, določeno za graditev*; gradbena cena, cona, črta; gradbena inšpekcija; gradbena knjiga, odločba, pogodba; gradbena situacija *obračun gradbenih del do*

- določenega trenutka, npr. mesečna, končna; gradbena taksa, uprava, vrednost; gradbeno dovoljenje, podjetje, posojilo, zemljišče
- grádbenica** -e ž ženska oblika od gradbenik
- grádbenik** -a m strokovnjak za izvedbo gradbenih del
- grádbeništvo** -a s dejavnost, ki se ukvarja z gradnjo
- grádbenoprávni** -a -o prid. ki se nanaša na pravo v zvezi z gradbeništvom: gradbenopravni predpisi
- grádbišče** -a s kraj, kjer se gradi
- grádiščán** -ána m poveljnik glavnega gradu (pr. zg.)
- grádišče** -a s **1.** središče ali pribežališče rodovno-plemenske ozemeljske enote (pr. zg.) **2.** prostor, kjer je stal grad ali kjer so sledovi zidanega naselja (pr. zg.)
- gradíteľ** -a m kdor gradi: dobroverni graditelj
- gradítev** -tve ž glagolnik od graditi: graditev objektov; prepoved graditve
- gradíti** -ím nedov. delati z gradbenim materialom, da kaj nastaja: graditi na svojem, na tujem zemljišču
- gradívo** -a s **1.** kar je zbrano po določenih merilih, za določen namen: arhivsko gradivo; varstvo arhivskega gradiva **2.** kar se rabi kot podatek, pripomoček pri proučevanju, obravnavanju česa: dokazno gradivo vsi v poštopku zbrani dokazi; popisno gradivo; procesno gradivo trditve, dokazi, pravila znanošti ali stroke, izkušnje, pravna pravila; razbremenilno, registraturno, statistično, zakonodajno gradivo
- grádnja** -e ž **1.** izvrševanje gradbenega dela: individualna gradnja; nedovoljena gradnja; gradnja cest, hiš, stanovanj, vodnih naprav, železnic; gradnje za družbeni standard gradnja stanovanj, bolnišnic, vodovodov, parkov; investitor gradnje **2.** kar je zgrajeno: črna gradnja brez dovoljenja oblasti; nizka gradnja katere glavni deli so v zemlji ali na zemeljski površini; visoka, vodna gradnja
- graduírati** -am dov. in nedov. podeliti akademski naslov
- grájanje** -a s glagolnik od grajati: grajanje napak blaga ali izdelka; grajanje računa opozoritev na napake v računu
- grájati** -am nedov. ugotavljati, očitati napake, pomankljivošti česa: grajati nepopolne ali ne-kvalitetne storitve pri organiziranem potovanju ipd.
- grájski** -a -o prid., v zvezi: grajski grof gradiščán (pr. zg.)
- gráščína** -e ž neutrjeno prebivališče fevdalca
- (pr. zg.)
- gravámina** -in s, mn., lat., v zvezi: deželna gravamina pritožbe deželnih stanov vladarju (pr. zg.)
- grb** -a m stalni simbolični znak: cehovski grb (pr. zg.); deželni, državni, meštni, občinski, republiški, rodbinski grb; grb Slovenije; uporaba grba
- grdo ravnánje** -ega -a s oblika nasilja, katerega posledica še ni telesna poškodba (kaz.): grdo ravnanje s podrejenim ali nižjim v vojaški službi; grdo ravnanje z uradno osebo; grdo ravnanje z zlorabo uradnega položaja ali uradnih pravic (kaz.)
- *gremiálni** -a -o prid. ki se nanaša na gremij: gremialni red; gremialna doklada doklada v koristi gremija
- *grémij** -a m **1.** združenje: gremij trgovcev **2.** v zvezi: magišttratni gremij ljubljanski ožji odbor ljubljanskega občinskega sveta do l. 1945
- grmáda** -e ž, v zvezi: smrt na grmadi izvršitev smrtne obsodbe z zažganjem na grmadi (pr. zg.)
- gròb** gróba m prostor v zemlji za pokop mrliča: opuščeni grob; mirovalna doba groba; najemna doba groba; pravica do najema groba; prekop, uporaba, vzdrževanje groba; skrunitev groba (kaz.); vrsta groba klasični, otroški, vršni, žarni grob, prostor za anonimne pokope, prostor za raztrositev pepela; najemnina za grob; voditi evidenco grobov
- grobárski** -a -o prid. ki se nanaša na grobarje: grobarska prištobjina; grobarske storitve
- grobíšče** -a s več grobov na enem prostoru: skupno grobišče; najemna pogodba za grobišče
- gróbnica** -e ž zidan, obzidan prostor za pokopavanje mrličev: najemna pogodba za grobnico
- gròf** grófa m **1.** **plemiški naslov **2.** načelnik grofije: mejni grof grof v obmejni grofiji (pr. zg.)
- grofíja** -e ž **1.** temeljna upravna enota v karolinški državi (pr. zg.) **2.** označba za nekatera gospodstva ali dežele (pr. zg.): Goriška grofija **3.** sedež, bivališče grofa (pr. zg.)
- grosíšt** -a m trgovec na debelo
- grosíštični** -a -o prid. ki se nanaša na grosište ali njihovo dejavnost: grosiščna marža, trgovska mreža; grosištično podjetje
- grozílno** -a -o prid. ki vsebuje grožnjo: grozilno pismo
- grozíti** -ím nedov. **1.** napovedovati komu kaj neprijetnega, hudega: groziti komu s kaznijo, s kaznivim dejanjem, z napadom **2.** biti na tem, da kaj naštopi, se uresniči: izguba, nevarnost, nezgoda, škoda grozi; **grozéči** -a -e: grozeči napad; grozeča škoda
- grozovít** -a -o prid., v zvezi: izvršitev kaznivega

grobíšče

dejanja na grozovit način *s povzročanjem hujših telesnih ali duševnih muk žrtvi kaznivega dejanja pri umoru ali protipravnem odvzemu prostošči*

grôžnja -e ž *glagolnik od groziti (1): nedopustna grožnja; resna grožnja ki je izražena tako, da lahko vzbudi pri oškodovancu občutek ogroženosti, strahu, nemira*

grúda -e ž, v zvezi: priklenjenost na grudo (lat. glebae adscriptio) *dolžnost podložnika, da ostane na uživani kmetiji (pr. zg.), sin. vezanost na zemljo*

grúnt grúnta m *gospodarska obdelovalna, dajativna in pozneje davčna enota (pr. zg.), sin. huba*

grúntar -ja m *uživalec cele hube (pr. zg.), sin. zemljak*

grúntni -a -o prid., v zvezi: ****gruntne** bukve *zemljiška knjiga*

gubêrnij -a m *uradniška vlada za eno ali več dežel v zadnjem stol. fevdalizma (pr. zg.)*

gúsarstvo -a s *nasilno, oboroženo napadanje, plenjenje ladij*

guvernêr -ja m **1.** *predšojnik emisijske banke: guverner narodne banke; svet guvernerjev narodnih bank* **2.** *upravnik kazenskega zavoda v Angliji* **3.** *šef državne uprave v državah članicah nekaterih zveznih držav, npr. v ZDA* **4.** *v zvezi: generalni guverner predšojnik Ilirskih provinc (pr. zg.)*

gveríla -e ž (špan. guerrilla *mala vojna*) *manjše*

oborožene skupine, ki se bojujejo z redno vojsko in policijo

gverílski -a -o prid. *ki se nanaša na gverilo: gverilska vojna; gverilsko vojskovanje*

H

- haaški** -a -o [háški] prid. *ki se nanaša na Haag*: haaški dogovori; haaške konference; haaške procesne, zasebnopravne, vojne konvencije
- habeas corpus act** [hábeas kórpús ákt] lat., angl. *angleški temeljni zakon za zaščito osebne svobode iz l. 1679*
- habilitácija** -e ž **1.** pridobitev pravice predavati na visoki šoli: vnaprejšnja habilitacija za poklic visokošolskega učitelja, če tako mesto še ni razpisano **2.** usposobitev: poklicna habilitacija; habilitacija mladine in otrok, ki so moteni v duševnem ali telesnem razvoju
- habilitácijski** -a -o prid. *ki se nanaša na habilitacijo*: habilitacijski poštopek; habilitacijska komisija; habilitacijsko delo
- habilitírati se** -am se dov. in nedov. pridobiti pravico predavati na visoki šoli
- habituálen** -lna -o prid. *štalen, ponavljajoč se*: habitualna kriminaliteta, pijanost **habituálni** -a -o ki opravlja kaj iz navade: habitualni delinkvent, hudodelec, povratnik
- hajdúk** -a m **1.** borec za svobodo proti Turkom (pr. zg.) **2.** razbojnik (pr. zg.)
- hajdúštvo** -a s *razbojništvo* (pr. zg.)
- hasnovánje** -a s *uživanje zemljišča ipd.*
- havarija** -e ž *poškodba ladje, letala ali tovora med vožnjo*: generalna havarija gl. *velika havarija*; partikularna havarija gl. *posebna havarija*; posebna havarija *škoda, ki nastane posameznemu subjektu pri morski plovbi*, sin. *partikularna havarija*; skupna havarija gl. *velika havarija*; velika havarija *vsak strošek in škoda, namerno in preudarno povzročena, da se reši ladja, letalo ali tovor pred dejansko nevarnostjo, ki skupaj grozi vsem udeležencem v istem plovbnem podjemu*, sin. *generalna havarija*, sin. *skupna havarija*, prim. *pomorska škoda*
- havarijski** -a -o prid. *ki se nanaša na havarijo*: havarijski poštopek; havarijski sklad *sklad, iz katerega se izplačujejo odškodnine za škodo od havarij*; havarijski stroški *izdatki za skupno rešitev plovila in stroški havarijskega poštopka ipd.*
- havarírati** -am dov. in nedov. *biti prizadet s havarijo*
- hazárd** -a m *igranje na srečo*
- hazárdni** -a -o prid., v zvezi: *hazardna igra igra, katere izid je odvisen pretežno od naključja, ne pa od igralčevega znanja ali spretnosti, npr. loterija, tombola, športna napoved*, sin. *igra na srečo*
- h. c.** [há cé] okrajš. *honoris causa*
- hčí** *hčére ž ženska v odnosu do svojih staršev*: adoptivna hčí *posvojenka, pohčerjenka*
- hektárski** -a -o prid., v zvezah: *hektarski donos količina pridelkov, pridelanih na enem hektaru zemljišča v enem letu*; *hektarski pridelek hektarski donos*
- hermenévtika** -e ž, v zvezi: *juridična hermenevtika teorija razlaganja pravnih besedil*
- herostrátski** -a -o prid., v zvezi: *herostratsko hudo delstvo hudodelstvo, ki ga storilec stori zato, da bi vzbudil splošno pozornost*
- heterogén** -a -o prid. *neenoten, raznovrsten*: *heterogen štek kaznivih dejanj štek raznovrstnih kaznivih dejanj*; *heterogene skupine obsojencev*
- heteronomija** -e ž *nesamoslojnost v sprejemanju predpisov in upravljanju lašnih zadev*, ant. *avtonomija (1)*
- heteronómni** -a -o prid. *ki se nanaša na heteronomijo*, ant. *avtonomni*: *heteronomno pravno pravilo pravno pravilo, ki je nastalo po tuji volji*
- híba** -e ž *napaka*
- hídromeliorácija** -e ž *izboljšanje zemljišč z namakanjem ali osuševanjem*
- hierárhični** -a -o prid. *ki se nanaša na hierarhijo*: *hierarhični odnos*; *hierarhična nadrejenost, podrejenost*; *hierarhično razmerje*
- hierarhíja** -e ž *sisstem podrejenosti in nadrejenosti*: *hierarhija državnih organov*; *hierarhija višjih in nižjih pravnih aktov*
- hímna** -e ž *pesem kot simbol države, organizacije, gibanja*: *himna Slovenije*; *uporaba himne*
- hipêroha** -e ž, gr. *presežek kupnine za zastavljeno stvar*; *prodano na dražbi* (rim. pr.), sin. *superfluum*

hipotéčni

hipotéčni -a -o prid. *ki se nanaša na hipoteko*, sin. *hipotekarni*: hipotéčni dolg *dolg*, zavarovan s *hipoteko*; hipotéčni dolžnik, kredit, upnik, zavod; hipotéčna menica *menica*, *ki se glasi na terjatev*, zavarovano s *hipoteko*; hipotéčna varnost; hipotéčne obresti; hipotéčno breme, jamstvo, pismo; hipotéčno posojilo *posojilo*, zavarovano s *hipoteko*; hipotéčno zavarovanje kredita **hipotéčno** prisl.: hipotéčno zavarovana terjatev

hipotéka -e ž **1.** *zastavna pravica na nepremičnini*: jamstvena hipoteka *vknjižena z najvišjim zneskom za denarne terjatve še nedoločene višine iz prevzetega posloводства, jamčenja ali odškodninske odgovornosti*; kavcijska hipoteka *jamstvena hipoteka*; kreditna hipoteka *vknjižena z najvišjim zneskom, ki ga sme doseči kredit*; laštniška hipoteka *pri kateri hipotekarna terjatev ugasne, hipoteka v zemljiški knjigi pa ni izbrisana*; legalna hipoteka *zakonska hipoteka*; maksimalna hipoteka *vknjižena z najvišjim zneskom, ki utegne nastati iz dovoljenega kredita, prevzetega posloводства, jamčenja, odškodninske odgovornosti*; nerazdelna hipoteka *skupna hipoteka*; pogodbeni hipoteka *ustanovljena s pogodbo in vpisom v javno knjigo*; ***reventijska hipoteka* gl. ***hipoteka na užitku*; simultanska hipoteka *skupna hipoteka*; skupna hipoteka *pri kateri je išta terjatev nerazdelno zavarovana na več premočninah ali nepremičninah, npr. na ladjah, letalih*; zakonska hipoteka *ki temelji neposredno na zakonskem predpisu*; ***hipoteka na užitku pri kateri je zašavljen le donos stvari, ne pa stvar sama*, sin. ***reventijska hipoteka*; imetnik hipoteke; izbris, vpis hipoteke; izbrisati, ustanoviti hipoteko; ustanoviti hipoteko na obstoječi hipoteki v dobro tretje osebe (nadhipoteko) **2.** *s hipoteko zavarovana terjatev* **3.** v zvezi: *mobiliarna hipoteka zašlavna pravica na premočninah, ki ošanejo v rokah zašavitelja*

hipotekárni -a -o prid. *ki se nanaša na hipoteko*, sin. *hipotéčni*: hipotekarni dolžnik *dolžnik*, čigar nepremičnina je upniku zašavljena za njegovo terjatev; hipotekarni kredit *kredit*, *ki je zavarovan z zašlavno pravico na nepremičnini*; hipotekarni upnik *upnik*, v čigar koristi je terjatev *vknjižena na dolžnikovi nepremičnini*; hipotekarni vršni red; hipotekarna banka *banka, ki daje posojila na nepremičnine, zlasti z izdajanjem zašlavnic*; hipotekarna terjatev; hipotekarna tožba *tožba na plačilo denarne*

terjatve pod izvršbo na zašavljeno nepremičnino; hipotekarno kritje; hipotekarno posojilo

hipotéza -e ž **1.** *zatrjevana možna razlaga dogodka*: ušvarjanje hipotez pri preiskovanju *upoštevanje več možnosti kakega dogodka, npr. umor, samomor, nezgoda, naravna smrt* (kaz. pošl.) **2.** v zvezi: *hipoteza abstraktnega pravnega pravila dejanske okoliščine, v katerih se je treba ravnati po dispoziciji pravne norme*

hištorični -a -o prid. *zgodovinski*: hištorični materializem *nauk, da je razvoj produkcijskih odnosov in sil odločilnega pomena za zgodovinsko dogajanje*; hištorično pravo *pravica naroda do lašne državnosti s sklicevanjem na nekdanje zgodovinsko stanje*

hiša -e ž **1.** *šavba, namenjena zlasti za bivanje ljudi*: družinska štanovanjska hiša *z enim ali več štanovanji, ki so v lašti ene, solašti ali skupni lašti več oseb, ki so med seboj v sorodu*; mešna hiša; najemna, štanovanjska, večštanovanjska hiša; hiša v družbeni laštnini; hiša v etažni laštnini **2.** *poslopje podjetja ali uštanove*: trgovska hiša

hišni -a -o prid. *ki se nanaša na hišo*: hišni davek, katašter; hišni laštnik; hišni mir *nedotakljivo št štanovanja*; hišni red; hišni svet *organ upravljanja štanovanjske hiše*; hišna pre-iskava; hišna skrinjica *skrinjica na vhodu v štanovanjsko hišo za vročanje poštnih pošiljk*; hišna služnost, številka, uprava; hišno ime *ime domačije, ki ga uporablja bližnja okolica*, sin. *domače ime*

hišnica -e ž *ženska oblika od hišnik*

hišnik -a m *kdor opravlja manjša oskrbniška dela v večštanovanjski hiši*

hišnina -e ž *davek od hiše*

hišniški -a -o prid. *ki se nanaša na hišnike*: hišniško štanovanje

hištri -a -o prid., v zvezi: *izdati zakon po hitrem postopku sprejeti pripravljeno besedilo zakona po samo enkratni obravnavi*

hištrošt -i ž **1.** *časovni enoti opravljena pot*: nedovoljena hitrošt *vozil*; omejitev hitrošti *voznje* **2.** *lašnost, značilnost hitrega*: načelo hitrošti *postopka pri sodišču*

hladni -a -o prid., v zvezi: *hladno orožje orožje, ki rani z rezilom ali s konico, npr. boksar, nož*

hlápec -pca m *štalno najet možki na kmetiji za pomoč pri kmečkih delih*

hlíniti -im nedov. *prikazovati kaj izmišljenega ali lažnega kot resnično*, sin. *fingirati*: hlíniti *bolezen*, neprištevnost

hlínjenje -a s *glagolnik od hlíniti*

hólding -a neskl. prid. (angl. holding), v zvezi: holding podjetje družba, ki ima v lasti večino deležev pravno samostojnega podjetja in opravlja predvsem dejavnost uštanavljanja, financiranja in upravljanja teh družb

holográfni -a -o prid., v zvezi: holografna oporoka laštnoročno napisana oporoka, ant. alografna oporoka

homogén -a -o prid. *enoten, istovršten*: homogen štek kaznivih dejanj *štek istovrstnih kaznivih dejanj*; homogene skupine obsojencev

homologácija -e ž *potrjevanje, da kaj ustreza predpisanim zahtevam*: homologacija opreme in delov za motorna vozila; zavrnitev homologacije

homologácijski -a -o prid. *ki se nanaša na homologacijo*: homologacijski list *potrdilo, da so oprema in deli za motorna vozila izdelani po predpisanih tehničnih pogojih*; homologacijska označba *označba, vtisnjena na opremo, ki kaže, da je predmet izdelan po predpisanih tehničnih pogojih*; izdati homologacijski list

homoseksualnost -i ž *spolna nagnjenost do oseb istega spola*

honoránt -a m *plačnik za časť* (men.)

honorár -ja m *nagrada za štoritev*: avtorski honorar; odvetniški, pisateljski, zdravniški honorar; pavšalni honorar

honorárni -a -o prid. **1.** *ki ni vezan na redno delovno razmerje*: honorarni profesor; honorarna služba; honorarna zaposlitev; honorarno delo **2.** v zvezi: honorarni konzul *časťni konzul*

honorát -a m *oseba, v katere časť se plača menica*

honoríranje -a s **1.** *plačilo honorarja* **2.** *sprejetje ali plačilo menične vsote za časť*

honorírati -am dov. in nedov. **1.** *plačati honorar*: honorirati delo **2.** *sprejeti ali plačati menično vsoto za časť*: honorirati menico **honorirani** -a -o: honorirana menica

honoris causa [honóris kávza] lat. (okrajš. h. c.), v zvezi: doktor honoris causa *časťni doktor*

hotelírski -a -o prid., v zvezah: hotelirski depozit *depozit denarja, dragocenošti, ki jih gošť shrani pri hotelirju*; hotelirska odgovornost *odgovornost hotelirja za gošťove štvári*

hotélski -a -o prid., *ki se nanaša na hotel*: hotelska pogodba

hotênje -a s *voljna sestavina naklepa*

hrámbo -e ž **1.** *spravljanje, shranjevanje česa za določen čas*: hramba vrednostnih papirjev; hramba v sili *ob poplavi, potresu, požaru, ki zahteva od hranitelja večjo skrbnost* **2.** v zvezah:

gošćinska hramba *štrožja odgovornost gošćinca za hrambo štvári, ki jih gošće prinesejo s seboj*; neprišćna hramba *neprišćna shranjevalna pogodba*; sodna hramba *sodni polog*

***hranarína** -e ž *vzdrževalnina socialno zavarovane osebe med boleznijo ali porodnišćkim dopušćtom*

hranílec¹ -lca [-uć-] m **1.** *shranjevalec* **2.** *varčevalec*

hranílec² -lca [-uć-] m *kdor koga preživlja*: edini hranilec družine *samohranilec*

hranílni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na shranitev*: hranilna prišćjovina; sodna hranilna blagajna; hranilno naročilo **2.** *ki se nanaša na poslovanje hranilnic*: hranilni promet; hranilna knjižica; hranilna služba; (devizna) hranilna vloga

hranílnica -e ž *kreditni zavod*: mešćna, pošćna, združna hranilnica; hranilnica in posojilnica

hranilnína -e ž *depozitna prišćjovina*

hranilníšćki -a -o prid. *ki se nanaša na hranilnico ali hranilnišćto*: hranilnišćki pravilnik; hranilnišćka organizacija

hranilníšćto -a s *gospodarska dejavnost, ki omogoča varčevanje in shranjevanje denarja in vrednostnih papirjev*

hranilno-kreditni -a -o prid., v zvezi: hranilno-kreditna organizacija *hranilno-kreditna za druga, hranilno-kreditna služba pri kmetijsćkih, obrtnih in drugih združgah ipd.*

hraníti hránim nedov. *imeti kaj v hrambi*: hraniti izvirknik razsodbe (pravd. pošć.); hraniti magnetofonski trak *o posnetem preiskovalnem dejanju, poteku glavne obravnave ipd.* (kaz. pošć.); hraniti uradne spise

hránjenje -a s *glagolnik od hraniti*: hranjenje arhivskega gradiva; rok hranjenja registraturnega gradiva

hrébet -bta m *zadnja šćran listine*: hrbet čeka, menice, pološćnice

hrizobúla -e ž *darilna listina* (pr. zg.)

hrúp -a m *moćni, med seboj pomešani neskladni glasovi*: dovoljena, kritična raven hrupa

húba -e ž *gospodarska obdelovalna, dajatvena in pozneje davćna enota* (pr. zg.), sin. *grunt*

húbarski -a -o prid., v zvezi: hubarsko razmerje *vršća kmetijsćkega deputatnega razmerja* (pr. zg.)

húd -a -o prid. *ki se pojavlja v visoki šćtopnji, moćni obliki*: huda bolezen; huda malomarnost *velika malomarnost*; huda (hujšća) posledica; (posebno) huda telesna poškodba; hudo kaznivo dejanje; posebno hud primer kaznivega dejanja **hudó** prisl.: huje moti red na obravnavi

hudóbni -a -o prid. *ki izraža željo po slabem, hu-*

hudôbni

dem: hudobni namen

hudodélec -lca m *storilec kaznivega dejanja:* akutni hudodelec *priložnostni, slučajni hudodelec;* habitualni hudodelec *hudodelec iz navade;* politični hudodelec; recidivni hudodelec *povratni storilec kaznivega dejanja;* hudodelec iz navade *habitualni hudodelec;* hudodelec iz poklica, po poklicu *poklicni hudodelec;* hudodelec iz prepričanja; album hudodelcev; tipi hudodelcev

hudodélski -a -o prid. *ki se nanaša na hudodelce ali hudodelstvo:* hudodelska družba, tolpa; hudodelsko združevanje

hudodélsštenost -i ž *celota v določenem časovnem obdobju in na določenem območju izvršenih kaznivih dejanj, sin. kriminaliteta:* akutna, poklicna, seksualna, ženska hudodelštvenost; padanje, poraš *hudodelštvenosti;* štatistika hudodelštvenosti; vzroki hudodelštvenosti; preprečevati, zatirati hudodelštvenost

hudodélsstvo -a s 1. *kaznivo dejanje:* politično hudodelstvo; vojno gospodarstvo; vojno hudodelstvo *poboji, mučenje, nečloveško ravnanje med vojno ali oboroženim spopadom s*

civilnim prebivalstvom, z ranjenci in bolniki, nečloveško ravnanje z vojnimi ujetniki (kaz.); hudodelstvo zoper človečnost genocid ipd.

2. *najhujša vrsta kaznivega dejanja do l. 1945*

hújskanje -a s *glagolnik od hujskati:* hujskanje k upiranju ali k nepokornosti proti zakonitim odločbam ali ukrepom državnih organov (kaz.)

hújskati -am nedov. *spodbujati k slabim, za družbo škodljivim dejanjem, sin. ščuvati:* hujskati k štoritvi kaznivih dejanj

huligán -a m *kdor se nasilniško obnaša na javnem meštu*

humanitárni -a -o prid., v zvezi: humanitarno pravo *pravni predpisi o človekovem dostojanstvu, osebni nedotakljivosti ter političnih in socialnih pravicah*

humanizácija -e ž *glagolnik od humanizirati:* humanizacija dela, družbenih odnosov; humanizacija kazenskega prava *omiljevanje kazenskega prava*

humanizírati -am nedov. in dov. *delati kaj človeško, dobro, plemenito*

humánošt -i ž *lašnost človeka, ki kaže človečnost:* načelo humanosti izvrševanja kazni

iam alias facturus [jáám álias faktúrus] lat. kdor je že sam sklenil storiti določeno kaznivo dejanje, na katero je bil pozneje napeljan

ideálni -a -o prid., v zvezah: idealni davek davek, ki se izračuna, a se zaradi oprostitve ne pobere; idealni delež sorazmerni del nedeljive ali še nerazdeljene stvari, premoženja ali pravice, sin. miselni delež; idealni lastninski delež lastninski delež, pri katerem je deljena pravica na stvari, ne pa stvar sama, sin. miselni lastninski delež; idealni štek kaznivih dejanj z enim dejanjem uresničeni znaki več kaznivih dejanj; idealna delitev delitev po miselnih deležih, npr. po eni tretjini, sin. miselna delitev

idéja -e ž **1.** rezultat najvišje umske dejavnosti, ki se kaže kot bišvo kakega področja, smeri: pravna ideja; vodilna ideja **2.** v zvezi: fiksna ideja blodna misel, bolezenska predšava

idéjni -a -o prid., v zvezi: idejni načrt gradbenega objekta načrt, ki približno, navadno v manjšem merilu, podaja videz in ceno gradbenega objekta

idéntični -a -o prid. **1.** ki se po lašnostih ujema z drugim, ne razlikuje od drugega, sin. išovetni (1): idéntična tožba tožba z išim tožbenim zahtevkom; idéntično dejansko stanje išto dejansko stanje, ki ga obravnavata npr. civilno in kazensko sodišče **2.** ki se po lašnostih ujema z resničnimi dejšvi, znaki, sin. išovetni (2): idéntična oseba

idéntičnost -i ž **1.** lašnost, značilnost idéntičnega (1), sin. išovetnost (1): idéntičnost zahtevka **2.** skladnost, ujemanje podatkov z resničnimi dejšvi, znaki, sin. išovetnost (2): dognati, preizkusiti, ugotoviti idéntičnost

identificiranje -a s ugotavljanje identitete (2), sin. identifikacija: identificiranje osebe, predmeta

identificirati -am nedov. in dov. ugotavljati identiteto (2): identificirati osebo, pošiljko, prtljago

identifikacija -e ž ugotavljanje identitete (2), sin. identificiranje: identifikacija mrliča prepoznavna; identifikacija obdolženca; identifikacija osebe, predmeta; oznaka za identifikacijo ladje, letala; znak za identifikacijo radijske postaje

identifikacijski -a -o prid. ki se nanaša na identifikacijo: identifikacijski postopek; identifikacijski znak; identifikacijsko sredstvo osebna izkaznica, potna liština ipd.

identitéta -e ž **1.** lašnost, značilnost idéntičnega (1), sin. išovetnost (1): identiteta norme npr. kaznivost dejanja po našem in po tujem pravu kot eden izmed pogojev za ekstradicijo; identiteta tožbenega zahtevka; identiteta med obtožbo in sodbo pri kateri se sodba nanaša samo na osebo, ki je obtožena, in samo na dejanje, ki je predmet obtožbe **2.** skladnost, ujemanje podatkov z resničnimi dejšvi, znaki, sin. išovetnost (2): identiteta oseb, predmetov; ugotoviti identiteto **3.** prepoznavnost: identiteta države (mednar. pr.)

identitétni -a -o prid. ki se nanaša na identiteto: identitetna liština; identitetna priča priča, ki izpričuje idéntičnost osebe ali stvari; identitetna značka vojaka

ideologija -e ž sistem določenih idej: demokratična, politična ideologija; ideologija prava sklop zamisli o tem, kako naj bi bilo izoblikovano pravo v posamezni družbi

ideolóški -a -o prid. ki se nanaša na ideologijo: ideološka razlaga predpisa

igrálec -lca [-úç-] m, v zvezi: sleparski igrálec ki pri igri na srečo uporabi krive karte ali kako drugo slepilo

igrálka -e [-úç-] ž ženska oblika od igrálec

igrálni -a -o prid. ki se nanaša na igro, igranje: igralni avtomat meháníčna naprava, v katero se mečejo kovanci ali posebni žetoni za hazardne igre; igralne karte

igrálnica -e ž, v zvezi: posebna igralnica prostor, kjer se igrajo posebne igre na srečo

igra na srečo -e --- ž igra, katere izid je odvisen pretežno od naključja, ne pa od igralčevega znanja ali spretnosti, npr. loterija, tombola, športna napoved, sin. hazardna igra: dovoljena igra na srečo; posebne igre na srečo ki se igrajo v posebnih igralnicah in jih igralci igrajo proti igralnici, drug proti drugemu ali

na igralne avtomate; udeleženec igre na srečo; pravila, prirejanje iger na srečo; predmeti iger na srečo *karte, kocke ipd.*; obrtoma se pečati z igro na srečo (kaz.)

igranje na srečo -a -- -- s *ukvarjanje z igrami na srečo*: pečanje z igranjem na srečo obrtoma (kaz.); dajati za plačilo prostore za igranje na srečo (kaz.)

igrati -ám nedov. *biti dejaven v igri na srečo*: igrati v posebni igralnici

ilácija -e ž *negotovinski (švarni) vložek pri kapitalnih družbah*, sin. *prinos*, sin. *aport*

ilegála -e ž **1.** *organizirano politično delovanje, ki ga oblašt prepoveduje*: razvoj ilegale; umakniti se v ilegalo **2.** *stanje, ki je v nasprotju z veljavnimi zakonskimi predpisi*

ilegálec -lca m *kdor je v ilegali*

ilegálka -e ž *ženska oblika od ilegalec*

ilegálni -a -o prid. *ki je v nasprotju z veljavnimi zakonskimi predpisi*: ilegalni prehod čez državno mejo; ilegalna organizacija

ilegálnost -i ž *lašnost, značilnost ilegalnega*: ilegalnost organizacije

ilegitímen -mna -o prid. *nezakonit*: ilegitimna vlada **ilegitímni** -a -o: ilegitimni otrok *nezakonski otrok*

ilegitimitétni -a -o prid., v zvezi: **ilegitimitetna tožba tožba za izpodbijanje očetovstva*

ilírski -a -o prid., v zvezi: *Ilirske province skupnost pretežno slovenskih in hrvaških ozemelj z upravnim središčem in Ljubljani pod francosko oblašjo od l. 1809 do l. 1813* (pr. zg.)

ilustratívni -a -o prid., v zvezi: *ilustrativno dejanje dejanje, ki pojasnjuje drugo dejanje*

imateriálni -a -o prid. **1.** *nepremoženjski*: imaterialni interes; imaterialna škoda **2.** *netelesni*: imaterialna stvar

imatrikulácija -e ž **a)** *vpis v matično knjigo* **b)** *vpis na univerzo*: imatrikulacija slušatelj

imatrikulácijski -a -o prid. *ki se nanaša na imatrikulacijo*: imatrikulacijski list, register; imatrikulacijska taksa *prištojbina za vpis*

imatrikulírati -am dov. in nedov. **a)** *vpisati v matično knjigo* **b)** *vpisati na univerzo*

imé -na s **1.** *označitev osebe, stvari*: domače ime *ime domačije, ki ga uporablja bližnja okolica*, sin. *hišno ime*; fantazijsko ime *podjetja, vina ipd.*; hišno ime gl. *domače ime*; izmišljeno ime *psevdonim*; krajevno ime; osebno ime *ime in priimek*; partizansko, redovniško ime; rodbinsko ime *priimek*; tajno, trgovsko, uradno ime; vulgarno ime *domače ime*; zemljepisno ime;

ime kraja, ladje, naselja, podjetja, trga, ulice; pravica do imena; ček na ime sin. *imenski ček*; delnica na ime sin. *imenska delnica*; vrednostni papir, glaseč se na ime; dati, določiti, sprejeti ime **2.** v zvezi: *skleniti pogodbo v svojem imenu s pogodbo zavezati sebe, ne pa zastopane osebe, npr. pri shranitvi tuje stvari* **3.** *izraža posrednost dejanja*: razglasiti sodbo v imenu ljudstva

imeník -a m *urejen seznam imen*: krajevni, osebni, porotniški, telefonski, volilni imenik; imenik izvedencev, odvetnikov, stalnih sodnih tolmačev, zagovornikov; imenik k vpisniku, registru; izbrisati iz imenika; sprejeti, vpisati v imenik **iménje** -a s (nem. Gült) **1.** *dohodek, ki ga zemljiški gospod dobiva od podložnikov in se upošteva kot njegova davčna osnova* (pr. zg.) **2.** *skupnost posesti, ki daje ta dohodek* (pr. zg.)

iménjski -a -o prid., v zvezah: *imenjska knjiga delžni kataster nepodložniških zemljišč* (pr. zg.); *imenjska renta dohodki zemljiškega gospoda od podložnikov* (pr. zg.)

iménoma prisl. *po imenih*: imenoma naštet

imenovánje -a s **1.** *določitev po imenu*: imenovanje prednika (lat. nominatio auctoris) v pravdi *navedba osebe, v imenu katere ima toženec stvar kot posestnik ali pravico kot imetnik* **2.** *določitev koga za opravljanje kake naloge, funkcije*, sin. *pošavitev (1)*: imenovanje javnega organa, komisije, pooblaščenca; imenovanje ministrov *ki ga opravlja državni zbor na predlog predsednika vlade*

imenováti -újem dov. **1.** *določiti po imenu* **2.** *določiti koga za opravljanje kake naloge, funkcije*, sin. *pošaviti (1)*: imenovati razsodnika (pravd. poš.)

iménski -a -o prid. **1.** *ki je številčno določen*, sin. *nominalni (2)*: imenski tečaj, znesek; imenska vrednost **2.** *ki se glasi na ime*: imenski ček sin. *ček na ime*; imenski vrednostni papir; imenska delnica sin. *delnica na ime* **3.** *ki je urejen po imenih*: imenski izkaz, seznam **4.** v zvezi: *imenska pogodba pogodba z imenom, določenim v zakonitem predpisu*, sin. *nominatna pogodba*

imétek -tka m *premoženje*

iméti imám nedov. **1.** *izraža, da je pri osebkuj kaj, s čimer razpolaga*: imeti kredit; imeti pravico **2.** *izraža, da je pri osebkuj kaj z določenim namenom*: imeti kaj naprodaj; na zalogi **3.** *izraža, da je pri osebkuj kaj v določenem stanju*: imeti v evidenci **4.** *izraža, da je osebek v določenem stanju*: imeti delo **5.** *izraža osebko razmerje*

do določene stvari: imeti v lašti; imeti v posesti posedovati **6.** izraža, da ima kaj laštosti, kot jo izraža določilo: imeti vrednost

imétje -a s premoženje

imétnica -e ž ženska oblika od imetnik

imétnik -a m **1.** nosilec kake pravice: vsakokratni imetnik; zakoniti imetnik vrednostnega papirja npr. delnice, obveznice, blagajniškega zapisa, komercialnega zapisa; imetnik avtorske, laštinske, stanovanjske pravice; imetnik dovoljenja, hipoteke, menice, tekočega računa; imetnik iznajdbe, patenta; imetnik obrata, obrti, stanovanja; imetnik odlikovanja; imetnik pravice uporabe, pravice razpolaganja **2.** kdor ima stvar v dejanski oblasti, sin. detentor: imetnik stvari

imétniški -a -o prid., v zvezah: imetniški ček ček, ki se izplača njegovemu imetniku, sin. ček na prisnosnika; imetniški vrednostni papir vrednostni papir; na podlagi katerega izpolni izdajatelj obveznost tistemu, ki ga predloži; imetniška delnica sin. delnica na imetnika

imévanje -a s dejanska oblast nad določeno stvarjo, sin. detencija (1)

imigrácija -e ž priseljevanje v državo: omejevati imigracijo

imigránt -a m kdor se priseli v državo, sin. priseljenec (2)

imigrántka -e ž ženska oblika od imigrant, sin. priseljenka

imisija -e ž **1.** neposredno ali posredno vplivanje na sosedovo zemljišče z dimom, s hrupom, smradom ipd.: trpeti krajevno običajne imisije **2.** onesnaženje zraka s škodljivimi primesmi na določenem meštu ob določenem času: dovoljena, kritična imisija

imitácija -e ž kar je narejeno tako, da je čemu že obstoječemu podobno ali enako, sin. posnetek (2): imitacija žiga

imitírati -am nedov. in dov. delati kaj tako, da je čemu že obstoječemu podobno ali enako, sin. posnemati: imitirati žig

imobiliárni -a -o prid. nepremičninski

imobilije -lij ž, mn. nepremičnine

imobilizácija -e ž, v zvezah: imobilizacija kapitala naložitev denarja v nepremičnine; imobilizacija proračunskih in drugih presežkov začasna prepoved razpolaganja z njimi

imobilizírati -am dov. in nedov., v zvezi: imobilizirati kapital naložiti ga v nepremičnine

imovina -e ž premoženje

imovinski -a -o prid. premoženjski

imovínskoprávni -a -o prid. premoženjskopravni

impedimènt -ènta m zadržek (1)

impénze -pénz ž, mn. stroški za ohranitev, izboljšanje ali olepšanje stvari: zahtevati povrnitev impenz

imperativni -a -o prid. **1.** ki se mora upoštevati, izvršiti: imperativna določba zakona; imperativno navodilo ant. inštruktivno navodilo **2.** v zvezi: imperativni mandat mandat, pri katerem je izvoljeni občan vezan na navodila svojih volivcev

imperialístični -a -o prid. ki se nanaša na imperializem: imperialistična država, politika, vojna

imperialízem -zma m državna politika, ki teži k razširjanju vplivnostnih območij s sredstvi pritiska in nasilja: državni, gospodarski, kolonialni, nacionalni, politični imperializem

impèrij -a m **1.** država z obširnim ozemljem, navadno kolonialnim: britanski imperij; rimski imperij **2.** oblast najvišjih rimskih magistratov, npr. konzula, pretorja (rim. pr.)

impórt -a m uvoz

importírati -am dov. in nedov. uvoziti

impoténca -e ž nesposobnost za spolne odnose

imprésum -a m podatki o avtorju, založništvu in tisku knjige, navadno na zadnjem listu

imprimátur -ja m, lat. (naj se natisne) dovoljenje avtorja ali oblasti za natis rokopisa

impugnacíjski -a -o prid., v zvezi: impugnacijska tožba tožba, s katero se izpodbija dovolitev izvršbe do 1. 10. 1978, sin. nepravna opozicijska tožba

imunitéta -e ž **1.** privilegij, na podlagi katerega določenih funkcionarjev za oddani glas ali izraženo mnenje ni mogoče preganjati ali klicati na kazensko odgovornost: kazensko-pravna imuniteta delegata, poslanca; imuniteta predsednika republike; imuniteta predsednika, sodnika ustavnega sodišča; imuniteta sodnika rednega, samoupravnega, vojaškega sodišča **2.** privilegij, ki osebam z določeno funkcijo omogoča, da se sme zoper nje voditi kazenski postopek ali opraviti posamezna procesna dejanja samo ob posebnih pogojih, ki so določeni z mednarodnim ali notranjim pravom: delegatska, diplomatska, poslanska imuniteta; (ne)omejena, poklicna imuniteta; imuniteta predsednika republike; imuniteta predsednika, sodnika ustavnega sodišča; imuniteta sodnika rednega, samoupravnega, vojaškega sodišča; imuniteta kot procesna ovira; sklicevati se na imuniteto; uživati, vzpostaviti imuniteto **3.** v

imunitétni

zvezi: stvarna imuniteta *nedotakljivost diplomatskega, konzularnega, odvetniškega arhiva* **4.** v zvezi: davčna imuniteta *oprošitev plačila davkov za diplomate* **5.** pravica gosposva, da izvršuje del javne oblasti ali tako gosposvo samo (pr. zg.)

imunitétni -a -o prid. ki se nanaša na imuniteto: imunitetni upravičenec oseba, ki uživa imuniteto; imunitetna pravica; imunitetno pravo

imunizácija -e ž *zavarovanje pred nalezljivimi boleznimi*: obvezna imunizacija prebivalstva; odrediti, uštaviti imunizacijo

imutabilitétni -a -o prid., v zvezi: imutabilitetno načelo *načelo v nekaterih pravnih redih, da (javni) tožilec po uvedbi kazenskega postopka ne sme razpolagati z obtožbo* (kaz. poš.)

inavgurácija -e ž **1.** slovesna pošlavitev: inavguracija rektorja **2.** podelitev časti: inavguracija doktorja znanosti

inavgurálni -a -o prid. *začetni, nastopni*: inavguralni govor; inavguralna disertacija *doktorska znanstvena razprava*; inavguralno predavanje univerzitetnega profesorja

in bianco [in bjánko] prisl., it., v zvezi: podpis in bianco *podpis na nepopolnjeni papir; na neizpolnjeni obrazec*

incéšt -a m *spolno razmerje med krvnima sorodnikoma v ravni črti ali z bratom, s sestro*, sin. krvoskrunstvo

incidenčni -a -o prid., v zvezah: incidenčni postopek *npr. edicijski postopek, če ima lišino tretja oseba*; incidenčna tožba *tožba, s katero se odloči o predhodnem vprašanju z učinkom pravnomočnosti*, sin. vmesna ugotovitvena tožba

incidènt -ènta m *neprijeten dogodek, ki prekine normalen potek kakega dejanja, dela*: obmejni, procesni incident

INCOTERMS in **Incoterms** -a [ínkotèrms] m, krat. (angl. International Commercial Terms) *Mednarodna pravila za razlago trgovinskih izrazov, izdelana l. 1936 in revidirana v letih 1953, 1967, 1980 in 1990 pri Mednarodni trgovinski zbornici v Parizu*

indeks -a m **1.** *relativno število, s katerim se izraža relativna razlika v odstotkih od podatka, s katerim se primerja*: draginjski indeks; verižni indeks *pri katerem je naslednji člen izražen v odstotkih prejšnjega*; indeks cen, življenjskih stroškov **2.** *stvarno, imensko kazalo v publikacijah* **3.** *knjižica slušateljev višjih in visokih šol, v kateri se potrjujejo obisk predavanj in izpiti*

indeksni -a -o prid., v zvezi: indeksna klavzula

pogodbeno določilo, s katerim je znesek denarne obveznosti v domačem denarju vezan na spremembe cen za dobrine, blago in storitve, izražene z indeksom cen, ki ga ugotovi pooblaščenca organizacija

indemnitéta -e ž imuniteta (2)

indeterminiranost -i ž *vneprejšnja nedoločenoost človekovega delovanja, ki ni odvisna od njegove volje*, ant. determiniranost

indeterminizem -zma m *šališče, da človekovo delovanje ni vnaprej določeno z okoliščinami, ki niso odvisne od njegove volje*, ant. determinizem

indíc -a m **1.** *pravno nerelevantno dejstvo, iz katerega se da sklepati na pravno relevantno dejstvo* (pravd. poš.): bližnji, oddaljeni indic **2.** *dejstvo, iz katerega je mogoče sklepati o pravno relevantnih dejstvih, odločilnih za uporabo določb materialnega in procesnega kazenskega prava v konkretni kazenski zadevi*: potrdilni, zanikalni indic; indici za krivdo; sklenjena veriga indicev *več med seboj povezanih indicev, ki pripeljejo do edinega mogočega zaključka*; obsodba na podlagi indicev; dokaz z indici

indicirani -a -o prid., v zvezah: indicirana umetna prekinitvev nosečnosti *prekinitvev nosečnosti, dovoljena iz zakonitega razloga*; indicirano pravo *pravni red, ki ga je treba uporabiti* (mednar. zas. pr.)

indigenát -a m **1.** v zvezi: sistem indigenata *varstvo domačih avtorjev po domačem avtorskem pravu* **2.** *deželna pripadnost plemiča po rojstvu* (pr. zg.)

indikácija -e ž *bolezenski znaki in okoliščine, ki nakazujejo določene medicinske ukrepe*: etična, profilaktična, zdravstvena indikacija za sterilizacijo; zdravstvena indikacija za umetno prekinitvev nosečnosti; indikacija za zdravniški poseg

indiréktni -a -o prid., v zvezah: indirektni davek *davek, ki ga plača potrošnik ob nakupu blaga*, sin. *posredni davek*; *indirektni naklep *naklep, pri katerem posledica kaznivega dejanja ni bila hotena, a je našala iz drugega sovražnega namena* (kaz.), sin. *posredni naklep; indirektna škoda *škoda, pri kateri je med prvotnim vzrokom in posledico še kak vmesen samoštojen dogodek*, sin. *posredna škoda*

indiskrecija -e ž *neupravičeno razглаšanje osebnih ali družinskih razmer druge osebe*

indiskrecijski -a -o prid. ki se nanaša na indiskrecijo: indiskrecijski delikt *opravljanje* (2)

indiskrétni -a -o prid., v zvezi: indiskretni posel
pravni posel, iz katerega je razvidna njegova
pravna podlaga

individualizacija -e ž **1.** upoštevanje posebnosti
osebe ali stvari: sodna individualizacija ka-
zenskih sankcij izbira kazenskih sankcij, ki se
določi s sodno odločbo; zakonska individua-
lizacija kazenskih sankcij izbira kazenskih
sankcij, določena z zakonom; individualizacija
kazenskih sankcij izbira kazenskih sankcij gle-
de na družbeno nevarnost kaznivega dejanja
in storilčevo osebnost; individualizacija pri
izvrševanju kazenske sankcije **2.** podroben
opis: individualizacija kaznivega dejanja v
obtožbi, sodbi

individualizem -zma m individualno vodenje,
upravljanje, zlasti proizvodjalnih sredstev: gos-
podarski individualizem

individualizirani -a -o prid., v zvezi: individualizi-
rani zapisnik zapisnik, v katerem se v običajni
pisavi dobesedno vpiše izjava zaslišane osebe

individuálni -a -o prid. ki se nanaša na posamezni-
ka ali na posamezno stvar: individualni delovni
spor; individualni izum; individualni poslovni
organ; individualni proizvajalec; individualni
upravni organ; individualna firma; individual-
na gradnja gradnja enodružinske stanovanjske
hiše; individualna lastnina osebna lastnina;
individualna odgovornost odgovornost, katere
subjekt je posameznik, sin. osebna odgovornost;
individualna pravica; individualna prevenција
specialna prevenција; načelo individualne ka-
zenske odgovornosti; individualno pooblaštilo

individuálnost -i ž osebnost (1): individualnost
storilca kaznivega dejanja

ÍNDOK in **índok** -a m, krat. informacijsko-doku-
mentacijski center

indosabilni -a -o prid. ki se da prenešiti z indosa-
mentom: indosabilni vrednoštni papir

indosabilnost -i ž prenosnost z indosamentom:
indosabilnost menice

indosament -ênta m izjava na hrbtni strani
vrednoštnega papirja o njegovem prenosu na
drugo osebo: biano indosament ki je brez
oznache indosatarja; fiduciarni indosament
ki je omejen po dogovoru med indosantom in
indosatarjem; izpolnjeni indosament; poob-
laštilni indosament ki dovoljuje izterjavo, sin.
prokurni indosament; prokurni indosament gl.
pooblaštilni indosament; zaštvani indosament
s katerim se zaštvavi vrednoštni papir; indo-
sament na prinosnika; črtanje indosamenta;
prenos z indosamentom

indosánt -a m kdor z indosamentom prenese
vrednoštni papir na drugo osebo: neposredni,
nadaljnji indosant

indosatár -ja m oseba, na katero se z indosamen-
tom prenese vrednoštni papir

indosíranje -a s prenos vrednoštnega papirja z
indosamentom

indosírati -am dov. in nedov. prenešiti vrednoštni
papir z indosamentom: indosirati v prokuro,
zaštavo **indosírani** -a -o: indosirana menica
menica z indosamentom

in dubio mitius [in dúbio mícius] prisl., lat. (v
dvomu mileje) načelo v kazenskem postopku,
da se v dvomu presoja mileje

in dúbio pro réo prisl., lat. (v dvomu za obdol-
ženca) načelo v kazenskem postopku, da se v
dvomu o obsoju kakega dejstva presoja tako,
kot je za obdolženca ugodneje

indúkcija -e ž sodba, sklepanje iz posameznega
na splošno, ant. dedukcija

induktívni -a -o prid. ki temelji na indukciji, ant.
deduktívni: induktivna metoda dokazovanja

industrializácija -e ž **1.** uvajanje industrijskega
načina proizvodnje v gospodarstvu neke dr-
žave: pospeševati industrializacijo **2.** uvajanje
industrijskih proizvodjalnih sredstev v določeno
gospodarsko dejavnost: industrializacija
kmetijstva

industrija -e ž gospodarska dejavnost, ki z upo-
rabo strojev v večjih količinah predeluje su-
rovine in proizvaja izdelke: lahka industrija ki
proizvaja manjše stroje, instrumente, orodje,
potrošne predmete; oborožitvena industrija ki
proizvaja orožje in vojaško opremo; predelo-
valna industrija; težka industrija ki pro-izvaja
velike stroje, naprave, zlasti za opremo tovarn

industrijski -a -o prid. ki se nanaša na indústri-
jo: industrijski delavec, izdelek, kapital, kraj,
obrat; *industrijski požig npr. pri zavarovanj-
ski goljufiji; *industrijski tir železniški tir, ki
se priključi na železniško progo in uporablja
za dostavo in odpravo stvari za imetnika pra-
vice do uporabe tega tira; industrijska cona;
industrijska lastnina pravni inštitut, s katerim
se zavaruje pravica fizične ali pravne osebe,
izvirajoča iz patenta, vzorca, modela, blagov-
ne znamke, žiga, oznake izvora blaga in firme,
kot tudi pravica do varstva zoper nelegalno
konkurenco; industrijska sociologija socio-
logija, ki proučuje sociološko problematiko v
indústriji; *industrijska zbornica; industrijska
železnica železnica, s katero gospodarska de-

inflácija

lovna organizacija prevaža ljudi in stvari za lašne potrebe; industrijske rastline *rašline*, ki se uporabljajo za industrijsko predelavo, npr. hmelj, lan, konoplja, tobak; industrijsko podjetje

inflácija -e ž čezmerno povečanje denarne mase v obtoku in s tem povzročeno znižanje denarne vrednosti: obvladovanje inflacije

inflacijski -a -o prid. ki se nanaša na inflacijo: inflacijski dobiček; inflacijski pojavi; inflacijska izguba, klavzula, konjunktura; obdavčitev inflacijskega dobička

in flagránti prisl., lat., v zvezi: zasačiti storilca in flagranti zasačiti ga pri izvrševanju kaznivega dejanja

informácija -e ž **1.** obveščilo, sporočilo, namenjeno javnosti: časopisna informacija **2.** podatki o čem: informacija o dogodku, nesreči

informacijski -a -o prid. ki se nanaša na informacijo ali informiranje: informacijski postopek, sistem; informacijska dejavnost, ustanova; informacijska sredstva; informacijsko-dokumentacijski center (krat. INDOK)

informatívni -a -o prid., v zvezi: informativno zaslišanje predhodno neformalno zaslišanje

infórbiró -ja m, krat. informacijski biro komunističnih in delavskih partij od l. 1947 do l. 1956

informíranje -a s posredovanje informacij, sin. obveščanje: družbeni sistem informiranja; Republiški komite za informiranje do l. 1991

in fraudem creditorum [in frávdem kreditórum] lat. (na škodo upnikov) zaveščno oškodovanje upnikov

in fraudem legis agere [in frávdem légis ágere] lat. zvijsčno obiti zakon

iniciátiva -e ž kar povzroča kako dogajanje, delovanje, sin. pobuda (1): zakonodajna iniciativa pravica do predlaganja zakona ali zakonskih sprememb; zasebna iniciativa; pravica initiative; dati iniciativo

iniciatívni -a -o prid. ki se nanaša na iniciativo: iniciativni odbor odbor za ustanovitev kake organizacije ipd.; iniciativni predlog

iniciátor -ja m **1.** pobudnik (1) **2.** napeljevalec: iniciator kaznivega, škodnega dejanja

injúrija -e ž razžalitev: realna injurijska dejanska razžalitev; simbolična injurijska simbolična razžalitev; verbalna injurijska besedna razžalitev

inkasánt -a m kdor pobira, izterjuje denar za določeno storitev, preskrbovanje s čim, npr. za naročnino, zavarovalnino

inkasírati -am dov. in nedov. **1.** pobrati, izterjati

denar za določeno storitev, preskrbovanje s čim: inkasirati za štanarino **2.** dobiti, prejeti: dnevno inkasirati večje zneske **3.** v zvezi: inkasirati menico predložiti jo v plačilo

inkáso -a m iztržek v gotovini: dnevni inkaso

inkáso neskl. prid., v zvezah: inkaso mandat cestja, pri kateri cesionar terjatev izterja in izterjani znesek izroči cedentu, sin. cesija v izterjanje; inkaso provizija provizija, ki pripada trgovskemu zaštopniku glede na izterjane zneske

inkolát -a m deželna pripadnost plemiča po kraju bivanja (pr. zg.)

ínkompátibílen -lna -o prid. nezdržljiv: inkompatibilne funkcije

ínkompátibílnost -i ž nezdržljivost: inkompatibilnost javnih funkcij

ínkompeténcja -e ž neprišojnost

ínkompeténten -tna -o prid. neprišojen

ínkorporácija -e ž vključitev, pridružitve, pripojitev (mednar. pr.), prim. aneksija

ínkorporírati -am dov. in nedov. vključiti, pridružiti, pripojiti (mednar. pr.), prim. anektirati

ínkriminácija -e ž določba zakona, da je kako dejanje kaznivo

ínkriminírati -am dov. in nedov. določiti z zakonom, da je kako dejanje kaznivo **ínkriminírani** -a -o: inkriminirano dejstvo dejstvo, ki je obseženo z obtožbo (kaz. poš.)

ínkvirént -énta m preiskovalni organ, sodnik v inkvizicijskem postopku (pr. zg.)

ínkvizícija -e ž **1.** v zvezah: španska inkvizicija osamosvojena državno-cerkvena inštitucija od 15. do 19. stol. (pr. zg.); sodišče inkvizicije izredno sodišče rimskokatoliške cerkve za sojenje krivovercev od 13. do 16. stol. (pr. zg.) **2.** predhodni postopek v inkvizicijskem postopku (pr. zg.): generalna inkvizicija sumarna, neoblična preiskava, pri kateri se ugotavlja, ali je bilo kaznivo dejanje storjeno in kdo ga je storil; specialna inkvizicija postopek, uveden zoper določeno osebo po izvršeni generalni inkviziciji

ínkvizicijski -a -o prid., v zvezah: inkvizicijski postopek kazenski postopek, v katerem so združene funkcije pregona in ugotavljanja dejstev v enem organu (pr. zg.); inkvizicijska maksima preiskovalno načelo (b) (kaz. poš.)

ínkvizítór -ja m sodnik sodišča inkvizicije (pr. zg.)

ínkvizitórni -a -o prid. inkvizicijski

in mérito prisl., lat. meritorno: odločiti in merito

inominátni -a -o prid., v zvezi: inominatna pogodba pogodba, ki ni v zakonu posebej imenovana,

- ime ji da praksa, npr: oskrbna, obračunska, preživitarska pogodba, sin. brezimenska pogodba*
- inovácija** -e ž *uvedba česa novega, zlasti tehnične izboljšave, prim. izboljšava: komisija za inovacije*
- inovácijski** -a -o prid. *ki se nanaša na inovacijo: inovacijska dejavnost*
- inozémec** -mca m *tujec*
- inozémški** -a -o prid. *tují: inozemski kapital; inozemsko posojilo*
- inozémstvo** -a s *tujina*
- inserát** -a m *časopisni oglas*
- inserírati** -am dov. in nedov. *objaviti inserat*
- insígnije** -nij ž, mn. *predmeti kot znamenja oblasti, čaši: vladarske insignije; insignije rektorja*
- insinuácija** -e ž **1.** *namigovanje na določeno dejstvo, sin. žaljivo podtikanje* **2.** v zvezi: *sodna insinucija vpis v sodni zapisnik (pr. zg.)*
- insinuírati** -am nedov. in dov. **1.** *namigovati na določeno dejstvo, sin. žaljivo podtikati* **2.** *vpisovati v sodni zapisnik (pr. zg.)*
- inskrípcija** -e ž **1.** *vpis na višjo, visoko šolo* **2.** *predavateljeva potrditev, da je slušatelj začel obiskovati predavanja na visoki šoli*
- inskrípcíjski** -a -o prid., v zvezi: *inskrípcijski rok vpisni rok*
- insolvéncia** -e ž *insolventnost: insolvenca dolžnika*
- insolvénten** -tna -o prid. *ki ni sposoben, zmožen v danem času poravnati svoje plačilne obveznosti, sin. neplačevit: insolventen plačnik*
- insolvéntnost** -i ž *nesposobnost, nezmožnost v danem času poravnati svoje plačilne obveznosti, sin. neplačevitost: insolventnost dolžnika*
- instánca** -e ž **1.** *organ, pristojen za izvedbo, rešitev česa na določeni stopnji: prva, druga, tretja, zadnja instanca; realna instanca krajevna pristojnost organa po legi nepremičnine v določenem sodnem okolišu; sodna, upravna instanca; vrhovna instanca* **2.** *stopnja*
- instánčni** -a -o prid. *ki se nanaša na instanco: instančni postopek; instančni preizkus odločbe preizkus odločbe po instanci; instančna odločba; instančna pot; instančno odločanje*
- instítucija** -e ž **1.** *družbenopolitična ali druga organizacijska enota ali zavod s pravno osebnostjo ali brez nje, sin. ustanova (2): družbena, državna, parlamentarna, socialna, znan-štvna institucija* **2.** v zvezah: *Gajeve, Justinijanove institucije v starem Rimu učbenika prava za začetnike*
- instítucijski** -a -o prid., v zvezi: *institucijski zahtevk zahtevk pri kršitvi pozitivne obveznosti za ustanovitev stanja, ki še ni obstajalo*
- instítucionalízirati** -am dov. in nedov. *dati čemu družbeno priznano obliko: institucionalizirati samoupravljanje*
- instítucionalní** -a -o prid., v zvezi: *institucionalna uprava uprava, v kateri ustrezne institucije opravljajo določene javne službe, npr: zavodi*
- instítút** -a m **1.** v zvezi: *pravni inštitut določen družbeni odnos in pravne norme, ki opredeljujejo, npr: lastnina, dedovanje, pomilostitev, sin. pravna ustanova* **2.** *prvi izmed več postavljenih nadomeštnih dedičev*
- instruíranje** -a s **1.** *dajanje navodil ali pojasnil* **2.** *opremljanje spisa s podatki in prilogami*
- instruírati** -am nedov. in dov. **1.** *dajati navodila ali pojasnila* **2.** *opremljati spis s podatki in prilogami*
- instrúkcija** -e ž *navodilo: obvezna instrukcija višjega organa nižjemu*
- instrúcijski** -a -o prid., v zvezah: *instrukcijski rok rok, ki je podaljšljiv in brez posledic za zamudnika; instrukcijska maksima preiskovalno načelo (a) (pravd. post.)*
- instrúktivní** -a -o prid. *s katerim se kaj pojasnjuje: instruktivni obrazec; instruktivno navodilo neobvezno navodilo za uporabo kakega predpisa, sin. pojasnilno navodilo, ant. imperativno navodilo*
- instrúment** -énta m **1.** *dokazilna listina: instrument o ratifikaciji mednarodne pogodbe* **2.** *sredstva ali ukrepi: delitveni instrument smernice za delitev dohodka; planski instrument ukrepi za uresničevanje plana; finančni, gospodarski instrumenti; plačilni instrumenti gl. instrumenti zagotovitve plačila; instrumenti zagotovitve plačila ček, garancija, menica z avalom banke, nakaznica, nalog (virman), položnica ipd., sin. plačilni instrumenti*
- instrúmentum scéleris** -a -- m, lat. *sredstvo, s katerim je storjeno kaznivo dejanje*
- insubordinácija** -e ž *neizpolnitev ukaza, odrekanje pokornosti vojaške osebe (kaz.)*
- insúlt** -a m *žaljiv napad*
- in suspensio** [in suspénzo] prisl., lat. (*viseče*) *odloženo*
- inšpékcija** -e ž **1.** *nadzor nad skladnostjo ravnanja pravnih subjektov z veljavnimi pravnimi predpisi: tržna inšpekcija; opraviti inšpekcijo* **2.** *organ, urad, ki opravlja tak nadzor: davčna, devizna, finančna, proračunska inšpekcija;*

gozdarska, kmetijska, lovska, veterinarska inšpekcija; gradbena, urbaniščična, vodno-gospodarska inšpekcija; komunalna, požarna, prometna, *rudarska, sanitarna, tržna inšpekcija; inšpekcija cest, varnosti zračne plovbe; inšpekcija cestnega, železniškega prometa; inšpekcija žičniških naprav *žičnic, vlečnic*; inšpekcija za delo; inšpekcija za var-stvo rastlin

inšpekcijski -a -o prid. *ki se nanaša na inšpekcijo*: inšpekcijski organ, pregled, ukrep, zapisnik; inšpekcijska legitimacija, služba; inšpekcijske funkcije; inšpekcijska dela in naloge

inšpéktor -ja m *kdor opravlja inšpekcijo*: kmetijski, lovski, veterinarski inšpektor; požarni, rudarski, sanitarni, tržni inšpektor; *sodni inšpektor *nadzornik sodišč*; zvezni inšpektor za varnost železniškega prometa; inšpektor dela; inšpektor za ceste; inšpektor za promet; inšpektor za varnost zračne plovbe

inšpektorát -a m *organ, urad, ki opravlja inšpekcijo*: devizni inšpektorat; energetski, rudarski inšpektorat; gozdarski, kmetijski inšpektorat; gradbeni, urbaniščični, vodnogospodarski inšpektorat; tržni inšpektorat; republiški inšpektorat za požarno varnost; prometni, sanitarni inšpektorat; inšpektorat za delo

inšpéktorski -a -o prid. *ki se nanaša na inšpektorje*: inšpektorska izkaznica

inštalácija -e ž *umešitev (2)*

inštalírati -am dov. in nedov. *umeštiti (2)*

inštitút -a m *uštanova, ki se ukvarja z znanstveno-raziskovalnim delom*: inštitut za kriminologijo; inštitut za novejšo zgodovino

inštrúktor -ja m, v zvezi: *voznik inštruktor ki pripravlja kandidate za voznike motornih vozil*

inštrúktorski -a -o prid. *ki se nanaša na inštruktorje*: inštruktorski izpit; inštruktorsko dovoljenje

intabulácija -e ž *vpis v zemljiško knjigo na podlagi listin, ki ima za posledico brezpogojno pridobitev, prenos, omejitev ali prenehanje knjižne pravice*, sin. *vknjižba (1)*, ant. *ekstabilucija*: intabulacija laštinske, služnostne, zaštevne pravice

intabulácijski -a -o prid. *ki se nanaša na intabulacijo*, sin. *vknjižbeni (1)*: intabulacijska klavzula *dovoljenje knjižnega prednika za vknjižbo*, sin. *vknjižbena klavzula*; intabulacijska knjiga *javna knjiga za vpis nepremičnin*; intabulacijsko načelo *načelo, po katerem se zemljiškoknjižna pravica pridobi, prenese, omeji ali preneha le z vpisom v zemljiško knjigo*, sin. *vpisno načelo*

intabulírati -am dov. *vpisati v zemljiško knjigo na podlagi listin*, sin. *vknjižiti (1)*, ant. *ekstabilirati*: intabulirati novega lastnika **intabulírani** -a -o: intabulirani dolgi; intabulirana pravica

integrácija -e ž **1.** *povezovanje posameznih enot, delov v večjo celoto*: gospodarska integracija *oblike združevanja in sodelovanja gospodarskih organizacij ali držav* **2.** v zvezi: *družbena integracija vključevanje v družbo*, npr. *nekdanjega obsojenca*

integrácijski -a -o prid. *ki se nanaša na integracijo (1)*: integracijski proces

integrálni -a -o prid., v zvezah: *integralni del državnega ozemlja*; *integralni transport kombinirani prevoz z različnimi prometnimi sredstvi brez prekladanja stvari*, npr. *prevoz s kontejnerji*; *integralna franšiza pogodbeno dogovorjen znesek, do katerega zavarovalnica škode ne poravnava, nad tem zneskom pa jo poravnava v celoti*

integritéta -e ž **1.** *celovitost*: *teritorialna integriteta države* **2.** *stanje česa, določeno z dej-stvom, da se ne sme kratiti, omejevati*, sin. *nedotakljivost (2)*: *duševna, telesna integriteta*

intelektuálni -a -o prid. *ki se nanaša na intelekt*: *intelektualni element naklepa zavedanje pomena dejanja*, sin. *zaveštna sestavina naklepa*; *intelektualni element prištevnosti razumevanje pomena dejanja*, sin. *zaveštna sestavina prištevnosti*; *intelektualni povzročitelj kaznivega ali škodnega dejanja napeljevalec*; *intelektualna falzifikacija listine naprava prištevne listine z lažno vsebino*; *intelektualna lastnina pravica, ki jo daje industrijska lastnina ali avtorska pravica*; *intelektualna storitev*; *intelektualna stvaritev*; *svetovna organizacija za intelektualno lastnino*

inténcija -e ž *glavna sestavina tožbene formule* (rim. pr.)

intendánca -e ž *uprava*: **gledališka intendantca*

intendánt -a m **1.** *upravnik*: **intendant gledališča* **2.** *oficir za oskrbovanje vojske* **3.** v zvezi: *generalni intendant predstojnik finančne uprave v Ilirskih provincah* (pr. zg.)

interezíven -vna -o prid. *ki teži k boljši izkoriščenosti in kvaliteti*: *intenzivno gospodarjenje*

intercesíja -e ž **1.** *prevzem tuje obveznosti*: *kumulativna intercesija prevzem obveznosti poleg dolžnika*, npr. *poroštvo, zastavitev*; *privativna intercesija prevzem obstoječe obveznosti namesto dolžnika*; *tiha intercesija zadolžitev za drugega* **2.** *posredovanje višjih, predvsem*

kolegialnih rimskih magístratov ali ljudskih tribunov v javnih zadevah (rim. pr.)

intercesijski -a -o prid. *ki se nanaša na intercesijo*: intercesijski posel

interdependenca -e ž *medsebojna odvisnošt*: interdependenca v meddržavnih in mednarodnih odnosih

interdikt -a m **1.** *pretorjev ukrep v posešnem sporu (rim. pr.)* **2.** *cerkvena kazen, s katero se prizadetim prepovedujejo določena sveta dejanja, ne da bi bili izobčeni iz občestva vernikov, namenjena pa je lahko klerikom ali vernikom (kan. pr.)*

interégnum -a m (lat. *interregnum medvladje*) *stanje v državi po prenehanju delovanja dotedanje vlade, oblasti in pred začetkom vzpostavitve nove*

interés -éša m **1.** *kar daje, prinaša ugodne, pozitivne posledice za koga*: dejanski, družbeni, državni interes; javni interes *korišt skupnosti na določenem območju*, sin. *splošni interes*; skupni interes *npr. družbenih pravnih oseb v medsebojnih obligacijskih razmerjih*; splošni interes gl. *javni interes*; z zakonom zavarovani interes; kolizija interesov **2.** *osebna ali premoženjska korišt, ki jo pravo varuje*, sin. *pravna korišt*: intervencijski interes *interes tretje osebe, da intervenira v tekoči pravdi*; izpolnitveni interes gl. *pozitivni pogodbeni interes*; negativni pogodbeni interes *premoženje, ki bi ga šranka imela, če z drugo šranko ne bi bila sklenila pogodbe*, sin. *interes zaupanja*; pozitivni pogodbeni interes *korišt, ki bi jo šranka imela, če bi bila veljavno sklenjena pogodba pravilno izpolnjena*, sin. *izpolnitveni interes*; pravni interes *ki ga pravo varuje*; premoženjski interes *npr. štrank pri odplačnem poslu*; upravičeni interes *npr. štranke v obligacijskem razmerju*; zavarovalni interes *štranke pri premoženjskem zavarovanju, da ne bi nastal zavarovalni primer, ker bi sicer pretrpela kakšno materialno izgubo*; interes zaupanja gl. *negativni pogodbeni interes*; načelo pretežnega interesa *po katerem v skrajni sili povzročena škoda ne sme biti večja od grozeče nevarnošti*

interesènt -ènta m, v zvezi: *agrarni interesent kdor se ob agrarni reformi poteguje za dodelitev zemlje*

interésni -a -o prid. *ki se nanaša na interes*: interesni spor *spor, ki nastane zaradi različnih interesov v isti zadevi*; *interesna skupnošt *gospodarsko povezovanje podjetij*; samo-

upravna interesna skupnošt organizacija, ki jo delovni ljudje neposredno ali preko organizacij združenega dela ustanovijo s samoupravnim sporazumom o zadovoljevanju osebnih ali skupnih potreb na določenih področjih družbene porabe: stanovanjskem, zdravstvenega varstva, socialnega varstva, pokojninskega zavarovanja, šolstva, izobraževanja in znanosti od l. 1971 do l. 1990; interesno območje, področje

interímni -a -o prid. *prehodni, začasni*: interímni predpis; interímna delnica sin. *začasna delnica*

interkalárni -a -o prid., v zvezi: *interkalarne obrešti obrešti investicijskega posojila od začetka njegove uporabe do začetka obratovanja*

ínterkonfesionálni -a -o prid. *medverski*: interkonfesionálni zakon *zakon, ki urejuje razmerja med veroizpovedmi*

ínterlokálni -a -o prid., v zvezi: *interlokavno pravo kolizijska pravila za reševanje nasprotij med več pravnimi ureditvami v državi*

internácija -e z **a)** *odreditev prisilnega bivanja na določenem mešu, navadno v taborišču* **b)** *tako bivanje samo*, prim. *konfínacija*: internacija politično nezanesljivih oseb; internacija tujih vojaških oseb *če preštopijo na ozemlje nevtralne države*

internacionalizácija -e ž *določitev posebnega pravnega režima z mednarodno pogodbo*: internacionalizacija mešt, ozemlja, prekopov, rek, zračnega prostora

internacionalizírati -am dov. in nedov. *določiti poseben pravni režim z mednarodno pogodbo*

internacionalizírani -a -o: internacionalizirana reka; internacionalizirano ozemlje

internacionálni -a -o prid. *mednarodni, meddržavni*: internacionalna organizacija UNICEF *ipd.*; internacionalna reka

intèrni -a -o prid. *ki se nanaša le na določeno skupino ljudi, organizacijo ali kako celoto*: interni predpis, račun; interni uradni akt *uradni akt, ki se ne sporoči javnošti, npr. okrožnica*; interna banka *samošojna banka kake delovne organizacije* od 28. dec. 1985 do 31. dec. 1990; interna seja, zakonodaja; interno navodilo, obračunavanje

interníranec -nca m *kdor je interniran*

interníranka -e ž *ženska oblika od interniranec*

internírati -am dov. in nedov. *odrediti prisilno bivanje na določenem kraju, navadno v taborišču*, prim. *konfínirati*

internúncij -a m *nuncij*

interparlamentárni -a -o prid. *ki se nanaša na več parlamentov*: interparlamentarna unija

interpelácija

mednarodna organizacija članov parlamentov različnih držav; interparlamentarno zaštopstvo

interpelácija -e ž zahteva skupine poslancev v parlamentu, da se obravnava določeno politično vprašanje v zvezi z delom vrhovnega izvršilnega organa: pravica do interpelacije; odgovoriti na interpelacijo; vložiti, umakniti interpelacijo

interpelírati -am dov. in nedov. vložiti interpelacijo

interpersonalni -a -o prid., v zvezi: interpersonalno pravo kolizijska pravila za reševanje kolizij, če v državi veljajo različna pravna pravila za posamezne skupine ljudi, pri čemer je merilo za določitev skupine običajno verska pripadnost

Ínterpol -a m, krat. (angl. International Criminal Police Comission) mednarodna organizacija kriminalističnih policij za medsebojno pomoč zoper mednarodno kriminaliteto, ki ima od l. 1946 sedež v Parizu

interpolácija -e ž **1.** v prvotno besedilo vsplavljenе besede ali stavki, sin. vstavek, sin. vrinek **2.** zaveštna sprememba prvotnega zakonskega besedila: interpolacije v Juštinijanovih digestah (rim. pr.)

interprét -a m razlagalec

interpretácija -e ž razlaga (1): interpretacija pravnega predpisa; interpretacija pogodbe

interpretácijski -a -o prid. ki se nanaša na interpretacijo: interpretacijsko pravilo

interpretírati -am nedov. in dov. razlagati: interpretirati pravni predpis

interuzúrij -a m obrešiti za vmesno dobo, če je bil dolg plačan pred zapadlostjo

intervéncija -e ž **1.** dejanje, ukrep, s katerim se vpliva na potek česa: borzna, družbena, državna intervencija; gospodarska intervencija; menična intervencija pri kateri akceptira ali plača menico kdo drug namesto trasata ali akceptanta; preventivna intervencija organov javne uprave; štranska intervencija udeležba tretje osebe (intervenienta) v tekoči pravdi v koristi ene izmed strank; intervencija za čast akceptiranje ali plačilo menice v primeru, da akcenta, tega ne bošta opravila; intervencija na tržišču dodatna dobava blaga na tržišče za izboljšanje preskrbe in reguliranje cen; pravica do intervencije; izvršba na prijavo, ob intervenciji izvršba, ki se opravi na podlagi prijave (zahtevajočega) upnika in v njegovi navzočnosti **2.** v zvezah: glavna intervencija tožba tretje osebe (glavnega intervenienta)

zoper obe pravdni stranki, s katero zahteva stvar ali pravico, o kateri teče glavna pravda; sosporniška intervencija pri kateri se v pravdo vključi kot intervenient oseba, na katero se sodna odločba neposredno nanaša; intervencija v pravdnem postopku udeležba tretje osebe v pravdi; intervencija v javnem interesu pri kateri se pravde udeleži javni tožilec ali družbeni pravobranilec samoupravljanja **3.** poskus doseči za koga kaj pozitivnega, ugodnega: diplomatska, konzularna intervencija (mednar. pr.) **4.** dejanje, ukrep kake države, s katerim se vpliva na notranje ali zunanje zadeve druge države, sin. poseg (3), sin. vmešavanje (1): vojaška intervencija oborožen poseg kake države v zadeve druge države

intervencijski -a -o prid. ki se nanaša na intervencijo (1): intervencijski interes interes tretje osebe, da intervenira v tekoči pravdi; intervencijski protešt javna listina, ki se napravi zaradi neplačila menice, akceptirane z intervencijo ali v kateri je bil naveden plačnik po potrebi; intervencijski spor spor o tem, ali naj se dovoli intervenientu pridružitve v pravdi; intervencijski učinek učinek sodbe proti štranskemu intervenientu; intervencijski uvoz uvoz, ki ga organizira država, da bi vplivala na stanje na tržišču; intervencijska izjava, pravda, pravica; intervencijska tožba tožba pri glavni intervenciji

intervencionizem -zma m politika vmešavanja v družbene in gospodarske procese: državni intervencionizem

interveniènt -ènta m **1.** prevzemnik dolga: menični intervenient **2.** kdor intervenira v tekoči pravdi: glavni intervenient; sosporniški intervenient ki ima v pravdi položaj enotnega sospornika; štranski intervenient; intervenient za javni interes javni tožilec, družbeni pravobranilec samoupravljanja

intervenírati -am dov. in nedov. narediti, ukreniti kaj takega, kar vpliva na potek česa: intervenirati na deviznem trgu; intervenirati na tržišču

intestátni -a -o prid. ki je brez oporoke: intestatni dedič dedič, ki deduje po zakonu, ker ni oporoke, sin. zakoniti dedič; intestatni delež; intestatno dedovanje dedovanje na podlagi zakona

intestátno prisl.: intestatno dedovati

intoksikácija -e ž zastrupitev: alkoholna intoksikacija

íntoleránca -e ž prevelika občutljivost za zdravila ali štrupe: alkoholna intoleranca

invalid -a m kdor je zaradi telesne napake, posled-

dic bolezni, poškodbe nesposoben ali le delno sposoben za delo: civilni invalid vojne civilna oseba, ki je žrtev vojne, fašističnega nasilja, vojnega materiala, terorističnih napadov ipd.; delovni invalid kdor se poškoduje ali zboli pri opravljanju poklicnega dela; mimodobni vojaški invalid kdor se v miru poškoduje ali zboli pri opravljanju vojaških dolžnosti; vojaški vojni invalid kdor se v vojni poškoduje ali zboli pri opravljanju vojaških dolžnosti; postati invalid

invaliden -dna -o prid. ki je zaradi telesne napake, posledice bolezni, poškodbe nesposoben ali le delno sposoben za delo: usposabljanje in zaposlovanje invalidnih oseb; varstvo invalidnih oseb

invalidka -e ž ženska oblika od invalid

invalidnina -e ž denarno nadomeščilo za invalidnost: civilna, družinska, osebna invalidnina; souživalec, uživalec družinske invalidnine

invalidnost -i ž delovna nezmožnost invalida: poklicna, vojaška invalidnost; trajna, začasna invalidnost; kategorija, nastanek invalidnosti; dodatek na invalidnost; neposredna nevarnost za invalidnost; zavarovanje za invalidnost

invalidska pokojnina -e -e ž pokojnina za invalide ob določenih (predpisanih) pogojih: invalidska pokojnina za primer (poklicne) bolezni, poškodbe pri delu, poškodbe izven dela; varstveni dodatek k invalidski pokojnini

invalidski -a -o prid. ki se nanaša na invalide: invalidski dodatek; invalidski upokojenec, upravičenec; invalidski prejemki; invalidska delavnica, izplačilna knjižica, komisija, odločba; invalidska pokojnina → *invalidska pokojnina*; invalidska upokojitev, zdravstvena knjižica; pokojninsko in invalidsko zavarovanje

invazija -e ž vdor vojaških sil ene države v drugo

invazijski -a -o prid. ki se nanaša na invazijo: invazijske enote

invecta et illata [invékta et iláta] lat. premičnine, ki jih najemnik ali zakupnik prinese ali pripelje s seboj v stavbo ali na zemljišče

inventár -ja m 1. trajnejše stvari, ki se uporabljajo pri opravljanju določene dejavnosti podjetja, organa, zavoda: drobni inventar stvari, katerih življenjska doba je krajša od enega leta, ter stvari, katerih življenjska doba je daljša od enega leta, če njihova posamična nabavna cena ne presega določene vrednosti; mrtvi inventar premičnine, ki spadajo k nepremičninam, razen živali; poljedelski inventar; začetni, zaključni inventar npr. na začetku

oziroma ob koncu poslovanja podjetja; živi inventar domače živali kmetijske enote, zlašti živina; obraba inventarja 2. popis premoženja: knjiga inventarja; *pravna dobrotar inventarja (lat. beneficium inventarii) zakonska ugodnost popisa zapuščine, po kateri se odgovornost za zapuščinske dolgove omeji na vrednost zapuščine (ded. pr.), sin. *pravna dobrotar popisa zapuščine; napraviti, sestaviti inventar

inventarizácija -e ž glagolnik od inventarizirati
inventarizirati -am nedov. in dov. ugotavljati premoženje, sredstva in jih vpisovati v inventarno knjigo, popisne lište

inventárni -a -o prid., v zvezah: inventarna cena, navedena ob vpisu v inventarno knjigo; inventarna knjiga knjiga, v katero se vpisujejo inventarizirani predmeti; inventarna številka številka posameznega inventariziranega predmeta

inventárski -a -o prid., v zvezi: inventarski predmeti predmeti, ki se vpišejo v inventarno knjigo, popisne lište

inventívni -a -o prid., v zvezi: inventivno delo delo, ki ima elemente izumiteljstva, novatorstva, racionalizatorstva

inventúra -e ž ugotavljanje premoženja, sredstev na določen dan: delna, popolna inventura; izredna, redna inventura

inventúrni -a -o prid. ki se nanaša na inventuro: inventurni popis inventura; inventurna komisija; inventurna vrednost vrednost ob inventuri

investícija -e ž naložba v osnovna in trajnejša obratna sredstva: gospodarska, negospodarska, neproizvodna investicija; zopetna investicija investicija usvarjenega dohodka, sin. reinvesticija; bruto investicije skupna vrednost vloženih investicijskih sredstev; neto investicije bruto investicije po odbitku amortizacijskih odpisov; investicije v gospodarstvu; eviden-tiranje investicij

investicijski -a -o prid. ki se nanaša na investicijo: investicijski delež, dolg, izdatek; investicijski kredit kredit za nabavo osnovnih ali trajnejših obratnih sredstev; investicijski objekt; investicijski potencial; investicijski program program, ki utemeljuje predvidene naložbe, določa izvedbene roke, potrebna sredstva, vire financiranja in odplačila; investicijska banka banka, ki daje kredite za osnovna in trajnejša obratna sredstva; investicijska dokumentacija, naložba, pogodba, politika; investicijsko posojilo; investicijsko vzdrževanje delovnega sredstva splošni letni tehnični pregled delov-

investiranje

*nega sredstva, povezan s popravilom ali za-
menjavo dotrajanih delov; investicijska dela,
sredstva, vlaganja*

investiranje -a s glagolnik od *investirati*: investi-
ranje kapitala v gradnjo objekta

investirati -am dov. in nedov. *uporabiti del nanovo
proizvedenih dobrin, sredstev za obnavljanje
in povečevanje osnovnih ali trajnejših obratnih
sredstev*: investirati kapital v podjetje

investitor -ja m **1.** kdor *investira*: štanovanjski
investitor **2.** naročnik gradbenega objekta:
investitor graditve in rekonstrukcije cest; in-
vestitor zgradbe

investitúra -e z uvedba v posest stvari, službe ali
donosov (pr. zg.)

inženir -ja m **1.** strokovni naslov za diplomanta
naravoslovno-tehniškega višješolskega pro-
grama: inženir farmacije, gradbeništva, lesar-
stva **2.** strokovni naslov za diplomanta naravo-
slovno-tehniškega visokošolskega programa:
diplomirani inženir farmacije, gradbeništva,
lesarstva **3.** v zvezi: *civilni inženir pooblaščen
za delo na določenem področju

inženirka -e z ženska oblika od *inženir*: diplomirana
inženirka; inženirka farmacije

ipso facto [ípso fáktó] prisl., lat. z dejstvom samim:
pravica ugasne ipso facto

ipso iure [ípso júre] prisl., lat. po pravu, po zakonu
samem: ipso iure prehod zapuščine na dediča

iregulárni -a -o prid., v zvezah: iregularni depozit
nepravilni depozit; iregularne enote enote, ki ne
spadajo v sestav redne vojske

irelevánten -tna -o prid. nepomemben, nebišven:
irelevantno dejstvo sin. neodločilno dejstvo

ironija -e z izražanje negativnega, odklonilnega
odnosa do česa, navadno z vsebinsko pozitiv-
nimi besedami

iskálec -lca [-úç-] m kdor kaj išče: iskalec za-
poslitve

iskální -a -o prid. ki se nanaša na iskanje: iskalni
dolg iskovina

iskánje -a s glagolnik od *iskati*: načelo iskanja
materialne resnice **a** načelo, po katerem mora
sodišče ugotoviti sporna dejstva, od katerih je
odvisna utemeljenost zahtevka (pravd. poš.) **b**
načelo, po katerem mora sodišče, ne vezano
na dokazna pravila, na podlagi zanesljivih
dokazov v svoji odločbi ugotoviti odločilna
dejstva (kaz. poš.)

iskáti iščem nedov. prizadevati si doseči kaj, priti
do česa: iskati kredit, plačilo, pomoč, zadoš-
čenje

iskovína -e z terjatev, pri kateri upnik pride k
dolžniku po izpolnitve

ísti -a -o prid. na katerega se misli, iz katerega se
izhaja: odločba sodišča, izdana o istem zah-
tevku med istima štrankama; ni dovoljena
ponovna pravda med istima štrankama zaradi
iste zadeve (pravd. poš.); ni dovoljeno večkratno
sojenje za isto dejanje (kaz. poš.)

istočasen -sna -o prid. ki se pojavi, poteka ob istem
času: istočasna dajatev; odvrniti istočasen pro-
tipravni napad pri silobranu; odvrniti istočasno
nezakriviljeno nevarnost pri skrajni sili

ístoš -i z identičnost, istovetnost: ugotoviti istoš
osebe, tožbenega zahtevka

istovétenje -a s identifikacija: istovetenje osebe,
predmeta, trupla

istovétiti -im nedov. identificirati

istovétni -a -o prid. **1.** ki se po lašnostih ujema z
drugim, ne razlikuje od drugega, sin. identični
(1): istovetni zahtevek; istovetna tožba tožba
z istim tožbenim zahtevkom; istovetno besedi-
lo enako besedilo **2.** ki se po lašnostih ujema
z resničnimi dejstvi, znaki, sin. identični (2):
istovetni podatki

istovétnost -i z **1.** lašnost, značilnost i štovetnega
(1), sin. identičnost (1): istovetnost dejanja, do-
kaza, obtožbe, pošiljke, zahtevka **2.** skladnost,
ujemanje podatkov z resničnimi dejstvi, zna-
ki, sin. identičnost (2): dokazovati istovetnost
osebe npr. z osebno izkaznico, s potno listino;
ugotoviti istovetnost trupla prepoznati ga

istovršten -tna -o prid. ki je iste vrste: štek isto-
vrstnih kaznivih dejanj homogen štek kaznivih
dejanj; istovrstna terjatev; istovrstno blago

itinerár -ja m načrt in popis potovanja oziroma
vozne proge

iudex -a [júdeks] m, lat. (sodnik), v zvezah: iudex
a quo sodišče prve stopnje; iudex ad quem
sodišče, ki odloča o pravnem sredstvu; iudex
inhabilis sodnik, ki je v konkretni zadevi iz-
ključen od sojenja; iudex suspectus sodnik,
za katerega v konkretni zadevi obstaja dvom
o njegovi nepristranosti

ius -a [júš] m, lat. (pravo, pravica, pravna veda)
1. pravo (1): ius cogens prisilno pravo; ius
dispositivum dispozitivno pravo; ius sanguinis
določitev otrokovega državljanstva po zakon-
skem očetu oziroma po nezakonski materi; ius
soli določitev državljanstva po kraju rojstva **2.**
pravica (1): ius novorum pravica, da se smejo
v pritožbi ali v reviziji navajati nova dejstva in
dokazi (pravd. poš.) **3.** pravna veda

iz predl., v zvezah: hudodelec iz navade; kaznivo dejanje, storjeno iz koristoljubnosti; umor iz brezobzirnega maščevanja; uboj iz hude nezakrivljene razdraženosti; povzročitev smrti iz malomarnosti

izbira -e *z odločanje, odločitev za eno od več možnosti*: izbira najugodnejše ponudbe na razpis javnega natečaja ipd.; izbira kazni če je v zakonu alternativno določenih več kazni za isto dejanje; izbira priimka zakoncev ob sklenitvi zakonske zveze; izbira pristožnosti, razsodnika, zagovornika; možnost izbire in odločitve; pravica izbire upnika ali dolžnika glede predmeta pri alternativni obveznosti; krivda v izbiri (lat. culpa in eligendo) izpolnitvenega pomočnika ipd.; opraviti izbiro; dati, dobiti kaj na izbiro; prepustiti komu izbiro

izbirati -a *s odločanje za eno od več možnosti*
izbirati -am nedov. *odločiti se za eno od več možnosti*: izbirati med več upravičenci, kandidati
izbirni -a -o prid., v zvezah: izbirna pravica pravica do izbire, npr. pri alternativni obveznosti; izbirna pristožnost sodišča tožniku dana možnost izbire med splošno in posebno krajevno pristožnostjo sodišča (pravd. pošl.), ant. *izključna pristožnost sodišča*; izbimo soocenje *so-očenje več oseb zaradi prepoznavanja*

izboljšanje -a *s glagolnik od izboljšati*: izboljšanje delovnih prejemkov, razmer, valute; izboljšanje zemljišča *z namakanjem, osuševanjem ipd.*

izboljšati -am dov. *povzročiti, da kaj postane boljše*: izboljšati proizvodnost; izboljšati organizacijo dela

izboljšáva -e *z glagolnik od izboljšati*: tehnična izboljšava stroja *ki omogoča npr. njegovo racionalnejšo uporabo, boljše kakovost proizvoda, večjo storilnost in varnost pri delu*, prim. *inovacija*

izboljševalni -a -o prid. *s katerim se izboljšuje*: izboljševalna dela *melioracijska dela ipd.*

izbòr -òra m *izbira*

izbráti -bèrem dov. *odločiti se za eno od več možnosti*: izbrati zagovornika, zaštopnika; izbrati si poklic

izbrís -a m *odprava dosedanjega vpisa z novim vpisom*: izbris firme iz sodnega registra; izbris knjižnih pravic v zemljiški knjigi; izbris ladje iz vpisnika ladij; izbris letala iz Jugoslovanskega letalskega registra; izbris iz evidence morskih čolnov; izbris iz evidence vozil; izbris iz imenika odvetnikov; izbris iz vojaške evidence; izbris iz volilnega imenika; izbris obsodbe iz kazenske evidence; izbris pogojne

obsodbe; vknjižba izbrisa v zemljiški knjigi; vpis izbrisa podjetja iz sodnega registra

izbrísati -bríšem dov. *z novim vpisom odpraviti dosedanjega*: izbrísati iz evidence, imenika, registra, vpisnika

izbrísni -a -o prid., v zvezah: izbrisna izjava *privolitev knjižnega upravičenca v izbris njegove pravice v zemljiški knjigi* (zemlj. knj.), sin. *izbrisno dovoljenje*, prim. *izbrisna liština*; izbrisna liština *liščina, ki vsebuje privolitev knjižnega upravičenca v izbris njegove pravice v zemljiški knjigi* (zemlj. knj.), prim. *izbrisna izjava*, prim. *izbrisno dovoljenje*; izbrisna pobotnica *pismena privolitev za štavnega upnika v izbris zaštvne pravice v zemljiški knjigi*; izbrisna tožba *tožba za izbris neveljavne vknjižbe* (zemlj. knj.); izbrisno dovoljenje *gl. izbrisna izjava*; izbrisno načelo *načelo, po katerem izdražitelj prevzame zemljišče brez bremen* (izvrš. pošl.)

izčísiti -im dov., v zvezah: izčísiti davčne zaoštanke *črtati jih, ker so zastarani, neizterljivi*; izčísiti zemljiško knjigo *izbrísati vpise, ki ne veljajo več*

izčrpati -am dov. **1.** *zajeti kaj v celoti*: izčrpati dnevni red, dokaze **2.** *porabiti v celoti*: izčrpati kredit, uvozni kontingent **izčrpan** -a -o: izčrpan sklad

izčrpen -pna -o prid. **1.** *ki upošteva kaj v celoti, zlasti bišveno*: izčrpeno naštevaje **2.** *natančen*: izčrpana obravnava **izčrpani** -a -o: izčrpani predpis *predpis, ki je brez vrzeli*; izčrpeno dokazovanje *dokazovanje, pri katerem se izvedejo vsi dokazi* **izčrpano** prisl.: izčrpano naštet

izdaja -e *z 1.* *dajanje uradne veljave čemu*: izdaja sodne odločbe, tiralice; izdaja lažnega zdravniškega ali veterinarskega spričevala (kaz.); izdaja zakona *sprejem zakona po zakonodajnem organu* **2.** *dajanje v obtok, promet*: izdaja vrednostnega papirja; izdaja nekritega čeka (kaz.) **3.** *tiskano ali drugače razmnoženo delo, kot izide enkrat*: prva, druga, posebna izdaja; izdaja avtorskega dela, časnika, knjige **4.** *nepravilno sporočanje ali izročanje podatkov ali dokumentov, ki so tajni*: izdaja državne, poslovne, uradne, vojaške tajnosti (kaz.); izdaja poklicne skrivnosti (kaz.) **5.** *v zvezi*: izdaja države *priznanje ali podpis kapitulacije, sprejetje ali priznanje okupacije, preprečevanje boja proti sovražniku, ki je napadel državo* **6.** *v zvezi*: izdaja zarote *obveščilo, sporočilo, da se pripravlja, obšaja zarota*

izdajálec -lca [-uc-] m **1.** *kdor nepravilno spo-*

roča ali izroča podatke ali dokumente, ki so tajni: izdajalec vojaške tajnosti (kaz.) **2.** kdor prizna ali podpiše kapitulacijo, sprejme ali prizna okupacijo, preprečuje boj proti sovražniku, ki je napadel državo

izdajálka -e [-ǔk-] ž ženska oblika od izdajalec

izdajálski -a -o [-ǔs-] prid. ki se nanaša na izdajalce: izdajalsko dejanje

izdájanje -a s **1.** dajanje uradne veljave čemu: izdajanje odločb, potnih listin, predpisov **2.** dajanje v obtok, promet: izdajanje bankovcev, čekov, delnic, denarja, menic, obveznic, vrednostnih papirjev, vrednotnic **3.** tiskanje ali drugačno razmnoževanje kakega dela: izdajanje časnika, revije, knjig **4.** prikazovanje z besedo, ravnanjem, da kdo kaj je, kar v resnici ni: lažno izdajanje za uradno ali vojaško osebo (kaz.)

izdajátelj -a m **1.** kdor dela, da dobi kaj uradno veljavo: izdajatelj listine **2.** kdor daje kaj v obtok, promet: izdajatelj čeka, menice kdor izda ček, menico na koga s pozivom, da jo plača, sin. *trasant!*; izdajatelj izkaznega papirja, izkaznega znaka; izdajatelj obveznice, zadolžnice; izdajatelj vrednostnega papirja **3.** kdor se ukvarja z izdajanjem publikacij: izdajatelj časopisa, tiskovine

izdajáteljica -e ž ženska oblika od izdajatelj

izdajáteljski -a -o prid. ki se nanaša na izdajatelje (3) ali izdajanje (3): izdajateljski svet družbeni organ upravljanja npr. pri reviji; izdajateljske pravice in dolžnosti npr. izdajatelja časopisa

izdájati -am nedov. **1.** delati, da dobi kaj uradno veljavo: izdajati diplome, dovoljenja, fakture, listine, odredbe, odločbe, pravilnike, predpise, sklepe, spričevala, vizume; izdajati sodbe določiti njihovo vsebino; izdajati zakone **2.** dajati v obtok, promet: izdajati bankovce, čeke, delnice, menice, obveznice, vrednostne papirje, vrednotnice **3.** delati, da se kaj pojavi kot tiskano ali drugače razmnoženo delo: izdajati časnik, časopis, revijo, knjige **4.** neupravičeno sporočiti ali izročiti podatke ali dokumente, ki so tajni: izdajati državne, poslovne, uradne, vojaške tajnosti; izdajati poklicne skrivnosti (kaz.) **5.** delati, da gre kaj od kod z določenim namenom: izdajati hranjene predmete **izdájati se** z besedo, ravnanjem kazati, da kdo kaj je, kar v resnici ni: lažno se izdajati za uradno ali vojaško osebo (kaz.)

izdájni -a -o prid. **1.** ki se nanaša na izdajo (2): izdajni tečaj vrednostnih papirjev sin. *emisijski tečaj vrednostnih papirjev* **2.** v zvezi: izdajna

služba služba za izdajanje predmetov na pošti, železnici

izdájstvo -a s izdajalsko dejanje: izdajstvo države

izdátek -tka m **1.** vsota denarja, ki se izda, porabi: dejanski izdatek ki v resnici obstaja; učinkoviti izdatek dejanski izdatek; funkcionalni izdatek štvorni izdatek za specifične naloge javnega organa; gotovinski, investicijski, izredni, javni, korištni izdatek; (ne)obvezen, (ne)predviden, (ne)predvidljiv izdatek; (ne)produktivni, osebni, proračunski, režijski izdatek; tekoči, začasni izdatek; materialni izdatki za materialne potreščine, sin. *štvorni izdatki*; štvorni izdatki gl. *materialni izdatki*; kritje, presežek, predračun izdatkov; angažirati, odobriti izdatke **2.** izvod: **izdatek sklepa, sodbe

izdátati -ám dov. **1.** narediti, da dobi kaj uradno veljavo: izdati diplomu, dovoljenje, fakture, listino, odredbo, odločbo, pravilnik, predpis, sklep, spričevalo, vizum; izdati lažno zdravniško, veterinarsko spričevalo (kaz.); izdati sodbo določiti njeno vsebino; izdati zakon **2.** dati v obtok, promet: izdati bankovce, menico, vrednostne papirje; izdati nekriti ček (kaz.) **3.** narediti, da se kaj pojavi kot tiskano ali drugače razmnoženo delo: izdati avtorsko delo, knjigo **4.** neupravičeno sporočiti ali izročiti podatke ali dokumente, ki so tajni: izdati državno, poslovno, uradno, vojaško tajnost (kaz.); izdati poklicno skrivnost (kaz.) **5.** narediti, da gre kaj od kod z določenim namenom: izdati hranjene dokumente **6.** v zvezi: izdati državo priznati ali podpisati kapitulacijo, sprejeti ali priznati okupacijo, preprečevati boj proti sovražniku, ki je napadel državo **7.** v zvezi: izdati zaroto obveščiti, sporočiti, da se pripravlja, obstaja zarota, sin. *odkriti zaroto*

izdélati -am dov. **1.** z delom omogočiti nastanek česa, sin. *proizvesti*: izdelati blago **2.** narediti, da določeni podatki, dejstva tvorijo celoto, sin. *sešteviti* (1): izdelati bilanco, poročilo, sodbo **3.** v zvezi: izdelati pri izpitu narediti izpit

izdeláva -e ž **1.** glagolnik od izdelati (1): serijska izdelava skupinska izdelava določene količine istoimenskih izdelkov; izdelava blaga, letala **2.** glagolnik od izdelati (2): pismena izdelava sodbe

izdélek -lka m kar je izdelano, narejeno z ročnim, strojnim delom, sin. *proizvod* (1): domači, gotovi, industrijski, končni, obrtni izdelek; patentirani izdelek ki je zavarovan s patentom

izdeloválec -lca [-ǔc-] m kdor kaj izdeluje: izde-

lovalec avdiovizualnih sredstev; izdelovalec predmetov iz plemenitih kovin

izdelovalni -a -o prid. *ki se nanaša na izdelovalnje*: izdelovalni poštopek; izdelovalni stroški

izdelovánje -a s *glagolnik od izdelovati*: izdelovanje orožja (kaz.); izdelovanje pornografskih spisov (kaz.); izdelovanje pripomočkov, namenjenih za kaznivo dejanje (kaz.); izdelovanje pripomočkov za ponarejanje denarja, vrednotnic ali vrednostnih papirjev; izdelovanje škodljivih zdravil za zdravljenje živali (kaz.)

izdelováti -ujem nedov. z *delom omogočati nastajanje česa*, sin. *proizvajati*: izdelovati blago; neupravičeno izdelovati pripomočke za izdelovanje znamenj za zaznamovanje blaga, krivih mer in uteži (kaz.)

izdražitelj -a m *kupec na dražbi*

izdražiteljica -e ž *ženska oblika od izdražitelj*

izdražitev -tve ž *nakup na dražbi*

izdražiti -ím dov. *kupiti na dražbi*, sin. *izlicitirati*

izenačenje -a s *glagolnik od izenačiti*: izenačenje cen, davčnih bremen; izenačenje zakonodaje; izenačenje prava

izenačiti -im dov. *narediti kaj enako, enakovredno čemu drugemu*: izenačiti cene; izenačiti zakonodajo

izginítev -tve ž *glagolnik od izginiti*: izginitev ladje; izginitev z ladje, letala

izginíti -em dov. *prenehati biti navzoč kje*: pogrešanec je izginil pri potopitvi ladje, prometni, letalski nesreči, požaru, povodnji, potresu ali v kaki drugi smrtni nevarnosti; izginiti med vojno zaradi vojnih dogodkov

izginúli -a -o prid. *ki je izginil, je izgubljen, pogrešan*: izginuli otrok; izginula ladja, listina

izglasovánje -a s *glagolnik od izglasovati*: izglasovanje predloga, zakona

izglasováti -ujem dov. z *glasovanjem narediti kaj veljavno*: izglasovati proračun, resolucijo, sodbo, zakon; izglasovati (ne)zaupnico vladi

izgnánec -nca m *kdor je izgnan*: spominski dan slovenskih izgnancev

izgnánka -e ž *ženska oblika od izgnanec*

izgnánštvo -a s *slanje, ko se kdo prisilno premeščen v določen kraj*: živeti v izgnanstvu

izgnáti -žčem dov. *prisilno odstraniti koga iz določenega kraja*: izgnati tujca iz države (kaz.); *izgnati koga v drug kraj

izgòn -óna m *prisilna odstranitev koga iz določenega kraja*: *izgon iz določenega kraja; trajanje izgona; izreči komu izgon iz države (kaz.)

izgovoríti si -im si dov. *s pogodbo si zagotoviti*

pravico do česa: izgovoriti si preživljanje, rento

izgrèd -éda m *prekoračenje dovoljenega v ravnanju ali vedenju*: napeljevati ljudi k izgredom

izgúba -e ž **1.** *glagolnik od izgubiti (2)*: izguba časti, ugleda **2.** *premoženjska škoda*: inflacijska, gospodarska, materialna, nekrita, poslovna, tečajna izguba; izguba teže blaga *kalo*; izguba zaslužka; kriti, odpisati, trpeti izgubo; delati z izgubo **3.** *glagolnik od izgubiti (1)*: izguba pošne pošiljke, potne listine **4.** *odvzem, prenehanje česa*: *izguba častnih pravic *kazen, ki se izreče poleg glavne kazni*; izguba čina vojaškega starešine *pravna posledica obsodbe*; izguba dela, delovne zmožnosti, državljanstva, pravdne sposobnosti; izguba spomina *amnezija*; izguba volilne pravice, življenja; izguba roditeljskih pravic

izgubítelj -a m *kdor kaj izgubi*: izgubitelj šlave, stvari

izgubíti -ím dov. **1.** *nepričakovano priti v položaj, ko se ne ve, kje določena stvar je*: izgubiti potno listino **2.** *utrpeti škodo, ki ni premoženjska*: izgubiti čast, ugled **3.** *utrpeti premoženjsko škodo*: izgubiti štavo; izgubiti na vrednosti **4.** *z neuspehom končati določen proces*: izgubiti pravdo **5.** *v zveзах*: izgubiti zavešt *omedleti*; izgubiti življenje *umreti* **izgubljen** -éna -o: izgubljena pošiljka; prilaščiti si izgubljeno stvar **izgubljeni** -a -o: izgubljeni dobiček *dobiček, ki izostane zaradi preprečitve povečanja družbenih sredstev oziroma premoženja*

izhájanje -a s *glagolnik od izhajati (1)*: izhajanje časopisa, revije

izhájati -am nedov. **1.** *pojavnjati se v tiskani obliki*: časopis, revija izhaja **2.** *imeti osnovo, izhodišče v čem*: vsa oblast izhaja iz ljudstva *po ustavi FLRJ iz l. 1946*

izhòd -òda m **1.** *zapušitev kraja, prostora*: prošt izhod obsojenca iz kazenskega poboljševalnega zavoda **2.** *kraj, prostor, kjer se da iz česa priti*: zasilni izhod

izhódni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na izhod (1)*: izhodno-prihodni vizum *vizum za odhod tujca v tujino in vrnitev v isto državo*; izhodna carinarnica *carinarnica, preko katere se blago izvozi v tujino*; izhodna kontrola **2.** *kjer se kaj začne*: izhodna postaja

izíd -a m **1.** *dejstvo, da je tiskano delo dano v prodajo*: izid knjige **2.** *kar predstavlja posledico kakega dejanja, poteka*: izid dokazovanja, glasovanja, pravde, sodne obravnave, volitev;

telesna poškodba s smrtnim izidom

izigráti -ám dov. *doseči, kar zakon prepoveduje, ne da bi bil pri tem formalno kršen*, sin. *obiti*: izigrati določbo zakona (lat. in fraudem legis agere)

izíti -idem dov. *pojavititi se v tiskani obliki*: knjiga, znamka, zakon izide

izjalovíti se -ím se dov. *ne uspeti*: dokaz se je izjalovil

izjáva -e ž *javno izraženo mnenje, odločitev, navadno o pomembnem vprašanju*: dedna, garancijska izjava; izbrisna izjava *privolitev knjižnega upravičenca v izbris njegove pravice v zemljiški knjigi* (zemlj. knj.), sin. *izbrisno dovoljenje*, prim. *izbrisna liščina*; izsiljena izjava (kaz.); menična, pobotna, poroštvna, prevzemna, pristopna izjava; nasprotna, pritrđilna, priznalna, prostešna izjava; oblična, pismena izjava; slovesna izjava *javna, po določenem postopku dana obljuba ravnati se po načelih, navedenih v izjavi, npr. določenih državnih funkcionarjev, sodnikov*; ušna, vladna izjava; izjava dolžnikovega dolžnika *o pripoznanju in poravnanju zarubljene terjatve* (izvrš. poš.); izjava štranke kot dokazno sred-štvo (upr. poš.); izjava poslednje volje *oporoka*; izjava vednosti *npr. potrdilo, spričevalo*; izjava volje *npr. strank pri pogodbi*; izjava o odstopu od pogodbe; izjava o umiku obtožnice, tožbe; izjava javnega tožilca o reviziji (pravd. poš.); pomembnost izjave; teorija izjave *pravilo, po katerem izjava štranko veže, čeprav ne izraža njene resnične volje*; podatki, preklicati, umakniti izjavo; sprejeti izjavo v vednost

izjáviti -ím dov. *javno izraziti mnenje, odločitev, navadno o pomembnem vprašanju*: izjaviti kaj na zapisnik; izjaviti poslednjo voljo; izjaviti pod prisego

izjávljanje -a s *glagolnik od izjavljati*: odločanje z osebnim izjavljanjem delovnih ljudi in občanov *na referendumu, na zborih, s pismenimi izjavami ipd.*

izjávljati -am nedov. *javno izražati mnenje, odločitev, navadno o pomembnem vprašanju*: izjavljati kaj na zapisnik; izjavljati pod prisego

izjávni -a -o prid. *ki se nanaša na izjavo*: izjavna dolžnost *dolžnost dati izjavo na vprašanje pristojnega organa*; izjavno breme štranke (lat. onus proferendi) (pravd. poš.), sin. *trditveno breme štranke*

izjémen -mna -o prid. *ki se ne ujema, ni v skladu s splošnim, navadnim*: izjemen predpis; izjemen

primer; izjemna pravica; izjemna upokojitev; izjemne ugodnosti na trgu **izjémni** -a -o: izjemna pokojnina *pokojnina, ki jo imajo osebe zaradi posebnih zaslug izjémno* prisl.: izjemno nujen ukrep upravnega organa *za zavarovanje javnega miru in varnosti ipd.*; izjemno stanje *izredno stanje*

izkáz -áza m **1.** *namensko, sistematično zbrani podatki o čem*: statistični izkaz; izkaz nerešenih zadev; izkaz o šolskem uspehu *v osnovni šoli* **2.** *v zvezi: izkaz verjetnosti utemeljitev s sprejemljivimi štrankinimi trditvami namesto gotovosti, npr. glede kršitve avtorske pravice, nevarnosti škode, obstoja terjatve* **3.** *potrdilo o prevzemu določene storitve, usluge: prevozni izkaz vozni list, prtljažnica ipd.*

izkázati -kázem dov. **1.** *narediti, da pošanejo namensko, sistematično zbrani podatki o čem znani*: izkazati pravni interes, sposobnost, verjetnost **2.** *v zvezi: verjetno izkazati utemeljiti s sprejemljivimi štrankinimi trditvami namesto gotovosti, npr. kršitev avtorske pravice, nevarnost škode, obstoj terjatve* **3.** *z določenim namenom, dejanjem kaj narediti*: izkazati komu čast, pomoč, spoštovanje **izkázati se dokazati svojo istovetnost, navadno z dokumenti**

izkázni -a -o prid., v zvezah: izkazni papir *liščina, ki izkazuje določeno obveznost izdajatelja, npr. železniška vozovnica, vstopnica, bon*; izkazni znak *znak, ki izkazuje, kdo je upnik v določenem pravnem razmerju, npr. prtljažni lišček, garderobni znak*

izkáznica -e ž *dokument določene oblike z nekaterimi podatki o njegovem imetniku*: članska, diplomatska, dvolašniška, inšpektorska, odvetniška, poštna, službena izkaznica; osebna izkaznica *s katero dokazuje občan istovetnost*; osebna izkaznica za tujce; izkaznica za prehod državne meje *prepušnica*

izkládati -am nedov. *razkladati, raztovarjati*

izklíc -a m *napoved predmetov, ki se prodajajo na dražbi, in njihovih cen*: izklic dražbenih predmetov

izklícati -klícem dov. *napovedati udeležencem dražbe ceno predmetov, ki se prodajajo*: izklicati dražbene predmete

izkliceválec -lca [-ŭc-] m *kdor napoveduje udeležencem dražbe ceno predmetov, ki se prodajajo*

izklícni -a -o prid., v zvezi: izklicna cena *vneprej določena in na začetku dražbe objavljena cena*

izključévati -újem nedov. **1.** *delati, da kdo ni več član kake organizacije, skupnosti* **2.** *prepre-*

- čevati komu udeležbo, navzočnost*: izključevati javnost od obravnave **3.** v zvezah: razlogi, ki izključujejo protipravnost *ki povzročajo, da ni protipravnosti, npr. silobran*; razlogi, ki izključujejo kazenski pregon *ki povzročajo, da kazenski pregon ni mogoč, npr. zastaranje*
- izključitev** -tve ž **1.** glagolnik od *izključiti* (1): ukrep izključitve učenca ali študenta iz izobraževalne organizacije **2.** glagolnik od *izključiti* (2): izključitev sodnika od sojenja v konkretni zadevi *izločitev iz razlogov, ki jih navaja zakon* **3.** glagolnik od *izključiti* (3): izključitev javnosti glavne obravnave
- izključiti** -im dov. **1.** narediti, da kdo ni več član kake organizacije, skupnosti: izključiti člana iz društva, učenca ali študenta iz izobraževalne organizacije **2.** prepričati komu udeležbo, navzočnost: izključiti pričó z razprave; izključiti javnost od obravnave; izključiti vozilo iz prometa *npr. zaradi tehničnih napak ali poškodb* **3.** v zvezi: izključiti javnost glavne obravnave *narediti, da glavna obravnava ni javna* (pošt.)
- izključitveni** -a -o prid., v zvezi: izključitveni razlog v zakonu *navedena utemeljitev, zaradi katere sodnik, sodnik porotnik, izvedenec ne sme opravljati sodniške dolžnosti* (pravd. pošt.)
- izključni** -a -o prid. *ki pripada samo enemu*: izključna licenca *licenca, ki velja za ves predmet licence in za enega samega upravičenca*; izključna pristojnost sodišča *pristojnost sodišča, ki je po zakonu edino mogoča za določene spore* (pravd. pošt.), ant. *izbirna pristojnost sodišča*; izključna krajevna pristojnost sodišča (pravd. pošt.)
- izknjižba** -e ž *črtanje, izbris vknjižbe*: izknjižba iz zemljiške knjige *vknjižba izbrisa v zemljiški knjigi*
- izknjižbeni** -a -o prid., v zvezi: izknjižbena pobotnica *pobotnica za izknjižbo hipotečnega dolga*
- izkóp** -ópa m, v zvezi: izkóp trupla *posmrtnih ostankov, ki se sme opraviti samo z dovoljenjem pristojnega organa, npr. iz sodnomoedicinskega razloga ali zaradi prenosa v drug kraj*, sin. *ekshumacija*
- izkorištiti** -im dov. **1.** namensko uporabiti: izkoristiti avtorsko delo, izum, licenco **2.** narediti, da kaj neupravičeno prinese ugodnosti, sin. *izrabiti* (2): izkoristiti lahkomiselnost; izkoristiti premoženjsko, štanovanjsko štisko (kaz.); izkoristiti svoj uradni ali družbeni položaj; *izkoristiti praznoverje v goljufive namene (kaz.)
- izkoriščanec** -nca m kdor je *izkoriščan*
- izkoriščanje** -a s **1.** namensko uporabljanje: izkoriščanje avtorskega dela; izkoriščanje ladje, letala, stroja; izkoriščanje predmeta licence *izuma, tehničnega znanja in izkušenj, znamke, vzorca, modela ipd.* **2.** uporabljanje v gospodarske namene, sin. *eksploatacija* (2): izkoriščanje naravnih bogaštev **3.** neupravičeno porabljanje določenih ugodnosti, sin. *izrabljanje* (2): izkoriščanje monopolnega položaja, tujega dela; *izkoriščanje praznoverja v goljufive namene (kaz.); izkoriščanje premoženjske, štanovanjske štiske v korištoljubne namene (kaz.)
- izkoriščati** -am nedov. **1.** namensko uporabljati: izkoriščati avtorsko delo *objavljati, predelovati, reproducirati, razmnoževati, obdelovati, prikazovati, izvajati, prenašati, prevajati ipd.*; izkoriščati izume v proizvodnji; izkoriščati predmete licence, stroje **2.** uporabljati v gospodarske namene: izkoriščati naravna bogaštva **3.** delati, da kaj neupravičeno prinaša ugodnosti, sin. *izrabljati*: izkoriščati monopolni položaj; *izkoriščati praznoverje v goljufive namene (kaz.); izkoriščati premoženjsko, štanovanjsko štisko v korištoljubne namene (kaz.) **4.** neplačano si prilaščati proizvode tujega dela: izkoriščati delavce, tuje delo **izkoriščan** -a -o: racionalno izkoriščani stroji
- izkoriščevalec** -lca [-ȳc-] m kdor si *neplačano prilašča proizvode tujega dela*: izkoriščevalec tuje delovne sile
- izkoriščevalka** -e [-ȳk-] ž ženska oblika od *izkoriščevalec*
- izkoriščevalni** -a -o prid. *ki se nanaša na izkoriščanje*: izkoriščevalni namen
- izkoriščevalski** -a -o [-ȳs-] prid. *ki se nanaša na izkoriščevalce ali izkoriščanje*: izkoriščevalski način proizvodnje
- izkrčanje** -a s glagolnik od *izkrcati*: izkrčanje potnikov, tovara; kraj izkrčanja
- izkrcati** -am dov. *spraviti koga, kaj z ladje na kopno*: izkrcati potnike, tovor **izkrcati se** *stopiti, oditi z ladje na kopno*: potniki se izkrcajo
- izkrčavanje** -a s glagolnik od *izkrcevati*: izkrčavanje potnikov
- izkrčavati** -am nedov. *spravljati koga, kaj z ladje na kopno*: izkrčavati tovor
- izkrcevalec** -lca [-ȳc-] m kdor *izkrcava*
- izkrcevalni** -a -o prid. *ki se nanaša na izkrčavanje*: izkrcevalni strošek
- izkrčiti** -im dov. *trajno odstraniti drevje, grmovje s koreninami vred*: izkrčiti gozd

izkrivíti -ím dov. *prikazati kaj drugače, kakor je v resnici*, sin. *popačiti*: izkriviti resnico; izkriviti uradna poročila

izkúp -a m **1.** *glagolnik od izkupiti* **2.** *unovčenje*: izkup čeka, menice **3.** v zvezi: izkup tovrnega lista *izročitev prevozne lištine prevozniku po plačilu voznine zaradi izročitve blaga*

izkupíček -čka m *denar*; *dobljen za prodano stvar, blago*, sin. *iztržek*: gotovinski izkupiček

izkupíti -kúpim dov. **1.** *dobiti denar za prodano stvar, blago*, sin. *iztržiti*: izkupiti vsoto **2.** *unovčiti*: izkupiti ček, menico

izkúpni -a -o prid. *ki se nanaša na izkup*: izkupna vrednost

izkúštveni -a -o prid. *ki se nanaša na izkušstvo*: izkušteni dokaz, sklep; izkušteno pravilo; izkušteno znanje sodnika

izkústvo -a s *spoznanje, pridobljeno z dojetanjem, opazovanjem*: v stroki pridobljeno izkušstvo

izkúšen -a -o prid. *ki ima izkušnje*: izkušen strokovnjak

izkúšenost -i ž *lašnost, značilnost izkušenega človeka*: strokovna izkušnost izvedenca

izkúšnja -e ž *spoznanje, pridobljeno s študijem, z delom*: imeti delovne izkušnje

izlágati -am nedov. *razkladati, raztovarjati*

izlicítirati -am dov. *kupiti na dražbi*, sin. *izdražiti*

izločeválec -lca [-uč-] m *tožnik v izločitveni tožbi*: sodišče odloči, ali je izločevalec lastnik

izločítev -tve ž **1.** *glagolnik od izločiti (1)*: izločitev izvedenca, javnega tožilca, pooblaščenih uradnih oseb, porotnika, razsodnika, sodnika, sodnika porotnika, strokovnjaka, tolmača, zagovornika, zapisnikarja **2.** *glagolnik od izločiti (2)*: izločitev kazenske zadeve iz združenega postopka; izločitev stvari iz izvršbe, stečajne mase, zapuščine; izločitev zapisnikov o izpovedi obdolženca, priče ali izvedenca iz kazenskega spisa *kadar zakon določa, da se sodba ne sme opirati na njihovo izpovedbo* **3.** *glagolnik od izločiti (3)*: izločitev inventarja iz uporabe; izločitev kraja iz občine; izločitev vozila; izločitev vozila iz prometa *odstranitev vozila, ki npr. zaradi počasnosti ovira promet*

izločítiti -lóčim dov. **1.** *izključiti ali odkloniti koga, ki iz zakonskih razlogov ne sme opravljati določene funkcije v postopku*: izločiti javnega tožilca, sodnika, zapisnikarja **2.** *narediti, da kaj ni več skupaj s čim drugim v kakem postopku*: izločiti kazensko zadevo iz združenega postopka; izločiti stvari iz izvršbe, stečajne

mase **3.** *narediti, da kaj ni več skupaj s prejšnjo celoto*: izločiti inventar iz uporabe; izločiti kraj iz občine **4.** *narediti, da kaj ni več skupaj s čim drugim v kakem procesu*: izločiti blago iz prodaje; izločiti vozilo iz prometa *odstraniti vozilo, ki npr. zaradi počasnosti ovira promet*

izločítveni -a -o prid., v zvezah: izločitveni upnik upnik, ki ima v izvršbi ali stečaju pravico do izločitve stvari, pravic in zahtevkov, ki ne pripadajo dolžniku; izločitveni zahtevek zahtevek za izločitev v izvršilnem, stečajnem postopku; izločitveni razlogi izključitveni in odklonitveni razlogi glede sodnikov, sodnikov porotnikov, javnih tožilcev, izvedencev, uradnih oseb (pravd. post., kaz. post., upr. post.); izločitvena pravica pravica, da se v stečajnem postopku izločijo stvari, ki niso sredstva ali predmeti dolžnika; izločitvena tožba tožba tretje osebe za izločitev predmetov iz izvršbe (izvrš. post.)

izločljív -a -o prid. *ki se da izločiti*: izločljive stvari

izlòv -òva m *lov, s katerim se na kakem območju polovijo vse lovne živali*: izlov rib

izlòžba -e ž *prostor, prirejen za prikaz prodajnih predmetov*: blago v izložbi

izložítiti -ím dov. **1.** *razložiti (1)*, *raztvoriti*: izložiti tovor z ladje **2.** *pošteviti na ogled v izložbo*: izložiti blago

izmalíciti -ím dov. *povzročiti spremembo naravne, prvotne oblike česa*, sin. *kaziti izmaličen* -a -o: izmaličen obraz

izména -e ž *časovno sklenjen del delovnega procesa, ki se na določenem delovnem mestu ponavlja po ustaljenem redu*: delovna, nočna izmena; delati v več izmenah

izménični -a -o prid., v zvezi: izmenična pošta domača pošta, ki prejema poštno pošiljke od tuje pošte

izménjati -am dov. **1.** *menjati, zamenjati v premoženjskih odnosih*: izmenjati blago, denar, zaštvni predmet **2.** *menjati, zamenjati v postopku*: izmenjati štranke med pravdo, vrštni red v zemljiški knjigi **3.** *dati, poslati drug drugemu*: izmenjati diplomatske zaštopnike, note, pooblastila, ratifikacijske lištine

izmenjáva -e ž **1.** *glagolnik od izmenjati (1)*: blagovna, zunanjetrgovinska izmenjava; izmenjava zaštvnega predmeta **2.** *glagolnik od izmenjati (2)*: izmenjava pripravljalnih vlog, štrank med pravdo, vrštnega reda v zemljiški knjigi **3.** *glagolnik od izmenjati (3)*: izmenjava diplomatskih zaštopnikov

izménoma prisl. *z medsebojnim menjavanjem v*

- zaporedju*: izmenoma predsedovati
- izméra** -e ž z merjenjem dobljena ugotovitev, določitev, koliko dogovorjenih enot kaj obsega, vsebuje: geodetska izmera; zemljiškokatastrska izmera
- izmerítev** -tve ž *glagolnik od izmeriti*: izmeritev ladij, zemljišč
- izméríti** -im dov. z merjenjem ugotoviti, določiti, koliko dogovorjenih enot kaj obsega, vsebuje: izmeriti posodo uradno ugotoviti njeno prostornino; izmeriti zemljišče
- izmerítveni** -a -o prid. ki se nanaša na izmeritev: izmeritveni organ, poštopek; izmeritveno spričevalo spričevalo za morske ladje in ladje notranje plovbe; izmeritvena znamenja in oznake pri temeljni geodetski izmeri
- izmíkanje** -a s *glagolnik od izmikati se*: izmikanje vojaški službi (kaz.)
- izmikáštvo** -a s *izmikanje vojaški službi med NOB*
- izmikáti se** -am se nedov. dosežati, da osebek ni deležen česa neprijetnega: izmikati se plačevanju preživitve (kaz.)
- izmišljén** -a -o prid. ki je prikazan kot resničen, a to ni: izmišljen alibi **izmišljéní** -a -o: izmišljeni samomor *figirani samomor*; izmišljeni vlom; izmišljeno ime psevdonim
- iznájdba** -e ž nova rešitev določenega tehničnega problema, ki je uporabna zlasti v industrijski proizvodnji in je rezultat usvarjalnega dela, sin. *izum*: tehnična iznajdba; iznajdba izdelka, tehničnega postopka; neupravičena uporaba iznajdbe; varstvo iznajdbe
- iznajdítelj** -a m *kdor kaj iznajde*, sin. *izumitelj*: nagrada za iznajditelje
- iznajdíteljica** -e ž ženska oblika od *iznajditelj*, sin. *izumiteljica*
- iznajdíteljski** -a -o prid. ki se nanaša na iznajditelje ali iznajditeljsvo, sin. *izumiteljski*: iznajditeljska pravica; iznajditeljsko pravo, spričevalo, varstvo s patentom; kršitev iznajditeljske pravice
- iznajdíteljstvo** -a s *dejavnost iznajditeljev*, sin. *izumiteljsvo*
- iznájti** -nájdem dov. izdelati novo rešitev določenega tehničnega problema, ki je uporabna zlasti v industrijski proizvodnji in je rezultat usvarjalnega dela, sin. *izumiti*: iznajti nov izdelek, nov tehnični postopek
- iznášati** -am nedov. z nošenjem spravljati kaj iz česa: iznašati blago, valuto iz države
- iznéšti** -něsem dov. z nošenjem spraviti kaj iz česa: iznešti blago, valuto iz države
- izóbčenje** -a s *glagolnik od izobčiti*
- izóbčiti** -im dov. **1.** izključiti iz cerkve (kan.) **2.** izključiti iz kake skupnosti
- izobésiti** -im dov. dati, pošlati na vidno mesto: izobesiti cenik, razglas; izobesiti seznam davčnih zavezancev; izobesiti zastavo
- izobéšanje** -a s *dajanje, pošavljanje na vidno mesto*: izobéšanje zastav ob določenem času, dogodku
- izobrázba** -e ž kar se pridobi z izobraževanjem: fakultetna, pravniška izobrazba; šolska, poklicna, strokovna izobrazba; priznanje strokovne izobrazbe
- izobraževálni** -a -o prid. ki se nanaša na izobraževanje: izobraževalni center zavod za strokovno, družbeno in splošno izobraževanje delavcev; izobraževalna skupnost samoupravna interesna skupnost za področje izobraževanja od l. 1971 do l. 1990
- izobraževánje** -a s *načrtno razvijanje sposobnosti in seznanjanje z dosežki različnih področij človekove dejavnosti*: predšolsko, osnovno, strokovno izobraževanje; usmerjeno izobraževanje z usposabljanjem za delo; izobraževanje za pridobitev strokovne izobrazbe; izobraževanje za pridobitev magistrerja, doktorata znanosti; udeleženec izobraževanja; prispevek za izobraževanje
- izobraževáti** -lujem nedov. načrtno razvijati sposobnosti in seznanjati z dosežki različnih področij človekove dejavnosti: izobraževati mladino, strokovnjake
- izogíbanje** -a s *glagolnik od izogibati se*: izogibanje dvojnemu obdavčenju dohodka in premoženja (mednar. pr.)
- izogíbati se** -am se nedov. delati kaj z namenom, da ne pride do česa nezaželenega: izogibati se dela, izvršitvi kazni, obdavčenju, vročitvi vabila
- izolacionízem** -zma m **1.** težnja po omejitvi zunanjepolitične dejavnosti ali po njeni usmeritvi le na določena področja: obsojati, zagovarjati izolacionizem **2.** težnja po omejitvi dejavnosti na lašno, svoje področje: gospodarski izolacionizem
- izolírati** -am dov. in nedov. onemogočiti komu stike, povezavo z drugimi, sin. *osamiti*: izolirati bolne osebe
- izoštánek** -nka m *nenavzočnost koga na kakem mestu, pri kakem delu, v postopku, čeprav bi praviloma moral biti navzoč*: (ne)opravičen izoštanek; izoštanek izvedenca, javnega

tožilca, priče, štranke, zagovornika, zasebne-
ga tožilca, zaštopnika; izoštanek iz šole, od
obravnave; sodba zaradi izoštanika; opravičiti
izoštánek

izoštáti -štánem dov. *ne biti navzoč na kakem me-
štu, pri kakem delu, čeprav bi praviloma moral
biti*: izoštáti od obravnave

izpís -a m **1.** *kar je prepisano v izvlečku*, sin. *iz-
písek (2)*: izpis iz zemljiške knjige **2.** *prene-
hanje članstva v kaki organizaciji, društvu*:
izpis iz šole

izpísati -píšem dov. **1.** *v izvlečku prepisati*: izpisati
podatke iz matične knjige, zemljiške knjige,
regištara **2.** *v zvezi: izpisati spis odčrtati spis po
odpravi v delovodniku ali kartoteki **3.** *narediti,
da kdo ni več član kake organizacije, društva*:
izpisati učenca iz šole **izpísati se prenehati
biti član kake organizacije, društva**: izpisati
se iz izobraževalne organizacije **izpísan** -a -o:
izpisan podatek*

izpísek -ska m **1.** *dokument z ustreznimi podatki,
izpisanimi iz česa*: blagajniški, računski izpi-
sek; izpisek bančnega računa **2.** *kar je prepisa-
no v izvlečku*, sin. *izpis (1)*: izpisek iz matične
knjige, sodnega regištara podjetij in obrtov,
volilnega imenika, zemljiške knjige

izpísnica -e ž *liščina o prenehanju članstva v kaki
organizaciji, društvu*: dati, dobiti izpísnico

izpít -a m *pošopek, pri katerem se ugotavlja in
vrednoti znanje*: diferencialni, dopolnilni,
popravní izpít; neuspešni izpít; pismeni, usš-
ni izpít; posamični, skupinski izpít; praktični
izpít; predmetni, razredni izpít; specialistični
izpít; sprejemni, zaključni izpít; strokovni izpít
pravosodni izpít ipd.; vozniški izpít; zrelostni
izpít *matura*; izpít za (visoko) kvalificiranega
delavca; delati, napraviti, narediti, opraviti
izpít; nadaljevati, preložiti, razveljaviti izpít;
polagati izpít *delati izpít*; pri izpitu izdelati,
uspeti; od izpita odštopiti

izpítni -a -o prid. *ki se nanaša na izpít*: izpítni
predmet, program, rok, termin; izpítna komi-
sija, ocena, taksa

izpláçati -am dov. *poravnati denarne obveznošči*:
izpláçati dediča, delavca; izpláçati dnevnicó,
dolg, osebni dohodek, podporo, pokojnino,
prejemek, štipendijo, zavarovalnino; pomo-
toma kaj izpláçati

izplaçeválec -lca [-uç-] m *pravna ali fizična
oseba, ki kaj izplaçuje*: izplaçevalec osebnega
dohodka, prejemkov

izplaçeválka -e [-uçk-] ž *ženska oblika od izpla-*

çevalec

izplaçeváanje -a s *poravnavanje denarnih obvez-
nošči*: gotovinsko izplaçeváanje; izplaçeváanje
denarnih prejemkov na hranilno knjižico, te-
koči račun; izplaçeváti z nakaznico, virmanom;
izplaçeváti vnaprej, na obroke

izplaçeváti -újem nedov. *poravnavati denarne
obveznošči*: izplaçeváti pokojnino

izplaçílmi -a -o prid. *ki se nanaša na izplaçilo*: iz-
plaçilni dan, dnevnik, dokument, kraj, nalog,
red; izplaçilna blagajna, knjižica, obveznošç,
pola, prepoved, služba; izplaçilno dovoljenje,
mešto

izplaçílo -a s **1.** *poravnava denarne obveznošči*:
nezakonito izplaçilo; izplaçilo v gotovini, z vir-
manom; knjižiti, odreči, opraviti, prepovedati
izplaçilo **2.** *kar se izplaça*: dnevnik izplaçil;
nakazati izplaçilo

izplaçljívi -a -o prid. *ki se da izplaçati*: izplaçljiva
hranilna vloga, menica

izplaçljívost -i ž *lašnost izplaçljivega*: izplaç-
ljívost vlog

izpláka -e ž, nav. mn. *odpadna voda*: izpušçanje
izplak

izplúti -plóvem dov. *s plutjem priti iz česa*: ladja
izplove iz prištanišça

izpodbijalec -lca [-uç-] m *kdor kaj izpodbija*

izpodbijaálka -e [-uçk-] ž *ženska oblika od izpod-
bijalec*

izpodbijaanje -a s *dokazovanje neresniçnošçi, ne-
pravilnošçi, neutemeljenošçi česa*: omejeno,
polno izpodbijaanje; izpodbijaanje dolžnikovih
pravnih dejanj v šteçaju, zunaj šteçaja; izpod-
bijaanje oçetovštva, materinstva, zakonskega
rojštva; izpodbijaanje oporoke, pogodbe; izpod-
bijaanje pravice do modela, patenta, vzorca in
znamke; izpodbijaanje sodnih odloçb; nasprot-
nik izpodbijaanja *toženec v izpodbojni pravdi*

izpodbijaati -am nedov. *dokazovati neresniçnošç,
nepravilnošç, neutemeljenošç česa*: izpodbi-
jati avtorštvo; izpodbijaati odloçbo, oporoko,
pogodbo, pravno presojo, pristojnošç, terja-
tev; izpodbijaati dejanske ugotovitve, dokaze,
nasprotno razloge, trditve **izpodbijaati** -a -o:
izpodbijaano pravno dejanje; izpodbijaano raz-
polaganje

izpodbójni -a -o prid. **1.** *ki se da izpodbijaati*: iz-
podbojni pravni posel; izpodbojna oporoaka,
pogodba, sodba **2.** *s katerim se izpodbija*: iz-
podbojni razlog, ugovor, zahtevek; izpodbojna
pravda, tožba

izpodbójnošç -i ž **1.** *lašnošç, značilnošç izpodboj-*

nega: izpodbojnost sodbe **2.** *možnost izpodbijanja*: razlog, vzrok izpodbojnosti

izpodkopáti -kópljem dov. *s prikritim, zahrbtnim delovanjem zmanjšati pomen ali preprečiti obstoj česa*: izpodkopati z ustavo določeno družbenoekonomsko ureditev, družbenopolitični ali samoupravni sistem, gospodarski temelj države (kaz.)

izpodkopávanje -a *s zmanjševanje pomena ali preprečevanje obstoja česa s prikritim, zahrbtnim delovanjem*: izpodkopavanje vojaške in obrambne moči države (kaz.)

izpodkopávati -am nedov. *s prikritim, zahrbtnim delovanjem zmanjševati pomen ali preprečevati obstoj česa*: hudo izpodkopavati telesno ali duševno zdravje kake narodnošne, etnične, rasne ali verske skupine (kaz.)

izpolnitelj -a [-ŭn-] m *kdor kaj izpolni*: izpolnitelj obveznosti

izpolnítév -tve [-ŭn-] ž **1.** *glagolnik od izpolniti (1)*: delna, garantirana izpolnitev; nadomeštna izpolnitev *sporazumna zamenjava predmeta izpolnitve z drugim predmetom*, sin. *nadomeštna dajatev*; nasprotna, nerazdelna, obročna, osebna izpolnitev; (ne)mogoča, (ne)pravilna, pomanjkljiva izpolnitev; (ne)pravočasna, predčasna izpolnitev; vnaprejšnja, zakasnela izpolnitev; izpolnitev obveznosti, pogodbe, pogoja, posla, volila; izpolnitev obveznosti kot pogoj pri pogojni obsodbi (kaz.); izpolnitev s subrogacijo *z nadomeštitvijo osebe ali predmeta obveznosti*; izpolnitev z napakami; čas, kraj, predmet, pre-vzem, stroški izpolnitve; nemožnost, nezmožnost izpolnitve; surogat izpolnitve *dajatev namešto plačila, pobot, sodni polog ipd.*; prevelika težavnost izpolnitve; odložiti izpolnitev; prevzeti, zahtevati izpolnitev; tožiti za izpolnitev obveznosti **2.** *glagolnik od izpolniti (2)*: izpolnitev tiskovine

izpolnítiti -pólnim [-ŭn-] dov. **1.** *narediti, da kaj dogovorjenega, obvezujočega pošlane stvarnosti, dejstvo*: izpolniti dolžnost, formalnost, obljubo, obveznost, pogodbo; izpolniti pogoj, predpis **2.** *vpisati zahtevane podatke, navadno na določena mesta v obrazcu*: izpolniti blanket, tiskovino; izpolniti ček, glasovnico, menico **3.** *prizadevati si, navadno z določenimi spodbudami, zapolniti manjkajoča dej-sstva*: izpolniti vrzeli v izpovedbi, spominu, zaznavi

izpolnítveni -a -o [-ŭn-] prid. *ki se nanaša na izpolnitev*: izpolnitveni akt, čas, dan; izpolnitveni interes *koriš, ki bi jo stranka imela, če*

bi bila veljavno sklenjena pogodba pravilno izpolnjena, sin. *pozitivni pogodbeni interes*; izpolnitveni kraj, način; izpolnitveni pomočnik; izpolnitveni rok *rok, v katerem je treba izpolniti obveznost*; izpolnitveni sporazum, zahtevak; izpolnitvena dolžnost, napaka, obljuba, obveznost, okoliščina, zamuda; izpolnitveno dejanje

izpolnjevánje -a [-ŭn-] s *glagolnik od izpolnjevat*: izpolnjevanje dolžnosti, nalog; izpolnjevanje predpisov, zakonov

izpolnjeváti -újem [-ŭn-] nedov. *delati, da kaj dogovorjenega, obvezujočega pošlane stvarnosti, dejstvo*: izpolnjevat obveznosti

izpolnljív -a -o [-ŭn-] prid. *ki se da izpolniti*: izpolnljivo dejanje

izpolnljívost -i [-ŭn-] ž *možnost izpolnitve*: izpolnljivost obveznosti

izpopolnítév -tve [-ŭn-] ž *glagolnik od izpopolniti*: zavarovati izpopolnitev izuma z dopolnilnim patentom

izpopolnítiti -pólnim [-ŭn-] dov. *narediti kaj bolj popolno, dovršeno*: izpopolniti izum

izpopolnjevánje -a [-ŭn-] s *glagolnik od izpopolnjevati se*: strokovno izpopolnjevanje *npr. delavcev v upravi, pravosodju*

izpopolnjevátiti se -újem se [-ŭn-] nedov. *z dodatnim izobraževanjem dosežati večjo strokovnost, večje znanje*: strokovno se izpopolnjevati

izposlovánje -a s *glagolnik od izposlovati*: izposlovanje dovoljenja

izposlováti -újem dov. *doseči kaj s posredovanjem*: izposlovati dovoljenje, odločbo, odbritev, potrdilo, pravico

izposodítiti si -sódim si dov. **1.** *najeti posojilo*: izposoditi si denar **2.** *skleniti posodbeno ali najemno pogodbo*: izposoditi si stvar **izposójen** -a -o: izposojen avtomobil, film; izposojena knjiga; izposojeno orodje

izposodník -a m *kdor s pogodbo da nepotrošno stvar v začasno rabo za plačilo*

izposójanje -a s *dajanje nepotrošne stvari v začasno rabo za plačilo*: izposojanje knjig; izposojanje osebnih avtomobilov

izposojeválec -lca [-ŭc-] m **1.** *kdor s pogodbo sprejme nepotrošno stvar v brezplačno rabo*, sin. *komodatar*: izposojevalec orodja **2.** *kdor s pogodbo sprejme nepotrošno stvar v začasno rabo za plačilo*: izposojevalec avtomobila, filma

izposojnína -e ž *plačilo za izposojanje*: izposojnina za filme

izpoštáva -e ž *del organa ali organizacije, ki*

opravlja na svojem območju določene naloge ali ima določena pooblastila v pravnem prometu, sin. *ekspozitura*: carinska, luška izpoštava

izpoštaviti -im dov. **1.** *poštaviti koga na samotni, nezavarovan kraj z namenom rešiti se skrbi zanj*: izpoštaviti onemoglo osebo, otroka (pr. zg.) **2.** *poštaviti koga na javno mešto kot kazni za kako dejanje*: izpoštaviti sramotnemu (pr. zg.) **3.** *narediti, da je kdo v nevarnem položaju*: izpoštaviti koga nevarnosti **izpoštáviti se zelo se zavzeti za kaj neglede na posledice**: izpoštaviti se nevarnosti npr. v skrajni sili

izpovedati -povém dov. *pri zaslišanju v poštopku povedati, kar kdo ve o kaki štvari*: izpovedati kot priča; izpovedati pod prisego; izpovedati po krivem; izpovedati prosto ali na vprašanje; izpovedati obremenilno, razbremenilno

izpovedba -e ž *izjava zaslišane osebe v poštopku, kar ve o kaki štvari*: dobroverna, dopolnilna izpovedba; kriva izpovedba; pismena izpovedba npr. *nemega obdolženca*; sekundarna izpovedba npr. *obdolženca, priče na podlagi izpraševanja po spontani izpovedbi*; spontana izpovedba npr. *obdolženca, priče brez zaštlavljanja vprašanj*; ušna izpovedba; zaprisežena izpovedba *pod prisego*; izpovedba očitvidca, priče, štranke; izpovedba pred sodiščem, pričami; izsiliti izpovedbo

izpovedovánje -a s *javno izražanje svoje pripadnosti čemu*: svobodno izpovedovanje vere

izprašati -am dov. **1.** *v poštopku pošlaviti udeležencu vprašanja o tem, kar ve, sin. zaslišati*: izprašati izvedenca, obdolženca, pričo, štranko **2.** *s poštlavljanjem vprašanj ugotoviti, preveriti kandidatovo znanje*: izprašati pri izpitu **izprašani** -a -o *ki je opravil izpit za kako dejavnost*: *izprašana babica

izpraševálec -lca [-uč-] m *kdor izprašuje*: izpraševalec pri izpitu

izpraševálka -e [-úk-] ž *ženska oblika od izpraševalec*

izpraševální -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na izpraševanje (2)*: izpraševalni predmet; izpraševalni red *pravilnik*; izpraševalna komisija; izpraševalna pristojbina *izpraševalnina* **2.** *ki se nanaša na izpraševanje (3)*: **izpraševalna pola *vprašalna pola*

izpraševalnína -e ž *pristojbina za izpraševanje*: plačati izpraševalnino

izpraševánje -a s **1.** *glagolnik od izpraševati (1)*: artikularno izpraševanje *po dokaznih členih* (pr. zg.); navzkrižno izpraševanje *navzkrižno*

zasliševanje (angl. pr.); izpraševanje z mučenjem *zasliševanje s torturo* (pr. zg.) **2.** *glagolnik od izpraševati (2)*: izpraševanje pri izpitu **3.** *glagolnik od izpraševati (3)*: izpraševanje pri anketiranju

izpraševáti -tjem nedov. **1.** *v poštopku poštlavljati udeležencu vprašanja o tem, kar ve, sin. zasliševati*: navzkrižno izpraševati **2.** *s poštlavljanjem vprašanj ugotavljati, preverjati kandidatovo znanje*: izpraševati pri izpitu **3.** *s poštlavljanjem vprašanj poizvedovati*: izpraševati pri anketiranju

izpraznítev -tve ž **1.** *ukrepanje, s katerim se z določenega prostora, površine odstranijo osebe, štvari*: izpraznitev in izročitev nepremičnine (izvrš. post.); izpraznitev ogroženega zemlja; odločba štanovanjskega organa o izpraznitvi štanovanja **2.** *ravnanje, s katerim pošlane kaj prosto, nezasedeno*: izpraznitev delovnega mešta

izprazníti -práznim dov. **1.** *narediti, da se z določenega prostora, površine odstranijo osebe, štvari*: izprazniti štanovanje **2.** *narediti, da pošlane kaj prosto, nezasedeno*: izprazniti delovno mešto **izpráznijen** -a -o: izpraznjeno delovno mešto; izpraznjeno ozemlje

izpraznítvéni -a -o prid. *ki se nanaša na izpraznitev*: izpraznitveni nalog; izpraznitveni rok *rok, določen za izpraznitev pri odpovedi najemnih prostorov*; izpraznitvena tožba, sodba

izpreglédati -am dov. *spregladati*

izpremeníti -ím dov. *spremeniti*

izpréti -prém dov. *začasno odpustiti z dela štavka-joče delavce*: izpreti delavce iz tovarne

izpričati -am dov. *dokazati*: neizpodbitno izpričati

izprtje -a s *glagolnik od izpreti*: izprtje delavcev iz tovarne

izpúst -a m *izpušitev*: izpušt iz zapora

izpuštítev -tve ž *glagolnik od izpuštiti*: izpuštitev obtoženca

izpuštíti -ím dov. *prenehati prisilno zadrževati koga na določenem meštu*: izpuštiti obsojenca na prostošt; izpuštiti priprtega obtoženca

izrabíti -rábim dov. **1.** *narediti, da kaj opravi svoj namen*: izrabiti stroj, vodno silo **2.** *narediti, da kaj neupravičeno prinese ugodnosti*, sin. *izkoristiti (2)*: izrabiti uradni položaj *pri nezakonitem posredovanju ipd.* (kaz.); izrabiti štisko ali nezadostno izkušenošt druge osebe *pri oderuštvi ipd.* (kaz.)

izrábljanje -a s **1.** *namensko uporablanje*: izrabljanje stroja **2.** *neupravičeno porabljanje*

- nje določenih ugodnosti, sin. *izkoriščanje* (3): izrabljanje uradnega položaja (kaz.)
- izrabljati** -am nedov. *delati, da kaj neupravičeno prinaša ugodnosti*, sin. *izkoriščati* (3)
- izrabljenost** -i z *neuporabnost* zaradi dolge rabe: izrabljenost rabljenega blaga, vozila
- izračún** -a m **1.** *glagolnik od izračunati*: izračun stroškov **2.** *kar je z računanjem ugotovljeno, določeno*: napačen izračun; izračun z izrecnim jamštvom prevzemnika posla *dogovor, da gre morebitna razlika med pričakovanim in vložnim delom, med pričakovanimi in dejanskimi stroški pri pogodbi o delu na račun prevzemnika*
- izračúnati** -am dov. z računanjem ugotoviti, določiti: izračunati davščino, dohodek, donos, obresti, rok, vrednost
- izravnálni** -a -o prid. *ki se nanaša na finančno izravnavo*: izravnalni prispevek, sklad; izravnalna carina *carina, ki se plačuje v višini izvozne subvencije*, sin. *kompenzacijska carina*; izravnalna dajatev *povračilo stroškov ipd.*
- izravnánje** -a s *glagolnik od izravnati*: izravnanje salda
- izravnáti** -ám dov. *povzročiti, da je kaj v ravnovesju*: izravnati plačila pri pobotu ipd. **izravnán** -a -o: izravnana plačilna bilanca *uravnovešena plačilna bilanca*
- izravnáva** -e z **1.** *glagolnik od izravnati*: izravnava plačil **2.** v zvezi: finančna izravnava **a)** *razdelitev finančnih sredstev med družbenopolitične in interesne skupnosti b)* *zagotovitev dopolnilnih sredstev finančno šibkejšim skupnostim*
- izráz** -áza m **1.** *beseda ali več besed, ki označujejo določeni pojem*: strokovni izraz *pravni termin ipd.*; zakonski izraz *ki ga uporablja zakon 2.* v zvezi: izraz volje *npr. sklepčno dejanje štrank pri pogodbi*
- izráziti** -im dov. z *besedami, kretnjami posredovati drugim svoje misli, stališča*: izraziti dvom, mnenje, namen, voljo
- izrázje** -a s *celota izrazov določene šroke, panoge*, sin. *terminologija* (1): pravno, strokovno izrazje; izrazje zakona
- izrazoslóvje** -a s *veda o strokovnih izrazih*, sin. *terminologija* (2)
- izrážanje** -a s *glagolnik od izražati*: izražanje volje
- izrážati** -am nedov. z *besedami, kretnjami posredovati drugim svoje misli, stališča*: izražati dvom
- izréčen** -čna -o prid. *ki z besedami, kretnjami izraža voljo štranke*: izrečni dogovor, sporazum; izrečna izjava, odobritev, privolitve; izrečno dovoljenje, priznanje
- izréči** -rêčem dov. **1.** z *besedami izraziti svojo misel, stališče*: izreči mnenje; izreči vrednostno sodbo o človeku **2.** v zvezi: izreči sodbo *sprejeti sodbo po uštnem posvetovanju v senatu ali po odločitvi sodnika posameznika izréči se izraziti svojo odločitev*: sodišče se izreče za nepristožno **izréčen** -êna -o: izrečena kazen
- izrédni** -a -o prid. *ki ni splošen, navaden*: izredni dogodek *dogodek, ki je nepričakovan in ga ni mogoče preprečiti*; izredni in pooblašteni veleposlanik *polni naziv diplomatskega predstavnika najvišjega ranga*; izredni prispevek, rabat, strošek; izredni profesor *naziv visokošolskega učitelja, za štopnjo nižji od rednega profesorja*; izredni študent *študent ob delu ali iz dela*; izredni prejemki *prejemki, ki se pobirajo prehodno ali za kako posebno priložnost in jih je mogoče predvideti*; izredna omilitev kazni *omilitev pravnomočno izrečene kazni* (kaz. post.); izredne razmere *neposredna vojna nevarnost ipd.*; izredno pravno sredstvo *pravno sredstvo, ki je dovoljeno proti pravnomočnim sodnim odločbam*; izredno sodišče *sodišče, ki opravlja svojo dejavnost v izrednih družbenih razmerah in navadno izreka smrtne kazni ali oprostitve*, sin. *naglo sodišče*; izredno stanje *stanje, v katerem upravni organi zamenjajo zakonodajne in so omejene ali suspendirane nekatere osebne pravice in državljanske svoboščine*; izredno zasedanje *skupščine*; dovoljenje za izredni prevoz *dovoljenje za prevoz, pri katerem so teža, dimenzija ali osni pritisk vozila s tovorom nad normalo*
- izrék** -éka m, v zvezah: izrek rabsodbe, sodbe *del rabsodbe, sodbe, ki vsebuje kratko odločitev, rešitev zadeve*
- izrékanje** -a s *glagolnik od izreči* (2): izrekanje sodbe
- izrékati** -am nedov. **1.** z *besedami izražati svoje misli, stališča*: izrekati mnenja **2.** v zvezi: izrekati sodbo *sprejemati sodbo po uštnem posvetovanju v senatu ali po odločitvi sodnika posameznika*
- izróčanje** -a s *prepuščanje tujcev tuji državi zaradi sojenja za izvršeno kaznivo dejanje ali zaradi izvršitve kazni* (kaz. post., mednar. pr.), sin. *ekstradicija*: konvencija o izročanju storilcev kaznivih dejanj
- izróčeválec** -lca [-úç-] m *kdor prepušči stvar prevzemniku*: izročevalec posestva, premoženja
- izróčeválka** -e [-úçk-] z *ženska oblika od izro-*

čevalec

izročilni -a -o prid. *ki se nanaša na izročitev*: izročilni rok rok, v katerem mora železnica prepeljati blago in ga izročiti prejemniku; izročilna izjava; izročilna liščina liščina o izročitvi posesti; izročilna obveznost prodajalca; izročilna pogodba pogodba o izročitvi posesti; izročilna vrednost; izročilno pismo liščina o izročitvi posesti

izročitelj -a m kdor kaj izroči: izročitelj blaga

izročiteljica -e ž ženska oblika od izročitelj: izročiteljica posestva

izročitev -tve ž **1. a)** pri premičninah *sporazumna prepušitev posesti* **b)** pri nepremičninah *zemljiškoknjižni prepis in dejanska prepušitev posesti*: dejanska izročitev iz roke v roko; simbolična izročitev premične stvari npr. z izročitvijo lišine, dela štvari, z izločitvijo iz zaloge; izročitev na kratko roko gl. *izročitev z izjavo (a)*; izročitev z izjavo **a)** (lat. brevi manu traditio) *sporazum, da bo sedanji imetnik štvari odslej obdržal stvar v rokah kot svojo*, sin. *izročitev na kratko roko* **b)** (lat. constitutum possessorium) *sporazum, da bo odsvojitelj v bodoče imel stvar v rokah le v prevzemnikovem imenu*, sin. *posešni konstitut*; izročitev in razdelitev premoženja za življenje; čas, kraj izročitve; opraviti izročitev **2. prepušitev tujca tuji državi zaradi sojenja za izvršeno kaznivo dejanje ali zaradi izvršitve kazni** (kaz. post., mednar. pr.), sin. *ekštradicija*: izročitev obdolženca, obsojenca tuji državi; prepoved izročitve jugoslovenskega državljana drugi državi; konvencija o izročitvi; prošnja, zahteva za izročitev; dovoliti, opraviti, zahtevati, zavrniti izročitev obdolženca, obsojenca

izročiti -im dov. **1. narediti, da preide kaj k drugemu**: izročiti gotovino, premoženje, stvar; izročiti v lašt, posešt; izročiti v uporabo, uživanje **2. prepuštiti tujca tuji državi zaradi sojenja za izvršeno kaznivo dejanje ali zaradi izvršitve kazni** (kaz. post., mednar. pr.), sin. *ekštradirati*: izročiti obdolženca, obsojenca

izročitveni -a -o prid. *ki se nanaša na izročitev*, izročitveni kraj; izročitveni poštoppek *poštopek pri prepušitvi tujca tuji državi* (kaz. post., mednar. pr.); izročitvena izjava; izročitvena obveznost *obveznost prodajalca za prodano blago ipd.*

izročnina -e ž nasprotna dajatev za izročitev premoženja, npr. dajanje preživitka: poračunati izročnino *izravnati dajanje preživitka z*

vrednošjo izročenege premoženja

izselilni -a -o prid. *ki se nanaša na izselitev*: **izselilni red

izselitev -tve ž **1. glagolnik od izseliti**: izselitev iz hiše, štanovanja **2. glagolnik od izseliti se**: dovoljenje za izselitev iz države

izselíti -sélím dov. *prisiliti koga, da zapuši svoje prebivališče*: izseliti štanovance iz štanovanj **izselíti se** *zapušiti svoje bivališče*: izseliti se v tujino

izselítveni -a -o prid. *ki se nanaša na izselitev*: izselitveno dovoljenje

izséljenec -nca m kdor se *izseli iz države*, sin. *emigrant*: gospodarski, politični izseljenec

izséljenka -e ž ženska oblika od *izseljenec*, sin. *emigrantka*

izséljenski -a -o prid. *ki se nanaša na izseljenje*: *izseljenski potni lišt; izseljenska agencija; izseljenska organizacija; izseljenska politika

izseljevánje -a s **1. glagolnik od izseljevati**: prisilno izseljevanje prebivalstva *vrsta genocida* (kaz.) **2. glagolnik od izseljevati se**: izseljevanje z dežele v mešta; izseljevanje v tujino

izseljeváti -újem nedov. *prisiljevati koga, da zapuši svoje prebivališče*: okupatorji so izseljevali naše ljudi **izseljeváti se** *zapuščati svoje bivališče*: kmečko prebivalstvo se izseljuje v mešta

izsilítev -tve ž *izsiljenje*: izsilitev izjave, izpovedbe

izsilíti -im dov. *s silo doseči, da kdo kaj naredi, pove*: izsiliti izjavo, izpovedbo, pričevanje, priznanje; izsiliti izpolnitev obljube, obveznosti **izsiljen** -a -o: izsiljena izjava, izpovedba; izsiljena privolitev *privolitev v sklenitev zakonske zveze ipd.*; izsiljeno priznanje

izsiljenje -a s *glagolnik od izsiliti*: izsiljenje izjave, izpovedbe, pričevanja, priznanja (kaz.)

izsiljeválec -lca [-úç-] m kdor *izsiljuje*: izsiljevalec prednosti v cestnem prometu

izsiljevální -a -o prid. *ki se nanaša na izsiljevanje*: izsiljevalni namen; izsiljevalno dejanje

izsiljevánje -a s **1. prisiljevanje koga zaradi pridobitve protipravne premoženjske koristi z grožnjo odkritja česa, kar bi škodovalo oškodovančevi časti ali časti njegovih bližnjih** (kaz.), sin. *šantaža* **2. glagolnik od izsiljevati** (2): izsiljevanje izjave, izpovedbe, priznanja (kaz.) **3. glagolnik od izsiljevati** (3): izsiljevanje prednosti v cestnem prometu *v križišču, pri prehitevanju kolone ipd.*

izsiljeváti -újem nedov. **1. prisiljevati koga zaradi pridobitve protipravne premoženjske koristi z**

- grožnja odkritja česa, kar bi škodovalo oškodovančevi čašti ali čašti njegovih bližnjih* (kaz.): izsiljevati z resno grožnjo **2.** *s silo dosehati, da kdo kaj naredi, pove:* izsiljevati priznanje in izjavo **3.** *hoteti s silo priti do česa:* izsiljevati prednost v čestnem prometu v križišču, pri prehitevanju kolone ipd.
- izslédek** -dka m *kar je rezultat raziskovanja, raziskovalnega dela:* znanstveni izsledki
- izsledítev** -tve ž *glagolnik od izslediti:* izsleditev storilca kaznivega dejanja
- izsledíti** -im dov. *ugotoviti, kje kdo, kaj je:* izslediti storilca
- izstóp** -ópa m **1.** *glagolnik od izstopiti (1):* izstop iz prometnega sredstva **2.** *glagolnik od iztopiti (2):* izstop iz društva, mednarodne organizacije
- izstopíti** -stópim dov. **1.** *stopiti iz česa, navadno iz prevoznega sredstva:* izstopiti iz avtobusa, vlaka **2.** *prenehati biti član kake organizacije:* izstopiti iz društva, mednarodne organizacije
- izstópni** -a -o prid. *ki se nanaša na izstop:* izstopna izjava; izstopna postaja; izstopna rana *izstrelna rana*
- izstrelní** -a -o prid., v zvezi: *izstrelna rana rana, ki jo naredi krogla ob izstopu iz telesa*
- izsuševánje** -a s *glagolnik od izsuševati:* izsuševanje zamočvirjenih zemljišč
- izsuševáti** -újem nedov. *načrtno odstranjevati vlago, vodo iz česa:* izsuševati močvirje
- iztêči se** -têčem se dov. *poteči, končati se:* mandat, pogodba, pooblastilo, rok se izteče
- izték** -éka m *potek (1):* iztek delovne dobe, kazni, mandata, roka
- iztérjanje** -a s *glagolnik od izterjati:* izterjanje dolga, preživnine; cesija v izterjanje cesija, pri kateri cesionar terjatev izterja in izterjani znesek izroči cedentu, sin. inkaso mandat
- iztérjati** -am dov. *doseči, da kdo poravna neizpolnjene obveznosti:* izterjati denarno kazen, izpolnitev; sodno izterjati
- izterjáva** -e ž *dejanje, s katerim se doseže poravnava neizpolnjene obveznosti:* nezakonita, prisilna, sodna izterjava; izterjava terjatve; omogočiti, otežiti izterjavo; odstopiti upniku terjatev v izterjavo
- izterjeválec** -lca [-ŭc-] m *kdor kaj izterjuje:* davčni, sodni izterjevalec *uradna oseba, ki neposredno opravlja posamezna dejanja izvršbe za poplačilo v davčnih, sodnih zadevah*
- izterjeválka** -e [-ŭk-] ž *ženska oblika od izterjevalec*
- izterjeválni** -a -o prid. *ki se nanaša na izterjevanje:* izterjevalni organ, poštopek; izterjevalni stroški
- izterjevánje** -a s *glagolnik od izterjevati:* izterjevanje davka, dolga
- izterjeváti** -újem nedov. *dosehati, da kdo poravna neizpolnjene obveznosti:* izterjevati davke
- izterljívi** -a -o prid. *ki se da izterjati:* izterljivi stroški (post.); izterljiva terjatev
- izterljívošt** -i ž *lašnost, značilnost izterljivega:* izterljivost stroškov poštopka, terjatve; odgovornost za izterljivost terjatve *npr. pri cesiji*
- iztihotápiti** -im dov. *skrivaj, brez nadzora odnesti kaj, navadno iz države:* iztihotapiti blago čez mejo
- iztovarjálec** -lca [-ŭc-] m *kdor kaj iztovarja:* iztovarjalec blaga
- iztovárjanje** -a s *razkladanje, raztovarjanje*
- iztovárjati** -am nedov. *razkladati, raztovarjati*
- iztovóriti** -im dov. *razložiti (1), raztovoriti*
- iztovornína** -e ž *plačilo za iztovarjanje*
- iztoževáti** -újem nedov. *s tožbo dosehati, da kdo poravna neizpolnjeno obveznost:* iztoževati preživnino, terjatev
- iztožíti** -tóžim dov. *s tožbo doseči, da kdo poravna neizpolnjeno obveznost:* iztožiti izpolnitev obveznosti **iztožen** -a -o: iztožena terjatev
- iztožljívi** -a -o prid. *ki se da iztožiti:* iztožljivi dolg; iztožljiva pravica
- iztožljívošt** -i ž *lašnost, značilnost iztožljivega:* iztožljivost zahtevka
- iztřžek** -žka m *denar, dobljen za prodano stvar, blago, sin. izkupiček:* dnevni iztržek
- iztřžiti** -im dov. *dobiti denar za prodano stvar, blago, sin. izkupiti (1)*
- izučiti se** -im se dov. *usposobiti se za opravljanje določenega poklica:* izučiti se obrti **izučeni** -a -o: izučeni obrtnik
- izúm** -a m *nova rešitev določenega tehničnega problema, ki je uporabna zlašti v industrijski proizvodnji in je rezultat ustvarjalnega dela, sin. iznajdba:* dopolnilni, temeljni izum; individualni, skupinski izum; (ne)patentirani izum; zaupni izum *ki se nanaša na ljudsko obrambo;* zavarovani izum; za patent primeren izum; v delovni organizaciji ustvarjeni izum; dopolnitev, izpopolnitev izuma; izkoriščanje izuma; naziv, ustvarjanje, varstvo izuma; neupravičeno uporabiti tuji prijavljeni ali zavarovani izum; izkoriščati, zavarovati izum
- izumítelj** -a m *kdor kaj izumi, sin. iznajditelj:* moralne in materialne pravice izumitelja do svoje stvaritve
- izumíteljica** -e ž *ženska oblika od izumitelj, sin.*

iznajditeljica

izumiteljski -a -o prid. *ki se nanaša na izumitelje ali izumiteljsstvo*, sin. *iznajditeljski*: izumiteljsko pravo; kršitev izumiteljske pravice

izumiteljsstvo -a s *dejavnosti izumiteljev*, sin. *iznajditeljsstvo*

izúmiti -im dov. *izdelati novo rešitev določenega tehničnega problema, ki je uporabna zlasti v industrijski proizvodnji in je rezultat ustvarjalnega dela*, sin. *iznajti*: izumiti nov poštopek

izvabíti -vábim dov. s *prigovarjanjem, lovilnimi vprašanji priti do česa*: izvabiti komu denar, priznanje

izvajálec -lca [-ȳc-] m **1.** *kdor kaj uresničuje z delom*: izvajalec gradbenih del; izvajalci svobodne menjave dela delavci, ki s svojo dejavnostjo zadovoljujejo splošne družbene potrebe, npr. delovni ljudje, ki z osebnim delom samoostojno kot poklic opravljajo umetniško ali kulturno, odvetniško ali drugo poklicno dejavnost; zbor izvajalcev raziskovalne skupnosti **2.** *kdor poušvarja umetniško delo* (avt. pr.): izvajalec glasbenih del

izvajálka -e [-ȳk-] ž *ženska oblika od izvajalec*

izvájanje -a s **1.** *glagolnik od izvajati (1)*: izvajanje oblasti, pravice, zakona **2.** *glagolnik od izvajati (2)*: pravno izvajanje; izvajanje stranke **3.** *glagolnik od izvajati (3)*: izvajanje dokazov **4.** *glagolnik od izvajati (4)*: izvajanje investicijskih, javnih del, nadzorstva **5.** *glagolnik od izvajati (5)*: izvajanje pripravnštva; izvajanje programov strokovnega izpopolnjevanja, usmerjenega izobraževanja **6.** *glagolnik od izvajati (6)*: javno izvajanje avtorskega dela; izvajanje glasbenega, odrskega dela

izvájati -am nedov. **1.** *delati, da se kaj pravno normiranega uresniči*: izvajati oblast, pravico, zakon **2.** *navajati, opisovati določeno dejstvo, dogodek v poštopku*: štranka izvaja svoje trditve; izvajati pritožbene razloge **3.** *izvrševati določena opravila v poštopku*: izvajati dokaze pridobivati dokaze z zaslišanjem prič, štrank, z lištinami, ogledom, izvedenci ipd. **4.** *izvrševati po dogovoru sprejeto delo*: izvajati gradbena, investicijska dela **5.** *načrtno kaj opravljati*: izvajati programe za pridobitev izobrazbe **6.** *poušvarjati umetniško delo* (avt. pr.): javno izvajati avtorsko delo

izvážati -am nedov. **1.** *prodajati blago, storitve v drugo državo*: izvažati blago **2.** v zvezi: *izvažati kapital nalagati kapital v drugi državi v obliki posojil, investicij v gospodarska podjetja ali*

v obliki pomoči

izvédba -e z **1.** *glagolnik od izvešti (1)*: izvedba referendumu, volitev; ustavni zakon za izvedbo uštave **2.** *glagolnik od izvešti (2)*: izvedba pritožbenih razlogov **3.** *glagolnik od izvešti (3)*: izvedba dokaza pridobitev dokaza z zaslišanjem prič, štrank, z lištinami, ogledom, izvedenci ipd.; izvedba dražbe; izvedba pravnega sredstva npr. vložitev pritožbe **4.** *glagolnik od izvešti (4)*: javna izvedba skladbe

izvédbeni -a -o prid., v zvezi: *prostorski izvedbeni načrt pravni akt, s katerim se urejajo območja, ki so s srednjeročnim družbenim planom predvidena za graditev, širitev ali prenovo naselij in za druge posege v prostor*

izvéden -a -o prid. *vešč, strokovno usposobljen*: izvedena oseba; izvedena priča oseba, ki je strokovno usposobljena in je bila slučajno priča dogodka

izvédenec -nca m z *odredbo prišljotnega organa, poštopka določen strokovnjak, ki daje izvid in strokovno mnenje v zadevah iz svoje stroke*: arbitražni, sodni, stalno postavljeni, zapriseženi izvedenec; neprištranošt izvedenca; seznam stalnih izvedencev; določiti, imenovati, izbrati, izločiti, odkloniti, poštaviti, zapriseči izvedenca

izvedéni -a -o prid. **1.** *pridobljen od pravnega prednika*, sin. *derivativni*: izvedena pridobitev pravice sin. *derivativna pridobitev pravice*, ant. *izvirna pridobitev pravice*; izvedena pravna norma pravna norma, izpeljana iz višje pravne norme, sin. *derivativna pravna norma* **2.** v zvezi: *izvedeni prejemki prejemki, ki dotekajo iz dohodka ali premoženja občanov, podjetij, večinoma na obvezni podlagi*

izvedenína -e z *stroški in nagrada za izvedensko delo*: zahtevati izvedenino

izvédenka -e ž *ženska oblika od izvedenec*

izvédenošt -i ž *lašnost, značilnost izvedenega človeka*: izvedenošt v gospodarskih, pravnih zadevah

izvédenski -a -o prid. *ki se nanaša na izvedence ali izvedensko*: izvedenski izvid, pregled; izvedenska etika; izvedensko mnenje; nagrada za izvedensko delo

izvédenstvo -a s *dejavnosti izvedencev ali izvedenskih zavodov, organov*: knjigovodsko, medicinsko, sodnomedicinsko, sodnopsihiatrično izvedenstvo

izvédeti -vém dov. *seznaniti se s čim*: izvedeti za nova dejstva ali za nove dokaze (post.); izvedeti

za storilca kaznivega dejanja

izvedljiv -a -o prid. *ki se da izvesti*: izvedljiv dokaz

izvedljivost -i ž *možnost izvedbe*: izvedljivost dokaza, poštopka

izven predl., v zvezah: šivar izven pravnega prometa *npr. česta*; otrok, rojen izven zakonske zveze

izvenbilančni -a -o prid. *ki ni obsežen v bilanci*: izvenbilančna evidenca

izvenknjižni -a -o prid. *ki ni vpisan v zemljiško knjigo*: izvenknjižni prenos *prenos knjižne pravice na drugo osebo brez vpisa v zemljiško knjigo*; izvenknjižna pridobitev nepremičnine *npr. pri priposeštvovanju*

izvenproračunski -a -o prid. *ki ni določen, predviden v proračunu*: izvenproračunski odhodek, prihodek; izvenproračunska bilanca; izvenproračunsko poslovanje; izvenproračunska sredstva

izvensodni -a -o prid. *ki se nanaša na kaj, kar se opravi brez posredovanja sodišča*: izvensodni opomin; izvensodna odpoved, poravnava, prodaja, razlaga pogodb; izvensodno priznanje priznanje, *ki ni podano pred sodnikom, pred katerim teče postopek*; izvensodno urejanje sporov

izvenštečajni -a -o prid. *ki se ne opravi v štečaju*: izvenštečajna likvidacija, poravnava

izvenzakonski -a -o prid., v zvezi: izvenzakonska skupnost moškega in ženske *življenjska skupnost moškega in ženske, ki ništa v zakonski zvezi*

izvesti -vêdem dov. **1.** narediti, da se kaj pravno normiranega uresniči: izvesti referendum, volitve; izvesti sklepe **2.** navešti, opisati določeno dejstvo, dogodek v poštopku: izvesti pritožbene razloge **3.** narediti določena opravila v poštopku: izvesti dokaze pridobiti dokaze z zaslišanjem prič, štrank, z lištinami, ogledom, izvedenci ipd.; izvesti dražbo; izvesti pravno sredstvo vložiti pritožbo ipd. **4.** poušvariti umetniško delo (avt. pr.): izvesti skladbo

izvid -a m *štrokovna ugotovitev izvedenca*: kriv, napačen, nejasen, nepopoln, protisloven (izvedenski) izvid; zdravniški izvid podatki o klinični, laboratorijski preiskavi; predmeti izvida; zapisnik o izvidu; odpraviti pomanjkljivosti izvida

izvirni -a -o prid. **1.** *ki ni odvisen od kakega vzora, predloge*, sin. *originalni*: izvirni dokaz dokaz iz neposrednega vira, *npr. izpovedba priče, očitvidca*, sin. *originalni dokaz*; izvirni spis prvi, prvotni izvod spisa; izvirna faktura, liština; iz-

virno besedilo zakona *prvotno besedilo v jeziku, v katerem je bilo sestavljeno* **2.** *ki ni odvisen od pravice pravnega prednika*, sin. *originalni*: izvirni način pridobitve pravice *npr. pridobitev laštninske pravice s priposeštvovanjem*; izvirna pridobitev pravice, sin. *originalna pridobitev pravice*, ant. *izvedena pridobitev pravice* **3.** *osnovni, neposredni*: izvirni prihodki federacije carine, zvezne takse ipd.

izvirnik -a m prvi izvod, primerek česa, sin. *prvopis*: izvirnik lištine, pogodbe; izvirnik sodbe zapis izglasovane oziroma razglašene sodbe; izvirnik razzsodbe

izvirnost -i ž *laštnost, značilnost izvirnega*: dokazati izvirnost lištine

izvléček -čka m *kratka vsebina, povzeteek*: izvléček sodbe *ki obsega glavo, izrek in podpis*

izvòd -òda m vsaka od več *ištovršnih tiskanih ali drugače razmnoženih štvári*: avtorski izvod vsak od izvodov tiskanega dela, *ki ga dobi avtor ob izidu brezplačno*; cenzurni izvod *ki se predloži cenzorju v pregled*; recenzijski izvod *ki ga založba da uredništvu ali posamezniku v oceno*; obvezni izvodi tiskov *ki jih mora tiskarna ali razmnoževalec po zakonu oddati določeni ustanovi*; izvod obtožnice, pravnega sredstva, sodbe, tožbe

izvolítev -tve ž izbor z volitvami: izvolitev delegata, odbora, odbornika, poslanca, sodnika, sodnika porotnika; izvolitev z akklamacijo sin. *izvolítev per acclamationem*

izvolíti -vólím dov. *izbrati z volitvami*: izvoliti delegata, poslanca, predsednika; izvoliti sodnika, sodnika porotnika; izvoliti v odbor

izvòr -òra m **1.** *prvotna pripadnost*: izvor blaga; blago domačega izvora; država izvora; potrdilo o izvoru **2.** *naštanek*: izvor prava; izvor premoženja

izvòz -òza m **1.** *prodaja blaga, štoritev v drugo državo*: blagovni izvoz; neblagovni izvoz *tujski promet ipd.*; začasni izvoz; carine prošt izvoz; izvoz na podlagi kontingentov, dovoljenja **2.** v zvezi: izvoz kapitala *nalaganje kapitala v drugi državi v obliki posojil, investicij v gospodarska podjetja ali v obliki pomoči*

izvozíti -vòzím dov. **1.** *prodati blago, štoritev v drugo državo*: izvoziti blago, les, žito; izvoziti štoritve *npr. pri izvajanju investicijskih del v drugi državi* **2.** v zvezi: izvoziti kapital *naložiti kapital v drugi državi v obliki posojil, investicij v gospodarska podjetja ali v obliki pomoči*

izvòzni -a -o prid. *ki se nanaša na izvoz (1)*: izvozni

dumping izvoz blaga pod lažno pro-izvodno ceno; izvozni kontingent dovoljena količina ali vrednost blaga za izvoz v določenem razdobju; izvozni kredit kredit, ki ga dobi izvoznik; izvozni posel; izvozna carina, carinska deklaracija, davščina, država; izvozna premija prispevek države izvozniku za pospeševanje izvoza; izvozna prepoved, trgovina; predpisana izvozna kakovost; izvozno blago, carinjenje, dovoljenje, podjetje; izvozno povračilo povračilo plačanih davščin ipd.

izvóznica -e z država ali delovna organizacija, ki izvaža: država izvoznica

izvóznik -a m kdor se ukvarja z izvozom

izvózniški -a -o prid. ki se nanaša na izvoznike: izvozniški kredit

izvóžno-uvózni -a -o prid. ki se nanaša na izvoz in uvoz: izvozno-uvozni posel; izvozno-uvozna aktivna, pasivna bilanca

izvršba -e z prisilna izvršitev določene obveznosti, ki jo opravi pristojni organ na podlagi izvršilnega naslova, prim. *eksekucija (1)*: brezuspešna, davčna izvršba; leteča izvršba pri kateri dovolilno sodišče izroči izvršilni spis (zahtevajočemu) upniku, da ga ta izroči pristojnemu izvršilnemu sodišču, kadar ni znano, kje so zarubljive švari; nasprotna izvršba dolžnika proti (zahtevajočemu) upniku zaradi povračila tištega, kar je upnik s prejšnjo izvršbo dobil; sodna, upravna izvršba; izvršba na denarno terjatev dolžnika, družbena sredstva, nepremičnino, osební dohodek, pokojnino, premično stvar, pravico, terjatev, prejemke; izvršba na prijavo, ob intervenciji ki se opravi na podlagi prijave (zahtevajočega) upnika in v njegovi navzočnosti; odlog, omejitev, ustavitev izvršbe; izvršba v zavarovanje ki se sme dovoliti že pred izvršljivošjo odločbe, če bi bila po izvršljivošti onemogočena ali znatno otežena (upr. post.); izvršba za izterjavo denarne terjatve; izvršba za uveljavitev nedenarne terjatve za izročitev in dobavo premičnih stvari, izpraznitev in izročitev nepremičnin, obveznost kaj storiti, dopustiti ali opustiti, vrnitev delavca na delo, razdelitev skupne stvari ipd.; izvršba z osnovo prisilne zaštatve pravice do l. 1978; izvršba s prenosom terjatve, prisilno dražbo; meje izvršbe meje, ki jih glede izvršilnih sredstev ali predmetov izvršbe določa sklep o izvršbi; predmeti izvršbe za poravnavo denarne terjatve vsaka dolžnikova stvar ali premoženjska oziroma materialna pravica, če ni z

zakonom izvzeta iz izvršbe ali če ni izvršba na njej z zakonom omejena; sredstva izvršbe za uveljavitev denarne terjatve prodaja premičnin in nepremičnin, prenos denarne terjatve, unovčenje drugih premoženjskih oziroma materialnih pravic in prenos sredstev, ki so na računu pri SDK; predlog za izvršbo; sklep o izvršbi sklep, s katerim je v celoti ali delno ugodeno predlogu za izvršbo; predmeti, izvzeti iz izvršbe predmeti, ki po zakonu ne morejo biti predmet izvršbe; ugovor dolžnika zoper sklep o izvršbi; ugovor tretjega zoper izvršbo ugovor zoper sklep o izvršbi tištega, ki trdi, da ima glede predmeta izvršbe tako pravico, ki preprečuje izvršbo; dovoliti, odložiti, omejiti, opraviti, ovirati, predlagati, ustaviti izvršbo; izvzeti iz izvršbe; seči z izvršbo na predmet

izvrševálec -lca [-uč-] m kdor kaj izpolnjuje, izvaja: izvrševalec javnega pooblastila poveljnik ladje ipd.

izvrševánje -a s **1.** glagolnik od izvrševati (1): izvrševanje dolžnosti, javnega pooblastila; izvrševanje oblasti, pravice, sodstva; izvrševanje kazenskih sankcij, predpisa, zakona; izvrševanje proračuna **2.** glagolnik od izvrševati (2): izvrševanje kaznivih, škodnih dejanj **3.** glagolnik od izvrševati (3): izvrševanje obrti, poklica; izvrševanje gradbenih del izvajanje

izvrševáti -újem nedov. **1.** delati, da se uresničuje kaj pravno normiranega: izvrševati oblast, pravico, služnost; izvrševati kazensko sankcijo **2.** neposredno uresničevati bišvene objektivne znake in posledice kakega dejanja: izvrševati kazniva, škodna dejanja **3.** opravljati kaj: izvrševati obrt, poklic, posle, prakso; izvrševati gradbena dela izvajati jih

izvršílec -lca [-uč-] m kdor kaj izpolni, izvede: izvršilec dela, naročila, posla

izvršílني -a -o prid. **1.** ki ima pravico do odločanja o čem in do izvrševanja zakonov, drugih predpisov in sklepov: izvršilni odbor samo-upravne interesne skupnosti organ, ki ima pravico do odločanja in izvrševanja zakonov, drugih predpisov in sklepov skupščine samoupravne interesne skupnosti; izvršilni organ delavskega sveta; izvršilni organ skupščine zvezni, republiški izvršni svet ipd.; izvršilni predpis npr. navodilo, odlok, odredba, pravilnik, uredba; izvršilna oblast izvršni sveti družbenopolitičnih skupnosti ipd.; izvršilne funkcije **2.** ki se nanaša na izvršbo: izvršilni naslov **a)** liština, na podlagi katere se lahko dovoli izvršba, npr. izvršljiva sodna odločba in sodna poravnava,

izvršljiva odločba ali poravnava v upravnem postopku **b)** uradna oseba, ki opravlja posamezna izvršilna dejanja v sodni izvršbi; izvršilni postopek, predlog, predmet; izvršilni sodnik, upravičenec; izvršilni stroški; izvršilna cenitev, dražba; izvršilna klavzula *potrdilo o izvršljivosti sodbe, odločbe*; izvršilna liština *izvršilni naslov (a)*; izvršilna omejitev *omejitev, ki se nanaša na predmete, na katere ni mogoče seči z izvršbo*; izvršilna prodaja; izvršilno dejanje *rubež in prodaja premičnine, rubež in prenos terjatve, prodaja nepremičnine in poplačilo upnikov ipd.*; izvršilno dovolilo *sklep o dovolitvi izvršbe* do l. 1978; izvršilno pravo; izvršilno sodišče *sodišče, ki opravi izvršbo*; izvršilno sredstvo *sredstvo, s katerim se realizira terjatev, npr. prodaja premičnin*

izvršitelj -a m kdor kaj izpolni, izvede: sodni izvršitelj *uradna oseba, ki opravlja posamezna izvršilna dejanja v sodni izvršbi*; izvršitelj *oporoke ki ga določi oporočitelj, da skrbi za izvršitev oporoke v skladu z oporočiteljevo željo*

izvršiteljica -e ž ženska oblika od izvršitelj

izvršitev -tve ž **1.** glagolnik od izvršiti (1): izvršitev kazni *npr. zaplemba premoženja*; izvršitev kazenske sankcije; izvršitev arbitražne, sodne, upravne odločbe; izvršitev varnostnih, vzgojnih ukrepov (kaz.) **2.** glagolnik od izvršiti (2): izvršitev kaznivega, škodnega dejanja **3.** izpolnitev *naloženih, zahtevanih določil*: izvršitev naročila, oporoke **4.** *dokončanje česa*: izvršitev gradbenih del

izvršiti -ím dov. **1.** narediti, da se uresniči kaj *pravno normiranega*: izvršiti kazensko sankcijo, odločbo, sodbo **2.** neposredno uresničiti *biševne objektivne znake in posledice kakega dejanja*: izvršiti kaznivo, škodno dejanje **3.** izpolniti *naložena, zahtevana določila*: izvršiti naročilo, oporoko **4.** dokončati kaj: izvršiti gradbeno delo *izvesti* **izvršen** -êna -o: izvršena sodba, vročitev; izvršeno dejstvo

izvršitveni -a -o prid. *ki se nanaša na izvršitev (2)*: izvršitveno kaznivo, škodno dejanje *ant. opuštivo kaznivo, škodno dejanje*

izvršljiv -a -o prid. *ki se da prisilno izvršiti*: izvršljiv sklep; izvršljiva odločba, sodba, terjatev

izvršljivost -i ž *možnost prisilne izvršitve*: izvršljivost odločbe, poravnave, sklepa, sodbe; potrdilo o izvršljivosti

izvršni -a -o prid. *ki ima pravico do odločanja in izvrševanja zakonov, drugih predpisov in sklepov*: republiški, zvezni izvršni svet *izvršilni organ skupščine* do l. 1991; izvršni odbor Osvobodilne fronte (krat. IO OF); izvršni svet občinske skupščine

izvzeti -vzámem dov. *ne upoštevati, ne obravnava* v kaki celoti, pri kakem ukrepu: izvzeti od zaplembe, nacionalizacije **izvzét** -a -o: iz-vzet iz pristojnosti sodišč; izvzet od davčne obveznosti, dolžnosti zavarovanja; davščine, predmeti, prejemki, izvzeti iz izvršbe; izvzet od tuzemskega pravosodja

izvzétje -a s *neupoštevanje, neobravnavanje v kaki celoti, pri kakem ukrepu*: izvzétje iz prisilne izvršbe, od predpisov

izziváč -a m kdor izziva

izzívanje -a s glagolnik od izzivati (1): izzivanje z besedami, s kretnjami, z znamenji

izzívati -am nedov. **1.** z ravnanjem, govorjenjem *namenoma povzročati, da se kdo odziva drugače kot v normalnih okoliščinah*: izzivati nasprotnika **2.** z ravnanjem, govorjenjem *povzročati, da kaj nastane*: izzivati pretep

izzváti -zôvem dov. **1.** z ravnanjem, govorjenjem *namenoma povzročiti, da se kdo odziva drugače kot v normalnih okoliščinah*: izzvati k pretepu **2.** z ravnanjem, govorjenjem *povzročiti, da kaj nastane*: izzvati prepir **izzváni** -a -o: izzvani afekt; izzvana razžalitev *razžalitev, povzročena z nedošlojnim ali surovim ravnanjem oškodovanca*

izzívljati se -am se nedov., v zvezi: izzívljati se z nasiljem nad ljudmi z *nasilniškim obnašanjem zadovoljevati svoja negativna nagnjenja* (kaz.)

izžrébanje -a s glagolnik od izžrebati: izžrebanje državnih obveznic, srečk; načrt za izžrebanje

izžrébati -am dov. *določiti z žrebom*: izžrebati vrednostne papirje zaradi izplačevanja **izžrébani** -a -o: **izžrebani dobitek**

jámčenje -a s *glagolnik od jamčiti*

jamčeválec -lca [-ŭ c-] m *kdor jamči*

jamčeválni -a -o prid. *ki se nanaša na odgovornost za izpolnitev česa*: jamčevalni naslov; jamčevalni rok *rok*, v katerem pogodbeni štranka odgovarja drugi za napake dobavljene stvari ali izvršenega posla; jamčevalni upravičenec; jamčevalni zahtevek *razveljavitev pogodbe, znižanje plačila, odprava napake, zamenjava izpolnitve ipd.*; jamčevalni zavezanec; jamčevalna reparacija *reparacija, ki se plača, ker manjka v izpolnitveni pogodbi pogojena ali zakonita kakovoš izročene stvari*; jamčevalne napake *švarne, pravne napake ipd.*; jamčevalne obveznosti in pravice; jamčevalne sankcije *jamčevalni zahtevek ipd.*

jamčevánje -a s *glagolnik od jamčiti*: obveznost jamčevanja; zavezanec *jamčevanja prodajalec, proizvajalec iz posebne garancije ipd.*; odpoved *jamčevanju*

jámčiti -im dov. in nedov. *obvezati se, biti odgovoren za izpolnitev obveznosti*: jamčiti za brezhibno delovanje stvari *stroja, motorja, aparata ipd.*; jamčiti za izvršitev dela, uspeh; jamčiti za morebitno škodo; jamčiti za obstoj *terjatve pri odplačni cesiji*; jamčiti za stvarne ali pravne napake; jamčiti za tuj dolg *biti porok*; jamčiti za varnost *plačila*

jámski -a -o prid. *ki se nanaša na jamo, rudnik*: jamski dodatek; jamski obrat; jamski požar; *jamska mera *pravokotnik s površino 45.116 m²*; jamska škoda *rudarska škoda*; jamska železnica; jamsko polje *proštor*; na katerem se pridobivajo *rudnine*

jámštveni -a -o prid. *ki se nanaša na jamstvo*: jamštvena hipoteka *hipoteka, ki je vknjižena z najvišjim zneskom za denarne terjatve še nedoločene višine iz prevzetega posloводства, jamčenja, odškodninske odgovornosti*; jamštvena liština, obveznost; jamštveno zavarovanje *zavarovanje zoper škodo, ki jo zavarovanec, npr. laštnik motornega vozila, povzroči drugim*

jámstvo -a s *odgovornost za izpolnitev obvezno-*

sti: davčno jamstvo *odgovornost za plačilo davkov*; jamstvo *delkredere povečana odgovornost, ki jo prevzame komisionar nasproti komitentu za izpolnitev obveznosti svojega sopogodbena*; neomejeno jamstvo *odgovornost z vsem premoženjem ali za vso škodo*; omejeno jamstvo *odgovornost do določene vsote ali z določenim premoženjem*; osebno jamstvo *s svojo osebo ali s celotnim premoženjem*; solidarno jamstvo; stvarno jamstvo *odgovornost z določeno stvarjo, npr. zaštava*; subsidiarno jamstvo; jamstvo za izpolnitev obveznosti, uspeh; dati, podaljšati, prevzeti, razširiti, jamstvo

***jámščina** -e ž *varščina*

jávni -a -o prid. *ki se nanaša na družbeno skupnost, ne pa na posameznika*: javni dolg *dolg, pri katerem je dolžnik družbena pravna oseba, npr. republika, občina*; javni interes *korišit skupnosti na določenem območju, sin. splošni interes*; javni kraj *kraj, ki je splošno doštopen in namenjen javnosti*; javni kredit *kredit, pri katerem je družbena skupnost upnik ali dolžnik*; javni pravobranilec; javni prevoz *prevoz, ki je pod enakimi pogoji doštopen vsem uporabnikom prevoznih storitev*; javni promet *promet, ki je namenjen uporabi za vse ljudi*; javni prostor *prostor, v katerega je dovoljen vstop vsakomur, npr. goštniški prostor, prodajalna*; javni razpis *razpis za direktorja družbenega podjetja ipd.*; javni red *obvezni predpisi in temeljna moralna načela določene družbene skupnosti*; javni register *sodni, patentni register, Jugoslovanski letalski register ipd.*; javni shod *organizirano politično zborovanje*; javni tožilec → javni tožilec; javni uslužbenec *delavec v javni službi do l. 1965*; javni prejemki *denarna sredstva, ki jih prejemajo nosilci javnega financiranja za kritje družbenih potreb*; javni vrednostni papirji *vrednostni papirji, ki jih izda npr. družbenopolitična skupnost*; javna cesta, pot, *cesta, pot, ki je namenjena za uporabo vsem ljudem*; javna dražba *prisilna ali prostovoljna javna prodaja*

štviri najboljšemu ponudniku; javna garancija odgovornosti proizvajalca za lašnost oziroma za napake štviri; javna knjiga zemljiška knjiga, sodni register ipd.; javna korišča javni interes; javna liština liština, ki jo v predpisani obliki izda državni organ ali z zakonom pooblašena organizacija; javna morala družbena pravila, ki kot del individualne in družbene zavešči vrednotijo, kaj je za človeka dobro in kaj slabo; javna objava sporočila javno štiti; javna oblast a) javna pooblaštila b) akti državne ali lokalne uprave; javna obljava nagrade obljava, dana z javnim razglasom; javna obravnava obravnava, na kateri smejo biti navzoče polnoletne osebe in o kateri se sme poročati v sredsšvih javnega obveščanja; javna prireditve organiziran shod ljudi za izvajanje kulturnega ali zabavnega programa; javna prodaja prodaja na dražbi; javna raba; javna razglasitev sodbe; javna razgrnitev dajanje javno štiti na ogled, npr. osnutka zazidalnega načrta, podatkov zemljiškokatastrske izmere; javna služba dejavnost, ki zadovoljuje določene potrebe skupnosti, npr. notariat; javna uprava vsa državna uprava in dejavnosti samoupravnih organizacij ter skupnosti posebnega družbenega pomena; javna varnost del državne uprave, ki skrbi zlašti za osebno, premoženjsko, prometno varnost; javne dajatve denarne kazni, davščine, samopriskevki ipd.; javne finance gospodarska panoga, ki zalaga narodno gospodarstvo z denarjem, že izdana sredsšta zopet zbira, hrani in znova porazdeljuje na mešto porabe; javne površine ulice, trgi, parkirni prostori, javni parki, zelenice, javna igrišča, pokopališča ipd.; javno dobro štviri v splošni rabi, stavbe državne uprave, vojašnice, orožje ipd.; javno glasovanje glasovanje, pri katerem izrazi vsak svoje mnenje, da drugi zanj vedo; javno mnenje mnenje večine prebivalštva ali reprezentančne skupine o določeni štviri; javno naštopanje naštopanje v tisku, na radiu, televiziji, javnih shodih ipd.; javno naznanilo javni poziv zavezancem k davčni napovedi ipd.; javno pravo pravo ki ureja družbena razmerja na temeljni nadrejenosti oziroma podrejenosti pravnih subjektov, npr. ustavno, kazensko, mednarodno javno pravo; javno pravobranilstvo → javno pravobranilstvo; javno predavanje; javno skladišče podjetje za odplačno shranjevanje blaga; javno tožilstvo → javno tožilstvo; javna dela graditev večjih objektov, namenjenih

splošni uporabi, ki jih financira družbenopolitična skupnost; javna občila sredsšta javnega obveščanja; javna podjetja podjetja, ki so ustanovljena zaradi proizvodnje in prometa določenih proizvodov in zaradi opravljanja storitev, ki so nujen pogoj za življenje in delo občanov, za delo drugih podjetij ali organov družbenopolitične skupnosti; javna pooblaštila; prepoved javnega naštopanja (kaz.); pridržek javnega reda (fr. ordre public) varovanje temeljnih načel domačega pravnega reda in domačih načel poštenja pred tujim pravom (mednar. zas. pr.; pravd. pošl., izvrš. pošl.); sredsšta javnega obveščanja npr. tisk, radio, televizija; *oseba javnega zaupanja npr. notar; kazniva dejanja zoper javni red in mir kazniva dejanja, ki so določena v kazenskem zakonu, npr. hudo delsko združevanje, nedovoljena posešš orožja ali razštelilnih snovi, nasilniško obnašanje; prekrški zoper javni red in mir prekrški, ki jih določa zakon, ali sploh dejanja, s katerimi se kako drugače rušijo družbena disciplina, javna morala in mir; razbiti javni shod

jávni tožilce -ega -lca [-uc-] m predstavniki javnega tožilštva: občinski, okrožni, pokrajinski, republiški, zvezni javni tožilce; nižji, višji javni tožilce; javni tožilce temeljnega javnega tožilštva; javni tožilce višjega javnega tožilštva; javni tožilce SR Slovenije; namestnik javnega tožilca; imenovanje, razrešitev javnega tožilca

jávno pravobranilstvo -ega -a [-us-] s samostojni organ družbenopolitične skupnosti, ki zastopa družbenopolitično skupnost, njene organe in organizacije ter sklade, ki so pravne osebe, in krajevne skupnosti v premoženjskih zadevah: meštno, občinsko, pokrajinsko, republiško, zvezno javno pravobranilstvo

jávnoprávni -a -o prid. ki se nanaša na javno pravo: javnopravna dajatev dajatev, določena z javnim pravom; javnopravna dolžnost plačilo davka ipd.; javnopravne omejitve omejitve razpolaganja po zakonu o varstvu kulturnih spomenikov ipd.

jávnošt -i ž 1. dejstvo, da je kaj javno: javnošt dela državnih organov; javnošt registra, zemljiške knjige možnošt proštega vpogleda vanju; javnošt sodne obravnave ustavno in procesno načelo, po katerem sme biti katerakoli polnoletna oseba navzoča na glavni obravnavi; izključitev javnošt glavne obravnave; načelo javnošt 2. pripadniki družbene skupnosti, zlašti v odnosu do kakega dogajanja ali štviri:

javnosti doštopen kraj

jávno tožilstvo -ega -a [-us-] s *samoslojní državní organ, ki preganja storilce kaznivih dejanj in gospodarskih preštopkov*: občinsko, okrožno, pokrajinsko, republiško, zvezno javno tožilstvo; enota temeljnega javnega tožilstva

jéča -e ž **1.** *prošlostna kazen* do l. 1930: navadna, težka ječa **2.** *proštor za preštajanje te kazni*

jêdrski -a -o prid. *ki se nanaša na jedro atoma ali energijo, naštalo na podlagi reakcije med atomskimi jedri ali med atomskim jedrom in osnovnimi delci*: jedrski material *jedrsko gorivo*, radioaktivni proizvodi in odpadki ipd.; jedrski objekt *jedrski elektrarna, jedrska toplarna, raziskovalni jedrski reaktor*; naprave za uskladiščenje, predelavo in odlaganje radioaktivnih odpadnih materialov ipd.; jedrski reaktor *naprava, ki vsebuje jedrsko gorivo, razporejeno tako, da lahko v njem naštane verižna reakcija jedrske cepitve brez dodatnega vira nevtronov*; jedrski riziko *možnost škode, tveganost pri uporabi jedrske energije, npr. zaradi obratovanja reaktorja*; jedrska elektrarna *elektrarna, ki jo napaja jedrski reaktor*; jedrska energija *energija, pro-izvedena z jedrskim gorivom*; jedrska ladja *morska ladja na jedrski pogon*; jedrska naprava; jedrska nezgoda *dogodek ali dogodki pri obratovanju jedrskega objekta, ki povzročijo obsevanost, radioaktivno kontaminacijo delovnega okolja, ljudi ali materialnih dobrin, ki presega z zakonom določene meje*; jedrska podmornica *podmornica na jedrski pogon*; jedrska škoda *škoda, ki izvira iz obratovanja jedrskega objekta*; jedrska varnost *ukrepi, s katerimi se dosežejo varne obratovne razmere v jedrskem objektu in preprečujejo jedrske nezgode*; jedrska vojna *vojna z jedrskim orožjem*; jedrsko gorivo *material, ki je sposoben proizvajati energijo s samovzdrževalno verižno reakcijo jedrske cepitve*; uporaba jedrske energije v miroljubne namene; sporazum o neširjenju jedrskega orožja

jemálec -lca [-uc-] m *kdor kaj jemlje, vzame*: jemalec kredita

jemánje -a s **1.** *glagolnik od jemati (1)*: protipravno jemanje stvari ubitim ali ranjenim na bojišču (kaz.) **2.** *glagolnik od jemati (3)*: jemanje podkupnine (kaz.)

jemáti jêmljem nedov. **1.** *delati, da kdo česa nima več*: protipravno jemati **2.** *najemati*: jemati posojila **3.** *delati, da prehaja kaj k osebkú, navadno v posest, kar se mu da, ponudi*: je-

mati podkupnino

***jetníca** -e ž *zapornica*

***jetníčar** -ja m **jetniški paznik*

***jetník** -a m *zapornik*

***jetníški** -a -o prid. *ki se nanaša na jetnike*: jetniški paznik

***jetníšnica** -e ž *šlavba na sedežu okrožnih sodišč, v katerih so sodni zapori* do l. 1945

jézero -a s *večja kotanja, napolnjena z vodo, zlasti sladko*: akumulacijsko, namakalno, naravno, umetno jezero; zajezitveno jezero *ki naštane npr. za dolinsko pregrado*

jêzik -íka m *sištem izraznih sredštev za govorno in pisno sporazumevanje*: deželni, diplomatski, državni jezik; materni jezik *ki se ga otrok nauči od svojega okolja, zlasti od matere*; občevalni jezik *ki ga uporabljajo ljudje v medsebojnih stíkih*; pravni jezik *jezik oblikovalcev splošnih pravnih aktov, razlagalcev in uporabnikov prava ter pravne teorije*; uradni, učni jezik; v deželi običajni jezik; jezik v zaposlilih tujim sodiščem; delovni jeziki *v meddržavni uštanovi ipd.*; jeziki jugoslovanskih narodov in narodnosti; pravica uporabljati svoj jezik; pravica do vzgoje in izobraževanja v svojem jeziku

jezikóvni -a -o prid. *ki se nanaša na jezik*: jezikovni predpisi *določbe o tem, kateri jezik se sme rabiti v uradnem poslovanju*; jezikovna enakopravnost; jezikovna razlaga *predpisa razlaga, ki temelji na jezikovnih pravilih, kot so slovnična in skladijska pravila*; jezikovno območje *območje, na katerem se govori določen jezik*

jožefínski -a -o prid. *ki se nanaša na avštrijskega cesarja Jožefa II.* (pr. zg.): jožefinski splošni sodni red iz leta 1781; jožefinske reforme *glede cerkvene organizacije ipd.*

judikát -a m **1.** *sodba*: knjiga judikatov *zbirka načelnih odločb vrhovnih sodišč* **2.** *izrek sodbe*

judikátni -a -o prid., v zvezi: judikatna terjatev *terjatev, priznana s sodbo ali sodno poravnavo*

judikatúra -e ž *sodna praksa, predvsem višjih sodišč*: civilnopravna, kazenskopravna judikatura; enotnost, omahovanje, razcepljenost, štalnost judikature

Júgoregíšter -tra m, krat. *Jugoslovanski ladijski regíšter*

jugoslovánski -a -o prid., v zvezah: Jugoslovanski odbor *organizacija politikov s sedežem v Londonu, ki je delala za združitve južnoslovanskih delov Avštro-Ogrske s Srbijo in Črno goro* od l. 1915 do l. 1918; Jugoslovanska deklaracija *Maj-*

niška deklaracija

júksta -e ž *del bloka, ki preoštane na levi strani po odtrganju listov, npr. v čekovni knjižici*

jurídični -a -o prid. *pravni: juridična fakulteta*

jurisdíkcija -e ž *sodna oblašt: delegirana jurisdikcija prenesena z enega organa na drugega; mednarodna jurisdikcija; spor polne jurisdikcije upravni spor, pri katerem izdana sodba nadomešti odpravljeni upravni akt; razmejitev jurisdikcij; izvrševati jurisdikcijo*

jurisdíkcijski -a -o prid., v zvezah: ****jurisdikcijska norma predpisi o prišojnosti civilnih sodišč; jurisdikcijska oblašt sodna oblašt**

jurisprudénca -e ž *pravoznansvo, pravna veda: dogmatična jurisprudenca ki ugotavlja smisel pravnih predpisov z jezikovno, logično in sistematično razlago v zvezi s sorodnimi predpisi; kavtelarna jurisprudenca delovanje pravnikov, ki naj obvaruje štranke sodnih sporov; pojmovna jurisprudenca pojmovanje prava kot v celoti zaključenega logičnega sistema, iz katerega se z dedukcijo izvajajo pravni pojmi*

juríst -a m *pravnik*

jurístični -a -o prid. **1. pravniški 2. ki uživa posestno pravico, varstvo** (pr. zg.): juristični posestnik; juristična posest

jurístka -e ž *pravnica*

jury -ja [džúri] m, angl. *žirija (1)*

jús -a m (lat. ius) **1. pravo 2. pravica 3. na Primorskem pravica na skupnem vaškem svetu**

JÚS -a m, krat. *jugoslovanski standardi*

júsar -ja m *upravičenec do jusa (3)*

júsarski -a -o prid. *ki se nanaša na jesarje: jesarско zemljišče*

juística -e ž, v zvezah: *kabinetna juística poseganje vladne oblasti v sodstvo; parlamentarna juística poseganje parlamenta v sodstvo*

juístiár -ja m *kvalificirani sodnik patrimonialne gosposke* (pr. zg.)

juístični -a -o prid. **1. v zvezi: juística zmota zmota pri ugotavljanju dejstev ali uporabi prava, zaradi katere je sodna odločba napačna, sin. sodna zmota 2. pravosodni: **juístico ministrstvo**

juístificírati -am dov. in nedov. *izvršiti smrtno kazen*

juístifikácija -e ž *izvršitev smrtne kazni*

jútrnja -e ž *darilo moža ženi po poročni noči* (pr. zg.)

kabinét -a m **1.** *urad višjega državnega funkcionarja*; šef kabineta **2.** *organizacijska študijska enota* **3.** *vlada v nekaterih državah*: sestaviti kabinet

kabinétni -a -o prid., v zvezah: kabinetni sistem vladanja *sištem vladanja brez predstavnikov ljudstva*; kabinetna *juštica poseganje vladne oblasti v sodstvo*; kabinetno reševanje javnih zadev *odločanje o javnih zadevah v ozkih krogih*

kabotáža -e ž *prevoz oseb ali stvari v prometu med posameznimi kraji v isti državi*: prepoved kabotaže *npr. za tuje prevoznike za plačilo*

káder -dra m **1.** *delavci, usposobljeni za določeno stroko*: strokovni, učni kader **2.** *stalni sestav vojaških enot*: vojaški kader; *vojak stalnega kadra *kdor služi redni vojaški rok*

kádrovski -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na kader (1)*: kadrovska politika, štipendija; komisija za kadrovske zadeve **2.** v zvezi: kadrovski rok *čas obveznega bivanja vojaškega obveznika v vojski*, sin. *vojaški rok*

kaducitéta -e ž *izguba premoženja v koristi skupnosti*, sin. *zapadlost (2)*: kaduciteta dediščine

kakóvošt -i ž *pozitivne lašnosti blaga, storitve*: izvozna kakovost *ki je predpisana za izvoz*; običajna kakovost blaga *po poslovni navadi v kraju prodajalca*; prva kakovost blaga *označba za zelo dobro kakovost blaga*, sin. *prima²*; srednja, uštrezna kakovost; kakovost po vzorcu, standardu; garancija, grajanje, kontrola kakovosti; ugovarjanje kakovosti; znak kakovosti

kakóvošten -tna -o prid. *ki je po kakovosti na prvem mestu*: kakovostno blago **kakóvoštni** -a -o: kakovostni prevzem blaga *kontrola kupca ob prejemu blaga glede kakovosti*; kakovostni razred zemljišča *bonitetni razred zemljišča*

kalítev -tve ž *glagolnik od kaliti*: kalitev javnega reda in miru

kalíti -ím nedov. *povzročati, da kaj ni tako, kot bi moralo biti*: kaliti javni red in mir

kalkulácija -e ž *računsko ugotavljanje stroškov zaradi določitve cene proizvodu ali storitvi*:

denarna, načrtna, obračunska, poslovna, produkcijska, vrednostna kalkulacija; sestaviti kalkulacijo *narediti predračun*

kalkulacijski -a -o prid. *ki se nanaša na kalkulacijo*: kalkulacijski obračun; kalkulacijska cena, knjiga

kalkulánt -a m *kdor se poklicno ukvarja s kalkuliranjem*

kalkulántka -e ž *ženska oblika od kalkulant*

kalkulatívni -a -o prid. *ki se nanaša na kalkuliranje*: kalkulativna cena

kalkulíranje -a s *računsko ugotavljanje stroškov zaradi določitve cene proizvodu ali storitvi*

kalkulírati -am nedov. in dov. *računsko ugotavljati stroške zaradi določitve cene proizvodu ali storitvi*

kálo -a m v *odstotkih izražena naravna izguba teže, mere ali prostornine blaga, naštala med prevozom, predelavo, skladiščenjem*: blagovni, dopuštni kalo; skladiščni, transportni kalo

kámen -mna m, v zvezi: *mejni kamen za označevanje meje*

kameralíst -a m *strokovnjak za kameralistiko* (pr. zg.)

kameralístika -e ž *veda o državnem gospodarstvu in finančnem poslovanju v 18. stol.* (pr. zg.)

kamerálni -a -o prid. *ki se nanaša na deželno-knežje premoženje in finance* (pr. zg.): kameralni uslužbenec; kameralna blagajna; kameralno računovodstvo

kanalizácija -e ž *naprava iz več med seboj povezanih kanalov za odvajanje odplak, vode*: javna kanalizacija

kanálski -a -o prid. *ki se nanaša na morje med bližnjima deloma kopnega*: kanalski red; kanalska plovba, taksa

kanálščina -e ž *prisojбина za uporabo javne kanalizacije*

kancelár -ja m *načelnik dvorne pisarne* (pr. zg.)

káncler -ja m **1.** *predsednik vlade v Avstriji, Nemčiji*: državni, zvezni kancler **2.** *načelnik Zvezne pisarne v Švici*

***kanclíst** -a m *nižji uradnik*: sodni kanclíst

kandidacijski -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na kandidiranje*: kandidacijski postopek, sešatek; kandidacijski zbori volivcev; kandidacijska komisija, konferenca **2.** *ki se nanaša na kandidate*: kandidacijska lista *lista kandidatov*

kandidát -a m **1.** *kdor se poteguje za določeno delovno mesto, funkcijo, čast ali je zanje predlagan*: evidentirani kandidat; odvetniški kandidat *odvetniški pripravnik*; kandidat zborov volivcev; potrditev liste kandidatov; določiti, postaviti, predlagati, sprejeti kandidata **2.** *kdor se prijavi k izpitu ali opravlja izpit*: kandidat za voznika motornega vozila

kandidátka -e ž *ženska oblika od kandidat*

kandidátni -a -o prid. *ki se nanaša na kandidate*: kandidatna lista *lista kandidatov*

kandidátski -a -o prid. *ki se nanaša na kandidate*: kandidátski staž *pripravniška doba*

kandidatúra -e ž *potegovanje ali predlaganje koga za določeno delovno mesto, funkcijo, čast*: potrditi, predložiti, prijaviti, razglasiti, umakniti, zavrniti kandidaturo; odstopiti od kandidature

kandidiranje -a s *glagolnik od kandidirati*

kandidirati -am nedov. in dov. *potegovati se za določeno delovno mesto, funkcijo, čast ali koga predlagati zanje*

kánon -a m **1.** *zakupnina za dedni zakup* (pr. zg.) **2.** *posamezna določba v zakoniku cerkvenega prava*

kánonski -a -o prid., v zvezi: kanonsko pravo (lat. *ius canonicum*) *zakoni, ki urejajo uštanove, vodstvo in disciplino v rimskokatoliški cerkvi*

kànt m neskl., v zvezi z **na**: priti na kant *gospodarsko propašiti*

kantón -a m **1.** *upravna enota v Franciji* **2.** *federalna enota v Švici* **3.** *upravna enota v Ilirskih provincah* (pr. zg.) **4.** *naborna enota v 18. stol.* (pr. zg.)

kantónski -a -o prid. *ki se nanaša na kanton* (2): kantonski svet; kantonska vlada; kantonsko pravo, sodišče

káp -a m, v zvezi: služnostna pravica *kapa pravica odvajati kapnico na tuje zemljišče*

kapciózni -a -o prid., v zvezi: kapciozno vprašanje *vprašanje, ki izhaja iz neresnične predpostavke, kot da je resnična* (pošt.), sin. *lovilno vprašanje*

kapitál -a m **1.** *denarna sredstva, premoženje, ki prinašajo presežno vrednost, sin. glavnica* (1): bančni kapital **a)** *denar, vložen v bančne posle* **b)** *denarna sredstva, ki so last banke; delniški*

*kapital delniške družbe, krit z delnicami; denarni kapital; finančni kapital za financiranje gospodarstva; mrtvi kapital ki ni naložen; naloženi kapital; obratni kapital ki je potreben za obratovanje; poslovni, produkcijski, trgovski kapital; beg kapitala iz države; imobilizacija kapitala naložitev kapitala v nepremičnine; investirati kapital v podjetje naložiti, vložiti ga **2.** *nedenarna sredstva, namenjena pridobivanju: blagovni kapital izdelano blago; konstantni kapital proizvodjalna sredstva; krožeči kapital proizvodjalna sredstva in delovna sila; produkcijski kapital; stvarni kapital kapital* (2); trgovski kapital; variabilni kapital *delovna sila**

kapitalíšt -a m *zasebni lastnik kapitala*

kapitalíštični -a -o prid. *ki se nanaša na kapitalizem ali kapitaliste*: kapitalistični razred, sektor; kapitalistična akumulacija, država, lastnina, proizvodnja; kapitalistična družbena ureditev *kapitalizem*; kapitalistično gospodarstvo

kapitalizácija -e ž **1.** *sprememba čištega donosa ali obresti v kapital **2.** *izračunavanje vrednosti kapitala na podlagi njegovega donosa*: kapitalizacija rente*

kapitalízem -zma m *razredna družbenogospodarska ureditev, v kateri so proizvodjalna sredstva, proizvodi in delovna sila blago*: državni kapitalizem *razvojna stopnja kapitalističnega gospodarstva z močno državno intervencijo; liberalni, monopoliistični kapitalizem*

kapitalizírati -am dov. in nedov. *spremeniti v kapital*: kapitalizirati obresti **kapitalizíran** -a -o: kapitalizirana odškodnina, renta

kapitálni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na kapital*: kapitalni koeficient *kapitalni količnik*; kapitalni količnik *razmerje med sredstvi (kapitalom) in proizvodom (dohodkom)* **2.** v zvezah: kapitalna kazen *smrtna kazen*; kapitalno kaznivo dejanje *kaznivo dejanje, za katero je predpisana smrtna kazen*

kapitálski -a -o prid. *ki se nanaša na kapital*: kapitalni konto *konto, ki izkazuje lašno poslovno premoženje*; kapitalni trg *trg za dolgoročne kredite in dolgoročne naložbe kapitala*; kapitalna družba *delniška družba, komanditna delniška družba, družba z omejeno odgovornostjo ipd.*; kapitalna renta; kapitalno kritje *kritje življenjskih zavarovalnin iz donosov naloženih denarnih sredstev* (zav.)

kapitán -a m **1.** *poveljnik ladje*: kapitan dolge, obalne, notranje plovbe **2.** v zvezah: luški kapitan *ki vodi luško kapitanijo*; prištaniški kapitan *ki vodi prištaniško kapitanijo*; kapitan *znakoplova*

kapitanija

vodja letala

kapitanija -e ž *upravni organ luke ali prištanišča*: luška kapitanija; prištaniška kapitanija; izpoštava kapitanije; komisija za prekrške pri kapitaniji

kapitulacija -e ž **1.** *pogodba o prenehanju bojevanja in o pogojni ali brezpogojni vdaji sovražniku*: prepoved priznanja ali podpisa kapitulacije (kaz.) **2.** *dokončno prenehanje bojevanja na podlagi take pogodbe*: brezpogojna, pogojna kapitulacija; kapitulacija države, oboroženih sil

kapitulacije -cij ž, mn. *pogodbe nekaterih velesil o sodnih privilegijih njihovih državljanov v določenih vzhodnih državah* (pr. zg.)

kapitulacijski -a -o prid. *ki se nanaša na kapitulacijo*: kapitulacijska pogodba

kapitulár -ja m *pravni predpis frankovskega vladarja, razdeljen na poglavja* (pr. zg.)

kapitulíratí -am dov. in nedov. *podpisati ali priznati kapitulacijo*

karakterístičen -čna -o prid. *značilen*: karakteristični telesni znaki

karakterístika -e ž *značilnost*

karální -a -o prid., v zvezi: *karalni poštopek poštopek, sprožen na večí na podlagi očitka* (pr. zg.)

karanténa -e ž **1.** *osamitev zaradi suma okuženosti* **2.** *prostor za tako osamitev*

karanténski -a -o prid. *ki se nanaša na karanteno*: karantenski pregled; karantenska postaja, služba; karantenske bolezni

karát -a m **1.** *utežna mera za drage kamne, 0,2 g* **2.** *enota za merjenje čistote žlahtnih kovin*

kardínál -a m *najvišji cerkveni doštojanstvenik v rimskokatoliški cerkvi* (kan.)

kardínálski -a -o prid. *ki se nanaša na kardinale*: kardinalski zbor (kan.)

karénca -e ž *čakalni rok*

karénčni -a -o prid. *čakalni*: karenčna doba

kárgo neskl. prid., v zvezi: *kargo zavarovanje zavarovanje tovora, blaga za več nevarnosti*

karnét -a m *dovolilnica za večkratni prehod motornega vozila čez carinsko mejo*

kárta -e ž *manjši kos trdega papirja z natisnjenimi znaki ali figurami, ki se uporablja pri nekaterih igrah*: igralne karte; uporaba krivih kart pri igri na srečo (kaz.)

kartél -a m *pogodbena skupnost podjetij določene panoge zaradi monopolnega obvladovanja tržišča*: izvozni, uvozni karteli

kartelíránje -a s *združitev v kartel*

kartelírátí se -am se dov. in nedov. *združiti se v*

kartel kartelírani -a -o: *kartelirano podjetje*
kartélní -a -o prid. *ki se nanaša na kartel*: kartelni sporazum; kartelna cena; kartelna pogodba *okvirna pogodba*

kartón -a m *kos trdega papirja z rubrikami za evidenco*: analitični karton v katerem so zbrani podatki razčlenjeni (knjig.); kartotečni karton; karton kazenske evidence; karton izrečenih kazni

kartotéka -e ž *sištematično urejena zbirka kartonov s kakimi podatki*: finančna, osebna, švarna kartoteka; kartoteka tekočih, rešenih zadev; kartoteka vozil

kása neskl. prid., v zvezi: *kasa posel promptni posel*

kasácija -e ž **1.** *razveljavitev odločbe, ki jo izreče sodišče višje stopnje* **2.** *kasacijsko sodišče*

kasacijski -a -o prid., v zvezi: *kasacijsko sodišče vrhovno sodišče v nekaterih državah*

kasaskónto -a m *blagajniški popušt*

kasatórni -a -o prid. *ki se nanaša na razveljavitev*: kasatorna klavzula *prístavek, da se pogodba razveljavi, če ni izpolnjena do določenega trenutka*; kasatorna funkcija *sodišča pravica razveljaviti sodbo nižjega sodišča*; kasatorno odločanje, pravno sredstvo

kasírati -am dov. in nedov. *razveljaviti*: kasirati sodbo

kaskádni -a -o prid., v zvezi: *kaskadna odgovornost zaporedna kazenska odgovornost za kazniva dejanja, storjena po tisku ali drugih sredstvih javnega obveščanja, sin. kazenska odgovornost par cascade*

kásko neskl. prid., v zvezi: *kasko zavarovanje pogodbeno zavarovanje za škodo, ki jo utрпи zavarovanec na svojem motornem vozilu*

kášta -e ž *zaprta družbena skupina z določenim odnosom do drugih takih skupin*

kaštelán -a m *gradiščan* (pr. zg.)

kaštrácija -e ž *odšranitev spolnih žlez, sin. skopljenje*

kaštrírati -am dov. in nedov. *odstraniti spolne žleze, sin. skopiti*

katalóg -a m *sištematični seznam česa*: katalog blaga, knjig; pošiljanje katalogov *pošiljanje, s katerim daje pošiljatelj pobudo, da bi se na slovník odločil za sklenitev pogodbe*

katášter -tra m *trajni uradni seznam o določenih dejstvih*: ceštni katašter; davčni katašter *seznam davčnih zavezancev z davčnimi osnovami*; ribiški katašter *seznam sladkovodnih ribiških območij in okolišev*; zemljiški katašter *seznam zemljišč na določenem območju glede na iz-*

mero, kakovoš, kulturo, lašništvo; kataster komunalnih naprav; kataster raziskovalnih in pridobivalnih prostorov (rud.); kataster voda; kataster zgradb

katástrski -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na kataster*: katastrski arhiv, dohodek, okraj; katastrski operat *zemljiškokatastrski operat*; katastrski prihodek, razred, urad; katastrski podatki; katastrska izmera *zemljiškokatastrska izmera*; katastrska kultura *vrsta rabe zemljišča, npr. vrt, njiva, travnik, gozd*; katastrska občina, parcela, površina **2.** v zvezah: katastrska klasifikacija zemljišč *razvršitev zemljišč po vrsti rabe in kakovostnem razredu, prim. katastrsko bonitiranje zemljišč*; katastrska mapa *evidenčni načrt zemljišč na določenem območju z mejami, znaki za kulture in številkami parcel*; katastrska meja *meja, ki je zarisana v evidenčnem načrtu zemljiškega katastra*; katastrsko bonitiranje zemljišč *ugotovitev kakovošti zemljišč zaradi določitve povprečnih katastrskih donosov, prim. katastrska klasifikacija zemljišč*

kátedra -e ž *učno-znanstvena enota oddelka fakultete*

kategorija -e ž **1.** *vrsta, skupina, mesto v razvrstitvi*: kategorija blaga, delovnega mesta, gostinskega objekta; kategorija prodajnega mesta na tržnici **2.** *osnovni pojem na kakem področju*: ekonomska, vrednostna kategorija

kategorizácija -e ž *razvrščanje v kategorije*: kategorizacija cest, delovnih mest, goštinskih objektov, prog, štanovanj, vodotokov

kategorizírati -am dov. in nedov. *razvrstiti v kategorije*: kategorizirati ceste **kategorizírani** -a -o: kategorizirane ceste

katóliški -a -o prid. *ki se nanaša na krščansko vero, ki priznava papeža za vrhovnega poveljarja*: katoliška cerkev; katoliška veroizpoved

kávcija -e ž *varščina*: aktorična kavcija (lat. cautio actoria) *tožniška varščina*; *ženitna kavcija

kávcijski -a -o prid., v zvezah: kavcijski kredit *kredit, za katerega je treba položiti kavcijo*; kavcijska hipoteka *jamštvena hipoteka*

kavtéla -e ž **1.** *previdnošni ukrep* **2.** v zvezi: procesne kavtele *procesne garancije*

kavtelárni -a -o prid., v zvezi: kavtelarna jurisprudenca *delovanje pravnikov, ki naj obvaruje stranke sodnih sporov*

kávza -e ž (lat. causa) *pravna podlaga pogodbe, posla*

kavzálni -a -o prid. **1.** *vzročni*: kavzalni neksus *vzročna zveza*; kavzalni potek; teorija o kav-

zalni zvezi **2.** v zvezi: kavzalni posel *posel, iz katerega je razviden pravni razlog njegovega nastanka* **3.** v zvezah: kavzalna prišojnost (lat. competentia ratione causae) *prišojnost po pravnem temelju spora*; kavzalno sodstvo *štvarna prišojnost, ki se ravna po naravi in kakovošti pravne zadeve* (kan.)

kavzálnost -i ž *razmerje med vzrokom in posledico, sin. vzročnost*

kazálec -lca [-úç-] m *številčni podatek, ki kaže stanje ali nakazuje razvoj kakega gospodarskega pojava*: denarni, finančni, količinski kazalec; ekonomski kazalci; kazalec poslovnega uspeha

kazálo -a s *seznam*: abecedno kazalo *urejeno po abecedi*; kronološko kazalo *določeno po časovnem zaporedju*; osebno kazalo *imenik*; štvarno kazalo *seznam obravnavanih pojmov*

kázen -zni ž **1.** *pravna sankcija, ki se izreče storilcu kaznivega dejanja, gospodarskega prestopka, prekrška ali za kako drugo kršitev družbenih pravil obnašanja*: denarna kazen *vrsta premoženjske kazni*; disciplinska kazen *pri kateri se omejijo obiski in dopisovanje* **a)** *priporniku zaradi disciplinskega prestopka* **b)** *obsojencu na preštajanju zaporne kazni zaradi kršitve delovne discipline*; določena kazen **a)** *predpisana z zakonom* **b)** *odmerjena v sodbi*; enotna kazen *ena kazen za več kaznivih dejanj istega storilca ob sojenju za vsa dejanja skupaj*; glavna kazen *smrtna kazen, zapor, denarna kazen*; izrečena kazen; kapitalna kazen *smrtna kazen*; mila kazen; odsevna kazen *pri kateri se storilec kaznuje na tišem delu telese, s katerim je grešil, npr. za krivo prisego z odsekanjem obeh prsiv* (pr. zg.), sin. *zrcaleča se kazen*; povračilna kazen (lat. poena vindicativa); prejšnja kazen; prostoštna kazen *pri kateri mora obsojenec prebivati v zavodu za preštajanje kazni*; smrtna kazen; sramotilna kazen *npr. pošlavitev obsojenca k sramotilnemu slebru* (pr. zg.); štranska kazen *denarna kazen, zaplemba premoženja*; stroga kazen; telesna kazen (pr. zg.); zastraševalna kazen; zrcaleča se kazen gl. *odsevna kazen*; absolutno predpisana kazen *predpis ene same kazni v zakonu za posamično kaznivo dejanje, sin. absolutno zagrožena kazen*; absolutno zagrožena kazen gl. *absolutno predpisana kazen*; alternativno predpisana kazen *predpis več kazni v zakonu za posamično kaznivo dejanje, med katerimi je mogoče izbirati, npr. zapor ali denarna kazen*; časovno omejena prostoštna kazen; kumula-

tivno predpisane kazni *npr.* zapor in denarna kazen; kazen mladoletniškega zapora; kazen omejitve ali izgube državljanskih pravic do 1. 1. 1960; kazen povrnitve škode do 1. 7. 1951; kazen zaplembe premoženja *odvzem premoženja brez povračila v mejah, predpisanih z zakonom*; kazen zapora *izrečena za kaznivo dejanje, gospodarski prešopek, prekršek*; kazen za kršitev dolžnosti izvedenskega dela ali pričevanja, motenje reda, nagajivost, nedoštjnost, objesitnost, razžalitev med postopkom; določitev, izbira, izrek, izvrševanje, izvršitev kazni; mera kazni; najvišja in najnižja mera kazni *obseg trajanja kazni*; nastop, odgoditev začetka izvršitve kazni; odmera kazni *določitev kazni v sodbi*; omilitev kazni *določitev kazni, ki je nižja od predpisane, ali uporaba milejše kazni, npr. pri bištvu zmanjšani prištevnošči, pravni zmoti, poskusu kaznivega dejanja*; odpustitev kazni *nekaznovanje obdolženega, ki ga zakon izrecno določa, npr. če storilec ni družbi nevaren, pri prekoračenem silobranu, prekoračeni skrajni sili, pravni zmoti, nepriemnem poskusu*; (pogojni) odpust s preštajanja kazni; **pooštritev kazni; prekinitev izvrševanja kazni; preštajanje, trajanje kazni; ugasnitev kazni *zaradi zaštaranja, amnestije ali pomilositve*; vstetje prejšnje kazni; zaštaranje kazni; načelo individualizacije, zakonitosti kazni; določiti kazen **a**) *predpisati jo v zakonu b*) *odmeriti jo v sodbi*; izreči, odmeriti, odpustiti, omiliti, predpisati kazen; nastopiti, preštajati kazen; obsoditi na kazen; računati kazni po časovnih enotah **2.** v zvezah: denarna kazen v izvršilnem postopku *prisilno sredstvo za izvršitev, dopuštitev ali opuštitev nenadomestnih dejanj*; pogodbeni kazen z dogovorom *določen denarni znesek ali kaka druga gmotna korišča upniku zaradi dolžnikove neizpolnitve, nepravilne ali zamudne izpolnitve nederarne obveznošči, prim. penale*

kázenski -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na kazen ali kaznovanje*: kazenski oddelek sodišča; kazenski okvir, poštopek, predpis, pregon, senat, sodnik, spis, zakon, zakonik; kazenski popoljševalni zavod; *kazenski pravdni red *kazenski poštopnik iz l. 1873*; kazenska evidenca, (ne)oporečnost, odgovornost, ovadba, politika, sankcija, taksa, zadeva, zakonodaja; kazensko pravosodje, sodišče, sodstvo; načelo človečnosti v kazenskem postopku in pri izvrševanju kazenskih sankcij; monizem kazenskih

sankcij *ena sama vrsta kazenskih sankcij, sin. enotirnost kazenskih sankcij*; pluralizem kazenskih sankcij *pravna ureditev, ki ima več različnih vrst kazenskih sankcij* **2.** v zvezah: kazensko pravo *kazensko materialno pravo*; kazensko formalno pravo *kazensko procesno pravo*; kazensko materialno pravo *pravo, ki določa kazniva dejanja in kazenske sankcije zoper storilce takih dejanj*; kazensko procesno pravo *pravo, ki ureja kazenski poštopek*
kázensko prisl.: kazensko odgovarjati

kázenskoprávni -a -o prid. *ki se nanaša na kazensko pravo*: kazenskopravna norma, prisila, znanost; kazenskopravno varstvo

***kaznílnica** -e ž *kazenski popoljševalni zavod*

***kaznílniški** -a -o prid. *ki se nanaša na kaznilnico*: kaznilniška služba do l. 1945

kaznívi -a -o prid. *ki kaznuje*: kaznivi poskus; kaznivo dejanje → *kaznivo dejanje*; kaznivo ravnanje

kaznivo dejánje -ega -a s družbi nevarno dejanje, za katero znake in kazen določa zakon: dokončano kaznivo dejanje *ki je izvedeno do konca*; določno kaznivo dejanje *naklepno kaznivo dejanje*; enoštevno kaznivo dejanje *katerega zakonski dejanski stan ne obsega še drugih kaznivih dejanj, ant. sestavljeno kaznivo dejanje*; gospodarsko kaznivo dejanje *v zakonu določeno kaznivo dejanje zoper gospodarstvo*; hudo kaznivo dejanje; kolektivno kaznivo dejanje *ki je storjeno obrtoma ali iz navade*; kvalificirano kaznivo dejanje *ki se kaznuje ostreje kot temeljno kaznivo dejanje, npr. velika tatvina nasproti tatvini*; nadaljevano kaznivo dejanje *za katero sta značilni predvsem isto- vršnost in časovna povezanost po enotnem naklepu storjenih kaznivih dejanj*; naklepno kaznivo dejanje *storjeno vede in hote*; ogro- zitveno kaznivo dejanje *katerega posledica je ogrožitev dobrine ali vrednote, ki je kazensko- pravno zavarovana*; politično kaznivo dejanje *naperjeno zoper temelje družbene ureditve in temelje države*; posebno kaznivo dejanje *katerega storilec je lahko le določena oseba, npr. uradna, odgovorna oseba, voditelj, oskrbnik*; poskušeno kaznivo dejanje; poškodbeno kaznivo dejanje *katerega posledica je poškodba dobrine ali vrednote, ki je kazenskopravno zavarovana*; privilegirano kaznivo dejanje *ki se mileje kaznuje*; sestavljeno kaznivo dejanje *katerega zakonski dejanski stan obsega dvoje ali več kaznivih dejanj, npr. rop, ki ga sestavlja- ta prisiljenje in tatvina, ant. enoštevno kaznivo*

dejanje; splošno kaznivo dejanje *katerega storilec je lahko vsakdo*; storitveno kaznivo dejanje *kršitev prepovedne norme s storitvijo*; trajajoče kaznivo dejanje *ki povzroči naštanek protipravnega stanja, kakršno traja določen čas, npr. protipravni odvzem prostošči*; trenutno kaznivo dejanje *ki se po svoji naravi lahko izvrši v trenutku ali v zelo kratkem časovnem obdobju, npr. umor*; zbirno kaznivo dejanje *več dejanj ištega storilca, praviloma iste vrste, ki pomenijo celoto*; nepravo opustitveno kaznivo dejanje *kršitev prepovedne norme z opustitvijo*; pravo opustitveno kaznivo dejanje *kršitev zapovedne norme z opustitvijo*; preprosta kazniva dejanja *gl. temeljna kazniva dejanja*; temeljna kazniva dejanja *najbolj pogošni, tipični, povprečni primeri kaznivih dejanj, sin. preprosta kazniva dejanja*; kaznivo dejanje *štanja npr. dvojna zakonska zveza*; kaznivo dejanje, storjeno iz koristi *ljubnosti*; kaznivo dejanje, storjeno iz malomarnosti; kaznivo dejanje, storjeno iz navade; kaznivo dejanje, storjeno po radiu; kaznivo dejanje *glede na varstveni predmet zoper človečnost in mednarodno pravo, življenje in telo, čast in dobro ime, pravosodje ipd.*; poskus kaznivega dejanja *začetek izvrševanja naklepnega kaznivega dejanja*; stek kaznivih dejanj; napeljevanje h kaznivemu dejanju; pomoč, udeležba pri kaznivem dejanju; izvršiti, poskusiti, pripravljati, storiti kaznivo dejanje; prekvalificirati kaznivo dejanje *glede na dobljene dokaze uvrstiti ga pod drug zakonski predpis*; sodelovati pri kaznivem dejanju

kaznivost -i ž **1. dejstvo, da je kaj kaznivo**: razlogi, ki izključujejo kaznivost dejanja **2. dejstvo, da se kdo kaznuje**: kaznivost storilca

***kázjnjenec** -nca m *obsojenec, ki preštaja kazen na prostošči*

***kázjnjenka** -e ž *ženska oblika od kaznjene*

kaznoválni -a -o prid. *ki se nanaša na kaznovanje*: kaznovalna oblast, politika, sankcija

kaznovánje -a s *glagolnik od kaznovati*: sodno, upravno kaznovanje; namen kaznovanja; pravica kaznovanja; predlagati kaznovanje

kaznováti -újem dov. in nedov. *dati, določiti komu kazen*: mileje, strožje kaznovati; kaznovati z denarno kaznijo, zaporom; kaznovati po zakonu; kaznovati takoj na meštu

kazuištični -a -o prid. *ki se nanaša na konkretni, posamezni primer*: kazuištični predpis *predpis, ki normira posamezne primere*; kazuištično pravo *pravo, ki proučuje posamezne primere iz sodne prakse, zlašti s štališča, kako so uštrezno*

razrešeni glede na pravne norme in načela
kazuištičnoš -i ž *lašnost kazuištičnega*: kazuištičnoš zakona

kazuištika -e ž **1. razreševanje, pojasnjevanje posameznega dejstva z analognim 2. del moralke, ki ob konkretnih primerih razlaga splošna moralna načela** (kan.)

kázus -a m (lat. casus) **1. naključje 2. posamezni primer**

kémični -a -o prid. *ki se nanaša na kemijo*: kemično orožje

kilometráza -e ž *število prevoženih kilometrov*

kilometrína -e ž *povračilo za prevožene ali prehojene kilometre*: izplačilo kilometrine

kinematográfski -a -o prid. *ki se nanaša na kinematograf ali kinematografijo*: kinematografska pogodba, priredba, reprodukcija, stvaritev; kinematografske pravice avtorjev matičnih del; kinematografsko delo

klánje -a s *glagolnik od klati*

klasifikácija -e ž **1. določitev skupin glede na enake ali podobne lašnosti, sin. razvršitev**: enotna klasifikacija dejavnosti; katastrska klasifikacija zemljišč *razvršitev zemljišč po vrsti rabe in kakovostnem razredu*, prim. *katastrsko bonitiranje zemljišč*; mednarodna klasifikacija bolezni; klasifikacija kaznivih dejanj, prekrškov; klasifikacija ladij; klasifikacija obsojencev *razvršitev obsojencev v skupine*; klasifikacija poklicev in strokovne izobrazbe; klasifikacija voda *npr. meddržavnih voda*; klasifikacija zdravil **2. v zvezi**: decimalna klasifikacija *klasifikacija bibliotečnega in dokumentacijskega gradiva, ki temelji na decimalnem sistemu 3. redovanje, ocenjevanje*

klasifikácijski -a -o prid. *ki se nanaša na klasifikacijo (1)*: klasifikacijski znak; klasifikacijska komisija; klasifikacijska številka *v proračumu*; klasifikacijsko potrdilo

kláti kóljem nedov. *ubijati (domače) živali za hrano, navadno z nožem*

klavnína -e ž *dajatev klavcu od zakola živali*

klávniški -a -o prid. *ki se nanaša na klanje živali*: *klavniški red; klavniška prištobjina; klavniško dovoljenje

klávzula -e ž *posebno določilo, prišavek v pogodbi*: arbitražna klavzula *pismeni sporazum o arbitraži*; (belgijska) atentatska klavzula *po kateri se od l. 1856 napad na državnega poglavarja ne šteje za politični delikt*; blagovna klavzula *dogovor o vezanosti denarnega dolga na blagovno vrednost*; učinkovita klavzula

*dogovor o dejanskem izplačilu obveznosti v tujem denarju; embalažna klavzula došavek v računu, da embalaže ni treba plačati in ne vrniti; fakturna klavzula prodajalčeve pripombe in pogoji v fakturi; generalna klavzula pravno pravilo, katerega konkretno vsebino določi adresat glede na okoliščine posameznega primera, npr. načelo veštosti in poštenja, nevzdržnost zakonske zveze, primerna odškodnina; indeksna klavzula pogodbeno določilo, s katerim je znesek denarne obveznosti v domačem denarju vezan na spremembe cen za dobrine, blago in storitve, izražene z indeksom cen, ki ga ugotovi pooblaščen organizacija; intabulacijska klavzula dovoljenje knjižnega prednika za vknjižbo, sin. vknjižbena klavzula; koalicijska klavzula po kateri se sprejemajo na delo le člani določenih sindikatov; kompromisorična klavzula pogodbeno določilo, da se spor predloži razsodišču; ordrska klavzula po kateri se vrednostni papir prenese po odredbi imetnika na drugo osebo; overitvena klavzula ki potrjuje prištost lišine, podpisa; prezentacijska klavzula označitev denarne obveznosti kot iskovine; prorogacijska klavzula ki določa, da je pogodba o prorogaciji sešlavni del druge, npr. kupne pogodbe; rekta klavzula po kateri se plača le določeni osebi in vrednostni papir ni prenosljiv z indosamentom na drugo osebo; salvatorna klavzula klavzula o subsidiarni veljavnosti kazenskega zakonika in poštopnika Karla V. za Nemčijo iz l. 1532 nasproti partikularnim kazenskim pravnim predpisom (pr. zg.); solidarnošna klavzula pristavek v vojaških pogodbah, da obvezuje pogodba le tedaj, če so vse vojskujoče se države pristopile k pogodbi (mednar. pr.), sin. klavzula si omnes lat. (če vsi); valutna klavzula **a**) po kateri se preračuna dolg po določeni tuji valuti **b**) dodatek v vrednostnem papirju, npr. v menici kot vrednost v pooblaštilu, vrednost v zaštavo; vknjižbena klavzula gl. intabulacijska klavzula; zlata klavzula **a**) po kateri se denarni dolg veže na vrednost zlata **b**) dogovor o izpolnitvi pogodbe v zlatu; prevozne klavzule došavki, deloma standardni, v prevoznih pogodbah, npr. o prehodu nevarnosti, plačilu prevoznih stroškov, sin. transportne klavzule; transportne klavzule gl. prevozne klavzule; klavzula največjih ugodnosti določba v mednarodni pogodbi, da ena država priznava drugi državi pogodbenici enake ugodnosti, kot jih priznava*

v najugodnejši meri kaki tretji državi; klavzula rebus sic stantibus lat. po kateri pogodba velja, če se okoliščine bištevno in nepričakovano ne spremenijo, sin. pridržek nespremenjenih razmer; klavzula o odstopu (lat. lex commissoria) dogovor o pravici odstopa od pogodbe, če druga stranka pogodbe ne izpolni, sin. razdorni dogovor; klavzula o vzajemnosti o enakem ravnanju strank v mednarodnih pogodbah, sin. pridržek vzajemnosti; klavzula si omnes gl. solidarnošna klavzula

klavzúra -e ž del samoššana, redovne hiše, v kateri nimajo doštopa zlašti osebe drugega spola (kan.): klavzura v redovnih hišah

klavzúrni -a -o prid., v zvezi: klavzurna naloga nadzorovani pismeni del izpita, navadno na fakulteti

kleptomán -a m kdor je bolezensko nagnjen k tatvinam

kleptomanija -e ž bolezensko nagnjenje k tatvinam

kleptománka -e ž ženska oblika od kleptoman

klêrik -a m posvečeni služabnik v cerkvi (kan.), ant. laik (2)

kletárski -a -o prid., v zvezah: kletarski mojster predstojnik kletarskega urada na Štajerskem, hkrati predsednik sodišča druge stopnje v gorskih pravdah (pr. zg.); kletarski urad višja inštanca za gorskopravne zadeve v Gradcu (pr. zg.)

klevetánje -a s obrekovanje

klícati klíčem nedov. izražati zahtevo po prisotnosti koga na kakem meštu: klicati obojenca na preštajanje kazni

klícni -a -o prid., v zvezi: klicna številka številka telefonskega ali telegrafskega naročnika

kliènt -ènta m **1.** naročnik, odjemalec: bančni klient **2.** odvetnikova stranka **3.** varovanec (1) (pr. zg.)

klièntéla -e ž klienti

klièntka -e ž ženska oblika od klient

klínični -a -o prid., v zvezah: klinična psihologija psihologija, ki proučuje duševno problematične ali ogrožene ljudi; klinična smrt stanje, ko preneha dihanje in bitje srca, življenje pa je še mogoče

klinopísni -a -o prid., v zvezi: klinopisna prava pravni sistemi starega Orienta, ki izhajajo iz klinopisnih spomenikov (pr. zg.)

klíring -a m obračunavanje medsebojnih terjatev brez gotovinskega plačila: blagovni kliring ki se nanaša na izvoz in uvoz blaga; devizni kliring; krajevni kliring ki se izvaja med bankami v istem kraju; meddržavni, uradni kliring;

plačevanje v kliringu

klirinški -a -o prid. *ki se nanaša na kliring*: klirinški ček ček, pri katerem se čekovni znesek izplača s klirinškega računa; klirinški promet obračunavanje zunanjetrgovinskih terjatev in obveznosti med dvema državama v valuti, določeni s sporazumom; klirinški račun račun v klirinškem prometu; klirinški saldo; klirinški sporazum sporazum o obračunavanju medsebojnih terjatev brez gotovinskega plačila; klirinška banka banka, v kateri se opravlja klirinško obračunavanje; klirinške devize devize, s katerimi se da razpolagati le po kliringu; klirinške terjatve; klirinško območje območje, določeno z meddržavnim sporazumom za obračunavanje medsebojnih terjatev v dogovorjeni valuti; klirinško obračunavanje, plačevanje

ključ -a m **1.** kovinska priprava za zaklepanje in odklepanje: ključ sefa ki jih imata banka in najemnik sefa; pogodba o izročitvi ključa v roke gradbena pogodba, po kateri podjemnik opravi na objektu vsa dela do konca **2.** z dogovorom določen način, sištem, po katerem se kaj rešuje: deležni ključ z dogovorom določen način za razdelitev na deleže; razdelilni ključ z dogovorom določen način za razdelitev kontingenta blaga, poslanskih mest ipd.; šifrirni ključ črkovni ali številčni ključ za sestavo ali razreševanje šifriranega besedila

klóp -í ž **1.** skupina: *porotniška klop pri deželnih in okrožnih sodiščih do l. 1929 **2.** štanovska skupina, kurija v deželnem zboru, npr. klop prelato, gospodov (pr. zg.): viteška klop

kmečki -a -o prid. *ki se nanaša na kmete*: kmečki delavec, dolg; kmečki fevd fevd, ki praviloma nastane na izkrčeni gmajni (pr. zg.), sin. rovtarski fevd; *kmečki posel hlapec, dekla; kmečki preživitek; kmečki turizem turizem, pri katerem bivajo turisti pri kmetu, na kmetih; kmečki upori (pr. zg.); kmečka delovna zadruga; *kmečka zaščita *zaščita kmetov; kmečko gospodarstvo; kmečko podložništvo (pr. zg.); kmečko prebivalstvo

kmēt kmēta m kdor ima zemljo, jo obdeluje in se s tem preživlja: podložni kmet ki ima določene obveznosti do zemljiškega gosposstva (pr. zg.); polsvobodni kmet z delno omejeno svobodo (pr. zg.), sin. polsvobodnjak, sin. svobodin; kmet kooperant, zadružnik, zavarovanec; status kmēta; štarostno, zdravstveno zavarovanje kmetov; *zaščita kmetov pred upniki v obliki delnega odloga plačil, znižanja obrešne mere in glavnice; združevanje kmetov v kmetijske

zadruga ipd.

kmetija -e ž zaokrožena gospodarska enota za kmetovanje ene družine: kupna kmetija v uživalni laštnini podložnika (pr. zg.); srednja kmetija ki obsega navadno 5 do 10 ha zemlje; tržno usmerjena kmetija; turistična kmetija; viteška kmetija kmetija koseza (2), sin. koseščina; zaščiten kmetija ki se ne drobi in jo praviloma deduje samo en dedič; zakupna kmetija navadno dodeljena podložniku do smrti (pr. zg.); podedovanje kmetije

kmetijski -a -o prid. *ki se nanaša na kmetijo ali kmetijstvo*: kmetijski delavec, inšpektor, proizvajalec; kmetijski inštitut, kombinat, obrat, zavod, zemljiški sklad; kmetijski pridelki; kmetijska borza borza, ki trguje s kmetijskimi pridelki, sin. produktna borza; kmetijska organizacija, proizvodnja, zadruga, zemljiška skupnost; kmetijske prostorske ureditvene operacije menjava zemljišč, arondacije, komasacije ipd., sin. agrarne operacije; kmetijsko delo, gospodarstvo, območje, posestvo, združništvo; kmetijska zemljišča obdelovalna in neobdelovalna zemljišča

kmetijstvo -a s gospodarska dejavnost, ki se ukvarja s poljedelstvom, živinorejo, sadjarstvom: pospeševanje kmetijstva; dohodek od kmetijstva

kmetoválec -lca [-ŭc-] m kdor se ukvarja s kmetovanjem

kmetováлка -e [-ŭk-] ž ženska oblika od kmetovalec

kmetovánje -a s glagolnik od kmetovati: ukvarjati se s kmetovanjem

kmetováti -ŭjem nedov. imeti zemljo, jo obdelovati in se s tem preživljati

knéz -a m **1.** višji plemenski poglavar (pr. zg.) **2.** vladar prvih slovanskih državnih tvorb (pr. zg.) **3.** plemiški naslov **4.** v fevdalizmu vladar dežele: deželni knez (pr. zg.) sin. deželni gospod **5.** vladar v nekaterih manjših državah

kneževína -e ž **1.** država, ki ji vlada knez **2.** v zvezah: deželna kneževina (pr. zg.); slovenska kneževina v Karantaniji (pr. zg.)

kněžji -a -e prid. *ki se nanaša na kneze*: knežji kamen pri Krnskem gradu (pr. zg.)

knjiga -e ž trdno sešiti listi za uradne zapise: blagajniška knjiga v katero se vpisujejo vplačila in izplačila; blagovna knjiga za razvid prejema in izdaje blaga, sin. blagovni skontro; fakturna knjiga v katero se vpisujejo podatki o izdanih računih; glavna knjiga a) del zemljiške knjige, vpisnika ladij ipd. b) poslovna knjiga ali

*kartoteka, sestavljena iz sintetičnih kontov (knjig.); imenjska knjiga deželni kataster nepodložniških zemljišč (pr. zg.); inventarna knjiga v katero se vpisujejo inventarizirani predmeti; izpitna knjiga v katero se vpisujejo podatki o opravljenih izpitih; javna knjiga zemljiška knjiga, sodni register ipd.; kurirska knjiga v katero se vpisujejo sporočila, ki jih raznaša kurir; poslovna knjiga v katero se vpisujejo podatki o poslovnih dogodkih; potna knjiga letala; rodovniška knjiga plemenske živine v katero se vpisujejo podatki o rodovniških plemenjakih in plemenicah; sejna, skladiščna knjiga; trgovska knjiga ki jo vodi trgovec in se vanjo vpisujejo podatki o nabavi in prodaji blaga; uradna knjiga; vodna knjiga v katero se vpisujejo vodnogospodarska soglasja in vodnogospodarska dovoljenja; vročilna knjiga v katero se vpisujejo opravljene vročitve; *rudniška knjiga sodni register, ki se nanaša na rudnike; zemljiška knjiga ki jo vodi sodišče in se vanjo vpisujejo podatki o pravnih razmerjih glede nepremičnin; *železniška knjiga; ladijske knjige; matične knjige v katere se vpisujejo podatki o osebnih stanjih državljanov (rojstna, poročna in knjiga umrlih); knjiga formularjev; knjiga gostov evidenca o prenočevanju ali začasni naštanitvi gostov; knjiga inventarja; knjiga kontokorentov; knjiga obračunskih mer (gradb.); knjiga pregledov npr. ladij, žičnic; knjiga tovara ki se vodi za morske ladje nad 100 BRT, ko prevažajo tovor; knjiga tujcev v katero se vpisujejo prenočitve ali začasne naštanitve tujcev; knjiga uradnih potovanj; knjiga o izdanih dovoljenjih za nabavo orožja, streliva; knjige o sprejemanju in izdajanju mamil; ponarediti uradno knjigo z vpisom lažnih podatkov ipd. (kaz.)*

knjigovódja -e m kdor opravlja knjigovodske posle

knjigovódkinja -e ž ženska oblika od knjigovodja
knjigovódski -a -o prid. ki se nanaša na knjigovodstvo: knjigovodski dnevnik, odpis, račun; knjigovodska evidenca, kartica; knjigovodska liščina liščina, ki je podlaga za knjiženje; knjigovodska vrednost; knjigovodsko stanje stanje kontov, zalog

knjigovódstveni -a -o prid. knjigovodski

knjigovódstvo -a s dejavnost, ki se ukvarja z zapisovanjem poslovnih dogodkov v zvezi s premoženjem: dvojno knjigovodstvo po katerem se vsak poslovni dogodek knjiži dvakrat,

enemu kontu v dobro, drugemu v breme; materialno knjigovodstvo količinska in vrednostna evidenca o stanju in gibanju zalog in vrednostna evidenca o nabavi in prodaji blaga, ki jo vodi trgovina; ureditev knjigovodstva; vodja knjigovodstva; Služba družbenega knjigovodstva (krat. SDK) samostojna organizacija, ki opravlja notranji plačilni promet in vodi evidenco o razpolaganju z družbenimi sredstvi do 31. 12. 1994

knjižba -e ž knjiženje

knjiženje -a s vpisovanje v poslovne knjige (knjig.): finančno knjiženje; individualno, zbirno knjiženje davkov in prispevkov; knjiženje dohodkov, prihodkov, izdatkov, odhodkov; knjiženje popravkov napačnih vknjižb prim. *štorno (2)*; knjiženje poslovnih sprememb, stroškov; nalog za knjiženje

književni -a -o prid. *slovštveni*: književno delo; varstvo književnih in umetniških del

knjižica -e ž dokument, liščina v obliki majhne knjige: broderska knjižica osebna liščina člana posadke na plovilu notranje plovbe: čekovna knjižica sešitek čekovnih golic; *delavska knjižica; delovna knjižica dokument, ki izkazuje delavčev poklic in delovno dobo; hranilna knjižica v katero se vpisujejo varčevalčeve vloge, dvigi in obresti; izplačilna knjižica v katero se vpisujejo izplačila; nabavna knjižica za vpisovanje nakupov; pomorska knjižica osebna liščina člana posadke na morski ladji; *poselska knjižica osebna liščina hlapca, dekleta; vojaška knjižica dokument, ki izkazuje identiteto, služenje vojaškega roka in vojno razporeditev vojaškega obveznika; zdravstvena knjižica dokument o zdravstvenem zavarovanju s podatki o zdravljenju

knjižiti -im nedov. in dov. vpisovati v poslovne knjige (knjig.): knjižiti na račun koga **knjižen** -a -o: knjižena pošiljka npr. priporočena pisemska pošiljka, vrednostno pismo, paket, poštna nakaznica

knjižni -a -o prid. **1.** ki se nanaša na zemljiško knjigo: knjižni konsenz privolitev knjižnega prednika za vpis v zemljiško knjigo; knjižni naslednik, prednik, upnik; knjižni prenos, vpis, vršni red; knjižna lastnina lastnina, ki je vpisana v zemljiški knjigi; **knjižna posest knjižna pravica, vpisana v zemljiški knjigi na določeno osebo; knjižna pravica pravica, ki se vpisuje v zemljiško knjigo; knjižno stanje **2.** v zvezi: knjižni denar denar, ki je izkazan samo

v bančnih knjigah

know how [núu háu] angl. (znanje in tehnologija) znanje in vedenje o tehnologiji proizvodnje določenega proizvoda skupaj z ustrežno tehnično dokumentacijo, ki se varuje kot poslovna skrivnost

koalícija -e ž **1.** zveza več držav zaradi skupnega vojskovanja **2.** zveza političnih strank zaradi sestave skupne vlade ali zaradi podpore vladi: vladna koalicija

koalicijski -a -o prid., v zvezah: koalicijska klavzula klavzula, po kateri se sprejemajo na delo le člani določenih sindikatov; koalicijska pravica pravica združevanja delavcev v sindikate; koalicijska svoboda svoboda združevanja; koalicijska vlada vlada, ki jo sestavlja več strank

kóckanje -a s igra na srečo s kockami

kočéovski -a -o prid., v zvezi: kočevski zbor zbor odposlancev slovenskega naroda od 1. do 3. oktobra 1943 v Kočevju

kódeks -a m **1.** zakonik: civilni, trgovinski kodeks **2.** uštaljena načela, pravila: čašni, moralni kodeks; kodeks odvetniške, sodniške etike; kodeks etike novinarjev, zdravstvenih delavcev **3.** v zvezi: mednarodni signalni kodeks pravila o znakih za sporazumevanje med ladjami

kodicíl -a m odredba poslednje volje brez določitve dediča

kodicílíni -a -o prid., v zvezi: kodicilna klavzula oporočnikova doštavek, da poslednja volja velja kot kodicil, če ne bi obveljala kot oporoka

kodificírati -am dov. in nedov. **1.** uzakoniti **2.** sistematično urediti določeno pravno področje v enoten zakonik **3.** uveljaviti že veljavna mednarodnopravna pravila določenega področja v obliki enotne mednarodne pogodbe **kodificírani** -a -o: kodificirano pravo

kodifikácija -e ž **1.** uzakonitev **2.** sistematična ureditev določenega pravnega področja v enotnem zakoniku **3.** uveljavitev že veljavnih mednarodnopravnih pravil določenega področja v obliki enotne mednarodne pogodbe

kodifikátor -ja m zakonodajalec

koeficiént -énta m količnik

kòeksiésténcia -e ž sožitje: miroljubna koeksištenca držav in narodov; aktivna koeksištenca sodelovanje

kogéntni -a -o prid., v zvezi: kogentno pravo pravo, ki nalaga določeno vedenje in ravnanje kot brezpogojno obveznost, ant. dispozitivno pravo

kognát -a m krvni sorodnik po rimskem pravu

kognátski -a -o prid., v zvezi: kognatsko sorodstvo krvno sorodstvo po rimskem pravu

kolaborácija -e ž sodelovanje s sovražnikom med vojno

kolácija -e ž (lat. collatio) vračunanje daril in volil v dedni delež

kolacioníránje -a s primerjava prepisa z izvirnikom

kolacionírati -am nedov. in dov. primerjati prepis z izvirnikom

kolaterálíni -a -o prid., v zvezah: kolateralni sorodnik sorodnik v štranski vršči

kolavdácija -e ž **1.** strokovni pregled zaradi odobritve uporabe, npr. zgradbe **2.** uporabno dovoljenje

kolavdacijski -a -o prid. ki se nanaša na kolavdacijo: kolavdacijski ogled, zapisnik; kolavdacijska komisija

koledár -ja m **1.** sistematična razdelitev leta na dneve, tedne in mesece: egipčanski koledar pri katerem je leto razdeljeno na 365 dni in je za približno četrta dneva krajše od astronomskega leta; julijanski koledar egipčanski koledar, po katerem je vsakemu četrtemu letu dodan en dan in ki ga je vpeljal Julij Cezar; gregorijanski koledar julijanski koledar, po katerem l. 1700, 1800, 1900 nimajo dodanega dneva in ki ga je l. 1582 vpeljal papež Gregor XIII. **2.** določitev dnevo v letu, ko poteka navadno določena dejavnost: poslovni koledar razpored rokov in narokov na sodišču (pošt.); sejemski koledar; šolski koledar ki ureja razporeditev vzgojno-izobraževalnega dela, pouka prošle dneve in trajanje šolskih počitnic v šolskem letu

koledárski -a -o prid. ki se nanaša na koledar: koledarski dan čas 24 ur od polnoči do polnoči, sin. dan (1): koledarski mesec; koledarska menica menica, ki zapade na koledarsko določen dan, sin. dnevnic (2); koledarsko leto **koledársko** prisl.: koledarsko določiti konec roka

kolegatár -ja m sovoločiljenik

kolegiálíni -a -o prid. kolegijski, zborni

kolégij -a m **1.** delovno in posvetovalno telo, ki ga sestavlja skupina strokovnjakov, vodilnih delavcev v podjetju, uštanovi ali zavodu: strokovni kolegij v zdravstvenem zavodu ipd. **2.** predavanje na visoki šoli

kolégijski -a -o prid. ki se nanaša na kolegij (1): kolegijski izvršilni, poslovodski, upravni organ; kolegijsko delovno telo npr. svet, komisija, odbor; kolegijsko reševanje zadev

kòlek -lka m vrednotnica, ki potrjuje plačilo pristožbine, takse: konzularni, sodni, upravni kolek; krivi kolek ki je ponarejen

koléktiv

kolékcija -e ž *zbirka blaga, vzorcev, navadno ištovrstnih, namenjena prodaji*

kolektiv -a m, v zvezi: delovni kolektiv *delovna skupnost*

kolektivistični -a -o prid. *ki se nanaša na kolektivizem*: kolektivistični družbeni sistem

kolektivizácija -e ž *glagolnik od kolektivizirati*: kolektivizacija kmetijstva, proizvodjalnih sredstev

kolektivizem -zma m *ideologija, ki se zavzema za podružbljenje proizvodjalnih sredstev*

kolektivizirati -am dov. in nedov. *odpraviti zasebno lastnino v korist države, celotne družbe*: kolektivizirati proizvodjalna sredstva

kolektivna pogodba -e -e ž **1.** *pismeni sporazum, ki v skladu z zakonitimi predpisi ureja pravice, obveznosti in odgovornost delavcev, zaposlenih v organizacijah oziroma pri delodajalcih ter pravice in obveznosti teh organizacij oziroma delodajalcev* **2.** **delovna pogodba med strokovno organizacijo delavcev in delodajalcem, sin. *tarifna pogodba* **3.** *večstranska ali mnogostranska pogodba, ki jo sklenejo najmanj tri pogodbenice* (mednar. pr.)

kolektivni -a -o prid. **1.** *skupni*: kolektivni dogovor; kolektivni odštop *npr. vlade*; kolektivni organ *predsedstvo republike ipd.*; kolektivni potni list *skupni potni list*; kolektivna lastnina; kolektivna nota *skupna nota več držav*; kolektivna odgovornost *skupna odgovornost več oseb iz enega naslova*; kolektivna volja; kolektivno delo, jamstvo, odločanje; kolektivno pooblastilo *skupno pooblastilo* **2.** *ki se nanaša na več oseb, kolektiv*: kolektivni ukrepi *ukrepi npr. za preprečitev vojne, ohranitev miru* (mednar. pr.); kolektivna pogodba → *kolektivna pogodba*; kolektivna razžalitev *razžalitev več oseb hkrati*; kolektivna znamka *znamka, npr. združenja pravnih in fizičnih oseb, zbornice, poslovne skupnosti, občine*; kolektivno kaznivo dejanje *kaznivo dejanje, ki je storjeno obrtoma ali iz navade* **kolektivno** prisl.: kolektivno odgovarjati

kolektúra -e ž *prodajalna srečč*

koléno -a s *stopnja sorodstva*: sorodnik v tretjem kolenu

kolesár -ja m *kdor se vozi s kolesom*: kolesar kot udeleženec v prometu

kolesárski -a -o prid., v zvezi: kolesarska steza *del cešišča, namenjen za vožnjo s kolesom*

kolhóz -a m, krat. (rus. kollektivnoe hozjajstvo) *sovjetsko kmetijsko zadružno gospodarstvo*

kolhózni -a -o prid. *ki se nanaša na kolhoz*: kolhozni kmet, red; kolhozno pravo

kolhóznik -a m *član kolhoza*

kóli -ja m (it. collo) *za prevoz oddana kosovna pošiljka, sin. tovorek*

količinski -a -o prid., v zvezah: količinski kazalec; količinski prevzem blaga *kontrola kupca ob prejemu blaga glede količine*; količinski rabat *rabat ob večjem nakupu*; količinska delovna norma *količina enot, ki jo zmore delavec v časovni enoti*; količinska napaka **količinsko** prisl.: količinsko nepravilna izpolnitev pogodbe

količnik -a m *število, ki izraža razmerje med dveh količinama, vrednostma*: kapitalni količnik *razmerje med sredstvi (kapitalom) in proizvodom (dohodkom)*; valorizacijski količnik; volilni količnik *število glasov, potrebnih za izvolitev enega poslanca*

kolidirati -am nedov. in dov. *biti v nasprotju, navzkrižju*: izpovedbi kolidirata

kolizija -e ž *nasprotje, navzkrižje*: kolizija dolžnosti, interesov, norm pravnih redov; kolizija pravnih dobrin, predpisov, zakonov

kolizijski -a -o prid. *ki se nanaša na kolizijo*: kolizijski skrbnik *zakonski zaštopnik oseb, pri katerih gre za nasprotujoče si koristi*; kolizijska norma *norma, ki določa, katero pravo je treba uporabiti pri šteku norm z različnih pravnih področij* (mednar. zas. pr.); kolizijsko pravo; kolizijska pravila

kolizijskoprávni -a -o prid. *ki se nanaša na kolizijsko pravo*: kolizijskopravna ureditev

kolkovánje -a s *glagolnik od kolkovati*: kolkovanje listin, obveznic, vlog

kolkováti -újem dov. in nedov. *nalepiti kolek kot dokaz plačane prištojbine* **kolkován** -a -o: kolkovana vloga

kolkovina -e ž *prištojbina, ki se plača s kolki*

kolókvij -a m *preizkus znanja v obliki razgovora ali v pismeni obliki na visokih in višjih šolah*: pismeni kolokvij

kolókvijski -a -o prid. *ki se nanaša na kolokvij*: kolokvijsko spričevalo

kolokvirati -am dov. in nedov. *opraviti kolokvij*

kolón -a m **1.** *v zgodnjem srednjem veku osebno svoboden človek, ki je zavezan obdelovati tujo zemljo* (pr. zg.) **2.** *zakupnik v kratkoročnem zakupu, pri katerem dobi kos zemljišča kot del zasluzka v uporabo, zakupnina pa je določena kvota pridelkov* (pr. zg.)

kolóna -e ž **1.** *tiskano besedilo, ki zajema le del strani glede na širino, sin. stolpec* (**1**) **2.** *v navpičnima črtama omejen prostor v obrazcih,*

poslovnih knjigah za vpisovanje podatkov, sin. stolpec (2) 3. v zvezi: peta kolona podtalna skupina ali organizacija, ki deluje v sovražnikovo korist

kolonát -a m *kolonatsko razmerje* (pr. zg.)

kolonátski -a -o prid., v zvezi: kolonatsko razmerje *razmerje med zemljiškim lastnikom in kolonom* (pr. zg.)

koloniálni -a -o prid., v zvezah: kolonialni narod *narod, ki živi v koloniji*; kolonialna država *država, ki ima kolonije*; kolonialne dežele *kolonije*; deklaracija OZN o priznavanju neodvisnosti kolonialnim deželam

kolonija -e *z zunaj ozemlja matične države ležeča in njej pripadajoča dežela s posebno upravo*

koloništ -a m *kdor se naseli na nenaseljenem področju*

kolonizácija -e *z naseljevanje na nenaseljenem področju*: notranja kolonizacija *usmerjeno naseljevanje na lastnem ozemlju*

kolonizátor -ja m *kdor kolonizira*

kolonizirati -am nedov. in dov. *naseljevati nenaseljena področja* **kolonizíran** -a -o: kolonizirana dežela

kolovódja -e m *vodja, voditelj*: kolovodja pri oboroženem uporu (kaz.)

kolovòz -óza m *ozka pot brez zgrajenega in utrjenega vozišča za vprežna vozila*: služnost kolovoza

kolovózni -a -o prid. *ki se nanaša na kolovoz*: kolovozna pot *ozka pot za vprežna vozila, ki je brez zgrajenega in utrjenega vozišča*

kolportáža -e *z glagolnik od kolportirati*: ulična kolportaja

kolportér -ja m *kdor za provizijo na drobno prodaja časopise, revije*

kolportírati -am nedov. in dov. *za provizijo prodajati časopise, revije na drobno*

koluzija -e *ž (lat. collusio) zvičajni sporazum na škodo tretjega*

koluzijski -a -o prid., v zvezah: koluzijski sporazum *koluzija*; koluzijska nevarnost *nevarnost, da bo obdolženec oviral preiskavo s tem, da bo vplival na dokazila* (kaz. post.)

kománda -e *ž poveljstvo*

komandánt -a m *poveljnik*

komandír -ja m *kdor poveljuje manjši vojaški enoti ali vodi postajo milice*: komandir straže; komandir postaje milice

komandítíšt -a m *omejeno, le z vloženimi sredstvi zavezani družabnik komanditne družbe ali komanditne družbe na delnice*

komandítini -a -o prid., v zvezah: komanditna družba *trgovinska družba, v kateri je del članov odgovoren za obveznosti družbe s celotnim svojim premoženjem in upravlja posle družbe (komplementarji), del članov pa je odgovoren le z vloženimi sredstvi (komanditišti)*; komanditna družba na delnice *komanditna družba, ki zbira sredstva za svoje poslovanje z izdajanjem delnic*

komasácija -e *ž 1. združitev*: komasacija občin **2. zložitev zemljišč v večje enote zaradi boljšega gospodarjenja**: komasacija gozdov, kmetijskih zemljišč

komasácijski -a -o prid. *ki se nanaša na komasacijo*: komasacijski odbor, poštopek, projekt, sklad; komasacijski udeleženec *štranka v komasacijskem poštopku*; komasacijska komisija; komasacijsko območje; razdelitev komasacijskega sklada

komasírati -am dov. in nedov. **1. združiti**: komasirati občine **2. zložiti zemljišča v večje enote zaradi boljšega gospodarjenja**

kombinát -a m *delovna organizacija, ki združuje več med seboj povezanih proizvodnih gospodarskih enot*: industrijski, kmetijski kombinat

kombinírani -a -o prid., v zvezah: kombinirani prevoz *prevoz z različnimi prevoznimi sredstvi z več prevozniki*; kombinirana pogodba *npr. pogodba o prevozu po kopnem in morju*

kombinírati -am nedov. in dov. *združevati*

koménda -e *ž redovna hiša viteškega reda s posestjo* (pr. zg.)

komendácija -e *ž individualna pogodbeno predite svobodne osebe drugi v varstvo* (pr. zg.)

komendátor -ja m *predšojnik, uživalec komende* (pr. zg.)

komentár -ja m *besedilo, navadno tiskano, ki pojasnjuje skupino pravnih predpisov*: uradni komentar; komentar zakona

komercialíšt -a m *naziv v ekonomsko-komercialni stroki za delavca, ki opravlja komercialne posle*: nižji, višji komerciališt

komercialíška -e *ž ženska oblika od komerciališt*

komerciálni -a -o prid. **1. trgovski, trgovinski**: komercialni denar *menica, ček ipd.*; komercialni kredit *kredit, ki ga da prodajalec kupcu*; komercialni oddelek, popušt, sektor; komercialni oglas **2. v zvezah**: komercialni zapis *vrednostni papir, s prodajo katerega se zbirajo kratkoročna denarna sredstva*; komercialna banka *banka, ki daje kratkoročne kredite trgovini*; komercialna pogodba, reklama, služba

kominfórm -a m, krat. *informbiro*

komintérna -e ž, krat. (komunistična internacionala) *mednarodno združenje komunističnih in delavskih partij* od l. 1919 do l. 1943, sin. *tretja (komunistična) internacionala*

komisár -ja m **1.** v zvezah: *civilni komisar med vojno vodja civilne uprave na zasedenem ozemlju; ljudski komisar naziv za ministra v ZSSR do l. 1946; *policijski komisar šef policije; politični komisar čašnik, odgovoren za politično delo v vojaški enoti; visoki komisar OZN za begunce ipd.; *vladni komisar vladni poverjenik; *komisar za agrarne operacije za menjavo zemljišč, za arondacijo, komasacijo ipd. **2.** v zvezi: jušični komisar najvišji pravosodni organ v Ilirskih provincah (pr. zg.)

komisariát -a m, v zvezah: ljudski komisariat naziv za ministrstvo v ZSSR do l. 1946; *obmejni komisariat upravni organ za obmejno območje

komisija -e ž **1.** kolegijski organ za opravljanje določenih nalog: carinska, davčna, invalidska komisija; izpitna, izpraševalna komisija; izvedenska komisija; kolavdacijska, koordinacijska, mednarodna komisija; naborna komisija; občasna, stalna, začasna komisija; odkupna, popisna, prevzemna, strokovna, razmejitvena, revizijska, volilna, zdravniška komisija; komisija za odnose z verskimi skupnostmi; komisije občinske skupščine **2.** sklepanje poslov za plačilo (provizijo) v svojem imenu na komitentov račun

komisijski -a -o prid. **1.** ki se nanaša na komisijo (1): komisijski ogled, pregled, zapisnik; komisijski stroški; komisijška cenitev, ugotovitev; komisijško poročilo **2.** ki se nanaša na komisijo (2): komisijski nakup, posel; komisijška menica menica, ki jo izdajatelj pošlje remitentu po naročilu druge osebe, sin. naročena rimesa; komisijška pogodba pogodba, s katero se komisionar zavezuje, da bo za plačilo v svojem imenu na račun komitenta opravil enega ali več poslov; komisijška prodaja prodaja švari, ki jo prodajalec prinese komisionarju, komisijški prodajalni, da jo ta zanj proda; komisijška prodajalna prodajalna, v kateri se prodajajo švari, ki jih prodajalec prinese komisionarju, da jih ta zanj proda; komisijška provizija provizija, ki pripada komisionarju; komisijško blago, podjetje, poslovanje, skladišče **komisijsko** prisl.: komisijško pregledati, preiskati

komisionár -ja m kdor za plačilo (provizijo) sklepa posle v svojem imenu na komitentov račun

komisívni -a -o prid. štoritveni: komisivni delikt; komisivno kaznivo dejanje

komitát -a m upravna teritorialna enota na Ogrskem in Hrvaškem (pr. zg.), sin. županija

komité -ja m **1.** kolegijski organ za opravljanje določenih upravnih nalog do l. 1991 **2.** v zvezi: Nacionalni komite osvoboditve Jugoslavije (krat. NKOJ) izvršilni organ Antifašističnega sveta narodne osvoboditve Jugoslavije **3.** stalni odbor s posebno nalogo: komite za človekove pravice; komite za svetovno dediščino **4.** organ politične organizacije: centralni, izvršilni komite

komitènt -ènta m naročnik komisijškega posla

komodánt -a m kdor izroči izposojevalcu nepotrošno stvar v brezplačno rabo proti vrnitvi iste stvari, sin. posodnik

komodát -a m posodobena pogodba

komodatár -ja m kdor s pogodbo sprejme nepotrošno stvar v brezplačno rabo, sin. izposojevalec

kómora -e ž **1.** najvišji urad za upravljanje deželnoknežjega premoženja in financ (pr. zg.) **2.** zbornica: gospodarska, odvetniška komora

kómorni -a -o prid. **1.** ki se nanaša na komoro (1) (pr. zg.): komorni prokurator šef fiskalnega urada; komorna uprava; komorno premoženje **2.** v zvezi: državno komorno sodišče vrhovno sodišče v Nemčiji od l. 1495 do l. 1806

komparatívni -a -o prid. primerjalni: komparativno pravo

kompatíbilèn -lna -o prid. združljiv: kompatibilne funkcije

kompatíbilnošt -i ž združljivost: kompatibilnost funkcij

kompenzácija -e ž **1.** pobot **2.** v mednarodni trgovini prodaja blaga za blago **3.** nadomeštilo npr. delovnim organizacijam, ki bi bile prizadete z ukrepi skupne ekonomske politike: zahteva za kompenzacijo; zagotoviti kompenzacijo

kompenzácijski -a -o prid. **1.** ki se nanaša na kompenzacijo: kompenzacijski blagovni posel, obračun, sporazum **2.** v zvezah: kompenzacijska carina carina, ki se plačuje v višini izvozne subvencije, sin. izravnalna carina; kompenzacijska davščina davščina, ki se predpisuje na uvožene predmete, subvencionirane v izvoznikovi državi; kompenzacijska pogodba pogodba, ki se v mednarodni trgovini nanaša na prodajo blaga za blago

kompenzatórni -a -o prid. kompenzacijski

kompenzirati -am dov. in nedov. pobotati, poračun

- nati **kompenziran** -a -o: valuta kompenzirana
valuta poračunana
- kompetenca** -e ž z zakonom dana pravica in dolžnost organa, da opravlja zadeve določenega področja na določenem območju, sin. *pristožnost (1)*: sodna, upravna, zakonodajna kompetenca; kompetenca o kompetenci *pristožnosti za odločanje v sporih o pristožnosti*
- kompetenčni** -a -o prid., v zvezah: kompetenčni spor *spor o pristožnosti*; negativni kompetenčni spor *spor, pri katerem vsak od pristožnih organov odklanja svojo pristožnost*; pozitivni kompetenčni spor *spor, pri katerem si več organov lašti pristožnost*; kompetenčna razmejitev *razmejitev pristožnosti*
- kompetentni** -a -o prid. *pristožni*: kompetentni organ
- kompetirati** -am nedov. in dov. *potegovati se za kaj*: kompetirati na delovno mesto
- kompilacija** -e ž *seštlavljanje dela iz več drugih spisov brez večjih sprememb*
- kompléks** -a m *večje zemljišče*: kompleks, name-njen za štanovanjsko graditev
- kompléksen** -sna -o prid. *vsestranski, celovit*: kompleksna revizija podjetja **kompléksni** -a -o: kompleksna upravna odločba *odločba, pri kateri odloča dvoje ali več organov*
- komplementár** -ja m *osebno, neomejeno zavezani družabnik komanditne družbe ali komanditne družbe na delnice*
- komplíc** -a m *soudeleženec pri kaznivem dejanju*
- komplót** -a m *zarota*
- kompozícija** -e ž (lat. *compositio sprava*) *denarna odškodnina namesto maščevanja za krvni delikt* (pr. zg.), sin. *spravnina*, sin. *krvnina*
- kompozícijski** -a -o prid., v zvezi: kompozicijski sistem *nadomeštitev kazni za krvni delikt z denarno odškodnino* (pr. zg.)
- kompromís** -a m *pogodba o razsodišču*
- kompromísórični** -a -o prid., v zvezi: kompromisorična klavzula *pogodbeno določilo, da se spor predloži razsodišču*
- kompulzívni** -a -o prid., v zvezi: kompulzivna sila (lat. *vis compulsiva*) *sila, ki nasilno vpliva na odločitev volje*
- komputácija** -e ž *štetje časa*: civilna komputacija *civilno štetje časa* (pr. zg.); *naturalna komputacija naravno štetje časa* (pr. zg.)
- komún** -a m **1.** *soseska (1)* (pr. zg.) **2.** *seštanek soseske (1)* (pr. zg.)
- komúna** -e ž **1.** *teritorialna skupnost v lokalni samoupravi* **2.** v zvezi: *pariška komuna oblaš delavskega razreda v Parizu l. 1871* **3.** *mešto z avtonomijo* (pr. zg.)
- komunálni** -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na osnovne materialne pogoje življenja v naselju*: komunalni nadzor, objekt, servis, zavod; komunalna davščina, dejavnost, inšpekcija; komunalna delovna organizacija; komunalna politika, skupnost, štoritev, taksa; komunalne dejavnosti posebnega družbenega pomena; komunalne naprave *ceste, parki, razsvetljava, vodovod ipd.*; komunalno podjetje; komunalno opremljanje zemljišč **2.** v zvezi: *komunalni sistem politični sistem, ki temelji na občini kot najnižji politični teritorialni enoti*
- komunikácijski** -a -o prid., v zvezi: komunikacijsko sredstvo *sredstvo, ki omogoča izmenjavo, posredovanje informacij, npr. telefon, telefaks*, sin. *občilo*
- komuniké** -ja m *uradno sporočilo*: izdati, objaviti *komunike*
- komuníst** -a m **1.** *privrženec komunizma* **2.** *član komunistične organizacije*: Zveza komunistov Jugoslavije
- komunístični** -a -o prid. *ki se nanaša na komuniste ali komunizem*: komunistični družbeni red; komunistični manifest *program komunistov, ki sta ga sestavila Marx in Engels, objavljen l. 1848*; komunistična družba, partija, zveza
- komunízem** -zma m *gibanje, ki se zavzema za brezrazredno družbenogospodarsko ureditev, ki temelji na podružbljenju proizvodjalnih sredstev, odpravi izkoriščanja in delitvi dobrin po potrebah*
- koncentrácija** -e ž **1.** *združitev*: koncentracija kapitala, podjetij; koncentracija vojske **2.** v zvezi: načelo koncentracije glavne obravnave *načelo, po katerem se opravi glavna obravnava, če je le mogoče, v enem naroku* (pošt.)
- koncentracíjski** -a -o prid., v zvezah: koncentracijska vlada *vlada, sestavljena iz vseh v parlamentu zaštopanih strank*; koncentracijsko taborišče *taborišče za množično interniranje ljudi*
- koncēpcija** -e ž **1.** *pojmovanje, zamisel*: formalna koncepcija kaznivega dejanja *po kateri zakon določa znake kaznivega dejanja*; materialna koncepcija kaznivega dejanja *po kateri je kaznivo dejanje tišto, ki je družbi nevarno*; objektivna koncepcija kaznivega dejanja *po kateri je dejanje kaznivo neglede na kazensko odgovornost storilca*; subjektivna koncepcija kaznivega dejanja *po kateri je dejanje kaznivo le, če je podana kazenska odgovornost storil-*

koncépt

ca; materialno-formalna koncepcija kaznivega dejanja *po kateri zakon opredeljuje, katero družbi nevarno dejanje je kaznivo dejanje in določa njegove znake*; objektivno-subjektivna koncepcija kaznivega dejanja *po kateri mora biti podana nevarnost za družbo, obstajati določeno št v zakonu ter kazenska odgovornost storilca* **2.** zanositev

koncépt -a m *osnutek*: koncept odločbe, rešitve, vloge

koncêrn -a m v kapitalizmu *zdrúžba več samostojnih podjetij iste vrste pod skupno upravo*

***koncesija** -e ž *dovoljenje za izvrševanje določenih pravic*: gostilniška, obrtna, rudniška, vodnoppravna, železniška koncesija; koncesija za opravljanje javne službe, zdravstvene dejavnosti; koncesija za opravljanje lekarniške dejavnosti; podeliti, odreči, razširiti koncesijo

***koncesijski** -a -o prid. *ki se nanaša na koncesijo*: koncesijska doba, listina, pogodba

koncíl -a m *cerkveni zbor* (kan.)

konciliácija -e ž *vrsta spravnega postopka za mirno reševanje mednarodnih sporov*

konciliacijski -a -o prid. *spravni*: konciliacijski postopek (mednar. pr.)

konciliátor -ja m *organ, pred katerim se vodi spravni postopek* (mednar. pr.)

koncipient -ênta m, v zvezi: odvetniški koncipient *odvetniški pripravnik*

koncipiêntka -e ž *ženska oblika od koncipient*

končáti -ám dov. *prenehati z dejavnostjo*: končati dokazovanje, obravnavo, postopek, zaslišanje
končán -a -o: končana civilna, kazenska zadeva **končáti se** *prenehati obstajati glede na prostor ali čas*: roki se končajo

kônčni -a -o prid. *ki se nanaša na konec*: končni inventar, izdelek, obračun, predlog, račun, rok; končni sklep *sklep o pravicah zaradi motenja posesti*; končni govor *govor na obravnavi*; končna beseda *beseda obtoženca na obravnavi*; končna razdelitev; končna redakcija zakona; končna uporaba proizvoda; končna železnica *železnica, ki je zadnja pri prevozu blaga*; končno besedilo pogodbe, zakonskega osnutka

kondemnácija -e ž *obsodba* (rim. pr.)

kondemnatórni -a -o prid. *obsodilni*: kondemnatorna sodba *obsodilna sodba*; kondemnatorna tožba

kondícija -e ž (lat. condicio) *pogoj*

kondíkcija -e ž (lat. condictio) *vrsta obogatitvene tožbe*

kondikcijski -a -o prid. *ki se nanaša na kondicijo*: kondikcijski zahtevek

kondomínij -a m **1.** *solaštnina* **2.** *skupna oblašt več držav na določenem ozemlju*, sin. *sovladje*

konéksni -a -o prid., v zvezah: *koneksna obveznost npr. obveznost za stroške, ki so bili za stvar narejeni*; *koneksna tožba npr. nasprotna tožba, predlog za obnovo postopka*; *koneksno avtorsko delo odvisno avtorsko delo*

konéksnošt -i ž *zveznost*: *koneksnost terjatev, zahtevkov*; *pristožnost po koneksnosti* (pošt.)

konfederácija -e ž *združenje več držav na podlagi mednarodne pogodbe, v katerem članice ohranijo svojo suverenost*, sin. *sodržavje*

konferéncia -e ž **1.** *sešatek o kaki pomembnejši stvari, navadno z udeležbo funkcionarjev, strokovnjakov*: *diplomatska, mednarodna, mirovna, razorožitvena konferenca*; *tiskovna konferenca na kateri daje predstavnik oblasti, organizacije izjave za objavo v časopisju, na radiu, televiziji* **2.** *voljen vodstveni organ kake organizacije*: *republiška konferenca SZDL*; *škofovska konferenca zbor škofov kakega naroda ali določenega ozemlja* (kan.)

konfesórni -a -o prid., v zvezi: *konfesorna tožba tožba, s katero služnoštini upravičenec uveljavlja služnoštino pravico*, sin. *služnoština tožba*

konfidênt -ênta m *zauptnik*: *policijski konfidant konfinácija* -e ž *prisilna omejitev bivanja na določen kraj*, prim.. *internacija*

konfiniranec -nce m *kdor je konfiniran*

konfiniranka -e ž *ženska oblika od konfiniranec*
konfinirati -am dov. in nedov. *prisiliti koga k bivanju v določenem kraju*, prim. *internirati*

konfiskácija -e ž, v zvezah: *konfiskacija premoženja delna ali celotna zaplomba premoženja brez odškodnine v korist države*; *konfiskacija tiskanih stvari zaseg in prepoved razširjanja tiskanih del, gradiv*

konflikt -a m **1.** *spor*: *kompetenčni konflikt kompetenčni spor* **2.** *spopad*: *vojni konflikt*

konfrontácija -e ž *ištočasno zaslihanje dveh oseb o istem dejstvu, da se odpravi nesoglasje v izpovedbah* (pošt.), sin. *soočenje*

konfúzija -e ž *združitve obveznosti in upravičenosti v eni osebi*: *prenehanje obveznosti zaradi konfuzije prenehanje obveznosti, če ista oseba pošlane upnik in dolžnik obveznosti*

kongrés -a m **1.** *zborovanje*: *kongres poklicnih organizacij, sodnikov* **2.** *najvišji sešatek odposlancev politične stranke* **3.** *parlament v ZDA* **4.** *sešatek zaštopnikov držav*: *ljub-*

ljanski kongres *kongres predstavnikov svete alianse l. 1821*

konjunktívni -a -o prid., v zvezi: konjunktívno vprašanje *združeno vprašanje pri zaslišanju*

konjunktúra -e ž **1.** vsakokratno celotno štanje ali gibanje gospodarstva **2.** ugodne razmere, ugodna priložnost: gospodarska, politična konjunktura; konjunktura cen

konjunktúrni -a -o prid. *ki se nanaša na gospodarsko gibanje*: konjunkturna brezposelnost, kriza, politika; konjunktorno kolebanje, valovanje

konkláve -a m **1.** prostor oziroma čas za izvolitev papeža **2.** zbor kardinalov zaradi izvolitve papeža

konkludéntni -a -o prid *sklepečni*: konkludentno dejanje, ravnanje

konkordát -a m *pogodba med državo in katoliško cerkvijo o ureditvi medsebojnih pravnih odnosov*: skleniti konkordat

konkordátni -a -o prid. *ki se nanaša na konkordat*: konkordatni sistem; konkordatno pravo

konkretizirati -am dov. in nedov. *natančneje določiti, pojasniti, precizirati*: konkretizirati dokazni predlog, obtožbo

konkrétni -a -o prid. *določeni*: konkretni predlog predlog, ki je določno formuliran; konkretni primer; konkretni upravni akt; konkretna nevarnost *stanje, pri katerem lahko po splošnih izkušnjah vsak čas pride do poškodovanja zavarovane dobrine*; konkretna pravna norma

konkubína -e ž *priležnica*

konkubinát -a m *življenje moškega in ženske v zunajzakonski skupnosti*, sin. *priležništvo*, prim. *izvenzakonska skupnost moškega in ženske*

konkurénca -e ž **1.** *tekmovanje med blagovnimi proizvajalci, trgovci ipd. za tržišče in prodajo blaga*: čista konkurenca *če je več ponudnikov in več povpraševalcev*; enostranska konkurenca *ponudnikov ali odjemalcev med seboj*; lojalna konkurenca; nelojalna konkurenca *ki je v nasprotju z dobrimi poslovnimi običaji in s katero se povzroči ali utegne povzročiti škoda drugemu trgovcu, drugi pravni osebi in potrošniku*; obojestranska konkurenca *med ponudniki in odjemalci*; odprta, omejena, prepovedana, svobodna konkurenca **2.** *stek (1)*: konkurenca kaznivih dejanj, zakonov **3.** **obvezni gradbeni prispevek (kan.)*

konkurénčni -a -o prid. *ki se nanaša na konkurenco (1)*: konkurenčni obrat; konkurenčna cena; konkurenčna prepoved *prepoved opravljanja enakega posla drugod*; konkurenčno podjet-

je, pravo

konkurènt -ènta m **1.** *kdor si prizadeva, da je z večjo kvaliteto blaga ali nižjo ceno izdelkov, z boljšimi storitvami boljši kot nasprotnik*, sin. *tekmec* **2.** *prošilec za delovno mesto*

konkurèntka -e ž *ženska oblika od konkurent*

konkuríratí -am nedov. in dov. **1.** *prizadevati si, da je z večjo kvaliteto blaga ali nižjo ceno izdelkov, z boljšimi storitvami kdo boljši kot nasprotnik*, sin. *tekmovati (1)* **2.** *udeleževati se razpisa, natečaja*

konkúrz -a m **1.** *slečaj (1)* **2.** *razpis, natečaj*: razpisati konkurz

konkúrzni -a -o prid. **1.** *slečajni*: konkurzni poštoppek **2.** *razpisni, natečajni*: konkurzni pogoji

konosamènt -ènta m *lišina, s katero se ladjar zaveže vkrcervalcu, da bo na namembnem kraju izročil tovor upravičenemu imetniku te lišine*, sin. *nakladnica*: čisti konosament *ki je brez pridržkov*; opcijski konosament *pri katerem se prištanišče iztovorjenja naknadno določi*; prehodni konosament *ki velja za več linij*; prevzemni konosament *potrdilo ladjarja o prevzemu blaga*

konsézn -a m **1.** *soglasje, privolitev*: knjižni konsenz *privolitev knjižnega prednika za vpis v zemljiško knjigo*; pogodbeni konsenz *o glavnih delih pogodbe*; konsenz ob sklenitvi zakonske zveze **2.** *sprejemanje sklepov z ugotavljanjem soglasja brez glasovanja (mednar. pr.)*

konsézní -a -o prid., v zvezi: konsenzno načelo *načelo, po katerem je za vknjižbo potrebno posebno privoljenje zemljiškoknjižnega prednika*

konsenzuálni -a -o prid., v zvezah: konsenzualni kontrakt gl. *konsenzualna pogodba*; konsenzualna pogodba *obligacijska pogodba, ki postane veljavna že s samim sporazumom strank*, sin. *konsenzualni kontrakt*

konsignácija -e ž **1.** *konsignacijska prodaja* **2.** *seznam blaga, izročenelega v shranitev ali prodajo*

konsignacijski -a -o prid. *ki se nanaša na konsignacijo*: konsignacijski posel; konsignacijska pogodba; konsignacijska prodaja *prodaja blaga iz skladišča za določene, navadno tujega proizvajalca*; konsignacijsko skladišče **a)** *skladišče za shranitev in konsignacijsko prodajo domačega blaga* **b)** *skladišče za shranitev začasno uvoženega, a še neocarinenega blaga tujih firm, ki se lahko prodaja po ocarinjenju*

konsignánt -a m *kdor odpošilja, izroča blago, namenjeno konsignacijski prodaji*

konsignánt

konsignatár -ja m *kdor prejme blago, namenjeno konsignacijski prodaji*

konskripcija -e ž *državni popis prebivalstva v Avstriji v drugi polovici 18. stol. (pr. zg.)*

konskripcijski -a -o prid. *ki se nanaša na konskripcijo*: konskripcijska občina *popisna krajevna enota (pr. zg.)*

konsolidácija -e ž **1. a)** *sprememba kratkoročnega posojila v dolgoročno* **b)** *združitev več posojil v novo, enotno posojilo* **2.** *združitev užitka z laštnino (rim. pr.)*

konsolidirati -am dov. in nedov. **a)** *spremeniti kratkoročno posojilo v dolgoročno* **b)** *združiti več dolgov, posojil v enega* **konsolidirani** -a -o: konsolidirani državni dolg; konsolidirana bilanca; konsolidirane obresti *obresti, pripisane glavnici*

konsštántni -a -o prid., v zvezi: *konštantni kapital, ki je vložen v proizvodjalna sredstva*

konstitúánta -e ž *ustavodajna skupščina*

konstitúcija -e ž **1. uštava** **2.** v zvezi: *cesarska konstitucija pravni predpis, ki ga izda cesar (rim. pr.)* **3. cesarski zakon, npr. CCC (pr. zg.)**

konstitucionálni -a -o prid. *ustavni*: konstitucionalni red, režim, vladar; konstitucionalna monarhija; konstitucionalno načelo

konstitucionalnošt -i ž *ustavnost*

konstituiranje -a s *glagolnik od konstituirati*: konstituiranje komisije, odbora, skupščine

konstituirati -am dov. in nedov. *narediti, da kaj naštane in prevzame določeno funkcijo*: konstituirati odbor

konstitút -a m **1.** v zvezi: *posestni konstitut (lat. constitutum possessorium) sporazum, da bo odsvojitelj v bodoče imel štvar v rokah le v prevzemnikovem imenu, sin. izročitev z izjavo (b)* **2. obljuba koga, da bo plačal obstoječi dolg (rim. pr.)**

konstitutívni -a -o prid. **1. uštanovitveni**: konstitutivni akt **2.** v zvezah: *konstitutivni prenos avtorske pravice prenos, pri katerem na pridobitelja pravice preide samo pravica uporabe, pravica sama pa ostane v premoženju avtorja; konstitutivni znak ali sestavina kaznivega dejanja, pogodbe*: konstitutivna odločba *odločba, s katero se pravno razmerje uštanovi, spremeni ali odpravi*

konsúm -a m *potrošnja, poraba (1)*

konsumènt -ènta m *potrošnik*

konsumírati -am dov. in nedov. *porabiti (1), izčrpati*: konsumirati pravico **konsumírani** -a -o: konsumirani kazenski pregon; konsumirana

tožba tožba, ki se ne more več vložiti; konsumirana zakonska zveza izvršena zakonska zveza **konsúmni** -a -o prid., v zvezah: **konsumna davščina davščina na porabo; konsumno blago potrošno blago*

konsúmpcija -e ž *izčrpanje*: načelo konsumpcije pri nepravem šteku *načelo, ki obsega tatvino in prisiljenje, npr. pri ropu*

konsumpcijski -a -o prid. *ki se nanaša na konsumpcijo*: konsumpcijsko načelo *načelo konsumpcije*

kontéjner -ja m (angl. container *posoda*) *velik zaboj za kombinirano prevažanje blaga na velike razdalje*

kontéjnerski -a -o prid. *ki se nanaša na kontejner*: kontejnerski prevoz, terminal

kontékuš -a m *del besedila, iz katerega je razviden pomen besed ali štavkov, iztrganih iz celote*: kontekst *zakonskega predpisa*

kontinentálni -a -o prid. **1.** v zvezi: *kontinentalna zapora blokada Anglije od l. 1806 do l. 1810, ki jo je odredil Napoleon I., sin. celinska zapora* **2. ki se nanaša na celinski del Evrope**: kontinentalni pravni sistem *ant. anglo-ameriški pravni sistem; kontinentalna judikatura; kontinentalno pravo*

kontingènt -ènta m *določen del, količina*: *blagovni kontingent; carinski kontingent količina blaga, ki se sme uvoziti na leto po nižani carinski šlopnji ali brez carine; davčni kontingent skupni znesek davka, ki se mora zbrati na določenem ozemlju; denarni kontingent količina denarja, ki se sme emitirati; devizni kontingent; izvozni kontingent dovoljena količina ali vrednošt blaga za izvoz v določenem razdobju; kreditni kontingent najvišji skupni znesek kreditov, ki jih dovoli centralna banka; uvozni kontingent dovoljena količina ali vrednošt blaga za uvoz v določenem razdobju; kontingent bankovcev; nosilec kontingenta za uvoz pšenice ipd.; razdelitev kontingentov; porazdeliti, izčrpati kontingent*

kontingéntirani -a -o prid., v zvezah: *kontingentirani zavezanec; kontingentirani uvoz uvoz, ki je omejen po znesku ali količini*

kontingéntirati -am dov. in nedov. *določiti kontingent*: kontingentirati davek, izvoz, uvoz

kontinuitéta -e ž *nepretrganošt, neprekinjenošt*: državna kontinuiteta *obstoje države brez prekinitve; pravna, zakonodajna kontinuiteta; kontinuiteta glavne obravnave*

kontírati -am dov. in nedov. **1. določiti konte** **2.**

vknjižiti na konto

kóntni -a -o prid. *ki se nanaša na konto*: enotni, posebni kontni plan seznam kontov, v katerem so konti urejeni po skupinah; kontni raspored; kontni sistem

kónto -a m *sistematični pregled spreminjanja premoženjskega stanja*: aktivni konto evidencirana sredstva, s katerimi razpolaga delovna organizacija; analitični konto *ki obravnava posamezni del sintetičnega konta*; bančni konto *bančni račun*; bilančni konto *premoženje in dolg, kot ju izkazuje bilanca, sin. bilančni račun*; blagovni konto *knjigovodski račun o stanju in prometu blaga po količini in vrednosti*; efektni konto *konto o efektih*; mrtvi konto *na katerem že dalj časa ni novih vknjižb*; nakupni konto; pasivni konto *ki kaže dolg, primanjkljaj*; sintetični konto *ki prikazuje posamezne skupine sredstev ali vire sredstev*; konti izgube in dobička; razčlenitev konta; knjigovodsko stanje kontov; blokirati konto; odpreti konto

kóntokorènt -ènta m *tekoči račun*: bančni kontokorent *po katerem poteka bančni brezgotovinski plačilni promet*; knjiga kontokorentov

kóntokorèntni -a -o prid. *ki se nanaša na kontokorent*: kontokorentni izpisek; kontokorentni kredit *kredit, določen v mejah bančnega tekočega računa*; kontokorentno obračunavanje; kontokorentno obračunsko razmerje

kontrabánt -a m **1.** *tihotapstvo **2.** *tihotapska trgovina* **3.** *v zvezi: vojni kontrabant blago, ki ga vojskujoča se širanka zaseže na sovražni ali nevtralni ladji ali letalu in ki ga sovražnik uporablja ali bi ga lahko uporabil za vojne namene**

kontracépcija -e ž *umetna preprečitev oploditve, zanositve*

kontracépcijski -a -o prid. *ki se nanaša na kontracepcijo*: kontracepcijsko sredstvo

kontradíkcija -e ž *protislovje*

kontradiktórni -a -o prid. *ki se nanaša na kontradikcijo*: kontradiktorni poštopek *poštopek, ki se vodi kot spor dveh strank pred sodiščem, ki o stvari odloča*; kontradiktorni predlogi; kontradiktorna obravnava; kontradiktorna sodba *sodba, ki jo izda sodišče po končanem kontradiktornem postopku (pravd. pošt.)*

kontradiktórnošt -i ž, v zvezi: načelo kontradiktornosti **a)** *načelo, po katerem se kazenski poštopek vodi kot spor dveh enakopravnih strank, tožilca in obdolženca, in o njem odloča sodišče* **b)** *načelo, po katerem je v pravnem postopku stranki omogočeno, da se izreče o*

trditvah nasprotnika

kontrahènt -ènta m *pogodbenik*

kontrahíranje -a s **1.** *sklepanje pogodb*: dolžnost kontrahiranja *npr. železnic glede prevoza potnikov in blaga* **2.** *sklepanje pogodb o blagu, ki ga še ni, npr. o industrijskih rastlinah, kmetijskih pridelkih*: (ne)obvezno, prisilno kontrahiranje

kontrahírati -am nedov. in dov. *sklepati pogodbe*

kontrákt -a m *pogodba, ki je samošojno iztožljiva*: inominatni kontrakt *brezimenska pogodba*; konsenzualni kontrakt *obligacijska pogodba, ki pošlane veljavna že s samim sporazumom strank, sin. konsenzualna pogodba*; literalni kontrakt *ki se ustanovi z vpisom v posebne gospodarske knjige (rim. pr.)*; realni kontrakt *sklenjen šele z izročitvijo stvari, sin. realna pogodba*; verbalni kontrakt *pri katerem mora biti soglasje strank izraženo z določenimi besedami (rim. pr.)*

kontráktni -a -o prid. *pogodbeni*: kontraktna obligacija *pogodbena obveznost*; kontraktna odgovornost *odgovornost na podlagi pogodbe*

kontraktuálni -a -o prid. *pogodbeni*: kontraktualni uslužbenec; kontraktualno delo

kóntraprotèšt -a m *protest zaradi neizpolnitve progresnih meničnih obveznosti (men.)*

kóntrarevolúcija -e ž *protirevolucija*

kóntrarevolucionárni -a -o prid. *ki se nanaša na kontrarevolucijo*: kontrarevolucionarno ogrožanje družbene ureditve (kaz.)

kontrárni -a -o prid., v zvezi: kontrarni akt *akt, s katerim se prepreči nastanek posledice ali odpravi posledica*

kóntrasignácija -e ž *ministrov sopodpis na pismenem aktu šefa države*

kóntravotánt -a m *kdor glasuje proti predlogu*

kóntravótum -a m *glas proti predlogu*

kontribúcija -e ž **1.** *izredna denarna dajatev, ki jo naloži okupant, prepovedana l. 1949 z ženevsko konvencijo o zaščiti civilnih oseb v času vojne* **2.** *vrsta davkov v 16. in 17. stol. (pr. zg.)* **3.** *davek sploh v 18. stol. (pr. zg.)*

kontrolá -e ž **1.** *pregled, nadzorstvo*: carinska, devizna, obmejna, računarska, veterinarska kontrola; parlamentarna, politična, samoupravna delavska kontrola; ustavnosodna kontrola *ki jo opravlja ustavno sodišče*; kontrola blaga in storitev; kontrola cen; kontrola gibanja na meji, prometa čez mejo; kontrola kakovosti kmetijskih in živilskih proizvodov; kontrola meril; kontrola uporabe družbenih sredstev; kontrola ustavnosti zakona; kontrola uvoza

in izvoza; kontrola zdravil; naročnik, vršilec kontrole **2.** v zvezi: kontrola letenja in vodenje letal *služba, ki na letališču skrbi za varnost v letalskem prometu*

kontroliranje -a s *pregledovanje, nadzorovanje*

kontrolirati -am nedov. in dov. *pregledovati, nadzorovati* **kontrolirani** -a -o: kontrolirano ozemlje v vojni; kontrolirano podjetje

kontrolni -a -o prid. *ki se nanaša na kontrolo ali kontroliranje*: kontrolni blok, kupon; kontrolni organ, poštopek, pregled, ukrep; kontrolna doba; kontrolna knjiga, organizacija, pravica, prišojbina

kontrolnik -a m *kontrolna knjiga*: kontrolnik sklenjenih zunanjetrgovinskih poslov; kontrolnik oseb v priporu

kontrolór -ja m, v zvezi: kontrolor letenja *kdor na letališču skrbi za varnost v letalskem prometu*

kontumác -áca m **1.** *pravna posledica zaradi izostanka toženca od obravnave* **2.** *osamitev zaradi suma okuženosti*: pasji kontumac *zopora psov zaradi nevarne živalske kužne bolezni, zaščite divjadi ipd.*

kontumácijski -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na kontumac (1)*: kontumacijski odlok, poštopek; kontumacijsko sojenje *sojenje v nenavzočnosti obtoženca* (kaz. post.) **2.** *ki se nanaša na kontumac (2)*: kontumacijski zdravstveni zavod

kontumaciranje -a s **1.** *izrek sodbe tožencu, ki ni prišel na obravnavo, čeprav je bil povabljen* **2.** *osamitev zaradi suma okuženosti*

kontumacirati -am dov. in nedov. **1.** *izreči sodbo tožencu, ki ni prišel na obravnavo, čeprav je bil povabljen* **2.** *osamiti zaradi suma okuženosti*

kontumáčni -a -o prid. *ki se nanaša na kontumac (1)*: kontumáčni poštopek *sojenje obtoženca v njegovi nenavzočnosti*; kontumáčna sodba *sodba, ki se izda zaradi izostanka* (pravd. post.), sin. *zamudna sodba*

konvalescénca -e ž *naknadno naštala veljavnost prvotno neveljavnega pravnega akta*, sin. *poveljavitev*, sin. *konvalidacija*: konvalescenca pravnega posla

konvalescirati -am dov. *poveljaviti*

konvalidácija -e ž *naknadno naštala veljavnost prvotno neveljavnega pravnega akta*, sin. *poveljavitev*, sin. *konvalescenca*: konvalidacija pravnega posla; konvalidacija zakonske zveze

konvalidirati -am dov. *poveljaviti*: konvalidirati zakonsko zvezo

konvenciónija -e ž *pogodba, sporazum med državami*: konzularna konvenciónija *ki ureja poslovanje konzulov*; meddržavna, mednarodna,

regionalna konvenciónija; ratificirana konvenciónija; sanitarna, trgovinska konvenciónija; konvenciónija o izročitvi storilcev kaznivih dejanj; konvenciónija o pravni pomoči; haaške zasebnopravne, procesne, vojne konvenciónije; ženevske konvenciónije *npr. za zaščito žrtev vojne iz l. 1949*; konvenciónije s področja intelektualne lastnine; odpoved, revizija konvenciónije; signatar konvenciónije *država, ki podpiše mednarodni dogovor*

konvenciónijski -a -o prid. *ki se nanaša na konvenciónijo*: konvenciónijski poštopek *dogovorjeni poštopek*; konvenciónijska carinska tarifa *tarifa, dogovorjena s tujo državo*, ant. *avtonomna carinska tarifa*; konvenciónijska norma *norma, ki je določena z dogovorom*; konvenciónijska (denarna) veljava; konvenciónijsko pravo *pravo, ki ga določajo konvenciónije*

konvenciónálna -lna -o prid. *dogovorjen*: konvenciónalna globa *pogodbena kazen*

konvènt -ènta m, v zvezi: Nacionalni konvent *revolucijski parlament v Franciji od l. 1792 do l. 1795*

konvertibilni -a -o prid. *ki se nanaša na konvertibilnost*: konvertibilni denarni nadomešek *denarni nadomešek, ki se lahko zamenja pri njegovem izdajatelju za pravi denar*; konvertibilni devizni priliv; konvertibilna valuta *valuta, ki je zamenljiva za drugo valuto ali zlato*; konvertibilne devize; konvertibilno območje

konvertibilnost -i ž *spособnost domače valute, da se lahko zamenja za drugo valuto po tečaju, ki je blizu uradnemu*: konvertibilnost knjižnega denarja za bankovce; konvertibilnost valut

konvertirati -am dov. in nedov., v zvezah: konvertirati *dolg spremeniti pogoje posojila*; konvertirati *polico spremeniti zavarovalne pogoje* **konvertiran** -a -o: konvertirano posojilo

konvèrzija -e ž **1.** *sprememba nične pogodbe, ki izpolnjuje pogoje za veljavnost druge pogodbe, v to drugo pogodbo, če je to v skladu z namenom strank ob sklenitvi pogodbe* **2.** v zvezah: konverzija državnih obveznic *npr. sprememba njihove glavnice, obrešne mere*; konverzija *posojila sprememba pogojev, pod katerimi je bilo posojilo dano*

konverzíjski -a -o prid., v zvezi: konverzíjsko *posojilo posojilo, ki je združeno s prejšnjim posojilom z naknadno spremenjenimi pogoji*

konvolút -a m *sveženj spisov*

konzilij -a m *posvet več zdravnikov glede diagnoze in zdravljenja bolnika*: konzilij v osnovni zdravstveni dejavnosti; konzilij bolnišnice,

- inštituta, klinike
- konzorciálni** -a -o prid. *ki se nanaša na konzorcij: konzorcialni posel; konzorcialna pogodba o poslovno-tehničnem sodelovanju, ki se sklene za realizacijo določenega gospodarskega posla*
- konzórcij** -a m *priložnostno združenje gospodarskih organizacij ali posameznikov za izvršitev posameznih gospodarskih poslov: bančni, medbančni konzorcij*
- kónzul** -a m **1.** *stalni zastopnik države v tujini za določene, zlasti trgovinske zadeve, ki opravlja tudi nekatere upravne posle: častni, poklicni konzul; generalni konzul; jurisdikcijski konzul ki izvršuje jurisdikcijsko oblast v vzhodnih državah (pr. zg.)* **2.** *v starorimski republiki vsak od dveh vrhovnih državnih funkcionarjev (rim. pr.)* **3.** *v Franciji vsak od treh najvišjih državnih funkcionarjev od l. 1799 do l. 1804*
- konzulárni** -a -o prid. *ki se nanaša na konzule ali konzulat: konzularni agent konzularni predstavnik najnižje stopnje; konzularni arhiv, funkcionar, predstavnik, vizum, zbor; konzularni kolki kolki za poslovanje konzulata v tujini; konzularni odnosi, posli; konzularna agencija urad konzularnega agenta; konzularna faktura *faktura*, ki ji je priloženo konzularno potrdilo o izvoru blaga; konzularna intervencija, konvencija, služba, taksa; konzularne funkcije; konzularno območje, osebje, pravo, predstavništvo; konzularno sodstvo (pr. zg.)*
- konzulát** -a m **1.** *konzulov urad: generalni konzulat; sedež, stopnja konzulata; odpreti, odpraviti, zapreti konzulat* **2.** *funkcijsko obdobje in došojanstvo konzula (rim. pr.)* **3.** *vladanje konzulov v Franciji od l. 1799 do l. 1804*
- konzulènt** -ènta m *konzultant: davčni, pravni konzulent*
- kónzulski** -a -o prid. *ki se nanaša na konzule: konzulska čast*
- konzultánt** -a m *strokovni svetovalec*
- konzultántski** -a -o prid. *ki se nanaša na konzultante: konzultantsko poslanstvo*
- konzultatívni** -a -o prid. *svetovalni: zaprositi za konzultativno mnenje*
- kooperácija** -e ž *sodelovanje zaradi skupnega proizvajanja in prodaje: proizvodna kooperacija; kooperacija v industriji, kmetijstvu; kooperacija podjetij; pogodba o kooperaciji*
- kooperácijski** -a -o prid. *ki se nanaša na kooperacijo: kooperacijski odnosi; kooperacijska industrija, pogodba; kooperacijske obveznosti;*
- kooperacijsko razmerje razmerje med udeleženci poslovnega sodelovanja*
- kooperánt** -a m *kdor dela, sodeluje v kooperaciji: kmet kooperant; odgovornost kooperantov odgovornost nasproti končnemu proizvajalcu stvari; delovna organizacija kooperantov*
- kooperatíva** -e ž *zadruga*
- kooperativízem** -zma m *zadružni sistem, zadružništvo*
- kooperatívni** -a -o prid. *zadružni: kooperativna proizvodnja*
- kooptíranje** -a s *izvolitev novega člana v kolegijski organ, ki jo opravijo člani tega organa*
- kooptírati** -am dov. in nedov. *izvoliti novega člana v kolegijski organ, kar opravijo člani tega organa*
- kooptírani** -a -o: *kooptirani član*
- koordinácija** -e ž *usklajevanje: meddržavna koordinacija; koordinacija dela, podrojanja*
- koordinácijski** -a -o prid. *usklajevalni: koordinacijski odbor; koordinacijska komisija*
- koordinírati** -am nedov. in dov. *usklajevati*
- koordinírani** -a -o: *koordinirani organi upravni organi enake stopnje*
- kòp** kópa m, v zvezah: *dnevni, površinski kop prošor na površini zemlje, kjer se koplje ruda*
- kopalíški** -a -o prid. *ki se nanaša na kopaljšče: kopaljški kraj, okoliš, red; kopaljško zdravišče*
- kópenski** -a -o prid., v zvezi: *kopenska vojska del armade, določen za vojaške dejavnosti na kopnem*
- kopíčenje** -a s *glagolnik od kopicíti: kopicenje blaga, kapitala, kazenskih sankcij, zahtevkov*
- kopíčiti** -im nedov. *nabirati v veliki količini: neupravičeno kopicíti blago (kaz.)*
- kópija** -e ž **1.** *drugi izvod hkrati tipkanega ali pisanega besedila: kopija odločbe* **2.** *v zvezi: kopija katastrskega načrta preris iz katastrskega načrta*
- kopírati** -am dov. in nedov. *izdelati več kopij besedila, slik: kopirati dokumente*
- kópni** -a -o prid. *ki se nanaša na kopno: kopni prostor luke, pristanišča*
- kópno** -ega s *zemeljska površina, ki je ne pokriva morje: prevoz po kopnem*
- kòprodukcija** -e ž *sodelovanje pri proizvodnji: koprodukcija filma npr. s tujo filmsko družbo*
- kòprodukcíjski** -a -o prid. *ki se nanaša na koprodukcijo: koprodukcijaska pogodba*
- kordón** -a m **1.** *zapora kraja s stražami: policijski kordon* **2.** *obmejni varnostni pas z vojaškimi pošojankami* **3.** *v zvezi: sanitarni kordon pas ozemlja, čez katerega je prepovedan prehod zaradi preprečitve širjenja nalezljivih bolezni*

kòreferát -a m *dopolnilno poročilo h glavnemu referatu*

kòreferènt -ènta m *kdor ima, pripravi koreferat, sin. soporočevalec*

korektúra -e ž **1.** *popravek, sprememba: korektura meje* **2.** *ugotavljanje in popravljanje jezikovnih in štilišičnih napak v besedilu*

korespondénca -e ž *dopisovanje: diplomatska, trgovska, uradna korespondenca*

korespondènt -ènta m **1.** *kdor poklicno opravlja dopisovanje: trgovinski korespondent* **2.** *dopisnik: časnikarski korespondent*

koridór -ja m **1.** *prehodno ozemlje med dvema državama* **2.** *v zvezi: mejni koridor del zračnega prostora na zračni poti nad določenim krajem na državni meji, ki je določen za prihod letal v državni zračni prostor in za odhod iz njega*

****korigènd** -ènda m *mladoletni preštopnik v polboljševalnem oddelku prisilne delavnice*

koríšt -i ž *kar daje, prinaša ugodne, pozitivne posledice za koga: družbena, državna, gospodarska, javna, neupravičena, osebna korišt; pravna korišt osebna ali premoženjska korišt, ki jo pravo varuje, sin. interes (2); premoženjska, protipravna korišt; subjektivna korišt; pogodba v korišt tretjega; nekaznivost žalitve pri varstvu upravičenih korišti (kaz.); imeti korišt od česa; pridobiti si korišt; varovati svojo korišt; zastopati tujo korišt*

koríštni -a -o prid. *ki daje, prinaša ugodne posledice: korištni izdatek; korištni stroški; darilo v splošno korištni namen (ded. pr.)*

koríštnik -a m *upravičenec*

koríštoljubni -a -o prid. *ki se nanaša na korištoljubnost: korištoljubni nagib, namen*

koríštoljubnošt -i ž *težnja po korišti: kaznivo dejanje, storjeno iz korištoljubnosti kaznivo dejanje, pri katerem hoče storilec povečati premoženje ali odvrniti nevarnošt, da se premoženje zmanjša*

koríto -a s *vodna štruga: rečno, vodno korito*

korporácija -e ž *organizacija, v katero se združijo osebe za dosego skupnega cilja in je pravna oseba: javnopravna, mednarodna finančna, štanovska, teritorialna, zasebnopravna korporacija*

korporacíjski -a -o prid., v zvezi: *korporacijski vrednoštni papir vrednoštni papir, ki kaže na članstvo v kaki organizaciji ali skupnosti, npr. delnica, certifikat o združenih denarnih sredstvih*

korporativízem -zma m *družbeni sistem, ki temelji na poklicno-štanovski organiziranosti*

in povezanosti

korporatívni -a -o prid., v zvezi: *korporativni družbeni sistem korporativizem*

korumpírati -am nedov. in dov. *izprijati, kvariti, navadno s podkupovanjem*

korúpcija -e ž *podkupovanje, podkupljivošt: kaznivo dejanje korupcije*

korupcíjski -a -o prid. *ki se nanaša na korupcijo: korupcijski delikt jemanje podkupnine; korupcijska zadeva*

kós -a m *posamezna švar glede na število i štovrštnih štvári: plačilo od kosa*

koséščina -e ž *kmetija koseza (pr. zg.), sin. viteška kmetija*

koséški -a -o prid. *ki se nanaša na koseze ali koseščino (pr. zg.): koseški sodnik, zbor; koseška občina; koseška večja*

koséz -a m **1.** *pripadnik štaroslovenske privilegirane plašti (pr. zg.)* **2.** *vršta svobodnega kmeta (pr. zg.)*

koséze koséz ž, mn. *koseško naselje (pr. zg.)*

kosmáti -a -o prid. *ki je brez odbitka bremen, dajatev ali dolgov, sin. bruto: kosmati dobiček, dohodek; kosmati družbeni proizvod celota proizvedenih materialnih dobrin in storitev v določenem razdobju, sin. družbeni bruto proizvod; kosmati zaslužek, znesek; kosmati prejemki prejemki, ki so brez odbitka bremen, odtegljajev, sin. bruto prejemki; kosmata cena, odškodnina; kosmata teža; kosmata vrednošt, zapuščina; kosmato premoženje*

kosóvni -a -o prid. *ki se nanaša na kos: kosovni prevoz; kosovna pošiljka pošiljka v kosih; kosovna prodaja; kosovno blago blago na kose*

kót -a m *preživitev: pravica do kota; imeti izgovorjen kot*

kotácija -e ž *pripušitev vrednoštnega papirja ali določenega blaga k trgovanju na borzi*

kotíranje -a s *kotacija: kotiranje vrednoštnih papirjev*

kotírati -am nedov. in dov., v zvezi: *blago kotira na borzi z njim je dovoljeno trgovati na borzi*

kotizácija -e ž *vnaprej določen prispevek organizacije za kritje skupnih izdatkov, npr. članarina mednarodnim organizacijam za udeležbo na posvetovanju*

kòv kòva m **1.** *kovanje: denar jugoslovanskega kova* **2.** *vtisnjen znak, podoba na kovancu*

kovánec -nca m *kovani denar: priložnostni kovanc*

kovánje -a s *glagolnik od kovati: kovanje denarja*

kováti kújem nedov. s *strojnim štikanjem obliko-*

vati kovino **kováni** -a -o: kovani denar *kovanec kovína* -e ž *neprozorna, navadno trdna kovna snov s sijajem in dobro prevodnostjo*: plemenite kovine *kemično zelo obstojne kovine, ki se uporabljajo za nakit in kovance, npr. zlato, srebro, platina*; primes iz kovin *npr. pri kovanem denarju*

kovínski -a -o prid. *ki se nanaša na kovino*: kovinski denar *kovanci*; kovinska podlaga bankovcev; kovinska vrednost *npr. kovancev*; kovinska veljava ant. *papirnata veljava*; kovinska zlitina; kovinsko kritje

kôvni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na kovanje denarja*: kovni stroški; kovna politika; kovno znamenje **2.** v zvezi: *kovna stopnja razmerje med utežno enoto določene kovine in številom iz nje narejenih kovancev*

kóvnica -e ž *obrat za izdelovanje kovanega denarja*: kovnica denarja

kovnína -e ž *plačilo za kovanje*

kózmični -a -o prid., v zvezi: *kozmično pravo vesoljsko pravo*

kráj krája m **1.** *poseljen del zemeljske površine*: rojstni, turistični, zdraviliški kraj; kraj bivanja, dela, prebivanja; kraj sklenitve, izpolnitve pogodbe; kraj štanovanja; kraj zaposlovanja; ime kraja; zapora kraja **2.** *manjši del zemeljske površine glede na določeno lašnost, dejavnost*: nakladalni, namembni, odpravni, odpošiljalni, plačilni, prevzemni, vročilni kraj; kraj obratovanja, raztovarjanja **3.** *manjši del zemeljske površine sploh*: kraj izročitve, prijetja; kraj izvršitve kaznivega dejanja; kraj zalotitve; ogled na kraju samem

krája -e ž *tatvina*

kraján -a m *pripadnik krajevne skupnosti*

****krajcar** -ja m *denarna enota v Avstriji do l. 1892, šotina goldinarja*

krajévní -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na kraj (1)*: krajevni običaj; krajevni imenik; krajevni praznik; krajevni promet; krajevni samoprispevek; krajevni urad *upravni organ občine zunaj njenega sedeža*; krajevna cena, korišt, navada; krajevna občina (pr. zg.); krajevna oblašt, potreba; krajevna prištajnost (pošt.); splošna krajevna prištajnost *npr. prištajnost sodišča, na katerega območju ima toženec stalno prebivališče* (pravd. pošt.); sporazum o krajevni prištajnosti *sporazum, s katerim se štranki dogovorita, katero sodišče bo reševalo njun že našlali spor ali spore, ki bi utegnili našlali* (pravd. pošt.), sin. *prorogacijska pogodba*; krajevna skupnost *naj-*

nižja teritorialna samoupravna organizacija; krajevna uprava; krajevna veljavnost predpisa; krajevne razmere; krajevno ime, volišče **2.** *ki se nanaša na kraj (3)*: krajevni ogled *ogled na kraju samem* **krajévní** prisl.: krajevno običajen običajen v kraju; krajevno prištajen

krájina -e ž **1. a)** *mejno ozemlje* (pr. zg.) **b)** *mejna grofija* (pr. zg.), sin. *marka (3)* (pr. zg.) **2.** v zvezi: *Vojna krajina vojaško organiziran pas ozemlja ob turški meji na Ogrskem, na Hrvaškem in v Slavoniji od 16. stol. dalje* (pr. zg.) **3.** v zvezi: *Slovenska krajina od konca 19. stoletja do druge svetovne vojne* *Prekmurje*

krajíšnik -a m *vojak Vojne krajine* (pr. zg.)

kráj -a m *naziv za vladarja v nekaterih državah*

kraljéštvo -a s *država, ki ji vlada kralj*

kraljevína -e ž *država, ki ji vlada kralj*

kraljévski -a -o prid. *ki se nanaša na kralje*: kraljevski ukaz; kraljevska oblašt, uredba; kraljevske insignije *npr. krona, žezlo, meč*

kraljica -e ž **1.** *naziv za vladarico v nekaterih državah* **2.** *kraljeva žena*

krášt *krádem* nedov. *jemati komu njegove premične stvari s prilaštitvenim namenom*

krátiti -im nedov. *odrekat, preperečevati*: kratiti komu pravico

kratkoročni -a -o prid. *ki se nanaša na kratek rok*: kratkoročni kredit, posel; kratkoročna obveznica, obveznost, terjatev; kratkoročno dovoljenje, posojilo

kratkotrájen -jna -o prid. *ki traja malo časa*: kratkotrajni ukrepi za mladoletnike; kratkotrajna prostoštna kazen

krčénje -a s *odstranjevanje drevja, grmovja s koreninami vred z namenom pridobiti obdelovalno zemljo*: krčenje gozda; prepoved krčenja

krčévina -e ž s *krčenjem pridobljeno zemljišče*

krčít -im nedov. *odstranjevati drevje, grmovje s koreninami vred z namenom pridobiti obdelovalno zemljo*: krčiti gozd

kredit -a m **1.** s *pogodbo zagotovljen prenos sredstev ali pravice razpolaganja s sredstvi za določen čas proti povračilu*, prim. *posojilo*: akceptni kredit *ki ga da banka s tem, da akceptira najo izdane menice*; bančni kredit *ki ga da banka*; blagajniški kredit *kratkoročni kredit za kritje trenutnega primanjkljaja*; blagovni kredit *za financiranje prometa z blagom*; denarni, devizni, dokumentarni, dolgoročni kredit; eskontni kredit *pri katerem se obrešiti odtegnejo vnaprej*; gospodarski kredit *za gospodarske namene*; hipotekarni kredit *zavarovan z za-*

stavno pravico na nepremičnini; investicijski kredit za nabavo osnovnih ali trajnejših obratnih sredstev; izvozni kredit ki ga dobi izvoznik; javni kredit pri katerem je družbena skupnost upnik ali dolžnik; komercialni kredit ki ga da prodajalec kupcu; kontokorentni kredit določen v mejah bančnega tekočega računa; kratkoročni kredit; lombardni kredit ki je zavarovan z zastavitvijo vrednostnih papirjev, dragocenoš ali blaga, sin. lombardno posojilo, sin. posojilo na vrednostne papirje; mednarodni, menični, namenski, notranji, okvirni, poslovni kredit; potrošniški kredit; premoštitveni kredit za kritje začasnega blagajniškega primanjkljaja; realni kredit ki je zavarovan na nepremičnini; reeskontni kredit; rembuzni kredit s katerim se financira čezmorska trgovina, pri čemer uvoznikova banka akceptira zaradi financiranja posla menico proti prenosu dokumentov (nakladnice); sanacijski kredit za kritje izgube; selektivni kredit ki je izbran, odbran; srednjeročni, stanovanjski kredit; zemljiški kredit realni kredit; zunanji kredit najet v tujini; kredit proti zaštavi; dajalec, jemalec, uporabnik kredita; blokiranje, črpanje, dajanje, najemanje kreditov; odpoved kreditov; prodaja na kredit; črpati, dati, dovoliti kredit; izčrpati, odpreti, podaljšati, prenesti, uporabiti, vrniti kredit **2. zaupanje, ugled, ki ga uživa dolžnik:** uživati, ogrožati, uničiti kredit

kreditiranje -a s dajanje kredita: bančno, blagovno, dolgoročno, kratkoročno, menično, selektivno kreditiranje; kreditiranje kupnine; kreditiranje stanovanjske graditve

kreditirati -am dov. in nedov. dati kredit kreditirani -a -o: kreditirani prevoz; kreditirana kupnina, pošiljka, voznina (pošt.)

kreditni -a -o prid. ki se nanaša na kredit (1): medbančni kreditni aranžma; kreditni denar državne in bančne zadolžnice, ki veljajo kot plačilno sredstvo; kreditni kontingent najvišji skupni znesek kreditov, ki jih dovoli centralna banka; kreditni nalog nalog bančnega klienta banki, naj odobri tretji osebi kredit; kreditni kup, odbor, posel; kreditni promet jemanje, vračanje kreditov; kreditni saldo dobrometje; kreditni sistem sistem, ki omogoča poslovnim subjektom, ki nimajo lastnih finančnih sredstev, da jih pridobijo za določen čas proti vrnitvi; kreditni sklad sklad, namenjen dajanju kreditov; kreditni sporazum sporazum o dajanju kreditov, kreditiranju; kreditni trg skupnost

ponudb in povpraševanj po kreditih na določenem območju; kreditni zavod gospodarska organizacija na monetarnem področju; kreditni odnosi npr. s tujino; kreditni pogoji; kreditna bilanca izkaz razpoložljivih kreditnih sredstev in njihova porazdelitev na različne vrste kreditov; kreditna hipoteka hipoteka, ki je vknjižena z najvišjim zneskom, ki ga sme doseči kredit; kreditna knjiga knjiga osebnih računov; kreditna nakaznica kreditni nalog; kreditna olajšava, omejitev, operacija; kreditna pogodba pogodba o najemu kredita; kreditna politika; kreditna poštevka poštevka, ki kaže znesek kredita; kreditna sposobnost sposobnost subjekta najemati kredite glede na svoje premoženje; kreditna ugodnost; kreditna zmožnost upnika; cirkularno kreditno pismo pooblaštilo upravičencu za dviganje denarja pri več bankah; kreditno poslovanje, posredovanje, razmerje; kreditno-monetarna politika **kreditno** prisl.: biti kreditno sposoben

kreditór -ja m kdor da kredit

kresija -e ž **1.** okrožje, okrožni urad na Kranjskem, Goriškem, Koroškem in Štajerskem v drugi polovici 18. in v prvi polovici 19. stol. (pr. zg.)

2. poslopje tega urada (pr. zg.)

kresijski -a -o prid. ki se nanaša na kresijo (1): kresijski glavar (pr. zg.)

krfški -a -o prid., v zvezi: krfška deklaracija izjava za štopnikov Jugoslovanskega odbora in vlade Srbije 20. 7. 1917 o združitvi Srbov, Hrvatov in Slovencev v neodvisno državo

krida -e ž štečaj: *goljuviva krida (kaz.); *krida iz malomarnosti (kaz.)

kridár -ja m štečajni dolžnik

kridatár -ja m kridar

kriminal -a m **1.** navadno hujše kaznivo dejanje

2. dejavnost, ki zajema kazniva dejanja: gospodarski kriminal

kriminalélec -lca m storilec navadno hujšega kaznivega dejanja

kriminalíst -a m **1.** strokovnjak za kazensko pravo in druge kazenskopravne znanosti **2.** delavec organa za notranje zadeve s posebnimi nalogami na področju odkrivanja kaznivih dejanj in njihovih storilcev

kriminalístični -a -o prid. ki se nanaša na kriminalistiko: kriminalistični muzej; kriminalistična evidenca, stroka, služba, tehnika

kriminalístika -e ž teoretična in uporabna znanost o odkrivanju kaznivih dejanj in njihovih storilcev

kriminalitèta -e ž celota v določenem časovnem obdobju in na določenem območju izvršenih kaznivih dejanj, sin. *hudodelštvenost*: mednarodna kriminaliteta; struktura kriminalitete; preprečevanje kriminalitete

kriminálni -a -o prid. ki se nanaša na kriminalce ali kriminal: kriminalna etiologija veda o vzrokih kriminala; kriminalna policija policija, ki preprečuje in odstranjuje nevarnosti za javno varnost; kriminalna politika teorija in praksa boja proti kriminaliteti

kriminálnost -i ž nagnjenost h kriminalu

kriminogén -a -o prid. ki povzroča ali pospešuje kriminaliteto: kriminogeni dejavniki

kriminológ -a m strokovnjak za kriminologijo

kriminologija -e ž veda o kriminaliteti in drugih oblikah odklonskošti kot družbenem pojavu v življenju posameznika: inštitut za kriminologijo; smeri v kriminologiji

kriminolóški -a -o prid., v zvezi: kriminološka ekspertiza ekspertiza o osebnosti storilca kaznivega dejanja

kriptogram -a m tajnopis

kritèrij -a m merilo za presojanje: biološki, psihološki kriterij prištevnosti; kriterij prišojnosti

kriti kríjem nedov. zagotavljati z enako ali večjo vsoto denarja plačilo, izplačilo česa: kriti izdatke, izgube, primanjkljaj, stroške, terjatve **kriti** -a -o: kriti ček ček, za katerega je zagotovljeno izplačilo, ant. nekriti ček

kritika -e ž 1. negativna ocena česa: resna, stvarna, žaljiva kritika; parlamentarna kritika 2. analiza novega znanstvenega ali umetniškega dela zaradi splošne presoje in ločitve pozitivnih in negativnih sestavin: kaznivost žaljive znanstvene kritike

kritje -a s 1. kar se da za varnost ali za povračilo kake premoženjske obveznosti: bančno, denarno, finančno kritje; gotovinsko, hipotekarno, menično kritje; kapitalsko kritje življenjskih zavarovalnin iz donosov naloženih denarnih sredstev (zav.); zlato kritje količina zlata, ki pokriva izdane bankovce 2. glagolnik od kriti: glavnično kritje z glavnico; proračunsko kritje iz proračunskih sredstev; kritje bankovcev, čeka; kritje izgube delovne organizacije; prodaja oziroma kup zaradi kritja

kritni -a -o prid. ki se nanaša na kritje (2): kritni kup kup, pri katerem si kupec na račun zamudnega prodajalca nabavi blago drugod; kritna prodaja prodaja, pri kateri prodajalec, če kupec ne izpolni pravočasno svoje obvez-

nosti, proda stvar drugi osebi zaradi kritja, s pravico do razlike med pogodbeno in prodajno ceno; kritna glavnica glavnica, namenjena za kritje prevzetih obveznosti, npr. pri preživninskih pogodbah, pri življenjskem zavarovanju; kritna obveznost; kritno razmerje npr. razmerje med trasantom in trasatom trasirane menice, če je trasat za plačilno obveznost že prejel kako dajatev; kritno načelo načelo, po katerem je dražba nepremičnine dopustna, če so krite vsaj tišje pravice, ki imajo prednost pred zahtevajočim upnikom (izvrš. post., steč. post.)

krív -a -o prid. kazensko ali odškodninsko odgovoren: čutiti se krivega; priznati se za krivega; sodišče spozna obtoženca za krivega **krívi** -a -o lažni, ponarejeni, predrugačeni: krivi denar, izvid, kolek; krivi obračun vršta goljufje v službi (kaz.); krivi vrednostni papir; krivi podatki; kriva izpovedba; kriva liščina; kriva mera; kriva obdolžitev, ovadba; kriva priča; kriva prisega prisega na lažno izpovedbo; kriva samoovadba; kriva utež, vrednotnica; krive karte; krivo merjenje, pričevanje, priznanje **krívo** prisl.: krivo pričati

krívda -e ž storilčev subjektivni odnos do dejanja in do prepovedane posledice kot eden izmed pogojev za kazensko ali odškodninsko odgovornost: abstraktna krivda (lat. culpa in abstracto) ki se presoja po splošnem, npr. po skrbnosti dobrega gospodarja; deljena krivda pri kateri je oškodovanec sam delno kriv, da je našla škoda; konkretna krivda odgovornost za skrbnost, kakršno kaže štranka v svojih zadevah; krivda v izbiri (lat. culpa in eligendo) v izbiri izpolnitvenega pomočnika ipd.; krivda pri sklepanju pogodbe; oblike, stopnje krivde; odgovornost brez krivde objektivna odgovornost; teorije o krivdi; ugotoviti krivdo; razlogi, ki izključujejo krivdo

krívdni -a -o prid. ki se nanaša na krivdo: krivdna odgovornost odgovornost, utemeljena na krivdi storilca; odškodninska odgovornost odgovornost za gmotno in negmotno škodo; krivdne oblike naklep, malomarnost; krivdno dejanje; krivdno načelo načelo odgovornosti za krivdno ravnanje

krivdorèk -éka m izrek sodbe o krivdi: krivdorek brez kazni obsodilna sodba, s katero se obtoženec spozna za krivega, kazen pa se mu odpušči (kaz. post.), sin. deklaratorna obsodilna sodba

krívec -vca m kdor je kriv: krivec kaznivega dejanja

krivíca -e ž *dejanje, ki koga prizadene in je v nasprotju z vrednotami, priznanimi v določeni družbi*: štoriti, popraviti krivico

krivíčen -čna -o prid. *nepravíčen*

krivíti -ím nedov. *dolžiti*: kriviti koga za nesrečo

krivolóvstvo -a s *nezakonit lov, ribolov*

krivopriséžni -a -o prid. *ki se nanaša na prisego na lažno izpovedbo*

krivopriséžnica -e ž *ženska oblika od krivoprisežnik*

krivopriséžnik -a m *kdor krivo priseže*

kríza -e ž **1.** *težaven položaj*: agrarna, bančna, finančna, gospodarska, konjunkturna kriza **2.** *negativno politično stanje*: politična, vladna kriza; kriza se zaostruje; rešiti krizo

krížanje -a s *glagolnik od krížati se*: krížanje železniške proge s cesto

krížati se -am se nedov. *biti speljan, voditi čez kaj*

króna -e ž **1.** *denarna enota nekaterih držav* **2.** ***nekdanja avstrijska denarna enota z vrednošjo pol goldinarja* **3.** *naglavno znamenje vladarske čašči*

krónični -a -o prid. *ki se nanaša na dolgo trajanje, ponavljanje*: kronični uživalec alkoholnih pijač *alkoholik*; kronični uživalec mamil *narkoman*

kronolóški -a -o prid. *ki je določen po časovnem zaporedju*: kronološki red vknjižb; kronološko kazalo

kronovína -e ž *bivša avstrijska dežela z lašno upravo, zaslopostvom in pravom* od l. 1849 do l. 1918

krónski -a -o prid. *ki se nanaša na krono (1)*: kronska valuta, veljava

krošnjár -ja m *kdor nosi v krošnji in prodaja drobne predmete od hiše do hiše z dovoljenjem prišojnega javnega organa*

krošnjáriti -im nedov. *v krošnji nositi in prodajati drobne predmete od hiše do hiše z dovoljenjem prišojnega javnega organa*

krošnjárski -a -o prid. *ki se nanaša na krošnjarje*: ***krošnjarski patent obrtno dovoljenje za krošnjarjenje*; ***krošnjarski red*; krošnjarska izkaznica, obrt; krošnjarsko dovoljenje, trgovanje

krožéči -a -e prid., v zvezah: *krožéči akreditiv akreditiv, ki je izplačljiv pri več bančnih poslovalnicah, sin. cirkularni akreditiv*; *krožéči ček ček, ki ga izda banka za izplačilo pri več podružnicah ali korespondentih, sin. cirkularni ček*; *krožéči kapital proizvajalna sredstva in delovna sila*

króženje -a s *glagolnik od krožiti*: kroženje denarja *menjavanje lašništva*; kroženje kapitala,

vrednostnih papirjev

krožíti *króžim* nedov. *biti v obtoku, menjavati lašništvo*: denar, kapital *kroži*

króžni -a -o prid., v zvezah: *gospodarski krožni tok produkcija, menjava in poraba*; *krožno potovanje potovanje, pri katerem se na izhodišče ne vrača po isti poti*

krščánski -a -o prid. *ki se nanaša na kríštjane ali krščanstvo*: *krščanska verska skupnost*

kršílec -lca [-úç-] m *kdor dela v nasprotju z zahtevami, predpisi, zakoni, načeli*: *kršílec dolžnosti, predpisa*

kršítev -tve ž *ravnanje, ki je v nasprotju z zahtevanimi predpisi, zakoni, načeli*: *huda kršítev*; *lažja kršítev delovne dolžnosti*; *kršítev delovnih obveznosti, dolžne pazljivosti, izumiteljske pravice*; *kršítev spolne nedotakljivosti z zlorabo položaja (kaz.)*; *kršítev teritorialne suverenosti, volilne pravice, zračnega prostora*; *kršítev enakopravnosti občanov, miru, načel poštopka, nedotakljivosti stanovanja, nevtralnosti, obličnosti, obveznosti, pogodbe, pravic, pravnega reda, predpisov, prepovedi, samoupravljanja, skrivnosti, tajnosti, zakona, zapovedi*; *absolutno, relativno bišvena kršítev določb poštopka*

kršíti -im nedov. *delati v nasprotju z zahtevanimi predpisi, zakoni, načeli*: *kršíti pogodbo, pravico*

krvávi -a -o prid., v zvezi: *krvavi denarič* **a)** *delež javnega organa pri spravnini zaradi uboja* (pr. zg.) **b)** *plačilo za deželosodni ogled mrliča* (pr. zg.)

krvni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na kri*: *krvni madež*; *krvna skupina dedne imunološke lašnosti rdečih krvničk* **2.** *v zvezah: krvni sorodnik človek v razmerju do človeka, iz katerega izhaja ali s katerim ima skupnega prednika*; *krvno maščevanje odgovor sorodnika žrtve na kaznivo dejanje v rodovno-plemenski družbi*; *krvno sorodstvo* **3.** *ki se nanaša na težji delikt, npr. umor, hudo telesno poškodbo* (pr. zg.): *krvni delikt, sodnik; krvno sodišče, sodstvo*

krvniék -a m *izvrševalec smrtne kazni*

krvniína -e ž *denarna odškodnina namesto maščevanja za krvni delikt* (pr. zg.), *sin. spravnina, sin. kompozicija*

krvoskrúnski -a -o prid. *ki se nanaša na krvoskrúnstvo*: *krvoskrúnsko razmerje*

krvoskrúnstvo -a s *spolno razmerje med krvnima sorodnikoma v ravni črti ali z bratom, s sestro, sin. incešt*

kúks -a m *delež družabnika rudarske družbe*

kúlpa -e ž (lat. culpa *krivda*) **a**) *krivda* **b**) *malomarnost*

kulpózni -a -o prid., v zvezah: kulpozno dejanje *kaznivo, škodno dejanje, štorjeno iz malomarnosti*; kulpozno ravnanje *ravnanje iz malomarnosti*

kultúra -e ž **1.** *dejavnost, ki obsega področje človekovega umskega, zlasti umetniškega delovanja*: pravna kultura; republiško ministrstvo za kulturo **2.** v zvezi: katastrska kultura *vršča rabe zemljišča*, npr. vrt, njiva, travnik, gozd **3.** v zvezi: telesna kultura *dejavnost, ki si prizadeva zlasti za razvijanje in ohranjanje človekovih telesnih sposobnosti in zmogljivosti*; fakulteta za telesno kulturo

kultúrni -a -o prid. *ki se nanaša na kulturo (1)*: kulturni ataše, delavec, spomenik; kulturna avtonomija, dejavnost, organizacija, skupnost, ušvarjalnost; kulturne pravice, štoritve

***kúluk** -a m, tur. *osebno delo na cešti ali davek v denarju namesto osebne dela*

kumulácija -e ž *kopičenje, združevanje, seštevanje*: kumulacija kazni *ob šteku kaznivih dejanj*; kumulacija funkcij, tožbenih zahtevkov

kumulácijski -a -o prid., v zvezi: kumulacijsko načelo *načelo seštevanja kazni ob šteku*

kumulatívni -a -o prid., v zvezah: kumulativni prevzem *dolga prevzem dolga, pri katerem upnik sprejme prevzemnika poleg dosedanjega dolžnika*; kumulativni tožbeni zahtevek *združeni tožbeni zahtevek*; kumulativna intercesija *prevzem obveznosti poleg dolžnika, npr. poroštvo, zastavitev* **kumulatívno** prisl.: kumulativno predpisane kazni *npr. zapor in denarna kazen*

kumulírati -am nedov. in dov. *kopičiti, združevati, seštevati*: kumulirati tožbene zahtevke

kúp -a m *pridobitev stvari za plačilo kupnine*: dištančni kup *pri katerem se pošilja blago iz enega kraja v drugega s posredovanjem prevoznika, špediterja ipd.*; dvojni kup *vzajemni kup*; generični kup *kup vršne stvari*; gotovinski kup; kreditni kup *pri katerem je kupnina kreditirana*; kritni kup *pri katerem si kupec na račun zamudnega prodajalca nabavi blago drugod*; obročni kup *pri katerem se kupnina plačuje v obrokih*; odprti kup *npr. prodaja s pridržkom boljšega kupca*; poštnumerandni kup *pri katerem je dogovorjeno plačilo kupnine v določenem roku po prejemu fakture ali blaga*; povratni kup *s povratno prodajo*; prenumerandni kup *pri katerem se kupnina plača vnaprej*; rešilni kup *prodajalčev odkup prej*

prodane stvari; ročni kup *iz roke v roko*; specifikacijski kup *prodaja s specifikacijo*; vzajemni kup *ki je vezan na drugo kupno pogodbo*, npr. *izvoz na uvoz*; kup določene stvari; kup nade (lat. emptio spei) *tvegana kupna pogodba, ki se nanaša na morebitne bodoče stvari*, npr. *kup določenega bodočega ulova rib*; kup pričakovane stvari (lat. emptio rei speratae) *stvari, ki še ne obstaja, a se pričakuje, da bo našala*, npr. *kup bodoče žetve*; kup na obroke *prodaja na obroke*; kup na odpoklic *pri katerem kupec določi roke posameznih dobav*; kup na ogled gl. *kup na poskušnjo*; kup na poskušnjo *ki je sklenjen pod pogojem, da kupec blago odobri*, sin. *kup na ogled*; kup po poskušnji *pri katerem je prodajalec dolžen dobaviti enako dobro blago, kakor je bilo dobavljeno za poskušnjo*; kup po pregledu *nepojni kup, pri katerem mora blago uštržati rezultatom pregleda*; kup po vzorcu; kup s povratno prodajo *s pridržkom pravice kupca, da proda stvar prodajalcu nazaj*; kup s pravico zamenjave; kup s pridržkom poskusa; kup za poskušnjo *nepojni kup, pri katerem hoče kupec spoznati blago, da bo morebiti sklenil še nadaljnje kupne pogodbe*; kup počez *pri katerem se stvar pridobi, kakor stoji ali leži, brez štetja, merjenja, tehtanja*; kup in prodaja

kupčevánje -a s *kupovanje in prodavanje*: kupčevanje z zlatim denarjem, s tujo valuto, z devizami, zlatom

kupčeváti -ujem nedov. *kupovati in prodajati*: kupčevati z lesom

kupčija -e ž *trgovanje, trgovina*: borzna, terminska kupčija; kupčija z žitom; posredovanje kupčij

kúpec -pca m *kdor kaj kupi, kupuje*: potencialni kupec *morebitni, možni kupec*; prednoštni kupec *ki ima predkupno pravico*; dajanje prednošči *posameznim kupcem ravnanje prodajalca, da zadržuje blago ali proda posameznemu kupcu nesorazmerno veliko količino blaga glede na dejansko ali pričakovano pomanjkanje blaga* (kaz.); preslepitev kupcev (kaz.)

kupíti *kúpim* dov. *dobiti kaj za plačilo kupnine*: kupiti blago; kupiti na kredit **kúpljeni** -a -o: kupljeno blago

kúpni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na kupovanje, trgovanje*: kupni tečaj; kupna cena *cena, po kateri kupec dobi blago*; kupna moč *denarja veljava denarja, izražena v količini blaga, ki se dobi za denarno enoto*; kupna pogodba *prodajna pogodba*; kupna zmožnost; kupno pismo

- liščina o kupni pogodbi* **2.** v zvezi: kupna kmetija kmetija v uživalni laštnini podložnika (pr. zg.)
- kupnína** -e ž *denarno nadomeščilo za kupljeno blago*: kreditiranje, plačilo kupnine; presežek kupnine pri dražbi *preoštanek kupnine po poplačilu terjatev*; vrnitev, znižanje kupnine; kreditirati, odšteti, plačati, poravnati kupnino; odplačevati kupnino na obroke
- kupón** -a m **1.** *odrezek, ki upravičuje imetnika obli-gacije do izplačila obresti, anuitete, pri delnici do dividende*: anuitetni, dividendni, obrestni, premijski kupon; **2.** *odrezek kot dokazilo o pravici do česa*: kontrolni kupon
- kupónski** -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na kupon (1)*: kuponski davek; kuponska obveznica; kuponska pola drugi del obveznice, ki je sestavljen iz anuitetnih ali obrestnih kuponov, sin. talon (3); kuponska služba, taksa **2.** v zvezi: kuponski posel *nakup, pri katerem daje kupon predla-gateljju določene ugodnosti*
- kúpoprodája** -e ž *pogodba o kupu in prodaji*
- kúpoprodájni** -a -o prid. *ki se nanaša na kupo-prodajo*: kupoprodajni promet; kupoprodajna pogodba
- kupoválec** -lca [-ȳc-] m *kupec*
- kupováalka** -e [-ȳk-] ž *ženska oblika od kupovalec*
- kupováanje** -a s *sklepanje kupnih pogodb*
- kupováati** -újem nedov. *sklepati kupne pogodbe*
- kuránd** -a m *oseba pod skrbštvom* (rim. pr.), sin. *skrbljenec*
- kurántni** -a -o prid., v zvezah: kurantni denar *denar, ki se v določeni državi uporablja kot plačilno sredstvo*; kurantno blago *blago, ki se lahko, dobro prodaja*
- kuratéla** -e ž *skrbništvo*
- kurátor** -ja m *skrbnik*
- kuratórij** -a m *skrbniški odbor, nadzorni svet*
- kuréntni** -a -o prid. *kurantni*
- kuriálni** -a -o prid. *ki se nanaša na kurijo (3)*: kuralni glas *glas vseh članov kurije, ki velja za enega* (pr. zg.)
- kúrja** -e ž (lat. curia) **1.** *vojaška, sakralna in politična enota v starem Rimu* (rim. pr.) **2.** *srednjeveški naziv za vladarjev dvor, dvorno pisarno, državni zbor ali svet* (pr. zg.) **3.** *skupina poslancev enega volilnega telesa* (pr. zg.) **4.** ***volilno telo v stari Avstriji za državni zbor in za deželne zборе, npr. veleposestniška, mešna, splošna kurija* **5.** v zvezah: rimska kurija *skupni naziv za vrhovne urade rimskokatoliške cerkve* (kan.); škofijska kurija *ustanove in osebe, ki pomagajo škofu pri vodstvu celotne škofije, pašoralnega dela, pri upravi škofije in izva-*
- janju sodne oblasti* (kan.)
- kurír** -ja m *kdor raznaša pošto, sporočila, obve-ščila*, sin. *sel*: diplomatski kurir
- kurírski** -a -o prid. *ki se nanaša na kurirje*: kurirska knjiga, pošta, služba; kurirsko pismo
- kurtáža** -e ž *provizija posredniku*: borzna kurtaža
- kurtoazija** -e ž *pravila vljudnosti v občevanju*: meddržavna kurtoazija *pravila o občeva-nju v meddržavnih odnosih*, sin. *meddržavna vljudnost*
- kúrz** -a m **1.** *tečaj (1)*: blagovni, borzni, devizni, dnevni, menjalni, obračunski, povprečni kurz; prisilni kurz *denarja ki je uradno določen*; sred-nji kurz *denarja ki je med tečajem ponudbe in povpraševanja*; uradni kurz **2.** *tečaj (2)*
- kúrzni** -a -o prid. *tečajni*: kurzni ažio; kurzna cena, izguba; kurzna lišta; kurzna razlika, vrednost
- kúžen** -žna -o prid. *nalezljiv*: kužna bolezen; pre-našanje kužnih bolezni *pri živalih in rastlinah* (kaz.); preprečevanje, zatiranje kužnih bolezni
- kvalificirati** -am dov. in nedov. *oceniti po določenem merilu*: pravno kvalificirati *kako ravnanje po-drediti ga pravnemu predpisu* **kvalificiran** -a -o: dejanje, kvalificirano s hujšo posledico *de-janje, pri katerem je nastala posledica hujša, kot je bila v štorilčevem naklepu, npr. posebno huda telesna poškodba s posledico smrti* (kaz.)
- kvalificirani** -a -o: **1.** *ki je usposobljen za oprav-ljanje določenega dela*: kvalificirani delavec; kvalificirano osebje **2.** v zvezah: kvalificirani *akcept sprejem menice, ki ne ustreza povsem njeni vsebini*, sin. *modificirani akcept*; kvali-ficirani naklep (lat. dolus coloratus) *naklep s posebej poudarjenim namenom* (kaz.), sin. *mo-tivirani naklep*; kvalificirani *poskus poskus, pri katerem je nastopila posledica, vendar različna od nameravane, je pa obsežena v po-skušnem dejanju, npr. huda telesna poškodba pri poskušnem umoru*; kvalificirani *povratak specialni povratak* (kaz.); kvalificirana *posest posest, ki je zakonita, prištna in dobroverna*; kvalificirana *večina strožje določena abso-lutna večina, npr. dvotretjinska*; kvalificirano *kaznivo dejanje kaznivo dejanje, ki se kaznuje oštreje kot temeljno dejanje, npr. velika tatvina nasproti tatvini* (kaz.)
- kvalifikácija** -e ž **1.** *sposobnost človeka za do-ločeno delo*, sin. *usposobljenost*: službena, strokovna, šolska kvalifikacija **2.** v zvezi: prav-na kvalifikacija *podreditev dejanskega stanu pravni normi*
- kvalifikacijski** -a -o prid. *ki se nanaša na kvalifika-*

cijo (2): kvalifikacijski znak kaznivega dejanja
kvalitéta -e ž *kakovoš*
kvalitéten -tna -o prid. *kakovošen*: kvalitetno blago
kvalitétni -a -o: kvalitetni razred zemljišča
bonitetni razred zemljišča
kvantitativni -a -o prid., v zvezi: kvantitativna teorija denarja
teorija, po kateri je kupna moč denarja enaka razmerju med količino krožečega denarja in količino krožečega blaga
kvár -a m *škoda*: biti v kvar
kváren -rna -o prid. *škodljiv*: kvarne posledice
kváriti se -im se nedov. *poštajati neužiten, slab*: blago, ki se rado kvári
kvárt -a m *mešni okraj, mešna četrt*
kvartálni -a -o prid. *četrtletni*: kvartalni termin; sodišča kvartalnega zasedanja
kvátrni -a -o prid., v zvezi: kvatrna pravda *četrtletno zasedanje kakega sodišča* (pr. zg.)
kvázidelíkt -a m *deliktu podobno ravnanje* (rim. pr.)
kvázikontrákt -a m *pogodbi podobno pravno dejanje, npr. poslovodstvo brez naročila, neupravičena obogatitev* (rim. pr.)

kverulánt -a m *kdor se (rad) tožari*, sin. *tožbar*
kverulántstvo -a s *pojav, ko se kdo (rad) tožari*, prim. *nagajivoš*
kvéstor -ja m **1.** *rimski nižji magištrat* (rim. pr.) **2.** **vpisni uradnik na univerzi* **3.** *šef policijskega urada v provinci v Italiji*
kvestúra -e ž **1.** **vpisni urad na univerzi* **2.** *policijski urad v provinci v Italiji*
kvisling -a m *okupatorjev sodelavec v drugi svetovni vojni*
kvislinški -a -o prid. *ki se nanaša na kvislinge*: kvislinška organizacija
kvórum -a m *za sklepčnost potrebno število članov, glasovalcev*: kvorum navzočih, glasujočih
kvóta -e ž *količina, število, delež*: amortizacijska, davčna, dediščinska, devizna, poravnalna, priselitvena kvota; štečajna kvota *delež, ki ga dobi štečajni upnik iz razdelitvene mase*; stroškovna kvota
kvotíranje -a s *določitev kvote*
kvótni -a -o prid., v zvezi: kvotni davek davek, določen v odstotku davčne osnove

ládijski -a -o prid. *ki se nanaša na ladjo*: ládijski dnevnik; ládijski kapitan *poveljnik ladje*; ládijski tovorni lišt *nakladnica, konosament*; ládijski pilot *pilot, ki vodi ladjo v prištanišče in iz prištanišča*; *ládijski register *vpisnik ladij*; ládijski vpisni lišt *liščina o vpisu morske ladje v vpisnik ladij*; ládijska hipoteka *zastavna pravica na ladji, pridobljena z vpisom v vpisnik ladij*; ládijska ležnina, posadka, pristojbina; ládijske lištine in knjige; ládijsko spričevalo *identitetna liština za plovilo notranje plovbe*; Jugoslovanski ládijski register (krat. Jugoregister) *zavod, ki izvršuje določena javna pooblastila, ugotavlja plovno sposobnost in opravlja klasifikacijo morskih ladij in plovil notranje plovbe*

ládja -e ž večje *plovilo za prevoz oseb ali blaga ali plovni objekt za tehnično službo*: domača, izginula ladja; javna ladja *katere ladjar je družbenopolitična skupnost ali njen organ*; jedrska ladja *morska ladja na jedrski pogon*; kartelna ladja *za vzdrževanje odnosov med vojskujočimi se stranmi*; morska ladja *ladja trgovske mornarice, katere dolžina je 10 m ali več, registrska prostornina pa 15 BRT ali več*; potniška, rečna, ribiška ladja; sanitetna ladja (mednar. pr.); službena ladja; šolska ladja *za praktični pouk pomorstva, navigacije*; tovorna, trgovska, tuja, vojna ladja; ladja *notranje plovbe*; ladja *v gradnji*; ime, izginitev, poveljnik ladje; osnovni, kontrolni, redni, izredni pregled ladje; državna pripadnost ladje; zakup ladje; zaseg ladje *začasni odvzem tuje trgovske ladje v vojni na morju*; vpis ladje *v vpisnik ladij*; izbris ladje *iz vpisnika ladij*; predčasna zapuščitev *poškodovane ladje*; prepušitev *nepoškodovane ladje sovražniku (kaz.)*; izginitev *z ladje*; pobeg člana *posadke z ladje*; izvršba *na ladjo*; klasifikacija ladij; vpisniki ladij; ladja *plove pod zaščito trgovske mornarice*

ladjár -ja m 1. *fizična ali pravna oseba, ki je kot posešnik ladje nosilec plovbnega podjema*: sklad *omejene odgovornosti ladjarja premoženjska*

vrednost, namenjena izključno za poravnavo terjatev, nastalih iz dogodka, zaradi katerega je ustanovljen 2. lašnik ladje

ladjárjev -a -o prid., v zvezi: *ladjarjev agent zaštopnik ladjarja ali posrednik pri pomorskih poslih*

ladjárski -a -o prid. *ki se nanaša na ladjarje*: ladjarska pogodba *pogodba o prevozu blaga z določeno ladjo, s sorazmernim delom ladje ali z določenim ládijskim prostorom*; ladjarska pogodba *na čas za določen čas*; ladjarska pogodba *na potovanje za eno ali več potovanj*; pomorsko ladjarsko podjetje

láhek -hka -o prid., v zvezah: **posebno lahek primer primer, pri katerem je štorilčeva krivda neznatna in posledice malo pomembne, da ni potrebe za kaznovanje (kaz.)*; lahka malomarnost *majhna malomarnost*; lahka telesna poškodba *manjša telesna poškodba láhki -a -o*: lahka industrija *industrija, ki proizvaja manjše stroje, instrumente, orodje, potrošne predmete*

lahkomíseln -a -o prid. *ki v ravnanju, odločitvah premalo misli na možne posledice*: lahkomiselni človek

lahkomíselnost -i ž *lašnost, značilnost lahkomiselnega človeka*: dejanje, storjeno *iz lahkomiselnosti*; izkoristiti *lahkomiselnost druge osebe pri oderuški pogodbi ipd.*

láični -a -o prid. *ki se nanaša na laike (1)*: laični element *v sodstvu sodelovanje občanov pri sojenju*

láik -a m 1. *v zvezi: sodnik laik sodnik brez pravniške izobrazbe 2. vernik, ki ni klerik (kan.), ant. klerik*

láiški -a -o prid. *ki se nanaša na laike (1)*: laiško sodstvo

laizácija -e ž 1. *odvzem verskega, cerkvenega značaja (kan.) 2. prenos iz cerkvene prištojnosti v posvetno*

lášt -i ž *pravno primarna pravica do štvari in vseh koristi, ki jih ta daje*: podjetje *v mešani lásti podjetje v mešani lástnini*; dati, izročiti *v lást*; preiti *v lást*; prepušitev štvari *v lást kupcev*; delnice *v lásti delniške družbe*

laštiti si -ím si nedov. šteti kaj za svoje: laštiti si pravico do česa

lástni -a -O prid., v zvezah: lašna delnica *delnica v lašti delniške družbe*; lašna menica *menica, pri kateri šta trasant in trasat išla oseba*; prevoz za lašne potrebe *prevoz, ki ga opravlja organizacija, podjetje za potrebe svoje dejavnosti*

laštnica -e ž ženska oblika od *laštnik*

laštnik -a m kdor ima *laštninsko pravico*: domnevni, etažni, hišni, nominalni, obvezni, skupni laštnik; užitvalni laštnik *podrejeni laštnik pri deljeni laštnini* (pr. zg.); vrhovni laštnik (pr. zg.); zemljiškknjižni laštnik; laštnik do polovice

laštnina -e ž 1. *pravno primarna pravica do stvari in vseh korišti, ki jih ta daje*: deljena laštnina v fevdalizmu *laštnina, deljena na neposredno (dominium directum), ki pripada nadrejenemu, npr. zemljiškemu gospodu, in na užitvalno (dominium utile), ki pripada podrejenemu, npr. vazalu, podložniku*; državljanska laštnina *fizičnih oseb, civilnih pravnih oseb, društev*; družbena, državna laštnina; etažna laštnina *na delu stavbe, npr. na stanovanju, poslovnem prostoru*; fiduciarna laštnina *pri kateri je laštnik obligacijsko zavezan, da vrne švar*; individualna laštnina *osebna laštnina*; kolektivna laštnina; neposredna laštnina (lat. *dominium directum*) *del deljene laštnine, ki pripada nadrejenemu* (pr. zg.); osebna laštnina *laštninska pravica posameznika na stvari*; privatna laštnina *gl. zasebna laštnina*; skupna laštnina *več oseb na nerazdeljeni stvari, kadar se dajo njihovi deli določiti, vendar niso vnaprej določeni, npr. premoženje, ki ga zakonca pridobita z delom v času trajanja zakonske zveze*; stanovanjska laštnina; užitvalna laštnina (lat. *dominium utile*) *del deljene laštnine, ki pripada podrejenemu* (pr. zg.); zasebna laštnina *laštninska pravica posameznika ali skupine na proizvodjalnih sredstvih, sin. privatna laštnina*; združna laštnina; laštnina na posameznem delu stavbe; laštnina na idealnem delu; laštnina na proizvodjalnih in drugih delovnih sredstvih; pridobiti laštnino 2. v zvezi: fevdalna laštnina *višja fevdalčeva in nižja podložnikova laštnina na išem zemljišču* (pr. zg.) 3. v zvezah: industrijska laštnina *pravni inštitut, s katerim se zavaruje pravica fizične ali pravne osebe, izvirajoča iz patenta, vzorca, modela, blagovne znamke, žiga, oznake izvora blaga in firme, kot tudi pravica do varstva zoper nelojalno konkurenco*; intelektualna laštnina *pravica, ki jo daje industrijska laštnina*

ali avtorska pravica

laštninjenje -a s *preobrazba družbene in združbene laštnine v druge oblike laštnine*

laštninska pravica -e -e ž *pravica posedovati, rabiti in uživati švar; z njo razpolagati in od tega vsakogar izključiti*: laštninska pravica na posameznem delu stavbe; imetnik laštninske pravice; pridržek laštninske pravice *določilo v prodajni pogodbi, da si prodajalec pridrži laštninsko pravico na premečnini do plačila kupnine*; pridobivanje, varstvo, prenehanje laštninske pravice; zakonske omejitve laštninske pravice; laštninska pravica *naštane, preneha, ugasne; kršiti, uveljavljati laštninsko pravico*; pridobiti, prenešti, odvzeti, omejiti laštninsko pravico; pridržati si laštninsko pravico; vknjižiti laštninsko pravico v zemljiško knjigo

laštninski -a -O prid. *ki se nanaša na laštnino*: laštninski delež *del celote, ki ob delitvi odpade na posameznega laštnika*; laštninski list *list B v zemljiški knjigi, na katerem so vpisani laštniki*; laštninski prenos, pridržek, spor; laštninska meja; laštninska pravica → *laštninska pravica*; laštninska tožba (lat. *rei vindicatio*) *tožba neposedujočega laštnika zoper posedujočega nelaštnika* (rim. pr.), sin. *reivindikacija*; laštninsko pravo; laštninska upravičenja; laštninsko-davčni katastrski operat

laštninskopravni -a -O prid. *ki se nanaša na laštninsko pravo*: laštninskopravna razmerja

laštniški -a -O prid., v zvezah: laštniška cerkev *cerkev, ki jo fevdalec ustanovi in vzdržuje, nastavlja duhovnike in prejema dohodke* (pr. zg.); laštniška hipoteka *hipoteka, pri kateri hipotekarna terjatev ugasne, hipoteka v zemljiški knjigi pa ni izbrisana*

laštnoročni -a -O prid. *ki ga kdo napiše sam, s svojo roko, sin. svojeročni*: laštnoročni podpis; laštnoročna oporoka **laštnoročno** prisl.: laštnoročno napisati, podpisati

laštnost -i ž *kar se pri kom, čem trajno kaže*: bištvna laštnost; dedna, podedljiva, podedovana, pridobljena, prirojena laštnost; dogovorjena, običajna laštnost štvari; predpisana, zagotovljena laštnost blaga; osebne laštnosti štorilca kaznivega dejanja; priznati laštnost zavarovanca

laténtni -a -O prid. *prikriti*: latentni sledovi *sledovi, ki se na zunaj ne opazijo, npr. pršni odtisi*; latentne rezerve *prikrite rezerve, npr. v bilanci*

lavdémij -a m *dajatev podložnika zemljiškemu*

gospodu ob prevzemu uživalne pravice (pr. zg.), sin. *primščina*

lážen -žna -o prid. *ki ni resničen, pravi*: podati lažen raport (kaz.); vpisati lažne podatke v javno liščino (kaz.); lažna liščina *npr. lažno zdravniško ali veterinarsko spričevalo*; lažna reklama; lažno poročilo; lažno priznanje; lažno izdajanje za uradno osebo (kaz.); overitev lažne vsebine *npr. v javni liščini, zapisniku* (kaz.) **lážni** -a -o: lažni zaštopnik (lat. falsus procurator) *dozdevni, neupravičeni zaštopnik*

leasing -a [lízing] m (angl. lease *najem*), v zvezah: leasing družba *družba za nakup takih naprav, ki jih daje nato v najem (zakup)*; leasing pogodba *rabokupna pogodba, pri kateri skrbi prodajalec razen za vzdrževanje v najem (zakup) dane stvari, npr. računalnika, letala, tudi za druge storitve, npr. za registracijo, zavarovanje, popravila*; leasing razmerje

ledína -e ž *neobdelano kmetijsko zemljišče*

legácija -e ž *poslaništvo*

legacíjski -a -o prid. *poslaniški*: legacijski svetnik, tajnik

legálen -lna -o prid. *ki je v skladu z zakonom¹*, sin. *zakonit*: legalen poštopek; legalna pot, vlada; legalno stanje **legálni** -a -o *zakonski¹*: legalna cesija, definicija; legalna dokazna teorija *dokazna teorija, po kateri je sodnik pri presoji dokazov vezan na dokazna pravila* (pošt.), sin. *formalna dokazna teorija*, sin. *zakonska dokazna teorija*; legalna tipologija hudodelcev *navedena v zakonodaji*; legalna dokazna pravila

legalitéta -e ž, v zvezi: načelo legalitete kazenskega pregona *načelo, po katerem je javni tožilec dolžen začeti kazenski pregon, če so podani dokazi, da je storjeno kaznivo dejanje, za katero se storilec preganja po uradni dolžnosti*

legalizácija -e ž **1.** *overitev*: legalizacija liščine, podpisa; legalizacija liščine v mednarodnem pravnem prometu **2.** *glagolnik od legalizirati* (2): legalizacija prekinitve nosečnosti

legalizacijski -a -o prid. *overitveni*: legalizacijska klavzula

legalizirátí -am dov. in nedov. **1.** *overiti*: legalizirati liščino, podpis **2.** *z zakonom dovoliti, kar prej ni bilo dovoljeno*: legalizirati prekinitve nosečnosti

legálnost -i ž *skladnost z zakonom*: načelo legalnosti vpisa v zemljiško knjigo

legát¹ -a m *volilo*

legát² -a m *odposlanec rimskega papeža* (kan., mednar. pr.)

legatár -ja m *voliloljemnik*

legénda -e ž *navodilo, pojasnilo za branje zemljevidov, risb, načrtov*

legisakcijski -a -o prid., v zvezi: legisakcijski poštopek *civilni pravdni poštopek v civilni dobi* (rim. pr.)

legislatíva -e ž *zakonodajna oblast*

legislatívni -a -o prid. *zakonodajni*

legislatúra -e ž **1.** *zakonodaja* **2.** *funkcijska doba zakonodajnega telesa*

legitimácija -e ž **1.** *izkaznica*: delegatska, inšpekcijska, poslanska, vojaška legitimacija; legitimacija uradne osebe **2.** v zvezi: legitimacija otroka *pozakonitev otroka, rojenega zunaj zakonske zveze* **3.** *lašnost osebe, da je lahko stranka v poštopku*: aktivna legitimacija *možnost uveljavljati določeno pravico*; pasivna legitimacija *možnost biti toženec*; procesna, tožbena legitimacija *upravičenost štranke, da sproži konkreten spor*; stvarna legitimacija *ki pove, kdo je subjekt materialnopravnega razmerja, o katerem teče spor* (pravd. post.)

legitimacijski -a -o prid. *s katerim kdo dokaže svojo ištovetnost*: legitimacijski papir *izkazni papir*; legitimacijski znak *izkazni znak*; legitimacijska liščina

legítímen -mna -o prid. *zakonit*: legitimna vlada **legítímni** -a -o *zakonski*: legitimni otrok

legitimíranje -a s *glagolnik od legitimirati* (1): pravica legitimiranja

legitimírati -am dov. in nedov. **1.** *zahtevati od koga, da dokaže, zlašti z osebno izkaznico, svojo ištovetnost*: legitimirati koga **2.** *pozakoniti*: legitimirati otroka **legitimírati se** *izkazati se z legitimacijo* **legitimíran** -a -o: biti legitimiran za kaj *biti upravičen do česa*

lék -a m, v zvezi: pravni lek *pravno sredstvo*

lekárna -e ž **1.** *zdravstvena ustanova, ki izdeluje, pripravlja in izdaja zdravila*: bolnišnična, javna lekarna; *radicirana lekarna **2.** *zbirka zdravil, potrebščin za prvo pomoč ali za preprosto zdravljenje*: ročna lekarna

lekárniški -a -o prid. *ki se nanaša na lekarno*: lekarniški strokovni delavec; lekarniški pravilnik; lekarniška enota bolnišničnega oddelka; lekarniška knjiga *uradni seznam zdravil, ki se smejo pripravljati in prodajati v lekarnah*, sin. *farmakopeja*; lekarniška *koncesija, služba, taksa

leninízem -zma m *Leninov nauk o družbi, državi in socialistični revoluciji*

léštvica -e ž *razvršitev posameznih enot kake skupine po štopnjah zaporedja*: davčna leštvica

seznam davčnih stopenj ali postavk; progresivna, regresivna, tarifna lestvica; lestvica katastrskega dohodka

léstvični -a -o prid., v zvezi: leštvina prištojbina prištojbina, stopnjevana po lestvici

lèt léta m **1.** glagolnik od *leteti*: ogrožanje varnosti letala med letom (kaz.) **2.** krajevno, časovno omejeno letenje: načrt leta; dovoljenje za let

leták -a m *lišť papirja z obveštilom, vabilom, reklamo, ki se deli v javnosti*: propagandni letak

letálec -lca m *kdor je usposobljen za ravnanje z letalom*

letališče -a s *kopni ali vodni prostor, urejen za vzletanje in pristajanje letal*: alternativno letališče na katerem mora letalo pristati ali lahko pristane, če iz kateregakoli razloga ne more pristati na namembnem letališču; civilno letališče javno, športno letališče ipd.; javno letališče ki je usposobljeno in odprto za javni prevoz v zračnem prometu; matično letališče na katerem je letalo redno stacionirano; namembno letališče na katerem letalo konča let po določenem načrtu leta; vodno letališče; vojaško letališče; letališče za helikopterje; uporaba, zapora letališča; register letališč

letališki -a -o prid. *ki se nanaša na letališče*: letališki center, promet; letališka cona, kontrola letenja, prištojbina; letališke storitve; letališko območje, podjetje, poslopje

letální¹ -a -o prid., v zvezi: letalno osebje osebje, ki upravlja letalo, npr. pilot

letální² -a -o prid. (lat. letalis) *smrtni, smrtonosni*: letalni izid bolezni; letalna doza štrupa

letálo -a s *motorno zračno vozilo, težje od zraka*: carinsko, civilno, jadralno, potniško, službeno, vojaško letalo; domače, tuje letalo; izginulo letalo; letalo v gradnji; izdelava, registracija letala; iskanje, reševanje letala; ugrabitev letala (kaz.); uporabnik letala; posadka, vodja, vodenje, zakup letala; odmet iz letala; državna pripadnost letala

letálski -a -o prid. *ki se nanaša na letalce, letala ali letalstvo*: letalski dodatek; letalski mejni prehod; letalski prekršek, promet; čarterski letalski promet; letalska nesreča dogodek, katerega posledica je npr. smrt ali huda telesna poškodba ene ali več oseb, uničenje letala; letalska nezgoda dogodek, katerega posledica je npr. okvara delov letala, lažja telesna poškodba oseb; letalska posadka; letalska pošiljka, pošta, služba, tarifa, znamka; letalska zveza; letalsko osebje, podjetje, prištanišče; letalsko pravo; Jugoslovanski letalski register javna

knjiga, v katero se vpisujejo podatki o identiteti letala, imetniku pravice razpolaganja oziroma o laštniku, zakupu letala ipd.

letálstvo -a s *dejavnost, ki je povezana z letenjem z letali*: civilno, vojaško, vojno letalstvo

letéči -a -e prid. **1.** *ki opravlja svoje delo tako, da se premika iz kraja v kraj*: letéča kontrola, služba **2.** v zvezah: ******leteči sodnik sodnik brez stalnega službenega mesta do l. 1918; letéči državni dolgovci kratkoročni državni dolgovci; letéča izvršba izvršba, pri kateri dovolilno sodišče izroči izvršilni spis (zahtevajočemu) upniku, da ga ta izroči prištojnemu, izvršilnemu sodišču, kadar ni znano, kje so zarubljive stvari

letênje -a s *glagolnik od leteti*: panoramsko letenje zaradi razgledovanja iz zraka; letenje z napravami za prošti let; knjižica letenja; kontrola letenja in vodenje letal; pravila letenja; red letenja

letéti -ím nedov. *premikati se po zraku*

létni -a -o prid. *ki se nanaša na leto*: letni davek, dohodek, osebni dohodek; letni dopust; letni obračun, obrok, pavšal, proračun; letni program; letna dajatev, renta, taksa, zakupnina; letno poročilo

léto -a s *čas 365 dni*: bilančno leto za katero se izdeluje bilanca; davčno, koledarsko leto; naborno leto v katerem se mora vojaški obveznik javiti zaradi ugotovitve sposobnosti za vojaško službo; obračunsko, poslovno, proračunsko leto; šolsko leto od 1. septembra do vključno 31. avgusta; zavarovalno leto; službena, vojna leta; beneficirati leta zaradi posebnih pogojev priznavati za pokojnino kot celo leto manj kot 12 mesecev

lèvji -a -e prid., v zvezi: levja družba (lat. societas leonina) družba, pri kateri je en družabnik deležen le izgube

ležální -a -o prid., v zvezi: ležalni rok rok za ocarinjenje carinarnici predanega blaga, ki je v carinskem skladišču ali na carinskem razkladališču

ležarina -e z *ležnina*

ležáti -ím nedov. *biti, obstajati na določeni površini*: prištojnost sodišča, na katerega območju leži nepremičnina

ležéči -a -e prid., v zvezah: poštno ležeča pošiljka pošiljka, ki se ne dostavi, ampak jo naslovnik osebno prevzame na naslovni pošti; *ležeča zapuščina zapuščina od dednega pripada do prisojila **ležeče** prisl.: poštno ležeče označba na poštno ležeči pošiljki

ležišče -a s, v zvezah: trdo ležišče **a** ****poostritev kazni na prostosti b**) *disciplinska kazen za obsojenca do l. 1945

ležnina -e ž *pristožbina za hranjenje blaga, pošiljke, ki je laštnik, naslovnik ne prevzame takoj: ladijska ležnina*

liberalizacija -e ž *odstranitev ovir, omejitev v postopkih, poslovanju: liberalizacija denarnega prometa s tujino; liberalizacija mednarodne trgovine; liberalizacija uvoza*

liberalizem -zma m *sištem, v katerem se zasebnemu subjektu dopušča svoboda dejavnosti, zlasti gospodarske, brez vmešavanja države: gospodarski liberalizem*

liberalni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na liberalizem: liberalni pravni red, režim; liberalna demokracija, država, ustava* **2.** v zvezi: liberalni kapitalizem *obdobje v razvoju kapitalističnih družbenoekonomskih odnosov od konca 18. stol. do druge polovice 19. stol.*

lice -a s *prednja stran lištine, kovanca: lice čeka, menice; podpis na licu menice*

licenca -e ž **1.** *pravica izkoriščati tuji patent, izum, vzorec, model, znamko, tehnično znanje in izkušnje: delna, fabričarska licenca; izključna licenca ki velja za ves predmet licence in za enega samega upravičenca; konstrukcijska licenca ki daje pravico do vseh konstrukcijskih novosti; obvezna licenca; pogodbeno licenca odkupljena licenca ipd.; prisilna licenca prisilni prenos licence za izkoriščanje izuma na drugega, če nosilec patenta zlorablja s patentom priznane pravice; uradna licenca; dajalec, imetnik, ponudnik, pridobitelj licence; odkup, predmet licence; izkoriščanje, trajanje licence; odškodnina za licenco; proizvodnja po licenci* **2.** *dovoljenje za kaj: izvozna, uvozna licenca*

licenčni -a -o prid. *ki se nanaša na licenco (1): licenčni upravičenec; licenčna pogodba pogodba med dajalcem in pridobiteljem licence o odplačnem odstopu pravice izkoriščati tuji patent, izum, vzorec, model, znamko, tehnično znanje in izkušnje; licenčna pravica; licenčno izkoriščanje, razmerje*

licitacija -e ž **1.** *natečaj za izvršitev določenih del po določenih pogojih: mednarodna licitacija; vabilo k licitaciji; sklenitev pogodbe po licitaciji* **2.** *dajanje ponudb na dražbi, sin. draženje, sin. licitiranje: uštna licitacija* **3.** *prisilna ali prostovoljna javna prodaja stvari tištemu, ki zanjo največ ponudi, sin. dražba: *ofertna licitacija s pismenimi ponudbami*

licitacijski -a -o prid. *ki se nanaša na licitacijo (3), sin. dražbeni: licitacijski postopek*

licitánt -a m *ponudnik na dražbi, sin. dražilec*

licitántka -e ž *ženska oblika od licitánt, sin. dražiteljica*

licitíranje -a s *dajanje ponudb na dražbi, sin. draženje, sin. licitacija (2)*

licitírati -am nedov. *dajati ponudbe na dražbi, sin. dražiti (2)*

liga -e ž *zveza: mednarodna liga; Liga narodov Društvo narodov*

lik -a m, v zvezi: *pravni lik pravni inštitut, pravna ustanova*

líkof -a m *pogošitev ob sklepu pogodbe ali ob koncu večjega dela (pr. zg.)*

likvidácija -e ž **1.** *ugotovitev, obračun in poravnava česa: likvidacija dolga, odškodnine, računa, salda, zahtevka; likvidacija pokojninskih prejemkov; likvidacija skupne havarije; izvešti, opraviti likvidacijo* **2.** *prenehanje obstoja, odprava gospodarske organizacije: izvenstečajna likvidacija; likvidacija banke, finančne organizacije; likvidacija družbe; prisilna likvidacija podjetja stečaj; redna likvidacija podjetja podjetja, ki ne izpolnjuje več z zakonom predpisanih pogojev za opravljanje svoje dejavnosti; likvidacija trgovske družbe; izvešti, opraviti likvidacijo*

likvidacijski -a -o prid. *ki se nanaša na likvidacijo: likvidacijski delež, izkupiček, načrt; likvidacijski narok narok za preizkus terjatev (šteč. post.); likvidacijski oddelek likvidatura; likvidacijski postopek, presežek; likvidacijski senat, sklad, upnik, upravitelj; likvidacijska bilanca, poravnava, terjatev; likvidacijska tožba tožba upnika za ugotovitev prerekane terjatve (šteč. post.); likvidacijsko sodišče*

likvidátor -ja m **1.** *delavec v likvidaturi* **2.** *kdor opravlja postopek redne likvidacije*

likvidatúra -e ž *likvidacijski oddelek, npr. v podjetju, ki presoja pravilnost knjigovodskih listin: vodja likvidature*

likviden -dna -o prid. **1.** *plačilno sposoben: likvidna družbena pravna oseba* **2.** *ki se da spremeniti v denarna sredstva, sin. unovčljiv: likviden izplačilni dokument; likvidna terjatev; likvidna sredstva*

likvidírani -a -o prid., v zvezi: *likvidirani račun račun, katerega izplačilo je odrejeno*

likvidíranje -a s *ugotovitev, obračun in poravnava česa: likvidiranje obveznosti*

likvidnošt -i ž **1.** *plačilna sposobnost: dnevna, tekoča, minimalna likvidnošt banke; likvidnošt*

družbene pravne osebe **2. laštnost, značilnost likvidnega (2)**, sin. *unovčljivost*: likvidnost terjatve

likvidnošni -a -o prid., v zvezi: likvidnošna rezerva banke *finančna sredstva denarnega zavoda za zagotovitev likvidnosti*

limit -a m *določena najvišja ali najnižja meja*: limit cene, kredita, provizije

limitativen -vna -o prid. *omejujoč*: limitativno naštevanje kršitev zakona ali postopka; *limitativno naštevanje ničnoštnih razlogov (pošt.)

limitiranje -a s *omejitev, omejevanje*: limitiranje zavarovanja

limitirati -am dov. in nedov. *omejiti*: limitirati cene, provizijo **limitiran** -a -o: limitiran znesek; limitirana davščinska stopnja, poravnalna kvota; zakonsko limitirana cena **limitirani** -a -o: limitirana akcesornost udeležbe *akcesornost, pri kateri udeleženelec odgovarja tudi, če glavni storilec ni kazensko odgovoren* (kaz.), sin. *omejena akcesornost udeležbe*

linčanje -a s (angl. lynch, prvotno Lynch's law) *protipravna obsodba in surova izvršitev kazni nad domnevnim ali resničnim storilcem kaznivega dejanja, kar opravi samovoljno sestavljena skupina ljudi*: linčanje obdolženca

linčati -am dov. in nedov. *izvršiti linčanje*

linija -e ž (lat. linea črta) **1. črta (2)**: moška, ženska linija; prema linija *ravna črta*; štranska linija **2. meja**: carinska, trošarinska linija **3. redna prometna povezava med določenimi kraji**, sin. *proga (1)*: avtobusna, cestna, ladijska, letalska linija **4.** v zvezi: papilarna linija črte, *zlasti na vršičkih prstov*

linijski -a -o prid. *ki se nanaša na linijo (3)*: linijski promet *promet na določenih relacijah, po vnaprej določenem in objavljenem voznem redu in tarifi*; linijski prevoz; linijska ladja; linijska plovba *plovba po stalni plovni poti in stalnem plovbnem redu*

lira -e ž *denarna enota v nekaterih državah*: italijanska, turška lira

lisíce lisic ž, mn. *priprava za vklepanje aretirancev, zapornikov*: nataktniti, sneti komu lisice

lišť -a m **1. liščina (1)**: bolniški lišč; depotni lišč *potrdilo o pologu*; *domovinski lišč *potrdilo o domovinski pravici do l. 1945*, sin. **domovnica*; garancijski lišč **a) liščina** o jamčevanju za *kakovost izdelka ali storitve b) liščina* o jamčevanju za *brezhibno delovanje stvari, ki sodi v tehnično blago*; mešetarski lišč *izpisek iz mešetarskega dnevnika*; mrliški lišč *potrdilo o smrti*;

obračunski lišč (knjig.); *obrotni lišč *dovoljenje za opravljanje obrtne dejavnosti*; orožni lišč *liščina, s katero se dovoljuje posesti in nošenje orožja*; poročni lišč *izpisek iz poročne matične knjige*; potni lišč → *potni lišč*; živinski potni lišč → *potni lišč*; rojstni lišč *izpisek iz rojstne matične knjige*; skladiščni lišč *skladiščnica*; tovorni lišč *liščina o vsebini prevozne pogodbe*, sin. *vozni lišč*; trofejni lišč *liščina, ki jo za zakonsko določeno vršto uplenjene divjadi izda lovska organizacija, ki upravlja lovišče*; *ubožni lišč *potrdilo o premoženjskem stanju* (pošt.); vozni lišč gl. *tovorni lišč*; zastavni lišč *liščina, s katero se daje zastavna pravica* **2. del vpisne knjige**: popisni lišč *zemljiške knjige posestni lišč ali lišč A, laštninski lišč ali lišč B in bremenski lišč ali lišč C*; bremenski, laštninski, vpisni lišč *vložka v letalskem registru* **3. časopis**: Uradni lišč RS

lišťa -e ž **1. seznam, narejen za osebe, stvari, ki po določenih značilnostih sodijo skupaj**: izplačilna lišťa o osebnih dohodkih; kurzna lišťa *tečajna lišťa*; prednostna lišťa *npr. pri dodeljevanju stanovanj*; tečajna lišťa *ki kaže ceno valut in vrednostnih papirjev*; volilna lišťa; lišťa kandidatov za delegate, poslance **2.** v zvezi: civilna lišťa *monarhovi prejemki iz državnega proračuna*

lišťek -tka m, v zvezah: glasovalni lišťek *glasovnica*; vozni lišťek *vozovnica*; lišťek nevarnosti *opozorilo na tovoruku, v katerem se prevažna nevarna snov*

lišťina -e ž **1. v posebni obliki sestavljen in potrjen zapis o dogodku pravne narave**: liščina o ratifikaciji gl. *ratifikacijska liščina*; abstraktna liščina *menica ipd.*; dokazna liščina *ki izpričuje zgolj dogodek, npr. izpisek iz matične knjige*; domača liščina; falzificirana liščina *ki je ponarejena, predrugačena*; izbrisna liščina *ki vsebuje privolitev knjižnega upravičenca v izbris njegove pravice v zemljiški knjigi* (zemlj. knj.), prim. *izbrisna izjava*, prim. *izbrisno dovoljenje*; izginula, izvirna liščina; izvršilna liščina *izvršilni naslov (a)*; jamštvena liščina; javna liščina *ki jo v predpisani obliki izda državni organ ali z zakonom pooblašćena organizacija*; konstitutivna liščina *s katero se pravno razmerje ušťanovi, spremeni, prenese ali odpravi*; knjigovodska liščina *ki je podlaga za knjiženje*; kriva liščina *ki je lažna, ponarejena, predrugačena*; ladijska, prevozna liščina; lažna, neresnićna, ponarejena, prišťna liščina; legitimacijska liščina; patentna liščina *s podatki o vpisu v patentni register*; porošťvena,

poslovna liština; potna liština → *potna liština*; prava liština *ki izvira od izdajatelja*; drugačena liština *ki prikazuje kaj drugače, kakor je v resnici*; prištopna liština; ratifikacijska liština *ki potrjuje podpis mednarodne pogodbe*, sin. *liščina o ratifikaciji*; sumljiva liština; tranzitna liština *za tranzit blaga*; tuja liština; verodostojna liština *javna liština, faktura, menica, ček ipd.* (pošt.); zasebna, zemljiškoknjižna liština; liština letala; dokazna moč javne lištine *moč lištine, da dokazuje resničnost tislega, kar se v njej potrjuje ali določa* (pravd. pošt.); izdajatelj lištine; izvornik, prepis, odpravek lištine; sestava, overitev, razveljavitev lištine; zbirka lištin *npr. zemljiške knjige, vpisnika ladij, letalskega registra*; dokaz z lištino; izdati, napraviti, obnoviti, overiti lištino; ponarediti lištino *narediti krivo lištino ali drugačiti pravo lištino*; predložiti, predruščiti, prikriti, razveljaviti, uničiti, uporabiti lištino; oporekati, priznati prištopnost lištine; sklicevati se na lištino **2. a)** *vsak predmet, na katerem je človekova misel izražena s pisavo* (pravd. pošt.) **b)** *vsak predmet, ki je primeren ali namenjen za dokaz kakega dejstva, ki ima vrednost za pravna razmerja* (kaz.) **3.** v zvezi: Ustanovna liština OZN *temeljna določila o ciljih, načelih, ustroju in delovanju OZN*

lištinski -a -o prid., v zvezi: lištinski dokaz *dokaz z lištino*

lištnica -e ž *delovno področje ministra*, sin. *portfelj (1)*: minister brez lištnice *član vlade, ki ni odgovoren za nobeno področje državne uprave*, sin. *minister brez portfelja*

literálni -a -o prid. *ki se nanaša na vpis v posebne gospodarske knjige*: literalni kontrakt (rim. pr.)

litiskontestácija -e ž *utrditev, formulacija pravnega spora* (rim. pr.)

litispendénca -e ž *dejstvo, da pravda teče*, sin. *visečnost pravde*: ugovor litispendence

ljudjé ljudjé m, mn., v zvezi: dobri ljudje **a)** *sodni prisedniki* (pr. zg.) **b)** *razsodniki* (pr. zg.)

ljúdski -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na ljudstvo*: splošni ljudski odpor *temeljno načelo ljudske obrambe ob napadu na državo in v vojni*; ljudska obramba; ljudska šola *osnovna šola*; ljudska vštaja (fr. *levée en masse*) *spontani oboroženi odpor ljudstva zoper sovražnika* (mednar. pr.); ljudsko posojilo *najem velike vsote denarja, ki je navadno posameznik ne zmore* **2.** *ki se nanaša na oblast, našalo med NOB in ljudsko revolucijo*: ljudski odbor *organ držav-*

ne oblasti za določeno območje; med NOB in prva leta po 1945 *ljudski odbornik*; ljudski poslanec *član skupščine* do l. 1963; ljudska demokratična *demokracija*, v kateri *ima oblast delavski razred*; ljudska republika; ljudska skupščina; ljudsko sodišče; splošno ljudsko premoženje *celota premoženjskih pravic, s katerim upravlja država* do l. 1953 **3.** v zvezah: ljudski komisar *naziv za ministra* v ZSSR do l. 1946; ljudski komisariat *naziv za ministrstvo* v ZSSR do l. 1946

ljúdsstvo -a s *skupnost občanov določene države*: sodba se izreče in razglasi v imenu ljudstva

***lóčenec** -nca m *ločeni moški ob ohranjeni zakonski zvezi*

ločeni -a -o prid., v zvezah: **ločeni zakonec zakonec, ki preneha biti v zakonski skupnosti, oštane pa v zakonski zvezi*; ločena obravnava *obravnavava vsakega posameznega zahtevka iz iste tožbe posebej*; ločeno gospodinjstvo *skupnost oseb, ki živijo skupaj, a se ne hranijo skupaj*; ločeno mnenje (lat. *votum separatum*) *drugačno mnenje, npr. enega ali več članov sodnega senata, ki se priloži zapisniku o posvetovanju in glasovanju, če ni vpisano v zapisnik* (pravd. pošt.), sin. *posebno mnenje* **lóčeno** prisl.: ločeno obravnavati po točkah obtožbe; prostoštone kazni se preštajajo ločeno po spolu, vršiti in trajanju kazni

lóčenka¹ -e ž *paket, ki se sprejema, prenaša in vroča s povečano pozornostjo*

***lóčenka**² -e ž *ločena ženska ob ohranjeni zakonski zvezi*

ločina -e ž *manjša skupnost, zlasti verska, ki se je odcepila od kake že utrjene skupnosti, cerkve*, sin. *sekta*: verska ločina

ločítev -tve ž **1.** *dejstvo, da kaj obstaja, deluje kot samošojna, s čim drugim nepovezana celota*: ločitev cerkve od države, sodstva od uprave, šole od cerkve **2.** *izvzetje česa iz kake celote*: ločitev izreka sodbe od obrazložitve; ločitev plodov od matične stvari; ločitev zahtevkov *iz iste tožbe zaradi ločenega obravnavanja* (pravd. pošt.); ločitev *zapuščine od dedičevega premoženja* (lat. *separatio bonorum*) **3.** **prenehanje skupnega življenja zakoncev ob ohranjeni zakonski zvezi*: sodna ločitev od mize in postelje; sporazumna ločitev zakona

***ločiti se** *ločim se dov. in nedov. prenehati biti v zakonski skupnosti, oštati pa v zakonski zvezi* **lóčeni** -a -o: **ločeni zakonec*

ločitveni -a -o prid. **1.** **ki se nanaša na ločitev zakona*: **ločitveni poštopek, razlog* **2.** v zve-

- zah: ločitveni upnik *upnik*, ki ima pravico do posebnega poplačila terjatve iz dolžnikovega premoženja (šteč. poš.); ločitvena pravica pravica upnika do posebnega poplačila terjatve iz dolžnikovega premoženja (šteč. poš.)
- logár** -ja m kvalificirani delavec v gozdarstvu
- logárski** -a -o prid. ki se nanaša na logarje: logarska služba
- lógični** -a -o prid. ki se nanaša na logiko: logična interpretacija pogodbe, zakona; logična operacija *sklepanje*
- lógika** -e ž *logično mišljenje, sklepanje*
- lojálén** -lna -o prid. ki izpolnjuje državljske obveznosti, dolžnosti: lojalen državljan ant. nelojalen državljan **lojálni** -a -o: lojalna konkurenca konkurenca, ki je v skladu z dobrimi poslovnimi običaji in ki ne povzroča škode drugemu trgovcu, drugi pravni osebi in potrošniku
- lojalnošt** -i z zveštoba, poštenost: lojalnost in veštost pri poslovanju
- lokácija** -e ž *prostor, določen za gradbeni objekt*
- lokacijski** -a -o prid. ki se nanaša na lokacijo: lokacijski poštopek; lokacijski pogoji; lokacijska dokumentacija, odločba; lokacijsko dovoljenje
- lokál** -a m *poslovni prostor*: javni lokal ki je namenjen uporabi vseh ljudi
- lokalizácija** -e ž *omejitev po krajih*: *lokalizacija notarjev
- lokální** -a -o prid. *krajevni*: lokalna cesta *cešta*, namenjena *zlašti prometu* v občini; lokalna samouprava *samouprava* v občini in drugih lokalnih skupnostih; lokalna uprava
- lókavt** -a m (angl. lockout) *izprje delavcev kot sredstvo boja kapitalističnih delodajalcev proti delavcem*
- lombárd** -a m **1.** *zašlavitev vrednošnih papirjev, dragocenošti ali blaga za kratkoročno bančno posojilo* **2.** *posojilo proti zašlavi vrednošnih papirjev, dragocenošti ali blaga*: blagovni lombard
- lombardírati** -am dov. *zašlaviti vrednošne papirje, dragocenošti ali blago za kratkoročno bančno posojilo*: lombardirati vrednošne papirje
- lombárdni** -a -o prid. ki se nanaša na lombard: lombardni kredit gl. *lombardno posojilo*; lombardni posel; lombardna terjatve; lombardno posojilo *posojilo, zavarovano z zašlavitvijo vrednošnih papirjev, dragocenošti ali blaga*, sin. *posojilo na vrednošne papirje*, sin. *lombardni kredit*
- lóro** neskl. prid. (it. loro njihov), v zvezah: loro akreditiv akreditiv, ki ga tuja banka odpre preko domače banke po nalogu tujega uvoznika v koristi domačega izvoznika; loro garancija
- loterija** -e ž **1.** *organizirana igra na srečo, pri kateri o dobitku odloča izžrebanje srečke*: blagovna loterija z dobitki v blagu; denarna loterija z dobitki samo v denarju; razredna loterija z več zaporednimi žrebanji **2.** *gospodarska organizacija, ki organizira igre na srečo*: Loterija Slovenije
- loteríjski** -a -o prid. ki se nanaša na loterijo: loterijski državni dolg; loterijska obveznica obveznica, pri kateri je poleg nizkih obresti mogoč tudi dobitok; Loterijski zavod Slovenije; loterijsko posojilo *posojilo*, pri katerem so nekatere številke obveznic izžrebane za dobitke
- lotíti se** lótim se dov. *začeti opravljati*: lotiti se tujega posla
- lóto** -a m *organizirana igra na srečo, pri kateri se stavi na številke iz določene skupine števil*: številčni loto
- lòv** lòva m *iskanje, zasledovanje divjadi z namenom, da se uštréli, ujame*: divji lov brez predpisanega dovoljenja, sin. *neupravičeni lov*; neupravičeni lov gl. *divji lov*; nezakoniti lov (kaz.); dovoljenje za lov; prepoved lova *trajna, začasna*; izvrševati, omejiti, prepovedati lov
- lòvec** -vca m *kdor se ukvarja z lovom*: divji lovec *kdor lovi brez predpisanega dovoljenja*
- lovílni** -a -o prid., v zvezi: *lovilno vprašanje vprašanje, ki izhaja iz neresnične predpostavke, kot da je resnična* (pošt.), sin. *kapciozno vprašanje*
- lovíšče** -a m *predel za gojitev, varšvo in lov divjadi*: gojitveno lovišče *lovišče za gojitev divjadi*; *lašno lovišče; ustanovitev, upravljanje, odvzem lovišča; boniteta, kapaciteta, kataster lovišč; dodeliti, odvzeti, upravljati, ustanoviti, vzdrževati lovišče
- lovíti** -im nedov. *iskati, zasledovati lovne živali z namenom, da se uštrélijo, ujamejo*: loviti divjad, ribe
- lòvni** -a -o prid. ki se nanaša na lov: lovni prirašt *prirašt divjadi*; lovna divjad *večje živali, ki se lovijo zaradi koristi*; lovna doba, naprava; lovna riba; lovne živali; lovno sredstvo
- lovopúšt** -a m *varšvena doba, ko je lov prepovedan*: delni, popolni lovopušt
- lòvski** -a -o prid. ki se nanaša na lovce ali lov: lovski čuvaj, inšpektor, izpit; lovski regal (pr. zg.); lovski rezervat *območje, v katerem je lov pridržan*; lovski revir, turizem, upravičenec; lovska družina *proštolovna organizacija za gojitev, varšvo in lov divjadi*; lovska inšpekcija, izkaznica, organizacija; lovska pravica

pravica gojiti in loviti divjad; lovska škoda škoda, ki nastane pri lovu; lovsko dovoljenje; lovsko gospodarstvo, pravo; lovsko orožje

lôvskogojítveni -a -o prid., v zvezi: lovskogojitveno območje *območje, ki se oblikuje za več lovišč zaradi skladnejšega razvoja gospodarjenja z divjadjo*

lôvskogospodárski -a -o prid. *ki se nanaša na lovsko gospodarstvo*: lovskogospodarski načrt

lôvskoprávni -a -o prid. *ki se nanaša na lovsko pravo*: lovskopravni predpisi

lôvstvo -a s *gojitev*; *varstvo in lov divjadi*: gospodarsko, športno, turistično lovstvo; za lovstvo prištójni občinski upravni organ

lôvščina -e ž *podložnikova dajatev teritorialnemu zemljiškemu gospodarstvu* (pr. zg.)

lúcida intervála lat. *obdobja v duševni motnji, ko je bolnik popolnoma razsoden, se popolnoma zaveda, sin. jasni trenutki*

lúč -í ž *vir umetne svetlobe*: luči v prometu *npr. bleščeče, utripajoče, zavorne, zasenčene luči, luči za meglo*

lúka -e ž *kraj, prostor ob morski obali, urejen za prištajanje zlašti tovornih ladij*: namenska luka *ki se uporablja npr. v športne, turistične namene, ne pa za javni promet*; razkladalna luka; svobodna luka *ki je izločena iz carin-*

skega območja laštne države; vojaška luka; luka javnega prometa *ki je odprta za domači in mednarodni promet*; luka vpisa *na območju katere je sedež organa, ki vodi vpisnik, v kateri je ladja vpisana*

lukratívni -a -o prid. *neodplačni*: lukrativni pravni posel; lukrativna pridobitev

luksúrija -e ž (lat. *luxuria*) *zaveštna malomarnost*

lúksuzni -a -o prid., v zvezi: luksuzni stroški *stroški zaradi olepšanja štvari ipd.*

lustrácija -e ž *pregled in primerjava zemljiškooknjižnega predloga in zemljiške knjige*: lustracija zemljiške knjige

lustríranje -a s *pregled in primerjanje zemljiškooknjižnega predloga in zemljiške knjige*

lústrum -a m *zaznamek vodje zemljiške knjige na zemljiškooknjižnem predlogu o zemljiškooknjižnem stanju*

lúški -a -o prid. *ki se nanaša na luko*: luški red; luška izpostava *manjša enota zunaj luke z določenimi prištójnošmi*; luška kapitanija *upravni organ luke*; luška pilotaža *širokovni nasveti, ki jih daje pilot poveljniku ladje glede varnega vodenja ladje v luki*; luške prištójbine *npr. prištójbine za privez, uporabo obale, ležnina*; luške šoritve, uzance; luško transportno delo

M

- máčeha** -e ž očetova druga žena v razmerju do njegovih otrok iz prejšnjega zakona
- mádež** -a m umazano mešlo, umazanija na čem: krvni madež
- magazín** -a m skladišče
- magíster** -tra m **1.** akademski naslov, za stopnjo nižji od doktorata (okrajš. mag.) **2.** nosilec tega naslova **3.** diplomirani farmacevt (okrajš. mgr.)
- magištêrij** -a m **1.** magištarski naslov **2.** delo, izpit za dosego tega naslova
- magištira** -e ž ženska oblika od magištêr (3)
- magištáralni** -a -o prid., v zvezah: magištáralna cesta mednarodna in javna cesta, ki veže glavna mesta ali pomembnejša gospodarska območja; magištáralno zdravilo ki se izdelava v lekarni
- magištárat** -a m **1.** v starorimski republiki voljeni nosilci oblasti (rim. pr.) **2.** avtonomni organ oblasti v večjih krajih v dobi po recepciji (pr. zg.) **3.** v zvezi: meštini magištárat v 19. in 20. stol. **a)** upravni organ oblasti statutarnih enot **b)** poslopje tega organa
- magištáratni** -a -o prid. ki se nanaša na magištárat (3): *magištáratni ravnatelj, uslužbenec; *magištáratna služba
- magištárica** -e ž ženska oblika od magištêr (1, 2)
- magištárski** -a -o prid. ki se nanaša na magištêr: magištárski naslov; magištárska diploma, naloga
- Magna charta (libertatum)** [mágná hártá (libertátum)] temeljni zakon svoboščin v Angliji l. 1215
- magnát** -a m višji plemič, npr. na Ogrskem, Poljskem (pr. zg.): zbornica magnatov na Ogrskem (pr. zg.)
- magnetofón** -a m priprava za zapisovanje in predvajanje govora, zvoka: zaslisanje na magnetofon (post.)
- magnetofónski** -a -o prid. ki se nanaša na magnetofon: magnetofonski posnetek izpovedbe, priznanja; magnetofonski zapisnik
- magnificénca** -e ž naslov za rektorja univerze
- májêr** -ja m **1.** nižji gospodarski organ zemljiškega gosposstva (pr. zg.) **2.** zakupnik na dominikalnem svetu zemljiškega gosposstva (pr. zg.)
- májêrski** -a -o prid. ki se nanaša na májêrje (2): májêrsko razmerje deputatno razmerje (pr. zg.)
- májêhen** -hna -o prid. ki je manj pomemben: májêhna goljufija, tatvina, zatajitev; májêhna malomarnost
- májniški** -a -o prid., v zvezi: Májniška deklaracija zahteva poslancev Jugoslovanskega kluba v avstrijskem državnem zboru 30. 5. 1917, da se zedinijo južni Slovani habsburške monarhije v posebno državnopravno telo
- májarát** -a m **1.** pravica najstarejšega moškega potomca do dednega posestva (pr. zg.) **2.** tako dedno posestvo (pr. zg.)
- májarátni** -a -o prid. ki se nanaša na májarat: májaratna pravica (pr. zg.); májaratno posesstvo (pr. zg.)
- májordóm** -a m, v merovinški dobi predstojnik dvorne uprave (pr. zg.)
- májoritéta** -e ž večina
- májoritétni** -a -o prid. večinski: májoritétni sistem volitev
- májorizácija** -e ž glagolnik od májorizirati
- májorizírati** -am dov. in nedov. dobiti večino, preglasovati
- mákiavelizem** -zma [mákjavelízem] m načelo, ki ga je poštil Niccolo Machiavelli, po katerem so v državni politiki dopuštna vsa sredstva ne glede na moralna merila
- máksíma** -e ž, v zvezi: inštrukcijska máksíma preiskovalno načelo (b) (kaz.)
- máksimální** -a -o prid. **1.** največji, najvišji, ki je še dopušten, mogoč: máksimální cenik, delovni čas, delež, znesek; máksimálna cena, tarifa **2.** v zvezi: máksimálna hipoteka hipoteka, ki je vknjižena z najvišjim zneskom, ki utegne nastati iz dovoljenega kredita, prevzetega posloводства, jamčenja, odškodninske odgovornosti **máksimálno** prisl.: máksimálno dovoljen odstotek
- máksimíránje** -a s glagolnik od máksimirati: máksimíránje cen
- máksimírati** -am dov. in nedov. določiti najvišjo dopuštno višino česa: máksimírati cene, na-

jemnine, obresti

máksimum -a m **1.** *najvišja količina, mera:* agrarni maksimum gl. *zemljiški maksimum*; blagajniški maksimum *najvišji znesek, ki se sme hraniti v blagajni*; stanovanjski maksimum; zemljiški maksimum *največja površina zemljiške posesti, ki jo sme kdo imeti*, sin. *agrarni maksimum*; maksimum poslovnih stavb in prostorov **2.** v zvezah: posebni, splošni zakonski maksimum kazni *najvišja mera kazni, ki je predpisana v zakonu*

makulatúrni -a -o prid., v zvezah: makulturni bankovec, kovani denar *bankovec, kovani denar, izdelan z določeno napako, ki pride pomotoma v obtok*

malae fidei [mále fidei] lat., v zvezi: posestnik malae fidei *nedobroverni, nepošteni posestnik*

mála fide prid. *nedobroverno, nepošteno:* posedovati mala fide

malefični -a -o prid., v zvezi: malefični red *zakon kazenskega prava in poštopka za Ljubljano iz l. 1514* (pr. zg.)

máli -a -o prid., v zvezah: **mali vodni užitki *pravica zajemanja vode, napajanja, kopanja, pranja ipd.*; *mala antanta *po prvi svetovni vojni sklenjena zveza med Čehoslovaško, Jugoslavijo in Romunijo*; mala tlaka *pletev in žetev* (pr. zg.); male avtorske pravice *pravice do javnega izvajanja neodrskih književnih in glasbenih del*

malolétni -a -o prid. *mladoletni*

malomáren -rna -o prid. *ki se opravlja brez prave volje, pazljivosti, zanimanja:* malomarno nadzorstvo; malomarno opravljanje delovne dolžnosti; malomarna povzročitev nevarnosti **malomárni** -a -o *ki zanemarja dolžno skrbnost:* malomarni storilec **malomárno** prisl.: malomarno ravnati, zakriviti

malomárnošt -i ž **1.** *štopnja krivde, ki obstaja v zanemarjanju dolžne skrbnosti:* majhna malomarnošt (lat. culpa levis); zelo majhna malomarnošt (lat. culpa levissima); velika malomarnošt (lat. culpa lata) **2.** *zanemarjanje dolžne skrbnosti:* nezaveštna malomarnošt (lat. negligentia) *pri kateri se storilec ne zaveda, da lahko naštane prepovedana ali škodljiva posledica, čeprav bi se po okoliščinah ali po svojih osebnih lašnostih tega moral in mogel zavedati;* poklicna malomarnošt; zaveštna malomarnošt (lat. luxuria) *pri kateri se storilec zaveda, da lahko naštane prepovedana ali škodljiva posledica, vendar lahkomišlno misli, da jo lahko prepreči ali da ne bo na-*

stala; malomarnošt v izbiri osebe; kaznivo škodno dejanje, storjeno iz malomarnosti; iz malomarnosti povzročiti smrt

malomárnoštni -a -o prid., v zvezi: *malomarnoštni bankrot *povzročitev plačilne nesposobnosti z lahkomišelnim gospodarjenjem* (kaz.), sin. *preprošti bankrot

máloobméjni -a -o prid., v zvezi: maloobmejni promet *promet čez mejo z olajšavami za prebivalce obmejnega pasu*

maloprodája -e ž *nadrobna prodaja*

maloprodájni -a -o prid., v zvezi: maloprodajna cena *cena na drobno*

malótni -a -o prid., v zvezi: malotni poštopek *poenostavljen pravdni poštopek v sporih majhne vrednosti*, sin. *bagatelni poštopek*

mamílo -a m *opojna droga*, sin. *narkotik:* izdelovanje, predelovanje, prodaja, uvoz, zloraba mamil; mednarodni sporazumi o mamilih; neupravičena proizvodnja in promet z mamili (kaz.); uživati, prodajati mamila

mancipácija -e ž *slovesen način pridobitve lastninske pravice na gospodarsko pomembni stvari*, npr. *na zemljišču* (rim. pr.)

mandánt -a m *kdor da komu mandat* (1), sin. *naročitelj*

mandát -a m **1.** *dogovorjeno odplačno ali neodplačno opravljanje posla za drugega*, sin. *naročilo* (1); mandat s pooblastilom *pooblastilna pogodba*; odpoved, preklic, prenehanje mandata **2.** *sodna odločba o plačilu denarne terjatve, izdana le na podlagi podatkov mandatne tožbe* (pravd. poš.), sin. *plačilni nalog* **3.** *pooblastilo za opravljanje določene funkcije v kakem organu:* delegatski, poslanski mandat; **deželnozborski mandat do l. 1918; **državnozborski mandat do l. 1918; imperativni mandat *pri katerem je izvoljeni občan vezan na navodila svojih volivcev*; reprezentativni mandat *pri katerem izvoljeni občan ni vezan na navodila svojih volivcev*; mandat za sestavo vlade; iztek, podaljšanje, izguba, verifikacija mandata; mandat traja, se podaljša, poteče, preneha; odreči se mandatu; odložiti mandat; odkloniti, sprejeti, vrniti mandat za sestavo vlade **4.** *mednarodnopravni režim za bivša ozemlja Nemčije in Turčije, ki so bila po prvi svetovni vojni poslavljenja pod posebno upravo nekaterih držav pod nadzorštvom Društva narodov* (mednar. pr.) **5.** *ozemlja pod tako upravo* (mednar. pr.)

mandatár -ja m **1.** *kdor sprejme mandat* (1), sin.

prevzemnik naročila: skupni mandatar interesentov **2.** *kdor je pooblaščen za opravljanje določene funkcije*: mandatar skupščine; mandatar za sestavo vlade

mandatárka -e ž, v zvezi: država mandatarica država, ki prevzame poverjeno ji upravljanje določenega ozemlja (mednar. pr.)

mandáttní -a -o prid., v zvezah: mandatni plačilni nalog sodni nalog tožencu, naj s plačilom izpolni tožbeni zahtevek brez predhodnega zaslišanja; mandatni poštopok pravdni poštopok, v katerem se izda odločba, ne da bi se preiskovala utemeljenost zahtevka in zasliševal toženec, npr. splošni, čekovni, menični mandatni poštopok; mandatna doba doba, za katero so izvoljeni npr. predsednik republike, člani državnega sveta, državnega zbora; mandatna pogodba pogodba o naročilu, s katero se prevzemnik naročila zavezuje naročitelju, da bo zanj opravil določene posle; mandatna tožba tožba za izdajo mandatnega plačilnega naloga; mandatno kaznovanje v postopku za prekršek izterjanje ali izrek denarne kazni takoj na mešu; mandatno ozemlje ozemlje, prepuščeno določeni državi v upravljanje (mednar. pr.); mandatno razmerje razmerje med mandantom in mandatarjem

mandáttno-imunitétní -a -o prid. ki se nanaša na mandate in imuniteto: mandatno-imunitetni odbor skupščine; mandatno-imunitetna komisija skupščine

manifest -a m **1.** javna, navadno slovesna izjava: vladarjev manifest; volilni manifest politične stranke **2.** v zvezi: komunistični manifest program komunistov, ki sta ga sestavila Marx in Engels, objavljen l. 1848 **3.** liština (1): blagovni manifest izkaz blaga, ki ga prevaža ladja ali letalo v mednarodnem prevozu; ladijski, letalski carinski manifest liština o celotnem tovoru ladje, letala (mednar. pr.)

manifestácija -e ž javno množično izražanje mišljenja, hotenja: javna, narodna, politična manifestacija; svoboda manifestacij

manifestácijskí -a -o prid. **1.** ki se nanaša na manifestacijo: manifestacijski prevod **2.** v zvezi: *manifestacijska prisega prisega zavezanca o njegovem premoženjskem stanju (izvrš. poš.), sin. *razodetna prisega

manifestírati -am nedov. in dov. javno množično izražati mišljenje, hotenje: manifestirati za mir

manipulácija -e ž tehnično delo z uradnimi spisi, dokumenti: blagajniška, carinska, davčna,

pisarniška manipulacija

manipulácijskí -a -o prid. ki se nanaša na manipulacijo: manipulacijski delavec, predpis, pripomoček; manipulacijski stroški; manipulacijska prištodbina; manipulacijsko osebje

manipulánt -a m delavec, zaposlen pri manipulaciji: poštni manipulant

manipulántka -e ž ženska oblika od manipulant

manipulátivní -a -o prid., v zvezi: manipulativni kredit v mednarodnem klirinškem plačilnem prometu izplačevanje nekritih plačilnih nalogov do obojestransko določene najvišje vsote

manipulírati -am nedov. poslovati s čim: manipulirati s čeki

manjšína -e ž manjši del kake skupnosti: jezikovna manjšina; narodna manjšina pripadniki naroda, katerega večina živi v drugi državi; parlamentarna, vladajoča manjšina; upniška manjšina; verska manjšina; manjšina delegatov, glasov, poslancev, volivcev; zaščita manjšin; pravice manjšin

manjšínskí -a -o prid. ki se nanaša na manjšino: manjšinski (učni) jezik; manjšinska stranka, vlada; manjšinska zaščita; manjšinske pravice članov premoženjskih skupnosti; manjšinsko pravo, vprašanje

mánko -a m primanjkljaj (1): blagajniški manko; manko teže, mere, blaga

mansus [mánzus] lat. huda (pr. zg.)

manuální -a -o prid. ročni: manualni delavec; manualno delo

manufaktúra -e ž **1.** v zgodnjem kapitalizmu podjetje, ki temelji na ročnem delu in notranji delitvi dela **2.** tkano blago, ki se prodaja na metre **3.** trgovina, ki prodaja tkano blago, zlašti na metre

manufaktúrní -a -o prid. ki se nanaša na manufakturo (1): manufaktorni izdelek, obrat; manufakturna proizvodnja; manufaktorno blago, podjetje

manumisíja -e ž oblična osvoboditev sužnja v starem Rimu (rim. pr.)

mánu própria prisl., lat. (okrajš. m. p.) svojeročno, lastnoročno

manuskript -a m rokopis (2)

mápa -e ž naris, načrt: katastrska mapa evidenčni načrt zemljišč na določenem območju z mejami, znaki za kulture in številkami parcel; zemljiškoknjižna mapa kopija katastrske mape za vsako katastrsko občino kot del zemljiške knjige; osnovati, razgrniti mapo

mápní -a -o prid. ki se nanaša na (zemljiškoknjižno)

mapo: mapni arhiv *arhiv katastrskih načrtov zemljišč*; mapna kopija *kopija katastrskega načrta*; mapna meja; mapno stanje; poravnava štrank na mapno mejo *sporazum, naj se v naravi določi mejna črta po mapi*

marginálni -a -o prid. **1.** *ki je na robu listine, pogodbe, spisa*, sin. *obrobni*: marginalni pripis; marginalna glosa *pripomba, razlaga na robu rokopisa Justinijanove kodifikacije* (pr. zg.) **2.** v zvezah: marginalna rubrika zakona *naslov ali kratka označba vsebine posamezne določbe zakona*; marginalni dobiček *dobiček, ki ga doseže podjetnik ob najbolj neugodnih pogojih*; marginalna davčna stopnja *najvišja stopnja progresivne leštvice*

marginálja -e ž, nav. mn. *obrobna opomba v rokopisu ali knjigi kot kratka označba vsebine ali razlaga*

marína -e ž *prištanišče za jahte*

márka -e ž **1.** *utežna enota* (pr. zg.) **2.** *denarna enota nekaterih držav*: finska, nemška marka **3.** *mejna grofija* (pr. zg.), sin. *krajina* (*1 b*): Ptujška, Savinjska, Istrska marka **4.** *vaški svet* (pr. zg.)

markiranje -a s *označevanje, zaznamovanje*: markiranje hmelja, uvoženega blaga, žaganega in rezanega lesa; markiranje ptic, rib; markiranje turističnih stez in poti

markíratí -am nedov. in dov. **1.** *označevati, zaznamovati*: markirati planinske poti **2.** *opremljati z znamenji za razpoznavo*: markirati ptice, ribe

marksíšt -a m *prišlaš marksizma*

marksíštični -a -o prid. *ki se nanaša na marksíšte ali marksizem*: marksíštična doktrina, ideologija, sociologija, znanost

marksízem -zma m *na dialektičnem materializmu zgrajena teorija Karla Marxa in Friedricha Engelsa o zgodovinskem razvoju družbe in države ter njegovih zakonitostih*

marksízem-lenínízem marksízma-lenínizma m *marksizem, kakor ga je razvijal Lenin pred oktobrsko revolucijo in po njej*

maršál -a m **1.** *najvišji vojaški čin*: maršal Jugoslavije **2.** v zvezi: *deželni maršal deželni dostojanstvenik, ki predseduje deželnemu zboru na Kranjskem* (pr. zg.) **3.** v zvezi: *maršal dvora v nekaterih državah dvorni upravitelj*

márža -e ž **1.** *razlika med nabavno in prodajno ceno v blagovnem prometu, izražena v odstotkih, redkeje v fiksnem znesku*: detajlištična, grosištična, skupna, tranzitna, zadružna marža **2.** *razlika med cenami istovrstnega blaga v različnih krajih* **3.** *razlika med tečaji istovrstnega*

blaga in trgovskih efektov na različnih borzah

mása -e ž, v zvezah: *dolžniška masa premoženje kot merilo za prispevek k odškodnini pri skupni havariji*; *izvršilna masa *dolžnikovo premoženje za poplačilo upnikov v izvršilnem postopku*; likvidacijska masa *sredstva delovne organizacije, ki se razdelijo v postopku redne likvidacije*; razdelitvena masa *del stečajne mase za razdelitev med upnike*; stečajna masa *sredstva, premoženje stečajnega dolžnika za poplačilo njegovih dolgov*; upniška masa *škoda ali stroški, povzročeni s skupno havarijo, ki se povrnejo iz dolžniške mase*

maščevánje -a s *samolašno povračilo za storjeno krivico*: krvno maščevanje *odgovor sorodnika žrtve na kaznivo dejanje v rodovno-plemenski družbi*; umor iz brezobzirnega maščevanja (kaz.)

matemátični -a -o prid., v zvezi: *matematična rezerva življenjskega zavarovanja hranilni del zavarovalne premije, izračunan po verjetnostnem računu*

materiál -a m **1.** *gradivo*: arhivski, dokazni, propagandni, registraturni, statistični material **2.** *snov, tvarina*: reprodukcijski material; material dobre, slabe kakovosti

materiálje -lij ž, mn. *gradivo*: materialije zakona *načrti, motivi, obrazložitev osnutka, magnetofonski zapisi, stenografski zapisniki zakonodajnih odborov, sejni zapisniki komisij ipd.*

materialízem -zma m, v zvezah: *dialektični materializem a) nazor o primarnosti biti b) nazor, ki oblikuje svoje spoznave o svetu in njegovem gibanju po dialektični metodi*; *hištorični materializem nauk, da je razvoj produkcijskih odnosov in sil odločilnega pomena za zgodovinsko dogajanje*

materiálni -a -o prid. **1.** v zvezah: *materialni izdatki izdatki za materialne potrebščine*, sin. *štvarni izdatki*; *materialni stroški stroški za pri delu porabljen material, energijo, storitve*; *materialna knjiga knjiga, v katero se vpisujejo podatki o nabavi in izdajanju materiala*; *materialno knjigovodstvo količinska in vrednostna evidenca o stanju in gibanju zalog in materiala*; *materialno oskrbovanje npr. oboroženih sil* **2.** *premoženjski*: materialni interes; *materialna bilanca*; *materialna obveznost, odgovornost, odškodnina*; *materialna pravica pravica do patenta, licence, vzorca, tehnologije ipd.*; *materialna škoda gmotna škoda* **3.** *dejanski*: *materialna enakost procesnih štrank*; *material-*

na falzifikacija listine *naprava krive listine ali predrugačenje prave listine* **4.** v zvezi: materialna obramba obdolženca *obramba obdolženca samega* **5.** v zvezah: materialni dokaz **a)** sled na predmetu ipd., sin. *švarni dokaz* **(a)** **b)** predmet, važen za ugotovitev dejstev, sin. *švarni dokaz* **(b)**; materialna dokazna teorija *teorija, po kateri sodnik ni vezan na dokazna pravila in prosto presoja dokaze* (post.); materialna pravnomočnost *vezanost štrank in sodišča na vsebino sodne odločbe in prepoved ponovnega sojenja o isti zadevi*; materialna resnica *skladnost sodbe ali predstave s preteklim dogodkom ali s sedanjim stanjem kakega predmeta*; materialna sodba *meritorna sodba*; materialno pravdo vodstvo *skrb sodišča in štrank, da se zbere pravdo gradivo*; materialno procesno vodstvo *skrb za razčiščenje zadeve na glavni obravnavi*; civilno materialno pravo *pravo, ki ureja osebna in premoženjska razmerja med pravnimi subjekti*; kazensko materialno pravo *pravo, ki določa kazniva dejanja in kazenske sankcije zoper storilce takih dejanj*

materiálno-formálني -a -o prid., v zvezi: materialno-formalna koncepcija kaznivega dejanja *koncepcija, po kateri zakon opredeljuje, katero družbi nevarno dejanje je kaznivo dejanje in določa njegove znake*

materiálnopráveni -a -o prid. *ki se nanaša na materialno pravo, civilno ali kazensko*: materialnopravni odnos, predpis, zahtevek; materialnopravno razmerje

matérija -e ž *snov*: pravna materija; urediti kako materijo s pravnimi predpisi

máterin -a -o prid., v zvezi: materin jezik *materni jezik*

materínski -a -o prid., v zvezi: materinsko pravo *pravilo, da se sorodstvo določa samo po materi*

materínsštvo -a s *dejstvo, da je ženska mati*: izpodbijanje, priznanje, ugotavljanje, zanikanje materinstva; varštvo materinstva

materínsščina -e ž *materni jezik*: pouk v materinščini

máterni -a -o prid., v zvezi: materni jezik *jezik, ki se ga otrok nauči od svojega okolja, zlašti od matere*

máti matere ž *ženska v odnosu do svojega otroka*: adoptivna mati *posvojiteljica*; nezakonska, zakonska mati; rajna mati; štara mati *očetova ali materina mati*, sin. *babica*; mati samohranilka otroka

mática -e ž **1.** *matična knjiga*: rojstna, poročna, mrliška matica; vodstvo matice; vpisati v ma-

tico **2.** *osrednje društvo*: Slovenska matica **3.** *del listine, ki ostane izdajatelju, npr. pri železniški prtljažnici*

mátičar -ja m *oseba, ki neposredno vodi matične knjige*

mátični -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na evidenco o določenih osebnih podatkih*: matični okoliš, organ, urad; matična služba *služba, ki vodi matične knjige, državljansko knjigo, volilne imenike*; matična knjiga *obsojencev knjiga, ki jo vodi zavod za izvrševanje kazni odvzema prostošti in se vanjo vpisujejo podatki o obsojencih*; matična številka *zavarovanca, upokojenca*; enotna matična številka *občana* (krat. EMŠO) *trinajstmesno število kot identifikacijski znak za povezovanje podatkov v uradnih evidencah, ki se vodijo o občanu v republiki*; matične knjige *knjige, v katere se vpisujejo podatki o osebnih stanjih državljanov (rojstna, poročna in knjiga umrlih)*; izpisek, potrdilo iz matične knjige; obnova matičnih knjig; matično območje **2.** v zvezah: matični narod *narod v odnosu do svojega dela, ki je narodnoštna manjšina v drugi državi*; matična država *država v odnosu do svoje kolonije*; matična švar *npr. ladja, letalo nasproti svojim pritiklinam ali drevo nasproti plodovom*, sin. *glavna švar* **3.** *osrednji*: matična knjižnica; matično društvo, podjetje **4.** *osnovni* **(1)**: matično avtorsko delo *izvirno avtorsko delo v odnosu do odvisnih del, npr. prevodov*; matično premoženje **5.** *domovni*: matična luka; matično letališče; matično pristanišče

matriarhálni -a -o prid. *ki se nanaša na matriarhat*: matriarhalna rodovna ureditev

matriarhát -a m *ureditev, v kateri je družinski poglavar mati*

***mátrika** -e ž *matična knjiga*

***mátrikulácija** -e ž *vpisovanje v matično knjigo*

***mátrikulácijski** -a -o prid. *ki se nanaša na matriko*: matrikulacijski podatki; matrikulacijsko znamenje *motornega vozila*

matrimoniálني -a -o prid. *ki se nanaša na zakonsko zvezo*: matrimonialna zakonodaja; matrimonialno pravo *pravni predpisi, ki se nanašajo na zakonsko zvezo*, sin. *zakonsko pravo* **(b)**

matúra -e ž *zaključni izpit na srednji šoli*

maturitétni -a -o prid. *ki se nanaša na maturo*: maturitetna komisija; maturitetno spričevalo

mazáč -a m *kdor se ukvarja z mazaštvom*

mazáčka -e ž *ženska oblika od mazač*

mazáški -a -o prid. *ki se nanaša na mazače ali*

medálja

mazaštvo: mazaški posegi

mazáštvo -a s *protipravno in škodljivo ukvarjanje z zdravljenjem ali z drugo zdravštvono dejavnostjo* (kaz.)

medálja -e ž **1.** *odlikovanje*: medalja zaslug za narod; medalja dela **2.** *priznanje za kvaliteto proizvoda*

mèdbánčni -a -o prid. *ki poteka med bankami*: medbančni devizni trg; medbančni kreditni aranžma; medbančni sestanek, sporazum; medbančne storitve

mèddržávni -a -o prid. *ki poteka med državami*: meddržavni dogovor, pakt, spor, sporazum; meddržavni plovni režim, pravni red; meddržavni kreditni sporazumi; meddržavni odnosi; meddržavna konvencija, meja, organizacija, pogodba, politika, pravna pomoč; meddržavne služnosti *pogodbene omejitve suverenosti države na njenem ozemlju v koristi druge države*; meddržavne vode *tekoče, stoječe vode, ki tvorijo ali sekajo državno mejo*; meddržavno pravo *pravo, ki ureja pravna razmerja med državami*; meddržavno sodelovanje

mèddržávnoprávni -a -o prid. *ki se nanaša na meddržavno pravo*: meddržavnopravni embargo

medicína -e ž *veda o zdravljenju bolnikov in varovanju zdravja*: sodna medicina *ki obravnava medicinska vprašanja v zvezi s pravosodjem*; medicina dela *ki obravnava zdravje v zvezi z zaposlitvijo*

medicinski -a -o prid. **1.** *zdravniški*: medicinski posegi zaradi ugotovitev v postopku (kaz.) **2.** *zdravšteni*: medicinska indikacija; medicinska rehabilitacija *kompleksno zdravljenje, usposabljanje za samošojno življenje in delo*

mèdkrajévni -a -o prid. *ki poteka med kraji*: medkrajevni promet

mèdméštni -a -o prid. *ki poteka med mešči*: medmešno sodelovanje

mèdminístrski -a -o prid. *ki poteka med ministri, ministrstvi*: medministrski odbor; medministrska komisija, konferenca

mednárodní -a -o prid. *ki se nanaša na več narodov ali držav*: mednarodni delikt *samovoljna kršitev predpisa mednarodnega prava*; mednarodni dogovor, sporazum; mednarodni dokument *triptik ipd.*; mednarodni kartel, kliring, kredit, tečaj valute; mednarodni kongres, natečaj; mednarodni odbor; mednarodni plovni režim; mednarodni prevoz *prevoz, ki obsega prehod najmanj čez eno državno mejo*; medna-

rodni blagovni, poštni, potniški, pravni promet; mednarodni pravni red *pravni red, ki je urejen z mednarodnimi predpisi*; mednarodni register *regiŝter za zaŝcito industrijske laŝtmine ipd.*; mednarodni signalni kodeks *pravila o znakih za sporazumevanje med ladjami*; mednarodni skrbniški sistem *sistem za upravo in nadzorstvo nad skrbniŝkimi ozemlji po Uŝtanovni liŝtini OZN*; mednarodni spor; mednarodni ŝtatus deŝele, ozemlja; mednarodni ŝtečaj *ŝtečaj, pri katerem ima ŝtečajni dolŝnik premoŝenje v veĉ drŝzavah*; mednarodni tovorni liŝt; mednarodni transport blaga in potnikov; mednarodni urad *Mednarodni urad dela ipd.*; spor z mednarodnim elementom (pravd. poŝt.); mednarodni organi; mednarodni prevozni izkazi, prometni znaki; mednarodni ŝtiki; mednarodni usluŝbenci *usluŝbenci OZN ipd.*; mednarodna arbitraŝa, komisija, priŝtojnŝoŝt; mednarodna ceŝta *ceŝta, ki je z mednarodnim aktom uvrŝčena v omreŝje mednarodnih ceŝt*; mednarodna druŝzba, politika, solidarnŝoŝt; mednarodna jurisdikcija, kriminaliteta; mednarodna klasifikacija bolezni; mednarodna konvencija, licitacija; mednarodna oporoka *enotna oblika oporoke, ki zagotavlja njeno veljavnoŝt v vseh drŝzavah, ki so ratificirale mednarodno konvencijo o njeni obliki*; mednarodna organizacija; mednarodna pravna pomoĉ *opravljanje posameznih dejanj v poŝtopku na zaprosilo tujega sodiŝča ali upravnega organa*; mednarodna protokolarna praksa *protokolarna praksa, ki upoŝteva pravila vljudnoŝti in izkazovanja ĉaŝti v mednarodnih diplomatskih odnosih*; mednarodna reka *reka, ki teĉe skozi veĉ drŝzav ali jih deli*; mednarodna tarifa; mednarodna tiralica *tiralica, izdana v primeru, ĉe je verjetnoŝt, da je tiŝti, za katerim je odrejena, v tujini*; mednarodna trgovina, trgovinska organizacija, varnoŝt; mednarodna zapuŝčina *zapuŝčina, ki je v veĉ drŝzavah*; mednarodne finance, sankcije, vode; mednarodno izmeritveno ŝpriĉevalo za ladje; mednarodno nadzorstvo, sodelovanje; mednarodno podjetje *ŝpedicijsko podjetje ipd.*; mednarodno posojilo *posojilo, ki je dano v drugo drŝzavo ali dobljeno v drugi drŝzavi*; mednarodno pravo → *mednarodno pravo*; mednarodno priznanje *države enoŝtranski akt drŝzave ali mednarodne organizacije, s katerim ta izreĉno ali vkljuĉno izjavi, da bo doloĉeno politično skupnoŝt obravnavala kot drŝzavo*; mednarodno priznanje izvrŝilnih naslovov *izenaĉitev tuje odloĉbe po uĉinkih z*

- domačo v posebnem sodnem postopku; Mednarodno sodišče v Haagu (angl. International Court of Justice) glavni sodni organ OZN, ki sodi v sporih med državami; mednarodno varstvo delavcev, manjšin, veroizpovedi ipd.; mednarodno združenje; mednarodno znamenje za slava ali znamenje OZN; ravnotežje sil v mednarodnih odnosih; ratificirati mednarodno pogodbo; varovati mednarodni mir in varnost*
- mednárodnoprávni** -a -o prid. *ki se nanaša na mednarodno pravo: mednarodnopravni položaj diplomatov; mednarodnopravni red, subjekt; mednarodnopravni predpisi; mednarodnopravna ureditev; mednarodnopravno načelo, pravilo*
- mednárodno právo** -ega -a s *pravna pravila in načela, ki urejajo odnose med državami in odnose med mednarodno priznanimi subjekti: javno, kazensko, običajno, vojno mednarodno pravo; mednarodno zasebno pravo ki ureja razmerja s tujimi elementi na področju civilnega prava*
- medobčinski** -a -o prid. *ki je skupen več občinam: medobčinski organ organ inšpekcije dela, samoupravljanja ipd.; medobčinski sodnik za prekrške; medobčinski uradni veštnik; medobčinski urbanišči program; medobčinska geodetska uprava; medobčinska zdravstvena skupnost; medobčinska skupnost za zaposlovanje; medobčinsko dogovarjanje in usklajevanje predpisov*
- medpokrajinski** -a -o prid. *ki je skupen več pokrajinam: medpokrajinsko pravo*
- medrepubliški** -a -o prid. *ki je skupen več republikam: medrepubliški dogovor, komite, organ; medrepubliški vodni tokovi; medrepubliško pravo, sodelovanje; medrepubliška pogajanja*
- medresórni** -a -o prid. *ki je skupen več resorjem: medresorna delovna skupina*
- medsebojni** -a -o prid. *ki poteka med več fizičnimi ali pravnimi subjekti: medsebojni obračun; medsebojni promet uporabnikov družbenih sredstev; medsebojni dolgovi; medsebojna izmenjava pooblastil; medsebojne terjatve; *medsebojno dedovanje zakoncev; medsebojno kreditiranje*
- medsebojnost** -i ž *medsebojna odvisnost: medsebojnost terjatev pri pobotanju*
- medškofijski** -a -o prid. *ki je skupen več škofijam: medškofijsko semenišče (kan.)*
- medvalútni** -a -o prid. *ki se nanaša na več valut: medvalutni tečaj; medvalutna vrednost denarja*
- mèdvérski** -a -o prid. *ki se nanaša na več veroizpovedi: medverski odnosi*
- medvládje** -a s (lat. interregnum) *stanje v državi po prenehanju dotedanje vlade, oblasti in pred začetkom nove*
- mèdvládni** -a -o prid., v zvezah: *medvladni sporazum sporazum, sklenjen med vladami dveh ali več držav; medvladne organizacije meddržavne organizacije*
- medvójni** -a -o prid. *ki se nanaša na čas med vojno: medvojni državni dolgovi*
- mèdzádrúžni** -a -o prid. *ki obšljaja med zadrugami: medzadružni odbor; medzadružna trgovina*
- mèdzavézniški** -a -o prid. *ki obšljaja med zavezniki: medzavezniški dolgovi, odnosi; medzavezniška komisija, konferenca; medzavezniško sodelovanje*
- mehánični** -a -o prid., v zvezah: *mehanični zapisnik npr. zvočni, diktafonski, magnetofonski; mehanične avtorske pravice pravice v zvezi z akustičnim ali optičnim posnetkom in njegovim javnim predvajanjem*
- mèja** -e ž **1.** *črta, ki ločuje zemljišča ali ozemlja: carinska meja praviloma državna meja na kopnem, morju, obmejnih jezerih in rekah, sin. carinska črta; državna, mešna, občinska, republiška meja; narodnoštna meja; določitev, kršitev, označitev, poprava, ureditev, varnost meje; nedotakljivost mej; prepovedan prehod čez državno mejo; meja teče, poteka; določiti, obnoviti, označiti, popraviti, spremeniti, urediti mejo; odpreti, zapreti (državno) mejo* **2.** *črta, ki ločuje zemljišča, parcele: katastrska meja ki je zarisana v evidenčnem načrtu zemljiškega katastra; laštinska meja; posestna meja ki kaže, v kolikšni meri se nepremičnina dejansko uživa; meja parcele, zemljišča; označitev meje; poravnava štrank na mapno mejo sporazum, po katerem se v naravi določi mejna črta po mapi; meja teče, poteka; določiti, označiti, popraviti, potegniti, spremeniti, zakoličiti mejo; obhoditi mejo* **3.** *prvina v naravi, ki kaj ločuje, razmejuje: naravna meja; živa meja* **4.** *določena najvišja ali najnižja stopnja, velikost česa: spodnja, zgornja staroštna meja; meja izvršbe; meje preizkusa sodbe v pritožbenem postopku ipd.; odmeriti kazen pod kazensko mejo; prekoračiti meje silobrana, skrajne sile; v mejah kredita, prišojnosti, proračuna, zakona*
- mejáš** -a m **1.** *posestnik s skupno mejo, sosed* **2.** *v zvezi: mejaš v vinogradu (pr. zg.) sogornik (b)*
- mejiti** -ím nedov. *imeti isto, skupno mejo: mejiti*

mejničenje

na tujo državo

méjni -a -o prid. *ki se nanaša na mejo*: mejni grof *grof v obmejni grofiji* (pr. zg.); mejni incident *kršitev nedotakljivosti državne meje*; mejni kamen; mejni koridor *del zračnega prostora na zračni poti nad določenim krajem na državni meji, ki je določen za prihod letal v državni zračni prostor in za odhod iz njega*; mejni obhod; mejni pas *del državnega ozemlja na kopnem, rekah, jezerih v globino sto metrov vzdolž mejne črte oziroma del teritorialnega morja v širino dveh milj vzdolž mejne črte*; češtni, jezerski, letališki, morski, železniški mejni prehod za mednarodni promet; sezonski mejni prehod; mejni prehod za obmejni promet; mejni promet, spor; mejni ugotovitveni poštopok *poštopek pri napravi zemljiškega katastra*; mejna cesta, črta, čuvajnica; mejna naprava *zid, plot, ograja ipd.*; mejna poštaja za varstvo rastlin *poštaja za zdravstveno kontrolo rastlin v prometu čez državno mejo*; mejna reka, straža, zapornica; mejne vode; mejne vojaške enote; mejno drevo; mejno znamenje *znamenje na posestni meji parcele*; mejno ozemlje; mejno vojaško poveljstvo; kršitev mejne črte; gibanje in muditev v mejnem pasu; odstranitev, premeščanje, premikanje, poškodovanje, uničenje mejnih znamenj

mejničenje -a s *določitev, zaznamovanje meje z mejniki*

mejník -a m *kamen ali drug predmet, ki označuje mejo*: odstraniti, podreti, postaviti, poškodovati, premakniti, premeštiti, preštaviti, uničiti mejnik

meliorácija -e ž *izboljšanje zemljišča, npr. z namakanjem, osuševanjem*: melioracija kmetijskih zemljišč

meliorácijski -a -o prid. *ki se nanaša na melioracijo*: melioracijski interesent, objekt, poštopok, prispevek, sklad; melioracijski stroški; melioracijska zadruga; melioracijsko območje; melioracijska dela

meliorírati -am nedov. in dov. *izboljševati zemljišča*
meliorírani -a -o: meliorirano zemljišče

memorándum -a m **1.** *spomenica (1)* **2.** *uradni spis drugi vladi, v katerem se pojasnjujejo, utemeljujejo določena stališča* **3.** *zapis udeležnih vlad o uštno doseženem sporazumu*: memorandum o soglasju; parafirani memorandum

meníca -e ž *obligacijski vrednosni papir*: akceptirana menica *s trasatovim podpisom*, sin. *sprejeta menica*; avalirana menica *na kateri*

je napisan aval; bančna menica **a** *ki jo banka akceptira* **b** *ki je sposobna za eskont pri banki*; biano menica *ki je podpisana, a ne docela izpolnjena*; blagovna menica *izdana za kreditirano dobavo blaga*; blanketna menica *bianko menica*; dištančna menica *pri kateri sta kraj izdaje in kraj plačila različna*; domača menica *izdana in plačljiva v domači državi*; domicilirana menica *pri kateri je plačilni kraj različen od trasatovega prebivališča*; druga menica *drugi izvod menice*, sin. *sekunda (1)*; edina menica *ki je izdana v enem samem izvodu*, sin. *solo menica*; finančna menica *za kritje prejetega denarnega kredita*; honorirana menica *plačana menica ali menica s časnim akceptom*; indosirana menica *z indosamentom*; koledarska menica *ki zapade na koledarsko določen dan*, sin. *dnevnicna (2)*; komisijska menica *ki jo izdajatelj pošlje remitentu po naročilu druge osebe*, sin. *naročena rimesa*; lastna menica *pri kateri sta trasant in trasat išta oseba*; naslovljena menica *z naslovi trasata in drugih oseb, ki se jim v sili predloži menica*; povratna menica *izdana iz naslova regresa v izterjavo menične vsote iz kake druge menice*; prejudicirana menica *pri kateri so bila opuščena menična dejanja*; prolongacijska menica *nova menica, izdana ob zapadlosti prejšnje neplačane menice*; prolongirana menica *z zaznamkom odgoditve plačila*; prva menica *prvi izvod menice*, sin. *prima!*; razvrednotena menica *prelunkjana, prečrtana, pretrgana menica ipd.*; rekta menica *ki ni prenosljiva z indosamentom*; slepa menica *bianko menica*; solo menica *gl. edina menica*; sprejeta menica *gl. akceptirana menica*; trasirana menica *trata*; menica *na vpogled ki zapade v plačilo ob predložitvi*, sin. *menica vpoglednica*; menica *oddnevnicna ki zapade določen dan po dnevu izdaje*, sin. *trata oddnevnicna*; menica *povpoglednica ki zapade določen dan po vpogledu*, sin. *trata povpoglednica*; menica *vpoglednica gl. menica na vpogled*; menica *v sili ki ni bila akceptirana ali plačana ali pa je postal glavni dolžnik pred zapadlostjo plačilno nesposoben*; amortizacija menice *razveljavitev menice*; čaštni akceptant menice *kdor sprejme menico namesto trasata*; hrbet menice; imetnik, izdajatelj, sopolpisnik menice; prenos menice; sprejem menice *akcept (3)*; posojilo na menico; akceptirati, domicilirati, indosirati, inkasirati, izdati, izpolniti, kupiti, odštopiti, plačati, (re)

eskontirati, unovčiti menico; dati menico v plačilo (lat. in solutum) ali zaradi plačila (lat. solvendi causa); izročiti menico v inkaso; predložiti menico v akcept, v plačilo; sprejeti menico kot plačilo; dobiti kredit na menico

menični -a -o prid. *ki se nanaša na menico*: menični akcept; menični aval *menično poroštvo*; menični avalist *menični porok*; menični blanket *sin. menična golica*; menični dogovor *dogovor*; *da se izda menica*; menični dolžnik; menični duplikat *podvojeni menični izvornik*; menični eskont *odkup nezapadle menice*; menični imetnik, indosament, izdajatelj, kredit; menični naslednik *kdor pridobi menico od prednika*; menični naslov *naslov za silo*; menični mandatni postopek; menični plačilni nalog *sodni nalog za plačilo menične vsote*; menični plačnik; menični predložitelj *komur se predloži menica v akcept ali plačilo*; menični prednik; menični protest *javna liščina o neuspehu meničnega opravila*; menični spor; menični tečaj *tečaj menice, glaseče se na tujo valuto*; menični ugovor **a**) *ugovor, ki izvira iz menice* **b**) *ugovor proti meničnemu plačilnemu nalogu*; menični upnik, upravičenec, zavezanec, znesek; menični prazniki *dnevi, ko se ne morejo zahtevati nikakršne menične izjave*; menična golica *sin. menični blanket*; menična intervencija *pri kateri akceptira ali plača menico kdo drug namesto trasata ali akceptanta*; menična izjava; menična notifikacija *obveščilo, da menica ni bila akceptirana oziroma plačana*; menična pasivna nesposobnost *nesposobnost zavezati se z menico*; aktivna, pasivna menična sposobnost *sposobnost pridobiti menične pravice ali se menično zavezati*, *sin. aktivna, pasivna meničnoppravna sposobnost*; menična skrbnost *skrbnost imetnika menice glede na menično strogoš*; stvarna menična strogoš **a**) *nemožnost ugovorov iz temeljnega razmerja* **b**) *solidarna odgovornost meničnih prednikov*; menična terjatev; menična tožba *tožba za plačilo menične vsote*; menična vsota, zamuda; menične klavzule; menično besedilo, dejanje, jamstvo žirantov, kreditiranje, kritje; menično posojilo, pravo, zaštaranje

meničnopravni -a -o prid. *ki se nanaša na menično pravo*: meničnopravni zahtevek; aktivna, pasivna meničnoppravna sposobnost *sposobnost pridobiti menične pravice ali se menično zavezati*, *sin. aktivna, pasivna menična sposobnost*; meničnoppravna strogoš; meničnoppravno

razmerje

menjalec -lca [-ȳc-] m *kdor kaj menja, menjava*: pooblaščen menjalec; menjalec blaga, denarja

menjalka -e [-ȳk-] ž *ženska oblika od menjalec*

menjalni -a -o prid. *ki se nanaša na menjavo ali menjanje*: menjalni posel, predmet, promet, tečaj; menjalna pogodba *pogodba o zamenjavi stvari ali prenosnih pravic*; menjalna trgovina, vrednost; menjalno gospodarstvo, sredstvo

menjálnica -e ž *poslovalnica za menjavo tujih valut*: pooblaščen menjálnica

menjálliški -a -o prid. *ki se nanaša na menjavo*: menjálliški posel; menjálliška provizija

ménjanje -a s **1.** *glagolnik od menjati (1)*: menjanje denarja; menjanje prebivališča *preselitev* **2.** *glagolnik od menjati (2)*: menjanje dela; menjanje zaposlitve

ménjati -am dov. **1.** *dati ali dobiti kaj za kaj drugega, drugačnega*: menjati blago, denar; menjati štanovanje **2.** v zvezah: menjati delo, zaposlitev *iti na drugo delo, zaposliti se drugje*

menjáva -e ž *glagolnik od menjati (1)*: blagovna, denarna, gospodarska, mednarodna, naturalna, tržna, zunanjetrgovinska menjava; svobodna menjava *dela s samoupravnimi sporazumi določena menjava štoritev ali proizvodov, zlašti v negospodarski dejavnosti*

mentálni -a -o prid., v zvezi: mentalna rezervacija *neizjavljeni pridržek ob izjavi poslovne volje*, *sin. miselni pridržek*

méra -e ž v zvezah: *jamska mera *pravokotnik s površino 45116 m²*; kriva mera *ponarejena naprava za merjenje količine blaga, predmetov*; eskontna mera *višina obrešiti, ki se odbija po eskontiranju menic*; obreštna mera *v odšotkih izražen dohodek od posojenega kapitala ali v odšotkih izraženo plačilo zanj*; profitna mera *dobiček od vloženega kapitala, izražen v odšotkih*; najvišja in najnižja mera *predpisane kazni najvišja in najnižja možna predpisana kazen*

merčún -a m *oseba, pooblaščen za javno merjenje* (pr. zg.)

mérica -e ž *količina žita, ki jo vzame mlatilničar za mlačev, mlinar za mletje žita*: mlatilniška, mlinska mera

merílec -lca [-ȳc-] m *kdor meri*: zapriseženi merilec

merílňi -a -o prid. *ki se nanaša na merjenje*: merilna oprema, priprava, prištojbina

merilo -a s **1.** *priprava z označenimi enotami za merjenje*: brezhibnost, pregled, uporaba, žigo-

sanje meril **2.** kar služi kot osnova za vrednotenje ali presojanje: enotno, posebno merilo; merila za oblikovanje, urejanje cen; osnove in merila npr. za delitev sredstev za osebne dohodke, za razporejanje dohodka, vrednotenje dela; merila za kandidate za določene funkcije

mériiti -im nedov. *ugotavljati, določati, koliko dogovorjenih enot kaj obsega, vsebuje*: goljufivo, krivo, natančno, napačno meriti

meritórni -a -o prid. *ki se nanaša na meritum*: meritorni preizkus odločbe *preizkus odločbe glede na njeno vsebino*; meritorna sodba *obsojilna ali oprostilna kazenska sodba* (kaz. post.)

meritórno prisl.: meritorno odločati *odločati o stvari sami, npr. o utemeljenosti zahtevka*

mériitum -a m *glavna vsebina*: razpravljati o meritumu

mérjenje -a s *glagolnik od meriti*: krivo merjenje; merjenje blaga, zemljišč

merkantilízem -zma m *ekonomskopolitična smer od 16. do 18. stol., ki v narodnem gospodarstvu pospešuje manufakturo in zunanjo trgovino*

merkantílni -a -o prid., v zvezi: merkantilno blago *trgovsko blago srednje kakovosti*

merljív -a -o prid. *ki se da meriti*: merljiva storitev
merljívost -i ž *laštnost, značilnost merljivega*: merljivost davčne sposobnosti; merljivost učinka dela

mérnik -a m *stara mera za žito, približno 30 l*

merodájni -a -o prid. *odločilni, pristojni*: merodajni organ

***meroizkúšni** -a -o prid. *ki se nanaša na kontrolo, preizkušanje meril*: meroizkusni urad, žig; meroizkusna pristojbina; meroizkusno znamenje

meroslóvje -a s *nauk o merah, sin. metrologija*: Urad za standardizacijo in meroslovje

mérski -a -o prid. *ki se nanaša na mere*: osnovna, izpeljana merska enota; mednarodni sistem merskih enot

mésec -a m *čas tridesetih, enaintridesetih dni, ki se označujejo z vrštilnimi številki*: koledarski mesec; obračunski mesec; v začetku, sredi, konec meseca; rok, določen po mesecih

mésečni -a -o prid. *ki se nanaša na mesec*: mesečni blagajniški plan, obračun, obrok, odtegljaj, osebni dohodek, prejemek, prispevek; mesečna najemnina, naročnina, vozovnica; mesečno poročilo

mésečnik -a m *časopis, ki izhaja mesečno*

méstni -a -o prid. *ki se nanaša na mešto (1)*: meštni arhiv; meštni gospod *laštnik mešta* (pr. zg.); meštni magistat v 19. in 20. stol. **a**) *uprav-*

ni organ oblasti statutarnih enot b) *poslojpe tega organa*; meštni okoliš, kraj; meštni pisar (pr. zg.); meštni sodnik (pr. zg.); ****meštni svet voljen organ v meštnih občinah z laštnimi statuti**; meštni urad, župan; meštni upravni organi; meštna četrt, hiša, hranilnica, *občina, skupščina, uprava; meštna veča (pr. zg.); *meštno načelstvo, podjetje; meštno pravo (pr. zg.); meštno prebivalstvo; meštno zemljišče

mésto -a s **1.** *večja, širnjena naselbina s posebnim pravnim položajem*: glavno, preštolno mešto; statutarno mešto *statutarna občina*; (ne)branjeno, (ne)utrtjeno mešto; odprto mešto *ki ga vojskujoče se štrani po sporazumu ne uničujejo* **2.** *določen prostor ali kraj*: glasovalno, izplačilno, obračunsko, oddajno, odpravno, poslovno, prevzemno, prodajno, zbirno, zglasovalno mešto; tajna in skrita mešta v prevoznih, prenosnih sredstvih; izobesiti cenik na vidno mešto; izterjati denarno kazen takoj na meštu **3.** *najmanjša enota v delovni organizaciji, v kateri je zaposlena ena oseba*: delovno, (ne)zasedeno, odgovorno, prošto, službeno, vodilno, zaupno mešto; sistemizacija delovnih mešt **4.** *vršni red po času vpisa*: hipoteka na prvem, na drugem meštu

mešani -a -o prid., v zvezah: mešani pogoj *pogoj, katerega izpolnitev je le deloma odvisna od strankine volje*; mešani prevoz *kombinirani prevoz*; mešani zakon *zakonska zveza med osebama različnega državljanstva, različne rase, vere*; mešana družba **a**) *družba, ki jo ustanovi več držav ali teritorialnih enot b*) *družba, ki nastane z udeležbo državnega in zasebnega kapitala*; mešana komisija *komisija, sešavljenja iz različnih članov*; mešana pogodba *npr. pogodba, ki je deloma odplačna, deloma neodplačna*; mešano naključje (lat. casus mixtus) *z nepravilnim ravnanjem zakrivljen položaj, ki je ugoden za nastanek škode*; mešano podjetje *podjetje v mešani laštnini*; mešano sodišče *sodišče, ki je sešavljeno iz sodnikov več držav*; mešano zavarovanje *npr. zavarovanje za primer doživetja ali smrti*; podjetje v mešani laštnini *podjetje, v katero se vlagajo sredstva v različnih kombinacijah: družbena in zadržna, družbena in zasebna, zadržna in zasebna ali družbena, zadržna in zasebna hkrati*

meščán -a m **1.** *prebivalec mešta*: meščan in vaščan; čaštni meščan *čaštni naslov za zaslužne osebe* **2.** *kdor je bil sprejet v mešno skupnost in je s tem pridobil pravico sodelovanja pri*

upravi mešta (pr. zg.)

meščánka -e ž *ženska oblika od meščan*

meščánstvo -a s **1.** v fevdalizmu *pravica sodelovanja pri upravi mešta*: pridobiti si meščan-štvo **2.** *buržoazija*

mešétar -ja m *posrednik pri sklepanju kupčij, pogodb*: borzni mešetar *borzni posrednik*; la-dijski, trgovinski mešetar

mešetarína -e ž *plačilo za posredovanje pri sklepanju kupčij, pogodb*

mešetaríti -im nedov. *posredovati pri sklepanju kupčij, pogodb*

mešetarjenje -a s *glagolnik od mešetariti*

mešétarski -a -o prid. *ki se nanaša na mešetarje ali mešetarjenje*: mešetarski dnevnik *knjiga o pogodbah, ki so bile sklenjene z mešetarjenjem, posredovanjem*; mešetarski list *izpisek iz mešetarskega dnevnika*; mešetarska pogodba *pogodba, pri kateri se mešetar za plačilo zavezuje, da si bo prizadeval pripraviti naročitelja in tretjo osebo do tega, da skleneta določeno pogodbo na področju gospodarstva, sin. pogodba o posredovanju*; mešetarska provizija

metálni -a -o prid. *kovinski*: metalna podlaga *ban-kovcev*; metalna vrednost *denarja*

méter -tra m *osnovna enota za merjenje dolžine*

metóda -e ž *način načrtnega ravnanja*: delovna metoda; dialektična metoda *obravnavanje pojavov in spoznanj v zvezi z drugimi pojavi z vidika medsebojne povezanosti in odvisnosti*; empirična metoda *ki temelji na praktičnih izkušnjah*; induktivna metoda *dokazovanja ki sklepa iz posameznega na splošno*; ne-preizkušena metoda *zdravljenja*; štatištična, znanstvena metoda; metoda dela, prisiljevanja; metode pravne znanosti *dogmatična, sociološka, deontološka, primerjalna, zgodovinska ipd.*

metodologija -e ž *skupek metod, ki se pri čem uporabljajo*: metodologija *načrtovanja*

metrologija -e ž *nauk o merah, sin. meroslovje*

metrópola -e ž **1.** *glavno mesto, prestolnica 2.* *matična država v odnosu do svoje kolonije*

metropolit -a m *nadškof, ki vodi cerkveno pokrajino* (kan.)

mèzda -e ž *plačilo za delo, ki ga opravi najemni delavec za delodajalca*: časovna mezda *urna, dnevna, tedenska, mesečna ipd.*; minimalna, temeljna mezda; mezda po učinku *od kosa ipd.*; v kraju običajna mezda; določiti, plačati, urediti mezde

mèzdni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na mezdo*: mezdni delavec; mezdni indeks, minimum, odnos, razred, sistem, spor; železni mezdni zakon

zakon, po katerem se višina mezde določa po ekstenčnem minimumu delavca; mezdni pogoji; mezdna pogodba, politika, tožba; mezdno razmerje **2.** *ki se nanaša na prizadevanje delavstva za dvig mezd*: mezdni boj; mezdno gibanje; mezdna pogajanja

migrácija -e ž *spreminjanje stalnega ali začasnega prebivališča*: dnevna migracija *v kraj zaposlitve in nazaj*; notranja migracija *znotraj mej države*; zunanja migracija *zunaj mej države*

míl -a -o prid. *ki ni štróg*: mila kazen, sodba; milejši kazenski zakon

míllica -e ž **1.** *upravni organ, ki skrbi za vzdrževanje javnega reda, miru in varnosti* do l. 1991: prometna milica; poštaja milice; komandir poštuje milice **2.** *vojaške enote, ki se organizirajo ob posebnih razmerah, zlasti v vojni* (mednar. pr.)

mílličnik -a m *uniformirani pripadnik milice* (1) do l. 1991: prometni miličnik

mílličniški -a -o prid. *ki se nanaša na miličnike ali milico*: miličniška patrolja

mílja -e ž, v zvezah: morska milja *dolžinska mera, 1852 m, sin. navtična milja*; navtična milja *gl. morska milja*

miljé -ja m *okolje*: teorija miljeja (krím.)

mílošt -i ž *prizanesljiv odnos*: *akti milosti *pomilošitev, amnestija ipd.*

míloštni -a -o prid. *ki se nanaša na milošt*: *miloštni odpušt kazni, kazenskega pregona; **miloštna pokojnina

míloščina -e ž **1.** *podpora iz sočutja 2.* ***preskrbnina za osebe, ki nimajo pravice do pokojnine*

mína -e ž *razštelilno orožje*: (ne)zasidrana mina; zapora z minami

minerál -a m *rudnina*

minerálni -a -o prid. *rudninski*: mineralne surovine *rudnine*; mineralna voda *voda, ki vsebuje večjo količino raztopljenih mineralnih snovi*

minimálen -lna -o prid. *najmanjši, najnižji, ki je še dovoljen, zadošten, mogoč*: minimalna carina, cena, kvalifikacija, pokojnina, renta, starost, taksa, tarifa, vrednost; minimalno obrešтовanje

minimálni -a -o: minimalni davek *davek, ki se mora odmeriti v vsakem primeru*; minimalni osebni dohodek, zaslužek; minimalni gradbeni in higienski pogoji; minimalni standardi za življenjske in kulturne razmere pri zaposlovanju delavcev

mínimum -a m *najmanjša količina, mera, ki je še dovoljena, zadoštna ali mogoča*: ekstenčni minimum za življenje *nujno potrebna sredstva, sin. življenjski minimum*; mezdni, odbitni, dav-

ka prošti minimum; posebni minimum kazni *ki je predpisan za določeno kaznivo dejanje nad splošnim minimumom*; splošni minimum kazni *ki je predpisan v splošnem delu kazenskega zakona*; življenjski minimum gl. *eksisistenčni minimum*

minister -tra m **1.** *član vlade, ki je navadno odgovoren za določeno področje državne uprave*: federalni, republiški, zvezni minister; resorni minister; minister brez listnice *član vlade, ki ni odgovoren za nobeno področje državne uprave*, sin. *minister brez portfelja*; minister brez portfelja gl. *minister brez listnice*; minister brez resorja *minister brez listnice*; namestnik, pomočnik ministra; minister za notranje, zunanje zadeve; imenovati ministra; postaviti za ministra **2.** v zvezi: izredni poslanik in pooblaščen minister *diplomatski predstavnik drugega razreda*

ministerial -a m *pripadnik višje stopnje nesvobodnega plemstva od 11. do 13. stol.* (pr. zg.)

ministrski -a -o prid. *ki se nanaša na ministre*: ministrski kabinet v nekaterih državah *vlada*; ministrski odbor; ministrski predsednik *predsednik ministrskega sveta*; *ministrski sopodpis; ministrski svet *ministrski predsednik in ministri*; ministrska komisija, odgovornost; ministrsko predsedstvo; pogajanja na ministrski ravni

ministrstvo -a s **1.** *ministrski urad* **2.** *ministrsko delovno področje*

minorát -a m **1.** *pravica najmlajšega moškega potomca do dednega posestva* (pr. zg.) **2.** *tako dedno posestvo* (pr. zg.)

minoriteta -e ž *manjšina*: minoriteta v parlamentu

minoritétni -a -o prid., v zvezah: *minoritetno mnenje mnenje, ki ne dobi večine*; *minoritetno varstvo varstvo narodnostnih manjšin*

minúcije -cij ž, mn., v zvezi: *daktiloskopske minucije detajlni znaki pršnega odtisa, ki omogočajo identifikacijo* (krim.)

minúli -a -o prid., v zvezi: *minulo delo v preteklosti opravljeno delo, ki se izraža v proizvedenih dobrinah*

mír -ú m **1.** v zvezah: *notranji mir nemoteno pravno urejeno družbeno življenje v državi*; hišni mir *nedotakljivo štanovanje*; javni, socialni mir; božji mir (lat. *treuga Dei*) *srednjeveške cerkvene prepovedi zasebnega vojskovanja in nasilne samopomoči* (pr. zg.); *deželni mir srednjeveški predpisi za zagotovitev pravne varnosti* (pr. zg.); *sejemski mir stanje miru na sejmih in pravila, ki ga zagotavljajo* (pr. zg.); *kalitev, kršitev, motenje, ogrožanje, rušenje, vzdrževanje,*

vzpostavitev javnega reda in miru; *kazniva dejanja, prekrški zoper javni red in mir* **2.** *stanje brez vojne, vojaških spopadov med dvema ali več državami*: *mednarodni, svetovni mir*; *zunanji mir mir med državami*; *separatni mir ki ga sklene posamezna vojskujoča se država neglede na zaveznike*; *pravični, trajni, vsiljeni mir*; *ogrožati, rušiti, skleniti mir*; *varovati mednarodni mir in varnost*

míren -rna -o prid. *ki je brez vojne, spopada*: *mirno reševanje mednarodnih sporov* **mírni** -a -o: *mirna posest nemoteno razpolaganje s kako stvarjo*; *mirno posestno stanje*; *motiti koga v mirni posesti* **míрно** prisl.: *mirno poravnati spor*

mirnodóbní -a -o prid. *ki se nanaša na čas, ko ni vojne*: *mirnodobni vojaški invalid kdor se v miru poškoduje ali zboli pri opravljanju vojaških dolžnosti*; *mirnodobna produkcija, služba, vojska*; *mirnodobna uporaba jedrske energije*; *mirnodobno stanje*

miroljúben -bna -o prid. *nenapadalen, nesovražen*: *miroljubni odnosi med državami*; *miroljubna koeksistenca držav in narodov*; *miroljubno izkoriščanje jedrske energije*; *miroljubno poravnavanje sporov*; *miroljubna sredstva*

miroljúbnost -i ž *lašnost miroljubnega človeka ali države*: *miroljubnost državne politike*

miroválni -a -o prid., v zvezi: *mirovalna doba doba, v kateri se truplo ne sme prekupati*

mirovánje -a s, v zvezi: *mirovanje postopka za šloj pravdnega postopka po volji štrank*

mirovátí -újem nedov., v zvezi: *postopek miruje pravdni postopek se začasno ne nadaljuje*

mírovni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na mir*: *mirovni kongres, načrt, predlog*; *mirovni pogoji*; *mirovna konferenca, pogodba*; *mirovne določbe*, *preliminarije*; *mirovno posredovanje*; *mirovna pogajanja* **2.** *ki se nanaša na mirovanje, neaktivnost*: *mirovno stanje armade* **3.** v zvezi: *mirovni sodnik* (angl. *justice of the peace*, fr. *juge de paix*) v angleškem in francoskem sod-stvu *lokalni organ sodne oblasti, ki sodi v civilnih in kazenskih zadevah manjšega pomena*, v Franciji *odpravljen l. 1958*

míselni -a -o prid., v zvezah: *miselni delež sorazmerni del nedeljive ali še nerazdeljene stvari, premoženja ali pravice*, sin. *idealni delež*; *miselni lastninski delež lastninski delež, pri katerem je deljena pravica na stvari, ne pa stvar sama*, sin. *idealni lastninski delež*; *miselni pridržek neizjavljeni pridržek ob izjavi poslovne volje,*

sin. *mentalna rezervacija*; miselna delitev *delitev po miselnih deležih*, npr. *po eni tretjini*, sin. *idealna delitev*

misija -e ž **1.** *predstavništvo*: diplomatska misija; misija z diplomatskim statusom; šef misije **2.** *odposlansvo*: gospodarska, vojaška, zavezniška misija; misija dobre volje *odposlansvo na visoki ravni, ki ga pošlje kaka država v drugo državo zaradi izboljšanja medsebojnih odnosov*; imeti, opraviti posebno misijo

mitnica -e ž *poštaja za pobiranje mitnine*

mitničar -ja m *kdor pobira mitnino*

mitnina -e ž **1.** *pristojbina za trgovsko blago, ki se pobira na mitnicah* (pr. zg.) **2.** *prispevek uporabnika za vzdrževanje ceste* (pr. zg.)

mladina -e ž *mladi ljudje*: posebno varstvo mladine pri delu

mladinski -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na mladino*: mladinska delovna akcija; mladinska organizacija; mladinsko varstvo **2.** v zvezi: mladinski sodnik *sodnik za mladoletnike* (kaz.)

mladolétni -a -o prid. *ki je že bil star 14 let, a še ni dopolnil 18. leta starosti*: mladoletni delinkvent, prestopnik, storilec kaznivega dejanja; mladoletna oseba, štranka **mladolétni** -ega sam.: skrbništvo nad mladoletnimi

mladolétnica -e ž *ženska oblika od mladoletnik*

mladolétnik -a m *mladoleten človek*: mlajši mladoletnik *ki je ob storitvi kaznivega dejanja že star 14 let, a še ni dopolnil 16. leta starosti*; starejši mladoletnik *ki je ob storitvi kaznivega dejanja že star 16 let, a še ni dopolnil 18. leta starosti*; duševno (ne)razvit mladoletnik; kazensko neodgovoren mladoletnik; kazensko odgovoren starejši mladoletnik; za razsojanje zmožen mladoletnik; odgovornost drugega za škodo, ki jo povzroči mladoletnik; mladoletnik pod skrbništvom; izločitev mladoletnika iz dosedanjega okolja; oddaja mladoletnika v disciplinski center, vzgojni zavod, prevzgojni dom, zavod za usposabljanje; odgovornost mladoletnika za povzročeno škodo; poštopek proti mladoletniku; družbeno varstvo mladoletnikov; kaznovanje mladoletnikov; senat, sodnik za mladoletnike

mladolétniški -a -o prid. *ki se nanaša na mladoletnike*: mladolétniški zapor *kazen za kazensko odgovorne starejše mladoletnike in za polnoletne, ki so storili kaznivo dejanje kot starejši mladoletniki*; mladolétniška delinkvenca, kriminaliteta; mladolétniško prestopništvo, sodstvo

mladolétnost -i ž *stanje mladoletnega človeka*: civilnoppravna, kazenskoppravna mladolétnost

mladolótni -a -o prid. *ki se nanaša na dobo v človeškem življenju od otroštva do zrelih let*: mladolótna neizkušenošt

mlájši -a -e prid., v zvezah: mlájši mladoletnik *mladoletnik, ki je ob storitvi kaznivega dejanja že star 14 let, a še ni dopolnil 16. leta starosti*; mlájši polnoletnik *polnoletnik, ki je kot polnoleten storil kaznivo dejanje, a med sojenjem še ni dopolnil 21. leta starosti*

mlatílniški -a -o prid., v zvezi: mlatilniška merica *količina žita, ki jo vzame mlatilničar za mláčev žita*

mlevnina -e ž *plačilo v denarju za mletje žita*

mlévski -a -o prid. *ki se nanaša na mletje*: mlevska obrt; mlevsko dovoljenje

mlínski -a -o prid. *ki se nanaša na mlin ali mletje*: mlinska merica *količina žita, ki jo vzame mlinar za mletje žita*; **mlinska pravica

mlínščica -e ž *del potoka ali reke, ki je speljan k mlinu ali drugi gospodarski napravi*

mnênje -a s **1.** *kar izraža odnos do česa*: javno mnenje *mnenje večine prebivalstva ali reprezentančne skupine o določeni stvari*; deljeno mnenje *ločeno mnenje*; ločeno mnenje (lat. votum separatum) *drugačno mnenje, npr. enega ali več članov sodnega senata, ki se priloži zapisniku o posvetovanju in glasovanju, če ni vpisano v zapisnik* (pravd. post.), sin. *posebno mnenje*; manjšinsko mnenje; posebno mnenje gl. *ločeno mnenje*; večinsko mnenje *pri glasovanju v sodnem senatu ipd.*; mnenje delegata, sodnika; mnenje občana, ki sodeluje pri sojenju; pravica svobodnega izražanja mnenja **2.** *izjava glede na lašno vedenje, poznavanje česa*: izvedensko, pravno, strokovno, svetovalno, zdravniško mnenje; lažno, napačno, (ne)jasno, (ne)popolno, pomanjkljivo mnenje; oddaja mnenja; izdelati, izreči, podati mnenje; vprašati za mnenje; odpraviti nasprotja, pomanjkljivosti v mnenju

mногоkrátnik -a m *število, ki je rezultat množenja s kakim številom*: carinski, davčni, taksni mnogokratnik; mnogokratnik katastrskega dohodka

mногоmóštvo -a s *zakonska zveza žene z več možmi hkrati*, sin. *poliandrija*

mногоnacionálni -a -o prid. *ki ima več narodov*: mnogonacionalna država

mногоstránski -a -o prid., v zvezi: mnogostranska pogodba *pogodba, pri kateri sodeluje ali se ji*

pridruži veliko število držav, sin. multilateral-na pogodba

mногоžénstvo -a s *zakonska zveza moža z več ženami hkrati, sin. poligamija (2)*

mnóžični -a -o prid. *ki se nanaša na veliko ljudi: množični morilec morilec, ki ubija iz koristi-ljubja, spolne naslade, maščevanja; množični seštanek; množični umor; množični neredi; množični vrednostni papirji vrednostni papir-ji, ki so izdani v velikem številu, npr. delnice, obveznice; množična organizacija; množične demonstracije; množično delo; množično ubijanje; sredstva množičnega obveščanja sredstva javnega obveščanja*

množinski -a -o prid., v zvezi: množinska stvar *moka, pesek, žito ipd.*

mobilen -lna -o prid. *gibljiv, premičen mobilni* -a -o: mobilno stanje vojske *stanje pripravljenosti za vojskovanje*

mobiliárni -a -o prid. *premičninski: mobiliarni kredit kredit na zaštavo premičnin; mobiliarna hipoteka zaštvna pravica na premičninah, ki ostanejo v rokah zaštvitelja; mobiliarna izvršba izvršba na premičnine*

mobilizácija -e z **1.** *vpoklic: mobilizacija zdravstvenega osebja med epidemijo; mobilizacija za izvajanje ukrepov civilne zaščite; odrediti, razglasiti mobilizacijo* **2.** *prehod oboroženih sil in gospodarstva iz mirnodobnega stanja v vojno: delna, poskusna, splošna mobilizacija; javna, tajna vojaška mobilizacija; mobilizacija virov in sil države za obrambo; neizpolnitev dolžnosti pri mobilizaciji (kaz.); odrediti, razglasiti mobilizacijo* **3.** v zvezah: mobilizacija kapitala *sprošitev, sprememba dolgoročno naloženega kapitala v denar, kratkoročne terjatve ali vrednostne papirje; mobilizacija kreditov sprošitev kreditov*

mobilizácijski -a -o prid. *ki se nanaša na mobilizacijo: mobilizacijski dan, načrt, razglas; mobilizacijska pripravljenost; mobilizacijsko povelje*

mobilizíranec -nca m *vpoklicanec: civilni, vojaški mobiliziranec*

mobilizírati -am dov. in nedov. **1.** *uradno poklicati koga na opravljanje vojaške službe, sin. vpoklicati* **2.** v zvezah: mobilizirati kredite *sprošiti kredite; mobilizirati terjatve skrajšati terjatvam rok zapadlosti ali jim dati takojšnjo zapadlost*

mobílnost -i ž *gibljivost, premičnost: mobilnost kapitala, delovne sile, sredstev*

móč -i ž *značilnost česa glede na mero lašnosti,*

potrebnih za opravljanje svoje funkcije: dokazna moč dokazna vrednost dokazila; kupna moč denarja veljava denarja, izražena v količini blaga, ki se dobi za denarno enoto; obrambna moč države; obvezna moč zakona lašnost za-kona, da ga morajo vsi upoštevati

močnejši -a -e prid. *ki presega navadno stopnjo: močnejši pravni naslov pravni naslov domnev-nega lašnika, ki je stvar pridobil odplačno od tišlega, ki jo je pridobil neodplačno; močnejša pravica močnejši -ega sam. *kdor ima večjo moč: pravica močnejšega**

modalitéta -e z *način, okoliščine: krajevne plačilne, izpolnitvene modalitete vršta valute, prezentacijski roki, poslovni čas, poslovni lokal na kraju plačila, izpolnitve ipd.; splošne modalitete kaznivega dejanja čas, kraj, način in sredstva njegove izvršitve; posebne modalitete kaznivega dejanja tatvina ponoči, ob požaru ali drugi nesreči ipd.; modalitete posojila po-sojilni pogoji*

modél -a m **1.** *tridimenzionalni predmet, ki prika-zuje industrijski ali obrtni izdelek, npr. štavbo, stroj, letalo, in je po zakonu zavarovan: izkoriš-čanje, trajanje modela; nosilec pravice modela; neupravičena uporaba, posnemanje modela; register modelov in vzorcev; varstvo modelov; prodaja po vzorcu ali modelu* **2.** *kdor pozira umetniku: kiparski, slikarski model*

modificírani -a -o prid., v zvezi: modificirani akcept *sprejem menice, ki ne ustreza povsem njeni vsebini, sin. kvalificirani akcept*

módus -a m, lat. (*način*) **1.** *obremenitev pri neod-plačni naklonitvi premoženja, sin. nalog (3)* **2.** v zvezi: *modus acquirendi lat. način pridobitve stvari, npr. izročitev, vknjižba* **3.** v zvezah: *modus operandi lat. način izvrševanja; modus operandi evidenca posebna evidenca o načinih in sredstvih izvrševanja kaznivih dejanj (krim.)* **4.** v zvezi: *modus procedendi lat. način izvedbe postopka* **5.** v zvezi: *modus vivendi lat. dogovor med dvema državama o začasni ureditvi dolo-čenih medsebojnih odnosov (mednar. pr.)*

mogóč -óča -e prid. *ki se da uresničiti: mogoča izpolnitev mogóči* -a -e: mogoči pogoj

mogóčnost -i ž *možnost*

mójster -tra m *kdor ima najvišjo usposobljenost v kaki obrtni stroki do l. 1962: obrtni mojster; državni obrtni mojster*

mójstrski -a -o prid. *ki se nanaša na mojstre: mojstrski izpit; mojstrska diploma, šola; moj-strsko delo*

mókri -a -o prid., v zvezi: mokri pečat, žig pečat,

žig, pri katerem je barva raztopljena in se znak odtisne na papir

molčati -im [-uč-] nedov. **1.** *ne govoriti*: molčati pri zaslišanju **2.** *ne pripovedovati zaupanih, zaupnih stvari* **molčé** prisl.: molče izraziti svojo voljo, pripoznati pravico, sprejeti ponudbo; molče obnoviti, podaljšati, skleniti pogodbo; molče se odpovedati pravici **molčéči** -a -e: molčéči dogovor; molčéča pooblastitev, pri-volitev; molčéče priznanje (mednar. pr.)

molčéčnost -i [-uč-] *z dolžnost ne pripovedovati zaupanih, zaupnih stvari*: poklicna, službena, spovedna, uradna molčéčnost; dolžnost molčéčnosti; odvezati koga dolžnosti molčéčnosti

mólk -a [-uk-] m **1.** *glagolnik od molčati*: pravica do molka npr. *obdolženca* (kaz. poš.); z molkom izraziti svojo voljo; z molkom podaljšati pogodbo **2.** v zvezi: molk uprave dejstvo, da prištojni upravni organ ne izda odločbe v predpisanem roku

monárh -a m *dedni ali iz ozkega kroga upravičencev izbrani državni poglavar*: absolutni, uštavni monarh

monárhični -a -o prid. *ki se nanaša na monarhijo*: monarhični vladar; monarhična država, oblast, vladavina

monarhija -e *ž država, ki ji vlada monarh*: absolutna monarhija v kateri je vsa državna oblast v vladarjevih rokah; dedna, volilna monarhija; parlamentarna monarhija v kateri je uveljavljen parlamentarizem; štanovska monarhija v kateri je vladarjeva oblast delno omejena s pravico štanov do prištanika; teokratska monarhija teokratska država; uštavna monarhija v kateri omejuje vladarjevo oblast uštava

monarhišt -a m *prištaš monarhije*

monetárni -a -o prid. *denarni*: enotni monetarni sistem; Mednarodni monetarni sklad (angl. International Monetary Fund) *mednarodna organizacija, ki skrbi za štabilnost valut držav članic*; načelo monetarnega nominalizma *načelo, da mora dolžnik plačati tisto število denarnih enot, na katero se glasi obveznost, če je predmet obveznosti vsota denarja*; monetarna politika države *vplivanje države na gospodarsko življenje z reguliranjem denarnega obtoka*; monetarna unija *zveza držav z enotno denarno veljavo*; monetarno (ne)ravnovesje; monetarno zlato *zlato kot plačilno sredstvo*

monetizácija -e ž, v zvezah: monetizacija terjatev, vrednostnih papirjev *sprememba terjatev, vrednostnih papirjev v plačilno sredstvo*

monízem -zma m, v zvezi: monizem kazenskih sankcij *ena sama vrsta kazenskih sankcij*, sin. *enotirnost kazenskih sankcij*

monogamíja -e *ž zakonska zveza moža z eno ženo*, sin. *enoženšvo*

monogámni -a -o prid. *ki se nanaša na monogamijo*: monogamni zakon; monogamna družba

monokrátični -a -o prid., v zvezi: monokratični sistem *sištem, v katerem je za odločanje prištojna le ena oseba*

monometalízem -zma m *denarni sištem z denarjem le iz ene kovine kot neomejenim zakonitim plačilnim sredstvom*: srebrni monometalizem

monopól -a m **1.** *izključna dejanska ali zakonska možnost proizvodjanja, trgovanja z izključitvijo konkurence*: dejanski, naravni, pravni monopol; javni, zasebni monopol; finančni monopol v koristi države, npr. *tobak*; nabavni monopol *tržni odnos, v katerem kot povpraševalec nastopa samo en kupec*; prodajni monopol; upravni monopol npr. *proizvodnja in kontrola prometa z razširelivi* **2.** *izključna pravica države do izvrševanja določenih javnih funkcij*: obtožbeni monopol *javnega tožilca na obtožbo za dejanja, za katera se storilec preganja po uradni dolžnosti*

monopolíst -a m *kdor ima monopol*

monopolístični -a -o prid. *ki se nanaša na monopol*: monopolistični dogovor, kapitalizem, koncern; monopolistično delovanje *monopolni sporazumi in monopolistično ravnanje*; monopolistično gospodarstvo; monopolistično ravnanje *zloraba prevladujočega položaja na trgu in dejanja, usmerjena v ušvarjanje in izkoriščanje monopolnega položaja*; prepoved zasebnih monopolističnih organizacij *kartelov, trušov ipd.*

monopolizírati -am dov. in nedov. *uvešti monopol*: monopolizirati zunanjo trgovino **monopolizírani** -a -o: monopolizirani predmet

monopólni -a -o prid. *ki se nanaša na monopol (1)*: monopolni dobiček, dogovor, obrat, predmet; monopolni sporazum *sporazum, sklenjen med dvema ali več trgovci o pogojih poslovanja, ki naj preprečijo ali ovirajo svobodno konkurenco*; monopolna cena; monopolno blago; monopolno dogovarjanje *o cenah ipd.*; monopolno gospodarstvo, podjetje; ušvarjanje monopolnega položaja na trgu (kaz.)

monopólski -a -o prid. *monopolni*: monopolski dobiček

monopsón -a m *nabavni monopol*

morálni

mónstrum -a m *plod ali novorojenček s hudimi razvojnimi nepravilnostmi, sin. spaček*

morála -e ž **1.** *pravila za pošteno in čašno ravnanje: družbena, javna, poslovna, spolna morala; kazniva dejanja zoper moralo; kršiti poslovno moralo z nelojalno konkurenco; ogroziti javno moralo* **2.** *v zvezi: davčna morala volja izpolnjevati davčno obveznost* **3.** *psihična pripravljenost, zavzetost koga za izvršitev določenega dejanja, dosego določenega cilja: spodkopavanje bojne morale na bojišču (kaz.)*

morálni -a -o prid. *ki se nanaša na moralo: moralni čut; moralna dolžnost, indiferentnost, norma, odgovornost, ogroženost; **moralna oseba pravna oseba; moralna škoda negmotna, nepremoženjska škoda; moralne avtorske pravice pravice, ki niso premoženjske, npr. pravica biti naveden kot avtor*

moratorij -a m **1.** *pogodbeno določen ali oblaščteno odrejen odlog plačil: splošni moratorij; transferni moratorij ušlavitev plačil v tuji valuti v tujino; proglasiti moratorij za določene obveznosti* **2.** *odlog*

moratórni -a -o prid. *ki se nanaša na moratorij: moratorna obveznost obveznost, odložena z moratorijem; moratorne obrešči*

morganátični -a -o prid., v zvezi: morganatični zakon *zakonska zveza med osebo višjega plemstva in osebo nižjega rodu (pr. zg.)*

morílec -lca [-ȳc-] m *kdor umori človeka: množični morilec ki ubija iz korištoljubja, spolne naslade, maščevanja; roparski morilec; morilec iz korištoljubja; najeti morilca*

morílka -e [-ȳk-] ž *ženska oblika od morilec*

moríšče -a s *kraj, kjer se izvršuje smrtna kazen*

moríti -ím nedov. *povzročati smrt ljudi*

mórje -a s *slana voda, ki napolnjuje vdolbine med celinami: celinsko morje ki je z vseh strani obdano s kopnim; obalno morje notranje morske vode in teritorialno morje; odprto morje ki je zunaj teritorialnega morja in je z ištimi pravicami doštopno za vse države; ribolovno morje del morja, v katerem ima obalna država izključno pravico ribolova; teritorialno morje 12 morskih milj širok morski pas, računano od temeljne črte proti odprtemu morju; temeljna črta za merjenje širine teritorialnega morja črta najnižje oseke vzdolž obal kopnega in otokov ter ravne črte, ki zapirajo vhode v zalive; po suhem in po morju; vojni plen na morju sovražna bojna ladja, sovražna ladja v javni službi ali sovražni državi pripadajoča trgovska ladja,*

ki jo zajamejo nasprotnikove oborožene sile **mornár** -ja m **1.** *kdor je zaposlen na ladji* **2.** *vojak v mornarici*

mornárica -e ž **1.** *morsko ladjevje: trgovska, vojna mornarica* **2.** *posadka na ladjah*

mornáriški -a -o prid. *ki se nanaša na mornarico: mornariška baza, uprava*

mornárski -a -o prid. *ki se nanaša na mornarje: mornarska služba*

môrski -a -o prid. *ki se nanaša na morje: morski čoln čoln trgovske mornarice, katerega dolžina je manj kot 12 metrov, regištrska prostornina pa manj kot 15 BRT; morski kabel; morska ladja ladja trgovske mornarice, katere dolžina je 12 metrov ali več, regištrska prostornina pa 15 BRT ali več; morska luka; morska milja dolžinska mera, 1852 m, sin. navtična milja; morska obala; morska ožina naravna plovna pot skozi teritorialno morje ene ali več držav, namenjena mednarodni plovbi; morska plovba, plovna pot; morska potniška, tovorna ladja; notranje morske vode deli morja, obdani s kopnim ozemljem, ki so v plovni zvezi s teritorialnim morjem, npr. vode v pomorskih prištaniščih; morskno dno dno skupaj s podzemljem kot objekt mednarodnega prava; morskno ribištvo lov, gojitev in varstvo morskih rib, drugih morskih živali in nabiranje morskih rašlin*

mortis causa [mórtis kávza] lat. *za primer smrti: darilo, pravni posel mortis causa*

mortuárij -a m *umrščina (pr. zg.)*

moštnína -e ž *plačilo za uporabo moštu*

moštninar -ja m *pobiralec moštine*

môški -ega m *oseba moškega spola, zlašti odrasla: izvenzakonska skupnost moškega in ženske življenjska skupnost moškega in ženske, ki ništa v zakonski zvezi*

môški -a -o prid. *ki se nanaša na moške: môški prebivalec, spol; moško pokolenje*

moštnína -e ž *davek od mošta*

móštvo -a s, v zvezi: *moštvo ladje ladijska posadka*

móteni -a -o prid. *ki je oviran v normalnem razvoju osebnosti: osebnoštno moteni obdolženec; motena osebnost*

mótenje -a s **1.** *glagolnik od motiti (1): motenje hišnega miru, javnega reda in miru; motenje obravnave, preiskave; odpraviti motenje* **2.** *glagolnik od motiti (2): motenje posesti*

motílec -lca [-ȳc-] m *kdor moti: motilec miru; motilec posesti kdor samovoljno ovira ali otežuje posestnika pri izvrševanju posestnih dejanj*

motíltni -a -o prid. *katerega posledica, učinek je*

- motenje*: motilni namen; motilna naprava; motilno dejanje
- motíti** *mótím* nedov. **1.** *povzročati, da kaj ne poteka normalno, pravilno*: motiti obravnavo **2.** v zvezi: motiti posest samovoljno ovirati ali oteževati posestnika pri izvrševanju posestnih dejanj **motéči** -a -e: moteča naprava v sosesčini
- motív** -a m **1.** *nagib, spodbuda*: idealni, nesebični, nizkotni motiv; politični, socialni, uradni motiv; motivi kaznivega dejanja **2.** *obrazložitev, utemeljitev*: motivi zakonskega predloga
- motivácija** -e ž *obrazložitev, utemeljitev*: motivacija sodbe, zakonskega predloga
- motivírani** -a -o prid., v zvezah: motivirani naklep (lat. *dolus coloratus*) *naklep s posebej poudarjenim namenom*, sin. *kvalificirani naklep*; motivirani predlog *predlog, ki je obrazložen*; motivirano dejanje *dejanje, ki je podprto z razlogi*
- motivírati** -am dov. in nedov. *obrazložiti, utemeljiti*: motivirati prošnjo, vlogo, zahtevo
- môtinja** -e ž **1.** *pojavnost, ki ni v skladu z normalnim, pravilnim delovanjem organizma*: začasna duševna motnja; osebnostne, telesne motnje; motnje spomina, zavesti **2.** v zvezi: gospodarske motnje *nenormalno delovanje trga zaradi neupravičenega kopičenja blaga ali odtegotanja blaga iz prometa* (kaz.)
- motórno vozilo** -ega -a s *prometno sredstvo na motorni pogon v kopnem, vodnem in zračnem prometu*: obratovanje motornega vozila; protipravni odvzem motornega vozila (kaz.); prepoved vožnje motornega vozila *varnostni ukrep* (kaz.)
- móž** -á m, v zvezah: **1.** *slamnatí mož* (lat. *interposita persona*) *kdor prikritó opravlja posel za drugoga*; volilni mož *oseba, izvoljena z nalogo, da v imenu svojih volivcev opravi končne volitve*, sin. *elektor*; zakonski mož *poročen možki v odnosu do svoje žene* **2.** *dobri možje dobri ljudje* (a, b) (pr. zg.)
- móžen** -žna -o prid. *mogoč*: možna dajatev
- možítev** -tve ž *sklepanje zakonske zveze ženske z možkim*
- možítí se** -ím se nedov., v zvezi z osebo ženskega spola *sklepati zakonsko zvezo*: ženska se moží
- móžnost** -i ž *kar se lahko uresniči*: finančna, pravna, procesna, proračunska možnost; možnost izbire, pobotanja, poravnave, uveljavljanja pravice
- m. p.** *okrajš. manu propria*
- mréža** -e ž **1.** *med seboj načrtno povezane osebe, organi za določeno dejavnost*: informacijska, obveščevalna, zaupniška mreža; hudodelska, prekupčevalska, špekulantska, tihotapska, vohunska, zarotniška mreža; organizirani mrežo posrednikov, prekupčevalcev **2.** *objekti, švabari za kako dejavnost, načrtno razporejeni na določenem območju*: odkupna, razpečevalna, trgovska mreža
- mrlič** -íča m *mrtev človek, zlasti do pogreba*: identifikacija, pregled, prevoz, pokop mrliča; spremnica za prevoz mrliča
- mrliški** -a -o prid. *ki se nanaša na mrliča*: mrliški list *potrdilo o smrti*; *mrliški ogled, oglednik; mrliški pregled, preglednik; mrliška matična knjiga *matična knjiga umrlih*; mrliška pregledna služba; mrliška veža; mrliško vozilo
- mrtév** -tva -o prid., v zvezi: razglasiti pogrešanca za mrtvega *s sklepom sodišča potrditi, da je mrtev* (nepravd. post.) **mrtví** -a -o: mrtvi denar, kapital *denar, kapital, ki ni naložen*; mrtvi inventar *premičnine, ki spadajo k nepremičninam, razen živali*; mrtvi konto *konto, na katerem že dalj časa ni novih vknjižb*; mrtva prevoznina *prevoznina za razliko med manjšo izročeno in večjo dogovorjeno količino tovara*; mrtva zaštava (fr. *mort-gage*) *zaštava, pri kateri je zašavljeni predmet za zašavitelja mrtev, donose nepremičnine prejema zašlavni upnik, njihova vrednost se ne odšteva od dolga* (pr. zg.); premoženje mrtve roke (lat. *manus mortua*) *nepremičnine cerkvene pravne osebe, ki so izločene iz gospodarskega prometa* (pr. zg.)
- mrtváščina** -e ž *umrščina* (pr. zg.)
- mrtvéec** -a m *mrlič*
- mrtvorójenec** -nca m *mrtvorojeni otrok*
- mrtvorójeni** -a -o prid. *ki se rodi mrtev*: mrtvorojeni otrok
- mrtvorójenost** -i ž *dejstvo, da je otrok mrtvorojen*: potrdilo o mrtvorojenosti
- múčenje** -a s **1.** *namerno povzročanje telesnih bolečin*: mučenje živali *vrsta prekrška*; izpraševanje z mučenjem *zasliševanje s torturo* (pr. zg.) **2.** *kaznivo dejanje zoper človečnost* (kaz.)
- mučílni** -a -o prid. *s katerim se namerno povzročajo telesne bolečine*: mučilno orodje *orodje v inkvizicijskem postopku* (pr. zg.)
- mučílnica** -e ž *prostóraz za mučenje*
- mudítev** -tve ž *kratkotrajno bivanje*: dovoljenje za gibanje in muditev v mejnem pasu, na mejnem prehodu
- mudítí se** -ím se nedov. *biti nekaj časa na določenem mestu*
- múltilaterálni** -a -o prid. *mnogoštranski*: multi-

municipálni

lateralni sporazum; multilateralna pogodba
pogodba, pri kateri sodeluje ali se ji pridruži
veliko število držav, sin. *mногоstranska pogod-*
ba; multilateralno pobotanje

municipálni -a -o prid. *ki se nanaša na municipij*:
municipalna avtonomija

municípij -a m **1.** *starorimska mešna občina*
(pr. zg.) **2.** *mešni magístrat v obalnih meštih*
Primorja in Istre (pr. zg.) **3.** *avtonomna ogrska*
županija ali mešto (pr. zg.)

munus publicum [múnus públikum] lat. *javna*
dolžnost, javno breme

muslimán -a m *pripadnik islamske vere*

mutabilitétni -a -o prid., v zvezi: mutabilitetno

načelo načelo, da (javni) tožilec po uvedbi
kazenskega postopka obtožbo lahko spremeni,
razširi ali umakne (kaz. post.)

muzéj -a m **1.** *uštanova, ki zbira, ureja in hrani*
kulturno in zgodovinsko pomembne predmete
2. *šavba, kjer so shranjeni ti predmeti*: krajev-
ni, mešni, narodni, republiški muzej; krimina-
lištični muzej; kuštos muzeja; razvid muzejev

muzéjski -a -o prid. *ki se nanaša na muzej*: mu-
zejski predmet; muzejska zbirka; muzejsko
gradivo

muzéjskokonservátorski -a -o prid. *ki se nana-*
ša na muzejsko konserviranje: muzejskokon-
servatorska stroka

N

na predl., v zvezah: **1.** s tožilnikom: obljuba na čaštno besedo; papir, glaseč se na ukaz; vabilo na obravnavo; vloga, pisana na stroj; dati na razpolago, na voljo; klicati na pomoč; napotiti na pravdo, upravni poštopek; obljubiti na poštenje; obsoditi na kazen; oceniti blago na oko; plačati na račun; prisegati na sveto pismo; prodajati na drobno in debelo; ravnati na svojo nevarnost; vzeti na znanje **2.** z meštnikom: na suhem in na morju; na obravnavi; obravnava na kraju samem; obravnava na prvi instanci; imeti koga na sumu

nabáva -e ž *oskrba trgovine, podjetja z blagom za prodajo, proizvodnjo, navadno v večji količini*: državna, nadomeštna nabava; nabava blaga; dovoliti, izvršiti, oddati, odobriti, razpisati, skleniti nabavo

nabáviti -im dov. *oskrbeti se z blagom za prodajo, proizvodnjo, navadno v večji količini*: nabaviti blago

nabavljálni -a -o prid. *ki se nanaša na nabavljajenje*: nabavljajalna zadruga; nabavljajalno podjetje

nabávljanje -a s *glagolnik od nabavljati*

nabávljati -am nedov. *oskrbovati se z blagom za prodajo, proizvodnjo, navadno v večji količini*

nabavljávec -vca m *kdor nabavlja*

nabavljív -a -o prid. *ki se da nabaviti*: nabavljivost blago

nabávni -a -o prid. *ki se nanaša na nabavo*: nabavni monopol *tržni odnos, v katerem kot povpraševalec naštopa samo en kupec*; nabavni posej, rok, trg; nabavni stroški; nabavna cena; nabavna knjižica *knjižica za vpisovanje nakupov*; nabavna pogodba, vrednost; nabavna in prodajna zadruga; nabavno dovoljenje

nabávnica -e ž *naročilnica*

nabirálec -lca [-ȳc-] m *kdor kaj nabira*: nabiralec članarino, naročnino, oglasov, prispevkov

nabirálka -e [-ȳk-] ž *ženska oblika od nabiralec*

nabirálni -a -o prid. *ki se nanaša na nabiranje*: nabiralna akcija

nabirálnik -a m *zaprta priprava z režo za zbiranje oddanih, prejetih pisem*: poštni nabiralnik

nabiralnína -e ž *nagrada za nabiranje*

nabíranje -a s *glagolnik od nabirati*: nabiranje članarine, prispevkov

nabírati -am nedov. *prizadevati si pridobiti kaj*: nabirati članarino, naročnino, oglase, prispevke

nabíti -bijem dov. *pritrđiti kam, na kaj, navadno z žebli*: nabiti cenik na vidno mesto; nabiti oglas, oklic, odločbo, pritožbo na sodno desko; nabiti vabilo na vrata stanovanja, poslovnega prostora *vrsta nadomeštna vročitve*

nabítje -a s *glagolnik od nabiti*: nabitje oglasa

nabör -ôra m *uradno ugotavljanje sposobnosti vojaških obveznikov za vojaško službo*: redni nabor; iti na nabor; izmikati se, izogniti se naboru

nabórni -a -o prid. *ki se nanaša na nabor*: naborni letnik; **naborni okraj; naborni pregled; naborna komisija, obveznost; **naborna občina; naborno leto

nabórník -a m *vojaški obveznik pred služenjem vojaškega roka*

nabréžje -a s *obrežje*: rečno nabrežje

nácija -e ž *narod*

nacionalizácija -e ž **1.** *glagolnik od nacionalizirati (1), sin. podržavljenje, ant. denacionalizacija (2)* **2.** *glagolnik od nacionalizirati (2), sin. podružbljenje (1), ant. denacionalizacija (2)*

nacionalizírati -am dov. in nedov. **1.** *prenešti zasebna proizvodjalna sredstva v državno last, sin. podržaviti (1)* **2.** *prisilno odvzeti sredstva, na katerih ima kdo laštinsko pravico, na temelju zakona in proti odškodnini, pri čemer odvzeta sredstva pošlonejo družbena laština, sin. podružbiti (1)*: nacionalizirati banke, podjetja, zemljišča, zgradbe **3.** *spremeniti uvoženo blago z ocarinjenjem v domače blago* **nacionalizíran** -a -o: nacionalizirano premoženje

nacionalní -a -o prid. **1.** *narodni*: nacionalni boj; nacionalna avtonomija, enakopravnost, samostojnost, zavešt; nacionalno bogastvo, gibanje, premoženje **2.** *ki se nanaša na posamezno državo*: nacionalni dohodek; nacionalni izvor blaga; Nacionalni komite osvoboditve Jugoslavije (krat. NKOJ) *izvršilni organ Antifašistič-*

nacionalnost

nega sveta narodne osvoboditve Jugoslavije; nacionalni zakon; nacionalna reka reka, ki teče le po ozemlju ene države; nacionalna valuta, zakonodaja; nacionalno pravo

nacionalnost -i z pripadnost določenemu narodu, sin. *narodnost (1)*

nacionálsocialízem -zma m *nacizem*

nacízem -zma m v *Nemčiji* nastalo *nacionalistično, totalitarno, protidemokratično, protisocialistično in protikomunistično gibanje*

načêlen -lna -o prid. ki *poudarja bištvno, osnovno: načelen predpis; načelna debata debata, ki je splošna, ni podrobna; načelna izjava; načelno navodilo; načelno pravno mnenje, štališče*

načêlnik -a m **1.** *uslužbenec, ki vodi kak oddelek, zlašti v javni upravi: načelnik oddelka* **2.** v zvezi: *sreski načelnik *predstojnik političnega okraja, sreza*

načêlo -a s **1.** *kar se sprejme kot osnova, vodilo za opravljanje kakega dela, delovanja: načelo enakosti ljudi pred zakonom; načelo javnosti dela organov oblasti in nosilcev družbenih funkcij; načelo neodvisnosti sodnikov in sodišč po katerem so sodniki pri opravljanju sodniške funkcije neodvisni, vezani samo na ustavo in zakone; načelo pravice do uporabe svojega jezika in pisave v postopkih pred državnimi in drugimi organi; načelo solidarnosti pri odpravljanju posledic naravnih nesreč ipd.; načelo udeležbe državljanov pri izvajanju sodne oblasti; načelo ustavnosti in zakonitosti po katerem morajo biti nižji pravni akti, tako zakonski kot podzakonski, ter posamični pravni akti, npr. pogodba, sodba, upravni akt, v skladu z ustavo; načelo volilnosti sodnikov po katerem se sodniki volijo v državni zbor na predlog sodnega sveta; načelo zbornosti sojenja po katerem sodišča praviloma odločajo v senatu* **2.** v zvezah: kritno načelo *po katerem je dražba nepremičnine dopušna, če so krite vsaj tišče pravice, ki imajo prednost pred zahtevajočim upnikom (izvrš. post., šteč. post.)*; načelo gospodarnosti v postopku; načelo javnosti sojenja *po katerem so sodne obravnave javne in se sodbe izrekajo javno, izjeme določa zakon; načelo kontradiktornosti a) po katerem se kazenski postopek vodi kot spor dveh enakopravnih strank, tožilca in obdolženca, in o njem odloča sodišče b) po katerem je v pravnem postopku stranki omogočeno, da se izreče o trditvah nasprotnika; načelo iskanja materialne resnice a) po katerem mora sodišče ugotoviti sporna*

*dejstva, od katerih je odvisna utemeljenost zahtevka (pravd. post.) b) po katerem mora sodišče, ne vezano na dokazna pravila, na podlagi zanesljivih dokazov v svoji odločbi ugotoviti odločilna dejstva (kaz. post.); načelo neposrednosti a) po katerem morajo biti predsednik, člani senata, nadomešni sodniki in sodniki porotniki nepretrgoma na glavni obravnavi, kar naj zagotovi dokazno oceno članom senata na podlagi neposrednega vtisa o izvedenih dokazilih (kaz. post.) b) po katerem sodišče odloči o tožbenem zahtevku na podlagi neposrednega obravnavanja (pravd. post.); načelo pravice do pravnega sredstva po katerem imajo občani pravico do pritožbe ali drugega pravnega sredstva proti odločbam sodišč, drugih državnih organov, organov lokalnih skupnosti ali nosilcev javnih pooblastil; načelo proste presoje dokazov po katerem sodišče v postopku ni vezano na posebna formalna dokazna pravila; načelo prostega preudarka po katerem ima javni organ, sodišče pravico, da iz več možnih rešitev izbere tisto, ki je v javnem interesu (upr. post.); načelo ekonomičnosti in pospešitve postopka po katerem si mora sodišče ali upravni organ prizadevati, da se opravi postopek brez zavlačevanja in s čim manjšimi stroški, prim. načelo gospodarnosti v postopku; načelo procesne ekonomije načelo gospodarnosti v postopku; načelo gospodarnosti po katerem se zaželeni učinek doseže s čim manjšimi sredstvi ali po katerem se z določenimi sredstvi doseže čim večji učinek, sin. *ekonomsko načelo*; načelo uštnosti obravnavanja po katerem sodišče odloči o tožbenem zahtevku praviloma na podlagi uštnega obravnavanja (pravd. post.); načelo poučevanja neukih strank (pravd. post., upr. post.); načelo aktivnosti sodišča gl. *preiskovalno načelo (a)*; načelo pasivnosti sodišča gl. *razpravno načelo*; razpravno načelo *po katerem sodišče praviloma upošteva samo trditveno in dokazno gradivo, ki ga priskrbijo stranke (pravd. post.)*, sin. *načelo pasivnosti sodišča*; preiskovalno načelo **a) po katerem procesno gradivo zbira sodišče samo (pravd. post.)**, sin. *načelo aktivnosti sodišča b) po katerem sodišče tudi samoiniciativno zbira in izvaja dokaze in ni vezano in omejeno s predlogi strank (kaz.)*; načelo dispozitivnosti *po katerem se postopek začne, teče in zaključi po volji strank (pravd. post.)*, ant. *načelo oficialnosti*; načelo oficialnosti *po katerem se postopek**

začne, teče in zaključi po uradni dolžnosti, neglede na voljo strank, kar velja v nekaterih pravnih ali tudi nepravnih postopkih, ant. načelo dispozitivnosti; načelo legalitete kazenskega pregona po katerem je javni tožilec dolžen začeti kazenski pregon, če so podani dokazi, da je storjeno kaznivo dejanje, za katero se storilec preganja po uradni dolžnosti; načelo oportunitete kazenskega pregona po katerem mora javni tožilec presoditi, ali je pregon smotrni tudi z vidika državnih interesov, npr. za dejanja neznatne družbene nevarnosti, sin. načelo smotrnosti kazenskega pregona, sin. oportunitetno načelo; oportunitetno načelo gl. načelo oportunitete kazenskega pregona; načelo smotrnosti kazenskega pregona gl. načelo oportunitete kazenskega pregona **3.** v zvezah: krivdno načelo načelo odgovornosti za krivdno ravnanje; obtožno načelo po katerem se kazenski postopek uvede na zahtevo upravičenega tožilca; načelo zakonitosti pri določanju kaznivih dejanj in predpisovanju kazenskih sankcij; načelo človečnosti v kazenskem postopku in pri izvrševanju kazenskih sankcij; načelo obvezne uporabe milejšega kazenskega zakona če se po storitvi kaznivega dejanja zakon enkrat ali večkrat spremeni; načelo individualizacije kazenskih sankcij **4.** v zvezah: paritetno načelo **a)** načelo enakopravnosti, npr. pravic upnikov v stečaju **b)** načelo enakopravnosti veroizpovedi; načelo enake vrednosti vzajemnih dajatev pri dvostranskih odplačnih pogodbah obligacijskega prava; načelo pogodbene svobode strank; načelo veštosti in poštenja pri sklepanju, uveljavljanju in izpolnjevanju obveznosti iz obligacijskih razmerij; načelo pravičnosti; načelo prepovedi zlorabe pravic iz obligacijskih razmerij **5.** v zvezah: intabulacijsko načelo gl. vpisno načelo; vpisno načelo po katerem se zemljiškoknjžna pravica pridobi, prenese, omeji ali preneha le z vpisom v zemljiško knjigo, sin. intabulacijsko načelo; davčna, proračunska načela; načelo dvoštopenskega sodstva (upr. post.); načelo letnosti proračuna po katerem se sprejema proračun vsako leto in velja za tišto leto **6.** v zvezah: realno načelo o uporabi jugoslovanske kazenske zakonodaje proti laštnemu državljanu ali tujcu za v tujini storjeno kaznivo dejanje, ki ogroža njene koristi (kaz.), sin. varšveno načelo; recipročno načelo načelo, po katerem priznava država drugi državi ali njenim državljanom

določene pravice, ugodnosti s pogojem, da jih tudi druga država priznava njej oziroma njenim državljanom; varšveno načelo gl. realno načelo; načelo neuporabe sile in groženj s silo v meddržavnih odnosih; načelo nevmišavanja v notranje zadeve drugih držav (mednar. pr.); načelo recipročnosti recipročno načelo; načelo samoodločbe narodov; načelo suverene enakosti držav; načelo spoštovanja mednarodnih pogodb (lat. pacta sunt servanda); načelo vzajemnosti

načelstvo -a s **1.** urad načelnika: *meštno, *sresko načelstvo **2.** vodstvo (3): načelstvo ustanove, zadruga, zavoda

način -a m kar opredeljuje, označuje ravnanje, mišljenje glede na potek, uresničevanje: izvedeni način pridobitve pravice pridobitev pravice od pravnega prednika; izvorni način pridobitve pravice npr. pridobitev laštinske pravice s priposestvom, sin. originalni način pridobitve pravice; originalni način pridobitve pravice gl. izvorni način pridobitve pravice; pridobitni način (lat. modus acquirendi) pridobitve stvari, npr. izročitev, vknjižba pravice; nevaren, grozovit, zahrbtn način izvršitve kaznivega dejanja; način glasovanja, odplačevanja dolga, pridobitve laštine; način smrti

načrt -a m **1.** kar vnaprej določa način, kraj, čas, da bi se kaj uspešno izvedlo: amortizacijski načrt razdolžitveni načrt za odplačilo glavnice; bilančni načrt o kontih, ki jih mora vsebovati bilanca; blagajniški načrt o pričakovanih prejemkih in izdatkih za določeno obdobje; delovni načrt; družbeni načrt o gospodarskem in splošnem družbenem razvoju; finančni načrt o gospodarjenju s finančnimi sredstvi; gospodarski načrt; obrambni načrt republike, občine; obratni, odkupni, odplačilni, organizacijski, raziskovalni, sanacijski, stabilizacijski, študijski, učni načrt; načrt pogodbe, pravil; načrt sečnje, žrebanja; načrt za delo v primeru neposredne vojne nevarnosti in v vojni; izdelati, izvršiti, realizirati, uresničiti načrt **2.** grafični prikaz kakega objekta, območja, sin. projekt (2): geodetski, gradbeni načrt; idejni, detajlni načrt; katastrski, parcelacijski, prostorski, regulacijski, situacijski, topografski, urbaništični, zazidalni načrt; načrt kraja kaznivega dejanja

načrti -a -o prid. ki se nanaša na načrt: načrtni dobiček; načrtno gospodarstvo, kmetijstvo

načrtnost -i ž laštnost, značilnost načrtnega:

načrtni

načrtnost narodnega gospodarstva

načrtovalec -lca [-ȳc-] m kdor vnaprej razmišlja o čem in predlaga, določa ustrezne ukrepe: načrtovalec proizvodnje

načrtovánje -a s glagolnik od načrtovati: administrativno načrtovanje ki ga izvajajo državni organi; družbeno, finančno, gospodarsko, prostorsko načrtovanje; načrtovanje dohodkov in izdatkov; načrtovanje družine; metodologija načrtovanja

načrtováti -újem nedov. vnaprej razmišljati o čem in predlagati, določati ustrezne ukrepe: načrtovati cene, gospodarstvo

náda -e ž, v zvezi: kup nade (lat. emptio spei) tvegana kupna pogodba, ki se nanaša na morebitne bodoče stvari, npr. kup določenega bodočega ulova rib

nadaljeváti -újem nedov. delati, da kaj poteka naprej, navadno po začasnem prenehanju: nadaljevati glavno obravnavo, poštopek **nadaljeváni** -a -o: nadaljevano kaznivo dejanje kaznivo dejanje, za katero sta značilni predvsem ištovršnost in časovna povezanost po enotnem naklepu storjenih kaznivih dejanj

nadáljnji -a -e prid. ki traja dalje, navadno po začasnem prenehanju: nadaljnja predelava, prodaja

nadárбина -e ž cerkveno premoženje, povezano z dohodki, zlasti iz nepremičnin (kan.), sin. beneficij

nadávek -vka m pribitek k davščini, npr. carini

nádržávni -a -o prid. ki presega okvir države: nadržavna organizacija, uštanova

nádhipotéka -e ž hipoteka na obstoječi hipoteki v dobro tretje osebe

nádoblášt -í ž nadrejena oblašt

nadoméštek -tka m, v zvezah: denarni nadomeštek npr. komercialni denar, knjižni denar; *prištojbinski nadomeštek davek, ki ga plačujejo pravne osebe od svojega premoženja na mešto prenosne prištojbine

nadomeštilo -a s kar prevzame, ima funkcijo česa drugega iste vrste: denarno nadomeštilo v denarju namesto dajatve v naturalijah, sin. denarni ekvivalent, sin. relutum; denarno nadomeštilo za primer brezposelnosti; nadomeštilo v denarju, naturalijah; nadomeštilo osebnega dohodka za čas letnega, bolniškega dopušta ipd.; nadomeštilo za inovacije, racionalizacije; nadomeštilo za ločeno življenje, storjeno škodo, uporabo stavbnega zemljišča

nadomeštitév -tve ž 1. glagolnik od nadomeštititi: nadomeštitév vrednosti npr. plodov, ki jih je

porabil nedobroverni posešnik 2. določitev nadomeštnega dediča v oporoki, če prvi postavljeni dedič ne bi dedoval, npr. če bi umrl pred oporočiteljem ali se odpovedal dediščini 3. prevzem funkcije, dela koga drugega: nadomeštitév odvetnika, sodnika 4. v zvezi: možnost nadomeštitve alternativno upravičenje

nadomeštití -ím dov. narediti, da kaj prevzame, ima funkcijo česa drugega iste vrste: nadomeštití vzgojni ukrep z drugim (kaz.)

nadomeštitveni -a -o prid. ki se nanaša na nadomeštitév: nadomeštitveni poštopek (lat. iudicium rescissorium sive restitutorium) šladij pri obnovi poštopka, v katerem se izda nova odločba o glavni stvari (pravd. poš.); nadomeštitvena izpolnitev

nadomeštljív -a -o prid. ki se da nadomeštití: nadomeštljiva škoda

nadomeštní -a -o prid. 1. ki prevzame funkcijo, opravlja delo koga drugega: nadomeštni dedič dedič, določen v oporoki, če prvi postavljeni dedič ne bi dedoval, npr. če bi umrl pred oporočiteljem ali se odpovedal dediščini; nadomeštni sodnik porotnik sodnik porotnik, ki lahko nadomešti člana kazenskega senata, če je ta na glavni obravnavi zadržan 2. s čimer se kaj nadomešti: nadomeštni zahtevek; nadomeštna dajatev gl. nadomeštna izpolnitev; nadomeštna izpolnitev sporazumna zamenjava predmeta izpolnitve z drugim predmetom, sin. nadomeštna dajatev; nadomeštna kazen zapora kazen zapora, če denarna kazen ni izterljiva; nadomeštna odločba; nadomeštna štoritev; nadomeštna stvar švar, ki se da zamenjati z drugo stvarjo iste vrste, npr. žito, olje, premog; nadomeštna vročitev posredne vročitev; nadomeštna obresti obresti od vrjenih davčnih predplačil ipd.; nadomeštna volitve volitve zaradi izjemne, izredne izpraznitve poslanskega mešta; nadomeštno plačilo; nadomeštno upravičenje alternativno upravičenje

nadomeštvánje -a s nadomeščanje

nadomeštváti -újem nedov. nadomeščati: nadomeštvovati odvetnika

nadomeščanje -a s glagolnik od nadomeščati

nadomeščati -am nedov. začasno imeti funkcijo, opravljati delo koga drugega: nadomeščati odvetnika, sodnika, učitelja

nadpís -a m 1. kar je napisano nad čim 2. kratka označba vsebine: nadpis obtožbe, tožbe, uradnega spisa, vloge

nádplánski -a -o prid. ki presega plan: nadplanski

- dobiček, odkup
- nàdpolovični** -a -o prid. *ki presega polovico*: nadpolovična večina glasov; nadpolovično prikrajšanje *prikrajšanje nad polovico prave vrednosti*; izpodbijanje pogodbe zaradi nadpolovičnega prikrajšanja
- nàdponúdba** -e ž *višja ponudba po podelitvi dokumenta na javni dražbi*: dati, sprejeti nadponudbo
- nàdponúdnik** -a m *kdor da nadponudbo*
- nàdpovprečni** -a -o prid. *ki po meri, stopnji presega večino istovrstnega*: nadpovprečni dobiček, uspeh; nadpovprečno delo
- **nàdpreglèd** -èda m *zdravniški pregled vojnih obveznikov, ki ga opravi višja komisija*, sin. ****superarbitracija**
- nàdprodúkcija** -e ž *proizvodnja, ki presega kupno moč trga*
- nadredíti** -im dov. *pošlati koga glede na koga drugega na višji, vodilni položaj* **nadrejèni** -a -o: nadrejeni starešina; nadrejena oblašt; nadrejeno vojaško poveljstvo
- nadrejèni** -ega m *oseba, ki je glede na koga drugega poslavljen na višji, vodilni položaj*: kazni-vo dejanje, storjeno na ukaz nadrejenega (kaz.)
- nadrejènost** -i ž *lašnost, stanje nadrejenega*: hierarhična, službena nadrejenost; odnos nadrejenosti in podrejenosti
- nadróbní** -a -o prid., v zvezah: nadrobna cena *cena na drobno*; nadrobna prodaja *prodaja blaga neposredno potrošnikom v manjših količinah*; nadrobna trgovina *trgovina na drobno*
- nàdškòf** -ófa m *predstojnik nadškofije* (kan.)
- nàdškofíja** -e ž *naslov pomembnejše škofije* (kan.)
- nàdškofíjski** -a -o prid. *ki se nanaša na nadškofijo*: nadškofijski ordinariat
- nàdúra** -e ž *delovna ura, ki presega redni delovni čas*
- nàdúrni** -a -o prid. *ki presega redni delovni čas*: nadurni zaslužek; nadurno delo
- nadvláda** -e ž *gospodujoč položaj, zlašti v politiki*: nadvlada ene države nad drugo
- nadvódje** -a s *razdalja med črto krova in tovarno črto na boku trgovske ladje* (navt.)
- nàdvójdva** -e ž *visok plemiški naslov* (pr. zg.)
- nàdvrédnost** -i ž *presežna vrednost*
- nàdzaštáva** -e ž **1.** *zašavitvev zašavne pravice* **2.** *predmet take zašavitve*
- nàdzaštávni** -a -o prid. *ki se nanaša na nadzaštavo*: nadzaštavni upnik; nadzaštavna pravica
- nàdzavaróvanje** -a s *zavarovanje, pri katerem je zavarovalna vsota večja od vrednosti zavarovane štvari*: goljufivo nadzavarovanje
- nàdzavarováti** -újem dov. *zavarovati tako, da je zavarovalna vsota večja od vrednosti zavarovane štvari*
- nadzídek** -dka m *pozneje dograjeni zgornji del stavbe*
- nadzíranje** -a s *glagolnik od nadzirati*: nadziranje poslovanja
- nadzírati** -am nedov. *sisitematično pregledovati, spremljati potek ali razvoj česa*, sin. *nadzorovati*: nadzirati delo, šole; nadzirati izvrševanje zakonov
- nadzòr** -óra m *sisitematično pregledovanje, spremljanje poteka ali razvoja česa*: komunalni nadzor; ****policijski nadzor**; upravni nadzor; ***zaščitni nadzor** (kaz.); nadzor naročnika nad deli *pri gradbeni pogodbi, pogodbi o delu*
- nadzórni** -a -o prid. *ki se nanaša na nadzor*: nadzorni odbor, organ; nadzorna komisija, oblašt
- nadzórnik** -a m *kdor opravlja nadzorstvo*: gozdni, komunalni, ****sodni**, ***šolski**, tržni nadzornik
- nadzórniški** -a -o prid. *ki se nanaša na nadzorni-ke*: nadzorniška služba
- nadzórništvo** -a s *organ, urad, ki opravlja nadzorstvo*
- nadzoróvanje** -a s *glagolnik od nadzorovati*: pomanjkljivo nadzorovanje; nadzorovanje nad merami in utežmi
- nadzorováti** -újem nedov. *sisitematično pregledovati, spremljati potek ali razvoj česa*, sin. *nadzirati*: nadzorovati delo upravnih organov; nadzorovati zakonitost dela organov lokalnih skupnosti
- nadzórstveni** -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na nadzorstvo*: nadzorstveni odbor, organ; nadzorstvena funkcija; nadzorstveno poročilo **2.** v zvezah: nadzorstvena pravica *pravica prištojnega upravnega organa, da v primerih, določenih v zakonu, odpravi ali razveljavi dokončno upravno odločbo*; nadzorstvena pritožba *pritožba štranke zaradi zavlačevanja poštopka ali drugih nepravilnosti v poštopku*
- nadzórstvo** -a s *glagolnik od nadzorovati*: carinsko, družbeno, državno nadzorstvo; hierarhično nadzorstvo *po višjem organu*; inštančno nadzorstvo *po inštanci v pritožbenem poštopku*; inšpekcijsko, mednarodno, občasno, strokovno, tržno, upravno, zdravstveno nadzorstvo; strožje nadzorstvo *vzgojni ukrep za mladoletnike* (kaz.); varstveno nadzorstvo *možni ukrep pri pogojni obsodbi* (kaz.); nadzorstvo nad opravljanjem zadev sodne uprave; nadzorstvo nad zakonitostjo dela delovnih

organizacij; nadzorstvo nad zavodi za izvrševanje kazni zapora

nadzračni -a -o prid., v zvezi: nadzračni prostor *prostor nad ozračjem, v katerem država nima suverenosti*, sin. *vesoljski prostor*

náftni -a -o prid. *ki se nanaša na nafto*: *naftna knjiga *vršta rudarske knjige*; *naftna pravica; *naftno polje *nahajališče nafte*

naftovod -óda m *naprava iz med seboj povezanih cevi in drugih delov za odvajanje, pretakanje nafte*: napeljati naftovod

načajivost -i ž *lašnost načajivega človeka*: pravedanje, tožarjenje iz načajivosti *brez resnične potrebe*, prim. *kverulantstvo*

nagíb -a m *kar vpliva na štranko, da se odloči za izvršitev pravnega dejanja*: koristoljubni, nečastni, nedopustni, nizkotni, odločilni, politični, sovražni, zlobni nagibi; iz lašnega nagiba; zmota v nagibu

náglj -a -o prid., v zvezah: naglj poštopek *izredni poštopek naglega sojenja*; naglo sodišče *sodišče, ki opravlja svojo dejavnost v izrednih družbenih razmerah in navadno izreka smrtne kazni ali oprostitve*, sin. *izredno sodišče*

nágnjen -a -o prid., v zvezi z **biti**: biti nagnjen k izvrševanju kaznivih dejanj *imeti voljo, hotenje do nasilniškega obnašanja ipd.* (kaz.)

nagòn -óna m *prirojena težnja človeka k določeni ravnanju*: nagon po samohranitvi

nagónski -a -o prid. *ki se nanaša na nagon*: nagonsko dejanje

nagovárjanje -a s *napeljevanje*

nagovárjati -am nedov. *napeljevati*

nagráda -e ž **1.** *plačilo za delo, ki navadno ni vezano na redno delovno razmerje*: čašna, denarna, *dnevničarska, dogovorjena nagrada; najditeljska nagrada *najdenina*; običajna, pavšalna, pogodbena, posebna, pravična, primerna nagrada; nagrada izvedencev, sodnikov porotnikov, tolmačev, zagovornikov, zaštopnikov strank (pošt.); nagrada za čezurno delo; nagrada za delo odvetnika; nagrada za ovadbo, uslugo; obljuba nagrade *za vrnitev izgubljene stvari ipd.*; razpis, višina nagrade; obljubiti, prejeti, razpisati nagrado **2.** *priznanje za pomemben dosežek*: dobitnik nagrade; podeliti, prejeti nagrado

nagrádítev -tve ž *glagolnik od nagraditi*

nagrádíti -ím dov. **1.** *plačati za delo, ki navadno ni vezano na redno delovno razmerje*: nagraditi najditelja **2.** *dati komu kaj kot priznanje za pomemben dosežek*: nagraditi iznajditelja

nagrádni -a -o prid. *ki se nanaša na nagrado*: nagradni natečaj *javni natečaj z obljubo nagrade*; nagradno darilo *darilo iz hvaležnosti za uslugo, npr. za rešitev življenja*; nagradno tekmovanje *tekmovanje, pri katerem najboljši dobi obljubljeni nagrado*

nagrajênek -nca m *kdor dobi nagrado*

nagrajênka -e ž *ženska oblika od nagrajenec*

nagrajevánje -a s **1.** *plačevanje za opravljeno delo*: nagrajevanje po delu, učinku, uspehu; stimulatívno nagrajevanje *nagrajevanje zaradi spodbude*; nagrajevanje odvetnikov; nagrajevanje učencev v poklicnem izobraževanju **2.** *dajanje česa komu kot priznanje za pomemben dosežek*: skladi za nagrajevanje *Sklad Borisa Kidriča, Prešernov sklad ipd.*

nahajališče -a s *kraj, prostor, kjer je večja, za izkoriščanje primerna količina rudnine*: nahajališče premoga, nafte

nahríbni -a -o prid., v zvezah: nahríbni napis *napis na hrbtni strani listine*; nahríbni vpis na čeku, menici *indosament na hrbtni strani čeka, menice*

nahújskati -am dov. *spodbuditi k slabim, za družbo škodljivim dejanjem*, sin. *naščuvati*: nahujskati koga k upiranju

nájdba -e ž **1.** *najdenje*: najdba novorojenčka, skritih stvari, tuje izgubljene stvari, trupla, zaklada; prigrasiti, prikrivati najdbo; razglasiti najdbo *z oglasom ipd.* **2.** *najdena stvar*: prilastitev najdbe (kaz.); prikrivati najdbo

nájdenček -čka m *najdeni otrok, ki so ga neznan starši izpostavili, zapustili*: oddaja najdenčka v zavod

nájdenec -nca m *najdenček*

najdenína -e ž *nagrada za najditelja stvari*

****najdenišnica** -e ž *zavod za najdenčke*

nájdenje -a s *glagolnik od najti*: najdenje ukradene stvari

nájdenka -e ž *ženska oblika od najdenček*

najdíšče -a s *kraj, kjer je bilo kaj najdeno*: najdišče rudnin

najdítelj -a m *kdor najde kaj izgubljenega, pozabljjenega*: nepošteni najditelj *ki si najdeno stvar prilasti*; najditelj zaklada

najdíteljica -e ž *ženska oblika od najditelj*

najdíteljski -a -o prid., v zvezah: najditeljska nagrada *najdenina*; najditeljska pravica *pravica do najdenine*

najêm -éma m *prepušitev stvari v odplačno rabo brez pridobivanja plodov*: dolgoročni najem; najem groba, ladje, letala; oddaja v najem;

- dati, ponuditi, prepuštili, vzeti v najem; imeti v najemu
- najémanje** -a s *glagolnik od najemati*: najemanje posojil
- najémati** -am nedov. **1.** *delati, da kaj za plačilo prehaja v uporabo koga*: najemati posojila **2.** *večkrat dobiti koga, da za plačilo opravi določeno delo, nalogo*: najemati odvetnike
- najémni** -a -o prid. *ki se nanaša na najem*: najemni dogovor, predmet, spor; najemna doba; najemna pogodba *pogodba, s katero se najemodajalec zavezuje, da bo najemniku izročil določeno stvar v rabo, najemnik pa se zavezuje, da bo plačeval določeno najemnino*; najemna pravica, vrednost, zgradba; najemno razmerje; najemno stanovanje **a)** *stanovanje, ki ga lastnik oddaja v najem zaradi pridobivanja profita*, sin. *profitno stanovanje* **b)** *stanovanje, ki ga lastnik oddaja socialnemu upravičencu*, sin. *socialno stanovanje* **c)** *stanovanje, ki ga delodajalec namenja za oddajo zaradi zadovoljevanja službenih potreb*, sin. *službeno stanovanje*
- najémnica** -e ž *ženska oblika od najemnik*
- najémnik** -a m **1.** *kdor kaj najame*: najemnik stanovanja **2.** *kdor za plačilo kaj opravlja*: vojaški najemnik
- najemnina** -e ž *plačilo za rabo najete stvari*: čista, kosmata, letna, mesečna, sezonska, v kraju običajna najemnina; oderuška najemnina *ki za več kot 50 odstotkov presega povprečno prošto oblikovano najemnino v občini za enako ali podobno kategorijo stanovanj*; najemnina za sef; pobirati najemnino
- najemninski** -a -o prid. *ki se nanaša na najemnino*: najemninski obrok; najemninski spor; najemninska vrednost
- najemniški** -a -o prid. *ki se nanaša na najemnike*: najemniška stanovanjska hiša; najemniška vojska; najemniško razmerje, stanovanje
- najemodajálec** -lca [-ŷc-] m *kdor da kaj v najem*
- najémščina** -e ž *davek od najemnin*
- najéti** -jámem dov. **1.** *narediti, da kaj za plačilo preide včasno uporabo koga*: najeti hišo, kredit, posojilo, stanovanje **2.** *dobiti koga, da za plačilo opravi določeno delo, nalogo*: najeti delavca, odvetnika, zagovornika **najéti** -a -o: najeti delavec; najeta soba
- najétje** -a s *glagolnik od najeti*: najetje posojila
- najmánjši** -a -o prid., v zvezah: najmanjši sprejemljivi ponudek *najnižja sprejemljiva ponudba na dražbi*; najmanjša dolžina rib *mera, pod katero se ribe ne smejo loviti*; najmanjša mera kazni *najnižja kazen*
- najpotrúbnejši** -a -e prid., v zvezi: najpotrebnejši prostori *prostori, ki morajo biti zagotovljeni imetniku stanovanjske pravice pri izselitvi na podlagi sodbe po odpovedi stanovanjskega razmerja*
- nájti** nájdem dov. **1.** *nehote, navadno nepričakovano priti do česa*: najti izgubljeno stvar; najti napako **2.** *biti uspešen v prizadevanju priti do česa, dobiti kaj*: najti zaposlitev **nájden** -a -o: najdena stvar
- nakázanec** -nca m *kdor po nakazovalčevem naročilu opravi izpolnitev prejemniku nakazila*, sin. *asignat*
- nakázati** -kážem dov. *izdati nakazilo (1)*: nakazati denar *naročiti nakazancu, da plača prejemniku nakazila na nakazovalčev račun*; nakazati denar po banki, pošti; nakazati v izplačilo **nakázani** -a -o: nakazani znesek
- nakazílni** -a -o prid. *ki se nanaša na nakazilo (1)*: nakazilni ček *virmanški ček*; nakazilni nalog *nalog za nakazilo*; nakazilni promet; nakazilni stroški; nakazilno plačevanje *plačevanje z nakazilom*
- nakazílo** -a s **1.** *dvojna pooblastitev, pri kateri se prejemnik nakazila (asignatar) pooblašča, da sprejme izpolnitev od nakazanca (asignata), ta pa, da opravi izpolnitev na račun nakazovalca (asignanta)*, sin. *asignacija*: bančno, brzojavno, depozitno, pismeno nakazilo; nakazilo na kredit brez kritja; nakazilo zaradi plačila; prejemnik nakazila; prenos nakazila; ustreči nakazilu; izdati, izvršiti, naročiti, prenesti, sprejeti nakazilo **2.** v zvezi: posestno nakazilo *pooblastitev tretje osebe, da namesto v imenu izročitelja odslej poseduje premično stvar v imenu pridobitelja*
- nakáznica** -e ž **1.** *listina, s katero se izvršuje nakazilo*: bančna nakaznica *ki je naslovljena na banko*; blagajniška nakaznica *ki naroča takojšnje nakazilo v gotovini*; brzojavna, denarna, čekovna nakaznica; kreditna nakaznica *kreditni nalog*; plačilna nakaznica; poštna nakaznica *knjižena pošiljka, s katero pošiljatelj nakaže naslovniku določen denarni znesek*; trgovska nakaznica *ki je izdana na trgovca* **2.** v zvezah: zakladna nakaznica *kratkoročna obveznica državnega zaklada*; živilska nakaznica *dokument, ki daje imetniku pravico, da dobi določeno količino živil*; turistična nakaznica *za turistične storitve*, sin. *voucher*
- nakaznina** -e ž *prištojina za nakazilo*

nakázniški -a -o prid. *ki se nanaša na nakaznico* (1): nakazniški znesek; poštni nakazniški promet; mednarodna nakazniška služba

nakazovalec -lca [-uč-] m **1.** kdor izda nakazilo (1), sin. *asignant* **2.** proračunski odredbodajalec

nakazovánje -a s *izdajanje, izvrševanje nakazil*: nakazovanje pokojnin

naklád -áda m *tovor*: naklad ladje, vagona; teža naklada; naklad drsi, se nagiba

nakláda -e ž **1.** število natisnjenih izvodov tiskane štvari **2.** pribitek k davku: *občinska naklada

nakladálec -lca [-uč-] m *kdor kaj naklada*

nakladališče -a s *prostor za nakladanje*

nakladálni -a -o prid. *ki se nanaša na nakladanje*: nakladalni čas, kraj, prostor, rok, seznam, tir; nakladalna postaja, teža

nakládáanje -a s *glagolnik od nakladati*: stroški za nakladanje blaga

***nakladarína** -e ž *nakladnina*

nakládati -am nedov. *spravljati tovor, blago na prevozno sredstvo*, sin. *nalagati* (2): nakladati blago; nakladati ladjo; nakladati tovor na ladjo, vagon, voz

nakládni -a -o prid., v zvezi: *nakladno financiranje kritje dajatev le iz vsakoletnih premij v socialnem zavarovanju*

nakládnicá -e ž *liščina, s katero se ladjar zaveže vkrcevalcu, da bo na namembnem kraju izročil tovor upravičenemu imetniku te lištine*, sin. *konosament*: nakladnica na ime; nakladnica na prinašalca; nakladnica po odredbi; nakladnica za vkrcanje

nakladnína -e ž *plačilo za nakladanje*

nakláňjanje -a s *omogočanje*: naklanjanje ugodnosti upnikom *razlog za izpodbijanje* (šteč. post.)

naklep -épa m *najtežja stopnja krivde*: direktni naklep *zavešt o dejanju in hotenju storiti dejanje*; določni naklep (lat. *dolus determinatus*) *s takšno posledico, kot jo je storilec predvideval*; eventualni naklep *pri katerem se storilec zaveda prepovedane posledice in vanjo privoli, čeprav je ne želi*; goli naklep (lat. *dolus nudus*) *brez kasnejše izvršitve*; *indirektni naklep *pri katerem posledica kaznivega dejanja ni bila hotena, a je našala iz drugega sovražnega namena* (kaz.), sin. **posredni naklep*; kvalificirani naklep gl. *motivirani naklep*; motivirani naklep (lat. *dolus coloratus*) *s posebej poudarjenim namenom*, sin. *kvalificirani naklep*; nenadni naklep (lat. *dolus repentinus*); neposredni naklep *direktni naklep*; **posredni naklep* gl.

**indirektni naklep*; preišljeni naklep (lat. *dolus praemeditatus*) *pri katerem je kaznivo dejanje zasnovano, pripravljeno in storjeno s premislekom*; splošni naklep (lat. *dolus generalis*) *z namenom glede posledice v splošnem, ne pa glede njenih posameznih oblik*; naklep ogrožanja, oškodovanja; intelektualni element naklepa gl. *zaveština sestavina naklepa*; zaveština sestavina naklepa *zavedanje pomena naklepa*, sin. *intelektualni element naklepa*; kaznivo dejanje, storjeno z naklepom *storjeno vede in hote*; biti odgovoren v mejah svojega naklepa

naklépni -a -o prid. *ki se nanaša na naklep*: naklepno kaznivo dejanje *kaznivo dejanje, storjeno vede in hote*; naklepno ravnanje **naklép-no** prisl.: *naklepno povzročena škoda*

naklépoma prisl. *naklepno*

nakljúče -a s *dogodek ali ravnanje s posledico, ki je ob normalnem poteku dogajanja ni mogoče predvideti*: golo naključje; mešano naključje (lat. *casus mixtus*) *z nepravilnim ravnanjem zakriviljen položaj, ki je ugoden za nastanek škode*; po naključju našala škoda

nakljúčni -a -o prid. *ki se nanaša na naključje*: *naključna premoženjska skupnost npr. več oseb, ki dedujejo po enem zapuštniku*; *naključna škoda škoda, ki je storilec ni predvidel in je ni bil dolžen predvideti*; *naključno poslabšanje, uničenje štvari*

naklonílec -lca [-uč-] m *kdor komu kaj nakloni*: *naklonilec prednosti, premoženja, privilegija, ugodnosti*

naklonílka -e [-úk-] ž *ženska oblika od naklonilec*

naklonílo -a s *kar se komu nakloni*

nakloníteľ -a m *naklonilec*

naklonítev -tve ž *glagolnik od nakloniti*: *brezplačna, oporočna naklonitev*; *naklonitev med živimi*; *naklonitev za primer smrti*

nakloníti -klónim dov. *podariti, priskrbeti*: *nakloniti darilo, podporo, pomoč, ugodnost*

naknádni -a -o prid. *dotatni, poznejši*: *naknadni kredit, odpis davka, pregled, rok za izpolnitev pogodbe, vpis v volilni imenik; naknadna izpolnitev menice, nemožnost dajatev, odobritev; naknadno obdavčenje, plačanje neplačanih premij, plačilo*

nakopíčiti -im dov. *narediti, da je česa kje v veliki količini*: *nakopičiti blago, denar, živila*

nakrášti -krádem dov. *s krajo priti do česa*
nakráden -a -o: *nakradene štvari; nakradeno blago*

nakúp -a m *glagolnik od nakupiti*: *akreditivni na-*

kup z *akreditivom*; komisijski nakup v *komisiji*; kreditni nakup na *kredit*; kritni nakup *kritni kup*; terminski nakup deviz; nakup iz prošte roke *brez formalnosti*; nakup po vzorcu; nalog za nakup; ponuditi kaj v nakup

nakúpiti -kúpim dov. *s kupovanjem priti do česa*: nakupiti blago

nakúpni -a -o prid. *ki se nanaša na nakup ali nakupovanje*: nakupni stroški; nakupna knjižica *nabavna knjižica*; nakupna marža; nakupno dovoljenje

nakupoválec -lca [-ȳc-] m *kdor nakupuje*

nakupováлка -e [-ȳk-] ž *ženska oblika od nakupovalec*

nakupoválni -a -o prid. *ki se nanaša na nakupovanje*: nakupovalna zadruga

nakupoválnica -e ž *poslovalnica za nakupovanje*

nakupovánje -a s *glagolnik od nakupovati*

nakupováti -újem nedov. *s kupovanjem prihajati do česa*: nakupovati blago, valute, vrednostne papirje

naláganje -a s **1.** *glagolnik od nalagati (1)*: nalaganje kapitala **2.** *glagolnik od nalagati (2)*: nalaganje tovora

nalágati -am nedov. **1.** *uporabljati denar za povečanje premoženja*: nalagati denar v banko, kapital v industrijo **2.** *spravljati tovor; blago na prevozno sredstvo*, sin. *nakladati*: nalagati vagon

nalášč prisl. *namenoma*: nalašč povzročiti škodo

nalépati -im dov. *z lepljenjem pritrčiti na kaj*: nalepiti kolek na vlogo, razglas na uradno desko; nalepiti vabilo na vrata stanovanja *način nadomešne vročitve*

naléпка -e ž *lištek za označbo štvari, na katero je nalepljen*: nalepka za zaznamovanje blaga, vzorcev; mesečna nalepka *npr. na mesečni vozovnici*

nalépnica -e ž *lištek na poštni pošiljki, ki določa način odpošiljanja*

nalezljívi -a -o prid. *ki se prenaša z osebe na osebo*: prenašanje nalezljivih bolezni (kaz.); var-stvo pred nalezljivimi boleznimi **nalezljivo** prisl.: zaposlitev nalezljivo bolnih ali okuženih (kaz.)

nalíčje -a s *prednja stran*: naličje bankovca, kovanca

nálog -a m **1.** *naročilo za izvršitev kakega dejanja, dela*: blagajniški, delovni, dobavni, izplačilni, nakazilni nalog; komitentov nalog; kreditni nalog *bančnega klienta banki, naj odobri tretji osebi kredit*; menični plačilni nalog *sodni nalog za plačilo menične vsote*; obremenilni

nalog (knjig.); plačilni nalog *sodna odločba o plačilu denarne terjatve, izdana le na podlagi podatkov mandatne tožbe* (pravd. post.), sin. *mandat (2)*; potni nalog *liščina, s katero se kdo pooblašča za določeno službeno potovanje*; prenosni nalog *za prenos z računa na račun*; prevozni nalog; nalog za dobavo, izdajo blaga, izplačilo, izvršitev posla, izterjavo; nalog za knjiženje (knjig.); ustreči nalogu; dati, dobiti, izvršiti, odkloniti nalog **2.** *odločba sodišča*: dokumentirani plačilni nalog *izdan na podlagi verodostojne lištine*; nedokumentirani plačilni nalog *izdan brez verodostojne lištine*; izpraznitveni, *odpovedni nalog; izdati, izpodbijati, razveljaviti plačilni nalog **3.** *obremenitev pri neodplačni naklonitvi premoženja*, sin. *modus (1)*; nalog v oporoki; darilo z nalogom; izvršiti nalog

nalóga -e ž **1.** *pismeni izdelek, s katerim se pridobi, dokaže določeno znanje*: diplomatska naloga; klavzurna naloga *nadzorovani pismeni del izpita, navadno na fakulteti*; nagradna naloga **2.** *kar mora kdo opravljati glede na svoj namen*: upravna naloga; naloga sodstva, uprave, zakonodaje

nalogodajálec -lca [-ȳc-] m *kdor da nalog (1)*

nalóžba -e ž *uporaba denarja za povečanje premoženja*: bančna, donosna, investicijska naložba; kreditna naložba; obnovitvena, trajna naložba; vezana naložba *na odpoved*; naložba glavnice, pupilarnega denarja; naložba denarja v banko; naložba na vpogled; naložbe doma, v tujini

nalóžbeni -a -o prid., v zvezi: naložbeni papirji *papirji, ki so primerni za trajno naložbo denarja*

naložítev -tve ž **1.** *glagolnik od naložiti (1)*: naložitev davka, dolžnosti, kazni, obveznosti, prepovedi, stroškov **2.** *glagolnik od naložiti (2)*: naložitev denarja v banko **3.** *glagolnik od naložiti (3)*: naložitev tovora

naložíti -ím dov. **1.** *narediti, da je kdo dolžen opraviti kaj*: naložiti davek, delo, doklado, dolžnost, globo, opravilo, plačilo, posel, povračilo stroškov, predložitev lištine, *razodetno prisego, reparacije **2.** *uporabiti denar za povečanje premoženja*: naložiti denar v hranilnico **3.** *spraviti tovor; blago na prevozno sredstvo*: naložiti tovor **naloženi** -a -o: naloženo premoženje

naložnína -e ž *plačilo za nakladanje*

namakální -a -o prid. *ki se uporablja za namakanje*: namakalni sistem; namakalna naprava; namakalno jezero

namákanje

namákanje -a s *glagolnik od namakati*: namakanje polja, zemljišč

namákati -am nedov. *dovajati vodo, zlašti obdelovalnim zemljiščem*: namakati zemljišča

naméček -čka m *kar se doda več, kot je obvezno, npr. pri prodaji blaga*

namémba -e ž *namenitev*: namemba premoženja, sredstev za določen namen

namémbni -a -o prid. *do katerega naj kaj pride, pripotuje*: namembni kraj ladje, pošiljke; namembna država, postaja, železnica; namembno letališče, pristanišče

namémbnik -a m **1.** *naslovljenec (1)* **2.** *uporabnik*

namémbnost -i ž *dejstvo, da je kaj namenjeno za kaj*: sprememba namembnosti *npr. kmetijskega ali gozdnega zemljišča*

namèn -éna m *zaveštno prizadevanje za dosego, uresničitev česa*: darilni, hudobni, hudodelski, izkoriščevalni, korištoljubni, oškodovalni, pogodovalni namen; poslovni namen *pravna podlaga pogodbe*; zaštraševalni namen kazni; zavlačevalni namen v procesu; žalilni namen; namen kazenskih sankcij; namen kaznovanja

namenítev -tve ž *glagolnik od nameniti*: namenitev premoženja humani ustanovi; poslednjevoljna namenitev

nameníti -ménim dov. *odločiti, da kdo kaj dobi*: nameniti dedni delež, dotacijo **naménjen** -a -o: blago, namenjeno za izvoz, neposredno uporabo

naménoma prisl. *nalašč*: namenoma povzročiti škodo

naménski -a -o prid. *ki ima točno določen namen*: namenski kredit; namenska davščina *davščina, ki se sme uporabiti le za določen namen, npr. vodni prispevek*; namenska dotacija; namenska luka *ki se uporablja npr. v športne, turistične namene, ne pa za javni promet*; namenska razlaga *predpisa razlaga predpisa glede na njegov družbeni smoter, sin. teleološka razlaga predpisa*; namenska uporaba stvari; namenske rezerve *npr. v socialnem zavarovanju*; namensko izplačilo, posojilo, premoženje; namensko varčevanje *za šlanovanje ipd.*; namenska (dopolnilna) sredstva

naméra -e ž *direktni naklep*

namerávati -am nedov. *izraža duševno usmerjenost oseba k uresnitvi kakega dejanja v bližnji prihodnosti*: nameravati storiti kaznivo dejanje

naméren -rna -o prid. *ki se zgodi zaradi določene namena*: namerna neresnična prijava

npr. nevarnostne okoliščine pri sklepanju zavarovalne pogodbe; namerna kršitev zakona; namerna neizpolnitev pogodbe; namerna povzročitev škode **namérni** -a -o: namerni delikt

namériti -im dov. **1.** *dati orožje v položaj, potreben za njegovo uspešno uporabo*: nameriti puško na koga **2.** *z merjenjem priti do določene količine česa*: nameriti naročeno količino blaga

nameštítev -tve ž **1.** **sprejem v službo*: definitivna nameštitev *stalna nameštitev*; začasna nameštitev; dekret o namestitvi **2.** *našlanitev*: začasna nameštitev *nameštitev v turistični objekt*

nameštíti -ím dov. **1.** **sprejeti v službo*: namestiti delavca, uslužbenca **2.** *naštaniti*

nameštítveni -a -o prid. **1.** **ki se nanaša na nameštitev (1)*: nameštitveni dekret *dekret o namestitvi*; nameštitveni pogoji; nameštitvena listina; nameštitvena taksa *taksa za nameštitev* **2.** *naštanitveni*

naméštnica -e ž *ženska oblika od nameštnik*

naméštnik -a m **1.** *kdor stalno opravlja določeno nalogo kakega drugega vodilnega funkcionarja*: nameštnik republiškega sekretarja; nameštnik družbenega pravobranilca samoupravljanja, javnega pravobranilca, javnega tožilca; nameštnik direktorja **2.** *substitut (1)*: nameštnik odvetnika **3.** *v zvezi: *pokrajinski nameštnik načelnik pokrajinske uprave za Slovenijo od l. 1921 do l. 1923* **4.** *kdor začasno opravlja dolžnosti monarha, ki zaradi mladostnosti, bolezni ali drugih razlogov ne more vladati, sin. regent*

naméštništvo -a s **1.** *začasni kolegijski organ, ki opravlja dolžnosti monarha, če ta zaradi mladostnosti, bolezni ali drugih razlogov ne more vladati, sin. regentski svet*: kraljevo nameštništvo **2.** *državni upravni urad za nekatera avstrijska ozemlja s sedežem v pomembnih centrih, npr. v Gradcu, Trstu (pr. zg.)*

***naméščenc** -nca m *kdor je v delovnem razmerju, z vnaprej določenim, stalnim dohodkom, navadno za opravljanje dela, ki ni fizično*: bančni, državni, trgovski, zasebni nameščenec

***naméščenska** -e ž *ženska oblika od nameščenec*

***naméščenski** -a -o prid. *ki se nanaša na nameščence*: nameščensko razmerje

namigovánje -a s *glagolnik od namigovati*: namigovanje na določeno dejstvo *žaljivo podtikanje*

namigováti -újem nedov. *hoteno prikrito omenjati*: namigovati na določeno dejstvo *podtikati komu kaj*

namíšljeni -a -o prid. *za katerega se zmotno misli,*

da obstaja, sin. *putativni*: namišljeni dolg; namišljeni silobran *zmotni silobran*; namišljena nevarnost, nosečnost, pravica, skrajna sila, zakonska zveza

nanòs -òsa m *kar nanese voda*

napáčen -čna -o prid. *nepravilen, zmoten*: napačen izvid, vpis v javno knjigo; napačna davčna napoved, odločba, označba pravnega sredstva; napačna razlaga, uporaba zakona; napačna ugotovitev; napačno izvedensko mnenje

napáčnost -i ž *lašnost, značilnost napačnega*: napačnost pravnega posla *npr. zaradi napake v volji ali pomanjkljive oblike*

napàd -áda m *namerno, nasilno dejanje, s katerim se hoče kaj pridobiti, doseči ali komu škodovati*: dejanski, namišljeni, neposredni, oboroženi, protipravni, roparski, spolni, teroristični, zahrbtni, žaljivi napad; letalski napad; vojni napad *oboroženi napad na drugo državo*; napad na čast, državo, osebnost, telesno nedotakljivost, uradno osebo, življenje ali telo; odvrniti napad; braniti se zoper napad

napadálec -lca [-ȳc-] m *kdor koga napade*

napadálka -e [-ȳk-] ž *ženska oblika od napadalec*

napadálni -a -o prid. *ki se nanaša na napad*: napadalni načrt; napadalna vojna *ant. obrambna vojna*; napadalno dejanje, orožje, sredstvo

napadálnost -i ž *lašnost, značilnost napadalnega človeka*

napáka -e ž *kar ni v skladu z določenim pravilom, zahtevanimi lašnostmi ali zahtevano kakovošjo*: bišvena napaka; delna napaka stvari; glavna napaka izdelka; kakovoštna, nebišvena, nepopravljiva napaka; pravna napaka na prodani stvari *dejstvo, da ima tretja oseba pravico na stvari, ki izključuje, zmanjšuje ali omejuje pridobiteljevo pravico*; računsko napaka; redakcijska napaka *v besedilu zakona ipd.*; skrita, strokovna napaka; stvarna napaka *nepravilna lašnost stvari*; telesna, tiskovna napaka; tovarniška napaka *našala pri proizvodnji*; vidna napaka blaga; živinska napaka; izpolnitvene napake *npr. stvarne, pravne napake*; jamčevalne napake; količinske napake; napaka lištine, storitve, stvari; napaka poslovne volje *izjava v zmoti, strahu, zaradi prevare*; napaka v izdelavi, materialu; grajati, odkriti, odpraviti, odstraniti, opaziti, popraviti, prikriti, reklamirati, sporočiti, zamolčati napako; jamčiti za napako; opozoriti na napako; odgovornost za napake stvari

napášti -pádem dov. **1.** *izvešči oboroženo vojaško*

akcijo z namenom uničiti nasprotnikove sile: napášti tujo državo 2. v zvezi: *napášti odločbo izpodbijati jo s pravnim sredstvom*

napeljáti -péljem dov. **1.** *naklepoma pripraviti koga, npr. s prigovarjanjem, prepričevanjem, da kaj štori*: napeljevati koga, da štori kaznivo ali škodno dejanje **2.** *narediti, da kaj prehaja na določeno mesto*: napeljati vodo čez tuje zemljišče

napeljeválec -lca [-ȳc-] m *kdor drugega naklepoma nagovarja, prepričuje, da štori kaznivo ali škodno dejanje*: odgovornost napeljevalca in pomagača *npr. pri povzročitvi škode*

napeljeválka -e [-ȳk-] ž *ženska oblika od napeljevalec*

napeljevánje -a s *glagolnik od napeljevati*: neuspelo napeljevanje; napeljevanje k samomoru (kaz.); napeljevanje k uživanju mamil; poskus napeljevanja

napeljeváti -újem nedov. *naklepoma pripravljati koga, npr. s prigovarjanjem, prepričevanjem, da kaj štori*: napeljevati koga k storitvi kaznivega ali škodnega dejanja; napeljevati mladoletno osebo k življenju v zunajzakonski skupnosti (kaz.); napeljevati vojake k begu (kaz.); napeljevati vojaško osebo k neizpolnitvi ukaza ali odrekanju pokornosti (kaz.)

napériti -im dov., v zvezi: *naperiti tožbo proti komu pričeti pravljanje s kom*

napís -a m *krajše besedilo, ki kaj pojasnjuje*: nahrbtni napis *na hrbtni strani lištine*; krožni napis *na robu kovanca, pečata*; napis na lištini; opozorilni napis *ki opozarja na nevarnost in ustrežno obnašanje*

napísati -pišem dov. *sešteviti besedilo*: napisati poročilo, sodbo, zapisnik

napísni -a -o prid., v zvezah: *napisna tabla z imenom naselja tabla z imenom naselja ob cesti za motorni promet pri vhodu v naselje*; napisna taksa

napitnína -e ž *manjša vsota denarja, ki se doda plačilu za storjeno uslugo*

naplačílo -a s *predujem*

naplavína -e ž (lat. *alluvio*) *naplavljená plašť pe-ska, proda, zemlje*: rečna naplavina

napláviti -im dov. *s tokom prinesti, zlašiti na breg, obalo* **naplávljen** -a -o: naplavljená zemlja

naplávljanje -a s *glagolnik od naplavljeti*: naplavljanje zemlje

naplávljati -am nedov. *s tokom prinašati, zlašiti na breg, obalo*: naplavljeti prod

napósodo prisl., v zvezah: *dati naposodo posoditi; vzeti naposodo izposoditi si*

napotilo -a s **1.** *navodilo*: dati napotilo **2.** *glagolnik od napotiti (1)*: napotilo na tuje pravo (mednar. zas. pr.) prim. *kolizijsko pravo, pravilo*; zakonsko napotilo *besedilo, pripomba v zakonu, ki uporabnika zakona opozarja na druge predpise, s katerimi se urejajo zadeve na določenem področju* **3.** v zvezi: pravno napotilo *izrek izkušenih mož o veljavnem pravu* (pr. zg.)

napotitev -tve ž **1.** *glagolnik od napotiti (1)*: napotitev na pravdo ali drug postopek **2.** *glagolnik od napotiti (2)*: napotitev nabornikov na služenje vojaškega roka; izvajanje nabora in napotitve; načrt napotitve

napotiti -im dov. **1.** *dati komu nasvet, kam naj gre ali kaj naj naredi*: napotiti na drug pravni red; napotiti oškodovanca na pravdo; napotiti na upravni postopek **2.** *poslati koga kam z napotnico*: napotiti koga na delo; napotiti nabornika na služenje vojaškega roka

napótnica -e ž *liščina, s katero se kdo kam pošilja*: veterinarska napotnica *za živali in meso pri zakolu v sili*

napotováti -lujem nedov. *dajati komu nasvet, kam naj gre ali kaj naj naredi*

napóved -i ž **1.** *prijava*: carinska napoved; davčna napoved *izjava davčnega zavezanca o višini davčne osnove*, sin. *davčna deklaracija*; napoved premoženja, ki nadomešča prisego do l. 1945 **2.** *glagolnik od napovedati (2)*: napoved vojne

napovédati -povém dov. **1.** *prijaviti*: napovedati blago, dohodke, prejemke; napovedati vrednost pošiljke ipd. **2.** *izraziti svojo odločenost, da se začne to, kar izraža samoštalnik*: napovedati vojno

napovedoválec -lca [-ŭc-] m *kdor se poklicno ukvarja z napovedovanjem radijskega, televizijskega sporeda, branjem oddaj*: radijski, televizijski napovedovalec

napovedováika -e [-ŭk-] ž *ženska oblika od napovedovalec*

napráva -e ž **1.** *izdelava, sestava*: naprava katastra; naprava krive lištine, krivih mer in uteži, krivega denarja, krivih vrednotnic, krivih vrednostnih papirjev (kaz.) **2.** *predmet, navadno iz več sestavnih delov, ki olajšuje, opravlja delo*: alarmna, čistilna, izsuševalna, javna, komunalna, mejna, melioracijska, namakalna, obratna, prometna, sanitarna, signalna, svetlobna, varnostna, vodna, zvočna naprava; obrambne naprave

napráviti -im dov. **1.** *izdelati, sestaviti*: napraviti krivi denar (kaz.); napraviti lištino, oporoko,

ovadbo, pogodbo, poročilo, prepis, prošnjo, protest, zapisnik **2.** *povzročiti*: napraviti komu stroške, škodo **3.** *z določeno aktivnostjo, dejanjem doseči naštanek česa*: napraviti red **4.** *z določeno aktivnostjo doseči uresničitev kakega opravila, dela*: napraviti preizkus

naprédek -dka m *prehod z nižje stopnje na višjo glede na kakovoš, pozitivne lašnosti*: gospodarski, industrijski, kulturni, pravni, socialni, tehnični napredek

napréden -dna -o prid. *ki dosega v primerjavi s čim podobnim višjo stopnjo kakovoši, pozitivnih lašnosti*: napreden pravni sistem; napredna družbena ureditev

napredováne -a s *glagolnik od napredovati*: napredovanje v višji čin, naziv; napredovanje v višji razred npr. *aktivnih vojaških uslužbencev*

napredováti -lujem dov. *preiti, biti povišan z nižjega službenega mesta na višje*: napredovati v višji naziv

napréjšnji -a -e prid. *vnaprejšnji*: naprejšnja izpolnitev

napródaj prisl. *izraža, da je kaj namenjeno za prodajo*: imeti, dati kaj naprodaj; blago je naprodaj

naprosíti -prósim dov. *s prošnjami doseči, da je kdo pripravljen kaj storiti* **napróšen** -a -o: naprošena priča

naráščanje -a s *glagolnik od naraščati*: naraščanje cen, kriminalitete

naráščati -am nedov. *pošajati večji po a) obsegu*: promet narašča **b) razponu**: cene, obresti, stroški naraščajo

naráva -e ž **1.** *od človeka neodvisni predmetni svet in sile, ki v njem delujejo*: varstvo narave *prizadevanje za varovanje okolja in naravne dediščine* **2.** v zvezah: delitev v naravi *delitev šviri same*; prejemki v naravi *prejemki v obliki gospodarskih dobrin*; plača v naravi *plača, ki ni v denarju*; stanovanje v naravi *stanovanje, ki ga daje službodajalec delavcu v svojem poslopju* **3.** *značaj*: pravna narava države, laštine, kaznivega dejanja

narávni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na naravo (1)*: naravni park, red, rezervat, spomenik; naravna in kulturna dediščina; naravna meja; naravna nesreča; naravna redkoš, znamenitost; naravna smrt *smrt, ki je v skladu z zakoni narave, npr. zaradi starosti, bolezni, prirojenih napak*; naravno bogaštvo *naravne dobrine, npr. rude in druga bogaštva pod zemljo, vode, viri naravne sile, ribe in divjad*; naravno jezero **2.** v zvezah: naravna obveznost *obveznost, ki ni iz-*

tožljiva, npr: *zastarana terjatev*, sin. *naturalna obveznost*; naravna sestavina pravnega posla; naravne človekove pravice *pravice*, ki izhajajo iz naravnega prava; naravno pravo *nauk o pravicah*, ki izhajajo iz človekove narave in so zato nedotakljive, neodvzemljive; naravno štetje časa *štetje časa*, pri katerem se rok računa točno od trenutka, v katerem se je začel (pr. zg.)

narávnoprávní -a -o prid. *ki se nanaša na naravno pravo*: naravnopravna šola, teorija; naravno-pravno načelo

naravovářšveni -a -o prid. *ki se nanaša na var-švo narave*: naravovaršveni nadzornik; naravovaršvena nadzorna služba

narédba -e ž **1.** ***zakonodajni akt izvršilne oblasti brez parlamenta*: cesarska, ministrska naredba **2.** **sodna odločba* (kaz.): naredba za privod; naredba o priporu

narekováti -újem nedov. *govoriti besedilo, name-njeno za dobesedni zapis*: narekovati izpovedbo v zapisnik

narís -a m *risba, skica*: mapni naris *izdelan po katastrskem načrtu*; naris kraje kaznivega dejanja

nárkoanalíza -e ž *analiza s pomočjo narkotičnih sredstev*: prepoved uporabe narkoanalize pri zasliševanju oziroma spraševanju

narkomán -a m *kdor stalno uživa mamila*: obvezno zdravljenje narkomanov *varnoštni ukrep* (kaz.)

narkótični -a -o prid. *ki se nanaša na narkotike ali narkozo*: narkotično sredstvo

narkótik -a m *opojna droga*, sin. *mamila*

naročéni -a -o prid., v zvezi: *naročena rimesa menica*, ki jo izdajatelj pošlje remitentu po naročilu *druge osebe*, sin. *komisijška menica*

naročilni -a -o prid., v zvezah: *naročilni list naročilnica*; *naročilna knjiga knjiga za vpisovanje naročil*

naročilnica -e ž *liščina*, s katero se naroča blago ali storitev

naročilo -a s **1.** *dogovorjeno odplačno ali neodplačno opravljanje posla za drugega*, sin. *mandat (1)*: naročilo za nakup, prodajo; odpoved naročila; odstop od naročila; prevzem, prenehanje naročila; prevzemnik naročila *kdor sprejme mandat (1)*, sin. *mandatar (1)*; dati, dobiti, prevzeti, izvršiti naročilo; prekoračiti meje naročila **2.** *izražena želja, zahteva, da kdo oskrbi, doštavi določeno blago ali švar*: naročilo blaga; ravnanje po naročilu; dati, dobiti, izvršiti naročilo **3.** v zvezi: *prodajno naročilo* (lat. *contractus aestimatorius*) *pogodba*, s katero se

prevzemnik naročila zavezuje, da bo določeno premično švar; *ki mu jo je izročil naročitelj*, *prodal za določeno ceno v določenem roku ali pa mu jo bo v tem roku vrnil*

naročíteľ -a m *kdor da komu naročilo (1)*, sin. *mandant*

naročiti -ím dov. *izraziti željo, zahtevo, da kdo oskrbi, doštavi določeno blago ali švar*: naročiti blago, časopis, knjigo **naročén** -éna -o: biti naročen na časopis

naročnica -e ž *ženska oblika od naročnik*

naročník -a m **1.** *kdor vnaprej plača ali se naroči na švari ali štoritve, ki se prejemajo poštopno*, sin. *abonent*: telefonski naročnik; telegrafski naročnik *na prenos telegrafskih sporočil*; televizijski naročnik; naročnik časopisa, revije; nabirati naročnike **2.** *kdor naroči kako delo, štoritev*: naročnik kontrole *pri pogodbi o kontroli blaga in štoritev*; naročnik prevoza

naročnína -e ž *znesek, ki se plača za naročeno blago, štoritev*: časopisna, radijska, telefonska, telegrafska, televizijska naročnina; nakazati, plačati, pobirati naročnino

národ -a m *skupnoš ljudi, navadno na določenem ozemlju, ki so zgodovinsko, jezikovno, kulturno, gospodarsko povezani in imajo skupno zaveš*: kolonialni narod; matični narod *narod v odnosu do svojega dela, ki je narodnošna manjšina v drugi državi*; slovenski narod; suveren narod *neodvisen*; večinski, vladajoči narod; volja naroda; Društvo narodov *mednarodna organizacija, uštanovljena l. 1919 za zagotovitev mednarodnega miru in varnošti* formalno do l. 1946; *Organizacija združenih narodov* (krat. OZN) *mednarodna organizacija, uštanovljena l. 1945, za ohranjanje mednarodnega miru in varnošti in pospeševanje mednarodnega sodelovanja*; enakopravnost, samoodločba narodov; zbor narodov *zbor jugoslovanske zvezne skupščine* od l. 1953 do l. 1974; *sramotiti narode ali narodnošti Jugoslavije* (kaz.)

národní -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na narod*: narodni dohodek *ново ušvarjena vrednoš v narodni skupnošti v določenem obdobju, izražena v denarju*; narodni heroj *kdor je odlikovan z redom narodnega heroja*; narodni park *večje zaokroženo ozemlje z naravnimi znamenitošmi velikega ali izrednega pomena, npr. Triglavski narodni park*; narodni praznik; Narodni svet *najvišji politični organ, ki so ga sestavljali zaštopniki slovenskih štrank, uštanovljen avgušta*

l. 1918; narodna avtonomija, celovitost, čast, država, manjšina, skupnost, suverenost, vojska, zaštava; narodna straža pomožne krajevne enote za ohranitev reda in miru na Slovenskem ob razpadu Avstro-Ogrske; narodno gospodarstvo, priznanje, samoodločanje **2.** v zvezi: narodna banka *centralna (emisijska) banka Jugoslavije, Slovenije* do l. 1991

národnogospodárski -a -o prid. *ki se nanaša na narodno gospodarstvo*: narodnogospodarska politika, zakonodaja

národnoosvobodilni -a -o prid. *ki se nanaša na narodno osvoboditev, zlasti od okupatorjev med drugo svetovno vojno*: narodnoosvobodilni boj (krat. NOB); narodnoosvobodilni odbor, svet; narodnoosvobodilna fronta, vojna; narodnoosvobodilna vojska (krat. NOV)

národnost -i ž **1.** *pripadnost določenemu narodu, sin. nacionalnost* **2.** *v Sloveniji živeča skupina drugega naroda: pripadniki italijanske, madžarske narodnosti; urad za narodnosti*

národnostni -a -o prid. *ki se nanaša na narodnost*: narodnostni razdor; narodnostni simboli; narodnostna meja, (ne)strpnost, politika, skupina; narodnostna ozemeljska strnjenoost; narodnostno sovrašstvo, sožitje

nárok -a m *na določen čas in kraj razpisani sestanek za opravo procesnih dejanj strank in sodišča: brezuspešni, dražbeni, poravalni, pripravljalni narok; (prvi) narok za glavno obravnavo; razdelitveni narok za razdelitev izkupička dražbe (izvrš. post.)*; narok za krajevni ogled; narok za obravnavanje predloga za obnovo postopka; narok za preizkus terjatev (šteč. post.); narok za prisilno poravnavo (šteč. post.); narok za zaslisanje; določiti, odložiti, odrediti, opraviti, podaljšati, preložiti, razpisati, zamuditi narok; vabiti na narok

nascitúrus -a m, lat. *zarodek*

nasélbina -e ž *naseljen kraj*

naselítev -tve ž **1.** *glagolnik od naseliti*: naselitev nenaseljenih krajev **2.** *glagolnik od naseliti se*: dovoljenje za stalno naselitev tujca v državi

naselíti -sélím dov. *narediti, da kdo pride kam živet, prebivat*: naseliti ozemlje z ljudmi; naseliti ljudi na ozemlju **naselíti se priti kam živet, prebivat**: stalno se naseliti v kraju **naséljen** -a -o: gošto naseljen kraj

naselítveni -a -o prid. *ki se nanaša na naselitev*: naselitveni načrt; naselitvena komisija

nasélje -a s *krajevna enota s skupnim imenom in zaključenim oštevilčenjem hiš*: turistično

naselje; naselje mestnega značaja; ožje, širše območje naselja; imenovanje, preimenovanje, združitev, razdružitev, odprava naselij

naséljenec -nca m *kdor se naseli na nenaseljenem, redko naseljenem območju*

naséljenka -e ž *ženska oblika od naseljenec*

naséljenost -i ž *dejstvo, da je kako območje naseljeno*: gošta, redka naseljenost; gostota naseljenosti

naséljenski -a -o prid. *ki se nanaša na naseljence*: naseljska zemlja

naseljeválec -lca [-uc-] m *kdor izvaja naseljevanje*

naseljeválka -e [-uk-] ž *ženska oblika od naseljevalec*

naseljeválni -a -o prid. *ki se nanaša na naseljevanje*: naseljevalni načrt

naseljevánje -a s *glagolnik od naseljevati*: notranje naseljevanje na lašnem ozemlju; zakon o naseljevanju

naseljeváti -újem nedov. *delati, da kdo pride kam živet, prebivat*: naseljevati nenaseljene kraje

naséšti -sédem dov. *med plovbo priti na oviro, ki onemogoča nadaljnje premikanje*: ladja nasede na sipino, čeri **nasédli** -a -o: nasedla ladja

nasilje -a s *nasilno dejanje, ravnanje*: fizično, psihično nasilje; oboroženo nasilje; spolno nasilje (kaz.); kaznivo dejanje nasilja; storiti proti komu nasilje

nasílni -a -o prid. *ki se nanaša na uporabo sile*: nasilni odvzem stvari; nasilni prevrat; nasilna preprečitev uradnega dejanja (kaz.); nasilna smrt *smrt, ki je posledica nasilnega dejanja, npr. samomor, uboj, umor, nesreča*; nasilno dejanje **nasílno** prisl.: nasilno odvzeta posest

nasílnik -a m *nasilen človek*

nasílniški -a -o prid. *ki se nanaša na nasilnike*: nasilniško obnašanje

nasilnost -i ž *lašnost, značilnost nasilnega*

nasilstvo -a s *nasilje*

nasíp -a m *nasut in utrjen pas zemljišča*: cestni, železniški nasip; obrambni, obrežni, zaježitveni nasip; graditi, utrjevati nasipe

naslédnica -e ž *ženska oblika od naslednik*: država naslednica

naslédnik -a m **1.** *kdor neposredno po kom pridobi njegovo premoženje ali določeno pravico, sin. pravni naslednik*: dobroverni, (ne)posredni naslednik; posestni naslednik; pravni naslednik gl. *naslednik (1)*; posamični pravni naslednik *kdor pridobi posamezno stvar ali pravico od pravnega prednika, npr. volilojemnik, sin.*

singularni pravni naslednik; singularni pravni naslednik gl. posamični pravni naslednik; univerzalni pravni naslednik kdor pridobi vse premoženje z enim pravnim aktom, npr. dedič; vesoljni pravni naslednik univerzalni pravni naslednik **2.** *kdor neposredno po kom prevzame njegov položaj, funkcijo: naslednik na preštolu*

nasledovánje -a s *glagolnik od nasledovati: posamično, vesoljno nasledovanje*

nasledováti -újem *dov. in nedov. neposredno po kom drugem pridobiti premoženje ali določeno pravico*

naslédštveni -a -o prid. *ki se nanaša na nasledstvo: nasledstvena pravica pravica do nasledstva; nasledstvene države države, ki imajo pod svojo suverenostjo del ozemlja, ki je do l. 1918 pripadalo avstroogrski monarhiji*

naslédstvo -a s *pridobitev premoženja ali določenih pravic neposredno po kom drugem, sin. pravno nasledstvo: izredno nasledstvo npr. pridobitev meničnih pravic po civilnem pravu; posamično pravno nasledstvo pridobitev posamezne stvari ali pravice od pravnega prednika, sin. singularno pravno nasledstvo; pravno nasledstvo gl. nasledstvo; procesnopravno nasledstvo; singularno pravno nasledstvo gl. posamično pravno nasledstvo; translativno pravno nasledstvo prehod prednikove pravice na naslednika; univerzalno pravno nasledstvo pridobitev vsega premoženja z enim pravnim aktom, npr. dedovanje, fuzija podjetij; vesoljno pravno nasledstvo univerzalno pravno nasledstvo*

naslòv -óva m **1.** *navedba imena, priimka in prebivališča ali sedeža* **2.** *beseda ali več besed, ki označujejo stopnjo izobrazbe ali mešto v hierarhični lestvici v kaki družbi: akademski naslov ki ga podeli visoka šola, npr. doktor; častni naslov; plemiški naslov; strokovni naslov npr. diplomirani pravnik; uradni naslov; podeliti naslov* **3.** *ime avtorskega dela* **4.** *pravni predpis, dokument, na podlagi katerega se lahko uveljavlja določena pravica (lat. titulus): dedni naslov oporoka ali zakon kot podlaga za dedovanje, sin. delacijski razlog; izvršilni, jamčevalni naslov; pravni naslov razmerje pravic in dolžnosti med strankama; pridobitni naslov; tožbeni naslov pravni temelj tožbe* **5.** *v zvezah: menični naslov naslov za silo; zaglavni naslov v zakonu marginalna rubrika zakona*

naslovítelj -a m *adresant*

naslòvljenec -nca m **1.** *oseba, ki ji je treba kaj*

vročiti, sin. naslovnik (1) **2.** *adresat (2)*

naslòvljèni -a -o prid., v zvezah: *naslovljena menica menica z naslovi trasata in drugih oseb, ki se jim v sili predloži menica*

naslòvni -a -o prid., v zvezah: *naslovni škof škof, ki ima škofovski naslov, a mu ni zaupana skrb za kako škofijo; naslovna pošta pošta, ki odda pošiljko določenemu prejemniku*

naslòvnik -a m **1.** *oseba, ki ji je treba kaj vročiti, sin. naslovljenec (1)* **2.** *oseba, ki ji je poslana ponudba za sklenitev pogodbe*

***nasnòva** -e z *napeljevanje*

naspól [-ou] prišl., v zvezah: *zakupnik naspol zakupnik, ki odda polovico pridelkov kot zakupnino*

nasprótje -a s *dejstvo, da se kaj v čem bištvemnem popolnoma razlikuje od česa drugega: nasprotje interesov; nasprotje med izjavami strank; nasprotje med statutom občine in ustavo, zakonom; nasprotje med zakoni; nasprotje v sodbi, izvedenskih mnenjih, izpovedbah; biti v nasprotju z ustavo, zakonom, moralnimi načeli; odpraviti nasprotje*

nasprótni -a -o prid. **1.** *ki se v čem bištvemnem popolnoma razlikuje od drugega: nasprotno mnenje, štališče* **2.** *v zvezah: nasprotni dokaz dokaz, ki nasprotuje določenemu dokazu, sin. protidokaz; nasprotni indic; nasprotni predlog predlog, ki nasprotuje določenemu predlogu, sin. protipredlog; nasprotni razlog; nasprotni udeleženec oseba, proti kateri je vložen predlog (nepravd. poš.); nasprotni zahtev; nasprotna dajatev npr. pri dvostranskem pravnem poslu; nasprotna izjava; nasprotna izvršba izvršba dolžnika proti (zahtevajočemu) upniku zaradi povračila tišlega, kar je upnik s prejšnjo izvršbo dobil; nasprotna obveznost, ponudba, štoritev, štranka, terjatev; nasprotna tožba; nasprotna vrednost a) tožba toženca zoper tožnika v že tekoči pravdi (pravd. poš.) b) tožba obdolženca zoper zasebnega tožilca, ki je razžalitev vrnil (kaz. poš.)*

nasprótnica -e ž *ženska oblika od nasprotnik*

nasprótnik -a m **1.** *oseba, ki komu ali čemu nasprotuje* **2.** *nasprotna stranka v pravdi, procesu: edicijski nasprotnik imetnik lišine ali kakega drugega predmeta, ki je pomemben za odločitev v pravdi in katerega izročitev procesnemu organu se zahteva; pravdni nasprotnik; pritožni nasprotnik; procesni nasprotnik; nasprotnik izpodbijanja toženec v izpodbijni kazni; nasprotnik predlagatelja, pritožnika*

nasprótnost -i z *lašlost, značilnost nasprotnega:*

nasprotčnost

nasprotčnost interesov

nasprotovánje -a s *glagolnik od nasprotovati*: nasprotovanje predlogu, predpisu, zakonu

nasprotovati -újem nedov. *biti, naštopati proti čemu*: nasprotovati dobrim šegam, nasprotni štranki, predlagatelju, predpisom, moralnim načelom, izvrševanju služnosti **nasprotovati si biti popolnoma nasproten, različen, nezdržljiv**: izjave prič si nasprotujejo **nasprotujoči si** -a -e: nasprotujoči si interesi, predpisi; nasprotujoče si dedne izjave, izpovedbe; nasprotujoče si pravice; nasprotujoča si izvedenska mnenja

naštánek -nka m *začetek obstajanja*: naštánek države, listine, obveznosti, pogodbe, predpisa, delovnega razmerja, terjatve; izvedeni naštánek pravice *odvisen od enake ali obsežnejše pravice prednika*; izvorni naštánek pravice *neodvisen od prednikove pravice*; naštánek zavarovalnega primera *dogodek, zaradi katerega se sklene zavarovanje*

naštánítev -tve z *glagolnik od naštaniti*: začasna naštanitev prebivalstva v izrednih razmerah; svoboda naštanitve

naštániti -im dov. *priskrbeti komu prebivališče*: naštaniti priseljence **naštániti se priskrbeti si bivališče**: začasno se naštaniti **naštánjen** -a -o: biti naštanjen

naštánítveni -a -o prid. *ki se nanaša na naštanitev*: naštanitveni načrt, objekt; naštanitvena obveznost

naštáti -štánem dov. *začeti obstajati*: delovno razmerje, dolg, izguba, konkurenca, obveznost, ovira, posledica, pravica, spor, škoda, terjatev naštáne; stroški naštánejo

***naštávitve** -tve z *sprejem v službo*: naštavitev delavca, uslužbenca

naštáviti -im dov. **1. sprejeti v službo**: *naštáviti delavca, uslužbenca **2. postaviti kaj v položaj za lovljenje živali**: naštaviti mrežo, štrup, vabo, zanko

***naštávitveni** -a -o prid. *ki se nanaša na naštavitev*: naštavitveni dekret, organ

naštóp -ópa m **1. prikaz mnenja, štališča javno, pred občinstvom** **2. izraza začetek, začenjanje česa**: naštop kazni, službe; naštop zaštaranja **3.** v zvezi: naštop višje sile *pojavitve nepredvidljivega in neodvrnljivega, nepričakovanega zunanjega dogodka **4.** v zvezi: naštop dediščine *sprejem dediščine**

naštópanje -a s *glagolnik od naštopati*: prepoved javnega naštopanja *prepoved izražanja lašnega mnenja, štališča v tisku, na radiu, televiziji,*

javnih shodih ipd. (kaz.)

naštópati -am nedov. *javno, pred občinstvom prikazovati mnenje, štališče*

naštópiti -štópmi dov. **1. javno, pred občinstvom prikazati mnenje, štališče**: naštopiti na zborovanju; naštopiti na sodišču kot štranka, priča, izvedenec, pooblaščenec, zagovornik **2. začeti se**: priposeščevanje naštopi *ob preteku priposeščovalne dobe* **3.** v zvezi: naštopiti kazen *začeti jo preštajati* **4.** v zvezi: naštopiti dediščino *sprejeti jo*

naštópni -a -o prid. *ki se nanaša na naštop (1)*: naštopni govor; naštopno predavanje *javno preizkusno predavanje kandidata za učitelja na visoki, višji šoli*

nasvét -éta m *kar pojasnjuje, svetuje, kako naj kdo ravna, dela*: brezplačni, odplačni nasvet; dati, dobiti pravni nasvet; dajanje nasvetov; odgovornost za napačen nasvet

nasvetováti -újem dov. *dati nasvet*

naščúvati -am dov. *spodbuditi k slabim, za družbo škodljivim dejanjem, sin. nahujskati*

naštéti -štéjem dov. **1. dati, izročiti s štetjem določeno vsoto denarja**: našteti gotovino **2. povedati, napisati kaj v zaključenem zaporedju**: imenoma našteti *po imenih*; izčrpno našteti *taksativno*; približno našteti *aprosimativno*; primeroma našteti *z zgledi, eksemplifikativno*

naštévanje -a s *glagolnik od naštevati (2)*: izčrpano, približno naštevanje

naštévati -am nedov. **1. dajati, izročiti s štetjem določeno vsoto denarja**: naštevati gotovino **2. govoriti, pisati kaj v zaključenem zaporedju**: imenoma naštevati *po imenih*

natalitéta -e z *število rojstev na določeno število prebivalcev v enem letu*: nataliteta pada, rašče

natánčen -čna -o prid. *ki zajema, upošteva vse*: natančen posnetek, prepis **natánčno** prisl.: natančno določeni pogoji

natánčnost -i z *lašnost, značilnost natančnega*: natančnost zapisnika

natečaj -a m *javna objava del in nalog delavca, prevzema del, dobav*: javni, mednarodni, nagradni, zasebni natečaj; natečaj za dobavo, izdelovanje osnutkov, projektov

natečajni -a -o prid. *ki se nanaša na natečaj*: natečajni rok; natečajni pogoji; natečajna komisija, nagrada; natečajna obravnava *pretres vloženih ponudb*; natečajno delo

natezálnica -e z *mučilno orodje za nategovanje* (pr. zg.)

natis -a m *glagolnik od natisniti*: natis knjige

natískati -am dov. *s tiskanjem narediti več enakih izvodov, zlašti obrazcev, vrednotnic*: natiskati bankovce, golice, kolke, vrednotnice, znamke

natísiniti -em dov. *s tiskanjem narediti več enakih izvodov besedila*: natísiniti knjigo

NÁTO -A in **Náto** -a m, krat. (angl. North Atlantic Treaty Organization) *politično-vojaška zveza nekaterih evropskih držav, ZDA in Kanade* od l. 1949

natovárjanje -a s *nakladanje, nalaganje*: natovárjanje blaga, ladij

natovóriti -im dov. *naložiti (3)* **natovórjen** -a -o: natovorjen vagon; natovorzjena ladja

naturalia negotii [naturália negócii] lat. *naravne sestavine pravnega posla, ki veljajo brez izrečnega dogovora*

naturálie -lij ž, mn. *pridelki kot plačilno sred-stvo*: dajatve v naturalijah; plačati v naturalijah

naturalizácija -e ž *sprejem tujca v državljan-stvo*

naturalizácijski -a -o prid., v zvezi: naturalizácijska taksa *taksa za naturalizacijo*

naturalizírati -am dov. in nedov. *sprejeti tujca v državljans-tvo* **naturalizírani** -a -o: naturalizirani državljan

naturálni -a -o prid. *ki se daje, dobiva v blagu*: naturalni davek *davek v blagu, storitvi*; naturalni preužitok; naturalni prejemki *prejemki v obliki gospodarskih dobrin*; naturalna dajatev *hrana, stanovanje ipd.*; naturalna delitev *delitev švári same*; naturalna menjava, nagrada, oskrba; naturalna obligacija *naturalna obveznost*; naturalna obveznost *obveznost, ki ni iztožljiva, npr. zaštarana terjatev, sin. naravna obveznost*; naturalna rešitucija; *naturalno stanovanje *stanovanje, ki nadomešča del plače*; naturalno gospodarstvo *gospodarstvo, ki proizvaja samo za potrebe proizvajalcev, ne za trg*

náuk -a m *sištem spoznanj o kakem pojavu, predmetu ali na kakem področju*: nauk o državi, pravu

naváda -e ž **1.** *kar dobi zaradi ponavljanja uštaljeno obliko na posameznih področjih človekove dejavnosti*: krajevna navada; poslovna navada prim. *dobri poslovni običaji*; biti v navadi; priti iz navade; priti v navado; ravnanje proti dobrim šegam in navadam (lat. contra bonos mores) **2.** v zvezi: hudodelec iz navade *habitualni hudodelec*

navádni -a -o prid., v zvezah: navadni delikt *preprošči, temeljni delikt*; navadni vrednostni papir *vrednostni papir, ki ni prednošten, npr. temeljna delnica*; navadna večina glasov *vsaka*

ka nadpolovična večina glasovalcev; navadna škoda (lat. damnum emergens) *zmanjšanje kakega premoženja, sin. dejanska škoda*; navadno leto *leto, ki ima 365 dni*; navadno prebivališče; navadno sosporništvo *sosporništvo, pri katerem je vsak sospornik samošojna štranka* (pravd. post.)

navájati -am nedov. **1.** *ušno ali pismeno posredovati kaj*: navajati dokaze, nova dejstva, pravne predpise, razloge **2.** *napeljevati*: navajati mla-doletno osebo k beračenju (kaz.)

navál -a m *pojav, da pride kam v kratkem času hkrati veliko ljudi*: naval vlagateljev na denarni zavod prim. *run*

navédba -e ž **1.** *ušno ali pismeno posredovanje česa*: dejanska, lažna, neresnična, pomotna navedba; navedba dejstev, dokazov, osebnih podatkov, vrednosti; popravek navedbe **2.** *dobesedni izrek, zapis kakega besedila, sin. citiranje*: navedba literature, virov v spisu, zakonskih določb v sodbi

navéšti -vêdem dov. **1.** *ušno ali pismeno posredovati kaj*: navešiti dejstva; navešiti dohodke v davčni napovedi; navešiti nova dejstva in nove dokaze v pritožbi, zahtevi za obnovo poštopka; navešiti razloge v pritožbi, sodbi; navešiti vrsto in vrednost blaga v carinski deklaraciji; navešiti pisca *izogniti se kaskadni odgovornosti urednika z navedbo imena pisca tiskanega sestavka* **2.** *dobesedno povedati, zapisati kako besedilo, sin. citirati (1)*: navešiti določbe zakona **3.** *napeljati*: navešiti koga k storitvi kaznivega dejanja

navézni -a -o prid. *ki se nanaša na navezovanje*: navezni razlog; navezna okoliščina *dejstvo, odločilno za presojo, katero pravo, domače ali tuje, naj se uporabi* (mednar. zas. pr.); navezna pogodba *sporazum štrank o pravnem redu, ki naj velja zanje* (mednar. zas. pr.)

navezovánje -a s *glagolnik od navezovati*: navezovanje na določen pravni red (mednar. zas. pr.)

navezováti -újem nedov. *delati, da je kaj povezano s čim*: navezovati na določen pravni red (mednar. zas. pr.)

navídezen -zna -o prid. *ki v resnici ne obstaja*: navidezna cena; navidezna (raz)prodaja; navidezna smrt; navidezno znižanje cen **naví-dezni** -a -o: navidezni pogoj *pogoj, ki se nanaša na preteklo ali gotovo dejstvo*; navidezni pravni posel *pravni posel, ki je sklenjen le navidez in ne izraža resnične volje štrank, sin. simulirani pravni posel*; navidezni štek *kaznivih dejanj idealni ali realni štek, pri katerem gre v resnici*

za eno kaznivo dejanje, čeprav storilec uresniči znake več kaznivih dejanj; navidezna pogodba

navijati -am nedov. *neupravičeno zviševati*: navijati cene

navodilo -a s **1.** *pravni akt, ki ga izda minister*: imperativno navodilo *ki se mora upoštevati*, ant. *inštruktivno navodilo*; inštruktivno navodilo *neobvezno navodilo za uporabo kakega predpisa*, sin. *pojasnilno navodilo*, ant. *imperativno navodilo*; obvezno navodilo *imperativno navodilo*; pojasnilno navodilo gl. *inštruktivno navodilo*; upravno navodilo *ki se nanaša na reševanje upravnih zadev*; navodilo za izvrševanje posameznih določb zakona, drugega predpisa, splošnega akta **2.** *kar pojasnjuje, določa, kako se kaj dela*: načelno navodilo *ki poudarja bistveno, osnovno*; organizacijsko navodilo *ki se nanaša na organizacijo*; podrobno navodilo *ki je natančno*; službeno navodilo *uradno navodilo*; strokovno navodilo *ki se nanaša na stroko*; začasno navodilo; navodilo sodišča obsojencu pri ukrepu varstvenega nadzorstva (kaz.); posebno navodilo sodišča mladoletniku ob strožjem nadzorstvu (kaz.); navodilo za uradno poslovanje; dajati navodila npr. *prevzemniku posla pri pogodbi o delu*

navržek -žka m *kar se navrže k datjavi*

navtični -a -o prid., v zvezi: navtična milja *dolžinska mera, 1852 m*, sin. *morska milja*

navzdolnji -a -e prid., v zvezi: navzdolnja ravna črta sorodstva *potomci*, sin. *navzdolnja ravna vrsta sorodstva*

navzgornji -a -e prid., v zvezi: navzgornja ravna črta sorodstva *predniki*, sin. *navzgornja ravna vrsta sorodstva*

navzkriž prisl., v zvezi: **navzkriž z zakonom *v nesoglasju z zakonom*

navzkrižni -a -o prid., v zvezi: navzkrižno zasliševanje (angl. cross-examination) *zasliševanje v dokazne namene iste osebe o isti stvari po nasprotni štranki* (angl. pr.)

navzoč -a -e prid. *ki je v določenem času na določenem meštu*: pravica biti navzoč **navzóči** -ega sam.: voli se z absolutno večino navzóčih; sklepanje pogodbe med navzóčimi

navzóčnost -i ž *dejstvo, da je kdo navzóč*: navzóčnost obdolženca, prič pri hišni preiskavi; navzóčnost na kraju kaznivega dejanja; navzóčnost na seji; zaslišati obdolženca v navzóčnosti zagovornika

nazáj prisl., v zvezi z *za izraža usmerjenost v preteklost*: izjemni učinek posamezne določbe zako-

na za nazaj; izterjati davke za nazaj; plačevati najemnino, obresti za nazaj; prejemati osebni dohodek za nazaj

naziranje -a s **1.** *gledanje 2. mnenje*

nazív -a m **1.** *beseda, ki izraža položaj na delovnem meštu, v organizaciji ali stopnjo izobrazbe*: čaštni, položajni, uradni, zakonski naziv; nazivi pomorščakov; nazivi visokošolskih učiteljev, znanstvenih delavcev in sodelavcev **2. ime (1)**: napačen naziv pravnega sredstva ne škoduje; naziv štroke, urada

naznáčiti -im dov. *zapisati*: naznačiti na menici kraj plačila

naznanilni -a -o prid., v zvezah: naznanilni list *listina geodetskega organa za zemljiško knjigo*; naznanilna dolžnost *dolžnost ovaditi koga*, npr. *zaradi storitve kaznivega dejanja*

naznanílo -a s *sporočilo, obveščilo*: naznanilo spora *obveščitev drugega o pravi*; vročanje z javnim naznanilom (upr. pošl.)

naznanítev -tve ž *glagolnik od naznaniti (1)*: naznanitev odločbe; naznanitev izgube oziroma pogrešitve listine za tujca

naznaníti -známim dov. **1.** *sporočiti, povedati*: naznaniti obdolžencu, česa je obdolžen; naznaniti pravdni spor tretji osebi; naznaniti štrankam odločbo **2. ovaditi**: naznaniti koga zaradi storitve kaznivega dejanja

názor -óra m *skupek med seboj povezanih misli, pojmov, sodb o svetu, družbi, človeku*: ljudski, pravni, svetovni, življenjski nazor

nèakceptíranje -a s, v zvezi: neakceptiranje menice *odklonitev sprejetja menice po pozvancu (trasatu)*

nèaktívni -a -o prid., v zvezah: neaktivni delavec *delavec, ki ni več v aktivni službi*; neaktivni denar *denar, ki začasa ni v prometu*, sin. *nedelavni denar*; neaktivna štranka v procesu *štranka v procesu, ki ni dejavna*

nèavtorizírani -a -o prid. *ki je brez avtorjevega dovoljenja*: neavtorizirani ponatis, prevod; neavtorizirana priredba; neavtorizirana skripta

ne bis in ídem lat. **a)** *ponovna pravda med istima štrankama zaradi iste zadeve ni dovoljena* (pravd. pošl.) **b)** *večkratno sojenje za isto dejanje ni dovoljeno* (kaz. pošl.)

nèbíštveni -a -o prid. *ki se ne nanaša na bišvo*: nebištveni deli menice; nebištvena napaka, zmota

nèblagóvni -a -o prid., v zvezah: neblagovni izvoz *tujski promet ipd.*; neblagovne devize *devize, ki ne izvirajo od izvoza blaga*; neblagovna plačila z devizami *plačila za službena poto-*

- vanja, kotizacije, transfer dediščin v tujino, zdravljenje v tujini ipd.
- nèbórec** -rca m, nav. mn. *vojak, ki se ne udeležuje oboroženih spopadov z orožjem, npr. pripadnik vojaškega sanitetnega osebja*
- nèbránjen** -a -o prid. *ki ni branjen*: prepoved ob-streljevanja nebranjenega mešta
- nečák** -a m *sin brata ali sestře*
- nečákinja** -e ž *hči brata ali sestře*
- nečášten** -tna -o prid. *sramoten*: nečasten nagib; nečastno dejanje, ravnanje, vedenje
- nečéden** -dna -o prid., v zvezi: nečédna tekma *ne-lojalna konkurenca*
- nèčitljív** -a -o prid. *ki se ne da brati*: nečitljiv pod-pis; nečitljiva listina
- nèčlán** -a m *kdor ni član*
- nèčlánica** -e ž *ženska oblika od nečlan*: država nečlanica mednarodne organizacije, pogodbe
- nèčloveški** -a -o prid. *ki v odnosu do okolja ne kaže pozitivnih moralnih lastnosti*: nečloveško ravnanje med vojno z vojnimi ujetniki, s ci-vilnim prebivalstvom, z ranjenci, brodolomci *vojno hudodelstvo* (kaz.)
- nèdélavní** -a -o prid., v zvezi: nedelavni denar *denar, ki začasno ni v prometu, sin. neaktivni denar*
- nèdeljèni** -a -o prid. *ki ni deljen*: nedeljeni delovni čas ant. *deljeni delovni čas*; nedeljena dajatev, državna oblašt
- nèdeljíví** -a -o prid. *ki se ne da deliti*: nedeljivi zah-tevek; nedeljiva dajatev *dajatev, katere pred-met je nedeljiva stvar*; nedeljiva obveznost; nedeljiva stvar *npr. živa žival, dragi kamen*; nedeljiva terjatev
- nèdeljívost** -i ž *lastnost, značilnost nedeljivega*: nedeljivost dajatev; nedeljivost funkcije javne-ga tožilstva *dejstvo, da sme nameštnik javnega tožilca opraviti v poštopku vsako dejanje, ki ga je upravičen opraviti javni tožilec*; nedeljivost hipoteke *dejstvo, da zaštlavljena nepremičnina v celoti varuje upnikovo terjatev do njene po-polne poravnave neglede na kasnejšo delitev nepremičnine*
- nedéljski** -a -o prid. *ki se nanaša na nedeljo*: ne-deljski počitek; nedeljsko delo
- nèdenárni** -a -o prid. *ki se ne nanaša na denar*: ne-denarni depozit *depozit vrednostnih papirjev, dragocenošti ipd.*; nedenarni zahtevek; nede-narna dajatev, obveznost, terjatev; nedenarno posojilo; nedenarna sredstva *štvari, materialne pravice ipd.*
- nèdeterminíran** -a -o prid. *nedoločèn*: časovno nedeterminiran vzgojni ukrep
- nèdevolutívni** -a -o prid., v zvezi: nedevalutivno pravno sredstvo *pravno sredstvo, o katerem se odloča na isti štopnji, na kateri je bila izdana odločba, npr. zahteva za obnovo poštopka*
- nèdobrovérni** -a -o prid., v zvezah: nedobroverni posešnik *posešnik, ki ve ali bi moral vedeti, da stvar, ki jo ima v posesti, ni njegova, ant. dobroverni posešnik*; nedobroverni pridobi-telj štvari
- nèdokázan** -a -o prid. *ki ni dokazan*: nedokaza-na trditev
- nèdokončán** -a -o prid. *ki ni izveden do konca*: nedokončan poskus kaznivega dejanja
- nèdokumentíran** -a -o prid. *ki ni opremljen z uštreznimi listinami*: nedokumentiran plačil-ni nalog
- nèdolétni** -a -o prid. *mladoletni*
- nèdolétnica** -e ž *mladoletnica*
- nedolétník** -a m *mladoletnik*
- nèdólg** -á [-ug] m (lat. indebitum) *neobstoječi dolg*: plačilo nedolga
- nèdolóčen** -a -o prid. *ki ni določen*: nedoločèn rok, zahtevek; skleniti delovno razmerje za nedoločèn čas *skleniti delovno razmerje brez omejitve, za stalno*; nedoločena dajatev, ob-veznost; nedoločena oseba
- nèdolóčen** -čna -o prid. *ki je vsebinsko neoprede-ljen, neizdelan*: nedoločno vprašanje *npr. pri zaslišanju, sin. nejasno vprašanje*
- nedóžhen** -žna -o [-už-] prid. *ki mu krivda ni do-kazana s pravnomočno sodbo*
- nedóžžnost** -i [-už-] ž, v zvezi: domneva nedolž-nošti *domneva, po kateri obdolženec ne velja za krivega, dokler to ni ugotovljeno s pravno-močno sodbo* (kaz. post.)
- nèdomicilírani** -a -o prid., v zvezi: nedomicilirana menica *menica, v kateri ni označen domicil*
- nèdonóšenček** -čka m *nedonošeni otrok*
- nèdonóšeni** -a -o prid., v zvezi: nedonošeni otrok *otrok, rojen pred 37. tednom nosečnosti*
- nèdopúšten** -tna -o prid. *ki se ne dopušča*: nedo-pušten nagib, pogoj; nedopušten poseg v tele-sno celovitost; nedopuščna grožnja, izvršba; nedopuščna podlaga pogodbene obveznosti
- nèdopúštni** -a -o: nedopuščni pogoj *pogoj, ki je v nasprotju z uštlavnimi načeli družbene ure-ditve*; nedopuščni predmet obveznosti
- nèdopúštnost** -i ž *lastnost, značilnost nedopušč-nega*: nedopuščnost sodne poti *za zadeve, ki ne spadajo pod sodno oblašt* (pravd. post.); nedo-puščnost redne sodne poti *za zadeve, katerih obravnavanje spada v nepravdni poštopek*

nèdopúštnost

(pravd. poš.); nedopuštnost izvršbe, začasne odredbe, zavarovanja (izvrš. poš.)

***nèdorasli** -a -o prid., v zvezi: nedorasli otrok *otrok, ki še ni dopolnil 14. leta*

nèdospélost -i ž *nezapadlost*: nedospelost terjatve

nèdostavljív -a -o prid. *ki se ne da dostaviti*: nedostavljiva pošiljka

nèdostójen -jna -o prid. *ki se ne vede v skladu z moralnimi, družabnimi pravili*: nedostojno vedenje na obravnavi

nèdotakljíví -a -o prid., v zvezah: nedotakljivi arhiv *npr. konzularni, diplomatski, odvetniški arhiv*; nedotakljiva pravica *pravica, ki je izvzeta iz oblasti določenih zakonov*

nèdotakljívost -i ž **1.** *stanje česa, določeno z dejstvom, da se mu ne sme česa vzeti, zmanjšati*: teritorialna nedotakljivost držav; nedotakljivost državnih mej; nedotakljivost štanovanja, teritorialnega morja, zračnega prostora **2.** *stanje česa, določeno z dejstvom, da se ne sme kratiti, omejevati, sin. integriteta (2)*: nedotakljivost človekovega osebnega življenja; spolna nedotakljivost

nèdotáktnjenost -i ž *laštnost, značilnost nedotaktnjenega*: spolna nedotaktnjenost

nèdotáltní -a -o prid., v zvezi: nedotalno premoženje *premoženje, ki ne izhaja iz dote*

nèdovóljen -a -o prid. *ki nima dovoljenja, prištan-ka za kaj*: nedovoljen vstop **nèdovóljeni** -a -o *ki ni v skladu z normami, s predpisi, zakoni*: nedovoljeni izvoz štvari posebnega kulturnega ali zgodovinskega pomena (kaz.); nedovoljena konkurenca, špekulacija, trgovina; nedovoljena objava pisanj osebnega značaja (kaz.); nedovoljena posest orožja ali razstrelilnih snovi (kaz.); nedovoljena prekinitev nosečnosti (kaz.); nedovoljena proizvodnja (kaz.); nedovoljeno pravno sredstvo; nedovoljeno prekupčevanje z blagom *npr. verižna trgovina*; nedovoljeno razpolaganje štrank s tožbenim zahtevkom (pravd. poš.); uporaba nedovoljenih bojnih sredstev (kaz.)

nèdovršèn -èna -o prid. *nedokončan*: nedovršen študij

nèdržávni -a -o prid. *ki se ne nanaša na državo*: nedržavni gospodarski sektor

nèdvómen -mna -o prid. *ki ne vzbuja dvoma*: nedvomen dokaz **nèdvómno** prisl.: nedvomno dokazana krivda

nèdvóumen -mna -o prid. *ki ni dvoumen*: nedvoumna trditev; nedvoumna ugotovitev dejan-

skega stanja *pravilna ugotovitev dejanskega stanja*

nèenakómèren -rna -o prid. *ki ni enakomeren*: neenakomerno obdavčenje; neenakomerno poplačanje upnikov

nèformální -a -o prid., v zvezi: neformalna obnova kazenskega postopka *sprememba pravnomočne sodbe v odločbi o kazni iz v zakonu določenih razlogov brez obnove kazenskega postopka, sin. neprava obnova kazenskega postopka*

negatívni -a -o prid. **1.** *odklonilni*: negativni odgovor; negativna odločba *zavrnilna odločba* **2.** v zvezah: negativni kompetenčni spor *spor, pri katerem vsak od pristojnih organov odklanja svojo pristojnost*; negativni pogodbeni interes *premoženje, ki bi ga štranka imela, če z drugo štranko ne bi bila sklenila pogodbe, sin. interes zaupanja*; negativni pogoj *pogoj, pri katerem učinek naštopi, če se dejstvo ne uresniči*; negativna služnost *služnost, ki nalaga opuščitev*

negatórni -a -o prid., v zvezi: negatorna tožba *tožba, s katero se zahteva opuščitev neupravičenega poseganja v laštninsko pravico*

nègmóten -tna -o prid. *nepremoženjski*: negmotna dobrina, pravica, škoda

nègospodárski -a -o prid. *ki ni gospodarski*: negospodarska dejavnost *šolstvo, zdravstvo ipd.*; negospodarska investicija, organizacija, štoritev; negospodarsko področje

nègotovínski -a -o prid. **1.** *ki se opravi brez uporabe gotovine*: negotovinski denarni promet; negotovinsko plačilo **2.** v zvezi: negotovinske vrednosti *dragulji, plemenite kovine, vrednostni papirji ipd.*

néhati -am dov. *izraža prenehanje trajanja česa*: zakon neha veljati

nèhvaléžnost -i ž *nehvaležno vedenje, ravnanje*: preklic darila zaradi velike nehvaležnosti obdarjenca

nèizbrísan -a -o prid. *ki ni izbrisan*: neizbrisana hipoteka, obsodba

nèizčrpan -a -o prid. *ki ni izčrpan*: neizčrpan dnevni red *npr. seje*; neizčrpan proračunski kredit *še neizrabljen*

nèizkúšen -a -o prid. *ki nima izkušenj*: neizkušen človek

nèizkúšenost -i ž *laštnost, značilnost neizkušene človeka*: mladostna, pravna neizkušeneost

nèizpodbitní -a -o prid. *ki se ne da ovreči, sin. neovrgljivi*: neizpodbitni dokaz

nèizpodbójni -a -o prid. *ki se ne da izpodbijati*: neizpodbojna domneva, sodna odločba; neiz-

podbojno pravno dejanje
nèizpolnitev -tve [-ɯn-] ž *kar je nasprotno, drugačno od izpolnitve*: hotena, namerna nèizpolnitev; (ne)zakrivljena nèizpolnitev; nèizpolnitev obljube, obveznosti, pogodbe, pogoja; nèizpolnitev ukaza za razid (kaz.); nèizpolnitev del ali nalog, dolžnosti, predpisov
nèizpólnjen -a -o [-ɯn-] prid. **1.** *ki ni izpolnjen*: nèizpolnjena dobava, pogodba **2.** *ki je brez vpisanih zahtevanih podatkov na določenem meštur*: nèizpolnjen obrazec, blanket; nèizpolnjena golica, menica
nèizpolnjevanje -a [-ɯn-] s *kar je nasprotno, drugačno od izpolnjevanja*
nèizpolnljív -a -o [-ɯn-] prid. *ki se ne da izpolniti*: nèizpolnljiv pogoj; nèizpolnljiva pogodba
nèizrábljen -a -o prid. *ki ni bil porabljen*: neizrabljen kredit
nèizročítev -tve ž *dejstvo, da se kaj ne izroči*: nèizročítev blaga; nèizročítev obdolženca, obsojenca iz uštavnih razlogov
nèizročljív -a -o prid. *nevročljív*: nèizročljiva poštna pošiljka
nèizterljív -a -o prid. *ki se ne da izterjati*: neizterljivi davek, dolg; neizterljiva denarna kazen
nèizterljívošt -i ž *laštnost, značilnost neizterljivega*: neizterljivost stroškov postopka, terjatve
nèiztožljív -a -o prid. *ki se ne da iztožiti*: nèiztožljiva obveznost *naturalna obveznost*; nèiztožljiva terjatev
nèiztožljívošt -i ž *nemožnost iztoženja*: neiztožljivost zahtevka
nèizvedljív -a -o prid. *ki se ne da izvesti*: neizvedljiv dogovor, predpis; neizvedljiva pogodba
nèizvedljívošt -i ž *nemožnost izvedljivosti*: neizvedljivost dokaza
nèizvršén -éna -o prid. *ki ni bil izvršen*: neizvršena sodba
nèizvrševánje -a s *neizpolnjevanje, neizvajanje*: neizvrševanje dolžnosti, pravice, predpisov, služnosti
nèizvršítev -tve ž *neizpolnitev*: neizvršítev odločbe o vrnitvi delavca na delo (kaz.)
nèizvršljív -a -o prid. *ki se ne da prisilno izvršiti*: neizvršljiva odločba, sodba, terjatev
nèizzváni -a -o prid. *ki ni izzvan*: neizzvani napad
nèjásen -sna -o prid. **1.** *ki je vsebinsko neopredeljen, neizdelan*: nejasni razlogi odločbe; nejasna oporoka, pogodba, volja strank; nejasno določilo; nejasno vprašanje *npr. pri zaslišanju*, sin. *nedoločno vprašanje* **2.** *nerazumljív*: nejasna izjava, izpovedba; nejasno besedilo

zakona; nejasno priznanje **3.** *ki ima elemente, ki otežujejo razumevanje*: nejasen izrek sodbe; nejasen izvid; nejasna listina
nèjásnošt -i ž *laštnost, značilnost nejasnega*: nejasnost sodbe; odpraviti nejasnost
nèjávni -a -o prid., v zvezah: nejavni kraj *kraj, ki ni vsakomur doštopen*; nejavna obravnava, seja *obrnava, seja, ki je tajna, zaprta*
nèkategorizirani -a -o prid. *ki ni kategoriziran*: nekategorizirane cešte
nèkaznívi -a -o prid. *ki se ne kaznuje*: nekaznivo dejanje
nèkaznívošt -i ž *nemožnost kaznovanja*: nekaznivošt otrok
nèkaznováni -a -o prid. *ki ni kaznovan*: nekaznovani občan
nèkodificiran -a -o prid. **1.** *neuzakonjen* **2.** *ki ni kodificiran*: nekodificirana mednarodna pogodba **nèkodificirani**: nekodificirano pravo
nèkolkován -a -o prid. *ki ni kolkovan*: nekolkovana listina, vloga
nèkomerciálen -lna -o prid. *ki ni komercialen*: nekomercialna nevarnost
nèkompeténten -tna -o prid. *nepristojen*: nekompetentno sodišče
nèkontingentirani -a -o prid. *ki je izven kontingenta*: nekontingentirani uvoz
nèkontrolíran -a -o prid. *nenadzorovan*: nekontroliran izvoz, zakol
nèkonvertíbilni -a -o prid., v zvezah: nekonvertibilni denar *denar, ki ni zamenljiv za zlato ali devize*; nekonvertibilna valuta *valuta, ki ni zamenljiva za drugo veljavo ali zlato*
nèkríti -a -o prid. *za katerega ni zagotovljeno plačilo, izplačilo*: nekriti ček, ant. *kriti ček*; nekriti primanjkljaj; nekrita izguba, razlika, terjatev
nèkrív -a -o prid. *ki ni krív*
nèkrívni -a -o prid. *ki se ne nanaša na krivdo*: nekrivdna povzročítev; nekrivdno ravnanje
néksus -a m (lat. *nexus zveza*), v zvezi: kavzalni nesus *vzročna zveza*
nèkurátni -a -o prid., v zvezah: nekurantni denar *denar, ki ni več v obtoku*; nekurantno blago *blago, ki se slabo prodaja*
nèkvalificirani -a -o prid. *ki ni usposobljen za opravljanje določenega dela*: nekvalificirani delavec
nèlaštník -a m *kdor nima laštninske pravice*: pridobiti laštnino od nelaštnika
nèlegálen -lna -o prid. *nezakonit*: nelegalno delovanje
nèlegálnošt -i ž *nezakonitošt*: nelegalnošt de-

nèlegálen

lovanja

nèlegítímen -mna -o prid. *nezakonit*: nelegitimna vlada **nelegítimni** -a -o **1. nezakoniti**: nelegitimni dedič **2. nezakonski**: nelegitimni otrok

nèlegítimírani -a -o prid., v zvezi: nelegitimirana pravdna štranka *štranka, ki je neupravičeno tožena*

nèliberalizírani -a -o prid., v zvezi: neliberalizirani del uvoza *del uvoza, ki ni sproščen*

nèlikvíden -dna -o prid. **1. ki ni plačilno sposoben**: nelikvidno podjetje **2. ki se ne da unovčiti**: nelikvidna terjatev; nelikvidno premoženje; nelikvidna sredstva

nèlikvídnost -i ž *plačilna nesposobnost*: nelikvidnost kot štečajni razlog; ukrepi za primer nelikvidnosti podjetja

nèlojálén -lna -o prid. *ki ne izpolnjuje državljan-skih obveznosti*: nelojalen državljan ant. *lojalen državljan* **nèlojálni** -a -o: nelojalna konkurenca konkurenca, *ki je v nasprotju z dobrimi poslovnimi običaji in s katero se povzroči ali utegne povzročiti škoda drugemu trgovcu, drugi pravni osebi in potrošniku*; nelojalno poslovanje poslovanje, *ki je v nasprotju s poslovno moralo*

nèlòvni -a -o prid. *ki se ne sme loviti*: nelovna divjad, riba

ném -a -o prid. *ki ni sposoben oblikovati besed, stavkov z govornimi organi*: nem obdolženec; nema priča

nèmateriálni -a -o prid. *nepremoženjski*: nematerialne dobrine

nemír -a m, nav. mn. *množično izražanje nezadovoljstva*, sin. *nered*: povzročiti, zatreti nemire

nèmogòč -óča -e prid. *ki se ne da uresničiti*: nemogoč pogoj; nemogoča dajatev

nèmorála -e ž *kar ni v skladu s pravili za pošteno in časno ravnanje*: poslovna, spolna nemorala

nèmorálen -lna -o prid. *ki se nanaša na nemoralo*: nemoralni spisi, predmeti; nemoralne slike; nemoralno življenje

nèmóteni -a -o prid., v zvezi: nemotena posest *mirna posest*

nèmóžnost -i ž *kar se ne more uresničiti*: absolutna, dejanska, delna, naknadna, naravna, objektivna, pravna nemožnost; začetna nemožnost izpolnitve obveznosti; nemožnost dajatve, plačila, zaploditve

nemúdoma prisl. *brez odlašanja*

nenádni -a -o prid., v zvezah: nenadni naklep (lat. *dolus repentinus*) *naklep, pri katerem je storilčeva odločitev takojšnja, izzvana, npr. zaradi prestrašenosti, močne razdraženosti; nenadna*

smrt smrt, ki nastopi v trenutku

nènadomestljív -a -o prid. *ki se ne da nadomestiti*: nenadomestljiva škoda

nènadoméstni -a -o prid., v zvezah: nenadomeštna dajatev, štoritev dajatev, *štoritev, ki jo lahko opravi le zavezanec*; nenadomeštna štvar *štvar, ki je individualno določena*, sin. *species*

nènadzorován -a -o prid. *ki ni nadzorovan*: nenadzorovan izvoz

nènaménski -a -o prid. *ki nima točno določenega namena*: nenamenska uporaba deviz, kredita, sredstev

nènamerávan -a -o prid. *ki ni nameravan*: nenameravana posledica

nènaméren -rna -o prid. *ki se zgodi brez določenega namena*: nenamerna neresničnost zavoralčeve prijave

nènapadálni -a -o prid., v zvezi: nenapadalni pakt *mednarodna pogodba o nenapadanju* (mednar. pr.)

nènapádanje -a s *kar je nasprotno, drugačno od napadanja*: pogodba o nenapadanju (mednar. pr.)

nènapóvedani -a -o prid. *ki ni napovedan*: nenapovedani dohodek; nenapovedani predmet *pri carinskem pregledu ipd.*; nenapovedana vojna

nènarávni -a -o prid. *ki ni naraven*: nenaravna smrt *pri nesreči ipd.*

nènaséljen -a -o prid. *ki ni naseljen*: nenaseljen kraj

nènavzóč -a -e prid. *ki ga v določenem času ni na določenem mestu*, sin. *odsoten*: nenavzoča štranka

nènavzóčnost -i ž *dejstvo, da kdo ni navzoč*: opraviti obravnavo v nenavzočnosti obtoženca

nèobdávčeni -a -o prid. *ki ni obdavčen*: neobdavčeni dohodek

nèobdávčljívi -a -o prid. *ki se ne sme obdavčiti*: neobdavčljivi prejemki

nèoblični -a -o prid. *ki nima pravno predpisane oblike*: neoblični pravni posel *pravni posel, ki ni vezan na določeno obliko*, sin. *brezoblični pravni posel*; neoblični sporazum; neoblična izjava, pogodba

nèobličnost -i ž *lašnost neobličnega*: neobličnost pogodbe

nèobrazložèn -èna -o prid. *ki ni obrazložen*: neobrazložena odločba, pritožba, revizija, sodba

nèobremenjèn -èna -o prid., v zvezi: neobremenjeno zemljišče *zemljišče, ki ni obremenjeno, npr. s služno šjjo, hipoteko*

nèobsójen -a -o prid. *ki ni obsojen*: veljati za neobsojenega

nèobsójenost -i ž *dejstvo*, da kdo ni obsojen: potrdilo o neobsojenosti

nèobstòj -òja m *dejstvo*, da kaj ne obstaja: neobstoj obveznosti

nèobstòječi -a -e prid. *ki ni nastal ali ki več ne obstaja*: neobstoječi dolg; neobstoječi pravni posel; neobstoječa sodba *sodba, ki je ni izrekel sodnik*; neobstoječa zakonska zveza

nèobvézen -zna -o prid. *ki ga norme in predpisi ne obvezujejo*: neobvezen odgovor; neobvezna izjava; neobvezna obramba po zagovorniku (kaz. post.) **nèobvézni** -a -o: neobvezni pripor *pripor, katerega odreditev je prepuščena preiskovalčevi presoji* (kaz. post.), sin. *fakultativni pripor*; neobvezna ponudba *ponudba, na katero ponudnik ni vezan*

nèocarínjen -a -o prid. *ki ni ocarinjen*: neocarinjeno blago

nèocenljív -a -o prid. *ki se ne da oceniti*: neocenljiva vrednost pogodbe, spornega predmeta

nèocenljívi -a -o: neocenljivi predmet pravice

nèodbitní -a -o prid. *ki se ne sme odbiti, odšteti*: neodbitni stroški; neodbitna postavka *pri davkih ipd.*

nèodgovóren -rna -o prid. *ki ne prevzema obveznosti, moralnih, pravnih posledic, če kaj ne ustreza dogovorjenemu, predpisanemu*: neodgovoren odnos do dela; biti kazensko neodgovoren **nèodgovórni** -a -o: neodgovorna oseba *oseba, ki zaradi duševne bolezni ali slaboumnosti ni zmožna razsojati in zato ni odškodninsko zavezana*

nèodgovórnost -i ž *dejstvo*, da kdo ni odgovoren: civilna neodgovornost *nerazsodne osebe za škodo, ki jo povzroči drugemu*; kazenska neodgovornost

nèodklonljív -a -o prid. *neodvrtljiv*: neodklonljiv dogodek, zadržek; neodklonljiva nevarnost

nèodkrít -a -o prid. *ki ni odkrit*: neodkrit storilec; neodkrita kriminaliteta

nèodločilen -lna -o prid. *od katerega ni odvisen izid česa*: neodločilen dokaz; neodločilno dejstvo sin. *irrelevantno dejstvo*

nèodložljív -a -o prid. *ki se ne sme preložiti na poznejši čas*: neodložljive potrebe

nèodpísani -a -o prid., v zvezi: neodpisana vrednost osnovnega sredstva *vrednost, ki se dobi, ko se od nabavne vrednosti odšteje amortizirana vrednost*

nèodpláčni -a -o prid. *ki je brez nasprotne dajatve*: neodplačni pravni posel, prenos premoženja; neodplačna pogodba, pridobitev; neodplačno

razpolaganje

nèodpláčnost -i ž *lašnost neodplačnega*: neodplačnost pravnega posla

nèodpovedljív -a -o prid. *ki se ne da odpovedati*: neodpovedljivo posojilo **nèodpovedljívi** -a -o: neodpovedljiva pogodba, pravica

nèodpovedljívošt -i ž *lašnost neodpovedljivega*: neodpovedljivost pogodbe

nèodpravljív -a -o prid. *ki se ne da odpraviti*: neodpravljiva napaka

nèodstavljívi -a -o prid. *ki se ne da odstaviti*: neodstavljljivi funkcionar

nèodstavljívošt -i ž, v zvezi: *neodstavljljivošt sodnika *dejstvo, da se sodnika ne da odstaviti*

nèodstòpljív -a -o prid., v zvezi: neodstòpljiva terjatev *terjatev, ki ni prenosljiva s cesijo*

nèodsvojljív -a -o prid. *ki se ne sme odsvojiti*: neodsvojljiva dajatev, dobrina, pravica, stvar

nèodtujljív -a -o prid. *ki se ne sme odtujiti*: neodtujljive uštarne pravice državljana *pravica do obrambe države ipd.*; neodtujljivo premoženje

nèodtujljívošt -i ž *lašnost neodtujljivega*: neodtujljivost pravic, pridobljenih na podlagi dela

nèodvisen -sna -o prid. *ki ni odvisen*: neodvisna država

nèodvisnost -i ž *stanje, lašnost neodvisnega*: narodna, sodniška neodvisnost; neodvisnost države; neodvisnost sodnikov

nèodvnrítev -tve ž *dejstvo, da kaj ni odvrnjeno*: neodvnrítev nevarnosti požara, povodnji, eksplozije ipd. (kaz.)

nèodvnrnljív -a -o prid. *ki se ne da odvrniti*: neodvnrnljiva nevarnost *pri skrajni sili ipd.*; neodvnrnljiva nezgoda

nèodvzemljív -a -o prid. *ki se ne sme odvzeti*: neodvzemljive svoboščine in pravice, zajamčene z ustavo

nèokrnjen -a -o prid. *ki ni okrnjen*: neokrnjene pravice

nèokrnjenost -i ž *lašnost, značilnost neokrnjenega*: telesna neokrnjenost; neokrnjenost državnega ozemlja

nèomejèn -èna -o prid. *ki nima določene, predpisane meje*: neomejena oblašt, odgovornost; časovno neomejena pravica; *zadruga z neomejeno zavezo **nèomejèni** -a -o: neomejeni gospodar, lašnik, vladar; neomejeno jamstvo *odgovornost z vsem premoženjem ali za vso škodo*; neomejeno pooblastilo; neomejeno priznanje

nèomerkantilizem -zma m *ponovno uvajanje načel merkantilizma*

nèomožen -êna -o prid., v zvezi z osebo ženskega spola
ki ni omožen: neomožena ženska

nèoporèčen -čna -o prid. **1.** *ki ima pozitivne lašnosti, zlašti v moralnem pogledu*: naravno neoporečen človek **2.** *ki je uštrežne kakovošti*: higiensko neoporečno živilo **3.** *ki mu ni mogoče oporekati*: neoporečen dokaz, izvor blaga

nèoporèčnost -i ž *lašnosti, značilnost neoporečnega*: нравna neoporečnost; neoporečnost živil

nèopravičen -a -o prid. *ki nima opravičila*: neopravičen izoštaneček od obravnave; neopravičena odklonitev pričanja; neopravičeno izoštajanje z dela **neopravičeni** -a -o *ki nima prave podlage*: neopravičeni pripor; neopravičena korišt, obogatitev, pridobitev; neopravičena obsodba (kaz. poš.)

nèopravičenost -i ž *dejstvo, da je kaj neopravičeno*: neopravičenost izoštanka od obravnave

nèopravičljiv -a -o prid. *ki se ne da opravičiti*: neopravičljiva zmeta *zakrivljena zmeta*; neopravičljivo nepoznavanje zakona

nèopravičljivost -i ž *lašnosti, značilnost neopravičljivega*: neopravičljivost ravnanja

nèopredeljen -êna -o prid. *ki ne izraža svojega stališča, pripadnosti*: narodnostno, politično, versko neopredeljen

nèopredeljenost -i ž *lašnosti, značilnost neopredeljenega*: nazorska neopredeljenost

nèosnován -a -o prid. *neutemeljen*: neosnovan sum; neosnovana trditve

nèosnovánost -i ž *neutemeljenost*: neosnovanost trditve

nèosvobožen -êna -o prid. *ki ni osvobojen*: neosvoboženo ozemlje

nèoverjen -a -o prid. *ki ni overjen*: neoverjena liština

nèoviran -a -o prid. *ki ni oviran*: neoviran zagovor; neovirano izvrševanje pravice, služnosti

nèovrgljiv -a -o prid. *ki se ne da ovreči*, sin. *neizpodbitni*: neovrgljivi dokaz

nèovržni -a -o prid. *neovrgljivi*: neovržni dokaz; neovržna domneva; neovržno dejstvo

nèozdravljiv -a -o prid. *ki se ne da ozdraviti*: neozdravljiva bolezen

nèožénjen -a -o prid., v zvezi z osebo moškega spola
ki ni oženjen: neoženjen moški

nèparlamentárni -a -o prid., v zvezi: neparlamentarna vlada *vlada, ki ni sestavljena iz članov parlamenta*

nèpazljiv -a -o prid. *ki ni pazljiv*: nepazljivo ravnanje z zaupanim orožjem (kaz.)

nèpazljivost -i ž *lašnosti nepazljivega človeka*: majhna, velika nepazljivost strokovne osebe

nèperiódíčni -a -o prid. *ki se ne pojavlja v določeni, redno se ponavljajočih presledkih*: neperiodični tisk

nèpísani -a -o prid. *ki ni zapisan*: nepisano pravo

nèpísmen -a -o prid. *ki ne zna pisati in brati*: nepismen človek **nèpísmeni** -a -o: nepismena priča *priča, ki ne zna pisati ali se ne more podpisati in zato pritisne na zapisnik odtis kazalca* (pošt.)

nèpláčan -a -o prid. *ki še ni plačan, poravnan*: neplačan dolg, račun; neplačana denarna kazen **nèpláčani** -a -o *za katerega se ne dobi plačila*, sin. *brezplačni (2)*: neplačani dopust; neplačano delo

nèplačevánje -a s *neporavnavanje določenih obveznosti v denarju*: neplačevanje davkov; neplačevanje preživitve (kaz.)

nèplačevít -a -o prid. *ki ni sposoben, zmožen v danem času poravnati svojih plačilnih obveznosti*, sin. *insolventen*, sin. *plačilno nesposoben, nezmožen*

nèplačevítost -i ž *nesposobnost, nezmožnost v danem času poravnati svoje plačilne obveznosti*, sin. *insolventnost*, sin. *plačilna nesposobnost, nezmožnost*: neplačevitost delovne organizacije

nèplódnost -i ž *dejstvo, da kdo ne more imeti potomcev*: neplodnost moškega, ženske

nèplóvni -a -o prid. *ki ne omogoča plovbe*: neplovna reka

nèpobotljívi -a -o prid. *ki se ne da pobotati*: nepobotljiva terjatev

nèpobrán -a -o prid. *ki ni pobran*: nepobrani plodovi; nepobrane davščine

nèpodaljšljívi -a -o prid. *ki se ne sme (časovno) podaljšati*: nepodaljšljivi rok

nèpodedljív -a -o prid. *ki se ne da podedovati*: nepodedljiv dolg; nepodedljiva terjatev

nèpodedljívost -i ž *lašnosti nepodedljivega*: nepodedljivost pravice

nèpogódbeni -a -o prid. *ki ne temelji na pogodbi*: nepogodbena obveznost; nepogodbena odškodninska odgovornost; nepogodbeno razmerje

nèpogójni -a -o prid. *ki se ne nanaša na pogoj*: nepogojna dajatev, dolžnost, kapitulacija, pravica

nèpoklícan -a -o prid. *neprištojen*: izreči se za nepoklicanega **nèpoklícani** -a -o *neopravičeni*: nepoklicani dedič **nèpoklícano** prisil.: nepoklicano se lotiti tujega posla

nèpokórnost -i ž *dejstvo, da kdo ni pokoren*:

hujskanje k nepokornosti (kaz.)

nèpokórščina -e ž *kar je nasprotno, drugačno od pokorščine*: nepokorščina pri vpoklicu v vojaško službo (kaz.)

nèpokríti -a -o prid. *nekriti*: nepokriti ček ant. *kriti ček*

nèpokvarljívi -a -o prid. *ki se ne pokvari*: nepokvarljiva stvar

nèpolítíčni -a -o prid. *ki se ne nanaša na politiko (1)*: nepolitično društvo

nèpólni -a -o [-ǔn-] prid., v zvezi: nepolni delovni čas *delovni čas, ki je krajši od polnega delovnega časa*

nèpomémben -bna -o prid. *ki ni pomemben*: nepomemben dokaz; nepomembna posledica; nepomembne okoliščine; nepomembno dej-stvo

nèpomémbnost -i ž *značilnost nepomembnega*: pravna nepomembnost *zaroke

nèpooblaščeni -a -o prid. *ki nima pooblastila*: nepooblaščen organ; nepooblaščen oseba; nepooblaščen zaštopstvo

nèpopóln -a -o [-ǔn-] prid. *ki ne zajema česa v celoti*: nepopoln spis, zapisnik; nepopolna izpovedba, odločba, pritožba; nepopolna ugotovitev dejanskega stanja (pošt.); nepopolna ugotovitev dejstev (upr. pošt.). **nèpopólni** -a -o: nepopolni predpis *predpis, ki nima npr. sankcij*

nèpopólnošt -i [-ǔn-] ž *lašnost, značilnost nepopolnega*: nepopolnost odločbe, zapisnika

nèpopravljív -a -o prid. *ki se ne da popraviti*: nepopravljiva napaka, škoda

nèporábljen -a -o prid. *ki še ni porabljen*: neporabljen dopust, kredit

nèporábni -a -o prid., v zvezi: neporabna stvar *švar, ki se porabi, uniči šele po dolgotrajnejši uporabi*, sin. *nepotrošna švar*

nèporavnán -a -o prid. **1.** *ki ni poplačan*: neporavnán dolg, račun; neporavnana obveznost, terjatev **2.** *ki ni sporazumno rešen*: neporavnán spor

nèporočèn -êna -o prid. *ki ni poročen*: neporočen moški; neporočena ženska

nèposrédén -dna -o prid. *ki je brez posredovanja, brez česa vmesnega*: neposredna nevarnost za življenje; neposredna vojna nevarnost; neposredno glasovanje; neposredno zaštopanje

nèposrédni -a -o: neposredni davek *davek od dohodkov in premoženja*, sin. *direktni davek*; neposredni dokaz *obdolženčevo priznanje dejanja, izpovedba priče očitca, sodniški oglel ipd.*, sin. *direktni dokaz*; neposredni naklep *direktni naklep*; neposredni napad; neposredni prednik; neposredni starešina, višji organ;

neposredna lastnina (lat. *dominium directum*) *del deljene lastnine, ki pripada nadrejenemu* (pr. zg.); neposredna obtožnica *obtožnica brez preiskave*; neposredna ponudba *ponudba, dana navzoči osebi*; neposredna škoda; neposredna volilna pravica; neposredno plačevanje *plačevanje iz roke v roko*; neposredno vabilo *osebno vabilo*; neposredno zaprosilo za mednarodno pravno pomoč *zaprosilo, ki se ne pošilja po diplomatski poti*; neposredna pogajanja *osebna pogajanja*

nèposrédnošt -i ž, v zvezi: načelo neposrednosti **a)** *po katerem morajo biti predsednik, člani senata, nadomešni sodniki in sodniki porotniki nepretgoma na glavni obravnavi, kar naj zagotovi dokazno oceno članom senata na podlagi neposrednega vtisa o izvedenih dokazilih* (kaz. pošt.) **b)** *po katerem sodišče odloči o tožbenem zahtevku na podlagi neposrednega obravnavanja* (pravd. pošt.)

nèpoštèn -êna -o prid. *ki ne ravna v skladu z določenimi normami, priznanimi načeli*: nepošten človek; nepoštena pridobitev; nepošteno poslovanje, ravnanje **nèpoštèni** -a -o: nepoštèni najditelj *najditelj, ki si najdeno stvar prilasti*; nepoštèni posestnik *nedobroverni posestnik*; nepoštèna tekma *nelojalna konkurenca*

nèpoštènošt -i ž *lašnost, značilnost nepoštenega človeka*: poslovna nepoštènošt

nèpotròšni -a -o prid., v zvezi: nepotrošna stvar *švar, ki se porabi, uniči šele po dolgotrajnejši uporabi*, sin. *neporabna švar*

nèpovračljív -a -o prid. *ki se ne da povrniti*: nepovračljiva škoda

nèpoznávanje -a s *nevednost o določeni dejavnosti, švari ali področju*: opravičljivo nepoznavanje zakona

***nèpragmátíčni** -a -o prid., v zvezi: nepragmatični uslužbenec *uslužbenec, za katerega ne velja službena pragmatika*

nèprávdni -a -o prid. *ki se ne rešuje s pravdo*: nepravdni poštopek; nepravdna zadeva

nèprávi -a -o prid., v zvezah: nepravi depozit (lat. *depositum irregulare*) *izročitev nadomešne švari s pravico, da jo shranjevalec lahko porabi, vrniti pa mora enako količino švari i šle vršle*, sin. *neprištna shranjevalna pogodba*; nepravi užitek (lat. *quasi ususfructus*) *užitek, katerega predmet so potrošne švari ali terjatve*; nepravna obnova kazenskega postopka *sprememba pravnomočne sodbe v odločbi o kazni iz v zakonu določenih razlogov brez obnove kazenskega*

poštopka, sin. *neformalna obnova kazenskega poštopka*; nepravna opozicijska tožba *tožba*, s katero se izpodbija dovolitev izvršbe do 1. 10. 1978, sin. *impugnacijska tožba*; nepravna zaštava (lat. *pignus irregulare*) *zaštava*, pri kateri pošlane zaštavni upnik lašnik zaštavljene nadomeštno štvari in vrne enako količino iste vrste, sin. *neprištna zaštava*

nèpravíčen -čna -o prid. *ki ni v skladu z resnico, dejstvi, s priznanimi moralnimi, pravnimi načeli in pravili*: nepravíčen ukrep; nepravíčna odškodnina, kazen, vojna

nèpravílen -lna -o prid. **1.** *ki ni v skladu z resničnostjo, dejstvi*: nepravílen podatek *napačen, zmoten* **2.** *ki ni v skladu z določenim pravilom, normo*: nepravílen poštopek; nepravílna izpolnitev pogodbe; nepravílna pravna presoja; nepravílna presoja dokazov; nepravílna ugotovitev dejanskega stanja; nepravílno poslovanje; nepravílno ravnanje s priporniki; nepravílno ravnanje z zaupanim orožjem **nèpravílni** -a -o: nepravílna služnosti (lat. *servitutes irregulares*) *zemljiške služnosti, katerih imetnik je določena fizična ali pravna oseba*

nèpravílnost -i ž *lašnost, značilnost nepravilnega*: nepravílnost poslovanja, poštopka; zagrešiti, odpraviti nepravílnost

nèpravíni -a -o prid. *ki se ne nanaša na pravo*: nepravni pojem; nepravni razlogi; nepravno področje

nèpravníški -a -o prid. *ki se ne nanaša na pravnike*: nepravníški izraz; nepravníško pojmovanje štvari

nèpravnomóčen -čna -o prid. *ki ga je še mogoče izpodbijati s pravnim sredstvom*: nepravnomočna obtožnica, odločba

nèpravočasen -sna -o prid. **1.** *ki se ne opravi v prej določenem času*: nepravočasen odstop od pogodbe; nepravočasno izpolnjevanje delovnih obveznosti, del in nalog; nepravočasno pritekanje prihodkov **2.** *ki ni opravljen v času, ko lahko doseže svoj namen*: nepravočasna reklamacija

nèpredvíden -a -o prid. *ki ni predviden*: nepredviden dogodek; nepredviden dohodek; nepredvidena nezgoda, ovira

nèpredvídljív -a -o prid. *ki se ne da predvideti*: nepredvídljív izdatek; nepredvídljív ovira

nèpreferenciální -a -o prid., v zvezi: nepreferencialni trgovinski sporazum *trgovinski sporazum, ki ne daje posebnih prednosti v mednarodni trgovini*

nèpregléden -dna -o prid. *nerazumljív, nejasen*:

nepregleden spis; nepregledna poslovna knjiga **nèpregonljív** -a -o prid. *ki se ne sme preganjati* **nèpregonljívost** -i ž *lašnost, značilnost nepregonljívega*

nèpreizkúšen -a -o prid. *ki ni preizkušen*: nepreizkušen način zdravljenja

nèprekínjen -a -o prid. *ki je brez časovnih presledkov*: neprekinjena obravnava; neprekinjena posest **nèprekínjeni** -a -o: neprekinjena črta *črta na javni cesti, čez katero voznik ne sme zapeljati*

nèpreklícan -a -o prid. *ki ni preklican*: nepreklicana pogojna obsodba **nèpreklícani** -a -o: nepreklicani ček

nèpreklícljív -a -o prid. *ki se ne da preklicati*

nèpreklícní -a -o prid. *ki se ne sme preklicati*: nepreklicni akcept na menici, akreditiv, umik tožbe, pravnega sredstva; nepreklicna daritev; nepreklicna odpoved pravnemu sredstvu, dediščini; nepreklicna bančna garancija, pravica **nèpreklícnost** -i ž *lašnost, značilnost nepreklicnega*: nepreklicnost izjave o odpovedi dediščini, sprejemu dediščine

nèprekršljíví -a -o prid. *ki se ne sme prekršiti*: neprekršljívá pravica; neprekršljívá tajnost pisem in drugih občil

nèpremagljív -a -o *ki se ne da odpraviti, odstraniti*: nepremagljívá ovira *npr. elementarna nezgoda*; nepremagljívá sila

nèpremeštljíví -a -o prid. *ki se ne sme premeštiti*: nepremeštljíví delavec

nèpremeštljívost -i ž *značilnost nepremeštljívívega*: nepremeštljívost sodnika

nèpremiční -a -o prid. *ki se ne da premikati*: nepremična štar *nepremičnina*

nèpremičnína -e ž *štar, ki brez škode za svoje bištvó ne more spremeniti kraja, na katerem je, npr. zemljišče, stavba*: delež nepremičnine; nepremičnina, na kateri ima kdo lastninsko pravico; nepremičnina v družbeni lastnini; protipravno zavzetje nepremičnine (kaz.); izvršba na nepremičnino

nèpremičnínski -a -o prid. *ki se nanaša na nepremičnino*: nepremičnínska izvršba

nèpremožénjski -a -o prid. *ki se ne nanaša na premoženje*: nepremoženjska koriš, pravica, škoda

nèprenosljív -a -o prid. *ki se ne da prenešiti na drug subjekt*: neprenosljív imenski vrednostni papir **nèprenosljíví** -a -o: neprenosljívá terjatev

nèprenosljívost -i ž *lašnost, značilnost nepre-*

nosljivega: neprenosljivoŝt osebnostne pravice
nèprenòŝni -a -o prid. *ki se ne sme preneŝti*: neprenosna pravica
nèprenosnoŝt -i ž *laŝnoŝt, značilnoŝt neprenosnega*: neprenosnoŝt firme; neprenosnoŝt pravice *npr. iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja*; neprenosnoŝt sluŝnoŝti
nèpreprečljív -a -o prid. *ki se ne da preprečiti*: nepreprečljív dogodek; nepreprečljíva ŝkoda
nèpreračunljív -a -o prid. *ki ni preračunljív*: nepreračunljívo ravnanje *nepremišljeno ravnanje, npr. v afektu*
nèprerékan -a -o prid. *ki ni zanikan*: neprerekana terjatev, trditev
nèpreskrbljèn -èna -o prid. *ki ni preskrbljen*: nepreskrbljen otrok, zakonec
nèpretrgan -a -o prid. **1.** *ki poteka brez prekinitve*: nepretrgana delovna, priposeŝtvovalna, zaŝaralna doba; nepretrgano delo, izvrŝevanje sluŝnoŝti, trajanje letnega dopuŝta **2.** *ki ni pretrgan, prekinjen*: nepretrgana vrŝta indosamentov; nepretrgana vzročna zveza
nèpre-třgani -a -o: nepretrgani delovni čas, dnevni, tedenski počitek
nèpretřganost -i ž *laŝnoŝt, značilnoŝt nepretřganega*: nepretřganost zaŝaralne dobe
nèprevídnoŝt -i ž *nepazljívoŝt*
nèprevzèm -éma m *dejsřvo, da se kaj ne prevzame*: neprevzem blaga
nèpričakován -a -o prid. *ki se ne pričakuje*: nepričakovan dogodek, zadržek
nèpriglasítev -tve ž *dejsřvo, da se kaj ne priglasí*: nepriglasitev dohodkov; nepriglasitev terjatve
nèprijavljén -a -o prid. **1.** *ki ni sporočen priŝtojnemu organu*: neprijavljena obrt, terjatev; neprijavljeno zborovanje **2.** *ki ni naznanjen*: neprijavljeno kaznivo dejanje **nèprijavljèni** -a -o: neprijavljeni dohodek
nèpriřazen -zna -o prid. *ki ni priřazen*: nepriřazna dejanja (mednar. pr.)
nèprimérni -a -o prid., v zvezi: neprimerni poskus *poskus ŝtoritve kaznivega dejanja, pri katerem z danim sredŝtvom ali proti danemu predmetu tudi nihče drug, ki bi bil bolj spreten, ne bi mogel izvrŝiti kaznivega dejanja* (kaz.)
nèpriposeŝtljív -a -o prid. *ki se ne da priposeŝtovati*: nepriposeŝtljíva pravica
nèpripoznánje -a s *dejsřvo, da se kaj ne pripozna*: nepripoznanje dolga, tožbenega zahtevka
nèprisilní -a -o prid. *ki se ne nanaŝa na prisílo*: neprisilna pravna norma
nèpriŝtíni -a -o prid., v zveza: nepriŝtíni depozit

nepravi depozit; nepriŝtíni podpis *podpis, ki ne izvira od podpisnika*; nepriŝtína hramba *nepriŝtína shranjevalna pogodba*; nepriŝtína liŝtina *kríva liŝtina*; nepriŝtína shranjevalna pogodba (lat. depositum irregulare) *izročítev nadomeŝtne ŝtvari s pravico, da jo shranjevalec lahko porabi, vrniti pa mora enako količino ŝtvari iŝte vrŝte*, sin. *nepravi depozit*; nepriŝtína poseŝt (lat. vi, clam, precario) *poseŝt, pridobljena s sílo, z zvijačo ali zlorabo zaupanja*, sin. *viciozna poseŝt*; nepriŝtína zaŝtava (lat. pignus irregulare) *zaŝtava, pri kateri poŝtane zaŝtavni upnik laŝtnik zaŝtavljene nadomeŝtne ŝtvari in vrne enako količino iŝte vrŝte*, sin. *neprava zaŝtava*; nepriŝtíno poslovodŝtvo *poslovodŝtvo, pri katerem poslovodja brez naročila opravljá tuji posel z namenom, da obdrži zase doseŝene koriŝti*
nèpriŝtoŝt -i ž *laŝnoŝt, značilnoŝt nepriŝtínega*: nepriŝtoŝt liŝtine; nepriŝtoŝt poseŝti
nèpriŝtořjen -jna -o prid. *ki ni priŝtořjen, pooblaščen*: izreči se za priŝtořnega **nèpriŝtořjni** -a -o: nepriŝtořni organ; nepriŝtořna uŝtanova; nepriŝtořno sodiŝče
nèpriŝtořjnoŝt -i ž *laŝnoŝt, značilnoŝt nepriŝtořnega*: absolutna nepriŝtořnoŝt *ki ni odpravljíva*; relativna nepriŝtořnoŝt *ki je odpravljíva*; absolutna nepriŝtořnoŝt sodiŝča *za zadevo, ki sploh ne spada pred sodiŝče*; sanacija nepriŝtořnoŝti; izrek o nepriŝtořnoŝti
nèpriŝtránski -a -o prid. **1.** *ki se ne ravna po osebnih nagnjenjih*: nepriŝtránski sodnik; nepriŝtránska priča; nepriŝtránsko sojenje **2.** v zvezi: nepriŝtránsko sodiŝče *sodiŝče, ki sodi nameŝto patrimonialnega sodiŝča, če je to samo prizadeto, in v pravdah med podložniki različnih gospoŝtev* (pr. zg.)
nèpriŝtránskoŝt -i ž *laŝnoŝt, značilnoŝt nepriŝtránskega*: nepriŝtránskoŝt izvedenca, sodiŝča; dvom o nepriŝtránskoŝti sodnika *izločitveni razlog* (poŝt.)
nèpriŝtévni -a -o prid. *ki ni sposoben razumeti pomena svojega dejanja in imeti v oblaŝti svojega ravnanja, npr. zaradi začasne ali trajne duŝevne bolezni*: nepriŝtévni ŝtorilec
nèpriŝtévnoŝt -i ž *nesposobnoŝt razumeti pomen svojega dejanja in imeti v oblaŝti svoje ravnanje, kar je razlog za izključítev kazenske odgovornosti ŝtorilca*
nèpriřadèti -a -o prid. *ki se ga zadeva neposredno ne tiče*: nepriřadeti izvedenec, sodnik; nepriřadeta priča
nèpriřznánje -a s **1.** *zanikanje*: nepriznanje kaz-

nivega dejanja, očetovstva, pravice, trditve
2. dejstvo, da se kaj ne prizna: nepriznanje države (mednar. pr.)

nèproduktivni -a -o prid. *neproizvodni*

nèproduvdni -a -o prid. **a)** *ki ne ušvarja materialnih dobrin* **b)** *ki ne ušvarja presežne vrednosti*: neproizvodna investicija, obrt, storitev; neproizvodno delo

nèprométni -a -o prid., v zvezi: *neprometni znak*, *ki opozarja npr. na kulturni spomenik, turistično pomemben objekt*

nèprotokolíran -a -o prid. **1.** *ki ni vpisan v register*: neprotokolirana firma **2.** *ki ni zapisan v zapisnik*

nèpuncíran -a -o prid. *ki ni žigosan s čistinskim žigom*: nepuncirana srebrnina, zlatnina

nèrabén -bna -o prid. *ki ni primeren za rabo*: nerabno blago

nèraciónálen -lna -o prid. *negospodaren, neekonomičen*: neracionalno gospodarjenje, poslovanje

nèravnanje -a s *dejstvo*, da se kdo ne ravna po čem: neravnanje po predpisih

nèrazdeljèn -èna -o prid. *ki ni razdeljen*: nerazdeljen dražbeni izkupiček; nerazdeljena skupna stvar; nerazdeljena zapuščina

nèrazdelní -a -o prid. **1.** *solidarni*: nerazdelni dolžniki, upniki; nerazdelna obveznost *obveznost, pri kateri več dolžnikov dolguje celotno in enkratno izpolnitev enemu ali več upnikom*; nerazdelna odgovornost, terjatev; nerazdelno jamčenje, plačilo, poročstvo **2.** v zvezi: nerazdelna hipoteka *skupna hipoteka* **nèrazdélno** prisl.: biti nerazdelno odgovoren, zavezan

nèrazdélnošt -i ž *solidarnost (1)*

nèrazdružljív -a -o prid. *ki se ne da razdružiti, ločiti*: nerazdružljiva skupnost stvari npr. *skupni deli stavbe v etažni laštnini*

nèraziskán -a -o prid. *ki ni raziskan*: neraziskana kazenska zadeva

nèrazpoložénje -a s *nezadovoljstvo, nejevolja*: povzročiti nerazpoloženje občanov s širjenjem lažnih vesti (kaz.)

nèrazporejèn -èna -o prid. *ki ni razporejen*: nerazporejeni vojaški obvezniki; nerazporejeno prebivalstvo; nerazporejena finančna sredstva
nèrazporejèni -a -o: nerazporejeni dohodek *proračunska rezerva*

nèrazsóden -dna -o prid. *ki ni sposoben pravilno sklepati in ravnati*: nerazsodna oseba
nèrazsódnó prisl.: nerazsodno ravnati

nèrazsódnóšt -i ž *nesposobnost pravičnega*

sklepanja in ravnanja: stanje prehodne nerazsodnosti; zadržek nerazsodnosti *zadržek za sklenitev zakonske zveze*

nèrazumljív -a -o prid. *ki se ne da razumeti*: nerazumljiv izrek sodbe; nerazumljiv pogoj; nerazumljiva izjava, tožba, vloga

nèrazvít -a -o prid. **1.** *ki je oštal na stopnji otroka*: duševno, telesno, umsko nerazvit **2.** v zvezi: gospodarsko nerazvito območje *območje z nizkim narodnim dohodkom*

nèrazvítóšt -i ž *lašnost, značilnost nerazvitega človeka*: duševna nerazvitošt *biološki temelj nepríštevnošti*

nèrazvrščèni -a -o prid. *ki ni razvrščen*: nerazvrščeni delavec

neréd -a m., nav. mn. *množično izražanje nezadovoljstva*, sin. *nemir*: povzročanje neredov

neréden -dna -o prid. *ki nima, ne kaže smisla za red*: nereden človek

nèréden -dna -o prid. *ki česa ne dela v enakomerno se ponavljajočih, vnaprej določenih presledkih*: nereden dobavitelj, plačnik, sopogodbenuk; neredno izvrševanje delovnih obveznosti; neredno knjigovodstvo

nerédnošt -i ž *lašnost nerednega, površnega človeka*: disciplinski ukrep zaradi nerednosti

nèregístríran -a -o prid. *ki ni vpisan v register*: *neregistriran trgovec; neregistriran zavod; neregistrirano podjetje, vozilo, zdravilo

nèrentabílen -lna -o prid. *ki ne prinaša dobička, koristi*: nerentabilna investicija

nèresníca -e ž *kar je nasprotno, drugačno od resnice*: govoriti neresnico

nèresníčen -čna -o prid. *ki ni resničen*: neresničen podatek; neresnična izjava, navedba, ovadba, prijava, trditev; trditi ali raznašati o kom kaj neresničnega in žaljivega *obrekovati*

nèresníčni -a -o *ki ni dejanski, pravi*: neresnična listina

nèresníčnošt -i ž *lašnost, značilnost neresničnega*: neresničnost obdolitve; neresničnost prijave sklenitelja zavarovanja *zavarovalnici glede nevarnošnih okoliščin*

nèréšen -a -o prid. *ki ni rešen*: nerešen spis; nerešena zadeva

nèrezidènt -ènta m., v zvezi: devizni nerezident *po deviznih predpisih vsakdo, državljan ali tujec, ki ima svoje prebivališče ali sedež v tujini*, sin. *devizni tujec*

nèrubljív -a -o prid. *ki se ne sme rubiti*: nerubljivi del osebnega dohodka; nerubljivi predmet *predmet, ki je po zakonu izvzet iz izvršbe*

nèrubljívošt -i ž *laštnošť nerubljivega*: nerubljívošt predmetov, potrebnih za izvrševanje poklicne dejavnosti ali predmetov za osebno rabo

nèsamoštójni -a -O prid., v zvezi: nesamoštójno pravno sredstvo *pravno sredstvo*, s katerim se izdana sodna odločba lahko izpodbija šele skupaj s kakšno poznejšo odločbo

nèsamouprávní -a -O prid., v zvezi: nesamoupravna območja *območja*, ki še niso dosegla samouprave, npr. skrbniška ozemlja, kolonije (mednar. pr.)

nèsankcionírani -a -O prid., v zvezi: nesankcionirani predpis *predpis*, ki ga ni potrdil pristojni organ

nèsistemizírani -a -O prid., v zvezi: nesištemizirano delovno mesto *delovno mesto*, ki ni predvideno v sištemizaciji

nèskaljen -čna -O prid. *ki ni skaljen*: nescaljena zavešt

nèskláden -dna -O prid. *ki ni skladen*: neskladni predpisi *predpisi*, ki niso usklajeni med seboj; neskladne izpovedbe, navedbe; neskladno kritje, plačilo (šteč. poš.); neskladna pričevanja

nèskládnost -i ž *laštnošť, značilnosť neskladnega*: neskladnost narav zakoncev; neskladnost izvirnika sodbe z razglašeno sodbo; neskladnost prepisa sodbe z izvirnikom; neskladnost izvršilnih predpisov z zakonom, zakona z ustavo; neskladnost predpisa, splošnega akta z ustavo, zakonom; neskladnost zemljiškoknjižnega vpisa s posestnim stanjem

nèsklépčen -čna -O prid. *ki glede na število udeležencev ni sposoben sklepanja*: nesklepčen občni zbor **nèsklépčni** -a -O: nesklepčni tožbeni zahtevki *tožbeni zahtevki*, ki ne izhajajo iz dejstev, navedenih v tožbi; nesklepčni razlogi sodbe *razlogi sodbe*, ki niso logično utemeljeni

nèsklépčnošt -i ž *nesposobnosť sklepanja glede na število udeležencev*: nesklepčnošt seje

nèskrbnošt -i ž *laštnošť, značilnosť neskrbnega človeka*

nèsmíselni -a -O prid., v zvezi: nesmiselni pogoj *pogoj*, ki notranje nasprotuje pravnemu poslu, za katerega velja

nèsódni -a -O prid., v zvezah: nesodna dražba *dražba*, ki je neopravi sodišče; nesodna poravnava *izvensodna poravnava*

nèsoglásje -a s *razlika*: zaveštno nesoglasje med voljo in izjavo *pri simulaciji ipd.*; nezaveštno nesoglasje med voljo in izjavo *pri zmoti ipd.*

nèsorazmèren -rna -O prid. *ki glede na dejstvo*, s katerim se primerja, nima ustrežne mere,

količine: nesorazmerni stroški; nesorazmerna premoženjska koristi

nèsorazmèrje -a s *kar je nasprotno, drugačno od sorazmerja*: očitno nesorazmerje vzajemnih dajatev v *dvoštranski pogodbi*; nesorazmerje med napadeno in varovano dobrino; nesorazmerje med nastalo škodo in višino povračila

nèsplávní -a -O prid. *po katerem ni mogoče splavljati*: nesplavna reka

nèsporazúm -a m **1.** *spor*: trajni nesporazum med zakoncema **2.** *neujemanje izjave volje*: nesporazum med štrankama pogodbenicama; nesporazum glede razlage pogodbe

nèsporazúmni -a -O prid. *ki ni skladen z dogovorom, sporazumom*: nesporazumna razveza zakonske zveze **nèsporazúmno** prisl.: nesporazumno ravnati

nèspóren -rna -O prid. *ki ni sporen*: nesporni običaj; nespolna trditev; nespolno določilo pogodbe **nèspórní** -a -O *nepravdni*: nesporni poštopek; nespolna zadeva

nèspósoben -bna -O prid. *ki ni sposoben*: ne-sposoben plačila; nesposoben za delo, pridobivanje, prisego, varno vožnjo, vojaško službo; nesposoben biti štranka v postopku; postati nesposoben za delo; nesposobna priča; oporočno, plačilno, poslovno nesposoben; pravdno nesposoben; pravno nesposoben **nèspósobní** -a -O: nesposobni poskus *neprimerni poskus* (kaz.)

nèspósobnost -i ž *laštnošť nesposobnega*: menična, oporočna, opravilna, plačilna, poslovna nesposobnost; pravdna, pravna nesposobnost; spolna nesposobnost; nesposobnost za delo, pridobivanje, razsojanje

nèspoštóvanje -a s *neupoštevanje, neizpolnjevanje*: nespoštovanje družbenega dogovora, zakona

nèspoznávní -a -O prid., v zvezi: nespoznavna meja *meja*, ki je ni mogoče več videti v naravi

nèspregledljívi -a -O prid. *ki se ne sme spregledati*: nespregledljivi zakonski, ženitni zadržek

nèsprejèm -éma m *dejstvo*, da se kaj ne sprejme: nesprejem menice

nèsprejemljív -a -O prid. *ki se ne da sprejeti*, *odobriti*: nesprejemljiv predlog

nèspremenljív -a -O prid. *ki se ne sme spreminjati*: nespremenljiv rok

nesréča -e ž *dogodek*, zaradi katerega je človek lahko poškodovan ali mrtev: letalska, naravna, skupinska, smrtna, železniška nesreča; nesreča pri delu, na delu, izven dela; nesreča na morju; povzročiti nesrečo

nèstabilnost -i ž *neštalnost, spremenljivost*: nestabilnost cen, valut

nèštálni -a -o prid. *ki ni štalen*: neštalni član Varnostnega sveta OZN; *neštalno službeno razmerje

nèštálnost -i ž *laštnost, značilnost neštalnega*

nèštránkarski -a -o prid. *ki se ne nanaša na štrankarje ali štranko (3)*: neštrankarski sistem državne ureditve

nèštrpnost -i ž *pomanjkanje štrpnosti*: vzbujanje narodnostne, rasne ali verske neštrpnosti (kaz.)

nèsvobóda -e ž *kar je nasprotno, drugačno od svobode*: osebna, ženitna nesvoboda (pr. zg.)

nèsvobódni -a -o prid., v zvezi: nesvobodno plemstvo *srednjeveško plemstvo, ki je neposredna laštnina teritorialnih zemljiških gospodov* (pr. zg.)

nèšírjenje -a s *kar je nasprotno, drugačno od širjenja*: sporazum o neširjenju jedrskega orožja

nèškodljiv -a -o prid. *ki ne povzroča, ne dela škode*: neškodljiv prehod tuje ladje v obalnem morju

nètaksíran -a -o prid. *nekolkovan*

nètelésni -a -o prid. *ki je nasproten, drugačen od telesnega*: netelesna dobrina, stvar *npr. pravice*

nèterminírani -a -o prid. *ki nima določenega roka*: neterminirana izpolnitev, obveznost, pogodba

néto neskl. prid., v zvezah: *neto dohodek čišti dohodek*; *neto prejemki prejemki z odbitimi bremenimi, odtegljaji*; *neto bilanca bilanca, ki izkazuje knjigovodsko stanje vseh sredstev in obveznosti podjetja ter pozitivni in negativni saldo celotne bilance*, sin. *saldo bilanca*; *neto cena cena po odbitku stroškov*, sin. *čišta cena*; *neto teža teža, v katero ni všteta teža embalaže*, sin. *čišta teža*; *bruto za neto cena za težo blaga in embalažo*

nétoregístrski -a -o prid., v zvezi: netoregištrska *tonaža prostornina ladje, namenjena potnikom in tovoru*

nètrgóvski -a -o prid. *ki se ne nanaša na trgovce, trgovino ali blago*: netrgovski obrat, posel

nètvárni -rna -o prid. *nepremoženski*

nèučinkóvit -a -o prid., v zvezi: pravno neučinkovit *ki je brez nameravanega pravnega učinka*

nèugóden -dna -o prid. *ki ni ugoden*: neugoden čas za izpolnitev, delitev **nèugódni** -a -o: neugodni privilegij (lat. *privilegium odiosum*) *izjemni zakon, s katerim se komu omejuje kaka pravica*

nèugotóvljèn -èna -o prid. *ki ni ugotovljen*: neugotovljena škoda **nèugotóvljèni** -a -o: neugotovljeni storilec *neznani storilec*

nèujémanje -a s *kar je nasprotno, drugačno od*

ujemanja: neujemanje izjave volje

ne últra álterum tántum lat. *(ne več kakor še enkrat toliko) načelo, po katerem obrešтовanje preneha, ko neplačane obresti dosežejo višino glavnice* (rim. pr.)

nèuporáben -bna -o prid. *ki se ne da uporabiti, uporabljati*: neuporaben predpis; neuporabna stvar

nèuporábljen -a -o prid. *ki ni bil uporabljen*: neuporabljen kolek; neuporabljena vrednotnica, znamka

nèupoštévanje -a s *neizpolnjevanje*: neupoštovanje oblaštvnih odredb; neupoštovanje zdravštvnih predpisov med epidemijo (kaz.)

nèupoštévni -a -o prid. *ki se ne sme upoštevati*: neupoštevni ugovor; neupoštevno opravičilo; neupoštevna obdobja dela *ki se ne štejejo v pokojninsko dobo*

nèupravíčeni -a -o prid. *ki nima zadoštnih razlogov za utemeljitev, dovolitev česa*: neupravičeni lov, ribolov *lov, ribolov brez predpisanega dovoljenja*, sin. *divji lov, ribolov*; neupravičeni sprejem denarja, zahtevke; neupravičena izdaja poklicne skrivnosti (kaz.); neupravičena obdolžitev *kriva obdolžitev*; neupravičena oseba; neupravičena osebna preiskava (kaz.); neupravičena pridobitev poslovne tajnosti (kaz.); neupravičena proizvodnja in promet z mamili (kaz.); neupravičena reklamacija; neupravičena uporaba tuje firme; neupravičena uporaba dopolnilnega dela drugih oseb (kaz.); neupravičeno dajanje, sprejemanje daril (kaz.); neupravičeno izplačilo; neupravičeno prisluškovanje (kaz.); neupravičeno slikovno, zvočno snemanje (kaz.); neupravičeno trgovanje (kaz.); neupravičeno zaštopštvto **nèupravíčeno** prisl.: neupravičeno ravnati

nèupravíčenost -i ž *laštnost, značilnost neupravičenega*: neupravičenost zahtevka

nèurádni -a -o prid. *ki ni uraden*: neuradna izjava, oseba

nèuravnóvešen -a -o prid. *ki ni uravnovešen*: duševno neuravnovešen človek

nèurejèn -èna -o prid. *ki ni urejen*: neurejene družinske, socialne razmere; neurejeno knjigovodštvto; neurejeno zemljiškoknjizno stanje

nèuspél -éla -o [-eú] prid. *ki je brez uspeha*, sin. *brezuspešen*: neuspel poravnalni, spravni poskus; neuspela dražba; neuspelo dokazovanje; neuspelo napeljevanje *npr. k štoritvi kaznivega dejanja*

nèuspéšen -šna -o prid. *ki ne daje takih rezultatov, kot se želi, pričakuje*: neuspešna izvršba *ker ni premoženja ipd.*

nèuspéšnost -i ž *lašnost, značilnost neuspešnega*: neuspešnost dokazovanja

nèustávni -a -o prid. **1.** *ki nasprotuje ustavi*: neustavni predpis; neustavno dejanje **2.** *ki je brez ustave*: neustavna doba; neustavno stanje

nèustávnošt -i ž *lašnost, značilnost neustavnega*: odpraviti neustavnost določbe zakona, odloka, samoupravnega akta

nèustrézen -zna -o prid., v zvezi: neustrezno blago *blago, ki ne ustreza dogovoru*

nèutemeljèn -èna -o prid. *ki je brez stvarne, pravne podlage*: neutemeljen odvzem prošnosti, sum; neutemeljen ugovor, zahtevk; neutemeljena odpoved pogodbe, ovadba, pritožba, revizija, tožba; neutemeljeno pravno sredstvo

nèutemeljènošt -i ž *lašnost, značilnost neutemeljenega*: neutemeljenost pravnega sredstva

nèuvrščèni -a -o prid., v zvezi: neuvrščene države *države, ki niso vključene v politične ali vojaške bloke* (mednar. pr.)

nèuzakónjen -a -o prid. *ki ni uzakonjen*: neuzakonjen zakonski predlog

neváren -rna -o prid. *ki lahko povzroči nesrečo, škodo ali sploh kaj slabega*: nevaren obrat; nevarna dejavnost, grožnja, naprava; smrtno nevarna poškodba; nevarno obratovanje, delo, orodje; splošno nevarno dejanje, sredstvo; družbi nevarno dejanje; nevaren za javni mir in red, javno varnost, zdravje, življenje

nevárni -a -o: nevarni tovor *tovor, ki ogroža varnost prevoznega sredstva, ljudi ali drugega tovora*; nevarna snov, stvar; prevoz nevarne stvari **nevárno** prisl.: nevarno obešena, poštavljena stvar

nevárnošt -i ž *bližnja možnost, da nastopi škodljiv dogodek*: abstraktna nevarnost *stanje, ki se ob nastopu določenih okoliščin lahko spremeni v konkretno nevarnost*; domnevna nevarnost; družbena nevarnost; koluzijska nevarnost *da bo obdolženec oviral preiskavo s tem, da bo vplival na dokazila* (kaz. poš.); konkretna nevarnost *stanje, pri katerem lahko po splošnih izkušnjah vsak čas pride do poškodovanja zavarovane dobrine*; namišljena nevarnost; nezakrivljena nevarnost *pri skrajni sili ipd.*; ponovitvena nevarnost *ponovite kaznivega dejanja*; potencialna nevarnost *mogoča nevarnost*; smrtna, škodna, verjetna, vojna, zavarovana nevarnost; nevarnost nepo-

pravljive škode; nevarnost nezgode; nevarnost odlašanja v postopku; nevarnost obratovanja, pobega, požara; nevarnost prevoza *riziko prevoza*; nevarnost pri delu; nevarnost za družbeni red, premoženje večje vrednosti, telo, življenje ali zdravje; povečanje, povzročitev, prehod, prenos, prevzem, zmanjšanje nevarnosti; neodvrnitev nevarnosti (kaz.); razred, vrsta in stopnja nevarnosti; znak nevarnosti; odstraniti, odvrniti, povzročiti, prevzeti, trpeti nevarnost; nevarnost preide na drugo osebo; biti v nevarnosti; dolžnost izpostaviti se nevarnosti *dolžnost npr. varnostnih organov*; ravnati na svojo nevarnost *na svoj riziko*; rešiti koga iz nevarnosti; spraviti koga v nevarnost

nevárnoštni -a -o prid., v zvezah: nevarnoštni razredi *razredi, v katere so razvrščeni predmeti, ljudje glede na nevarnost, ogroženost* (zav.); nevarnostne okoliščine *okoliščine, pomembne za ocenitev nevarnosti* (zav.)

nevédnošt -i ž *lašnost človeka, ki se na kako stroko, področje slabo ali sploh ne spozna*: krivdna, (ne)opravičljiva nevednost; opustitev kakega dejanja v postopku iz nevednosti

nèveljávèn -vna -o prid. *ki ni veljaven*: neveljavna glasovnica, liština, oporoka, pogodba, zakonska zveza; neveljavno procesno dejanje

nèveljávni -a -o: neveljavni pravni posel *pravni posel, ki je ničen ali izpodbojen*

nèveljávnošt -i ž *lašnost, značilnost neveljavnega*: neveljavnost oporoke, pogodbe, zakonske zveze

nèverodostójen -jna -o prid. *ki mu ni mogoče verjeti*: neverodostojna izjava, priča

nevésta -e ž *ženska ob poroki in nekaj časa pred njo*: kup neveste (pr. zg.)

nèvésten -tna -o prid. *ki se ne opravlja natančno, skrbno*: nevestna veterinarska pomoč (kaz.); nevestno delo v službi (kaz.); nevestno gospodarjenje; nevestno izpolnjevanje delovnih obveznosti; nevestno nadzorovanje javnega prometa (kaz.); nevestno pripravljanje zdravil (kaz.); nevestno ravnanje z zaupanim družbenim premoženjem (kaz.); nevestno zdravljenje (kaz.)

nèvéšč -a -e prid. *ki kake stroke ne obvlada dobro*: nevéšč prava

nèvézani -a -o prid., v zvezah: nevezana denarna vloga *denarna vloga, ki je plačljiva takoj*; nevezane cene *cene, ki niso določene od oblasti*

nèvézanošt -i ž *neodvisnost od česa, samošojnost*: nevezanost senata na pravno presojo

- javnega tožilca *pri odločanju o preiskavi* (kaz. post.); nevezanost sodišča na predloge tožilca glede pravne presoje dejanja *pri izreku sodbe* (kaz. post.)
- nèviciožno** prisl., v zvezi: neviciozno pridobljena posest *posest, ki ni pridobljena s silo, z zvijačo ali zlorabo zaupanja*, sin. *prištna posest*
- nèvinkulirani** -a -o prid., v zvezi: nevinkulirana vložna knjižica *vložna knjižica, ki ni vezana z geslom ali z drugim izplačilnim pogojem*
- nèvknjiženi** -a -o prid. *ki ni vpisan v zemljiško ali računsko knjigo*: nevknjiženi dolg (knjig.); nevknjižena terjatev *terjatev, ki ni zavarovana s hipoteko*
- nèvladni** -a -o prid. *ki se ne nanaša na vlado*: nevladni organi; nevladne organizacije (mednar. pr.)
- nèvmešavanje** -a s *kar je nasprotno, drugačno od vmešavanja*: načelo nevmešavanja v notranje zadeve druge države (mednar. pr.)
- nèvpisani** -a -o prid. *nevknjiženi*: nevpisana nepremičnina, pravica
- nèvračljivi** -a -o prid. *ki ga ni treba vrniti*: nevračljivi dolg, kredit
- nèvračunljiv¹** -a -o prid. *ki ga ni treba vračunati*: darilo, volilo, nevračunljivo v dedni delež
- *nèvračunljiv²** -a -o prid. *neprišteven*: biti nevračunljiv
- nèvračunljivost¹** -i ž *lašnost, značilnost nevračunljivega*: nevračunljivost v dedni delež
- *nèvračunljivost²** -i ž *neprištevnost*
- nèvréden** -dna -o prid. *ki ni vreden česa*: nevreden dediščine, zaupanja
- nèvrédnost** -i ž *lašnost nevrednega*: dedna nevrednost *dedna nesposobnost zaradi dedičevega nedopuštnega ravnanja proti zapuštniku*
- nèvročljivi** -a -o prid. *ki se ne da vročiti*: nevročljiva odločba, pošiljka; nevročljivo vabilo
- nevtrálen** -lna -o prid. *ki ne pripada nobeni strani*: nevtralna politika; nevtralna država; trajno nevtralna država
- nevtralizácija** -e ž, v zvezi: nevtralizacija ozemlja *akt, s katerim se določeno ozemlje nevtralizira*
- nevtralizirati** -am dov. in nedov. *določiti, da se na določenem ozemlju v primeru vojne ne smejo izvajati sovražnosti* **nevtralizirani** -a -o: nevtralizirano ozemlje
- nevtrálnost** -i ž **1.** *neprištranošt v sporu drugih* **2.** *mednarodnopravni položaj države, ki ni udeležena v vojni*: trajna nevtrálnost z mednarodno pogodbo *določena obveznost države, da bo v primeru kakršnekoli vojne nevtralna, in obveznost drugih pogodbenih strank, da tak njen položaj spoštujejo*
- nevtrálnostni** -a -o prid., v zvezi: nevtrálnostno pravo *pravo, ki ureja mednarodnopravni položaj nevtralne države*
- nèvzdřžen** -žna -o prid. *ki se ne da vzdržati, prenešti*: nevzdřžna zakonska zveza
- nèvzdřžnost** -i ž *lašnost, značilnost nevzdřžnega*: nevzdřžnost zakonske zveze *razvezni razlog*
- nèzacarinjen** -a -o prid. *ki ni zacarinjen*: nezacarinjeno blago
- nèzadolžèn** -èna -o prid. *ki ni zadolžen*: nezadolženo posestvo
- nèzadòšten** -tna -o prid. *ki ni zadošten*: nezadoštna izkušnost **nèzadòstni** -a -o: nezadoštno jamštvo, kritje
- nèzajámčeni** -a -o prid. *ki ni zajamčen*: nezajamčeni izračun *pri pogodbi o delu ipd.*
- nèzakonít** -a -o prid. *ki ni v skladu z zakonom¹*: nezakonit lov, ribolov *lov, ribolov na prepovedan način ali s prepovedanim sredštvom, npr. s pašmi, z razšřelivom, elektriko, omamnim sredštvom* (kaz.); nezakonit obred poroke (kaz.); nezakonit pravni akt; nezakonita izpušitev osebe, ki ji je vzeta proštošt (kaz.); nezakonita izterjava, preiskava, vselitev (kaz.); nezakonita oprošitev obveznega plačila (kaz.); nezakonita oprošitev vojaške službe (kaz.); nezakonito dejanje; nezakonito izplačilo, posredovanje (kaz.); nezakonito ravnanje; nezakonito razpolaganje z zaupanim orožjem (kaz.); izdati nezakonito odločbo (kaz.) **nèzakonítí** -a -o: nezakoniti dedič *dedič, ki po zakonu ne deduje*
- nèzakonítost** -i ž *neskladnost z zakonom*
- nèzakónski** -a -o prid., v zvezah: nezakonski oče *oče, ki ob rojštvu otroka ni poročen z otrokovo materjo*; nezakonski otrok *otrok, rojen zunaj zakonske zveze*; nezakonska mati *mati, ki ob rojštvu otroka ni poročena z otrokovim očetom*; nezakonska skupnost *moškega in ženske izvenzakonska skupnost moškega in ženske*
- nèzakrívljeni** -a -o prid. *ki ni naštal po krivdi koga*: nezakrívljeni izostanek od obravnave; nezakrívljena nevarnost *npr. pri skrajni sili*; nezakrívljena škoda, zmeta; nezakrívljeno poznavanje zakona
- nèzamenljív** -a -o prid. *ki se ne da zamenjati*: nezamenljiv bankovec
- nèzapádlost** -i ž, v zvezi: nezapadlost terjatve *lašnost terjatve, da je še ni mogoče izterjati, ker še ni zapadla*
- nèzapísan** -a -o prid. *ki ni zapisan*: nezapisano običajno pravo

nèzaposlèni -a -o prid. *ki nima stalne zaposlitve*: nezaposlena oseba
nèzaposlènost -i ž *stanje, da je del ljudi brez stalne zaposlitve*
nèzarubljivi -a -o prid. *ki se ne sme zarubiti*
nèzasegljivi -a -o prid. *ki se ne da zaseči*: nezasegljiva stvar
nèzaštáran -a -o prid. *ki še ni zaštaral*: nezaštaran kazenski pregon; nezaštarana pravica, terjatev
nèzaštárljiv -a -o prid. *ki ne more zaštarati*
nèzaštárljivost -i ž *lašnost, značilnost nezaštárljivega*: nezaštárljivost kaznivih dejanj genocida in vojnih hudodelstev
nèzaúpnica -e ž *izjava, da člani kake skupnosti ne soglašajo z delom vodstva, funkcionarjev*: izreči, izglasovati nezaupnico
nèzavarován -a -o prid. **1.** *ki ni zavarovan s čim, danim na določeno mesto*: nezavarovano obrežje **2.** *ki ni zavarovan z zavarovalno pogodbo*: hiša, nezavarovana zoper požar **3.** *ki ni socialno zavarovan*: nezavarovana oseba
nèzavarováni -a -o *ki je brez kritja*: nezavarovani kredit; nezavarovano posojilo
nèzavésten -tna -o prid. *ki je brez zavešti (1)*: spraviti koga v nezavešno stanje **nèzavéstni** -a -o: nezaveštna malomarnost (lat. negligentia) malomarnost, pri kateri se storilec ne zaveda, da lahko naštane prepovedana ali škodljiva posledica, čeprav bi se po okoliščinah ali po svojih osebnih lašnostih tega moral in mogel zavedati
nèzazídan -a -o prid. *ki ni zazidan*: nezazidano stavbno zemljišče
nèzazídljiv -a -o prid. *ki se po predpisih ne sme zazidati*: nezazídljive površine; nezazídljivo zemljišče
nèzaželèn -čna -o prid. *ki ni zaželen, dobrodošel*: nezaželen diplomat, tujec prim. *persona non grata*
nèzdružljív -a -o prid. *ki se s čim izključuje*: nezdržljivi poklici; nezdržljive funkcije
nèzdružljívost -i ž *lašnost, značilnost nezdržljivega*: nezdržljívost funkcij, poklicev
nezgóda -e ž *dogodek, zaradi katerega je človek lažje ali težje poškodovan*: elementarna nezgoda ki jo povzroči delovanje naravnih sil; jedrska nezgoda dogodek ali dogodki pri obratovanju jedrskega objekta, ki povzročijo obsevanost, radioaktivno kontaminacijo delovnega okolja, ljudi ali materialnih dobrin, ki presega z zakonom določene meje; letalska nezgoda dogodek, katerega posledica je npr.

okvara delov letala, lažja telesna poškodba oseb; neodvrnljiva, nepredvidena nezgoda; obratna nezgoda ki se zgodi ob obratovanju; plovbna, poklicna nezgoda; pomorska nezgoda npr. trčenje ladij, nasedba ali kak drug dogodek na ladji ali zunaj nje, ki povzroči materialno škodo ladji ali tovoru; prometna nezgoda na cesti, v kateri je bilo udeleženo vsaj eno premikajoče se vozilo in je bila v njej ena ali več oseb poškodovana ali pa je bila povzročena materialna škoda; železniška nezgoda; nezgoda v obratu; odškodnina, premija, renta za nezgodo; zavarovanje za primer nezgode
nezgódni -a -o prid. *ki se nanaša na nezgodo*: nezagodna postaja; nezgodno zavarovanje
nèzmogljív -a -o prid. *ki se ne da plačati, poravnati, opraviti*: nemogljiva dajatev; nemogljivo breme, delo
nèzmogljívost -i ž *lašnost nemogljivega*: nemogljívost dajatve, izpolnitve
nèzmóžen -žna -o prid. *ki ni zmožen*: nezmožen za delo, pridobivanje
nèzmóžnost -i ž *nesposobnost*: objektivna ne-zmožnost izpolnitve *ki zadeva vsakogar*; subjektivna nezmožnost izpolnitve *ki zadeva le zavezanca*; delna, popolna, pridobitna nezmožnost; trajna, začasna nezmožnost za delo; nezmožnost za vojaško službo
neznán -ána -o prid. *katerega identiteta ni ugotovljena*: neznan avtor, lastnik, storilec; neznani starši; neznano prebivališče
neznánje -a s *kar je nasprotno, drugačno od znanja*: neznanje jezika, ki se uporablja v postopku
neznáten -tna -o prid. **1.** *zelo majhen, nepomemben*: neznatna napaka **2.** *ki ne dosega velike stopnje*: neznatna družbena varnost; neznatna vrednost; neznatne posledice kaznivega dejanja
neznôsen -sna -o prid. *ki se ne da prenašati*: neznosno skupno življenje zakoncev
nèzrèl -éla -o prid. *telesno in duševno ne polno razvit*: nezrel človek
nèzrélost -i ž *stanje nezrelega človeka*: biološka, duševna, moralna, socialna, spolna, telesna, umska nezrelost
nezvést -a -o prid., v zvezi: nezvešta pogodbená stránka *pogodbená stránka, ki krši pogodbo*
nèzvestóba -e ž **1.** *delno neizpolnjevanje prevzete obveznosti*: pogodbená, poslovna nezvestoba; zakonska nezvestoba med zakoncema **2.** v zvezi: nezvestoba vazala *felonija* (pr. zg.)
ničen -čna -o prid. *ki je brez pravnih učinkov, po-*

sledic: absolutno nična odločba; izreči (upravno) odločbo za nično v celoti ali deloma **nični** -a -o: nični dogovor, poštopek, pravni posel; nični upravni akt *upravni akt, ki ima v zakonu določene nepravilnosti*; nična obveznost, pogodba, upravna odločba; nično pravno dejanje *pravno dejanje, ki nasprotuje javnemu redu ali morali, prisilnim predpisom ali določenim drugim predpisom*

***ničij** -a -e prid. *nikogaršnji*

ničnoš -i ž *hujša stopnja neveljavnosti pravnega akta, posla, ki učinkuje zoper vsakogar in ki jo je treba po uradni dolžnosti upoštevati*: delna ničnoš npr. *pogodbenega določila, ki ni ne pogodbeni pogoj ne odločilen nagib*; ničnoš pogodbe *neveljavnost pogodbe a) ki nasprotuje ustavnim načelom družbene ureditve, prisilnim predpisom ali družbeni morali b) katere predmet obveznosti je nemogoč, nedopusšten, nedoločten, nedoločljiv*; ničnoš poravnave ali kakega določila poravnave; ničnoš (upravne) odločbe *odločbe, izdane v štvari iz sodne pristojnosti*; ničnoš v (pravdnem) poštopku *bišvena kršitev določb (pravdnega) poštopka*; posledica, vzrok ničnoši; uveljavljanje ničnoši

ničnoštni -a -o prid., v zvezah: **ničnoštni razlog razlog, ki omogoča izpodbijanje pravnomočne sodne odločbe zaradi hujše prekršitve določb pravnega poštopka*; **ničnoštna pritožba pravno sredstvo zoper senatne sodbe po kazenskem poštopku*; **ničnoštna tožba tožba za obnovo civilnega poštopka zaradi hude kršitve procesnih predpisov*

nikálni -lna -o prid. *ki izraža zanikanje*: nikalni odgovor; nikalna izjava

nikogaršnji -a -e prid., v zvezah: *nikogaršnja štvar (lat. res nullius) štvar, ki ni ali ni več predmet lastninske pravice, npr. opuščena štvar*; *nikogaršnje ozemlje (lat. terra nullius) ozemlje, ki ne pripada nobeni državi*

nivó -ja m *kar opredeljuje vrednost* *pojava*: gospodarski, politični, socialni, življenjski nivo; nivo cen, izobrazbe

nížek -zka -o prid. *ki je glede na možni razpon na spodnji, izhodiščni meji*: nizka cena **nízki** -a -o: nizki gozd *gozd z drevesi, zraslimi iz poganjkov na panjih*, sin. *panjevec*; nizki tečaj valute

nizkóten -tna -o prid. *ki ima negativne moralne lastnosti*: nizkoten nagib kaznivega dejanja

nizvódni -a -o prid. *ki ima smer vodnega toka*: nizvodna plovba

nížestópenjski -a -o prid. *ki je glede na razvrstitev za stopnjo nižji od drugega*: nižjestopenjska sodba; nižjestopenjsko sodišče

nížji -a -e prid. *ki je glede na razvrstitev po položaju, pomembnosti, odgovornosti na manj pomembnem mestu*: nižji čin, organ; nižja inštanca; sodišče nižje stopnje

NOB -ja [čnóbé] m *narodnoosvobodilni boj*

nočni -a -o prid. *ki se nanaša na temni del dneva*: nočni čas, čuvaj; nočna delovna izmena, (dežurna) služba; nočno delo ant. *dnevno delo*; prepoved nočnega dela *prepoved, npr. za delavke med nosečnostjo ali z majhnim otrokom, za delavce, mlajše od 18. leta, v primerih, določenih z zakonom*; motiti nočni mir

nočnína -e ž *plačilo za prenočevanje*

noksálni -a -o prid., v zvezah: *noksalna odgovornost odgovornost očeta ali gospodarja za delikte sinov ali sužnjevi (rim. pr.)*; noksalna pravda, tožba

nomádski -a -o prid., v zvezi: *prepoved nomadske paše prepoved paše, pri kateri se živina seli iz kraja v kraj zunaj organiziranih pašnikov*

nomenklátúra -e ž *sislematično urejen skupek imen za predmete kake šroke, delovnega področja, vede*: carinska, kemijska nomenklatura; nomenklatura poklicev, proizvodov, storitev

nóminála -e ž (lat. pretium nominale) *imenska vrednost, imenski znesek, na katerega se glasi vrednotnica*: nominale obveznice, poštna znamke, vrednostnega papirja

nominalízem -zma m, v zvezi: *načelo monetarne nominalizma načelo, da mora dolžnik plačati tišto število denarnih enot, na katero se glasi obveznost, če je predmet obveznosti vsota denarja*

nomínálni -a -o prid. **1.** *ki je kaj samo po imenu*: nominalni laštnik, premoženjski davek **2.** *ki je številčno določen, sin. imenski (1)*: nominalni znesek; nominalna cena; nominalna vrednost osebnega dohodka, vrednostnega papirja

nomínátni -a -o prid., v zvezi: *nominatna pogodba pogodba z imenom, določenim v zakonitem predpisu, sin. imenska pogodba*

nómokánon -a m, v pravoslavnem cerkvenem pravu *zbirka cerkvenih in svetnih zakonov, ki se nanašajo na cerkvena razmerja*

nórma -e ž **1.** *pravilo, predpis*: abstraktna norma *ki se nanaša na vnaprej zamišljeno družbeno razmerje, v katerem pravnemu subjektu dovoljuje, prepoveduje ali zapoveduje določen način vedenja in ravnanja*; blanketna norma *ki npr. v celoti ali delno ne opredeli katere od*

sešavin pravnega pravila, ampak pooblašča drug predpis ali uporabnika pravila, da ga vsebinsko opredeli; dispozitivna norma ki sicer določa, kako naj se pravni naslovljenec vede in ravna (dispozicija), vendar jo tu lahko zamenja z lašno dispozicijo v mejah pravnega upravičenja; kogentna norma ki nalaga določeno vedenje in ravnanje kot brezpogojno obveznost; kolizijska norma ki določa, katero pravo je treba uporabiti pri sroku norm z različnih pravnih območij (mednar. zas. pr.); moralna norma ki se nanaša na pošteno in časno ravnanje; pozitivna, prepovedna, zapovedna norma; pravna norma; ustavna norma določena v ustavi; zakonska norma določena v zakonu; **jurisdikcijska norma predpisi v prištojnosti civilnih sodišč **2.** količina dela, ki ga mora delavec opraviti v določenem času: delovna norma; doseči, prekoračiti normo; delati po normi

normalén -lna -o prid. navaden, običajen, pravilen: normalen potek dogodkov; normalni odnosi med državami; normalni pogoji; normalna cena, teža, vrednost; normalne obresti; normalno obdavčenje, poslovanje **nor-mální** -a -o: normalni delovni čas, dobiček, razvoj

****normálíje** -líj ž, mn. pravila, navodila, načelni razpisi na podrejene oblasti: zbirka normalij

normalizácija -e ž prehod v običajno, urejeno stanje

normalizírati -am dov. in nedov. narediti, da kaj preide v običajno, urejeno stanje: normalizirati promet

normatív -a m **a)** kar velja kot pravilo **b)** kar predpisuje pravila: normativ porabe dela, surovin količina delovnega časa, surovin, potrebna za izdelavo kakega izdelka; normativ stroškov; tehnični normativi

normativístični -a -o prid., v zvezi: psihološko normativistično pojmovanje krivde vrednoštno pojmovanje krivde

normatívni -a -o prid. **a)** ki velja kot pravilo **b)** ki predpisuje pravila: normativni akt; normativni del splošnega dela proračuna; normativni sistem pri uštanavljanju društev *si sistem*, po katerem je društvo uštanovljeno, ko so izpolnjeni pogoji zakona; normativni znaki dejanskega stanu kaznivega dejanja *znaki*, ki izražajo pravne kategorije ali vrednoštno pojme; normativne določbe; normativne funkcije republike, občine; normativno navodilo; normativno pojmovanje krivde

normíránje -a s glagolnik od *normirati*: pravno

normiranje; normiranje dela

normírati -am dov. in nedov. urediti s predpisi: normirati cene, izdatke in stroške, obveznosti; normirati z zakonom **normíran** -a -o: normirani plačilni pogoji, stroški; normirano delo prim. *delovna norma*

noséčnica -e ž noseča ženska

noséčnosť -i ž stanje noseče ženske: namišljena nosečnost; prekinitev nosečnosti; pravica do posebnega varstva med nosečnostjo; pravica dočasne zadržanosti z dela zaradi nosečnosti in poroda

nosílec -lca [-uc-] m **1.** kdor ima kaj priznано: nosilec odlikovanja; nosilec patenta *oseba, katere izum je zavarovan s patentom, ali njen pravni naslednik*; nosilec inovacije, izkaznice; nosilec najemne, stanovanjske pravice **2.** kdor je odgovoren za opravljanje kakega dela, dejavnosti: nosilec funkcije, oblasti, pravic in dolžnosti; nosilec posla v zunanjetrgovinskem prometu; nosilec samostojnega osebnega dela; nosilci družbenega načrtovanja, proračunskih sredstev **3.** v zvezi: nosilec zvoka, slike *npr. magnetofonski, filmski trak*

nosilnosť -i ž lašnost štvari glede na največjo mogočo obremenitev: nosilnost ladje, mostu, vozila

nosíti nósim nedov. **1.** imeti kaj pri sebi: nositi znak odlikovanja; nositi orožje **2.** v zvezi: nositi stroške biti plačnik stroškov **3.** imeti plod v telesu

noséč -éča -e: noseča ženska

noštrificírati -am dov. in nedov. **1.** z odločbo priznati spričevalu tuje šole enakopravnost s spričevalom domače šole enake vrste: noštrificirati diplomu, spričevalo **2.** razglasiti v tujini izdane obveznice za domače: noštrificirati vrednoštno papirje

noštrifikácija -e ž priznanje enakopravnosti spričevala tuje šole s spričevalom domače šole enake vrste z odločbo: noštrifikacija diplome, spričevala; klavzula, odločba o noštrifikaciji; organ, prištojen za noštrifikacijo

noštrifikácijski -a -o prid. ki se nanaša na noštrifikacijo: noštrifikacijski izpit

nóstro neskl. prid. (it. *noštro naš*), v zvezi: nóstro garancija garancija, ki jo da narodna banka tujini za domačega nalagodajalca

nošenje -a s glagolnik od *nositi* (1): nošenje odlikovanj, orožja

nóta -e ž **1.** uradno sporočilo med vladami držav: diplomatska nota; verbalna nota osebno izročeno, prebrano, nepodpisano diplomatsko

sporočilo; kolektivna nota *skupna nota več držav* **2.** *trgovski račun* **3.** v zvezi: državna nota *državni papirnat denar*

notár -ja m od države imenovan pravnik, ki kot oseba javnega zaupanja sešlavlja lištine o pravnih poslih, overja podpise, prepise, prevode: *notar kot sodni poverjenik za opravljanje zapuščinskih obravnav

notariát -a m javna služba notarske dejavnosti

notárski -a -o prid. **1.** ki se nanaša na notarje: notarski akt, arhiv, *zapis; notarski pripravnik; notarska liština, nagrada, pogodba, tarifa; notarska zbornica do l. 1945; *notarsko pismo *notarski zapis, npr. pogodbe* **2.** v zvezi: **notarski red *zakonski predpis o notariatu*

notíca -e ž **1.** kratek zapis **2.** kratko poročilo v časopisu: časopisna notica

notificírati -am dov. in nedov., v zvezi: notificirati akreditiv *obveščiti uporabnika akreditiva, da je banka prevzela akreditivno obveznost*

notifikácija -e ž **1.** glagolnik od *notificirati*: notifikacija akreditiva; notifikacija protesta *obveščilo o protestu zaradi odklonitve akcepta ali plačila (men.)* **2.** uradno sporočilo drugi državi: notifikacija o pristopu h konvenciji

notifikácijski -a -o prid. ki se nanaša na notifikacijo: notifikacijski akt; notifikacijska dolžnost

notíranje -a s glagolnik od *notirati*: borzno, devizno notiranje

notírati -am nedov. in dov. **1.** na borzi določiti ceno: notirati cene blaga, tečaje deviz, valut vrednotnic **2.** imeti ceno na borzi: delnica, denar notira

notórični -a -o prid. *notorni*

notóričnost -i ž *lašnost, značilnost notornega*

notórní -a -o prid. *splošno znani*: notorno dejstvo *dejstvo, ki ga ni treba dokazovati*

nótranji -a -e prid. **1.** ki je, poteka znotraj države: notranji promet; notranja kolonizacija *usmerjeno naseljevanje na lašnem ozemlju*; notranja plovba *plovba po rekah, prekopih in jezerih*; plovna pot notranje plovbe *reka, prekop ali jezero*; notranje vode *vode v notranjosti države, t. j. reke, prekopi, jezera*; notranje morske vode *deli morja, obdani s kopnim ozemljem, ki so v plovni zvezi s teritorialnim morjem, npr. vode v pomorskih prištaniščih* **2.** ki se nanaša na določeno organizirano skupnost, državo: notranji državni dolg *obveznost države iz kredita, dobljenega od domače fizične ali pravne osebe*; notranji kredit; notranji mir *nemoteno pravno urejeno družbeno življenje v državi*; notranja arbitražna reševanje sporov v

razsodniškem postopku med deli samoupravne organizacije; notranja politika; notranja trgovina *pri kateri štá kupec in prodajalec na istem carinskem območju*; notranja varnost države; notranje navodilo; notranje posojilo *posojilo, najeto pri domačem posojilodajalcu*; vmešavati se v notranje zadeve druge države

nótranjšť -i ž, v zvezi: notranjšť države *ozemlje, oddaljeno od državne meje*

nòv nòva -o prid. ki je nedavno nastal, bil odkrit: nov dokaz, poštopek, predpis; nova država, obravnava, obtožnica, okoliščina, sodba; novo besedilo zakona, dejstvo

novácija -e ž *prenovitev (1)*

novacíjski -a -o prid. *prenovitveni*

nováčenje -a s nabor

novátor -ja m avtor tehnične izboljšave

novátorka -e ž ženska oblika od *novator*

novátorski -a -o prid. ki se nanaša na novatorje ali novatorstvo: novatorska diploma, nagrada

novátorstvo -a s *dejavnost novatorjev*

nòvční -a -o prid. ki se nanaša na novce: novčna kovina; novčna mera *število kovancev, ki se nakuje iz težne enote novčne kovine*

nòvec -vca m *kovinski denar*

novéla -e ž, v zvezi: zakonska novela *spreminjevalni, dopolnilni zakon*

novelíránje -a s glagolnik od *novelirati*: noveliranje zakona *sprememba, dopolnitev veljavnega zakona*

novelírati -am dov. in nedov. *spremeniti, dopolniti veljavni zakon* **novelírani** -a -o: novelirani zakon; novelirano besedilo

novorojênenč -čka m *pred kratkim rojen otrok*: najdba novorojenčka; raztelesenje trupla novorojenčka

novorojênec -nca m *novorojenček*

novorojênka -e ž ženska oblika od *novorojenec*

novóšť -i ž *lašnost, značilnost novega*: novost iznajdbe, patenta

novôta -e ž *novi dejstvo, novo dokazilo v postopku*: novota za sodišče (lat. noviter producta); novota za štranke (lat. noviter reperta)

nrávni -a -o prid. *moralni*: pravni red, zakon; pravna neoporečnost, primernost; pravno vedenje

nrávnošť -i ž, v zvezi: javna nrávnošť *javna morala*

nrávšťveni -a -o prid. ki se nanaša na moralo: *nrávšťvena policija, vzgoja; *nrávšťveno spričevalo *lišťina, ki jo izda občina o vedenju osebe*

nújni -a -o prid., v zvezah: **1.** nujni ukrepi *ukrepi za zavarovanje določene javne koristi, npr. javnega reda in miru, varnosti življenja ljudi*

in premoženja; nujna cesija obvezna cesija na zahtevo plačnika; nujna pošiljka pošiljka, ki se doštavi takoj, ko prispe v naslovni kraj, sin. ekspresna pošiljka; nujna pot na nepremičnino, ki nima za redno obdelavo ali uporabo potrebne potne zveze z javnim potnim omrežjem 2. nujni dedič zakoniti dedič, upravičen do dela zapuščine, ki se mu z oporoko ne more odvzeti; nujni delež del zapuščine, ki ga mora zapuštnik zapustiti nujnemu dediču; nujno dedovanje dedovanje kroga nujnih dedičev, ki ga določa zakon; nujno soštorilstvo udeležba pri kaznivem ali škodnem dejanju, kadar dejanski stan določenega kaznivega dejanja predpošavlja več storilcev, npr. oseb, ki sodelujejo pri oboroženem upor

nújnošt -i ž *dejstvo, da se kaj ne sme, ne da opustiti, odložiti brez nezaželenih, neprijetnih posledic: nujnošt opravila, predloga, ukrepa*

nukleárni -a -o prid. *jedrski: nuklearni riziko; nuklearna naprava, odgovornost, škoda; nuklearno gorivo*

nullum crimen, nulla poena sine lege praevia [núlum krímen, núla péna síne lége prévia] lat. *načelo, da nikomur ne sme biti izrečena kazen za dejanje, ki ga zakon ne določa kot kaznivo, še preden je bilo storjeno, in za katero ni bila z zakonom predpisana kazen*

numerus clausus [númerus klávzus] lat. (*omejeno število*), v zvezi: numerus clausus za učence, študente *omejitev vpisa v določene vrste ali stopnje šol*

nunciatúra -e ž *papeževo diplomatsko predstavništvo*

núncij -a m *papežev diplomatski predstavnik na ravni veleposlanika v državah, kjer je tudi po položaju doyen diplomatskega zbora (kan.)*

nupturiënt -ênta m *ženin*

nupturiëntka -e ž *nevešta*

- o** predl., v zvezah: **1.** izrek o krivdi in kazni; dvomiti o poštenosti sopogodbnika; odločati o delu, dohodku, poslovanju delovne organizacije, podjetja **2.** o pravem času
- ob** predl., v zvezah: **1.** ob enakem delu, enaki krivdi; ob istih pogojih **2.** ob zapadlosti **3.** tatvina ob požaru, povodnji, naravni nesreči
- obála** -e ž *pas zemlje ob morju, jezeru*: morska obala; uporaba morske obale
- obálni** -a -o prid. *ki se nanaša na obalo*: obalni pilot; obalna občina; obalna pilotaža; obalna plovba *plovba po obalnem morju med lukami iste države*; obalno morje *notranje morske vode in teritorialno morje*
- obárvani** -a -o prid., v zvezi: obarvani naklep *motivirani naklep*
- občéštni** -a -o prid. *ki je ob cešti*: občeštno zemljišče
- občán** -ána m **1.** *kdor štálno živi v občini*: čaštni občan *čaštni naslov za zaslužne osebe* **2.** *nosilec pravic, svoboščin in dolžnosti, določenih z ustavo* **3.** **kdor ima v občini domovinsko pravico*
- občánstvo** -a s *pripadnost določeni občini*: čaštno občánstvo
- občasni** -a -o prid. *ki nastopa, se pojavlja, deluje v časovnih presledkih*: občasní arbirer, sodnik; občasní dohodek, obračun; občasná dajatev; občasná publikacija, storitev; občasná terjatev *vzdrževalnina, obrešti, anuitete ipd.*; občasná zaposlitev; občasnó delo, nadzorstvo, poročilo; občasnó stanovanje *stanovanje, ki ga od časa do časa uporablja lastnik zase ali za svoje ožje družinske člane*, sin. *sekundarno stanovanje*; občasnó obračunati, pregledati račune
- občekoríšten** -tna -o prid. *splošno korišten*: občekoríšten namen; občekoríštna uštanova
- občeljúdski** -a -o prid., v zvezi: občeljúdsko premoženje *splošno ljudsko premoženje*
- občeválni** -a -o prid. *ki se nanaša na občevanje (1)*: občevalní jezik *jezik, ki ga uporabljajo ljudje v medsebojnih stíkih*; občevalna sredstva *občila*
- občevánje** -a s **1.** *dogovarjanje, sporazumevanje*: neposredno, osebno, poslovno, pravno, uradno občevanje; občevanje po diplomatski poti; občevanje med sodišči; občevanje s štrankami **2.** v zvezi: spolno občevanje *spolní odnosi*
- občeváti** -újem nedov. **1.** *dogovarjati se, sporazumevati se* **2.** v zvezi: spolno občevati *imeti spolne odnose*
- óbcí** -a -e prid. *splošni*: Občí državljanski zakonik *civilni zakonik Avštrije iz l. 1811* (krat. ODZ); občá sodba *normativní izrek avtonomnega sodišča* (pr. zg.); občá uprava *vršíta upravnega resorja*; občé pravo *prevzeto rimsko, kanonsko in lombardsko fevdno pravo* (pr. zg.); občá pravna načela
- občílo** -a s, nav. mn. *sredstvo, ki omogoča izmenjavo, posredovanje informacij, npr. telefon, telefaks*, sin. *komunikacijsko sredstvo*: javna občíla *sredstva javnega obveščanja*; kršítev tajnosti občíli
- óbcína** -e ž **1.** *samoupravna in temeljna družbenopolitična skupnost*: sedež, skupščína, štátut občíne **2.** *temeljna upravna enota*: **davčna občína *kataštrska občína*; *domovínska občína *v katero je kdo prištojen po rojštvu ali državni službi* do l. 1945; kataštrska občína *ozemlje, določeno z namenom, da se olajša predpisovanje davka na dohodek od kmetijskih zemljišč in obsega navadno območje ene ali več vasi*; krajevna občína (pr. zg.); *meštna občína *z enakimi prištojnóstmi, kot jih je pred njo imela štátutarna občína*; **naborna občína; podeželska občína; trška občína *občina trga* (pr. zg.); vaška občína (pr. zg.); štátutarna občína *z laštnim štátutom, izvzeta iz splošne deželne občínske zakonodaje* od l. 1849 do l. 1934; *zdravštvena občína **3.** *skupna vaška zemlja* (pr. zg.), sin. *gmajna*
- občínski** -a -o prid. *ki se nanaša na občíno*: občínski arhív, regíšter prebivalštva, štátut, upravní organ; občínski davek, proračun, *občínski odborník; občínski okoliš, pašník; *občínski predsedník *župan*; občínski sodník za prekrš-

ke, *tajnik; *občinska avtonomija; občinska cesta, davščina; občinska deska *deska*, na kateri se pritrjujejo občinski razglasi; občinska doklada; promet na območju občine; občinska skupščina, taksa, uprava; občinske finance, volitve; *občinsko članstvo *domovinstvo*; občinsko javno pravobranilstvo, javno tožilstvo; *občinsko predstojništvo *županstvo*; občinsko sodišče; **občinsko starešinstvo *župan s svetovalci*

občni -a -o prid. **1.** ki velja za vse: Občni državljanski zakonik (krat. ODZ) *Obči državljanski zakonik*; občna seja vrhovnega sodišča *seja*, ki jo sestavljajo predsednik in vsi sodniki tega sodišča **2.** v zvezi: občni zbor *sestaneč članov kake organizacije, društva zaradi odločanja o shtvareh, ki jih določa statut*

občútek -tka m *zavedanje, doživljanje določenega stanja*: občútek ogroženosti, pravne varnosti

obdaríti -ím dov. *dati darilo*

obdarjénc -nca m *kdor sprejme podarjeni predmet, darilo*

obdarjénka -e ž *ženska oblika od obdarjenec*

obdávčenc -nca m *kdor je obdavčen*

obdávčenje -a s *glagolnik od obdavčiti*: dvojno, enakomerno, neenakomerno, neenako, pavšalno, pravično, pravilno, progresivno, sorazmerno obdavčenje; lašno obdavčenje občanov; obdavčenje dohodka, gospodinjstva, premoženja, proizvodov, prometa; obdavčenje po katastru *po kataštrskem dohodku*; regresija obdavčenja *zmanjšanje davčne stopnje ob večanju davčne osnove*

obdávčenka -e ž *ženska oblika od obdavčenec*

obdávčenošt -i ž *stanje obdavčenega*: enakomerna obdavčenost

obdavčevánje -a s *glagolnik od obdavčevati*: dvojno obdavčevanje *davčnega zavezanca za isti davčni predmet in isto davčno obdobje po več različnih davčnih upnikih*

obdávčiti -ím dov. *naložiti, odmeriti, predpisati davek, davščino* **obdávčeni** -a -o: obdavčeni dohodki; obdavčeno premoženje

obdavčljívi -a -o prid. *ki se sme obdavčiti*: obdavčljivi dohodek

obdeláti -am dov. **1.** načrtno pripraviti zemljo in vanjo kaj vsaditi, vsejati **2.** z orodjem, strojem ali določenim postopkom dati čemu določeno obliko, lašnošt: ročno, strojno obdelati les **3.** na določen način urediti, pripraviti za uporabo: obdelati štatišične podatke

obdeláva -e ž **1.** *glagolnik od obdelati (1)*: obdelava zemljišča **2.** *glagolnik od obdelati (2)*:

obdelava surovin **3.** *glagolnik od obdelati (3)*: obdelava štatišičnih podatkov

obdeloválni -a -o prid. *ki se nanaša na obdelovanje (1)*: obdelovalni stroški; obdelovalna kmečka zadruga; obdelovalna površina, zemlja; kmetijska obdelovalna zemljišča *zemljišča, ki so po podatkih zemljiškega katastra neglede na rabo označena kot njive, vrtovi, plantažni sadovnjaki, ekstenzivni sadovnjaki, vinogradi, hmeljišča in travniki*

obdelovátnje -a s *glagolnik od obdelovati (1)*: krajevno običajno obdelovanje zemljišča

obdelováti -újem nedov. **1.** načrtno pripravljati zemljo in vanjo kaj vsaditi, vsejati **2.** z orodjem, strojem ali določenim postopkom dati čemu določeno obliko, lašnošt: obdelovati kovine **3.** na določen način urejati, pripravljati za uporabo: obdelovati podatke

obdóbje -a s *časovno omejeno trajanje, sin. razdobje*: obračunsko, proračunsko obdobje; neupoštevna obdobja dela *ki se ne štejejo v pokojninsko dobo*

obdolžénčev -a -o [-úž-] prid. *ki se nanaša na obdolženca*: obdolženčev zagovor; obdolženčeva izjava, izpovedba, obramba, pripomba, pritožba; obdolženčeva osebnost; obdolženčeva pravica *npr. do obrambe*; obdolženčevo priznanje

obdolžénec -nca [-úž-] m a) *oseba, zoper katero teče preiskava ali je vložena obtožnica, obtožni predlog, zasebna tožba (kaz. poš.)* b) *kdor je obdolžen, obtožen, obsojen sploh*: priprti obdolženec; obdolženec na begu; braniti obdolženca

obdolžénka -e [-úž-] ž *ženska oblika od obdolženec*: zaslišanje obdolženke

obdolžénkin -a -o [-úž-] prid. *ki se nanaša na obdolženko*: obdolženkino priznanje

obdolžílni -a -o [-úž-] prid. *ki dela koga za krivega česa*: obdolžilna priča; obdolžilno gradivo

obdolžítev -tve [-úž-] ž *glagolnik od obdolžiti*: žaljiva obdolžitev *zatrjevanje ali razširjanje česa žaljivega o drugi osebi, kar lahko škoduje njeni časti in dobremu imenu (kaz.)*

obdolžíti -ím [-úž-] dov. *izraziti mnenje, prepričanje o kom, da je storil kaznivo dejanje*: obdolžiti koga tatvine, umora (kaz.); obdolžiti koga po krivem; obdolžiti več ljudi istega dejanja; žaljivo obdolžiti **obdolžen** -éna -o: biti česa obdolžen

obdržáti -ím dov. *narediti, da kaj ne pride v last drugega*: obdržati aro, posest, stvar namesto plačila

obducènt -ènta m *razteleševalec*

obducírati -am dov. in nedov. *raztelesiti*: obducirati truplo

obdúkcija -e ž *raztelesenje*: sodna obdukcija ki jo *odredi sodišče*

obdukcíjski -a -o prid. *ki se nanaša na obdukcijo*: obdukcíjski izvid, zapisnik; obdukcíjski stroški

obeléžba -e ž *zaznamovanje z vidnimi znaki*: davčna obeležba s trakom ipd.

obésiti -im dov. *namešiti kaj tako, da je oprto, pritrjeno zgoraj in visi* **obésiti se** *usmrčiti se tako, da lašna teža zategne zanko okoli vratu*

obéšen -a -o: nevarno obešena švar

obéšenje -a s **1.** *izvršitev smrtne kazni tako, da si kdo z lašno težo zategne zanko okoli vratu*: biti obsojen na smrt z obešenjem **2.** *glagolnik od obesiti se*: samomor z obešenjem

obglávití -im dov. *usmrčiti z odsekanjem glave*

obglávljenje -a s *izvršitev smrtne kazni z odsekanjem glave*: obglavljenje z giljotino, mečem, s sekíro

obgrádje -a s **1.** *ozemlje nižjega sodstva* (pr. zg.) **2.** *pomirje* (pr. zg.)

obhòd -óda m *glagolnik od obhoditi*: ogledni obhod; službeni obhod *lovskega čuvaja* ipd.; obhod meje, spornega sveta; redni obhod meja (pr. zg.)

obhodíti -hódím dov. *opraviti kako pot z določenim namenom*: obhoditi meje zemljišča

obhòdni -a -o prid. *ki se nanaša na obhod*: obhodni in opazovalni okoliš *miličnika*; obhodni zapisnik *zapisnik o obhodu*

običáj -a m, nav. mn. *pravilo za ravnanje, naštalo na podlagi daljšega uporabljanja*: bančni, borzni običaji; dobri poslovni običaji *pravila poslovne etike, ki so se izoblikovala v poslovnem prometu*; krajevni, pravni običaji; trgovski, poslovni običaji; običaji v prometu; izpolniti *menico* po običaju; kršiti, spoštovati običaje

običájen -jna -o prid. *ki se pogošto pojavlja v enaki meri, na enak način*: običajen dobiček; običajni pogoji pogodb; običajni izdatki; v kraju običajna cena; običajna kakovost *blaga kakovost* po poslovnih navadi v kraju *prodajalca*; običajna nagrada; običajna obreštna mera **običájni** -a -o: običajno darilo *darilo, ki ga dajo sorodniki, prijatelji*; običajno pravo *neuzakonjena pravna pravila, ki temeljijo na ustaljeni rabi in pravnem prepričanju o njihovi obveznosti*; trgovinsko običajno pravo

obíd -a m *ravnanje, s katerim se formalno ne krši zakon, v resnici pa se skuša doseči to, kar zakon prepoveduje*: obid zakona

obídenje -a s *obid*

obísk -a m **1.** *bivanje, zadrževanje pri kom zaradi uradnih, neuradnih stikov*: protokolarni obisk tujega diplomata; zdravniški obisk na domu **2.** *glagolnik od obiskati (1)*: pravica pripornika, zapornika do obiskov; obisk predavanja

obiskáti -iščem dov. **1.** *iti, priti h komu zaradi prijateljskih, družabnih stikov*: pravica obsojenca, da ga obiščejo sorodniki **2.** *opraviti kako pot z določenim namenom*: obiskati lokal; obiskati predavanje *udeležiti se ga*

obiskovánte -a s *glagolnik od obiskovati (2)*: prepoved obiskovanja določenih vrst lokalov, prireditelji *vrsta navodila mladoletniku ob izreku strožjega nadzorstva* (kaz.)

obiskováti -újem nedov. **1.** *hoditi, prihajati h komu zaradi prijateljskih, družabnih stikov* **2.** *opravljati kako pot z določenim namenom*: obiskovati nočne lokale; obiskovati predavanja *udeleževati se jih*

obíti -ídem dov. *doseči, kar zakon prepoveduje, ne da bi bil pri tem formalno kršen, sin. izigrati*: obiti davčno obveznost, predpis, prepoved; obiti določbo zakona (lat. in fraudem legis agere)

objáva -e z *sporočitev česa javnosti s tiskom, po radiu, televiziji ali z drugim sredstvom javnega obveščanja*: nedovoljena objava pisanj osebne značaja (kaz.); objava avtorskega dela; objava informacije, mnenja, odgovora, popravka *po zakonu o javnem obveščanju*; objava nagrade *javna obljuba nagrade*; objava nagradnega tekmovanja; objava oporoke *razglasitev oporoke*; objava sodbe *pri obsodbi za kaznivo dejanje obrekovanja ali žaljive obdolžitve* (kaz.); objava sodbe ali popravka *pri kršitvi osebnošne pravice*; objava o nepravilnosti obsodbe oziroma o neutemeljenosti odvzema prošlosti (kaz. poš.); objava v uradnem glasilu *npr. zakona, predpisa, splošnega akta, podatkov, vpisanih v sodni register*

objáviti -im dov. *sporočiti kaj javnosti s tiskom, po radiu, televiziji ali z drugim sredstvom javnega obveščanja*: objaviti avtorsko delo, izid volitev, popravek, razglas, zakon; objaviti sodbo, štatiščne podatke, tečaje valut, znanstvena dognanja; objaviti na običajen način; objaviti v uradnem listu

objávni -a -o prid., v zvezi: objavná deska *deska za razglase*

objékt -a m **1.** *predmet, švar*: agrarni objekt *posestvo, ki spada pod agrarno reformo*; davčni objekt *predmet obdavčenja*; objekt kaznivega

dejanja življenje, telo, premoženje, prošlost ipd.

2. zgradba: gostinski, gradbeni, investicijski, jedrski, reprezentančni objekt; prevzem gradbenega objekta *prevzem, pri katerem se ugotavlja skladnost izvedbe z odobrenim načrtom*

objektiven -vna -o prid. *ki temelji na dejstvih, je v skladu z dejanskim, resničnim stanjem:* objektivna plačilna zamuda; objektivna resnica
objektivni -a -o v zvezah: objektivni pogoj kaznivosti *pogoj, pri katerem je kaznivost inkriminiranega dejanja vezana na naštanek določene posledice, npr. pri kaznivem dejanju ogrožanja javnega prometa lahka telesna poškodba ali večja premoženjska škoda;* objektivni trgovinski posel *absolutni trgovinski posel;* objektivna odškodninska, kazenska odgovornost *odgovornost brez krivde;* objektivna koncepcija kaznivega dejanja *koncepcija, po kateri je dejanje kaznivo neglede na kazensko odgovornost storilca;* objektivna teorija o odgovornosti za poskus (kaz.)

objektivnost -i ž *neprištranskost:* objektivnost sodstva

objektni -a -o prid., v zvezi: objektni davek *davek, ki upošteva le davčni predmet, ne pa osebne razmere davčnega zavezanca*

objestnost -i ž v zvezi: povzročitev škode iz objestnosti *prevelike sproščenošči, premajhnega čuta odgovornosti*

oblast -i ž **1.** pravica ukazovanja, odrejanja v organizirani družbeni skupnosti: absolutistična, avtonomna, centralna oblast; deljena oblast *ki je razdeljena na zakonodajno, izvršilno in sodno, ant. enotna oblast;* demokratična, disciplinska oblast; diskrecijska oblast *sodišča pri materialnem procesnem vodstvu ipd.;* državna oblast; enotna oblast ant. deljena oblast; izvršilna oblast *izvršni sveti družbenopolitičnih skupnosti ipd.;* kaznovalna, krajevna, nadrejena, nadzorna oblast; očetovska oblast (lat. patria potestas); okupacijska oblast *pri vojaški zasedbi tujega ozemlja;* okupatorska oblast; patrimonialna oblast *javna oblast, združena z zemljiško laštnino* (pr. zg.); sodna oblast; teritorialna, upravna, zakonodajna oblast; delitev oblasti *delitev na zakonodajno, izvršilno, sodno oblast, sin. trojna delitev oblasti, ant. enotnost oblasti;* enotnost oblasti ant. *delitev oblasti;* trojna delitev oblasti gl. *delitev oblasti;* nosilec oblasti; prenos oblasti; oblast pripada komu; imeti, izvajati, prevzeti, laštiti si oblast; priti do oblasti; priti pod oblast **2.** *obvladanje:* dejanska oblast nad stvarjo *pri detenciji ipd.;* imeti

v oblasti svoje ravnanje prim. *voluntaristična sestavina prištevnosti* **3.** *samoupravno ozemlje, teritorialna upravna enota:* Avtonomna kosovsko-metohijska oblast od l. 1945 do l. 1963; Ljubljanska, Mariborska oblast od l. 1922 do l. 1929; spadati pod oblast **4.** v zvezi: Visoka oblast za premog in jeklo (mednar. pr.)

oblastni -a -o prid. *ki se nanaša na oblast* (3): oblastni ljudski odbor Avtonomne kosovsko-metohijske oblasti; *oblastni odbor *npr. Ljubljanske, Mariborske oblasti* od l. 1922 do l. 1929

oblastveni -a -o prid. *ki se nanaša na oblast* (1): oblastveni akt; oblastveni predstavnik, ukrep; oblastvena odločba, odobritev; oblastveno dovoljenje, navodilo, poslovanje, prisiljevanje

***oblastvo** -a s *javni organ, ki izvršuje oblast:* civilno, nadrejeno, nadzorno, sodno, upravno, vojaško oblastvo

obleka -e ž, v zvezah: službena obleka *uniforma;* razdeljevati obleko

oblični -a -o prid. *ki ima pravno predpisano obliko:* oblični akt, pravni posel; oblični predpis *predpis, ki določa pravno predpisano obliko;* oblična izjava, napaka, pogodba, pomanjkljivost

obličnost -i ž v *poštopku predpisana oblika za veljavnost določenega pravnega posla ali dejanja:* bištvna, pravna, procesna, zakonska obličnost

obličnostni -a -o prid. *ki se nanaša na obličnost:* obličnostni predpis

obligacija -e ž **1.** *obveznost* (1) **2.** *obveznica* (1): prednoštna obligacija

obligacijski -a -o prid. *ki se nanaša na obligacijo:* obligacijski posel, zahtevak; obligacijski vrednostni papir *ček, menica, kupon, obveznica;* obligacijska pogodba; obligacijska pravica *pravica upravičenca nasproti zavezancu v obligacijskem razmerju;* obligacijska pravica rabe *pri najemu, zakupu;* obligacijsko pravo, razmerje

obligacijskopравни -a -o prid. *ki se nanaša na obligacijsko pravo:* obligacijskopravni učinek, zahtevak; obligacijskopravna določba, pogodba; obligacijskopravna tožba *tožba, ki se opira na obligacijsko razmerje*

obligatorni -a -o prid., v zvezi: obligatorni pripor *obvezni pripor* (kaz. poš.)

oblika -e ž **1.** *predpisani ali dogovorjeni ustni ali pismeni izraz, na katerega pravo veže določene pravne učinke:* dogovorjena, (ne)pismena, pravna, procesna oblika; slovesna oblika *npr. oblika lištine, ki je sešavljena pred javnim*

organom; zakonita oblika; oblika oporoke, pravnega posla, sklenitve zakonske zveze; pomanjkljivosti v obliki **2. vršta**: krivdne oblike *naklep, malomarnost*; oblika dela *obvezno, prisilno delo ipd.*; oblika družbe, države, vladavine; huda oblika kaznivega dejanja

oblikoválni -a -o prid. *ki se nanaša na oblikovanje*: oblikovalni predlog, učinek; oblikovalna pravica *pravica, da subjekt z enostranskim dejanjem vpliva na našanek, spremembo ali prenehanje pravnega razmerja*; oblikovalna sodba *sodba, ki usvarja novo pravno razmerje, spreminja obstoječe ali odreja njegovo prenehanje* (pravd. poš.). oblikovalna tožba *tožba za ustanovitev, spremembo ali razveljavitev pravnega razmerja*; oblikovalno upravičenje *možnost spremeniti ali razdreti obstoječe pravno razmerje z enostransko izjavo, npr. z odpovedjo, opominom, odobritvijo ali z odstopom od pogodbe*

oblikovánje -a s **1. glagolnik od oblikovati**: oblikovanje cen; oblikovanje delegacije; oblikovanje družbe, prava **2. v zvezi**: oblikovanje poštopka *dejanje, s katerim se poštopek začne, razvija ali konča*

oblikováti -újem nedov. **1. delati, da dobi kaj določeno obliko**: oblikovati obtožbo, pravne pojme, pravni posel, predlog, tožbo; pravno oblikovati **2. dajati čemu določene značilnosti**: oblikovati cene **3. sestavljati skupino za določene naloge**: oblikovati delegacijo **oblikován** -a -o: prosto oblikovane cene *cene, oblikovane na podlagi ponudbe in povpraševanja*

oblikóvni -a -o prid. *ki se nanaša na obliko oblikóvno* prisl.: oblikovno pomanjkljiva pogodba

obljúba -e ž **1. izjava komu, da bo kaj dobil, bo česa deležen**: darilna obljúba; javna obljúba nagrade *dana z javnim razglasom*; plačilna, pismena, ušna obljúba; *slovesna obljúba *namesto prisege* (pravd. poš.); obljúba dote, izpolnitve, plačila; dati, izpolniti, kršiti obljúbo **2. izjava komu, da bo kdo kaj storil, uresničil**: obljúba dejanja tretjega; obljúba vazalne zvestobe (pr. zg.); obljúba obdolženca, da ne bo zapuštil prebivališča (kaz. poš.) odvezati od obljúbe **3. predmet obljúbe**

obljúbiti -ljúbim dov. **1. izjaviti komu, da bo kaj dobil, bo česa deležen**: obljúbiti nagrado; obljúbiti pod prisego (pr. zg.); seči v roko in obljúbiti **2. izjaviti komu, da bo kdo kaj storil, uresničil**: obljúbiti izpolnitev

obméjni -a -o prid. *ki se nanaša na območje*

ob državni meji: obmejni incident; obmejni *komisariat; mali obmejni blagovni promet; olajšanje obmejnega prometa; obmejna carinarnica, kontrola, poštaja, zapornica; obmejna *reka; obmejno območje, ozemlje

obméštni -a -o prid., v zvezi: obmeštni promet *pro-met, ki poteka na območju okrog meša*

območje -a s *ozemlje, kamor sega kak vpliv ali določena oblašt*: carinsko območje *omejeno s carinsko črto, ki je istovetna z državno mejo*; državno, gospodarsko, interesno, jezikovno območje; klirinško območje *določeno z meddržavnim sporazumom za obračunavanje medsebojnih terjatev v dogovorjeni valuti*; kmetijsko, komasacijsko območje; konvertibilno območje *na katerem je ena valuta zamenljiva za drugo*; lovskogojitveno, (manj) razvito območje; matično območje *za katero se vodijo matične knjige*; narodnoštno mešano območje; obmejno območje *ob državni meji*; ogroženo območje *zaradi kužne bolezni ipd.*; demografsko ogroženo območje *katerega kazalec rasti stalnega prebivalstva in indeks njegovega štaranja šta bišveno manj ugodna v primerjavi s povprečjem za državo*; poplavno območje *na katerem so pogošče poplave*; poplavljenno območje; poseljitveno, poslovno območje; registracijsko območje *za katero se vodi evidenca registriranih motornih vozil*; sodno območje *na katerem sme sodišče opravljati procesna dejanja*; upravno območje; ureditveno območje *ki je določeno za ureditev z regulacijo, urbaništičnim načrtom*; varštvno območje *za varstvo npr. vodnih virov, naravne in kulturne dediščine*; vinogradniško območje; vplivno območje; zavarovano območje *za zavarovanje voda v vodotokih in podtalnicah*; nesamoupravna območja *ki še niso dosegla samouprave, npr. skrbniška ozemlja, kolonije* (mednar. pr.); območje proste carinske cone

območni -a -o prid. *ki se nanaša na območje*: območna vodna skupnost; območni cerkveni zbor (kan.); območni zakon (kan.); območni običaji, predpisi (kan.); območno pravo

obnašanje -a s *izražanje, kazanje svojega razpoloženja, odnosa do ljudi, okolja*: nasilniško obnašanje (kaz.); obnašanje storilca po storjenem kaznivem dejanju

obnóva -e ž **1. glagolnik od obnoviti (1)**: državna, gospodarska obnova; obnova inventarja, meje, zgradbe **2. glagolnik od obnoviti (2)**: obnova izgubljenega lista, spisa, zemljiške knjige;

obnova matičnih knjig **2.** ponovna izvedba pravnomočno končanega poštopka iz razlogov, navedenih v zakonu: formalna obnova kazenskega poštopka gl. prava obnova kazenskega poštopka; izredna obnova kazenskega poštopka; neformalna obnova kazenskega poštopka gl. neprava obnova kazenskega poštopka; neprava obnova kazenskega poštopka sprememba pravnomočne sodbe v odločbi o kazni iz v zakonu določenih razlogov brez obnove kazenskega poštopka, sin. neformalna obnova kazenskega poštopka; prava obnova kazenskega poštopka na podlagi obnovitvenih razlogov (kaz. post.), sin. formalna obnova kazenskega poštopka; obnova pravnega, upravnega poštopka; obnova poštopka za prekršek; dovoliti, predlagati, zahtevati obnovo

obnovilnica -e ž talon vrednošnega papirja, ki daje pravico do nove kuponske pole

obnovitev -tve ž glagolnik od obnoviti: obnovitev meje

obnoviti -im dov. **1.** narediti, da kaj poškodovanega, dotrajenega postane tako kot novo: obnoviti hišo; obnoviti mejo narediti jo znova vidno, razpoznavno s prenovitvijo, zamenjavo poškodovanih, nespoznavnih mejnikov **2.** v zvezah: obnoviti liščino, spis nadomeštiti izgubljeno ali uničeno liščino, spis z novo liščino, spisom, ki ima isto vsebino kot prejšnja **3.** ponovno izvesti pravnomočno končani poštopki iz razlogov, navedenih v zakonu: obnoviti poštopek, pravdo **obnovljèni** -a -o: molče obnovljeni zakup, najem zakup, najem, pri katerem po preteku pogodbenega časa rabokupec stvar rabi, rabodajalec pa ne nasprotuje; obnovljena pogodba

obnovitveni -a -o prid. ki se nanaša na obnovo: obnovitveni kredit; obnovitveni lišč obnovilnica; obnovitveni poštopki, predlog, razlog; obnovitveni rok rok, v katerem se mora zahtevati obnova kazenskega poštopka ali predlagati obnova pravnega ali upravnega poštopka; obnovitveni sklad; obnovitvena pogodba; *obnovitvena tožba tožba za obnovo poštopka

obogatèti -im dov. pošlati bogat: neupravičeno obogateti **obogatèli** -a -o: obogatela štranka

obogatitev -tve ž glagolnik od obogateti: neupravičena obogatitev

obogatiti -im dov. narediti koga bogatega

obogatitveni -a -o prid., v zvezah: obogatitveni zahtevek zahtevek za vrnitev neupravičene pridobitve; obogatitvena tožba tožba za povr-

nitev neupravičene obogatitve

oboještránski -a -o prid. ki se nanaša na obe strani: oboještránski pridržek, sporazum; oboještránska bigamija bigamija, pri kateri sta mož in žena istočasno dvakrat poročena; oboještránska krivda; oboještránska obveznost obveznost, pri kateri je vsaka štranka obenem upnik in dolžnik **oboještránsko** prisl.: oboještránsko obvezna pogodba

obolélóšt -i ž stanje obolelega človeka

obolèenje -a s **1.** pojav, nastop bolezni: vzrok obolenja **2.** bolezen: duševno, poklicno obolenje

obolèiti -im dov. pošlati bolan **obolèli** -a -o: obolèli človek

oboroževánje -a s opremljanje z orožjem: omejitev oboroževanja

oborožítev -tve ž bojna oprema: jedrska, kopenska, pomorska, zračna oborožitev

oborožítiti -im dov. opremiti z orožjem: oborožiti vojsko; oborožiti se za napad, obrambo **oborožèn** -èna -o: oborožena formacija, skupina, tolpa; oboroženo spremstvo **oborožèni** -a -o **1.** pri katerem se uporablja orožje: oboroženi boj, napad, odpor, spopad, upor; oborožena vštaja; oborožena intervencija **2.** v zvezah: oborožena nevtrálnost nevtrálnost, ki jo vzdržuje nevtrálna država z laštnimi vojaškimi sredštví, da jo zavaruje zoper morebitne kršítve; oborožene sile kopenska vojska, vojna mornarica, vojno letalstvo, teritorialna obramba

obrába -e ž glagolnik od obrabiti: izredna, redna obraba; obraba inventarja; odpis vrednosti inventarja zaradi obrabe

obrabítiti -rábim dov. z dolgo rabo narediti kaj neuporabno **obrabljen** -a -o: obrabljen bankovec

obrabnína -e ž odškodnina za obrabo

obráčanje -a s, v zvezah: obračanje kapitala, zaloge spreminjanje oblike njune vrednosti

obráčati se -am se nedov., v zvezi: denar se obrača denar kroži, menjuje laštnika

obračún -a m poračunavanje medsebojnih terjatev in obveznosti: denarni, devizni, kalkulacijski, kompenzacijski obračun; končni obračun osebnega dohodka; krivi obračun (kaz.); letni, občasni, pavšalni, periodični, polletni, poslovní, sklepni, začasni obračun; obračun blaga, prištojbín, terjatev, valut; priznanje obračuna; samo za obračun trasantova prepoved na čeku, da se ček plača v gotovini; dajati, izvršiti, predložiti, priznati obračun

obračúnati -am dov. narediti obračun: obračunati akontacijo, potne stroške

obračúnati

obračúnávanje -a s *glagolnik od obračúnavati*: klirinško, kontokorentno obračúnavanje; zavod za obračúnavanje (angl. Clearing house)

obračúnávati -am nedov. *poráčúnavati medsebojne terjatve in obveznošti*: klirinško obračúnavati

obračúnski -a -o prid. *ki se nanaša na obračun*: obračúnski ček ček, s katerim se plača le na podlagi obračuna; obračúnski dan dan, na katerega se opravi obračun, npr. v kontokorentnem razmerju; obračúnski denar knjižni denar; obračúnski dinar dinar, v katerem se izraža uštržna vrednost konvertibilnih deviz po uradnem tečaju; obračúnski dolar dolar kot podlaga za obračúnavanje v mednarodnem kliringu; obračúnski dolg; obračúnski list (knjig.); obračúnski mesec; obračúnski promet npr. pri kliringu; obračúnski račun račun, ki se nanaša na poráčúnanje medsebojnih terjatev in obveznošti; obračúnski tečaj tečaj za obračúnavanje tujih valut in deviz; obračúnška doba, kalkulacija; obračúnška pogodba pogodba o periodičnem obračúnavanju medsebojnih terjatev in dolgov; obračúnška pošavka pošavka, ki se upoštevata pri obračúnu; obračúnška razlika; obračúnška služba, valuta; obračúnške devize; obračúnško leto, obdobje, razdobje; obračúnško mešto; obračúnško poročilo

obrámba -e ž **1.** odbijanje nasprotnikovega napada: obramba domovine, države; obramba zoper istočasen, protipraven napad; pravica do obrambe npr. napadenega v silobranu; zvezni sekretariat za ljudsko obrambo; svet za ljudsko obrambo **2.** za določen način odbijanja nasprotnikovega napada organizirane enote: protizračna obramba ki se uporablja proti napadu iz zraka; teritorialna obramba **3.** varšvo, zaščita: obramba svobode, neodvisnosti, suverenosti, teritorialne neokrnjenosti; obramba pravic; obramba pravnega reda; obramba pred poplavo, naravnimi nesrečami; izšteljevanje raket za obrambo proti toči **4.** zagovor, zagovarjanje v kazenskem postopku: formalna obramba obdolženca po kvalificiranem zagovorniku; materialna obramba obdolženca obdolženca samega; (ne)obvezna obramba; pravica obdolženca do obrambe npr. v kazenskem postopku; prevzeti, pripraviti obrambo **5.** zagovor pred komisijo: obramba doktorske disertacije, magistrskega dela

obrámtni -a -o prid. **1.** ki se nanaša na obrambo (1): obrambni načrt občine, republike; obram-

bni ukrep; obrambna pogodba med državami; obrambna sposobnost družbe, države; obrambna vojna ant. *napadalna vojna*; obrambne naprave; obrambne priprave priprave za obrambo države; obrambno dejanje, orožje, sredstvo; izpodkopavanje vojaške in obrambne moči države (kaz.) **2.** ki se nanaša na obrambo (4): obrambni govor; obrambni predlog, spis (kaz. poš.); obrambni stroški stroški zagovornika (kaz. poš.)

obrát -áta m **1.** manjša gospodarska enota za pridobivanje, proizvodnjo, štoritve, promet: državni, zadružni, zasebni obrat; glavni, konkurenčni, štranski obrat; goštinski, obrtni, tovarniški, trgovinski obrat; industrijski, jamski, kmetijski, rudniški obrat; plovni, prometni, železniški obrat; obrat s samoštójnim obračúnom; imeti, voditi, vzdrževati, uštanoviti, odpraviti obrat **2.** obratovanje: nevaren obrat; vzeti iz obrata; dati, izročiti v obrat

obrátí obêrem dov., v zvezi: obrati plodove s trganjem jih odstraniti z drevesa, rašiline

obráttni -a -o prid. ki se nanaša na obrat ali obratovanje: obratni kapital, načrt; obratna enota; obratna glavnica glavnica, potrebna za obratovanje; obratna nezgoda nezgoda, ki se zgodi ob obratovanju; obratna sredstva sredstva, ki se porabijo v enem produkcijskem procesu, npr. surovine, gorivo, denarna sredstva

obratoválec -lca [-úç-] m kdor s čim obratuje, upravlja: obratovalec z nevarno snovjo; obratovalec motornega vozila

obratoválišče -a s prostor obratovanja

obratoválni -a -o prid. ki se nanaša na obratovanje: obratovalni čas čas obratovanja; obratovalni red za žičnice ipd.; obratovalni stroški; obratovalna dolžnost za železnico ipd.

obratoválnica -e ž delavnica, goštinski obrat, poslovalnica za opravljanje določenih štoritev: obratovalnica samoštójnega obrtnika; poslovni sedež obratovalnice; poslovni prostori obratovalnice; register obratovalnic; uštanoviti, voditi, odjaviti obratovalnico

obratováne -a s **1.** glagolnik od obratovati: nevarno obratovanje; poskusno obratovanje npr. elektrarne, jedrskega objekta; čas, riziko, začetek obratovanja; obratovanje za svoj račun; dovoljenje za obratovanje **2.** delovanje: obratovanje motornega vozila; obratovanje žičniške naprave

obratováti -újem nedov. biti s svojimi napravami v delovnem štanju: poskusno obratovati; začeti,

prenehati obratovati

obratovódja -e m *vodja obrata*

obravnáva -e ž **1.** *sodni ali upravni poštoppek, pri katerem se rešujejo zadeve v navzočnosti štrank*: glavna obravnava → *glavna obravnava*; javna, komisijska, *porotna, *prizivna, sodna, zapuščinska obravnava; kontradiktorna obravnava; podrobna, uštna obravnava; tajna obravnava *pri kateri je izključena javnost*; nepretirana obravnava; priprava, začetek, odložitev, potek, prekinitve, preložitve, konec obravnave; obravnava je v teku, se začne znova; izostanek od obravnave; izvešti, končati, motiti, nadaljevati, odložiti, odrediti, opraviti, ponoviti, prekiniti, preložiti, razpisati, razširiti, skleniti, voditi, začeti, zavleči obravnavo; udeležiti se obravnave; priti na obravnavo; poseči v obravnavo; odrediti dan za obravnavo **2.** *izmenjava mnenj o kaki pomembnejši stvari, navadno v razgovoru, sin. debata, sin. razprava (1)*: disciplinska obravnava *v disciplinskem poštopku*; natečajna obravnava *pretres vloženih ponudb*; parlamentarna obravnava; obravnava predloga za izdajo zakona, predloga zakona

obravnavanje -a s *glagolnik od obravnavati (1)*: obravnavanje predloga zakona, predpisa, splošnega akta iz pristojnosti skupščine

obravnavati -am nedov. **1.** *izmenjavati mnenja o kaki pomembnejši stvari*: javno, kontradiktorno, pismeno, ušno obravnavati; obravnavati dokazno gradivo, spor, tožbo, predlog zakona **2.** *reševati*: obravnavati pritožbo, prošnjo, vlogo, zadevo

obravnavni -a -o prid. *ki se nanaša na obravnavo*: obravnavni senat *senat, ki odloča na sodni obravnavi*

obrâz -âza m *sprednji del glave*: skaziti komu obraz

obrâzec -zca m **1.** *za določene primere predpisano ali po običaju uvedeno besedilo*: obrazec za slovesno izjavo, zapisrego; čekovni, davčni, inštruktivni, popisni, poslovni, zaračunljivi obrazec **2.** *tiskovina za vpis določenih podatkov, sin. formular*: izpolniti obrazec

obrazložitev -tve ž *navedba razlogov za odločitev*: obrazložitev obtožnice, odločbe, pravnega sredstva, predloga zakona, sklepa, sodbe

obrazložiti -im dov. *navešti razloge za odločitev*: obrazložiti pritožbo **obrazložen** -êna -o: obrazložen predlog; obrazložena izjava, pritožba, sodba, zahteva; obrazloženo mnenje, poročilo

obrêci -rêčem dov. *dati neresnične, zlonamerne*

izjave, s katerimi se jemlje komu ugled

obréð -éda m **1.** *javno versko dejanje v predpisani obliki*: nezakonit obred poroke *obred poroke po verskih predpisih, opravljen pred sklenitvijo zakonske zveze pred prišojnim državnim organom* (kaz.) **2.** *javno slovesno dejanje v ustaljeni obliki*: obred uštolicevanja koroških vojvod (pr. zg.)

obrekoválec -lca [-uc-] m *kdor obrekuje*

obrekováka -e [-uk-] ž *ženska oblika od obrekovalec*

obrekovánec -nca m *kdor je obrekovan*

obrekovánje -a s *glagolnik od obrekovati*

obrekováka -e ž *ženska oblika od obrekovanec*

obrekováti -ujem nedov. *dajati neresnične, zlonamerne izjave, s katerimi se jemlje komu ugled* (kaz.)

obremenilni -a -o prid. **1.** *ki koga obtožuje, obdolžuje*: obremenilni dokaz; obremenilna okoliščina, priča; obremenilno dejstvo, dokazno gradivo **2.** *ki se nanaša na obremenitev* (2): obremenilni nalog (knjig.)

obremenitev -tve ž **1.** *glagolnik od obremeniti*: davčna obremenitev; obremenitev zemljišča *s služnošijo, z zaštevno pravico*; prepoved obremenitve **2.** *vknjižba v breme* (knjig.): obremenitev v poslovnih knjigah; nalog za obremenitev

obremeniti -im dov. **1.** *naložiti komu kako obveznost*: obremeniti s carino, z davki; obremeniti zemljišče *s služnošijo, z zaštevno pravico* **2.** *vknjižiti v breme* (knjig.): obremeniti račun; obremeniti koga na račun

obremenjevalni -a -o prid. *ki koga obtožuje, obdolžuje*: obremenjevalne okoliščine

obremenjevati -ujem nedov., v zvezi: okoliščine, ki obdolženca obremenjujejo *ga obtožujejo, obdolžujejo*

obrésti -i ž, mn. *plačilo za rabo dolžniku prepuščene glavnice*: aktivne obresti *ki komu pripadajo, npr. upniku od posojila*; dogovorjene obresti; dospele obresti *zapadle obresti*; eskontne obresti *ki jih odtegne banka ob nakupu nedospele menice*; fiksne obresti *ki niso odvisne od poslovnega uspeha izdajatelja obveznic*; hipotečne, obrestne obresti; interkalrne obresti *investicijskega posojila od začetka njegove uporabe do začetka obratovanja*; kapitalizirane obresti *ki so pripisane kapitalu*; kontokorentne obresti *od kontokorenta*; oderuške obresti; pasivne obresti *ki jih plača dolžnik*; pogodbene, poslovne obresti; povračilne obresti *ki jih mora plačati, kdor rabi tujo*

glavnico v svojo koristi brez pravne podlage; pravdne obrešti ki tečejo od dneva vročitve tožbe; restitucijske obrešti povračilne obrešti; variabilne obrešti ki so odvisne od poslovnega uspeha izdajatelja obveznic; zakonite obrešti z dopuštno obreštno mero; zakonske obrešti določene z zakonom; zamudne obrešti ki se plačujejo od dneva zamude; zapadle obrešti; obrešti od dolga, hranilne vloge, obrešti, gospodarskih skladov; jemati, obračunati, (iz) plačevati, preračunati obrešti; pripisati obrešti h glavnici; dati posojilo na obrešti

obréštni -a -o prid. ki se nanaša na obrešti: obreštni dolg; obreštni kupon odrezek, ki upravičuje imetnika obligacije do izplačila obrešti; obreštni odrezek obreštni kupon; obreštni obrok, zahtevek; obreštna dajatev; obreštna lestvica razvršitev obrešti po stopnjah; obreštna mera v odstotkih izražen dohodek od posojenega kapitala ali v odstotkih izraženo plačilo zanj; obreštna služba za državno posojilo ipd.; obreštna obrešti obrešti od zaoštalih obrešti; običajna obreštna mera; znižati, zvišati obreštno mero

obréštnoobréštni -a -o prid. ki se nanaša na obreštno obrešti: obreštnoobreštni račun

obrešтовanje -a s glagolnik od obrešтовati: obrešтовanje deviz, obveznic; prepoved obrešтовanja

obrešтовáti -újem nedov. plačevati obrešti: banka obreštuje vloge **obrešтовáti se** prinašati obrešti: posojilo se obreštuje **obrešтовán** -a -o: obrešтовane državne obveznice; obrešтовano posojilo

obréžje -a s svet ob reki, jezeru, morju: (ne)zavarovano obrežje; obrežje reke, jezera, morja

obréžni -a -o prid. ki se nanaša na obrežje: obrežni lastnik; obrežna država, trgovina; obrežna prirašt; obrežno zemljišče

obróbni -a -o prid. ki je na robu lištine, pogodbe, spisa, sin. *marginalni (1)*: obrobní pripis, zaznamek; obrobná pripomba, rubrika

obróčni -a -o prid. ki se nanaša na obrok: obročni dogovor; obročni kup kup, pri katerem se kupnina plačuje v obrokih; obročni posel posel, ki se izpolnjuje v časovnih presledkih; obročna izpolnitev, pogodba, prodaja blaga; obročno odplačevanje

obrók -óka m kar se daje v občasnih rokih, delno odplačilo: amortizacijski obrok pri odplačevanju posojila; anticipativni mesečni obrok ki se plača vnaprej; letni, mesečni, najemniški,

obreštni, polletni, preživninski, začetni, zaoštalí, zapadli obrok; obrok kupnine; odplačevanje na obroke, v obrokih; prodaja na obroke; obrok zapade

obrt -a m *samoštojna gospodarska enota za opravljanje obrtne dejavnosti*: register podjetij in obrtov

obrt -í ž **1.** *gospodarska dejavnost, ki opravlja storitve in v manjših količinah predeluje, proizvaja s sredstvi v zasebni lastnini, npr. izdelovanje vsakovrstnih proizvodov, gostinska in turistična dejavnost, avtoprevozníštvo, broderske dejavnosti, prodaja na drobno: domača obrt gospodarska dejavnost, ki jo npr. opravlja občan na domu sam ali s člani skupnega gospodinjstva, izdelki pa niso serijski in ohranjajo značilnosti ročnega dela; *koncesionirana obrt za opravljanje katere je potrebno dovoljenje; krošnjarska obrt; mirujoča obrt ki se začasno ne opravlja; neproizvodna obrt; pavšalirana obrt od katere se plačujejo davki pavšalno; prošta, *radicirana, sezonska, storitvena obrt; umetna obrt izdelovanje izdelkov po izvornih umetninah oziroma po zgodovinskih modelih ali katerih oblikovanje zahteva umetniško ustvarjanje; zasebna obrt; obrt kot poštranski poklic; obrt brez štalnega obratovališča **2.** *opravljanje storitev in predelovanje, proizvodnje v manjših količinah: učiti se obrti; izvrševati, opustiti, začeti obrt **3.** pravica do opravljanja take dejavnosti: imetnik obrti; odjaviti, prigrasiti obrt; vzeti komu obrt**

obrtíni -a -o prid. ki se nanaša na obrt: obrtni davek davek od obrtne dejavnosti; obrtni izdelek; *obrtíni list dovoljenje za opravljanje obrtne dejavnosti; obrtni mojster, pomočnik; obrtni obrat, *red, servis, zakon; obrtna cona, dejavnost, delavnica, *koncesija, politika; *obrtíni pravica pravica opravljati obrtno dejavnost; obrtna storitev, tajnost, tarifa, zadruga, zakonodaja, *zbornica; obrtne gospodarske dejavnosti; obrtno dovoljenje, podjetje, poslovanje; obrtno pravo pravni predpisi, ki urejajo položaj, pravice in obveznosti obrtnikov; obrtno *sodstvo, združenje

obrtínica -e ž ženska oblika od obrtnik

*obrtínica -e ž *obrtíni list

obrtínik -a m kdor opravlja obrt: potujoči, samoštojni obrtnik; obrtnik kmet kmet, ki opravlja tipično sezonsko obrtno dejavnost

obrtíniški -a -o prid. ki se nanaša na obrtnike ali obrt: obrtniška firma, proizvodnja, zveza; obrt-

- niško združenje
- obrotništvo** -a s *dejavnost obrtnikov*: samostojno, združeno obrtništvo
- obrotnopravni** -a -o prid. *ki se nanaša na obrtno pravo*: obrtnopravni predpis
- obrtoma** prisl. *na obrtni način*: obrtoma se ukvarjati s čim; obrtoma se pečati z igro na srečo (kaz.); kaznivo dejanje, storjeno obrtoma *kaznivo dejanje, ki ga storilec skuša ponavljati zaradi pridobitve stalnega vira dohodkov*
- obsédni** -a -o prid., v zvezi: obsedno stanje v nekaterih državah *izredno stanje*
- obsèg** -éga m *razsežnost, velikost*: obseg dolžnosti, izvršbe, odškodnine, pooblastila, poslov, pravice, rubeža, zavarovanja
- obsódba** -e ž *sodba, s katero se ugotovi, da je obtoženec kriv in se mu kazen določi ali odpusti*, sin. *obsodilna sodba*: neupravičena obsodba; pogojna obsodba *s katero se določi kazen in hkrati izreče, da ta ob določenih pogojih ne bo izvršena*; obsodba na denarno kazen, plačilo stroškov, zaplembo premoženja, zapor; obsodba na smrtno kazen sin. *obsodba na smrt*; izbris obsodbe; neupravičenost obsodbe
- obsodilni** -a -o prid. *s katerim se obsodi*: obsodilna sodba *sodba, s katero se ugotovi, da je obtoženec kriv in se mu kazen določi ali odpusti*, sin. *obsodba*; deklaratorna obsodilna sodba *obsodilna sodba, s katero se obtoženec spozna za krivega, kazen pa se mu odpusti* (kaz. poš.), sin. *krivdorek brez kazni*
- obsoditi** -sódim dov. *s sodbo določiti kazen zaradi določenega kaznivega dejanja*: nepogojno, pogojno obsoditi; obsoditi na denarno kazen, zapor **obsójen** -a -o: nepogojno, pogojno obsojen; biti neupravičeno obsojen
- obsójenčev** -a -o prid. *ki se nanaša na obsojenca*: obsojenčeva pravica *npr. zahtevati obnovo pošlopka*
- obsójenec** -nca m *kdor je pravnomočno obsojen za kaznivo dejanje*: pogojno odpuščen obsojenec; obsojenec na preštajanje kazni; pobeg obsojenca s preštajanja kazni; prelomitev palice nad obsojencem *zunanja obličnost ob izvršitvi smrtne obsodbe* (pr. zg.); klasifikacija obsojencev; prevzgoja obsojencev; klicati obsojenca na preštajanje kazni; osamiti obsojenca
- obsójenka** -e ž *ženska oblika od obsojenec*
- obsoleten** -tna -o prid. *zaštarel*: obsoletni predpis
- obstágij** -a m (lat. *obstadium*) *oblika porokovega osebnega jamstva* (pr. zg.)
- obstájati** -am nedov. *biti navzoč v stvarnosti*: pravica, pravno razmerje, nevarnost pobega, verjetnost obstaja; dokazi obstajajo
- obstánek** -nka m *nadaljnje bivanje, obstajanje*: gospodarski obstanek; boj za obstanek; pravica naroda, države do obstanka
- obstòj** -òja m **1.** *materialna ali duhovna navzočnost v stvarnosti*: praznovati obletnico obstoja društva, države **2.** *materialna osnova za življenje, preživljanje*: boriti se za svoj obstoj
- obstóječi** -a -o prid. **1.** *sedanji*: obstoječi dvom; obstoječe razmere **2.** *veljavni*: obstoječi pravni red; obstoječi predpisi
- obstrelína** -e ž *rana, ki jo naredi krogla ob oplazenju telesa* (med.)
- obstrelíti** -ím dov. *s strelom oplaziti, raniti* **obstreljèn** -èna -o: obstreljena divjad
- obstuirati** -am nedov. in dov. *ovirati redno parlamentarno delo z izrabljanjem sredstev poslovnega reda* (poslovnika)
- obstrúkcija** -e ž *oviranje rednega parlamentarnega dela z izrabljanjem sredstev poslovnega reda* (poslovnika)
- obteževálni** -a -o prid., v zvezi: obteževalne okoliščine za odmero kazni *okoliščine, ki vplivajo na odmero višje kazni*
- obtežílني** -a -o prid. *obteževalni*
- obtok** -óka m *krožno gibanje, zlasti denarja med posameznimi sektorji narodnega gospodarstva*: denarni obtok; obtok bankovcev, blaga, gotovine, kovanega denarja, obveznic; kontingentiranje, maksimiranje obtoka; dati denar v obtok; denar je v obtoku; znižati obtok; vzeti denar iz obtoka
- obtožba** -e ž **1.** *glagolnik od obtožiti* **2. a)** *pismena ali ustna zahteva upravičenega tožilca v kazenskem pošlopku, naj se opravi glavna obravnava in obsodi obdolženec* **b)** *skupni pojem za obtožnico, obtožni predlog in zasebno tožbo* (kaz. poš.): javna, razširjena, spremenjena obtožba; subsidiarna obtožba *obtožba oškodovanca kot tožilca*; zasebna obtožba; formulacija obtožbe; dati obtožbo na zapisnik; vložiti, podati obtožbo; razširiti obtožbo *vključiti vanjo med glavno obravnavo nanovo storjeno ali nanovo odkrito prejšnje kaznivo dejanje*; spremeniti, umakniti obtožbo; dopustiti, prekoračiti, zavreči, zavrniti obtožbo; odstopiti od obtožbe; oprostitve od obtožbe; oprostiti obtoženca obtožbe
- obtožbeni** -a -o prid. *ki se nanaša na obtožbo*: obtožbeni govor; obtožbeni monopol javnega tožilca *monopol na obtožbo za dejanja, za katera se storilec preganja po uradni dolžnosti*;

obtoženec

obtožbeni organ, poštopek

obtoženec -nca m oseba, zoper katero je poslala obtožnica pravnomočna

obtoženka -e ž ženska oblika od obtoženec

obtoževanje -a s poštopek po končanem predhodnem postopku ali ob vložitvi neposredne obtožnice

obtožiti -tóžim dov. **1.** narediti, imeti koga za krivega **2.** vložiti obtožnico, obtožni predlog, zasebno tožbo: obtožiti koga kaznivega dejanja

obtožen -a -o: biti obtožen

obtožni -a -o prid., v zvezah: obtožni predlog obtožba v skrajšanem kazenskem postopku; obtožni poštopek sodni poštopek v zvezi z obtožbo; obtožno načelo načelo, po katerem se kazenski poštopek uvede na zahtevo upravičenega tožilca

obtožnica -e ž obtožbeni spis javnega ali subsidiarnega tožilca v rednem postopku na prvi stopnji: dodatna, dopolnilna, neposredna obtožnica; branje, poprava, pravnomočnost, preizkus, razširitev, zavrženje obtožnice; ugovor zoper obtožnico; dati obtožnico ušno na zapisnik; vložiti, razširiti, spremeniti, umakniti obtožnico; zamenjati obtožnico z drugo; vrniti, vročiti obtožnico

obveljati -ám dov. dobiti, zadržati veljavo: dogovor, mnenje obvelja

obveščilni -a -o prid. ki se nanaša na obveščilo: obveščilni vpis zaznamba v sodnem registru ipd.; obveščilna pristojbina pristojbina za obveščilo

obveščilo -a s kar se o določeni stvari pove, sporoči: poštno obveščilo npr. o došli knjiženi pošiljki, ki je naslovniku ob prvem poskusu ni bilo mogoče osebno vročiti; železniško obveščilo; obveščilo o odstopu terjatve, vloge drugemu organu

obveščitev -tve ž glagolnik od obveščiti: obveščitev drugega o začetih pravih (pravd. pošt.)

obveščiti -im dov. sporočiti komu kaj: obveščiti sopogodbena o spremenjenih okoliščinah; obveščiti upnika o položitvi dolgovane stvari pri sodišču

obveščanje -a s posredovanje informacij, sin. informiranje: obveščanje delavcev v družbenem podjetju; obveščanje delegatov, delegacij; obveščanje poslancev; sredstva javnega obveščanja npr. tisk, radio, televizija; sredstva množičnega obveščanja sredstva javnega obveščanja; zloraba svobode obveščanja

obveščenoost -i ž dejstvo, da je kdo obveščen: pravica delavca, občana do obveščenoosti

obveščevalec -lca [-uc-] m **1.** kdor obvešča **2.** kdor dela v obveščevalni službi

obveščevalka -e [-uk-] ž ženska oblika od obveščevalec

obveščevalni -a -o prid. ki se nanaša na obveščevalce ali obveščanje: obveščevalni organ; obveščevalna mreža, služba

obvéza -e ž obveznost, dolžnost

obvezanec -nca m zavezanec (1): davčni, medični obvezanec

obvezanka -e ž ženska oblika od obvezanec

obvezati se -véžem se dov. prevzeti obveznost, zavezati se

obvézni -a -o prid. ki se po določenih normah, predpisih mora opraviti, izpolniti: obvezni predpis; obvezni preklis pogodbe obveščevalni organ; obvezni preizkusni dobi eno ali več kaznivih dejanj, za katera je bila izrečena kazen zapora dveh let ali daljša kazen (kaz.); obvezni pripor pripor, ki se odredi ob utemeljenem sumu storitve kaznivega dejanja, za katero je v zakonu predpisana smrtna kazen (kaz. pošt.); obvezni prispevek; obvezni veterinarskosanitarni pregled živali in živil živalskega izvora; obvezni zdravniški pregled; obvezni izvodi tiskov izvodi, ki jih mora tiskarna ali razmnoževalec po zakonu oddati določeni ustanovi; obvezna evakuacija prebivalstva z določenega ozemlja; obvezna instrukcija višjega organa nižjemu; obvezna moč zakona lašnost zakona, da ga morajo vsi upoštevati; obvezna obramba po zagovorniku (kaz. pošt.); obvezna razlaga zakona; obvezna sklenitev, vsebina pogodbe sklenitev; vsebina pogodbe, ki ju določa zakon ali drug predpis; obvezno članstvo; obvezno delo občanov pri elementarnih nezgodah ipd.; obvezno navodilo imperativno navodilo; obvezno poročilo; obvezno posojilo posojilo, ki ga odredi organ države; obvezno šolanje; obvezno zavarovanje **a)** npr. zavarovanje potnikov v javnem prevozu, posadke v letalu, uporabnikov oziroma lašnikov motornih vozil proti odgovornosti za škodo, povzročeno drugim **b)** uporabnika jedrske naprave proti odgovornosti za jedrsko škodo; obvezno zdravljenje npr. psihiatrično zdravljenje, zdravljenje alkoholikov in narkomanov, tuberkuloznih bolnikov, spolnih bolezni (kaz.)

obvéznica -e ž **1.** liščina, s katero se izdajatelj zavezuje, da bo osebi, navedeni na njej, ali po njeni odredbi oziroma prinosniku izplačal določenega dne v liščini navedeni znesek oziro-

ma znesek anuitetnega kupona: amortizacijska obveznica ki je z letnim žrebanjem določena za izplačilo; anuitetna obveznica pri kateri vsebuje kupon obresti in del plačila glavnice; bančna obveznica ki jo izda banka; brezobrestna, dolgoročna, državna obveznica; fundirana obveznica pri kateri je za obrešovanje in odplačevanje določen poseben vir dohodkov; garantirana obveznica pri kateri je dana garancija za izplačilo obveznosti iz izdane obveznice; imetniška, kratkoročna, loterijska obveznica; participativna obveznica ki zagotavlja imetniku poleg stalno določene obrestne mere tudi pravico do udeležbe pri dobičku izdajatelja obveznice; podjetniška obveznica; prednostna obveznica ki so ji priznane posebne olajšave ali ugodnosti; premijska obveznica pri kateri se poleg zagotovljenih obresti žrebajo še ustrezni dobitki; srednjeročna obveznica; zamenljiva obveznica ki se da zamenjati za druge vrste vrednostnih papirjev; obveznica na ime, na prinosnika; obveznica z enkratnim odplačilom; izdajatelj, vplačnik, imetnik obveznice; serijska in kontrolna številka obveznice; amortiziranje obveznic z žrebanjem; izdaja, vpis obveznic; promet z obveznicami **2**, zadolžnica

obveznik -a m kdor mora kaj storiti, opraviti: gasilski, vojaški obveznik; obveznik civilne zaščite, delovne dolžnosti

obveznost -i ž **1**. civilnopravno razmerje, na podlagi katerega je dolžnik dolžen upniku kaj dati, storiti, dopuščati ali trpeti: abstraktna obveznost iz katere ni razviden pravni razlog; akcesorna obveznost npr. poroštvo ipd.; alternativna obveznost pri kateri je dolžnik dolžen po svoji ali upnikovi izbiri ali izbiri tretje osebe dati le enega izmed več dolgovanih predmetov; dajatvena obveznost; deliktna obveznost ki izhaja iz civilnega delikta; deljiva, denarna, devizna, dobavna obveznost; dvostranska obveznost ki nalaga dolžnosti obema strankama; enostranska obveznost pri kateri je samo ena stranka zavezana drugi, npr. pri posojilu; fakultativna obveznost pri kateri je v zavezi en predmet, izpolnitev pa je mogoča z izročitvijo drugega predmeta; generična obveznost katere predmet je dajatev stvari, določenih npr. po številu, meri, teži, vzorcu; glavna obveznost izročiti blago, plačati kupnino ipd.; izbirna obveznost alternativna obveznost; izplačilna obveznost; izpolnljiva obveznost ki jo je mogoče izpolniti; izročitvena (izročilna)

obveznost; jamčevalna obveznost po kateri prodajalec jamči za stvarne in pravne napake prodane stvari ipd.; jamštvena obveznost gl. jamčevalna obveznost; kavzalna obveznost ki ima pravno podlago (razlog); kolektivna obveznost pri kateri veljajo za eno samo osebo na eni strani vsi upniki in na drugi vsi dolžniki; materialna obveznost ki se nanaša na premoženje; menična obveznost ki izhaja iz menice; naravna obveznost gl. naturalna obveznost; nasprotna obveznost stranke v dvostranskih pogodbah; naturalna obveznost ki ni iztožljiva, npr. zastarana terjatev, sin. naravna obveznost; nedeljiva obveznost pri kateri predmet ni deljiv; nedenarna obveznost; neporavnana obveznost ki ni plačana, izpolnjena; nerazdelna obveznost pri kateri več dolžnikov dolguje celotno in enkratno izpolnitev enemu ali več upnikom; odškodninska obveznost; omejena obveznost omejen dolg ali omejeno jamstvo; opustitvena obveznost obveznost vzdržati se česa; osebna, pogodbená, pogojna, poroštvena, poslovna, posojilna, pošiljalna, povračilna, pravna, preživninska, reparacijska obveznost; sinalagmatska obveznost pri kateri sta obe stranki upravičeni in obe zavezani; aktivna solidarna obveznost pri kateri je upravičenih več upnikov; pasivna solidarna obveznost pri kateri je zavezanih več dolžnikov; storitvena obveznost; stranska obveznost plačila obresti ipd.; subsidiarna obveznost obveznost poroka ipd.; terminirana obveznost a) ki velja določeno dobo b) *ki je vezana na rok; vzajemna, zastarana obveznost; nezmožljivost, neizpolnljivost obveznosti; izpolnitev, kršitev obveznosti; prenehanje obveznosti; spoštovanje pogodbene obveznosti; izmikati se obveznosti; izpolniti, kršiti, poravnati, prevzeti obveznost **2**, dolžnost (1): davčna obveznost; delovna obveznost npr. obsojenca; jamčevalna, naborna, prištojbinska, šolska, taksna obveznost; učna obveznost učitelja tedensko število ur pouka, ki jih mora opraviti učitelj; vojaška obveznost npr. naborna obveznost, obveznost služiti vojaški rok, obveznost služiti v rezervni sešlavi; obveznost cepljenja; obveznost nevtralnosti; obveznost obrambe po zagovorniku (kaz. post.); izmikati se obveznosti; izpolniti, kršiti, naložiti obveznost; razrešiti koga obveznosti

obveznostni -a -o prid. obligacijski: obveznostni razlog; obveznostna pogodba, pravica; obveznostno pravo, razmerje

obveznostnopravni -a -o prid. *obligacijsko-pravni*

obvládanje -a s *uspešno opravljanje kakega dela, dejavnosti*: fizično obvladanje stvari *pri posesti ipd.*

obvódni -a -o prid. *ki je ob vodi*: obvodna zgradba; obvodno zemljišče

obzídje -a s *zidovi okrog starejših mešt, utrdb*: mešno obzídje (pr. zg.)

obžalováti -újem nedov. *izražati obžalovanje*: preklicati in obžalovati žalitev

ocaríniti -im dov. *pregledati deklarirano blago in odmeriti carino* **ocarínjen** -a -o: ocarinjena pošiljka; ocarinjeno blago

ocarínjenje -a s *glagolnik od ocaríniti*: ocarinjenje blaga

ocasio legis [okázio légis] lat. *povod za izdajo predpisa*

océna -e ž **1.** *prikaz mnenja, sodbe o čem*: pravična ocena; ocena uštevosti zakona; ocena uštevosti in zakonitosti predpisa; *omilitev kazni po svobodni oceni **2.** *ovrednotenje znanja, vedenja v šoli*: ocena pri izpitu **3.** *kritika, recenzija*

ocenítev -tve ž **1.** *ugotovitev obsega, količine*: ocenitev poškodbe **2.** *ugotovitev vrednosti*: izvedenska, uradna ocenitev; ocenitev zarubljene stvari

océniti -im dov. **1.** *ugotoviti vrednost*: oceniti sporni, zarubljeni predmet; oceniti škodo **2.** *ovrednotiti znanje, vedenje v šoli*: oceniti učenca **3.** *kritično presoditi, recenzirati* **océnjen** -a -o: ocenjena vrednost stvari

ocenjeválec -lca [-ȳc-] m *kdor ocenjuje*

ocenjeválka -e [-ȳk-] ž *ženska oblika od ocenjevalec*

ocenjevální -a -o prid., v zvezi: ocenjevalna komisija *komisija za ugotovitev škode ipd.*

ocenjevánje -a s **1.** *ugotavljanje obsega, količine*: ocenjevanje telesnih poškodb **2.** *ugotavljanje vrednosti*: ocenjevanje škode; ocenjevanje zasebnih gostinskih obratov **3.** *vrednotenje znanja, vedenja v šoli*, sin. *redovanje*: ocenjevanje učencev v osnovni šoli

ocenjeváti -újem nedov. **1.** *ugotavljati vrednost*: ocenjevati škodo **2.** *vrednotiti znanje, vedenje v šoli*, sin. *redovati*

oceníljív -a -o prid. *ki se da oceniti*: ocenljiva škoda **oceníljívi** -a -o: ocenljivi pravni posel, predmet, spor; ocenljiva pravica

ôče očéta m *moški, ki ima otroka*: adoptivni oče *posvojitelj*; nezakonski oče *ki ob rojstvu otroka*

ni poročen z otrokovo materjo; rajni oče; rodbinski oče (lat. *pater familias*); štari oče *očetov ali materin oče*, sin. *ded*; zakonski oče *moški, katerega otrok je rojen v zakonski zvezi*

očétovskí -a -o prid. *ki se nanaša na očeta*: očetovska oblašt (lat. *patria potestas*)

očétovstvo -a s *dejstvo, da je moški oče*: (ne) zakonsko očetovstvo; priznanje očetovstva; pravda zaradi ugotovitve, izpodbijanja očetovstva; izpodbijati, priznati, ugotoviti očetovstvo

očevína -e ž *podedovano družinsko premoženje*, sin. *patrimonij*

óčím -a m *materin drugi mož v razmerju do njenih otrok iz prejšnjega zakona*

očístiti se -im se dov. *poslati nekriv*: očistiti se s prisego (pr. zg.)

očíščevální -a -o prid., v zvezi: očiščevalna prisega (lat. *iuramentum purgatorium*) *prisega, s katero se obdolženec očisti obdolžitve* (pr. zg.)

očítanje -a s *glagolnik od očítati*: očitanje kaznivega dejanja ali obsodbe z namenom zaničevanja (kaz.)

očítati -am nedov. *dolžiti koga česa*: očitati komu, da je bil obsojen zaradi kaznivega dejanja

očítek -tka m *kar se očita*

očíten -tna -o prid. *lahko ugotovljiv*: očiten namen, sum; očitna korišt, laštnost, napaka; očitno nevestno ravnanje; očitno nesorazmerje vzajemnih dajatev v *dvostranski pogodbi*; očitno zavlačevanje postopka **očítni** -a -o: očitna služnost *služnost, katere izvrševanje je mogoče zaznati*

očívídec -dca m *kdor je kaj zaznal, videl*: priložnostni, slučajni očividec; očividec kaznivega dejanja, nezgode; priča očividec; izpovedba očividca

očrnítev -tve ž *glagolnik od očrniti*: očrnitev drugega podjetja *vršta neloyalne konkurence*

očrníti -im dov. *povedati kaj slabega o kom*: očrniti koga komu; očrniti koga pri kom

očrt -a m *opis, prikaz*: očrt pravnega sistema

očúvální -a -o prid. *varnoštní, preventivní*: *očuvalne odredbe *vršta kazenskih sankcij*

odbíranje -a s *glagolnik od odbírati*: odbiranje arhivskega gradiva

odbírati -am nedov. *izmed večje količine, množine česa izločati kaj po določenih kriterijih*: odbirati vzorce blaga

odbírek -rka m *prebrano slabše blago*

odbítek -tka m *kar se odbije, odšteje*: eskontni odbitek; fiksni odbitek v *določenem znesku*; pavšalni odbitek v *povprečnem znesku*; rabat-

ni odbitek; vračunljivi odbitek *ki se vračuna*; odbitek dolgov, pristojbin, provizije; odbitek od nagrade

odbíti -bijem dov. *zmanjšati vsoto za določen znesek*; odbiti davek od donosa, obresti od menične vsote

odbítini -a -o prid. *ki se sme odbiti, odšteti*: odbitni stroški; odbitna franšiza *pogodbeno določen znesek škode, do katerega zavarovalnica ne jamči in jo trpi zavarovanec*; odbitne davščine *ki se lahko odbijejo pri ugotavljanju davščinske osnove*; odbitna poštavka *poštavka, ki se pri odmeri davščine odšteje*

odbòr -òra m *skupina ljudi, izvoljena ali imenovana za opravljanje določenih nalog*: akcijski odbor *delovni odbor*; anketni odbor *npr. parlamentarni odbor*; **deželni odbor *izvršilni organ, ki ga izvoli deželni zbor*; društveni odbor; iniciativni odbor *za ustanovitev kake organizacije ipd.*; izvrš(il)ni odbor; Jugoslovanski odbor *organizacija jugoslovanskih politikov s sedežem v Londonu, ki je delala za združitev jugoslovanskih delov Avstro-Ogrske s Srbijo in Črno goro* od l. 1915 do l. 1918; krajevni, mešni, občinski, okrajni, okrožni, oblaštni ljudski odbor *organi državne oblasti za določeno območje* med NOB in prva leta po 1945; koordinacijski odbor *usklajevalni odbor*; *občinski odbor *izvoljeni organ, ki odloča o švareh v občini, ki so v njeni pristojnosti*; *oblaštni odbor *npr. Ljubljanske, Mariborske oblasti* od l. 1922 do l. 1929; okrajni, pripravljalni odbor; stanovski odbor *izvršilni organ deželnega zbora* (pr. zg.); *šolski, terenski odbor; upniški odbor; upravni, uradniški, ustanovni, volilni odbor; zakonodajni, zbornični odbor; skupščinski odbori *delovna telesa skupščine*; odbor za pomoč odpuščenim obsojencem; dati odboru razrešnico

odbórnica -e ž *ženska oblika od odbornik*

odbórník -a m **1.** *član odbora*: društveni, **deželni odbornik; stanovski odbornik (pr. zg.) **2.** v zvezi: odborniki občinske skupščine *člani občinske skupščine*

odbórníški -a -o prid. *ki se nanaša na odbor-nike*: odborniška doba, funkcija; odborniško vprašanje

odbráti -bêrem dov. **1.** *določiti, ugotoviti vrednost*: odbrati števec **2.** *po določenih kriterijih izločiti kaj izmed večje količine, množine česa*

odcepítev -tve ž *glagolnik od odcepiti*: odcepit-ev dela državnega ozemlja; pravica naroda

do odcepitve

odcepíti se -cépim se dov. *ločiti se od matičnega dela*

oddája -e ž **1.** *glagolnik od oddati*: prisilna oddaja živil; oddaja orožja, pošiljke, premoženja; oddaja zemljišča *družbeni pravni osebi zaradi pridobitve pravice do preživitve po zakonu o preživitvenem varstvu kmetov*; oddaja v najem, zakup; oddaja mladoletnega storilca v disciplinski center, vzgojni zavod, prevzgojni dom, zavod za usposabljanje *vzgojni ukrepi* (kaz.); oddaja storilca v zavod za varstvo in zdravljenje do l. 1977 (kaz.) **2.** v zvezi: obvezna oddaja *obvezna predaja določene količine pridelkov, živine, lesa državi po predpisani ceni* po l. 1945 **3.** *vsebinsko in časovno zaključena enota radijskega, televizijskega programa*: radijska, televizijska oddaja

oddájalec -lca [-ȳc-] m, v zvezi: oddajalec zemljišča *kdor odda zemljišče družbeni pravni osebi zaradi pridobitve pravice do preživitve po zakonu o preživitvenem varstvu kmetov*

oddájni -a -o prid. *ki se nanaša na oddajo* (1, 2): oddajni kraj *kraj, kjer se blago izroči*; oddajna poštaja, pošta; oddajna teorija *teorija, po kateri je pogodba sklenjena, ko je naslovnik sprejem ponudbe oddal, npr. na pošto*

oddájnik -a m, v zvezah: radijski oddajnik *ki posreduje zvočna sporočila*; televizijski oddajnik *ki posreduje zvočna in slikovna sporočila*

oddáljeni -a -o prid. *ki časovno ni neposredno povezan*: oddaljeni poskus (lat. conatus remotus) *oddaljeno izvršitveno dejanje*

oddáljiti se -ím se dov., v zvezi: oddaljiti se od vprašanja *preiti na tematiko, ki nima ali ima malo zveze z obravnavanim vprašanjem*

oddáti -dám dov. **1.** *narediti, da kaj pride na določeno mesto*: oddati denar v banko; oddati glasovnico, pošiljko **2.** *narediti, da preide kaj drugemu v uporabo*: oddati stanovanje v najem, zemljišče v zakup

oddélek -lka m **1.** *organizacijska enota*: oddelek občinske skupščine; oddelek sodišča *civilni, kazenski oddelek, oddelek za upravne spore ipd.*; načelnik, vodja oddelka **2.** v zvezi: oddelek zakona *enota v vsebinski razdelitvi zakona*

oddélilni -a -o prid., v zvezi: **oddelilno zemljišče *zemljišče kot nadomeštilo za zemljišče, privzeto v zložitve*

oddélilo -a s *nadomeštilo za zemljišče, privzeto v zložitve*

oddéliti -ím dov. *izločiti iz večje količine za dolo-*

čen namen: oddeliti zemljišče

oddnévnica -e ž, v zvezi: menica oddnevnica *menica, ki zapade določen dan po dnevu izdaje*, sin. *trata oddnevnica*

oderúh -a m kdor izkorišča, izrablja z zelo visoko ceno, zelo visokimi obrestmi

oderúhinja -e ž ženska oblika od *oderuh*

oderúški -a -o prid. ki se nanaša na *oderušstvo*: oderuški posel; oderuška najemnina *najemnina, ki za več kot 50 odstotkov presega povprečno prošto oblikovano najemnino za enako ali podobno kategorijo stanovanj*; oderuška pogodba; oderuške cene, obresti

oderúštvo -a s *izkoriščanje stiske, slabega premoženjskega stanja, neizkušeni ali lahko miselnosti koga, da se ta zaveže za izpolnitev, ki je po vrednosti v očitnem nesorazmerju z nasprotno izpolnitvijo* (civ., kaz.)

****odgnáti** -žênem dov. *prisilno odvesti*: odgnati koga v domovinsko občino

odgodíti -ím dov. *odložiti, preložiti*

****odgòn** -óna m *prisilna odvedba v domovinsko občino*: odpraviti koga z odgonom

****odgónski** -a -o prid. ki se nanaša na *odgon*: odgonski potni list; odgonski stroški; odgonska odločba, poštaja; odgonsko spremstvo

odgovárjati -am nedov. **1.** z besedami izražati komu kaj v zvezi s tem, kar vprašuje, poizveduje: odgovarjati na vprašanje **2.** biti odgovoren za kaj: civilno, disciplinsko, kazensko, kolektivno, materialno, pogodbeno, solidarno odgovarjati; odgovarjati z vsem premoženjem; odgovarjati do vrednosti likvidacijske mase; odgovarjati do vrednosti zapuščine; odgovarjati za plačilo, škodo; odgovarjati za svoja dejanja; odgovarjati pred sodiščem; vlada odgovarja parlamentu **3.** *ustrezati*: odgovarjati pogojem, zakonu

odgóvor -a m **1.** *glagolnik od odgovoriti*: jasen, nepremišljen, nesprejemljiv odgovor; odgovor na ponudbo, vprašanje; javni odgovor na nepravilno sporočilo, objavljeno v sredstvih javnega obveščanja **2.** *kar se naredi zaradi enakega dejanja, ukrepa, ki ga je prej storil kdo drug*: odgovor na pravno sredstvo nasprotna izjava; odgovor na tožbo toženčev pripravljalni spis; odgovor na revizijo (pravd. poš.); odgovor na zahtevo za obnovo (kaz. poš.); odgovor na zahtevo za izredni preizkus pravnomočne sodbe (kaz. poš.) **3.** *opravičilo pred prišojnim organom, osebo*: dajati odgovor za kaj; klicati koga na odgovor

odgovóren -rna -o prid., v zvezi z *biti* ki prevzema obveznost, moralne, pravne posledice, če kaj ne ustreza dogovorjenemu, predpisanemu: biti disciplinsko, kazensko, materialno, osebno, solidarno odgovoren **odgovórni** -a -o: odgovorni urednik časopisa *urednik, ki je ob pogojih zakona odgovoren za informacije v časopisu*; odgovorna oseba *oseba, ki je v organu družbenopolitične skupnosti, podjetju ipd. dolžna skrbeti za prevzeto obveznost, uresničitev kake naloge*

odgovóríti -ím dov. z besedami izraziti komu kaj v zvezi s tem, kar vprašuje, poizveduje: potrdilno, pritrdilno, zanikalno odgovoriti

odgovórnost -i ž *dolžnost sprejeti sankcije, dati opravičilo, če kaj ne ustreza normam, zahtevam, ima negativne posledice*: civilna odgovornost za škodo, ki ne izvira iz kaznivega dejanja; deliktna odgovornost *kazenska ali civilna odgovornost*; deljena odgovornost za škodo, za katero je poleg storilca delno kriv tudi oškodovanec ipd.; disciplinska odgovornost za kršitev delovnih obveznosti, ki jih določa zakon, kolektivna pogodba oziroma splošni akt; individualna odgovornost *katere subjekt je posameznik*, sin. *osebna odgovornost*; izpolnitvena odgovornost *pri pogodbi*; kaskadna odgovornost *zaporedna kazenska odgovornost za kazniva dejanja, storjena po tisku ali drugih sredstvih javnega obveščanja*, sin. *kazenska odgovornost par cascades*; kazenska odgovornost *odgovornost krivega in prištevnega ali zmanjšano prištevnega storilca kaznivega dejanja*; kazenska odgovornost *par cascades* gl. *kaskadna odgovornost*; kolektivna odgovornost *skupna odgovornost več oseb iz enega naslova*; krivdna odgovornost *utemeljena na krivdi storilca*; materialna odgovornost *za povzročeno gmotno škodo*; moralna odgovornost *za prizadejano negmotno škodo*; neomejena odgovornost *z vsem premoženjem ali za vso škodo*; nerazdelna odgovornost *solidarna odgovornost*; noksalna odgovornost *odgovornost očeta ali gospodarja za delikte sinov ali sužnjev* (rim. pr.); nuklearna odgovornost *za jedrsko škodo*; objektivna odškodninska, kazenska odgovornost *odgovornost brez krivde*; odškodninska odgovornost *za gmotno in negmotno škodo*; omejena odgovornost *z določenim premoženjem ali do določene vsote*; osebna odgovornost gl. *individualna odgovornost*; podjetniška odgovornost; pogodbená

- odgovornost *določena s pogodbo*; politična odgovornost *pri kateri so sankcije npr. kritika, razrešitev, odpoklic*; poroštevna odgovornost *poroka v mejah poroštevne pogodbe*; primarna odgovornost *npr. samo katerega od udeležencev nasproti oškodovancu*; *sindikatsna odgovornost *javnih uslužbencev in sodnikov zaradi kršitev dolžnosti*; solidarna odgovornost *pri kateri vsak izmed več zavezancev odgovarja za ves dolg, vsi skupaj pa le za enkratno izpolnitev*; subjektivna odgovornost *na podlagi krivde*; subsidiarna odgovornost *neomejena ali omejena odgovornost, npr. podjetja*; vzajemna odgovornost; odgovornost iz pravičnosti *npr. neprištevne osebe, ki ima premoženje, za povzročeno škodo, če odškodnine ni mogoče dobiti od tistega, ki bi jo bil moral nadzorovati*; odgovornost za napake stvari *dolžnika za stvarne in pravne napake svoje izpolnitve pri odplačni pogodbi*; odgovornost za hujšo posledico *za posledico, ki je nastala iz kaznivega dejanja in je storilec glede na njo ravnal malomarno, prim. prekonaklepna posledica*; odgovornost za ravnanje drugega *npr. nadzorovalca za škodo, ki jo povzroči neprištevna oseba, staršev za škodo, ki jo povzroči drugemu njihov otrok do dopolnjenega sedmega leta*; odgovornost pravne osebe *npr. za škodo, ki jo povzroči njen organ tretji osebi v zvezi z opravljanjem svojih funkcij*; odgovornost za uspeh *pri garancijski pogodbi ipd.*; izključitev, omejitev, oprostitve, razširitev, zmanjšanje odgovornosti; štopnja odgovornosti; zavarovanje pred odgovornostjo *pri kateri zavarovalnica odgovarja za škodo, nastalo z zavarovalnim primerom le, če tretji oškodovanec zahteva odškodnino*; družba z omejeno odgovornostjo (okrajš. d. o. o.) *družba, v kateri je vsak izmed vlagateljev udeležen z določeno vlogo*; odgovornost preide na koga; razbremeniti, razrešiti koga odgovornosti; rešiti se odgovornosti; izmikati se odgovornosti; biti (po)klican na odgovornost; deliti s kom odgovornost; odkloniti, zavračati odgovornost; prevaliti odgovornost na koga; prevzeti odgovornost
- odhód** -óda m, v zvezi: prošť odhod obdóljenca, príče, izvedenca iz države prim. *salvus conductus* (2)
- odhódek** -dka m, nav. mn., v zvezi: príhodki in odhodki iz proračuna
- odhódni** -a -o prid., v zvezah: odhodni kraj; odhodna država, pošťaja, pošťa; odhodno letališće, príšťanišće
- odíranje** -a s *izkorišćanje, izrabljanje z zelo visoko ceno, zelo visokimi obrešťmi*
- odírati** -am nedov. *izkorišćati, izrabljati z zelo visoko ceno, zelo visokimi obrešťmi*
- odíti** -ídem dov., v zvezah: odíti na delo; odíti na odslužítev vojašćeka roka; odíti iz države zaradi izmikanja vojaški službi
- odjáva** -e ž *glagolnik od odjaviti*: odjava obrťi; odjava šťalnega ali začasnega prebivališća
- odjáviti** -im dov. *sporoćiti glede na predpise a) da kaka oseba ne prebiva več v doloćenem kraju: odjaviti prebivališće b) podatke o ćem zaradi prenehanja opravljanja kake dejavnosti: odjaviti obrť, obrťno obratovalnico*
- odjávni** -a -o prid., v zvezi: prijavna in odjavna služba *služba, ki se ukvarja s prijavljanjem in odjavljanjem začasnega ali šťalnega prebivališća prebivalcev*
- odjávnicá** -e ž *lišťina o odjavi*
- odjém** -éma m *kupovanje, poraba*: odjem blaga, energije, vode
- odjemálec** -lca [-úć-] m *kupec, porabnik*: odjemalec blaga, energije, šťoritve
- odjemálka** -e [-úć-] ž *ženska oblika od odjemalec*
- odjémati** -am nedov. *kupovati, porabljeti*: odjemati blago; odjemati elektrićni tok
- odkáz** -áza m **1.** v zvezi: odkaz drevja *doloćitev in zaznamovanje drevja za sećnjo* **2.** *napotilo: odkaz zakonske doloćbe na krajevne navade, poslovne obićaje*
- odkázanec** -nce m *nakazanec*
- odkázati** -kázćem dov. **1.** v zvezi: odkázati drevo *doloćiti in zaznamovati drevo za posek* **2.** *napotiti odkázani* -a -o: odkázano pravo (lat. lex indicata) *pravo, na uporabo katerega napotujejo pravila mednarodnega zasebnega prava*
- odkazovánje** -a s, v zvezi: odkazovanje drevja *doloćanje in zaznamovanje drevja za posek*
- odkazováti** -újem nedov. **1.** v zvezi: odkazovati drevje *doloćati in zaznamovati drevje za posek* **2.** *napotovati odkazujúći* -a -e: odkazujúće pravo *pravila, ki doloćajo, katero pravo je treba uporabiti pri šťeku norm z različnih pravnih obmoćij*
- odklonílni** -a -o prid. *ki izraža odklonitev, zavrńitev: odklonilni odgovor; odklonilna rešítev zavrńilna rešítev*
- odklonítev** -tve ž *glagolnik od odkloniti*: odklonitev akcepta, dela, izvolitve; odklonitev pričanja, odgovora na posamezno vprašanje (pravd. pošť.); odklonitev sprejema sodnega pisanja (pošť.)
- odkloníti** -klónim dov. *z izjavo svoje volje narediti,*

odklonitveni

da kdo **a**) česa ne sprejme: odkloniti odgovornost, plačilo, prevzem blaga, pristojnost, sprejem plačila **b**) ne uresniči določenega dejanja: odkloniti odgovor na vprašanje; odkloniti podpis zapisnika, predložitev listine; odkloniti pričanje, prisego, sodelovanje pri odvrcaanju splošne nevarnosti (kaz.)

odklonitveni -a -o prid. ki se nanaša na odklonitev: odklonitveni razlog *okolščina*, ki vzbuja dvom o *sodnikovi nepristranosti* (pravd. poš.); odklonitvena pravica

odklonljiv -a -o prid. *odvrnljiv*: odklonljiva nevarnost, zmota

odklónskost -i ž *značilnost odmika od normalnega, pravega*, sin. *deviantnost*

odkriti -kríjem dov. **1.** narediti znano kaj *prikritega, skrivnega*: odkriti štorilca; odkriti skrivnost; odkriti kaznivo dejanje **2.** ugotoviti, da kje kaj je: odkriti sledove kaznivega dejanja; odkriti napako blaga **3.** v zvezi: odkriti zaroto *obveščiti, sporočiti, da se pripravlja, obstaja zarota*, sin. *izdati zaroto* **odkrito** prisl. **1.** očitno: odkrito groziti, nositi orožje **2.** *odkritosrčno*: odkrito povedati, priznati

odkritje -a s **1.** *glagolnik od odkriti (1)*: odkritje hudodelstva; odkritje novega kaznivega dejanja na glavni obravnavi **2.** *kar se odkrije, iznajde*: znanstveno odkritje

odkritosrčen -čna -o prid. ki govori tako, kot v resnici misli: odkritosrčna izpovedba; odkritosrčno priznanje obdolženca **odkritosrčno** prisl.: odkritosrčno priznati dejanje

odkrivanje -a s *glagolnik od odkrivati*: odkrivanje kaznivih dejanj; poštopno odkrivanje napak kupljene stvari

odkrivati -am nedov. *delati znano kaj prikritega, skrivnega*: odkrivati kazniva dejanja

odkúp -a m **1.** pridobitev česa za plačilo vrednosti: odkup kmetijskih pridelkov; predčasni odkup police pri življenjskem zavarovanju, če so bile že plačane vsaj tri letne premije; prisilni odkup; odkup obveznic, posojila, ročne zaštave, terjatve, zemlje; pravica do odkupa npr. pravica izvoznika do odkupa deviz **2.** s plačilom dosežena razbremenitev: odkup gozdnih, pašnih služnosti (pr. zg.); odkup od tlake (pr. zg.)

odkupiti -kúpim dov. **1.** pridobiti kaj za plačilo vrednosti: odkupiti dospelje efekte, menico, ročno zaštavo **2.** s plačilom doseči razbremenitev: odkupiti davek

odkúpni -a -o prid. ki se nanaša na odkup ali odkupovanje: odkupni načrt, posel; odkup-

ni pogoji; odkupna cena, komisija, mreža; odkupna postaja *postaja*, kjer se odkupujejo določeni proizvodi; odkupna pošiljka *pošiljka*, ki se vroči naslovniku proti predhodnemu plačilu odkupnine v dobro njenega pošiljatelja; odkupna pravica *izgovorjena pravica prodajalca*, da sme prodajni predmet spet odkupiti od kupca; odkupna vrednost; odkupno podjetje

odkupnina -e ž *plačilo za odkupljeno stvar*: zahtevatvi, plačati odkupnino

odkupoválec -lca [-uc-] m *kdor kaj odkupuje*
odkupováka -e [-uk-] ž *ženska oblika od odkupovalec*

odkupovánje -a s *glagolnik od odkupovati*: odkupovanje pridelkov

odkupováti -újem nedov. *poklicno se ukvarjati z odkupom*: odkupovati tržne viške

odlagališče -a s *prostor za odlaganje*: javno odlagališče za smeti in odpadke

odláganje -a s *glagolnik od odlagati*: odlaganje radioaktivnih odpadnih snovi

odlágati -am nedov. *spravljati kaj na določen prostor*, da tam oštane: odlagati smeti, odpadne snovi

odlašanje -a s *glagolnik od odlašati*: odlašanje procesnega dejanja; nevarnost odlašanja; z odlašanjem združena nevarnost (pošt.); brez odlašanja *takoj ko je mogoče*

odlašati -am nedov. *delati, da se kaj ne opravi do določenega časa*: odlašati obračun, odločitev; ukrepi, ki se ne smejo odlašati

odlèt -éta m *glagolnik od odleteti*: odlet letala

odletéti -ím dov. *leteč se oddaljiti*: letalo je odletelo

odlikovánc -nca m *imetnik odlikovanja*

odlikovánje -a s **1.** priznanje za državljanske, vojaške zasluge: predlog za odlikovanje; potrdilo, ukaz o odlikovanju; odvzem odlikovanja ena izmed pravnih posledic obsodbe; podeliti, prejeti odlikovanje **2.** znak priznanja: nositi odlikovanje

odlikováka -e ž *ženska oblika od odlikovanc*
odlikováti -újem dov. in nedov. *izraziti priznanje za državljanske, vojaške zasluge*: odlikovati koga

odlikován -a -o: odlikovana oseba

odlív -a m *prehajanje denarja drugam*: odliv denar, deviz

odlóčanje -a s *glagolnik od odločati*: inštančno, kasatorno, meritorno odločanje; samostojno, samoupravno, skupno odločanje; odločanje o zakonskem predlogu; odločanje po prošti presoji, proštem preudarku, načelih pravičnosti; odločanje z osebnim izjavljanjem delovnih

ljudi in občanov; odločanje po delegatih v delavskem svetu družbenega podjetja; organ, prištojen za odločanje; pravica odločanja

odločati -am nedov. *dajati, izrekat* o čem končno mnenje, sodbo: dokončno, meritorno odločati; odločati o pravnem sporu, predlogu, pritožbi; odločati po prošti presoji; odločati z javnim, s tajnim glasovanjem

odlôčba -e ž **1.** *pravni akt, izdan v posamezni zadevi v sodnem postopku, upravnem postopku, postopku o prekršku, postopku pred državnimi in samoupravnimi organi*: akcesorna odlôčba o stroških ipd.; deklaratorna odlôčba *ki obstoječe pravno razmerje, pravico ali obveznost le ugotavlja*; delna odlôčba *samo o točkah, ki so zrele za odločitev*; dodatna, dopolnilna odlôčba; dokončna odlôčba *zoper katero v upravnem postopku ni pritožbe*; formalna odlôčba *ki odloča o procesnih pogojih*; inštančna, izvršljiva, končna odlôčba; konstitutivna odlôčba *s katero se pravno razmerje ustanovi, spremeni ali odpravi*; meritorna odlôčba *ki odloča o stvari sami, npr. o utemeljenosti zahtevka*; nadomeštna odlôčba *ki jo izda upravni organ prve stopnje namesto izpodbijane odlôčbe*; negativna odlôčba *zavrnilna odlôčba*; nična odlôčba *ki je brez pravnega učinka*; plenarna odlôčba *ki je sprejeta na plenumu*; pomiloštitvena odlôčba *o pomiloštitvi*; pravnomočna, pritožbena, *prizivna, procesna odlôčba; razdelitvena odlôčba; revizijska odlôčba *izdana na revizijo kot izredno pravno sredstvo* (pravd. post.); sodna, stroškovna odlôčba; ustavitvena odlôčba *s katero se postopek ustavi*; vmesna, začasna odlôčba; odlôčba tujega sodišča; odlôčba o odmeri davka; odlôčba o prekršku; zadržati izvršitev odlôčbe; izdati, izreči, izvršiti, naznaniti, obrazložiti, odpraviti, pridržati, razglasiti, razveljaviti, spremeniti, vročiti odlôčbo **2.** *del npr. sodbenega izreka*: odlôčba o krivdi, kazni, varštvnem ukrepu, premoženjskoprnem zahtevku (kaz. post.); odlôčba o stroških (post.)

odlôčeni -a -o prid., v zvezi: odlôčena zadeva *zadeva, ki je pravnomočno rešena*

odlôčilen -lna -o prid. *od katerega je odvisen izid česa*: odlôčilna okoliščina; odlôčilno dejstvo (post.); pravno odlôčilen **odlôčilni** -a -o: *odlôčilni glas *npr. predsednika sodnega senata pri enakem številu glasov*

odlôčitev -tve ž *glagolnik od odločiti*: hitra, dokončna, prošta, zakonodajna odlôčitev; odlôčitev o predlogu za izvršbo; dati komu kaj v

odločitev; pridržati si odlôčitev

odlôčiti -lôčim dov. *dati, imeti o čem mnenje, sodbo*: odlôčiti o zahtevku **odlôčiti se** *pri izbiri dati čemu prednost*: odlôčiti se za sklenitev pogodbe, sporazuma

odlôčitveni -a -o prid., v zvezi: odlôčitveno vprašanje *vprašanje, na katero zaslišanec po svoji odlôčitvi lahko odgovori samo z "da" ali "ne"*

odlôg -ôga m *glagolnik od odložiti*: odlog izvršbe, izvršitve kazni, plačila; brez odloga *takoj ko je mogoče*

odlôk -ôka m **1.** *akt predsedstva republike o čem*: pomiloštitveni odlok *odlok o pomiloštitvi* **2.** *akt skupščine ali njenega izvršilnega organa, s katerim se urejajo posamezna vprašanja splošnega pomena ali vprašanja njihove notranje organizacije* **3.** *vršča splošnega akta občinske skupščine* **4.** *splošni predpis Avnoja ali drugega političnega predstavnškega telesa med NOB*

odlôv -ôva m **1.** *lovljenje divjadi, rib z namenom, da se izpušijo drugod* **2.** *za ulov dovoljeno število divjadi, rib*: gojitveni, gospodarski odlov

odlôžilni -a -o prid. *ki povzroča odložitev česa*: odlôžilni učinek *pritožbe učinek, ki zadrži izvršitev izpodbijane odlôčbe*; odlôžilni rok *rok, ki se sme podaljšati, sin. dilatorni rok*; odlôžilni veto *veto, ki povzroči odložitev sklepa, zakona, sin. suspenzivni veto*

odlôžitev -tve ž *glagolnik od odložiti*: odložitev glavne obravnave *z določitvijo novega naroka*; odlôžitev zasedanja; razlog za odlôžitev

odlôžiti -ím dov. *narediti, da se kaj kasneje opravi*: odlôžiti izvršbo, izvršitev kazni, narok, plačilo, sejo, volitve; odlôžiti izdajo sodbe (pravd. post.); odlôžiti razglasitev sodbe (kaz. post.) **odlôženo** *prisl. še ne rešeno* (lat. in suspenso)

odlôžitveni -a -o prid., v zvezi: odlôžitveni razlog *razlog, ki omogoča odložitev dejanja v postopku, npr. izdaje sodbe, izvršbe, uradnega dejanja*

odlôžljivost -i ž *lašnost odložljivega*: odlôžljivost sodbe, naštopa

odlôžni -a -o prid., v zvezi: odlôžni pogoj *pogoj, ob izpolnitvi katerega pravni posel učinkuje*

odména -e ž *nasprotna dajatev, povračilo, plačilo*: odmena za dajatev, delo, storitev, uporabo; brez odmene; za odmeno

odméra -e ž *določitev višine, obsega česa*: sodna odmera stroškov; odmera carine, davka, invalidnine, kazni, odškodnine, pokojnine, povprečnine, prištojbine, vzdrževalnine

odmerilni -a -o prid. *ki se nanaša na odmero*: od-

- merilni poštopek, sklep
- odméríti** -im dov. *določiti višino, obseg česa*: odmeriti carino, davek, honorar, kazen, odškodnino, pokojnino, stroške
- odmerni** -a -o prid. *ki se nanaša na odmero*: odmerni organ za davke ipd.; odmerna osnova za takse ipd.
- odmēt** -éta m *kar se odvrže*: odmet z ladje, letala
- odmík** -a m **1.** *nepopolno upoštevanje česa*: odmik od določb zakona; odmik od naročila in navodil naročitelja prim. *mandat (1)*; odmik od gradbenega, urbanišičnega, zazidalnega načrta; odmik urbanišičnega programa; odmik od rudarskega projekta **2.** *vmesna razdalja*: odmik od že obstoječega poslopja, ceste
- odmōr** -ōra m *čas, namenjen počitku, sprostitvi, malici*: odmor med delovnim časom
- odnašanje** -a s, v zvezi: odnašanje dodatkov poslovanja brez naročila (lat. *ius tollendi*) *švari, s katerimi je poslovođa brez naročila povečal tuje premoženje, izdatkov zanje pa ni dobil povrnjenih*
- odnōs** -ōsa m *razmerje med določenimi subjekti*: delovni, diplomatski, družbeni, gospodarski, konzularni, meddržavni, medverski, osebni, poslovni odnosi; pravni odnosi *urejeni s pravnimi normami*; proizvajalni odnosi *v procesu družbene proizvodnje, razdelitve in uporabe materialnih dobrin*; trgovinski, zavezniški odnosi; odnosi nadrejenosti, podrejenosti; odnosi med državami; razmerje sil v mednarodnih odnosih
- odobritev** -tve ž **1.** *poprejšnja privolitev v kaj*: odobritev davščin, kredita, proračuna, regulacijskega načrta **2.** *naknadno soglasje za kaj*: odobritev izvršenega dela, dogovora, pogodbe, poročila, računa, zapisnika **3.** v zvezi: *odobritev kazenskega pregona *dovoljenje za kazenski pregon*
- odobriti** -im dov. *izraziti soglasje s čim*: odobriti opravljeni posel; odobriti prekoračitev pooblaštila; odobriti račun
- odpádek** -dka m *kar se izloči, zavrže kot neuporabno*: vnetljiv odpadek; komunalni, kosovni, radioaktivni odpadki; borza odpadkov; odlagališče odpadkov; ravnanje z odpadki
- odpádni** -a -o prid. *ki se zaradi izrabljenosti ali neuporabnosti za prvotni namen odstrani, izloči*: odpadne vode *vode iz gospodinjštev, industrijske dejavnosti, pomešane z odpadnimi snovmi*; odpadne snovi
- odpečátiti** -im dov. *pooblaščno odstraniti pečat*: odpečatiti oporoko
- odpiráč** -a m *enoštevno orodje za nasilno odpiranje ključavnice, sin. vitrih*
- odpiranje** -a s, v zvezah: odpiranje akreditivov, kreditov, tekočih računov; odpiranje bančnih računov *na podlagi pogodb o denarnem depozitu*
- odpís** -a m **1.** *izločitev, zmanjšanje vrednosti česa*: amortizacijski, bilančni, knjigovodski odpis; odpis davka, dolga, dvomljive terjatve, izgub, vrednosti osnovnih sredstev **2.** v zvezi: bremen proš (čišč) odpis parcele *odpis parcele brez prenosa vknjiženih bremen*
- odpísati** -pišem dov. **1.** *izločiti, zmanjšati vrednost česa*: odpisati dolg, vrednost osnovnega sredstva; odpisati na menici delno plačilo **2.** v zvezi: odpisati parcelo, del parcele *prenešti ju v drug vložek v zemljiški knjigi*
- odpísni** -a -o prid. *ki se nanaša na odpis*: odpisna izjava *izjava za odpis parcele v zemljiški knjigi*; odpisna štopnja za amortizacijo
- odpláčati** -am dov. *plačati zadnji obrok pri obročnem odplačevanju*: odplačati dolg, obveznico, posojilo, terjatev; odplačati po razdolžitvenem načrtu; odplačati na obroke, v obrokih
- odplačeválni** -a -o prid. *odplačilni*
- odplačevánje** -a s *poštopno plačevanje dolžne vsote*: anuitetno, obročno odplačevanje
- odplačeváti** -újem nedov. *poštopno plačevati dolžno vsoto*: odplačevati dolg
- odplačilni** -a -o prid. *ki se nanaša na odplačilo*: odplačilni načrt, obrok, pogoj, rok, sklad; odplačilna doba
- odplačilo** -a s **1.** *glagolnik od odplačati*: odplačilo dolga, glavnice, obresti, posojila **2.** *kar se odplača*: amortizacijsko, anuitetno odplačilo
- odplačljív** -a -o prid. *ki se da odplačati*: posojilo, odplačljivo v mesečnih obrokih
- odplačljívost** -i ž *značilnost odplačljivega*: odplačljivost posojila
- odpláčni** -a -o prid. *za katerega obstaja nasprotna dajatev*: odplačni pravni posel; odplačna pogodba
- odpláčnost** -i ž *značilnost odplačnega*: odplačnost pogodbe; načelo odplačnosti *načelo, po katerem štranka za svoje ravnanje pričakuje povratno dajatev druge štranke*
- odpláka** -e ž, nav. mn. *odpadna voda*: industrijske odplake; izpuščati, odvajati odplake
- odplátek** -tka m *odplačilo*
- odplavína** -e ž *odplavljeni material*
- odpoklíc** -a m **1.** *glagolnik od odpoklicati*: odpoklic delegata, odbornika, poslanca, voljenega

- funkcionarja; odpoklic diplomatskega predstavnika **2.** v zvezi: kup na odpoklic *kup, pri katerem kupec določi roke posameznih dobav*
- odpoklicati** -klíčem dov. *odvzeti funkcije, pooblastila pred iztekom mandata*: odpoklicati delegacijo, delegata; odpoklicati diplomatskega predstavnika
- odpoklíčni** -a -o prid. *ki se nanaša na odpoklic*: odpoklicni postopek; odpoklicna izjava; odpoklicno glasovanje; odpoklicno pismo (fr. *lettres de rappel*) *liština o odpoklicu diplomatskega predstavnika, ki jo ta izroči poglavarju tuje države*
- odpòr** -òra m *dejavnost, s katero se kdo upira, brani*: oboroženi, obrambni odpor; splošni ljudski odpor *temeljno načelo ljudske obrambe ob napadu na državo in v vojni*; odpor proti nasilju; vdati se brez odpora; organizirati, zadušiti odpor
- odpòrniški** -a -o prid., v zvezi: odporniško gibanje *množično delovanje za osvoboditev okupirane domovine*
- odposláneec** -ncea m **1.** *kdor je izbran in poslan kam z določeno nalogo*: državni, vladni odposlanec **2.** *kdor je izbran in pooblaščen za zaščopanje določenih interesov, sin. delegat*: odposlanec za občni zbor; zbor odposlancev slovenskega naroda od 1. do 3. 10. 1943 v Kočevju; odposlanci rimskega papeža *pri delnih cerkvah, državah in državnih oblaštech* (kan., mednar. pr.)
- odposlálnka** -e ž *ženska oblika od odposlanec*
- odposlánsstvo** -a s *skupina ljudi, izbranih in poslanih kam z določeno nalogo*: odposlansstvo države, parlamenta, vlade; sprejeti odposlanstvo
- odpošíljalni** -a -o prid., v zvezi: odpošiljalna teorija *oddajna teorija*
- odpošíljalatelj** -a m *kdor odpošilja pošiljko*
- odpošíljalateljica** -e ž *ženska oblika od odpošiljalatelj*
- odpóved** -i ž **1.** *izjava, sporočilo, da za koga preneha obstajati določeno pravno razmerje*: odpoved delovnega razmerja *izjava delavca, s katero ta izrazi željo, da mu preneha delovno razmerje*; odpoved najemne pogodbe; odpoved trajnega dolžniškega razmerja *dolžniškega razmerja, katerega trajanje ni določeno*; odpoved konvencije (mednar. pr.); odpoved kreditov, naročila; odpoved pogodbe *npr. licenčne pogodbe, pogodbe o trgovskem zaščopanju, o tekočem računu*; odpoved pooblastila; odpoved štanovanjske pogodbe; odpoved pogodbe o najemu poslovne stavbe, poslovnega prostora; dati, sprejeti odpoved **2.** *izjava, da subjekt česa ne želi sprejeti, več imeti ali uveljavljati*: odpoved davščini, dedovanju; odpoved pravici do pritožbe; odpoved tožbenemu zahtevku *enostranska izjava tožnika, da se odpoveduje pravici do pravnega varstva, ki ga je zahteval v tožbi*; odpoved zaštaranju, zavarovanju; dati, sprejeti odpoved
- odpóvedati** -povém dov. *izjaviti, sporočiti, da za koga preneha obstajati določeno pravno razmerje*: odpovedati naročilo, pogodbo, pooblastilo; odpovedati konvencijo (mednar. pr.); odpovedati tujcu prebivanje v državi **odpóvedati se izjaviti, da subjekt česa ne želi sprejeti, več imeti ali česa uveljavljati**: odpovedati se dedščini, dedovanju; odpovedati se odškodnini, pravici, pravnemu sredstvu; odpovedati se prestolu *vladarskemu položaju*, prim. *abdicerati*; odpovedati se privilegijem, imunitetam; odpovedati se tožbenemu zahtevku
- odpóvedljívi** -a -o prid. *ki se da odpovedati*: odpovedljiva pogodba
- odpóvedljívošt** -i ž *lašnost odpovedljivega*: odpovedljivost mednarodnih pogodb
- odpóvedni** -a -o prid. *ki se nanaša na odpoved*: odpovedni akt, čas, postopek, razlog, rok, termin; odpovedna doba, izjava, odločba; odpovedna tožba *tožba, s katero se kaj odpoveduje, npr. štanovanjska pogodba*
- odpóvedoválec** -lca [-uc-] m *kdor kaj odpoveduje*: odpovedovalec poslovne stavbe, poslovnega prostora
- odpráva** -e ž **1. a)** *odpošiljanje*: zbirna odprava *pri kateri se pošljejo štvari več naročiteljev v skupni pošiljki*, sin. *zbirna špedicija*; odprava pošiljke, štvari, zaprosila; kraj odprave **b)** *odpravna služba*: carinska, poštna odprava **2.** *ukinitev, odstranitev, razveljavitev*: odprava občin, okrajev, organa, urada, zavoda; odprava odločbe, pomanjkljivosti postopka, posledic obsodbe, smrtne kazni; odprava napake *pri prodani štvari, izvršenem delu ipd.*; odprava tlake (pr. zg.); odprava vitezov **3.** v zvezi: odprava telesnega plodu *prekinitve nosečnosti*
- odprávek** -vka m **1.** *overjen prepis, izvod*: pismeni odpravek; odpravek akta, listine, poravnave, sklepa, sodbe **2.** v zvezi: dedni odpravek *po dogovoru določeno premoženje, ki ga dobi dedič na račun svojega dednega deleža*
- odprávití** -im dov. **1.** *odposlati*: odpraviti blago, spis **2.** *odstraniti, razveljaviti, ukiniti*: odpra-

odpravljev

viti dvome, nesporazum; odpraviti nasprotja v izpovedbah, izvedenskih mnenjih; odpraviti neskladnost prepisa z izvornikom; odpraviti odločbo *razveljaviti jo z učinkom ex tunc*; odpraviti poroto, predpis; odpraviti pravne posledice sodbe, varnostnega ukrepa; odpraviti pripor, procesne ovire **3.** v zvezi: odpraviti telesni plod *prekiniti nosečnost* **4.** *izplačati*: odpraviti dediča

odpravljev -a -o prid. *ki se da odpraviti*: odpravljeva pomanjkljivost postopka

odprávní -a -o prid. *ki se nanaša na odpravo*: odpravni kraj *npr.* blaga; odpravni način, rok; odpravni nalog špediterja; odpravni oddelek pošte; odpravni stroški; odpravna carinarnica, država, knjiga, liština, poštaja, pristojbina, služba, železnica

odprávnica -e ž *ženska oblika od odpravnik (1)*: **odpravica pošte

odprávník -a m **1.** *uradnik, ki samošojno opravlja službo na pošti*: **odpravnik pošte **2.** v zvezah: prometni odpravnik *odpravnik vlakov*; odpravnik vlakov *delavec, ki po ugotovitvi varnih razmer za vožnjo v določeno smer da znak za odhod vlaka* **3.** v zvezi: odpravnik poslov *diplomatski predstavnik kake države v tuji državi, za stopnjo nižji od poslanika* (mednar. pr.)

odpravnína -e ž **1.** *enkratno izplačilo, npr. ob prenehanju delovnega razmerja*: odpravnina vdovi *izplačilo šestmesečnega zneska družinske pokojnine vdovi, ki bi ji šla, če bi imela pravico do družinske pokojnine* (soc. zav.); pravica do odpravnine **2.** *prištobina za odpošiljatev*

odpravnínski -a -o prid. *ki se nanaša na odpravnino*: odpravninski obrok, znesek

odprávníški -a -o prid. *ki se nanaša na odpravniške*: odpravniška služba

odprávníštvo -a s *oddelek v podjetju, uštanovi, ki skrbi za odpošiljanje*

odpréti -prém dov. **1.** v zvezah: odpreti akreditiv *prevzeti obveznost plačila akreditiva*; odpreti bančni tekoči račun *skleniti z banko pogodbo, da ta na posebnem računu zapisuje vplačila, ki jih sprejema za svojega komitenta, in izplačila, ki jih opravlja zanj*; odpreti konto *narediti prvo vknjižbo*; odpreti kredit *kot dajalec kredita (banke) se zavezati dati prejemniku denar do določene višine* **2.** *začeti poslovati*: odpreti poslovni lokal **3.** v zvezi: odpreti državno mejo *dovoliti, omogočiti prihod v državo in odhod iz nje* **4.** *dati v javno, splošno uporabo*: odpreti novo cesto; odpreti razstavo **5.** *z od-*

stranitvijo določenega dela na čem narediti doštopno notranjšo, vsebino: odpreti oporoko; neupravičeno odpreti poštno pošiljko; odpreti zaseženo poštno pošiljko (kaz. pošl.) **6.** v zvezi: odpreti konzulat *uštanoviti konzulat* **odprti** -a -o: sporazum, odprt za podpis, pristop **odprti** -a -o **1.** *ki je brez posebnega nadzorstva in zavarovanja*: odprti kazenski poboljševalni dom; odprti oddelek pri kazenskem poboljševalnem domu **2.** v zvezah: odprti kup *npr. prodaja s pridržkom boljšega kupca*; odprti račun **a)** račun, ki ni poravnan **b)** račun, ki ga poslovna štranka odpre drugi štranki; odprto gospodarstvo *gospodarstvo, ki menjuje svoje dobrine s tujino*; odprto morje *morje, ki je zunaj teritorialnega morja in je z istimi pravicami doštopno za vse države*; odprto pismo *pismo, namenjeno javnosti*

odprodája -e ž *hkrati ali poštopna prodaja dela, delov kake celote*

odprodáti -dám dov. *hkrati ali poštopoma prodati del, dele kake celote*

odpúšť -a m **1.** *glagolnik od odpustiti (1)*: odpust z dela, iz državljanstva, vojske; **2.** *glagolnik od odpustiti (2)*: pogojni odpust obsojenca *predčasna izpušitev obsojenca, ki preštaja zaporno kazni ne bo storil novega kaznivega dejanja; *začasni odpust na preizkušnjo vrsta odredbe zoper mlajšega mladoletnika od pričetega 15. do izpolnjenega 17. leta (kaz.)*; odpust obsojenca iz kazenskega poboljševalnega zavoda **3.** *glagolnik od odpustiti (3)*: odpust dolga *pogodba med upnikom in dolžnikom, po kateri upnik ne bo zahteval izpolnitve obveznosti*

odpušítév -tve ž **1.** *glagolnik od odpustiti (1)*: odpustitev vojaka s služenja vojaškega roka **2.** *glagolnik od odpustiti (3)*: odpustitev kazni

odpušítiti -ím dov. **1.** *odrediti, da kdo ni več v delovnem ali kakem drugem pravnem razmerju*: odpustiti delavca z dela **2.** *prenehati zadrževati koga na določenem meštu*: odpustiti obsojenca s preštajanja kazni **3.** *narediti, da kdo nima več določenih obveznosti*: odpustiti davek, dolg, povračilo škode; odpustiti kazenski pregon, kazni, izvršitev kazni **4.** *narediti, da preneha zaradi neprimerne ravnanja povzročen negativni odnos do koga*: odpustiti razžalitev

odpúštni -a -o prid. *ki se nanaša na odpust (2)*: odpustni razlog

odpúštnica -e ž *liščina o odpustu*: odpustnica iz bolnišnice, državljanstva, **šole; **odpustni-

ca po izučanju rokodelstva

- odreči** -rêčem dov. **1.** *meniti, trditi, da kdo do česa ni upravičen*: odreči dovoljenje, koncesijo; odreči regres, vizum **2.** *ne narediti, kar se pričakuje*: odreči akcept, izpolnitev pogodbe, odgovor na vprašanje; odreči odobritev, odločitev o zahtevku; odreči plačilo, podpis; odreči pokornost; odreči pravno pomoč, pričanje, privolitev, sodelovanje **odreči se** *izjaviti, da subjekt česa ne želi več imeti, sprejeti*: odreči se državljanstvu, hipoteki, odvetništvu, pravici
- odred** -êda m *različno velika vojaška enota za posebne naloge*: partizanski, vojaški odred
- odredba** -e ž **1.** *kar upravičuje koga, da uporablja, izkorišča kaj*: menična, oporočna odredba; odredba za primer smrti; odredba za izplačilo *izplačilno dovoljenje*; vrednostni papir po odredbi *vrednostni papir*, *ki se glasi po odredbi in se prenaša z indosamentom*, sin. *ordrski vrednostni papir* **2.** *pravni akt, ki podrobneje določa izvrševanje posameznih določb zakona, drugega predpisa ali splošnega akta*: izvršilna odredba **3.** *oblika sodne odločbe*: predhodna odredba za zavarovanje *nepravnomočne odločbe domačega sodišča, ki se glasi na denarno terjatev, če upnik izkaže za verjetno nevarnost, da bi bila brez takega zavarovanja uveljavitev terjatve onemogočena ali precej otežena* (izvrš. post.); *časna odredba za zavarovanje denarne ali nedesarne terjatve pred uvedbo sodnega ali upravnega postopka, med postopkom ali po koncu postopka, dokler ni opravljena izvršba* (izvrš. post.); odredba o hišni in osebni preiskavi, prisilni privedbi (kaz. post.); odredba o prodaji nepremičnine (izvrš. post.); izdati odredbo
- odredbodajalec** -lca [-ȳc-] m *kdor daje odredbe*: odredbodajalec za izvrševanje proračuna
- odredbodajni** -a -o prid. *ki se nanaša na dajanje odredb*: odredbodajna pravica
- odrediti** -im dov. *določiti z odredbo*: odrediti dan glavne obravnave; odrediti drugo sodišče za izvedbo postopka; odrediti hišno preiskavo, pripor; odrediti razpis razglasa *namenjenega vsej javnosti, kadar se iščejo podatki o posameznih predmetih, ki so v zvezi s kaznivim dejanjem, ali pa se ugotavlja istovetnost najdenega neznanega trupla* (kaz. post.); **odrediti pokojnino*; odrediti rok, volilo; odrediti tiralico **odrejêni** -a -o: **odrejeni sodnik sodnik, ki mu je poverjen posamezen sodni posel, npr. zaslišanje izven glavne obravnave*; odrejena prišojnost (lat. forum ordinatum) *izredna krajevna pri-*

stojnost, ki jo določi višje sodišče

- odrêk** -êka m *glagolnik od odreči se*: odrek državljanstvu, pravici, tožbenemu zahtevku
- odrékanje** -a s *glagolnik od odrekati*: odrekanje pokornosti vojaške osebe nadrejenemu (kaz.); odrekanje imuniteti
- odrékati** -am nedov. *odklanjati, zavračati*: odrekati komu kaj **odrékati se** *izjavljati, da subjekt česa ne želi več imeti, sprejeti*: odrekati se čemu
- odrézek** -zka m, v zvezah: *obreštni odrezek obreštni kupon*; odrezek čekovne knjižice *del vrednostnega papirja, ki ostane po odtrganju v čekovni knjižici*
- odsêk** -êka m *notranja organizacijska enota, npr. v upravnem organu*
- odsêlitev** -tve ž *glagolnik od odseliti se*: odselitvev iz države
- odsêliti se** -sêlim se dov. *zapusiti svoje prebivališče*: odseliti se iz kraja
- odsêljenec** -nca m *kdor se odseli*
- odsêljenka** -e ž *ženska oblika od odseljenec*
- odsêvni** -a -o prid., v zvezi: *odsевна kazen kazen, pri kateri se storilec kaznuje na tistem delu telesa, s katerim je grešil, npr. za krivo prisego z odsekanjem obeh prsneh prstov* (pr. zg.), sin. *zrcaleča se kazen*
- odslovíti** -ím dov., v zvezah: *odsloviti koga iz službe* *odpusiti ga*; *odsloviti ženo enostransko razvezati zakonsko zvezo* (pr. zg.)
- odslužiti** -slúžim dov. *končati določen čas trajajočo obvezno dejavnost*: **odslužiti denarno kazen z delom*; *odslužiti vojaški rok*
- odsôtên** -tna -o prid. *ki ga v določenem času ni na določenem mestu*, sin. *nenavzoč*: odsotna oseba, priča **odsôtni** -ega sam.: *skrbnik za odsotne*
- odsôtnošt** -i ž *dejstvo, da je kdo odsoten*: krivdna, nekrivdna, službena odsotnost; odsotnost delavca z dela
- odstávitêv** -tve ž *glagolnik od odstáviti*: odstávitêv s položaja
- odstávití** -im dov. *narediti, povzročiti, da kdo preneha opravljati pomembnejšo javno funkcijo ali službo*: odstáviti predsednika
- odstávljíví** -a -o prid. *ki se da odstáviti*: odstávljíví funkcionar
- odstòp** -ópa m **1.** *glagolnik od odstòpiti (1)*: odstòp dednega deleža *prenos na drugo osebo, npr. na sodediča*; odstòp državnega ozemlja drugi državi (mednar. pr.); odstòp pravice izkoriščati patent, vzorec, model, znamko, tehnično znanje *licenčna pogodba*; odstòp prednosti knjižnega vršnega reda **2.** *glagolnik od odstòpiti*

(2): odstóp pogodbe *cesija ali prevzem dolga v dvoštranski pogodbi*; odstóp pregona tujca tuji državi; odstóp terjatve *pogodba o prenosu upnikove (cedentove) terjatve na novega upnika (cesionarja)*, sin. *cesija*, sin. *odštopna pogodba*; odstóp terjatve v izterjavo *prenos terjatve na cesionarja (prevzemnika)*, ki jo izterja namešto upnika; odstóp terjatve v zavarovanje *prenos terjatve upnika na njegovega upnika, da ta dobi varnoš za terjatev, ki jo ima do cedenta*
3. glagolnik od odštopiti (3): kolektivni odstóp *npr. vlade*; odstóp delegacije, delegata; odstóp funkcionarja, ministrov **4. glagolnik od odštopiti (4):** proštovoljni odstóp od izvršitve kaznivega dejanja; odstóp od kazenskega pregona *odštop upravičenega tožilca*; odstóp od pogodbe *izjava, da štranke obveznoš iz pogodbe ne zavezuje več*; klavzula o odštopu (lat. *lex commissoria*) *dogovor o pravici odštopa od pogodbe, če druga štranke pogodbe ne izpolni*, sin. *razdorni dogovor*

odstópek -pka m *razlika med imensko ali kako drugo mero*, prim. *toleranca (2)*

odštopiti -štopim dov. **1. narediti, da dobi drugi, kar osebek ima, mu pripada:** odštopiti dediščino, vršni red pri nakupu **2. prenešti na drugega upravičenca:** odštopiti pogodbo, terjatev **3. odpovedati se opravljanju pomembnejše javne funkcije ali službe:** funkcionar odštopi **4. prenehati vztrajati pri uresničitvi česa:** odštopiti od izpita *odpovedati se opravljanju izpita*: odštopiti od pregona (kaz. poš.); odštopiti od pogodbe *izjaviti, da štranke obveznoš iz pogodbe ne zavezuje več* **odštopljeni** -a -o: odštopljeni dolžnik (lat. *debitor cessus*) *dolžnik odštopljene terjatve*; odštopljena pogodba, terjatev; odštopljeno ozemlje

odštopljivi -a -o prid., v zvezi: odštopljiva terjatev *terjatev, ki je prenosljiva s cesijo*

odštopni -a -o prid. *ki se nanaša na odštop*: odštopna cena, izjava, liština; odštopna pogodba *pogodba o prenosu upnikove (cedentove) terjatve na novega upnika (cesionarja)*, sin. *odštop terjatve*, sin. *cesija*; odštopna premija *premija za odštop pri borznem poslu*; odštopna prepoved; odštopno upravičenje *pravica upnika, da odštopi od vzajemne pogodbe zaradi dolžnikove zamude*

odštopnica -e ž *ženska oblika od odštopnik*

odštopnik -a m *štranke v dvoštranski pogodbi, ki odštopi pogodbo prevzemniku*: odštopnik terjatve *upnik, ki odštopi svojo terjatev drugi*

osebi, sin. *cedent*; odgovornost odštopnika za *veljavnoš odštopljene pogodbe*

odštopnina -e ž (lat. *arra poenentialis*) *znesek, ki se plača za odštop od pogodbe*, sin. *skesnina*: ara kot odštopnina

odštótek -tka m *količina, izražena z delom na što enakih delov razdeljene celote*: amortizacijski odstótek *letnega odpisa vrednošti*; eskontni odstótek *odbitek obrešti od prodaje do zapadlošti vrednošnega papirja*

odštótni -a -o prid. *ki je izračunan v odštotkih*: odstótni popušt, pribitek, prispevek; odstótna lestvica davka; odstótna prištojbina

odštranitev -tve ž **1. glagolnik od odštraniti (1):** odštranitev oseb iz sodne dvorane *zaradi vzdrževanja reda na glavni obravnavi* (pošt.); odštranitev tujca iz države *varsveni ukrep v zvezi s prekrškom*; odštranitev premičnine, zgradbe; odštranitev uradnega pečata (kaz.); odštranitev znamenj, namenjenih za varnoš zračnega prometa (kaz.) **2. glagolnik od odštraniti (2):** začasna odštranitev delavca z dela *npr. zaradi neopravičenega izostanka pet zaporednih delovnih dni*; odštranitev sodnika od opravljanja sodniške funkcije *npr. zaradi uvedbe kazenskega poštopka proti njemu* **3. glagolnik od odštraniti (3):** odštranitev škodne nevarnošti; odštranitev vira nevarnošti

odštraniti -štránim dov. **1. narediti, ukreniti, da kaj preneha biti na določenem meštu:** odštraniti obtoženca, štranke, pričó iz sodne dvorane; odštraniti udeleženca pri dejanju poštopka (upr. poš.); odštraniti premično stvar, zgradbo; odštraniti uradni pečat **2. narediti, ukreniti, da kdo preneha opravljati svoje delo, javno funkcijo:** začasno odštraniti delavca z dela; odštraniti sodnika od opravljanja sodniške funkcije **3. ukreniti, da kako štanje preneha obštajati:** odštraniti škodno nevarnoš; odštraniti vir nevarnošti **odštraniti se oditi, umakniti se:** odštraniti se s kraja zaslišanja; odštraniti se iz sodne dvorane

odštranitveni -a -o prid., v zvezi: odštranitveni zahtevek *npr. pri kršitvi avtorske pravice, zaradi določenih dejanj neloyalne konkurence*

odštrél -a m, v zvezi: letni odštrél *divjadi zaradi uravnavanja njenega števila*

odštrelnína -e ž *plačilo za odštrél divjadi*

odsvojitév -tve ž *glagolnik od odsvojití:* odsvojitév avtorske pravice

odsvojití -ím dov. *prenešti laštínsko pravico na drugo osebo*: odsvojití premoženje

odsvojitveni -a -o prid. *ki se nanaša na odsvojitvev*: odsvojitveni posel

odškodbna -e ž *poravnava škoda*

odškodbna -e ž *kar se da, dobi za poravnavo škoda*: denarna odškodbna; enkratna odškodbna izračunana v enkratnem znesku; kapitalizirana odškodbna izračunana v enkratnem znesku namesto plačevanja rente; pavšalna odškodbna določena v povprečnem znesku; pogodbeni odškodbna določena s pogodbo; popolna odškodbna pri kateri prejme oškodovanec kot odškodnino toliko, kolikor je zaradi škodnega dogodka izgubil; pravična, primarna odškodnina; rekvizijska odškodnina *ki se nanaša na rekvizicijo (1)*; vojna odškodnina dajatev, *ki se naloži pripadnikom okupirane ali premagane države*, sin. *vojne reparacije*; odškodnina v naravi npr. *zemljišče pri komasaciji*; odškodnina za bolečine; odškodnina za nepremoženjsko (negmotno) škodo; odškodnina za premoženjsko (gmotno) škodo; izmera, obseg odškodnine; prijavljanje, uveljavljanje odškodnine; povečanje, zmanjšanje odškodnine; pravica do odškodnine; dati, določiti, odmeriti, plačati, zahtevati odškodnino

odškodninski -a -o prid. *ki se nanaša na odškodnino*: odškodninski cenik npr. *za povračilo škoda na divjadi, ribah*; odškodninski spor, zahtevek, znesek; odškodninska dajatev, obveznost, odgovornost, pravda, renta; odškodninska tarifa; odškodninska terjatev npr. *za razlaščena šlabna zemljišča*; odškodninska tožba *tožba za povrnitev škoda*; odškodninsko pravo

odškodovati -ujem dov. *povrniti škodo*

odtegljaj -a m **1.** *zmanjšanje izplačila za določen znesek*: odtegljaj osebnega dohodka; odtegljaj ob izplačilu računa **2.** *znesek, za katerega se zmanjša izplačilo*: določiti odtegljaj

odtegljiv -a -o prid. *ki se da odtegniti*: odtegljivi izdatki

odtegnitev -tve ž **1.** *glagolnik od odtegniti (1)*: odtegnitev zapadlega obroka terjatve (izvrš. pošt.) **2.** *glagolnik od odtegniti se*: samovoljna odtegnitev od dolžnosti med bojem *samovoljno dejanje, pri katerem vojaška oseba zapuši določen kraj brez dovoljenja* (kaz.)

odtegniti -tégnem dov. **1.** *zmanjšati izplačilo za določen znesek*: odtegniti od plače **2.** v zvezi: odtegniti blago iz prometa *vzeti iz prometa, skriti ga* **odtegniti se** *izogniti se, izmakniti se*: odtegniti se dolžnosti

odtékkanje -a s *glagolnik od otekati*: otekanje

plačilnih sredstev

odtékati -am nedov. *prehajati drugam*: zlato odteka v tujino

odtis -a m **1.** *kar je odtisnjeno*: krtačni odtis prvi, *za korekture namenjen odtis tiskanega stavka*; mavčni odtis; prštni odtis *sled papilarnih črt pršne blazinice na določenem predmetu*; jemati, najti pršne odtise npr. *zaradi ugotovitve storilca kaznivega dejanja* (kaz. pošt.) **2.** *glagolnik od odtisniti*: odtis pečata, žiga; odtis kazalca namesto podpisa

odtisniti -em dov. *s pritisnjenjem povzročiti, da se naredi podoba predmeta v čem, na čem*: odtisniti prst *kot ročno znamenje na lišino, če oseba ne zna pisati ali se ne more podpisati* (pošt.) **odtisnjen** -a -o: odtisnjen pečat

odtók -óka m **1.** *kar odteka*: tovarniški odtok odplaka **2.** *pot, po kateri kaj odteka*: odtok jezera, ribnika; služnost odtoka npr. *deževnice, gnojnice* **3.** *odtekanje*: odtok denarja, deviz, zlata v tujino

odtrgati -am dov. *s trganjem odstraniti*: odtrgati uradni pečat (kaz.) **odtrgan** -a -o: odtrgana zemlja *odtrgnina*

odtrgnina -e ž (lat. avulsio) *zemlja, ki jo tekoča voda odtrga in na drugem mestu zopet naplavi*

odtujitelj -a m *kdor prenese stvar ali laštninsko pravico na drugega*

odtujitev -tve ž *glagolnik od odtujiti*: odtujitev avtorske pravice; odtujitev družbenega sredstva iz družbene laštnine; odtujitev v zakup dane stvari; prepoved obremenitve in odtujitve nepremičnine, premične stvari *vršta začasne odredbe* (izvrš. pošt.)

odtujiti -ím dov. *prenešiti stvar ali laštninsko pravico na drugega*: odtujiti premoženje, sredstva; odtujiti zavarovano stvar **odtujèn** -èna -o: odtujena pravica, stvar

odtujitveni -a -o prid., v zvezi: odtujitveni posel *posel, s katerim se prenese stvar ali laštninska pravica na drugega*

odtujljivo -a -o prid. *ki se sme odtujiti*: odtujljivo premoženje

odvajanje -a s **1.** *glagolnik od odvajati (1)*: odvajanje električnega toka zunaj števca; odvajanje odpadnih, poplavnih voda; služnost odvajanja vode **2.** *glagolnik od odvajati (2)*: odvajanje davščin, denarja

odvājati -am nedov. **1.** *povzročati otekanje zlaši tekočine, plina od kod*: odvajati odpadno vodo **2.** *glede na predpise nakazovati na določeni žiro račun*: odvajati gotovino, naročnino, pla-

odvétnica

čane takse

odvédba -e ž *glagolnik od odvešti (2): **prisilna odvedba v domovinsko občino*

odvéšti -vêdem dov. **1.** *glede na predpise nakazati na določeni žiro račun: odvešti davščino, denar* **2.** *narediti, da kdo odide pod nadzor svom na določeno mesto*

odvétnica -e ž *ženska oblika od odvetnik (1)*

odvétnik -a m **1.** *oseba, ki v okviru svojega poklica pravno svetuje, zaštopa in zagovarja stranke pred sodišči in drugimi državnimi organi, sestavlja lišine in zaštopa stranke v njihovih pravnih razmerjih: odvetnik posameznik kdor opravlja odvetniško dejavnost z osebnim delom samoostojno kot poklic; odvetnik v službi pravne pomoči; odvetnik v delovni skupnosti odvetnikov; odvetnik kot pooblaščenec, zagovornik; disciplinska odgovornost odvetnika; dolžnost odvetnika varovati skrivnost; namestnik odvetnika; pravica odvetnika odreči pričanje (pravd. post.); slovesna izjava odvetnika izjava pred vpisom v imenik odvetnikov; imenik, območni zbor, samoupravna organizacija odvetnikov **2.** *kdor izvršuje pravno varstvo nad cerkvenimi in izjemoma nad svetnimi osebami (pr. zg.)* **3.** *v zvezi: podložniški odvetnik (lat. advocatus subditorum) odvetnik za brezplačno zaštopanje podložnikov od l. 1760 do l. 1761 (pr. zg.)**

odvétniški -a -o prid. *ki se nanaša na odvetnike (1): odvetniški arhiv, *izpit, poklic, pripravnik; odvetniški pripravnik strokovni sodelavec po opravljenem strokovnem izpitu do pridobitve potrebnih delovnih izkušenj za opravljanje odvetniške dejavnosti; **odvetniški red; odvetniški stroški; odvetniška dejavnost opravila in dajanje pravne pomoči; odvetniška delovna skupnost; odvetniška izkaznica, nagrada, pisarna, pripravniška praksa, skrivnost, tarifa, zbornica; odvetniško pooblastilo, zaštopanje; kodeks odvetniške etike; kršitev dolžnosti pri opravljanju odvetniške dejavnosti; začasna prepoved, odvzem pravice opravljati odvetniško dejavnost; prevzem, likvidacija odvetniške pisarne*

odvétništvo -a s **1.** *samoostojna družbena služba za dajanje pravne pomoči: načelo svobodnega odvetništva* **2.** *izvrševanje odvetniške dejavnosti: odreči se odvetništvu* **3.** *izvrševanje pravnega varstva nad cerkvenimi in izjemoma nad svetnimi osebami (pr. zg.)*

odvétščina -e ž *davščina odvetniku (2) (pr. zg.)*

odvéza -e ž, v zvezi: zemljiška odveza odprava

podložniških bremen l. 1848

odvézati -vêzem dov. *oprošiti: odvezati koga česa; odvezati dolžnosti npr. varovanja uradne ali vojaške tajnosti*

odvîsen -sna -o prid. *ki je v takem odnosu do koga, da potrebuje od njega določeno pomoč: biti finančno, gospodarsko odvisen od koga* **odvîsni** -a -o: *odvisno avtorsko delo avtorsko delo, ki je odvisno od matičnega dela, npr. glasbena obdelava, prevod, priredba, zbirka*

odvisnost -i ž *šlanje, lašnost odvisnega: finančna, gospodarska, hierarhična, službena odvisnost; odvisnost od nasprotnih dajatev; zloraba razmerja odvisnosti npr. pri oderuški pogodbi*

odvisnostni -a -o prid. *ki se nanaša na odvisnost: odvisnostno razmerje*

odvôd -ôda m *odvajanje (1)*

odvôdni -a -o prid. *ki se nanaša na odvod: odvodni kanal*

odvôzni -a -o prid., v zvezi: *odvozni rok rok, v katerem mora v železniškem prometu prejemnik odpeljati stvar z namembne postaje*

odvráčanje -a s **1.** *glagolnik od odvrácati (1): odvrácanje od nakupa **2.** *glagolnik od odvrácati (2): odklonitev sodelovanja pri odvrácanju splošne nevarnosti (kaz.)**

odvrácati -am nedov. **1.** *delati, prizadevati si, da kdo ne bi napravil, kar namerava: *odvrácati kupce, ponudnike od nameravanega draženja (kaz.)* **2.** *delati, da kdo ni deležen česa, zlašti neprijetnega*

odvrnîtev -tve ž *glagolnik od odvrniti: odvrnitev napada pri silobranu; odvrnitev nevarnosti, škode*

odvrnîti -vrînem dov. *narediti, da kdo ni deležen česa, zlašti neprijetnega: odvrniti napad pri silobranu, nevarnost v skrajni sili (kaz.); odvrniti posledice kaznivega dejanja*

odvrnljív -a -o prid. *ki se da odvrniti: odvrnljiva nevarnost*

odvrîžen -a -o prid., v zvezi: *odvržena stvar (lat. res derelicta) opuščena stvar*

odvrîženje -a s, v zvezi: *odvrženje stvari opuštitev (3)*

odvzêm -éma m **1.** *glagolnik od odvzeti (1): odvzem državljanstva; odvzem lovišča lovski organizaciji; odvzem besede komu; odvzem nujnega deleža v korišt potomcev ki ga odredi oporočnik, če je upravičenec prezadolžen ali je zapravljivec, prim. razdedinjenje; odvzem obrtnega dovoljenja; odvzem odlikovanja ena izmed pravnih posledic obsodbe; odvzem otroka staršem ki se določi, če starši zanema-*

rijo otrokovo vzgojo in varstvo; delni, popolni odvzem poslovne sposobnosti delno, popolno onemogočenje samostojno sklepati pravne posebi, ki zaradi duševne bolezn, duševne zaoštalosti, odvisnosti od alkohola ali mamil ali iz drugega vzroka ni sposobna sama skrbeti zase, za svoje pravice in koristi; odvzem lastninske pravice; odvzem posesti; odvzem stvari iz pravnega prometa; odvzem premoženjske koristi koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem; odvzem predmetov npr. mamil in psihotropnih substanc, pornografskih spisov, sprejetega darila ali premoženjske koristi pri jemanju podkupnine (kaz.); odvzem voznškega dovoljenja (kaz. poš.); protipravni odvzem prostosti (kaz.); protipravni odvzem mladoletne osebe roditeljem, posvojitelju, skrbniku, zavodu ali osebi, kateri je zaupana (kaz.); odvzem premoženja npr. zaplomba (kaz.); odvzem roditeljske pravice roditelju, ki zlorablja roditeljsko pravico ali je otroka zapustil; odvzem vojnega dobička 2. glagolnik od odvzeti (2): odvzem krvi

odvzemljív -a -o prid. *ki se sme odvzeti*: odvzemljiva pravica

odvzétí -vzámam dov. 1. *narediti, da kdo česa nima več*: odvzeti besedo, dovoljenje, starešem otroka, predmete, premoženje, prostost; odvzeti visokošolski naziv, doktorat znanosti 2. *od večje količine ločiti določeno količino*: odvzeti kri

odzvátí se -zôvem se dov. *udeležiti se česa na poziv, povabilo*: odzvati se pozivu, vabilu, vpoklicu v vojaško službo

OF -a [oèf, oèfa] m, krat. *Osvobodilna fronta*

ófarski -a -o prid. *ki se nanaša na ofre*: ofarsko razmerje razmerje, pri katerem lašnik prepušči ofru v obdelavo vinograd ali zemljo za plačilo v naravi, npr. za štanovanje, kmetijske pridelke v severni Sloveniji do l. 1953

ófer ófra m *najemnik, ki obdeluje vinograd ali zemljo za plačilo v naravi, npr. za štanovanje, kmetijske pridelke* v severni Sloveniji do l. 1953

oferénti -énta m *ponudnik*

oferírati -am dov. *ponuditi*

oférta -e ž *ponudba*: bianko oferta *ponudba brez navedbe cene*; brezobvezna oferta

ofêrtni -a -o prid. *ki se nanaša na oferto*: *ofertna dražba, licitacija dražba, licitacija s pismenimi ponodbami

oficiál -a m 1. **pisarniški uradnik, po štopnji med nižjim in višjim uradnikom*: sodni oficial 2. *škofov nameštnik v sodnih zadevah* (kan.)

oficiální -a -o prid. *uradni*: oficialni poštopek *poštopek po uradni dolžnosti*; oficialni prevod, zakonski osnutek

oficiálnost -i ž, v zvezi: načelo oficialnosti *načelo, po katerem se poštopek začne, teče in zaključí po uradni dolžnosti, neglede na voljo strank, kar velja v nekaterih pravnih ali tudi nepravnih postopkih*, ant. *načelo dispozitivnosti*

***oficiánt** -a m *nižji pisarniški uslužbenec*: poštni, sodni oficiant

***oficiántka** -e ž *ženska oblika od oficiant*

oficiózni -a -o prid., v zvezi: oficiozni poštopek *poštopek, ki ga začne sodišče uradno brez predloga strank, npr. poštopek za odvzem in vrnitev poslovne sposobnosti, poštopek za odvzem in vrnitev roditeljske pravice* (nepravd. poš.)

oficír -ja m *časnik*: oficir pravne službe

oficírski -a -o prid. *časniški*: oficirski čin, kader

oglás -ása m *objava, obveščilo*: časopisni, javni, komercialni, reklamni, sodni, uradni oglas; oglas v tisku, z letaki, po radiu, televiziji

oglásni -a -o prid., v zvezah: oglasni cenik; oglasni stroški; oglasna deska *deska za oglase, navadno v vežah stavb*

oglašanje -a s *objavljanje oglasov*: oglašanje v tisku

oglád -éda m 1. *glagolnik od ogledati*: komisij-ski ogled; *mrliški ogled *ogled mrliča zaradi uradne ugotovitve smrti*; sodni ogled *procesno dejanje, ki ga opravi sodišče, kadar je za ugotovitev ali razjasnitev kakega pomembnega dejstva v postopku potrebno neposredno opazovanje*; *ogled mrliča; ogled predmeta; ogled izven glavne obravnave; ogled na kraju samem; zapisnik o ogledu; opravi ogled; poslati knjigo, stvar na ogled 2. v zvezi: kup na ogled *kup, ki je sklenjen pod pogojem, da kupec blago odobri*, sin. *kup na poskušnjo*

oglédati -am dov. *z gledanjem ugotoviti lašnosti, značilnosti česa*: ogledati predmet

oglédni -a -o prid. *ki se nanaša na ogled*: *ogledni list *občinsko potrdilo o laštnini živali*; *mrliški ogledni okoliš; ogledni predmet *predmet, ki ga je treba ogledati v dokaznem postopku*

ogledník -a m *kdor opravi ogled*: *mrliški oglednik; *oglednik veterinar

oglednína -e ž *prišojbina za ogled*

ogledúh -a m 1. *vohun* 2. *kdor tajno zbira podatke o kom*

ogledúštvo -a s 1. *vohunštvo* 2. *tajno zbiranje podatkov o kom*

ogoljufátí -ám dov. *okorišiti se z zmoto drugega,*

ográja

povzročeno z lažnim prikazovanjem ali prikrivanjem dejanskih okoliščin: ogoljufati koga

ograditi -im dov. narediti ograjo okrog česa: ograditi zemljišče

ográja -e ž naprava, ki se pošlavi okrog zemljišča, prostora za preprečevanje prehoda: carinska ograja okrog prošle carinske cone

ográjni -a -o prid., v zvezi: deželno ograjno sodišče (nem. Landschranne) civilnosodna instanca za fevdalce in njihova zemljišča od 14. do 18. stol. (pr. zg.)

ogrozítev -tve ž glagolnik od ogroziti: ogrozitev kazenskopravno zavarovane vrednote

ogrozíti -im dov. povzročiti šlanje, ki je nevarno, neugodno za koga, kaj: ogroziti varnost prometa **ogrožen** -èna -o: ogrožena pravica; ogroženo območje zaradi kužne bolezni ipd.; ogroženo zemljišče

ogrozítení -a -o prid. ki se nanaša na ogrozitev: ogrozitveno kaznivo dejanje

ogrožanje -a s glagolnik od ogrozati: kontra-revolucionarno ogrožanje družbene ureditve (kaz.); ogrožanje državne neodvisnosti ali njene teritorialne celote (kaz.); ogrožanje javnega prometa (kaz.); ogrožanje javnega reda in miru, javne morale; ogrožanje kredita, zaupanja; ogrožanje varnosti letala med letom (kaz.); ogrožanje varnosti prometa z nevarnim dejanjem ali sredstvom (kaz.); ogrožanje varnosti življenja ali telesa (kaz.); ogrožanje z nevarnim orodjem pri pretepu ali prepiru (kaz.); kaznivo dejanje ogrožanja

ogrožati -am nedov. povzročati šlanje, ki je nevarno, neugodno za koga, kaj: ogrožati čast, telo, življenje **ogrožajóč** -a -e: ogrožajóče zemljišče zemljišče, od katerega grozi nevarnost sosednjemu zemljišču, npr. zaradi porušnja stavbe

ogroženost -i ž šlanje ogroženega: socialna ogroženost zaradi slabih gmotnih, življenjskih razmer

ogroževalni -a -o prid. ki se nanaša na ogrožanje: ogroževalni delikt kaznivo dejanje ogrožanja; ogroževalni naklep

ohíšnica -e ž zemljišče, ki ošlane v osebni lasti zadružnika

ohranítev -tve ž glagolnik od ohraniti: ohranitev denarne vrednosti, mednarodnega miru, pravnega reda; ohranitev substance stvari pri užitku ipd.; ohranitev vrednot človekovega okolja; ohranitev poklicne skrivnosti skrivnosti, ki jo zve npr. odvetnik, zdravnik, socialni delavec

pri opravljanju svojega poklica

ohraníti ohránim dov. narediti, da kaj ne preneha obstajati: ohraniti nacionalno individualnost; ohraniti sledove kaznivega dejanja, spise

ojalóvljenje -a s šterilizacija (1)

oklevetánc -nca m obrekovanec

oklevetánje -a s obrekovanje

oklevetánka -e ž obrekovanka

oklevetáti -ám dov. obreči

oklíč -a m **1.** uradno obveščilo javnosti o kakem dejstvu ali nameravanem uradnem dejanju ali list s takim obveščilom: dražbeni oklic; prvi oklic o uveljavitvi novo napravljene zemljiške knjige; *oklic pravdne zadeve pred obravnavo; oklic o pozivu upnikom, naj sklenejo prisilno poravnavo; oklic o začetku štečajnega postopka; vabilo z oklicem v zapuščinskem postopku npr. neznanim dedičem ali dedičem neznanega bivališča; nabiti oklic na sodno desko; sneti oklic z deske; opraviti, razglasiti oklic; objaviti oklic v uradnem listu **2.** v zvezi: *ženitni oklic uradno obveščilo o nameravani poroki **3.** nav. mn., pri cerkveni poroki obveščilo o nameravani poroki koga, ki se prebere v cerkvi, navadno tri zapovršine nedelje

oklícanje -a s, v zvezi: *oklicanje zaročencev uradno obveščiti javnost o nameravani poroki zaročencev

oklícati okličem dov. **1.** javno razglasiti: oklicati za vladarja **2.** uradno obveščiti javnost o kakem dejstvu ali nameravanem uradnem dejanju: *oklicati pravdno zadevo; oklicati začetek štečajnega postopka **3.** v zvezi: *oklicati zaročenca uradno obveščiti javnost o nameravani poroki **4.** pri cerkveni poroki v cerkvi prebrati obveščilo o nameravani poroki koga, navadno tri zapovršine nedelje

oklíčni -a -o prid. ki se nanaša na oklic: oklicni postopek, rok; oklicna deska sodišča

ókno -a s, v zvezah: pravica do okna, svetlobe, razgleda služnost, pri kateri lastnik zgradbe sme sosedu prepovedati, da bi mu s stavbo na svojem zemljišču odvzel razgled

okó očesa s **1.** čutilo za vid: uničenje očesa huda telesna poškodba **2.** v zvezi z na: na oko oceniti po videzu, približno oceniti

okóliš -a m določeno območje: delegatski, dimnikarski, matični, meštni, okoliš; občinski okoliš; nabiralni okoliš za nabiranje rašlin; obhodni in opazovalni okoliš miličnika; popisni, proizvodni, ribiški okoliš; šolski okoliš okoliš osnovne šole; vinorodni okoliš; zaporni okoliš

npr. pri živinski kužni bolezni; zazidalni okoliš okóliščina -e ž *dejstvo, ki more odločilno vplivati na potek, uresničitev česa*: bištvčna, dejanska, krajevna okoliščina; navezna okoliščina *dejstvo, odločilno za presojo, katero pravo, domače ali tuje, naj se uporabi* (mednar. zas. pr.); osebna, pravno pomembna, spremljevalna okoliščina; nevarnostne okoliščine *pomembne za ocenitev nevarnosti* (zav.); izredne, nepričakovane, spremenjene okoliščine; obremenjevalne, obteževalne okoliščine za odmero kazni *ki vplivajo na odmero višje kazni*; olajševalne, razbremenilne okoliščine za odmero kazni; okoliščine posameznega primera; okoliščine, ki izključujejo krivdo, zmanjšujejo odgovornost (civ.); okoliščine, ki izključujejo kazensko odgovornost, kazenski pregon

okólje -a s **1.** *švarni in duhovni svet z določenimi značilnostmi, ki obdaja človeka*: gospodarsko, socialno okolje; izločitev mladoletnika iz okolja, ki nanj škodljivo vpliva *vrsta vzgojnega ukrepa* (kaz.) **2.** *prostor z določenimi značilnostmi, ki obdaja osebo, švar*: bivalno, naravno okolje; onesnaženje, degradacija, uničenje, varstvo človekovega življenjskega okolja

okólnošt -i ž *okolščina*

okoríšiti se -im se dov. *pridobiti si zlasti gmotne ugodnosti*: okoríšiti se s tujim imetjem, tujo pravico

okoríščanje -a s *pridobivanje zlasti gmotnih ugodnosti*: neupravičeno okoríščanje

okoríščevalni -a -o prid. *ki se nanaša na okoríščanje*: okoríščevalni namen

okóvi okóvov m, mn. *priprava iz obročev za vklepanje*: *okovi za zapornika

okrádenec -nca m *kdor je okraden*

okrádenka -e ž *ženska oblika od okradenec*

okráj -ája m **1.** *upravna teritorialna enota*: katastrski, meštni, **naborni, *politični, sodni, upravni okraj; odprava okrajev **2.** *območje takšne enote*

okrájni -a -o prid. *ki se nanaša na okraj*: okrajni *cestni odbor; okrajni *glavar, *zaštop, *zdravnik, *živinozdravnik; okrajni ljudski odbor; okrajni odbor, senat za prekrške; okrajna *katastrska uprava, *samouprava, skupščina; okrajno *glavarstvo, sodišče

okrášti okrádem dov. *s krajo odvzeti*: okrášti koga

okrivítiti -ím dov. *obdolžiti*

okrivljenec -nca m *obdolženec*

okrivljenka -e ž *obdolženka*

okrnítev -tve ž **1.** *glagolnik od okrniti* (1): okrni-

tev avtorskega dela **2.** *zmanjšanje, omejitev*: okrnitev pravice osebnosti, svobode, telesne integritete

okrniti -im dov. **1.** *povzročiti, narediti, da kaj ni več v navadnem, popolnem obsegu*: okrniti avtorsko delo; okrniti pravno načelo **2.** *zmanjšati, omejiti*: okrniti komu čast; okrniti pravno dobro, svobodo gibanja

okróžje -a s **1.** *večja upravna enota*: sodno okrožje *območje okrožnega sodišča* **2.** *upravno območje kresije* (1) (pr. zg.)

okróžni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na okrožje* (1): okrožni ljudski odbor, *urad za zavarovanje delavcev; okrožno javno tožilstvo; okrožno gospodarsko sodišče; okrožno sodišče *prvo-stopenjsko sodišče za važnejše pravne zadeve in drugostopenjsko sodišče za navadne pravne zadeve* **2.** *ki se nanaša na okrožje* (2) (pr. zg.): okrožni glavar načelnik *okrožnega urada*; okrožni urad *kresija* (1)

okróžnica -e ž *obveščilo, poslano več osebam*

okróuten -tna -o prid. *grozovit*

oktroírati -am dov. *uveljaviti brez odobritve parlamenta* **oktroírani** -a -o: oktroirana uštava

okupácija -e ž **1.** *prisvojitve švari, ki ni v lašti nikogar*, sin. *prilaštitev* (2) **2.** *vojaška zasedba tujega ozemlja* (mednar. pr.): vojna okupacija; prepoved državljanu SFRJ, da prizna tujo vojno okupacijo (kaz.)

okupácijski -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na okupacijo* (1): okupacijska pravica **2.** *ki se nanaša na okupacijo* (2): okupacijski denar *denar, ki ga izda okupator*; okupacijska oblašt, valuta, vlada; okupacijsko ozemlje

okupánt -a m *kdor si prisvoji švar, ki ni v lašti nikogar*, sin. *prilaštitelj*

okupátor -ja m *vojaški osvajalec*: sodelovanje z okupatorjem (kaz.)

okupátorski -a -o prid. *ki se nanaša na okupatorje*: okupatorski predpis; okupatorska oblašt, zakonodaja

okupírati -am dov. in nedov. **1.** *prisvojiti si švar, ki ni v lašti nikogar*, sin. *prilaštiti si* (2) **2.** *vojaško zasešti tuje ozemlje* **okupíran** -a -o: okupirano ozemlje

okúžba -e ž *vdor bolezenskih mikrobov v organizem*: prenos okužbe

okúžiti -im dov. *prenešti bolezenske mikrobe v organizem*: okužiti koga *npr. s spolnim obče-vanjem* (kaz.) **okúžen** -a -o: okužen okoliš, kraj; okužena oseba; okuženo območje; zaposlitev *nalegljivo bolnih ali okuženih oseb* (kaz.)

okvára -e ž 1. *stanje, ki ni v skladu z normalnim delovanjem organizma, našalo zaradi poškodbe, bolezni*: telesna okvara; okvara organizma, zdravja 2. *škoda*: **gozdna, **poljska okvara

okváríti -im dov. *povzročiti okvaro* **okvárjen** -a -o: okvarjeno zdravje

okvír -a m *kar kaj opredeljuje, omejuje*: kazenski okvir največja in najmanjša mera kazni, določena v zakonu; okvir pogodbe, pravic, prištjivosti, zakona

okvirni -a -o prid. *ki vsebuje bištvno, osnovno, neglede na posameznosti, podrobnosti*: okvirni kredit; okvirni rok; okvirni zakon *ki vsebuje le splošne in temeljne predpise*; okvirna davščina *na davščina, določena z najvišjo in najnižjo stopnjo*; okvirna kazen, pogodba, pristojbina, zakonodaja; okvirno navodilo

olájšati -am dov. *narediti kaj manj težavno, bolj enostavno*: olajšati tranzit blaga

olajšáva -e ž *zmanjšanje obveznosti*: davčna, finančna, kreditna, pristojbinska olajšava

olajševálen -lna -o prid. *ki koga deloma razbremenjuje*: olajševalni ukrepi; olajševalne okoliščine *okoliščine, ki vplivajo na odmero manjše kazni*

olépšanje -a s *glagolnik od olepšati*: stroški zaradi olepšanja stvari (lat. *impensae voluptariae*)

olépšati -am dov. *opisati, prikazati kaj lepše, kot je*: olepšati stvar

oligarhíčni -a -o prid. *ki se nanaša na oligarhijo*: oligarhična ureditev države

oligarhíja -e ž, v antični Grčiji *vlada majhnega števila najuglednejših državljanov* (pr. zg.)

oligópól -a m *položaj, v katerem je na trgu več ponudnikov ali povpraševalcev*: nabavni, prodajni oligopol; oligopol ponudb, povpraševanja

omajánost -i ž *lašnost, značilnost omajanega*: omajanošt zakonskega razmerja *razvezni razlog*, prim. *nevzdržnost zakonske zveze*

omajáti omájem dov. *povzročiti, da kaj pri kom ne obstaja več v prejšnji meri*: omajati kreditno sposobnost **omájan** -a -o: omajano zakonsko razmerje

omalovaževánje -a s *nespoštovanje, neupoštevanje, žalitev*: omalovaževanje uradne osebe ali organa

omámítiti -im dov. *povzročiti, da se kdo manj ali sploh ne zaveda samega sebe, svojih dejanj*: omamiti koga s hipnozo, z mamili **omámljen** -a -o: omamljena oseba

omámljanje -a s *glagolnik od omamljati*: omamljanje z alkoholom, mamilom, s psihotropno

substanco; sredstvo za omamljanje rib *npr. razstrelivo ali kemikalije*

omámjljati -am nedov. *povzročati, da se kdo manj ali sploh ne zaveda samega sebe, svojih dejanj*

omámljenec -nca m *kdor je omamljen*

omámljenka -e ž *ženska oblika od omamljenec*

omámni -a -o prid. *ki povzroča omamo*: omamno sredstvo

omejevánje -a s *glagolnik od omejevati*: omejevanje rojstev; omejevanje svobode gibanja in našanitve; omejevanje trga *pravni akt in dejanje organa družbenopolitične skupnosti, trgovca, podjetja, s katerim se preprečuje konkurenca na trgu*

omejeváti -újem nedov. *povzročati, da kdo nima česa v polni meri*: omejevati človekove pravice

omejítev -tve ž *glagolnik od omejiti*: devizna, kreditna, plačilna omejitev; pogodbeno omejitev prodajalčeve odgovornosti *za pravne napake prodane stvari*; prometna omejitev *omejitev prometa* (1, 2); vstopne omejitve *za tujce*; omejitev dediča *na nujni delež*; omejitev dedovanja *dedovanja premoženja osebe, ki je uživala socialno ali drugo pomoč družbene skupnosti*; omejitev državljskih pravic; omejitev hitrosti vožnje, prometa *na javnih cestah*; omejitev izvršbe *na osebni dohodek in pokojnino le za določene v zakonu navedene terjatve*; omejitev laštinske pravice *npr. z ušlanovitvijo služnosti*; omejitev odgovornosti; omejitev odpovedi delovnega razmerja *npr. za čas bolezní delavca*; omejitev osebne proštosti; omejitev pooblastila, poslovanja; omejitev pravice, vpisane v zemljiški knjigi; omejitev prometa družbenih sredstev; omejitev razpolaganja *z denarjem disciplinska kazen za obsojenca na preštajanju kazni*; omejitev suverenosti, svoboščin, uvoza; omejitev vpisa *v šolo, na fakulteto*

omejítiti -ím dov. *določiti, predpisati meje česa*: omejiti izvršbo *na nekatere predmete oziroma sredstva izvršbe*; omejiti odgovornost, prošto gibanje, prebivanje, nastanjanje; omejiti uvoz, izvoz; omejiti žensko delo **omejèn** -éna -o: omejena obveznost, odgovornost; omejena pristojnost; omejena sposobnost; časovno omejena pravica **omejèni** -a -o: omejena akcesornost *udeležbe akcesornost, pri kateri udeleženec odgovarja, tudi če glavni storilec ni kazensko odgovoren* (kaz.), sin. *limitirana akcesornost udeležbe*; omejena poslovna, pravna odgovornost; omejeno jamstvo, pooblastilo; družba *z omejeno odgovornostjo* (okrajš. d. o.

- o.) *družba, v kateri je vsak izmed vlagateljv udeležen z določeno vlogo; *zadruga z omejeno zavezo*
- omejítveni** -a -o prid. *ki se nanaša na omejitve*: omejitveni ukrep
- omejníčiti** -im dov. *obdati z mejniki*: omejníciti zemljíše
- omilítev** -tve ž *glagolnik od omiliti*: izredna omilitev kazni *pravnomočno izrečene kazni* (kaz. pošt.); redna omilitev kazni *po predpisih kazenskega zakona*; omilitev kazni brez omejitev *za primere, pri katerih ima sodíše pravico storilcu kazen odpústiti* (kaz.)
- omilítiti** -im dov. *narediti kaj milo, blago*: omiliti predpisano, pravnomočno izrečeno kazen
- omiljen** -a -o: omiljeno podložništvo (pr. zg.)
- omisívni** -a -o prid. *opusítiveni*: omisívni delikt; omisívno kaznivo dejanje *kaznivo dejanje, storjeno z opusítivjo*
- omogóčanje** -a s *glagolnik od omogočati*: omogočanje bega osebi, ki ji je vzeta prostost (kaz.); omogočanje uživanja mamil (kaz.)
- omogóčati** -am nedov. *povzročati, da je kaj mogoče*: omogočati uživanje mamil (kaz.)
- omogóčiti** -im dov. *povzročiti, da je kaj mogoče*: naklepno omogóčiti izvršitev kaznivega dejanja (kaz.)
- omòt** -óta m *ovitek*: omot poštne pošiljke
- omóžiti** -im v zvezi z osebo ženskega spola *dati v zakon*: omóžiti hčer **omóžiti se** *skleniti zakonsko zvezo*: omóžiti se z žensko z otrokom; omóžiti se na kmetijo **omóžên** -a -o: omóžena ženska *ki je v zakonski zvezi*
- omrèžje** -a s **1.** *poti, kanali, napeljave s pripadajočimi objekti na določenem območju*: cestno, poštno, telefonsko, telegrafsko, železniško omrèžje; omrèžje komunalnih objektov in naprav **2.** *med seboj povezane osebe, organi, ki opravljajo kako dejavnost*: hudodelsko omrèžje; zunanjetrgovinsko omrèžje
- onečástiti** -im dov. *vzeti komu čast, ugled*
- onečístiti** -im dov. *onesnažiti*
- onečístčenje** -a s *onesnaženje*
- onemóči** -mórem dov. *izgubiti moč*
- onemógli** -ega m *kdor je izgubil moč*: skrb za onemogle
- onemóglošt** -i ž *stanje onemoglega človeka*: preskrba za onemoglošt
- onemogóčiti** -im dov. *povzročiti, da kaj ni mogoče*: onemogóčiti komu izvrševanje pravice; onemogóčiti izterjavo, uveljavitev terjatve
- onerózni** -a -o prid. *odplačni*: onerozni pravni posel; onerozni prejemki *npr. dnevnice*; one-
- rozna pogodba
- onesnáženje** -a s *glagolnik od onesnažiti*: onesnaženje krme, vode, zraka, živil; onesnaženje človekovega življenjskega okolja
- onesnáženost** -i ž *lašnost, značilnost onesnaženega*: onesnaženost voda, zraka
- onesnaževálec** -lca [-yc-] m *kdor onesnažuje*
- onesnážiti** -im dov. *narediti kaj nečisto, umazano*: onesnažiti morje, okolje, vodo, zrak, živila
- onesposóbiti** -im dov. *narediti koga nezmožnega za kaj*: onesposobiti koga za delo **onesposóbiti se narediti se nezmožnega za kaj**: onesposobiti se za vojaško službo (kaz.)
- onesposóbljenost** -i ž *lašnost onesposobljenega človeka*: onesposobljenost za delo
- opát** -a m *predstojnik večjega samoštana, zlašti benediktinskega, cištercijanskega* (kan.)
- opatíja** -e ž *večji samoštan, ki ga vodi opat* (kan.): ozemeljska opatija *ozemeljsko opredeljena vršta delne cerkve, ki jo vodi opat kot krajevni škof*
- opazíti** opázim dov. *z gledanjem zaznati*: opaziti štirne napake stvari
- **opázka** -e ž, v zvezi: *uradna opazka uradni znamenek*
- opazovální** -a -o prid. *ki se nanaša na opazovanje*: opazovalni center za mladoletnike; opazovalni okoliš miličnika; opazovalna doba *doba pri obsojencu, ki pride na prestajanje kazni zapora*; opazovalna služba
- opazovánje** -a s *načrtno gledanje, zaznavanje*: karantena za opazovanje *pri osamitvi zaradi suma okuženosti*; opazovanje duševnega stanja obdolženca v zdravstvenem zavodu (kaz. pošt.); opazovanje in obhod organov javne varnosti
- opazovátí** -újem nedov. *načrtno gledati, zaznavati*
- opázanje** -a s *kar se opazi*: osebno sodnikovo opažanje pri ogledu (pošt.); opažanje izvedenca
- ópcija** -e ž **1.** *odločitev po izbiri, npr. enostranska izjava upravičenca o uštanovitvi, spremembi ali razveljavljenju obligacijskega razmerja*: zakonska opcija *npr. odkupna pravica Narodne banke po deviznih predpisih*; opcija na podlagi pravnega posla **2.** *pravica izbire državljanstva, npr. ob spremembi mej državnega ozemlja* (mednar. pr.)
- opcíjski** -a -o prid. *ki se nanaša na opcijo*: opcíjski posel *npr. enostranska izjava upravičenca o uštanovitvi, spremembi ali razveljavljenju obligacijskega razmerja*; opcíjski rok *rok, v katerem se lahko opravi opcija*; opcíjska pravica *pravica do izbire med več možnošmi*

operacija -e ž **1.** *opravljanje, izvajanje določene dejavnosti: finančna, kreditna, trgovinska operacija; agrarne operacije menjava zemljišč, arondacije, komasacije ipd.*, sin. *kmetijske prostorske ureditvene operacije* **2.** *zdravniško dejanje z namenom odstraniti oboleli, poškodovani organ, tujek ali vzpostaviti normalno delovanje poškodovanega organa* **3.** *delovanje večjih enot oboroženih sil*

operacijski -a -o prid., v zvezi: operacijsko območje *bojišče*

operát -a m *delo, spis, delovni načrt*: cenilni operat; zemljiškokatastrski operat *strokovno dokumentiran opis zemljišč glede na izmero, kakovost, kulturo, lašništvo*; tehnični operat; operat zbirnega katastra komunalnih naprav

operativa -e ž *izvršilni organ*

operativni -a -o prid. *ki se nanaša na delovanje, izvrševanje*: operativni akt; operativni del oboroženih sil; operativni izdatki *izdatki, ki se pojavljajo pri vseh organih, npr. za kurjavo, razsvetljavo*; operativna naloga, uprava

opijániti -im dov. z dajanjem alkoholne pijače *povzročiti, da je kdo pijan*, sin. *opiti*: opijaniti koga **opijániti se s pitjem alkoholne pijače pošlati pijan**

opírati se -am se nedov. *imeti v čem oporo*: opirati se na dokazila, določbe zakona; sodba se ne sme opirati na izsiljeno priznanje

opís -a m *prikaz koga, česa po zunanjih značilnostih*: osebni opis *npr. v tiralici*; signaletični opis človeškega telesa *z vsemi podrobnostmi*, sin. *bertiljonaža*; opis kaznivega dejanja *v obtožnici, sodbi ipd.*; opis oseb, stvari zaradi razpoznavanja; opis trupla

opísni -a -o prid. *ki se nanaša na opis*: opisni znaki dejanskega stanu kaznivega dejanja *znaki, ki opisujejo predmete realnega sveta*; opisna slika človeškega telesa prim. *signaletični opis človeškega telesa*

opíti opijem dov. z dajanjem alkoholne pijače *povzročiti, da je kdo pijan*, sin. *opijaniti*: opiti koga

opíti se s pitjem alkoholne pijače pošlati pijan

opítošt -i ž *stanje opitega človeka*, prim. *pijanošt*: stopnja opitosti

oplemenítiti -im dov. *opraviti dokončna dela na materialu za lepši videz, boljše kakovost*: oplemenititi blago s predelavo, dodelavo, obdelavo

oplodítev -tve ž *povzročitev nastajanja novega organizma z združitvijo moške in ženske spolne celice*: nezmožnost oploditve

opójen -jna -o prid. *ki povzroča pijanošt, omamo*:

opojne droge, pijače; opojno sredstvo

opómba -e ž *krajše pojasnilo k besedilu*: obrobna, stvarna opomba; opomba pod črto; opomba v taksni tarifi *v zakonu o taksah*

opomín -a m **1.** v zvezi: sodni opomin *kazenska sankcija za lažja kazniva dejanja* **2.** *izražena zahteva, da kdo izpolni opuščeno obveznost*: davčni opomin; izvensodni opomin dolžnika za izpolnitev obveznosti; opomin za plačilo dolžne takse; taksa za opomin **3.** *opozorilo*: opomin priči na že dano prisego; opomin priči, da je dolžna govoriti resnico; izreči opomin

opominjeválni -a -o prid. *s katerim se opominja*: *opominjevalni poštopek *skrajšan pravdni poštopek za manjše terjatve v denarju ali drugih nadomešnih stvarih*; opominjevalni stroški; *opominjevalna tožba *tožba za izdajo plačilnega povelja v opominjevalnem poštopku*

opómnniti -im dov. **1.** *izraziti zahtevo, da kdo izpolni opuščeno obveznost*: opomniti dolžnika **2.** *opozoriti*: opomniti izvedenca, pričo na že dano prisego; opomniti poslušalce na red na obravnavi, zborovanju ipd.

oponènt -ènta m *nasprotnik, zlašti v razpravljavanju*: oponent v debati

oponírati -am nedov. *nasprotovati, ugovarjati*: oponirati predlogu

opóra -e ž *kar komu kaj olajšuje, mu pomaga*: pravna opora; imeti oporo v zakonu

oporečén -čna -o prid. **1.** *ki nima pozitivnih lašností, zlašti v moralnem pogledu*: oporečna oseba **2.** *ki nima ustrežne kakovosti*: zdrav-štvno ali higiensko oporečno živilo

oporečnosť -i ž *lašnost, značilnost oporečnega*: oporečnost živil

oporèk -éka m *ugovor*: oporek zoper podelitev domika na dražbi do 30. 9. 1978

oporékati -am nedov. z besedami *izražati nasprotujoče stališče do izjave, mnenja drugega*: oporekati tožbenemu zahtevku

oporočítelj -a m *kdor napravi oporoko*

oporočíteljica -e ž *ženska oblika od oporočitelj*

oporočni -a -o prid. *ki se nanaša na oporoko*: oporočni dedič *dedič, ki ga oporočitelj določi v oporoki*; oporočna izjava, liščina, oblika; oporočna priča; oporočna sposobnost *sposobnost narediti veljavno oporoko*; oporočna svoboda, volja; oporočno dedovanje, razpolaganje, volilo **oporočno** prisl.: oporočno sposoben, nesposoben

oporočnica -e ž *oporočiteljica*

oporočník -a m *oporočitelj*

- oporoka** -e ž *izjava, zlašti pismena, s katero si zapuštnik pošlavi enega ali več dedičev*: alografna oporoka *ki jo oporočniku napiše druga oseba*, ant. *holografna oporoka*; holografna oporoka *lastnoročno napisana oporoka*, ant. *alografna oporoka*; izredna, redna oporoka; javna oporoka *pri sestavi katere sodeluje javni organ*; mednarodna oporoka *enotna oblika oporoke, ki zagotavlja njeno veljavnost v vseh državah, ki so ratificirale mednarodno konvencijo o njeni obliki*; pismena, sodna, uštna oporoka; *vzajemna oporoka *med zakoncema*; oporoka, sestavljena na ladji, v tujini, med vojno ali mobilizacijo; izvršitelj, pisec oporoke; oblika, veljavnost, določilo oporoke; umreti brez oporoke; delati, napraviti, odpreti, podpisati, prebrati, preklicati, razglasiti, sestaviti oporoko; hraniti oporoko pri sodišču; izpodbijati oporoko
- oportunitéta** -e ž *smotrnost, primernost*: načelo oportunitete kazenskega pregona
- oportunitetni** -a -o prid., v zvezi: oportunitetno načelo *načelo, po katerem mora javni tožilec presoditi, ali je pregon smotrni tudi z vidika državnih interesov, npr. za dejanja neznatne družbene nevarnosti*, sin. *načelo smotrnosti kazenskega pregona*, sin. *načelo oportunitete kazenskega pregona*
- oportúnost** -i ž *smotrnost, primernost*: oportuno predloga
- opozicija** -e ž **1.** *nasprotovanje* **2.** v zvezi: parlamentarna opozicija *protivladna šranka ali politična skupina*
- opozicijski** -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na opozicijo (2)*: opozicijski poslanec; opozicijska šranka **2.** v zvezah: opozicijska tožba *tožba zavezanca zaradi ugotovitve, da izvršilni naslov ne obšaja več, npr. zaradi plačila do 1. 10. 1978* (izvrš. post.); neprava opozicijska tožba *tožba, s katero se izpodbija dovolitev izvršbe do 1. 10. 1978*, sin. *impugnacijska tožba*
- opozorilni** -a -o prid. *ki na kaj opozarja*: opozorilni napisi v avtobusu *npr. glede obnašanja potnikov*; zvočni in svetlobni opozorilni znaki v cestnem prometu
- opozorílo** -a s *kar koga seznanja s tem, kar mora upoštevati*: opozorilo proizvajalca na nevarne lastnosti stvari
- opozoríti** -ím dov. *seznaniti koga s tem, kar mora upoštevati*: opozoriti koga na določene pravne posledice; opozoriti obtoženca, pričo, izvedenca, tolmača
- opráva** -e ž *glagolnik od opravititi*: oprava dela, storitve, zapuščinske obravnave
- opravičba** -e ž *naknadna predložitev manjkajočih listin in dokazov, s katerimi šranka upraviči svoj zahtevek za vpis v kaki javni knjigi*: opravičba predznambe v sodnem registru, zemljiški knjigi, vpisniku ladij; rok, pravda, tožba za opravičbo predznambe
- opravičbeni** -a -o prid., v zvezah: opravičbeni rok *za opravičbo predznambe*; opravičbena tožba *tožba za opravičbo*
- opravičenost** -i ž *lastnost, značilnost opravičenega*
- opravičevalni** -a -o prid. *ki se nanaša na opravičevanje, opravičenje*: opravičevalni razlog *razlog, ki opravičuje, npr. zamudo v poštopku*; opravičevalni zadržek; opravičevalna izjava
- opravičeváti** -újem nedov. z *navajanjem objektivnih vzrokov delati, da je kako ravnanje sprejemljivo, utemeljeno*
- opravičilni** -a -o prid., v zvezi: opravičilna listina *listina, na podlagi katere se sestavlja knjigovodska listina* (knjig.)
- opravičilo** -a s **1.** *izjava, navadno pismena, s katero se kaj opravičuje*: opravičilo za izoštanek **2.** *glagolnik od opravičiti*: tožba, poštopek v opravičilo začasne odredbe (izvrš. post.)
- opravičiti** -im dov. **1.** z *navajanjem objektivnih vzrokov narediti, da je kako ravnanje sprejemljivo, utemeljeno*: opravičiti izoštanek od naroka, zamudo naroka, roka; opravičiti začasno odredbo (izvrš. post.); opravičiti se za žalitev (kaz.) **2.** *naknadno predložiti manjkajoče listine in dokaze zaradi upravičenega zahtevka za vpis v kaki javni knjigi*: opravičiti predznambo v sodnem registru, zemljiški knjigi, vpisniku ladij **opravičeni** -a -o: opravičeni izoštanek od obravnave; zamuditi narok, rok iz opravičenevzroka (post.)
- opravičljív** -a -o prid. *ki se da opravičiti*: opravičljiv izoštanek; opravičljiva zamuda, zmeta; opravičljivo nepoznavanje zakona
- opravilni** -a -o prid., v zvezah: **opravilni red *poslovník*; opravilna sposobnost *poslovna sposobnost*; opravilna številka *uradnega spisa, akta številka, ki vsebuje označbo vpisnika, zaporedno številko vpisa in zadnji dve številki letnice*
- opravílo** -a s *dejanje*: izvršilno, pravdno, preiskovalno, uradno opravilo; razdelitev sodnih opravil *letni razpored dela na sodišču*
- opravitelj** -a m, v zvezi: *opravitelj državnega pravdníštva *zaštopnik obtožbe na okrajnem*

opravljanje

sodišču (kaz. post.)

opráviti -im dov. *končati kako delo, opravilo*: opraviti cenitev, delo, inventuro, izpit, izvršbo, narok, obravnavo, ogled, prisego, rubež, uradno dejanje, vknjižbo

opravljanje¹ -a s *glagolnik od opravljati*¹: opravljanje uradne dolžnosti; opravljanje del in nalog, funkcije, izvršbe; prepoved opravljanja določenega poklica, dejavnosti, dolžnosti *vrsta varnošnega ukrepa* (kaz.)

opravljanje² -a s *glagolnik od opravljati*²

opravljati¹ -am nedov. *biti dejaven pri čem*: opravljati dela in naloge, poklic, odvetniško dejavnost, službo; opravljati zadeve sodne, pravosodne uprave

opravljati² -am nedov. *pripovedovati, razširjati kaj iz osebne ali družinskega življenja kake osebe, kar lahko škoduje njenemu dobremu imenu* (kaz.): opravljati koga

opravljivec -vca m *kdor opravlja*

opravljivka -e ž *ženska oblika od opravljivec*

opredelitev -tve ž **1.** *opis z navedbo bištvnih značilnosti*: pravna, zakonska, znanstvena opredelitev **2.** *izrazitev svojega stališča, pripadnosti*: svoboda misli in opredelitve

opredeliti -im dov. *opisati z navedbo bištvnih značilnosti*: znanstveno opredeliti **opredeliti se** *izraziti svoje stališče, svojo pripadnost*

opréma -e ž **1.** *pohištvo in drugi predmeti za določen prostor*: oprema ladje, letala, uradnih prostorov **2.** *naprave, priprave, potrebne za opravljanje dejavnosti*: industrijska oprema **3.** *predmeti, oblačila, namenjeni za opravljanje kake dejavnosti*: vojaška oprema

oprémiti -im dov. **1.** *narediti, da je kaj funkcionalno*: opremiti stavbno zemljišče s komunalnimi objekti in napravami **2.** *v zvezi*: opremiti prošnjo s prilogami *priložiti, dodati priloge*

oprémjenost -i ž *stanje opremljenega*: opremljenost ladje za varstvo članov posadke

opréti oprém dov. *vzeti, uporabiti kaj za osnovo, izhodišče*: opreti sodbo na dejstva, dokaze in predpise **oprít** -a -o: na zakon oprt odlok občinske skupščine

oprénost -i ž *previdnost, pazljivost*: opreznost v prometu

opróda -e m *pripadnik nižjega plemstva ali plemičevega spremstva* (pr. zg.)

oprostilni -a -o prid., v zvezi: oprostitelna sodba *sodba, s katero se obtoženec oprosti obtožbe*

oprostitev -tve ž **1.** *odločitev, da kdo ni več dolžen storiti, delati česa*: carinska, davčna, taksna oprostitvev; nezakonita oprostitvev vojaške služ-

be (kaz.); oprostitvev dolžnika odgovornosti za škodo; oprostitvev dolžnosti pričevanja (post.); oprostitvev izvedenca izvedenskega dela (post.); oprostitvev plačevanja prispevkov; oprostitvev plačila stroškov poštopka; oprostitvev plačila takse **2.** *glagolnik od oprostiti*: oprostitvev obtoženca obtožbe; začasna oprostitvev obtožbe (lat. absolutio ab instantia) *zavrženje obtožbe, ker ni procesnih predpostavk* (pravd. post.)

oprostiti -ím dov. **1.** *odločiti, da kdo ni več dolžen storiti, delati česa*: oprostiti koga davkov; oprostiti dolžnika odgovornosti za škodo *odgovornosti za škodo, našalo ob njegovi zamudi zaradi okoliščin, našalih po sklenitvi pogodbe, ki jih ni mogel ne preprečiti ne odpraviti in se jim tudi ne izogniti*; oprostiti obdolženca povnitve stroškov kazenskega poštopka **2.** *s sodbo odločiti, da kdo ni kriv dejanja, zaradi katerega je bil obtožen*: oprostiti obtoženca; oprostiti obtožbe *s sodbo odločiti, da obtoženec ni storil kaznivega dejanja, da ni kazensko odgovoren ali da dejanje ni kaznivo* **opročeni** -a -o: oproščeni obtoženec; oproščeni suženj *opročenev* (pr. zg.)

opročati -am nedov. *delati, povzročati, da kdo ni več dolžen storiti, delati česa*: nepoznavanje zakona nikogar ne oprošča

opročenev -nca m (lat. libertus) *suženj, ki mu je gospodar podelil prostošt* (pr. zg.)

optánt -a m *kdor optira*

optántka -e ž *ženska oblika od optant*

optántski -a -o prid. *ki se nanaša na optante*: optantsko premoženje

optírati -am dov. in nedov. *uveljavi pravico izbire državljanstva, npr. ob spremembi mej državnega ozemlja*

opušitev -tve ž **1.** *glagolnik od opušiti (1)*: opušitev nujne pomoči *nudenja nujne pomoči komu, čigar življenje ali zdravje je očitno ogroženo, obravnavana kot škodno ravnanje*; opušitev pomoči *pomoči komu, ki je v neposredni smrtni nevarnosti* (kaz.); opušitev zdravstvene pomoči *pomoči, ki je zdravnik ali zdravstveni delavec ne nudiita komu, ki je v neposredni nevarnosti za življenje* (kaz.); opušitev shranitvene obveznosti *npr. pri goštinski hrambi*; opušitev ovadbe kaznivega dejanja ali storilca; opušitev ovadbe, da se pripravlja kaznivo dejanje; kaznivo dejanje, storjeno z opušitvijo **2.** *izraz lašnikove volje, da stvar ne želi več imeti v posesti, sin. derelikcija*: opušitev stvari

opušiti -ím dov. **1.** *ne izpolniti pravne dolžnosti,*

obveznosti: opustiti dolžno pazljivost; opustiti izvrševanje obveznosti **2. nehati opravljati kako dejavnost**: opustiti obrat, obrt, poslovalnico, rudnik **3. ne opraviti kakega pravnega dejanja**: opustiti predložitev menice; opustiti procesno dejanje; opustiti protest menice **4. izraziti voljo, da švari kdo ne želi več imeti v posesti**, sin. *derelinkvirati*: opustiti posest, lastnino **5. nehati vzdrževati, upora-bljati kaj**: **opuščen** -čna -o: opuščen grob; opuščena štruga (lat. *alveus derelictus*); opuščeno pokopališče; opuščeno vozilo **opuščeni** -a -o: opuščena stvar (lat. *res derelicta*) *švar*, katere lastnik izrazi voljo, da je ne želi več imeti v posesti

opuštivni -a -o prid. ki se nanaša na opuštitev: opuštivni delikt; opuštivni zahtevek; opuštivna izjava *izjava o opuštivi*; opuštivna obveznost *obveznost vzdržati se česa*; opuštivna tožba *tožba, s katero se zahteva prenehanje določenega ravnanja, npr. negatorna tožba*, sin. *prepovedna tožba*; opuštivno kaznivo, škodno dejanje ant. *izvršitveno kaznivo, škodno dejanje*; pravo opuštivno kaznivo dejanje *kršitev zapovedne norme z opuštivijo*; nepravo opuštivno kaznivo dejanje *kršitev prepovedne norme z opuštivijo*

opuščeno -a s glagolnik od *opuščiti*: vojno opuščenje; opuščenje gozdov, rudnikov

opuščiti -im dov. *povzročiti, da je kaj pušto, razdejano, uničeno*: opuščiti gozd

ordál -a m *dokazno sredstvo v antičnem in zgodnjeresrednjeveškem kazenskem postopku, pri katerem je moral osumljenec za dokaz svoje nedolžnosti prešlati krute, tudi smrtno nevarne preizkuse* (pr. zg.), sin. *božja sodba*

ordinacijski -a -o prid., v zvezi: ****ordinacijski pravilnik za zdravnike pravilnik, ki določa ceno zdravniških storitev**

ordinariát -a m **1. mešto rednega profesorja na visoki šoli** **2. nadškofijski, škofijski urad** (kan.)

ordinárij -a m **1. redni visokošolski profesor** **2. škof ali njegov namešnik, ki upravlja škofijo** (kan.)

órdrski -a -o prid., v zvezah: *ordrski ček* sin. *ček po odredbi*; *ordrski vrednostni papir vrednostni papir, ki se glasi po odredbi in se prenaša z indosamentom*, sin. *vrednostni papir po odredbi*; *ordrska klavzula klavzula, po kateri se vrednostni papir prenese po odredbi imetnika na drugo osebo*; *ordrska menica* sin. *menica po odredbi*

orgán -a m **1. del telesa z določeno funkcijo**: presaditev, presajanje človeških organov **2. inšti-**

tucija ali enota, ki opravlja določene naloge ali funkcije na področju družbenega življenja: carinski, državni, gospodarski, izvršilni, občinski upravni, obtožni, obveščevalni organ; odločujoči organ *npr. delavski svet, skupščina ali občni zbor društva*; popisni, poravnalni, poslovni organ; poslovodni organ *direktor v družbenem podjetju, v podjetju v mešani lastnini*; posvetovalni, pravosodni, predstaviški, preiskovalni organ; prirejeni organ *ki je enake stopnje*; prištojbinski, procesni, prometni, prosvetni, protestni organ (men.); republiški upravni, samoupravni, samostojni državni organ; skrbstveni, sodni, stalni, upravni, varnostni, vojaški, zakonodajni, zvezni upravni organ; organ, ki odloča v upravnih stvareh; organ, ki vodi upravni postopek; organ za postopek o prekršku; organi državne uprave; organi ljudske obrambe in družbene samozščite; mednarodni organi; organi planiranja; organi za kaznovanje prekrškov; pooblaščenec uradne osebe organov za notranje zadeve; organi družbenega samoupravljanja in organi oblasti *npr. skupščine družbenopolitičnih skupnosti* **3. oseba ali skupina oseb, ki je po zakonu ali statutu oziroma pravilih poklicana oblikovati ali izvrševati voljo npr. pravne osebe, organizacije ali druge skupnosti**: individualni poslovodni organ; izvršilni organ; kolegijski poslovodni organ; kontrolni, nadzorni organ; organi kongresa, zborovanja; organi upravljanja v podjetju **4. tiskano ali pisano sredstvo za razširjanje idej kake skupine, organizacije, stranke**

organizácija -e ž **1. glagolnik od organizirati**: organizacija zdravstvene službe **2. organiziranost**: organizacija podjetja **3. skupnost ljudi z določenim skupnim ciljem, programom**: delovna organizacija; družbena organizacija *npr. Rdeči križ Slovenije*; družbenopolitična organizacija; državna, republiška, zvezna organizacija; gospodarska organizacija → *gospodarska organizacija*; kmetijska, prevozna, radiodifuzna, vodnogospodarska organizacija; kulturna, prostovoljna, strokovna, verska, vojna, vzgojno-varšvena organizacija; mednarodna organizacija; pogodbeno, temeljna, sestavljena organizacija združenega dela; poklicna, samoupravna, samostojna organizacija; Organizacija združenih narodov (krat. OZN) *mednarodna organizacija, ustanovljena l. 1945, za ohranjanje mednarodnega miru in varnosti in pospeševanje mednarodnega sodelovanja*; medvladne, nevladne organizacije

organizem

(mednar. pr.)

organizacijski -a -o prid. *ki se nanaša na organizacijo*: organizacijski zakon; organizacijska enota, uredba; organizacijsko navodilo; organizacijska pravila

organizátor -ja m *kdor kaj organizira*: organizator hudodelske družbe, oboroženega upora (kaz.); organizator potovanja, prireditve

organizem -zma m *organska celota*: družbeni, državni organizem

organiziranje -a s *glagolnik od organizirati*: organiziranje potovanja; organiziranje skupine in spodbujanje h genocidu in vojnim hudodelstvom (kaz.)

organizirati -am dov. in nedov. **1.** *z uskladitvijo sestavnih delov narediti, da kaj kot celota dobro deluje ali da pošane smiselna celota*: organizirati zdravstveno službo; organizirati društvo **2.** *narediti, povzročiti, da kaj nastane, poteka*: organizirati potovanje, stavko **organiziran** -a -o: organiziran član; organizirana interesna skupnost; organizirano javno delo, varčevanje

orientacijski -a -o prid. *usmerjevalni, okvirni*: orientacijski načrt, program; orientacijska cena *približna, s pogodbo še ne končno določena cena*

originál -a m *izvirnik*: original listine, sodbe

originálni -a -o prid. *ki ni odvisen od kakega vzora, predloge*, sin. *izvirni (1)*: originalni dokaz *dokaz iz neposrednega vira, npr. izpovedba pričé, očividca*, sin. *izvirni dokaz*; originalna faktura, listina

originálnost -i ž *izvirnost*

originárni -a -o prid. *ki ni odvisen od pravice pravnega prednika*, sin. *izvirni (2)*: originarni način pridobitve pravice *npr. pridobitev laštninske pravice s priposestvovanjem*; originarna pridobitev pravice sin. *izvirna pridobitev pravice*, ant. *derivativna pridobitev pravice*

orís -a m *skica*: oris kraja kaznivega dejanja

oródje -a s *priprava, ki se uporablja pri kakem delu*: delovno orodje; nevarno orodje; orodje za napad, obrambo; ogrožanje z nevarnim orodjem pri pretepu ali prepiru (kaz.)

orópati -am dov. *nasilno odvzeti materialne dobrine*: oropati koga

oróžje -a s *priprava za bojevanje ali obrambo*: eksplozivno orožje; hladno orožje *ki rani z rezilom ali s konico, npr. boksar, nož*; jedrsko, kemično, lovsko, plinsko orožje; staro orožje *ki ima zgodovinsko ali umetniško vrednost, ni pa več v rabi*; štelno, športno, trofejno, vojaško,

zračno orožje; orožje množičnega uničevanja; orožje za napad, obrambo; nabava, nošenje, posest, proizvodnja orožja; odvzem, evidenca orožja; promet z orožjem; imeti orožje v posesti; nabaviti, nositi, odvzeti, registrirati orožje; priglasiti orožje in štelivo *prijaviti ga ob prehodu čez državno mejo*; preizkusiti zanesljivost orožja

oróžni -a -o prid., v zvezah: *orožni list listina, s katero se dovoljuje posest in nošenje orožja*; orožne vaje *vojaške vaje*

***oróžnik** -a m *pripadnik orožništva*

***oróžništvo** -a s *vojaška organizacija za ohranitev javnega reda in javne varnosti* do l. 1941

osamítev -tve ž *glagolnik od osamiti*: osamitev bolnika z nalezljivo boleznijo; osamitev obsojenca *oddaja v samico (2)*

osamíti -ím dov. *onemogočiti komu stike, povezavo z drugimi*, sin. *izolirati*: osamiti osebo zaradi suma okuženosti; osamiti pripornika, obsojenca

osamosvojítev -tve ž *glagolnik od osamosvojiti se*: državnopravna, kulturna, politična osamosvojitev

osamosvojiti se -ím se dov. *poštati samošojen, neodvisen*

oséba -e ž *človeški posameznik neglede na spol*: fizična oseba *človek kot nosilec pravic in obveznosti*; pravna oseba → *pravna oseba*; civilna oseba *kdor ne nosi uniforme, zlašti vojaške*; vojaška oseba *vojak med služenjem vojaškega roka, gojenec vojaške šole, aktivni nižji oficir, oficir ali vojaški uslužbenec*; civilna pravna oseba *npr. verska skupnost, društvo*, ant. *družbena pravna oseba*; družbena pravna oseba *pravna oseba, ki razpolaga z družbenim premoženjem ali opravlja družbeno pomembno dejavnost, npr. zadruga, krajevna skupnost*, ant. *civilna pravna oseba*; odgovorna oseba *ki je v organu družbenopolitične skupnosti, podjetju ipd. dolžna skrbeti za prevzeto obveznost, uresničitev kake naloge*; pooblaščenca oseba *pooblaščenec*; pooblaščenca uradna oseba *organa za notranje zadeve ki ima pri opravljanju službenih nalog posebne dolžnosti in posebna pooblaštila*; tretja oseba *fizična ali pravna oseba, ki v pravnem razmerju ni štranka*; upravičena oseba *ki ima pravico do česa*; uradna oseba *ki npr. pri državnem organu opravlja uradne dolžnosti ali izvršuje uradno funkcijo*; zavarovana oseba (soc. zav.); oseba brez državljanstva; *oseba javnega zaupanja *npr. notar*; oseba pod skrbništvom

osebénjek -jka m kdor živi od svojega dela, brez lašne zemlje (pr. zg.), prim. *goštač*

osébjje -a s delavci, zaposleni v določeni delovni enoti, organizaciji ali v določeni stroki, sin. *personal*: letalsko, pisarniško, pomožno, službeno, strokovno osebjje

osébni -a -o prid. *ki se nanaša na osebo*: osebni davek *davek, ki upošteva tudi osebne zavezančeve razmere, npr. število otrok*, sin. *personalni davek*; osebni dohodek *vsota, ki jo na določena razdobja zaposleni prejme za svoje delo*; osebni imenik *urejen seznam imen*; osebni interes *npr. varovanje osebnoštnih pravic*; osebni opis *npr. v tiralici*; osebni prejemek *osebni dohodek*; osebni spis *dokumenti v delovni organizaciji z osebnimi podatki delavca*, sin. *personalni spis*; osebni upokojenec *kdor dobiva osebno pokojnino*; osebni zavezanec *kdor je zavezan, dolžen osebno*; osebni odnosi; osebni podatki *podatki, s katerimi se ugotavlja ištovetnost osebe*; osebna izkaznica *dokument, s katerim občan dokazuje ištovetnost*; osebna laštnina *lašninska pravica posameznika na štvary*; osebna obveznost; osebna odgovornost *odgovornost, katere subjekt je posameznik*, sin. *individualna odgovornost*; osebna korišt; osebna pokojnina *pokojnina, ki jo dobiva zavarovanec iz lašnega zavarovanja*; osebna pravica *pravica, ki jo ima določena oseba, npr. služna štanojanja*; osebna preiskava *preiskava oblačila, telesnih odprtih osebe, ki se sme opraviti, če je verjetno, da se bodo pri njej našli sledovi ali predmeti, ki so pomembni za kazenski pošlopek*; osebna raba *npr. raba štvary, kot so obleka, obutev, perilo*; osebna skrivnost *kar ni poznano širšemu krogu ljudi*; osebna služnost *služnost užitka, rabe, štanojanja, uštanovljena v korišt določene osebe*; osebna svoboda *duhovna in telesna svoboda, ki jo ima človek v določenem družbenem redu*; osebna škoda *telesne, duševne bolečine, zmanjšanje življenjske aktivnosti, skaženost, razžalitev dobrega imena in časti*; osebna varnost *varnost življenja ali telesa kake osebe*; osebna vročitev *vročitev neposredno naslovniku*; osebne laštnosti, okoliščine; osebno delo *samošojno poklicno delo z laštnimi sredstvi*; osebno dokazilo *npr. pričevanje, priznanje*; osebno ime *ime in priimek*; osebno izjavljanje *npr. referendum, zbori delavcev in podpisovanje izjav v družbenem podjetju*; osebno jamštvo *jamštvo s svojo osebo ali s celotnim premoženjem*; osebno sodnikovo opažanje pri ogledu

(pošt.); osebno pravo *pravo, ki ureja osebnošne pravice fizičnih in pravnih oseb*; osebno štanje *celota človekovih laštnosti, npr. spol, štarost, državljansvo, na katere veže pravo določene posledice*, sin. *štatus (2)*; osebno vabilo; osebno zavarovanje *življenjsko in nezgodno zavarovanje*; osebno življenje **osébno** prisl.: osebno odgovoren; osebno znan; osebno vabiti

osébnoprávni -a -o prid. *ki se nanaša na osebno pravo*: osebnoopravni posli; osebnoopravne posledice sklenitve zakonske zveze

osébnošt -i ž **1.** *vse laštnosti, ki jih ima človek kot posameznik*: mladoštnikova, obdolženčeva osebnost; osebnost storilca kaznivega dejanja; pravice človekove osebnosti *osebnošne pravice* **2.** v zvezi: pravna osebnost *spodobnost biti nosilec pravic in obveznosti v pravnem prometu*

osébnoštni -a -o prid. *ki se nanaša na osebnost*: osebnostna pravica *npr. pravica do telesne integritete, osebnega in družinskega življenja, imena, pravica na lašni podobi* **osébnoštno** prisl.: osebnostno moteni storilec kaznivega dejanja

osemenitev -tve ž vnos semena v rodila: umetna osemenitev žene

osemenjevanje -a s vnašanje semena v rodila: osemenjevanje živali

osiromášenje -a s poslabšanje materialnega štanja: osiromašenje darovalca zaradi katerega sme darovalec preklicati darilo

osirotélost -i ž štanje osirotelega človeka: zgodnja osirotelost

osirotéti -ím dov. *pošlati sirota* **osirotél** -éla -o: osiroteli otroci

oskrba -e ž *kar obsega vse potrebno za zadovoljevanje zlašti telesnih potreb koga*: bolniška, celodnevna, štarostna, zdravstvena oskrba; oskrba bolnih, otrok, *ubožnih; oskrba odrasle osebe *vršta rejništva*; oskrba in varštvo v socialnih zavodih; oskrba v naravi; oskrba v štarosti; uživati oskrbo

oskrbni -a -o prid. *ki se nanaša na oskrbo*: oskrbni dan; oskrbni stroški; oskrbna dolžnost; oskrbna pogodba *pogodba o oskrbi za časovno omejeno dobo*; oskrbna opravila *opravila pri oskrbovanju sodnih pologov*

oskrbníca -e ž ženska oblika od oskrbnik

oskrbník -a m kdor kaj oskrbuje, upravlja: deželni, grajski oskrbnik (pr. zg.); vesoljni oskrbnik (lat. *procurator omnium bonorum*) *navadno osvobojenec, ki vodi gospodarjevo gospodarst-*

oskrbovanka

tvo (rim. pr.); oskrbnik premoženja; oskrbnik spomenika

oskrbnina -e ž *plačilo za oskrbo*: oskrbnina invalidov; oskrbnina v bolnišnici; oskrbnina za vdovo ali vdovca *za vdovo ali vdovca, ki nima pravice do družinske pokojnine*

oskrbovalnina -e ž *oskrbnina*

oskrbovavec -nca m *kdor je oskrbovan, npr. v domu, zavodu*

oskrbovanje -a s *glagolnik od oskrbovati*: materialno oskrbovanje *npr. oboroženih sil*; oskrbovanje bolnikov; oskrbovanje sodnih pologov *upravljanje z njimi*

oskrbovanka -e ž *ženska oblika od oskrbovavec*
oskrbovati -újem nedov. *delati, da kdo dobiva, kar potrebuje*: oskrbovati bolnika

oskrbitev -tve ž *glagolnik od oskruniti*: oskrbitev groba (kaz.)

oskruniti -im dov. *storiti dejanje, s katerim se izrazi nespoštovanje do švari, ki se jim navadno izkazuje spoštovanje* (kaz.): oskruniti grob *neupravičeno prekopati, razdreti ali poškodovati grob* (kaz.); oskruniti spomenik; oskruniti truplo, del trupla *neupravičeno skriti, odnešti, poškodovati, uničiti truplo ali njegov del* (kaz.)

oskrúnjenje -a s *glagolnik od oskruniti*: oskrúnjenje spomenika (kaz.)

oslepáriti -im dov. *ogoljufati, prevarati*

osmíca -e ž *proštor za časovno omejeno prodajo vina lašnega pridelka na kraju pridelovanja*: odpreti osmíco

osnávljanje -a s, v zvezi: *osnavljanje zemljiških knjig izdelava novih zemljiških knjig*

osnóva -e ž **1.** *kar služi za presojanje, vrednotenje česa*: carinska osnova *fakturna vrednoš uvoženega blaga franko meja države uvoznice*; davčna osnova *v denarju izražena vrednoš davčnega predmeta, od katere se odmerja davek*; pokojninska osnova *znesek, od katerega se odmeri pokojnina*; pravna osnova *pravni temelj*; razdelitvena osnova *za likvidacijo skupne havarije*; vodnogospodarska osnova *dolgoročni načrt za vzdrževanje in razvoj vodnega režima na vodnih območjih*; osnova za odmero invalidnine, pokojnine; osnove in merila *npr. za delitev sredstev za osebne dohodke, razporejanje dohodka, vrednotenje dela* **2.** *podlaga*: dejanska osnova *obtožbe, tožbe, sodbe*

osnováti osnújem dov. *narediti*: osnovati novo zemljiško knjigo **osnován** -a -o: novo osnovana zemljiška knjiga

osnóvni -a -o prid., v zvezah: **1.** *osnovni kapital proizvodjalna sredstva*; osnovna dejavnost *glav-*

na dejavnost, npr. podjetja; osnovna glavnica *glavnica brez rezervnih skladov in dobička, npr. pri delniški družbi, podjetju v mešani laštnini*; osnovna sredstva *sredstva za delo in poslovanje delovne organizacije, katerih uporabna doba je daljša od enega leta* **2.** *osnovna šola šola, ki daje osnovno izobrazbo*; osnovno šolanje *obvezno izobraževanje, ki daje osnovno izobrazbo*

osnútek -tka m *sestavek, navadno pismeni, ki še ni dokončno izoblikovan*: glavni razdelitveni osnutek v stečajju; zakonski osnutek *sin. osnutek zakona*; osnutek akta, pogodbe, proračuna; osnutek rešitve spisa; osnutek zakona *sin. zakonski osnutek*

osramotíti -ím dov. *s kazanjem napak, nepravilnega ravnanja vzeti komu ugled*: koga javno osramotiti

osrédek -dka m *tuje zemljišče, ki leži sredi strnjene zemljiškega kompleksa drugega laštnika*: gozdni osredek

osrédnji -a -e prid. *ki deluje, vodi iz središča*: osrednji državni arhiv; osrednji odbor, organ, parlament, sklad, zavod; osrednja blagajna, državna uprava, vlada

ošánek -nka m *neporabljen, nerazdeljen del kake celote*: blagajniški, računski ošatek; ošatek dolga; ošatek glasov *pri proporcionalnih volitvah*; ošatek glavnice, terjatve; ošatki blaga *kosi blaga, ki jih ni mogoče razrezati na manjše kose za prodajo*

ošátati ošátnem dov. *ne dobiti tega, kar se pričakuje*: ošatati brez državljanstva **2.** *v zvezah: ošatati dolžen ne poravnati dolžnega zneska, ne plačati česa v celoti*; pogodba, sodba ošate v veljavi *velja še naprej*

ošávka -e ž *odštop* (4)

ošáševalni -a -o prid. *zašraševalni*: ošraševalni namen kaznovanja

osumítev -tve ž *glagolnik od osumiti*

osúmiti -im dov. *vzbuditi, izraziti sum o kom*: osumiti koga *kaznivega dejanja osúmljen* -a -o: osumljena oseba; biti česa osumljen

osúmljenec -nca m *kdor je osumljen*

osúmljenje -a s *glagolnik od osumiti*

osúmljenka -e ž *ženska oblika od osumljenec*

osumníčiti -ím dov. *brez dokaza izjaviti, da je kdo lahko v določeni zvezi s kakim nedovoljenim dejanjem*: osumníčiti koga

osúšek -ška m *naravno zmanjšanje teže zaradi izgubljanja vlage, vode*

osuševalni -a -o prid. *ki se nanaša na osuševanje*:

- osuševalna dela
- osuševanje** -a s *odstranjevanje vode, vlage iz česa*: osuševanje zemljišča
- osvajalec** -lca [-ȳc-] m *kdor z bojem spravi tuje ozemlje pod svojo oblast*
- osvajalni** -a -o prid. *ki se nanaša na osvajanje*: osvajalna politika, vojna
- osvajanje** -a s *glagolnik od osvajati*: osvajanje tujega ozemlja
- osvajati** -am nedov. z *bojem spravljati tuje ozemlje pod svojo oblast*
- osvobodilni** -a -o prid. *ki se nanaša na osvoboditev*: osvobodilni boj, odbor; Osvobodilna fronta (slovenskega naroda) (krat. OF) *slovenska narodnoosvobodilna organizacija, ustanovljena l. 1941*; osvobodilna vojska; osvobodilno gibanje
- osvoboditelj** -a m *kdor koga osvobodi*
- osvoboditev** -tve ž *glagolnik od osvoboditi*: narodna, socialna osvoboditev
- osvoboditi** -im dov. **1.** *navadno z bojem doseči, da kdo postane prost, svoboden*: osvoboditi talca **2.** v zvezi: osvoboditi sužnja *dati mu svobodo* (pr. zg.) **3.** *doseči, da se kaj nasilno odvetega vrne lastniku, upravljavcu*: osvoboditi ugrabljeno letalo **osvobojeñ** -čena -o: osvobojeño ozemlje
- osvobojeñec** -nca m **1.** *kdor je osvobojeñ* **2.** *osvobojeñi suženj* (pr. zg.)
- osvobojeñka** -e ž *ženska oblika od osvobojeñec*
- osvojitve** -tve ž *glagolnik od osvojiti*: osvojitve oblasti
- osvojiti** -im dov. *dobiti, doseči*: osvojiti državno oblast
- oškodovalec** -lca [-ȳc-] m *kdor komu povzroči škodo*
- oškodovalni** -a -o prid. *ki ima namen škodovati*: oškodovalni namen pri goljufiji (kaz.); oškodovalno dejanje
- oškodovaneec** -nca m *kdor je oškodovan*: oškodovanec kot tožilec (kaz. poš.); vojni oškodovanec; predlog oškodovanca *npr.* v kazenskem postopku proti mladoletniku
- oškodovanje** -a s *glagolnik od oškodovati*: oškodovanje pogodbenika, premoženja, ugleda; oškodovanje pravic upnikov *npr.* z *odsvojitvijo dolžnikovega premoženja*
- oškodovati** -ijem dov. *povzročiti komu škodo*
- oškodován** -a -o: oškodovan s kaznivim dejanjem; biti oškodovan v svojih pravicah
- oštevílčenje** -a s *glagolnik od oštevilčiti*: oštevilčenje hiš; oštevilčenje spisov, vlog; oštevilčenje zakonov v *uradnem lištu*; oštevilčenje hranilnih vlog, računskih kontov
- oštevílčiti** -im dov. *označiti s številkami*: oštevilčiti spise
- otežiti** -im dov. *narediti kaj bolj težavno, bolj zapleteno*: otežiti dolžnikov položaj, izpolnitev obveznosti, izterjavo terjatve
- otežkóčiti** -im dov. *otežiti*: otežkóčiti dokazovanje (kaz.)
- ótok** -óka m **1.** *del kopnega sveta, obdan z vodo: nanovo nastali otok* **2.** *manjša površina, določena za poseben namen*: zazidalni otok **3.** *označeni del vozišča, zlasti za usmerjanje prometa*: prometni otok; otok za pešce
- otrók** -óka m *oseba do dopolnjenega 14. leta*: nezakonski otrok *rojen zunaj zakonske zveze*; mrtvorojeni otrok; posvojeni otrok *tuji otrok, ki ga posvojitelj vzame za svojega*; pozakonjeni otrok *rojen zunaj zakonske zveze, ki se mu z naknadno sklenitvijo zakonske zveze očeta z otrokovo materjo prizna status zakonskega rojstva* v Sloveniji do l. 1. 1977; posmrtni otrok *ki je rojen po očetovi smrti, sin. pošumni otrok*; predšolski otrok *v času pred začetkom obveznega šolanja*; šoloobvezni otrok *ki je dolžen obiskovati osnovno šolo*; zakonski otrok *rojen v zakonski zvezi*; zaplojeni, zapuščeni otrok; najdba novorojenega otroka; nega, varstvo, vzgoja otroka; otroci in mladoštniki z motnjami v telesnem in duševnem razvoju; podtakniti ali zamenjati otroka (kaz.); posvojiti, preživljati otroka; oddati otroka v rejništvo
- otróški** -a -o prid. *ki se nanaša na otroke*: otroški dodatek *dodatek, izplačan upravičenim za vezancem za otroke*; otroška doba; otroško varstvo
- otvóriti** -im dov. *odpreti*: otvoriti akreditiv; otvoriti sejo *začeti*
- otvorítveni** -a -o prid., v zvezah: otvoritvena bilanca *začetna bilanca*; otvoritvena predstava *prva, uvodna predstava*
- ovádba** -e ž *naznanitev kaznivega dejanja, gospodarskega preštopka, prekrška ali njegovega domnevnega storilca prištojnemu državnemu organu*: anonimna, kazenska, kriva, neresnična, neutemeljena, obvezna, pismena, prosto-voljna, psevdonimna, uradna, usna, zasebna ovadba; ovadba, podprta z dokazili; ovadba zoper neznanega storilca; opustitev ovadbe; nagrada za ovadbo; oceniti, podati, sprejeti, vložiti, zavreči ovadbo
- ovádenec** -nca m *kdor je ovaden*
- ovádenka** -e ž *ženska oblika od ovadenec*
- ovadítelj** -a m *kdor naznani prištojnemu državnemu*

nemu organu kaznivo dejanje, gospodarski preštopk, prekršek ali njegovega domnevnega storilca: kazenska odgovornost ovaditelja za kaznivo dejanje krive ovadbe

ovadíteljica -e ž ženska oblika od *ovaditelj*

ováditi -im dov. *naznaniti kaznivo dejanje, gospodarski preštopek, prekršek ali njegovega domnevnega storilca prištojnemu državnemu organu*

ovadúh -a m kdor koga *ovadi z namenom, da bi mu škodoval*

ovadúhinja -e ž ženska oblika od *ovaduh*

ovadústvo -a s *dejavnost ovaduhov*

ovdovélost -i ž *stanje ovdovelega človeka*

ovdovéti -im dov. *poštati vdovec, vdova*

overíltni -a -o prid. *overitveni*

overítev -tve ž *uradna potrditev prištnosti, enakoš ali resničnosti česa: sodna, diplomatska overitev; overitev lištine; overitev podpisa, pisave potrditev njune prištnosti po sodišču; overitev prepisa; overitev pravnega posla med zakoncema; potrdilo o overitvi; vpisnik za overitve; opraviti overitev*

ovériti -im dov. *uradno potrditi prištnost, enakoš ali resničnost česa: overiti podpis, pisavo, ročno znamenje; overiti prepis* **overjen** -a -o: *overjen prepis; overjeno potrdilo*

overítveni -a -o prid. *ki se nanaša na overitev: overitveni vpisnik vpisnik za overitve; overitvena klavzula klavzula, ki potrjuje prištnost lištine, podpisa*

overjranje -a s *glagolnik od overjati: overjanje lištin*

overjati -am nedov. *uradno potrjevati prištnost, enakoš ali resničnost česa: overjati lištine*

overovátelj -a m kdor kaj *overja: overovatelj zapisnika*

overovítev -tve ž *overitev*

overóviti -im dov. *overiti*

overóvljenje -a s *overitev*

ovíra -e ž *kar povzroča, da se kako delo težje, počasneje opravlja ali se ne more opraviti: nepremagljiva, objektivna ovira; procesna ovira ki onemogoča uvedbo ali nadaljevanje postopka; prometna, subjektivna ovira; zakonska ovira ki je določena v zakonu; dilatatorne ovire ki povzročajo časovno odložitev; prevozne ovire; ovira zaštaranja; ovira za izvršitev sodbe, sklenitev zakonske zveze*

ovirálni -a -o prid. *ki se nanaša na oviranje: oviralni zakonski zadržek (kan.)*

ovíranje -a s *glagolnik od ovirati: oviranje javne-*

ga shoda (kaz.); oviranje uradne osebe pri delu; oviranje verskih obredov (kaz.)

ovírati -am nedov. *povzročati, da se kako delo težje, počasneje opravlja ali se ne more opraviti: ovirati izvršbo; ovirati izvrševanje služnosti; ovirati sklicanje, prireditve javnega shoda (kaz.)*

ovítek -tka m *kar se daje okrog česa za zavarovanje, zaščito: ovitek za izločene zapisnike, obvestila (kaz. poš.); ovitek za posvetovalni zapisnik (pošt.)*

ovojnína -e ž *embalaža*

ovréči ovřzem dov. *dokazati neresničnost, nepravilnost, neutemeljenoš česa: ovreči dokaz izpodbiti ga; ovreči domnevo, nadponudbo, trditev*

ovrednótenje -a s *preračunanje na določen tečaj, na določeno vrednošno osnovo, sin. valorizacija (1)*

ovrednótiti -im dov. *preračunati na določen tečaj, na določeno vrednošno osnovo, sin. valorizirati (1)*

ozémeljjski -a -o prid. *ki se nanaša na ozemlje: ozemeljska nedotakljivost države; ozemeljske zahteve*

ozémlje -a s *večji del zemeljske površine: carinsko ozemlje ene ali več držav, za katero velja enoten carinski režim; demilitarizirano ozemlje s katerega so umaknjene oborožene sile in vojaške naprave; državno ozemlje; kontrolirano ozemlje v vojni; mandatno ozemlje prepuščeno določeni državi v upravljanje (mednar. pr.); nevtralizirano ozemlje na katerem se v primeru vojne ne smejo izvajati sovražnosti; obmejno ozemlje ki je ob državni meji; okupirano ozemlje ki so ga zasedle tuje oborožene sile; poplavno ozemlje na katerem so večkrat poplave; poplavljeno ozemlje na katerem so razlile velike količine vode; skrbniško ozemlje ki ga OZN da v upravljanje določeni državi (mednar. pr.); zasedeno ozemlje okupirano ozemlje; ozemlje države, republike, avtonomne pokrajine; odštop ozemlja*

ózki -a -o prid., v zvezah: *ozki tir tir s 670 mm razdalje med notranjima robovoma tirnic; ozka razlaga predpisa razlaga, ki oži vsebino predpisa, sin. reštriktivna razlaga predpisa, ant. široka razlaga predpisa* **óžji** -a -e: *ožji družinski člani zakonec, otroci, starši; ožja družina; ožje volitve volitve med kandidatoma, ki sta dobila najvišje število glasov*

ozkotírni -a -o prid. *ki se nanaša na ozki tir: ozkotirna proga, železnica*

OZN -a [ozeèn] m, krat. *Organizacija združenih narodov*

označba -e ž kar kaj označuje: skrajšana označba firme; svetlobna prometna označba; označba morskega čolna; označba porekla blaga; zakonita označba kaznivega dejanja v obtožbi, sodbi *pravna kvalifikacija kaznivega dejanja*; označba uradnega spisa; označbe na plovnih poteh; označbe na službeni obleki; varstvo označb porekla proizvodov

označevanje -a s *glagolnik od označevati*: označevanje vrste, kakovosti, porekla in proizvajalca blaga; označevanje naselij, ulic, stavb

označeváti -újem nedov. *opremljati s čim, da se opazi, prepozna*

označiti -im dov. *opremiti s čim, da se opazi, prepozna*: označiti cene blaga

oznáka -e ž kar kaj označuje: izmeritvene oznake pri temeljni geodetski izmeri; signalna oznaka pritrjeno signalno sredstvo, ki označuje pomembna mešta na železniški progi in na pošajah ali opozarja nanje; oznake za identifikacijo letala, ladje

oznaníti oznánim dov. *naznaniti, razglasiti*

ozráčje -a s, v zvezi: onesnaževanje ozračja *onesnaževanje zraka*

oženíti se ožénim se dov., v zvezi z osebo moškega spola *skleniti zakonsko zvezo* **oženjen** -a -o: oženjen moški *ki je v zakonski zvezi*

oživéti -ím dov. *ponovno se začeti uporabljati*: služnost oživi; pravice oživijo *npr: zaradi uspešnega izpodbijanja*

oživítev -tve ž *glagolnik od oživeti*: oživitev pravic

pacient -ênta m *bolnik v odnosu do zdravnika, zdravštvne uštanove*

pacientka -e ž *ženska oblika od pacient*

pacificirati -am dov. in nedov. *zatrei nemire, navadno s silo: pacificirati deželo*

pacifikacija -e ž *glagolnik od pacificirati: pacifikacija države*

padalec -lca m *kdor je usposobljen za skakanje, spuščanje s padalom: poklicni padalec*

padalo -a s *naprava iz tkanine za zmanjšanje hitrosti, zlašči pri skakanju, spuščanju iz letala: knjižica o vzdrževanju padala liščina s podatki o padalu; pregled padala*

padalstvo -a s *dejavnost, ki je v zvezi s skakanjem, spuščanjem s padali: civilno padalstvo*

padanje -a s *zmanjševanje, zniževanje: padanje cen, kupne moči, porabe, tečajev na borzi, vrednosti denarja; padanje števila rojstev*

pádati -am nedov. *manjšati se, zniževati se: cena, tečaj, vrednost pada*

paginirati -am dov. in nedov. *označiti strani, liste s tekočimi številkami: paginirati spis, vpisnik, zapisnik*

pakét -a m, v zvezah: *poštni paket zaprta knjižena pošiljka z označeno vrednošjo; paket akcij večje število delnic iste družbe*

pakétni -a -o prid. *ki se nanaša na poštni paket: paketni oddelek na pošti; paketna pošiljka, služba; paketna spremnica liščina, ki navaja vrednoš paketa in ga spremlja od pošiljatelja do naslovnika*

pakiranje -a s *dajanje blaga, izdelkov v ovojnino: izvirno pakiranje; pakiranje blaga*

pákt -a m **1.** *mednarodna pogodba, zlašči politična, vojaška: nenapadalni pakt; Pakt Društva narodov od l. 1920 do l. 1946; podpisati pakt* **2.** *v zvezi: Atlantski pakt vojaška zveza nekaterih zahodnoevropskih držav in Združenih držav Amerike po drugi svetovni vojni*

palatín -a m **1.** *načelnik kraljevega palacija (pr. zg.)* **2.** *vrsta kraljevega nameštnika (pr. zg.)*

palatínski -a -o prid. *ki se nanaša na palatine: palatinski grof npr. na Koroškem (pr. zg.)*

pálica -e ž, v zvezah: *gorska palica simbol gorskega gosposva (pr. zg.); sodna palica simbol sodne oblasti (pr. zg.); prelomitev palice nad obsojencem zunanja obličnost ob izvršitvi smrtne obsodbe (pr. zg.)*

pámet -i ž, v zvezi: *napraviti oporoko pri zdravi pameti in jasni zavešti narediti jo premišljeno, razsodno*

pamflét -a m *seštevok, s katerim se sramoti kaka oseba, štvár, dogodek*

pámtivék -a m, v zvezi: *mirna posešt od pamtiveka mirna posešt, odkar ljudje pomnijo*

Pandékte -dék t ž, mn. *zakonik iz l. 533, sestavljen iz odlomkov, povzetih iz spisov klasičnih pravnih piscev v Justinijanovi kodifikaciji, sin. Digešte*

pandektíst -a m *pravnik, ki se ukvarja s pandektistiko (pr. zg.)*

pandektístika -e ž *proučevanje in praktična uporaba rimskega prava v Nemčiji v 19. stol.*

pánjavec -vca m *gozd z drevesi, zraslimi iz pogankov na panjih, sin. nizki gozd*

pánoga -e ž *samoštojen del, ki tvori z drugimi določeno širšo dejavnost: gospodarska, pridobitna, proizvodna panoga*

pápeški -a -o prid. *ki se nanaša na rimskega papeža: papeška bula svečana papeška liščina (kan.), sin. bula (3)*

pápež -a m *naslov poglavarja rimskokatoliške cerkve*

papilárni -a -o prid., v zvezah: *papilarni vzorec vzorec, ki ga sestavljajo papilarne črte, zlašči na vršičkih prštov (krim.); papilarna črta vzboklina na povrhnjici prštov, dlani in podplatov*

pápir -a m (gr. papyros), v antiki, najprej v Egiptu *podlaga za pisanje iz stržena rašline papirus*

papír -ja m, v zvezah: *izkazni papir liščina, ki izkazuje določeno obveznoš izdajatelja, npr. železniška vozovnica, vsštopnica, bon; taksni papir ki ima predpisano taksno vrednoš, a jo po enkratni uporabi izgubi, npr. menična golica; vrednoštni papir liščina, s katero se izdajatelj zavezuje, da bo izpolnil na njej zapi-*

sano obveznost njenemu zakonitemu imetniku
papírnati -a -o prid., v zvezah: papirnati denar na določen denarni znesek glaseča se papirnata vrednotnica, ki kroži v prometu kot plačilno sredstvo, sin. bankovec; papirnata veljava dejstvo, da zakonito plačilno sredstvo, npr. bankovec ali državni denar; v notranji in zunanji trgovini ni zamenljivo, ant. kovinska veljava
papírni -a -o prid. ki se nanaša na papir: papirni denar papirnati denar
pár -a m, v zvezi: zakonski par mož in žena
pára -e ž šlotinka jugoslovanskega dinarja
paráfa -e ž podpis samo z začetno črko ali znakom, sin. šifra (4)
parafernálni -a -o prid., v zvezi: parafernarno premoženje nedotalno ženino premoženje, ki ostane v njeni upravi (pr. zg.)
parafiranje -a s opremljanje s parafo: parafiranje pogodbe
parafírati -am dov. in nedov. opremiti s parafo: parafirati izplačilni dokument; parafirati mednarodni sporazum s parafo potrditi doseženo soglasje glede formulacije besedila mednarodnega sporazuma
párafiskálni -a -o prid., v zvezi: parafiskalne datjave obvezna plačila družbenim organom in organizacijam, ki niso davki, npr. članarine zbornicam, poslovnim združenjem
paragónski -a -o prid., v zvezi: paragonski blok potrdilo, ki ga izda prodajalna kupcu ob prodaji blaga
paragráf -a m oštevilčeni odšavek zakona ali drugega predpisa
paraštátalni -a -o prid., v zvezi: paraštatalno premoženje premoženje, ki je delno v lasti države, sin. poldržavno premoženje
par avión fr. (z letalom) označba na letalskih pošiljkah
par cascades [par kaskád] fr. (skokoma), v zvezi: kazenska odgovornost par cascades zaporedna kazenska odgovornost za kazniva dejanja, storjena po tisku ali drugih sredstvih javnega obveščanja, sin. kaskadna odgovornost
parcéla -e ž del zemljišča ištega lasnika in ište vrše rabe, ki leži v išti katastrski občini in je temeljna evidenčna enota zemljiškega katastra: gozdna, katastrska, štabna, travniška, zemljiška parcela; bremen prost, čist odpis parcele; seznam parcel seznam vseh parcel v katastrski občini, vpisanih po vršnem redu njihovih števil
parcelácija -e ž delitev zemljišča na parcele

parcelacijski -a -o prid. ki se nanaša na parcelacijo: parcelacijski načrt
parcelírati -am dov. in nedov. razdeliti zemljišče na parcele **parcelíran** -a -o: parcelirano zemljišče
parcélni -a -o prid., v zvezi: parcelna številka številka parcele v katastrski mapi
parciálni -a -o prid., v zvezah: parcialni posel delna udeležba pri poslu in dobičku; parcialno posojilo posojilo, pri katerem sme posojilodajalec namesto obresti zahtevati delež na dobičku pri poslu, za katerega je posojilo uporabljeno
paremíja -e ž, v zvezi: pravna paremija pravni pregovor
parentéla -e ž od zapuštnika enako oddaljeni predniki skupaj z njihovimi potomci (ded. pr.)
parentélni -a -o prid. ki se nanaša na parentelo: parentelni sistem (ded. pr.)
parére -a m, it. (mnenje) pismeno strokovno mnenje: oddati parere
paricijski -a -o prid., v zvezi: paricijski rok izpolnitveni rok, določen v dajatveni sodbi (pravd. poš.)
parifikácija -e ž, v zvezi: parifikacija davčnih objektov izenačenje objektov ište vršte (nepremičnin) zaradi določitve davčne osnove
parifikácijski -a -o prid., v zvezi: parifikacijsko zemljišče primerjalno zemljišče
parifikát -a m kmetijsko zemljišče, ki se uporablja v drug namen
parifikát prisl., v zvezi: travnik parifikat pot travnik, ki se uporablja tudi kot pot in je zaradi tega drugače obdavljen
paritéta -e ž 1. razmerje vrednosti denarne enote do zlata ali vodilne valute: drseča pariteta gl. gibljiva pariteta; gibljiva pariteta medsebojno razmerje vrednosti dveh valut, ki se spreminja, sin. drseča pariteta; valutna pariteta a) vrednost valutne enote po teži čištega zlata b) vrednost ene ali več izbranih tujih valut; zlata pariteta enakovrednost denarne enote v zlatu; pariteta tečajev; načelo paritete 2. usklajenost, sorazmerje: pariteta cen
paritétni -a -o prid. usklajeni, sorazmerni: paritetni odbor odbor, sestavljen iz snakega števila predstavnikov dveh ali več strank; paritetni tečaji enakovredni tečaji; paritetne meddržavne pogodbe pogodbe med enakopravnimi državami (pr. zg.); paritetna zastopanošt npr. zastopanošt republik in pokrajin pri sestavi in številu sodnikov zveznega sodišča; paritetno načelo a) načelo enakopravnosti, npr. pravic upnikov v štečaju b) načelo enakopravnosti veroizpovedi; načelo paritetne sestave kole-

párk

gijskega organa *npr. zveznega izvršnega sveta SFRJ, ustavnega sodišča SFRJ*

párk -a m **1.** *ozemlje, določeno v poseben namen:* narodni park *večje zaokroženo ozemlje z naravnimi znamenitostmi velikega ali izrednega pomena, npr. Triglavski narodni park;* regijski, krajinski park; spominski park *posvečen kaki pomembni zgodovinski osebnosti ali urejen v spomin na kak zgodovinski dogodek* **2.** *prometna sredstva, naprave kake zaključene celote:* avtomobilski, letalski, plovni, vozni, železniški park; strojni park *na vozila pritrjeni stroji, ki jih ima kaka zaključena, navadno gospodarska enota*

parkiranje -a s *glagolnik od parkirati:* nepravilno parkiranje vozila *vrsta prekrška;* prostor, taksa za parkiranje

parkirati -am dov. in nedov. *prekiniti vožnjo in puščiti motorno vozilo dalj kot petnajst minut praviloma na meštu, kjer je to dovoljeno:* parkirati vozilo izven vozišča

parkirišče -a s *parkirni prostor:* nadzorovano parkirišče

parkirni -a -o prid. *ki se nanaša na parkiranje:* parkirni prostor; parkirna taksa; parkirna ura *ura za merjenje časa parkiranja na prostoru, kjer je to časovno omejeno;* javne, rezervirane parkirne površine

parlament -ênta m **1.** *zakonodajno, politično predstavniško telo enega ali dveh domov, sestavljeno iz predstavnikov političnih strank* **2.** *v Sloveniji in Jugoslaviji skupščina* **3.** *najvišje pokrajinsko sodišče v Franciji pred revolucijo l. 1789*

parlamentárčev -a -o prid. *ki se nanaša na parlamentarca (2):* kršitev parlamentarčeve pravice (kaz.)

parlamentárec -rca m **1.** *član parlamenta* **2.** *kdor se v območju vojnih operacij pogaja z drugo vojskujočo se stranko*

parlamentarizem -zma m *politična ureditev, v kateri ima zakonodajno oblast parlament, ki mu je vlada odgovorna:* monarhični, republikanski, ustavni parlamentarizem

parlamentárka -e ž *ženska oblika od parlamentarec*

parlamentárni -a -o prid. *ki se nanaša na parlament ali parlamentarizem:* parlamentarni nadzor *npr. nadzor nad izvajanjem sporazumov;* parlamentarni poslovnik, sistem; parlamentarna delegacija, država; parlamentarna monarhija, republika *monarhija, republika, v kateri je*

uveljavljen parlamentarizem; parlamentarna opozicija; parlamentarna večina; parlamentarna vlada *vlada, odgovorna parlamentu in odvisna od njega;* parlamentarne volitve

pároh -a m *pravoslavni župnik*

parohíja -e ž *pravoslavna župnija*

paróla -e ž **1.** *geslo* **2.** *dogovorjena razpoznavna beseda v vojski*

pars pro indiviso [párs pro indivízo] lat. *miselni delež*

participácija -e ž *udeležba (1):* participacija pri dohodkih, stroških; participacija pri ceni zdravstvenih storitev *doplačilo*

participatívni -a -o prid., v zvezah: participativna prednostna delnica *delnica, ki daje imetniku poleg določene dividende tudi pravico do udeležbe pri delitvi dobička;* participativna obveznica *obveznica, ki zagotavlja imetniku poleg obresti tudi pravico do udeležbe pri dobičku izdajatelja obveznice*

participíрати -am nedov. in dov. *biti udeležen:* participirati pri dobičku, izgubi, kapitalu, stroških

pártija -e ž *politična stranka:* komunistična partija

partija -e ž, v zvezi: proračunska partija *del proračunskega razdelka do l. 1964*

partikularizem -zma m **1.** *politična smer, ki zahteva za posamezne dele države čim večjo samostojnost:* gospodarski, politični partikularizem **2.** *sištem, v katerem prevladujejo partikularna prava:* pravni partikularizem

partikulárni -a -o prid., v zvezah: partikularna havarija *škoda, ki nastane posameznemu subjektu pri morski plovbi, sin. posebna havarija;* partikularna zakonodaja *zakonodaja, ki velja za določeno ožje območje;* partikularno pravo

partizán -a m *udeleženec jugoslovanskega narodnoosvobodilnega boja od l. 1941 do l. 1945*

partizánka -e ž *ženska oblika od partizan*

partizánski -a -o prid. *ki se nanaša na partizane:* partizanski odred; partizanska spomenica *l. 1941 spominsko odlikovanje organizatorjem ljudske vstaje in borcem NOB za delovanje, boj od l. 1941 do l. 1945;* partizansko ime *ime, ki ga je udeleženec NOB dobil v partizanih*

partizánstvo -a s **1.** *partizansko gibanje* **2.** *življenje, bojevanje pri partizanih*

pártner -ja m *kdor s kom sodeluje, zlašti v gospodarstvu:* poslovni partner

pás -ú m **1.** *ozko in dolgo območje česa:* carinski obmejni pas *območje ob carinski črti, določeno za carinsko nadzorstvo;* demilitarizirani obmejni pas *s katerega so umaknjene oborožene sile in vojaške naprave;* epikontinentalni pas

del morskega dna in podzemlja ob obali zunaj teritorialnega morja, na katerem ima država suvereno pravico do raziskovanja in izkoriščanja naravnih bogastev; (ob)mejni pas del državnega ozemlja na kopnem, rekah, jezerih v globino sto metrov vzdolž mejne črte oziroma del teritorialnega morja v širino dveh milj vzdolž mejne črte; prometni pas vzdolžni del vozišča za promet vozil v eni vrstii; varovalni pas območje ob cestah in železnicah, v katerem je gradnja mogoča le pod določenimi pogoji; vozni pas vzdolžni del vozišča za promet vozil v eni smeri; dovoljenje za gibanje in muditev v mejnem pasu

2. *priprava za določene namene, ki se daje, namešča navadno okrog trupa: varnostni pas v motornem vozilu, letalu za pripenjanje potnikov med vožnjo, letenjem*

pasišče -a s območje, na katerem je izkoriščanje čebelje paše urejeno s pašnim redom: akacijeva, koštanjeva pasišča

pasíva -sív s, mn. **1.** *poštavke na pasivni, desni strani bilance stanja* **2.** *negativne sestavine premoženja, npr. obveznosti, dolgovi: aktiva in pasiva; saldo med aktivni in pasivi*

pasívni¹ -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na dolg, primanjkljaj: pasivni konto; pasivni proračun proračun, ki ni krit s prihodki; pasivni saldo; pasivni bančni posli bančni posli, v katerih je banka dolžnik; pasivna plačilna bilanca; pasivna poštavka; pasivna štečajna masa; pasivne obrešči obrešči, ki jih plača dolžnik; pasivno podjetje podjetje, ki je prezadolženo*

2. *v zvezah: pasivna legitimacija možnost biti toženec; pasivna menična sposobnost sposobnost menično se zavezati; pasivna solidarnost solidarnost dolžnikov; pasivna volilna pravica pravica biti voljen*

pasívni² -a -o prid. *nedejavni: pasivni odpor odpor brez nasilja, npr. obsojenca ali pripornika uradni osebi pri izvrševanju uradne dolžnosti; pasivni subjekt kaznivega dejanja obdolženec; pasivno upiranje nepokoravanje pozivu pooblaščenih oseb ali ravnanje, ki onemogoča izvršitev uradne naloge ipd.*

pasívni³ -i z lašností pasívnega¹: pasivnost plačilne, trgovinske bilance; pasivnost premoženja; pasivnost proračuna; pasivnost zapuščine; načelo pasivnosti sodišča načelo, po katerem sodišče praviloma upošteva samo trditveno in dokazno gradivo, ki ga priskrbijo stranke (pravd. poš.), sin. *razpravno načelo*

pásji -a -e prid., v zvezah: pasji kontumac zapora

psov zaradi nevarne živalske kužne bolezni, zaščite divjadi ipd.; pasja znamkica ploščica z zaporedno številko in ustrezno letnico cepljenja proti šteklini, ki se pritrudi na pasjo ovratnico

pášti pádem dov. **1.** *biti ubit v boju: pašti v vojni*
2. *zmanjšati se, znižati se: tečaj pade*

pástor -ja m evangeličanski duhovnik

pástorek -rka m sin iz prejšnjega zakona v odnosu do materinega drugega moža ali očetove druge žene

pástorka -e ž hči iz prejšnjega zakona v odnosu do materinega drugega moža ali očetove druge žene

páša -e ž hranjenje živali s pobiranjem hrane, trganjem trave, delov rašlin: čebelja paša nabiranje medu; nomadska paša pri kateri se živina seli iz kraja v kraj zunaj organiziranih pašnikov; skupna paša paša živine pašnih interesentov na skupnem pašniku; začasna paša; omejitev, prepoved paše; pravica do paše

pášni -a -o prid. *ki se nanaša na pašo ali pašnike: pašni interesent, odbor, upravičenec; pašni prispevek prispevek za skupni pašnik; pašni red; pašna doba, pravica, skupnost, služnost, živina; pašno dovoljenje; pašno gospodarstvo; pašno zemljišče*

pášnik -a m s travo porasel svet, namenjen za pašo: gorski, javni, občinski, skupni, vaški pašnik

pašnina -e ž plačilo za uporabo pašnika: plačati pašnino

pášniški -a -o prid. *ki se nanaša na pašnik: pašniška zadruga; pašniško zemljišče*

patént -énta m **1.** *z zakonom za določeno dobo zavarovana izključna pravica izkoriščati nov izum: dopolnilni patent za dopolnitev ali izpopolnitev izuma; temeljni patent; patent za zaupni izum; nosilec, prijavitelj patenta; izpodbijanje, odstop izkoriščanja, prenos, prijava, priznanje, trajanje, razveljavitev patenta; vpis patenta v patentni register; pravice iz patenta; zvezni zavod za patente; izpodbijati, prijaviti, priznati, razveljaviti patent; objaviti v registru vpisani patent; razpolagati s patentom; zavarovati izum s patentom*

2. *v zvezi: **krošnjarski patent obrtno dovoljenje za krošnjarjenje*

3. *v avstrijskih deželah od 17. do 19. stol. naziv za vladarjevo odprto pismo, razglas, ki vsebuje splošno veljavno pravno normo (pr. zg.): cesarski patent; podložniški patent o poštopku v podložniških zadevah iz l. 1781; podložniški kazenski patent o pravicah patrimonialnih gospoštiev v kazenskem sodstvu iz l. 1781; razglasitveni patent o*

patentírati

razglasitvi posameznega zakona; robotni patent o omejitvi tlake (pr. zg.); tolerančni patent razglas Jožefa II. iz l. 1781 o verski svobodi za proteštante, kalvince, pravoslavne

patentírati -am dov. in nedov. zavarovati izum s patentom **patentírani** -a -o: patentirani izdelek, izum

paténtni -a -o prid. **1.** ki se nanaša na patent (1): patentni register javna knjiga za vpis s patentom zavarovanih izumov; patentni upravičenec, zahtevek; patentna dokumentacija; patentna listina listina s podatki o vpisu v patentni register; patentna pisarna zavod za zaštopanje in strokovno pomoč v zadevah patentov, pravic do vzorca, modelov in znamk; patentna prijava, prioriteta; patentno pravo, varstvo **2.** v zvezi: patentno pismo (fr. lettres de provision) listina, ki jo država imenovanja izda konzulu, sin. provizijsko pismo

patentotéka -e ž povezano omrežje za patentne informacije

paternitétni -a -o prid., v zvezi: paternitetna pravda, tožba pravda, tožba za ugotovitev ali izpodbijanje očetovstva

patologija -e ž, v zvezi: socialna patologija družbeno negativni pojavi, npr. kriminaliteta, alkoholizem, narkomanija, potepuštvo, sin. socialnopatološki pojavi

patriárh -a m **1.** naslov poglavarjev vzhodnih cerkva: patriarh srbske pravoslavne cerkve **2.** časni naslov nekaterih katoliških nadškofov: beneški patriarh

patriarhát -a m **1.** ureditev, v kateri je družinski poglavar moški **2.** v zvezi: oglejski patriarhat (pr. zg.) nadškofija s sedežem v Ogleju, ki je v srednjem veku obsegala celotno slovensko ozemlje južno od Drave do 1751

patriarhija -e ž cerkvena upravna enota, navadno v okviru narodne skupnosti: srbska patriarhija

patrícij -a m pripadnik vladajočega razreda v starem Rimu (rim. pr.)

patriciát -a m **1.** vladajoči razred v starem Rimu **2.** mešno plemstvo v srednjem veku

patricijski -a -o prid. ki se nanaša na patricije: patricijsko in plebejsko prebivalstvo Rima

patrimoniálni -a -o prid. ki se nanaša na zemljiško gospostvo (pr. zg.): patrimonialna oblašt javna oblašt, združena z zemljiško lašnino (pr. zg.); patrimonialno sodišče; patrimonialno sodstvo sodstvo zemljiškega gospoda (pr. zg.)

patrimónij -a m podedovano družinsko premoženje, sin. očevina

patronát -a m **1.** razmerje osvoboditelja sužnja do oproščenca (pr. zg.) **2.** posebne pravice, ki jih katoliška cerkev pripoznava ustanovitelju cerkvenega beneficija ali njegovim naslednikom (pr. zg.)

patronáza -e ž zdravštevna dejavnost, ki skrbi za otroke, bolnike na domu

patronážni -a -o prid. ki se nanaša na patronažo: patronažna služba

patrúlja -e ž obhodna straža: miličniška, vojaška patrolja

patrúljni -a -o prid. ki se nanaša na patroljo: patroljni čoln; patroljna služba

pavperizácija -e ž osiromašenje, obubožanje: pavperizacija prebivalstva

pavšál -a m povprečno povračilo, nadomeštilo namesto posameznih dajatev, sin. povprečnina (1): poslanski pavšal za opravljanje poslanske funkcije; potni pavšal za potne stroške

pavšalíranje -a s določanje povprečnega povračila, nadomeštila namesto posameznih dajatev: pavšaliranje davščin, stroškov

pavšalírati -am nedov. in dov. določati povprečno povračilo, nadomeštilo namesto posameznih dajatev: pavšalirati stroške

pavšalíst -a m kdor plačuje pavšal, npr. davek

pavšálni -a -o prid. **1.** ki se nanaša na pavšal: pavšalni davek, obračun; pavšalni odbitek odbitek v povprečnem znesku; pavšalni odstotek, prejemek; pavšalna nagrada, odmera stroškov, odškodnina, taksa, zavarovalnina; pavšalno povračilo; pavšalno zavarovanje zavarovanje, ki določa pavšalni znesek kritja neglede na bodoče rizike; obdavčitev v pavšalnem letnem znesku npr. v gospodarskih, poklicnih dejavnostih **2.** splošni: pavšalna obdolžitev, trditev

pazíti pázim nedov. skrbeti, da se odvrne nevarnost od česa: voznik na cesti mora paziti na pešce, ki so na vozišču

pazljív -a -o prid. **1.** ki si prizadeva, da se ne zgodi kaj neprijetnega, nezaželenega: pazljiv čuvaj **2.** ki poteka, se opravlja z veliko miselno zbranošjo: pazljivo ravnanje z orožjem

pazljívošt -i ž prizadevanje, da se ne zgodi kaj neprijetnega, nezaželenega: opustiti dolžno pazljivost; pomanjkanje potrebne pazljivosti

páznica -e ž ženska oblika od paznik

páznik -a m pooblaščenca uradna oseba, ki pazi na koga, kaj: *jetniški paznik; paznik v kazenskem poboljševalnem zavodu do l. 1979; **rudniški paznik

pázniški -a -o prid. ki se nanaša na paznike: paz-

niška služba

pečát -a m **1.** *uradni znak z imenom organa, organizacije ali osebe, z določenim besedilom kot dokaz prištnosti, verodostojnosti listine:* depozitni pečát sodišča *osmerokotne oblike*; državni, enojezični, večjezični, sodni, uradni pečát; mali, okrogli, mokri, suhi pečát; besedilo, oblika, odtis pečata; čuvar državnega pečata v nekaterih državah *miništer za pravosodje*; hranjenje, raba pečatov; odtisniti pečát **2.** *znak na pošiljki, predmetu kot dokaz nedotaknjenosti pošiljke ali zapore:* carinski pečát *s katerim se zagotovi istovetnost blaga v carinskem postopku*; viseči, voščeni pečát; odvzeti, odstraniti, poškodovati, skriti, uničiti uradni pečát (kaz.) **3.** *pečatnik:* kovinski pečát; negativ pečatnika

pečátenje -a s *odtiskovanje pečata, opremljanje s pečatom:* pečatenje listin; pečatenje z voskom

pečátiti se -ám se nedov. *ukvarjati se:* obrtoma se pečati z igro na srečo (kaz.)

pečátiti -im nedov. *dajati, pritiskati pečate za dokaz verodostojnosti:* pečatiti listine, pošiljke; pečatiti prostore *opremljati z zaporo s pečatom kot dokaz nedotaknjenosti*

pečátni -a -o prid. *ki se nanaša na pečát (1, 2):* pečatni vosek; pečatna listina (pr. zg.); pečatna taksa

pečátnica -e ž *stampiljka z določenim besedilom, npr. za izdajo plačilnega naloga, sklepa o izvršbi*

pečátnik -a m *priprava z gumijaštim ali kovinskim negativom pečata (1)*

pederášt -a m *moški, ki spolno zlorablja otroke moškega spola*

peklénski -a -o prid., v zvezi: *peklenski stroj z razstrelivom napolnjen predmet, ki eksplodira ob določenem času*

penále -a m, nav. mn. s *pogodbo ali predpisom določena odškodnina za neizpolnitev ali za zakasnelo izpolnitev obveznosti:* sodni penali *ki jih na upnikovo zahtevo določi sodišče zaradi dolžnikove zamude pri nedenarnih obveznostih, ugotovljenih s pravnomočno sodno odločbo*

penalizírati -am dov. *predpisati kazensko sankcijo za družbi nevarno dejanje*

penální -a -o prid. *ki se nanaša na penale:* penalni znesek

pénez -a m, v zvezi: *krvavi penez krvavi denarič*

penitenciárni -a -o prid. *ki se nanaša na izvrševanje kazni odvzema proštosti:* penitenciarna znanost

penologija -e ž *znanost o izvrševanju kazenskih sankcij*

penolóški -a -o prid. *ki se nanaša na penologijo:* penološke šole

pénzija -e ž **1.** *upokojitev* **2.** *pokojnina:* dobivati penzijo

penzión -a m **1.** *gošinski obrat, ki za plačilo daje hrano in stanovanje* **2.** *dnevna cena za oskrbo v gošinskem obratu*

penzionírati -am dov. in nedov. *upokojiti*

penziónski -a -o prid. *ki se nanaša na penzion:* penzijska pogodba; penzijske cene, štoritve

per acclamationem [per akklamaciónem] lat., v zvezi: *izvolitev per acclamationem izvolitev z akklamacijo*

per analógiam lat. (*analogno*), v zvezi: *uporabiti zakon per analogiam uporabiti ga v praksi za podoben, zakonsko neurejen primer*

percépcija -e ž *glagolnik od percipirati*

perceptívni -a -o prid., v zvezi: *perceptivno pravilo pravilo, ki kaj zapoveduje*

percipírati -am nedov. in dov. *jemati v posest, npr. plodove s pobiranjem*

peremptórní -a -o prid., v zvezah: *peremptorni rok rok, po preteku katerega se določena pravica ne more več uveljavljati, sin. prekluzivni rok; peremptorni ugovor ugovor; ki trajno onemogoča uveljavljanje zahtevka*

perféktni -a -o prid., v zvezi: *perfektna pogodba pogodba, pri kateri so izpolnjeni vsi pogoji za njeno veljavnost*

perfektuiráti -am dov., v zvezi: *perfektuirati sporazum izpolniti vse pogoje za njegovo veljavnost*

perforácija -e ž **1.** *uničenje s preluknjanjem:* perforacija kolkov, obveznic, znamk **2.** *prebodenje:* perforacija telesnega plodu (lat. perforatio foetus) *odprava telesnega plodu s prebodenjem*

perforírati -am dov. in nedov. **1.** *uničiti s preluknjanjem:* perforirati kolke, obveznice, znamke **2.** *predreti, prebošiti:* perforirati maternico

perióda -e ž *obdobje, razdobje:* proračunska perioda

periódični -a -o prid. *ki se pojavlja v določenih, redno se ponavljajočih presledkih:* periodični obračun, prejemek; periodična dajatev, terjatev; periodična tiskana publikacija; periodični odškodninski zahtevki *odškodninska renta ipd.*; periodično poročilo

periódika -e ž *tiskane štvari, ki izhajajo navadno v rednih časovnih presledkih, npr. časopisi, revije*

permanéntni

perluštrirati -am nedov. in dov. **1.** *uradno pregle-dovati*: perluštrirati sumljive osebe; perluštri-rati prostore **2.** *odpirati pisma brez vednosti naslovljenca*

permanéntni -a -o prid., v zvezi: permanentni akreditiv *akreditiv, ki upravičuje zaporedno dviganje rednih zneskov*, sin. *trajni akreditiv*

permisívni -a -o prid., v zvezi: permisivno pravilo *pravilo, ki kaj dovoljuje*

perpetuácija -e ž, v zvezah: perpetuacija ugovorov *uveljavljanje ugovorov zaradi napake stvari pri kupni pogodbi ali napak izvršenega posla pri pogodbi o delu tudi po preteku jamčeval-nega roka*; perpetuacija sodne pristojnosti (lat. *perpetuatio fori*) *ohranitev pristojnosti sodišča, ki je pristojno ob vložitvi tožbe, neglede na kasnejše spremembe za pristojnost pomembnih okoliščin*, sin. *uštalitev pristojnosti*

per procura [per prokúra] it. (okrajš. p. p.) *po pooblastilu*

per rollam [per rólam] lat., v zvezi: glasovati per rollam *odločati s pismenim glasovanjem izven seje ob kroženju spisa* (pošt.)

personal -a m *delavci, zaposleni v določeni de-lovni enoti, organizaciji ali v določeni stroki*, sin. *osebje*: pisarniški personal

personalije -lij ž, mn. *osebni podatki*: vpisati personalije

personalistični -a -o prid. *ki se nanaša na osebo, osebnost*: personalistična smer v kazensko-pravni znanosti

personalitétni -a -o prid., v zvezah: aktivno per-sonalitetno načelo *načelo o uporabi jugoslo-vanske kazenske zakonodaje proti laštnemu državljanu, ki v tujini stori kaznivo dejanje*; pasivno personalitetno načelo *načelo o upo-rabi jugoslovanske kazenske zakonodaje proti tujcu, ki v tujini stori kaznivo dejanje proti Jugoslaviji ali njenemu državljanu*

personalni -a -o prid. *osebni*: personalni davek *davek, ki upošteva tudi osebne zavezančeve razmere*, npr. *število otrok*, sin. *osebni davek*; personalni kredit *kredit, dan določeni osebi brez zavarovanja*; *personalni senat *sodišča senat okrožnega oziroma apelacijskega so-dišča, ki daje mnenja ali predloge v zadevah, ki se tičejo osebja sodišč*; personalni spis *dokumenti v delovni organizaciji z osebnimi podatki delavca*, sin. *osebni spis*; personalni podatki; personalna unija *zveza dveh ali več samošojnih držav s skupnim vladarjem*; per-sonalno načelo *načelo za uporabo prava, npr.*

plemenskega (pr. zg.)

persóna non gráta lat., v diplomaciji *oseba, ki ne uživa več zaupanja države gositeljice*

pertinénca -e ž *pritiklina*

per vota maiora [per vóta majóra] lat. (z *veči-no glasov*), v zvezi: sprejeti odločbo per vota maiora

pès psà m *domača žival za čuvanje doma, lov, posebne naloge*: lavinski, lovski, sledilni, služ-beni pes; popadljiv pes *ki rad grize, napada z zobmi*; pes čuvaj; prijava, odjava psa; cep-ljenje, označevanje, registracija psov; zapora psov *pasji kontumac*

péšt -í ž, v zvezi: pravica pešti *pravica močnejše-ga* (pr. zg.)

péšec -šca m *kdor hodi peš*: zaznamovani prehod za pešce; obveznosti do pešcev v cestnem prometu

péšpót -í ž *pot, namenjena, primerna samo za pešce*: služnost pešpoti

petéřica -e ž, v zvezi: senat peterice *senat, sestav-ljen iz petih sodnikov*

petícija -e ž *prošnja, naslovljena na javni organ, ki izvršuje oblast, za ureditev kake splošne zade-ve*: pravica peticije; izročiti, predložiti peticijo

petít -a m *zahtevak*: tožbeni petit

petitórni -a -o prid., v zvezi: petitorna tožba *tožba, s katero se ne uveljavlja posest, ampak pravica, npr. laštninska pravica*

petítum lat. (*zahtevak*), v zvezah: odločba ultra *petitum odločba, v kateri se prisodi tožniku več, kot je zahteval*; odločba extra *petitum od-ločba, v kateri se tožniku prisodi kaj drugega, kot je zahteval*

petlétka -e ž *petletni družbeni, gospodarski načrt*

pijančevánje -a s *pretirano uživanje alkoholnih pijač daljši čas*: pijančevanje iz navade

pijánec -nca m *kdor daljši čas pretirano uživa alkoholne pijače*: habitualni pijanec

pijánka -e ž *ženska oblika od pijanec*

pijánost -i ž *stanje pijanega človeka*, prim. *opitošt*: delna, habitualna, krivdna, navadna, patološka, popolna pijanost; *delikt pijanosti (kaz.)

pijánski -a -o prid. *ki se nanaša na pijance ali pi-janošt*: pijanski delirij (lat. delirium tremens) *stanje zmedenošči, združeno s podrhtavanjem zaradi alkohola*

pilót -a m **1.** *kdor je usposobljen za vodenje letala*: poklicni, prometni, športni pilot **2.** *oseba, ki daje poveljniku ladje strokovne nasvete glede varnega vodenja ladje na nevarnih mešjih obalnega morja, npr. v lukah, prištaniščih,*

ožinah oziroma po notranjih vodah

pilotáža -e ž *štrokovni nasveti, ki jih daje pilot poveljniku ladje glede varnega vodenja ladje na nevarnih mestih obalnega morja, npr. v lukah, prištaniščih, ožinah oziroma po notranjih vodah*

pilotážni -a -o prid. *ki se nanaša na pilotažo*: pristojbina za pilotažne storitve

pilotiranje -a s *glagolnik od pilotirati*

pilotirati -am nedov. **1.** voditi letalo **2.** dajati poveljniku ladje štrokovne nasvete glede varnega vodenja ladje na nevarnih mestih obalnega morja, npr. v lukah, prištaniščih, ožinah oziroma po notranjih vodah **pilotirani** -a -o: pilotirana ladja

pirát -a m *kdor se ukvarja s piratstvom ali sodeluje pri njem* (mednar. pr.)

pirátski -a -o prid. *ki se nanaša na pirate ali piratstvo* (mednar. pr.): *piratska ladja ladja, ki jo uporabljajo za piratska dejanja osebe, ki jo imajo v dejanski oblasti*; *piratsko dejanje nezakonito nasilje, zadrževanje ali plenjenje, ki ga storijo posadka ali potniki ladje ali letala zoper drugo ladjo ali letalo ali zoper osebe ali imetje na njih*; *piratsko letalo letalo, ki ga uporabljajo za piratska dejanja osebe, ki ga imajo v dejanski oblasti*

pirátstvo -a s *nezakonito nasilje, zadrževanje ali plenjenje, ki ga na odprtem morju ali na kraju, ki ni pod oblastjo nobene države, v osebne namene storijo zoper drugo ladjo ali letalo ali zoper osebe ali njihovo imetje a) posadka ali potniki zasebne ladje ali zasebnega letala b) posadka državne ladje ali državnega letala, ki se je uprla in prevzela nad njim kontrolo* (mednar. pr.)

piromanija -e ž *bolezensko nagnjenje k požiganju*

pisánje -a s **1.** *zapisovanje določenega besedila*: pisanje zapisnika **2.** *kar je napisano, npr. lištna, pismo*: *sodno pisanje vabilo, tožba, obtožnica, sodba ipd.*; vročanje pisanj (pošt.); nedovoljena objava pisanj osebnega značaja (kaz.)

pisár -ja m **1.** *nižji pisarniški uslužbenec*: občinski pisar **2.** v zvezah: *meštni pisar izvršilni organ mestne uprave, navadno pravno izobražen človek* (pr. zg.); *zakotni pisar ki se nezakonito ukvarja z dajanjem pravne pomoči za plačilo* (kaz.)

pisárna -e ž *prostor, v katerem se opravljajo upravni, pisarniški posli*: *dvorna pisarna osrednji upravni organ v habsburški monarhiji od 16. do 19. stol.; odvetniška pisarna; patentna pisarna*

zavod za zaštopanje in štrokovno pomoč v zadevah patentov, pravic do vzorca, modelov in znamk; *sodna pisarna; pisarna za odlikovanja pri predsedstvu SFRJ*

pisárniški -a -o prid. *ki se nanaša na pisarno*: **pisarniški ravnatelj*; *pisarniško osebje, poslovanje*

pisášstvo -a s, v zvezi: *zakotno pisaštvo nezakonito dajanje pravne pomoči za plačilo* (kaz.)

pisáti *pišem* nedov. **1.** *s pisalom delati črke, številke na kako površino*: *pisati po nareku* **2.** *zapisovati določeno besedilo*: *pisati zapisnik* **pisani** -a -o: *pisano pravo pravo, katerega besedila obstajajo v pisni obliki*

pisáva -e ž **1.** *način pisanja znakov za pismo sporazumevanje pri posamezniku*: *izvirna, nečitljiva pisava*; *poskusna pisava za primerjavo pri ugotavljanju njene priščnosti*; *prištna pisava*; *overitev pisave potrditev njene priščnosti po sodišču*; *napaka v pisavi* **2.** *sislem znakov za pismo sporazumevanje*: *tajna pisava*

piséc -sca m *kdor kaj piše, napiše*: *anonimni pisec spisa*; *imenovanje pisca v tiskovnem poštopku*

pisémski -a -o prid. *ki se nanaša na pismo*: *pisemska pošiljka, pošta, tajnost, znamka*; *pisemsko sporočilo*

pisém -a -o prid. *ki zna pisati in brati*: *biti, poštati pismen* **pisémni** -a -o prid. **1.** v zvezi: *pismeni izpit izpit, pri katerem so odgovori napisani* **2.** *ki se nanaša na pisanje*: *pismeni poštopek*; *pismena izdelava sodbe sešavljanje sodbe*; *pismena izjava, oblika, oporoka, ovadba, pogodba*; *pismena ponudba za sklenitev pogodbe*; *pismeno dokazilo, glasovanje, pooblastilo, sporočilo, vabilo*

pisémnošt -i ž, v zvezi: *načelo pismenosti poštopka načelo, da je podlaga odločbe le spisovno gradivo*

pisémo -a s **1.** *pismeno sporočilo ali druga pošiljka z maso do 2 kg v zaprtem ovitku določene velikosti brez označene vrednosti*: *anonimno pismo ki je brez imena, nepodpisano*; *grozilno pismo ki vsebuje grožnjo*; *priporočilno pismo*; *sodno pismo*; *pismo v upravnem poštopku, v poštopku zaradi prekrška pošiljka v beam ali modrem ovitku za naslovnike kot stranke v poštopku, katerega sestavni del je povratnica enake velikosti in barve, ki je po zgornjem robu ovitka perforirana*; *vrednostno pismo zaprta knjižena pošiljka z označeno vrednostjo, ki sme vsebovati vrednostne predmete, denar ali pisano sporočilo*; *kršitev tajnosti pisem in drugih občil* (kaz.) **2.** *lištna (1)*: *akreditivno pismo*¹

naročilo za izplačanje denarnega zneska; cirkularno kreditno pismo *pooblaštilo upravičencu za dviganje denarja pri več bankah*; darilno pismo; dolžno pismo *zadolžnica*; garancijsko pismo *liščina o jamčevanju*; izročilno pismo *liščina o izročitvi posesti*; *notarsko pismo *notarski zapis, npr. pogodbe*; sklepno pismo *sklepnica*; *zaštevno pismo *liščina o zastavitvi*; *ženitno pismo *ženitna pogodba*; *pismo o glasu *uradno potrdilo o prejšnjem vedenju* **3.** *liščina v diplomatskih in konzularnih odnosih*: akreditivno pismo² (fr. *lettres de créance*) *pooblaštilna liščina, ki jo akreditirani diplomatski predstavnik ob naštopu službe izroči poglavarju tuje države, sin. poverilno pismo*; odpoklicno pismo (fr. *lettres de rappel*) *liščina o odpoklicu diplomatskega predstavnika, ki jo ta izroči poglavarju tuje države*; patentno pismo (fr. *lettres de provision*) *liščina, ki jo država imenovanja izda konzulu, sin. provizijsko pismo*; poverilno pismo gl. *akreditivno pismo*¹; provizijsko pismo gl. *patentno pismo*

pismonóša -e m **1.** *poštni delavec, ki dostavlja pošne pošiljke na dom, sin. poštar **2.** v zvezi: golob *pismonoša golob, ki se uporablja za prenašanje sporočil**

písni -a -o prid. *ki se nanaša na pisanje*: pisna napaka, pomota *npr. v sodbi*

plácet -a m, lat. *odobritev države, dana določeni osebi za izvrševanje konzularnih poslov na njenem ozemlju, sin. eksekvatura (1)*: dati, dobiti *placet*

pláča -e z vsota, *ki jo na določena razdobja prejme zaposleni za svoje delo* do l. 1965: akordna plača *po kosu, učinku*; čista plača *po odbitku vseh odtegljajev*; tedenska, mesečna, letna plača; trinajsta plača *vsota v višini mesečne plače, ki jo prejme zaposleni ob koncu leta*; plača od kosa, ure; plača po času, normi, učinku; določiti, izplačevati, obdavčiti, prejemati, znižati, zvišati *plačo*

pláčati -am dov. *poravnati določeno obveznost v denarju*: plačati davek, denarno kazen, dolg, najemnino, račun, takso; plačati ček, menico, zadolžnico; plačati iz roke v roko, na račun, ob zapadlosti, sproti, v gotovini, vnaprej, v obrokih; plačati v plačilnem kraju **pláčan** -a -o: plačan odgovor; plačana poštnina; menica, plačana za čast *menica, ki jo plača intervenient za meničnega zavezanca* **pláčani** -a -o: plačani dopušt *dopušt, za katerega se dobi plačilo*

pláčeválec -lca [-uc-] m *kdor plačuje*: plačeva-

lec davka

pláčeválka -e [-uk-] z ženska oblika od *pláčevalec*
pláčevánje -a s *poravnavanje določenih obveznosti v denarju*: neposredno plačevanje *iz rok v roke*; obročno, pavšalno, virmansko plačevanje; plačevanje denarne rente; plačevanje z gotovino; oprostitvev plačevanja; nesposobnost za plačevanje; izogniti se plačevanju

pláčeváti -ujem nedov. *poravnati določene obveznosti v denarju*: plačevati davek, denarno rento, najemnino, takso; plačevati reparacije; plačevati v gotovini, obrokih

pláčevít -a -o prid. *spособen, zmožen v danem času poravnati svoje plačilne obveznosti, sin. plačilno sposoben, zmožen, sin. solventen*: plačeviti dolžnik, porok

pláčevitost -i z *spособnost, zmožnost v danem času poravnati svoje plačilne obveznosti, sin. plačilna sposobnost, zmožnost, sin. plačilno sposoben, zmožen, sin. solventnost*: plačevitost banke, porokov

pláčilni -a -o prid. *ki se nanaša na plačevanje ali plačilo*: plačilni bon, čas, kraj; plačilni nalog *sodna odločba o plačilu denarne terjatve, izdana le na podlagi podatkov mandatne tožbe* (pravd. poš.), sin. *mandat (2)*; plačilni promet *vsa plačila v denarju, s katerimi se ukinjajo dolžniško-upniška razmerja med dolžnikom nalogodajalcem in upnikom uporabnikom, ki so nastala npr. s prodajo blaga, opravljanjem storitev*; plačilni rok, sporazum, termin; plačilni instrumenti *ček, garancija, menica z avalom banke, nakaznica, nalog (virman), položnica, sin. instrumenti zagotovitve plačila*; plačilni pogoji; plačilna bilanca *primerjava vrednosti vseh izplačil in vplačil države v tujino v določenem obdobju*; plačilna nakaznica; plačilna sposobnost, zmožnost *spособnost, zmožnost v danem času poravnati svoje plačilne obveznosti, sin. plačevitost, sin. solventnost*; plačilna nesposobnost, nezmožnost *nepláčevitost, insolventnost*; plačilna obljuba, obveznost, omejitev; plačilna *pol seznam prejemnikov in zneskov njihovega osebnega dohodka*; plačilna zamuda; plačilno mešto *poslovni proštor, npr. banka*; *plačilno povelje *plačilni nalog v opominjevalnem postopku*; plačilno sredstvo

pláčilno prist.: biti plačilno (ne)spособen

pláčilo -a s **1.** *izpolnitev denarne obveznosti*: delno plačilo *npr. v obrokih*; gotovinsko, negotovinsko plačilo; pogojeno plačilo *določeno s pogodbo*; pogojno, polno plačilo; posred-

- niško plačilo *posredniku za njegovo storitev*; promptno plačilo *hitro, takojšnje*; vnaprejšnje, zamujeno, zapadlo plačilo; neblagovna plačila za devizami *za službena potovanja, kotizacije, transfer dediščine v tujino, zdravljenje v tujini ipd.*; reparacijska plačila; plačilo neobstoječega dolga; plačilo čeka, kupnine, odškodnine; plačilo za čast (men.); plačilo od kosa; plačilo na račun *predujem*; plačilo po pogodbi, zapadlosti; plačilo v roku; plačilo z intervencijo (men.); čas, kraj, mešto, način, obljuba, odlog plačila; dajatev namesto plačila *nadomeštna dajatev*; akcept, tožba za plačilo; biti zmožen plačila; iskati, izvršiti, odkloniti, opraviti, ponuditi, sprejeti, stornirati, zahtevati plačilo; izogniti se plačilu; izgovoriti si plačilo; predložiti menico v plačilo (lat. in solutum) *izpolniti obveznost s plačilom menice*; izročiti menico zaradi plačila (lat. solvendi causa) *plačati (denarno) obveznost z izročitvijo menice* **2. plača, nagrada**: plačilo za delo; plačilo v denarju, gotovini, naturalijah, obrokih, vnaprej
- plačljivi** -a -o prid. *ki se da plačati*: plačljivi dolg
- plačljivost** -i ž *zapadlost, dospelost*: plačljivost davkov, menice
- plačni** -a -o prid. *ki se nanaša na plačo*: plačni fond *fond za plače*
- plačnica** -e ž *ženska oblika od plačnik*
- plačnik** -a m *kdor kaj plača ali mora plačati*: davčni, menični, redni plačnik; točni, zamudni plačnik; plačnik za čast (men.); biti plačnik za koga
- plagiát** -a m **1.** *nedovoljena uporaba tujega avtorskega dela kot svojega*: glasbeni, knjižni plagiat **2.** *tuje avtorsko delo, prikazano kot lastno*
- plagiátor** -ja m *kdor nedovoljeno uporabi tuje avtorsko delo kot svoje*
- plagiátorka** -e ž *ženska oblika od plagiator*
- plakát** -a m *lišť z javnosti namenjenim obveštilom, sporočilom, ki se pritrdi, namešti na uradno določeno javno mešto*: volilni plakat
- plakatiranje** -a s *glagolnik od plakatirati*: plakiranje ni dovoljeno
- plakatirati** -am nedov. in dov. *pritrjevati, nameščati plakate, oglase in podobne objave na uradno določenem javnem meštu*
- plán** -a m **1.** *kar vnaprej določa način, kraj, čas, da bi se kaj uspešno izvedlo*: dolgoročni, srednjeročni, tekoči plan; družbeni plan *ki usklajuje razvoj gospodarstva*; finančni, gospodarski, kontni plan; plan družbenopolitične skupnosti, samoupravne interesne skupnosti, organizacije združenega dela, podjetja; oblikovanje, ure-
- sničevanje plana; izvajanje družbenega plana; sestaviti, sprejeti plan **2. načrt (2)**: prostorski, urbanistični plan
- planér** -ja m *kdor vnaprej razmišlja o čem in predlaga, določa ustrežne ukrepe*: planer proizvodnje
- planérka** -e ž *ženska oblika od planer*
- planína** -e ž *gorski pašnik*: skupna, združna planina; ohranitev planin
- planínski** -a -o prid. *ki se nanaša na planino*: planinski odbor *odbor za upravljanje skupne planine*; planinska paša; planinska skupnost; planinsko gospodarstvo
- planiranje** -a s *glagolnik od planirati*: administrativno planiranje *ki ga izvajajo državni organi*; družbeno, samoupravno planiranje; finančno, gospodarsko, kontinuirano, prostorsko, sočasno, urbanistično planiranje; metodologija planiranja *skupek metod, ki se pri tem uporabljajo*; zavod za družbeno planiranje
- planirati** -am nedov. in dov. *vneprej razmišljati o čem in predlagati, določati ustrežne ukrepe*: planirati proizvodnjo **planiran** -a -o: planiran dobiček; planirani stroški
- plánski** -a -o prid. *ki se nanaša na plan*: dolgoročni, srednjeročni planski akti; planski akti občin; planski akti samoupravnih organizacij in skupnosti; plansko gospodarstvo *gospodarstvo, ki se razvija po planu*; plansko obdobje *npr. pelletno*
- planšar** -ja m *kdor v planinah pase, oskrbuje živino in se ukvarja s predelovanjem mleka*
- plánšarski** -a -o prid. *ki se nanaša na planšarje ali planšarstvo*: planšarski red
- plánšarstvo** -a s **1.** *dejavnost planšarjev* **2.** *gospodarstvo na planini*
- plasiranje** -a s **1.** *naložba*: plasiranje bančnih sredstev **2.** *v zvezi*: plasiranje vrednostnih papirjev *prodaja novo izdanih vrednostnih papirjev kupcem*
- plasirati** -am dov. in nedov. **1.** *naložiti (2)* **2.** *v zvezi*: plasirati obveznice, posojila z javno emisijo *prodati jih kupcem*
- plášt** -i ž *skupnost ljudi glede na enak položaj v družbi, npr. inteligenca*
- plášč** -a m *naslovni lišť vrednostnega papirja, ki navaja vsebino pravic ali obveznosti*
- pláviti** -im nedov. *spravljati, spuščati les po tekoči vodi*
- plávljenje** -a s *glagolnik od plaviti*
- plebéjec** -jca m *pripadnik nižjih slojev prebivalstva v štarem Rimu (rim. pr.)*: zbor plebejcev *zbor, na katerem se volijo ljudski tribuni, ple-*

bejski edili in se sprejemajo zakonodajni sklepi
plebejski -a -o prid. *ki se nanaša na plebejce*: patricijsko in plebejsko prebivalstvo Rima

plebiscit -a m **1.** *navadno po mednarodni pogodbi omogočeno ljudsko glasovanje o državni pripadnosti določenega ozemlja*: koroški plebiscit 1. 1920 **2.** *zakonodajni sklep zbora plebejcev* (rim. pr.)

plebiscitni -a -o prid. *ki se nanaša na plebiscit* (1): plebiscitna komisija; plebiscitno ozemlje
pledoajé -ja m *končni govor obrambe na glavni obravnavi* (kaz. poš.)

plême -éna s *skupnost etnično istovrstnih ali sorodnih rodov, družin na določenem ozemlju* (pr. zg.)

plemeniti -a -o prid. **1.** *ki je višjega rodu po dednosti ali s podeljenim osebnim naslovom* (pr. zg.) **2.** *v zvezah: plemenite kovine kemično zelo obznojne kovine, ki se uporabljajo za nakit in kovance, npr. zlato, srebro, platina; izpiranje plemenitih kovin iz rečnih naplavin*

pleménski -a -o prid. *ki se nanaša na pleme* (pr. zg.): plemenski starešina; plemenska večča

plémíč -a m *pripadnik plemstva* (pr. zg.): nižji, višji plemič

plémiški -a -o prid. *ki se nanaša na plemiče ali plemstvo* (pr. zg.): plemiški naslov, stan

plémkinja -e ž *ženska oblika od plemič*

plémstvo -a s **1.** *družbeni sloj, ki uživa podedovane ali podeljene pravice, privilegije* (pr. zg.): plemstvo po rodu; denarno plemstvo s plemiškim naslovom, največkrat kupljenim od deželnega kneza; uradniško plemstvo ki je pridobilo plemiški naslov s službovanjem deželnemu knezu **2.** *pravica do plemiškega naslova: z diplomom pridobljeno plemstvo*

plén -a m **1.** *v vojni s silo prilaščena stvar*: vojni plen vse sovražnikovo javno premoženje, zlahti orožje, strelivo ipd., ki ga zajame nasprotnik na bojišču ali na zasedenem ozemlju; pomorski plen sovražna zasebna trgovska ladja ali nevtralna trgovska ladja v zasebni ali državni lasti, ki jo zajamejo oborožene sile; vojni plen na morju sovražna bojna ladja, sovražna ladja v javni službi ali sovražni državi pripadajoča trgovska ladja, ki jo zajamejo nasprotnikove oborožene sile **2.** *ulovljena žival*: lovski, ribiški plen

plenárni -a -o prid. *ki se nanaša na plenum*: plenarni sešatek; plenarna odločba odločba, ki je sprejeta na plenumu; plenarna seja vrhovnega sodišča

plenítev -tve ž *protipravna prilaščitev tujega premoženja med vojno, oboroženim spopadom ali okupacijo*: plenitev premoženja prebivalstva (kaz.)

pleníti plénim nedov. *protipravno si prilaščati tuje premoženje med vojno, oboroženim spopadom ali okupacijo*

plénium -a m *seja vseh članov*: plenum vrhovnega sodišča

plód -ú m **1.** *donos, proizvod matične žive ali nežive stvari*: civilni plodovi obrešči, najemnina, zakupnina ipd.; ločeni, (ne)obrani, porabljeni, stoječi plodovi; naravni plodovi drevesni sadeži, jajca, gramoz iz kamnoloma ipd.; viseči plodovi ki še niso ločeni od matične stvari; pridobivanje plodov; obirati, pobirati plodove **2.** *nasťajajoči organizem od tretjega meseca življenja do rojstva*: donošeni, nedonošeni, razviti, nerazviti telesni plod; odpraviti telesni plod prekiniti nosečnost

plodítev -tve ž *razmnoževanje, rojevanje*: sposobnost ploditve; izguba sposobnosti ploditve npr. zaradi telesne poškodbe

plodonôsen -sna -o prid. *ki prinaša plodove* (1): plodonosna naložba glavnice; plodonosna stvar

plómba -e ž **1.** *svinčen pečat*: carinska, železniška plomba **2.** *v zemljiški knjigi s svinčnikom napisana številka vloge, da se ohrani vršni red*

plombírati -am dov. in nedov. *pritrditi plombo* (1): plombirati vagon

ploščád -i ž, v zvezi: letališka ploščad del letališča za sprejem in odpravo letal, potnikov in stvari

plóvba -e ž **1.** *premikanje po vodi*: dolga plovba po vseh morjih; jezerska plovba; linijska plovba po stalni plovni poti in stalnem plovbnem redu; notranja plovba po rekah, prekopih in jezerih; obalna plovba po obalnem morju med lukami iste države; pomorska plovba po morju in rekah do meje, do katere so reke plovne z morske strani; rečna plovba; svobodna plovba ki ni linijska; ugodnostna plovba carinske ugodnosti za domače ladje, ki opravljajo redni promet v carinskem obmejnem pasu na morju, obmejnih rekah in obmejnih jezerih; sposobnost ladje, čolna za plovbo; varnost plovbe **2.** *premikanje po zraku*: zračna plovba letenje letal v zračnem prostoru ali gibanje letal po manevrskih površinah in letališki ploščadi; varnost zračne plovbe; sposobnost letala za zračno plovbo

plóvbní -a -o prid. *ki se nanaša na plovbo*: plovbni

- agencijski posel *posel*, ki se nanaša na plovbo in izkoriščanje ladij, npr. sprejem in odprava ladij, sklepanje pogodb o izkoriščanju ladij, nakup, prodaja, gradnja, popravilo, zavarovanje ladij; plovni agent agent, ki opravlja plovne agencijske posle; meddržavni, mednarodni plovni režim; začasni plovni list liština, ki jo izda diplomatsko ali konzularno predstavništvo SFRJ ladji, ki je kupljena v tujini in se nima vpisnega lista; plovni red časovni raspored prometa; plovni spor; plovna nezgoda; pogodba o plovbnem poslu npr. pogodba o prevozu stvari, potnikov in prtljage, o vleki ali potiskanju ladje; pogodba o plovbnem zavarovanju npr. o zavarovanju ladje, njenih strojev, blaga na njej, stroškov skupne havarije, odgovornosti za škodo, prizadejano drugim osebam, sin. pomorska zavarovalna pogodba
- plovílo** -a s vodno vozilo: plovilo notranje plovbe
- plóvni** -a -o prid. ki se nanaša na plovbo: plovna pot pot na obalnem morju, notranjih vodah; plovni objekt vodno vozilo, zlašti večje; plovni prekop; pomorska, notranja plovna pot
- plóvnost** -i ž uporabnost za plovbo: plovnost reke
- pluralizem** -zma m obstajanje več enakovrednih, enako pomembnih sestavin: pluralizem kazenskih sankcij pravna ureditev, ki ima več različnih vrst kazenskih sankcij
- plurálni** -a -o prid., v zvezi: pluralna volilna pravica volilna pravica, pri kateri ima en volilec več glasov
- plúti** plóvem nedov., v zvezi: ladja plove pod tujo zastavo je vpisana v vpisnik ladij v tuji državi in ima njeno državno pripadnost
- plutokracija** -e ž 1. manjša skupina zelo bogatih ljudi, ki ima posredno ali neposredno zelo velik vpliv na državno politiko 2. politična ureditev z vladavino take skupine ljudi
- po** predl., v zvezah: 1. z meštnikom: po morju; kup po pregledu; prodaja nepremičnine po parcelah; prodaja po vzorcu ali modelu; prodaja po prošnih, reklamnih, znižanih cenah; po kom dedovati; ravnati se po ukazu, zakonu; po resnici ugotoviti dejstva (pošt.) 2. v prislovnih zvezah: po krivem izpovedati, priseči (pošt.)
- pobèg** -éga m glagolnik od pobegniti: pobeg obsojenca s prestajanja kazni
- pobégniti** -em dov. z begom zapustiti kraj trenutnega bivanja: pobegniti iz zavoda za prestajanje kazni, pripora, vzgojnega zavoda
- pobíjanje** -a s glagolnik od pobijati: protipravno pobijanje in povzročanje ran sovražniku (kaz.)
- pobíjati** -am nedov. množično ubijati: pobijati člane kake narodnošne, etnične, rasne ali verske skupine zaradi njihovega popolnega ali delnega uničenja vrsta genocida (kaz.); pobijati divjad
- pobirálec** -lca [-ȳc-] m kdor kaj pobira: pobiralec naročnine
- pobíranje** -a s glagolnik od pobirati: pobiranje prispevkov
- pobírati** -am nedov. delati, da se določen prispevek dobi, prejme, zlašti od več oseb: pobirati carino, naročnino, štanarino, zakupnino; pobirati davščine; pobirati prostovoljne prispevke nabirati, zbirati
- pobòj** -ôja m množično ubijanje ljudi: pobj civilnega prebivalstva, ranjencev, bolnikov, vojnih ujetnikov vrsta vojnih hudodelstev (kaz.)
- poboljševálni** -a -o prid., v zvezi: kazenski pobjševalni zavod zavod, v katerem se prestajajo kazni odvzema prošnosti
- *poboljševálnica** -e ž zavod, v katerem se prestajajo kazni odvzema prošnosti, navadno za mladoletnike: oddaja v pobjševalnico
- pobòt** -óta m poračunanje terjatve z nasprotno terjatvijo: delni, dogovorjeni pobot; pogojni pobot pri katerem toženec zanika obstoj tožnikove terjatve in uveljavlja svojo nasprotno terjatev za primer, če bi sodišče ugotovilo obstoj tožnikove terjatve; prisilni pobot ki je vezan na zakonske pogoje, npr. na vzajemnost, ištovrstnost, zapadlost, iztožljivost terjatev; večstranski pobot; pobot v pravdi, štečaj; pobot po kontokorentu; pobot dolgov in terjatev s tujino poračunanje terjatev organizacijam združenega dela, omogočen z zakonskimi pogoji in dovoljenjem narodne banke; v pobot ugovarjana terjatev; izjava o pobotu
- pobótanje** -a s pobot
- pobótati** -am dov. poračunati terjatev z nasprotno terjatvijo: pobotati stroške, terjatev pobótan -a -o: pobotane terjatev
- pobotljívi** -a -o prid. ki se da pobotati: pobotljiva terjatev
- pobotljívošt** -i ž sposobnost za pobot: pobotljivost terjatev
- pobótni** -a -o prid., v zvezah: pobotna izjava izjava ene ali druge štanke, s katero ta uveljavlja pobot; pobotna terjatev terjatev, ki se ugovarja v pobot
- pobótnica** -e ž 1. pismo potrdilo o plačilu dolga: izbrisna pobotnica pisma privolitev zašlavnega upnika v izbris zašlavnice v zemljiški knjigi; začasna pobotnica; izdati

pobótniški

pobotnico; odkloniti izdajo pobotnice **2. del skladiščnice**, ki predstavlja blago: prenos pobotnice z indosamentom; imetnik pobotnice

pobótniški -a -o prid. ki se nanaša na pobotnico (1): pobotniška prištojbina

pobúda -e ž **1. kar povzročča kako dogajanje, delovanje**, sin. *iniciativa*: dati pobudo za izdajo zakona, sklenitev samoupravnega sporazuma, družbenega dogovora, začetek postopka pred ustavnim sodiščem **2. vrsta napeljevanja**: pobuda za storitev kaznivega dejanja

pobúdnica -e ž ženska oblika od *pobudnik*

pobúdnik -a m **1. kdor da, daje pobudo za kaj, vpliva na kaj**: pobudnik postopka pred ustavnim sodiščem **2. napeljevalec**: pobudnik za storitev kaznivega dejanja

pocenitev -tve ž *znižanje cene*: pocenitev blaga, živil

poceníti -ím dov. *znižati ceno*: poceniti blago

počéz prisl., v zvezah: izročiti stvari počez *kakor stoji in leže, brez štetja, merjenja, tehtanja*; kupiti, prodati počez *kupiti, prodati za približno ceno*; ugotoviti vrednost počez *ugotoviti približno vrednost*

počitek -tka m *prekinitev dejavnosti zaradi sprostitve*: letni počitek obsojencev med prestajanjem kazni zapora; nedeljski, tedenski počitek; počitek med dvema delovnima dnevo

počitnice -ítnic ž, mn., v zvezah: *sodne počitnice čas od 1. 7. do 15. 8., ko sodišče rešuje samo nujne zadeve; šolske počitnice čas med dvema šolskima letoma, *polletjema, ko ni pouka*

počitniški -a -o prid. ki se nanaša na dopust, od-dih: počitniški dom *dom, ki omogoča cenejše preživljanje dopusta, počitnic*; počitniška hišica *manjša hiša na deželi, morju za preživljanje prostega časa*; počitniška skupnost

pod predl., v zvezah: pod pogojem sklenjena pogodba; biti pod sekvestrom; izpovedati pod prisego; pod kaznijo prepovedati določeno ravnanje ali opustitev; premičnino prodati pod ocenjeno vrednostjo (izvrš. poš.); prodaja pod roko *prodaja z neposredno pogodbo med kupcem na eni in uradno osebo ali podjetjem, ki opravlja komisijske posle, na drugi strani* (izvrš. poš.); ladja plove pod tujo zaščavo je vpisana v vpisnik ladij tuje države in ima njeno državno pripadnost; prodati delnico pod nominalno vrednostjo

podájanje -a s *pripovedovanje, opisovanje določenega dejstva, dogodka v postopku*: ušno podajanje tožbe na glavni obravnavi (pravd. poš.)

podájati -am nedov. *pripovedovati, opisovati določeno dejstvo, dogodek v postopku*: podajati svoja pravna naziranja *pravica štranke na glavni obravnavi* (pravd. poš.)

podáljšanje -a s *premaknitev prvotno določene-ga datuma, do katerega kaj traja, na pozneje*: podaljšanje garancijskega roka *pri garanciji zaradi brezhibnega delovanja prodane stvari*; podaljšanje pripora; podaljšanje roditeljske pravice *pravice in dolžnosti staršev, da skrbijo za svoje otroke tudi po doseganju njihove polnoletnosti, če ti zaradi telesne ali duševne prizadetosti niso sposobni skrbeti zase*; podaljšanje mandata *podaljšanje pooblaštila za opravljanje določene funkcije v kakem organu*

podáljšati -am dov. *prvotno določeni datum, do katerega kaj traja, premakniti na pozneje*: podaljšati roditeljsko pravico; podaljšati kredit, mandat, pripor, proračun, rok; podaljšati veljavnost potne listine

podáljšek -ška m, v zvezi: podaljšek menice *alonža*
podaljšljívi -a -o prid. ki se sme (časovno) podaljšati: podaljšljivi rok

podán -a -o prid., v zvezi z *biti*: podan je sum kaznivega dejanja *obstaja sum*

podánik -a m *prebivalec v razmerju do vladarjeve oblasti* (pr. zg.)

podaríti -ím dov. *dati komu kaj v last brez plačila*: podariti premoženje, stvar

podátek -tka m, nav. mn. *dejstvo, ki omogoča določeno stvar spoznati ali o njej sklepati*: katastrski podatki; neresnični, resnični podatki; osebni podatki *s katerimi se ugotavlja istovetnost osebe*; računalniški, statistični, uradni, zaupni, zemljiškoknjižni podatki; podatki dokazovanja, glavne obravnave, izvida, obračuna, poizvedb, pregleda, spisa; podatki iz kazenske evidence; podatki o obdolženčevem življenju in okolju; podatki za odmero davkov; prenos podatkov *storitev, s katero je omogočena izmenjava podatkov z napravami za njihov prenos na daljavo*; dati, navesti podatke; razgrniti podatke *npr. podatke poizvedb za napravo nove zemljiške knjige, podatke zemljiškokatastrske izmere*; zbrati podatke

podáti -dám dov. *vložiti pismo ali dati ušno na zapisnik*: podati kazensko ovadbo, lažen raport (kaz.), obtožbo, odgovor na pritožbo, predlog, tožbo, ugovor

podcenjevánje -a s *prisojanje manjše vrednosti komu, kot jo ima v resnici, ovrednoteno kot vrsta žalitve*: izjava podcenjevanja

podedljiv -a -o prid. *ki se da podedovati*: podedljiv zahtevk; podedljiva obveznost, pravica, renta, terjatev, tožba; podedljivo premoženje

podedljivost -i ž *lašnost podedljivega*: podedljivost dolgov in terjatev; podedljivost predloga za pregon do 1. 7. 1977 (kaz. poš.); podedljivost premoženjskoprnega zahtevka, zasebne tožbe (kaz. poš.)

podedovánje -a s *pridobitev premoženja po umrlem*: podedovanje kmetije

podedováti -újem dov. *dobiti premoženje po umrlem*: podedovati posestvo

podelilni -a -o prid. *ki se nanaša na podelitev določene koncesije, pravice*: *podelilna listina; **podelilno pismo

podelítev -tve ž *dajanje česa, zlašti na slovesen način*: podelitev fevda (pr. zg.); podelitev v fevd (pr. zg.)

podelíti -ím dov. *dati komu kaj, zlašti na slovesen način*: podeliti častni naslov; podeliti domik razglasiti, da preide izdražena nepremičnina v laš izdražitelja; podeliti *koncesijo, nagrado, odlikovanje, pravico, prokuro; podeliti fevd, zajem (pr. zg.)

podežêlski -a -o prid. *ki se nanaša na območje zunaj meša*: podeželska občina; podeželsko prebivalstvo

pòdiplómski -a -o prid., v zvezi: podiplomski študij študij doosega akademske stopnje magistra ali specialista

pòdizvajálec -lca [-úç-] m *izpolnitveni pomočnik prevzemnika posla pri podjemniški pogodbi*

podjèm -éma m *izvršitev določenega posla*: pogodba o podjemu *podjemniška pogodba*; plovni podjem *potovanje ladje od začetka vkrcavanja do konca izkrcavanja tovora vsakega posameznega udeleženca*

podjémnik -a m *prevzemnik, izvajalec določenega posla*: odgovornost podjemnika za napake *odgovornost za napake v švareh, ki so rezultat dela ipd.*

podjémniški -a -o prid. *ki se nanaša na podjem ali podjemnike*: podjemniška pogodba *pogodba o opravi določenega posla za plačilo*, sin. *pogodba o delu*

podjéjte -a s *samošojna gospodarska enota na področju proizvodnje, trgovine, storitev*: agencijsko podjetje; bankrotno, deficitno, nelikvidno podjetje; brodersko podjetje; češno podjetje za gradnjo, vzdrževanje in rekonstrukcijo cešt; češnoprevozno, prevozno, špedicijsko, transportno podjetje; časopisno,

časopisno-založniško podjetje; delniško podjetje; distribucijsko podjetje za *distribucijo električne energije ipd.*; družbeno podjetje *podjetje v družbeni laštnini*; državno gospodarsko podjetje; goštinsko, gradbeno, grosištično, industrijsko, izvozno, uvozno podjetje; javno podjetje; kartelirano, komisijsko, komunalno, konkurenčno, kontrolirano podjetje; letališko, letalsko podjetje; manufakturno podjetje; matično, mednarodno, mešno, tuje podjetje; monopolno, nabavljalno, neregistrirano, obrtno, odkupno podjetje; mešano podjetje *podjetje v mešani laštnini*; pasivno podjetje *ki je prezadolženo*; pogodbeno podjetje; pomorsko ladjarsko podjetje; pooblaščno podjetje; prekladalno podjetje; pridruženo podjetje; privatno podjetje; projektilno, reklamno, remontno podjetje; rentabilno podjetje; rudniško, skladiščno, trgovsko, turistično podjetje; zadržno podjetje *podjetje v združni laštnini*; zasebno podjetje *podjetje v zasebni laštnini*; združeno podjetje; podjetje za zaposlovanje invalidov; lašno podjetje v tujini *ki je ustanovljeno izključno s sredšvi organizacij združenega dela*; mešano podjetje v tujini *ki je ustanovljeno s sredšvi organizacij združenega dela in s sredšvi tujih pravnih ali fizičnih oseb*; podjetje za ptt-promet; dejavnost, firma, sedež podjetja; letni obračun podjetja; likvidacija, prenehanje, stečaj podjetja; premoženje podjetja *švari, pravice in denar*; poslovanje, registracija, ustanovitev podjetja; ustanovna vloga podjetja; vpis podjetja v sodni register; podjetje preneha, pride v stečaj; pripojiti podjetje; upravljati, ustanoviti, registrirati, voditi, likvidirati podjetje; zaštopati podjetje nasproti tretjim osebam; investirati kapital v podjetje; vložiti sredstva v podjetje; dvigniti sredstva iz podjetja

podjétnica -e ž *ženska oblika od podjetnik*

podjétnik -a m *lašnik podjetja*: obrtni, stavbni podjetnik

podjétniški -a -o prid. *ki se nanaša na podjetnike ali podjetje*: podjetniški dobiček; podjetniška odgovornost; podjetniška pogodba *pogodba, povezana s podjetniško dejavnostjo, npr. pogodba o upravljanju*

pòdkomisija -e ž *skupina ljudi s kako posebno nalogo, ki dela v okviru komisije*: ustanoviti podkomisijo

podkrižati -am dov. *narediti križec kot ročno znamenje namešto podpisa*: podkrižati listi-

podkupnina

no, pogodbo

podkupiti -kúpim dov. *dati podkupnino* (kaz.): podkupiti uradno osebo; dati se podkupiti *sprejeti podkupnino*

podkupnina -e ž *darilo ali koristi, dana ali obljubljen, da se opravi nedovoljeno uradno dejanje ali da se opravi ali opusti uradno dejanje, ki ga je treba opraviti* (kaz.): dajanje, jemanje podkupnine; sprejeti podkupnino

podkupovanje -a s *dajanje ali sprejemanje podkupnine* (kaz.): aktivno podkupovanje *dajanje ali obljubljanje podkupnine*; nepravo podkupovanje *za izvršitev zakonitega dejanja*; pasivno podkupovanje *sprejemanje ali zahtevanje podkupnine*; poznejše podkupovanje *po opravi*; pravo podkupovanje *za izvršitev nezakonitega dejanja*; vnaprejšnje podkupovanje *pred opravi*; podkupovanje uradne osebe; posredovanje pri podkupovanju

podladjarski -a -o prid., v zvezi: podladjarska pogodba *pogodba, s katero se naročnik, ki je že sklenil ladjarsko pogodbo, nasproti tretji osebi zavezuje, da bo opravil prevoz po morju v ladijskem prostoru, ki ga ima na razpolago*

podlaga -e ž *kar bišveno določa, opredeljuje laštinoš, značilnoš česa*: dejanska podlaga *tožbe dejstva, na katera tožnik opira svoj zahtevek* (pravd. post.); dopuštna podlaga *pogodbene obveznoš poslovni namen, razlog obveznoš, ki ga pravo dopušča*; nedopuštna podlaga *pogodbene obveznoš ki je v nasprotju z uštvavnimi načeli družbene ureditve*; materialna podlaga *gmotna podlaga za kako dejavnost*; pravna podlaga *pogodbe (causa) pravno izoblikovan poslovni namen za nastanek razmerja pravic in dolžnoš med štrankama, ki se objektivno udejani z izpolnitvijo pogodbenih obveznoš*, sin. *pravni razlog pogodbe*; pravna podlaga *sodbe pravna pravila, ki jih sodišče uporabi za utemeljitev sodbe*; taksna podlaga *v denarju določena vrednoš taksnega predmeta, od katere se odmeri taksa*; valutna, zakonska podlaga; zlata podlaga *denarja zlato emisijske banke, ki s svojo vrednošjo lahko nadomešči izdani denar*; podlaga za domnevo, *za obdavanje; podlaga za odmero kazni *okoliščine, ki jih sodišče upoštevata pri določitvi višine kazni*; dedovanje na podlagi *zakona če ni oporoke*; sodba na podlagi *pripoznave* (pravd. post.); izdati *predpis na podlagi uštave, zakona*; soditi na podlagi *zakona*

podlicenca -e ž *odštop pravice izkoriščati pred-*

met licence drugemu: pridobitelj *podlicence*; dovoljenje *dajalca licence za sklenitev podlicence*

podlicenčni -a -o prid. *ki se nanaša na podlicenco*: podlicenčna pogodba

podložni -a -o prid., v zvezi: *podložni kmet kmet, ki ima določene obveznoš do zemljiškega gosposstva* (pr. zg.)

podložnik -a m *kdor ima določene obveznoš do zemljiškega gosposstva* (pr. zg.): dominikalni *podložnik na nekdanjem dominikalnem zemljišču*, sin. *dominikališ*; *dajatve podložnikov*

podložniški -a -o prid. *ki se nanaša na podložnike ali podložništvo* (pr. zg.): *podložniški odvetnik* (lat. *advocatus subditorum*) *odvetnik za brezplačno zaštopanje podložnikov* od l. 1760 do l. 1761 (pr. zg.); *podložniški patent patent o poštopku v podložniških zadevah iz l. 1781*; *podložniški kazenski patent patent o pravicah patrimonialnih gosposstev v kazenskem sodstvu iz l. 1781*; *podložniški zajem prepušitev nepremičnine podložniku, pri kateri si je zemljiški gospod pridržal nekaj pravic* (pr. zg.); *podložniško breme, razmerje*

podložništvo -a s *fevdalnopravno razmerje med fevdalcem in od njega odvisnim obdelovalcem zemlje* (pr. zg.): *osebno podložništvo*

podložnoš -i ž *položaj podložnika* (pr. zg.): *osebna, stvarna podložnoš*

podména -e ž *zatrjevana možna razlaga dogodka*: *podmene v dokaznem poštopku upoštevajte več možnih razlag kakega dogodka, npr. umor, samomor, nezgoda, naravna smrt*

podnačelnik -a m *nameštnik načelnika*

podnajem -éma m *oddaja najete štvri v najem drugemu*: *podnajem ladje, letala*; *oddati prostor v podnajem*

podnajémni -a -o prid. *ki se nanaša na podnajem*: *podnajemna pogodba*; *podnajemno razmerje*

podnajémnica -e ž *ženska oblika od podnajemnik*

podnajémnik -a m *kdor vzame štvra v podnajem*: *podnajemnik sobe*

podnajémnina -e ž *plačilo za rabo v podnajem vzete štvri*

podnajémniški -a -o prid. *ki se nanaša na podnajemnike*: *podnajemniško razmerje*

podnajémmodajalec -lca [-yc-] m *najemnik, ki odda najeto štvra v podnajem*

podóba -e ž, v zvezi: *pravica na laštni podobi osebnošna pravica, ki obštvaja zlaštvu v tem, da se portreti in fotografije kake osebe smejo javno*

prikazovati le z njeno privolitvijo

pododbòr -òra m *skupina ljudi za opravljanje določenih nalog v okviru odbora*: sešaviti pododbor

podokoliš -a m *del okoliša*: vinorodni podokoliš

podpiranec -nca m, v zvezi: socialni podpiranec *kdor dobiva socialno podporo*

podpiranje -a s *dajanje gmotne pomoči*: podpiranje študentov

podpiranka -e ž *ženska oblika od podpiranec*

podpirati -am nedov. *dajati gmotno pomoč*: podpirati invalide, nezaposlene; podpirati racionalizatorstvo

podpís -a m **1.** *ime in priimek, napisana navadno lašnorčno*: (ne)pristihi podpis *ki (ne) izvira od podpisnika*; overjeni podpis *ki ima uradno potrjeno pristožnost*; ponarejen podpis *ki ni pristen*; skrajšani podpis *parafa*; podpis in bianco podpis *na nepopisani papir*; *na neizpolnjeni obrazec*; podpis firme; overiti, ponarediti podpis; overitev, pristnost podpisa; deponirati podpis *npr. v banki* **2.** *glagolnik od podpisati (1)*: podpis mednarodne pogodbe *s katerim se stran zaveže, da bo spoštovala dogovor, obveznosti v pogodbi*; predložiti liščino v podpis; konvencija, odprta za podpis

podpisati -pišem dov. **1.** *lašnorčno zapisati svoje ime in priimek na kaj*: podpisati ček, firmo, izjavo, liščino, menico, pogodbo, sodbo, zapisnik **2.** *zavezati se za kaj s podpisom*: podpisati svojilo **podpisati se lašnorčno zapisati svoje ime in priimek**: podpisati se s polnim imenom

podpisni -a -o prid. *ki se nanaša na podpis*: podpisni primerek *upravičenčev podpis, hranjen pri banki*

podpisnica -e ž *ženska oblika od podpisnik*: država podpisnica pogodbe (mednar. pr.)

podpisnik -a m **1.** *kdor kaj podpiše*: podpisnik družbenega dogovora, samoupravnega sporazuma; podpisnik delnice, izjave, liščine, posojila; podpisnik čeka, menice **2.** *kdor je pooblaščen, da kaj podpiše*

podpisovanje -a s **1.** *lašnorčno zapisovanje svojega imena in priimka na kaj*: podpisovanje lištin; podpisovanje sodnih pisanj **2.** *zavezovanje za kaj s podpisom*: podpisovanje posojila

podpisovati -tujem nedov. **1.** *lašnorčno zapisovati svoje ime in priimek na kaj*: podpisovati liščine, menice **2.** *zavezovati se za kaj s podpisom*: podpisovati posojilo **podpisovati se lašnorčno zapisovati svoje ime in priimek**: podpisovati se s polnim imenom

podpóra -e ž *gmotna pomoč*: s podporo omogo-

čati delovanje društva; socialna podpora *stalna družbena denarna pomoč*

podpórni -a -o prid. *ki se nanaša na podporo*: podporni član društva *član, ki z denarnimi sredstvi omogoča delovanje društva*

podpredsednik -a m *namešnik predsednika*: podpredsednik izvršnega sveta; podpredsednik skupščine, zbora skupščine, skupščinske komisije

podražitev -tve ž *zvišanje cene*: podražitev blaga, kredita, proizvodnje

podražiti -ím dov. *zvišati ceno*: podražiti blago, proizvodnjo

podredítev -tve ž **1.** *glagolnik od podrediti (1)*: proštoljna podreditev štrank razsodišču *npr. sklenitev sporazuma o pristožnosti arbitraž* **2.** *glagolnik od podrediti (2)*: podreditev dejanskega štanu pod pravno normo *pravna kvalifikacija*

podrediti -ím dov. **1.** *narediti, da je kdo v takem odnosu do koga, da mora upoštevati njegovo voljo, zahteve*: podrediti se komu; podrediti si koga **2.** *narediti, da je kaj odvisno od česa*: podrediti pravno razmerje domačemu, tujemu pravu; podrediti dejanski štan pod pravno normo *pravno ga kvalificirati* **3.** *narediti, da je kdo gospodarsko, politično odvisen od koga*: podrediti obrobne pokrajine središču **4.** *narediti, da ima kdo nižji, odvisen položaj*: podrediti komisijo drugemu oddelku **podrejèn** -èna -o: biti komu podrejen **podrejèni** -a -o: podrejeni položaj, urad; podrejena komisija, oseba

podrejèni -ega m *oseba, ki je v odnosu do koga drugega poslavljena v podrejeni položaj*: grdo ravnanje s podrejenim (kaz.)

podrejènost -i ž *lašnost, stanje podrejenega*: gospodarska, hierarhična, službena, vojaška podrejènost

podróben -bna -o prid. *natančen*: podroben izkaz, račun, sporazum; podrobni podatki, predpisi; podrobna obrazložitev; podrobno navodilo

podróbnost -i ž *kar za označitev česa ni bišveno, pomembno*: zaslisanje brez podrobnosti

področje -a s **a)** *vsebinski obseg poslov* **b)** *vsebinsko neodvisna skupina poslov, ki jih opravlja določen organ*: delovno, interesno področje; konvencijsko področje *ki je določeno s konvencijo*; (ne)gospodarsko, politično področje; sodno področje *stvarna pristožnost sodišča*; upravno, uradno področje; področje sodstva, uprave

področni -a -o prid. *ki se nanaša na področje*:

podružbljenje

področna komisija

podružbiti -im dov. **1.** *prisilno odvzeti sredstva, na katerih ima kdo lastninsko pravico, na temelju zakona in proti odškodnini, pri čemer odvzeta sredstva pošanejo družbena lastnina*, sin. *nacionalizirati* (2): **podružbiti** proizvodnjo **2.** *prenešti prišojnosti z državnih na družbene organe, zlasti v Jugoslaviji v obdobju od l. 1971 do l. 1990*, sin. *deetatizirati*: **podružbiti** znanost

podružbljenje -a s **1.** *glagolnik od podružbiti* (1), sin. *nacionalizacija* (2): **podružbljenje** proizvodnje **2.** *glagolnik od podružbiti* (2), sin. *deetatizacija*: **podružbljenje** prava, upravljanja

podružnica -e ž *poslovna enota podjetja z relativno samostojnostjo v izvrševanju temeljnih poslov podjetja*: **podružnica** banke

podružnični -a -o prid., v zvezi: **podružnična** šola *osnovna šola, ki deluje pod širokovnim vodstvom osrednje osnovne šole*

podružnik -a m *kajzar na gmajni* (pr. zg.)

podržaviti -im dov. **1.** *prenešti zasebna proizvodjalna sredstva v državno last*, sin. *nacionalizirati* (1): **podržaviti** banke, rudnike, železnice **2.** *prenešti prišojnosti na državo*

podržavljenje -a s *glagolnik od podržaviti* (1), sin. *nacionalizacija* (1), ant. *denacionalizacija* (2): **podržavljenje** podjetij, železnic

podsekretár -ja m *nameštnik, pomočnik sekretarja*: republiški podsekretar

***podsódnost** -i ž *krajevna prišojnost s stališča stranke*: **podsódnost** po kraju izpolnitve pogodbe

podštanarína -e ž *znesek, ki ga plačuje podstanovalec imetniku stanovanjske pravice*: plačevanje podštanarine

podštanoválec -lca [-uc-] m *stanovalec, ki uporablja stanovanjske prostore po pogodbi z imetnikom stanovanjske pravice*: pravice podštanovalca

podštanováika -e [-uk-] ž *ženska oblika od podštanovalec*

podštanováski -a -o [-us-] prid. *ki se nanaša na podštanovalec*: **podštanovalski** prostor; **podštanovalska** pogodba, pravica; **podštanovalsko** razmerje

***podtájnik** -a m *nameštnik, pomočnik tajnika*: imenovati **podtajnika**

podtaknítev -tve ž *glagolnik od podtakniti*: **podtaknitev** otroka (kaz.)

podtakníti -táknem dov. *skrivaj dati, položiti kam*: **podtakniti** ali **zamenjati** otroka *povzročiti, da ima kdo nevede tujega otroka za svojega* (kaz.);

podtakniti komu *ukradeno stvar*

podtálni -a -o prid. **1.** *ki se nahaja pod zemeljsko površino*: **podtalna** voda **podtalnica** **2.** *ilegalni*: **podtalni** boj

podtálnica -e ž *voda, ki se nabira nad neprepustnimi plašmi pod zemeljskim površjem*: **prepoved** onesnaževanja **podtalnice**

podtarífiranje -a s *zaračunanje nižje premije, kot jo določa premijski cenik* (zav.)

podtíkanje -a s *pripisovanje, prisojanje česa neresničnega*: žaljivo **podtikanje** *namigovanje na določeno dejstvo*, sin. *insinuacija* (1)

podtíkati -am nedov. *pripisovati, prisojati kaj neresničnega*: žaljivo **podtikati** *namigovati na določeno dejstvo*, sin. *insinuirati*

podtísk -a m *enobarvna ali večbarvna osnova, na katero se kaj tiska, piše, npr. pri vrednostnih papirjih*, sin. *spodnji tisk*

***podurádnica** -e ž *ženska oblika od poduradnik*

***podurádnik** -a m *nižji uradnik*

podvréči se -vržem se *podrediti se*: **podvreči se** *pravnemu redu, prišojnemu sodišču, razsodišču, zakonu*

podzakónski -a -o prid. *ki je izdan na podlagi zakona*: **podzakonski** pravni predpis *npr. pravilnik*

podzakúp -a m *oddaja v zakup vzete stvari v zakup tretji osebi*: **podzakup** ladje, letala, zemljišča; **dati kaj v podzakup**

podzakúpni -a -o prid. *ki se nanaša na podzakup*: **podzakupno** razmerje

podzakúpnicá -e ž *ženska oblika od podzakupnik*

podzakúpnik -a m *kdor vzame kaj v podzakup*: **podzakupnik** ladje, letala, zemljišča

podzakupnína -e ž *plačilo za uživanje, rabo v podzakup vzete stvari*

podzakúpniški -a -o prid. *ki se nanaša na podzakupnike*: **podzakupniško** razmerje

podzakúpodájalec -lca [-uc-] m *zakupnik, ki da stvar v podzakup*: **podzakupodajalec** zemljišča

podzakúpodájalka -e [-uk-] ž *ženska oblika od podzakupodajalec*

podzastáva -e ž **1.** *zastavitev zastavne pravice, npr. pogodbene zastavne pravice na ladji, letalu* **2.** *predmet podzastave*

podzastavítelj -a m *zastavni upnik, ki zašavi njemu zastavljeno stvar*

podzastávni -a -o prid. *ki se nanaša na podzastavo* (1): **podzastavni** upnik; **podzastavna** pravica

podzavarováanje -a s *zavarovanje, pri katerem je zavarovalna vsota manjša od zavarovalne vrednosti stvari*: **skleniti podzavarovanje**

pòdzavarováti -újem dov. *dogovoriti se za zavarovalno vsoto, ki je manjša od zavarovalne vrednosti štvari* **pòdzavarován** -a -o: podzavarovano poslojpe

podzémeljski -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na zemljo pod zemeljsko površino*: podzemeljsko raziskovanje, izkoriščanje, pridobivanje rudnin **2.** *ki se nanaša na organizirano nezakonito, kaznivo dejavnost*: podzemeljska dejavnost

podzémlje -a s **1.** *zemlja pod zemeljsko površino*: podzemlje v podmorskih prostorih v epikontinentalnem pasu **2.** *proštor pod zemeljsko površino* **3.** *organizirana nezakonita, kazniva dejavnost*

podzémni -a -o prid. *ki se nanaša na prostor pod zemeljsko površino*: podzemni komunalni objekti *podhodi za pešce, javni podzemni parkirni prostori ipd.*; podzemna železnica; podzemne vode

***pòdžupàn** -ána m *nameštnik župana*

poenostávití -im dov. *narediti kaj preprosto, nezapleteno*: poenostaviti poštopek, upravno poslovanje

poenostávljenje -a s *sprejetje ukrepa, ki omogoča, da se kaj opravi na preprošt, nezapleten način*: poenostavljenje poslovanja

poenótenje -a s *glagolnik od poenotiti*: poenotenje prava

poenótiti -im dov. *narediti kaj enotno*: poenotiti knjigovodstvo, računovodstvo, zakonodajo

pogajálec -lca [-úç-] m *kdor se pogaja*: pooblaščen pogajalec

pogajálka -e [-úç-] ž *ženska oblika od pogajalec*

pogájanje -a s *dogovarjanje za dosego soglasja, sporazuma glede česa*: mirovna pogajanja; stroški pogajanja; pospešiti, prekiniti pogajanja

pogájati se -am se nedov. *dogovarjati se zaradi dosege soglasja, sporazuma glede česa*: pogajati se za ceno, mir **pogajajóči se** -a -e: pogajajoče se štranke

poglavár -ja m *kdor je na čelu kake skupnosti*: državni, rodbinski poglavar; sramotiti poglavarja tuje države (kaz.)

poglávje -a s *grafično označen, vsebinsko zaključen del besedila*: proračunsko poglavje; poglavje zakona

pogódba -e ž *dvo- ali večštranski dogovor zaradi uštanovitve, spremembe ali prenehanja obveznosti* **I.** *glede na splošne lašnosti dogovora*: abstraktna pogodba iz katere ni razviden pravni razlog naštanika pravice ali obveznosti; adhezijška pogodba *množična pogodba, pri*

kateri sprejema ena štranke splošne poslovne pogoje druge štranke, npr. o prevozu, komunalnih štoritvah, zavarovanju, sin. pristopna pogodba; akcesorna pogodba štranska, dodatna, odvisna pogodba; brezimenska pogodba ki ni v zakonu posebej imenovana, ime ji da praksa, npr. oskrbna, obračunska, preživitkarska pogodba, sin. inominatna pogodba; dednopravna pogodba **a)** *o izročitvi in razdelitvi premoženja za življenja* **b)** *o dosmrtnem preživljanju*; dolgoročna pogodba; dvoštranska pogodba *pri kateri je obveznost štrank vzajemna*; enoštransko obvezna pogodba *pri kateri je samo ena štranke zavezana drugi, npr. posojilo*; fiksna pogodba *ki se mora izpolniti v določenem roku*; fiktivna pogodba *ki v resničnosti ne obstaja*; formalna pogodba *katere veljavnost je odvisna od določene oblike*; formularna pogodba *v obliki formularja, v kateri se vnesejo samo še individualni podatki, npr. zavarovalna pogodba*; glavna pogodba *v razmerju do predpogodbe*; gospodarska pogodba *ki jo subjekti, ki opravljajo gospodarsko dejavnost, sklepajo med seboj v okviru svojega poslovanja in dejavnosti*; imenska pogodba *z imenom, določenim v zakonitem predpisu, sin. nominatna pogodba*; individualna pogodba *ki se nanaša na posameznika ali na posamezno stvar*; inominatna pogodba *gl. brezimenska pogodba*; izpodbojna pogodba *ki se da izpodbijati*; kartelna pogodba *okvirna pogodba*; kavzalna pogodba *iz katere je razviden pravni razlog naštanika pravice ali obveznosti*; konsenzualna pogodba *obveznostna pogodba, ki poštane veljavna že s samim sporazumom štrank, sin. konsenzualni kontrakt*; navezna pogodba *sporazum štrank o pravnem redu, ki naj velja zanje* (mednar. zas. pr.); navidezna pogodba *pri kateri izjava ni resnična volja štrank*; neoblična pogodba *za katero ni predpisana oblika*; neodplačna pogodba *ki je brez nasprotne datjave*; neterminirana pogodba *ki nima določenega roka*; neveljavna pogodba; nična pogodba *s hujšo štopnjo neveljavnosti, kar učinkuje zoper vsakogar in je to treba upoštevati po uradni dolžnosti*; nominatna pogodba *gl. imenska pogodba*; notarska pogodba *ki jo sestavi notar*; oblična pogodba *ki ima pravno predpisano obliko*; obligacijska pogodba *s katero se ureja obligacijsko razmerje*; oduška pogodba *pri kateri ena štranke zlorabi neugoden položaj druge štranke in sprejme ali*

si izgovori koristi, ki je v očitnem nesorazmerju z njeno izpolnitvijo; odplačna pogodba pri kateri dobi stranka od sopogodbenika nasprotno vrednost; okvirna pogodba pri kateri se stranki obvezno dogovorita, kako bošta sklepali posamezne pogodbe med seboj ali pa s tretjimi osebami, če bošta hoteli take pogodbe skleniti; perfektna pogodba pri kateri so izpolnjeni vsi pogoji za njeno veljavnost; pismena pogodba; pristopna pogodba gl. adhezijska pogodba; realna pogodba sklenjena šele z izročitvijo stvari, sin. realni kontrakt; sestavljena pogodba z več pogodbenimi nameni; simulirana pogodba navidezna pogodba; sinalagmatska pogodba dvostranska pogodba, pri kateri nastanejo pravice in obveznosti za obe stranki; standardna pogodba ki je vzorec za bodoče enake pogodbe; stvarnopravna pogodba s katero se ureja stvarnopravno razmerje; terminirana pogodba sklenjena za določen čas; tipizirana pogodba ki se sklepa po vnaprej določenih splošnih poslovnih pogojih in se odstopanja od teh dogovorijo posebej po vnaprej določenem vzorcu; tipska pogodba tipizirana pogodba; trajna pogodba; uštna pogodba; večstranska pogodba ki jo sklenejo najmanj tri stranke; vzajemna pogodba pri kateri sme vsaka od strank zahtevati izpolnitev le, če obenem ponudi svojo izpolnitev; pogodba v breme, v korist tretjega; sklenitev, izpolnitev, kršitev, odpoved, razdor, razveza, trdnost pogodbe; odštop od pogodbe; skleniti, izpodbijati, izpolniti, kršiti, razdreti, razvezati pogodbo; odstopiti od pogodbe; vztrajati pri pogodbi; urediti s pogodbo **II.** glede na vrsto posameznega dogovora: abonentska pogodba o vnaprej plačanem naročilu na časopis, gledališke predstave, hrano, koncerte ipd.; agencijska pogodba o trgovskem posredovanju ali zastopanju; akviziterska pogodba o nabiranju naročnikov, zavarovancev ipd.; aleatorna pogodba pogodba na srečo; alimentacijska pogodba vrsta preživninske pogodbe; alotmajska pogodba (angl. contract of allotment) med turistično agencijo in gostincem o najetju goštnskih zmogljivosti; arbitratorska pogodba s katero stranke prepuštingo ugotovitev dejanskih okoliščin tretji osebi, npr. o višini škode, ceni; arbitražna pogodba o reševanju sporov v razsodniškem postopku; avtorska pogodba s katero prenaša avtor svojo pravico do izkoriščanja dela na drugega, npr. radijska avtorska

pogodba, založniška pogodba, pogodba o izvedbi, uprizeritvi; darilna pogodba o prošovoljni in neodplačni prepuštingi stvari ali pravice; delilna pogodba o delitvi skupne stvari ali premoženja, npr. dediščine, sin. delitvena pogodba; delitvena pogodba gl. delilna pogodba; delovršna pogodba podjemniška pogodba; dobavna pogodba o dostavitvi kupljenega blaga; družbena pogodba ki se nanaša na trgovinsko družbo; garancijska pogodba o prevzemu nevarnosti, odgovornosti za opravljeno delo, dobavljeno stvar, uspeh, nastalo škodo; gradbena pogodba s katero se izvajalec gradbenih del zavezuje, da bo v dogovorjenem roku izvršil določena dela, naročnik pa se zavezuje za plačilo dogovorjene cene; investicijska pogodba med investitorjem in izvajalcem investicijskega objekta; izročilna pogodba o izročitvi posesti; know how pogodba o dajanju informacij o tehničnem proizvodnem postopku; komisijska pogodba s katero se komisionar zavezuje, da bo za plačilo v svojem imenu na račun komitenta opravil enega ali več poslov; kompenzacijska pogodba ki se v mednarodni trgovini nanaša na prodajo blaga za blago; konzorcialna pogodba o poslovno-tehničnem sodelovanju, ki se sklene za realizacijo določenega gospodarskega posla; kooperacijska pogodba o sodelovanju zaradi skupnega proizvajanja in porabe; kooperantska pogodba ki se nanaša na udeležence kooperacije, kooperante; kreditna pogodba o najemu kredita; kupna pogodba prodajna pogodba; ladjarska pogodba o prevozu blaga z določeno ladjo, s sorazmernim delom ladje ali z določenim ladijskim prostorom; ladjarska pogodba na čas za določen čas; licenčna pogodba med dajalcem in pridobiteljem licence o odplačnem odštopu pravice izkoriščati patent, vzorec, model, znamko, tehnično znanje; mandatna pogodba o naročilu, s katero se prevzemnik naročila zavezuje naročitelju, da bo zanj opravil določene posle; menjalna pogodba o zamenjavi stvari ali prenosnih pravic; mešetarska pogodba pri kateri se mešetar za plačilo zavezuje, da si bo prizadeval pripraviti naročitelja in tretjo osebo do tega, da skleneta določeno pogodbo na področju gospodarstva, sin. pogodba o posredovanju; najemna pogodba s katero se najemodajalec zavezuje, da bo najemniku izročil določeno stvar v rabo, najemnik pa se zavezuje, da bo plačeval določeno

najemnino; obračunska pogodba o periodičnem obračunavanju medsebojnih terjatev in dolgov; odštopna pogodba o prenosu upnikov (cedentove) terjatve na novega upnika (cesionarja), sin. odštop terjatve, sin. cesija; oskrbna pogodba o oskrbi za časovno omejeno dobo; penzijska pogodba o oskrbi v gostišču (o hrani in stanovanju); podjemniška pogodba o opravi določenega posla za plačilo, sin. pogodba o delu; podjetniška pogodba povezana s podjetniško dejavnostjo, npr. pogodba o upravljanju; podladjarska pogodba s katero se naročnik, ki je že sklenil ladjarsko pogodbo, nasproti tretji osebi zavezuje, da bo opravil prevoz po morju v ladijskem prostoru, ki ga ima na razpolago; pomorska zavarovalna pogodba gl. pogodba o plovnem zavarovanju; pooblaštilna pogodba s katero se mandatar zavezuje opraviti posel v imenu in za račun mandanta, ki da mandatarju pooblastilo; poroštvena pogodba s katero se porok zavezuje, da bo izpolnil veljavno in zapadlo obveznost dolžnika, če ta tega ne bi storil; posodbena pogodba (lat. commodatum) o izročitvi neprotržne švari v brezplačno rabo proti vrnitvi iste švari, sin. posodba; posojilna pogodba (lat. mutuum) s katero se posojilodajalec zavezuje, da bo posojiljemalcu izročil denar ali drugo nadomešno stvar; posojiljemalec pa, da bo vrnil enak znesek denarja oziroma enako količino stvari iste vrste in kakovosti, prim. kredit (1); posredniška pogodba o posredovanju; posredniška pogodba o potovanju s katero se posrednik zavezuje, da bo v imenu in na račun potnika sklenil bodisi pogodbo o organiziranju potovanja bodisi pogodbo o eni ali več posebnih storitvah v zvezi s potovanjem ali bivanjem, potnik pa se zavezuje, da mu bo za to plačal; prenovitvena pogodba o spremembi obveznosti na tak način, da prejšnja obveznost ugasne, nastane pa nova, pri čemer se spremenita predmet izpolnitve in pravna podlaga; prevozna pogodba o prevozu stvari ali oseb na določen kraj za določeno plačilo; preživitkarska pogodba o dosmrtni oskrbi, ki si jo izgovori izročevalec nepremičnine zase ali za drugo osebo, prim. pogodba o dosmrtnem preživljanju; preživninska pogodba o preživljanju; prodajna pogodba s katero se prodajalec zavezuje, da bo stvar izročil kupcu tako, da bo ta pridobil pravico razpolaganja oziroma laštninsko pravico, kupec pa se zave-

zuje prodajalcu plačati kupnino; prorogacijska pogodba s katero se stranki dogovorita, katero sodišče bo reševalo njun že nastali spor ali spore, ki bi utegnili nastati (pravd. post.), sin. sporazum o krajevni prišojnosti; rabokupna pogodba o najemu in zakupu; radijska avtorska pogodba o radijskem oddajanju neobjavljene- ga avtorskega dela, prim. avtorska pogodba; razsodiščna pogodba o prepuščanju bodočih sporov razsodišču v razsojanje; rentna pogodba o občasnih prejemkih v denarju ali naravi na podlagi odškodninskega, preživninskega ali zavarovalnega razmerja ali oporoške; shranjevalna pogodba s katero se shranjevalec zavezuje, da sprejme premično stvar od položnika, da jo hrani in mu jo na zahtevo vrne; skladiščna pogodba s katero se skladiščnik za plačilo zavezuje, da sprejme in shrani določeno blago, ga ohrani v določenem stanju in ga na zahtevo položnika ali drugega upravičenca izroči; stanovanjska pogodba med občanom in laštnikom družinske stanovanjske hiše oziroma stanovanja kot posameznega dela stavbe, s katero občan pridobi pravico do uporabe stanovanja; šlarinarska pogodba prodajno naročilo; špediterska pogodba s katero se špediter za plačilo zavezuje, da bo praviloma v svojem imenu in na račun naročitelja sklenil pogodbo o prevozu stvari; štipendijska pogodba med štipenditorjem in štipendištom o denarni pomoči za šolanje, strokovno ali znanstveno izpopolnjevanje; tvegana pogodba gl. pogodba na srečo; zakupna pogodba med zakupodajalcem in zakupnikom o kupu uživanja stvari ali pravice in izkoriščanju njihovih donosov; založniška pogodba s katero prenese avtor na založnika pravico objavljanja avtorskega dela s tiskanjem, razmnoževanjem in razširjanjem; zaštvana pogodba o uštanovitvi zaštvane pravice; zavarovalna pogodba s katero se zavarovalnica zavezuje sklenitelju zavarovanja ali tretji osebi plačati zavarovalnino proti plačevanju premije v zavarovalnem primeru; pogodba na srečo ki je odvisna od sreče ali naključja, npr. štava, igra na srečo, žreb, preživninska pogodba, sin. tvegana pogodba; pogodba o avtorski pravici avtorska pogodba; pogodba o bančnem tekočem računu s katero se banka komu zavezuje, da mu bo odprla tekoči račun; pogodba o delu o opravi določenega posla za plačilo, sin. podjetniška pogodba; pogodba o dobavi energije npr. elektrike, plina, toplote; pogodba

o dosmrtnem preživljanju *med preživljavcem in preživljavcem proti prepušitvi premoženja kot dediščine*, prim. *preživitkarska pogodba*; pogodba o dosmrtni renti *rentna pogodba*; pogodba o izročitvi in razdelitvi premoženja za življenja *med prednikom in njegovimi otroki, posvojenci ter drugimi potomci*; pogodba o izročitvi ključa v roke *gradbena pogodba, po kateri podjemnik opravi na objektu vsa dela do konca*; pogodba o izvedbi avtorskega dela *s katero avtor odštopa uporabniku pravico javne izvedbe avtorskega dela pod pogoji, določenimi v pogodbi*, prim. *avtorska pogodba*; pogodba o kontroli blaga in storitev *s katero se vršilec kontrole za plačilo zavezuje, da bo opravil dogovorjeno kontrolo blaga in izdal o tem potrdilo (certifikat)*; pogodba o plovbnem poslu *npr. o prevozu švari, potnikov in prtljage, o vleki ali potiskanju ladje*; pogodba o plovbnem zavarovanju *npr. o zavarovanju ladje, njenih strojev, blaga na njej, stroškov skupne havarije, odgovornosti za škodo, prizadejano drugim osebam*, sin. *pomorska zavarovalna pogodba*; pogodba o poravnavi *s katero šranke z vzajemnimi popušitvami prekinajo spor oziroma odpravijo negotovost glede kakega pravnega razmerja ali pravice in določijo svoje vzajemne pravice in obveznosti*; pogodba o posredovanju gl. *mešetarška pogodba*; pogodba o posebni storitvi z letalom *npr. za storitev z letalom v kmetištvu, gozdarstvu in zdravstvu*; pogodba o prenosu tehnologije *npr. licenc*; pogodba o prevozu potnikov, stvari *prevozna pogodba*; pogodba o razdolževanju o odplačevanju dolga v *anuitetah*; pogodba o razsodnikih *razsodiščna pogodba*; pogodba o samoštostnih bančnih garancijah *s katero se banka upniku zavezuje za plačilo, če dolžnik ne bo poravnal dolga*; pogodba o sefu *s katero se banka za plačilo zavezuje, da bo dala uporabniku v rabo sef za določeno dobo*; pogodba o uprizoritvi avtorskega dela *s katero odštopa avtor uporabniku pravico javne uprizoritve avtorskega dela pod pogoji, določenimi v pogodbi*, prim. *avtorska pogodba*; sklenitev pogodbe v škodo SFRJ (kaz.); sklenitev, izpolnitev, kršitev, odpoved, razdor, razveza pogodbe; odstop od pogodbe; skleniti, izpodbijati, izpolniti, kršiti, razdreti, razvezati pogodbo; odštopiti od pogodbe; vztrajati pri pogodbi; urediti s pogodbo **III.** *glede na delovna razmerja*: kolektivna pogodba → kolektivna po-

godba (1, 2); *tarifna pogodba *delovna pogodba med strokovno organizacijo delavcev in delodajalcem*, sin. **kolektivna pogodba (2)*; učna pogodba *s katero delovna organizacija ali obrtnik vzpoštvavi učno razmerje z učencem za izučitev določenega poklica* do l. 1980; pogodba o delovnem razmerju **IV.** *glede na rodbinskopravna razmerja*: dedna pogodba *s katero kdo zapušča svojo zapuščino ali njen del svojemu sopogodbniku ali komu drugemu* do l. 1955; posvojitvena pogodba *o nepopolni, t. j. razvezljivi posvojitvi*; ženitna pogodba *ki se nanaša na sklenitev zakonske zveze V.* *glede na mednarodno pravo*: Avstrijska državna pogodba *o vzpoštavitvi neodvisne in demokratične Avstrije* l. 1955; bilateralna pogodba *med dvema državama ali subjektoma mednarodnega prava*, sin. *dvostranska pogodba (b)*; carinska pogodba *meddržavni dogovor o pobiranju carine*; davčna pogodba *meddržavna pogodba za preprečitev dvojnega obdavčenja*; dvostranska pogodba gl. *bilateralna pogodba*; kolektivna pogodba → *kolektivna pogodba (3)*; konzularna pogodba *konvencija o konzularnih odnosih*; manjšinska pogodba *meddržavna pogodba o zaščiti manjšin*; meddržavna pogodba *ki jo sklene dvoje ali več držav*; mednarodna pogodba *ki temelji na določbah mednarodnega prava*; mirovna pogodba *ki jo sklene ta pogodbeni štranki zato, da med njima preneha vojna in se vzpoštavijo odnosi miru*; mnogostranska pogodba gl. *multilateralna pogodba*; multilateralna pogodba *pri kateri sodeluje ali se ji pridruži veliko število držav*, sin. *mногоstranska pogodba*; radicirana pogodba *ki se nanaša na del državnega ozemlja (mednar. pr.)*; večstranska pogodba *mednarodna pogodba, pri kateri sodelujejo vsaj tri šranke, vendar se njihov krog ne more razširiti čez obseg, ki ga same določijo*; zavezniška pogodba *pogodba o zavezništvu*; pogodba o ekstradiciji; pogodba o nenapadanju; skleniti, odpovedati pogodbo; podpisati, ratificirati, registrirati pogodbo; prekršiti pogodbo; pristopiti k pogodbi; ravnati po pogodbi; vztrajati pri pogodbi; umakniti se iz pogodbe; urediti s pogodbo

pogódbeni -a -o prid. *ki temelji na pogodbi*: pogodbeni čas *čas, določen s pogodbo*; pogodbeni delavec; negativni pogodbeni interes *premoženje, ki bi ga šranke imela, če z drugo šranko ne bi bila sklenila pogodbe*, sin. *interes*

zaupanja; pozitivni pogodbeni interes *korišt*, ki bi jo stranka imela, če bi bila veljavno sklenjena pogodba pravilno izpolnjena, sin. *izpolnitveni interes*; pogodbeni *nameščeneec; pogodbeni odnos; pogodbeni rok; pogodbeni tip *vrsta pogodbe*; pogodbeni *uslužbenec; pogodbeni prejemki; pogodbeni arbitraž; pogodbeni carina *carinska tarifa, določena z mednarodno pogodbo*; pogodbeni dajatev; pogodbeni disciplina *izpolnitev pogodbe po njenih določilih*; pogodbeni doba, dolžnost; pogodbeni hipoteka *hipoteka, ki je uštanovljena s pogodbo in vpisom v javno knjigo*; pogodbeni kazni *z dogovorom določen denarni znesek ali kaka druga gmotna korišt upniku zaradi dolžnikove neizpolnitve, nepravilne ali zamudne izpolnitve nedenarne obveznosti*, prim. *penale*; pogodbeni klavzula *posebno določilo, prištavek, pridržek v pogodbi*; pogodbeni nezvestoba, obveznost, odgovornost, odškodnina; pogodbeni organizacija *zdrženega dela organizacija, pri kateri delavec, ki samošojno opravlja določeno dejavnost z osebnim delom, združi svoje delo in svoja sredšva ob skupnem riziku z delom drugih delavcev in družbenimi sredšvi*; pogodbeni pravica; pogodbeni stranka *subjekt pravnoposlovnega razmerja*; pogodbeni (pravna) svoboda *svoboda sklepanja pogodb*; pogodbeni volja, zastavna pravica; pogodbene obresti; pogodbene sankcije *sankcije za kršitev pogodbe, npr. odštop od pogodbe, pogodbena kazni, izguba obročnega plačevanja, zapad are*; pogodbeno pravo, ki ureja *pogodbena razmerja*; pogodbeno razmerje, zavarovanje

pogódbenica -e ž **1.** *ženska oblika od pogodbenik 2.* v zvezah: država pogodbenica *država kot subjekt mednarodnega prava*; stranka pogodbenica *pogodbena stranka*

pogódbenik -a m *kdor sklepa, sklene pogodbo*

pogoditi se -ím se dov. **1.** *doseči soglasje glede česa*: pogoditi se o ceni, nagradi, odškodnini, štoritvi **2.** *določiti s pogodbo* **pogojèn** -èna -o: pogojena cena, lašnost blaga

pogodovánje -a s *dajanje prednosti komu na škodo drugega*, sin. *favoriziranje*: pogodovanje kupcev, upnikov

pogòj -ója m **1.** *bodoče objektivno negotovo dejstvo, od katerega šta po volji štrank odvisna naštanek ali prenehanje pravnega posla*: mešani pogoj *katerega izpolnitev je le deloma odvisna od štrankine volje*; *naključni pogoj*

katerega uresničitev ni odvisna od volje štrank; *navidezni pogoj ki se nanaša na preteklo ali gotovo dejstvo*; *nedopuštni pogoj ki je npr. v nasprotju z ušlavnimi načeli družbene ureditve*; *negativni pogoj pri katerem učinek naštopi, če se dejstvo ne uresniči*; *nemogoč, nerazumljiv pogoj*; *nesmiselni pogoj ki notranje nasprotuje pravnemu poslu, za katerega velja*; *odložni pogoj ob katerega izpolnitvi pravni posel učinkuje*; *perpleksni pogoj nesmiselni pogoj*; *poteštativni pogoj katerega izpolnitev je odvisna le od štrankine volje*; *pozitivni pogoj pri katerem učinek naštopi, če se dejstvo uresniči*; *razvezni pogoj ob katerega uresničitvi pravno razmerje preneha*; s pogojem, pod pogojem; pogoj visi (lat. *condicio pendet*) *še ni izpolnjen*; pogoj se izpolni, se uresniči; določiti, izpolniti pogoj; omejiti, pošlati, razširiti, spremeniti pogoje; vezati kaj na pogoje **2.** *okoliščine ali lašnosti, na katerih obštoj ali neobštoj navezuje pravo določene posledice*: objektivni pogoj *kaznivošti pri katerem je kaznivoštk inkriminiranega dejanja vezana na naštanek določene posledice, npr. pri kaznivem dejanju ogrožanja javnega prometa najmanj lahka telesna poškodba ali večja premoženjska škoda*; zakonski pogoj (lat. *condicio iuris*) *ki ga zahteva pravna norma*, sin. *predpogoj*; dražbeni pogoji *ki se nanašajo na prodajo na dražbi* (izvrš. post.); posebni, splošni zdravšteni pogoji *npr. za opravljanje določenega dela*; procesni pogoji; pogoji dedovanja, vzajemnoštk; pogoji za priznavanje varštvnenega dodatka; pogoji za sklenitev delovnega razmerja **3.** *od štrank določena ali od ene štranke vnaprej določena vsebina pogodbe*: plačilni pogoji; posebni pogoji *dela posebni delovni pogoji*; posebni, splošni zavarovalni pogoji; splošni pogoji za dobavo blaga; pogoji za opravljanje štoritev; objaviti splošne poslovne pogoje

pogojèni -a -o prid., v zvezi: pogojeno plačilo *plačilo, določeno s pogodbo*

pogójni -a -o prid. *ki se nanaša na pogoj*: pogojni odpuštk obsojenca *predčasna izpuštkitev obsojenca, ki preštaja zaporno kazni, na proštkoštk s pogojem, da do izteka kazni ne bo štoril novega kaznivega dejanja*; pogojni pravni posel; pogojna obsodba *obsodba, s katero se določi kazni in hkrati izreče, da ta ob določenih pogojih ne bo izvršena*; pogojna prodaja *kup na poskušnjo*; pogojno darilo, dovoljenje, plačilo, vililo **pogójno** prisl.: obsoditi pogojno

pogrèb

pogozditi -ím dov. *s sejanjem ali sajenjem gozdnega drevja doseči, da na določeni površini začne rasti gozd*: pogozditi opuščeno kmetijsko zemljišče; pogozditi poseko

pogozdovánje -a *s sejanje ali sajenje gozdnega drevja z namenom, da na določeni površini začne rasti gozd*: pogozdovanje Krasa

pogrèb -éba m *obred pokopavanja*: krajevno običajen pogreb; oskrbeti pogreb

pogrébni -a -o prid. *ki se nanaša na pogreb*: pogrebni odbor, sprevod, zavod; pogrebni stroški; pogrebna svečanošt; pokopališka in pogrebna dejavnost *pogrebne storitve, upepeljevanje, oddajanje prostorov za grobove v najem*; pogrebne storitve; pogrebno društvo

pogrebniina -e *ž znesek, ki se izplača osebi, ki je oskrbela pogreb*: pravica do pogrebne

pogrešanec -nca m *kdor je pogrešan*: razglasiti pogrešanca za mrtvega *s sklepom sodišča potrditi, da je mrtev* (nepravd. poš.)

pogréšanka -e *ž ženska oblika od pogrešanec*

pogréšati -am nedov. *ugotavljati odsotnost, manjkanje koga* **pogréšan** -a -o: pogrešan ob letalski, prometni, nesreči; pogrešan ob potre-su, povodnji, požaru; pogrešan v vojni zaradi vojnih dogodkov; pogrešana oseba

pohábiti -ím dov., v zvezi: *pohabiti samega sebe povzročiti si trajno telesno okvaro, npr. zaradi izmikanja vojaški službi* (kaz.), sin. *poškodovati samega sebe*

pohčérítelj -a m *kdor posvoji osebo ženskega spola*

pohčéríti -ím dov. *posvojiti osebo ženskega spola*

pohčérjenka -e *ž posvojena oseba ženskega spola*, sin. *posvojenka*

pohvála -e *ž izrazitev hvale, priznanja*: pismena, uštna pohvala

poiménoma prisl. *poimensko*: poimenoma glasovati

poimenovánje -a *s določitev imena*: poimenovanje blaga, krajev, mest

poimenováti -újem dov. *dati, določiti ime*: poimenovati šolo

poiménski -a -o prid. *sešavljen, izveden po imenih*: poimenski seznam, spisek; poimensko glasovanje, klicanje **poiménsko** prisl.: poimensko glasovati

poizvédba -e *ž, nav. mn. 1. zbiranje obveštil, podatkov v postopku pred sodiščem ali drugim organom*: *policijske poizvedbe; poizvedbe v postopku za obnovo kazenskega postopka; poizvedbe za preklic pogojne obsodbe; poizvedbe

pred odločbo o izbrisu obsodbe; poizvedbe v postopku za izročitev tujca (kaz. poš.) **2. oblika predhodnega kazenskega postopka** do 1. 1. 1968: dopolniti, odrediti, uštaviti poizvedbe; opraviti poizvedbe *ugotoviti, odkriti kaj z zbiranjem obveštil, podatkov*

poizvédbeni -a -o prid. *poizvedovalni*

poizvédeti -vém dov. *zbirati obveštila, podatke o čem*: poizvedeti glede prava, ki velja v tuji državi (upr. poš.)

poizvédnica -e *ž poštna tiskovina za poizvedbe o pogrešani pošiljki*: oddati poizvednico

poizvedoválni -a -o prid. *ki se nanaša na poizvedovanje*: poizvedovalni organ *organ, ki opravlja poizvedbe*; poizvedovalni postopek, spis; poizvedovalna služba; poizvedovalno dejanje

poizvedovánje -a *s zbiranje obveštil, podatkov o čem*: opraviti poizvedovanje

pojasnílni -a -o prid. *ki kaj pojasni, pojasnjuje*: pojasnilni odgovor, predpis; pojasnilni predmet *ogledni predmet*; pojasnilna pripomba; pojasnilno navodilo *neobvezno navodilo za uporabo kakega predpisa*, sin. *inštruktivno navodilo*, ant. *imperativno navodilo*; pojasnilno poročilo

pojasnílo -a *s kar kaj pojasnjuje*: stvarno, uradno pojasnilo; pojasnilo državnega organa; dati, zahtevati pojasnilo

pojásniti -ím dov. *narediti, da pošlane komu kaj (bolj) jasno, razumljivo*: pojasniti pomen posamezne določbe predpisa

pojáv -áva m *kar se kaže in je zaznavno*: družbeni, naravni, pravni, socialni pojav

pojávni -a -o prid. *ki se nanaša na pojav*: pojavne oblike kaznivega dejanja

pójem -jma m *miselna tvorba, določena z bistvenimi lašnostmi, značilnostmi konkretnega ali abstraktnega predmeta, predmetov*: politični pojem; pravni pojem; splošni pojem; temeljni pojem prava; določiti, opredeliti, precizirati pojme; razčleniti pravne pojme

pojézda -e *ž 1. objezdenje ozemlja zaradi pregleda in pobiranja dajatev* (pr. zg.) **2. zbor ob tej priložnosti** (pr. zg.) **3. naturalne dajatve, zbrane in použite ob tej priložnosti** (pr. zg.)

pojmovánje -a *s dojemanje, razumevanje*: ljudsko, pravno pojmovanje; materialno pojmovanje kaznivega dejanja *po katerem je kaznivo dejanje tišo, ki je družbi nevarno*

pojmováti -újem nedov., v zvezi: *pojmovati pomen (kaznivega) dejanja biti sposoben dojeti*

štvarni in družbeni pomen svojega ravnanja,
prim. *prištevnost*

pojmovni -a -o prid., v zvezi: pojmovna jurisprudenca *pojmovanje prava kot v celoti zaključenega logičnega sistema, iz katerega se z dedukcijo izvajajo pravni pojmi*

pokaziti -ím dov. *skaziti*: pokaziti komu obraz

poklic -a m *trajna dejavnost, namenjena predvsem pridobivanju sredstev za življenje*: glavni, redni poklic; samoštójni poklic gl. *svobodni poklic*; štranski poklic; svobodni poklic *ki ga opravlja oseba kot glavno dejavnost, ne da bi bila v rednem delovnem razmerju*, sin. *samoštójni poklic*; zasebni poklic; izbira poklica; hudodelec iz poklica, po poklicu *poklicni hudodelec*; klasifikacija, nomenklatura poklicev; prepoved opravljanja določenega poklica, dejavnosti, dolžnosti *vršta varnoštnega ukrepa* (kaz.); imeti, izvrševati, opravljati, zanemarjati poklic; izbrati si poklic

poklican -a -o prid. *prištojen (1)*: biti poklican za razsojo **poklicani** -a -o: poklicani dedič *kdor je z oporoko ali po zakonu določen za dediča*, sin. *delat*; poklicani organ; poklicani predstavnik; poklicana oblašt; poklicano sodišče

poklicati -kličem dov. **1.** *izraziti, sporočiti komu željo po prisotnosti*: poklicati koga za pričo **2.** *izraziti komu željo, zahtevo po kaki dejavnosti*: poklicati koga na odgovornost, pomoč

poklicni -a -o prid. *ki se nanaša na poklic*: poklicni hudodelec; poklicni konzul, sodnik, voznik; poklicna bolezen; poklicna čašt; poklicna dejavnost, dolžnost; poklicna etika npr. *etika sodnikov, odvetnikov, novinarjev, zdravstvenih delavcev*; poklicna hudodelstvenost; poklicna imuniteta; poklicna izobrazba, malomarnost, nezgoda, odgovornost, posvetovalnica; poklicna rehabilitacija; poklicna skrivnost *skrivnost druge osebe, za katero zve npr. zagovornik, odvetnik, zdravnik ali kak drug zdravstveni delavec pri opravljanju svojega poklica*; poklicna struktura; poklicno delo, obolenje, usposabljanje

poklön -öna m **1.** *vršta podložniške dajatve* (pr. zg.) **2.** v zvezi: dedni poklon *prisega plemšva novemu vladarju* (pr. zg.)

pökoj -öja m *stanje po upokojitvi*: biti v pokoju

poköjni -a -o prid. *ki je umrl*: pokojni öče; pokojna mati

pokojnina -e ž *mesečno plačilo, ki ga prejme upokojenec*: družinska pokojnina *ki jo dobi va družinski član po umrlem zavarovancu ali*

upokojencu; invalidska pokojnina → *invalidska pokojnina*; izjemna pokojnina *ki jo imajo osebe zaradi posebnih zaslug*; najnižja, najvišja pokojnina; nepolna pokojnina; osebna pokojnina *ki jo dobiva zavarovanec iz laštnega zavarovanja*; polna pokojnina *za katero so izpolnjeni vsi pogoji za najvišji dosegljivi znesek*; predčasna, **sirotinska, štarostna, vdovska, vojaška pokojnina; odmera, pridobitev pokojnine; uživalec pokojnine; pravica do pokojnine; usklajevanje pokojnin; za pokojnino vštevna posebna doba; izplačevati, odmeriti, prejemati, priznati, uživati pokojnino; uskladiti pokojnine

pokojninski -a -o prid. *ki se nanaša na pokojnino*: pokojninski dodatek; pokojninski razred; pokojninski sklad, upravičenec, zavarovanec, zakon, *zavod; pokojninski prejemki; pokojninska doba *praviloma zavarovalna doba*; pokojninska leštvice; pokojninska osnova *znesek, od katerega se odmeri pokojnina*; pokojninske dajatve; obvezno, prošovoljno pokojninsko zavarovanje

poköp -öpa m *položitev trupla ali njegovega pepela v zemljo*: anonimni pokop *pokop kršte ali žare öziroma raztrositev pepela na posebej določenem prostoru brez označe imena umrlega*; grobni, žarni pokop; pokop trupla; štroski pokopa; opraviiti pokop; poskrbeti za pokop umrlega

pokopališče -a s *proštor za pokopavanje mrličev*: konfesionalno, krajevno, občinsko, vojaško pokopališče; oddelek pokopališča; upravljalec pokopališča; urejanje pokopališč; opustiti, upravljati pokopališče

pokopališčni -a -o prid. *ki se nanaša na pokopališče*: razdelitev pokopališča na pokopališčne oddelke in grobove

pokopališki -a -o prid. *ki se nanaša na pokopališče*: pokopališki paznik; pokopališki red *določe npr. o načinu in času pokopa, vršiti grobov, vzdrževanju reda, čištoče in miru na pokopališču, pošavljanju in odštranjanju spomenikov*; pokopališka in pogrebna dejavnost *pogrebne storitve, upepeljevanje, oddajanje proštorov za grobove v najem*; pokopališka uprava

pokören -rna -o prid. *ki se podreja oblašti koga*: biti komu pokoren

pokoriti se -ím se dov. *upoštevati voljo, zahteve koga*: pokoriti se ukazom predsednika senata *glede vzdrževanja reda na glavni obravnavi* (pošt.)

pokörnost -i ž *podrejenost oblašti koga*: odre-

pokrik

kanje pokornosti vojaške osebe nadrejenemu (kaz.)

pokrajina -e ž **1.** upravna teritorialna enota, sin. *provinca*: Ljubljanska pokrajina od l. 1941 do l. 1945 **2.** družbenopolitična skupnost: zbor republik in pokrajin *del skupščine SFRJ*

pokrajinski -a -o prid. *ki se nanaša na pokrajino*: pokrajinski izvršni svet, ljudski odbor; *pokrajinski namestnik *načelnik pokrajinske uprave za Slovenijo* od l. 1921 do l. 1923; pokrajinski proračun, zakon; pokrajinska davščina, *samouprava, skupščina, taksa, uprava, uštava; pokrajinsko pravo, vrhovno sodišče

pokrik -a m *klicanje očitvev pri kaznivem dejanju* (pr. zg.): pokrik kot dokaz o storitvi in storilcu kaznivega dejanja

pokrovitelj -a m *ugledna osebnost, ki simbolično skrbi za prireditvev*: pokrovitelj tekmovanja

pokvariti se -im se dov. *poštati neužiten, neuporaben, slab*: blago se pokvari **pokvarjen** -a -o: pokvarjeno blago; pokvarjena živila

pokvarljivi -a -o prid. *ki lahko postane neužiten, neuporaben, slab*: hitro pokvarljivo blago

pôla -e ž **1.** večji kos papirja pravokotne oblike, prirejen za različne namene: anketna pola za zbiranje podatkov ali mnenj o določenem vprašanju; kuponska pola drugi del obveznice, ki je sestavljen iz anuitetnih ali obrešnih kuponov, sin. *talon* (3); plačilna pola seznam prejemnikov in zneskov njihovih osebnih dohodkov; vprašalna pola, **zemljiškoposestna pola *posestni list ali list A zemljiške knjige* **2.** v zvezah: avtorska pola *trideset tisoč grafičnih znakov kot enota za merjenje obsega avtorskega dela zaradi obračuna honorarja*; tiskovna pola *šestnajst tiskanih strani*

polagáj -a m *dajatev zemljiškemu gospodu od neobdelanega, skupnega sveta* (pr. zg.)

pólbrát -bráta [-ǫb-] m *moški v odnosu do drugih otrok enega od svojih staršev*, sin. *brat* (2): dedovanje polbrata in polsestre na podlagi zakona

póldržávni -a -o [-ǫd-] prid., v zvezi: poldržavno premoženje *premoženje, ki je delno v lasti države*, sin. *paraštatalno premoženje*

pólenkláva -e [-ǫe-] ž *zemljišče, ki je deloma obdano z zemljiščem drugega lastnika*, sin. *polosredok*: polenklava, vključena v komasacijski sklad

polétni -a -o prid. *ki se nanaša na poletje*: poletni semester; poletni vozni red; poletno računanje časa

pólfabrikát -a [-ǫf-] m *polizdelek*

pólgrúntar -ja [-ǫg-] m *kmet na polovici hube* (pr. zg.), sin. *polzemljak*

poliandrija -e ž *zakonska zveza žene z več možmi hkrati*, sin. *mnogomoštvo*: živeti v poliandriji

políca -e ž *liščina o sklenjeni zavarovalni pogodbi, ki jo izda zavarovalnica*: flotantna polica *ki se nanaša na flotantno zavarovanje*; generalna polica *s katero se zavarujejo riziki v določeni panogi podjetja za določeno dobo, premija pa se obračuna ob koncu te dobe*; kolektivna polica *s katero se zavaruje z eno pogodbo več ljudi proti enaki nevarnosti, npr. vse delavce istega podjetja*; Lloydova polica (angl. Lloyd's Marine Insurance policy) *standardna angleška polica za pomorsko transportno zavarovanje*; odprta polica *brez navedbe zavarovalne vsote*; posamična polica *s katero se zavaruje ena sama oseba pri osebnem zavarovanju*; standardna polica *ki vsebuje običajne zavarovalne pogoje*; šolska polica *s katero se zavarujejo za primer nezgode učenci določene šole* (zav.); zavarovalna polica *liščina o zavarovalni pogodbi*; polica na določeno osebo, na prinosnika, po odredbi; polica življenjskega zavarovanja *ki se nanaša na življenje sklenitelja zavarovanja ali na življenje tretjega*; polica z enkratno premijo; reaktiviranje zavarovalne police *obnova*; redukcijska vrednost police *njena vrednost znižano zavarovalno vsoto*; predujem na polico; zaštava police življenjskega zavarovanja; konvertirati polico *spremeniti zavarovalne pogoje*; izdati, podpisati polico

polícija -e ž **1.** upravni organ, ki skrbi za vzdrževanje javnega reda, miru in varnosti: **cestna, *kolodvorska, krajevna policija; kriminalna policija *ki preprečuje in odstranjuje nevarnosti za javno varnost*; *npravštvena, obmejna, občinska, pomorska, požarna, prištaniška, prometna, tržna, veterinarska policija; vojaška policija *vojaška enota, ki nadzoruje vojake zunaj vojašnice, ureja promet vojaških vozil* **2.** uprava *sploh* (pr. zg.)

polícijski -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na policijo* (1): policijski agent, delikt, *nadzor, preštopok, pripor, red, ukrep, zapisnik, zapor; policijska akcija, kazen, patrolja, poštaja, racija, služba, straža, uprava; policijska ura *določen čas, zlasti ponoči, v katerem je gibanje in zbiranje prebivalstva na javnih prostorih prepovedano*; policijsko nadzorstvo, varstvo **2.** v zvezi: policijska država *država, v kateri državna uprava v svojem delovanju ni pravno vezana*

policiíst -a m *uniformirani pripadnik organa javne varnosti*

policiístka -e ž *ženska oblika od policiíst*

poligamíja -e ž **1.** *zakonska zveza ene osebe z več osebami hkrati* **2.** *zakonska zveza moža z več ženami hkrati*, sin. *mnogoženstvo*: živeti v poligamiji

poligámni -a -o prid. *ki se nanaša na poligamijo*: poligamna družina

poligráf -a m *naprava, ki zaznamuje različne fiziološke reakcije zaslišane osebe, ki jih ta praviloma ne more obvladati* (krim.)

pólis -a m *meština država v štari Grčiji* (pr. zg.)

politični -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na politiko* (1): *politični akt npr. deklaracija, resolucija predstavniškega telesa*; *politični azil, begunec, delavec, hudodelec, nadzor, predstavnik*; *politični prevrat hitra, navadno nasilna sprememba v političnem življenju*; *politični red, sistem*; *politična agitacija, demokracija*; *politična ekonomija veda o zakonih v proizvodnji in delitvi materialnih dobrin v družbi*; *politična emigracija, enakopravnost, kontrola, neodvisnost, (ne)štrpnost, odgovornost, organizacija*; *politična štranka organizirana skupina oseb enakega političnega prepričanja, ki ima določen program*, sin. *štranka* (3); *politična ureditev*; *politične pravice, svoboščine temeljne pravice, ki jih človeku zagotavlja ustava*; *politično prepričanje, vodstvo* **2.** *ki se nanaša na političnoupravno ozemeljsko enoto*: **politični okraj*; *politična avtonomija*, **občina, samouprava*; *politična uprava*

političnoizvršilni -a -o prid., v zvezi: *politično-izvršilna funkcija funkcija izvršnih svetov* do l. 1974

političnoteritoriálni -a -o prid. *ki se nanaša na političnoupravno delitev državnega ozemlja*: *političnoteritorialna enota npr. občina, republika, federacija* do l. 1963

političnouprávní -a -o prid. *ki se nanaša na politično upravo*: *političnoupravna enota*

politika -e ž **1.** *urejanje družbenih razmer s pomočjo države in načela za tako urejanje*: *agrarna, carinska politika*; *davčna politika načela obdavčevanja*; *denarna, devizna, ekonomska, emisijjska, finančna, fiskalna, gospodarska, investicijska, kaznovalna, kreditna politika*; *narodnoštna politika urejanje narodnoštnih razmer*; *notranja, obrtna, pomorska, prosvetna, socialna, štanovanjska, tarifna, trgovinska, valutna, zakonodajna, zdravstvena, zemljiška politika*; *politika cen, izvoza, uvoza* **2.** *urejanje*

in vzdrževanje odnosov ene države z drugimi in način takega urejanja: *blokovska, meddržavna, mednarodna, zunanja politika*; *politika dobrega sosedstva, izolacije, miru, neuvrščenosti*

pólizdélek -lka [-ǰi-] m *izdelek, ki ga je treba še obdelati*: *obdavčenje polizdelkov*

pólje -a s **1.** *zemljišče za gojenje kulturnih, krmnih rastlin*: *čuvanje, obdelovanje polja* **2.** *prostor, na katerem se pridobivajo rudnine*: *eksploatacijsko, jamsko polje*; **naftno polje nahajališče nafte*

poljedelec -lca m *kdor se poklicno ukvarja s poljedelstvom*: *poljedelci in živinorejci*

poljedélka -e ž *ženska oblika od poljedelec*

poljedélski -a -o prid. *ki se nanaša na poljedelstvo ali poljedelce*: *poljedelski delavec*; *poljedelski inventar, pridelek*

poljedélstvo -a s *gospodarska dejavnost, ki se ukvarja z obdelovanjem zemlje, gojenjem rastlin za pridobivanje hrane in industrijskih surovin*: *poljedelstvo in živinoreja*

póljski -a -o prid. *ki se nanaša na polje* (1): *poljski čuvaj kdor ponoči za plačilo varuje polje določene vasi pred škodo, tatovi*; *poljski pridelek*; *poljska pot*; *poljska služnost švarna pravica na tujem zemljišču, če je gospodujoče zemljišče kmetijsko, npr. potna, vodna, gozdna, pašna služnost*; *poljska škoda*

póljščina -e z *poljski pridelek*: *prodajati poljščine*

pólkvalificirani -a -o [-ǰk-] prid., v zvezi: *polkvalificirani delavec delavec, ki je na delovnem mestu, za katero je potrebno krajše, pretežno praktično usposabljanje*

pollétje -a [-ǰl-] s **1.** *doba, ki traja pol leta* **2.** *semešter*: *taksa za polletje*

póllétni -a -o [-ǰl-] prid. *ki se nanaša na pol leta*: *polletni obračun, obrok*

póln -a -o [-ǰn] prid. **1.** *ki predstavlja najvišjo stopnjo glede na določeno mero*: *poln teden*; *poln znesek*; *polna vrednost*; *polna zaposlenost*, *zaposlitev*; *polno plačilo, povračilo* **2.** *ki ima kako lašnost v veliki meri, v celoti*, prim. *popoln*: *polna zavešt pólni* -a -o: *polna pokojnina pokojnina, za katero so izpolnjeni vsi pogoji za najvišji dosegljivi znesek*; *spor polne jurisdikcije upravni spor, v katerem izdana sodba nadomešti odpravljeni upravni akt*; *polni delovni čas delovni čas, ki traja 42 ur na teden*

pólno prisl.: *biti polno zaposlen*

polnolétén -tna -o [-ǰn-] prid. *ki izpolni z zakonom določeno starost 18 let in pošlane s*

tem poslovno sposoben: poštati polnoleten; razglasiti koga za polnoletnega **polnolétni** -a -o: polnoletna oseba; kazni, varnostni ukrepi mlajšim polnoletnim štorilcem kaznivih dejanj

polnolétnica -e [-ɥn-] ž ženska oblika od *polnoletnik*

polnolétnik -a [-ɥn-] m *polnoleten človek*: mlajši polnoletnik *ki je kot polnoleten štoril kaznivo dejanje, vendar med sojenjem še ni dopolnil 21. leta starosti*

polnolétnoš -i [-ɥn-] ž *štanje polnoletnega človeka*: doseči polnoletnoš *dopolniti 18 let*; skleniti zakonsko zvezo pred polnoletnoš

polnopráven -vna -o [-ɥn-] prid. *ki ima glede na določen status vse pravice*: polnopraven član društva **polnoprávni** -a -o: *polnopravni trgovec *trgovec, ki je vpisan v trgovinski register*

pólodpři -a -o [-ɥo-] prid. *v katerem je nadzoršvo manj štrogo in zavarovanje manjše*: polodpři zavod za preštajanje kazni zopora; polodpři oddelek kazenskega poboljševalnega zavoda

pológ -óga m **1. položítev** (1): sodni polog *položítev dolgovane štvári pri sodišču, če je upnik npr. v zamudi ali neznan, sin. sodni depozit*; opravičiti polog **2. predmet, izročén v hrambo v zameno za določeno pravico, sin. depozit** (2): gotovinski sodni polog; negotovinski sodni polog *dragocenošti, tuje valute, vrednošni papírji ipd.*; izdajanje sodnih pologov, oskrbovanje, sprejemanje **3. v zvezi**: polog ratifikacijskih lištin *shranitev ratifikacijskih lištin večštranske mednarodne pogodbe na v pogodbi določenem meštu, npr. pri določeni vladi ali določenem uradu mednarodne organizacije* (mednar. pr.)

pólósredék -dka [-ɥo-] m *zemljišče, ki je deloma obdano z zemljiščem drugega lašnika, sin. polenklava*: *polosredék, izvzet iz občinskega lovišča

polòv -óva m *lov, s katerim se na določenem območju druga za drugo ulovijo lovne živali*: delni, popolni polov

polovíčen -čna -o prid., v zvezi: polovična voznina voznina, *ki zaradi upravičenih razlogov znaša samo polovico za vožnjo, prevoz določene cene*

položáj -a m **1. dela in naloge, združene s posebnimi prištojnošmi, pravicami v določenih delovni, družbeni, politični skupnošti, prim. funkcija** (1): mednarodnopravni položáj diplomatov; službeni, uradni, vodilni položáj; odpovedati se položaju; zloraba (uradnega) položaja (kaz.) **2. kar je opredeljeno z določenim razmerjem česa, koga do drugega**: družbeni, enakopravni položáj; podrejeni položáj *ki je nižji*; pravni,

prednošni, privilegirani položáj; radicirani položáj *osebni položáj, odvisen od lašnošti uživane nepremičnine* (pr. zg.); ušvarjanje in izkoriščanje monopolnega položaja na trgu; izkoristiti, izrabiti, zlorabiti uradni položáj *npr. pri nezakonitem posredovanju* (kaz.); spraviti upnika v ugodnejši položáj nasproti drugim upnikom *naklanjanje ugodnošti upniku* (kaz. poš., šteč. poš.)

položájni -a -o prid. *ki se nanaša na položáj* (1): položájni dodatek, naziv; *položájna doklada; *položájna skupina *npr. skupina javnih uslužbencev*

polóžba -e ž *položítev*

položítej -a m *položnik*

položítev -tve ž **1. izročítev česa v hrambo v zameno za določeno pravico, sin. depozit** (1): položítev dolgovane štvári, gotovine, kupnine, lištin, varščine, vrednošnih papírjev; položítev pri sodišču; stroški položítve **2. v zvezi**: položítev ratifikacijskih lištin *polog ratifikacijskih lištin* (mednar. pr.)

položíti -ím dov. **1. izročíti kaj v hrambo v zameno za določeno pravico, sin. deponirati** (2): položíti gotovino, predmet, štvár v sodno shranitev **2. dati, plačati**: položíti varščino **položén** -éna -o: pravica vzeti položeno štvár nazaj *pravica dolžnika, dokler upnik položítve ne sprejme*

polóžnica -e ž *golica za vplačilo denarja po pošti ali pri banki na določen tekoči ali žiro račun*: barirana, čekovna položnica; splošna, posebna položnica SDK

položníca -e ž *ženska oblika od položnik*

položník -a m *kdor kaj položí, sin. deponent*: položník varščine

pólprodúkt -a [-ɥp-] m *polizdelek*

pólproizvòd -óda [-ɥp-] m *polizdelek*: izvažati polproizvode

pólšéštra -e [-ɥs-] ž *ženska v odnosu do drugih otrok enega od svojih štaršev*: dedovanje polbrata in polsestre na podlagi zakona

pólsvobòdni -a -o [-ɥs-] prid., v zvezi: polsvobodni kmet *kmet z delno omejeno svobodo* (pr. zg.), sin. *polsvobodnjak, sin. svobodin*

pólsvobodnják -a [-ɥs-] m *kmet z delno omejeno svobodo* (pr. zg.), sin. *polsvobodni kmet, sin. svobodin*

pólšji -a -e [-ɥš-] prid., v zvezi: polšja pravda *sodišče, prištojno za spore ob lovu na polhe* (pr. zg.)

póluráden -dna -o [-ɥu-] prid. *ki ima določene značilnošti uradnega*: poluradno sporočilo

pólzemlják -a [-ɥz-] m *kmet na polovici hube* (pr.

zg.), sin. *polgruntar*

pomagáč -a m **1.** kdor pomaga štorilcu pri izvršitvi kaznivega dejanja: dogovor med štorilcem in pomagáčem **2.** kdor pomaga pri povzročitvi škode: pomagáč odgovarja solidarno z vsemi povzročitelji škode

pomagálo -a s, v zvezi: pravno pomagalo *procesno dejanje, podobno pravnemu sredstvu, npr. ugovor zoper obtožnico, prošnja za vrnitev v prejšnje stanje*

pomágati -am nedov. in dov. **1.** prizadevati si, da kdo pride iz neugodnega položaja: pomagati odpuščenemu obsojencu pri vključitvi v življenje; pomagati mladoletniku po odpustu iz zavoda pri njegovem vživljanju v družbo **2. a)** biti udeležen pri kaznivem dejanju: pomagati pri izvršitvi kaznivega dejanja npr. z nasvetom ali navodili, odstranitvijo ovir za izvršitev, obljubo o prikritju dejanja, štorilca, sredstev ali sledov; pomagati pri samomoru (kaz.); med vojno pomagati sovražniku pri ukrepih proti prebivalstvu npr. pri rekviziciji, jemanju živeža ali drugih dobrin; pomagati štorilcu po storjenem kaznivem dejanju npr. z dajanjem zavetja, hrane, denarja **b)** biti udeležen pri škodnem dejanju: pomagati, da se za škodo odgovorne osebe ne bi odkrile

pománjkanje -a s *dejstvo, da česa ni*: pomanjkanje procesne legitimacije *upravičenosti stranke, da sproži konkretni spor*; pomanjkanje potrebne pazljivosti; *oprostitev zaradi pomanjkanja dokazov *oprostitve, ker ni dokazano, da je obtoženec štoril dejanje, za katero je obtožen* (kaz. post.)

pomanjkljiv -a -o prid. **1.** ki ni v skladu z zahtevanimi lašnostmi: pomanjkljiv poštopek; pomanjkljiva izpolnitev; pomanjkljivo nadzorovanje **2.** ki nima vseh sestavnih delov celine, enote: pomanjkljiva odločba; oblikovno pomanjkljiva pogodba; pomanjkljiva vloga; pomanjkljivo besedilo zakona

pomanjkljivost -i ž *lašnost, značilnost pomanjkljivega*: pomanjkljivost pravnega posla; pomanjkljivost odločbe, sodbe; pomanjkljivost glede oblike; pomanjkljivosti pri ugotavljanju dejanskega stanja; pomanjkljivost v vlogi; odpraviti pomanjkljivosti poštopka, vloge

pomémben -bna -o prid. *ki je sam po sebi ali v odnosu do drugega tak a)* da ga je treba upoštevati **b)** da lahko vpliva na določena dejšva: pomembne okoliščine; za odločbo pomembna dejšva *dejšva, ki se dokazujejo na obravnavi*

in na katerih temelji uporaba materialnega ali formalnega prava

pomémbnost -i ž *lašnost, značilnost pomembnega*: pomembnost izjave

pomèn -éna m **1.** kar beseda vsebuje glede na označevani pojem, predmet: pomen izrazov v zakonu, mednarodni pogodbi **2.** učinek, ki ga označevani pojem, posredovana misel vsebuje: pravni pomen vsebina pravnega izraza, npr. darila med zaročencema (pr. zg.); majhen pomen dejanja, prekrška; pojmovati, razumeti pomen svojega (kaznivega) dejanja *biti sposoben dojeti stvarni in družbeni pomen svojega ravnanja, prim. prištevnost*

pomenoslóvje -a s *nauk o pomenu besed*: pravno pomenoslovje

pomérj -a m *pomirje* (pr. zg.)

pomešanje -a s (lat. commixtio) *glagolnik od pomešati*: pridobitev lastninske pravice s pomešanjem

poméšati -am dov. *spojiti dvoje ali več prej samostojnih stvari v trdnem stanju v eno fizično enoto*: pomešati premične stvari **poméšan** -a -o: vrednost pomešane stvari

pométek -tka m *blago, ki oštane po razkladanju zaupanega blaga v razsutem stanju*

pomiloštitev -tve ž *glagolnik od pomiloštiti*: delna, popolna pomiloštitev; individualna, skupinska pomiloštitev; pravica pomiloštitve *ki jo ima predsednik predsedstva republike*; poštopek, prošnja za pomiloštitev; odločba o pomiloštitvi *pri individualni pomiloštitvi*; odlok o pomiloštitvi *pri skupinski pomiloštitvi*; dati pomiloštitev

pomiloštiti -ím dov. *odpuštili kazenski pregon, odpuštili oziroma omiliti kazen, spregledati posledice obsodbe ali odpraviti oziroma skrajšati trajanje varnoštnega ukrepa po imenu določeni osebi*: pomiloštiti obsojenca **pomiloščen** -éna -o: biti pomiloščen

pomiloštivni -a -o prid. *ki se nanaša na pomiloštitev*: pomiloštivni odlok *odlok o pomiloštitvi*; pomiloštivni poštopek; pomiloštivna odločba; pomiloštivna prošnja *prošnja za pomiloštitev*; pomiloštivno poročilo, pravo

pomiloščê nec -nca m *kdor je pomiloščen*: izpuštitev pomiloščencev

pomiloščênka -e ž *ženska oblika od pomiloščê nec*

pomírje -a s, v zvezi: mešno pomirje *ozemlje pod mešno jurisdikcijo* (pr. zg.)

pomóč -í ž **1.** kar se da, štori komu, da pride iz neugodnega položaja: denarna pomoč; druž-

bena pomoč *občanom brez sredstev*; gmotna pomoč *v denarju ali drugih gospodarskih dobrinah*; gospodarska, materialna, medsebojna nujna pomoč; prva pomoč *najnujnejša zdravšvena opravila pri poškodovanih ali nenadoma obolelih, preden je mogoče normalno zdravljenje*; socialnoskrbštevna, socialnovarsstvena, solidarnostna, zdravniška, zdravštevna pomoč; pomoč družbene skupnosti; opušitev pomoči *opusšitev pomoči komu, ki je v neposredni smrtni nevarnosti (kaz.)*; opušitev nujne pomoči *opusšitev nudenja nujne pomoči komu, čigar življenje ali zdravje je očitno ogroženo, obravnavana kot škodno ravnanje*; opušitev zdravštevne pomoči *opusšitev pomoči zdravnika ali zdravštevnega delavca komu, ki je v neposredni nevarnosti za življenje (kaz.)*; zapušitev poškodovanca *v prometni nezgodi brez pomoči (kaz.)*; biti potreben pomoči; da(ja)ti, iskati, izkazati, odtegniti, uživati, zagotoviti pomoč; klicati na pomoč; obrniti se na koga za pomoč **2.** *v zvezah*: pravna pomoč *opravila in dejanja pri uveljavljanju in varstvu zakonitih pravic in koristi občana ali pravne osebe*; pravna pomoč *odvetnika štranki*; pravna pomoč *organa neuki štranki (post.)*; pravna pomoč *med domačimi organi*; mednarodna pravna pomoč; mednarodna pogodba *o pravni pomoči*; pomoč *strokovnjaka preiskovalnemu sodniku npr. pri ogledu ali rekonstrukciji dogodka (kaz. post.)* **3.** *udeležba pri kaznivem ali škodnem dejanju*: pomoč *pri izvršitvi kaznivega dejanja npr. z nasvetom ali navodili, odstranitvijo ovir za izvršitev, obljubo o prikritju dejanja, storilca, sredstev ali sledov*; pomoč *pri samomoru (kaz.)*; pomoč *sovražniku med vojno pri ukrepih proti prebivalstvu npr. pri rekviziciji, jemanju živeža ali drugih dobrin*; pomoč *štorilcu po štorjenem kaznivem dejanju npr. z dajanjem zavetja, hrane, denarja*

pomočnica -e ž ženska oblika *od pomočnica*: gospodinjska pomočnica *ženska, ki je v službi v zasebnem gospodinjstvu za pomoč pri gospodinjskih delih*; *hišna pomočnica

pomočnik -a m **1.** *kdor komu pomaga*: izpolnitveni pomočnik *za izpolnitev prevzete obveznosti*; *hišni pomočnik **2.** *kdor je končal poklicno šolo in opravil pomočniški izpit do l. 1962*: obrtni, *trgovski pomočnik **3.** *v zvezi*: strokovni pomočnik *strokovnjak, ki v upravnem postopku daje štranki pojasnila in nasvete* **4.** *kdor ima štalne, uradno določene naloge, navadno*

manj odgovorne, kot so naloge vodilnega funkcionarja: pomočnik *republiškega, zveznega sekretarja*; pomočnik *ravnatelja zavoda* **5.** *v zvezi*: prisežni pomočnik *kdor v postopku s prisego potrdi izjavo ene izmed štrank ali v kazenskem postopku potrdi verjetnost, da je obtoženec storil kaznivo dejanje (pr. zg.)*

pomočniški -a -o prid. *ki se nanaša na pomočnika* (2): pomočniški *izpit izpit za pridobitev naslova pomočnik do l. 1962*; pomočniško *spričevalo*

pomol -ôla m *utrjen, umetno narejen del luke, pristanišča, ki sega v morje*: carinski *pomol del luke, pristanišča, kjer je dovoljeno pristajati ladjam s carinskim blagom*; luški, pristaniški *pomol*

pomôrski -a -o prid. *ki se nanaša na morje ali pomorstvo*: pomorski *agent plovbni agent*; mejni *prehod za mednarodni pomorski promet*; pomorski *prekršek, prevoz*; pomorski *spor plovbni spor*; pomorska *agencija agencija, ki posreduje pomorski prevoz blaga in oseb*; pomorska *knjižica osebna liština člana posadke na morski ladji*; pomorska *pilotaža štrokovni nasveti, ki jih daje pilot poveljniku ladje glede varnega vodenja ladje na nevarnih meštih obalnega morja, npr. v lukah, pristaniščih, ožinah*; pomorska *nezgoda npr. trčenje ladij, nasedba ali kak drug dogodek na ladji ali zunaj nje, ki povzroči materialno škodo ladji ali tovoru*; pomorska *plovba, policija, politika, prevozna pogodba*; pomorska *škoda vsaka namerno in preudarno povzročena škoda, ki jo napravi oziroma povzroči poveljnik ladje, da bi se rešile premoženjske vrednosti udeležencev v istem plovbnem podjemu, prim. velika havarija*; pomorska *trgovina*; pomorska *zavarovalna pogodba npr. o zavarovanju ladje, njenih strojev, blaga na njej, stroškov skupne havarije, odgovornosti za škodo, prizadejano drugim osebam, sin. pogodba o plovbnem zavarovanju*; pomorsko *gospodarstvo*; pomorsko *pravo pravni predpisi o plovbi po morju in odnosih, ki nastanejo v zvezi z njo*; pomorsko *mednarodno pravo pravila mednarodnega prava, ki določajo pravne režime morja in pomorske dejavnosti, npr. o notranjih morskih vodah, teritorialnem morju, epikontinentalnem pasu, odprtem morju, izkoriščanju naravnih bogastev morja*; pomorsko *zavarovanje pomorska zavarovalna pogodba*; Mednarodno *sodišče za pomorsko mednarodno pravo*; Konvencija *OZN o pomorskem mednarodnem pravu*

pomôorskoprávni -a -o prid. *ki se nanaša na pomorsko pravo*: pomorskokopravni predpisi

pomôrstvo -a s *dejavnost, ki je v zvezi s plovbo po morju in izkoriščanjem morskoga bogašva*: pospeševanje pomorštva

pomorščák -a m **1.** *kdor je zaposlen v pomorštvu*
2. *kdor plove po morju*

pomóta -e ž **1.** *napaka*: očitna, pisna, računska, tiskovna pomota; pomota v imenih, številkah; pomota v prepisu; popraviti pomoto v odločbi, sodbi **2.** *izraza, da se dejanje zgodi brez določene namena*: narediti kaj po pomoti

pomótni -a -o prid. *storjen, narejen po pomoti*: pomotni vpis; pomotna navedba

pomótoma prisl. *po pomoti*: pomotoma kaj izplačati, zaračunati

pomóžni -a -o prid. **1.** *ki ni širokovno usposobljen, nima uštrezne izobrazbe za samošojno delo*: pomožni delavec; *pomožni učitelj; pomožno osebje **2.** v zvezi: pomožni škof škof, *ki pomaga krajevemu škofu pri upravljanju škofije, nima pa pravice nasledstva* (kaz.) **3.** v zvezah: pomožna blagajna blagajna, *ki se začasno uporablja namesto kake druge blagajne*; *pomožna pošta redna poslovna enota v manjšem kraju, *kjer se opravljajo le po pogodbi določene vrste poštnih storitev*

ponarédba -e ž *ponaređitev (1)*: ponaredba vrednošnega papirja

ponarédek -dka m *kar je ponarejeno*: ponaredek lištine, ključa

ponaređitev -tve ž **1.** *glagolnik od ponaređiti (1)*: ponaređitev poslovne lištine, uradne lištine, knjige, spisa (kaz.) **2.** *glagolnik od ponaređiti (2)*: ponaređitev volilnih rezultatov (kaz.)

ponaređiti -ím dov. **1.** *natančno posneti kaj z namenom goljufije*: ponaređiti lištino; ponaređiti račun **2.** *prikazati kaj drugačno, kot je*: ponaređiti volilne rezultate (kaz.) **ponarejèn** -êna -o: ponarejen denar, ključ, podpis, vrednostni papir; ponarejena liština, oporoška, vrednotnica

ponaréjanje -a s *glagolnik od ponarejati*: ponarejanje denarja, lištin, vrednotnic; ponarejanje znamenj za zaznamovanje blaga, mer in uteži (kaz.); pripomočki za ponarejanje denarja, vrednotnic ali vrednostnih papirjev

ponaréjati -am nedov. *natančno posnemati kaj z namenom goljufanja*: ponarejati denar, lištine

ponarejeválec -lca [-ŭc-] m *kdor kaj ponareja*: ponarejevalec denarja

ponarejeválka -e [-ŭk-] ž *ženska oblika od ponarejevalec*

ponarejeválski -a -o [-ŭs-] prid. *ki se nanaša na ponarejevalce ali ponarejanje*: ponarejevalska družba

ponatís -a m *ponovni natis*: ponatis članka, knjige

ponatísniiti -em dov. *ponovno natisniti*: ponatisniti knjigo

ponavljálni -a -o prid. *ki se nanaša na ponavljanje*: ponavljalni delikt (lat. delictum repetitum) *ponovitev dejanja z novim naklepom*

ponávljanje -a s *glagolnik od ponavljati*

ponávljati se -am se nedov. *naštopati, dogajati se večkrat* **ponavljajóč se** -a -e: ponavljajoči se prejemki; ponavljajoča se dajatev, korišt, napaka, terjatev

ponevérba -e ž *protipravna prilaštitev premične štvari v družbeni laštnini, ki je storilcu zaupana v zvezi z njegovim delom* (kaz.): poneverba denarja, vrednostnih papirjev

ponevériti -ím dov. *protipravno si prilastiti premično štvar v družbeni laštnini, ki je storilcu zaupana v zvezi z njegovim delom* (kaz.): poneveriti denar, vrednostne papirje

poneverjeválec -lca [-ŭc-] m *kdor kaj poneveri*: poneverjevalec denarja

poneverjeválka -e [-ŭk-] ž *ženska oblika od poneverjevalec*

poniževánje -a s *glagolnik od poniževati*: poniževanje človeka

poniževáti -újem nedov. *s svojim ravnanjem, govorjenjem zmanjševati komu časť, ugled*: poniževati človeka

ponovítev -tve ž *glagolnik od ponoviti*: ponovitev kaznivega dejanja; ponovitev že prej izvedenih dokazov (pošt.)

ponovíti -ím dov. *naređiti kaj še enkrat*: ponoviti dokaz, kaznivo dejanje, priznanje, vabilo

ponovítveni -a -o prid., v zvezi: ponovitvena nevarnost *nevarnost ponovitve kaznivega dejanja*

ponóvni -a -o prid. *ki naštopi, se zgodi še enkrat počem drugem ište vršte*: ponovni razpis, rubež; ponovna cenitev, dražba, prodaja; ponovne volitve; ponovno glasovanje, zaslišanje

ponúdba -e ž **1.** *praviloma določeni osebi dan predlog za sklenitev pogodbe z označbo nje-ne bišvene vsebine*: brezobvezna ponudba *neobvezna ponudba*; najugodnejša, najvišja, nasprotna ponudba; neobvezna ponudba *na katero ponudnik ni vezan*; neposredna ponudba; pismena ponudba; poravnalna ponudba; prevzemna, prodajna ponudba; splošna ponudba *predlog za sklenitev pogodbe, dan nedoločnemu številu oseb, ki vsebuje bišvene sestavine pogodbe*; trdna ponudba *na katero*

štranka želi biti vezana; uštna, višja ponudba; zavarovalna ponudba za sklenitev zavarovalne pogodbe; ponudba plačila; oblika, sprejem ponudbe; odklonitev, zavrnitev ponudbe; trdnost ponudbe; zbiranje ponudb; vabilo k ponudbi npr. z oglasi v tisku, po radiu, televiziji; vezanost na ponudbo; predlagati, prejeti, preklicati, proučiti ponudbo; sprejeti ponudbo prištati nanjo; odkloniti, umakniti, zavrniti ponudbo
2. znesek, ki se ponudi na dražbi: dati, izklicati ponudbo
3. količina blaga, ki jo nudijo prodajalci na določenem trgu po določeni ceni: presežna ponudba ki presega povpraševanje; prodajna ponudba; ponudba blaga, denarja, vrednostnih papirjev; zakon ponudbe in povpraševanja; ravnatežje med ponudbo in povpraševanjem
4. predlog v postopku: ponudba dokaza, sprave nasprotniku

ponúbeni -a -o prid., v zvezi: ponudbena dolžnost pri predkupni pravici dolžnost kupca, da o nameravani prodaji obvešti prodajalca in mu štvár ponudi v odkup

ponúdek -dka m ponudena cena: najboljši, najvišji ponudek; najmanjši sprejemljivi ponudek najnižja sprejemljiva ponudba na dražbi; razdelitev najvišjega ponudka

ponudíti -núdim dov. **1. narediti, da lahko kdo kaj dobi, kupi, najame:** ponuditi plačilo; ponuditi naprodaj, v nakup, odkup, najem **2. predlagati v postopku:** ponuditi dokaz; ponuditi nasprotniku spravo

ponúdnica -e ž ženska oblika od ponudnik

ponúdnik -a m kdor ponuja kako blago, storitev: najugodnejši ponudnik; vezanost ponudnika na ponudbo

pooblaštilni -a -o prid. ki se nanaša na pooblastilo: pooblaštilni indosament indosament, ki dovoljuje izterjavo, sin. prokurni indosament; pooblaštilni predpis; pooblaštilna liščina; pooblaštilna pogodba pogodba, s katero se mandatar zavezuje opraviti posel v imenu in za račun mandanta, ki da mandatarju pooblastilo; pooblaštilna uredba; pooblastilno razmerje

pooblastilo -a s **1. pravica zaštopanja, dana s pravnim poslom:** biano pooblastilo; generalno pooblastilo splošno pooblastilo; generično pooblastilo gl. vršno pooblastilo; individualno pooblastilo ki se da posamezni osebi; kolektivno pooblastilo skupno pooblastilo; neomejeno, odvetniško, omejeno, pismeno pooblastilo; posebno pooblastilo npr. za prevzem meničnih obveznosti, poroštva, za sklenitev poravnave, pogodbe o razsodnikih, za odpoved kaki pravi-

ci; poslovno pooblastilo ki ga da podjetje, druga pravna oseba ali imetnik obrta za opravljajenje poslov, ki so običajni v njihovih poslovnih dejavnostih; pravdno pooblastilo ki se nanaša na ves postopek; skupno pooblastilo ki se da dvema ali več osebam; specialno pooblastilo posebno pooblastilo; splošno pooblastilo na podlagi katerega sme zaštopnik opravljati posle, ki spadajo v redno poslovanje; tajno pooblastilo ki ni objavljano komu tretjemu; uštno pooblastilo; vršno pooblastilo za vršno poslov, ki ne sodijo v redno poslovanje, sin. generično pooblastilo; pooblastilo trgovskega potnika poslovno pooblastilo, ki je omejeno predvsem na zbiranje naročil; oblika, odpoved, preklic, prekoračitev, zožitev pooblastila; pooblastilo poteče, preneha, se konča, ugasne; dati, dobiti, omejiti, odpovedati, preklicati, prekoračiti, zlorabiti, zožiti pooblastilo; prenešti pooblastilo na drugega **2. pravica do določenega ravnanja na podlagi zakona, statuta ali drugega samoupravnega splošnega akta:** pooblastilo direktorja, poslovnodnega organa npr. v podjetju; delavec s posebnimi pooblastili npr. v podjetju; pooblastila oseb, ki opravljajo določeno delo npr. prodajalcev v prodajalnah, delavcev pri poštnih ali bančnih okencih za sklepanje in izpolnjevanje določenih pogodb; javna pooblastila za odločanje v upravnih stvareh pravice samoupravnih organizacij in skupnosti po zakonu in na zakon oprtem odloku občinske skupščine (upr. post.) **3. liščina o pravici zaštopanja:** predložiti pooblastilo

pooblaštitelj -a m kdor da pooblastilo: skleniti pogodbo v imenu pooblašitelja

pooblaštiteljica -e ž ženska oblika od pooblaštitelj

pooblašitev -tve ž glagolnik od pooblastiti: dvojna pooblastitev; obseg pooblastitve dovoljenje za zaštopanje, ki ga daje zakon, upravni akt, statut, drug samoupravni splošni akt ali pravni posel

pooblastiti -ím dov. dati pooblastilo (1): pooblastiti odvetnika pooblaščen -ëna -o ki ima pooblastilo: nakupovalec je pooblaščen pooblaščen -a -o: pooblaščen aktuar; izredni poslanik in pooblaščen ministar diplomatski predstavnik drugega razreda; izredni in pooblaščen veleposlanik polni naziv diplomatskega predstavnika najvišjega ranga; pooblaščen osebna izdajatelj delnice, obveznice; pooblaščen uradna oseba organa za notranje zadeve

uradna oseba, ki ima pri opravljanju službenih nalog posebne dolžnosti in posebna pooblastila; pooblaščno podjetje

pooblaščenec -nca m *kdor je pooblaščen*: poslovni, pravdni, skupni, trgovski pooblaščenec; pooblaščenec za sklenitev pogodbe, sprejem izpolnitve; pooblaščenec za sprejemanje pisanj gl. *pooblaščenec za vročitve*; pooblaščenec za vročitve *kdor je pooblaščen sprejemati uradna pisanja namešto štranke* (pošt.), sin. *pooblaščenec za sprejemanje pisanj*; ravnati kot pooblaščenec

pooblaščenka -e ž *ženska oblika od pooblaščenec*

poočitba -e ž *vpis v zemljiški knjigi samo zaradi evidence*: poočitba prepovedi obremenitve in odtujitve v *laštninskem lištu*

poočitenje -a s *poočitba*

poočítiti -im dov. *narediti kaj razvidno*: poočítiti v zemljiški knjigi *npr. spremembo kulture, delitev parcele po naznanilnem lištu geodetske uprave*

pool -a [púl] m, angl. *kartelu podobna združba podjetnikov za preprečevanje medsebojne konkurence*: izvozno-uvozni pool; pozavarovalni, zavarovalni pool

pooštrítev -tve ž *glagolnik od pooštríti*: pooštrítev **kazni, kontrole, predpisov, sankcij

pooštríti -ím dov. *narediti kaj bolj strogo*: pooštríti kaznovanje

popáčiti -im dov. *prikazati kaj drugače, kakor je v resnici*, sin. *izkriviti*: popáčiti resnico; popáčiti uradna poročila

popadljív -a -o prid., v zvezi: *popadljiv pes pes, ki rad grize, napada z zobmi*

popáští -pásem dov. *pasoč se pojesti*: živina je popasla tuje polje **popášen** -a -o: popasen travnik

popís -a m **1.** *seznam določenih subjektov ali štvári*: zastavni popis *popis zastavljenih predmetov*; popis davčnih zavezancev; popis prebivalstva; popis premoženja *npr. v rubežnem zapisniku* (izvrš. pošt.); popis lištin; popis spisa *ki kratko označuje zaporedje in vsebino posameznega spisa, njegovo redno in lištvno številko in število prilog* (pošt.); popis stroškov, štvári; popis zapuščine *zapuštnikovega premoženja, npr. na zahtevo dedičev*; *pravna dobrotá popisa *zapuščine* (lat. *beneficium inventarii*) *zakonska ugodnost popisa zapuščine, po kateri se odgovornost za zapuščinske dolgove omeji na vrednost zapuščine* (ded. pr.), sin. *pravna dobrotá *inventarja*; sešaviti popis **2.** *glagol-*

nik od popisati: inventurni popis *inventura*; odrediti, opraviti popis

popísati -pišem dov. *narediti seznam določenih subjektov ali štvári*: popisati prebivalstvo; popisati zaloge blaga

popísni -a -o prid. *ki se nanaša na popis*: popisni lišt zemljiške knjige *posešni lišt ali lišt A, laštninski lišt ali lišt B in bremenski lišt ali lišt C*; popisni obrazec, okoliš, organ; popisna komisija; popisno gradivo

popísnica -e ž *obrazec za popisovanje*: izpolnjena popisnica

popisoválec -lca [-ȳc-] m *kdor popisuje*: popisovalec za popis prebivalstva

popisováłka -e [-ȳk-] ž *ženska oblika od popisovalec*

popisováti -újem nedov. *delati seznam določenih subjektov ali štvári*: popisovati prebivalstvo; popisovati zaloge blaga

popláčanje -a s *poplačilo*

popláčati -am dov. *v celoti plačati*: poplačati dolgove, upnike **popláčati se**: poplačati se iz dolžnikovega premoženja; poplačati se iz kupnine zarubljenih štvári; poplačati se iz zastave

poplačílňi -a -o prid. *ki se nanaša na poplačilo*: poplačilna pravica *pravica do poplačila*; poplačilna prednost *prednost pri poplačilu, npr. v izvršbi, štečajju*

poplačílo -a s *glagolnik od poplačati*: poplačilo upniku; prednostno, sorazmerno poplačilo upnikov; pravica do poplačila; vrštni red poplačila upnikov (izvrš. pošt., šteč. pošt.); sklep o poplačilu upnikov (izvrš. pošt.); dobiti, zahtevati poplačilo

popláva -e ž *razlitje velike količine vode po kaki površini*: povzročitev poplave; obramba pred poplavo; zagotavljati varstvo pred poplavami

popláviti -im dov. *z razlivanjem velike količine vode pokriti kako površino*: poplaviti polje **poplávljen** -a -o: poplavljeno območje, ozemlje

poplávljenec -nca m *kdor je prizadet, oškodovan zaradi poplave*: pomoč poplavljenecem

poplávljenka -e ž *ženska oblika od poplavljenec*

poplávní -a -o prid. **1.** *ki poplavlja ali se nanaša na poplavo*: poplavne vode; izboljšati poplavne in odtočne razmere **2.** *na katerem so večkrat poplave*: poplavno območje, ozemlje

popólň -a -o [-ȳň] prid. **1.** *ki zajema kaj v celoti*: popolna izpolnitev obveznosti; popolna odpušitev kazni; popolna odškodnina, oskrba, pomilošitev, preskrba; popolna vrnitev po-

slovne sposobnosti; popolno razdedinjenje **2.** *ki naštopa v največji meri*: popolna pijanost **popólni** -a -o: popolni odvzem poslovne sposobnosti *onemogočenje samošojno sklepati pravne posle osebi, ki zaradi duševne bolezni, duševne zaostalošči, odvisnošči od alkohola ali mamil ali iz drugega vzroka ni sposobna sama skrbeti zase, za svoje pravice in korišči*; popolni zakon **zakon**, *ki ureja določeno zadevo v celoti*; pridobitev popolne poslovne sposobnosti *pridobitev poslovne sposobnošči mladolejne osebe, ki je poštala roditelj*; popolna škoda **škoda**, *pri kateri poškodovane štvari, npr. motornega vozila, ni mogoče popraviti ali pa štroski popravila ekonomsko ne bi bili upravičeni* (zav.), sin. *totalna škoda*; totalna škoda gl. *popolna škoda*

poporódni -a -o prid. *ki se nanaša na čas po porodu*: poporodne motnje

popráva -e ž *ugotovitev in odprava napak*: poprava meje *ureditev sporne meje*; poprava napačnih navedb; poprava odločbe, sodbe *odprava napak v imenih in številkah ter očitnih pisnih in računskih pomot v odločbi, sodbi* (pošt.); poprava vpisa *npr. v vpisniku*; poprava zemljiškoknjžnega stanja; sklep o popravni odločbe, sodbe

poprávek -vka m **1.** *kar spreminja, popravlja napisano, tiskano*: redakcijski popravek *uredniški popravek*; uradni popravek; popravek odločbe, sodbe, tožbe, vloge, volilnega imenika; popravek zakona *odprava napake v tiskanem besedilu v uradnem listu, ki jo pokaže primerjava z izvirnikom*; popravek zapisnika **2.** *kar spreminja, popravlja informacijo, objavljeno v javnem glasilu*: objava popravka; tožba za objavo popravka; objaviti popravek; uvrstiti popravek v časopis

popravílo -a s *ugotovitev in odprava napake, okvare, poškodbe*: servisno popravilo; popravilo štvari; drobna popravila *npr. pri zakupu, kjer štroske krije zakupnik, če jih povzroči normalna raba štvari*; zahteva za popravilo ali zamenjavo štvari *npr. pri garanciji za brezplačno delovanje prodane štvari*

popráviti -im dov. **1.** *ugotoviti in odpraviti napake*: popraviti napake in pomote v sodbi; popraviti vpis v zemljiški knjigi; popraviti zapisnik **2.** *narediti, da kaj slabega ne obštaja več*: popraviti krivico; popraviti napake prodane štvari, v zakup dane štvari **poprávljen** -a -o: popravljen prepis sodbe

poprávljanje -a s *ugotavljanje in odpravljanje napak*: popravljanje napak in pomot v odločbi, sodbi *odpravljanje napak in pomot v imenih in številkah ter očitnih pisnih in računskih pomot v odločbi, sodbi* (pošt.); poštopek za popravljane nove zemljiške knjige

poprávljati -am nedov. **1.** *ugotavljati in odpravljati napake*: popravljati zemljiško knjigo **2.** *delati, da kaj slabega ne obštaja več*: popravljati krivice

popravljív -a -o prid. *ki se da popraviti*: popravljiva napaka, poškodba

poprávni -a -o prid. *ki se nanaša na popravilo*: popravni izpit *ponovni izpit iz predmeta, v katerem je učenec ocenjen negativno*; popravni poštopek *poštopek za popravilo napačnega vpisa v zemljiški knjigi*

popréček -čka m *povpreček*

popréčni -a -o prid. *povprečni*

popréčniina -e ž *povprečniina*

popréčniński -a -o prid. *povprečniński*

populárni -a -o prid., v zvezah: popularni zahtevek *zahtevek za odstranitev vira nevarnošči, ki grozi nedoločenemu številu oseb*; popularna (ob)tožba (lat. actio popularis) *(ob)tožba pri kazenskem poštopku v štarem Rimu, v Angliji, kjer je upravičeni tožilec lahko vsakdo*

popúšt -a m *znižanje cene, tarife*: blagajniški popušt *pri takojšnjem ali predčasnem plačilu računa*, sin. *skonto*; komercialni popušt; popušt pri prevozih z javnimi prevoznimi sredstvi; dati, dovoliti, imeti popušt

popuštítev -tve ž *glagolnik od popuštiti*: vzajemne popuštiteve pri poravnavi

popuštíti -ím dov. *prenehati vztrajati pri svojem stališču*: popuštiti pri poravnavi

popuštíljivi -a -o prid., v zvezi: popuštljivo pravo (lat. ius dispositivum) *pravo, ki velja, če se štranki v konkretnem primeru drugače ne sporazume-ta*, sin. *dispozitivno pravo*, ant. *kogentno pravo*

porába -e ž **1.** *uporabljanje materialnih dobrin za zadovoljevanje človekovih potreb*, sin. *potrošnja*: dnevna, laštna poraba; sklad skupne porabe *del dohodka delovne skupnošči za zadovoljevanje štanovanjskih in drugih potreb delavcev* **2.** *glagolnik od porabiti* (2): poraba časa *npr. kot element za določanje odvetnikove nagrade*

porabíti -rábim dov. **1.** *narediti, da ni več razpoložljivih materialnih dobrin*: porabiti blago, denar, dohodek **2.** *narediti, da kdo nima več kake nematerialne dobrine, pravice*: porabiti

čas **porábljen** -a -o: porabljen dopušt

porabljiv -a -o prid. *ki se da porabiti*: porabljiva stvar

porábni -a -o prid. *ki se nanaša na porabo (1)*, sin. *potrošni*: porabni predmet

porábnica -e ž ženska oblika od *porabnik*

porábnik -a m *potrošnik*: končni porabnik blaga, izdelka

porábnoš -i ž *laštnost, značilnost porabnega*: porabnoš izdelka, predmeta

poračún -a m *poračúnanje*

poračúnanje -a s *izravnava računov*: poračúnaje upnikove terjatve z dolžnikovo nasprotno terjatvijo *pri pobotanju*

poračúnati -am dov. *izravnati račune*: poračúnati izročno *izravnati dajanje preživitka z vrednošjo izročenega premoženja* **poračúnan** -a -o pripomba *pri knjiženju, od katerega dne velja dobropis ali obremenitev, predvsem na bančnem računu*: valuta poračúnana

porášt -ášt m *glagolnik od porásti*: porášt cen, kriminalitete, prometa, tečajev valut, vrednošti premoženja

porásti -rás(t)em dov. *doseči višjo štopnjo glede na*
a) količino: proizvodnja je porasla **b) štopnjo**: cene so porasle

poravnálni -a -o prid. *ki se nanaša na poravnavo*: poravnalni dolžnik, narok, oklic, organ, poskus, postopek, predlog, senat, sodnik; poravnalni svet *organ za posredovanje ali odločanje pri sporazumnem reševanju sporov občanov ali organizacij*; poravnalni upnik, zapisnik; poravnalna kvota, ponudba; poravnalno pravo

poravnánje -a s **1. plačilo (1)**: poravnanje stroškov **2. glagolnik od poravnati (2)**: poravnanje spora

poravnáti -ám dov. **1. plačati, poplačati**: poravnati dolg, obveznost, račun, škodo **2. sporazumno urediti spor ali negotovo pravno razmerje med strankama z vzajemnimi popuštivami**: poravnati spor **3. pomiriti**: poravnati stranke

poravnán -a -o: poravnani dolg; poravnani spor, ugovor; ugovor poravnane stvari

poravnáva -e ž **1. plačilo, poplačilo**: poravnava terjatve **2. sporazumna ureditev spora ali negotovega pravnega razmerja med strankama z vzajemnimi popuštivami**: izvensodna, pogojna poravnava; razdelitvena poravnava; sodna poravnava *ki je sklenjena pred sodiščem v pravdi ali kazenskem postopku na zasebno tožbo*; poravnava pred poravnalnim svetom; poravnava o zahtevku; ničnoš, poskus, predmet,

razveljavitev poravnave; odpravek poravnave *overjeni prepis lištine o poravnavi*; pogodba o poravnavi; izpodbijati, ponuditi, skleniti, sprejeti poravnavo **3. v zvezi**: prisilna poravnava → *prisilna poravnava*

porazdelilni -a -o prid., v zvezi: porazdelilni ključ *razdelilni ključ*

porazdelítev -tve ž *glagolnik od porazdeliti*: porazdelitev rizika; porazdelitev nevarnosti; porazdelitev sredstev

porazdelíti -ím dov. *narediti, da se kaj razdeli na več oseb ali vse osebe določene skupine*: porazdeliti davčna bremena, kontingent, obveznosti, riziko, stroške

porazdeljeválec -lca [-uc-] m *kdor porazdeljuje*: porazdeljevalec kontingentov

porazdeljeválka -e [-uk-] ž ženska oblika od *porazdeljevalec*

poréčje -a s *ozemlje, s katerega odteka voda v isto reko*: porečje Save

poréklo -a s **1. značilnoš glede na prednike**: meščansko, socialno poreklo **2. značilnoš glede na izvor**: vino z geografskim poreklom

pornografíja -e ž *slike, spisi ali drugi predmeti, s katerimi se hudo žali morala*

pornográfski -a -o prid. *ki se nanaša na pornografijo*: izdelovanje in širjenje pornografskih filmov, spisov (kaz.)

poróčanje -a s *dajanje poročil*: prihajati na poročanje

poročeválec -lca [-uc-] m *kdor poroča o čem*: časopisni poročevalec; sodnik poročevalec *v poštopku o pravnem sredstvu*; poročevalec skupščinskega odbora

poročeválka -e [-uk-] ž ženska oblika od *poročevalec*

poročeválni -a -o prid. *ki se nanaša na poročanje*: poročevalno obdobje

poročeválski -a -o [-us-] prid. *ki se nanaša na poročevalce ali poročanje o čem*: poročevalski uvod; poročevalska služba

poročílo -a s *kar seznanja koga, navadno uradno, z določenim dogajanjem, stanjem*: borzno, časopisno, letno, negativno, občasno, obračunsko, obvezno, pojasnilno, poslovno, pozitivno poročilo; predložitevno poročilo *ki ga sodišče s spisom pošlje višjemu sodišču zaradi rešitve pravnega sredstva*; revizijsko poročilo *o pregledu*; spremno, štatišično, strokovno, uradno, vojno poročilo; poročilo o bolezni; poročilo o delu sodišča, seji; dati, odobriti, predložiti, sestaviti, zahtevati poročilo

poročíti -ím dov. *opraviti poroko* **poročíti se** *skle-*

porodnica

- nit* zakonsko zvezo: poročiti se s kom **poročen** -êna -o: poročen moški; biti poročen
- poročni** -a -o prid. *ki se nanaša na poroko*: poročni list *izpisek iz poročne matične knjige*; poročna matična knjiga *knjiga za vpisovanje določenih podatkov o zakonski zvezi*
- poròd** -òda m *ločitev plodu od matere na koncu nosečnosti*: stroški poroda
- porodnica** -e ž *ženska, ki rodi, rojeva*
- porodniški** -a -o prid. *ki se nanaša na porod*: porodniški dopust *začasna odsotnost upravičenke z dela zaradi nosečnosti in poroda*; *porodniška podpora
- pòrok** -òka m *kdor se upniku zavezuje izpolniti dolžnikovo obveznost, če ta tega ne bi storil*: čekovni, menični porok; plačevit porok; poravnalni porok *ki se zavezuje za tišči znesek, ki ga je dolžnik dolžen na podlagi prisilne poravnave*; porokov porok *ki se zavezuje za obveznost drugega poroka*; porok in plačnik *porok, ki je nerazdelno zavezan z glavnim dolžnikom, če se je tako posebej zavezal, in pri gospodarskih pogodbah*; porok za primanjkljaj *ki odgovarja samo takrat, če upnik ne bi mogel v celoti izterjati terjatve od dolžnika*; porok za škodo; prehod upnikovih pravic na poroka *če porok poravna upnikovo terjatev*; biti komu, za koga porok; zavezati se kot porok
- poróka** -e ž *sklenitev zakonske zveze v predpisani obliki*
- poróštveni** -a -o prid. *ki se nanaša na poroštvo*: poroštveni dolg; poroštvena izjava, liština, obveznost, odgovornost; poroštvena pogodba *pogodba, s katero se porok zavezuje, da bo izpolnil veljavno in zapadlo obveznost dolžnika, če ta tega ne bi storil*; poroštvena sposobnost *sposobnost prevzeti obveznosti plačila dolga poleg dolžnika*; poroštvena terjatev; poroštveno razmerje *razmerje med porokom in dolžnikovim upnikom*
- poróštvo** -a s *osebna zaveza za izpolnitev tuje obveznosti*: čekovno poroštvo *ki ga da podpisnik ali tretja oseba*; menično poroštvo; pismeno poroštvo; solidarno poroštvo *pri katerem lahko upnik zahteva izpolnitev bodisi od glavnega dolžnika bodisi od poroka ali od obeh hkrati*; subsidiarno poroštvo *pri katerem lahko upnik zahteva izpolnitev od poroka šele, če jo je brez uspeha zahteval od glavnega dolžnika*; poroštvo banke; poroštvo iz gospodarske pogodbe; predmet poroštva *vsaka veljavna obveznost*; dati, določiti, odpraviti, prevzeti, zahtevati poroštvo; umakniti dano poroštvo
- poróta** -e ž *skupina državljanov, ki v sodnem kazenskem postopku samostojno odloča o dejanskih vprašanjih, npr. v Angliji, ZDA*
- porótni** -a -o prid. *ki se nanaša na poroto*: *porotna obravnava; porotno sodstvo, zasedanje
- porótnica** -e ž *ženska oblika od porotnik*
- porótnik** -a m **1.** član porote **2.** v zvezi: sodnik porotnik *oseba, ki občasno sodeluje s poklicnimi sodniki pri sojenju*
- porótniški** -a -o prid. *ki se nanaša na porotnike ali poroto*: porotniški imenik; porotniški pravorek *izrek porotnikov o krivdi, sin. verdikt*; porotniška dolžnost; *porotniška klop *klop pri deželnih in okrožnih sodiščih* do l. 1929
- portfélj** -a m **1.** delovno področje ministra, sin. liština: minister brez portfelja član vlade, ki ni odgovoren za nobeno področje državne uprave, sin. ministar brez lištine **2.** lašni vrednotni papirji: portfelj banke, podjetja
- pórto** -a m **1.** poštnina **2.** doplačilna poštna pristojbina za premalo frankirano pošiljko
- pórtovni** -a -o prid. *ki se nanaša na porto*: portovna pristojbina, znamka
- portrait parlé** [portrê parlé] fr. *signaletični opis človeškega telesa*
- posádka** -e ž **1.** osebje, ki je v službi na ladji, letalu: ladijska posadka; posadka letala; seznam posadke **2.** enota ali skupina vojakov, razporejena v kraju, tanku, letalu: vojaška posadka
- posádni** -a -o prid., v zvezah: posadna izjava *vknjižbeno dovoljenje knjižnega lašnika*; posadna liština *liština s posadno izjavo*
- posámezen** -zna -o prid. *ki zajema manjše število štvori iz določene vrste*: posamezni deli *npr. šlavbe*; posamezna preiskovalna dejanja (kaz. post.)
- posámeznica** -e ž *ženska oblika od posameznik*
- posámeznik** -a m **1.** človek, mišljen, obravnavan izvzeto, ločeno od skupnosti **2.** v zvezi: sodnik posameznik *poklicni sodnik, ki odloča sam, ne v senatu, v zadevah, kadar je to predvideno v zakonu*
- posámični** -a -o prid. **1.** v zvezah: posamični pravni akt *pravni akt, ki individualizira in konkretizira splošno pravno normo v konkretnem primeru, npr. sodba, odločba, samoupravni sporazum, pogodba*; posamični pravni naslednik *kdor pridobi posamezno štvor ali pravico od pravnega prednika, npr. voliljojemnik, sin. singularni pravni naslednik*; posamični upravni akt *akt, s katerim se odloča o individualni pravici, ob-*

veznosti ali pravni koristi strank v upravnem poštopku, npr. upravna odločba; posamični vrednostni papir npr. menica, ček; posamično pravno nasledstvo pridobitev posamezne stvari ali pravice od pravnega prednika, sin. singularno pravno nasledstvo; posamično dedno nasledstvo pridobitev posameznih predmetov iz zapuščine, sin. singularno dedno nasledstvo

2. ki se nanaša na posameznike: posamično glasovanje; posamično zasliševanje

posébni -a -o prid. **1. ki se po kakih lašnostih, značilnostih, namenu razlikuje od drugih:** splošni in posebni del zakona; posebni povratek ponovitev istovrstnega kaznivega dejanja, sin. specialni povratek; posebni predpis; posebni odtis članka, sestavka *separat*; posebni delovni pogoji npr. delo v izmenah, nočno delo; posebni kazenski, pravdni, upravni poštopki; posebna izdaja časnika; posebna nagrada; posebna pokojninska doba; posebna usposobljenost; posebne igre na srečo *igre na srečo, ki se igrajo v posebnih igralnicah in jih igralci igrajo proti igralnici, drug proti drugemu ali na igralne avtomate*; posebno premoženje npr. premoženje zakonca, ki ga ima ta ob sklenitvi zakonske zveze; posebno varstvo pri delu npr. invalidov, mladine, nosečnic in mater

2. v zvezah: posebna havarija škoda, ki nastane posameznemu subjektu pri morski plovbi, sin. partikularna havarija; posebna raba stvari v splošni rabi raba na podlagi posebnega dovoljenja; posebno kaznivo dejanje kaznivo dejanje, katerega storilec je lahko le določena oseba, npr. uradna odgovorna oseba, voditelj, oskrbnik; posebno mnenje (lat. votum *separatum*) drugačno mnenje, npr. enega ali več članov sodnega senata, ki se priloži zapisniku o posvetovanju in glasovanju, če ni vpisano v zapisnik (pravd. poš.), sin. ločeno mnenje; posebno pooblastilo pooblastilo npr. za prevzem meničnih obveznosti, poročstva, za sklenitev poravnave, pogodbe o razsodnikih, za odpoved kaki pravici; posebno sodišče združenega dela sodišče združenega dela, ki ga ustanovi samoupravna interesna skupnost in rešuje le določene vrste sporov iz samoupravnih razmerij; cena, vrednost posebne priljubljenosti cena, vrednost predmeta zaradi osebne navezanosti nanj

poséбно prisl.: posebno hud primer kaznivega dejanja kaznivo dejanje, pri katerem je storilec pokazal posebno odločnost, trdovratnost ali brezobzirnost, ali je dejanje povzročilo posebno hude posledice ali je bilo storjeno ob

drugih posebno obteževalnih okoliščinah (kaz.)

poséči -séžem dov. **1. odločilno začetni vplivati na potek česa:** poseči v spor; poseči z izvršbo na stvar **2. uporabiti:** poseči po samopomoči **3. prekršiti določeno pravico:** poseči v pravico drugega; poseči v tujo prištajnost

posedovati -újem nedov. *imeti v posesti:* posedovati nepremičnino

posèg -éga m **1. odločilni začetek vplivanja na potek česa:** krivdni, nepopravljivi, samovoljni poseg; zdravniški poseg npr. zaradi ugotovitev v poštopku (kaz. poš.); poseg v štiski, skrajni sili **2. kršitev določene pravice:** protipravni poseg; poseg čez mejo; poseg v čast in dobro ime, laštino, osebnostne pravice; poseg v posest motenje, odvzem posesti; poseg v premoženje, telesno celovitost, tuje pravice **3. dejanje, ukrep kake države, s katerim se vpliva na notranje ali zunanje zadeve druge države,** sin. vmešavanje (1), sin. intervencija (3)

poségati -am nedov. **1. odločilno vplivati na potek česa:** posegati v spor **2. večkrat prekršiti določeno pravico:** posegati v pravico drugega

posèk -éka m *glagolnik od posekati:* posek na golo; odkazati drevo za posek

poséka -e ž *del gozda, na katerem je drevje posekano:* pogozditi poseko

posékati -am dov. *s sekanjem podreti:* posekati gozd; posekati do golega, na golo

pösel -sla [-əɥ] m **1. dogovor, pogodba v zvezi z določeno dejavnostjo, katere namen je pridobivanje materialnih dobrin:** agencijski posel o posredovanju ali zaštopanju; agentski posel ki ga opravlja agent; bančni posel ki ga banka sklene s svojim klientom, npr. pogodba o denarnem depozitu, sprejemu hranilne vloge; borzni posel promet na borzi z vrednostnimi papirji, devizami ali blagom; diferencialni posel terminski posel, pri katerem se ob terminu plača brez izročitve blaga le razlika med dogovorjeno in tržno ceno; dištančni posel pri katerem se pošilja blago iz enega kraja v drugega s posredovanjem prevoznika, špediterja ipd.; efektivni posel pri katerem se hkrati dobavi blago in plača kupnina; fiduciarni posel pri katerem ena oseba (fiduciant) prenese svojo pravico na drugo osebo (fiduciarja), ta pa jo mora po prenehanju določenega pravnega razmerja vrniti fiduciantu, npr. prenos laštinske pravice zaradi zavarovanja terjatve; fiksni posel ki mora biti opravljen v določenem roku; fiktivni posel ki v resničnosti ne obsta

ja; gospodarski posel ki spada v gospodarsko poslovanje, npr. pogodba o prometu blaga in storitev; kasa posel *promptni posel*; kavzalni posel iz katerega je razviden pravni razlog njegovega nastanka; komisijski posel pri katerem se prodaja ali kupuje za določeno drugo osebo; kompenzacijski blagovni posel pri katerem se v mednarodni trgovini prodaja blago za blago; kreditni posel ki omogoči pridobitelju kredita razpolaganje s tujimi sredstvi; mešani posel ki je npr. deloma odplačen, deloma neodplačen; obligacijski posel s katerim se ureja razmerje obveznostnega prava; obročni posel ki se izpolnjuje v časovnih presledkih; oderuški posel s katerim ena stranka izkoristi težko premoženjsko stanje, neizkušeno, lahkomiselnoš, druge in si izgovori koristi, ki je v očitnem nesorazmerju z njeno izpolnitvijo; odkupni posel ki se nanaša na odkup, npr. zavarovalne police; odsvojitveni posel odtujitveni posel; odtujitveni posel s katerim se prenese stvar ali lastninska pravica na drugega; opsijski posel npr. enostranska izjava upravičenca o ustanovitvi, spremembi ali razveljavljenju obveznostnega razmerja; parcialni posel delna udeležba pri poslu in dobičku; plovni posel ki se nanaša na prevoz stvari, potnikov in prtljage, vleko ali potiskanje ladje; posredniški posel ki se nanaša na posredovanje pri sklepanju določenih pogodb ali na posredovanje za mirno reševanje mednarodnih sporov; pravni posel → pravni posel; premijski posel borzni posel, pri katerem se plača določen znesek za odstop od posla; promptni posel pri katerem se izroči blago proti takojšnjemu ali čimprejšnjemu plačilu; skladiščni posel ki se nanaša na poslovni predmet skladišča oziroma skladiščnika; šepavi posel pri katerem je ena stranka vezana zaradi omejene poslovne sposobnosti, druga pa ne; termiski posel sklenjen na organiziranem tržišču, temelječ na fiksni pogodbi s poznejšim izpolnitvenim dnevom; trgovinski posel ki se nanaša na nakup blaga za prodajo in prodaja tega blaga, če to kot poslovno dejavnost opravlja gospodarska organizacija ali fizična oseba; tvegani posel pri katerem je vrednost izpolnitve odvisna od negotovega dogodka; vezani posel pri katerem mora kupec kupiti še kako drugo blago ali prodati kako svoje blago; viseči posel ki še ni dokončan; razveljaviti, spremeniti posel; prenešti posel na drugega **2.** nav. mn. *dejavnost na določenem*

gospodarskem področju: izvozni, uvozni posli **3.** nav. mn. *celota del, opravil v zvezi z naloga mi, pooblaštili zaposlenega*: carinski, devizni, diplomatski, konzularni, sodni, uradni posli; posli splošnega pomena npr. na področju komunalne dejavnosti; izvrševati, opravljati, prevzemati posle **4.** **najeta oseba za pomoč pri delu*: hišni posel **hišni pomočnik, *hišna pomočnica*; kmečki posel *hlapec, dekla*

poselítev -tve ž glagolnik od *poseliti*: nova poselitev; usmerjanje poselitev

poselíti -sélím dov. z *naselitvijo zavzeti, zasešti*: poseliti ozemlje

poselítveni -a -o prid. ki se nanaša na poselitev: poselitveno območje

***pöselski** -a -o prid. ki se nanaša na posle (4): poselski red; poselska knjižica *osebna liščina hlapca, dekle*

posesórni -a -o prid., v zvezi: posesorna tožba *tožba zaradi motenja posesti*, sin. *posestna tožba*

poséšt -i ž **1.** *dejanska oblašt nad stvarjo, ki ji pravo nudi posebno varstvo*: dobroverna posešt za katero posestnik ne ve ali ne more vedeti, da ni njegova; jurišična posešt ki uživa posestno pravno varstvo (pr. zg.); ****knjižna posešt knjižna pravica, vpisana v zemljiški knjigi na določeno osebo**; kvalificirana posešt ki je zakonita, prištna in dobroverna; mirna posešt nemoteno razpolaganje s kako stvarjo; neposredna posešt; neprištna posešt pridobljena s silo, z zvijačo ali zlorabo zaupanja (lat. vi, clam, precario), sin. *viciozna posešt*; neviciozno pridobljena posešt gl. *prištna posešt*; posredna posešt ki jo ima tisti, ki izvršuje dejansko oblašt nad stvarjo po kom drugem, npr. *užitkarja, najemnika, zakupnika, shranjevalca, izposodnika, kateremu je dal stvar v neposredno posešt*; prištna posešt ki ni pridobljena s silo, z zvijačo ali zlorabo zaupanja, sin. *neviciozno pridobljena posešt*; viciozna posešt gl. *neprištna posešt*; zakonita posešt ki temelji na veljavnem pravnem naslovu, ki je potreben za pridobitev lastninske pravice, in ni bila pridobljena s silo, z zvijačo ali zlorabo zaupanja; posešt pravice npr. *izvrševanje stvarne služnosti*; posešt stvari; pridobitev, izguba, motenje, (ne)poštenost, sprememba, stanje, varstvo posesti; pravica do posesti; tožba zaradi motenja, odvzema posesti; pridobiti, motiti, opustiti, izgubiti, odvzeti posešt; prepustiti posešt drugemu; uvesti koga v posešt; vzeti v posešt **2.** v zvezah: *dominikalna posešt zemljišče, ki ga gosposstvo obdeluje*

s tlako ali z najeto delovno silo in od njega dobiva pridelke (pr. zg.), sin. *dominikalno zemljišče*; zemljiška posest *zemljišče kot predmet laštninske pravice*

poséštni -a -o prid. *ki se nanaša na posešt*: posešt-ni konstitut (lat. *constitutum possessorium*) *spoznam, da bo odsvojitelj v bodoče imel stvar v rokah le v prevzemnikovem imenu*, sin. *izročitev z izjavo (b)*; poseštni list *list A v zemljiški knjigi, na katerem so vpisane parcele*, prim. *popisni list zemljiške knjige*; poseštni naslednik, prednik; poseštni spor; poseštna doba; poseštna meja *meja, ki kaže, v kolikšni meri se nepremičnina dejansko uživa*; poseštna pravda; poseštna tožba *tožba zaradi motenja posešti*, sin. *posesorna tožba*; poseštna volja *volja posedovati stvar*; posešno nakazilo *pooblašitev tretje osebe, da namesto v imenu izročitelja odslej poseduje premoženje stvar v imenu pridobitelja*; posešno stanje, varstvo

poséštnica -e ž *ženska oblika od poseštnik*

poséštnik -a m *kdor ima posešt*: dobroverni poseštnik *ki ne ve ali ne more vedeti, da stvar, ki jo ima v posešti, ni njegova*, ant. *nedobroverni poseštnik*; jurišični poseštnik *ki uživa posešno pravno varstvo* (pr. zg.); **knjižni poseštnik *ki je vpisan v zemljiški knjigi kot upravičenec knjižne pravice*; nedobroverni poseštnik *ki ve ali bi moral vedeti, da stvar, ki jo ima v posešti, ni njegova*, ant. *dobroverni poseštnik*; neposredni poseštnik *ki ima neposredno dejansko oblast nad stvarjo*; neprištni poseštnik *čigar posešt je pridobljena s silo, z zvijačo ali zlorabo zaupanja*, sin. *viciozni poseštnik*; posredni poseštnik *čigar posešt je posredna*; viciozni poseštnik gl. *neprištni poseštnik*; zakoniti poseštnik *čigar posešt je zakonita*; poseštnik *bonae fidei dobroverni, pošteni poseštnik*; poseštnik *malae fidei nedobroverni, nepošteni poseštnik*; poseštnik pravice, stvari

poséštvo -a s *zemljiška gospodarska enota, navadno z ustreznimi objekti*: državno, družbeno poseštvo; dvolaštniško poseštvo *ki sega čez državno mejo*; kmetijsko poseštvo; obdelovati, uživati poseštvo

posílit -im dov. *prisiliti žensko k spolnemu občevanju z uporabo sile ali grožnje z neposrednim napadom na življenje ali telo* (kaz.)

posíljenka -e ž *posiljena ženska*

posíljeválec -lca [-uc-] m *kdor posili žensko*

posílištvó -a s *prisiljenje ženske k spolnemu občevanju z uporabo sile ali grožnje z neposrednim*

napadom na življenje ali telo (kaz.)

posinóvitelj -a m *kdor posvoji osebo moškega spola*

posinóviti -im dov. *posvojiti osebo moškega spola*

posinóvljenec -nca m *posvojena oseba moškega spola*

poskríti -skrijem dov. *drugega za drugim skriti*: poskriti predmete

poskús -a m **1.** *prizadevanje oseba za uresničitev kakega dejanja, za doseg cilja*: poskus kaznivega dejanja *začetek izvrševanja naklepne kaznivega dejanja*; kvalificirani poskus *pri katerem je nastopila posledica, vendar različna od nameravane, je pa obsežna v poskušnem dejanju*, npr. *huda telesna poškodba pri poskušnem umoru*; (ne)dokončani, (ne)kaznivi poskus; neprimerni poskus *štoritve kaznivega dejanja, pri katerem z danim sredstvom ali proti danemu predmetu tudi nihče drug, ki bi bil bolj spreten, ne bi mogel izvršiti kaznivega dejanja* (kaz.); proštoljni odstop od poskusa; spravi poskus *v poštopku za razvezo zakonske zveze*; poskus poravnave pri poravnalnem svetu *pri vloženi zasebni tožbi* (kaz. poš.); poskus poravnave s povzročiteljem škode **2.** *znanstveni poštopek, s katerim se kaj ugotavlja ali dokazuje*: biološki poskusi na ljudeh *navadno zdravju škodljivi in življenju nevarni raziskovalni posegi v človekovo telesno integriteto* (kaz.)

poskúšiti -im dov. *prizadevati si za uresničitev kakega dejanja, za doseg cilja*: poskusiti izvršitev kaznivega dejanja **poskúšeni** -a -o: poskušeni samomor

poskúšni -a -o prid. *ki se nanaša na poskus*: poskusni rok; poskusni tisk *npr. znamk*; poskusna doba *doba, ki je namenjena za delo na poskušnjo*; poskusna pisava *pisava za primerjavo pri ugotavljanju njene prišnosti*; poskusna vožnja; poskusno delo *npr. ob sklenitvi delovnega razmerja*; poskusno obratovanje *npr. elektrarne, jedrskega objekta*

poskúšnja -e ž *ugotavljanje, preverjanje kakovosti, določenih lašnosti česa*: objektivna poskušnja *s katero se neodvisno od kupčevega preudarka ugotovi, ali ima stvar določeno lašnost oziroma ali je primerna za določeno rabo*; delo na poskušnjo; kup na poskušnjo *kup, ki je sklenjen pod pogojem, da kupec blago odobri*, sin. *kup na ogled*; kup po poskušnji kup, *pri katerem je prodajalec dolžen dobaviti enako dobro blago, kakor je bilo dobavljeno*

poslábšati

za poskušnjo; kup za poskušnjo nepogojni kup, pri katerem hoče kupec spoznati blago, da bo morebiti sklenil še nadaljnje kupne pogodbe

poslábšanje -a s *glagolnik od poslábšati*: naklepno, naključno poslábšanje stvari; poslábšanje stvari iz malomarnosti; poslábšanje premoženjskega stanja; poslábšanje zdravja

poslábšati -am *dov. povzročiti, da kaj postane slabše*: poslábšati si zdravje

poslánec -nca m *član skupščine, parlamenta*: **deželni, **državni poslanec; ljudski poslanec do l. 1963; opozicijski poslanec; pokrajinski, republiški, zvezni poslanec do l. 1974; izvoliti, odpoklicati poslanca

poslánica -e ž **1.** *uradno sporočilo pomembnejšega državnega funkcionarja o kakem vprašanju*: osebna poslanica *med šefoma držav*; poslanica državnega poglavarja **2.** *diplomatska predstavnica kake države v drugi državi*

poslánik -a m *diplomatski predstavnik kake države v drugi državi*

poslániški -a -o prid. *ki se nanaša na poslanike ali poslaništvo*: poslaniška imuniteta

posláništvo -a s **1.** *diplomatsko predstavništvo kake države v drugi državi*: ataše, sekretar, svetnik poslaništva; osebje poslaništva **2.** *urad poslanika*

posláнка -e ž *ženska oblika od poslanec*

poslánski -a -o prid. *ki se nanaša na poslance*: poslanski mandat; poslanski pavšal *pavšal za opravljanje poslanske funkcije*; poslanska dnevnica, dolžnost, funkcijska doba, imuniteta, legitimacija; ***poslanska zbornica spodnji dom avstrijskega parlamenta*; poslansko vprašanje *vprašanje, ki ga zašlavi poslanec ali skupina poslancev v skupščini družbenopolitične skupnosti*

poslédica -e ž *učinek, dosežek določenega dejanja ali opušitve*: huda posledica; pravna posledica obsodbe; predvidljiva posledica; prekonaklepna posledica *iz malomarnosti povzročena posledica, ki je hujša, kot je bila v štorilčevem naklepu, npr. telesna poškodba s posledico smrti* (kaz.), sin. *preterintencionalna posledica*, prim. *odgovornost za hujšo posledico*; prepovedana posledica *npr. s kazenskopravnimi predpisi*; preterintencionalna posledica *gl. prekonaklepna posledica*; škodljiva posledica; zakonska posledica *ki jo določa zakon*; posledica neizpolnitve pogodbe; posledica nezgode; posledica ničnosti pogodbe, sodbe; posledica zamude; odgovornost za

hujšo posledico *odgovornost za posledico, ki je nastala iz kaznivega dejanja in je štorilec glede na njo ravnal malomarno*, prim. *prekonaklepna posledica*

poslédnjevóljni -a -o prid. *ki se nanaša na poslednjo voljo, oporoko*: poslednjevoljna izjava, namenitev

poslédnji -a -e prid., v zvezi: izjava poslednje volje *oporoka*

poslópje -a s *večja stavba, zgradba*: državno, gospodarsko, javno, poslovno, sodno, stanovanjsko poslopje

posloválni -a -o prid. *ki se nanaša na poslovanje*: poslovalni čas

posloválnica -e ž *poslovna enota določene delovne organizacije*: posloválnica banke; poslovalnica *samoostojnega brodarja ki opravlja brogarsko dejavnost v pomorskem obalnem, rečnem in jezerskem prometu*

poslovánje -a s *glagolnik od poslovati*: administrativno, bančno, blagajniško, carinsko, denarno, depozitno, devizno, finančno, gospodarsko, gotovinsko, komisijsko, kreditno, obrtno, pisarniško, skupno, trgovsko, upravno, uradno poslovanje; nelojalno poslovanje; poslovanje delovne organizacije; poslovanje sodišča, urada; poslovanje zunaj uradnega poslopja; poslovanje z denarjem, devizami, s pologi, spisi; akt poslovanja; predmet poslovanja; racionalizacija poslovanja; dovoliti, nadzirati, obnoviti, začeti, ustaviti poslovanje

poslováti -újem *nedov. opravljati delo v zvezi z nalogami, obveznostmi, za katere je kdo prištojen, zadolžen*: poslovati za koga; uradno poslovati; poslovati s skrbnostjo dobrega gospodarja; poslovati s štrankami

poslóvni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na poslovanje*: poslovni čas, delež, dobiček; poslovni dogodek *vsak ekonomsko odločilen dogodek v podjetju kot poslovnem sistemu, ki ima za posledico spremembo njegove strukture ali spremembo odnosa med rezultatom poslovanja in vlaganjem v poslovanje*; poslovni kapital; poslovni kredit; poslovni namen *pravna podlaga pogodbe*; poslovni obračun, organ, partner, promet; poslovni prostor *prostor, ki je namenjen za poslovno dejavnost*; poslovni riziko; poslovni odnosi, pogoji, stroški; poslovna dejavnost; poslovna enota *enota delovne organizacije za tržno menjavo blaga, storitev*: poslovna izguba; poslovna knjiga *knjiga, v katero se vpisujejo podatki o poslovnih dogodkih*; po-

slova lišina, morala; poslovna nezvestoba *kršitev poslovne obveznosti*; poslovna obveznost, politika, poštenost, povezanost; poslovna sposobnost *spodobnost samošojno sklepati pravne posle*; poslovna sprememba, stroka; poslovna stavba *stavba, ki je namenjena za poslovne dejavnosti in se v ta namen pretežno tudi uporablja*; poslovna volja, zveza; poslovno leto, mešo, občevanje, območje, področje; poslovno poročilo, razdobje, razmerje, sodelovanje, vodstvo, združenje; poslovna sredstva; poslovno-tehnično sodelovanje *npr. s tujimi osebami, firmami* **2**, v zvezah: poslovni gospodar (lat. dominus negotii) *štranka, katere posel se opravlja pri poslovođstvu brez naročila* (rim. pr.), sin. *gospodar (pravnega) posla*; poslovni koledar *razpored rokov in rokov na sodišču* (pošt.); poslovni sklad *del dohodka, ki oštaja v podjetju za financiranje poslovne dejavnosti*; dobri poslovni običaji *pravila poslovne etike, ki so se izoblikovala v poslovnem prometu*; poslovna skupnost *podjetja, združena s sporazumom zaradi uresničevanja skupnih interesov*; poslovna številka *uradnega spisa, akta*; poslovna tajnost *vsak podatek o gospodarski dejavnosti ali o gospodarskem položaju organizacije, ki sme biti znan le določenemu krogu oseb*; poslovno pooblašilo *pooblaštilo, ki ga da podjetje, druga pravna oseba ali imetnik obrta za opravljanje poslov, ki so običajni v njihovih poslovnih dejavnostih* **poslovno** prisl.: poslovno sposoben, nesposoben

poslovnik -a m *pravila za notranjo organizacijo in poštopek dela določenega organa, podjetja*: sodni poslovnik za redna sodišča; poslovnik skupščine; poslovnik podjetja v družbeni laštnini; poslovniki zborov republiške, zvezne skupščine

poslovođja -e m *kdor vodi posle*: tehniški, trgovski poslovođja; poslovođja brez naročila (lat. negotiorum gestor) *kdor prošovoljno in zaveščno opravlja tuje posle, ne da bi za to obšajalo naročilo*

poslovođni -a -o prid. *ki se nanaša na vodenje poslovanja v delovni organizaciji*: poslovođni odbor; poslovođni organ *direktor v družbenem podjetju, v podjetju v mešani laštnini*

poslovođstveni -a -o prid. *ki se nanaša na poslovođstvo*: poslovođstveno razmerje *razmerje med poslovođjem in poslovnim gospodarjem pri poslovođstvu brez naročila*

poslovođstvo -a s *opravljanje poslovođskih poslov*: nepristo poslovođstvo *pri katerem poslovođja brez naročila opravlja tuji posel z namenom, da obdrži zase dosežene koristi*; poslovođstvo brez naročila (lat. negotiorum gestio) *prošovoljno in zaveščno opravljanje tujega posla, ne da bi za to obšajalo naročilo*

posmehovanje -a s *izražanje negativnega odnosa do koga, navadno z vsebinsko pozitivnimi besedami*

posmrtni -a -o prid. *ki se nanaša na čas po smrti*: posmrtni otrok *otrok, ki je rojen po očetovi smrti*, sin. *poštumni otrok*; posmrtno varstvo *človekovih osebnostnih pravic npr. čašti, imena, osebnega življenja, laštne podobe, osebnih spisov*

posmrtnik -a m (lat. postumus) *posmrtni otrok*

***posmrtnina** -e ž *denarna pomoč, ki se izplača po smrti zavarovanca družinskim članom, ki jih je vzdrževal*

***posmrtninski** -a -o prid., v zvezi: posmrtninsko zavarovanje *zavarovanje, pri katerem se izplača določena zavarovalna vsota, če zavarovanec umre med trajanjem pogodbene dobe*

posnémanje -a s *glagolnik od posnemati*: posnémanje modela, označbe porekla proizvoda, vzorca, znamke *vršta kršitve znakov razlikovanja*

posnémati -am nedov. *delati kaj tako, da je čemu že obšojčemu podobno ali enako*, sin. *imitirati*: posnémati žig; posnémati oblike v reklamih *nelojalna konkurenca*

posnétek -tka m **1**. *prenos česa na določen material*: magnetofonski posnetek *preiskovalnega dejanja, poteka glavne obravnave pred sodiščem* (kaz. pošl.) **2**. *kar je narejeno tako, da je čemu že obšojčemu podobno ali enako*, sin. *imitacija*: mavčni posnetek sledov, štopinj; posnetek avtorskega dela

posnéti -snámem dov. *prenešiti kaj na določen material, da je mogoče reproduciranje*: posneti avtorsko, kinematografsko delo; posneti izpovedbo, sledove

posnékje -a s *glagolnik od posneti*: posnetje avtorskega dela z instrumenti za registracijo zvoka in slik

pósoda -e ž, v zvezi z **na** *izročitev nepotrošne šviri izposojevalcu v brezplačno rabo proti vrnitvi iste šviri*: dajalec na posodo *posodnik*; dati, dobiti, izročiti, vzeti kaj na posodo

posódba -e ž (lat. commodatum) *pogodba o izročitvi nepotrošne šviri v brezplačno rabo proti*

vrnitvi *ište* stvari, sin. *posodbena pogodba*

posódbeni -a -o prid., v zvezi: posodbena pogodba (lat. *commodatum*) *pogodba o izročitvi nepotrošne stvari v brezplačno rabo proti vrnitvi ište stvari*, sin. *posodba*

posoditi -sódim dov. **1.** *izročiti nadomeštno stvar posojilojemalcu proti vrnitvi enake količine stvari ište vrste in kakovosti: posoditi denar* **2.** *izročiti izposojevalcu nepotrošno stvar v brezplačno rabo proti vrnitvi ište stvari: posoditi stvar*

posodnik -a m *kdor izroči izposojevalcu nepotrošno stvar v brezplačno rabo proti vrnitvi ište stvari*, sin. *komodant*

posójanje -a s *izročanje nepotrošnih stvari izposojevalcu v brezplačno rabo proti vrnitvi ište stvari: posojanje avtomobilov, filmov, knjig*

posojévalni -a -o prid. *ki se nanaša na posojanje: posojevalni pogoji*

posojévalnica -e ž *podjetje, ki posoja stvari*

posojilni -a -o prid. *ki se nanaša na posojilo: posojilni sklad, znesek; posojilni pogoji; posojilna doba; posojilna glavnica znesek dolga; posojilna obveznost; posojilna pogodba (lat. *mutuum*) pogodba, s katero se posojilodajalec zavezuje, da bo posojilojemalcu izročil denar ali drugo nadomeštno stvar; posojilojemalec pa, da bo vrnil enak znesek denarja oziroma enako količino stvari ište vrste in kakovosti, prim. *kredit* (1); posojilna terjatev; posojilna valuta posojeni denar ali druga nadomeštna stvar; posojilne obresti; posojilno razmerje razmerje med posojilodajalcem in posojilojemalcem*

posojilnica -e ž *ustanova, ki sprejema denarne vloge in daje posojila: hranilnica in posojilnica*

posojilniški -a -o prid. *ki se nanaša na posojilnico: posojilniški odbor*

posojílo -a s (lat. *mutuum*) **1.** *materialna sredstva, ki jih da upnik dolžniku z obveznostjo kasnejše vrnitve, prim. *kredit* (1): amortizacijsko posojilo dolgoročno posojilo, dano s pogojem postopnega odplačevanja; anuitetno posojilo ki se vrača v letnih obrokih; bančno posojilo ki ga da banka; brezobrestno, denarno posojilo; dolgoročno posojilo nad pet let; državno posojilo ki ga najame država; hipotečno posojilo zavarovano s hipoteko; investicijsko posojilo za investicije; javno posojilo dano državi; konsolidirano posojilo združitev več navadno kratkoročnih posojil v dolgoročno; konverzijsko posojilo združeno s prejšnjim posojilom z naknadno spremenjenimi pogoji; kratkoročno*

*posojilo do dveh let; ljudsko posojilo; lombardno posojilo zavarovano z zaščitivijo vrednošnih papirjev; dragocenošti ali blaga, sin. *posojilo na vrednošne papirje*, sin. *lombardni kredit*; loterijsko posojilo pri katerem so nekatere številke obveznic izžrebane za dobitke; menično posojilo krito z *menico*; namensko posojilo pri katerem je v pogodbi določen namen, za katerega se sme porabiti izposojeni denar; nezavarovano posojilo brez kritja; notranje posojilo najeto pri domačem posojilodajalcu; obreštvano posojilo; obvezno posojilo ki ga odredi organ države; parcialno posojilo pri katerem sme posojilodajalec namesto obresti zahtevati delež na dobičku pri poslu, za katerega je posojilo uporabljeno; potrošniško posojilo za nakup blaga za osebno porabo; premoštitveno posojilo s katerim se začasno zagotovijo sredstva za izpolnitev denarne obveznosti; srednjeročno posojilo od dveh do pet let; stabilizacijsko posojilo za uštalitev, utrditev vrednosti denarja, valute; stanovanjsko posojilo; zunanje posojilo najeto v tujini; posojilo na polico ki ga izplača zavarovalnica štranki na njeno zavarovalno polico; posojilo na vrednošne papirje gl. *lombardno posojilo*; posojilo na zaštavo; posojilo na zeleno vejo dano proti zaščitivi pričakovanega pridelka (pr. zg.); posojilo na obroke; vrnitev posojila; dati, najeti, odplačevati, razpisati, vpisati, vrniti, vzeti posojilo **2.** *pogodba o posojilu: podpisati posojilo**

posojilodajálec -lca [-úç-] m *kdor da, daje posojilo: obveznost posojilodajalca izročiti obljubljene stvari*

posojilodajálka -e [-úçk-] ž *ženska oblika od posojilodajalec*

posojilojemálec -lca [-úç-] m *kdor jemlje, dobi posojilo: obveznost posojilojemalca vrniti posojilo*

posojilojemálka -e [-úçk-] ž *ženska oblika od posojilojemalec*

posojnína -e ž *izposojnina: posojnina za film, knjigo*

pospeševálni -a -o prid. *ki se nanaša na pospeševanje: pospeševalna služba služba, ki se ukvarja s strokovnim svetovanjem kmetovalcem, kako izboljšati in posodobiti delo*

pospeševánje -a s *glagolnik od pospeševati: pospeševanje izvoza, varčevanja; pospeševanje kmetijske proizvodnje*

pospeševáti -újem nedov. *delati, povzročati, da se kaj hitreje ali bolje razvija: pospeševati*

industrializacijo

pospéšiti -im dov. **1.** narediti, da se kaj hitreje premika: pospéšiti promet **2.** narediti, povzročiti, da kaj hitreje ali bolje poteka, se razvija: pospéšiti poštopek **3.** opomniti na izpolnitev česa: pospéšiti rešitev zadeve **pospéšeni** -a -o: pospéšeni poštopek, promet

pospéšnica -e ž opomin k izpolnitvi česa, sin. *urgenca*

posréden -dna -o prid. ki poteka s posredovanjem: posredno glasovanje **posrédni** -a -o: posredni davek davek, ki ga plača potrošnik ob nakupu blaga, sin. *indirektni davek*; posredni dokaz dokaz z indici; *posredni naklep naklep, pri katerem posledica kaznivega dejanja ni bila hotena, a je naštala iz drugega sovražnega namena (kaz.), sin. **indirektni naklep*; posredni posešnik, čigar posest je posredna; posredni štorilec kdor uporabi neodgovorno osebo za izvršitev kaznivega dejanja; posredni zaštopnik zaštopnik, ki nastopa v svojem imenu in na tuj račun; posredna demokracija demokracija, v kateri izvaja zakonodajno oblast skupščina predstavnikov (parlament), ki jih je izvolilo ljudstvo; posredna izjava izjava, dana drugi strani po kakem posredniku; posredna posest posest, ki jo ima tisti, ki izvršuje dejansko oblast nad stvarjo po kom drugem, npr. *užitkarju, najemniku, zakupniku, shranjevalcu, izposodniku, ki mu je dal stvar v neposredno posest*; posredna škoda škoda, pri kateri je med prvotnim vzrokom in posledico še kak vmesen samoštojen dogodek, sin. *indirektna škoda*; posredna vročitev vročitev drugi osebi, ne naslovniku; posredne volitve volitve, pri katerih se volijo delegati (elektorji), ki potem izvolijo člane predstavniškega telesa; posredno zaštopanje pravno ravnanje v svojem imenu in na tuj račun **posrédno** prisl.: posredno pridobiti posest pridobiti jo po volji prejšnjega posešnika

posrédnica -e ž ženska oblika od posrednik

posrédnik -a m **1.** kdor posreduje pri sklepanju kupčij, sin. *agent (1)*: borzni posrednik kdor na borzi posreduje pri sklepanju borznih poslov, sin. *borzni agent*, sin. *borzni senzal*; carinski posrednik ki je pooblaščen podati za laštnika blaga carinsko deklaracijo, sin. *carinski agent*; obveznosti posrednika; odgovornost posrednika **2.** v zvezah: pomorski posrednik *plovbni agent*; posrednik v gospodarstvu *mešetar*; obveznosti posrednika; odgovornost posrednika **posrédniški** -a -o prid. ki se nanaša na posrednike

ali posredovanje: posredniški posel *posel*, ki se nanaša na posredovanje pri sklepanju določenih pogodb ali na posredovanje za mirno reševanje mednarodnih sporov; posredniški stroški; posredniška pogodba *pogodba o posredovanju*; posredniška pogodba o potovanju *pogodba*, s katero se posrednik zavezuje, da bo v imenu in na račun potnika sklenil bodisi *pogodbo o organiziranju potovanja bodisi pogodbo o eni ali več posebnih storitvah v zvezi s potovanjem ali bivanjem, potnik pa se zavezuje, da mu bo za to plačal*; posredniška provizija; posredniška storitev; posredniško plačilo *plačilo posredniku za njegovo storitev*

posredoválec -lca [-uč-] m kdor posreduje: posredovalec pri sklepanju kupčij na borzi

posredováka -e [-úk-] ž ženska oblika od posredovalec

posredoválni -a -o prid. ki se nanaša na posredovanje: posredovalni urad

posredoválnica -e ž urad za posredovanje: *posredovalnica za delo

posredovalnína -e ž plačilo za posredovanje, npr. *mešetarina*

posredovánje -a s *glagolnik od posredovati*: agentsko, kreditno posredovanje; diplomatsko posredovanje; nezakonito posredovanje pri katerem kdo proti nagradi izkoristi svoj uradni ali družbeni položaj in omogoči, da se opravi ali ne opravi kako uradno dejanje (kaz.); trgovsko posredovanje; posredovanje dela, kupčij; posredovanje za mirno reševanje sporov npr. *med udeleženci v obligacijskem razmerju*; posredovanje po mednarodnem pravu; posredovanje pri proštutaciji (kaz.); posredovanje pri sklepanju pogodb; posredovanje v zunanjetrgovinskem prometu; nagrada za posredovanje; pogodba o posredovanju *pogodba*, s katero se posrednik za plačilo zavezuje, da si bo prizadeval pripraviti naročitelja in tretjo osebo do tega, da skleneta določeno pogodbo na področju gospodarstva, sin. *mešatarska pogodba*

posredováti -újem nedov. in dov. **1.** delati, pomagati, da se doseže sporazum, soglasje v kaki stvari: posredovati med sptima strankama; posredovati pri sklepanju pogodb **2.** delati, povzročati, da je kaj mogoče: posredovati sklepanje trgovskih poslov; posredovati v zunanjetrgovinskem prometu **3.** sporočati: posredovati strokovna dognanja

póšt póšta m omejitev uživanja hrane: ***poštritev* zapora s poštom (kaz.)

postája -e ž **1.** kraj, kjer se v potniškem prometu ustavljajo javna prevozna sredstva: avtobusna, izhodna, izstopna, odhodna, končna postája; namembna postája *postája*, do katere naj kdo pride, *pripotuje*; obmejna postája; prehodna postája *zadnja postája na progi*, kjer ta prehaja z enega upravnega območja kake železniške uprave na območje druge železniške uprave; vstopna, železniška, žičniška postája **2. a)** kraj, prostor, kjer se opravlja kaka dejavnost **b)** organizacijska enota za kako dejavnost: mejna postája za varstvo rastlin za zdravšveno kontrolo rastlin v prometu čez državno mejo; mejna veterinarska postája za veterinarsko-sanitarne preglede in kontrolo pošiljk, npr. živali, živalskih surovin, živalskih odpadkov, ki se uvažajo, izvažajo ali prevažajo v tranzitu; nakladalna, razkladalna postája za tovore; oddajna postája; **odgonska postája za prisilno odvedbo v domovinsko občino; odkupna postája kjer se odkupujejo določeni proizvodi; odpravna postája s katere se odpošilja blago; radijska, radiodifuzna, radiotelevizijska postája; reševalna postája za nujne zdravšvene primere; sprejemna postája ki sprejema blago za odpravo; traktorska postája; veterinarska postája; postája za prvo pomoč za prvo pomoč pri nezgodah **3.** organizacijska enota milice do l. 1991: postája milice s splošnim delovnim področjem; postája mejne, prometne, železniške milice

postajališče -a s kraj, prostor za ustavljanje javnih prevoznih sredstev: avtobusno, železniško postajališče

postánek -nka m krajša prekinitve vožnje, navadno zaradi vstopanja, izstopanja potnikov: podaljšani, izredni podaljšani postanek ladje; postanek vozila

poštáti -štánem dov. izraža, da pri osebkú nastopi določeno stanje, določena laštnost: poštati državljan; poštati nesposoben za delo; poštati polnoleten; sodba poštané pravnomočna

poštáva -e ž **1.** kar je postavljenó kot pravilo, predpis **2.** zakon (pr. zg.)

poštávitve -tve ž **1.** določitev koga za opravljanje kake naloge, funkcije, sin. imenovanje (2): poštávitve poslanika, veleposlanika; poštávitve vodilnega delavca v zveznem upravnem organu **2.** v zvezah: poštávitve dediča določitev dediča

poštáviti -im dov. **1.** narediti, da pride kaj kam z določenim namenom: poštáviti stvar na ogled, naprodaj; poštáviti pod prisilno upravo;

poštáviti pod sekvešter pod prisilno upravo **2.** določiti koga za opravljanje kake naloge, funkcije, sin. imenovati (2): poštáviti izvedenca, kandidata za volitve, skrbnika; poštáviti začasnega zaštopnika (pošt.) **3.** izražá dejanje, kot ga določá samoštalnik: poštáviti vprašanje izvedencu, obdolžencu, pričú (pošt.); poštáviti vprašanje na dnevni red začeti ga obravnavati **4.** določiti: poštáviti dediča; poštáviti pogoj, rok npr. v pogodbi **5.** v zvezah: poštáviti hipotezo formulirati možno razlago dogodka; poštáviti koga izven zakona odtegniti mu varšvo zakona, razglasiti ga za brezpokojnega (pr. zg.)

poštávljen -a -o: nevarno poštávljena stvar **poštávljeni** -a -o: poštávljeno pravo sprejeto po úštavno prištojnem organu

poštávitveni -a -o prid., v zvezah: poštávitveni dekret odločba o imenovanju na določeno dolžnost

poštávka -e ž **1.** znesek v knjigovodskih listinah, poslovnih knjigah v zvezi z določenim področjem, dejavnostjo: akordna poštávka določba, da mora delavec doseči učinek dela v času, ki úštreza plači po tarifni poštávki; aktivna poštávka pozitivna sestavina premoženja; bilančna poštávka poštávka v bilanci, npr. upravni stroški; debetna poštávka pasivna poštávka; kreditna poštávka ki kaže znesek kredita; obračunska poštávka ki se upošteva pri obračunu; odbitna poštávka ki se pri odmeri davščine odšteje; pasivna poštávka ki kaže dolg, primanjkljaj; pribitna poštávka ki se prišteje drugemu znesku **2.** kar je zapisano v določenem vršnem redu v kakem seznamu: prištojbinska, proračunska, taksna poštávka; tarifna poštávka (okrajš. tar. pošt.)

poštávljanje -a s glagolnik od poštávljati: poštávljanje na določeno dolžnost

poštávljati -am nedov. določati koga za opravljanje kake naloge, funkcije: poštávljati poslanike, veleposlanike; poštávljati vodilne delavce v zveznih upravnih organih; poštávljati vojaške starešine, sodnike in sodnike porotnike vojaških sodišč, vojaške tožilce

poštádatirati -am dov. navešti poznejši datum namešto pravega, ant. antedatirati: poštádatirati listino

poštádeliktni -a -o prid. ki se nanaša na čas po storjenem deliktu: poštádeliktni ukrepi npr. varnoštni ukrepi za alkoholike

poštáhipnótični -a -o prid. ki se nanaša na čas po hipnozi: poštáhipnótično stanje

poštálocirani -a -o prid. ki je uvrščen za drugim(i):

poštlócirani upnik; poštlócirana zašlavna pravica

poštnumerándni -a -o prid., v zvezi: poštnumerándni kup kup, pri katerem je dogovorjeno plaóilo kupnine v doloóenem roku po prejemu fakture ali blaga

poštopáó -a m kdor (rad) poštopa

poštopanje -a s **1.** glagolnik od poštopati (1)

2. glagolnik od poštopati (2): poštopanje s kom, óim

poštopati -am nedov. **1.** hoditi brez cilja, namena

2. ravnati, delati: krivióno poštopati s kom

poštopék -pka m **1.** po pravnih pravilih doloóena dejanja, ki vodijo do pravno doloóene rešitve: adhezijski poštopék del kazenskega poštopka, v katerem kazensko sodišóe obravnava oškodovanóev premoženjskopravni zahtevek, sin. pridružni poštopék; akuzatorni poštopék obtožni poštopék; arbitražni poštopék ki teóe pred razsodišóem; artikularni poštopék s pismenimi dokaznimi óleni (pr. zg.); bagatelni poštopék poenošavljen pravdni poštopék v sporih majhne vrednosti, sin. malotni poštopék; carinski poštopék prijava carinskega blaga, odmera in izterjava carine; delibacijski poštopék za priznanje izvršljivosti tuje pravnomoóne sodne odloóbe; delitveni poštopék npr. pri delitvi štvári v solaštnini ali skupnega premoženja; disciplinski poštopék pri kršitvi delovnih obveznosti in drugih kršitvah delovne discipline; dokazni poštopék s katerim se ugotavljajo dejstva, ki so pomembna za odloóbo; dražbeni poštopék pri prisilni ali proštopoljni javni prodaji štvári; dvoštopenjski poštopék ki ima dve instanci; edicijski poštopék za izroóitev dokaznega predmeta sodišóu; enoštopenjski poštopék ki ima eno samo štopnjo; incidenóni poštopék npr. edicijski poštopék, óe ima lišóino tretja oseba; inkvizicijski poštopék kazenski poštopék, v katerem so združene funkcije pregona in ugotavljanja dejstev v enem organu (pr. zg.); instanóni poštopék v instancah; izvršilni poštopék za prisilno izvršitev zlašóti sodnih odloób, ki se glasijo na izpolnitev obveznosti, in za zavarovanje terjatev; kandidacijski poštopék pri kandidiranju za doloóeno delovno mešóo, funkcijo; karalni poštopék sprožen na veói na podlagi oóitka (pr. zg.); kazenski poštopék zoper osebo, za katero se utemeljeno sumi, da je storila kaznivo dejanje; konkurzni poštopék šteóajni poštopék; kontumaóni poštopék sojenje obtoženca v

njegovi nenavzoónosti; likvidacijski poštopék v zvezi s prenehanjem obstoja gospodarske organizacije, npr. pri redni likvidaciji; malotni poštopék gl. bagatelni poštopék; mandatni poštopék pravdni poštopék, v katerem se izda odloóba, ne da bi se preiskovala utemeljenost zahtevka in zasliševal toženec, npr. splošni, óekovni, menióni mandatni poštopék; nadomešóitveni poštopék (lat. iudicium rescissorium sive reštitutorium) šóadij pri obnovi poštopka, v katerem se izda nova odloóba o glavni štvári (pravd. pošó.); nepravdni poštopék v zadevah, za katerih reševanje je zakonodajalec ta poštopék predpisal; obnovitveni poštopék ponovna izvedba pravnomoóno konóanega poštopka iz razlogov, navedenih v zakonu; obtožni poštopék sodni poštopék v zvezi z obtožbo; oficialni poštopék po uradni dolžnosti; *opominjevalni poštopék skrajšan pravdni poštopék za manjše terjatve v denarju ali drugih nadomešóitnih štvareh; poizvedovalni, popravljalni poštopék pri izdelavi nove zemljiške knjige; poravalni poštopék ki se nanaša na poravnavo; pravdni poštopék s katerim se rešuje civilnopravni spor pred sodišóem; predkandidacijski poštopék; preiskovalni poštopék del kazenskega poštopka; *preklicni poštopék o omejitvi ali odvzemu poslovne sposobnosti; pridružni poštopék gl. adhezijski poštopék; pripravljalni poštopék a) ki se nanaša na pripravo glavne obravnave b) šóadij obnovitvenega poštopka; pritožbeni poštopék ki se nanaša na pritožbo zoper sodbo, odloóbo, sklep; *prizivni poštopék pri višjem sodišóu, ki se vodi na pritožbo zoper sodbo nižjega sodišóa, sin. *poštopék na priziv; protešóni poštopék ki je v zvezi s protešóom (2) (men.); razlašóitveni poštopék ki zadeva uradni odvzem ali omejitev premoženjske pravice obóanu ali civilni pravni osebi z upravnim aktom v splošno korišóti in proti odšókodnici; razveljavitveni poštopék (lat. iudicium rescindens) šóadij pri obnovi pravnega poštopka, v katerem se obnova dovoli in razveljavi prejšnja odloóba; revizijski poštopék ki je v zvezi z revizijo kot pravnim sredstvom; sanacijski poštopék s katerim podjetje odpravlja vzroke izgub in poveóuje trajne vire financiranja; sodni poštopék ki teóe pred sodišóem; šteóajni poštopék sodni poštopék, ki se opravi glede sredstev, premoženja dolžnika, ki zaradi plaóilne nesposobnosti ne more poravnati svojih obveznosti; sumarni poštopék skrajšani poštopék; ugovorni po-

štoppek *o ugovoru zoper obtožnico*; upravni poštoppek *po katerem poslujejo upravni organi*; usklajevalni poštoppek; zaplembeni poštoppek *pri kazni zaplembe premoženja*; zapuščinski poštoppek *nepravdni poštoppek, v katerem se ugotovijo zapuštnikov dediči, zapuščinsko premoženje in upravičenci do tega premoženja*; zemljiškknjižni poštoppek *ki velja glede vpisov in izbrisov pravic ali dejstev v zemljiški knjigi*; posebni kazenski, pravdni, upravni poštopki; zavarovalni poštoppek *ukrepi, ki naj zagotovijo uspeh bodoče pravde ali izvršbe*; *poštoppek na priziv gl. *prizivni poštoppek; poštoppek o gospodarskem prestopku, pravnem sredstvu, prekršku; poštoppek za oceno uštanosti in zakonitosti zakona, drugega predpisa; dopustnost, izločitev, mirovanje, obnova, prekinitiv, združitev poštopka; bišvena kršitev poštopka; načela, podatki, štadiji, pomanjkljivosti poštopka; začeti, uvesti, sprožiti, prekiniti, nadaljevati, obnoviti, uštaviti, končati poštoppek; poštoppek miruje (pravd. post.); poštoppek za izdajo zakona *za sprejem zakona po zakonodajnem organu*; izdati zakon po hitrem poštopku *sprejeti pripravljeno besedilo zakona po samo enkratni obravnavi* **2.** način delovanja, ravnanja: izdelovalni, obratovalni, preizkusni, proizvodni, tehnični poštoppek; prevzgojni poštoppek z mladoletnikom

poštopen -pna -o prid. *zaporeden, sukcesiven*: poštopna dobava blaga

***poštopnik** -a m *zakon ali zakonik o poštopku*: civilni, izvršilni, kazenski, nepravdni, pravdni, upravni poštopnik

póštpenalni -a -o prid. *ki se nanaša na preštano kazen*: poštpenalni ukrepi; poštpenalna pomoč odpuščenim obsojencem

poštránski -a -o prid. *ki po pomembnosti ni na prvem meštu*: poštranski zaslužek

poštréšček -čka m *kdor se poklicno ukvarja s prenašanjem prtljage*: najeti poštreščka

poštréžba -e ž *prinašanje hrane, pijače, navadno goštu*: najeti sobo s poštrežbo; poštrežba med boleznijo *nega, oskrba*; pogodba o poštrežbi; poštrežba mladoletnikom z alkoholnimi pijačami (kaz.)

poštrežnina -e ž *plačilo za poštrežbo*: gostinska poštrežnina

poštulacijski -a -o prid., v zvezi: poštulacijska sposobnost *sposobnost dati procesnim dejanjem pravno učinkovito izrazno obliko* **poštulacijsko** prist.: biti poštulacijsko (ne)sposoben

poštulát -a m *zahteva, nujnost*

poštúmni -a -o prid. (lat. postumus), v zvezah: poštumni otrok *otrok, ki je rojen po očetovi smrti*, sin. *posmrtni otrok*; poštumno delo *delo, izdano po avtorjevi smrti*

posvèt -éta m *štrokovni pogovor o kaki stvari*: sklicati posvet

posvetoválni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na posvetovanje*: posvetovalni član komisije; posvetovalni sešatek; posvetovalno mnenje, telo **2.** v zvezah: posvetovalni glas *glas brez pravice odločanja*; posvetovalni zapisnik *zapisnik o posvetovanju senata* (pošt.); posvetovalna pravica *pravica sodelovati pri določenem posvetovanju brez pravice odločanja*

posvetoválnica -e ž **1.** *uštanova, oddelek za posvetovanje s štrokovnjakom*: poklicna, pravna, vzgojna, zdravniška posvetovalnica **2.** *proštor za posvetovanje*

posvetováńje -a s **1.** *glagolnik od posvetovati se*: zapisnik o posvetovanju senata; senat se umakne k posvetovanju; posvetovanje je tajno (pošt.) **2.** *štrokovni pogovor o kaki stvari*: voditi štrokovno posvetovanje

posvetováti se -újem se nedov. in dov. **1.** *razpravljati s kom z namenom, da se pride o kaki stvari do skupne rešitve, zaključka* **2.** *spraševati za nasvet, štrokovno mnenje*: posvetovati se z zagovornikom

posvojéneć -nca m *kdor je posvojen*: posvojenec in posvojitelj

posvojénka -e ž *posvojena oseba ženskega spola*, sin. *pohčerjenka*

posvojílni -a -o prid. *s katerim se posvoji*: posvojilna pogodba

posvojítelj -a m *kdor koga posvoji*: posvojitelj in posvojenec

posvojíteljica -e ž *ženska oblika od posvojitelj*: posvojiteljica in posvojenka

posvojítev -tve ž *pravni akt, s katerim se med dvema osebama uštanovi razmerje, ki uštreza razmerju med starši in otroki*: enostranska posvojitvev *pri kateri posvoji zakonec otroka svojega zakonskega tovariša*; nepopolna posvojitvev *sklenjena s posvojitveno pogodbo, ki je razvezljiva in ne vpliva na pravice in obveznosti posvojenca do njegovih staršev*; popolna posvojitvev *nerazvezljiva posvojitvev, ki naštane z odločbo prištojnega organa socialnega skrbsštva, pri kateri med posvojiteljem in posvojenecem naštanejo enaka razmerja kakor med starši in otroki in se posvojenec popolno-*

ma izloči iz rodbine naravnih staršev; pogoji, učinek, prenehanje posvojitve; poštopek za posvojitve; odločba, pogodba o posvojitvi

posvojitvi -im dov. *vezeti tujeva otroka za svojega*

posvojitveni -a -o: posvojitveni otrok

posvojitveni -a -o prid. *ki se nanaša na posvojitve*: posvojitvena pogodba; posvojitveno razmerje

pošiljalca -lca [-uc-] m *pošiljatelj*

pošiljalni -a -o prid. *ki se nanaša na pošiljanje* (1): pošiljalni dolg; pošiljalni kup *dištančni kup*; pošiljalni značaj denarnih obveznosti; pošiljalna dolžnost, obveznost

pošiljanje -a s **1. glagolnik od pošiljati** (1): pošiljanje denarja, pisem; pošiljanje po pošti **2. glagolnik od pošiljati** (2): pošiljanje in spravljaje oboroženih skupin za sovražno delovanje v SFRJ (kaz.)

pošiljatelj -a m *kdor kaj pošilja*: pošiljatelj denarja, dopisa, navodila, pisma; pošiljatelj stvari *npr. pri prevoznih pogodbah*

pošiljateljica -e ž *ženska oblika od pošiljatelj*

pošiljatev -tve ž **1. pošiljanje** (1): pošiljatev računa **2. pošiljka**

pošiljati -am nedov. **1. delati, da pride kaj na določen kraj, naslov**: pošiljati po povzetju *proti naslovnikovemu plačilu odkupnine v dobro pošiljatelja* **2. izražati željo, zahtevo, da kdo odide kam z določeno nalogo, z določenim naročilom**: pošiljati čete v napad

pošiljka -e ž *uštrezno opremljen predmet, stvar, ki se pošlje po pošti ali po prevozniku na podlagi pogodbe o prevozu stvari*: brzovozna pošiljka *ki se mora prepeljati v zelo kratkem času*; darilna pošiljka; ekspresna pošiljka *ki se doštavi takoj, ko prispe v naslovni kraj*, sin. *nujna pošiljka*; knjižena pošiljka *npr. priporočena pisemska pošiljka, vrednostno pismo, paket, poštna nakaznica*; kosovna pošiljka *v kosih*; letalska pošiljka *poslana z letalom*; neizročljiva pošiljka *ki je ni mogoče izročiti naslovniku niti vrniti pošiljatelju*; nevročljiva pošiljka *ki je ni mogoče vročiti naslovniku*; nujna pošiljka *gl. ekspresna pošiljka*; odkupna pošiljka *ki se vroči naslovniku proti predhodnemu plačilu odkupnine v dobro njenega pošiljatelja*; paketna, pisemska, poštna pošiljka; poštno ležeča pošiljka *ki se ne doštavi, ampak jo naslovnik osebno prevzame na naslovni pošti*; priporočena pošiljka *za katero izda pošta potrdilo o prejemu in prejemu katere potrdi naslovnik s podpisom*; tranzitna pošiljka *ki se prevaža čez drugo državo v tretjo*; vrednostna pošiljka z

označeno vrednostjo; železniška pošiljka *ki je poslana z železnico*; pošiljka s povratnico s *potrdilom naslovnika o sprejemu pošiljke, ki ga pošta vrne pošiljatelju*; pošiljka s povzetjem odkupna pošiljka; poškodovanje pošiljke; ugotovitev istovetnosti in štanja pošiljke *pri pogodbi o prevozu stvari*; odpraviti, odpreti, prevzeti pošiljko; neupravičeno odpreti tujo zaprto pošiljko (kaz.); pridržati pošiljko (kaz. poš.)

poškodba -e ž **1. prizadetost tkiva, organa, organizma zaradi nenadnega delovanja zunanje sile**: prometna, smrtna, štelna poškodba; telesna poškodba *npr. lahka, huda, posebno huda, notranja, zunanja*; za življenje nevarna poškodba; poškodba pri delu; prizadeti poškodbo **2. delna okvara stvari, zaradi katere pošlane ta slabša, neuporabna**: poškodba na vozilu **3. glagolnik od poškodovati** (2): poškodba stvari

poškodbeni -a -o prid. *ki se nanaša na poškodbo*: poškodbeno kaznivo dejanje

poškodovalec -nca m *kdor je poškodovan*: zapušitev poškodovanca v prometni nezgodi brez pomoči (kaz.)

poškodovanje -a s *glagolnik od poškodovati* (2): poškodovanje poslovne knjige, lištine ali spisa (kaz.); poškodovanje tuje stvari (kaz.); poškodovanje naravne znamenitosti ali stvari, ki je posebnega kulturnega ali zgodovinskega pomena (kaz.); poškodovanje uradnega pečata ali znamenja (kaz.); poškodovanje uradne lištine, knjige ali spisa (kaz.); poškodovanje naprav za obrambo pred naravnimi nesrečami (kaz.); poškodovanje ali uničenje javnih naprav *npr. električnih vodov, plinovodov, vodovodov, naftovodov* (kaz.)

poškodovanka -e ž *ženska oblika od poškodovanec*

poškodovanost -i ž *štanje poškodovanega*: stopnja, vrsta poškodovanosti

poškodovati -ujem dov. **1. povzročiti poškodbo, poškodbe**: poškodovati samega sebe *povzročiti si trajno telesno okvaro, npr. zaradi izmikanja vojaški službi* (kaz.), sin. *pohabiti samega sebe* **2. povzročiti, da pošlane kaj slabše, neuporabno**: poškodovati lištine

póšta -e ž **1. podjetje, ki opravlja prenos, posredovanje pismenih sporočil, paketov, denarnih nakazil**: ambulančna pošta *ki posluje v posebnem vozilu, navadno v vagonu*, sin. *potujoča pošta*; avtomobilska pošta *ki posluje v avtomobilu*; carinska pošta *odsek carinarnice na pošti*; izmenična pošta *domača pošta, ki prejema*

*poštne pošiljke od tuje pošte; naslovna pošta ki odda pošiljko določenemu prejemniku; oddajna pošta; *pomožna pošta redna poslovna enota v manjšem kraju, kjer opravljajo le po pogodbi določene vrste poštних storitev; potujoča pošta gl. ambulančna pošta; sprejemna pošta ki prevzame pošiljko; upravnik pošte; pošta, telegraf, telefon (krat. ptt in PTT) podjetje, ki opravlja poštne, telegrafske in telefonske storitve do 1. 1995; Skupnost jugoslovanskih pošt, telegrafov, telefonov (krat. Skupnost JPTT) 2. stavba, prostor, kjer posluje tako podjetje ali njegov oddelek: oddati na pošto 3. prenos, posredovanje pismenih sporočil, paketov, denarnih nakazil: letalska pošta; povratna pošta prva možna pošta, s katero se lahko pošlje odgovor pošiljateljju; glasovati, plačati, poslati, vročiti po pošti; odgovoriti z obratno pošto odgovoriti s povratno pošto 4. poštne pošiljke, ki jih kdo (dnevno) prejema: odpreti, pregledati pošto; diplomatska pošta ki je carina ne pregleduje; pisemska pošta 5. v zvezah: cevna pošta naprava za dostavljanje pošiljk po cevi s stisnjanim zrakom; vojaška pošta šifrirani naslov vojaške organizacijske enote*

póštar -ja m poštni delavec, ki dostavlja poštne pošiljke na dom, sin. pismonoša (1)

poštèn -èna -o prid. 1. ki ravna v skladu z določenimi normami, priznanimi načeli: pošten človek 2. ki je v skladu z določenimi normami, priznanimi načeli: pošteno izvrševanje pravice **poštèni** -a -o: poštèni izdajatelj, najditelj, pridobitelj vrednostnega papirja; pošteno izvrševanje pravice **poštèno** prisl.: pošteno ravnati

poštènje -a s poštenost: načelo veštosti in poštenja pri sklepanju, uveljavljanju in izpolnjevanju obveznosti iz obligacijskih razmerij

poštènošt -i ž lašnost, značilnost poštenega človeka: poslovna poštenost

póštni -a -o prid. 1. ki se nanaša na pošto: poštni cenik ptt-storitev; poštni hranilni promet; mednarodni poštni promet; poštni paket, pečat; poštni regal (pr. zg.); poštni vročevalec; poštni žig; poštni stroški; poštna hranilna knjižica; poštna hranilnica enotna finančna in hranilniška organizacija; *poštna prištojbina; Svetovna poštna pogodba (konvencija); poštna številka številka posamezne pošte, s katero je določen njen geografski položaj; poštna tajnost, tarifa, vrednotnica, znamka; poštna zveza; Svetovna poštna zveza (angl. Universal Postal Union); poštno povzetje; poštno varčevanje 2. v zvezah: poštni predal (okrajš. p. p.) zaklenjen, navadno

*omarici podoben del večje regalne konstrukcije v poštnem poslopju za spravljjanje pošiljk, ki jih naslovník sam prevzame; poštni tek čas, ko je pošiljka v rokah pošte; poštna deklaracija deklaracija o vsebini poštne pošiljke; poštna izkaznica (fr. carte d'identité postale) liština, ki jo izda tuja pošta za dokazovanje istovetnosti osebe; poštna nakaznica knjižena pošiljka, s katero pošiljatelj nakaže naslovníku določen denarni znesek; poštna storitev prenos navadnih pisemskih, knjiženih in drugih pošiljk, predvidenih v nomenklaturi poštних, telegrafskih in telefonskih storitev **póštno** prisl.: poštno ležeča pošiljka pošiljka, ki se ne dostavi, ampak jo naslovník osebno prevzame na naslovni pošti; poštno ležeče označba na poštno ležeči pošiljki*

poštínina -e ž plačilo za poštne storitev: pavšalna, znižana poština; oprošitev poštine; plačevanje poštine s poštними znamkami, v gotovini; biti oproščen poštine

poštíninski -a -o prid. ki se nanaša na poštino: poštinski stroj priprava za žigovanje z žigom, ki nadomešča poštno znamko, sin. frankirni stroj; plačevanje poštine z uporabo poštinskega stroja

pót -í ž 1. ozek pas zemljišča, pripravljen za hojo ali vožnjo: dovozna pot ki povezuje industrijske, gradbene objekte z večjo javno cesto; gozdna pot; javna pot ki je namenjena za uporabo vsem ljudem; kolovozna pot ozka pot za vprežna vozila, ki je brez zgrajenega in utrjenega vozišča; nujna pot pot na nepremičnino, ki nima za redno obdelavo ali uporabo potrebne potne zveze z javnim potnim omrežjem; občinska pot ki omogoča promet na območju občine; poljska pot; služnostna pot po kateri se izvršuje služnost nujne poti; vaška, zasebna pot; zasilna pot nujna pot; nekatégorizirane poti v splošni rabi npr. poljske poti; služnost nujne poti 2. del ozemlja, prostora glede na način premikanja po njem: pomorska, rečna, vodna pot; plovna pot na obalnem morju, notranjih vodah; zračna pot del zračnega prostora določene širine, višine in smeri, ki je določen za zračno plovbo in označen z radionavigacijskimi napravami na zemlji 3. v zvezi: zavorna pot zavorna razdalja 4. način, sredstvo za dosego česa: diplomatska, inštančna pot; legalna pot ki je v skladu z zakonom; pravna pot; redna sodna pot obravnavanje zadeve v civilni pravi; uradna pot **potápljanje** -a s 1. namerno odlaganje odpad-

kov ali drugih snovi z ladij, letal, ploščadi ali drugih umetnih objektov v morje **2.** *namerno onesposabljanje ladij, letal, ploščadi ali drugih umetnih objektov na morju tako, da pridejo pod vodno gladino* **3.** *spuščanje človeka pod vodno gladino kot oblika sramotilne kazni* (pr. zg.) **4.** *metanje obdolženca v vodo kot oblika božje sodbe* (pr. zg.)

potéči -têčem dov. *končati se, prenehati trajati: čas, doba, dogovor, *koncesija, mandat, pogodba, rok poteče*

potegováti se -újem se nedov. *zelo si prizadevati za kaj: potegovati se za mandat npr. pri volitvah; potegovati se za razpisano delovno mesto udeleževati se ustreznega razpisa, natečaja*

poték -éka m **1.** *približevanje koncu trajanja: potek časa, dobe, roka* **2.** *obstoj dejanja v prostoru in času: potek glasovanja v senatu* (post.); *potek volitev*

potenciál -a m *zmogljivost, zmožnost: gospodarski potencial zmogljivost gospodarstva glede na razpoložljivi kapital, delovno silo in tehnično znanje; kreditni potencial materialna sredstva, ki jih lahko da kreditor; investicijski, industrijski potencial*

potenciálni -a -o prid. *možni, mogoči: potencialni kupec; potencialna nevarnost*

potépanje -a s *glagolnik od potepati se*

potépati se -am se nedov. *hoditi iz kraja v kraj in biti brez zaposlitve: potepati se iz delomrznosti vršila prekrška*

potepátí -ám dov. *prekršiti: poteptati zakon* (kaz.)

potepúh -a m *kdor hodi iz kraja v kraj in je brez zaposlitve: tatovi in potepuhi*

potepúška -e ž *ženska oblika od potepuh*

potepúški -a -o prid. *ki se nanaša na potepuhe ali potepušтво: potepuško življenje*

potepúštvo -a s *potepuško življenje, potepanje*

potérjati -am dov. **1.** *zahtevati izpolnitev obveznosti: poterjati dolžnika* **2.** *drugega za drugim izterjati: poterjati davke, dolgove, terjatve*

potestát -a m (lat. potestas) *beneški zaštopnik v mešnih upravah Istre od 13. stol. dalje* (pr. zg.)

potestativni -a -o prid., v zvezi: *potestativni pogoj pogoj, katerega izpolnitev je odvisna le od strankine volje*

potláčiti -im dov. *v začetku preprečiti razvoj, potek česa: potlačiti upor, preiskavo*

pótna listína -e -e ž **a)** *dokument, s katerim imetnik med prebivanjem v tujini dokazuje svojo ištovetnost in državljanstvo, npr. potni list, pomorska ali broderska knjižica državljana SFRJ*

b) *potni dokument tujca, dokument, ki se izda po mednarodni pogodbi, npr. beguncu, osebi brez državljanstva: izguba, odvzem, pogrešitev, potne listine; izdati, zadržati, zamenjati potno listino; podaljšati veljavnost potne listine*

pótni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na pot, potovanje: potni dokument; potni list → potni listi; potni nalog listina, s katero se kdo pooblašča za določeno službeno potovanje; potni pavšal, predujem, račun; potni stroški stroški za določeno službeno potovanje; potna knjiga letala; potna listina → potna listina* **2.** *v zvezi: potna služnost pravica hoditi, gnati živino, voziti po tujem zemljišču*

pótница -e ž *ženska oblika od potnik*

pótник -a m *kdor potuje: slepi potnik a) ki se skrrije, da bi se izognil plačilu voznine b) ki je brez ustreznih potnih listin; trgovski potnik delavec v proizvodnem ali trgovskem podjetju, ki v okviru pooblastila sprejema naročila in sklepa prodajne pogodbe; pogodba o prevozu potnikov, štvari prevozna pogodba*

pótni list -ega -a m **1.** *dokument, s katerim se dovoljuje prehod čez državno mejo: diplomatski, otroški, službeni potni list; skupni potni list za najmanj pet in največ petdeset oseb, ki velja samo za eno potovanje; potni list za posameznika* **2.** *v zvezi: živinski potni list potrdilo o zdravstvenem stanju, izvoru in lašništvu živali*

pótنيški -a -o prid. *ki se nanaša na potnike: potniški prevoz, promet, vlak; potniška blagajna prostor za prodajo voznic na postaji; potniška ladja, prtljaga; potniško letalo*

pôtok -óka m *manjša, v strugi tekoča voda: gojitveni potok*

potómeč -mca m *sorodnik v ravni navzdoljni črti, sin. descendent, ant. prednik: krvni, neposredni, posredni potomec; nezakonski, zakonski potomec*

potómka -e ž *ženska oblika od potomec*

potómstvo -a s *sorodstvo v ravni navzdoljni črti, sin. descendenca*

potopítí -im dov. *narediti, da pride kaj pod vodno gladino: potopiti ladjo potopljen -éna -o: dviganje potopljenih štvari iz morja ali voda stranjih plovnih poti*

potoválni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na potovanje: potovalna agencija* **2.** *v zvezi: potovalni ček (angl. traveller's cheque) ček, ki ga izda tuja banka z nalogom banki, s katero vzdržuje poslovne odnose, da ta v svoje breme izplača lašniku čeka vsoto, natisnjeno na čeku, sin. turistični ček*

potovánje -a s *premikanje iz kraja v kraj, zlašti s prevoznim sredstvom*: krožno potovanje pri katerem se na izhodišče ne vrača po isti poti; skupinsko, posamično turistično potovanje; službeno, uradno potovanje; pogodba o organiziranju potovanja *pogodba, s katero se organizator potovanja zavezuje, da bo potniku priskrbel določene storitve, npr. prevoz, bivanje, potnik pa se zavezuje, da bo organizatorju plačal skupno (pavšalno) ceno*; posredniška pogodba o potovanju *pogodba, s katero se posrednik zavezuje, da bo v imenu in na račun potnika sklenil bodisi pogodbo o organiziranju potovanja bodisi pogodbo o eni ali več posebnih storitvah v zvezi s potovanjem ali bivanjem, potnik pa se zavezuje, da mu bo za to plačal*; potrdilo o potovanju *potrdilo, ki ga izda organizator ali posrednik glede na pogodbo o potovanju*; evidenca odrejenih uradnih potovanj *npr. na sodiščih*

potováti -újem *nedov. premikati se iz kraja v kraj, zlašti s prevoznim sredstvom*: potovati poslovno, službeno, uradno **potujoči** -a -e: potujoči agent, obrtnik; potujoča pošta *pošta, ki posluje v posebnem vozilu, navadno vagonu*, *sin. ambulančna pošta*

pótovka -e ž *ženska, ki potuje zaradi oskrbovanja oseb z naročenim blagom*

potóvnica -e ž *odkazana pot*: predpisana potovnica; potovnica pismošče

potrdílni -a -o prid. s *katerim se kaj potrdi, potrjuje*: potrdilni odgovor, sklep; potrdilna sodba *sodba višjega sodišča, ki potrjuje sodbo nižjega sodišča*

potrdílo -a s **1.** *potrditev, potrjevanje* **2.** *liščina, s katero se kaj potrjuje*: blagajniško, uradno, zdravniško potrdilo; potrdilo o brezhibnosti merila; potrdilo o deponiranih sredstvih; *potrdilo o domovinstvu; potrdilo o državljanstvu; potrdilo o izpolnjenem obveznem šolanju; potrdilo o izvoru blaga; potrdilo o izvršljivosti odločbe; potrdilo o kritju *ki začasno nadomešča zavarovalno polico*; potrdilo o overitvi, plačanih davkih, potovanju; potrdilo o pravnomočnosti odločbe; potrdilo o premoženjskem stanju; potrdilo o prevzemu pošiljke za prevoz; *potrdilo o siromašnosti procesne stranke; potrdilo o zdravstvenem stanju; potrdilo o vzroku vstopa v stanovanje (kaz. poš.); potrdilo na podlagi kazenske evidence *s katerim občan uveljavlja pravice v tujini*; dati, izdati, predložiti, zahtevati potrdilo; prositi za potrdilo

potrdítev -tve ž **1.** *glagolnik od potrditi (1)*: potrditev pričevanja, izvida in mnenja s prisego **2.** *glagolnik od potrditi (2)*: potrditev istovetnosti prepisa z njegovo izvirmo lištno prim. *overitev prepisa*; potrditev prištosti podpisa, pisave z overitvijo; potrditev sodbe, zapisnika; potrditev statuta, zaključnega računa **3.** *ponovna izrazitev veljavnosti česa*: potrditev dogovora **potrdíti** -tídm *dov. 1. uštno, pismeno izraziti, da je kaj povedanega, storjenega v skladu z resničnoštyo*: potrditi kaj kot priča; potrditi izpovedbo s prisego, uštno izjavo s pismenim potrdilom, zapisnik s podpisom **2.** *s podpisom, pečatom narediti, da pošlane kaj veljavno, uradno priznano*: potrditi izvolitev; potrditi račun **3.** *s podpisom, pečatom izraziti, da je kaj sprejeto*: potrditi prejem blaga, denarja, priporočenega pisma

potrdítveni -a -o prid. *ki se nanaša na potrditev*: potrditvena klavzula, liščina, pravica

potréba -e ž *kar obstaja, nastane zaradi odsotnosti tega, kar se zahteva, želi*: krajevna, neodložljiva, uradna, življenjsko važna potreba; skupne in splošne družbene potrebe; potrebe države, gospodarstva, obrambe, prebivalstva, službe; potreba po novem delovnem mestu; potrebe po plačilnih sredstvih; po službeni potrebi *službeno*; zadošiti potrebi; zadovoljiti potrebo

potrében -bna -o prid. **1.** *ki je v stanju, ko mora kaj dobiti glede na pomanjkanje česa*: potreben nege, podpore, pomoči, sveta, varstva **2.** *ki je nujen za določeno dejavnost, uspeh, življenje*: potreben dokaz, izdatek, kapital; potrebni podatki; potrebni izdatki zagovornika, pooblaščenca; potrebni stroški *npr. za vzdrževanje švari*; potrebna gotovina, investicija; potrebno blago; družbeno potrebno delo *povprečni delovni čas, potreben za proizvodnjo določene blaga*

potrebováti -újem *nedov. biti v stanju, ko je treba kaj imeti*: potrebovati denar, kapital

potrébščina -e ž *sredstvo, potrebno za delo*: pisarniške, šolske potrebščine; nabaviti potrebščine

potrjevánje -a s *glagolnik od potrjevati*: potrjevanje pogodb, samoupravnih aktov

potrjeváti -újem *nedov. 1. uštno, pismeno izražati, da je kaj povedanega, storjenega v skladu z resničnoštyo*: potrjevati izpovedbe s prisego, zapisnike s podpisom **2.** *s podpisom, pečatom delati, da pošlane kaj veljavno, uradno priznano*: potrjevati račune **3.** *s podpisom, pečatom*

- izražati, da je kaj sprejeto: potrjevati prejem blaga, denarja, pisem
- potrošek** -ška m *štrošek, poraba*: potrošek za vzdrževanje in povečanje vrednosti stvari
- potròšiti** -im dov. *porabiti (1)*: potròšiti blago, denar **potròšen** -a -o: potròšen denar
- potròšni** -a -o prid. *ki se nanaša na potrošnjo*, sin. *porabni*: potròšni material; potrošna stvar *stvar*; *ki se z enkratno uporabo porabi*, npr. *denar, živila, kurjava*; potrošno blago
- potròšnica** -e ž *ženska oblika od potrošnik*
- potròšnik** -a m *kdor kaj porablja*: neposredni, posredni, končni potrošnik; veliki potrošniki npr. *podjetja, zavodi*; potrošnik blaga; potrošnik električne energije, zemeljskega plina; organizacija potrošnikov npr. *v krajevni skupnosti*
- potròšniški** -a -o prid. *ki se nanaša na potrošnike*: potròšniški kredit; potròšniška zadruga; potròšniško posojilo *posojilo za nakup blaga za osebno porabo*
- potròšnja** -e ž *uporabljanje materialnih dobrin za zadovoljevanje človekovih potreb*, sin. *poraba (1)*: proizvodnja in potrošnja
- poučevanje** -a s *dajanje nasvetov, napotkov*: načelo poučevanja neukih štrank (pošt.)
- poučiti** -im dov. *dati nasvet, napotek*: poučiti izvedenca, obdolženca, pričo (pošt.); poučiti štranke o njihovih pravicah in dolžnostih (pošt.)
- pouk** -a m **1.** *glagolnik od poučiti*: pravni pouk **a**) o pravnih posledicah procesnih dejanj, *zlasti o pravnih sredstvih b*) *seštevni del sodne ali upravne odločbe*; pouk priči, da mora govoriti resnico *opozorilo* (pošt.) **2.** *organizirano, sistematično podajanje učne snovi*: dodatni, dopolnilni, predvojaški, šolski, verski, vojaški pouk
- pour acquit** [pur akí] fr. (*plačano*) *pobotnica na menici*
- pouštvarjalec** -lca [-u-] m *oseba ali umetniški ansambel, ki umetniško uprizarja, recitira, deklamira, poje, igra, pleše ali kako drugače izvaja književno, glasbeno ali drugo umetniško delo*: vsebina pravic pouštvarjalca; prenos, trajanje, uveljavljanje, varstvo pravic pouštvarjalca
- povečanje** -a s *glagolnik od povečati*: povečanje davka; povečanje dednega deleža *dednega deleža zapuštnikovega zakonca, staršev*, *ki nimajo potrebnih sredstev za življenje*; povečanje kupne moči, nevarnosti, pokojninskega odštotka, proračuna, stroškov, tožbenega zahtevka, vrednosti stvari
- povečati** -am dov. *narediti, da je kaj večje*
- poveljavítev** -tve ž *naknadno našala veljavnost prvotno neveljavnega pravnega akta*, sin. *konvalescenca*, sin. *konvalidacija*: poveljavítev pravnega posla; poveljavítev zakonske zveze
- poveljavíti** -im dov. *naknadno narediti veljavno, kar prvotno ni bilo veljavno*: poveljavíti pravni posel; poveljavíti zakonsko zvezo; poveljavíti neveljavno dejanje v postopku
- povélje** -a s, v zvezi: **plačilno povelje plačilni nalog v opominjevalnem postopku*
- poveljevanje** -a s *glagolnik od poveljevati*: poveljevanje v armadi
- poveljeváti** -újem nedov. *opravljati vodilne funkcije v vojaški enoti, ustanovi*: poveljevati oboroženim silam
- povélnik** -a m *kdor poveljuje*: vrhovni poveljnik oboroženih sil; poveljnik ladje; poveljnik letala
- povéljstvo** -a s *skupina vojaških starešin, ki poveljuje vojaški enoti ali skupini enot*: armadno, enotno, garnizijsko, mešno poveljstvo
- poverílni** -a -o prid., v zvezah: *poverilna pogodba mandatna pogodba*; *poverilno pismo* (fr. *lettres de créance*) *pooblaštilna listina, ki jo akreditirani diplomatski predstavnik ob nastopu službe izroči poglavarju tuje države*, sin. *akreditivno pismo*²
- poverilnica** -e ž, v zvezi: *diplomatska poverilnica poverilno pismo*
- poveríti** -im dov. **1.** *naložiti komu kaj*: poveriti komu delo, nalogo, sestavo vlade, vodstvo; poveriti komu nadzorstvo, zaštopstvo **2.** *pooblaštili koga* **poverjeni** -a -o: poverjeni diplomatski predstavnik *diplomatski predstavnik, ki je akreditiran v tuji državi*; poverjeni organ
- poverjenik** -a m **1.** *komur je poverjen kakšen posel*: **sodni poverjenik npr. notar, ki mu je poverjena oprava zapuščinske obravnave* **2.** *predstojnik upravnega organa*: **poverjeniki Narodne vlade za Slovenijo* l. 1918
- poverjeniški** -a -o prid. *ki se nanaša na poverjenike*: poverjeniški položaj; poverjeniška funkcija
- poverjenišstvo** -a s *organ državne uprave za vodenje posameznega področja javne uprave*: poverjeništa Narodne vlade za Slovenijo l. 1918
- povézanost** -i ž *lastnost, značilnost povezanega*: dohodkovna, pogodbená, poslovna, pravna povezanost; prometna povezanost; povezanost interesov
- povišanje** -a s **1.** *glagolnik od povišati (1)*: povišanje cen, davščin, osebnih dohodkov, stroškov **2.** *glagolnik od povišati (2)*: povišanje vojaške

povódenj

osebe v višji čin

povišati -am dov. **1.** *spraviti z nižje stopnje na višjo glede na količino, intenzivnost:* povišati cene, davke, plače **2.** *narediti, da preide kdo z nižjega službenega mešta na višje:* povišati oficirja; povišati diplomatsko predstavnitvo v veleposlaništvo

povišek -ška m *vsota denarja, za katero se kaj poviša:* periodični povisek plače; povisek prejemkov, vrednosti

povód -óda m *kar ima za posledico kako dogajanje, delovanje:* povod za hišno, osebno preiskavo; povod za izdajo zakona (lat. *occasio legis*); povod za napad, preiskovalno dejanje, pretep, spor, žalitev; povod za uvedbo kazenskega postopka; dati, imeti povod

povódenj -dnji ž **1.** *razlitje velike količine vode po kaki površini:* povzročitev povodnji (kaz.); škoda od povodnji; tatvina ob povodnji (kaz.) **2.** *voda ob takem razlitju:* povodenj oteka

povódje -a s *glavni vodotok z vsemi pritoki:* povodje Save

povójni -a -o prid. *ki se nanaša na čas po vojni:* povojna obnova

pòvpoglédnica -e ž, v zvezi: *trata povpoglednica menica, ki zapade določen dan po vpogledu,* sin. *menica povpoglednica*

povpraševánje -a s *izražanje pripravljenosti kupiti kaj, izposoditi si kaj:* povpraševanje po blagu, denarju, kreditu, devizah, vrednostnih papirjih; zakon ponudbe in povpraševanja pravilo, po katerem se cene oblikujejo pod vplivom ponudbe in povpraševanja; ravnotežje med ponudbo in povpraševanjem; presežno povpraševanje *ki presega ponudbo*

povpréček -čka m *povprečje*

povpréčje -a s *srednja vrednost dveh ali več istovrstnih količin:* letno, mesečno povprečje

povpréčni -a -o prid. *ki izraža srednjo vrednost dveh ali več istovrstnih količin:* povprečni donos, osebni dohodek, preračun, prispevek, tečaj; povprečna cena *ki je določena po povprečju prodaj v določenem času;* povprečna taksa *taksa v slečajnem, zapuščinskem postopku;* povprečna vrednost

povprečnina -e ž **1.** *povprečno povračilo, nadošlo namesto posameznih dajatev,* sin. *pavšal:* potna povprečnina **2.** *del stroškov kazenskega postopka:* določiti povprečnino

povprečninski -a -o prid. *ki se nanaša na povprečnino*

povračilni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na povračilo*

(1): povračilni zahtevki; povračilna obveznost, pravica, terjatev; povračilne obresti *obresti, ki jih mora plačati, kdor rabi tujo glavnico v svojo korist brez pravne podlage* **2.** *ki se nanaša na povračilo* (2), sin. *retorzijski:* povračilna carina

povračilo -a s **1.** *glagolnik od povrniti* (1): carinsko povračilo *povračilo carine;* povračilo davščin, potnih stroškov; povračilo glavnice, škode; povračilo stroškov zaradi ločenega življenja; naložiti komu povračilo stroškov **2.** *glagolnik od povrniti* (2): povračilo zla z zlom *kot namen kaznovanja* (pr. zg.) **3.** *kar se da, dobi za kaj drugega, pričakovanega:* pavšalno, polno, pravično, zakonito povračilo; povračilo za izgubljeni zaslužek **4.** *pravno dopustno, a neprijazno dejanje kake države kot odgovor na enako dejanje druge države* (mednar. pr.), sin. *retorzija* (2)

povračljiv -a -o prid. *ki se da povrniti:* povračljiva izguba, škoda

povrátek -tka m **1.** *vrnitev* (1): povratek izseljenca; povratek z dela **2.** *štoritev kaznivega dejanja, potem ko je štorilec že bil obsojen zaradi kaznivega dejanja:* posebni povratek *ponovitev istovrstnega kaznivega dejanja,* sin. *specialni povratek;* specialni povratek gl. *posebni povratek;* splošni povratek *štoritev kaznivega dejanja, katerega štorilec je že bil obsojen zaradi kakršnegakoli kaznivega dejanja;* enkratni povratek *štoritev kaznivega dejanja, katerega štorilec je bil pred tem obsojen samo enkrat;* večkratni povratek *štoritev kaznivega dejanja, katerega štorilec je bil pred tem obsojen najmanj dvakrat*

povratni -a -o prid., v zvezi: *povratni kup kup s povratno prodajo;* povratni pripad *zajma vrnitev pravice do razpolaganja s predmetom zajma fevdnemu ali zemljiškemu gospodu* (pr. zg.), prim. *devolucija* (2); povratni štorilec *kaznivega dejanja povratnik* (2); povratni učinek *predpisa lašnost predpisa, da ima veljavnost za nazaj;* povratni uvoz; povratna carina *carina, ki se vrne ob izvozu izdelka, narejenega iz uvožene surovine ali polizdelka, za katere je bila plačana uvozna carina;* povratna cesija *odštop terjatve cesionarja cedentu,* sin. *recesija* (2); povratna dajatev; povratna embalaža *embalaža, ki jo je treba vrniti;* povratna menica *menica, ki je izdana iz naslova regresa v izterjavo menične vsote iz kake druge menice;* povratna pošta *prva možna pošta, s katero se lahko pošlje odgovor pošiljatelju;* povratna

- vozovnica *vozovnica za vožnjo od izhodišča do cilja in nazaj*; pravica povratne prodaje *pravica kupca, da prodajalcu proda stvar nazaj*
- povratnica** -e ž **1.** *potrdilo naslovnika o sprejemu pošiljke, ki ga pošta vrne pošiljatelju*: poštna povratnica **2.** *ženska oblika od povratnik (1)* **3.** *ženska oblika od povratnik (2)*
- povratnik** -a m **1.** *kdor se iz kraja začasnega bivanja vrne domov*: izseljenci povratniki **2.** *kdor je že bil obsojen in stori novo kaznivo dejanje*: enkratni, večkratni povratnik
- povratništvo** -a s *dejstvo, pojav, da že obsojeni stori novo kaznivo dejanje*: vzroki povratništva
- povrnitev** -tve ž *vrnitev, povračilo*: povrnitev stroškov, stvari, škode; povrnitev škode zaradi neupravičene obsodbe ali neutemeljenega odvzema premoštosti (kaz. post.)
- povrniti** -vřnem dov. **1.** *dati komu kaj kot nadomestilo, odškodnino za kaj*: povrniti pravdne stroške; povrniti škodo **2.** *narediti določeno dejanje zaradi enakega dejanja, ukrepa, ki ga je prej storil kdo drug*: povrniti zlo z zlom (pr. zg.)
- površina** -e ž **1.** *del zemeljskega površja z določeno namembnostjo, uporabnostjo*: gozdna, kmetijska, obdelana, obdelovalna, vodna, zazidalna, zazidana, zelena, zemljiška površina; razlaštivna površina; javne površine *npr.* ulice, trgi, parkirni prostori, javni parki, zelenice, javna igrišča, pokopališča **2.** *vrhnji, zunanji del zemeljske skorje*: izkoriščanje rudnin na površini **3.** *razsežnost glede na dolžino in širino*: poslovna, stanovanjska površina
- površinski** -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na površino (2)*: površinski kop *prostor na površini zemlje, kjer se koplje ruda*; površinske vode; površinsko izkoriščanje rudnin **2.** *ki se nanaša na površino (3)*: površinska enota, mera
- povzētek** -tka m *glavne, bišvene misli sporočila, zlašti napisanega*: povzetek sodne obravnave po predsedniku porotnega sodišča
- povzētje** -a s *izročitev pošiljke, za katero mora prejemnik ob prevzemu plačati določen denarni znesek*: poštno povzētje *od pošiljatelja poljubno določen znesek, ki pa ne sme prekoračiti vrednosti poslanega blaga*; pošiljka s povzētjem odkupna pošiljka
- povzročanje** -a s *glagolnik od povzročati*: protipravno pobijanje in povzročanje ran sovražniku (kaz.); povzročanje motenj na trgu z neupravičenim kopičenjem ali odtegotovanjem blaga iz prometa (kaz.)
- povzročati** -am nedov. *biti vzrok, da se kaj pojav-*
- lja, nastaja*: povzročati izgubo, škodo
- povzročitelj** -a m *kdor kaj povzroči*: povzročitelj nezgode, škode
- povzročiteljica** -e ž *ženska oblika od povzročitelj*: povzročiteljica nesreče
- povzročitev** -tve ž *glagolnik od povzročiti*: krivdna, naklepna povzročitev; povzročitev brez krivde; povzročitev nevarnosti (kaz.); povzročitev požara; povzročitev smrti iz malomarnosti (kaz.); povzročitev štečaja (kaz.); povzročitev škode; teorija aдекватne povzročitve *teorija o aдекватni vzročnosti*
- povzročiti** -im dov. *biti vzrok, da se kaj pojavi, nastane*: povzročiti prometno nesrečo; povzročiti smrt, stroške, škodo
- povzročitveni** -a -o prid., v zvezi: povzročitveno načelo *načelo, po katerem storilec odgovarja, če je podana objektivna zveza med njegovim ravnanjem in našalo škodo*
- pozabiti** -zābim dov. *ne imeti aktivno v zavešti, kje je določena stvar* **pozābljen** -a -o: pozabljena stvar
- pozakonitev** -tve ž *glagolnik od pozakoniti*: pozakonitev otroka, rojenega zunaj zakonske zveze
- pozakōniti** -im dov., v zvezi: pozakōniti otroka, rojenega zunaj zakonske zveze *priznati otroku, rojenemu zunaj zakonske zveze, status zakonskega rojstva z naknadno sklenitvijo zakonske zveze očeta z otrokovo materjo* v Sloveniji do 1. 1. 1977 **pozakōnjeni** -a -o: pozakonjeni otrok
- pōzavarovālec** -lca [-uc-] m *zavarovalnica, ki sklene pozavarovalno pogodbo*
- pōzavarovālni** -a -o prid. *ki se nanaša na pozavarovanje*: pozavarovalni posel, rok; pozavarovalni pogoji; pozavarovalna organizacija, pogodba, polica; pozavarovalna premija *premija, ki jo plačuje zavarovalnica pozavarovalnici*; pozavarovalna skupnost; pozavarovalne obveznosti, rezerve; pozavarovalno kritje; pozavarovalna sredstva
- pōzavarovālnica** -e ž *organizacija ali skupnost, ki s pogodbo prevzame riziko ali njegov del iz zavarovalnih pogodb zavarovalnice*
- pōzavarovālnina** -e ž *premija za pozavarovanje*
- pōzavarovānec** -nca m *upravičenec do koristi iz pozavarovanja*
- pōzavarovānje** -a s *zavarovanje rizika zavarovalnice ali njegovega dela pri drugi zavarovalni organizaciji ali skupnosti za plačilo pozavarovalne premije*: pozavarovanje v pomorskem, zračnem prometu
- pōzavarovānka** -e ž *ženska oblika od pozavarovanec*

pòzavarováti -újem dov. *zavarovati riziko zavarovalnice ali njegov del pri drugi zavarovalni organizaciji ali skupnosti za plačilo pozavarovalne premije* **pòzavarováni** -a -o: pozavarovani riziko; pozavarovane nevarnosti

pozicija -e ž, v zvezi: proračunska pozicija *poslavlka v proračunu*

pozitivistični -a -o prid. *ki se nanaša na pozitivizem*: pozitivistična šola *smernost v kazenskopравни znanosti*

pozitivizem -zma m, v zvezi: pravni pozitivizem *pojmovanje, ki enači pravo s pravnimi pravili, ki jih izdajajo zakonodajalec in drugi za to pristojni organi*

pozitivni -a -o prid. **1.** *obstoječi, veljavni*: pozitivni predpis, pravni red, zakon; pozitivna določba, norma, zakonodaja; pozitivno pravo *pravo, ki velja in se izvaja v določenem času, na določenem ozemlju* **2.** v zvezi: pozitivni saldo *rezultat obračuna, ki kaže, da so aktivna večja kot pasiva* **3.** v zvezah: pozitivni kompetenčni spor *spor, pri katerem si več organov lašči pristojnost*; pozitivni pogodbeni interes *korišči, ki bi jo štranka imela, če bi bila veljavno sklenjena pogodba pravilno izpolnjena, sin. izpolnitveni interes*; pozitivni odgovor *pritrilni odgovor*; pozitivni pogoj *pogoj, pri katerem učinek nastopi, če se dejstvo uresniči*; pozitivna rešitev *rešitev, ki ugotovi zahtevku*; pozitivna služnost *služnost, pri kateri sme upravičenec služnečo stvar uporabljati ali uživati*

pozitivnopravni -a -o prid. *ki se nanaša na pozitivno pravo*: pozitivnopravna norma

pozív -a m **1.** *uradno izražena zahteva, da kdo kaj stori*: posamični, splošni vojaški poziv; poziv k plačilu; poziv za nastop kazni zopora; pokoriti se pozivu **2.** *vabilo*: poziv na zaslišanje

pozívati -am nedov. *izražati zahtevo po kaki dejavnosti*: pozívati k napadalni vojni (kaz.); pozívati k protiuštvani spremembi družbene ureditve (kaz.); pozívati k odporu proti odločitvam organov oblasti in samouprave (kaz.)

pozívni -a -o prid., v zvezi: pozívni postopek *postopek pri bremenem proštem odpisu parcele* (zemlj. knj.)

pozívnicá -e ž, v zvezi: medkrajevna telefonska pozívnicá *obveščilo klicani osebi, ki nima telefona, o naročenem telefonskem pogovoru po pošti*

poznávanje -a s *vednost o določeni dejavnosti, stvari ali področju*: poznavanje predpisov

poznéjši -a -e prid. *ki se zgodi, opravi v času, ki*

sledi določenemu: poznejši predpis *razveljavi prejšnjega*; poznejša oporoka *lahko preklíče prejšnjo*

pozvánec -nca m *kdor je pozvan, da plača ček, menico, sin. trasat*: čekovni, menični pozvanec

pozvátí -zôvem dov. *izraziti zahtevo po kaki dejavnosti*: pozvati k miru, redu; pozvati na odgovor *poklicati na odgovor*; pozvati na plačilo *zahtevati plačilo*

požár -a m *ogjenj, ki povzroča škodo, uničuje*: gozdni, jamski požar; nevarnost, povzročitev požara; varstvo, zavarovanje pred požarom; s požarom povzročiti splošno nevarnost (kaz.); vodenje evidenc o požarih

požarišče -a s *kraj požara*: zavarovati požarišče

požárni -a -o prid. *ki se nanaša na požar*: požarni inšpektor; požarni varn. npr. *neporaščen pas ob železniški progi za zavarovanje pred požarom*; požarni varnostni ukrep; požarna inšpekcija, skupnost, straža; požarna nevarnost, ogroženost, škoda, varnost; *požarna bramba *gasilsko društvo*; požarna policija; požarno zavarovanje *zavarovanje pred požarom*

požárnovárnostni -a -o prid. *ki se nanaša na požarno varnost*: požarnovarnostni načrti, predpisi; požarnovarnostna služba, vzgoja

požíg -a m *poškodovanje, uničenje z ognjem*: *industrijski požig *npr. pri zavarovanjski goljufiji*; požig *lašne, tuje stvari* (kaz.)

požigálec -lca [-yc-] m *kdor požiga*: naklepni požigalec

požigáлка -e [-yc-] ž *ženska oblika od požigalec*

požiganje -a s *uničevanje z ognjem*: bolezensko nagnjenje k požiganju *piromanja*

požígati -am nedov. *uničevati z ognjem*: požigati dračje, travo

požúp -úpa m *podžupan v Istri* (pr. zg.)

prábábica -e ž *šlara mati očeta ali matere*

prádéd -a m *šlari oče očeta ali matere*

prádrúžba -e ž *praskupnost*

prádrúžbeni -a -o prid. *ki se nanaša na pradrúžbo*: pradrúžbena ureditev

pragmátíčni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na pragmatiko*: *pragmátíčni uslužbenec *uslužbenec, za katerega velja službena pragmatika*; *pragmátíčna služba **2.** v zvezi: pragmátíčna sankcija **a)** *zakon o kaki pomembni zadevi, izdan na vladarjevo pobudo* (rim. pr.) **b)** *zakon Karla VI. iz l. 1713, po katerem imajo pravico nasledstva na avstrijskem prestolu tudi ženski potomci*

*pragmátika -e ž *predpisi, pravila, ki urejajo delovna razmerja delavcev v nekaterih služ-*

bah: službena pragmatika

prakomunistični -a -o prid. *ki se nanaša na prakomunizem*: prakomunistična družba

prakomunizem -zma m *praskupnost*: življenje v prakomunizmu

praksa -e ž **1.** *ustaljen način dela*: davčna, diplomatska, enotna, stalna, upravna praksa; sodna praksa **a)** *judikatura* **b)** *širokovno usposabljanje pripravnikov na sodišču*; praksa koleba

2. *opravljanje poklica*: odvetniška, zasebna zdravstvena praksa; izvrševati prakso

3. *širokovno usposabljanje pripravnikov*: obvezna, pripravniška, sodna, upravna praksa

praktični -a -o prid. *ki se nanaša na prakso ali z njo pridobljeno znanje*: praktični izpit; praktična uporaba zakonov; praktično delo

***praktikánt** -a m *pripravnik*: konceptni praktikant v upravnem organu

***praktikántka** -e ž *ženska oblika od praktikant*

praktikum -a m **1.** *pedagoško delo, ki obsega tudi praktične vaje* **2.** *zbirka praktičnih vaj*

pránórma -e ž *izhodiščna pravna norma*

prápor -a m *zastava društva, organizacije s simboli*: društveni prapor

prásjúpnoš -i ž *družba pred naštopom sužnje-laštništvá*

prásjárši -ev m, mn. *starši starega očeta ali stare matere*

právda -e ž **1.** *postopek pred sodiščem v civilnopravnem sporu*: civilna pravda; delitvena pravda *glede delitve skupne švári ali premoženja*; intervencijska pravda *zaradi intervencije v postopku*; laštninska pravda *za priznanje laštninske pravice in izročitve švári laštniku*; menična pravda *za uveljavljanje meničnopravnega zahtevka*; paternitetna pravda *za ugotovitev ali izpodbijanje očetovstva*; posešna pravda *zaradi motenja posešti*; preživitkarska pravda; razvezna pravda *zaradi razveljavitve zakonske zveze*; tekoča pravda; zakonska pravda *glede zakonske zveze, npr. o njenem obstoju, veljavnosti, razvezi*; zapuščinska pravda *glede zapuščine*; izid, oblikovanje, tek pravde; visečnost pravde *dejšvo, da pravda teče*, sin. *litispendenca*; združitev, razdružitev pravd; pravdo ovirajoči razlog; pravda teče; dobiti, izgubiti, končati, voditi, začeti pravdo; spustiti se, štopiti v pravdo kot intervenient; podleči, zmagati v pravdi; dognati s pravdo; napotiti oškodovanca na pravdo (kaz. poš.) **2.** *sodni zbor* (pr. zg.): deželna, gorska, kvatrna, mešna pravda **3.** *fevdalna dajatev zemljiškemu gospodu* (pr. zg.), sin. *cenzus (3)*, sin. *činž*: šlara pravda

obveznosti podložnikov do fevdalcev, zapisane v srednjeveških urbarjih; mala pravda *manjša podložniška dajatev*

právdanje -a s *glagolnik od pravdati se*: pravdanje iz nagajivosti, obješnosti

právdar -ja m *kdor se rad toži, tožari*

právdarski -a -o prid. *ki se nanaša na pravdarje ali pravdanje*: pravdarska straš

právdati se -am se nedov. *večkrat, pogošto se tožiti*, sin. *tožariti se*: pravdati se zaradi meje

právdni -a -o prid. *ki se nanaša na pravdo (1)*: pravdni nasprotnik, pooblaščenec, zaštopnik; pravdni položaj, postopek, predpis, spis, ugovor, zadržek; pravdni stroški; pravdna sposobnost *sposobnoš štranke, da ta samošojno in veljavno opravlja procesna dejanja v pravdnem postopku*; pravdna štranka *tožnik, toženec*; pravdna zadeva *švar*; *o kateri teče postopek*; formalno pravdno vodstvo *skrb sodišča za zunanji tek postopka*; materialno pravdno vodstvo *skrb sodišča in štrank, da se zbere pravdno gradivo*; pravdno gradivo *npr. navedbe, dokazila*; pravdno dejanje; pravdno pooblaštilo *pooblaštilo, ki se nanaša na ves postopek*; pravdno sodišče *sodišče, pri katerem teče pravda*; pravdno upravičenje **právdno** prisl.: pravdno (ne)sposoben *ki je (ni) sposoben samošojno in veljavno opravljati procesna dejanja v pravdnem postopku*

právdnik -a m, v zvezi: ****državni pravdnik javni tožilec**, sin. ***državni tožilec**

právi -a -o prid. **1.** *ki ni ponarejen*: pravi denar; pravi vrednostni papir; prava listina, mera, oblika, utež, vrednotnica; pravo znamenje za zaznamovanje blaga **2.** v zvezah: pravi depozit *depozit, pri katerem je shranjevalec dolžen vrniti išti predmet*; prava vrednost *resnična vrednoš*; vložiti pritožbo o pravem času *vložiti jo v pritožbenem roku*

pravíca -e ž **1.** *pravno zavarovana možnoš, da pravni subjekt ravna na določen način*, sin. *pravno upravičenje*: absolutna pravica *ki jo je mogoče uveljavljati nasproti vsakomur*; akcesorna pravica *gl. štranska pravica*; alimentacijska pravica *do alimentov*; avtorska pravica *pravica avtorja, da premoženjsko izkorišča svoje delo, da je priznavan in navajan kot avtor*; članska pravica *ki gre komu kot pripadniku organizacije, društva*; dedna pravica *do podedovanja*; domnevna pravica *o kateri se misli, da je verjetna ali resnična*; *domovinska pravica *prišojnoš v določeno občino* do l. 1945,

sin. *domovinstvo; glasovalna pravica; imunitetna pravica ki jo ima oseba, ki uživa imuniteto; izbirna pravica do izbire, npr. pri alternativni obveznosti; izjemna pravica ki ni v skladu s splošno ureditvijo; izločitvena pravica da se v štečajnem postopku izločijo stvari, ki niso sredstva ali predmeti dolžnika; izumiteljska pravica izumiteljev glede njihovih izumov; knjižna pravica ki se vpisuje v zemljiško knjigo; laštinska pravica → laštinska pravica; ločitvena pravica upnika do posebnega poplačila terjatve iz dolžnikovega premoženja (šteč. post.); lovska pravica gojiti in loviti divjad; materialna pravica do patenta, licence, vzorca, tehnologije ipd.; nadzastavna pravica zastavna pravica na obstoječi zastavni pravici; nadzorstvena pravica pristojnega upravnega organa, da v primerih, določenih v zakonu, odpravi ali razveljavi dokončno upravno odločbo; nasledstvena pravica do nasledstva; obdolženčeva pravica npr. do obrambe; obligacijska pravica upravičenca nasproti zavezancu v obveznostnem razmerju; oblikovalna pravica da subjekt z enostranskim dejanjem vpliva na nastanek, spremembo ali prenehanje pravnega razmerja; *obrotna pravica opravljati obrtno dejavnost; obsojenčeva pravica npr. zahtevati obnovo postopka; obveznostna pravica obligacijska pravica; odkupna pravica izgovorjena pravica prodajalca, da sme prodajni predmet spet odkupiti od kupca; opcijska pravica do izbire med več možnostmi; osebna pravica ki jo ima določena oseba, npr. služnost stanovanja; osebnostna pravica npr. do telesne integritete, osebne in družinskega življenja, imena, pravica na lašni podobi; pogodbeni pravica ki jo ima stranka na podlagi pogodbe; poplačilna pravica do poplačila; predkupna pravica prednostna pravica pri nakupu določenih stvari, ki jih laštnik prodaja; prednostna pravica pri kateri ima upravičenec prednost pred drugimi zaradi posebnih okoliščin, sin. predpravica; premoženjska pravica npr. avtorska pravica; prenosna pravica ki se sme prenesti na drug subjekt; pridržana pravica npr. z delom; pridržna pravica upnika zapadle terjatve, ki ima v rokah kako dolžnikovo stvar, da jo pridrži, dokler terjatev ni plačana; pripadna pravica povratni pripad fevdne pravice fevdnemu ali zemljiškemu gospodu (pr. zg.), sin. devolucija (2), prim. povratni pripad zajma; rabokupna pravica; realna pravica služnost, združena z gospodu-

jočim zemljiščem ipd.; regresna pravica do povračila denarnega zneska, ki ga je kdo plačal za drugega; relativna pravica ki jo je mogoče uveljavljati samo zoper vnaprej določen pravni subjekt; reprezentacijska pravica potomca, da deduje delež prednika, če ta sam iz kateregakoli vzroka ne deduje, sin. vstopna pravica; retencijska pravica pridržna pravica; retraktna pravica člana določene skupnosti, da nepremičnino, ki jo je drug član iste skupnosti prodal nečlanu, pridobi s tem, da nečlanu povrne kupnino in stroške (pr. zg.); ribiška pravica gojiti in loviti ribe; roditeljska pravica pravica in dolžnost staršev, da skrbijo za življenje, osebnostni razvoj, pravice in koristi svojih mladoletnih otrok; sledna pravica avtorja, da ga dosedanji laštnik ali uporabnik izvirnega avtorskega dela obvesti o novem laštniku oziroma uporabniku (avt. pr.); služnostna pravica stvarna pravica na tuji stvari, katere laštnik je dolžen, da glede te stvari kaj trpi ali opusti, služnostni upravičenec pa je upravičen stvar v določenem obsegu uporabljati ali uživati, sin. služnost (1); stanovanjska pravica na stanovanju v družbeni laštini; **štavbna pravica stvarna pravica imeti stavbo na tujem zemljišču, pri čemer velja pravica za nepremičnino, stavba pa za njeno pritiklino; stranska pravica ki ne more sama obstajati in je odvisna od obstoja glavne pravice, npr. poroštvo, zastavna pravica, sin. akcesorna pravica; stvarna pravica absolutna, premoženjska pravica, katere predmet je stvar, npr. laštinska, služnostna, zastavna pravica, pravica stvarnega bremena; tožbena pravica pravnega subjekta, da s tožbo zahteva pri sodišču pravno varstvo; uživalna pravica uživati stvar, npr. pri služnosti užitka; vknjižena pravica npr. v zemljiški knjigi; volilna pravica; vstopna pravica gl. reprezentacijska pravica; zasledovalna pravica a) prodajalca, ki mu kupnina ni bila v celoti plačana, da zahteva vrnitev poslanega, a še ne prevzetega blaga, če obstaja utemeljen dvom, ali bo kupec sposoben plačati kupnino b) prodajalca, ki mu kupnina ni bila v celoti izplačana, da sme zahtevati vrnitev blaga, ki je bilo pred dnem začetka štečajnega postopka poslano iz drugega kraja dolžniku, če do omenjenega dne še ni prispelo v namembni kraj oziroma ga dolžnik še ni prevzel; zastavna pravica → zastavna pravica; državljanske, narodne, narodnostne, politične pravice; *radicirane pra-

vice ki se vežejo na nepremičnine in jih sme izvajati le vsakokratni laštnik; suverene pravice; tržne pravice (pr. zg.); pravica dedovanja; pravica dela z družbenimi sredstvi; pravica glasovanja; pravica iniciative dati pobudo za kaj; pravica izbire upnika ali dolžnika glede predmeta pri alternativni obveznosti; pravica javnega nastopanja; pravica kaznovanja; pravica nedotakljivosti osebe, štanovanja; pravica pešti *pravica močnejšega* (pr. zg.); pravica neobalnih držav do pristopa k morju in od morja ter svoboda tranzita (pom. mednar. pr.); pravica neškodljivega prehoda skozi teritorialno morje plovbe po teritorialnem morju, ki ne posega v mir, red ali varnost obalne države (pom. mednar. pr.); pravica peticije nasloviti na javni organ, ki izvršuje oblast, prošnjo za ureditev kake splošne zadeve; pravica polaganja podmorskih kablov in cevovodov na dno odprtega morja zunaj epikontinentalnega pasu (pom. mednar. pr.); pravica pomiložitve ki jo ima predsedstvo republike; pravica do pregona (kaz.); pravica pribežališča ki je zajamčena tujim državljanom in osebam brez državljanstva, ki so preganjani, npr. zaradi zavzemanja za demokratične nazore, pravice človekove osebnosti in temeljne svoboščine; pravica rabe; pravica razpolaganja pravne osebe na sredstvih v družbeni lašti; pravica svobodnega izražanja misli; pravica uporabe štanovanja do uporabe štanovanja v zasebni lašti, ki jo imetnik pridobi s sklenitvijo pismene štanovanjske pogodbe z laštnikom štanovanja; pravica upravljanja; pravica užitka; pravica veta *preprečiti s svojim glasom sprejem ali izvršitev sklepa*; pravica zborovanja; pravica združevanja; pravica do dela; pravica do dopušta, invalidnine; pravica do molka npr. *obdolženca* (kaz. poš.); pravica do obrambe npr. *napadenega v silobranu*; pravica obdolženca do obrambe npr. *v kazenskem postopku*; pravica do odcepitve; pravica do odkupa npr. *izvoznika do odkupa deviz*; pravica do odpravnine do *enkratnega izplačila*, npr. *ob prenehanju delovnega razmerja*; pravica do odškodnine, počitka, pokojnine; pravica do okna, svetlobe, razgleda *služnosti*, pri kateri laštnik zgradbe sme sosedu prepovedati, da bi mu s stavbo na svojem zemljišču odzvel razgled; pravica do pomoči družbene skupnosti; pravica do poplačila, povračila škode; pravica do popravka *pravica delovnih ljudi in občanov, organizacij, organov in skupnosti*, da se v jav-

nem glasilu objavi popravek objavljene informacije, s katero je prizadeta njihova pravica ali interes; pravica do pregleda vojne ladje, da na odprtem morju ob določenih pogojih pregleda tujo ladjo, če je resen razlog za sum, da se ladja ukvarja npr. s piratstvom, trgovino s sužnji (pom. mednar. pr.); pravica do pregona obalne države do pregona tuje ladje, če obstajajo tehtni razlogi za domnevo, da je ta ladja kršila zakone in druge predpise te države (pom. mednar. pr.); pravica do preskrbe, preživetja; pravica do pritožbe *temeljna ustavna pravica do rednega pravnega sredstva proti odločbam sodišč in drugih organov*; pravica do ribolova na odprtem morju ki jo imajo državljanji vsake države (pom. mednar. pr.); pravica do samoupravljanja *temeljna ustavna svoboščina in pravica v ustavnem sistemu SFRJ*; pravica do silobrana; pravica do socialne varnosti; pravica do tolmača; pravica do upora (lat. ius resistendi) (pr. zg.); pravica do zdravstvenega varstva; pravica do štanovanja *ustavna pravica občana, ki vključuje pravico pridobiti štanovanjsko pravico na štanovanju v družbeni laštini*; pravica na stvari (lat. ius in re) npr. *laštinska pravica*; pravica do stvari (lat. ius ad rem) npr. *iz obligacijske pogodbe*; pravica iz menice; pravice iz dela npr. *iz zdravstvenega, pokojninskega, invalidskega zavarovanja*; pravice in dolžnosti človeka in občana ki so določene v ustavi; pravice delegatov in delegacij; pravice federacije, republike, občine; pravice narodnosti, narodnoštnih manjšin; pravica biti štranka v procesu; pravica voliti, biti voljen; pravica gre, pripada komu; pravica preneha, ugasne, zaštara, oživi; priti do pravice; odpovedati se, odreči se pravici; dokazati, imeti, izčrpati, izgubiti, izkoristiti, izrabiti, izvrševati, konsumirati, kratiti, kršiti, laštiti si, odvzeti, okrniti, omejiti, pridobiti, pripoznati, uporabiti, ustanoviti, uveljaviti, zanikati, zmanjšati pravico **2. pravičnost**: zadoštiti pravici; soditi po pravici

pravičen -čna -o prid. ki je v skladu z resnico, dejstvi, s priznanimi moralnimi, pravnimi načeli in pravili: pravična cena, nagrada, ocena, odškodnina, sodba; pravično obdavenje; pravično razmerje vzajemnih dajatev **pravično** prisl.: pravično soditi; pravično spremeniti pogodbene pogoje zaradi spremenjenih okoliščin **pravičnost** -i ž zaveštno prizadevanje priznati vsakomur, kar mu gre po moralnih in pravnih

načelih: odgovornost iz pravičnosti npr: odgovornost neprištevne osebe, ki ima premoženje, za povzročeno škodo, če odškodnine ni mogoče dobiti od tišlega, ki bi jo bil moral nadzorovati; soditi po načelih pravičnosti

pravilen -lna -o prid. **1.** ki je v skladu z resničnošjo, dejštvu: *pravilen podatek* **2.** ki je v skladu z določenim pravilom, *normo: pravilen postopek, potek obravnave, račun; pravilna bilanca, cena, cenitev, liština, ocena, odločba; pravilna odmera npr. davkov, pokojnine, stroškov; pravilna razlaga in uporaba zakona; pravilno besedilo npr. pogodbe, lištine, zakona; pravilno izvrševanje zakonov; pravilno obdavčenje* **pravilno** prisl.: *pravilno pooblaščen zastopnik; pravilno povabljen stranka; pravilno sklicana seja*

pravilnik -a m *podzakonski pravni predpis, ki razčlenjuje posamezne določbe zakona, drugega predpisa ali splošnega akta za njegovo izvrševanje: tarifni pravilnik za obračunsko tarifo; železniški signalni pravilnik; pravilnik o delitvi dohodka in osebnega dohodka; pravilnik o delovnih razmerjih; pravilnik o izvrševanju kazni zapora; pravilnik o registru društev; pravilnik o sodnih izvedencih; pravilnik o štalnih sodnih cenilcih, tolmačih*

pravilo -a s **1.** kar določa, kakšno sme, mora biti kako ravnanje: *dokazno pravilo po katerem tišto, kar je v javni lištini določeno ali potrjeno, velja za resnično, dokler se ne dokaže nasprotno* (pravd. poš.); *družbeno, organizacijsko, pravno, procesno pravilo; perceptivno pravilo ki kaj zapoveduje; permissivno pravilo ki kaj dovoljuje; prohibitivno pravilo ki kaj prepoveduje; izjema od pravila* **2.** mn. celota določil za delovanje, *potek česa: društvena pravila; vzorčna pravila; zadružna pravila; pravila igre na srečo; pravila socialistične morale; pravila za razlago zakona; ravnati se po pravilih; pravila izkušva, šroke, znanosti*

pravna dobróta -e -e ž *ugodnost, ki jo daje zakon izjemoma, npr. oprošitev od dolžnosti pričevanja proti bližnjim sorodnikom: *pravna dobrota inventarja (lat. beneficium inventarii) zakonska ugodnost popisa zapuščine, po kateri se odgovornost za zapuščinske dolgove omeji na vrednost zapuščine (ded. pr.), sin. *pravna dobrota popisa zapuščine; pravna dobrota popisa zapuščine gl. pravna dobrota popisa inventarja; odredi se pravni dobroti; opozoriti pričo na pravno dobroto*

pravna oseba -e -e ž *skupina posameznikov ali*

*premoženjski sklad, ki jima pravni red kot družbeni tvorbi priznava lašnost pravnega subjekta: civilna pravna oseba npr. verska skupnost, društvo, ant. družbena pravna oseba; družbena pravna oseba ki rapolaga z družbenim premoženjem ali opravlja družbeno pomembno dejavnost, npr. zadruga, krajevna skupnost, ant. civilna pravna oseba; pravna sposobnost pravne osebe; odgovornost pravne osebe za škodo ki jo povzroči njen organ tretji osebi v zvezi z opravljanjem svojih funkcij; *korporacije in ustanove kot pravne osebe; *pravne osebe javnega in zasebnega prava*

právní -a -o prid. *ki se nanaša na pravo: pravni akt izjava volje pravnega subjekta za dosego dopustnega in mogočega pravnega učinka; pravni dogodek dogodek s pravnim učinkom, npr. potek roka, rojšvo, smrt; pravni inštitut določen družbeni odnos in pravne norme, ki ga opredeljujejo, npr. laštnina, dedovanje, pomilošitev, sin. pravna ustanova; pravni jezik jezik oblikovalcev splošnih pravnih aktov, razlagalcev in uporabnikov prava ter pravne teorije; pravni konzultant pravni svetovalec; pravni naslednik kdor neposredno po kom pridobi njegovo premoženje ali določeno pravico, sin. naslednik (3); pravni naslov razmerje pravic in dolžnosti med strankama; pravni nasvet npr. odvetnika, sodišča stranki; pravni običaji neuzakonjena pravila za ravnanje, ki so pošala obvezna na podlagi njihovega daljšega uporabljanja; pravni pojem; pravni pomen vsebina pravnega izraza, npr. darila med zaročencema (pr. zg.); pravni posel → pravni posel; pravni pouk **a)** pouk o pravnih posledicah procesnih dejanj, zlašti o pravnih sredštvih **b)** sestavni del sodne ali upravne odločbe; pravni prednik kdor neposredno prenese premoženje ali določene pravice na drugega; pravni pregovor kleno, v uštaljeni obliki izraženo pravno pravilo; pravni promet prenos pravic od enega subjekta na drugega na podlagi sporazuma; pravni razlog pogodbe (causa) pravno izoblikovan poslovni namen za naštanek razmerja pravic in obveznosti med strankama, ki se objektivno udejani z izpolnitvijo pogodbenih obveznosti, sin. pravna podlaga pogodbe; pravni red celota pravnih pravil, vsebovanih v pravnih aktih, in pravnih razmerij, v katerih pravni subjekti ta pravila uresničujejo; pravni rek pravni pregovor; pravni sistem celota splošnih in abstraktnih*

pravnih pravil, ki veljajo v določenem času na določenem ozemlju; pravni spomenik ohranjenno staro pravno besedilo; pravni spor; pravni status položaj, ki ga ima kdo glede na pravni red v določeni skupnosti; pravni subjekt nosilec pravic in dolžnosti v pravnih razmerjih; pravni svetnik naziv višjega, vodilnega pravnega delavca; pravni študij; pravni temelj obtožbe pravna kvalifikacija kaznivega dejanja; pravni učinek npr. zastaranja; pravni vir pojem, ki vključuje materialne, formalne in spoznavne vire prava; pravni zaštopnik kdor opravlja pravne posle ali pravna dejanja za drugega; pravni značaj laštnost, pomen, učinek ravnanja; pravna analogija uporaba načel pravnega sistema za zakonsko neurejen primer; pravna definicija vsebinska določitev pravnega pojma; pravna dobrina dobrina, ki jo varuje pravni red; pravna dobrota → pravna dobrota; pravna dogmatika način sistematične obdelave pravnih norm; pravna določba; pravna domneva verjetno dejstvo, ki se po pravnem predpisu upošteva kot resnično; pravna država država, v kateri je delovanje državnih organov pravno vezano, sodstvo in uprava sta podrejena ustavi in zakonom; pravna fakulteta najvišja znanstvena in izobraževalna ustanova na področju pravnih znanosti; pravna fikcija neresnično, ki se po pravnem predpisu šteje kot resnično, npr. otrok, ki je že spočet ob uvedbi dedovanja, velja za rojenega, če se kasneje rodi živ; pravna filozofija; pravna kontinuiteta neprekinjenost pravnega stanja; pravna korišt osebna ali premoženjska korišt, ki jo pravo varuje, sin. interes (2); pravna kvalifikacija podreditev dejanskega stanja pravni normi; pravna napaka na prodani stvari dejstvo, da ima tretja oseba pravico na stvari, ki izključuje, zmanjšuje ali omejuje pridobiteljevo pravico; pravna nemožnost; pravna norma pravno pravilo, predpis; pravna opredelitev pravna definicija; pravna oseba → pravna oseba; pravna paremija pravni pregovor; pravna podlaga pogodbe gl. pravni razlog pogodbe; pravna pomoč opravila in dejanja pri uveljavljanju in varstvu zakonitih pravic in korišt občana ali pravne osebe; pravna pomoč odvetnika stranki; pravna pomoč organa neuki stranki (pošt.); pravna pomoč med domačimi organi; mednarodna pravna pomoč; pravna posledica obsodbe npr. izguba določene pravice; pravna praznina družbena razmerja, ki niso zajeta s splošnimi in abstraktnimi prav-

nimi pravili in se zato urejajo s posamičnim pravnim aktom, npr. s sodbo; pravna presoja; pravna sankcija a) pravnoveljavno določilo v pravni normi o posledicah njene kršitve, sin. sankcija (2) b) pravna posledica, prisilno sredstvo po sili zakona ali po dogovoru za določeno protipravno dejanje, sin. sankcija (3) 3. pravna posledica, prisilno sredstvo po sili zakona ali po dogovoru, sin. pravna sankcija (b): pravna sistematika notranja razporeditev pravnih inštitutov oziroma pravnih disciplin; pravna sposobnost sposobnost biti nosilec pravic in pravnih dolžnosti; pravna subsumpcija pravna kvalifikacija; pravna šola pravna znanstvena smer in skupnost njenih zastopnikov, npr. naravnopravna šola; pravna tehnika pravila in znanja o tem, kako na najboljši način oblikovati in uporabljati pravo; pravna teorija posplošitev znanstvenih spoznanj na področju prava; pravna terminologija celota terminov pravne stroke, sin. pravno izrazje; pravna ureditev; pravna ustanova gl. pravni inštitut; pravna veda veda o pravnih pravilih in pravicah, sin. pravo (2); pravna zgodovina panoga pravne znanosti, ki proučuje razvoj prava; pravna znanost znanost, ki proučuje pravo; pravne storitve npr. pravni nasveti, zaštopanje, zagovor strank; služba pravne pomoči; pravno dejanje dejanje, ki ima pravne posledice, npr. pravni posel, delikt; pravno izrazje gl. pravna terminologija; načelno pravno mnenje pravno mnenje o vprašanju, ki je pomembno za enotno uporabo splošnih pravnih aktov in jih sprejemajo občne in skupne seje vrhovnih sodišč in zveznega sodišča; pravno napotilo izrek izkušenih mož o veljavnem pravu (pr. zg.); pravno nasledstvo pridobitev premoženja ali določenih pravic neposredno po kom drugem, sin. nasledstvo; pravno pravilo pravilo za vedenje in ravnanje v družbenem razmerju; pravno prisiljevanje prisiljevanje po sankciji, ki jo določa pravna norma; pravno razmerje razmerje med subjekti, urejeno s pravnimi normami; pravno sklepanje; pravno sredstvo → pravno sredstvo; pravno šlanje; pravno upravičenje pravno zavarovana možnost, da pravni subjekt ravna na določen način, sin. pravica (1); pravno varstvo varstvo, ki ga uživa posameznik kot stranka pravnega razmerja pred sodiščem ali drugim pravnim organom; pravno vprašanje ugotovitev pravne norme in možnosti podrediti ji določeno dejansko šlanje; razčleniti pravne

právníški

pojme **právnno** prisl.: pravno obvezen, odločilen, pomemben, pomoten, sposoben, veljaven, zaščiten, zavarovan; pravno oblikovati

právnica -e ž *ženska oblika od pravnik*

právník -a m **1.** *kdor konča višjo pravno šolo 2.* v zvezi: diplomirani pravnik *kdor konča pravno fakulteto*

právní pôsel -ega -sla m *izjava volje, ki ima v skladu s pravnim redom za posledico naštanek, spremembo ali prenehanje civilnega pravnega razmerja*: akcesorni pravni posel *štranski posel*, npr. *poroštvena pogodba*; brezoblični pravni posel gl. *neoblični pravni posel*; dvoštranski pravni posel *pri katerem je potrebno soglasje dveh ali več štrank*, npr. *pogodba*; enoštranski pravni posel *ki nastane že po izjavi volje ene štranke*, npr. *oporoka*; glavni pravni posel npr. *posojilna pogodba*; izpodbijni pravni posel *ki se da izpodbijati*; navidezni pravni posel *ki je sklenjen le navidez in ne izraža resnične volje štrank*, sin. *simulirani pravni posel*; neoblični pravni posel *ki ni vezan na določeno obliko*, sin. *brezoblični pravni posel*; neobstoječi pravni posel *ki ni nastal ali ki ne obstaja več*; neodplačni pravni posel *za katerega ne obstaja nasprotna dajatev izpolnitelja*; neveljavni pravni posel *ki je ničten ali izpodboben*; nični pravni posel *ki ne izpolnjuje nujnih pogojev za svoj naštanek*; odplačni pravni posel *pri katerem dobi ena šranka od druge nasprotno dajatev*; simulirani pravni posel gl. *navidezni pravni posel*; pravni posel dednega prava npr. *naprava oporoke*; pravni posel družinskega prava npr. *sklenitev zakonske zveze*; pravni posel obveznostnega prava npr. *prodajna pogodba*; pravni posel premoženjskega prava *ki se nanaša na premoženje pravnega subjekta*; pravni posel štvartnega prava npr. *prilaštitev, izročitev*; pravni posel med živimi (lat. *negotium inter vivos*) *ki naj se uresniči, dokler so štranke še žive*; pravni posel za primer smrti (lat. *negotium mortis causa*) npr. *oporoka*; gospodar (pravnega) posla (lat. *dominus negotii*) *šranka, katere posel se opravlja pri poslovodstvu brez naročila* (rim. pr.), sin. *poslovni gospodar*

právníški -a -o prid. *ki se nanaša na pravnike*: pravniški jezik, poklic; pravniška izobrazba; pravniško izražanje

právnomoččen -čna -o prid. *ki se ne da več izpodbijati s pravnim sredstvom*: pravnomočna odločba **právnomoččno** prisl.: pravnomočno razsojena zadeva

právnomočnosť -i ž *lašnosť, značilnosť pravnomočnega*: formalna pravnomočnosť *neizpodbijnosť odločbe z rednimi pravnimi sredstvi*; materialna pravnomočnosť *vezanost štrank in sodišča na vsebino sodne odločbe in prepoved ponovnega sojenja o isti zadevi*; pravnomočnosť *obtožnice* (kaz. poš.); pravnomočnosť *upravne odločbe če ni dovoljena pritožba in ni mogoč upravni spor*

právnopolítični -a -o prid. *ki se nanaša na državno ali samoupravno urejanje družbenega dogajanja*: pravnopolitični nagib, pomen; pravnopolitični oziri, razlogi

právnno srédstvo -ega -a s **a**) *procesno dejanje štranke, s katerim se zahteva, naj pristojni organ preizkusi pravilnost in zakonitost izdane odločbe, jo razveljavi ali spremeni b*) *pritožba, revizija ipd., s katero se lahko izpodbija sodba, sklep, odločba*: devolutivno pravno sredstvo *o katerem se odloča na višji stopnji*; dvoštransko pravno sredstvo *ki daje obema štrankama možnost prispevati procesno gradivo za odločanje o njem*, npr. *pritožba zoper sodbo*; enoštransko pravno sredstvo *ki se obravnava le z vlagateljem*, npr. *pritožba zoper sklep*; izredno pravno sredstvo *ki je dovoljeno proti pravnomočnim sodnim odločbam*; redno pravno sredstvo *ki je dovoljeno proti še ne pravnomočnim sodnim odločbam*; suspenzivno pravno sredstvo *ki odloži naštop formalne pravnomočnosti odločbe*; umik pravnega sredstva; odpovedati se, ugoditi pravnemu sredstvu; vložiti, umakniti, zavreči, zavrniti pravno sredstvo

právnnozgodóvinski -a -o prid. *ki se nanaša na pravno zgodovino*: pravnozgodovinski viri

právo -a s **1.** *pravila za vedenje in ravnanje, ki jim daje država prisilno moč, da varuje svoj družbeni red*: avtonomno pravo *ki je v samostojni pristojnosti nedržavnih subjektov*, npr. *samoupravno pravo*; avtorsko pravo *pravni predpisi, ki urejajo pravice in dolžnosti avtorjev glede njihovih avtorskih del*; carinsko pravo *pravni predpisi, ki urejajo carinjenje blaga in njegovo kontrolo*; civilno materialno pravo *ki ureja osebna in premoženjska razmerja med pravnimi subjekti*; civilno procesno pravo *ki ureja civilni sodni postopek*; čekovno pravo *pravni predpisi o čeku in o poslovanju z njim*; davčno pravo *pravni predpisi, ki urejajo obdavčevanje*; dedno pravo *ki ureja prehod premoženja od zapuštника na dediča*;

delovno pravo ki ureja delovna razmerja; devizno pravo pravni predpisi, ki se nanašajo na devize in promet z njimi; dispozitivno pravo (lat. *ius dispositivum*) ki velja, če se štranki v konkretnem primeru drugače ne sporazumeta, sin. *popušljivo pravo*, ant. *kogentno pravo*; domače pravo države, iz katere je pravni subjekt; domovinsko pravo **a**) ki velja v državi štranke (mednar. zas. pr.) **b**) *ki ureja domovinstvo; društveno pravo pravni predpisi, ki urejajo status društva in razmerja med njegovimi člani; družinsko pravo ki ureja zakonsko zvezo, izvenzakonsko skupnost, razmerja med starši in otroki, rejništvo in skrbništvo; državno pravo ki zajema predpise o državni organizaciji, njenih najvišjih organih, o pristojnostih in razmerjih med njimi; filmsko pravo; finančno pravo pravni predpisi, ki urejajo zbiranje, varovanje in razdelitev sredstev za družbene potrebe; fiskalno pravo ki se nanaša na javne datavte; formalno pravo procesno pravo; interlokarno pravo kolizijska pravila za reševanje nasprotij med več pravnimi ureditvami v državi; javno pravo ki ureja družbena razmerja na temelju nadrejenosti oziroma podrejenosti pravnih subjektov, npr. ustavno, kazensko, mednarodno javno pravo; kazensko formalno pravo kazensko procesno pravo; kazensko materialno pravo ki določa kazniva dejanja in kazenske sankcije zoper storilce takih dejanj; kazensko procesno pravo ki ureja kazenski postopek; kodificirano pravo pravni predpisi določenega področja, sistematično urejeni v enoten zakonik; kolizijsko pravo ki določa, katero pravo je treba uporabljati pri šteku norm z različnih pravnih področij (mednar. zas. pr.); letalsko pravo pravni predpisi, ki se nanašajo na letalce, letala ali letalstvo; lovsko pravo pravni predpisi, ki urejajo varstvo, gojitev in lov divjadi ter upravljanje lovišč; materialno pravo civilno, kazensko materialno pravo in druga pravila, ki določajo temeljne pravice in dolžnosti pravnih subjektov; matrimonialno pravo gl. zakonsko pravo (b); medrepubliško kolizijsko pravo prim. interlokarno pravo; menično pravo pravni predpisi o menicah in poslovanju z njimi; nacionalno pravo določene države; naravno pravo nauk o pravicah, ki izhajajo iz človeške narave in so zato nedotakljive, neodvzemljive; obligacijsko pravo ki ureja civilno-pravna razmerja, na podlagi katerih je dolžnik dolžen upniku kaj dati, storiti, opustiti ali tr-

peti; obrtno pravo pravni predpisi, ki urejajo položaj, pravice in obveznosti obrtnikov; obveznostno pravo obligacijsko pravo; odkazano pravo (lat. *lex indicata*) določeno s kolizijsko normo; odškodninsko pravo ki ureja vprašanje odškodninske odgovornosti in poravnanja škode; osebno pravo ki ureja osebnošne pravice fizičnih in pravnih oseb; partikularno pravo ki velja za določeno ožje območje; patentno pravo pravni predpisi, ki urejajo patentno pravico; pisano pravo katerega besedila obstajajo v pisni obliki; pogodbeno pravo ki ureja pogodbeno razmerja; pokrajinsko pravo ki velja za določeno pokrajino; pomorsko pravo pravni predpisi o plovbi po morju in odnosih, ki nastanejo v zvezi z njo; popušljivo pravo gl. dispozitivno pravo; poravnalno pravo ki se nanaša na poravnavo (2, 3); pozitivno pravo ki velja in se izvaja v določenem času, na določenem ozemlju; precedenčno pravo celota sodnih odločb (precedensov), ki so v anglosaškem pravu formalni vir prava; premoženjsko pravo ki ureja premoženjska razmerja fizičnih in pravnih oseb; prirojeno pravo naravno pravo; prisilno pravo (lat. *ius cogens*) ki veže štranke tako, da ga tudi s sporazumom ne morejo spremeniti; procesno pravo ki določa pravila postopka; prometno pravo pravni predpisi, ki urejajo prevoz potnikov in blaga ter prenos obveštil po pošti, telegrafu, telefonu in radiu; razlaštitveno pravo ki določa pogoje in postopek pri razlaščitvi; republiško pravo ki velja v posamezni republiki v SFRJ; ribiško pravo pravni predpisi, ki urejajo gojitev, varstvo in lov rib in drugih vodnih živali; rodbinsko pravo družinsko pravo; rudarsko pravo ki ureja pravna razmerja v rudarstvu; samoupravno pravo **a**) ki ga usvarjajo samoupravni subjekti **b**) samoupravni splošni akti; skrbniško pravo ki ureja dolžnosti in upravičenja skrbnikov; sodno pravo pravni predpisi, ki urejajo organizacijo in dejavnost pravosodnih organov; sosedsko pravo ki ureja razmerja med sosednjimi lastniki nepremičnin, npr. glede imisij; štanovanjsko pravo pravni predpisi, ki se nanašajo na štanovanje, njihovo uporabo in na štanovanjsko gospodarstvo; statusno pravo pravna panoga, ki ureja status določenih subjektov, t. j. fizičnih oseb, gospodarskih organizacij; statutarno pravo ki je urejeno s statuti; stečajno pravo ki ureja način prenehanja delovne organizacije ali obrato-

valnice samostojnega obrtnika, če ništa sposobni izpolnjevati svojih obveznosti proti upnikom; stvarno pravo ki ureja razmerja med ljudmi glede stvari; tiskovno pravo pravni predpisi, ki se nanašajo na tiskane stvari; transportno pravo pravni predpisi, ki urejajo prevoz ljudi, prevoz ali prenos blaga na drug kraj; trgovinsko pravo pravni predpisi, ki se nanašajo na trgovino ali na trgovce; unificirano pravo poenoteno, izenačeno pravo; upravno pravo pravni predpisi, ki urejajo organizacijo in delovanje javne uprave, nadzor nad njenim delom in položaj sredstev, s katerimi razpolaga; ustavno pravo temeljna pravna panoga, ki opredeljuje osnovna vprašanja družbenoekonomske in družbenopolitične ureditve; *varuško pravo ki se nanaša na varuha, ki skrbi za mladoletnika, ki ni pod očetovsko oblastjo; veljavno pravo ki ima veljavo na določenem območju; vodno pravo ki se nanaša na varovanje in gospodarjenje z vodami; volilno pravo pravni predpisi, ki se nanašajo na volitve; združno pravo pravila, ki se nanašajo na zadruge in združništvo; zakonsko pravo a) določeno v zakonih b) pravni predpisi, ki se nanašajo na zakonsko zvezo, sin. *matrimonialno pravo*; zapuščinsko pravo ki ureja prehod zapuščine na dediča; zasebno pravo civilno materialno pravo; zavarovalno pravo ki ureja premijsko (pogodbeno) zavarovanje, ki je ali premoženjsko ali osebnostno zavarovanje; zemljiškoknjižno pravo ki normira ureditev in poslovanje zemljiške knjige; zvezno pravo ki se nanaša na zvezno državo; izenačenje, načela, realizacija prava; po samem pravu (lat. *ipso iure*) npr. prehod upnikove terjatve na plačnika pri subrogaciji po zakonu; filozofija, sociologija prava; pravo nastaja, velja 2. veda o pravnih pravilih in pravicah, sin. *pravna veda*: študirati pravo 3. pravna pravila z mednarodnimi prvinami: diplomatsko in konzularno pravo ki se nanaša na diplomate, konzule, njihov status in funkcije v mednarodnem pravu; konvencijsko pravo ki ga določajo konvencije; meddržavno pravo ki ureja pravna razmerja med državami; mednarodno pravo → mednarodno pravo; mednarodno zasebno pravo ki ureja razmerja s tujimi elementi na področju civilnega prava; tuje pravo ki velja v tuji državi; vesoljsko pravo o uporabi vesolja; vojno pravo ki določa ravnanje držav v vojni; pravo mednarodnih pogodb 4. v zvezah:

deželno pravo *lašno posamezni deželi* (pr. zg.); fevdalno pravo *fevdalne družbe* (pr. zg.); fevdno pravo ki ureja razmerja med fevdnim gospodom in vazalom (pr. zg.); gorsko pravo ki ureja pravna razmerja v gorah (1) (pr. zg.); meštno pravo (pr. zg.); občje pravo *prevzeto rimsko, kanonsko in lombardsko fevdno pravo* (pr. zg.); sakralno pravo *izvedeno iz verskih predstav* (pr. zg.) 5. v zvezah: cerkveno pravo pravni predpisi, ki urejajo notranjo organizacijo katoliške cerkve; kanonsko pravo (lat. *ius canonicum*) zakoni, ki urejajo ustanove, vodstvo in disciplino v rimskokatoliški cerkvi

pravobranilec -lca [-ȳc-] m, v zvezah: 1. družbeni pravobranilec samoupravljanja *samostojni organ družbene skupnosti, ki varuje samoupravne pravice delovnih ljudi in družbeno laštino*; občinski, pokrajinski, republiški, zvezni družbeni pravobranilec samoupravljanja 2. javni pravobranilec *samostojni organ družbenopolitične skupnosti, ki zaštopa družbenopolitično skupnost, njene organe, organizacije in sklade, ki so pravne osebe, ter krajevne skupnosti v premoženjskih zadevah*; meštni, občinski, pokrajinski, republiški, zvezni javni pravobranilec; vojaški pravobranilec ki zaštopa zvezni sekretariat za ljudsko obrambo ter enote in zavode JLA 3. *državni pravobranilec ki zaštopa državo pred sodišči in drugimi oblašči, določene sklade, šolske občine, občje javne interese, če ni določen drug organ

pravobranilstvo -a s, v zvezah: 1. javno pravobranilstvo → javno pravobranilstvo; vojaško pravobranilstvo organ, ki zaštopa zvezni sekretariat za ljudsko obrambo ter enote in zavode JLA 2. *državno pravobranilstvo organ, ki zaštopa državo pred sodišči in drugimi organi oblašči, določene sklade, šolske občine, občje javne interese, če ni določen drug organ

pravočasen -sna -o prid. 1. ki se opravi v prej določenem času: pravočasna izpolnitev obveznosti 2. ki se uporabi v času, ko lahko doseže svoj namen: pravočasno pravno sredstvo

pravorèk -èka m (lat. *veredictum*), v zvezi: porotniški pravorek izrek porotnikov o krivdi, sin. *verdikt*

*pravoslóvje -a s pravna veda

pravosódjje -a s 1. državni organ, ki skrbi zlašti za redno delovanje sodišč: pristojni upravni organ za pravosodje; republiški, zvezni organ za pravosodje; *poverjenik za pravosodje 1. 1918 2. sodstvo

pravosódni -a -o prid. *ki se nanaša na pravosodje*: pravosodni izpit, kader, organ; pravosodni sistem *redna in samoupravna sodišča, javno tožilstvo, javno pravobranilstvo, družbeni pravobranilec samoupravljanja*; pravosodna funkcija državne oblasti; pravosodna politika, uprava; **pravosodno ministrstvo

pravosódstvo -a s *pravosodje*

pravovárstveni -a -o prid. *ki se nanaša na pravno varstvo*: pravovarstveni interes, sistem, zahtev; pravovarstveno sredstvo

pravoznánstveni -a -o prid. *ki se nanaša na pravoznanstvo*: pravoznanstvene panoge

pravoznánstvo -a s *pravna veda*

práznični -a -o prid. *ki se nanaša na praznik*: praznični dan *praznik*

práznik -a m **1.** *dan, ko se navadno ne dela*: državni, krajevni, narodni, občinski, republiški, verski praznik **2.** *v fevdalizmu odvisna oseba v nadpovprečno ugodnem položaju zaradi posebne kategorije hube* (pr. zg.)

praznína -e ž *vrzel*: pravna praznina *družbena razmerja, ki niso zajeta s splošnimi in abstraktnimi pravnimi pravili in se zato urejajo s posamičnim pravnim aktom, npr. s sodbo*; praznina v zakonu

praznovérje -a s *verovanje v nenavadno, skrivno moč pojavov, štvari*: *izkoriščanje praznoverja v goljufive namene (kaz.)

preámbula -e ž *uvodni del kakega pomembnejšega pravnega predpisa*: preambula k pogodbi, uštlavi, zakonu

prebirálni -a -o prid., v zvezi: prebiralna sečnja *sečnja, pri kateri se sekajo po vsem gozdu posamezna drevesa ali manjše skupine dreves*

prebítek -tka m *presežek*

prebiválec -lca [-ȳc-] m *kdor prebiva na določenem ozemlju, območju*: prebivalci mešt in vasi

prebivališče -a s *kraj prebivanja*: stalno prebivališče *kraj, kjer se kdo naseli, da v njem stalno živi*; začasno prebivališče *kraj zunaj stalnega prebivališča, v katerem se občan mudi ali začasno živi*; pristožnost po kraju prebivališča (lat. forum domicilii)

prebiválka -e [-ȳk-] ž *ženska oblika od prebivalec*

prebiválstvo -a [-ȳs-] s *skupnoštl ljudi, ki prebiva na določenem ozemlju, območju*: kmečko, meštno, stalno prebivalstvo; gostota, naraščanje, popis, sestava prebivalstva; register stalnega prebivalstva; centralni register prebivalstva

prebivanje -a s *glagolnik od prebivati*: prebivanje v državi, občini; odpovedati tujcu nadaljnje

prebivanje v državi

prebívati -am nedov. *imeti kje prebivališče*: prebivati v mešu

prebráti -bërem dov. z *branjem priti do konca besedila*: prebrati izrek sodbe *ob razglasitvi*; prebrati obtožnico, oporoko; prebrati zapisnik

precedénčni -a -o prid. *ki se nanaša na precedens*: precedenčno pravo

precédens -a m, v anglosaškem pravu *sodbe najvišjega sodišča, ki so splošno obvezne za poznejše primere*: pravo precedensov

precizírati -am dov. in nedov. *natančneje določiti, pojasniti*: precizirati obtožbo, predlog, predmet pogodbe, sporazum, tožbeni zahtev

prečíštiti -im dov. *izpuštiti odvečno*: prečisti bilanco **prečíšteni** -a -o: prečiščeno besedilo zakona *dokončna oblika prej spremenjenega ali dopolnjenega besedila zakona*

prečrtáj -a m *prečni črta na bariranem čeku*: posebni, splošni prečrtaj

prečrtanje -a s **1.** *glagolnik od prečrtati*: prečrtanje akcepta, oporočnega določila **2.** *črtna oznaka čez kaj za izločitev*: prečrtanja v zapisniku

prečrtati -am dov. s *črto čez kaj označiti za izločitev* **prečrtan** -a -o: prečrtana mešta v zapisniku

prečrtani -a -o: prečrtani ček *ček, ki se sme unovčiti le v brezgotovinskem obračunu med bankami, sin. barirani ček*

predája -e ž **1.** *izročitev česa z namenom pridobiti štvarne pravice*: predaja štvari **2.** *začasna izročitev česa organizaciji, zlasti s področja storitvenih dejavnosti, zaradi izvršitve določene storitve, opravila*: predaja blaga na železnico; predaja blaga carinarnici, pisma na pošto **3.** *prenos (1)*: predaja poslov, zadev **4.** *kapitulacija*

predájni -a -o prid., v zvezah: predajni zapisnik *zapisnik o predaji*; *predajna pogodba *izročilna pogodba*

predál -a m, v zvezah: bančni *predal jeklen predal v banki, namenjen za shranjevanje denarja, vrednostnih papirjev, dragocenoštl*, sin. sef; poštni *predal* (okrajš. p. p.) *zakljenjen, navadno omarici podoben del večje regalne konstrukcije v poštnem posloplju za spravlanje pošiljk, ki jih naslovnik sam prevzame*

predáti -ám dov. **1.** *izročiti kaj z namenom pridobiti štvarne pravice*: predati stvar **2.** *začasno izročiti kaj organizaciji, zlasti s področja storitvenih dejavnosti, zaradi izvršitve določene storitve, opravila*: predati blago na železnico, pismo na pošto **3.** *preneštl (2)*: predati pooblaštl, posle

predčasni

- predati se** *kapitulirati*
- predavanje** -a s *govorno podajanje vsebinsko zaokrožene strokovne snovi*: javno predavanje; naštopno predavanje *javno preizkusno predavanje kandidata za učitelja na visoki, višji šoli*; imeti predavanje
- predavatelj** -a m **1.** *kdor predava* **2.** *naziv učitelja na visoki, višji šoli*
- predavateljica** -e ž *ženska oblika od predavatelj (1, 2)*
- predavati** -am nedov. **1.** *govorno podajati vsebinsko zaokroženo strokovno snov*: predavati po radiu **2.** *poklicno se ukvarjati s podajanjem učne snovi na višji, visoki šoli*: predavati na univerzi
- predčasni** -a -o prid. *ki se opravi pred določenim časom*: predčasna izpolnitev obveznosti, odpoved pogodbe; predčasna pokojnina; predčasna prodaja zaštviljene stvari **a)** *npr. zaradi kvarjenja ali izgubljanja vrednosti* **b)** *na zahtevo zaštviljete*; predčasna upokojitev *upokojitev pred določeno starostjo ali pred potekom določenega časa zaposlenosti*; predčasna zapušitev *poškodovane ladje ali letala (kaz.)*; predčasno plačilo
- preddelevec** -vca m *vodja skupine delavcev, s katerimi opravlja isto delo*
- preddelevka** -e ž *ženska oblika od preddelavec*
- predél** -a m *del mešta, kraja s posebnimi značilnostmi*: štari predel mešta
- predélati** -am dov. **1.** *preoblikovati švar tako, da iz nje nastane nova švar*; izdelek: predelati blago, surovine v izdelek **2.** *iz matičnega dela s spremembo njegove zunanje oblike narediti odvisno novo delo*: predelati avtorsko delo **predélan** -a -o: predelano matično delo (avtor. pr.)
- predeláva** -e ž **1.** *preoblikovanje švari na tak način, da iz nje nastane nova švar*; izdelek, sin. *specifikacija (2)*: predelava snovi, stvari **2.** *odvisno novo delo, nastalo iz matičnega dela s spremembo njegove zunanje oblike*: predelava avtorskega dela *npr. prevod, priredba, glasbena obdelava*
- predeloválec** -lca [-ǔc-] m *kdor kaj predeluje*
- predelováalka** -e [-ǔk-] ž *ženska oblika od predelovalec*
- predeloválnica** -e ž *podjetje, obrat za predelovanje česa*
- predéfaktúra** -e ž *faktura, izdana pred opravljeno dobavo blaga ali pred storitvijo*, sin. *začasna faktura*

- predfevdálni** -a -o prid. *ki se nanaša na čas pred fevdalizmom*: predfevdalna družba, država (pr. zg.)
- predhódni** -a -o prid. *ki je časovno pred čim drugim*: predhodni osnutek pogodbe; predhodni postopek *pripravljalni postopek*; predhodni preizkus *tožbe npr. glede dopuštnosti sodne poti, sodne pristojnosti, procesne sposobnosti strank, stvarne in krajevne pristojnosti sodišča*; predhodni račun *vnajprejšnji račun*; predhodni sporazum *npr. pri zunanjetrgovinskem poslu pred sklenitvijo glavnega sporazuma*; predhodna odobritev *vnajprejšnje soglasje glede česa*; predhodna prodaja; predhodno vprašanje *vprašanje, ki samo zase ni predmet postopka, od njegove rešitve pa je odvisna odločitev v glavni stvari* (pošt.)
- prediálni** -a -o prid. *zmejljski*: predialna služnost
- predisponírati** -am dov. in nedov. *spremeniti namembni kraj ali prejemnika blaga*: predisponirati pošiljko
- predjém** -éma m *predujem*
- predkandidácijski** -a -o prid. *ki je, poteka pred kandidiranjem*: predkandidacijski postopek
- predkapitalíštični** -a -o prid. *ki se nanaša na čas pred kapitalizmom*: predkapitalistična doba, družba, država; predkapitalistično gospodarstvo
- *predkaznován** -a -o prid. *ki je že bil kaznovan*: večkrat predkaznovan
- predkúpni** -a -o prid., v zvezah: *predkupni upravičenec upravičenec, ki ima prednost pri nakupu določenih stvari, ki jih lastnik prodaja*; pogodbeno, zakonita predkupna pravica *prednostna pravica pri nakupu določenih stvari, ki jih lastnik prodaja*
- predlagálec** -lca [-ǔc-] m *predlagatelj*
- predlagáalka** -e [-ǔk-] ž *predlagateljica*
- predlagálni** -a -o prid. *ki se nanaša na predlaganje ali na predlagatelja*: predlagalni nepravdni postopek *nepravdni postopek, ki se začne na predlog, npr. za ureditev mej, dovolitev nujne poti*; predlagalna dolžnost *dolžnost strank, da morajo navešiti vsa dejstva, na katera opirajo svoje zahtevek, in predlagati dokaze zanje* (pravd. pošt.); predlagalna pravica, sposobnost; predlagalno kaznivo dejanje *kaznivo dejanje, ki se preganja na oškodovančev predlog* do 1. 7. 1977
- predláganje** -a s *glagolnik od predlagati*: pravica predlaganja
- predlagátelj** -a m *kdor kaj predlaga*: upravičeni predlagatelj; predlagatelj postopka, začasne

odredbe (pravd. post.); predlagatelj začasne odločbe (upr. post.); predlagatelj predloga za izdajo zakona, zakonskega osnutka, zakonskega predloga

predlagateljica -e ž ženska oblika od predlagatelj

predlágati -am dov. in nedov. *izreči, izraziti se o kom, da se imenuje, izbere za kaj*: predlagati koga za imenovanje, izvolitev, napredovanje

prédlog -óga m *kar se komu reče, izrazi, da ta premisli in sprejme*: alternativni prédlog *ki je na izbiro hkrati s še kakim predlogom*; dokazni prédlog *navedba dejstev in dokazov, na katere opira štranka svoj zahtevek ali izpodbija navedbe in dokaze nasprotnika*; izvršilni prédlog *za izvršbo*; končni prédlog *na glavni obravnavi*; nujni prédlog; obtožni prédlog *obtožba v skrajšanem kazenskem postopku*; obrambni prédlog (kaz. post.); pismeni prédlog *ki je v pisani obliki*; pritožbeni prédlog *za popolno ali delno razveljavitev ali spremembo izpodbijane sodbe*; proceduralni prédlog *ki se nanaša na pošopek, način obravnavanja*; procesni prédlog *ki se nanaša na pošopek*; proračunski prédlog; revizijski prédlog *za preizkus pravnomočne sodne odločbe iz revizijskih razlogov* (pravd. post.); spreminjevalni prédlog *s katerim se spremeni prvotni, prejšnji prédlog*; tožbeni prédlog *zahteva tožnika, na kaj naj bo toženec obsojen*; ugotovitveni prédlog *v ugotovitveni tožbi*; uštni prédlog; zakonski prédlog *besedilo, ki ima obliko zakona in se predloži skupščini v obravnavo*; zemljiškoknjižni prédlog *za vpis, prenos ali izbris knjižnih pravic v zemljiški knjigi*; prédlog nedoločenemu številu oseb; prédlog oškodovanca *npr. v kazenskem postopku proti mladoletniku*; prédlog predpisa, proračuna, zakona; prédlog za izdajo zakona; prédlog za izvršbo; prédlog za kazenski pregon, kaznovanje; prédlogi štrank; prédlog za poravnavo, rubež; prédlog za uvedbo postopka *npr. izvršilnega, nepravdnega, upravnega postopka*; prédlog za obnovo postopka (pravd. post.); prédlog za začasno odredbo; dopolniti, obrazložiti, odkloniti, podati, preklicati, sprejeti, umakniti, utemeljiti, vložiti, zavreči, zavrniti prédlog; sklepati o predlogu

predložitelj -a m **1.** *kdor kaj predloži*: predložitelj vrednoštnega papirja **2.** *komur se kaj predloži*: menični predložitelj

predložitev -tve ž *glagolnik od predložiti*: predložitev lištine sodišču; predložitev spisa *npr. sodniku, višjemu sodišču*

predložiti -ím dov. *dati komu kaj, da to uporabi pri določenem opravilu, postopku*: predložiti račun; predložiti dokaze; predložiti bilanco, lištino, poročilo, pritožbo; predložiti menico v akcept, plačilo, zaradi protešta

predložitveni -a -O prid., v zvezah: predložitveni rok *rok zlašti za predložitev vrednoštnega papirja*, sin. *prezentacijski rok*; predložitveno poročilo *poročilo, ki ga sodišče s spisom pošlje višjemu sodišču zaradi rešitve pravnega sredstva*

prédmet -éta m **1.** *objekt v pravnem razmerju*: davčni prédmet *ki se obdavi*; dokazni prédmet *s katerim se dokazuje*; luksuzni, monopolni prédmet; neprimerni prédmet *proti kateremu se brez uspeha poskuša storiti kaznivo dejanje*; nerubljivi prédmet *ki je po zakonu izvzet iz izvršbe*; ogledni prédmet *ki ga je treba ogledati v dokaznem postopku*; porabni prédmet *ki se da uporabiti*; premoženjski prédmet; sporni prédmet **a)** *tožbeni zahtevek v pravdi* **b)** *o katerem teče spor*; prédmet dajatve, dedovanja; prédmet dokazovanja *dejstva, ki so pomembna za odločbo*; prédmet izpolnitve, izvršbe; prédmet licence *pravica izkoriščati tuj patent, izum, vzorec, model, znamko, tehnično znanje in izkušnje*; prédmet napada *ki je s konkretnim kaznivim dejanjem napaden ali ogrožen, npr. pri tatvini premične švari*; prédmet obtožbe *dejanje, za katero tožilec zahteva, da se obtoženec obsodi*; prédmet obveznosti *dajatev, storitev, opušitev, dopušitev*; prédmet ogleda, pogodbne, poravnave, sodbe; prédmet spora *o katerem je med štrankama spor in o katerem mora sodišče odločati*; prédmet vpisa *ki se vpiše npr. v zemljiško knjigo, sodni register*; prédmet zavarovanja; predmeti splošne rabe *švari v splošni rabi*; predmeti, namenjeni za osebno rabo, osebne potrebe **2.** *učno področje v izobraževalnem procesu*: učni, študijski prédmet **3.** *kar je izdelano za zadovoljevanje določenih potreb, opravljanje določene dejavnosti*: ranitev z ostrim predmetom

prédnačrt -a m *predhodni načrt*

prédnica -e ž **1.** *ženska oblika od prednik* **2.** *predložnica samoštna*

prédnik -a m **1.** *sorodnik v ravni navzgornji črti*, sin. *ascendent*: bližnji, oddaljeni, očetov, materin prédnik **2.** *kdor je pred kom drugim imel kako pravico ali dejansko oblast nad švarjo*: knjižni prédnik *v zemljiški knjigi*; lastninski, posestni prédnik; pravni prédnik *kdor neposredno prenese premoženje ali določene*

prednostni

pravice na drugega; vmesni prednik; upnikov prednik; imenovanje prednika (lat. nominatio auctoris) v pravdi navedba osebe, v imenu katere ima toženec švar kot posešnik ali pravico kot imetnik; vstop prednika v pravdo

prednost -i ž *boljši položaj pred drugimi glede na čas, kraj, pravico: časovna, zakonska, zemljiškoknjižna prednost; prednost pri poplačilu npr. v izvršbi, stečajju; prednost v prometu; dajanje prednosti posameznim kupcem ravnanje prodajalca, da zadržuje blago ali prodaja posameznemu kupcu nesorazmerno veliko količino blaga glede na dejansko ali pričakovano pomanjkanje blaga (kaz.); vpis prednosti v zemljiški knjigi; vozila s prednostjo vozila prve pomoči, gasilske službe, organov za notranje zadeve, kadar so na nujni vožnji, sin. prednošna vozila; prednost gre komu; imeti prednost pred kom*

prednostni -a -o prid. *ki se nanaša na prednost: prednostni nakup, položaj, prevoz, upravičenec; prednostni vrstni red upravičencev za dodelitev stanovanj; prednostni vrednostni papir npr. prednošna delnica; prednošna carina carina, ki je ugodnejša za določene države, sin. preferenčna carina; prednošna delnica delnica, ki zagotavlja njenemu imetniku določene prednostne pravice, npr. pri dividendi ali glasovanju; prednošna dividenda dividenda, ki se izplačuje na prednošne delnice; prednošna lišta npr. lišta pri dodeljevanju stanovanj; prednošna obveznica obveznica, ki so ji priznane posebne olajšave ali ugodnosti; prednošna obligacija prednošna obveznica; prednošna pogodba; prednošna pravica pravica, pri kateri ima upravičenec prednost pred drugimi zaradi posebnih okoliščin, sin. predpravica; prednošna terjatev, zadolžnica; prednošne storitve npr. storitve za ljudsko obrambo; prednošno poplačilo poplačilo iz zneska, dobljenega s prodajo švari, npr. solastnika švari (izvrš. post.); prednošna vozila vozila prve pomoči, gasilske službe, organov za notranje zadeve, kadar so na nujni vožnji, sin. vozila s prednostjo*

predočiti -im dov. *pokazati, predstaviti: predočiti strankam dokazila; predočiti zaslišancu njegovo prejšnjo izpovedbo*

predosnutek -tka m *predhodni osnutek: predosnutek predpisa*

predpis -a m **1.** *pravno veljavno določilo o posamezni švari: davčni predpis s katerim se*

*davek predpiše; devizni predpis ki se nanaša na devize in poslovanje z njimi; dopolnilni predpis ki dopolnjuje prejšnji predpis; finančni predpis ki se nanaša na finance in gospodarjenje z družbenimi finančnimi sredstvi; gibki predpis ki ga je mogoče široko razlagati, ant. togi predpis; gradbeni predpis ki se nanaša na izvajanje gradbenih del; interimni predpis prehodni, začasni predpis; izjemni predpis ki ni v skladu s splošnimi predpisi; izvršilni predpis npr. navodilo, odlok, odredba, pravilnik, uredba; kazenski predpis ki se nanaša na kazen ali kaznovanje; materialnopravni predpis ki se nanaša na materialno pravo, civilno ali kazensko; oblični predpis ki določa pravno predpisano obliko; obličnostni predpis; pozitivni predpis ki je pošavljen, veljaven; pravdni predpis ki se nanaša na pravdni pošopek; prištojbinski predpis; procesni predpis ki se nanaša na proces, pošopek; prometni predpis; republiški predpis ki ga izda republika; službeni predpis uradni predpis; togi predpis ki ga je treba dobesedno razlagati, ant. gibki predpis; upravni predpis ki se nanaša na upravo in njene dejavnosti; uradni predpis; ustavni predpis ki je vsebovan v ustavi; veljavni predpis ki ima veljavnost, moč; zakonski predpis določba zakona; zdravstveni predpis ki se nanaša na zdravstvo ali zdravje; zvezni predpis ki ga izda zvezna država, federacija; Bihaški predpisi predpisi, ki jih je septembra l. 1942 izdal Vrhovni štab NOV in POJ v vasi Drinići pri Bihaću; Fočanski predpisi predpisi o ustanavljanju, organizaciji in delu narodnoosvobodilnih odborov, sprejeti februarja l. 1942 v Foči pri pravnem odseku Vrhovnega štaba NOV; tehnični predpisi; rasni predpisi; po predpisih, proti predpisom; ravnati se po predpisih; ravnati zoper predpise; dopolniti, izdati, odpraviti, prekršiti, razglasiti, spremeniti, uporabljati predpis; razčleniti zakonske predpise **2.** *glagolnik od predpisati (1)**

predpisati -pišem dov. **1.** *določiti kaj, npr. z zakonom, odlokom, uredbo: predpisati kazenske sankcije; predpisati davek odmeriti, naložiti davek **2.** določiti komu, kako mora ravnati: predpisati bolniku dieto **predpisan** -a -o: predpisan rok; predpisani znaki vozil; predpisana cena, kazen, oblika*

predpisni -a -o prid. *ki je po predpisih **predpisno** prisl.: predpisno kolkovana vloga*

predpisovanje -a s **1.** *glagolnik od predpiso-*

- vati (1): predpisovanje kazenskih sankcij **2.** *glagolnik od predpisovati* (2): predpisovanje diete, zdravil
- predpisovati** -ujem nedov. **1.** *določati kaj, npr. z zakonom, odlokom, uredbo*: predpisovati kazenske sankcije **2.** *določati komu, kako mora ravnati*: predpisovati dieto
- prèdplačilo** -a s *plačilo vnaprej, na račun*
- prèdplačnik** -a m *kdor plača vnaprej, npr. abonent*
- prèdpogódba** -e ž (lat. pactum de contrahendo) *pogodba, s katero se prevzema obveznost, da bo pozneje sklenjena druga, glavna pogodba*: izpolnitev predpogodbe
- prèdpogódbeni** -a -o prid. *ki temelji na predpogodbi*: predpogodbena razmerje
- prèdpogój** -ója m (lat. condicio iuris) *pogoj, ki ga zahteva pravna norma, sin. zakonski pogoj*: predpogoj za veljavnost pravnega posla
- *prèdporočni** -a -o prid. *ki se nanaša na čas pred poroko*: predporočno darilo
- prèdpravica** -e ž *pravica, pri kateri ima upravičenec prednost pred drugimi zaradi posebnih okoliščin, sin. prednošna pravica*
- prèdprodája** -e ž *predhodna prodaja*: predprodaja vstopnic
- prèdpubertétni** -a -o prid. *ki se nanaša na čas pred puberteto*: predpubertetna doba
- prèdračún** -a m *približni vnaprejšnji račun*: predračun prihodkov in odhodkov organov, ki se financirajo iz proračuna; predračun za gradbena dela
- prèdračúnski** -a -o prid. *ki se nanaša na predračun*: predračunski odhodek, prihodek; predračunska cena, vrednost investicije; predračunsko poslovanje sodišča *poslovanje s finančnimi sredstvi, ki jih dobi sodišče od proračunskega organa*
- prèdrázdni** -a -o prid. *ki se nanaša na čas pred naštankom družbenih razredov*: predrazredna družba
- predrugáčenje** -a s **1.** *glagolnik od predrugáčiti* (1): predrugáčenje avtorskega dela *npr. priredba, obdelava* **2.** *ponareditev* (1): predrugáčenje prave lištine
- predrugáčiti** -im dov. **1.** *narediti, da ima kaj drugučno vsebino, obliko*: predrugáčiti avtorsko delo **2.** *ponarediti* (1): predrugáčiti denar, pravi vrednostni papir; predrugáčiti račun; predrugáčiti pravo lištino, pravo vrednotnico; predrugáčiti pravo znamenje za zaznamovanje blaga
- predsédnica** -e ž *ženska oblika od predsednik*: predsednica skupščine
- predsédnik** -a m *najvišji funkcionar organizacije, telesa*: **deželni predsednik *načelnik deželne vlade, npr. na Kranjskem, Koroškem* od l. 1861 do l. 1918; dosmrtni predsednik; državni, ministrski predsednik; predsednik delavskega sveta, izvršnega sveta, kolegijskega poslovodnega organa, komisije, komiteja, *občine, odbora, republike, skupščine, skupščinskega odbora, sodišča, sodnega senata, vlade
- predsédniški** -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na predsednike*: predsedniški urad; predsedniški posli **2.** *v zvezah*: predsedniški sistem *politični sistem, v katerem ima predsednik države posebna pooblastila*; predsedniška republika *republika, v kateri predsednik države, izvoljen od ljudstva, ni odgovoren parlamentu, vlada pa je odgovorna njemu*
- predsedovati** -ujem nedov. **1.** *voditi sešatek, sejo*: predsedovati seji, zasedanju **2.** *biti predsednik, opravljati predsedniške posle*
- predsédštveni** -a -o prid. *ki se nanaša na predsedstvo*: predsedštveni spis; predsedštvena seja, zadeva
- predsédstvo** -a s *organ iz navadno voljenih najvišjih funkcionarjev organizacije, telesa*: predsedstvo Socialistične federativne republike Jugoslavije *kolektivni organ, ki predstavlja Socialistično federativno republiko Jugoslavijo in opravlja druge z ustavo določene dolžnosti*; predsedstvo republike, skupščine; delovno predsedstvo *skupina ljudi, ki vodi sešatek, sejo*
- predstáva** -e ž **1.** *kar naštane v zavešti kot posledica izkušenj, védenja*: predstava posledice dejanja; teorija predstave *o vsebini naklepa* **2.** *uprizoritev, izvedba*: gledališka predstava
- predstávlanje** -a s *glagolnik od predstavljati*: predstavlanje podjetja
- predstávljati** -am nedov. *imeti pravico, smeti opravljati kaj namesto koga, v imenu koga*: predsedstvo Socialistične federativne republike Jugoslavije *predstavlja Jugoslavijo*; predsedstvo republike *predstavlja republiko*
- predstávница** -e ž *ženska oblika od predstavnik*
- predstávnik** -a m *kdor ima pravico, sme opravljati kaj namesto koga, v imenu koga*: diplomatski predstavnik *uradna oseba, ki zaštopa svojo državo v drugi državi ali pri mednarodni organizaciji*; konzularni predstavnik *uradna oseba, ki zaštopa koristi države in njenih državljanov v tuji državi*; politični, verski, vladni pred-

predstečajni

štavnik; predstavnik države, izvršnega sveta, *kandidatne liste, mednarodne organizacije, pravne osebe, republike, ustanove; predstavnik delavskega sveta, podjetja; predstavnik države pri OZN; sramotitev predstavnikov najvišjih državnih organov (kaz.)

predstavniški -a -o prid. *ki se nanaša na predstavnike ali predstavništvo*: predstavniški dom parlament; predstavniški organ; predstavniška demokracija *posredna demokracija*; predstavniško telo

predstavništvo -a s skupina ljudi, ki ima pravico, sme opravljati kaj namesto koga, v imenu koga: diplomatsko predstavništvo *veleposlaništvo, poslaništvo, stalna delegacija ali misija z diplomatskim statusom*; dvodomno predstavništvo *dvodomna skupščina, dvodomni parlament*; gospodarsko, konzularno, politično, trgovinsko, turistično predstavništvo; predstavništvo države, manjšine, podjetja; predstavništvo tuje osebe v Socialistični federativni republiki Jugoslaviji *tuje osebe, ki opravlja gospodarsko ali bančno, finančno dejavnost v Socialistični federativni republiki Jugoslaviji*

predstečajni -a -o prid. *ki se nanaša na čas pred uvedbo slečaja*: predstečajna obveznost, terjatev

predstojnik -a m kdor ima višji, vodilni položaj v ustanovi, zavodu, javni upravi: *predstojnik administrativnega osebja sodišča; predstojnik upravnega organa

predstojništvo -a s, v zvezi: *občinsko predstojništvo *županstvo*

predšolski -a -o prid. *ki se nanaša na čas pred začetkom obveznega šolanja*: predšolski otrok; predšolski vzgojno-varšteni zavod

predujem -jma m *vneprejšnje plačilo denarne obveznosti za pričakovane izdatke*, sin. *akontacija*: denarni predujem; stroškovni predujem *znesek, ki ga založi štranka za izvedbo dokazov* (pravd. post.); predujem na zavarovalno polico; dati, izplačati predujem; zahtevati predujem *npr. za potne stroške*

predustavni -a -o prid. *ki se nanaša na čas pred sprejetjem ustave*: predustavno štanje

predvajanje -a s javno posredovanje zvočnega, slikovnega zapisa, *zlasti glasbenega ali filmskega dela*: predvajanje avtorskega dela po radiu; predvajanje dokumentarnega celovečernega filma

predvajati -am nedov. javno posredovati zvočni, slikovni zapis, *zlasti glasbenega ali filmskega*

dela: predvajati dramska in dramsko-glasbena dela; predvajati film; predvajati reklame

predvideti -im dov. 1. *na podlagi določenih dogodkov, pojavov poslati prepričan o uresničitvi česa*: predvideti posledice kaznivega dejanja 2. *na podlagi določenih podatkov vnaprej določiti, izračunati*: predvideti proračunske prihodke in odhodke **predviden** -a -o: predviden dogodek

predvidljiv -a -o prid. *ki ga je mogoče predvideti*: predvidljive posledice

predvidljivost -i ž *lašnost, značilnost predvidljivega*: predvidljivost učinka

predvojaški -a -o prid., v zvezi: predvojaška vzgoja *vzgoja o osnovnih vojaških veščinah* do l. 1973

predvojni -a -o prid. *ki se nanaša na čas pred vojno*: predvojni dolгови, zakoni; predvojne obveznosti, rente; predvojna državna posojila; predvojno pravo

predvolilni -a -o prid. *ki se nanaša na čas pred volitvami*: predvolilna agitacija; predvolilno zborovanje

predvolilo -a s *volilo dediču poleg dednega deleža*, sin. *prelegat*

predzakonski -a -o prid. *ki se nanaša na čas pred sklenitvijo zakonske zveze*: predzakonska svetovalnica

predzaznamba -e ž *predznamba*

predznamba -e ž 1. *pogojni vpis v zemljiški knjigi, ki obvelja le, če se pozneje opraviči*: predznamba laštinske, zaštavne pravice; pravda, rok, tožba za opravičbo predznanbe 2. *pogojni vpis v vpisniku ladij, ki obvelja le, če se pozneje opraviči*: predznamba ladjarske pogodbe na čas za vso ladjo; predznamba pogodbene zaštavne pravice; predznamba predkupne, zakupne pravice; pravda, rok, tožba za opravičbo predznanbe

predznamenovati -ujem dov. *narediti predznanbo*: predznamenovati pogodbeno zaštavno pravico na letalu v Jugoslovanskem letalskem registru

prefakturirati -am dov., v zvezi: prefakturirati račun *izdati račun na drugo osebo*

prefékt -a m *načelnik, predstojnik*: mestni prefekt (lat. praefectus urbi) (rim. pr.); prefekt departmaja v Franciji; prefekt province v Italiji

prefektúra -e ž 1. *del poznorimske države* 2. *urad prefekta*

preferéncia -e ž *prednost, ugodnost*: carinska preferenca; načelo preference

preferénčni -a -o prid. *prednostni, ugodnostni*: preferenčni sistem *dajanje prednosti v mednarodni trgovini*; preferenčna carina *carina*,

ki je ugodnejša za določene države, sin. *prednošna carina*; preferenčna tarifa *carinska*, *prometna ipd.*; preferenčne carinske stopnje, tarife ugodnosti

prefilmanje -a s *kinematografska priredba matičnega dela*: pogodba o prefilmanju

pregánjanec -nca m *oseba, proti kateri se začne, vodi kazenski postopek*: politični preganjanec

pregánjanka -e ž *ženska oblika od preganjanec*

pregánjati -am nedov. *začeti, voditi kazenski postopek proti komu*: preganjati storilca kaznivega dejanja po uradni dolžnosti, na zasebno tožbo

preglasovánje -a s *glagolnik od preglasovati*

preglasováti -újem dov. *doseči premoč, zmago z večjim številom glasov* **preglasován** -a -o: biti preglasovan *dobiti pri glasovanju manj glasov kot drugi* **preglasováni** -a -o: preglasovani član senata *član senata, ki pri glasovanju dobi manj glasov kot drugi*

pregléd -éda m **1.** *ugotavljanje pravilnosti, ustreznosti česa*: carinski, izvedenski, redni pregled; kolavdacijski pregled; komisijski, kontrolni, računski, revizijski, sumarni pregled; tehnični pregled *npr. proge, motornih vozil*; telesni, uradni pregled; osnovni, redni, kontrolni, izredni pregled ladje, letala *glede sposobnosti za plovbo, zračno plovbo*; periodični, prvi pregled meril; pregled oseb, prevoznega sredstva, stvari *ob prehodu čez državno mejo*; pregled poslovanja, poslovnih knjig, računa, spisa, zapisnika; knjiga pregledov *npr. ladij, žičnic ipd.*; kup po pregledu *nepogojni kup, pri katerem mora blago ustrežati rezultatom pregleda*; poročilo o pregledu; dovoliti, izvršiti, odrediti, opraviti pregled; dati spise na pregled **2.** *ugotavljanje stanja koga, česa*: mrliški pregled; veterinarskosanitarni pregled živali; zdravniški, zdravstveni pregled; psihiatrični pregled obdolženca; pregled poškodovanca; pregled trupla, zarodka

preglédati -am dov. **1.** *ugotoviti pravilnost, ustreznost česa*: pregledati potne listine, račun **2.** *ugotoviti stanje koga, česa*: pregledati poškodovanca

pregléden -dna -o prid. *razumljiv, jasen*: pregledna poslovna knjiga **preglédni** -a -o *ki se nanaša na pregled*: mrliška pregledna knjiga

preglédnica -e ž *razpredelnica*

preglédnik -a m *kdor koga, kaj pregleduje*: mrliški preglednik

preglédnost -i ž *lašnost, značilnost preglednega*: načelo preglédnosti zemljiške knjige

pregledovánje -a s **1.** *glagolnik od pregledovati (1)*: pregledovanje meril, potnih listin **2.** *glagolnik od pregledovati (2)*: pregledovanje živil **pregledováti** -újem nedov. **1.** *ugotavljati pravilnost, ustreznost koga, česa* **2.** *ugotavljati stanje česa*: pregledovati živila

pregnánec -nca m *kdor je pregan*: politični pregnanec

pregnánka -e ž *ženska oblika od pregnanec*

pregnánstvo -a s *prisilno bivanje zunaj domovine* (pr. zg.): obsoditi koga na pregnánstvo

pregnátati -žnem dov. *prisiliti koga, da zapuši določen kraj, prostor*: pregnati iz domovine, z zemljišča

pregòn -óna m *uvedba, vodenje kazenskega postopka proti storilcu kaznivega dejanja*: kazenski pregon po uradni dolžnosti; pregon na oškodovančev predlog do 1. 7. 1977; pregon na zasebno tožbo; pregon z dovoljenjem; zaštaranje kazenskega pregona; pravica do pregona (kaz.); odpušiti kazenski pregon; odstopiti od kazenskega pregona; nadaljevati, predlagati, prevzeti, sprožiti, začeti kazenski pregon; odstop pregona tujca tuji državi *npr. zaradi kaznivega dejanja ogrožanja javnega prometa*

pregonljív -a -o prid. *ki se sme preganjati*: kaznivo dejanje, pregonljivo po uradni dolžnosti; kaznivo dejanje, pregonljivo na oškodovančev predlog do 1. 7. 1977; kaznivo dejanje, pregonljivo na zasebno tožbo, z dovoljenjem

pregonljivóšt -i ž *lašnost, značilnost pregonljivega*: pregonljivost kaznivega dejanja

pregóvor -a m, v zvezi: pravni pregovor *kleno, v ustaljeni obliki izraženo pravno pravilo*

pregráda -e ž **1.** *kar ločuje določen prostor* **2.** *naprava, nameščena prečno na tok vode*: dolinska, naravna, vodna pregrada; poškodovanje naravnih pregrad (kaz.)

pregréšek -ška m *vrsta kaznivega dejanja* do 1. 1930

prehájanje -a s *glagolnik od prehajati*: prehajanje čez državno mejo

prehájati -am nedov. *hoditi čez kaj*

prehiténje -a s, v zvezi: prištójnost po prehitenju (lat. forum praeventionis) *krajevna prištójnost sodišča, ki je prvo začelo postopek oziroma pri katerem je bila najprej zahtevana uvedba postopka* (kaz. post.)

prehitévanje -a s *vožnja mimo drugega vozila, ki se pomika v isti smeri*: prehitevanje ladij, tovornjakov

prehód -óda m **1.** *kraj, prostor, kjer je dovoljeno preiti, preštopiti državno mejo*: mejni prehod

za obmejni promet; cestni, jezerski, morski, rečni, železniški mejni prehod; letalski mejni prehod za mednarodni promet **2.** v zvezi: prehod za pešce *zaznamovani del cešišča, na katerem morajo vozniki dati peščem prednost* **3.** *dejstvo, da pravice, obveznosti enega subjekta pridobi drug subjekt: prehod nevarnosti npr. z izročitvijo štvari prodajalca kupcu; prehod obveznosti npr. pri prevzemu dolga; prehod pravic; prehod premoženja npr. z njegovo izročitvijo potomcem (ded. pr.); prehod zapuščine na dediče* **4.** *začetek obravnavanja že vnaprej določenega pravnega vprašanja: prehod na dnevni red, k štvari*

prehódni -a -o prid. **1.** *začasni: prehodni dom za tujce; prehodna postavka poslávka v proračunu; prehodne določbe zakona določbe zakona, ki urejajo prehod na novo pravno ureditev in morebitno izdajo izvršilnih predpisov* **2.** *ki se nanaša na prehod ali prevoz iz kraja v kraj: prehodno blago tranzitno blago* **3.** v zvezi: zbirni prehodni račun račun pri SDK glede plačila določenih davščin

prehrána -e ž *prehranjevanje: Organizacija združenih narodov za prehrano in kmetijstvo (krat. FAO)*

prehranjevánje -a s *omogočanje preživetja komu z dajanjem hrane, za življenje nujnih potrebščin*

preimenovánje -a s *določitev drugega imena: preimenovanje krajev, naselij, ulic*

preimenováti -újem dov. *dati, določiti drugo ime: preimenovati kraj, ulico preimenováti se spremeniti si ime*

preiskáti -iščem dov. *narediti, da se z iskanjem ugotovi morebitna navzočnost koga, česa: preiskati prostore, stanovanje; preiskati osebo*

preiskáva -e ž **1.** *dejanje v sodnem ali upravnem postopku, narejeno za odkritje zanj pomembnih predmetov, sledov, oseb: carinska preiskava npr. prevoznih sredstev, potnikov; hišna preiskava stanovanja in drugih prostorov; nezakonita preiskava pri kateri uradna oseba pri opravljanju službe v nasprotju s predpisi preišče stanovanje, prostore ali osebo (kaz.); psihološka preiskava ki jo odredi sodišče in opravi psiholog za dopolnitev podatkov o obdolženčevi osebnosti; kemična, tehnološka preiskava npr. v carinskem postopku; osebna preiskava oblačila, telesnih odprtín osebe, ki se sme opraviti, če je verjetno, da se bodo pri njej našli sledovi ali predmeti, ki so pomembni*

za kazenski postopek; preiskava stanovanja; preiskava po izvedencih; potrdilo o preiskavi; odrediti, opraviti preiskavo **2.** *šadij kazenskega postopka, v katerem se zberejo podatki in dokazno gradivo za morebitno vložitev obtožnice: zahteva za preiskavo; sklep o preiskavi; dopolnitev, razširitev preiskave; dopolniti, končati, nadaljevati, opraviti, prekiniti, zahtevatí, uštatívi preiskavo*

preiskoválec -lca [-úc-] m, v zvezi: preiskovalec javnega tožilstva *delavec pri javnem tožilstvu, ki opravlja preiskovalna dejanja* do l. 1954

preiskoválni -a -o prid. *ki se nanaša na preiskavo: preiskovalni eksperiment (krim.); preiskovalni organ do l. 1. 1968; preiskovalni postopek; preiskovalni sodnik sodnik, ki opravlja preiskavo, preiskovalna dejanja; preiskovalni zapor omejitvev obdolženčeve svobode med preiskavo do pravnomočnosti sodbe* do l. 1. 1968; preiskovalna komisija, služba; preiskovalna tehnika *uštaljen postopek preiskovanja; preiskovalno dejanje dejanje v kazenskem postopku, narejeno z namenom, da se ugotovijo dejstva; preiskovalno gradivo; preiskovalno načelo a) načelo, po katerem procesno gradivo zbira sodišče samo (pravd. poš.), sin. načelo aktivnosti sodišča b) načelo, po katerem sodišče tudi samoiniciativno zbira in izvaja dokaze in ni vezano in omejeno s predlogi štrank (kaz.)*

preiskováneec -nca m **1.** *obdolženec med preiskavo* **2.** *oseba, na kateri se opravi osebna preiskava*

preiskováanje -a s *opravljanje preiskave (1)*

preiskováanka -e ž *ženska oblika od preiskovanec*

preiskováti -újem nedov. *zbirati podatke, ugotavljati dejstva o čem*

preíti preidem dov. **1.** *pošati, biti lašt, pravica, obveznost drugega nosilca: dolžnost, nevarnost, odgovornost, pravica, premoženje, terjatev, zahtevek preide na drugo osebo; zapuščina preide na dediča* **2.** v zvezi: *preiti na dnevni red začeti obravnavati že vnaprej določena vprašanja*

preizkús -a m **1.** *postopek, s katerim se kaj ugotovi: formalni preizkus odločbe glede na pravila postopka; izredni preizkus pravnomočne odločbe, sodbe (pošt.); meritorni preizkus odločbe glede na njeno vsebino; predhodni preizkus tožbe npr. glede dopuštnosti sodne poti, sodne prišojnosti, procesne sposobnosti štrank, švarne in krajevne prišojnosti sodišča; preizkus alibija, bilance, davčne napovedi,*

dokazil, istovetnosti, izpovedbe; preizkus legitimacije pravnih strank; preizkus obtožnice, ovadbe; preizkus prijavljenih terjatev stečajnih upnikov *ki ga opravi stečajni senat na naroku za preizkus terjatev*; preizkus pristožnosti, pritožbe, priznanja, računa; preizkus razlogov za pripor (kaz. poš.); preizkus sodbe; preizkus strokovne usposobljenosti; preizkus zagovora, zahtevka, znanja; preizkus odločbe po uradni dolžnosti **2. glagolnik od preizkusiti (2)**: preizkus motornih vozil

preizkusiti -im dov. **1. narediti kaj, da se ugotovi pravilnost česa**: preizkusiti račun **2. z uporabo ugotoviti lašnosti, uporabnost česa**: preizkusiti vozilo **preizkušén** -a -o: preizkušeno zdravilo

preizkusni -a -o prid. *ki se nanaša na preizkus*: preizkusni organ, predmet; preizkusna doba *doba preizkusa pri pogojni obsodbi, pogojnem odpuštu*; preizkusna tablica *tablica za začasno označitev neregistriranega motornega vozila*

preizkušanje -a s **1. glagolnik od preizkušati (1)**: tipsko preizkušanje meril **2. glagolnik od preizkušati (2)**: laboratorijsko, klinično preizkušanje zdravil; preizkušanje ročnega strelnega orožja

preizkušati -am nedov. **1. delati kaj, da se ugotovi pravilnost česa** **2. z uporabo ugotavljati lašnosti, uporabnost česa**

preizkušnja -e ž preizkus

prejem -éma m *dejstvo, da kdo kaj prejme*: vna-prejšnji prejem iz zapuščine; prejem blaga, denarja, ponudbe; potrdilo o prejemu plačila

prejemálec -lca [-ȳc-] m *kdor kaj prejme*: prejemalec štipendije

prejémanje -a s *glagolnik od prejémati*: prejemanje denarja, invalidnine, osebnega dohodka, podpore, pokojnine, rente

prejémati -am nedov. **1. dobivati določeno vsoto denarja kot upravičenec**: prejémati pokojnino **2. pošljati deležen česa**: prejémati nagrade in odlikovanja **3. pošljati imetnik česa neposredno danega ali poslanega**: prejémati ponudbe

prejémeč -mka m, nav. mn. *navadno vsota denarja, ki se prejme*: blagajniški prejemki; bruto prejemki *ki so brez odbitka bremen, odtegljavev*, sin. *kosmati prejemki*; čišti, denarni, družbeni, gibljivi, invalidski prejemki; izredni prejemki *ki se pobirajo prehodno ali za kako posebno priložnost in jih je mogoče predvideti*; izvedeni prejemki *ki dotekajo iz dohodka ali premoženja občanov, podjetij, večinoma na obvezni podla-*

gi; izvorni prejemki *prejemki družbene skupnosti*, npr. *od udeležbe v gospodarskem procesu, svoje dejavnosti, premoženja*; javni prejemki *denarna sredstva, ki jih prejemajo nosilci javnega financiranja za kritje družbenih potreb*; kosmati prejemki gl. *bruto prejemki*; naruralni prejemki *v obliki gospodarskih dobrin*; neto prejemki *z odbitimi bremen, odtegljaji*; osebni prejemki *osebni dohodki*; pavšalni prejemki; periodični prejemki *ki se ponavljajo redno, v določenih razdobjih*; pogodbeni, pokojninski, proračunski prejemki; provizijski prejemki *npr. komisionarja po komisijski pogodbi, zastopnika po pogodbi o trgovskem zastopanju*; redni prejemki *ki dotekajo iz trajnih virov na podlagi predpisov in jih je mogoče praviloma predvidevati*, npr. *davščine*; rentni, službeni, štalni, tekoči prejemki; uštevitev prejemkov

prejémni -a -o prid. *ki se nanaša na prejem*: prejemna teorija *teorija, po kateri začne ponudba veljati šele, ko jo naslovljenec prejme*; prejemno potrdilo *prejemnica (1)*

prejémnica -e ž **1. potrdilo s podatki o prejeti pošiljki** **2. ženska oblika od prejemnik**

prejémnik -a m *kdor kaj prejme*: upravičeni prejemnik; prejemnik darila, dopisa, kredita, menice, nakazila, naročila, obresti, plačila, pošiljke

prejéti prjémem dov. **1. dobiti določeno vsoto denarja kot upravičenec**: prejeti odškodnino, plačilo **2. pošljati deležen česa**: prejeti nagrado, odlikovanje **3. pošljati imetnik česa neposredno danega ali poslanega**: prejeti ponudbo

prejšnji -a -e prid. *ki je glede na čas neposredno pred čim drugim iste vrste*: prejšnji imetnik firme, lastnik; prejšnji spis, zakon; prejšnja kazen, obsodba, oporoka, zaposlitev; prejšnje prebivališče, stanje, življenje; vrnitev v prejšnje stanje (lat. *restitutio in integrum*) *npr. zaradi zamude naroka ali roka* (pošt.), prim. *reštitucija*

prejudíc -a m *vnajprej izražena odločitev ali stališče*

prejudiciálni -a -o prid., v zvezi: *prejudicialno vprašanje predhodno vprašanje*

prejudicírati -am dov. in nedov. *vnajprej določiti* **prejudicírati se vnajprej se vezati, vnajprej se odločiti** **prejudicírani** -a -o: *prejudicirana menica menica, pri kateri so bila opuščena menična dejanja*

prekárjij -a m (lat. *precarium*) **1. prepustitev švari ali pravice v neodplačno rabo do preklica** **2. svobodnjakova prepustitev zemlje ali druge pravice fevdalcu s pridržanim dosmrtnim**

prekinítev

užitkom (pr. zg.)

prekárijski -a -o prid., v zvezi: prekarijsko razmerje *razmerje, ki nastane med lašnikom in prejemnikom švاري s prepuštitvijo le-te v neodplačno rabo do preklica*

prekaríšt -a m kdor dobi kaj v prekarij

prekásen -sna -o prid. *prepozen* **prekásno** prisl.: prekasno vložena pritožba

prekategorizácija -e ž *uvršítev v kako drugo kategorijo*: prekategorizacija česte, proge

prekategorizírati -am dov. *uvršíti v kako drugo kategorijo*: prekategorizirati mejni prehod

prekinítev -tve ž *prenehanje a) potekanja česa*: prekinitev dela *prenehanje dela za določen čas zaradi ekonomskih, političnih zahtev delavcev*; prekinitev glavne obravnave; prekinitev ekonomskih odnosov; prekinitev nosečnosti v času med *zanositvijo in porodom*; prekinitev poštopka, potovanja, preiskave, preštajanja kazni zopora, prevoza, seje **b) obstoja česa**: prekinitev prometne zveze; prekinitev vzročne zveze *zveze med dejanjem (štoritvijo ali opuštivijo) in njegovo posledico*

prekiníti -nem dov. *povzročiti, da kaj preneha a) potekati*: prekiniti preiskavo **b) obstajati**: prekiniti prometne zveze **prekinjeni** -a -o: prekinjena črta *črta na javni cesti, čez katero voznik sme zapeljati*

prekinítveni -a -o prid., v zvezi: prekinitveni razlog *razlog, ki upravičuje prekinitev poštopka* (pravd. pošl., upr. pošl.) ali *glavne obravnave* (kaz. pošl.)

prekladálec -lca [-uc-] m kdor *razklada z enega in naklada na drugo vozilo*: luški prekladalec

prekladální -a -o prid. *ki se nanaša na prekladanje*: prekladalna poštaja; prekladalno podjetje, pristanišče

prekládanje -a s *glagolnik od prekladati*: prekladanje blaga, pošiljk

prekládati -am nedov. *razkladati z enega in nakladati na drugo vozilo*: prekladati blago

preklasificírati -am dov. *spremeniti klasifikacijo*

preklasifikácija -e ž, v zvezi: preklasifikacija zemljišča *sprememba uvršitve zemljišča glede na bonitetni razred*

preklic -a m **1.** *razglasitev česa za neveljavno*: preklic darila, dovoljenja; preklic izgubljene listine; preklic izjave, nakazila, obljube, oporo; preklic pogojne obsodbe, pogojnega odpušta (kaz.); preklic izročitve in razdelitve premoženja; preklic ponudbe, pooblastila, pooblastitve, predloga, priznanja, prokure, razglasa, sprejema ponudbe, tiralice; dovoliti kaj

do preklica **2.** *razglasitev česa za neresnično*: preklic obrekovanja, razžalitve, žaljive obdolžitve (kaz.) **3.** **odvzem poslovne sposobnosti*: delni, popolni preklic zaradi pijančevanja, duševne bolezni, zapravljenosti

preklícati -klíčem dov. **1.** *razglasiti kaj za neveljavno*: preklicati pooblastilo; preklicati pripoznavo tožbenega zahtevka **2.** **odzeti poslovno sposobnost*: preklicati koga **preklícani** -a -o: preklícani ček *ček, ki je razglašen za neveljavnega*; *preklícana oseba

preklícljív -a -o prid. *ki se da preklícati*

preklícljívost -i ž *lašnost preklícljivega*

preklícni -a -o prid. *ki se sme preklícati*: preklícni dokumentarni akreditiv *dokumentarni akreditiv, ki ga banka lahko spremeni ali prekličje*; *preklícni postopek *postopek o omejitvi ali odvzemu poslovne sposobnosti*; preklícna doba

preklícnost -i ž *lašnosti preklícnega*: preklícnost darila; preklícnost procesnih dejanj *npr. navedb, pooblastila, pripoznave, priznanja*

prekludírani -a -o prid., v zvezi: prekludirana štranka *štranka, ki ne more več uveljaviti določene pravice zaradi poteka časa, roka, zamude naroka*

prekluzija -e ž *izguba pravice za uveljavitev določene pravice zaradi poteka časa, roka, zamude naroka*

prekluzívni -a -o prid., v zvezi: prekluzivni rok *rok, po preteku katerega se določena pravica ne more več uveljavljati, sin. preemptoni rok*

prekméjni -a -o prid., v zvezi: prekmeljna parcela *parcela, ki je vpisana v zemljiški knjigi, a leži v drugi katastrski občini*

prekmôrski -a -o prid. *čezmorski*: prekmorski promet; prekmorska država, posest, trgovina; prekmorsko ozemlje

preknjížba -e ž *knjižni prenos na drug račun*

preknjížiti -im dov. *prenešiti vknjížbo na drug račun*

prekonaklépni -a -o prid., v zvezi: prekonaklepna posledica *iz malomarnosti povzročena posledica, ki je hujska, kot je bila v štorilčevem naklepu, npr. telesna poškodba s posledico smrti* (kaz.), sin. *preterintencionalna posledica*, prim. *odgovornost za hujsko posledico*

prekòp -ópa m **1.** *v zemljo narejena široka vdolbina za dovajanje, odvajanje vode*: odvodni, vodni prekop; namakalni, plovni prekop **2.** *glagolnik od prekopati (1)*: prekop na novo pokopališče **3.** *glagolnik od prekopati (2)*: prekop groba

prekopáti -kópljem dov. **1.** *pokopati na drugo mesto*: prekopati na novo pokopališče **2.** v zvezi: prekopati grob na mestu starejšega groba *izkopati novega*

prekoračenje -a s *prekoračitev*

prekoračitev -tve ž *glagolnik od prekoračiti*: prekoračitev cen; prekoračitev obtožbe (kaz. poš.); prekoračitev pooblastila, pristojnosti, roka; prekoračitev meje silobrana, meje skrajne sile; prekoračitev tožbenega zahtevka (pravd. poš.)

prekoráčiti -im dov. *preseči določeno štopnjo, mero*: prekoračiti pooblastilo, pravico, proračunsko postavko; prekoračiti meje naročila

prekoštójnica -e ž *podaljšani poštanek ladje v pristanišču*

prekoštójnina -e ž *posebno plačilo za podaljšani poštanek ladje v pristanišču*

prekovańje -a s *sprememba, preoblikovanje s kovanjem*: prekovanje denarja

prekováti -ujem dov. *s kovanjem spremeniti, preoblikovati*: prekovati kovance; prekovati kovine v denar

prekrćanje -a s *glagolnik od prekrcati*: prekrćanje blaga

prekrćati -am dov. *spraviti z ene ladje na drugo*: prekrćati blago, potnike

prekrćavanje -a s *glagolnik od prekrćavati*: stroški prekrćavanja

prekrćávati -am nedov. *spravljati z ene ladje na drugo*: prekrćavati potnike, tovor

prekrćevální -a -o prid. *ki se nanaša na prekrćavanje*: prekrćevalni stroški

prekršsek -ška m z *zakonom ali z drugimi predpisi določena kršitev javnega reda, za katero je predpisana sankcija*: carinski, devizni, gospodarski prekršsek; letalski, pomorski, prometni prekršsek; prekršsek zoper javni red in mir; enotna klasifikacija prekrškov; sodnik za prekrške; republiški senat za prekrške; poštopek, odločba o prekršku; kazen za prekršsek; sankcija za prekršsek

prekršítev -tve ž *glagolnik od prekršiti*: prekršitev zakona *npr. sodnikova, če ta izda nezakonito odločbo, da bi komu pridobil kako korištl ali prizadejal škodo* (kaz.)

prekršítí -im dov. *narediti kaj v nasprotju z zahtevanimi predpisi, zakoni, načeli*: prekršiti predpise

prekupčeválec -lca [-yc-] m *kdor prekupčuje*: prekupčevalec z blagom; mreža prekupčevalcev

prekupčeválka -e [-yk-] ž *ženska oblika od prekupčevalec*

prekupčeválski -a -o [-ys-] prid. *ki se nanaša na prekupčevalce ali prekupčevanje*: prekupčevalski posel; prekupčevalska mreža

prekupčeváńje -a s *glagolnik od prekupčevati*: nedovoljeno prekupčevanje *npr. s tujo valuto, z devizami, zlatom, mamili* (kaz.); nedovoljeno prekupčevanje z blagom *npr. verižna trgovina*

prekupčeváti -ujem nedov. *kupovati in prodajati*

prekvalificírati -am dov., v zvezi: prekvalificirati kaznivo dejanje *glede na dobljene dokaze uvrstiti ga pod drug zakonski predpis*

prekvalifikácija -e ž **1.** *sprememba kvalifikacije*: prekvalifikacija delavca *izučitev delavca za drugo delo* **2.** v zvezi: prekvalifikacija kaznivega dejanja *uvršitev kaznivega dejanja pod drug zakonski predpis*

prelát -a m *višji cerkveni došojanštvenik* (kan.)

prelatúra -e ž, v zvezi: *ozemeljska prelatura ozemeljsko opredeljena vrsta delne cerkve, ki jo vodi prelat kot krajevni škof* (kan.)

prelegát -a m *volilo dediču poleg dednega deleža, sin. predvolilo*

prelèt -éta m *glagolnik od preleteti*: prelet meje; pravica preleta čez tuje ozemlje

preletéti -ím dov. *z letenjem opraviti kako pot*: preleteti državno mejo

prelevmán -a m *davščina na uvoz kmetijskih proizvodov*

preliminárni -a -o prid. *predhodni, uvodni, pripravljani*: preliminarni mirovni pogoji; preliminarna pogodba *predpogodba*

preliminírati -am dov. *vnajprej določiti, predvideti*: preliminirati kredite v proračunu

prelívati -am nedov. *delati, da pride denar na drugo področje*: denarna sredstva se prelivajo

prelomítev -tve ž, v zvezi: *prelomitev palice nad obsojencem zunanja obličnost ob izvršitvi smrtne obsodbe* (pr. zg.)

preložítev -tve ž *določitev poznejšega časa za opravo česa*: preložitev naroka, obravnave, seje

preložítí -ím dov. *določiti poznejši čas za opravo česa*: preložiti obravnavo

preložítveni -a -o prid. *ki se nanaša na preložitev*: preložitveni razlog *razlog, ki upravičuje preložitev naroka* (pravd. poš.) *ali glavne obravnave* (kaz. poš.)

prelúkńjanje -a s *glagolnik od preluknjati*: preluknanje denarja, menice, hranilne knjižice; preluknanje kolkov, kuponov, obveznic, znamk

prelúkńjati -am dov. *uničiti, razveljaviti kaj tako, da se vanj naredi luknja, luknjica*: preluknjati

premériti

- hranilno knjižico; preluknjati kolke
- prém** -a -o prid. *raven*: prema črta sorodstva; prema črta svaštva svaštvo v ravni črti
- premakljív** -a -o prid. *ki ga je mogoče premakniti, premešiti*
- premaknítev** -tve ž *glagolnik od premakniti*: protipravna premaknitev mejnikov (kaz.)
- premaknítí** -máknem dov. *pošlati na drugo mesto*, sin. *prešlati*: protipravno premakniti mejnik, zemljemersko znamenje zaradi preprečitve dokazovanja laštninske pravice ali pravice do uporabe vode (kaz.)
- premériti** -im dov. *ugotoviti, določiti, koliko dogovorjenih enot kaj obsega*: premeriti zemljišče
- premešítév** -tve ž **1.** *uradno dejanje, s katerim dobi kdo drugo delovno oziroma službeno mesto, druga dela ali je v drugem kraju*: službena premešitev; premešitev delavca, vojaške osebe; premešitev obsojenca; premešitev po prošnji; odločba o premešitvi **2.** *uradno dejanje, s katerim kaj je, deluje v drugem kraju*: premešitev sedeža podjetja
- premešítí** -ím dov. **1.** *uradno narediti, da kdo dobi drugo delovno oziroma službeno mesto, druga dela ali je v drugem kraju*: premešiti delavca **2.** *uradno narediti, da kaj je, deluje v drugem kraju*: premešiti obrat, sedež, podjetje
- premeštljíví** -a -o prid. *ki se sme premešiti*: premeštljivi delavec
- premeštljívóš** -i ž *lašnost premeštljivega*: premeštljivost delavca
- premiční** -a -o prid. *premakniti, premikati*: premična stvar *premičnina*; premično premoženje
- premičnína** -e ž *stvar, ki brez škode za svoje bištvó lahko spremeni kraj, na katerem je*: zarubljena premičnina; popis premičnin npr. v rubežnem zapisniku (izvrš. poš.)
- premiêr** -a m *predsednik miništrskega sveta, vlade*
- prémija** -e ž **1.** *za izredno delo obljubljena ali izplačana denarna nagrada* **2.** *znesek, ki ga občasno plačuje zavarovalec zavarovalnici*: pozavarovalna premija *ki jo plačuje zavarovalnica pozavarovalnici*; tehnična premija *del zavarovalne premije, namenjen za kritje obveznosti do zavarovanca*; zavarovalna premija **3.** *znesek, ki ga plačuje država proizvajalcu za prodajo določene dobrine ali izvozniku za izvoz* **4.** *dodatni dobiček pri loteriji* **5.** *dobiček pri premijskih obveznicah* **6.** *nagrada za varčevanje, npr. stanovanjsko*
- prémijski** -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na premijo*: premijski cenik, upravičenec, zahtevek; premijska obveznica *obveznica, pri kateri se*

poleg zagotovljenih obresti žrebajo še ustrezni dobitki; premijska tarifa **2.** *v zvezi*: premijski posel *borzni posel, pri katerem se plača določen znesek za odštop od posla*

- premiráti** -am nedov. in dov. *dajati premije*
- premirje** -a s *prekinitev sovražnosti, pri kateri vojno stanje ne preneha*: krajevno, splošno premirje; pogodba o premirju; skleniti, podpisati premirje; kršiti premirje
- premisá** -e ž, v logiki *trditev, iz katere sledi določen zaključek*: spodnja, zgornja premisa sklepa
- premislek** -a m **1.** *preudarek* **2.** *premišljeni naklep*: umor s premislekom
- premišljéní** -a -o prid., v zvezi: *premišljeni naklep* (lat. *dolus praemeditatus*) *naklep, pri katerem je kaznivo dejanje zasnovano, pripravljeno in storjeno s premislekom*
- premošítiveni** -a -o prid., v zvezah: *premošitveni kredit kredit za kritje začasnega blagajniškega primanjkljaja*; premošitveno posojilo *posojilo, s katerim se začasno zagotovijo sredstva za izpolnitev denarne obveznosti*
- premožénje** -a s celota v denarju *ocenljivih gospodarskih dobrin, pravic in obveznosti, ki pripadajo določenemu subjektu*: aktivno premoženje *ki ostane po odbitku dolgov in bremen*; alodialno premoženje *prošta dedna zemljiška posest fevdalcev* (pr. zg.); čisto premoženje *aktivno premoženje*; družbeno premoženje *sredstva v družbeni laštnini*; državno premoženje; fidejkomisno premoženje *rodbinsko premoženje, ki ga vsakokratni uživalec ne sme odtujiti in ga mora zapustiti določenemu nasledniku* (pr. zg.), sin. *rodbinski fidejkomis*; kosmato premoženje *ki je brez odbitka bremen, dajatev ali dolgov*; ločeno premoženje; namensko premoženje *ki je za točno določen namen*; nepremično premoženje npr. *zemljišče, stavba*; posebno premoženje npr. *premoženje zakonca, ki ga ima ta ob sklenitvi zakonske zveze*; premično premoženje *ki obstaja iz premičnih štvari*; pupilarno premoženje *premoženje osebe pod varuštvom ali skrbništvom*; skupno premoženje *zakoncev ki ga zakonca pridobita z delom v času trajanja zakonske zveze*; splošno ljudsko premoženje *celota premoženjskih pravic, s katerimi upravlja država do l. 1953*; ustanovno premoženje *ki ga ima ustanova kot namensko premoženje*; združno premoženje *sredstva v združni laštnini*; zapuščinsko premoženje *zapuščina*; zasebno premoženje *ki je v lašti občanov ali civilnopravnih oseb*;

premoženje družbe z neomejeno solidarno odgovornostjo pri katerem je družba za svoje obveznosti odgovorna s celotnim premoženjem svojih članov; premoženje družbe z omejeno odgovornostjo pri katerem je družba za svoje obveznosti odgovorna s svojim celotnim premoženjem; premoženje podjetja; premoženje mrtve roke (lat. manus mortua) nepremičnine cerkvene pravne osebe, izločene iz gospodarskega prometa (pr. zg.); izvor, namenitev, oddaja premoženja; odvzem premoženja npr. zaplemba premoženja (kaz.); oskrbnik premoženja; popis, prevzem, razčlenitev, razdelitev, razdružitev, zaplemba premoženja; pogodba o izročitvi in razdelitvi premoženja za življenje; davek na premoženje; odvzeti, upravljati, zapleniti, zapraviti premoženje; zapravdati premoženje s pravdanjem ga izgubiti, zapraviti

premoženjski -a -o prid. ki se nanaša na premoženje: premoženjski cenzus omejitve določene pravice glede na premoženje, npr. pravice do otroškega dodatka; premoženjski davek, delikt; premoženjski interes npr. interes štrank pri odplačnem poslu; premoženjski režim režim med zakoncema; premoženjski spor spor zaradi denarja ali predmeta, ocenjivega v denarju, sin. premoženjskopravni spor; premoženjski zahtevek; premoženjska bilanca aktiva in pasiva podjetja; premoženjska koristi; premoženjska pravica npr. avtorska pravica; premoženjska sankcija odvzem določenega premoženja kot pravna posledica za protipravno ravnanje; premoženjska skupnost; premoženjska škoda dejanska škoda in izgubljeni dobiček, sin. gmotna škoda; premoženjska vrednost; premoženjske razmere gmotne razmere; premoženjsko pravo pravo, ki ureja premoženjska razmerja fizičnih in pravnih oseb; premoženjsko razmerje odnos med določenimi subjekti glede premoženja, npr. med zakoncema; premoženjsko stanje; premoženjsko zavarovanje zavarovanje, s katerim se zagotavlja povrnitev škode, ki bi jo zavarovanec utrpel ob zavarovalnem primeru

premoženjskopravni -a -o prid. ki se nanaša na premoženjsko pravo: premoženjskopravni posel; premoženjskopravni spor spor zaradi denarja ali predmeta, ocenjivega v denarju, sin. premoženjski spor; premoženjski zahtevek; premoženjskopravna sposobnost, zadeva; premoženjskopravno razmerje, varstvo

prenarediti -ím dov. predrugáčiti, predelati

prenaréja -e ž predrugáčenje, predelava

prenašalec -lca [-ȳc-] m, v zvezi: prenašalec nalezljive bolezni

prenašalka -e ž [-ȳk-] ženska oblika od prenašalec

prenášanje -a s glagolnik od prenašati: prenašanje kužnih bolezni pri živalih in rastlinah (kaz.); prenašanje nalezljivih bolezni, spolnih bolezni (kaz.)

prenášati -am nedov. imeti kaj v (na) sebi in povzročati, da to lahko dobi še kdo drug: prenašati bolezni

prenehanje -a s konec dejavnosti, konec obšljanja: prenehanje dela, društva, delovnega razmerja; prenehanje hipoteke npr. zaradi plačila s hipoteko zavarovane terjatve; prenehanje lastninske pravice npr. pri uničenju; prenehanje naročila (mandata) npr. odštop naročitelja od pogodbe ali smrt prevzemnika naročila; prenehanje obveznosti npr. zaradi zaposlitve, pobota, odpušta dolga, zaštaranja; prenehanje podjetja npr. zaradi spojitve z drugim podjetjem, zaradi slečaja podjetja; prenehanje pogodbe npr. licenčne, zakupne pogodbe, pogodbe o delu; prenehanje pooblastila npr. zaradi preklica pooblastila, zaradi smrti pooblaščenec; prenehanje pravice npr. služnostne, zaštarne, obligacijske pravice; prenehanje podaljšane roditeljske pravice; prenehanje pravne osebe, pravnega razmerja; prenehanje pravnih posledic npr. pravnih posledic obsodbe na podlagi sodne odločbe; prenehanje zakonske zveze npr. zaradi smrti enega zakonca ali razveze zakonske zveze

prenehati -am dov. **1.** prekiniti dejavnost, aktivnost: prenehati delati **2.** končati dejavnost, aktivnost: prenehati izhajati npr. časopis; prenehati kršiti pravice drugega; prenehati obratovati; predpis preneha veljati **3.** končati obstoj: delovna organizacija, delovno razmerje preneha; društvo, naročilo (mandat), obveznost, podjetje, pooblastilo, pravica preneha; varščina preneha npr. varščina, ko ni več razlogov zanjo, dana za zagotovitev obdolženčeve navzočnosti v postopku

prenešti -něsem dov. **1.** narediti, da pride kaj na drugo mesto: prenešti sedež podjetja; prenešti postavke v knjigah **2.** narediti, da pride kaj v upravičenje ali breme druge osebe: prenešti pravico, prokuro, riziko, stvar, terjatev, posle; prenešti dobroimetje na drug račun, pooblastilo

prenočnina

na drugo osebo; prenešti odločanje v določeni stvari na drug organ (upr. post.)

prenočevanje -a s **1.** *nočni počitek, zlasti v posebej za to namenjenem prostoru, navadno za plačilo: stroški za prenočevanje* **2.** *dajanje prenočišča: prenočevanje tujca*

prenočišče -a s *prostor za prenočitev, prenočevanje, navadno za plačilo: prenočišče za tujce*

prenočitev -tve ž *glagolnik od prenočiti*

prenočiti -im dov. **1.** *preživeti noč, počivajoč ali speč, zlasti v posebej za to namenjenem prostoru, navadno za plačilo: prenočiti pri kom* **2.** *dati komu prenočišče: prenočiti koga*

prenočnina -e ž *plačilo za prenočitev, prenočevanje*

prenös -ösa m **1.** *dogovorjeni prehod pravice ali obveznosti od enega subjekta na drugega: fiduciarni prenos na zaupanje, npr. laštninske pravice na upnika za zavarovanje njegove terjatve; izvenknjižni prenos knjižne pravice na drugo osebo brez vpisa v zemljiško knjigo; knjižni prenos zemljiškoknjižni prenos; konstitutivni prenos avtorske pravice pri katerem na pridobitelja pravice preide samo pravica uporabe, pravica sama pa ošlane v premoženju avtorja; neodplačni prenos premoženja; translativni prenos avtorske pravice odsvojitve avtorske pravice; zemljiškoknjižni prenos knjižne pravice z vpisom v zemljiško knjigo; prenos avtorske pravice z avtorsko pogodbo npr. z radijsko avtorsko pogodbo, založniško pogodbo, pogodbo o izvedbi, uprizoritvi, predelavi dela, odštopu pravice do prevoda; prenos čeka; prenos dolga s pogodbo o prevzemu dolga; prenos hipoteke, kapitala, kredita; prenos menice z indosamentom; prenos oblasti; prenos patenta, modela, vzorca, znamke od nosilca teh pravic na drug subjekt; prenos pooblaštila, posla; prenos pravice npr. laštninske; prenos premoženja; prenos prišojnosti pravic od enega organa na drugega; prenos terjatve; prenos terjatve z odštopno pogodbo (cesijo); izvršba s prenosom terjatve na upnika; prenos terjatve v izterjavo; prenos terjatve namesto izplačila ki ima učinek odplačnega odštopa terjatve (izvrš. post.); prenos vpisa ladje vpisa iz enega vpisnika ladij v drugega; prenos vrednostnega papirja kot prenos pooblaštila ali kot prenos v zaštavo; prenos vrednostnih papirjev npr. delnic, obveznic, blagajniških zapisov, certifikatov, komercialnih zapisov; prenos med živimi npr. stvari s kupno pogodbo; prenos za primer smrti premoženja*

z oporoko na dediča; prenos z indosamentom npr. vrednostnega papirja; prišojbine za prenos npr. laštnine zemljišča; pogodba o prenosu tehnologije npr. licenc **2.** *glagolnik od prenešti (1): proračunski prenos proračunskega kredita z ene pošiljke na drugo; prenos poštnih pošiljk; prenos stvari; nalog za prenos prenosni nalog* **3.** *posredovanje česa, navadno sporočil, na daljavo z različnimi tehnološkimi sredstvi: radijski prenos po radiju; telefonski prenos po napravi za električni daljinski prenos govora; telefotoprenos daljinski prenos npr. fotografij, slik, risb, načrtov na elektromagnetni način; telegrafski prenos po električni napravi za daljinski prenos znakov; televizijski prenos daljinski prenos slik in zvoka z elektromagnetnimi valovi; prenos podatkov storitev, s katero je omogočena izmenjava podatkov z napravami za njihov prenos na daljavo*

prenosilec -lca [-yc-] m *prenosnik*

prenosljív -a -o prid. *ki se da prenešiti na drug subjekt: vrednostni papir ni prenosljiv z indosamentom* **prenosljív** -a -o: *prenosljiva terjatve*

prenosljivošt -i ž *laštnost, značilnost prenosljivega*

prenösni -a -o prid. **1.** *ki se da prenešiti na drug subjekt: prenosna pravica* **2.** *ki omogoča prenos: prenosni ček, virtumanski ček; prenosni nalog nalog za prenos z računa na račun; prenosni tovorni, vozni list; prenosna izjava, liština; prenosna premija (zav.); *prenosna prišojbina prišojbina za prenos, npr. laštnine zemljišča, sin. *prenosna taksa; *prenosna taksa gl. *prenosna prišojbina*

prenösnik -a m *kdor kaj prenaša: prenosnik vrednostnega papirja npr. indosant; prenosnik laštninske pravice; odgovornost prenosnika za napake stvari pri odplačnem poslu*

prenosnina -e ž *prišojbina za prenos*

prenösnošt -i ž *laštnost, značilnost prenosnega: prenosnošt pravic, terjatve; prenosnošt z indosamentom*

prenotácija -e ž *predznanba (1)*

prenotírati -am dov. *predznamovati*

prenovítev -tve ž **1.** *glagolnik od prenoviti (1): učinki prenovitve; pogodba o prenovitvi; opraviti prenovitev* **2.** *glagolnik od prenoviti (2): prenovitev poslojpa*

prenovíti -im dov. **1.** *pogodbeno spremeniti obveznoštno razmerje tako, da se spremenita predmet izpolnitve ali pravna podlaga: prenoviti obveznošt* **2.** *narediti, da kaj dotrajanega,*

- poškodovanega poštane tako kot novo*: prenoviti poslopje, stanovanje
- prenovítveni** -a -o prid. *ki se nanaša na prenovitev*: prenovitveni učinek; prenovitvena pogodba
- prênumerácija** -e ž *predplačilo*
- prênumerándni** -a -o prid., v zvezah: prenumerandni *kup kup, pri katerem se kupnina plača vnaprej*; prenumerandna cena
- preoblikováti** -újem dov. *dati čemu drugačno obliko, vsebino*: preoblikovati pravno razmerje
- preobrât** -áta m *dejsívo, da poštane kaj popolnoma drugačno od prejšnjega*: državni, gospodarski, politični preobrat
- preobrâzba** -e ž *pojavn, da dobi kaj drugačno vsebino, obliko*: preobrazba družbenih odnosov, države, pravnega sistema
- preobrâzítati** -ím dov. *narediti, povzročiti, da dobi kaj drugačno vsebino, obliko*: preobraziti družbene odnose
- preobremenítati** -ím dov. *preveč obremeniti*: preobremeniti z davki, delom
- preodkâz** -áza m, v zvezi: preodkaz terjatve *prenos terjatve*
- preosnováti** -snújem dov. *spremeniti sešávo, sin. rekonstruirati (2)*: preosnovati vlado
- preostánek** -nka m *ošánek*: denarni preostanek; preostanek kupnine *kupnine za šivar, prodano na dražbi*
- preostáti** -štánem dov. *biti še neporabljen, nerazdeljen* **preostáli** -a -o: preostali znesek; preostali plodovi
- prepakíratati** -am dov. *dati blago, izdelek v novo, drugo ovojnino*: prepakirati blago
- prepeljáti** -péljem dov. *opraviti prevoz na določen kraj*: prepeljati osebo, stvar
- prepír** -a m *medsebojno izražanje nesoglasja z izjavami, mnenjem drugega*: ogrožanje pri prepiru z nevarnim orodjem (kaz.)
- prepís** -a m **1.** *izdelek, ki nastane s prenosom navadno z izvirne predloge*: navadni, overjeni prepis; prepis listine, odločbe, spisa, zapisnika; taksa za prepis; overiti prepis; primerjati prepis z izvornikom **2. a)** *prenos računa v bančnem prometu* **b)** *prenos lastninske pravice v zemljiški knjigi*: zemljiškoknjžni prepis **3.** *taksa za prenos lastnine* (pr. zg.)
- prepísati** -píšem dov. **1.** *s pisanjem prenesti navadno z izvirne predloge*: prepisati listino, odločbo **2.** *prenesti lastninsko pravico z vpisom v zemljiško knjigo*: prepisati zemljišče na kupca
- prepísni** -a -o prid. *ki se nanaša na prepis*: prepisni denar *knjžni denar*; prepisno dovoljenje *dovoljenje za zemljiškoknjžni prenos*
- prepísnína** -e ž **1.** *taksa za prepis, za kopije dokumentov* **2.** *taksa za prenos lastninskih pravic v zemljiški knjigi*
- prepláčati** -pláčam dov. *preveč plačati* **prepláčan** -a -o: vrnitev preplačanih davkov, prispevkov
- prepláčilo** -a s *preveč plačan znesek*: vrniti preplačilo
- preplávljati** -am nedov. *z razlivanjem velike količine vode pokrivati kako površino*: preplavljati zemljišča
- prepodítati** -ím dov. *povzročiti, da kdo zapuši določen prostor*: prepoditi tujo živino z zemljišča
- prepóved** -i ž *sporočilo, da se kaj ne sme narediti, delati*: administrativna prepoved **a)** *izplačilna prepoved, naložena na dolžnikov osebni dohodek z njegovo privolitvijo* **b)** *upravna izplačilna prepoved*; dokazna prepoved *norma, ki prepoveduje uporabo kakega dokaznega sredstva*; izvozna prepoved; konkurenčna prepoved *opravljanja enakega posla drugod*; pogodbeni prepoved; sodna prepoved *predhodna odredba, npr. dolžnikovemu dolžniku, da dolžniku ne sme poravnati zarubljene terjatve, dolžniku pa, da je ne sme izterjati* (izvrš. post.); upravna izplačilna prepoved (izvrš. post.); ustavna prepoved *ki je določena v ustavi*; uvozna prepoved; zakonska prepoved *ki jo določa zakon*; prepoved gibanja in muditve na določenem območju; prepoved graditve na določenem prostoru; prepoved igranja na srečo *npr. če se kdo z igro na srečo peča obrtoma ali mami druge v tako igro* (kaz.); prepoved izdaje *vozniškega dovoljenja*; prepoved izsiljevanja priznanj in izjav; prepoved krčenja gozda; prepoved *lova začasna, trajna*; prepoved *nočnega dela npr. za delavke med nosečnostjo ali z majhnim otrokom, za delavce, mlajše od 18 let, v primerih, določenih z zakonom*; prepoved obremenitve in odtujitve nepremičnine, premične stvari *vrsta začasne odredbe* (izvrš. post.); prepoved parcelacije zemljišča; prepoved prisilnega dela; prepoved razpolaganja; prepoved razširjanja tiskane stvari; prepoved reformacije in *peius prepoved spremembe odločbe a)* *v pritožnikovo škodo, če se je samo on pritožil* (pravd. post.) **b)** *v škodo obtoženca, če je bilo pravno sredstvo vloženo samo v njegovo korišć* (kaz. post.); prepoved ribolova *npr. v varšiveni dobi ali rib pod najmanjšo dovoljeno mero*; prepoved spremembe zaštaralnega roka; prepoved točenja alkoholnih pijač; prepoved

uvoza; *prepoved zahajanja v krčmo *varšveni ukrep* (kaz.); prepoved zborovanja; prepoved kot varnostni ukrep *npr. opravljanja poklica, dejavnosti ali dolžnosti, javnega naštopanja, vožnje motornega vozila* (kaz.); prepoved kot varšveni ukrep pri gospodarskih prestopkih, prekrških *npr. opravljanja določene gospodarske dejavnosti pravni osebi, opravljanja samostojne dejavnosti, vožnje motornega vozila*; prepoved kot pravna posledica obsodbe *npr. opravljanja določenih zadev ali funkcij v organih družbenopolitičnih skupnosti, naštopanja v tisku, na radiu, televiziji ali javnih shodih, pridobitve določenega naziva, poklica ali napredovanja v službi* (kaz.); prepoved v izvršilnem postopku **a**) da bi dolžnik razpolagal z zarubljenimi stvarmi **b**) da bi upnik razpolagal s premoženjskimi oziroma materialnimi pravicami, kot so patent, tehnična izboljšava, užitek **c**) pri začasni odredbi, *npr. prepoved odtujitve in obremenitve premičnin, nepremičnin, prepoved, po kateri dolžnikov dolžnik ne sme dolžniku izplačati terjatve ali izročiti stvari*; izdati, izreči, kršiti prepoved; ravnati zoper prepoved

prepovedati -vém dov. *sporočiti, da se kaj ne sme narediti, delati*: prepovedati pod kaznijo določeno ravnanje ali opustitev; prepovedati tujcu vstop v državo; prepovedati gibanje in muditev na določenem območju; prepovedati stalno naselitev v določenem kraju **prepovedan** -a -o: prepovedan čas *npr. za lov, ribolov*, prim. *varšvena doba za divjad in ribe*; prepovedan način *npr. lova, ribolova*; prepovedan prehod čez državno mejo; prepovedana igra; prepovedana posledica *npr. s kazenskopravnimi predpisi*; prepovedano dejanje; prepovedana lovna, ribolovna sredstva **prepovedani** -a -o: prepovedana cona *ozemlje, kjer je prepovedano gibanje, prebivanje ali naštanjevanje, zračna plovba*; prepovedana pogodba *pogodba, ki nasprotuje ustavnim načelom družbene ureditve, pozitivnim predpisom*

prepovedni -a -o prid. *ki se nanaša na prepoved*: prepovedni predpis *predpis, ki kaj prepoveduje*; prepovedni zahtevek; prepovedna norma, pravica; prepovedna tožba *tožba, s katero se zahteva prenehanje določenega ravnanja, npr. negatorna tožba*, sin. *opuštitvena tožba*

prepovedovalni -a -o prid. *s katerim se kaj prepoveduje*: prepovedovalni predpis

prepózen -zna -o prid. *ki je za določenim, pred-*

videnim rokom: prepozna pritožba, vloga **prepózno** prisl.: prepozno sprejeta ponudba

prepoznáti -ám dov. *ugotoviti ištovetnost, identiteto*: prepoznati osebo, predmet **prepoznáni** -a -o: prepoznani predmet, štorilec

prepoznáva -e ž *glagolnik od prepoznati*: prepoznavava oseb, predmetov; prepoznavava po glasu, fotografiji, soočenju

prepoznávánje -a s *glagolnik od prepoznavati*: prilagoditev zaznav pri prepoznavanju (krim.)

prepoznávati -am nedov. *ugotavljati ištovetnost, identiteto*

prepoznáven -vna -o prid. *ki se da prepoznati*: prepoznaven predmet

preprečenje -a s *preprečitev*

preprečevalni -a -o prid. *ki se nanaša na preprečevanje*: preprečevalni ukrep; preprečevalno sredstvo

preprečevánje -a s *glagolnik od preprečevati*: preprečevanje boja proti sovražniku (kaz.); preprečevanje kaznivih dejanj, kriminalitete; preprečevanje konkurence na trgu z *monopolističnim delovanjem, nelojalno konkurenco, špekulacijo in omejevanjem trga*; preprečevanje nalezljivih bolezni; preprečevanje zavarovalnega primera

preprečeváti -lajem nedov. *povzročati, da kdo česa ne more narediti ali da se kaj ne more uresničiti*: preprečevati kriminaliteto; preprečevati komu uveljavljanje njegove pravice *npr. do pritožbe, do samoupravljanja*

preprečitev -tve z *glagolnik od preprečiti*: preprečitev dokazovanja (kaz.), javnega shoda (kaz.), opravljanja dolžnosti (kaz.), uradnega dejanja (kaz.), verskih obredov (kaz.), vrnitve delavca na delo (kaz.)

preprečiti -im dov. *povzročiti, da kdo česa ne more narediti ali da se kaj ne more uresničiti*: preprečiti neupravičeno prehajanje čez državno mejo; preprečiti kriminaliteto, nastanek zavarovalnega primera; preprečiti pobeg osebe, ki ji je vzeta prostoost; preprečiti posledice kaznivega dejanja, razširjanje pornografskih spisov, špekulacijo, tihotapstvo, zlorabe

prepričanje -a s *kar kdo glede na logiko, izkustvo upravičeno misli, da je resnično, pravilno*: notranje prepričanje (fr. conviction intime); politično, pravno, sodniško, svobodno, versko prepričanje; hudodelec iz prepričanja

prepričati -am dov. *doseči, da ima kdo povedano, mišljeno glede na logiko, izkušvo upravičeno za resnično, pravilno*: prepričati koga o čem **prepričati se** *spoznati kaj kot tako, da se o*

- njegovi resničnosti, pravilnosti ne dvomi:*
prepričati se o resničnosti zatrjevanih dejstev
- prepričevalen** -lna -o prid. *s katerim se prepriča*
- prepričevalnost** -i ž *lašnosti, značilnosti*
prepričevalnega
- prepričljiv** -a -o prid. *ki ne vzbuja pomislekov, dvoma o resničnosti, pravilnosti:* prepričljiv dokaz, razlog, sklep **prepričljivo** prisl.: prepričljivo dokazati, pojasniti, trditi, ugotoviti
- prepričljivost** -i ž *lašnost, značilnost* *prepričljivega:* prepričljivost dokaznih sklepov, sodbenih razlogov
- preprodaja** -e ž *ponovna prodaja kupljenega blaga, navadno zaradi dobička:* špekulativna preprodaja; preprodaja življenjskih potrebščin; kupovanje zaradi preprodaje
- preprodajalec** -lca [-ɥc-] m *kdor preprodaja:* preprodajalec zelenjave
- preprodajalka** -e [-ɥk-] ž *ženska oblika od preprodajalec*
- preprodajati** -am nedov. *ponovno prodajati kupljeno blago, navadno zaradi dobička*
- preprošiti** -a -o prid., v zvezah: *preprošiti bankrot *povzročitev plačilne nesposobnosti z lahkomišelnim gospodarjenjem* (kaz.), sin. *malomarnoštni bankrot; preprošto sosporništvo *navadno sosporništvo;* preprošta kazniva dejanja *najbolj pogoštni, tipični, povprečni primeri kaznivih dejanj,* sin. *temeljna kazniva dejanja*
- prepušitev** -tve ž **1.** *glagolnik od prepuščiti (1):* prepuščitev rabe in uživanja stvari; prepuščitev nepoškodovanih bojnih sredstev sovražniku (kaz.) **2.** *glagolnik od prepuščiti (2):* prepuščitev stvari v prosto razpolaganje
- prepuščiti** -ím dov. **1.** *dati komu pravico, možnost, da kaj dobi:* prepuščiti komu korist; prepuščiti na voljo **2.** *dati komu možnost, da opravi, naredi kaj:* prepuščiti izbiro; prepuščiti rešitev spora npr. arbitraži
- prepustnica** -e ž *pismo dovoljenje za prehod državne meje:* dvolaštniška, turistična prepustnica
- preračún** -a m *pregled, preveritev računa:* preračún obresti, tuje valute v domačo; preračún vrednosti
- preračúnanje** -a s *glagolnik od preračúnati:* predpisi za preračúnanje
- preračúnati** -am dov. *z računanjem kaj ugotoviti, določiti:* preračúnati iz ene valute v drugo
- preračúnljiv** -a -o prid. *ki se odloči za svoje dejanje, ravnanje zlašti glede na lašno korist*
- preračúnski** -a -o prid. *ki se nanaša na preračún:*
- preračúnski tečaj; preračúnska tabela
- prerédčiti** -im dov., v zvezi: *prerédčiti gozd narediti ga bolj redkega s sekanjem dreves*
- prerékanje** -a s *zanikanje, nepriznavanje:* prerékanje terjatev na naroku za prizkus terjatev (šteč. poš.)
- prerékati** -am nedov. *zanikovati, ne priznavati:* prerékati nasprotnikove navedbe (pravd. poš.); prerékati prijavljeno terjatev (šteč. poš.)
- prerékani** -a -o: prerékana terjatev *nepriznana terjatev* (šteč. poš.)
- prerogátiva** -e ž *posebna pridržana pravica glede na položaj, funkcijo koga:* državna, sodniška, vladarjeva prerogativa
- presádek** -dka m *organ ali del človeškega telesa, presajen v drugo telo zaradi zdravljenja,* sin. *transplantat*
- presadítev** -tve ž *prenos organa ali dela človeškega telesa v drugo telo zaradi zdravljenja,* sin. *transplantacija*
- présbiró** -ja m *tiskovni urad, časopisna poročevalska služba*
- preséči** -séžem dov., v zvezi: *preseči dovoljeni kredit uporabiti kredit v večji višini, kot je določeno*
- presedmovánje** -a s *dokaz s sedmimi prisežnimi pomočniki* (pr. zg.)
- preségati** -am nedov. *pojavnjati se nad določeno stopnjo, mero:* presepati zemljiški, stanovanjski maksimum do l. 1991; povpraševanje presega ponudbo
- preséka** -e ž *del gozda s posekanim drevjem v ozkem pasu:* preseka ob meji, pod daljnovidom
- preselítev** -tve ž *sprememba stalnega mešta oziroma stalnega ali začasnega prebivališča:* preselitev obrata; preselitev osebe; stroški za preselitev
- preselíti** -sélím dov. *povzročiti, da kdo, kaj spremeni stalno mešto oziroma stalno ali začasno prebivališče:* preseliti koga; preseliti obrat
- preselíti se** *spremeniti stalno ali začasno prebivališče*
- preséljenec** -nca m *kdor je preseljen ali se preseli*
- preséljenka** -e ž *ženska oblika od preseljenec*
- preseljeválni** -a -o prid. *ki se nanaša na preseljevanje:* preseljevalni načrt
- preseljevánje** -a s *spreminjanje stalnega mešta oziroma stalnega ali začasnega prebivališča:* prisilno preseljevanje prebivalstva (kaz.); prostovoljno preseljevanje
- preséžek** -žka m *količina, vrednost, ki je večja, višja od določene količine, mere:* blagajniški

preskóčni

presežek; presežek kmetijskega zemljišča nad z zakonom določenim maksimumom; presežek kupnine pri dražbi *preoštanek* kupnine po *podlačilu terjatev*; presežek pridelka, prihodkov, proračuna, teže; presežek pri inventuri

presežni -a -o prid. *ki je večji, višji od določene količine, mere*: presežni delovni čas čas, v katerem uštvare delavec *presežni proizvod, ki si ga prilašči lastnik proizvodnih sredstev*; presežni proizvod *proizvod, ki presega potrebe obnove delovnih priprav in delovne sile*; presežni proračunski prihodki; presežna ponudba *ponudba, ki presega povpraševanje*; presežna produkcija, teža; presežna vrednost *del vrednosti produkta, ki presega vrednost delovne sile*; presežno delo *delo, s katerim neposredni proizvajalec proizvede več, kakor je potrebno za njegovo vzdrževanje in za obnavljanje njegove delovne sile*; presežno plačilo; presežno povpraševanje *povpraševanje, ki presega ponudbo*; presežna sredstva *npr. preveč plačani prispevki*

preskóčni -a -o prid., v zvezi: preskóčni regres *regres, ki ga regresni upravičenec zahteva namesto od neposrednega meničnega zavezanca od kakega prejšnjega*

preskrba -e ž **1.** *dejstvo, da kdo dobi, kar potrebuje za življenje, preživetje*: dolžna, gmotna, starošna preskrba; preskrba prebivalstva; preskrba v boleznih, starosti; pravica do preskrbe; racionirati preskrbo **2.** *dejstvo, da kdo dobi, kar potrebuje, zlasti za opravljanje kake dejavnosti*: pogodbená preskrba; primerna, zagotovljena preskrba; preskrba gospodarstva

preskrbeti -ím dov. **1.** *narediti, da kdo dobi, kar potrebuje za življenje, preživetje*: preskrbeti otroke **2.** *narediti, da kdo dobi, kar potrebuje*: preskrbeti dokaze (pošt.); preskrbeti potrebno strokovno pomoč *npr. priprtemu za vložitev pritožbe* (kaz. pošt.); preskrbeti si sredstva za storitev kaznivega dejanja **preskrbljen** -êna -o: preskrbljeni otroci

preskrbni -a -o prid. *ki se nanaša na preskrbo*: preskrbna dolžnost

preskús -a m *preizkus*

preslepítev -tve ž *glagolnik od preslepiti*: preslepítev kupcev *npr. z lažnimi označbami ali lažnim reklamiranjem* (kaz.)

preslepíti -ím dov. *spraviti v zmoto, premotiti koga*: preslepiti obdolženca *da bi se dosegla kaka njegova izjava ali priznanje*

presodíti -sódím dov. **1.** *s podrobno raziskavo*

podatkov, dejstev spoznati resnično vrednost, veljavnost česa: presoditi dokaze, zakonitost **2.** *razsoditi o čem*

presója -e ž *ugotovitev, spoznanje resnične vrednosti, veljavnosti česa na podlagi podrobne raziskave podatkov, dejstev*: dejanska, pravna, sodniška presoja; nepravilna pravna presoja; nepravilna presoja dokazov; načelo proste presoje dokazov *načelo, po katerem sodišče v poštopku ni vezano na posebna formalna dokazna pravila*

presójati -am nedov. *ugotavljati, spoznavati resnično vrednost, veljavnost česa na podlagi podrobne raziskave podatkov, dejstev*: presójati dokaze

prestájanje -a s *glagolnik od prestajati*: prestajanje zaporne kazni

prestájati -am nedov. *prebivati določeno dobo kje zaradi izpolnjevanja kakih obveznosti, dolžnosti*: prestajati kazen zavora *prebivati v zavodu za prestajanje kazni*

prestáti -štánem dov. *prebiti določeno dobo kje zaradi izpolnjevanja kakih obveznosti, dolžnosti*: preštati kazen zavora **prestán** -a -o: preštana kazen zavora

prestávitév -tve ž *poštávitév na drugo mešto*: samovoljna prestávitév izmeritvenega znamenja in oznake

prestáviti -ím dov. *poštáviti na drugo mešto*, sin. *premakniti*: prestáviti mejnik, zemljemersko znamenje *zaradi preprečitve dokazovanja laštninske pravice do uporabe vode* (kaz.)

prêstol -óla m **1.** *vladarjev sedež* **2.** *vladarjev položaj*: odpovedati se, odreči se prestolu

prestólni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na prestól*: prestólni govor v parlamentarnih monarhijah *govor, s katerim vladar odpre zasedanje novoizvoljenega parlamenta in poda programski načrt vlade* **2.** v zvezi: prestólno mešto *glavno mešto, prestólница*

prestólница -e ž *glavno mešto*

prestolonaslédnica -e ž *ženska oblika od prestolonaslednik*

prestolonaslédnik -a m *kdor je uradno določen za vladarjevega neposrednega naslednika*

prestolonaslédstveni -a -o prid. *ki se nanaša na prestolonasledstvo*: prestolonasledstveni red

prestolonaslédstvo -a s *nasledstvo na prestolu*

prestóp -ópa m *glagolnik od prestopiti* (1 b): prestóp k sovražniku (kaz.)

prestópek -pka m *kaznivo ravnanje*: gospodarski preštopek *kršítev predpisov o gospodarskem ali finančnem poslovanju*; disciplinski pre-

štopek *kršitev delovne obveznosti oziroma delovne discipline*

prestopiti -štopim dov. **1. spremeniti, menjati a) okolje glede na delovanje, aktivnoš:** prestopiti na drugo šolo **b) pripadnoš** glede na (nazorsko) prepričanje, čustvovanje: prestopiti k sovražniku (kaz.) **2. priti na drugo stran česa:** prestopiti državno mejo **3. narediti v nasprotju s predpisi, zakoni:** prestopiti meje uradnih pravic (kaz.)

preštopnica -e ž ženska oblika od *preštopnik*

preštopnik -a m *štorilec kaznivega dejanja*

preštopništv -a s celota izvršenih *preštopkov*: mladoletniško preštopništv

preštrašenost -i ž stanje *preštrašenega človeka*: prekoračiti meje silobrana zaradi preštrašenosti

preštréltni -a -o prid., v zvezi: *preštréltna rana rana, ki jo naredi krogla ob prehodu skozi telo*

presumírati -am dov. in nedov. *domnevati*

presúmpcija -e ž *domneva*: pravna, zakonska presumpcija

prešli -a -o prid., v zvezi: *prešla menica menica, ki je bila izgubljena, ukradena, uničena ipd.*

prešúštnica -e ž *poročena ženska, ki spolno občuje zunaj zakona*

prešúštnik -a m *poročen moški, ki spolno občuje zunaj zakona*

prešúštvo -a s spolno občevanje *poročene osebe zunaj zakona*

prešúštvovánje -a s *prešúštvo*

pretarífirati -am dov. *uvršítiti v drug tarifni razred*

pretéči -em dov. *prenehati trajati*: čas, rok, doba preteče

pretéhtati -am dov. s *podrobnim razčlenjevanjem dejstev, podatkov spoznati resnične lašnoš* česa: pretehtati dokaze, koristi, predlog, okolišine konkretnega primera

preték -éka m *konec trajanja česa*: pretek časa, dobe, kazni, računskega leta

pretékšt -a m *pretveza, izgovor*

pretép -épa m *fizični spopad več oseb*: povzročiti pretep; sodelovati pri pretepu; ogrožanje z nevarnim orodjem pri pretepu (kaz.)

pretépanje -a s *glagolnik od pretepati se*

pretépati se -am se nedov. *fizično se spopadati*

preterícija -e ž *prezrtje*

préterintencionální -a -o prid., v zvezi: *preterintencionalna posledica iz malomarnosti povzročena posledica, ki je hujša, kot je bila predvidena v štorilčevem naklepu, npr. telesna poškodba s posledico smrti (kaz.), sin. prekona-klepna posledica, prim. odgovornost za hujšo posledico*

preterírati -am dov. *prezreti*: preterirati otroka v oporoki

pretéžni -a -o prid. *ki obsega, predšavlja večji del česa*: pretežni interes ob koliziji interesov; pretežna koristi **pretéžno** prisl.: pretežno dajati pravno pomoč samo z določenih pravnih področij

pretihotápiti -im dov. *skrivaj, na nedovoljen način, brez carinjenja prenešti, spraviti kaj čez državno mejo ali kam sploh*: pretihotapiti blago, mamila, tujo valuto

pretísk -a m *natis česa čez že prej natisnjeno*: pretisk bankovcev, kolkov, obveznic, vrednotnic, poštnih znamk

pretískanje -a s *glagolnik od pretiskati*

pretískati -am dov. *natisniti kaj čez že prej natisnjeno*

pretítiti -ím nedov. *groziti*

prétnja -e ž *grožnja*

prétor -ja m **1. višji voljeni nosilec oblaští, ki skrbi za redni potek sodštva** (rim. pr.) **2. prvoštopenjski sodnik v Italiji**

pretórični -a -o prid., v zvezi: **pretorično vabilo sodno vabilo za poskus poravnave*

prétorski -a -o prid. *ki se nanaša na pretorje (1)*: pretorski edikt pretorjev razglas o lašnih smernicah pri upravljanju sodštva (rim. pr.); pretorska doba doba zadnjih dveh stoletij pred našim štetjem (rim. pr.); pretorsko pravo pravo, ki ga uvaja pretor s svojimi edikti (rim. pr.)

pretaróriti -im dov. *preložiti z enega prevoznega sredštva na drugo*: pretovoriti blago

pretrés -ésa m *glagolnik od pretréšiti*: vzeti kaj v pretres

pretrésati -am nedov. *vseštransko proučevati, obdelovati, navadno zaradi ocenjevanja, odločitve*

pretréšiti -em dov. *vseštransko proučiti, obdelati, navadno zaradi ocenjevanja, odločitve*

pretgránje -a s *glagolnik od pretrgati*: pretrganje vzročne zveze prekinitve zveze med ravnanjem in posledico; pretrganje priposeštvovalne stvari prenehanje trajanja priposeštvovalne dobe; pretrganje zaštaranja pravice, terjatve, kazenskega pregona, izvršitve kazni prenehanje trajanja zaštaralne dobe

pretgráti -am dov. *narediti, povzročiti, da kaj preneha obstajati, trajati*: pretrgati vzročno zvezo, priposeštvovanje, zaštaranje

pretúra -e ž **1. pretorjeva funkcija** (rim. pr.) **2. prvoštopenjsko sodišče v Italiji**

pretvéza -e ž *kar prikriva pravi vzrok, povod*

preudáriti

česa: pretveza silobrana izmišljeni silobran
preučiti -im dov. **1.** usposobiti koga s poukom za drugo delo **2.** poučiti

preudárek -rka m zaključek na podlagi podrobnega razčlenjevanja dejstev, podatkov: prošti preudarek pravica javnega organa, sodišča, da izmed več pravno možnih rešitev izbere tisto, ki je v javnem interesu (upr. post.), sin. *diskrecija*; sodniški, zreli preudarek; *umor po zrelem preudarku storjen s premislekom (kaz.); delati, odločati po preudarku; ravnati po tehtnem preudarku

preudáriti -im dov. s podrobnim razčlenjevanjem dejstev, podatkov priti do določenega zaključka

preuredítev -tve ž nova, drugačna ureditev

preuredíti -ím dov. nanovo, drugače urediti: preurediti denarstvo, družbo, sodstvo, upravo

preusmerítev -tve ž glagolnik od preusmeriti: preusmeritev gospodarstva

preusméríti -im dov. spremeniti področje dejavnosti česa: preusmeriti proizvodnjo

preužíték -tka m *preživitek*: denarni, kmečki, naruralni preužitek; preužitek v naravi; dajalec preužitka; denarni ekvivalent preužitka; pogodba o preužitku; dobivati, imeti, izgovoriti si, plačevati, prevzeti, vknjižiti preužitek

preužítkar -ja m *preživitkar*

preužítkarica -e ž *preživitkarica*

preužítkarski -a -o prid. *preživitkarski*: preužitkarska pogodba, pravda, pravica

preužítkarstvo -a s *preživitkarstvo*

prevajálec -lca [-ȳc-] m *kdor prevaja*: sodni, zapriseženi prevajalec

prevajálka -e [-ȳk-] ž *ženska oblika od prevajalec*

prevajálski -a -o [-ȳs-] prid. *ki se nanaša na prevajalce ali prevajanje*: prevajalska dejavnost, nagrada; prevajalska služba

prevájáanje -a s *izražanje pisanega ali govornega besedila enega jezika z jezikovnimi sredstvi drugega jezika*: simultano prevajanje pri katerem prevajalec posluša govornika in sproti prevaja uporabniku; ušno prevajanje; prevajanje izpovedb, listin, spisov; stroški prevajanja; pravica do prevajanja (post.); dovoljenje za prevajanje avtorskega dela

prevájati -am nedov. *izražati pisano ali govorno besedilo enega jezika z jezikovnimi sredstvi drugega jezika*

prevalítev -tve ž *prenos bremena, obveznosti na koga drugega*: prevalitev davčinske obveznosti, dokaznega bremena

prevalíti -ím dov. *prenešiti breme, obveznost na*

koga drugega: prevaliti davščino, odgovornost
prevára -e ž *zaveštno zapeljevanje v zmoto ali izkoriščanje zmote z namenom, da bi štranka sklenila pravni posel*

prevázanje -a s *glagolnik od prevažati*: prevažanje oseb, potnikov, prtljage, stvari; prevažanje po morju, zraku, železnici

prevázati -am nedov. *s prevoznim sredstvom spravljati kaj z enega meša na drugo*

prevédba -e ž *uradno priznanje nove pravice ali prilagoditev že priznane pravice novim predpisom*: prevedba upokojenecv; prevedba vojaških oseb v drug rod oziroma službo

prevéncija -e ž *preprečevanje kaznivih dejanj*: generalna prevencija odvracanje ljudi od kaznivih dejanj z zagrožitvijo s kaznimi; individualna prevencija *specialna prevencija*; specialna prevencija *odvracanje obsojenega storilca od izvršitve novega kaznivega dejanja*

preventíva -e ž *preprečevanje, preprečevalni ukrep*: preventiva v boju zoper kriminaliteto ali druge deviantne pojave, prim. *profilaksa*

preventívni -a -o prid. *preprečevalni, zaščitni*: preventivni pregled tehnične brezhibnosti vozila; preventivni sklad, ukrep; preventivni zapor *pripor* (kaz. post.); preventivna detencija *pridržanje (1a)*; preventivna policija, služba, vojna; preventivno cepljenje, nadzorstvo, sredstvo

prevériti -im dov. *s primerjanjem dejstev, znakov ugotoviti resničnost, pravilnost, točnost česa*: preveriti alibi, podatke preiskave, pristnost podpisa, račun; preveriti resničnost trditve, zagovora; preveriti znanje *npr. vozniško s preizkusom*

prevéšti -vêdem dov. **1.** *uradno priznati nove pravice ali prilagoditi že priznane pravice novim predpisom*: prevesti upokojenca na nove pokojnine; prevesti vojaške osebe v rezervni sestav oboroženih sil **2.** *izraziti pisano ali govorno besedilo enega jezika z jezikovnimi sredstvi drugega jezika*: prevesti avtorsko delo, listino v drug jezik **prevedèn** -êna -o: prevedena lista

prevídnošt -i ž *lašnost, značilnost človeka, pri katerem je nenehno navzoča skrb, da se ne zgodi kaj nezaželenega*: ravnati s potrebno previdnostjo *npr. pri vročanju listin v izvorniku* (post.)

prevídnoštni -a -o prid. *ki se nanaša na previdnost*: previdnoštni ukrep

prevknjížiti -im dov. **1.** *knjižiti na drug račun, pošlavko **2.** *prepisati v zemljiški knjigi**

prevòd -óda m **1.** *glagolnik od prevesti ali prevajati*: prevod v drug jezik **2.** *prevedeno besedilo*: objaviti, odobriti prevod

prevòz -ôza m *spravljanje česa s prevoznim sredstvom z enega mesta na drugo*: brezplačni prevoz; kratzovozni prevoz *ki se mora opraviti v zelo kratkem času*; cestni prevoz; čarterski prevoz *z delno ali v celoti najeto ladjo, letalom*; direktni prevoz *potnikov, prtljage, štvari do namembnega kraja*, npr. v pomorskem pravu, *ko ladjar opravi prevoz delno s svojo ladjo, delno pa z ladjami drugih ladjarjev*; ekspresni prevoz *hitri, pospešeni*; izredni prevoz *pri katerem so teža, dimenzija ali osni pritisk vozila s tovorom nad normalo*; javni prevoz *ki je pod enakimi pogoji dostopen vsem uporabnikom prevoznih storitev*; kombinirani prevoz *z različnimi prevoznimi sredstvi z več prevozniki*; kontejnerski prevoz *s kontejnerji*; kosovni prevoz *štvari v kosih*; kreditirani prevoz *pri katerem je plačilo kreditirano*; letalski prevoz; linijski prevoz *po vnaprej določenih poteh in vnaprej določenem in objavljenem voznem, plovbnem redu in tarifi*; mednarodni prevoz *ki obsega prehod najmanj čez eno državno mejo*; mešani prevoz *kombinirani prevoz*; mednarodni linijski prevoz *javni prevoz, ki se opravlja na določeni mednarodni relaciji po vnaprej določenem in objavljenem voznem redu in tarifi*; pomorski, tovorni prevoz; tranzitni prevoz *ki poteka čez drugo državo v tretjo*; turistični prevoz; zaporedni prevoz *pri katerem sodelujejo prevozniki iste vrste*; železniški prevoz; prevoz nevarne štvari; prevoz oseb, štvari, tovara; prevoz za lašne potrebe *ki ga opravlja organizacija, podjetje za potrebe dejavnosti*; prevoz po vodi, zraku; prevoz v izrednih razmerah; prevoz v mednarodnem cestnem prometu; prevoz v potniškem prometu; prevoz z letalom, železnico; prevoz v zračnem prometu; naročnik, uporabnik prevoza; pogodba o prevozu potnikov, štvari *prevozna pogodba*; plačilo za prevoz; stroški v zvezi s prevozom

prevoziti -vózim dov. z *vozilom opraviti kako pot*

prevóžen -a -o: prevožena pot

prevózni -a -o prid. *ki se nanaša na prevoz*: prevozni izkaz *vozni list, prtljažnica ipd.*; prevozni nalog; prevozni rok *čas, v katerem je prevoznik dolžen izvršiti prevoz*; prevozni pogoji, riziki, stroški; prevozna cena, deklaracija, listina, organizacija; prevozna pogodba *pogodba o prevozu štvari ali oseb na določen kraj za določeno plačilo*; prevozna poštaga; prevozna pot *pot, po kateri se da peljati, voziti*; prevozna prepoved, pristojbina; prevozna smer *dogovorjena ali najbolj ustrežna pot*; prevozna storitev,

tarifa; železniška prevozna pogodba; prevozne klavzule *dostavki, deloma standardni, v prevoznih pogodbah*, npr. o *prehodu nevarnosti, plačilu prevoznih stroškov*, sin. *transportne klavzule*; prevozne ovire, zmogljivosti; prevozno podjetje; prevozno pravo, sredstvo, zavarovanje

prevózница -e ž **1.** *prevozna listina* **2.** *ženska oblika od prevoznik*

prevóznik -a m *kdor opravlja prevoz kot storitev za plačilo*: pogodbeni, dejanski, zaporedni prevoznik; domači, tuji prevoznik; odgovornost prevoznika *npr. za izgubo, poškodbo ali zamudo pošiljke*; obveznosti prevoznika

prevoznína -e ž *plačilo za prevoz*: mrtva prevoznina *za razliko med manjšo izročeno in večjo dogovorjeno količino tovara*

prevoznínski -a -o prid. *ki se nanaša na prevoznino*: prevozninska poštaga *posamezni znesek v obračunu prevoznine*

prevózniški -a -o prid. *ki se nanaša na prevoznike ali prevoznništvo*: prevozniška odgovornost, storitev

prevózništvo -a s **1.** *dejavnost prevoznikov* **2.** *podjetje za prevoz potnikov ali blaga*

prevrät -áta m *hitra, navadno nasilna sprememba v družbenem ali političnem življenju*: državni, nasilni, oboroženi, politični, socialni prevrat

prevráten -tna -o prid. *ki se nanaša na prevrat*: prevratna agitacija, dejavnost; prevratno delovanje

prevrátnost -i z *lašnost, značilnost prevratnega*

prevzèm -éma m *glagolnik od prevzeti*: kakovostni, količinski prevzem *blaga kontrola kupca ob prejemu blaga glede kakovosti in količine*; kumulativni prevzem *dolga pri katerem upnik sprejme prevzemnika poleg dosedanjega dolžnika*; privativni prevzem *dolga pri katerem upnik sprejme prevzemnika kot edinega dolžnika*; prevzem dela, dolžnosti; prevzem gradbenega objekta *pri katerem se ugotavlja skladnost izvedbe z odobrenim načrtom*; prevzem izpolnitve *pri katerem se prevzemnik zaveže dolžniku, da bo izpolnil njegovo obveznost nasproti njegovemu upniku*; prevzem jamsftva, naročila, oblahti, obveznosti, odgovornosti, posestva, posla, premoženja, zadev; prevzem štvari *npr. pri kupni, podjemniški, shranjevalni pogodbi*; stroški prevzema

prevzémni -a -o prid. *ki se nanaša na prevzem*: prevzemni kraj; prevzemna bilanca *bilanca, ko prevzame podjetje drugo podjetje*; prevzemna carinarnica *carinarnica, ki ni vhodna, pa opra-*

vi carinjenje uvoženega in tranzitnega blaga; prevzemna cena; prevzemna dolžnost *dolžnost npr. kupca, da prevzame blago*; prevzemna izjava, komisija, pogodba, zamuda; prevzemno mesto *npr. za odkup kmetijskih pridelkov*; prevzemno načelo *načelo o prevzemu osebnih služnosti in realnih bremen, ki imajo prednost pred zastavnimi pravicami in poplačilno pravico upnika, na čigar predlog je sodišče dovolilo izvršbo* (izvrš. post.)

prevzémnica -e ž **1.** prejemnica (1) **2.** ženska oblika od prevzemnik

prevzémnik -a m kdor kaj prevzame: prevzemnik blaga, dolga; prevzemnik naročila *kdor sprejme mandat (1)*, sin. *mandatar (1)*; prevzemnik nepremičnine, odvetniške pisarne, podjetja, pogodbe; prevzemnik posla *podjemnik, izvajalec pri pogodbi o delu*; prevzemnik terjatve *oseba, na katero preide odstopljena terjatve*, sin. *cesionar*

prevzétí -vzámem dov. *začeti kaj imeti, opravljati kako obveznost, funkcijo*: prevzeti breme, delo, dobavo, dolg, funkcijo, gradbeni objekt, izpolnitev, menično zavezo, naročilo; prevzeti obrambo (kaz. post.); prevzeti obveznost, odgovornost, poročstvo, posel, pošiljko, skrb, stroške, stvar, terjatve, vlogo (spis), zaštopanje; prevzeti stvar v posest, shranitev, upravljanje

prevzgója -e ž *glagolnik od prevzgojiti*: prevzgoja gojenca, mladoletnega storilca kaznivega dejanja, obsojenca

prevzgojítí -ím dov. z vzgojo doseči, da kdo pridobi boljše laštnosti: prevzgojiti obsojenca

prevzgojljív -a -o prid. *ki se da prevzgojiti*: težko prevzgojljiv gojenec

prevzgojní -a -o prid. *ki se nanaša na prevzgojo*: prevzgojni program *program za obsojence v kazenskem popoljševalnem zavodu*; prevzgojni namen izvršitve kazni; prevzgojni poštopek; prevzgojno delo, sredstvo; oddaja mladoletnika v prevzgojni dom (kaz.)

prezadolžéneec -nca [-už-] m *kdor ima več pasiv kakor aktiv*

prezadolžénka -e [-už-] ž *ženska oblika od prezadolženeec*

prezadolžénošt -i [-už-] ž *prevelika zadolženost*: prezadolženost kot štečajni razlog

prezadolžítev -tve [-už-] ž *glagolnik od prezadolžiti*: prezadolžitev posestva

prezadolžítí -ím [-už-] dov. *vzeti prevelik dolg na kaj*: prezadolžiti kmetijo **prezadolžiti se** *preveč se zadolžiti* **prezadolžén** -éna -o: pre-

zadolžena oseba

prezénčni -a -o prid., v zvezi: *prezenčna lista seznam navzočih*

prezentácija -e ž *predložitev*: prezentacija vrednošnega papirja; obvezna, pravočasna, zopetna prezentacija; prezentacija v akcept, plačilo, zaradi plačila, na vpogled

prezentácijski -a -o prid. *ki se nanaša na prezentacijo*: prezentacijski rok *rok zlašti za predložitev vrednošnega papirja*, sin. *predložiteni rok*; prezentacijska klavzula *označitev denarne obveznosti kot iskovine*; prezentacijska pravica

prezentánt -a m *predložitelj*

prezentát -a m *odtis štampljke o dnevu prejema spisa*

prezentírati -am dov. *predložiti*: prezentirati ček, menico v plačilo

prezgódnji -a -e prid. *ki je pred določenim, predvidenim rokom*: prezgodnji porod; prezgodnja prošnja *npr. za pomilošitev, rehabilitacijo*

prezidiálni -a -o prid. *predsedšveni*: prezidialni spis; prezidialna pisarna

prezídij -a m *predsedstvo*: prezidij ljudske skupščine FLRJ do l. 1953

prezimovalíšče -a s **1.** kraj, prostor, kjer se kdo zadržuje, prebiva v času zime: prezimovališče divjadi, rib **2.** kraj, prostor, ki je določen za hranjenje česa v času zime: prezimovališče ladij v luki

prezír -a m *zaničevanje*

prezréti -zrém dov. *ne opaziti*: prezreti napako; v oporoki prezreti nujnega dediča *ne upoštevati ga*

prezrtje -a s *glagolnik od prezreti*: prezrtje napake; prezrtje koga pri dedovanju *neupoštevanje*

prežigósanje -a s *označitev z novim, drugim žigom*: prežigosanje bankovcev, kolkov, vrednošnih papirjev, znanak

prežigósati -am dov. *označiti kaj še z novim, drugim žigom*: prežigosati vozovnice

preživétí -ím dov. *živeti dlje kot kdo drug*: preživeti darovalca, zapuštnika **preživéli** -a -o: preživeli zakonec; preživeli otroci

preživítek -tka m *dosmrtna oskrba, ki si jo izgovori izročevalac nepremičnine zase ali za drugo osebo*: denarni preživitev; dajalec preživitka; pogodba o preživitku; dobivati, imeti, izgovoriti si, plačevati, prevzeti, vknjižiti preživitev

preživítev -tve ž *glagolnik od preživiti*: preživitev družine

preživítí -ím dov. *dati komu, kar potrebuje za življenje*

preživitkar -ja m *kdor ima preživitek*

preživitkarica -e ž *ženska oblika od preživitkar*

preživitkarški -a -o prid. *ki se nanaša na preživitek*: preživitkarska pogodba prim. *pogodba o dosmrtnem preživljanju*; preživitkarska pravda, pravica

preživitkarstvo -a s *slanje, življenje preživitkarjev*

preživitveni -a -o prid. *ki se nanaša na preživitev*: preživitveni upravičenec, zahtevk; preživitvena dajatev, obveznost, pogodba, štoritev

preživljálec -lca [-ŷc-] m *kdor koga preživlja*

preživljanec -nca m *kdor prejema preživnino*

preživljanje -a s *dajanje komu, kar potrebuje za življenje*: dosmrtno, primerno preživljanje; pogodbeno preživljanje; zakonita obveznost preživljanja; dolžnost preživljanja; pravica do preživljanja; prispevek za preživljanje; pogodba o preživljanju *preživninska pogodba*; pogodba o dosmrtnem preživljanju *pogodba med preživljavcem in preživljancem proti prepuštitvi premoženja kot dediščine*, prim. *preživitkarska pogodba*; spor o preživljanju

preživljanka -e ž *ženska oblika od preživljanec*

preživljati -am nedov. *dajati komu, kar potrebuje za življenje*: preživljati družino, otroke **preživljati se pridobivati si sredstva za življenje**: preživljati se z delom, beračenjem

preživnina -e ž *sredstva za preživljanje, ki jih je kdo dolžen komu dajati*: pogodbena, zakonska preživnina; preživnina babic; povišanje, uskladitev, valorizacija preživnin; uživalec preživnine; pravica do preživnine; dajati, določiti, izgovoriti si, plačevati, prejemanje, znižati, zvišati preživnino; izmikati se dajanju preživnine (kaz.)

preživninski -a -o prid. *ki se nanaša na preživnino*: preživninski obrok, spor, upnik, zahtevk, zavezanec; preživninska dolžnost, obveznost, pogodba, pravda, pravica, terjatev, zahteva; preživninsko varstvo kmetov

pribežališče -a s *zatočišče, ki se daje tujemu državljanu, ki je v domovini preganjan, npr. zaradi zavzemanja za demokratične nazore in gibanja za socialno in narodno osvoboditev, sin. azil (1)*; pravica pribežališča; dovoliti, priznati, uživati pribežališče; vzeti tujcu pravico pribežališča

pribéžnica -e ž *ženska oblika od pribežnik*

pribéžnik -a m *kdor kam pribeži*

pribítek -tka m *kar se določenemu znesku doda*: maksimalni, odstotni, režijski, trgovski pri-

bitek; pribitek k davščinam, pristojbinam, taksam

pribíiti -bíjem dov. *dodati, prišteti*: pribiti stroške k prodajni ceni, taro k čišči teži

pribíttni -a -o prid. *ki se nanaša na pribitek*: pribitna postavka

približen -žna -o prid. *ki je lahko večji ali manjši od navedenega*: približen znesek; približna vrednost npr. *cenilna vrednost približno* prisl.: približno naštet

pribóljšek -ška m *dodatna dajatev izročevalcu posestva v izročilni pogodbi*: denarni, novoletni priboljšek; izgovoriti si priboljšek

priča -e ž *oseba, različna od obdolženca ali stranke v postopku, ki naj poda svoje zaznave o preteklih ali sedanjih dejstvih, ki se v postopku dokazujejo*: identitetna priča *ki izpričuje identičnost osebe ali švari*; kriva priča *ki zaveščno izpričuje kaj neresničnega*; naprošena, (ne) posredna, (ne)pristranska, (ne)prizadeta priča; absolutno nesposobna priča npr. *duševni bolnik*; relativno nesposobna priča *ki priča v postopku, ko gre za državno tajnost, poklicno skrivnost*; obremenilna, razbremenilna, sumljiva priča; oporočna priča *pri napravi oporoke*; poročna priča *pri sklenitvi zakonske zveze*; slovesna priča *pri slovesnostih, npr. pri sklenitvi zakonske zveze, oporoki*; solenitetna priča *slovesna priča*; priča očitve; dokaz s pričami; biti za pričo; biti priča česa; klicati, vabiti pričo; privediti pričo s silo; pripeljati pričo s seboj; izpraševati, zapriseči, zaslišati pričo

pričakoválec -lca [-ŷc-] m *kdor kaj pričakuje*: fidejkomisni pričakovalec (pr. zg.); pričakovalec dediščine, nujnega deleža, stanovanja

pričakoválka -e [-ŷk-] ž *ženska oblika od pričakovalec*

pričakoválni -a -o prid. *ki se nanaša na pričakovanje*: pričakovalna pravica npr. *dediča*; pričakovalno vprašanje *vrsta sugeštnega vprašanja*

pričakovánje -a s *glagolnik od pričakovati*: utemeljeno pričakovanje; pričakovanje pogojnega upravičenca *med visečnóšjo pogoja*; pričakovanje dediščine, koristi iz zavarovanja, rente

pričakováti -újem nedov. *na osnovi določenih dogodkov, pojavov biti prepričan o čem*: pričakovati dobiček, izgubo, koristi, škodo **pričakován** -a -o: pričakovani prihodki, odhodki; pričakovana dajatev, posledica, pravica

pričanje -a s *glagolnik od pričati*: dolžnost, nedopustnost, odklonitev, oprošitev pričanja; odreči pričanje

pričeti

pričati -am nedov. *izpovedovati kot priča*: pričati resnico; krivo pričati

pričetek -tka m *začetek*

pričeti -čnem dov. *začeti*

pričetni -a -o prid., v zvezi: pričetni dan roka (lat. dies a quo) *dan, od katerega teče rok*

pričevalnost -i ž *lašnost, značilnost česa, da kaj dokazuje, izpričuje*: pričevalnost arhivskega gradiva, zgodovinskega dokumenta

pričevanje -a s *pričanje*: odpoved pričevanju; biti oproščen dolžnosti pričevanja; odreči, odkloniti pričevanje

pričnina -e ž *povračilo stroškov priči*: določiti, odmeriti pričnino

príd -a m *koriš*

pridelati -am dov. *pridobiti z delom, gojivijo česa*: pridelati krompir, sadje, zelenjavo

prideláva -e ž *pridobivanje česa z delom, gojivijo*

pridélek -lka m **1.** *kar se pridobi z delom, gojivijo česa*: gozdni pridelek *npr. les, lubje, gobe, zelišča*; hektarski pridelek *hektarski donos*; kmetijski, naravni, (ne)obrani, poljedelski, poljski pridelki **2.** *pridelava*: vino domačega pridelka

pridelíti -ím dov., v zvezi: *prideliti koga na delo *dodeliti (2)*

prideloválec -lca [-ȳc-] m *kdor kaj prideluje*: pridelovalec vrtnin

pridelováлка -e [-ȳk-] ž *ženska oblika od pridelovalec*

pridelovalni -a -o prid. *ki se nanaša na pridelovanje*: pridelovalni načrt; pridelovalni stroški; pridelovalno območje

pridelovánje -a s *pridobivanje česa z delom, gojivijo*: pridelovanje hrane

pridelováti -újem nedov. *pridobivati kaj z delom, gojivijo*: pridelovati žito, južno sadje

pridévek -vka m *domače ime*

pridobítelj -a m *kdor kaj pridobi*: doboverni pridobitelj *ki ne ve ali ne more vedeti, da šivar; ki jo je pridobil, ni bila odsvojiteljva*; nedobroverni, nepošteni pridobitelj; pošteni pridobitelj vrednostnega papirja *ki ga je pridobil v skladu z določenimi normami, pravili*; pridobitelj pravice, premoženja, terjatve, štvári, zemljišča

pridobíteljica -e ž *ženska oblika od pridobitelj*

pridobítev -tve ž **1.** *glagolnik od pridobiti*: derivativna pridobitev pravice *gl. izvedena pridobitev pravice*; izvedena pridobitev pravice *od pravnega prednika*, sin. *derivativna pridobitev pravice*, ant. *izvirna pridobitev pravice*; izvirna pridobitev pravice *ki ni odvisna od pravice*

pravnega prednika, *npr. lašninske pravice s priposeštvovanjem*, sin. *originarna pridobitev pravice*, ant. *izvedena pridobitev pravice*; lukrativna pridobitev *neodplačna pridobitev*; (ne)dobroverna, (ne)posredna, (ne)poštena, neupravičena, protipravna pridobitev; originarna pridobitev pravice *gl. izvirna pridobitev pravice*; singularna pridobitev *posamezne štvári ali pravice*; univerzalna pridobitev *premoženja*, *npr. z dedovanjem*; pridobitev brez pravnega naslova **2.** *kar je posledica kakega dela, prizadevanja*: pridobitve osvobodilnega boja

pridobíti -ím dov. *z delom, prizadevanjem priti do česa*: pridobiti dediščino, *domovinsko pravico, državljanstvo, lašnino, plodove, pravico, premoženje, služnost; pridobiti si koriš; pridobiti si kaj nasilno, pošteno, zvijačno **pridobljen** -ěna -o: pridobljeni plodovi; nevicozno pridobljena posest *ki ni pridobljena s silo, z zvijačo ali zlorabo zaupanja*, sin. *prištna posest*; pridobljena pravica *npr. z delom*

pridobítňi -a -o prid. *ki se nanaša na pridobivanje*: pridobitni način (lat. modus acquirendi) *način pridobitve štvári*, *npr. izročitev, vknjižba pravice*; pridobitni namen; pridobitni naslov (lat. titulus) *npr. kupna, darilna pogodba*; pridobitni poklic, posel; pridobitni stroški; pridobitna dejavnost, (ne)sposobnost, (ne)zmožnost, panna, skupnost; pridobitne razmere; pridobitno delo **pridobitno** prisl.: pridobitno (ne)sposoben, (ne)zmožen

pridobítňica -e ž *ženska oblika od pridobitnik*

pridobítňik -a m *kdor pridobiva dohodek ali dobiček z gospodarsko dejavnostjo*

pridobíváľni -a -o prid. *ki se nanaša na pridobivanje*: pridobivalni prostor *prostor, na katerem se pridobivajo rudnine*

pridobíváňje -a s *glagolnik od pridobivati*: pridobivanje dohodka; pridobivanje plodov, rudnin; način pridobivanja; (ne)sposobnost za pridobivanje

pridobíváti -am nedov. **1.** *z delom, prizadevanjem prihajati do česa*: pridobivati delovne izkušnje **2.** *delati, da prihaja kaj iz česa kot rezultat določenega postopka*: pridobivati zlahkne kovine

pridobňina -e ž *davek od dobička pridobitne dejavnosti*: splošna, posebna pridobňina

pridobňínski -a -o prid. *ki se nanaša na pridobňino*: pridobňinski davek; pridobňinski zavezanec

pridrúženost -i ž *lašnost, značilnost pridruženega*: pridruženost udeležbe *npr. uspelo napeljevanje* (kaz.)

pridružitvev -tve ž *glagolnik od pridružiti*: *pridružitvev oškodovanca kazenskemu postopku; pridružitvev sospornika, intervenienta v pravdi; pridružitvev družbe ali podjetja drugi družbi ali podjetju *afiliacija*

pridružiti -drúžim dov. *narediti, da pošlane kaj sestavni del kake enote*: pridružiti podjetje drugemu podjetju **pridružiti se 1. začeti biti skupaj s kom pri kaki dejavnosti**: *pridružiti se kazenskemu postopku; pridružiti se eni od strank v tekoči pravdi; pridružiti se mednarodni pogodbi **2. v zvezi**: pridružiti se mnenju *imeti enako mnenje kot kdo drug* **pridružen** -a -o: pridruženo podjetje

pridružitveni -a -o prid. *ki se nanaša na pridružitvev*: pridružitvena izjava *izjava v pravdi, da se intervenient pridruži postopku*

pridrúžni -a -o prid., v zvezi: pridrúžni poštopek *del kazenskega postopka, v katerem kazensko sodišče obravnava oškodovančev premoženjskopravni zahtevek*, sin. *adhezijski poštopek*

pridrúžalni -a -o prid. *ki se nanaša na pridrúžanje*: pridrúžalna pravica *pridrúžna pravica*

pridrúžanec -nca m *kdor je po preštani kazni pridrúžan v zaporu*

pridrúžanje -a s **1. prisilni ukrep, pri katerem kdo za krajši čas oštane na določenem mestu a)** v postopku o prekršku *pridrúžanje do iztreznitve*; prostori za pridrúžanje **b)** v kazenskem postopku *pridrúžanje očitca c)* v nepravdnem postopku *pridrúžanje osebe v psihiatrični zdravstveni organizaciji* **2. ukrep, v katerem se izpolnitev česa veže na določene pogoje**: pridrúžanje poštnih pošiljk *poštnih pošiljk obdolžencu ali obdolženca, ki ga odredi preiskovalni sodnik* (kaz. post.); *pridrúžanje ženinega državljanstva ob sklenitvi zakonske zveze s tujcem; pridrúžanje stvari v izvrševanju *pridrúžne pravice*

pridrúžati -ím dov. **1. narediti, da kdo za krajši čas prisilno oštane na določenem mestu**: pridrúžati storilca prekrška **2. zagotoviti si določeno pravico, zlašti pri pogodbi**: pridrúžati si gospodarjenje, nadzorstvo, preživetek, *pravico kazenskega pregona, rok za premislek, sklepanje o predlogu, služnost **pridrúžan** -a -o: pridrúžana lovska, ribiška pravica, prim. *rezervat* (2); pridrúžana pritožba *pritožba, pri kateri se sme pobijati sklep le skupaj s končno odločbo* (post.)

pridrúžba -e ž, v zvezi: pridrúžba po preštani kazni *varštvni ukrep, pri katerem kdo prisilno oštane določen krajši čas na določenem mestu*

pridrúžek -žka m *zagotovitev določene pravice,*

zlašti pri pogodbi: avtorski pridrúžek *prepoved ponatisa, fotografiranja ali prevoda*; izrečni pridrúžek; miselni pridrúžek *neizjavljeni pridrúžek ob izjavi poslovne volje*, sin. *mentalna rezervacija*; obojestranski pravni pridrúžek; pridrúžek boljšega kupca *pravica prodajalca, da proda stvar v določenem roku boljšemu kupcu*; pridrúžek dosmrtnega užitka *pri izročitvi posestva*; *pridrúžek državljanstva; pridrúžek javnega reda (fr. *ordre public*) *varovanje temeljnih načel domačega pravnega reda in domačih načel poštenja pred tujim pravom* (mednar. zas. pr., pravd. post., izvrs. post.); pridrúžek nespremenjenih razmer *po katerem pogodba velja, če se okoliščine bištvno in nepričakovano ne spremenijo*, sin. *klavzula rebus sic stantibus*; pridrúžek povratne prodaje *pravica povratne prodaje*; pridrúžek pravice odstopa od pogodbe; *pridrúžek pravnomočnosti sklepa sodišča *druge stopnje, tako da sodišče prve stopnje določi narok šele po pravnomočnosti sklepa sodišča druge stopnje* (pravd. post.); pridrúžek vzajemnosti *enakega ravnanja strank v mednarodnih pogodbah*, sin. *klavzula o vzajemnosti*; kup s pridrúžkom *poskusa nepogojna pogodba, pri kateri mora laštnost blaga uštvrezati dogovorjenemu rezultatu poskusa*; prodaja s pridrúžkom *pravice razpolaganja oziroma laštninske pravice prodaja, pri kateri kupec pridobi laštninsko pravico na stvari, ki mu je izročena, šele po plačilu celotne kupnine*

pridrúžni -a -o prid., v zvezi: pridrúžna pravica *pravica upnika zapadle terjatve, ki ima v rokah kako dolžnikovo stvar, da jo pridrúži, dokler terjatev ni plačana*

prigánjanje -a s *glagolnik od priganjati*: *prigánjanje ljudi na prekomerno delo

prigánjati -am nedov. *zahtevati, poskušati doseči, da kdo hitreje, več dela*

priglasítelj -a m *kdor kaj priglasí*

priglasíteljica -e ž *ženska oblika od priglasítelj*
priglasítev -tve ž *prijava* (1): priglasítev javnega shoda, javne prireditve; priglasítev za dediča; priglasítev za vpis podjetja in druge pravne osebe, ki opravlja gospodarsko dejavnost, v sodni regíšter; dolžnost priglasítve

priglasíti -ím dov. *prijaviti*: priglasiti javni shod, javno prireditve; priglasiti orožje in štelivo *ob prehodu čez državno mejo*; priglasiti premoženjskopravni zahtevek (kaz. post.); priglasiti preselitev sedeža obrtnikove obratovalnice *za vpis v regíšter obratovalnic*; priglasiti ter-

priglasitveni

- jatev (izvrš. post., šteč. post.); priglasiti zahtevek
priglasiti se: priglasiti se za besedo; priglasiti se za dediča
- priglasitveni** -a -o prid. *ki se nanaša na priglasitev*: priglasitveni rok *npr. rok za terjatve v stečajju*, sin. *prijavni rok*; priglasitvena dolžnost
- priglasnica** -e ž *liščina o priglasitvi*
- prigoljufati** -ám dov. *z goljufanjem priti do česa*: prigoljufati kaj; prigoljufati si kaj
- prihod** -óda m **1.** *glagolnik od priti (1)*: osebni prihod; proš prihod obdolženca, pričē ali izvedenca v državo s pravico prostega odhoda (kaz. post.), prim. *salvus conductus (2)*; prihod ladje, letala, vlaka **2.** *v zvezi*: prihod na oblast pridobitev pravice odločati, ukazovati v organizirani družbeni skupnosti
- prihodek** -dka m *denarna sredstva, ki jih kdo dobi za svoje delo, delovanje, od premoženja v določenem obdobju*: katastrski prihodek; skupni prihodek *ki ga uštviri več organizacij zaradi skupnega poslovanja*; prihodek družbenopolitične skupnosti, organizacije združenega dela; izvorni prihodki federacije *carine*, *zvezne takse ipd.*; bilanca prihodkov in odhodkov *v proračunu*; uprava za družbene prihodke
- prihránek** -nka m *kar je prihranjeno*: davčni, proračunski prihranek
- prihrániti** -hránim dov. **1.** *s tem, da se ne porabi, narediti, da ošlane na razpolago*: prihraniti denar; prihraniti komu izdatke, stroške **2.** *obvarovati koga pred čim neprijetnim*: prihraniti komu razočaranje
- priigráti** -ám dov. *pridobiti z igro na srečo*
- príimek** -mka m *del osebnega imena, ki se navadno podeduje po očetu ali pridobi s poroko*: dekliški priimek *ki ga ima ženska po starših*
- prijáteljski** -a -o prid., *v zvezah*: prijateljski obisk *obisk najvišjega državnega funkcionarja zaradi prijateljskega pogovora, posvetovanja*; prijateljske usluge (fr. *bons offices*) *usluge pri mirnem reševanju mednarodnih sporov* (mednar. pr.)
- prijáteljstvo** -a s *prijateljsko razmerje*: pogodba o prijateljstvu (mednar. pr.)
- prijáva** -e ž **1.** *sporočilo česa prišojnemu organu v uradni obliki*: davčna, dedna prijava; pismena, ustna prijava; prijava carinskega blaga, izuma, orožja, rojstva, smrti, stalnega ali začasnega prebivališča; prijava patenta, modela, vzorca, znamke; prijava terjatve (izvrš. post., šteč. post.); prijava vojne škode; izvršba na prijavo, ob intervenciji *ki se opravi na podlagi prijave* (zahtevajočega) *upnika in v njegovi navzočnosti* **2.** *ovadba*
- prijávítelj** -a m **1.** *kdor kaj sporoči prišojnemu organu v uradni obliki*: prijavitelj modela, patenta, vzorca, znamke **2.** *ovaditelj*
- prijávíteljica** -e ž *ženska oblika od prijavitelj*
- prijávítiti** -im dov. **1.** *sporočiti kaj prišojnemu organu v uradni obliki*: prijaviti dohodke, izum, nesrečo, obrt, rojstvo, smrt **2.** *ovaditi*
- prijávítiti se** *sporočiti svojo pripravljenost za kako dejanje, sodelovanje*: prijaviti se za besedo **prijávljen** -a -o: stalno prijavljen občan; prijavljene terjatve *npr. v stečajju*
- prijávljenec** -ncea m *kdor je prijavljen*
- prijávljenka** -e ž *ženska oblika od prijavljenec*
- prijávni** -a -o prid. *ki se nanaša na prijavo (1)*: prijavni rok *npr. rok za terjatve v stečajju*, sin. *priglasitveni rok*; prijavni sistem *prijava društev*; prijavni urad; prijavna in odjavna služba *služba, ki se ukvarja s prijavljanjem in odjavljanjem začasnega ali stalnega prebivališča prebivalcev*
- prijávnica** -e ž *liščina o prijavi*
- prijávnína** -e ž *prišojbina za prijavo*
- prijéti** primem dov. *z uradnim dejanjem odvzeti komu prošost*, sin. *aretirati*: prijeti osumljenca, storilca kaznivega dejanja; prijeti ubežnika
- prijéti** -a -o: prijeti storilec
- prijétje** -a s *uradno dejanje, s katerim se komu odvzame prošost*: prišojnost po kraju prijetja (lat. *forum deprehensionis*) (kaz. post.)
- prikáz** -áza m *opis*: prikaz dogodka
- prikázáti** -kážem dov. *opisati, predstaviti*: prikazati avtorsko delo
- prikímanje** -a s *izraz soglasja s čim z gibi glave navzdol in navzgor*: izražanje volje s prikimanjem
- prikláda** -e ž *kar se dodaja pri tehtanju*: meso s priklado
- priklénjenost** -i ž, *v zvezi*: priklenjenost na grudo (lat. *glebae adscriptio*) *dolžnost podložnika, da ošlane na uživani kmetiji* (pr. zg.), sin. *vezanost na zemljo*
- priklícáti** -klíčem dov. *s klicanjem doseči, da kdo pride*: priklícáti pomoč
- priključítev** -tve ž *glagolnik od priključiti (2)*: priključitev na električno omrežje; priključitev na ptt-omrežje; priključitev na vodovod; priključitev na kanalizacijo
- prikljúčiti** -im dov. **1.** *dodati, priložiti*: priključiti prošnji priloge **2.** *povezati s čim*: priključiti na električno omrežje, plinovod, vodovod

priključni -a -o prid., v zvezi: priključni rubež rubež že zarubljenih predmetov v koristi istega ali drugega upnika

prikrajšanje -a s **1.** glagolnik od prikrajšati (1): čezmerno prikrajšanje (lat. laesio enormis) očitno nesorazmerje vzajemnih dajatev pogodbenih strank; nadpolovično, nadtretjinsko prikrajšanje; prikrajšanje nad polovico vrednosti **2.** oškodovanje: prikrajšanje interesov, nujnega deleža; prikrajšanje pravic upnikov

prikrajšati -am dov. **1.** narediti, da kdo česa kljub upravičenosti ne dobi **2.** oškodovati koga **prikrajšan** -a -o: biti prikrajšan v svojih pravicah

prikriti -krijem dov. narediti, da kdo česa ne more odkriti, opaziti: prikriti dogovor, kaznivo dejanje, napako, pravni posel, resnico, stvar **prikriti** -a -o: prikriti pravni posel *disimulirani pravni posel*; prikrita stvar

prikriváč -a m *prikrivalec*

prikriválec -lca [-ȳc-] m **1.** kdor kaj prikriva **2.** kdor stori kaznivo dejanje prikrivanja (kaz.)

prikrivanje -a s **1.** glagolnik od prikrivati: prikrivanje dohodkov, nosečnosti, oporoče, premoženja, zalog; prikrivanje carinskega blaga, napak blaga **2.** pridobivanje, odujevanje ali skrivanje stvari, ki jih je kdo drug pridobil s kaznivim dejanjem (kaz.)

prikrivati -am nedov. delati, da kdo česa ne more odkriti, opaziti: prikrivati carinsko blago

prilagodítev -tve ž glagolnik od prilagoditi: prilagoditev novim predpisom

prilagodíti -ím dov. narediti, da kaj dobi potrebne lašnosti, značilnosti glede na lašnosti, značilnosti česa: prilagoditi poslovanje določbam zakona **prilagoditi se** uskladiti svoje vedenje, ravnanje s čim: prilagoditi se disciplini v zavodu, okolju

prilagodítveni -a -o prid. ki se nanaša na prilagoditev: prilagoditvena motnja

prilagodljív -a -o prid. ki se lahko prilagodi: vzgojno prilagodljiv

prilagodljívošt -i ž sposobnost za prilagajanje: prilagodljivost disciplini

prilastítelj -a s kdor si prisvoji stvar, ki ni v lašti nikogar, sin. okupant

prilastítev -tve ž **1.** glagolnik od prilastiti si (1): protipravna prilastitev tuje premične stvari prim. tatvina (kaz.) **2.** prisvojitve stvari, ki ni v lašti nikogar, sin. okupacija (1): prilastitev nikogaršnje, opuščene stvari

prilastíti si -ím si dov. **1.** narediti kaj za svoje, zlasti neupravičeno: namenoma in protipravno si prilastiti tujo stvar (kaz.) **2.** prisvojiti si stvar; ki

ni v lašti nikogar, sin. okupirati (1)

prilastítveni -a -o prid. ki se nanaša na prilastitev (2): prilastitveno dejanje

priláščati si -am si nedov. delati kaj za svoje, zlasti neupravičeno: prilastiti si zemljo

priléžnica -e ž ženska, ki živi z moškim v zunajzakonski skupnosti

priléžnik -a m moški, ki živi z žensko v zunajzakonski skupnosti

priléžništvo -a s življenje moškega in ženske v zunajzakonski skupnosti, sin. konkubinát, prim. izvenzakonska skupnost moškega in ženske: živeti v priležništvu

prilív -a m dotok, dotekanje: devizni, neblagovni priliv

priljúbljenošt -i ž, v zvezah: cena posebne priljubljenosti cena predmeta zaradi osebne navezanosti nanj; vrednost posebne priljubljenosti (lat. pretium affectionis) vrednost predmeta zaradi osebne navezanosti nanj

prilóga -e ž **1.** liština, spis, ki se priloži kaki drugi lištini, spisu: priloga prošnje, vloge **2.** del časopisa, ki je samošojna enota: priloga časopisa

priložíti -ím dov. dati k čemu še kaj: priložiti spisu dokazila, pooblastilo

prilóžnošt -i ž kar je posledica okoliščin, ugodnih za uresničitev česa: ugodna priložnost; imeti, najti priložnost

prilóžnoštni -a -o prid. **1.** ki deluje, se pojavlja občasno: priložnostni čuvaj; priložnostni delavec delavec, ki opravlja časasna ali občasna dela in ni v delovnem razmerju **2.** ki je posledica okoliščin, ugodnih za uresničitev česa: priložnostni zaslužek; priložnostna zaposlitev; priložnostno delo **3.** v zvezah: priložnostni diplomatski odnosi *diplomatski odnosi, ki se vzpostavijo z določeno nalogo ali za določene priložnosti*; priložnostna arbitraž a) arbitraž za rešitev posameznega že naštalega spisa ali bodočih spisov, ki utegnejo naštati iz določenega pogodbenega razmerja b) vrsta samoupravnega sodišča; priložnostna družba družba, ki je ustanovljena za izvedbo določenega posla **4.** ki se nanaša na določen dogodek ali njegovo obletnico: priložnostni kovanec; priložnostna znamka

príma¹ -e ž prvi izvod menice, sin. prva menica

príma² neskl. prid. označba za zelo dobro kakovošt blaga, sin. prva kakovošt blaga

primanjkljáj -a m **1.** razlika med dejanskim in knjiženim stanjem blaga, denarja: dopuštni primanjkljaj *dopuštni kalo*; knjigovodski, ne-

prímas

kriti, računski primanjkljaj; primanjkljaj blaga; odgovornost za primanjkljaj; ugotoviti, kriti primanjkljaj **2.** vsota, za katero so prihodki manjši od odhodkov: proračunski primanjkljaj; primanjkljaj prihodkov

primanóta -e ž (it. *prima nota prvi zapis*) knjigovodski dnevnik (knjig.)

primárni -a -o prid., v zvezah: primarna dajatev dajatev, ki je neposredni predmet obligacije; primarna denarna emisija izročitev denarja v obtok, promet; primarna odgovornost npr. samo katerega od udeležencev nasproti oškodovancu

prímas -a m častni naslov za vodilnega škofa v državi

primát -a m prvo mesto, sin. *prvenstvo*: primat mednarodnega prava nad državnim; primat ušlave nad zakonom, zakona nad uredbo

primér -a m **1.** stvar, dogodek, ki je predmet pozornosti, obravnave: izjemni, konkretni, nujni, smrtni primer; sporni primer ki je predmet spora, ki je dvomljiv; zavarovalni primer dogodek, glede katerega se sklene zavarovanje; posebno hud primer kaznivega dejanja kaznivo dejanje, pri katerem je storilec pokazal posebno odločnost, trdovratnost, brezobzirnost, ali je dejanje povzročilo posebno hude posledice ali je bilo storjeno ob drugih posebno obteževalnih okoliščinah (kaz.); primer višje sile posamezen, konkreten nepredvidljiv in neodvrtljiv zunanji dogodek, npr. požar; povodenj, potres; darilo za primer smrti **2.** v zvezah: v nasprotnem primeru sicer; drugače; v pritrdilnem primeru dejansko; v vsakem primeru vsekakor

priméren -rna -o prid. ki je v skladu z določenimi normami, pravili ali določenim namenom: primeren rok, zaslužek; primerna cena npr. dnevna cena ob sklenitvi pogodbe, če v gospodarski prodajni pogodbi cena ni določena; primerna nagrada, odškodnina, preskrba; oseba, primerna za opravljanje sodniške funkcije; primerno stanovanje stanovanje, ki ne pomeni bišvenega poslabšanja razmer njegovega uporabnika, če se mora ta iz dosedanega stanovanja prisilno izseliti iz razlogov, ki niso našli po njegovi krivdi

primerjálni -a -o prid. ki temelji na primerjanju: primerjalni pregled; primerjalna metoda, statistika, tabela; primerjalno pravo znanstvena panoga, ki primerja pravne sestavine dveh ali več pravnih redov, da ugotovi, kaj jim je skupno, podobno, kakšne so razlike; primer-

jalno zemljišče

primérjanje -a s *glagolnik od primerjati*: primerjanje pisav; primerjanje sledov kaznivega dejanja

primérjati -am nedov. *ugotavljati enakošt, podobnost ali različnost med dvema ali več lašnostmi, značilnostmi česa*: primerjati prepis z izvornikom; primerjati pisave, prevode, prstne odtise, rokopise

primerjáva -e ž *ugotavljanje enakošti, podobnosti ali različnosti med dvema ali več lašnostmi, značilnostmi česa*: primerjava pisav, prepisa z izvornikom

primérnost -i ž *lašnost, značilnost primernega*: primernost izvršilnega naslova za izvršbo izvršilni naslov, v katerem so navedeni upnik in dolžnik, predmet in vrsta izvršbe, obseg in čas izpolnitve obveznosti; strokovna primernost kandidata; primernost odškodnine; primernost ponudnika npr. za graditev investicijskega objekta; razlogi primernosti

priméroma prisl. z *zgleđi*, *eksemplifikativno*: primeroma naštet

primés -í ž *manjša količina snovi, pomešana z glavno snovjo*: primes kovin npr. pri kovanem denarju

priméstni -a -o prid. ki je, poteka med meštom in naselji pri meštu: primestni avtobusni promet

primitívni -a -o prid. ki je na nizki, začetni stopnji civilizacije: primitivna družba; primitivno pravo

primogenitúra -e ž *dejstvo, da je kdo rojen prvi po vrsti* (pr. zg.), sin. *prvorojenstvo*: nasledstvo po načelu primogeniture v dednih monarhijah

primopredája -e ž *prevzem in izročitev poslov nasledniku*

primóratí -am dov. *prisiliti*

primožítí -ím dov., v zvezi z osebo ženskega spola *pridobiti z možitvijo* **primožítí se z možitvijo, poroko priti kam**: primožiti se k hiši **primožén** -éna -o: primožen otrok *možev otrok, ki ga dobi žena z možitvijo*; primoženo rodbinsko ime

primščina -e ž *dajatev podložnika zemljiškemu gospodu ob prevzemu užitvalne pravice* (pr. zg.), sin. *lavdemij*

prinašálec -lca [-uč-] m *prinosnik*

princíp -a m *načelo*

principál -a m *poslovni gospodar, podjetnik*

principát -a m *vladarjeva oblast v Rimu v prvih treh stol. n. š.* (pr. zg.)

prinesítelj -a m *prinosnik*

prinesník -a m *prinosnik*

prinêšti -nêsem dov. z nošenjem spraviti na določeno mesto **prinesen** -êna -o: štvari, prinesene v stanovanje (lat. *inventa et illata*)

prinòs -òsa m *negotovinski (štvartni) vložek pri kapitalskih družbah*, sin. *aport*, sin. *ilacija*

prinosítelj -a m *prinosnik*

prinòsni -a -o prid., v zvezi: prinosni dolg *prinosnina*

prinòsnik -a m *kdor kaj prinese, predloži, zlasti vrednostne papirje*: prinosnik kupona, obveznice, ordrskega papirja, vložne knjižice; ček na prinosnika *ček*, ki se izplača njegovemu imetniku, sin. *imetniški ček*; vrednostni papir, ki se glasi na prinosnika

prinosnína -e ž *obveznost, ki jo mora dolžnik izpolniti na upnikovem domu, npr. vrnitev izposojene štvari*

prinosniški -a -o prid. *ki se nanaša na prinosnike*: prinosniški vrednostni papir *vrednostni papir*; *ki se glasi na prinosnika*

priobčítev -tve ž *objava*: priobčitev avtorskega dela javnosti *npr. z oddajanjem po radiu, televiziji*

priòbčiti -im dov. *objaviti*: priobčiti članek, razpravo, poročilo o avtorskem delu

prior -ja m *samoštanski predstojnik* (kan.)

prioritéta -e ž **1.** *pravno varstvo po časovni prednosti*: izložbena, patentna, sejemska prioriteta **2.** mn. *vrednostni papirji s prednostno pravico*: unovčiti prioritete

prioritétni -a -o prid. *prednostni*: prioritetna delnica; prioritetna dividenda; prioritetni vrednostni papir

prior tempore, potior iure [píor témpore, póior júre] lat. *(zgodnejši po času, močnejši po pravu) pravica, ki je nastala prej, ima prednost pred kasnejšo pravico*

pripàd -áda m, v zvezah: pripad dediščine *naštop možnošti, da po oporoki ali zakonu določeni dedič pridobi dediščino*, sin. *delacija*; povratni pripad zajma *vrnitev pravice do razpolaganja s predmetom zajma fevdnemu ali zemljiškemu gospodu* (pr. zg.), prim. *devolucija* (2)

pripádati -am nedov. **1.** *biti določen komu*: nagrada, pravica, stvar pripada komu **2.** *biti vključen v kako skupnost*: pripadati narodu, narodnosti, etnični skupini **pripadajóč** -a -e: pripadajoči prejemki

pripádek -dka m, nav. mn. *štranski premoženjski predmeti ali obveznosti, ki pripadajo glavnim*: terjatev s pripadki z obrestmi, plodovi, štroški

pripádni -a -o prid., v zvezi: pripadna pravica *po-*

vratni pripad fevdne pravice fevdnemu ali zemljiškemu gospodu (pr. zg.), sin. *devolucija* (2), prim. *povratni pripad zajma*

pripádnica -e ž *ženska oblika od pripadnik*

pripádnik -a m **1.** *kdor je vključen v kako skupnost*: pripadnik naroda, narodnosti, etnične skupine; pripadnik narodne manjšine, verske skupnosti **2.** *kdor deluje v enotah državnne, javne varnosti*: pripadnik milice; pripadnik oboroženih sil

pripádnost -i ž *dejstvo, da kdo, kaj pripada čemu*: domovinska, državna, družbena, družinska, krajevna, narodna, rasna, razredna, rodbinska, verska pripadnost; državna pripadnost ladje, letala, prevoznega sredstva; pripadnost k narodu, narodnosti, etnični skupini; pripadnost pravne osebe določeni državi; pripadnost tuje arbitražne odločbe *praviloma državi, v kateri je bila izdana*

pripásti -pádem dov. *poslati lašt koga*: dediščina pripade komu **pripádel** -dla -o: pripadla dediščina; pripadlo ozemlje

pripeljáti -péljem dov. *narediti, da kdo kam pride*: pripeljati pričo s seboj na obravnavo (pošt.)

pripís -a m **1.** *glagolnik od pripisati*: zemljiško-knjižni pripis parcele drugemu vložku; pripis obresti; pripis zneska tekočemu računu **2.** *kar se kam pripiše*: obrobni pripis

pripísati -píšem dov. **1.** *dotatno, zraven napisati k čemu, da se to poveča*: pripisati denarni znesek tekočemu računu, obresti glavnici, parcelo zemljiškoknjižnemu vložku **2.** *dotatno, zraven napisati*: pripisati pripombo

priplúti -plóvem dov. *s plutjem priti*: ladja priplove v luko, pristanišče

pripójítev -tve ž *glagolnik od pripojiti*: enostranska in samoštojna pripojitev dela državnega ozemlja k ozemlju druge države *aneksija* (mednar. pr.), prim. *inkorporacija*; pripojitev podjetja drugemu podjetju

pripójíti -ím dov. *narediti, da pošlane kaj sestavni del česa*: pripojiti eno občino drugi občini; pripojiti ozemlje; pripojiti podjetje drugemu podjetju **pripójèn** -êna -o: pripojena stvar; pripojeno ozemlje

pripójítveni -a -o prid. *ki se nanaša na pripojitev*: pripojitveni pogoji

pripómba -e ž *izraženo mnenje, navadno kritično*: obrobna pripomba v rokopisu ali knjigi *kot kratka označba ali razlaga*; pripombe k predlogu za izdajo zakona; pripombe k zakonskemu osnutku, zakonskemu predlogu; pripombe

pripórni

štrank k dokazilom; pripombe višjega sodišča nižjemu ob odločanju o pravnem sredstvu; pripombe k zapisniku npr. v upravnem postopku, o delu na seji zbora skupščine RS; dati, sprejeti pripombe

pripomóček -čka m *priprava, snov za opravljanje določene dejavnosti*: učni pripomoček; pripomočki za ponarejanje denarja, vrednotnic, vrednostnih papirjev (kaz.); pripomočki za ponarejanje znamenj za zaznamovanje blaga, mer in uteži (kaz.)

pripòr -òra m *začasni odvzem osebne svobode osumljencu oziroma obdolžencu, da se zagotovi njegova navzočnost v kazenskem postopku*: fakultativni pripor *katerega odreditev je prepuščena preiskovalčevi presoji* (kaz. post.), sin. *neobvezni pripor*; *neobvezni pripor gl. fakultativni pripor*; *obligatorni pripor obvezni pripor*; *obvezni pripor ki se odredi ob utemeljenem sumu štoritve kaznivega dejanja, za katero je v zakonu predpisana smrtna kazen* (kaz. post.); pripor zaradi izmikanja glavni obravnavi; pripor tujca v izročitvenem postopku; preštajanje, trajanje pripora; vštetje pripora v kazen; razlog za pripor; sklep o priporu; predlagati, odrediti, podaljšati, odpraviti pripor

pripórni -a -o prid. *ki se nanaša na pripor*: priporni razlog *razlog za odreditev ali podaljšanje pripora osumljenca* (kaz. post.); prizkus pripornih razlogov po uradni dolžnosti

pripórnica -e ž *ženska oblika od pripornik*

pripórnik -a m *kdor je priprt*: dolžnosti, pravice, zaposlitev pripornikov; nadzorstvo nad priporniki; ravnanje s priporniki

priporočilni -a -o prid. *ki se nanaša na priporočilo*: priporočilna izjava; priporočilno pismo

priporočilo -a s **1.** *mnenje, da je kaj koriščno, dobro za koga*: pismeno priporočilo **2.** *pravni akt, s katerim se opozarja na določena vprašanja splošnega pomena*: priporočila generalne skupščine OZN **3.** *ugodno mnenje o kom, čem*: napisati priporočilo

priporočiti -im dov. *izraziti ugodno mnenje o kom, čem*: priporočiti prošnjo **priporočeni** -a -o: *priporočena pošiljka pošiljka, za katero izda pošta potrdilo o prejemu in prejem katere potrdi naslovnik s podpisom*

priporočnina -e ž *poština za priporočeno pošiljko*

priposestljív -a -o prid. *ki se da priposestvovati*: priposestljiva pravica

priposestvoválec -lca [-úç-] m *kdor priposes-*

tvuje: nasprotnik priposestvovalca *oseba, v katere škodo se stvar ali pravica priposestvuje*
priposestvoválni -a -o prid. *ki se nanaša na priposestvovanje*: priposestvalni čas, rok; priposestvalna doba; priposestvalna posest *posest, ki jo ima zakoniti in dobroverni posestnik*

priposestvóvanje -a s *pridobitev lastninske pravice ali služnosti na podlagi kvalificirane posesti, ki traja določeno dobo*: redno priposestvovanje v *krajši priposestvalni dobi, za kar je potrebna dobroverna in zakonita posest*; izredno priposestvovanje v *daljši dobi, za kar je potrebna le dobroverna posest*; priposestvovanje pravice; dovršitev, nadaljevanje, pretrganje, zadržanje priposestvovanja

priposestvóváti -újem dov. *pridobiti lastninsko pravico ali služnosti na podlagi kvalificirane posesti, ki traja določeno dobo* **priposes-tvován** -a -o: priposestvovana pravica, stvar

pripoznanje -a s *enoštranska izjava ali dogovor, s katerim ena štranka prizna drugi obstoj svoje pravice, obveznosti*: pripoznanje dolga, pravice, tožbenega zahtevka

pripoznáti -ám dov. *enoštransko ali v pogodbi priznati drugemu obstoj lastne pravice, obveznosti*: izrečno, molče pripoznati; pripoznati obveznost, pravico, pravno razmerje, tožbeni zahtevki

pripoznáva -e ž *pripoznanje*: sodna, izvensodna pripoznava; pripoznava dolga, obveznosti, terjatve, tožbenega zahtevka; preklic pripoznave; sodba na podlagi pripoznave (pravd. post.)

pripoznávni -a -o prid. *ki se nanaša na pripoznavo*: pripoznavna sodba *sodba na podlagi pripoznave*

pripráva -e ž **1.** *glagolnik od pripraviti*: obrambne priprave; priprava obrambe, zagovora (kaz. post.); priprava za zaposlitev *štrokovno usposabljanje za opravljanje določenega dela*; priprave za glavno obravnavo (post.); sodelovanje pri pripravah za oboroženi upor (kaz.) **2.** *predmet, namenjen za opravljanje določenega dela*: priprava za vklepanje, žigovanje

priprávití -im dov. *narediti, da kaj ima vse potrebno, je v primernem stanju za kak namen*

pripravljalni -a -o prid. *ki se nanaša na pripravlanje*: pripravljalni narok *narok, na katerem sodišče s sodelovanjem obeh strani odstrani ovire za nadaljnji postopek in pripravi procesno gradivo za glavno obravnavo* (pravd. post.); pripravljalni odbor; pripravljalni postopek **a)** *postopek, ki se nanaša na pripravo glavne*

obravnave **b)** *stadij obnovitvenega postopka; pripravljalni spis (pravd. post.); pripravljalni tečaj; pripravljalna seja seja za preizkus obtožnega akta* do 1. 1. 1954; pripravljalna vloga; pripravljalo dejanje *dejanje, s katerim se ušvari pogoji za izvršitev določenega kaznivega dejanja* (kaz.)

priprávljanje -a s **1.** *glagolnik od pripravljati (1): pripravljanje kaznivih dejanj* **2.** *glagolnik od pripravljati (2): pripravljanje zakonov; nevesno ravnanje pri pripravljanju in izdajanju zdravil* (kaz.)

priprávljati -am nedov. **1.** *delati, da kaj ima vse potrebno, je v primernem stanju za kak namen: pripravljati kaznivo dejanje* **2.** *delati, da kaj nastane: pripravljati zdravila*

priprávljenost -i ž *stanje pripravljene: pripravljenost oboroženih sil*

priprávnica -e ž *ženska oblika od pripravnik*

priprávník -a m *kdor dela v organiziranem delovnem procesu zaradi usposabljanja za samoštjno opravljanje poklica: odvetniški, sodniški pripravnik*

priprávníški -a -o prid. *ki se nanaša na pripravnik ali pripravništvo: pripravniški štaz; pripravniška doba, praksa; pripravniško delovno razmerje; pripravniško mesto*

priprávníštvo -a s *delo pripravnika: opravljati pripravništvo*

pripréti -prém dov. *odrediti pripor ali izvršiti odločbo o priporu* **priprít** -a -o: *priprta oseba*

pripušt -a m, v zvezi: *naradni pripušt omogočanje akta naravne oploditve pri domačih živalih*

pripuštítev -tve ž **1.** *glagolnik od pripušiti (1): pripuštitev samice k samcu* **2.** *glagolnik od pripušiti (2): pripuštitev blaga k trgovanju na borzi*

pripuštíti -ím dov. **1.** *omogočiti akt naravne oploditve pri domačih živalih: pripušiti samico k samcu* **2.** *dovoliti, da kaj kam pride, se s čim kaj doseže: pripušiti vrednostni papir k trgovanju na borzi*

pripuštíni -a -o prid. *ki se nanaša na pripušt: pripušni list potrdilo o opravljenem pripuštu; pripušna knjiga podatki o pripuštih*

priračúnati -am dov. *povečati vsoto za določen znesek, sin. prišteti: priračunati obresti h glavnici*

prirášt -í ž **1.** *kar nastane z rašjjo, večanjem česa glede na obseg, količino, vrednost: pridobitev lastninske pravice s prirašjjo npr. s spojitvijo, mešanjem, zlitjem; sorazmerna prirašt proštega*

dednega deleža sodedičem **2.** v zvezi: *obrežna prirašt zemlja, ki jo poplavne vode naplavijo k bregu in ki pripade imetniku brega*

priráštek -tka m *kar prirašče, se poveča v določenem razdobju: priraštek divjadi, glavnice, obresti, prebivalstva, živine; priraštek lesne mase; priraštek k premoženju, vrednosti*

prirášti -ráštem dov. *z rašjjo poslati večji po obsegu, količini, vrednosti*

priraštkarína -e ž *davek od priraška vrednosti nepremičnin*

prirédba -e ž *vsebinsko, oblikovno predrugačenje, predelava: kinematografska priredba književnega, glasbenega dela; priredba avtorskega dela*

priredítelj -a m **1.** *kdor kaj vsebinsko, oblikovno predrugači, predela: prireditelj avtorskega dela* **2.** *kdor naredi, da se kak javni dogodek začne, uresniči: prireditelj kulturno-umetniške prireditve; prireditelj igre na srečo*

priredítev -tve ž **1.** *priredba* **2.** *javni dogodek, zlašti kulturni, športni, zabavni: društvena, glasbena, javna, strokovna, športna prireditve; organizirati javno prireditve; prigrasiti, prepovedati, razgnati, razpušiti prireditve*

priredítí¹ -ím dov. **1.** *vsebinsko, oblikovno predrugačiti, predelati: prirediti avtorsko delo; prirediti skripta urediti njihovo besedilo* **2.** *narediti, da se kak javni dogodek začne, uresniči: prirediti igro, loterijo, manifestacijo, poučni tečaj, razštavo, sejem, tombolo* **priréjêni** -a -o: *prirejani organ organ enake stopnje*

priredítí² -ím dov. *z rejenjem, krmljenjem priti do česa: prirediti živino*

priredítveni -a -o prid. *ki se nanaša na prireditve (2): prireditveni odbor, prostor*

priréjanje -a s *glagolnik od prirejati: prirejanje razštav, sejmov; prirejanje iger na srečo*

priréjati -am nedov. *delati, da se kak javni dogodek začne, uresniči*

priréjênost -i ž *enakovreden položaj: razmerje prirejenosti*

prirôčen -čna -o prid. *primeren, uporaben za kak namen: priročna izdaja, knjiga* **prirôčni** -a -o: *priročna zbirka predpisov manjša zbirka najbolj uporabljenih predpisov*

prirôčník -a m *knjiga, publikacija s pregledno urejenimi navodili, podatki o čem*

prirôdni -a -o prid., v zvezi: *naradni pripušt omogočanje akta naravne oploditve pri domačih živalih*

prirojen -êna -o prid. *ki ga ima osebek že ob*

prisédnik

rojstvu: prirojena bolezen, lašnost, napaka; prirojena nagnjenost; prirojeno znamenje
prirójēni -a -o *ki pripada osebku od rojstva*: prirojene pravice človeka; prirojeno pravo naravno pravo

prisēči -sēžem dov. **1.** *na določen način dati zagotovilo o resničnosti v poštopku izpovedanega s sklicevanjem na kaj, kar je človeku sveto*: pismeno, ušno priseči; priseči na svojo izpovedbo *pri asertorni prisegi*; priseči na ustavo; priseči po krivem *priseči na lažno izpovedbo*; priseči pri svoji časti; ne hoteti *priseči braniti se prisege* **2.** *javno, po določenem poštopku obljubiti ravnati se po načelih, navedenih v izjavi*: priseči na ustavo

prisédnik -a m *vsak od sodnikov, ki skupaj s predsednikom sestavljajo sodni senat*: laični prisédnik sodišča (pr. zg.); sodnik prisédnik

prisédniški -a -o prid. *ki se nanaša na prisédnike*: prisédniško sodišče *sodišče, sestavljeno iz enega ali več poklicnih sodnikov in določenega števila sodnikov porotnikov, ki skupno in enakovpravno odločajo*

prisēga -e ž **1.** *na določen način dano zagotovilo o resničnosti v poštopku izpovedanega s sklicevanjem na kaj, kar je človeku sveto*: asertorna prisega *po zaslišanju*, ant. *promisorna prisega*; kriva prisega *na lažno izpovedbo*; *manifestacijska prisega gl. *razodetna prisega; promisorna prisega *pred zaslišanjem*, ant. *asertorna prisega*; *razodetna prisega *zavezanca o njegovem premoženjskem stanju* (izvrš. poš.), sin. *manifestacijska prisega; uštna, verska prisega; opomniti *pričo*, izvedenca na že dano prisego; braniti se *prisege*; razumeti pomen *prisege*; izpovedati pod *prisego* **2.** *javna, po določenem poštopku dana obljuba ravnati se po načelih, navedenih v izjavi*: slovesna prisega *vojaške osebe ob vstopu v oborožene sile*; *službena prisega; vojaška prisega; opraviti *prisego* **3.** v zvezah: fevdna prisega *obljuba zveštobe vazala fevdnemu gospodu* (pr. zg.); očiščevalna prisega (lat. iuramentum purgatorium) *s katero se obdolženec očisti obdolžitve* (pr. zg.)

prisilítev -tve ž *glagolnik od prisiliti se*

prisilítī se -sélīm se dov. *priti kam živeti, prebivati*
prisiljén -a -o: priseljena oseba

prisilítveni -a -o prid. *ki se nanaša na priselitev*: priselitvena kvota *dopusšno število priseljencev*

priséljenec -nca m **1.** *kdor se kam priseli*: do-

mačini in priseljenci **2.** *kdor se priseli v tujo državo*, sin. *imigrant*: priseljenc iz tuje države

priséljenka -e ž *ženska oblika od priseljenc*

prisiljevánje -a s *glagolnik od prisiljevati se*: omejitvev priseljevanja

prisiljevátī se -újem se nedov. *prihajati kam živeti, prebivati*

priséžni -a -o prid. *ki se nanaša na prisego*: prisežni obrazec *besedilo za zaprisego*; prisežni pomočnik *oseba, ki v poštopku s prisego potrdi izjavo ene izmed strank ali v kazenskem poštopku potrdi verjetnost, da je obtoženec storil kaznivo dejanje* (pr. zg.); prisežna dolžnost

priséžnik -a m *vršta sodnega prisédnika* (lat. iuratus) (pr. zg.)

prisíla -e ž **1.** *glagolnik od prisiliti ali prisiljevati*: državna, kazenskopravna, oblastvena prisíla **2.** *kar koga prisili, prisiljuje k čemu*

prisilítev -tve ž *prisiljenje*

prisíliti -im dov. *s silo ali z resno grožnjo povzročiti, da kdo kaj stori, opusti ali trpi* (kaz.): prisiliti *pričo*, da *priča*; prisiliti *koga*, da *izvrši ali trpi* kako spolno dejanje, spolno nasilje (kaz.); prisiliti *žensko k spolnemu občevanju* (kaz.); prisiliti *dolžnika*, da *izpolni obveznost*

prisiljenje -a s **1.** *povzročitev s silo ali z resno grožnjo, da kdo kaj stori, opusti ali trpi* (kaz.) **2.** *način izvršbe z denarnimi kaznimi, npr. za dejanje, ki ga lahko opravi le dolžnik*

prisiljevánje -a s *glagolnik od prisiljevati*: oblastveno prisiljevanje; pravno prisiljevanje *po sankciji, ki jo določa pravna norma*

prisiljevátī -újem nedov. *s silo ali z resno grožnjo povzročati, da kdo kaj stori, opusti ali trpi* (kaz.)

prisílina poravnáva -e -e ž *sporazum med prezadolženim dolžnikom in njegovimi upniki, s katerim se dolgovi brišejo oziroma se njihovo plačilo odloži*: poziv upnikom na sklenitev prisilne poravnave; narok za prisilno poravnavo; predlog za prisilno poravnavo; potrditi, predlagati, skleniti prisilno poravnavo

prisílīni -a -o prid. *ki se nanaša na prisilo* (1, 2): prisilni odkup; prisilni odvzem premoženja *zaplemba premoženja* (kaz.); prisilni pobot *pobot, ki je vezan na zakonske pogoje, npr. na vzajemnost, istovrstnost, zapadlost, iztožljivoost terjatev*; prisilni prenos nepremičnine v družbeni *laštini prenos z ene družbene pravne osebe na drugo*; prisilni privod *privedba s silo* (kaz. poš.); prisilni tečaj *denarja tečaj, ki je uradno določen*; prisilni ukrep *ukrep, s katerim se npr. zagotovi navzočnost obdolženca v poštopku*;

prisilni upravitelj; prisilni zakol *zakol v sili*; *prisilni zakup *npr. zakup obrti, podjetja* (izvrš. pošt.); prisilni značaj prava; *prisilna delavnica *zavod, v katerega sodišče odda po preštani kazni delomrzne kaznjence* (kaz.); prisilna določba; prisilna javna dražba *javna dražba, za katero ni potrebna privolitev lastnika nepremičnine*; prisilna izpraznitev stanovanja; prisilna izselitev; prisilna izterjava *izterjava za poravnavo neizpolnjene obveznosti*; prisilna likvidacija; prisilna oddaja živil; prisilna poravnava → *prisilna poravnava*; prisilna prodaja *prodaja v izvršilnem postopku*; prisilna shranitev *z začasno odredbo določena shranitev česa*; prisilna uprava *začasni ukrep družbenega varstva*; prisilna ustanovitev *zaštatne pravice ustanovitev za štatne pravice v vknjižbo v zemljiški knjigi*; prisilno delo *opravljanje določenega dela kot kazenska sankcija* od l. 1945 do l. 1951; prisilno kontrahiranje *obvezno sklepanje pogodb o blagu, ki ga še ni, npr. o kmetijskih pridelkih*; prisilno posojilo; prisilno pravo (lat. *ius cogens*) *pravo, ki veže štranke tako, da ga tudi s sporazumom ne morejo spremeniti*; prisilno pristajanje letala *pristajanje letala npr. zaradi okvare, vremenskih razmer*; prisilno sredstvo *npr. denarna kazen*; sprejeti prisilno poravnava; potrditi sprejeto prisilno poravnava

prisilno prisl.: prisilno izterjati

prisilnost -i ž *lašnost, značilnost prisilnega*: prisilnost prava, pravne norme, zakonske določbe

priskrbéti -ím dov. *narediti, doseči, da kdo pride do česa*: priskrbeti denar, devize, dokaze, kredit, lištino, potrdilo; priskrbeti primerno stanovanje ali najpotrebnejše prostore *pri prisilni izselitvi imetnika stanovanjske pravice*

prisluškóvanje -a s *glagolnik od prisluškovati*: neupravičeno prisluškovanje (kaz.)

prisluškóvati -újem nedov. *skrivaj poslušati, kaj kdo govori* **prisluškován** -a -o: prisluškovana pogovor; prisluškovana izjava

prisodítev -tve ž *glagolnik od prisoditi*: prisoditev dediščine

prisodíti -sódim dov. *s sodno odločbo določiti, da komu kaj pripada*: *prisoditi dediščino, delež, odškodnino; prisoditi premoženjskopravni zahtevek oškodovancu (kaz. pošt.); prisoditi stroške; *prisoditi zapuščino

prisojíltni -a -o prid. *ki se nanaša na prisojilo*: *prisojilna liština; *prisojilno pismo

prisojíllo -a s *sodna odločba o prisoditvi dediščine dediču*: *sodno prisojilo

prispéti -spém dov. *s prevozom, prenosom priti kam*: prošnja, pritožba, vloga prispe

prispétnje -a s *glagolnik od prispeti*: prispetnje pošiljke, spisa, vloge

prispévati -am dov. in nedov. *dati denarni znesek ali kako stvar za kaj*

prispévek -vka m **1.** *denarni znesek ali kaka stvar, ki se za kaj da, nameni*: članski, denarni, (iz)redni, obvezni, prostovoljni prispevek; prispevek republike proračunu federacije; prispevki mednarodnim organizacijam; prispevek k skupni havariji *škoda in stroški, ki jih iz skupne havarije trpijo udeleženci v plovbnem podjetju sorazmerno z vredno stjo premoženja*; odobriti, odmeriti, zbirati, odvajati prispevke **2.** *javna davščina za neko trajnejšo korištl od delovanja določenega javnega organa, naprave, objekta ali zavoda* **3.** *samoupravno dogovorjena družbena obveznost iz dohodka ali osebnega dohodka za financiranje samoupravnih interesnih skupnosti*: stanovanjski, vodni prispevek; prispevek za izobraževanje, raziskovalno dejavnost; prispevek za socialno, pokojninsko in invalidsko zavarovanje, zaposlovanje **4.** *delež posameznika pri skupnem prizadevanju*: prispevek delavca k ušvarjanju dohodka delovne organizacije; prispevek k ušvaritvi avtorskega dela

prispévni -a -o prid. *ki se nanaša na prispevek*: prispevni zavezanec; prispevna dolžnost, osnova, štopnja; prispevno območje *kjer se plačuje določen prispevek*

pristajalíšče -a s *prostor za pristajanje*: pristajališče za ladje; pristajališče za silo

pristájanje -a s *glagolnik od pristajati*: pristajanje ladij, letal

pristájati -am nedov. **a)** *s plutjem priti do kopnega, obale in se uštaviti* **b)** *z letenjem priti na zemljo, tla in se uštaviti*

pristán -a m *pristanišče*

pristánek -nka m **1. a)** *prihod s plutjem do kopnega, obale in uštavitev* **b)** *prihod z letenjem na zemljo, tla in uštavitev*: prisilni, zasilni pristanek ladje, letala *npr. zaradi okvare, vremenskih razmer* **2.** *privolitev*: pristanek na ponudbo

pristáníšče -a s *prostor, urejen za pristajanje vodnih vozil*: domače, javno, jezersko, končno, matično, namembno, odhodno, rečno pristanišče; svobodno pristanišče *ki je izločeno iz carinskega območja lašne države*; vojno pristanišče; vpisno pristanišče *vpisa ladje notranje plovbe*; zimsko pristanišče; pristanišče

pristáva

vkrcanja, izkrcanja

pristaniški -a -o prid. *ki se nanaša na pristanišče:*

pristaniški delavec, kapitan; pristaniški red, svetilnik, urad; pristaniška kapitanija *upravni organ pristanišča*; pristaniška ploščad *del letališča za sprejem in odpravo letal, potnikov in švari*; pristaniška pristojbina, storitev, uprava

pristaš -a m *kdor ima pozitiven odnos do česa, soglaša s čim*

pristáti -štanem dov. **1. a)** *s plutjem priti do kopnega, obale in se ustaviti* **b)** *z letenjem priti na zemljo, tla in se ustaviti*: ladja, letalo pristane **2.** *privoliti*: pristati na kaj

pristaš** -áva m *pisarniški uslužbenec po končani pripraviški dobi in opravljenem strokovnem izpitu*, sin. *adjunkt**: davčni, sodni pristaš

pristáva -e ž *nekmečko gospodarsko poslojje ali zemljišče* (pr. zg.)

pristašek -vka m **1.** *dodatek na kaki listini*: pristašek o odobritvi **2.** *v zvezi*: pristašek v besedilu firme *dodatna sestavina v firmi podjetja*

pristáviti -im dov. *dodati k čemu*: pristaviti pečat; pristaviti pravnemu poslu pogoj, rok

pristni -a -o prid. *ki ni ponarejen*: pristni denar; pristni podpis *podpis, ki izvira od podpisnika*; pristna listina, pisava, oporoka; pristna posest *posest, ki ni pridobljena s silo, z zvijačo ali zlorabo zaupanja*, sin. *neviciozno pridobljena posest*; pristno ročno znamenje *znamenje nepismene osebe na listini, ki ni ponarejeno*

pristnost -i ž *lašnost, značilnost pristnega*: pristnost besedila, izdelka, listine, oporoke, pisave, podpisa; dvomiti o pristnosti listine

pristójbina -e ž *znesek, ki ga mora plačati stranka za celotno ali delno kritje stroškov določenega uradnega opravila*, sin. *taksa*: carinska, *dedna, depozitna pristojbina; ladijska, letališka pristojbina; leštvina pristojbina *stopnjavana po leštvici*; luške pristojbine *npr. za privez, uporabo obale, ležnina*; odstotna pristojbina *ki se izračunava v odstotkih*; pavšalna, *poštna pristojbina; *prenosna pristojbina *za prenos, npr. lastnine zemljišča*; pristaniška, sejemska, *telefonska, tržna pristojbina; pristojbina za izmeritev ladje; pristojbina za pilotažne storitve, pregled letala; pristojbina za pregled in tipsko preizkušanje meril; pristojbine v cestnem prometu; odmera pristojbine; oprostitve plačevanja pristojbine; zavezan pristojbini; določiti, odmeriti, pobirati, izterjati pristojbino

pristójbinski -a -o prid. *ki se nanaša na pristojbino*: *pristójbinski nadomešek *davek, ki ga*

plačujejo pravne osebe od svojega premoženja namesto prenosne pristojbine; pristójbinski organ, postopek, predpis; pristójbinski zavezanec; pristójbinska leštvica, obveznost, olajšava, postavka, tarifa

pristójen -jna -o prid. **1.** *ki je po zakonu upravičen in dolžen opravljati zadeve določenega področja na določenem območju*: biti pristójen za kaj **2.** *ki po pravnem predpisu kam sodi*: *biti pristójen v določeno občino; *pristójen po rojstvu **pristójni** -a -o: pristójni organ, zavod; pristójna komisija; pristójno sodišče; pristójno pravo *pravo, ki se uporablja v primeru kolizije predpisov z različnih pravnih območij*

pristójnost -i ž **1.** *z zakonom dana pravica in dolžnost organa, da opravlja zadeve določenega področja na določenem območju*, sin. *kompetenca*: absolutna pristójnost *ki ni spremenljiva*; delegirana pristójnost (lat. forum delegationis) *krajevna pristójnost, ki jo določi višje sodišče*; dogovorjena pristójnost (pravd. poš.) *prim. prorogacijska pogodba*; funkcionalna pristójnost *porazdelitev različnih pravosodnih funkcij v isti zadevi med različne organe, kot so preiskovalni sodnik, sodeči sodnik, pritožbeno sodišče ipd.*; izbirna pristójnost *sodišča tožniku dana možnost izbire med splošno in posebno krajevno pristójnostjo sodišča* (pravd. poš.), ant. *izključna pristójnost sodišča*; izključna pristójnost *sodišča ki je po zakonu edino mogoča za določene spore* (pravd. poš.), ant. *izbirna pristójnost sodišča*; kavzalna pristójnost (lat. competentia ratione causae) *po pravnem temelju spora*; krajevna pristójnost *po kateri se porazdelijo zadeve, o katerih odločajo sodišča prve stopnje, med stvarno pristójna sodišča* (pošt.); mednarodna pristójnost; nadomeštna pristójnost *subsidiarna pristójnost*; odrejena pristójnost (lat. forum ordinatum) *izredna krajevna pristójnost, ki jo določi višje sodišče*; posebna krajevna pristójnost *izbirna in izključna krajevna pristójnost*; prvenstvena pristójnost; republiška pristójnost; sodna pristójnost *pri kateri lahko o določeni zadevi odloča samo sodišče*; splošna krajevna pristójnost *npr. pristójnost sodišča, na katerega območju ima toženec stalno prebivališče* (pravd. poš.); stvarna pristójnost *organa po predmetu procesne zadeve*; subsidiarna pristójnost *sodišča npr. po legi premoženja, ki se s tožbo zahteva, če za toženca ni splošne krajevne pristójnosti v državi*; upravna pristójnost *po kateri lahko o*

*določeni zadevi odloča samo upravni organ; zvezna pristojnost; pristojnost temeljnega, višjega sodišča; pristojnost vrhovnega sodišča republike; pristojnost zveznega sodišča; pristojnost po delegaciji (lat. forum delegationis) delegirana pristojnost; pristojnost po stalnem prebivališču tožene stranke (lat. forum domicilii); pristojnost po kraju storitve kaznivega, škodnega dejanja (lat. forum delicti commisi); pristojnost po kraju zasačenja storilca (lat. forum deprehensionis); pristojnost po kraju sklenitve pogodbe (lat. forum contractus); pristojnost po kraju izpolnitve pogodbe (lat. forum solutionis); pristojnost po prehitenu (lat. forum praeventionis) krajevna pristojnost sodišča, ki je prvo začelo postopek oziroma pri katerem je bila najprej zahtevana uvedba postopka (kaz. post.); pristojnost po vrednosti spornega predmeta (lat. competentia ratione valoris); pristojnost po vzajemnosti (lat. forum reciprocum) za tožbe zoper tuje državljanje; pristojnost po zveznosti (lat. forum connexitatis, attractionis) npr. sodišča, ki opravlja zapuščinski postopek za spore iz dednopravnih razmerij; pristojnost za kaznivo dejanje, storjeno na ladji, letalu; pristojnost za kaznivo dejanje, storjeno s tiskom; pristojnost domačega sodišča v sporu z mednarodnim elementom; meje, območje, področje, prenos pristojnosti; ugovor krajevne ali stvarne pristojnosti; sporazum o krajevni pristojnosti sporazum, s katerim se stranki dogovorita, katero sodišče bo reševalo njun že nastali spor ali spore, ki bi utegnili nastati (pravd. post.), sin. prorogacijska pogodba; spor o pristojnosti; odklanjati, preizkusiti pristojnost; spadati v pristojnost 2. dejstvo, da kdo kam sodi: *pristojnost v določeno občino do l. 1945*

pristóp -ópa m 1. *glagolnik od pristópiti*: pristóp k društvu; pristóp k izvršbi, pogodbi; pristóp države k mednarodni pogodbi 2. *doštop*: pravica neobalnih držav do pristopa k morju 3. v zvezah: svoboden pristóp tujca k sodišču, ki ni v državi njegovega izvora možnosť, pravica tujca, da začne postopek pred tem sodiščem; pristóp k dolgu zaveza tretje osebe poleg dolžnika za poravnavo dolga

pristópiti -štopím dov. 1. *poštati član česa*: pristópiti k društvu 2. *vklučiti se v kaj, pridružiti se čemu*: pristópiti k mednarodni pogodbi; pristópiti k že začetemu izvršilnemu postopku

pristópni -a -o prid. *ki se nanaša na pristóp (1)*: pristópna izjava, liština; pristópna pogodba

množična pogodba, pri kateri sprejema ena stranka splošne poslovne pogoje druge stranke, npr. o prevozu, komunalnih storitvah, zavarovanju, sin. adhezijska pogodba; pristópna zadeva (izvrš. post.)

pristópnica -e ž *liština o pristópu (1)*: podpisati pristópnico

pristópna -e ž *plačilo za pristóp (1)*: določiti pristópno

pristránošt -i ž *presojanje z osebnega stališča, sin. subjektivnošt (2)*: pristránošt pri izvrševanju delovnih obveznošt

prisvájanje -a s *prilaščanje*

prisvojítev -tve ž *prilaštitev*

prisvojíti si -ím si dov. *prilaštiti si*

pristéti -štéjem dov. *povečati vsoto za določen znesek, sin. priráčunati*: pristéti obresti, stroške h glavnici

pristétje -a s *glagolnik od pristéti*: pristéte časa (lat. accessio temporis) *vštevjanje časa pravnega prednika, npr. pri priposeštvovanju, pri zastaranju obveznošt*

pristévati se -am se nedov. *uvrščati se kam*: pristévati se k narodnošt

pristévek -vka m *kar se pristéje*: ugotoviti pristévek

pristévni -vna -o prid. *ki je sposoben razumeti pomen svojega dejanja in imeti v oblasti svoje ravnanje*: pristévni storilec kaznivega, škodnega dejanja

pristévnošt -i ž *sposobnošt razumeti pomen svojega dejanja in imeti v oblasti svoje ravnanje*: bištveno zmanjšana pristévnošt (kaz.); intelektualni element pristévnošt gl. *zaveštna sestavina pristévnošt*; zaveštna sestavina pristévnošt *razumevanje pomena dejanja, sin. intelektualni element pristévnošt*

príti pridem dov. 1. *s premikanjem začeti biti na določenem meštu*: ladja je prišla v prištanišče 2. *s prihodom kam biti navzoč pri določenem dejanju, štvari*: príti na narok, obravnavo, sejo 3. v zvezah: príti iz obtoka, prometa *prenehati biti predmet veljave, trgovanja v narodnem gospodarstvu*; príti v obtok, promet *začeti obstajati kot predmet veljave, trgovanja v narodnem gospodarstvu*; príti na oblašt *dobiti pravico odločati, ukazovati v organizirani družbeni skupnošt*; príti na vršto *začeti se obravnavati*; príti pred sodišče *začeti se obravnavati na sodišču*; príti v lašt, posešt *poštati lašt, posešt (koga)*; príti v štisko *znajti se v neugodnem, težkem položaju*; príti v zamudo *zamujati*

pritožba

pritikati -tíčem dov. *pripadati*: odškodnina, pravica pritiče

pritiklína -e ž *samošojna, premična švar*; *ki trajno služi gospodarskemu namenu druge, glavne švari*: pritiklina poslopja, štanovanja; pritikline kmetijskega posestva *živina, orodje, stroji*; pritikline ladje, letala *vse švari, ki so trajno namenjene za uporabo ladje, letala*

pritísk -a m *zahteva, da kdo uresniči, česar ne želi*: gospodarski, narodni, politični pritisk

pritisniti -nem dov., v zvezi: pritisniti pečat na listino *s pečatom overoviti listino*

prítok -óka m **1.** *dotok*: prítok deviz, kapitala **2.** *potok ali manjša reka, ki se izliva v večjo*: prítok reke

pritožba -e ž *redno pravno sredstvo zoper sodbo, sodni sklep in upravno odločbo z namenom, da se ta spremeni, razveljavi*: nadzorstvena pritožba *štranke zaradi zavlačevanja poštopka ali drugih nepravilnosti v poštopku*; (ne)obrazložena pritožba; *ničnoštna pritožba *pravno sredstvo zoper senatne sodbe po kazenskem poštopku*; pridržana pritožba *pri kateri se sme pobijati sklep le skupaj s končno odločbo* (pošt.); samošojna pritožba *ki ni združena s pritožbo zoper sodbo*; upravna pritožba *zoper odločbo, sklep* (upr. pošt.); pravica do pritožbe; umik pritožbe; odpoved pritožbi; pritožba zoper odločbo, sklep, sodbo; odgovor na pritožbo; razlogi za pritožbo, rok za pritožbo; odločba o pritožbi; odpovedati se pravici do pritožbe; ugoditi pritožbi; dati pritožbo na zapisnik; vložiti, rešiti, umakniti pritožbo; zavreči pritožbo *zavreči jo kot prepozno ali kot nedovoljeno*; zavrniti pritožbo kot neutemeljeno *iz švarnih razlogov*

pritožbeni -a -o prid. *ki se nanaša na pritožbo* (pošt.): pritožbeni organ *organ, ki odloča o pritožbi*; pritožbeni poštopek *poštopek, ki se nanaša na pritožbo zoper sodbo, odločbo, sklep*; pritožbeni predlog; pritožbeni razlog *razlog, s katerim se utemeljuje pritožba zoper sodno ali upravno odločbo*; pritožbeni rok, senat; pritožbena inštanca, izjava, obravnava, odločba; pritožbeno sodišče *sodišče, prišojno za reševanje pritožb*

pritoževáti se -újem se nedov. *pismo izražati nesoglasje s sodbo, sodnim sklepom in upravno odločbo z namenom, da se ta spremeni, razveljavi*: pritoževati se na višje sodišče

pritožilec -lca [-uč-] m *pritožnik*

pritožilka -e [-čk-] ž *pritožnica*

pritožiti se -tóžim se dov. *pismo izraziti nesoglasje s sodbo, sodnim sklepom in upravno odločbo z namenom, da se ta spremeni, razveljavi*

pritožni -a -o prid., v zvezi: pritožna knjiga *knjiga za vpisovanje pritožb štrank*

pritožnica -e ž *ženska oblika od pritožnik*

pritožnik -a m *kdor se pritoži*: nasprotnik pritožnika

pritrdílni -a -o prid. *ki izraža soglasje, privolitev*: pritrdilni odgovor, sklep; pritrdilna izjava, rešitev

pritrdítev -tve ž *soglasje, privolitev*: pritrđitev štrank, da se prebere zapisnik

priučíti se -ím se dov. *navaditi se npr. določenega dela neposredno z opravljanjem tega*: priučiti se obrti **priučēni** -a -o: priučeni delavec *delavec, ki opravlja delo, za katero ni potrebna poklicna izobrazba*

privatívni -a -o prid., v zvezah: privativni prevzem *dolga prevzem dolga, pri katerem upnik sprejme prevzemnika kot edinega dolžnika*; privativna intercesija *prevzem obstoječe obveznosti namesto dolžnika*

privátni -a -o prid. **1.** *zasebni*: *privatni nameščenc; privatna iniciativa; privatna lastnina *lastninska pravica posameznika ali skupine na proizvodjalnih sredstvih, sin. zasebna lastnina*; privatna pot; privatno podjetje *podjetje v zasebni lastnini*; privatno pravo *civilno materialno pravo* **2.** v zvezi: *privatni docent *docent, ki ima pravico predavati na univerzi, navadno brez plačila*

privátnica -e ž *zasebnica*

privátnik -a m *zasebnik*

privátnoprávní -a -o prid. *zasebnopravni*: privatnopravno razmerje

privédba -e ž *glagolnik od privešiti*: prisilna privedba *s silo*; privedba *obdolženca, obtoženca, priče, pripornika, izvedenca na sodišče*; odredba o privedbi; odrediti, izvršiti *privedbo*

privédbeni -a -o prid. *ki se nanaša na privedbo*: privedbena odredba

privedēnec -nca m *kdor je priveden, zlasti prisilno*

privedēnka -e ž *ženska oblika od privedenec*

privéšti -vêdem dov. *narediti, da pride kdo pod nadzorštvom na določeno mesto*: privešiti s silo, prisilno; privešiti *obdolženca, pričo na sodišče*

privéz -éza m, v zvezi: prišojbina *za privez luška prišojbina, ki jo plačujejo lastniki oziroma uporabniki ribiških in drugih čolnov*

privézni -a -o prid., v zvezi: privezna klavzula *na menici trasantova prepoved remitentu, da me-*

nice ne sme indosirati

privilegij -a m *prednosna pravica, ugodnost, izjemni zakon*: davčni, diplomatski, imunitetni privilegij; neugodni privilegij (lat. privilegium odiosum); stvarni privilegij *ki se nanaša na stvari*; ugodni privilegij (lat. privilegium favorabile); zakonski privilegij *ki ga daje zakon*; meštni, deželni, plemiški, stanovski, privilegiji (pr. zg.)

privilegiranec -nca m *kdor je privilegirani*

privilegiranka -e ž *ženska oblika od privilegiranc*

privilegirati -am nedov. in dov. *dajati komu posebne pravice, prednost* **privilegirani** -a -o: privilegirani denarni zavod; privilegirani razred; privilegirana priča *priča, ki lahko odreče pričanje*; privilegirana terjatev *terjatev, ki ima prednost* npr. v izvršbi, sječaju; privilegirano deželno sodišče *deželno sodišče s krvnim sodstvom* (pr. zg.); privilegirano kaznivo dejanje *kaznivo dejanje, ki se mileje kaznuje*

privòd -òda m *privedba*

privolítev -tve z *predhodno dano soglasje*: davčna privolitev *prištanek stanov na obdavčenje* (pr. zg.); izrečna, izsiljena, navidezna, pismena, resna, svobodna, tiha, uštna privolitev; privolitev prištójnega organa; privolitev bolnika v zdravniški poseg; privolitev noseče ženske za prekinitve nosečnosti; privolitev oškodovanca, da se zoper njega stori kaznivo dejanje; privolitev oškodovanca, da mu kdo stori škodo; privolitev v zakonsko zvezo; privolitev za umik tožbe; izjava o privolitvi; dati, odredi privolitev

privolíti -vólim dov. *predhodno dati soglasje*: privoliti, da se na obravnavi prebere zapisnik, spremeni tožba; privoliti v sklenitev zakonske zveze

privolítveni -a -o prid. *ki se nanaša na privolitev*: privolitvena izjava

privoljênje -a s *privolitev*

privrženez -nca m *kdor se zavzema za kaj*: privrženez politične stranke

privzétí -vzámam dov., v zvezah: privzeti koga v odbor *dotatno sprejeti*; privzeti možev, ženin *priimek sprejeti, vzeti ga*

príza -e ž *zaseg (2)*: sodišče za pomorske ali zračne prize *zasežno sodišče*

prizadejáti -démam dov. *povzročiti* **prizadeján** -a -o: lahka telesna poškodba, prizadejana z orožjem, nevarnim sredstvom (kaz.); prizadejano zlo

prizadét -a -o prid. *ki ima kako telesno ali duševno napako, okvaro*: duševno in telesno prizadeta

oseba; prizadeta zunanjo osebo

prizadéti -dénem dov. *povzročiti*: prizadeti krivico, poškodbo, škodo; prizadeti hudo škodo na zdravju (kaz.)

prizadévanje -a s *delovanje za dosego česa*: obljuba prizadevanja pri tretji osebi *pri pogodbi v breme tretjega*

***prizív** -a m *pritožba zoper sodbo nižjega sodišča pri višjem sodišču*: poštopek na priziv *poštopek pri višjem sodišču, ki se vodi na pritožbo zoper sodbo nižjega sodišča*, sin. *prizivni poštopek*

***prizívni** -a -o prid. *ki se nanaša na priziv*, sin. **apelacijski*: prizivni poštopek *poštopek pri višjem sodišču, ki se vodi na pritožbo zoper sodbo nižjega sodišča*, sin. *poštopek na priziv*; prizivni rok, spis; prizivno sodišče *pritožbeno sodišče zoper prvoštopenske odločbe okrožnega ali trgovinskega sodišča*, sin. **apelacijsko sodišče*

priználni -a -o prid. *ki izraza priznanje*: priznalna izjava

priznánica -e ž **1.** *pobotnica (1)* **2.** *pobotnica (2)*

priznánje -a s **1.** *izjava, da je subjekt storilec tega, česar je obdolžen*: čisto priznanje *neomejeno priznanje*; dejansko priznanje *dejanja, ne pa krivde*; detajlno priznanje; domnevno priznanje *npr. poravnava, molk, pobeg*; golo priznanje *brez podrobnosti*; izrečno priznanje *ki je jasno, določno izraženo*; izsiljeno, izjavljeno priznanje; izvensodno priznanje *ki ni podano pred sodnikom, pred katerim teče poštopek*; krivo, lažno priznanje; kvalificirano priznanje *omejeno, npr. s sklicevanjem na silobran*; obdolženčevo, popolno, proštopoljno priznanje; sodno priznanje *med poštopkom*; priznanje dejanja, krivde; priznanje s sklepčnim dejanjem; preizkus, preklic priznanja **2.** *glagolnik od priznati (2)*: priznanje nasprotnikovih dejanskih trditvev (pravd. poš.); priznanje materinstva, očetovstva; priznanje (ob)računa, salda **3.** *izenačitev tuje odločbe po učinkih z domačo v posebnem sodnem poštopku*: priznanje in izvršitev tuje sodne, arbitražne odločbe **4.** *strijanje z zakonitošjo, veljavnošjo česa*: priznanje države *enostranski akt države ali mednarodne organizacije, s katerim ta izrečno ali vključno izjavi, da bo določeno politično skupnost obravnavala kot državo*; priznanje kapitulacije ali okupacije SFRJ (kaz.); priznanje strokovne izobrazbe; priznanje nove vlade **5.** *z odločbo izražena upravičenost koga do česa*: *priznanje državljanstva; priznanje pokojnine, rente **6.** *pohvala, odlikovanje*: častno priznanje

priznati -ám dov. **1.** *izjaviti, da je subjekt storilec tega, česar je obdolžen:* priznati krajo, zločin **2.** *štrinjati se, da kako dejstvo obstaja, je resnično:* priznati avtorstvo, dejanje, dejanske nasprotnikove trditve, dejstva, dolg, krivdo, očetovstvo, otroka za svojega, prištnost listine, tožbeni zahtevek **3.** *izraziti štrinjanje z zakonitostjo, veljavnostjo česa:* priznati državo, novo vlado (mednar. pr.) **4.** *izraziti, da je kdo upravičen do česa:* priznati davčno olajšavo, pravico, stroške, terjatev, ugodnost **priznán** -a -o: priznan dolg; priznano dejanje

priznavalnina -e ž *nagrada za zasluge:* družbena priznavalnina udeležencem NOV; stalna, občasna, enkratna priznavalnina

priznavanje -a s *izražanje štrinjanja z zakonitostjo, veljavnostjo česa:* vzajemno priznavanje visokošolskih diplom; priznavanje in izvrševanje tujih odločb; priznavanje konzularne oblike sklenitve zakonske zveze

prízni -a -o prid. *zasežni (2):* prizno pravo, sodišče

prizniti -žénim dov., v zvezi z osebo moškega spola *pridobiti z ženitvijo* **prizniti se** z ženitvijo *priti kam:* prizniti se na kmetijo **prizénjen** -a -o: priznjenemo premoženje

problém -a m *težko rešljiva naloga, vprašanje:* gospodarski, socialni problem

problemátika -e ž *problemi v celoti:* pravna problematika

procedurálni -a -o prid. *ki se nanaša na poštopek, način obravnavanja:* proceduralni predlog; proceduralna pravila; vprašanje proceduralne narave

procènt -ènta m *odšotek*

procèntni -a -o prid. *ki se nanaša na procent:* procentna stopnja davka

procentuálni -a -o prid. *izražen v odšotkih:* procentualna kazen *kazen, določena z odšotkom utajenega davka*

procés -a m **1.** *poštopek (1):* civilni proces *pravdni poštopek;* inkvizicijski proces (pr. zg.); kazenski proces; sumarni proces *skrajšani poštopek;* upravni proces **2.** *konkretna procesna zadeva, pravda* **3.** *razvoj, potek:* asimilacijski proces *pri narodnih manjšinah;* bolezenski, družbeni, naravni proces

procésni -a -o prid. *ki se nanaša na proces (1):* procesni nasprotnik *nasprotna štranka v poštoпку;* procesni organ, pogoj, predlog, predpis; procesni rok *rok, določen v procesnopravnem predpisu;* procesni spis; procesni subjekt *sodišče in procesne štranke;* procesni udeleženec *kdor*

opravlja v sodnem ali upravnem poštoпку kako svojo funkcijo, dolžnost ali išče svojo pravico; procesni ugovori *toženca ugovori toženca zoper dopuštnost tožbe, ker ni procesnih pogojev;* procesna disciplina, določba; procesna oblika, odločba; procesna ovira *ovira, ki onemogoča uvedbo ali nadaljevanje poštoпка;* procesna pogodba *npr. pogodba o razsodišču;* procesna pomanjkljivost; procesna sodba; procesna sposobnost *sposobnost biti štranka v pravdnem, kazenskem ali upravnem poštoпку;* procesna štranka *subjekt procesnopravnega razmerja;* procesna varščina *varščina za pravdne stroške;* procesna zadeva, zavrnilna sodba (kaz. poš.); procesna sankcija **a)** *ukrep za vzdrževanje reda* **b)** *pravna posledica za kršitve v poštoпку;* procesne funkcije *obtožba, obramba, sodba;* procesne garancije *predpisi za varstvo pravic procesnih udeležencev;* procesno dejanje *dejanje štrank, sodišča;* procesno gradivo *trditve, dokazi, pravila znanošti ali štroke, izkušnje, pravna pravila;* procesno pravo, razmerje; formalno procesno vodstvo *skrb za zunanji nemoteni potek glavne obravnave;* materialno procesno vodstvo *skrb za razčiščenje zadeve na glavni obravnavi;* načelo procesne ekonomije *načelo gospodarnosti v poštoпку* **procésno** prisl.: procesno (ne)sposoben *ki je (ni) sposoben biti štranka v pravdnem, kazenskem ali upravnem poštoпку*

procésnoprávni -a -o prid. *ki se nanaša na procesno pravo:* procesnopravni predpis; procesnoppravna znanost; procesnoppravno razmerje

procesualíst -a m *štrokovnjak za procesno pravo*

procesuálni -a -o prid. *ki se nanaša na proces:* procesualni predpis

prodája -e ž *prepušitve švari v lašt kupcu za plačilo kupnine:* dištančna prodaja *pri kateri se pošlje blago iz enega kraja v drugega s posredovanjem prevoznika, špediterja ipd.;* izvensodna prodaja *ki se opravi brez posredovanja sodišča;* izvršilna prodaja *v izvršilnem poštoпку;* javna prodaja *na dražbi;* komisijska prodaja *švari, ki jo občan prinese komisionarju, komisijski prodajalni, da jo ta zanj proda;* konsignacijska prodaja *blaga po nalogu in na račun konsignanta;* kosovna prodaja *blaga na kose;* kritna prodaja *pri kateri prodajalec, če kupec ne izpolni pravočasno svoje obveznosti, proda švar drugi osebi zaradi kritja, s pravico do razlike med pogodbeno in prodajno ceno;* nadrobna prodaja *blaga*

neposredno potrošnikom v manjših količinah; obročna prodaja na obroke; pogojna prodaja kup na poskušnjo; povratna prodaja pri kateri kupec prodajalcu proda švar nazaj; prisilna prodaja v izvršilnem postopku; prošta prodaja količinsko neomejena prodaja vsakemu kupcu; rešilna prodaja kritna prodaja; samopomočna prodaja prodaja namesto položitve stvari, ki je hitro pokvarljiva ali katere shranitev bi bila zelo draga; sodna prodaja; prodaja bodoče stvari, sporne pravice, tuje stvari; prodaja na kredit pri kateri se prodajalec zavezuje kupcu izročiti prodano stvar pred plačilom kupnine; prodaja na obroke pri kateri se kupnina odplačuje v obrokih; prodaja za kritje stroškov shranitve; prodaja na borzi, deviznem trgu, dražbi; prodaja na zeleni veji pričakovanega pridelka, npr. pred žetvijo (pr. zg.); prodaja po avtomatih pri kateri kupec pridobi blago, če spusti v avtomat denar ali žeton; prodaja po prostih, reklamnih, znižanih cenah; prodaja po vzorcu ali modelu pri kateri mora prodana stvar ustrezati pokazanemu vzorcu ali modelu; prodaja pod roko z neposredno pogodbo med kupcem na eni in uradno osebo ali podjetjem, ki opravlja komisijske posle, na drugi strani (izvrš. post.); prodaja pod vejo začasna prodaja vina lašnega pridelka na kraju pridelovanja; prodaja s predkupno pravico pri kateri se kupec določene stvari zavezuje, da bo prodajalec obveščil o nameravani prodaji te stvari, o pogojih prodaje in mu ponudil, naj jo on kupi za enako ceno; prodaja s pravico povratnega odkupa pri kateri se prodajalec dogovori, da sme prodajni predmet spet odkupiti od kupca; prodaja s pridržkom boljšega kupca pogojna prodaja, ki se razveže, če se v določenem času javi boljši kupec; prodaja s pridržkom pravice razpolaganja oziroma laštinske pravice pri kateri kupec pridobi laštinsko pravico na stvari, ki mu je izročena, šele po plačilu celotne kupnine; prodaja s specifikacijo pri kateri je v pogodbi kupcu pridržana pravica, da pozneje določi obliko, mero ali kake druge podrobnosti stvari; prodaja s pismenimi ponudbami; razdreti prodajo; dati kaj v prodajo

prodajalec -lca [-ɥc-] m kdor prodaja: **ambulantni prodajalec krošnjar; prodajalec na debelo, na drobno; prodajalec na sejmu; obveznosti prodajalca npr. izročitev stvari, odgovornost za stvarne, pravne napake

prodajalka -e [-ɥk-] ž ženska oblika od prodajalec

prodajalna -e ž prostor, v katerem se prodaja: prošta carinska prodajalna; komisijska prodajalna v kateri se prodajajo stvari, ki jih prodajalec prinese komisionarju, da jih ta zanj proda; samopoštrežna prodajalna; prodajalna srečk; prodajalna za diskontno prodajo; prodajalna za prodajo na drobno

prodajati -am nedov. prepuščati komu kaj v lašt za plačilo kupnine: prodajati na debelo, drobno; prodajati od hiše do hiše

prodajni -a -o prid. ki se nanaša na prodajo: prodajni kontrolni blok sešitek listov, ki se dajo iztrgati za potrdilo o plačilu; prodajni čas; prodajni lokal, prostor; prodajni narok (izvrš. post.); prodajni posel; prodajni postopek npr. pri izvršbi; prodajni pogoji, stroški; prodajna cena, mreža, navada, omejitev; prodajna pogodba pogodba, s katero se prodajalec zavezuje, da bo stvar izročil kupcu tako, da bo ta pridobil pravico razpolaganja oziroma laštinsko pravico, kupec pa se zavezuje prodajalcu plačati kupnino; prodajna ponudba, vrednost, zadruga; prodajno mešto; prodajno naročilo (lat. contractus aestimatorius) pogodba, s katero se prevzemnik naročila zavezuje, da bo določeno premično stvar, ki mu jo je izročil naročitelj, prodal za določeno ceno v določenem roku ali pa mu jo bo v tem roku vrnil

prodáti -ám dov. prepuščiti komu kaj v lašt za plačilo kupnine: prodati na javni dražbi; prodati počez, pod ceno; prodati pod roko (izvrš. post.)

prodékân -ána m namestnik dekana (1)

producènt -ènta m 1. izdelovalec, pridelovalec: producent industrijskega blaga 2. v zvezi: filmski producent kdor se ukvarja s financiranjem filmov

producèntka -e ž ženska oblika od producent

producírati -am nedov. izdelovati, pridelovati

producta sceleris [prodúkta scéleris] lat. stvari, ki so našle s kaznivim dejanjem, npr. ponarejen denar, ponarejena listina

prodúkcija -e ž izdelava, pridelava: produkcija industrijskega blaga; filmska produkcija izdelava, snemanje filmov

prodúcijski -a -o prid. ki se nanaša na produkcijo: produkcijski faktor npr. delo, kapital, zemlja; produkcijski kapital, obrat; produkcijski stroški; produkcijska sredstva celota delovnih predmetov in delovnih sredstev, sin. proizvajalna sredstva

prodúkt -a m izdelek, pridelek: kmetijski produkti
prodúktivni -a -o prid., v zvezi: produktivno delo

a) delo, ki ustvarja materialne dobrine **b)** delo, ki ustvarja presežno vrednost

produktivnost -i ž, v zvezi: produktivnost dela razmerje med količino izdelkov ali storitev in porabljenim časom, sin. *produktivnost dela*

prodúktni -a -o prid., v zvezi: produktna borza borza, ki trguje s kmetijskimi pridelki, sin. *kmetijska borza*

profesionálni -a -o prid. *poklicni*: profesionalna čast; profesionalna habilitacija *poklicna usposobitev*; profesionalna skrivnost; profesionalno obolenje

profésor -ja m *kdor poučuje na srednji, višji ali visoki šoli*: redni profesor *univerzitetni predavatelj najvišje stopnje*; izredni profesor *naziv visokošolskega učitelja, za štopnjo nižji od rednega profesorja*; zaslužni profesor; profesor višje šole

profésorica -e ž *ženska oblika od profesor*

profésorski -a -o prid. *ki se nanaša na profesorje*: profésorski zbor

profiláksa -e ž *preprečevanje, preventiva*: profilaksa v zdravstvu

profiláktični -a -o prid. *preprečevalni, preventivni*: profilaktični ukrepi v zdravstvu

profit -a m *dobiček, koristi*: imeti profit

profitni -a -o prid. *ki se nanaša na profit*: profitna mera *dobiček od vloženega kapitala, izražen v odstotkih*; profitno stanovanje *stanovanje, ki ga lastnik oddaja v najem zaradi pridobivanja profita*, sin. *najemno stanovanje (a)*

****profós** -a m *vojaški jetniški paznik*

proga -e ž **1.** *redna prometna povezava med določenimi kraji*, sin. *linija (3)*: avtobusna, ladijska, letalska, železniška **2.** *načrtno speljana pot s tirnicami za promet s tirničnimi vozili: ozkotirna, železniška proga*

proglás -ása m *razglas*: proglas neodvisnosti države

proglasíti -ím dov. *razglasiti*: proglasiti neodvisnost države

prognóstični -a -o prid. *ki se nanaša na prognozo*: prognošične tablice *tablice za pošavljanje kriminalne prognoze na podlagi načela, da se osebe s podobnimi laštnostmi in značilnostmi obnašajo praviloma podobno (krim.)*

prognóza -e ž *napoved, predvidevanje*: gospodarska prognoza; prognoza o obsojenčevem vedenju *pri pogojni obsodbi (kaz.)*

prográm -a m *celota nalog, del, ki se določijo za uresničitev*: delovni program; finančni program *predpis, ki določa sredstva, naloge in ukrepe*

za trajnejše družbene potrebe; gospodarski program; investicijski program *ki utemeljuje predvidene naložbe, določa izvedbene roke, potrebna sredstva, vire financiranja in odplačila*; letni program; politični program *program politične stranke, ki določa njene cilje in sredstva za njihovo uresničenje*; razvojni, sancijski, socialni, študijski, učni program; stanovanjski program; urbanišični program *ki se nanaša na graditev in urejanje mest in naselij glede na praktične, higienske in estetske potrebe*; volilni program; vzgojno-izobraževalni, znanstvenoraziskovalni program; zagotovljeni program *z zakonom določen obseg obveznega osnovnega šolanja*; program dela, potovanja; program usmerjenega izobraževanja; izdelati, spremeniti program

programátični -a -o prid. *ki izraža določen program*: programatična izjava *npr. vlade*

programírati -am dov. in nedov. *vneprej določiti potek, obseg česa*: programirati proizvodnjo

progresija -e ž, v zvezi: davčna progresija *zviševanje davčne stopnje s poraštom davčne osnove, pri čemer raste davek hitreje od rasti osnove*

progresívni -a -o prid. *ki postopno narašča*: progresivni davčni sistem *davčni sistem, v katerem se davčna stopnja zvišuje s poraštom davčne osnove*; progresivni irski sistem izvrševanja prostoštnih kazni *sistem, ki temelji na postopnem poboljšanju obsojencev v posameznih stadijih izvršitve kazni (kaz.)*

prohibicija -e ž *prepoved, npr. proizvodnje, prodaje in pitja alkoholnih pijač*

prohibicíjski -a -o prid. *ki se nanaša na prohibicijo*: prohibicijski ukrepi

prohibitívni -a -o prid. *ki kaj prepoveduje, preprečuje*: prohibitivni predpis; prohibitivni sistem *npr. carinski*; prohibitivni zakon; prohibitivna carina *carina, ki onemogoča uvoz ali izvoz določenega blaga*; prohibitivna norma, odredba; prohibitivno pravilo

proizvajálec -lca [-uč-] m *kdor kaj proizvaja*: individualni, kmetijski, končni, samoštójni proizvajalec; odgovornost proizvajalca *štvari z napako*; odgovornost prodajalca in proizvajalca *za brezhibno delovanje štvari pri tehničnem blagu*

proizvajálka -e [-úk-] ž *ženska oblika od proizvajalec*: država proizvajalka *nafta*

proizvajálni -a -o prid. *ki se nanaša na proizvodnjo*: proizvajalna cena *proizvodna cena*; proizvajalna deklaracija *označitev sestave in kakovosti proizvoda*; proizvajalna panoga;

proizvajalna specifikacija *podrobna navedba ali opis lašnosti blaga in njegovega asortimenta*; proizvodjalni odnosi *odnosi v procesu družbene proizvodnje, razdelitve in uporabe materialnih dobrin*; proizvodjalni stroški *npr. fiksni, variabilni*; proizvodjalne sile *celota delovne sile in proizvodjalnih sredstev*; proizvodjalna sredstva *celota delovnih predmetov in delovnih sredstev*, *sin. produkcijska sredstva*

proizvajalnost -i ž *proizvodnost*

proizvajati -am nedov. z *delom omogočati nastajanje česa*, *sin. izdelovati*: ročno, serijsko, strojno proizvodjati; proizvodjati električno, toplotno energijo

proizvesti -vêdem dov. z *delom omogočiti nastanek česa*, *sin. izdelati (1)* **proizvedèn** -êna -o: proizvedeno blago

proizvòd -òda m **1.** *kar je izdelano, narejeno z ročnim, strojnim delom*, *sin. izdelek*: označevanje, promet, zaznamovanje proizvodov **2.** v zvezah: *čisti družbeni proizvod ki oštane po odbitku materialnih stroškov in amortizacije od kosmatega družbenega proizvoda*; družbeni bruto proizvod *gl. kosmati družbeni proizvod*; kosmati družbeni proizvod *celota proizvedenih materialnih dobrin in storitev v določenem razdobju*, *sin. družbeni bruto proizvod*; končni proizvod *za neposredno uporabo*; potrebni proizvod *ki je potreben za reprodukcijo delovne sile*; presežni proizvod *ki presega potrebe obnove delovnih priprav in delovne sile*

proizvòdni -a -o prid. *ki se nanaša na proizvod ali proizvodnjo*: proizvodni okoliš; proizvodni pogoji, stroški; proizvodna cena *cena, ki obsega proizvodne stroške*; proizvodna kooperacija, zadruga; proizvodna znamka *zavarovani znak za ločevanje blaga v gospodarskem prometu*; proizvodne storitve

proizvòdnja -e ž **1.** *izdelava, pridelava*: blagovna, družbena, industrijska, kapitalistična, kmetijska, manufakturna proizvodnja; nedovoljena proizvodnja (*kaz.*); obrtniška, socialistična proizvodnja; proizvodnja blaga; proizvodnja po licenci; rajoniranje kmetijske proizvodnje; avtomatizirati, modernizirati, organizirati, racionalizirati proizvodnjo **2.** *v določenem času narejena količina predmetov*: dnevna, tedenska, mesečna, letna proizvodnja; struktura proizvodnje **3.** v zvezi: proizvodnja filmov *izdelava, snemanje*

proizvòdnost -i ž, v zvezi: proizvodnost dela *razmerje med količino izdelkov ali storitev in porabljenim časom*, *sin. produktivnost dela*

projékt -a m **1.** *kar določa, kaj se misli narediti in kako naj se to uresniči*: raziskovalni projekt; rudarski projekt *za raziskovanje, izkoriščanje rud, premoga* **2.** *grafični prikaz kakega objekta, območja*, *sin. načrt (2)*: idejni, glavni, gradbeni, podrobni projekt **3.** *osnutek, predlog določenega besedila*: zakonski projekt

projektánt -a m *izdelovalec projekta, načrta*: odgovornost projektanta za solidnost gradnje

projektántski -a -o prid. *ki se nanaša na projektante*: projektantski elaborat; projektantska organizacija; projektantsko delo

projektíranje -a s *glagolnik od projektirati*: podjetje za projektiranje

projektírati -am nedov. in dov. *izdelovati projekte, načrte za kak objekt, območje*

projektívni -a -o prid. *ki se nanaša na projektiranje*: projektivni biro; projektivno podjetje

proklamácija -e ž *javna, navadno slovesna izjava*: izdati proklamacijo

prókónzul -a m, v šarorimski republiki *konzul, ki je po izteku enoletne funkcije eno leto civilni in vojaški upravitelj province* (*rim. pr.*)

prokúra -e ž *pooblastilo za sklepanje pogodb in opravljanje pravnih poslov in opravil v zvezi s poslovanjem podjetja*: posamična prokura *ki se da lahko eni ali več osebam*; skupna prokura *ki se da lahko dvema ali več osebam skupaj*; vpis prokure v register; prenehanje prokure; pooblastila iz prokure; dati, preklicati prokuro

prokurátor -ja m **1.** *pooblaščenec, zaštopnik* **2.** v zvezi: *finančni prokurator *pooblaščenec pravovaršvenega organa za državno premoženje* do l. 1928 **3.** v zvezi: *državni prokurator *državni tožilec* do l. 1929 **4.** v nekaterih državah *pooblaščenec organa za javne obtožbe*

prokuratúra -e ž **1.** v zvezi: *finančna prokuratura *pravovaršveni organ za državno premoženje* do l. 1928 **2.** v zvezi: *državna prokuratura *državno tožilstvo* do l. 1929 **3.** v nekaterih državah *organ javne obtožbe*

prokuríšt -a m *pooblaščenec, ki ima prokuro*: skupni prokuristi *na podlagi skupne prokure*

prokúrni -a -o prid. *ki se nanaša na prokuro*: prokurni indosament *indosament, ki dovoljuje izterjavo*, *sin. pooblaštilni indosament*; prokurni indosatar

proletárec -rca m *pripadnik družbenega razreda, ki ni lašnik proizvodjalnih sredstev*

proletariát -a m *delavski razred*: diktatura proletariata *oblika politične oblasti delavskega razreda v prehodnem obdobju od kapitalizma*

promèt

k socializmu

proletárka -e ž ženska oblika od *proletarec*
proletárski -a -o prid. ki se nanaša na *proletarce*:
proletarsko gibanje

prolongácija -e ž *podaljšanje*: prolongacija me-
nice *podaljšanje roka zapadlosti menice*

prolongacijski -a -o prid. ki se nanaša na *prolon-*
gacijo: prolongacijska menica *nova menica, iz-*
dana ob zapadlosti prejšnje neplačane menice

prolongírati -am nedov. in dov. *podaljšati* **pro-**
longírani -a -o: prolongirana menica *menica*
z zaznamkom odgoditve plačila

pro memória lat. (*zaradi spomina*) **1.** *uradni za-*
pis, zaznamek v aktih **2.** *neformalni, navadno*
krajši zapis dejstev in okoliščin, s katerimi se
obrazložijo vladna štališča o kakem vprašanju
(mednar. pr.)

promèt -éta m **1.** *gibanje, premikanje vozil po*
določeni poti: avtomobilski, ladijski, letalski,
železniški promet; cešni, rečni, zračni promet;
čezmejni promet *ki poteka čez mejo*; čezmor-
ski promet *ki poteka z ene strani morja na*
drugo; linijski promet *na določenih relacijah,*
po vnaprej določenem in objavljenem voznem
redu in tarifi; promet po kopnem, vodi, zraku
2. *prevažanje potnikov, blaga z enega kraja*
na drugega: avtobusni promet; brzovozni
promet *hitra prepeljava, zlašti po železnici*;
javni promet *namenjen uporabi za vse ljudi*;
krajevni promet *ki poteka na območju določe-*
nega kraja; luški promet; medkrajevni promet
ki poteka med kraji; mednarodni promet *ki*
poteka med državami, npr. blagovni, potniš-
ki promet; meštni promet; notranji promet *ki*
poteka znotraj mej ozemlja, države; obmejni
promet *ki poteka na območju ob državni meji*;
obmeštni promet *ki poteka na območju okrog*
mešta; osebni promet; potniški promet; prošti
promet *ki ni omejen*; tovorni promet *prevoz*
blaga po pogodbi; tranzitni promet *prehod ali*
prevoz preko druge države v tretjo, npr. blaga,
pošte, potnikov; udeleženec v prometu *npr.*
pešec, voznik **3.** *spreminjanje vrednosti blaga,*
štoritev v denar in obratno ali njegov obseg:
blagovni promet; čekovni promet *plačevanje s*
čeki; denarni, devizni promet; hranilni promet
ki se nanaša na poslovanje hranilnic; izvozni
promet; klirinški promet *obračunavanje zuna-*
njetrgovinskih terjatev in obveznosti med dve-
ma državama v valuti, določeni s sporazumom;
kreditni promet *jemanje, vračanje kreditov*;
menjalni promet *menjava gospodarskih do-*
brin; nakazilni promet *z nakazili*; negotovinski

plačilni promet; obračunski promet *npr. pri*
kliringu; plačilni promet; tujski promet *turi-*
stični promet, v katerem so udeleženi tujci;
turišični promet *celota turističnih aktivnosti,*
ki se kaže npr. v številu turistov, potovanj,
prenočitev; uvozni promet; virmanski plačilni
promet *ki poteka s prenosom zneskov z enega*
na drug bančni račun; zunanjetrgovinski pro-
met *uvozni, izvozni, tranzitni posli ene države*
z drugimi državami; žirovni promet *oblika*
bančnega plačilnega prometa; promet blaga in
štoritev; promet družbenih sredstev, vrednost-
nih papirjev; promet z deli človeškega telesa;
promet z devizami in valutami; promet z efekti;
promet z nepremičninami; promet z orožjem,
s strelivom; promet z razstrelilnim ali lahko-
vnetljivim materialom; promet z zemljišči;
promet z zdravstveno oporečnimi živili (kaz.);
vzeti iz prometa; dati, priti, spraviti v promet;
biti v prometu **4.** *prenašanje, posredovanje*
sporočil, paketov, denarnih nakazil: poštni
promet *notranji, medkrajevni, mednarodni, ki*
ga opravlja pošta; radijski promet *oddajanje*
in sprejemanje sporočil; telefonski, telegraf-
ski promet *telefonske, telegrafske štoritve* **5.** v
zvezah: pravni promet *prenos pravic od enega*
subjekta na drugega na podlagi sporazuma;
pravnopomočni promet *opravljanje posamez-*
nih dejanj poštopka na zaprosilo domačega ali
tujega organa, prišojnega za odločanje

prométni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na promet (1)*:
prometni delavec, delikt, inšpektorat, miličnik;
prometni pas *vzdolžni del vozišča za promet*
vozil v eni vrsti; prometni predpis, prekršek;
prometni red *časovni raspored obratovanja*
prometnih sredstev; prometni udeleženec *npr.*
voznik, pešec; prometni znak *npr. znak za ne-*
varnost, svetlobni prometni znak, označba na
vozišču, pločniku; prometna disciplina *podre-*
ditev prometnim predpisom; prometna milica;
prometna naprava; prometna nezgoda *nezgoda*
na cešti, v kateri je bilo udeleženo vsaj eno pre-
mikajoče se vozilo in je bila v njej ena ali več
oseb poškodovanih ali pa je bila povzročena
materialna škoda; prometna omejitev, ovira;
prometna policija, služba; prometna površina;
prometna varnost; prometno dovoljenje *lišti-*
na o registraciji motornega in priklopnega
vozila; prometno sredstvo; prometna pravila;
prilagoditev prometni situaciji **2.** *ki se nanaša*
na promet (2): prometna organizacija *organi-*
zacija, ki se ukvarja s prevažanjem potnikov,
blaga; prometno pravo *pravni predpisi, ki*

- urejajo prevoz potnikov in blaga ter prenos obveštil po pošti, telegrafu, telefonu in radiu*
3. v zvezi: prometni davek davek, ki se nanaša na promet blaga in storitev
- prometnik** -a m delavec, ki ureja promet: prometnik na avtobusni postaji
- prometniški** -a -o prid. ki se nanaša na prometnike: prometniška služba
- prométnoprávni** -a -o prid. ki se nanaša na prometno pravo: prometnopravne določbe
- promisár** -ja m komur je dana pogodbeno obljuba
- promisórni** -a -o prid. ki se nanaša na obljubo: promisorna izjava; promisorna prisega prisega pred zaslišanjem, ant. asertorna prisega
- promitènt** -ènta m kdor da pogodbeno obljubo, npr. pri pogodbi v korist tretjega
- promócija** -e ž **1.** slovesna podelitev doktorskega naslova **2.** napredovanje
- promótor** -ja m kdor opravi promocijo (1)
- promovíranec** -nca m kdor prejme doktorski naslov
- promovíranka** -e ž ženska oblika od promovíranec
- promovírati** -am dov. in nedov. **1.** podeliti komu doktorski naslov: slovesno promovirati koga za doktorja znanosti **2.** doseči, pridobiti si doktorski naslov: promovirati na univerzi
- prómptni** -a -o prid. takojšnji, hitri: promptni akcept takojšnji sprejem menice; promptni dobavni rok; promptni posel posel, pri katerem se izroči blago proti takojšnjemu ali čimprejšnjemu plačilu; promptni sklep na borzi; promptna dobava blaga; promptna pogodba; promptno plačilo
- promulgácija** -e ž razglasitev: promulgacija zakona
- promulgácijski** -a -o prid. razglasitveni: promulgacijski rok; promulgacijska formula
- promulgírati** -am dov. razglasiti: promulgirati zakon
- prónúncij** -a m papežev diplomatski predstavnik na ravni veleposlanika v državah, kjer po položaju ni vselej doyen diplomatskega zbora (kan.)
- propád** -áda m glagolnik od propašiti: propad države
- propagánda** -e ž **1.** javno opozarjanje na kaj, navadno z navajanjem dobrih lastnosti: gospodarska, poslovna, turistična, volilna propaganda **2.** namerno potvarjanje česa v politične namene: prevratna, rasna, sovražna propaganda
- propagandišt** -a m kdor izvaja, dela propagando
- propagándni** -a -o prid. ki se nanaša na propagando: propagandni material; propagandna literatura; propagandno delovanje
- propagátor** -ja m kdor kaj propagira
- propagíranje** -a s glagolnik od propagirati (1): propagiranje novih izdelkov
- propagírati** -am nedov. **1.** javno opozarjati na kaj, navadno z navajanjem dobrih lastnosti **2.** namerno kaj potvarjati v politične namene
- propášti** -pádem dov. **1.** zaradi določenih neugodnih razmer izgubiti za opravljanje svoje dejavnosti nujno potrebne lastnosti in zato prenehati obstajati: država propade **2.** ne uspeti: propašiti v pravdi, z zahtevkom; predlog propade **propál** -ála -o: propal človek izprijen, pokvarjen človek **propádlí** -a -o: propadla stranka
- propól** -a m pravica države, da odkupi od producentov vso proizvodnjo
- proponènt** -ènta m predlagatelj
- proponírati** -am nedov. predlagati
- propórc** -a m razmerje, sorazmerje: načrtni proporc z gospodarskim načrtom predvidena razmerja v proizvodnji in delitvi; osnovni proporc glavna razmerja, ki določajo razvoj materialnih proizvodjalnih sil in delitev narodnega dohodka
- proporcionálni** -a -o prid. sorazmerni, skladni: proporcionalni sistem volitev sorazmerna razdelitev mandatov na volilne liste; proporcionalni stroški; proporcionalna davščinska stopnja; proporcionalno načelo, predstavništvo, zaščipstvo
- proporcionálnost** -i ž lastnost, značilnost proporcionalnega: proporcionalnost davščinskih stopenj; proporcionalnost med napadom in obrambo npr. pri silobranu
- propórčni** -a -o prid. proporcionalni
- propozícija** -e ž, v zvezi: deželnozborna pozicija vladarjev davčni zahtevek nasproti štanovom (pr. zg.)
- propústnica** -e ž prepustnica
- proračún** -a m **1.** vnaprejšnji izračun, predračun, npr. pri pogodbi o delu: (ne)zajamčeni proračun **2.** seznam predvidenih prihodkov in odhodkov družbenopolitične skupnosti za določeno časovno obdobje: občinski, podrobni, republiški, sumarni, zvezni proračun; splošni, posebni del proračuna; izvrševanje proračuna; mesečni, trimesečni načrti za izvrševanje proračuna; presežki prihodkov proračuna; rebalans proračuna ponovna uskladitev predvidenih proračunskih prihodkov in odhodkov; zakon o proračunu; sešteviti, sprejeti, uravno-

vesiti, izvršiti, podaljšati proračun; zadržati izvrševanje proračuna

proračúnati -am dov. računsko predvideti prihodke in odhodke, dohodke in izdatke

proračúnski -a -o prid. ki se nanaša na proračun: proračunski del, kredit, načrt, nadzor, odhodek, predlog; proračunski prenos *prenos proračunskega kredita z ene pošlavke na drugo*; proračunski presežek, prihodek, primanjkljaj; proračunski provizorij *začasna ureditev*; proračunski razdelek, sistem, uporabnik, višek, zakon; proračunska bilanca, debata, disciplina, doba, dotacija; proračunska dvanajstina *začasni proračun za en mesec*; proračunska iniciativa, inšpekcija; proračunska partija *del proračunskega razdelka* do l. 1964; proračunska pošlavka, potrošnja, priloga, razprava, rezerva; proračunske obveznosti iz prejšnjih let; proračunsko kritje, leto, obdobje, poglavje; proračunsko ravnotežje, razdobje; proračunsko uravnoteženje *rebalans proračuna*; proračunska sredstva

próréktor -ja m rektorjev nameštnik

prorogácija -e ž **1.** dogovor o prišojnosti v civilnem procesnem pravu: prorogacija prišojnosti dogovor strank o tem, da sodišče, ki ni krajevno prišojno, pošlane prišojno (pravd. poš.); izrečna prorogacija; tiha prorogacija *tožnikova vložitev tožbe pri krajevno neprišojnem sodišču, pri čemer toženec ne ugovarja in se spuši v obravnavanje*; prorogacija domače sodne oblasti **2.** podaljšanje veljavnosti mednarodne pogodbe

prorogácijski -a -o prid. ki se nanaša na prorogacijo (**1.**): prorogacijska izjava strank; prorogacijska klavzula *klavzula, ki določa, da je pogodba o prorogaciji sestavni del druge, npr. kupne pogodbe*; prorogacijska pogodba pogodba, s katero se stranki dogovorita, katero sodišče bo reševalo njun že nastali spor ali spore, ki bi utegnili naslati (pravd. poš.), sin. sporazum o krajevni prišojnosti

prorogírati -am dov. določiti s prorogacijo **prorogírani** -a -o: prorogirana prišojnost

prosiléc -lca [-uc-] m kdor prosi: prosilec za kredit
prosilka -e [-uk-] ž **1.** ženska oblika od prosilec **2.** v zvezi: država prosilka država, ki prosi za mednarodno pravno pomoč

prošiti prósim nedov. izražati komu željo, da kaj naredi: prositi za odlog nastopa kazni, odlog plačila, pomiloštitev; prositi za pravno pomoč
prošéči -a -e: proseče sodišče sodišče, ki prosi

drugo sodišče ali drug organ za pravno pomoč, ant. zaprošeno sodišče

prosjáčenje -a s beračenje

prosjáčiti -im nedov. beračiti

proskribírati -am dov. in nedov. izobčiti, pregnati (pr. zg.) **proskribíran** -a -o: proskribirana oseba

proskrípcija -e ž *izobčenje, pregnanštvo* (pr. zg.)

proskripácijski -a -o prid. ki se nanaša na proskripicijo: proskripcijska lista lista proskribiranih oseb

prospékt -a m reklami, obveščilu namenjen list, brošura s podatki, slikami: turistični prospekt; prospekt ob emisiji obligacij

prôšt -a -o prid. **1.** ki je brez obveznosti: dela proš dan npr. božič **2.** ki ga to, kar izraža dopolnilo, ne veže, ne omejuje: proš carine, davka, dolga, menične zaveze, poštnine, prišojbine, vojaščine; bremen proš (čiš) odpis parcele *odpis parcele brez prenosa vknjiženih bremen* **3.** ki ni omejen s kako zahtevo, predpisom: prošta izbira; kršitev prošte odločitve volivcev pri volitvah, glasovanju, referendumu (kaz.); prošto razpolaganje **4.** ki ne ovira, omejuje gibanja: proš doštop, prehod **5.** ki ni oviran, omejen v svobodi gibanja: proš prihod obdolženca, priče ali izvedenca v državo s pravico proštega odhoda (kaz. poš.), prim. *salvus conductus* (**2**) **6.** ki ni zaseden, oddan: prošto delovno mesto, stanovanje **prôšti** -a -o: prošti čas; prošti dogovor; prošti promet, trg; načelo proštega preudarka *načelo, po katerem ima javni organ, sodišče pravico, da izmed več pravnih možnih rešitev izbere tisto, ki je v javnem interesu* (upr. poš.); prošta carinska cona *cona, kjer velja posebno ugoden carinski režim*; prošta obrt; prošta presoja dokazov *presoja dokazov, pri kateri sodišče v poštopku ni vezano na posebna formalna dokazna pravila*; prošta prodaja; prošta carinska prodajalna prodajalna z brezcarinsko prodajo izdelkov na javnih letališčih, v lukah in prišaniščih, odprtih za mednarodni promet; prošto avtorsko delo avtorsko delo, ki ne uživa avtorskopravnega varstva **prôšto** prisl.: prošto oblikovana cena cena, oblikovana zgolj na podlagi ponudbe in povpraševanja

proštitúcija -e ž opravlanje spolnih odnosov za plačilo: poklicna prostitucija; posredovanje pri prostituciji (kaz.); vdati se prostituciji; oddajanje prostorov za prostitucijo

proštitútka -e ž ženska, ki se ukvarja s prostitucijo
prôštor -óra m **1.** kar je nesnovno, neomejeno ali delno omejeno in v čemer so švari: nad-

zračni prostor *nad ozračjem, v katerem država nima suverenosti*, sin. *vesoljski prostor*; sporni mejni prostor *o katerem se odloča v postopku za ureditev mej*; vesoljski prostor gl. *nadračni prostor*; zračni prostor *prostor nad kopnim ozemljem, notranjimi vodami in obalnim morjem do višine, ki še omogoča let s klasičnim letalom in v katerem ima država polno suverenost*; življenjski prostor *v katerem živijo živali in rastline v enakih življenjskih razmerah*; nedotakljivo zračnega prostora; poseg v prostor **2. del zemeljske površine**, namenjen določeni dejavnosti: kopni prostor luke, pristanišča; nakladalni prostor; parkirni prostor; pridobivalni prostor *na katerem se pridobivajo rudnine* (rud.); raziskovalni prostor *kjer se raziskujejo rudnine* (rud.); tržni prostor *posebno organizirano in urejeno mešto, na katerem se opravlja promet s kmetijskimi pridelki, določenimi plodovi in izdelki domače obrti*; vodni prostor luke, pristanišča; prostor za parkiranje; urejanje prostora **3. del zgradbe**, namenjen za določeno dejavnost: delovni, dostopni prostor; javni prostor *v katerega je dovoljen vstop vsakomur*, npr. *goštni prostor*; prodajalna; obratni prostor; poslovni prostor *ki je namenjen za poslovno dejavnost*; stanovanjski prostor; zaklenjen, zaprt prostor; konzularni prostori; najpotrebnejši prostori *ki morajo biti zagotovljeni imetniku stanovanjske pravice pri prisilni izselitvi na podlagi sodbe po odprevidi stanovanjskega razmerja*; prostor za shranjevanje

prostorèk -éka m izrek, *da obtoženec ni kriv*

prostornina -e ž, v zvezi: registrska prostornina ladje *ladijska prostornina, izražena v registrskih tonah*, sin. *tonaža* (1)

prostoròčni -a -o prid., v zvezi: ****prostoròčni** nakup *nakup iz prošle roke*

prostòrski -a -o prid. *ki se nanaša na prostor*: prostorski izvedbeni načrt *pravni akt, s katerim se urejajo območja, ki so s srednjeročnim družbenim planom predvidena za graditev, širitev ali prenovo naselij in za druge posege v prostor*; prostorski katastrski operat; prostorski ureditveni pogoji *pravni akt, s katerim se urejajo območja, za katera ni predvidena izdelava prostorskih izvedbenih načrtov, in območja, za katera so taki načrti predvideni, a še ne bodo sprejeti v tekočem planskem obdobju*; prostorska enota; prostorske ureditvene operacije; prostorsko planiranje, urejanje člo-

vekovega okolja

***prostosléd** -a m *izključna pravica za iskanje rudnin na določenem prostoru*

***prostosléddec** -dca m *upravičeni rudosledec*

***prostoslédni** -a -o prid. *ki se nanaša na prostosled*: prostosledna pravica

prostòšt -i ž *stanje, lastnost prošlega*: omejitev prostošti; protipravni odvzem prostošti *protipravna omejitev telesne svobode in svobode gibanja* (kaz.); dati, omejiti, vzeti komu prostošt; izpuščiti obdolženca na prostošt

prostòštni -a -o prid., v zvezi: prostoštna kazen *kazen, pri kateri mora obsojenec prebivati v zavodu za prestajanje kazni*

prostovóljec -ljca m **1. kdor prostovoljno in brezplačno opravlja določeno delo** **2. kdor vsópi prostovoljno v vojsko**: prostovoljec v vojaški službi

prostovóljka -e ž *ženska, ki prostovoljno in brezplačno opravlja določeno delo*

prostovóljni -a -o prid. *ki temelji na svobodni volji, svobodni odločitvi*: prostovoljni dogovor, odstop terjatve, prispevek; prostovoljni odstop od izvršitve kaznivega dejanja; prostovoljni razid društva; prostovoljni sporazum; prostovoljna javna dražba; prostovoljna organizacija, prodaja; prostovoljno članstvo, posojilo, zaštopanje, zavarovanje **prostovóljno** prisl.: prostovoljno preprečiti kaznivo dejanje

prostovóljski -a -o prid. *ki se nanaša na prostovoljce*: prostovóljski odred, zbor; prostovóljska služba, vojska

prosvéta -e ž *dejavnost, ki se ukvarja z vzgojo, izobraževanjem, kulturo*

prosvétni -a -o prid. *ki se nanaša na prosveto*: prosvetni zakoni; prosvetna dejavnost, politika, služba, stroka, ustanova; prosvetno društvo

pròšnja -e ž **a) želja, izražena komu, da kaj da, naredi** **b) lišina, v kateri je izražena taka želja**: prošnja za pomilošitev, pravno pomoč (pošt.); prošnja za premešitev, razrešitev; prošnja tuje države za izročitev tujega obdolženca ali obsojenca (kaz. pošt., mednar. pr.); vložiti, poslati, sprejeti, rešiti, odkloniti, umakniti, zavrniti prošnjo; ugoditi prošnji

protékciija -e ž **1. varšvo, pokroviteljstvo** **2. dajanje, uživanje navadno neupravičene prednosti**

protekcioništični -a -o prid. *ki se nanaša na protekcionizem*: protekcioništični ukrep; protekcioništična carina *carina, ki štiti domače proizvajalce pred tujo konkurenco*; protekcioništična carinska tarifa, politika

protekciónizem -zma m *dajanje, uživanje protekcije*: carinski protekciónizem *ki štíti domače proizvajalce pred tujo konkurencjo*; politični protekciónizem

protektorát -a m **1.** *pokroviteljsvo, varstvo* **2.** v zvezi: mednarodnopravni protektorát **a)** *na mednarodni pogodbi temelječe pokroviteljsvo ene države nad drugo* **b)** *država pod takim pokroviteljsvom*

protešt -a m **1.** *izjava nasprotovanja, ugovor* **2.** **a)** *javna liština o neuspehu meničnega ali čekovnega opravila*: amortizacijski protešt *ki se napravi proti trasantu prešle menice, ki ni bila akceptirana ali ki se je ne sme predložiti v akcept*; intervencijski protešt *ki se napravi zaradi neplačila menice, akceptirane z intervencijo ali v kateri je bil naveden plačnik po potrebi*; menični protešt *o neuspehu meničnega opravila* **b)** *vložitev javne lištine o neuspehu meničnega ali čekovnega opravila*: protešt *zaradi izgube menice ki ga napravi predlagatelj amortizacije menice*; protešt *zaradi neakceptiranja menice ki se napravi, če menica ni bila akceptirana ali če je bil akcept odklonjen*; protešt *zaradi neplačila menice ki se napravi, če menica ob zapadlosti ni bila delno ali v celoti plačana*; protešt *zaradi nedatiranja akcepta ki se napravi, če trasat pri povpoglednici in pri menici, ki jo je treba predložiti v sprejem, ne datira svojega sprejema*; protešt *v odsotnosti ki se napravi, če meničnega zavezanca ni mogoče najti ne v poslovalnici ne v štanovanju*; odpust, zamuda protešta **3.** *ugovor v meddržavnih odnosih proti pravni veljavnosti ravnanja druge države*

protestirati -am dov. in nedov. *uradno potrditi, da menica ni bila plačana ali akceptirana* **protestirani** -a -o: protestirana menica

proteštíni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na protešt (2)*: proteštíni organ *delavec sodišča, ki opravi protešt (men.)*; proteštíni poštopek *(men.)*; proteštíni register, rok; proteštíni stroški **2.** *ki se nanaša na protešt (3)*: proteštína nota *(mednar. pr.)*

proti predl., v zvezah: **1.** *proti predpisom, pravilom, volji* **2.** *zaštopati proti tretjim osebam*

protídajátev -tve ž *dajatev, s katero se povrnejo določene datjave*

protídokáz -áza m *dokaz, ki nasprotuje določenemu dokazu*, sin. *nasprotni dokaz*

protíerozijski -a -o prid., v zvezi: *protierozijski sistem objekti ali nasadi za varstvo zemljišč v erozijskem območju*

protífašístični -a -o prid. *ki se nanaša na nasprotovanje fašizmu*: Protífašístični svet narodne osvoboditve Jugoslavije (krat. AVNOJ)

protíkíjženje -a s v *dvojnem knjigovodstvu usrezno nasprotno knjiženje iste postavke na drugem kontu*

protíletálski -a -o prid. *ki je, se uporablja proti letalom*: protíletalska obramba, zaščita

protímonopólíni -a -o prid. *ki je, se uporablja proti monopolom*: protímonopolna zakonodaja

protíobveščevalní -a -o prid. *ki odkriva in preprečuje delovanje sovražnikovih obveščevalcev*: protíobveščevalni organi; protíobveščevalna služba

protípóžárni -a -o prid. *ki je proti požaru*: protípóžárni predpisi, ukrepi; protípóžárna služba, varnost; protípóžárno varstvo

protípírávni -a -o prid. *ki je v nasprotju s pravom*: protípírávni napad, odvzem prostošti, odvzem štvari (kaz.); protípírávna koristi; protípírávna prilastitev štvari ob preiskavi ali izvršbi (kaz.); protípírávno ravnanje; protípírávno zavzetje nepremičnine (kaz.)

protípírávnost -i ž *lašnost, značilnost protípírávnega*: protípírávnost ravnanja

protípírdlog -óga m *predlog, ki nasprotuje določenemu predlogu*, sin. *nasprotni predlog*

protírevolúcija -e ž *gibanje proti revoluciji z namenom uničiti njene dosežke in vzpostaviti prejšnje stanje*

protíslóvje -a s *nasprotje, npr. med izrekom sodbe in razlogi sodbe*

protíslóvni -a -o prid. *ki se nanaša na protíslóvje*: protíslóvni razlogi sodbe *razlogi sodbe, ki si med seboj nasprotujejo*

protíspísínost -i ž, v zvezi: *protíspísínost sodbe nasprotje med tem, kar se navaja v razlogih sodbe o vsebini lištín ali zapisnikov o izpovedbah v poštopku, in med lištínami oziroma zapisniki samimi*

protíuikrèp -épa m *nasprotni ukrep*

protíuistávní -a -o prid. *ki je v nasprotju z ustavo*: protíuistávní akt, podzakonski predpis, ukrep, zakon; protíuistávní dejavnost

protíuistávnost -i ž *lašnost, značilnost protíuistávnega*: protíuistávnost samoupravnega akta, zakona

protívrednost -i ž *vrednost, s katero se povrne določena vrednost*: devizna, dinarska protívrednost; protívrednost datjave, štoritve

protízakonít -a -o prid. *ki je v nasprotju z zakonom*: protízakonito dejanje, ravnanje

protizakonitost -i ž *lašnost, značilnost protizakonitega*: protizakonitost dejanja, predpisa, ravnanja

protizračni -a -o prid. *ki je, se uporablja proti napadu iz zraka*: protizračna obramba

protokól -a m **1.** *zapisnik* **2.** *vpisnik, register* **3.** *pravila vljudnosti, po katerih se določajo prednosti in izkazujejo časti v mednarodnih diplomatskih odnosih, sin. diplomatski protokol* **4.** *služba, ki skrbi za izvajanje diplomatskega protokola*: šef, vodja protokola **5.** *mednarodni dogovor, pogodba*: trgovinski protokol

protokolárni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na protokol (1)*: protokolarna izjava, tožba, ugotovitev; protokolarna vloga *vloga, ki je dana na zapisnik* **2.** *ki se nanaša na protokol (3, 4)*: protokolarni dogovor, obisk; protokolarni dogodki *npr. mednarodni in medrepubliški obiski, slovesnosti ob vročanju odlikovanj, državni pogrebi, sprejemi*; protokolarni objekti, stroški; protokolarna praksa; protokolarne zadeve **protokolárno** prisl.: protokolarno ugotoviti, zaslišati

protokolíranje -a s **1.** *zapisovanje v zapisnik*: protokoliranje izpovedb **2.** *vpisovanje v vpisnik, register*: protokoliranje firme

protokolíratí -am dov. in nedov. **1.** *zapisati v zapisnik* **2.** *vpisati v vpisnik, register* **protokolíran** -a -o: protokolirana firma

proučeváti -újem nedov. **1.** *s sistematičnim opazovanjem, razčlenjevanjem ugotavljati, spoznavati bišvo česa*: proučevati družbene odnose in pojave **2.** *seznanjati se s čim z namenom, da se pove svoje stališče*: proučevati predloge za izdajo zakonov, zakonske osnutke, zakonske predloge

proučiti -im dov. **1.** *s sistematičnim opazovanjem, razčlenjevanjem ugotoviti, spoznati bišvo česa*: proučiti pojav **2.** *seznaniti se s čim z namenom, da se pove svoje stališče*: proučiti spis, zakonski osnutek

proveniéncia -e ž *izvor*: provenienca blaga; blago domače, tuje provenience

provinca -e ž **1.** *upravna teritorialna enota, sin. pokrajina (1)* **2.** *v zvezi: Ilirske province skupnoš pretežno slovenskih in hrvaških ozemelj z upravnim središčem v Ljubljani pod francosko oblastjo od l. 1809 do l. 1813 (pr. zg.)*

provinciálni -a -o prid., v zvezi: provincialni sistem organizacija uprave po provincah

provizija -e ž *nagrada, plačilo za posredovanje*: akviziterska, bančna, dilerska provizija; ko-

misijska provizija *ki pripada komisionarju*; menjalniška provizija *ki jo izplačuje pooblaščen banka pooblaščenim menjalnicam v zvezi s prometom učinkovitega tujega denarja*; prometna provizija *ki je določena v odstotku opravljenega prometa*; provizija delkredere *plačilo komisionarju za njegovo jamstvo za izpolnitev obveznosti svojega sopogodbениka*; provizija trgovskega zastopnika; provizija turistične agencije *pri alotmajski pogodbi*; provizija za kupčijske sklepe; biti plačan s provizijami

provizíjski -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na provizijo*: provizijski posel, zahtevek, zastopnik; provizijski prejemki; provizijska pogodba; provizijsko razmerje **2.** *v zvezi: provizijsko pismo (fr. lettres de provision) liština, ki jo država imenovanja izda konzulu, sin. patentno pismo*

provízor -ja m *oskrbnik, upravnik*: provizor lekarne

provizórični -a -o prid. *začasni*

provizórij -a m *začasna ureditev*: proračunski, trgovinskopolitični provizorij

provizórni -a -o prid. *začasni*: *provizorni uslužbenec; provizorna faktura, pogodba; *provizorna služba

provokácija -e ž *izzivanje*: provokacija kot povod za razžalitev *izzvana razžalitev*

provokátor -ja m *kdor izziva*

pršt -a m, v zvezi: odtisniti pršt *odtisniti ga kot ročno znamenje na lišino, če oseba ne zna pisati ali se ne more podpisati* (pošt.)

prštíni -a -o prid., v zvezah: prštini odtis *sled papilarnih črt pršne blazinice na določenem predmetu*; jemati, najti prštne odtise *npr. zaradi ugotovitve storilca kaznivega dejanja* (kaz. pošt.)

prtljága -e ž *štvári, ki so namenjene za osebno rabo potnika*: registrirana prtljaga *štvári, ki jih izroči potnik prevozniku v varšvo in se o tem sklene poseben dogovor*; ročna prtljaga *štvári, ki jih ima potnik pri roki*; prevzem, odprava, prevoz prtljage; identificirati prtljago; odgovornost prevoznika za prtljago; predati prtljago za prevoz

prtljážni -a -o prid. *ki se nanaša na prtljago*: prtljažni lišt, voz

prtljážnica -e ž *potrdilo o prevzemu prtljage za prevoz*

prtljážnina -e ž *plačilo za prevoz prtljage*

prvénc -nca m *prvorojenec*

prvéństveni -a -o prid. *prednošni*: prvenštvena pravica, prištjnost, terjatev; prvenštveno

poplačilo
prvéntstvo -a s *prvo mešto*, sin. *primat*
prvi -a -o štev. **1.** *ki v zapovrstju uštreza številu ena*: prvi narok na glavno obravnavo (pravd. post.); prvi opomin; prvi izdaja knjige; prva menica *prvi izvod menice*, sin. *prima*¹ **2.** *ki je po pomembnosti, odgovornosti na prvem meštu med sorodnimi*: prvi delavec; prvi tajnik diplomatskega ali konzularnega predstavnštva; prva inštanca *prva stopnja javnega organa*; sodišča prve stopnje **3.** v zvezah: prvi dedni red dediči, *ki so najprej poklicani k dedovanju na podlagi zakona*; prva kakovost blaga *označba za zelo dobro kakovost blaga*, sin. *prima*²; prva pomoč *najnujnejša zdravstvena opravila pri poškodovanih ali nenadoma obolelih, preden je mogoče normalno zdravljenje*
prvoinstančni -a -o prid. *prvoštopenjski*: prvoinstančna sodba
prvopís -a m *prvi izvod, primerek česa*, sin. *izvirnik*
prvorojênc -nca m *prvorojeni sin*
prvorojêni -a -o prid. *ki se rodi prvi po vrsti*: prvorojeni sin
prvorojênka -e ž *prvorojena hči*
prvorojênstvo -a s *dejstvo, da je kdo rojen prvi po vrsti* (pr. zg.), sin. *primogenitura*: nasledstvo po načelu prvorojenstva v *dednih monarhijah*
prvoštopenjski -a -o prid. *ki se nanaša na prvo, najnižjo stopnjo*: prvoštopenjska sodba; prvoštopenjsko sodišče
prvotni -a -o prid. *ki je bil, obstajal na začetku*: prvotni pomen izraza; prvotno besedilo zakona
pseudoním -a m *ime, ki ga uporabljajo zlašti avtorji, pisatelji, da prikrijejo svoje pravo ime*
pseudonímni -a -o prid. *ki se nanaša na pseudonim*: pseudonimna ovadba
psihiáter -tra m *zdravnik specialíst za duševne bolezni*
psihiátrični -a -o prid. *ki se nanaša na psihiatre ali psihiatrijo*: psihiatrični izvedenec, izvid; psihiatrični pregled obdolženca (kaz. post.); psihiatrična preiskava; psihiatrično izvedenstvo, mnenje; obvezno psihiatrično zdravljenje v zdravstvenem zavodu, na proštosti *vršta varnostnega ukrepa* (kaz.)
psihiatrija -e ž *veda, ki raziskuje duševne motnje in bolezni ter se ukvarja z njihovim zdravljenjem*: socialna, sodna psihiatrija
psihični -a -o prid. **1.** *duševni*: psihični pojav; psihična alteracija *psihična motnja*; psihična motnja, neuravnovešenost; psihične lastnosti; psihično dejstvo, dogajanje **2.** v zvezah: psihič-

na pomoč *utrjevanje že nastalega naklepa*; psihična sila *grožnja*
psihoaktivni -a -o prid. *ki deluje na duševnost*: psihoaktivno zdravilo
psihoanalitični -a -o prid. *ki se nanaša na psihoanalizo*: psihoanalitična smer v kazenskem pravu in kriminologiji
psihoanalíza -e ž *psihološka doktrina, ki temelji na Freudovem nauku in nauku njegovih naslednikov*
psihofizični -a -o prid. *duševni in telesni v medsebojnem odnosu*: psihofizična sposobnost voznika; proučitev psihofizične strukture osebnosti (krim.)
psihológ -a m *štrokovnjak za psihologijo*: klinični psiholog; sodni psiholog *psiholog sodni izvedenec*; zaslišanje mladoletnika s pomočjo psihologa
psihologíja -e ž *veda, ki raziskuje človeško duševnost*: globinska psihologija *ki proučuje človekovo podzavešt*; klinična psihologija *ki proučuje duševno problematične ali ogrožene ljudi*; sodna psihologija; psihologija izpovedbe *nauk o naštanku in preizkusu izpovedbe prič in zagovora obdolženca*; psihologija prepoznave; psihologija udeležencev v poštopku
psiholóški -a -o prid. *ki se nanaša na psihologe ali psihologijo*: psihološki pregled, test; psihološki pogoji *neprištevnosti ali zmanjšane prištevnosti pogoji, ki kažejo, ali in koliko je bil storilec v trenutku štoritve kaznivega dejanja zmožen razumeti pomen svojega dejanja oziroma ali je mogel imeti v oblasti svoje ravnanje*; psihološka preiskava; psihološka presoja dokazov *presoja dokazov z upoštevanjem psiholoških dejavnikov*; psihološko izvedenstvo; psihološko normativistično pojmovanje krivde *vrednoštno pojmovanje krivde*; psihološko siljenje *siljenje npr. z obljubo, grožnjo*
psihopát -a m *osebnoštno neuravnovešen človek*: kriminalni, seksualni psihopat
psihopatologíja -e ž *veda o nenormalnih duševnih pojavih*: sodna psihopatologija
psihopátski -a -o prid. *ki se nanaša na psihopate*: psihopatski delinkvent; psihopatska osebnost
psihotéhnični -a -o prid. *ki se nanaša na psihotehniko*: psihotehnična preiskava *npr. preiskava sposobnosti za vožnjo*
psihotéhnika -e ž *uporaba psiholoških testov, tehnik v praktične namene*
psihoterapévt -a m *oseba, ki se strokovno ukvarja s psihoterapijo*

- psihoterapija** -e ž zdravljenje duševnih motenj in boleznih s psihološkimi sredstvi
- psihótični** -a -o prid. duševno bolni: psihotični delinkvent; psihotično stanje
- psihótičnik** -a m duševni bolnik
- psihóza** -e ž **1.** duševna bolezen z izrazitimi znamenji **2.** duševno stanje, ki ga povzroča strah, nemir, napetost: množična, potrošniška psihoza
- psóvka** -e ž žaljiva beseda: izreči psovko
- ptt** in **PTT** [peteté] ž neskl., krat. pošta, telegraf, telefon
- ptt** in **PTT** [peteté] prvi del zloženek poštni, telegrafski, telefonski: ptt-organizacija; ptt-promet; ptt-štoritve; ptt-zmogljivosti; enota ptt-omrežja; uporabniki ptt-štoritev; podjetje za ptt-promet; nomenklatura ptt-štoritev
- pubertéta** -e ž doba spolnega dozorevanja
- pubertétni** -a -o prid. ki se nanaša na puberteto: pubertetna doba
- pubertétnica** -e ž ženska v dobi spolnega dozorevanja
- pubertétnik** -a m moški v dobi spolnega dozorevanja: kriminaliteta pubertetnikov
- publiciánski** -a -o prid., v zvezi: publicianska tožba **a)** tožba priposestvovalca pred potekom redne priposestvalne dobe (rim. pr.) **b)** tožba iz domnevne laštnine ali boljše pravice tožnika
- publicíranje** -a s izdajanje, objavljanje: publiciranje člankov, knjig
- publicírati** -am dov. in nedov. izdati, objaviti: publicirati članke, znanstvena dela
- publicištika** -e ž objavljena besedila, dela: znanstvena publicistika
- publicitéta** -e ž javnost (1): načelo publicitete zemljiške knjige, javnih vpisnikov načelo prostega vpogleda in dobivanja prepisov ali izpisov
- publicitétni** -a -o prid. ki se nanaša na publiciteto: publicitetno načelo načelo javnosti
- publikácija** -e ž **1.** objavljena tiskana stvar: občasna, periodična, priložnostna, uradna, znanstvena publikacija **2.** izdaja, objava
- púč** -a m državni udar
- púnca** -e ž čistinski žig
- puncírati** -am dov. in nedov. žigosati plemenite kovine s čistinskim žigom
- punktácija** -e ž predhodni zapis bistvenih točk pogodbe
- pùnt** púnta m upor, vsťaja: kmečki púnti (pr. zg.)
- púntar** -ja m upornik
- púntarski** -a -o prid. uporniški: puntarski davek enkratna dajatev po púntu l. 1515 (pr. zg.); puntarski denarič trajna urbarska dajatev, naložena kmetijam puntarjev (pr. zg.)
- pupíl** -a m varovanec
- pupilárni** -a -o prid. ki se nanaša na osebe pod varuštvom ali skrbništvom: pupilarna varnost naložb zajamčena varnost naložb za osebe pod varuštvom ali skrbništvom; pupilarna vloga; pupilarno kritje; pupilarno premoženje
- pupilárno** prisl.: pupilarno varen
- puštíti** -ím dov. ne narediti določenega dejanja, ki se nanaša na koga ali kaj: puštiti koga brez pomoči v smrtni nevarnosti (kaz.); puštiti vlogo nerešeno
- puštóšenje** -a s glagolnik od puštošiti: puštošenje gozda, zemljišča
- puštóšiti** -ím nedov. povzročiti, da pošlane kaj pušto, razdejano, uničeno
- puštóta** -e ž **1.** neobdelano zemljišče **2.** neobdelano zemljišče ali zapuščena kmetija (pr. zg.) **3.** zasilno gospodarsko poslopje, oddaljeno od domačije (pr. zg.)
- púšča** -e ž puštota (2)
- putatívni** -a -o prid. za katerega se zmotno misli, da obstaja, sin. namišljeni: putativni delikt dejanje, za katero štorilec samo misli, da je kaznivo; putativni pravni naslov; putativni silobran zmotni silobran; putativna skrajna sila zmotna skrajna sila; putativna zakonska zveza zakonska zveza, ki je sklenjena v dobri veri, a ni veljavna

R

rába -e ž **1.** *opravljanje funkcije pripomočka, sredstva*: brezplačna, dejanska, dogovorjena, dolgoletna, lašna, navadna, (ne)upravičena, normalna, običajna raba; osebna raba *npr. stvari, kot so obleka, obutev, perilo*; redna, trajna raba; pravica rabe; obligacijska pravica rabe *pri najemu, zakupu*; služnost rabe *stvarna pravica uporabljanja tuje nepotrošne stvari za osebno potrebo*; tatvina rabe (lat. furtum usus) *shranjevalčeva uporaba shranjene stvari ipd.* (rim. pr.); izročiti stvar v rabo **2.** *javna raba*: svobodna raba svojega jezika in pisave *ustavna pravica*; uradna raba *npr. jezika v postopku*; stvari v splošni rabi *stvari, ki jih zaradi njihovih naravnih lašnosti ali zaradi posebne namembnosti lahko vsako uporablja pod enakimi pogoji, npr. javne ceste, trgi, javni nasadi, vode v naravnih vodotokih, naravna jezera, obalno morje, morske in rečne obale, luke in prištanišča, letališča*; posebna raba stvari v splošni rabi *na podlagi posebnega dovoljenja*; nameniti, odtegniti stvar splošni rabi

rabát -a m *procentualni odbitek od kupne cene*: blagajniški rabat *ob takojšnjem plačilu*; (iz)redni rabat; količinski rabat *ob večjem nakupu*; sejemski, trgovinski rabat

rabátni -a -o prid. *ki se nanaša na rabat*: rabatni odbitek, sistem

rábelj -blja m *izvrševalec smrtne kazni*

rabín -a m *židovski verski predstavnik*: glavni, višji, vrhovni rabin

rabíti rábim nedov. *delati, da je kaj sredstvo za dosego česa*: rabiti svoj jezik in svojo pisavo *ustavna pravica, npr. v postopku pred državnimi organi*; rabiti tujo premično stvar **rábljeni** -a -o: rabljena stvar; rabljeno blago

rabnína -e ž *plačilo za rabo (1)*: plačati rabnino za naprej, za nazaj

rabodajálec -lca [-ȳc-] m *najemodajalec, zakupodajalec*

rabokúp -a m **1.** *najem* **2.** *zakup*

rabokúpec -pca m **1.** *najemnik* **2.** *zakupnik*

rabokúpni -a -o prid. *ki se nanaša na rabokup*:

rabokupna pravica; rabokupno razmerje *razmerje med rabodajalcem in rabokupcem*

rabóta -e ž *robot*

rácija -e ž, v zvezi: policijska racija *policijski pregled, zlašti javnih lokalov, zaradi prijetja sumljivih oseb*

racionálen -lna -o prid. *gospodaren, ekonomičen*: racionalno izkoriščanje sredstev; racionalno gospodarjenje

racionalizácija -e ž *smotrna ureditev*: racionalizacija dela, gospodarstva, poslovanja, uprave

racionalizátor -ja m *kdor kaj racionalizira, smotrno uredi*

racionalizátorski -a -o prid. *ki se nanaša na racionalizatorje ali racionalizacijo*: racionalizatorski predlog; racionalizatorsko spričevalo

racionalizátorstvo -a s *dejavnost racionalizatorjev*: podpirati racionalizatorstvo

racionalizírati -am dov. in nedov. *smotrno urediti*: racionalizirati proizvodnjo

racioníranje -a s **1.** *glagolnik od racionirati (1)*: racioniranje življenjskih potrebščin **2.** *glagolnik od racionirati (2)*: racioniranje preskrbe

racionírati -am dov. in nedov. **1.** *z načrtno razdelitvijo omejiti porabo*: racionirati industrijske izdelke, življenjske potrebščine **2.** *omejiti prodajo blaga, ki ga primanjkuje, na določeno količino*: racionirati preskrbo **racionírani** -a -o: racionirano blago

račún -a m **1.** *pismeno sporočilo dolžnega zneska za kupljeno blago ali naročeno storitev*: izplačilo, odobritev, pregled, preizkus, priznanje računa; račun znaša; da(ja)ti, izdati, narediti, odobriti, plačati, ponarediti, poravnati, predložiti, predrugáčiti, pregledati, preizkusiti, sprejeti, uničiti, zahtevati, zaključiti račun **2.** v zvezah: bančni račun v *bančnih knjigah vpisana evidenca imetja in plačilnega prometa posamezne šranke*; bančni tekoči račun *preko katerega banka sprejema vplačila in opravlja izplačila v mejah šrankinih sredstev in odobrenega ji kredita*; bilančni račun *premoženje in dolg, kot ju izkazuje bilanca, sin. bilančni*

konto; čekovni račun *bančni račun*, s katerega imetjem razpolaga laštnik s čeki; devizni, dinarski račun *bančni račun*, na katerega so naložena tuja, dinarska plačilna sredstva; gospodarski račun *zaračunavanje po gospodarskih načelih*; klirinški račun v klirinškem prometu; knjigovodski račun *ki izkazuje spremembe aktiv in pasiv*; likvidirani račun *katerega izplačilo je odrejeno*; obračunski račun *ki se nanaša na poračunanje medsebojnih terjatev in obveznosti*; odprti račun **a**) *ki ni poravnan* **b**) *ki ga poslovna štranka odpre drugi štranki*; saldirani račun *izplačani račun*; sumarni račun *ki je poenostavljen, skrajšan*; tekoči račun *ki ga odpre banka ali kaka druga organizacija za medsebojne obračune s štrankami*; trgovski račun *ki se nanaša na trgovanje oziroma blago*; zaključni račun *prikaz prihodkov, odhodkov in poslovnega izida v določenem obdobju*; zbirni prehodni račun *pri SDK glede plačila določenih davščin*; žiro račun *bančni račun, s katerega izplačuje banka samo toliko, kot je vloženo*; sintetični in analitični računi *določeni v kontnih planih organizacij združenega dela*; račun izdatkov in prejemkov, izgube in dobička; blokiranje računa *ustavitev uporabe dobroimetja v banki na podlagi odredbe pristojnega organa*; plačilo na račun *vneprejšnje plačilo denarne obveznosti za pričakovane izdatke, sin. predujem*; kritje na tekočem računu; likvidirati, odpreti, zapreti račun; delati na svoj, na tuj račun *na svoje, tuje stroške*; knjižiti na račun koga; poslati kaj na račun in nevarnost naročnika *poslati naročniku tako, da ta plača stroške in prevzame riziko*; prenešti z računa na račun; voditi na tekočem računu

računanje -a s *glagolnik od računati*: poletno računanje časa; računanje obresti, rokov

računati -am nedov. *ugotavljati, določati*: računati kazni po časovnih enotah; računati v delovno dobo, dohodek, rok

računovódja -e m *kdor se ukvarja z vrednostnim izražanjem poslovnih dogodkov in njihovo analizo*: računovodja v podjetju, delovni organizaciji

računovódkinja -e ž *ženska oblika od računovodja*

računovódski -a -o prid. *ki se nanaša na računovodje ali računovodstvo*: računovodski tečaj

računovódstveni -a -o prid. *ki se nanaša na računovodstvo*: računovodstvena administracija, služba

računovódstvo -a s **1.** *dejavnost, ki se ukvarja z vrednostnim izražanjem poslovnih dogodkov in njihovo analizo* **2.** *oddelek v delovni organizaciji, ki opravlja to dejavnost*: vodja računovodstva

račúnski -a -o prid. *ki se nanaša na račune ali računanje*: računski izpisek, ostanek, pregled, primanjkljaj; računski sklep *zaključek računov za določeno obdobje*; računski upravni spor *spor za presojo odločbe SDK, če uporabnik družbenih sredstev misli, da je bila s to odločbo kršena njegova pravica oziroma na zakonu temelječ interes*; računska in blagajniška služba; računska knjiga, kontrola, liština, napaka, pomota, priloga, vrednost; računsko leto *leto, za katero se zaključujejo računi*; računsko sodišče *najvišji organ nadzora državnih računov, državnega proračuna in celotne javne porabe*

radicírani -a -o prid. *ki je vezan na laštništvo določene nepremičnine*: radicirani položaj *osebni položaj, odvisen od laštnosti uživane nepremičnine* (pr. zg.); *radicirana lekarna, obrt; radicirana pogodba *pogodba, ki se nanaša na del državnega ozemlja* (mednar. pr.); *radicirane pravice *pravice, ki se vežejo na nepremičnine in jih sme izvajati le vsakokratni laštnik*

rádijski -a -o prid. *ki se nanaša na radio*: radijski dnevnik *vpisnik, ki ga vodijo morske ladje in plovila notranje plovbe*; radijski naročnik; radijski oddajnik, sprejemnik; radijski prenos; radijski promet *oddajanje in sprejemanje sporočil*; radijska avtorska pogodba *pogodba o radijskem oddajanju neobjavljenega avtorskega dela*, prim. *avtorska pogodba*; radijska naročnina, poštaja, zveza

rádio -a m **1.** *sredstvo za javnosti namenjeno oddajanje zvočnih sporočil po radijskih valovih*: kaznivo dejanje, storjeno po radiu; objava sodbe po radiu **2.** *radijski sprejemnik*

rádioaktivni -a -o prid. *ki se nanaša na oddajanje žarkov, ki nastajajo ob razpadu atomskih jeder*: radioaktivni odpadki; radioaktivna snov; radioaktivno sevanje

rádiodifuzíja -e ž *oddajanje po radiu*

rádiodifuzni -a -o prid. *ki se nanaša na radiodifuzijo*: radiodifuzna organizacija, poštaja

rádiotelevizíja -e ž *radiodifuzija in televizija*

rádiotelevizíjski -a -o prid. *ki se nanaša na radiotelevizijo*: radiotelevizijska poštaja

rája -e ž *muslimanski podložniki v sultanski Turčiji* (pr. zg.)

rájni -a -o prid. *pokojni*: rajni oče; rajna mati

rajón -a m (*manjše*) *območje, področje*: mestni rajon *del meša kot upravna enota*; vinorodni rajon *širše območje s pogoji za uspešno gojitev vinske trte*

rajoniranje -a s *glagolnik od rajonirati (2)*: rajoniranje kmetijske proizvodnje

rajonirati -am dov. in nedov. **1.** *razdeliti na rajone*: rajonirati mesto **2.** *določiti področje za določeno dejavnost*: rajonirati vinogradništvo, živinorejo

rajonizácija -e *ž razdelitev na rajone*: rajonizácija vinogradniškega območja

rakéta -e *ž izstrelek, ki ga potiskajo reaktivno delujoči plini*: izstreljevanje raket za obrambo proti toči

rána -e *ž telesna poškodba, ki nastane na meštu, kjer se tkivo zaradi zunanje sile pretrga*: krvava, odprta, okužena, zaceljena rana; izštrnelna, štrnelna, ugrizna, vbodna, vštrnelna rana; rana od dumdum krogle, udarca, ugriza, vboda; zadati komu rano

ráng -a m *mešto, položaj, stopnja*: rang šefov diplomatskih misij (mednar. pr.)

ranítev -tve *ž povzročitev rane*: ranítev z ostrim predmetom

raníti ránim dov. *povzročiti rano*: raniti koga **ránjen** -a -o: ranjen vojak

ránjenec -nca m *kdor je ranjen*: nečloveško ravnanje z ranjenci (kaz.)

rapórt -a m *kratko poročilo nadrejenemu, zlasti v vojski*: podati lažen raport (kaz.)

rása -e *ž skupno št ljudi z določenimi skupnimi značilnimi telesnimi znaki, ki se dedujejo*: človeška rasa; enakošt ljudi v pravicah in dolžnostih neglede na raso

rasizem -zma m *miselnost o višji ali nižji vrednosti kake rase ali ravnanje, ki sloni na taki miselnosti*

rásni -a -o prid. *ki se nanaša na raso*: rasni predpisi; rasna diskriminácija *dajanje, priznavanje manjših pravic ali ugodnosti eni rasi v primeri z drugimi*, sin. *rasno razlikovanje*, sin. *rasno zapoštlavljanje*; rasna neštrpnost, pripadnost, propaganda, skupina; rasno razlikovanje gl. *rasna diskriminácija*; rasno sovraštvo; rasno zapoštlavljanje gl. *rasna diskriminácija*

rást -í *ž doseganje višje stopnje glede na možni razpon*: rást cen

raštlína -e *ž organizem, navadno z listi, cveti in koreninami*: industrijske raštlíne *ki se uporabljajo za industrijsko predelavo*, npr. *hmelj, lan, konoplja, tobak*; prenašanje kužnih bolezní

pri živalih in raštlínah (kaz.); uničenje raštlín s škodljivo snovjo; zdravstveni pregled raštlín v prometu; varstvo raštlín pred boleznimi in škodljivci

raštlínski -a -o prid. *ki se nanaša na raštlíne*: raštlínske bolezni in škodljivci

ratificiranje -a s *ratifikácija*

ratificirati -am dov. in nedov. *potrditi, priznati podpisano mednarodno pogodbo*: državni zbor ratificira mednarodne pogodbe z večino opredeljenih glasov navzočih poslancev

ratifikácija -e *ž potrditev, priznanje podpisane mednarodne pogodbe po pristojnem državnem organu*: zakon o ratifikácii mednarodne pogodbe *ki ga sprejme skupščina SFRJ*; uredba vlade o ratifikácii mednarodne pogodbe *kadar ratifikácija ne sodi v pristojnost državnega zbora*; akt o ratifikácii; lištlína o ratifikácii *lištlína, ki potrjuje podpis mednarodne pogodbe*, sin. *ratifikacijska lištlína*

ratifikacijski -a -o prid. *ki se nanaša na ratifikácijo*: ratifikacijska lištlína *lištlína, ki potrjuje podpis mednarodne pogodbe*, sin. *lištlína o ratifikácii*; izmenjava, deponiranje ratifikacijskih lištlín

ratihabícija -e *ž naknadna odobritev pomanjkljivo sklenjenega pravnega posla*

ratio legis [rácio légis] lat. *smoter zakona*

ráven -vni *ž 1. kar opredeljuje vrednost pojava, sin. nivo (1) 2. stopnja v razvrstitvi po položaju, pristojnosti*: pogajanja na miništrski ravni

ráven -vna -o prid., v zvezah: ravna črta sorodstva *sorodniki, ki neposredno ali posredno izhajajo drug od drugega*, sin. *ravna vršta sorodstva*; ravna vršta sorodstva gl. *ravna črta sorodstva*

ravnánje -a s *glagolnik od ravnati*: deliktno, dobroverno ravnánje; grdo ravnánje → *grdo ravnánje*; konkludentno ravnánje *konkludentno dejanje*; kulpozno ravnánje *iz malomarnosti*; naklepno, (ne)častno, (ne)dovoljeno, (ne)krivdno, (ne)pošteno, (ne)vestno, (ne)zakonito, protipravno, samovoljno ravnánje; sklepčno ravnánje *sklepčno dejanje*; splošno nevarno ravnánje (kaz.); škodljivo, zaveštno, zvižučno ravnánje; nečloveško ravnánje z ranjenci (kaz.); nepravilno ravnánje z zaupanim orožjem (kaz.); nevestno ravnánje z zaupanim družbenim premoženjem (kaz.); surovo ravnánje z mladoletno osebo (kaz.); surovo ravnánje z ranjenci, bolniki in vojnimi ujetniki *proti pravilom mednarodnega prava* (kaz.); ravnánje po naročilu; ravnánje proti dobrim šegam in

navadam (lat. contra bonos mores); ravnanje v silobranu, skrajni sili; ravnanje z obsojenci v *kazenskem poboljševalnem zavodu*; odgovornost za ravnanje drugega; imeti v oblasti svoje ravnanje; odgovarjati za svoje ravnanje

ravnatelj -a m kdor vodi šolo, zavod ali ustanovo: *pisarniški ravnatelj; šolski ravnatelj; ravnatelj inštituta, šole, zavoda; ravnatelj doma za učence

ravnateljica -e ž ženska oblika od ravnatelj

ravnateljstvo -a s 1. služba ravnatelja 2. urad ravnatelja: ravnateljstvo šole

ravnati -ám nedov. kazati do česa določen odnos, ki se izraža zlasti v dejanjih: malomarno, (ne) pošteno, (ne)razsodno, (ne)sporazumno, (ne)upravičeno, (ne)vešno, (ne)zakonito, zaveštno, zvijačno ravnati; ravnati vede in hote; ravnati kot dober gospodar, gospodarstvenik; ravnati kot pooblaščenec; ravnati na svojo odgovornost; ravnati po navodilu, pogodbi, tehtnem preudarku, zakonu; ravnati pod tujim vplivom; ravnati v zmoti; ravnati zoper predpise; ravnati z dolžno veštnostjo **ravnati se** usmerjati svoje delovanje po čem: ravnati se po navodilih, pravilih, predpisih

ravnotežje -a s stanje, v katerem so nasprotne, različne sile, stvari usklajene: proračunsko ravnotežje stanje, ko so proračunski odhodki enaki proračunskim prihodkom; ravnotežje med ponudbo in povpraševanjem; ravnotežje sil v mednarodnih odnosih

razbiti -bijem dov. povzročiti, da kaj preneha obstajati, potekati: razbiti javni shod

***razbojnik** -a m ropar

razbojnik -a m kdor napada, ropa in ubija ljudi (pr. zg.)

***razbojniški** -a -o prid. roparski

***razbojništvo** -a s ropanje

razbojništvo -a s dejavnost razbojnikov (pr. zg.)

razbremenilni -a -o prid. ki razbremenuje: razbremenilni dokaz; razbremenilni razlogi; razbremenilna priča; razbremenilne okoliščine; razbremenilno dejstvo, gradivo

razbremenitev -tve ž 1. odvzem bremena ali odgovornosti: razbremenitev dolžnika; razbremenitev zemljišča izbris na njem vpisanega bremena 2. dobropis ali odpis v poslovnih knjigah

razbremeniti -ím dov. 1. odvzeti komu breme ali odgovornost 2. narediti dobropis ali odpis v poslovnih knjigah

razbúrjenost -i ž stanje velike vznemirjenosti: dejanje, storjeno v razbúrjenosti

razčtvérjenje -a s smrtna kazen z razsekanjem, raztrganjem telesa, izvršenim navadno po usmrtitvi (pr. zg.)

razčlenitev -tve ž glagolnik od razčleniti: razčlenitev dejanskega stanu, konta, premoženja, stroškov

razčléniti -ím dov. razstaviti celoto na njene sestavine, podrobneje določiti: razčleniti pravne pojme, zakonske predpise; razčleniti določila zakona

razdálja -e ž, v zvezah: varnostna razdalja potrebna razdalja med vozili v cestnem prometu; zavorna razdalja ki jo prevozi vozilo od začetka zaviranja do takrat, ko se ustavi; delikt, storjen na razdaljo delikt, pri katerem sta kraj storitve in kraj posledice različna, npr. uporaba krive lištine na drugem kraju, kot je bila ponarejena, ali pošiljka peklenskega stroja od drugod, sin. *dištančni delikt*; predpisi o medsebojni razdalji zgradb

razdedíniti -ím dov. v oporoki popolno ali delno odvzeti nujnemu dediču nujni delež

razdedínjenje -a s glagolnik od razdediniti: delno, popolno razdedinjenje; razlogi, utemeljenost razdedinjenja; razdedinjenje v dobrem namenu razdedinjenje zapravljivega ali prezadolženega nujnega dediča v koristi njegovim potomcem

razdélek -lka m s črtami omejen prostor v obrazilih, poslovnih knjigah za vpisovanje podatkov: proračunski razdelek del proračuna

razdelilni -a -o prid. ki se nanaša na razdeljevanje: razdelilni ključ z dogovorom določen način za razdelitev kontingenta blaga, poslanskih meš ipd.

razdelitev -tve ž 1. glagolnik od razdeliti (1): delna razdelitev; fizična razdelitev; končna, naknadna, sodna, teritorialna, upravna razdelitev; dogovor o razdelitvi trga; razdelitev sodnih opravil letni razpored dela na sodišču 2. glagolnik od razdeliti (2): razdelitev davčnega bremena, dobička in izgube, komasacijskega sklada, štečajne mase, kontingentov, najvišjega ponudka, podjetja, skupnega premoženja, stvari, stroškov, zapuščine; izročitev in razdelitev premoženja za živeljenja

razdelíti -ím dov. 1. iz celote narediti dele: razdeliti zemljišče na parcele 2. od večje količine dati po delih: razdeliti skupno premoženje med upravičence

razdelitveni -a -o prid. ki se nanaša na razdelitev: razdelitveni elaborat; razdelitveni načrt pri

komasaciji kmetijskih zemljišč; razdelitveni narok narok za razdelitev izkupička dražbe (izvrš. poš.); razdelitveni sklep sklep o poplačilu (izvrš. poš., šteč. poš.); razdelitvena masa del štečajne mase za razdelitev med upnike; razdelitvena odločba; razdelitvena osnova osnova za likvidacijo skupne havarije; razdelitvena poravnava

razdeljevanje -a s *glagolnik od razdeljevati*: razdeljevanje dobrin, racioniranega blaga

razdeljevati -ujem nedov. *od večje količine dajati po delih*: razdeljevati hrano, obleko

razdevičenje -a s *pretrganje deviške kože*, sin. *defloracija*

razdevičiti -im dov. *pretrgati deviško kožico*, sin. *deflorirati*

razdobje -a s *časovno omejeno trajanje*, sin. *obdobje*: obračunsko, poslovno, proračunsko razdobje

razdolževanje -a [-už-] s *zmanjševanje, odpisovanje ali plačevanje dolga*: pogodba o razdolževanju *pogodba o odplačevanju dolga v anuitetah*

razdolžitev -tve [-už-] ž *zmanjšanje, odpis ali plačilo dolga*: razdolžitev kmečkih dolžnikov, nepremičnin

razdolžiti -im [-už-] dov. *zmanjšati, odpisati ali plačati dolg*: razdolžiti dolžnika

razdolžitveni -a -o [-už-] prid. *ki se nanaša na razdolžitev*: razdolžitveni načrt, obrok, sklad

razdór -óra m *štanje, za katero so značilni prepiri, spori*: povzročati razdór (kaz.)

razdórni -a -o prid., v zvezi: *razdórni dogovor* (lat. *lex commissoria*) *dogovor o pravici odstopa od pogodbe, če druga stranka pogodbe ne izpolni*, sin. *klavzula o odstopu*

razdraženošt -i ž *štanje velike razburjenosti, jeze*: prekoračenje silobrana zaradi močne razdraženošči (kaz.); uboj na mah zaradi močne razdraženošči (kaz.)

razdražiti -dražim dov. *spraviti v veliko razburjenost, jezo*: razdražiti koga brez njegove krivde z napadom ali z žalitvami

razdréti -drém dov. *razvezati, razveljaviti*: razdréti pogodbo, premoženjsko skupnost, sporazum, *zaroko **razdrét** -a -o: razdréta pogodba

razdrobljenost -i ž *štanje, ko iz celote nastanejo deli, manjše enote*: razdrobljenost kmetijskih zemljišč *razlog za arondacijo*

razdrtje -a s *razvezanje, razveljavitev*: razdrtje pogodbe

razdružitev -tve ž **1. razid**: prošovoljna raz-

družitev družbe, društva **2. glagolnik od razdružiti**: razdružitev lastninske, premoženjske skupnosti, solastnine; razdružitev pravnih prvotno *enotni pravdi ločeno obravnavanje posameznih zahtevkov in izdaja sodnih odločb*; razdružitev spisov (pošt.); dogovor, sklep o razdružitvi; skleniti razdružitev

razdružiti -drúžim dov. *narediti, da kaka celota preide v sestavne dele*: razdružiti lastninsko skupnost, trgovinsko družbo; razdružiti spise (pošt.)

razdružítveni -a -o prid. *ki se nanaša na razdružitev*: razdružítveni poštopek

razformirati -am dov. *razpušiti, ukiniti*: razformirati urad, vojaško enoto

razglàs -ása m **1. uradno sporočilo javnosti**: dražbeni razglas; javni mobilizacijski, občinski, sodni, uradni razglas; razglas o najdenih sumljivih stvareh (kaz. poš.); razpisati razglas; objaviti razglas na krajevno običajen način **2. list s takim sporočilom**: nabiti razglas na razglasno desko

razglasítev -tve ž **1. glagolnik od razglasiti**: razglasitev z lepaki, oklicem **2. konstitutivni akt državnega organa**: razglasitev gozdov za varovalne; razglasitev nezakonskega otroka za zakonskega *oblika pozakonitve*; razglasitev odloka, oporoke, sklepa, sodbe, zakona; razglasitev uštave; razglasitev zakonske zveze za neveljavno; odložiti razglasitev sodbe (kaz. poš.) **3. uradno priznanje določenega dejstva, ugotovitev**: razglasitev pogršanca za mrtvega

razglasíti -im dov. **1. uradno sporočiti javnosti**: razglasiti javno, uradno, na krajevno običajen način **2. uradno sporočiti javnosti, da kaj začne obstajati, veljati**: razglasiti odlok, oporoko, sklep, sodbo, zakon; razglasiti uštavo; razglasiti vojno štanje; razglasiti gozd za varovalni; razglasiti podatke za uradno tajnost; razglasiti vodo za varštvono; razglasiti začetek dražbe; razglasiti odredbo o prodaji nepremičnine (izvrš. poš.) **3. uradno priznati določeno dejstvo, ugotovitev**: *razglasiti nedoletnega za polnoletnega; razglasiti pogršanca za mrtvega **razglašéni** -a -o: razglašeni zakon

razglasítveni -a -o prid. *ki se nanaša na razglasitev*: razglasitveni patent, zakon (pr. zg.)

razglásni -a -o prid. *ki se nanaša na razglas*: razglasni poštopek, poziv, rok; razglasna deska; razglasno mešto

razglašáti -am nedov. *uradno sporočiti javnosti, da kaj začinja obstajati, veljati*: razglašati

odloke, zakone, ustavo; razglašati vojno stanje
razgléd -éda m, v zvezi: služnost razgleda *služnost, pri kateri lašnik zgradbe sme sosedu prepo-vedati, da bi mu s števbo na svojem zemljišču odvzel razgled*

razgnáti -žčenem dov. z *ostrimi besedami ali ravnanjem povzročiti, da se zbrane osebe razidejo*: razgnati javni shod, javno prireditve; razgnati demonstrante, množico

razgrajáč -a m kdor razgraja

razgrájanje -a s *glagolnik od razgrajati*: razgrajanje na javnem kraju, v nočnem času *vršča prekrška*

razgrájati -am nedov. *povzročati hrup, nemir*: razgrajati na javnem kraju

razgrnítév -tve ž *poštavitve na ogled javnosti oziroma upravičencem*: razgrnitev davčnega razporeda; razgrnitev elaboratov komasacijskega postopka; razgrnitev katastrske klasifikacije zemljišč; razgrnitev podatkov, poizvedb za napravo nove zemljiške knjige; razgrnitev podatkov zemljiškokatastrske izmere; razgrnitev urbaniščičnega načrta, urbaniščičnega programa, zazidalnega načrta; razglas o razgrnitvi

razgrnítí -gñnem dov. *poštaviti na ogled javnosti oziroma upravičencem*: razgrniti splošni volilni imenik; razgrniti urbaniščični načrt, zazidalni načrt **razgrñjen** -a -o: razgrnjeni načrti

razíd -a m **1.** *prenehanje obstajanja, delovanja*: razíd društva **2.** *odhod na več strani*: neizpolnitev ukaza za razíd *neizpolnitev ukaza uradne ali vojaške osebe, ki zahteva odstranitev udeležencev iz skupine, ko je ogrožen javni red* (kaz.)

razískáti -íščem dov. s *temeljítim, načrtnim delom ugotoviti dejstva o čem*: razískati okoliščine določenega primera (pošt.) **razískán** -a -o: razískana kazenska zadeva

razískáva -e ž **1.** *ugotavljanje dejstev o čem s temeljítim, načrtnim delom*, sin. *razískovanje*: strokovna, znanstvena razískava; opraviti razískavo **2.** *rezultat, izsledek razískovanja*

razískoválec -lca [-úç-] m *kdor se (poklicno) ukvarja z razískovanjem*

razískoválni -a -o prid. *ki se nanaša na razískovanje*: razískovalni program, projekt; razískovalni prostor *proštor*; *kjer se razískujejo rudnine*; razískovalna dejavnost, enota, naloga, organizacija, skupnost, štoritev; razískovalno delo

razískovánje -a s *ugotavljanje dejstev o čem s temeljítim, načrtnim delom*, sin. *razískava* (1): strokovno, znanstveno razískovanje; štatiščična razískovanja; dovoljenje za razískovanje

rudnin; pogodba o razískovanju

razískováti -újem nedov. s *temeljítim, načrtnim delom ugotavljati dejstva o čem*: razískovati rudnine; razískovati okoliščine določenega primera (pošt.)

razítí se -ídem se dov. **1.** *prenehati obstajati, delovati*: društvo se je razíšlo **2.** *oditi na več strani*: razítí se na ukaz uradne osebe

razjasnítev -tve ž *glagolnik od razjasniti*: razjasnitev štvári

razjasnítí -ím dov. *narediti, da pošlane kaj bolj jasno, razumljivo*: razjasniti dejansko stanje

****razkáznica** -e ž, v zvezi: ****blagovna razkaznica** *blagovni manifest*

razkladálec -lca [-úç-] m *delavec, ki razklada*: razkladalec tovora

razkladalíščé -a s *proštor za razkladanje*: carinsko razkladalíščé

razkladálni -a -o prid. *ki se nanaša na razkladanje*: razkladalni kraj, proštor, rok; razkladalna luka, poštaja; razkladalne naprave

razkládánje -a s *glagolnik od razkladati* (1): razkladanje blaga, štroski razkladanja

razkládati -am nedov. **1.** *spravljati kaj s prevoznega sredstva*, sin. *raztovarjati* (1): razkladati blago **2.** *delati, da kaj ni več natovorjeno*, sin. *raztovarjati* (2): razkladati ladjo

razkladnína -e ž *plačilo za razkladanje*

razkósanje -a s **1.** *delitev na dele*: razkósanje državnega ozemlja **2.** *drobljenje, parcelacija*: razkósanje kmetijskih posestev, skupne zemljiške posesti

razkužítev -tve ž *uničenje bakterij in drugih klic*, sin. *sterilizacija* (2)

razkúžíti dov. *uničiti bakterije in druge klice*, sin. *sterilizirati* (2)

razlága -e ž **1.** *ugotavljanje vsebine, smisla in namena pravnega predpisa*: avtentična razlága predpisa *po organu, ki je predpis izdal, ali organu, ki je pooblaščen za razlago*; avtoritativna razlága predpisa *ki izhaja od upravičene oblasti*; ekštenzivna razlága predpisa *ki širi vsebino predpisa*, sin. *široka razlága predpisa*, ant. *reštriktivna razlága predpisa*; ideološka razlága predpisa *ki temelji na ideoloških predpostavkah*; jezikovna razlága predpisa *ki temelji na jezikovnih pravilih, kot so slovníčna in skladdenjska pravila*; logična razlága predpisa *ki temelji na pravilih logičnega sklepanja*; namenska razlága predpisa gl. *teleološka razlága predpisa*; obvezna razlága zakona *ki jo da po ústavi prištojni organ*; ozka

razlaga predpisa gl. *reštriktivna razlaga predpisa*; reštriktivna razlaga predpisa *ki oži vsebino predpisa*, sin. *ozka razlaga predpisa*, ant. *ekstenzivna razlaga predpisa*; sistematična razlaga predpisa *ki uporablja celotni sistem prava kot logično celoto*; široka razlaga predpisa gl. *ekstenzivna razlaga predpisa*; teleološka razlaga predpisa *po njegovem družbenem smotru*, sin. *namenska razlaga predpisa*; zakonska razlaga predpisa *ki jo podaja zakonsko besedilo*; zgodovinska razlaga predpisa *ki upošteva historigični naštanek predpisa, njegov smisel in namen*; znanstvena razlaga predpisa *ki temelji na znanstvenih dognanjih*; način, sredstva, vrsta razlage **2.** *ugotavljanje vsebine, smisla in namena izjav, rvananja strank*: razlaga izjav strank; izvensodna razlaga pogodbe

razlagálec -lca [-ȳc-] m *kdor razlaga*: razlagalec predpisa

razláganje -a s *ugotavljanje vsebine, smisla in namena pravne norme, izjav strank*: razlaganje prava, zakona; razlaganje pogodbe; pravila za razlaganje

razlágati -am nedov. *delati, da se dojamе, spozna pomen, vsebina česa*: razlágati pravne predpise

razlašíttev -tve ž *glagolnik od razlašítiti*: delna razlašíttev **a)** *uštanovitev služnosti na nepremičnini* **b)** *začasna uporaba*; popolna razlašíttev *prenos nepremičnine v družbeno last*; objekt, obseg, odprava razlašíttev; razlašíttev nepremičnine; razlašíttev avtorske pravice; zaznamba razlašíttev v zemljiški knjigi; predlog za razlašíttev; odločba o razlašítvii; predlagati razlašíttev

razlašítiti -ím dov. z *upravnim aktom uradno odvzeti ali omejiti premoženjske pravice občanu ali civilni pravni osebi v splošno koristi in proti odškodnini* **razlaščēn** -ēna -o: odškodnina za razlaščēno nepremičnino

razlašítitveni -a -o prid. *ki se nanaša na razlašíttev*: razlašítitveni organ, poštopek, predlog, upravičēnec; razlašítitvena odločba, odškodnina, pravica; razlašítitveno pravo

razlaščēnec -nca m *komur so bile z upravnim aktom odvzete ali omejene premoženjske pravice v splošno koristi in proti odškodnini*: plačilo odškodnine razlaščēncu

različēn -ēna -o prid. *ki se razlikuje od primerjanega*: različni deleži dedičev; različne zakonodaje

razlíka -e ž *neenakoš med primerjanimi štvarmi*: inventurna, obračunska, pravna, premoženj-

ska, štanovska različka; tečajna različka; socialne različke; različke med ljudmi *npr. v narodnošii, rasi, veroizpovedi, etnični pripadnošii, spolu, jeziku, izobrazbi*; različke med zakonodajami

razlikoválni -a -o prid. *ki označuje, da je kaj različno od drugega*, sin. *razločēvalni*: razlikovalne okoliščine *npr. narodnošii, rasa, družbeni položaj osebe*

razlikovánje -a s *dajanje, priznavanje manjših pravic ali ugodnošii komu v primeri z drugimi*, sin. *razločēvanje (2)*, sin. *diskriminacija*, sin. *zapoštlavljanje*: rasno, socialno razlikovanje

razlōčen -ēna -o prid. *ki se da razločiti*: vprašanja morajo biti jasna in različna (pošt.) **razlōčno** prisl.: različno izraziti svojo voljo

razločēvální -a -o prid. *ki označuje, da je kaj različno od drugega*, sin. *razlikovalni*: razločēvalni znak *npr. regištrska tablica vozila*

razločēvánje -a s **1.** *zaznavanje različnošii med čim*: znak razločēvanja *npr. blagovna znamka, štoritvena znamka*; znak za razločēvanje letala **2.** *dajanje, priznavanje manjših pravic ali ugodnošii komu v primeri z drugimi*, sin. *razlikovanje*, sin. *diskriminacija*, sin. *zapoštlavljanje*: rasno razločēvanje

rázlog -óga m *kar utemeljuje kako ravnanje, odločitev*: delacijski razlog *oporoka ali zakon kot podlaga za dedovanje*, sin. *dedni naslov*; izključitveni razlog v zakonu *navedena utemeljitev, zaradi katere sodnik, sodnik porotnik, izvedenec ne sme opravljati sodniške dolžnošii* (pravd. pošt.); odklonitveni razlog *okoliščina, ki vzbuja dvom o sodnikovi nepristranošii* (pravd. pošt.); izpodbijni razlog *ki omogoča izpodbijanje pravnih dejanj, sodnih odločb, očetovšiva, materinšiva*; *ničnoštni razlog *ki omogoča izpodbijanje pravnomočne sodne odločbe zaradi hujše prekršitve določb pravnega poštopka*; obnovitveni razlog *ki omogoča obnovev poštopka*; odložitveni razlog *ki omogoča odložitēv dejanja v poštopku*, *npr. izdaje sodbe, izvršbe, uradnega dejanja*; opravičēvalni razlog *ki opravičuje, npr. zamudo v poštopku*; pravnopolitični razlog *ki se nanaša na državno ali samoupravno urejanje družbenega dogajanja*; prekinitveni razlog *ki upravičuje prekinitēv poštopka* (pravd. pošt., upr. pošt.) *ali glavne obravnave* (kaz. pošt.); preložitveni razlog *ki upravičuje preložitēv naroka* (pravd. pošt.) *ali glavne obravnave* (kaz. pošt.); priporni razlog *za odreditev ali podaljšanje pripora osumljenca* (kaz. pošt.); pritožbeni

razlog *s katerim se utemeljuje pritožba zoper sodno ali upravno odločbo*; *prizivni razlog *s katerim se utemeljuje priziv (pritožba) zoper sodbo sodišča prve stopnje*; razveljavitveni razlog *ki omogoča razveljavitev sodne ali upravne odločbe*; razvezni razlog *ki dokazuje nevezdržnost zakonske zveze*; rešitucijski razlog *ki upravičuje postavitev v prejšnje stanje oziroma plačilo odškodnine*; revizijski razlog *s katerim se utemeljuje vložena revizija* (pravd. post.); ušavitveni razlog *s katerim se utemeljuje ušavitev poštopka*; utemeljeni razlog; razlog za razvezo *razvezni razlog*; izločitveni razlogi *izključitveni in odklonitveni razlogi glede sodnikov, sodnikov porotnikov, javnih tožilcev, izvedencev, uradnih oseb* (pravd. post., kaz. post., upr. post.); razbremenilni razlogi; razlogi javnega reda, javne varnosti, primernosti, razdedinjenja, splošne koristi; razlogi sodbe *s katerimi sodišče utemeljuje svojo odločitev, vsebovano v izreku sodbe*; razlogi za izločitev sodnika; razlogi za sum; navešiti razloge v sodbi, pritožbi; utemeljiti pritožbo *z razlogi*

razložitev -tve ž *glagolnik od razložiti (1)*: razložitev tovora

razložiti -im dov. **1.** *spraviti kaj s prevoznega sredstva, sin. raztovoriti (1)*: razložiti blago, tovor **2.** *narediti, da kaj ni več natovorjeno, sin. raztovoriti (2)*: razložiti vagon **3.** *narediti, da se dojame, spozna pomen, vsebina česa*: razložiti pravni predpis **4.** *razgrniti*: razložiti načrte

razmejitev -tve ž **1.** *določitev ali ureditev meje*: upravna razmejitev občin, republik; razmejitev zemljišč; razmejitev s sosednjimi državami **2.** *določitev ali ureditev pristojnosti*: razmejitev funkcij, pristojnosti

razmejiti -im dov. **1.** *določiti ali urediti meje med čim*: razmejiti zemljišča **2.** *določiti ali urediti pristojnosti*: razmejiti funkcije, pristojnosti

razmejiteni -a -o prid. *ki se nanaša na razmejitve*: razmejitveni poštopek; razmejitvena črta *sporazumno določena začasna meja dveh držav ali armad, navadno po sklenitvi premirja, sin. demarkacijska črta*; razmejitvena komisija

razméra -e ž, nav. mn. *kar je opredeljeno z določenimi dejštv, odnosi*: družbene, družinske, finančne, gmotne, gospodarske, krajevne, osebne, politične, premoženjske, pridobitne, prometne, socialne, stanovanjske, tržne, vojne razmere; izredne razmere *neposredna vojna nevarnost ipd.*; ureditev razmer; ob nespremenjenih razmerah (lat. rebus sic stantibus); v

dobrih, slabih, neurejenih razmerah
razmérje -a *s kar obstaja med posamezniki, skupinami ob skupni dejavnosti, v osebnem življenju, v ravnanju s kom*: civilnopravno razmérje *premoženjsko in osebno razmérje med posamezniki kot enakopravnimi strankami, urejeno v civilnem pravu*; čekovnopravno razmérje *med udeleženci v čekovnem prometu*; delovno razmérje → *delovno razmérje*; kolonatsko razmérje *med zemljiškim lašnikom in kolonom* (pr. zg.); kooperacijsko razmérje *med udeleženci poslovnega sodelovanja*; kritno razmérje *npr. razmérje med trasantom in trasatom trasirane menice, če je trasat za plačilno obveznost že prejel kako dajatev*; mandatno razmérje *med mandantom in mandatarnjem*; materialnopravno razmérje *temelječe na pravnih pravilih, ki urejajo osebna in premoženjska razmérja med pravnimi subjekti*; meničnopravno razmérje *med udeleženci v prometu z menico*; mezdno razmérje *med delodajalcem in najemnim delavcem, ki dobi plačilo za opravljeno delo*; najemno razmérje *med najemodajalcem in najemnikom*; nepogodbno razmérje *ki ne temelji na pogodbi*; notranje razmérje *npr. med indosantom in indosatarjem*; obligacijsko razmérje *ki temelji na obligacijskem predpisu*; podložniško razmérje *med podložnikom in zemljiškim gospodom* (pr. zg.); podštanovalsko razmérje *med štanovalcem, ki uporablja štanovaljske prostore po pogodbi, in imetnikom štanovaljske pravice*; pooblaštilno razmérje *med pooblaštiteljem in pooblaščenecem*; poroštveno razmérje *med porokom in dolžnikovim upnikom*; poslovodstveno razmérje *med poslovodjem in poslovnim gospodarjem pri poslovodstvu brez naročila*; posojilno razmérje *med posojilodajalcem in posojiljemalcem*; pravno razmérje *med subjekti, urejeno s pravnimi normami*; premoženjsko razmérje *med določenimi subjekti glede premoženja, npr. med zakonca*; premoženjskopravno razmérje *ki ga ureja premoženjsko pravo*; procesno razmérje *pravno razmérje med sodiščem in strankami* (pravd. post.); rabokupno razmérje *med rabodajalcem in rabokupcem*; rodbinskopravno razmérje *ki ga ureja družinsko pravo*; roditeljsko razmérje *med starši in otroki*; skrbniško razmérje *med skrbnikom in varovancem*; službeno razmérje *ki se navezuje na službo*; sodolžniško razmérje *med sodolžniki in njihovo razmérje do upnika*; solastašniško razmérje *med solastašniki glede*

predmeta solaštnine; sorodstveno razmerje med sorodniki; štanovanjsko najemno razmerje med lašnikom štanovanja in najemnikom na podlagi sklenjene najemne pogodbe; statusno razmerje ki se nanaša na položaj koga v določeni skupnosti; stvarnopravno razmerje med ljudmi glede stvari, urejeno po stvarnem pravu; svaštveno razmerje svaštvo (1); temeljno pravno razmerje obligacijsko razmerje, ki je temelj za izdajo menice; vajensko razmerje med vajencem in gospodarsko organizacijo ali obrtnikom, kjer se vajenec usposablja za kvalificiranega delavca; valutno razmerje med trasantom menice in remitentom, med nakazovalcem in prejemnikom nakazila ipd.; viničarsko razmerje med obdelovalcem vinograda (viničarjem) in lašnikom vinograda do l. 1945; zakupno razmerje med zakupnikom in zakupodajalcem; zavarovalno razmerje ki nastane s sklenitvijo zavarovalne pogodbe; družinska razmerja med starši in otroki in med drugimi sorodniki, med posvojiteljem in njegovimi sorodniki ter posvojencem in njegovimi potomci, med rejnikom in rejencem, skrbnikom in varovancem; razmerje odvisnosti, nadrejenosti, podrejenosti; razmerje med državo in cerkvijo; razmerje med družabniki

razmnóžek -žka m *razmnoženi izvornik*: razmnóžek avtorskega dela; razmnóžek tiskovine

razmnoževánje -a s *glagolnik od razmnoževati*: razmnoževanje likovnih del, tiskovin

razmnoževáti -újem nedov. *izdelovati kopije besedila, slike*: razmnoževati letake

razmnožítev -tve ž *glagolnik od razmnožiti*: razmnožitev obrazcev; razmnožitev menice izdelava duplikatov in kopij menice

razmnožíti -ím dov. *izdelati kopije besedila, slike*: razmnožiti avtorsko delo, tiskovine

raznarodítí -ím dov. *povzročiti, da kdo nima več narodne zavešti in odstraniti znake narodnosti*: raznaroditi narodne manjšine

raznarodovální -a -o prid. *ki se nanaša na raznarodovanje*: raznarodovalni ukrepi; raznarodovalna politika; raznarodovalno šolstvo

raznarodovánje -a s *glagolnik od raznarodovati*: prisilno raznarodovanje civilnega prebivalstva med vojno ipd. (kaz.), prim. kulturni genocid

raznarodováti -újem nedov. *povzročati, da kdo nima več narodne zavešti in odstranjevati znake narodnosti*

raznašálec -lca [-uc-] m *kdor kaj raznaša*: raznašalec časnikov

raznašálka -e [-uk-] ž *ženska oblika od raznašalec*

raznášati -am nedov. **1.** *razširjati*: raznašati lažne ali vznemirljive vesti; raznašati tuje osebnosti in družinske razmere *opravljati koga*; protipravno raznašati neresnične trditve o kom **2.** *kraški*: raznašati družbena sredstva, zapuščinske stvari **3.** v zvezi: raznašati časnike *doštljavljati jih na domove*

raznesílni -a -o prid. *eksplozivni*: raznesilna snov

raznoprávni -a -o prid. *ki se nanaša na različne pravne rede*: raznopravni pravni posli (mednar. zas. pr.); raznopravne pokrajine iste države

razobésiti -im dov. *obesiti na več krajev, mešt*: razobesiti zaštave; razobesiti oklic na uradni deski

razodétni -a -o prid., v zvezi: **razodetna prisega prisega zavezanca o njegovem premoženjskem stanju* (izvrš. poš.), sin. **manifestacijska prisega*

razorožítev -tve ž **1.** *odvzem orožja* **2.** *sporazumna odprava oborožitve*: splošna razorožitev držav

razorožítí -ím dov. *odvzeti orožje*: razorožiti vojnega ujetnika **razorožen** -ěna -o: razorožen vojak

razorožítveni -a -o prid. *ki se nanaša na razorožitev* (2): razorožitvena konferenca; razorožitvena pogajanja

razpád -áda m **1.** *prenehanje obstoja*: razpad države *npr. Avstro-Ogrske*; razpad organizacije, vojske **2.** *prehod v svoje sestavine*: razpad trupla

razparcelírati -am dov. *razdeliti na parcele*: razparcelirati zemljišče

razpečáti -ám dov. *spraviti v promet*: razpečati knjige

razpečeválec -lca [-uc-] m *kdor kaj razpečuje*

razpečeválka -e [-uk-] ž *ženska oblika od razpečevalec*

razpečevální -a -o prid. *ki se nanaša na razpečevanje*: razpečevalna mreža

razpečevánje -a s *spravljanje v promet*: (ne) upravičeno razpečevanje; razpečevanje stvari, pridobljenih s kaznivim dejanjem (kaz.)

razpečeváti -újem nedov. *spravljati v promet*: razpečevati časnike, mamila, ponarejene bankovce, tiskovine, ukradene predmete, znamke

razpihovánje -a s *glagolnik od razpihovati*: razpihovanje narodnoštnega, rasnega ali verskega sovraštva (kaz.)

razpihováti -újem nedov. *z govorjenjem, ravnanjem povzročati, da pošlane kaj slabega, negativnega močnejše, večje*: razpihovati razdor

razpís -a m *javna objava*: javni, sodni, uradni, (strogo) zaupni razpis; razpis delovnega mesta; razpis emisije obveznic, javnega natečaja, nagrade, nagradnega tekmovanja, naroka za glavno obravnavo; razpis ponudbe z *vabilom k licitaciji*; razpis pripravljalnega naroka; razpis razglasa *razglasa, namenjenega vsej javnosti, kadar se iščejo podatki o posameznih predmetih, ki so v zvezi s kaznivim dejanjem, ali pa se ugotavlja istovetnost najdenega neznanega trupla* (kaz. post.); razpis referendumu, volitev, vpisa v šolo; organizator, udeleženec razpisa; oglas o razpisu; izdati, objaviti, dopolniti, ponoviti, razglasiti, razveljaviti razpis; sklicevati se na razpis; ravnati se po razpisu; odrediti, opozoriti, pojasniti, predpisati, preklicati, razveljaviti, seznaniti, urediti z razpisom

razpisati -pišem dov. *javno objaviti*: razpisati dela in naloge, narok za glavno obravnavo, natečaj, posojilo, referendum, volitve **razpisan** -a -o: razpisano delovno mesto

razpisni -a -o prid. *ki se nanaša na razpis*: redni, naknadni razpisni rok; razpisni poštopek; razpisni pogoji; razpisna komisija

razpóčni -a -o prid. *eksplozivni*: razpóčna snov

razpolága -e ž, v zvezi z *na izraža možnost uporabe ali izkoriščanja česa*: dati izročeno blago prodajalcu na razpolago *da ga lahko uporabi ali izkoristi zaradi napak blaga*; delavec na razpolago *ki je v delovnem razmerju, a še ne razporejen za opravljanje določenih del*; delavec, dan na razpolago

razpolagálni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na razpolaganje s čim*: razpolagalni pravni posli; razpolagalna pravica *pravno priznana pravica do razpolaganja s stvarjo*; razpolagalna sposobnost upravičenca **2.** v zvezi: razpolagalno načelo *načelo dispozitivnosti*

razpoláganje -a s *upravičeno uporabljanje, izkoriščanje česa*: brezplačno, pravdno, pravno, prosto, stvarnopravno razpolaganje; razpolaganje zemljiškoknjižnega lastnika s hipoteko; razpolaganje s poslednjo voljo, stvarjo, tožbenim zahtevkom, družbenimi sredstvi; načelo razpolaganja *načelo dispozitivnosti*; omejitev, prepoved razpolaganja *npr. z zarubljenimi stvarmi* (izvrš. post.); pravica razpolaganja *pravice pravne osebe na sredstvih v družbeni lasti*; nezakonito razpolaganje z zaupanim orožjem *prilastitev, odtujitev, zastavitev, poškodovanje ipd.* (kaz.)

razpolágati -am nedov. *biti upravičen uporabljati ali izkoriščati kaj*: knjižno razpolagati z nepre-

mičnino; razpolagati z družbenimi sredstvi, premoženjem, stvarjo, procesnim zahtevkom

razpoložljivi -a -o prid. *s katerim je mogoče razpolagati*: razpoložljivi del *zapuščine del zapuščine, s katerim oporočnik lahko razpolaga*; razpoložljivi dohodek delovne organizacije; razpoložljiva gotovina; razpoložljiva sredstva

razpòn -óna m *obseg glede na najnižjo in najvišjo vrednost*: razpon cen, kazni, osebnih dohodkov, stopenj davščin; določiti davščinske stopnje, kazni v določenem razponu

razpored -éda m *razvršitev, razporeditev, seznam*: davčni razpored; kontni razpored *seznam kontov, v katerem so konti urejeni po skupinah v kontnem planu*; razpored dela *sodnikov določitev dela sodnikom na posameznem pravnem področju, v posameznem sodnem oddelku in posameznih senatih*; razpored izdatkov, uvoznih kontingentov; odmeriti davek po razporedu

razporedítev -tve ž **1.** *glagolnik od razporediti (1)*: *razporeditev krajev po draginjskih razredih sin. **razvršitev krajev po draginjskih razredih*; razporeditev upokojencev v pokojninske razrede **2.** *glagolnik od razporediti (2)*: razporeditev proračunskih sredstev **3.** *glagolnik od razporediti (3)*: razporeditev delavca na delo, k nalogi; razporeditev obsojenca na delo

razporedíti -ím dov. **1.** *razdeliti kaj glede na skupne lastnosti*: razporediti po razredih **2.** *razdeliti kaj glede na uporabo, namen*: razporediti državne prihodke in odhodke **3.** *določiti delo glede na izobrazbo, sposobnosti, potrebe*: razporediti delavce **razporejèn** -éna -o: razporejena finančna sredstva

razporédni -a -o prid. *ki se nanaša na razpored*: razporedna skupina *skupina ali podskupina za razporeditev proračunskih sredstev*

razporéjanje -a s **1.** *glagolnik od razporejati (1)*: razporejanje (čištega) dohodka **2.** *glagolnik od razporejati (2)*: razporejanje sodnikov v sodne oddelke in senate

razporéjati -am nedov. **1.** *razdeljevati kaj glede na uporabo, namen* **2.** *določati delo glede na izobrazbo, sposobnosti, potrebe*

razpošíljanje -a s *glagolnik od razpošíljati*: razpošíljanje blagovnih vzorcev, tiskovin

razpošíljati -am nedov. *pošíljati na več krajev, naslovov*: razpošíljati blagovne vzorce, tiskovine, ponudbe, vabila

razpoznáti -ám dov. *prepoznati*: razpoznati storilca, stvar

razpoznávanje -a s *prepoznavanje*: razpoznava-

razpoznávni

nje oseb, predmetov

razpoznávni -a -o prid. *po katerem se razpozna*: razpoznávni znak; rdeči križ kot razpoznávno znamenje zdravstvene službe

razpráva -e ž **1.** *izmenjava mnenj o kaki pomembnejši stvari, navadno v razgovoru*, sin. *debatata*, sin. *obravnavata* (**2**): proračunska, splošna, podrobna razprava **2.** *seštavek, ki strokovno obravnava in rešuje kako vprašanje*: znanstvena razprava **3.** *obravnavata* (**1**)

razprávljanje -a s *glagolnik od razpravljati* (**2**): znanstveno razprávljanje

razprávljati -am nedov. **1.** *izmenjavati mnenja o kaki pomembnejši stvari, navadno v razgovoru*, sin. *debatirati* **2.** *strokovno obravnavati in reševati kako vprašanje, navadno pisno razpravljajoči* -a -e: razpravljajoče sodišče

razprávní -a -o prid., v zvezi: *razpravno načelo načelo, po katerem sodišče praviloma upošteva samo trditveno in dokazno gradivo, ki ga priskrbijo stranke* (pravd. post.), sin. *načelo pasivnosti sodišča*

razpredélnica -e ž **a)** *pregledno razporejeni podatki o čem, sestavljeni po določenih kriterijih* **b)** *navadno s črtami omejen prostor za vpisovanje takih podatkov*, sin. *tabela*

razprodája -e ž *prodajanje določene količine blaga po znižanih cenah*: delna, popolna razprodaja blaga

razprodáti -ám dov. **1.** *prodati po delih*: razprodati zemljišče po parcelah **2.** *prodati v celoti*: razprodati zalogo blaga

razpušt -a m *glagolnik od razpuštiti*: razpušt javnega shoda, javne prireditve; razpušt društva, skupščine; odločba o razpuštu

razpuštítev -tve ž *glagolnik od razpuštiti*: odločba o razpušitvi; razlog za razpuštítev

razpuštíti -ím dov. *narediti, da kaj preneha delovati, obstajati*: razpuštiti delavski svet, izvršilni organ delavskega sveta, javni shod, občni zbor; razpuštiti javno prireditev, politično stranko; razpuštiti društvo, družbo, organizacijo, zadrugo **razpuščén** -éna -o: razpuščen parlament; razpuščena skupščina

rázred -éda m **1.** *velika skupina ljudi z določenimi skupnimi znaki glede na razmerje do proizvodjalnih sredstev*: delavski, družbeni, kapitalistični, privilegirani razred **2.** *stopnja*: *draginjski razred; plačni, pokojninski razred *določen glede na naziv, kvalifikacijo, delovno dobo, po katerem se odmerja plača, pokojnina* do l. 1965 **3.** *kar ima v okviru kake razporeditve*

enake, podobne značilnosti: bonitetni razred zemljišča; kakovostni razred lesa ipd.; katastrski razred zemljišča *glede na proizvodno sposobnost*; nevarnostni razredi *v katere so razvrščeni predmeti, ljudje glede na nevarnost, ogroženost* (zav.); plačilni razred (izvrš. post.); izplačilni razredi (steč. post.); ***volilni razredi glede na družbeni položaj posameznika, npr. plemstvo, meščanstvo*; železniški razredi *pri vagonih glede na stopnjo udobja*; spadati, uvrstiti v določen razred **4.** *temeljna organizacijska enota, ki obsega v skladu z učnim načrtom učno snov enega šolskega leta*: napredovati v višji razred; ponavljati razred **5.** *skupina sorodnih znanstvenih ali umetniških področij pri akademiji znanošti in umetnosti*: tajnik razreda za zgodovinske in družbene vede

***razredarina** -e ž *davek v določenih poštvki od oseb ali stvari, razvrščenih po razredih*: hišna razredarina

razrédni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na razred* (**1**): razredni boj, interes, privilegij; razredna diktatura *diktatura proletariata ipd.*; razredna organizacija *delavski sindikati ipd.*; razredna pripadnost **2.** *ki se nanaša na razred* (**4**): razredni pouk **3.** *v zvezi: razredna loterija loterija z več zaporednimi žrebanji*

razrédničarka -e ž *ženska oblika od razrednik*
razrédnik -a m *učitelj, ki je vodja razreda v osnovni ali srednji šoli*

razrešítev -tve ž *potrditev prenehanja funkcij ali dolžnosti, navadno zaradi izteka mandata*: predčasna razrešitev; razrešitev funkcionarja, sodnika; predlog, poštopek za razrešitev; odločba, odlok o razrešitvi

razrešíti -réšim dov. *potrditi prenehanje funkcij ali dolžnosti, navadno zaradi izteka mandata*: razrešiti funkcionarja, poslovodni organ, sodnika, sodnika porotnika; razrešiti člana nadzornega, upravnega odbora **razréšeni** -a -o: razrešeni funkcionar

razrešítveni -a -o prid. *ki se nanaša na razrešitev*: razrešitveni poštopek

razréšnica -e ž *razrešitev od dolžnosti in odgovornosti*: dati odboru razrešnico; dobiti, izglasovati, zahtevati razrešnico

razselíti -sélím dov. *izseliti v razne kraje* **razséljeni** -a -o: razseljena oseba

razséljenec -nca m *razseljena oseba*

razseljevánje -a s *glagolnik od razseljevati*: razseljevanje med okupacijo

razseljeváti -újem nedov. *izseljevati v razne kraje*

razsíp -a m izguba (primanjkljaj) na količini in teži med shranitvijo, prevozom ali skladiščenjem, prim. kalo: rzsíp blaga, surovin

razsípati -am nedov. pretirano, nepremišljeno porablja dobrine: rzsípati denar, material, premoženje **razsípati se** izgublja na količini in teži med shranitvijo, prevozom ali skladiščenjem: blago, pesek se rzsípa

razsípén -pna -o prid. ki pretirano, nepremišljeno porablja denar: rzsípen človek **razsípni** -a -o ki se rzsípa: rzsípnó blago

razsípništvo -a s pretirano, nepremišljeno porabljanje dobrin: rzsípništvo na škodo družbenega premoženja neupravičeno ali z vložnim delom nesorazmerno dajanje daril, provizije ali nagrade (kaz.)

razsípnošt -i ž **1.** laštnost, značilnost rzsípnega človeka **2.** lašnost, značilnost česa, da se rzsípa: rzsípnošt blaga

razslojénost -i ž razdeljenost na sloje: ekonomska, poklicna, položajna, socialna rzslojenost prebivalstva

razslojevánje -a s nastajanje gospodarskih, družbenih ali kakih drugih razlik: socialno rzslojevanje nastajanje gospodarskih in družbenih razlik med ljudmi, sin. socialna diferenciacija

razslojítev -tve ž nastanek gospodarskih, družbenih ali kakih drugih razlik: družbena rzslojítev prava nastanek različnega prava za različne družbene skupine, npr. za podložnike, meščane, plemiče (pr. zg.)

razsódba -e ž meritorna odločba rzsodišča: razveljavitev rzsodbe; izdati rzsodbo; izreči rzsodbo za neveljavno

razsódbeni -a -o prid. ki se nanaša na rzsodbo: rzsodbeni postopek

razsóden -dna -o prid. ki je sposoben pravilno sklepati in ravnati: rzsodna oseba

razsodišče -a s **1.** s pogodbo med štrankama ustanovljeno sodišče za reševanje določenega spora: borzno rzsodišče za spore iz borznih poslov; stalno rzsodišče npr. pri gospodarski zbornici; stalno mednarodno rzsodišče v Haagu za poravnavanje mednarodnih sporov; pristojnost, rzsodba, seštava rzsodišča; pogodba o rzsodišču; postopek pred rzsodiščem **2.** po jugoslovanskem pravu samoupravno sodišče: rzsodišče pri družbeni organizaciji, društvu

razsodiščni -a -o prid. ki se nanaša na rzsodišče: rzsodiščna klavzula dogovor o prepuščanju bodočih sporov rzsodišču v rzsodbo

razsodíti -sódim dov. odločiti v postopku pred so-

diščem, rzsodiščem: rzsoditi spor **razsójén** -a -o: rzsójen spor; pravnomočno rzsójena zadeva (lat. res iudicata)

razsodník -a m **1.** sodnik v rzsodišču: imenovanje, izločitev rzsodnika **2.** oseba, ki jo izbereta štranki, da odloči v sporu

razsodnína -e ž pristojbina za izrekanje sodbe ali rzsodbe

razsodníški -a -o prid. ki se nanaša na rzsodnike: rzsodniški izrek, *odbor; rzsodniška služba

razsodništvo -a s **1.** dejavnost rzsodnikov **2.** rzsodniki

razsódnošt -i ž sposobnost pravnega sklepanja in ravnanja: za sklenitev pogodbe potrebna rzsodnošt

razsója -e ž rzsójanje: stvar je zrela za rzsójo je zadošti rzsóščená, pojasnjena (pošt.); izročiti zadevo sodišču v rzsójo

razsójanje -a s odločanje v postopku pred sodiščem, rzsodiščem

razsójati -am nedov. odločati v postopku pred sodiščem, rzsodiščem **razsójajoči** -a -e: rzsójajoči senat

razštáva -e ž prireditelj, na kateri je kaj postavljeno na ogled: razštava blaga

razštáviti -im dov. dati, postaviti na ogled **razštávljen** -a -o: razštavljeno blago

razštávljanje -a s glagolnik od razštavljati: razštavljanje blaga, vzorcev; razštavljanje fotografskih del (avt. pr.); razštavljanje del upodabljaljajočih umetnikov (avt. pr.)

razštávljati -am nedov. dajati, pošavljati na ogled: razštavljati slike, umetniška dela

razštavljávec -vca m kdor kaj razštavlja

razštavljávka -e ž ženska oblika od razštavljavec

razštrélilni -a -o prid. eksplozivni: promet z razštrélilnim materialom

razštrélivo -a s eksplozivna snov: nepazljivo ravnanje z razštrélivom (kaz.); nevestna izdelava razštréliva za ljudsko obrambo (kaz.)

razsúti -a -o prid. ki je v kosih, prahu ali zrnju, brez embalaže: rzsuti tovor; rzsuto blago; v rzsutem stanju (it. alla rinfusa)

razšírítev -tve ž glagolnik od razširiti: razširitev dnevnega reda seje; razširitev preiskave na kako drugo kaznivo dejanje ali zoper kako drugo osebo; razširitev obtožnice za kaznivo dejanje, ki se odkrije med glavno obravnavo ipd. (kaz. pošt.); razširitev zahtevka

razšíriti -im dov. narediti, da pošane kaj večje glede na obseg, količino, veljavnost: razširiti dovoljenje, *koncesijo, obtožbo, obtožnico,

razširjanje

pravico, prepoved; razširiti preiskavo (kaz. post.); *razširiti tožbo na drugo osebo *po zakonu o tisku*; razširiti veljavnost predpisov **razširjeni** -a -o: razširjeni zahtevek; razširjena krajevna pristojnost *za kazniva dejanja, storjena na domači ladji ali domačem civilnem letalu med poletom ali na domačem vojaškem letalu*; razširjena občna seja vrhovnega sodišča

razširjanje -a s *glagolnik od razširjati*: razširjanje časnikov, časopisov, knjig, letakov; razširjanje pornografskih spisov (kaz.); razširjanje tiskanih stvari

razširjati -am nedov. *delati, da se s čim seznanim, da kaj spozna veliko ljudi*: razširjati sovražni propagandni material (kaz.)

razširjevalec -lca [-ȳc-] m *kdor kaj razširja*: razširjevalec tiskanih stvari

razširjevalka -e [-ȳk-] ž *ženska oblika od razširjevalec*

raztelesiti -im dov. *preiskati truplo z rezanjem zaradi ugotovitve njegove zgradbe, bolezenskih sprememb, vzroka smrti*: raztelesiti truplo, zarodek

raztelesenje -a s *preiskava trupla z rezanjem zaradi ugotovitve njegove zgradbe, bolezenskih sprememb, vzroka smrti*: obvezno, sodno raztelesenje; raztelesenje trupla, zarodka

razteleshvalec -lca [-ȳc-] m *kdor opravi raztelesenje*

raztolmáčiti -im dov. *razložiti, pojasniti*

raztovarjanje -a s **1.** *glagolnik od raztovarjati (1)*: raztovarjanje blaga **2.** *glagolnik od raztovarjati (2)*: raztovarjanje ladje, železniškega vagona

raztovarjati -am nedov. **1.** *spravljam kaj s prevoznega sredstva*, sin. *razkladati (1)*: raztovarjati sadje **2.** *delam, da kaj ni več natovorjeno*, sin. *razkladati (2)*: raztovarjati tovarnjak

raztovoritve -tve ž *glagolnik od raztovoriti*: stroški raztovoritve

raztovoriti -im dov. **1.** *spravim kaj s prevoznega sredstva*, sin. *razložiti (1)*: raztovoriti vagonsko pošiljko **2.** *naredim, da kaj ni več natovorjeno*, sin. *razložiti (2)*: raztovoriti vagon **raztovorjen** -a -o: raztovorjena ladja; raztovorjeno žito

raztovorni -a -o prid. *ki se nanaša na raztovarjanje*: raztovorni rok *razkladalni rok*

raztrositi -trósim dov. *naredim, da kaj drobnega, majhnega pride na večjo površino, več mest*: raztrositi letake

razúm -a m *sposobnost spoznavanja in logične presoje*

razúmen -mna -o prid. *ki ima veliko razuma*: razúmen človek **razúmní** -a -o prid. *ki je v skladu z*

razumom, s primernostjo: razumni čas, dobiček, rok; razumni pogoji, stroški

razuméti -úmem dov. in nedov. *biti sposoben dojeti kaj*: razumeti pomen svojega (kaznivega) dejanja

razumévanje -a s *glagolnik od razumeti*: (ne) pravilno razumevanje predpisov

razumljív -a -o prid. *ki se da razumeti*: razumljiva izjava volje

razúmnost -i ž *lašnost, značilnost razumnega človeka*: ravnati s potrebno razumnostjo

razúmski -a -o prid. *ki se nanaša na razum*: razumska sposobnost

razveljavítev -tve ž *razglasitev za neveljavno, nično*: delna, popolna razveljavitev; izredna razveljavitev *npr. izvršljive upravne odločbe*; razveljavitev dogovora, listine; razveljavitev kolkov *razvrednotenje kolkov*; razveljavitev oporoke, patenta, znamke, pogodbe, poslanškega mandata, predpisa, pravnega posla, pravnega razmerja, rzsodbe, sklepa, sodbe, upravne odločbe, vizuma, zakona, zakonske zveze

razveljáviti -im dov. *razglasiti za neveljavno, nično*: razveljaviti izpodbijano odločbo; razveljaviti knjiženje (knjig.); razveljaviti že izdani vizum; razveljaviti opravljena izvršilna dejanja (izvrš. post.); razveljaviti sodbo; razveljaviti splošni akt družbenopolitične skupnosti; razveljaviti volitve

razveljavítiveni -a -o prid. *ki se nanaša na razveljavitev*: razveljavitveni poštopek (lat. iudicium rescindens) *stadij pri obnovi pravnega postopka, v katerem se obnova dovoli in razveljavi prejšnja odločba*; razveljavitveni razlog; razveljavitvena odločba; razveljavitvena sodba *sodba o razveljavitvi zakonske zveze ipd.*

razvéza -e ž *prenehanje pravnega razmerja*: razveza delovnega razmerja *med delavcem in nosilcem samoštjnjega osebnega dela*; razveza pogodbe; (ne)sporazumna razveza zakonske zveze; izreči razvezo zakonske zveze; izrek o razvezi

razvézanec -nca m *moški, katerega zakon je bil razvezan*

razvézanka -e ž *ženska oblika od razvézanec*

razvézati -véžem dov. *naredim, da preneha pravno razmerje*: razvezati delovno razmerje; razvezati pogodbo **razvézan** -a -o: razvezana zakonska zveza

razvezljív -a -o prid. *ki se da razvezati*: zakonska zveza je razvezljiva

razvezljivost -i ž *lašnost, značilnost razvezljivega*: razvezljivost pogodbe, zakonske zveze

razvezni -a -o prid. *ki se nanaša na razvezo*: razvezni pogoji, *od katerega uresničiti pravno razmerje preneha*; razvezni poštopek; razvezni razlog *razlog, ki dokazuje nevzdržnost zakonske zveze*; razvezna pravda, tožba

razvid -a m *namensko in sistematično spremljanje, vpisovanje podatkov o čem ali zbirka podatkov*, sin. *evidenca*: kazenski razvid o kazenskih obsodbah; razvid izobraževalnih organizacij; razvid raziskovalnih organizacij; razvid spričeval, ki jih noštrificirajo visokošolski zavodi; razvid začasnega prebivališča

razviti -vijem dov. *spremeniti, navadno v popolnejšo, bolj dovršeno obliko*: razviti gospodarstvo

razviti se *poštopno dobiti popolnejšo, bolj dovršeno obliko*: duševno se razviti

razvit -a -o: (manj) razvita območja

razvitoost -i ž *lašnost, značilnost razvitega*: duševna razvitoost mladoletnika

razvoj -ôja m *sprememba, navadno v popolnejšo, bolj dovršeno obliko*: dolgoročni, družbeni, gospodarski, regionalni razvoj; gospodarski in družbeni razvoj družbenopolitičnih skupnosti; razvoj mednarodnega sodelovanja, proizvodjalnih sil; plan razvoja podjetja; Mednarodno združenje za razvoj (angl. International Development Association, krat. IDA)

razvojni -a -o prid. *ki se nanaša na razvoj*: razvojni načrt družbenopolitične skupnosti; razvojna politika, stopnja

razvrednotenje -a s *znižanje ali odvzem vrednosti*: razvrednotenje denarja, valute; razvrednotenje kolkov

razvrednotiti -im dov. *znižati ali odvzeti vrednost*

razvrednoteni -a -o: razvrednoteni denar; razvrednotena znamka

razvršitev -tve ž *določitev skupin glede na enake ali podobne lašnosti*, sin. *klasifikacija (1)*: tipološka razvršitev storilcev kaznivih dejanj; razvršitev davčnih zavezancev, državnih dolgov; razvršitev telesnih okvar v stopnje glede na težo *pri invalidskem zavarovanju*; razvršitev vojaških uslužbencev v razrede; razvršitev kontov (knjig.); razvršitev obsojencev v zavode; *razvršitev krajev po draginjskih razredih sin. **razporeditev krajev po draginjskih razredih*; razvršitev upokojenecv po pokojninskih, uslužbencev po plačilnih razredih do l. 1965

razvršiti -im dov. *določiti skupine glede na enake ali podobne lašnosti*: razvršiti zavarovance v

kategorijske invalidnosti

razžalitev -tve ž *povzročitev čustvene prizadetoosti z nespoštljivim dejanjem, govorjenjem*: besedna razžalitev z besedo; dejanska razžalitev z grdim dejanjem, ravnanjem, npr. z udarcem; izzvana razžalitev *povzročena z nedostojnimi ali surovimi ravnanjem oškodovanca*; kolektivna razžalitev *več oseb hkrati*; pismena, ustna razžalitev; simbolična razžalitev z znamenji, gestami; razžalitev posamezne osebe s kolektivno označbo; razžalitev na javnem shodu, na štiri oči; razžalitev po sredstvih javnega obveščanja; izreči, odpustiti, preklicati, vrniti razžalitev; tožiti zaradi razžalitve

razžaliti -žalim dov. *z nespoštljivim dejanjem, govorjenjem povzročiti čustveno prizadetoost*: razžaliti koga z besedami, dejanji, gestami; razžaliti uradno osebo, ki opravlja uradno dejanje (kaz.)

razžaljenec -nca m *kdor je razžaljen*: razžaljenec vrne razžalitev

razžaljenka -e ž *ženska oblika od razžaljenec*

razžaljiv -a -o prid. *ki žali*: razžaljiva oblika; razžaljive besede

rdéči -a -e prid. v zvezah: **1.** Rdeči križ *mednarodna humanitarna in socialno-zdravstvena organizacija*: društvo, organizacija Rdečega križa; uporaba in varstvo znamenja in imena Rdečega križa; Rdeči lev in sonce *Rdečemu križu sorodna organizacija v Iranu*; Rdeči polmesec *Rdečemu križu sorodna organizacija v ostalih islamskih državah* **2.** rdeči štono *popravek vknjižbe z rdečilom* (knjig.); rdeča pošlavka *knjižbena pošlavka nasprotnega pomena* (knjig.); rdeče podčrtanje v zemljiški knjigi *znak izbrisa vknjižbe*

readaptacija -e ž *ponovna prilagoditev okolju*

reagirati -am dov. in nedov. *odzvati se na kaj*: reagirati na čutni dražljaj

reakcija -e ž *odziv na kaj*: gospodarska, politična, socialna reakcija; reakcija družbe zoper kriminaliteto

reakcijski -a -o prid., v zvezi: reakcijski čas *čas, ki ga kdo porabi, da reagira na čutni dražljaj*

reaktivacija -e ž *reaktiviranje*

reaktiviranec -nca m *kdor je spet v rednem delovnem razmerju*

reaktiviranje -a s **1.** *glagolnik od reaktivirati (1)*: reaktiviranje upokojenca **2.** *glagolnik od reaktivirati (2)*: reaktiviranje zavarovalne police

reaktivirati -am dov. **1.** *ponovno aktivirati*: reaktivirati upokojenca **2.** *obnoviti*: reaktivirati

realizacija

zavarovanje

realitétni -a -o prid. *ki se nanaša na nepremičnine*: realitetna pisarna pisarna za promet z nepremičninami

realizacija -e ž **1.** izvršitev, izterjava: realizacija pogodbe, terjatve **2.** prodaja, unovčenje: realizacija dolžnikovega premoženja, nepremičnin, proizvodnje, vrednostnih papirjev; fakturirana realizacija vrednost prodanih predmetov ali storitev po izdanih računih; unovčena realizacija izkupiček, dosežen za prodane proizvode ali storitve

realizacijski -a -o prid. *ki se nanaša na realizacijo* (2): realizacijska vrednost vrednost blaga, dosežena pri prodaji

realizirati -am dov. in nedov. dobiti, doseči: realizirati dohodek; realizirati menico doseči plačilo menice; realizirati obveznost doseči njeno izpolnitev; realizirati posojilo dobiti izplačano; realizirati štečajno maso unovčiti; realizirati terjatev izterjati

realni -a -o prid., v zvezah: realni davek **a**) davek na nepremičnine **b**) davek, ki upošteva le davčni predmet; realni del stvari telesni, predmetni del stvari, sin. fizični del stvari; realni dokaz liščina, sledovi ipd.; realni kontrakt kontrakt, sklenjen šele z izročitvijo stvari, sin. realna pogodba; realni kredit kredit, ki je zavarovan na nepremičnini; realni osebni dohodek dohodek, ustrezen količini blaga, ki se zanj dobi; realni premoženjski davek davek na premoženje, katerega stopnja presega donosnost tega premoženja; realni proračun proračun, ki ga je mogoče uresničiti; realni sistem v upravi resorni sistem v upravi; realni statut pravila, ki veljajo za presojo pravnih lašnosti stvari in stvarnih pravic; realni štek kaznivih dejanj z več dejanji uresničeni znaki več kaznivih dejanj, za katera storilcu hkrati sodijo; realni zaslužek zaslužek, izmerjen s količino blaga, ki se zanj dobi; realna delitev stvari delitev stvari same, sin. fizična delitev stvari; realna injurija dejanska razžalitev; realna inštanca krajevna pristojnost organa po legi nepremičnine v določenem sodnem okolišu; realna obrt obrt, vezana na posest določene nepremičnine; realna pogodba gl. realni kontrakt; realna pravica npr. služnost, združena z gospodujočim zemljiščem; realna unija državna zveza, s katero sta združeni dve samostojni državi v en subjekt mednarodnega prava pod oblašjo enega državnega poglavarja, včasih

tudi s skupnim vodenjem zunanjih zadev in oboroženih sil, npr. Avstro-Ogrska od l. 1867 do l. 1918; realna vrednost resnična, stvarna vrednost; realno breme periodične dajatve in storitve vsakokratnega lastnika zemljišča tištemu, v čigar koristi je zemljišče na ta način obremenjeno, sin. stvarno breme; realno načelo načelo o uporabi jugoslovanske kazenske zakonodaje proti lašnemu državljanu ali tujcu za v tujini storjeno kaznivo dejanje, ki ogroža koristi države (kaz.), sin. varšveno načelo

reambulacija -e ž **a**) ponovni obhod, pregled ali izmera zemljišč **b**) popravljanje načrta po takem obhodu: reambulacija mej, zemljiškega katastra

reasikuracija -e ž pozavarovanje

rebaláns -a m ponovna uskladitev predvidenih prihodkov in odhodkov: rebalans proračuna

rebél -a m upornik

rebus sic stantibus [rɛbus sík stántibus] lat. (ob nespremenjenih razmerah, okoliščinah), v zvezi: klavzula rebus sic stantibus klavzula, po kateri pogodba velja, če se okoliščine bišveno in nepričakovano ne spremenijo, sin. pridržek nespremenjenih razmer

recenzént -énta m ocenjevalec, kritik

recenzija -e ž pismena ocena, kritična presoja znanstvenega ali umetniškega dela

recenzirati -am dov. in nedov. pismeno oceniti, kritično presoditi znanstveno ali umetniško delo

recépcija -e ž **1.** prevzem, sprejetje: recepcija rimskega prava sprejem rimskega prava v pravo držav srednje in zahodne Evrope od 12. stol. **2.** sprejem, npr. na poslaništvu **3.** oddelek za sprejemanje gostov, strank, npr. v hotelu, bolnici ali poslovnih stavbi

recepís -a m potrdilo o prejemu, prevzemu: blagovni receptis; poštni receptis; skladiščni receptis pobotnica (2)

recés -a m rezultat pogajanj, pri katerih vsaj ena stranka kaj popuši: davčni reces štanovska potrditev davkov za več kot eno leto v 17. in 18. stol.; decenalni reces štanovska potrditev davkov za desetletno razdobje v 17. in 18. stol.

recesija -e ž **1.** upadanje gospodarske dejavnosti **2.** odstop terjatve cesionarja cedentu

recidíva -e ž povratek (2)

recidivíšt -a m povratnik (2)

recidívni -a -o prid. povratni: recidivni hudodelec povratni storilec kaznivega dejanja

recidívnošt -i ž povratništvo

recipirati -am dov. in nedov. prevzeti: recipirati tuje

pravo **recipíran** -a -o: recipirano pravo

reciprocitéta -e ž *recipročnost*

recipróčni -a -o prid. *povezan s čim enakim, ustreznim kot povračilom*: recipročni odnosi med državami; recipročna oprostitvev od davščin; recipročna pogodba; recipročne določbe *glede potnih listin ipd.*; recipročno načelo *načelo, po katerem priznava država drugi državi ali njenim državljanom določene pravice, ugodnosti s pogojem, da jih tudi druga država priznava njej oziroma njenim državljanom*

recipróčnost -i ž *dejstvo, da je kaj povezano s čim enakim, ustreznim kot povračilom*: dejanska recipročnost *ki se opira na dejansko prakso*; diplomatska recipročnost *dogovorjena z meddržavnimi pogodbami*; enostransko izjavljana recipročnost; formalna recipročnost *ravnanje države s tujci kakor s svojimi državljanji*; materialna recipročnost; zakonska recipročnost *določena z zakoni*; načelo recipročnosti *recipročno načelo*

recitiranje -a s *umetniško podajanje pesniškega besedila*: javno recitiranje avtorskega dela (avt. pr.)

recognitio [rekognício] lat. *prepoznava*: recognitio oseb, štvari

réč -í ž *štvár* (1, 2)

réčni -a -o prid. *ki se nanaša na reko*: rečni promet, rokav, tok; rečna agencija *agencija, ki posreduje prevoz blaga in ljudi po rekah*; rečna ladja, nadzorstvena služba, plovba, štruga; rečna naplavina; rečno korito; rečno brodarstvo *rečna plovba*; rečno obrežje, prezimovališče ladij, pristanišče

rédi -a m **1.** *mir, disciplina* (pošt.): red na naroku, obravnavi, pri dejanju postopka; motiti, ohraniti, vzdrževati red; opomniti koga na red **2.** *kar je določeno s predpisi, pravili*: dimnikarski red; domski red; gozdni red *predpis glede odkazovanja, sečnje in spravila gozdnih lesnih sortimentov*; hišni red *pravila o pravicah in dolžnostih stanovalcev, navadno v večstanovanjski hiši*; nravni red; pašni red *ki ureja pravice pašnih upravitelcev*; planšarski red *ki se nanaša na gospodarstvo na planini*; urbaniščični red *ki določa način urejanja posameznega območja, določenega v urbaniščičnem programu*; red za gorske vodnike; red za šotorjenje; prekrški zoper javni red in mir *ki jih določa zakon ali sploh dejanja, s katerimi se kako drugače rušijo družbena disciplina, javna morala in mir*; kazniva dejanja zoper

javni red in mir *določena v kazenskem zakonu, npr. hudodelsko združevanje, nedovoljena posest orožja ali razstrelilnih snovi, nasilniško obnašanje*; pridržek javnega reda (fr. ordre public) *varovanje temeljnih načel domačega pravnega reda in domačih načel poštenja pred tujim pravom* (mednar. zas. pr., pravd. pošt., izvrš. pošt.); vzpostaviti, obnoviti red **3.** *kar je določeno z gospodarskimi, političnimi, pravnimi odnosi v družbeni skupnosti*, sin. *ureditev* (4): demokratični red; družbeno-gospodarski red *kapitalistični, socialistični red ipd.*; pravni red *celota pravnih pravil, vsebovanih v pravnih aktih, in pravnih razmerij, v katerih pravni subjekti ta pravila uresničujejo*; ustavni red *določen z ustavo* **4.** *vrsta, zaporedje*: dedni red *zakonski vršni red dedovanja, če ni oporoke*; dnevni red → *dnevni red*; vršni red *poplačila upnikov* (izvrš. pošt., šteč. pošt.); odstopiti, zamenjati vršni red (zemlj. knj.) **5.** *poimenovanje nekaterih zakonov*: civilnopravdni, *izvršilni, *kazenskopravdni, *konkurzni red; malefični red *zakon kazenskega prava in postopka za Ljubljano iz l. 1514* (pr. zg.); *menični, *notarski, *občinski, *obrtni, **odvetniški red; **opravilni red *poslovník*; *poselski, *preklicni, *rudniški, **splošni sodni, *štavbni, *štečajni red; redi za deželna sodišča (pr. zg.) **6.** *časovni razpored obratovanja, prometa*: obratovalni red za žičnice *ipd.*; plovbni, prometni, vozni red; red letenja (letal) **7.** *visoko odlikovanje kot priznanje za državljanske, vojaške zasluge*: red narodnega heroja; podeliti komu red; odlikovati koga z redom **8.** v zvezi: cerkveni redovi *uštánove posvečenega življenja, v katerih člani živijo po posebnih pravilih, navadno v skupnostih* (kan.) **9.** *ocena pri izpitu, v spričevalu*: pozitivni, negativni red; dajanje redov *redovanje*

redákcija -e ž **1.** *določitev, sestavljanje, urejanje besedila*: redakcija pravilnika, uredbe, zakona; redakcija pogodbe, spisa; končna redakcija **2.** *uredništvo*: redakcija časopisa, zbirke zakonov

redakcijski -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na redakcijo* (1): redakcijski odbor, popravek; redakcijska komisija; redakcijska napaka *v besedilu zakona, predpisa*; redakcijska obdelava spisa, članka; redakcijsko delo **2.** *ki se nanaša na redakcijo* (2): redakcijski prostor

redáktor -ja m *seštavljevec, prirejevalec besedila*: redaktor zakonskega osnutka

redáktorica -e ž *ženska oblika od redaktor*

redáktorski -a -o prid. *ki se nanaša na redaktorje*:

redhibitórni

redaktorsko delo

****redár** -ja m *pripadnik redarstva* do l. 1918

****redárski** -a -o prid. *ki se nanaša na redarje ali redarstvo*

****redárstvo** -a s *organ, ki skrbi za javni red in mir* do l. 1918

rédčiti -im nedov. *delati kaj (bolj) redko*: redčiti gozd *narediti sešoj gozdnega drevja redkejši*

redhibitórni -a -o prid. *ki se nanaša na vrnitev, vračilo*: redhibitorni ugovor; redhibitorni zahtevek *zahtevek, da se razveljavi dvoštranska obvezna pogodba zaradi napak blaga ali storitve in vzpošlavi prejšnje slanje*; redhibitorna tožba

redigiranje -a s *redakcija* (1)

redigirati -am dov. in nedov. *določiti, sestaviti, uređiti besedilo*: redigirati osnutek zakona, sporazuma, pogodbe; redigirati predlog, prošnjo

rèdiskónt -a m *reeskont*

redítelj -a m *kdor skrbi za red, npr. na shodu, prireditvi*

redíteljica -e ž *ženska oblika od reditelj*

rédni -a -o prid. **1.** *ki ima s splošno veljavnimi predpisi, pravili določen status, pravni položaj*: redni član akademije *akademik najvišje stopnje*; redni član društva; redni profesor *univerzitetni predavatelj najvišje stopnje*; redni študent *študent, ki je redno vpisan, ni v službi in ne plačuje šolnine*; redni poklic **2.** *ki je v skladu s predpisi, načrti in je določen vnaprej ali se ponavlja ob določenem času*: redni delovni čas *z zakonom določen polni delovni čas*; redni dohodek, izdatek; redni finančni vir *ki je stalen*; redni letni dopust; redni občni zbor; redni pregled, proračun, rabat; redni diplomatski odnosi *diplomatski odnosi, ki jih vzdržujejo stalne diplomatske misije*; redna raba; redna letna skupščina *društva ipd.*; redna likvidacija podjetja *likvidacija podjetja, ki ne izpolnjuje več z zakonom predpisanih pogojev za opravljanje svoje dejavnosti*; redna vojska *vojska, ki je stalno organizirana in označena po zahtevah mednarodnega prava*; redno pravno sredstvo *pravno sredstvo, ki je dovoljeno proti še ne pravnomočnim sodnim odločbam*; redno sodišče *sodišče, ki odloča predvsem v civilnih in kazenskih zadevah*; redna prometna sredstva *avtobus, vlak, ladja, letalo ipd.*

rednica -e ž *rejnica*

rednik -a m *rejnik*

redovánje -a s *vrednotenje znanja, vedenja v šoli, sin. ocenjevanje* (3)

redováti -újem nedov. in dov. *vrednotiti znanje, vedenje v šoli, sin. ocenjevati* (2)

redóvni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na red* (1): redovna *kazen kazen za nered oziroma za neredno obnašanje pri sodnih opravilih* **2.** *ki se nanaša na red* (8): redovni predstojnik; redovna hiša, obljava, skupnost, ustanova

redóvnica -e ž *ženska oblika od redovnik*

redóvnik -a m *član cerkvenega reda*

redóvniški -a -o prid. *ki se nanaša na cerkveni red ali na redovnike*: redovniška pravila (kan.)

redóvništvo -a s **1.** *redovniki* **2.** *dejavnost redovnikov*

reducírati -am dov. in nedov. *zmanjšati, skrčiti, znižati*: reducirati obresti; reducirati število delovnih mest

redukcija -e ž *zmanjšanje, skrčenje, znižanje*: redukcija *družbene glavnice, imenske vrednosti delnic, taks, tarif*; redukcija *osebja*

redukcíjski -a -o prid. *ki se nanaša na redukcijo*: redukcíjska *vrednost police vrednost police z znižano zavarovalno vsoto* (zav.)

rèeksekúcija -e ž *nasprotna izvršba*

rèekspedicija -e ž **1.** *vrnitev blaga* **2.** *povratni transport brez prekladanja*: reekspedicija *vagonske pošiljke*

rèekspórt -a m *izvoz uvoženega blaga v nepredelani obliki v tretjo državo*: olajšave za reekspórt

rèekspórtni -a -o prid. *ki se nanaša na reekspórt*: reekspórtni *posel*; reekspórtna *pošiljka*

rèelékcija -e ž *ponovna izvolitev, predpisana za določene funkcije*: reelekcija *sodnikov*

rèeskónt -a m **1.** *medbančni nakup, prodaja vrednostnih papirjev pred zapadloštjo z odbitkom obresti*: reeskont *menice* **2.** *kredit Narodne banke poslovni banki na podlagi njenih izvoznih kreditov*

rèeskontíranje -a s *reeskont* (1)

rèeskontírati -am dov. in nedov. *kupiti, prodati nezapadli vrednostni papir z odbitkom obresti v medbančnem poslovanju*: reeskontirati *menico*

rèeskóntni -a -o prid. *ki se nanaša na reeskont* (1): reeskontni *kredit*; reeskontne *obresti*

refákcija -e ž **1.** *znižanje cene ali popust za pokvarjeno ali manjvredno blago* **2.** *popust v trgovini na debelo* **3.** *popust, ki ga odobri železnica konec leta od plačanih tovarnin*: javna, skrita *refakcija*; *vozninska refakcija*; obračunati *odobrene refakcije* **4.** *delno povračilo davščin, plačanih v prejšnjih fazah, pri izvozu*

refakturírati -am dov. in nedov., v zvezi: *refakturirati embalažo vrniti jo za enako ceno dobavitelju*

referát -a m **1.** *pismo ali ušno poročilo*: pripraviti, sestaviti, obrazložiti, predložiti referat **2.** *organizacijska enota, npr. za določeno področje pri upravnem organu*: samoštoni referat

referendum -a m *neposredno odločanje o pomembnem vprašanju z glasovanjem*: zakonodajni, fakultativni, obvezni, konzultativni, lokalni, občinski, republiški, zvezni referendum; referendum v družbenopolitični skupnosti, organizaciji združenega dela; razpis, izvedba, izid referenduma; razpisati, izvesti referendum

referènt -ènta m **1.** *poročevalec **2.** *službeni naziv strokovnega sodelavca, ki samoštono vodi, opravlja delo, ki predstavlja določeno celoto*: davčni, pravni, upravni referent; višji referent; referent za pravne zadeve*

referèntka -e ž *ženska oblika od referent*

referirati -am nedov. in dov. *poročati*: pismo, ušno referirati

refinanciranje -a s, v zvezi: refinanciranje komercialnih kreditov *bančno kreditiranje izvoznikov, ki sami kreditirajo izvoz blaga*

reflácija -e ž *zmanjšanje po deflaciji povečane kupne moči denarja na prejšnjo kupno moč*

refléks -a m *nehoten odziv organizma na dražljaj*: meriti hitrost refleksa; obrambni refleks pri katerem se organizem z zelo hitrim gibom brani grozečih poškodb; pogojni refleks pridobljen odziv na dražljaj s sodelovanjem velikih možganov

refléksni -a -o prid. *ki se nanaša na refleks*: refleksno dejanje

refórma -e ž **1.** *zakonita sprememba v državi in pravu, s katero se načrtno izboljšuje, dopolnjuje ali spreminja državnopravna ureditev oziroma del te ureditve*: socialna, ustavna, valutna, volilna, zakonodajna reforma; reforma socialnega zavarovanja; izvajati, uvajati reformo **2.** *odvzem dela zemlje lašniku in njena dodelitev drugemu lašniku, da jo ta trajno obdeluje*: agrarna reforma; zemljiška reforma

reformácija -e ž *preureditev, sprememba*

reformácija in peius [péjus] -e -- -- ž, tudi **reformatio in peius** [reformáció in péjus] lat., v zvezi: prepoved reformacije in peius *prepoved spremembe odločbe a)* v pritožnikovo škodo, če se je samo on pritožil (pravd. poš.) **b)** v škodo obtoženca, če je bilo pravno sredstvo vloženo samo v njegovo korist (kaz. poš.)

reformacijski -a -o prid. *ki se nanaša na reformacijo*: reformacijski komisar *občasni vladarjev organ za izvedbo reforme na terenu* (pr. zg.)

reformatio in melius [reformáció in mélius] lat. *sprememba odločbe po uradni dolžnosti v obtoženčevo korist ob reševanju pravnega sredstva* (kaz. poš.)

reformatórni -a -o prid. *spreminjajoči, spreminjevalni*: reformatorna odločba druge instance; reformatorno pravno sredstvo

reformírati -am dov. in nedov. *preurediti, spreminiti*: reformirati družbo, pravo, tarifo **reformírani** -a -o: reformirani urbar (pr. zg.); reformirana zakonodaja

refundácija -e ž *povrnitev denarja, ki ga je kdo porabil, izplačal*: refundacija izplačanega denarnega nadomeštila za osebni dohodek (pošt.)

refundírati -am dov. in nedov. *povrniti denar, ki ga je kdo porabil, izplačati*: refundirati bolniške, potne stroške; refundirati znesek takse

regál -a m *vladarju pridržani vir dohodka* (pr. zg.): lovski, poštni, rudarski regal

regenerácija -e ž *obnova, pomladitev*: regeneracija gozdov

regènt -ènta m *kdor začasno opravlja dolžnosti monarha, če ta zaradi mladoletnosti, bolezni ali drugih razlogov ne more vladati*, sin. *namešnik* (4)

regèntski -a -o prid. *ki se nanaša na regenta*: regentski svet *začasni kolegijski organ, ki opravlja dolžnosti monarha, če ta zaradi mladoletnosti, bolezni ali drugih razlogov ne more vladati*, sin. *namešništvo* (1)

regést -a m *izvleček iz arhivskega dokumenta*

régija -e ž *zaključeno večje ozemlje, območje*: skupnost občin regije

regíjski -a -o prid. *ki se nanaša na regijo*: regijski dogovor, sporazum; regijska skupnost

regimènt -ènta m **1.** *meddeželni monarhov organ, vlada, npr. notranjeavstrijska od l. 1493* (pr. zg.) **2.** *vojaška enota* (pr. zg.)

regionálni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na regijo*: regionalni gospodarski načrt, razvoj, sistem uprave, zavod, zdravstveni center; regionalna cesta *cesta, ki veže gospodarska območja republike ali je zanjo posebnega pomena*; regionalno prostorsko planiranje; regionalno urbano središče **2.** *ki se nanaša na območje več držav*: regionalni dogovor, sporazum; regionalna konvencija, zveza; regionalne organizacije

regíster -tra m **1.** *uradni seznam, ki daje vpisanemu določen pravni položaj*: sodni register *ki ga vodi sodišče in se vanj vpisujejo podjetja, banke, zavarovalnice, zadruga*; *trgovinski register *za vpis trgovcev in trgovinskih družb*; za-

družni register za vpis zadrug; register društev; register obratovalnic samostojnih obrtnikov; register političnih organizacij za vpis političnih strank v občinah **2.** uradni seznam z določenimi podatki, namenjen evidenci: abecedni register vpisov v matično knjigo; patentni register javna knjiga za vpis s patentom zavarovanih izumov; proteštni register ki ga vodi sodišče o opravljenih protešnih po meničnem in čekovnem pravu; register lovskih družin, mednarodnih vozniških dovoljenj; register nepremičnih spomenikov in znamenitosti; register premičnih predmetov naravne in kulturne dediščine; register podjetij v tujini; register pogodb o delovnem razmerju med delavcem in nosilcem samostojnega osebnega dela; register psov; register stalnega prebivalstva; register terminskih poslov sklenjenih na deviznem trgu; register voznikov motornih vozil; register vozniških izpitov, izdanih delovnih knjižic; register zavarovanih modelov, vzorcev, znamk, označb porekla proizvodov; vpis v register; priglasitev za vpis v register; voditi, pregledati register; vpisati v register; izbrisati iz registra **3.** v zvezah: Jugoslovanski ladijski register (krat. Jugoregister) *zavod, ki izvršuje določena javna pooblastila, ugotavlja plovno sposobnost in opravlja klasifikacijo morskih ladij in plovil notranje plovbe; Jugoslovanski letalski register javna knjiga, v katero se vpisujejo podatki o identiteti letala, imetniku pravice razpolaganja oziroma o lašniku letala, zakupu letala ipd.* **4.** kazalo v knjigah

registracija -e ž **1.** vpis v register: deklarativna registracija ki ima samo evidenčni pomen; konstitutivna registracija ki pomeni ustanovitev stvarne pravice; začasna registracija vozil za tujce; registracija društva, letala, motornega in priklopnega vozila, mednarodne pogodbe, orožja, podjetja, prstnih odtisov; mednarodna registracija vzorcev, modelov, znamk; registracija vozniških redov za prevoz potnikov v mednarodnem prometu; postopek za registracijo; prištojbina za registracijo; potrdilo o začasni registraciji **2.** registrska številka: motorno vozilo tuje registracije

registracijski -a -o prid. ki se nanaša na registracijo (**1**): registracijski list za vozilo; registracijsko območje za katero se vodi evidenca registriranih motornih vozil

registratúra -e ž **1.** prostor, kjer se hranijo spisi: sodna registratura; hraniti spise v registraturi;

oddati spise v registraturo **2.** spisi

registratúrni -a -o prid. ki se nanaša na registraturo (**1**): registraturno gradivo izvorno in reproducirano gradivo ter evidenca o vsem gradivu, ki nastane pri delu organov in organizacij in se hrani, dokler je to pomembno za njihovo tekoče delo

registriranje -a s glagolnik od registrirati

registrirati -am dov. in nedov. vpisati v register: registrirati konvencijo, *trgovinsko firmo, učno pogodbo **registriran** -a -o: registriran poklic imetnika obrti ipd.; registriran patent, vzorec, žig; registrirana dejavnost, prtljaga; registrirano vozilo **registrirani** -a -o: registrirana zadruga z neomejenim jamstvom (okrajš. r. z. z n. j.); registrirana zadruga z neomejeno zavezo (okrajš. r. z. z n. z.); registrirana zadruga z omejenim jamstvom (okrajš. r. z. z o. j.); registrirana zadruga z omejeno zavezo (okrajš. r. z. z o. z.)

registrski -a -o prid. **1.** ki se nanaša na register ali registriranje: registrski list del registrskega vložka; registrski organ organ, ki opravlja registracijo; registrski postopek; registrski vložek enota sodnega registra iz enega ali več listov z rubrikami; registrska številka na motornem vozilu; registrska prostornina ladje ladijska prostornina, izražena v registrskih tonah, sin. tonaža (**1**); registrska tablica prometna označba registriranega motornega vozila; registrsko sodišče sodišče, ki vodi sodni register **2.** v zvezi: registrska tona merska enota za merjenje prostornine morskih ali rečnih ladij (2,8315 m³)

regrés -a m **1.** pravica do povračila denarnega zneska, ki ga je kdo plačal za drugega: izbirni regres pri katerem menični upnik zahteva regres od kateregakoli izmed subsidiarnih meničnih zavezancev; izmenični regres izmenoma od enega ali drugega ali od vseh ali od več meničnih zavezancev skupaj; menični regres pravica izpolnitelja menične obveznosti, da od drugih zavezancev zahteva povračilo; predčasni regres zaradi trasatovega štečaja ipd.; vrštni regres ki je vezan na vrsto indosantov; regres za varnost zaradi neakceptiranja menice ali negotovosti njenega plačila (men.); regres imetnika zaštvavnice v odnosu do prednikov, če imetnik ni dosegel popolnega poplačila s prodajo zastavljenega blaga (skladiščna pogodba); regres organizatorja potovanja v odnosu do odgovornega za škodo, če je organizator povrnil potniku škodo; regres poroka plačnika v odnosu do glavnega dolžnika; regres

solidarnega dolžnika plačnika v odnosu do drugih solidarnih dolžnikov; regres soropoka plačnika v odnosu do drugih soropokov; regresi med izvajalcem, projektantom, kooperantom za škodo, nastalo pri izvajanju del po gradbeni pogodbi; ohraniti, omogočiti, uveljavljati, zahtevati, izgubiti regres **2.** (delno) povračilo ali nadomeščilo, ki ga daje družbenopolitična skupnost za proizvodne, prevozne stroške: regres pri nakupu semen, umetnih gnojil; dajati, zahtevati regres

regresánt -a m regresni upravičenec

regresát -a m regresni zavezanec

regresija -e ž manjšanje, zmanjševanje: regresija cen za prevoz blaga enakomerno, za določen odstotek, zmanjševanje železniške voznine na daljših relacijah; regresija obdavčenja manjšanje davčne stopnje ob večanju davčne osnove

regresirati -am nedov. in dov. **1.** dajati regres: regresirati nakup semen **2.** uveljavljati regres: zavarovalnica regresira odškodnino od povzročitelja nesreče zahteva povrnitev izplačane odškodnine na podlagi regresa

regresivni -a -o prid. ki se poštopno zmanjšuje: regresivna davščinska stopnja

regrésni -a -o prid. ki se nanaša na regres: regresni upnik; regresni upravičenec oseba, ki zahteva regres; regresni zavezanec oseba, od katere se terja regres; regresni zahtevek zahtevek zavarovalnice proti povzročitelju škode ali njegovemu zavarovalcu ipd.; regresni znesek; regresna zaveznost, pravica; regresna reparacija reparacija soropoku, ki je plačal ves dolg ipd.; regresna terjatev, tožba, vsota

regulacija -e ž **1.** glagolnik od regulirati (1): regulacija mej, mešt, vodnih tokov **2.** določanje pravil česa, urejanje: davčna in urbarialna regulacija l. 1786 uzakonjen način usklajene odmere davkov in dajatev po oceni zemljiškega donosa (pr. zg.); servitutna regulacija odkup in uravnava pašnih in gozdnih služnosti na zemlji nekdanjih zemljiških gospodov, pri kateri je bil po l. 1853 del zemljišč razbremenjen, drugi del pa so dobili prejšnji upravičenci kot odškodnino za odpravo služnosti (pr. zg.)

regulacijski -a -o prid. ki se nanaša na regulacijo (1): regulacijski načrt; regulacijsko območje; regulacijska dela

regulárni -a -o prid. **1.** redni: regularna vojska **2.** v zvezi: regularni poštopek poštopek, ki je predpisan z zakonom

regulatív -a m kar kaj ureja, določa: **akcijski

regulativ delniški predpis, pravilnik

regulatívni -a -o prid. urejevalni: regulativni predpis

regulíranje -a s uravnavanje, urejanje: reguliranje delovne dobe, izvoza, uvoza, državnih obveznosti, prejemkov

regulírati -am nedov. in dov. **1.** urejati, izravnava-ti kaj, da ne dela škode, ne moti prizadetih: regulirati reko **2.** uravnnavati, usklajevati: regulirati cene, obmejni promet, plačilni promet, trgovino **3.** določati pravila česa, urejati: regulirati pravni poštopek; regulirati z zakonom regulíran -a -o: reguliran izvoz, uvoz; regulirano gospodarstvo

rehabilitácija -e ž **1. a)** izbris obsodbe s fikcijo neobsojenosti (kz 1929 in 1951) **b)** prenehanje pravnih posledic obsodbe brez fikcije neobsojenosti (kz 1959 in SFRJ 1976); sodna rehabilitacija z odločbo; zakonska rehabilitacija; rehabilitacija po milosti z amnestijo, pomiloštvijo ipd.; rehabilitacija po zakonu **2.** s sodno objavo v tisku ali s sporočilom delovni, družbeni ali drugi organizaciji izkazana nedolžnost neupravičeno priprtega ali obsojenega **3.** ponovna usposobitev telesno, duševno prizadetega za samošojno življenje in delo: medicinska rehabilitacija; poklicna rehabilitacija; rehabilitacija invalidov

rehabilitacijski -a -o prid. ki se nanaša na rehabilitacijo: rehabilitacijski poštopek, rok

rehabilitíranec -nca m kdor je rehabilitiran

rehabilitíranka -e ž ženska oblika od rehabilitíranec

rehabilitírati -am dov. in nedov. **1.** po prestani kazni priznati obsojenemu enake pravice, kot jih imajo drugi občani, razen tistih, ki so mu omejene zaradi izrečenega varnostnega ukrepa ali zaradi pravnih posledic obsodbe: rehabilitirati obsojenca **2.** ponovno usposobiti telesno, duševno prizadetega za samošojno življenje in delo: rehabilitirati invalida rehabilitíran -a -o: rehabilitiran obsojenec, invalid

rèimpórt -a m ponovni uvoz izvoženega blaga

rèimportírati -am dov. in nedov. ponovno uvoziti izvoženo blago: reimportirati blago

rèinkorporácija -e ž ponovna pripojitev: reinkorporacija ozemlja matični deželi, državi

rèintegrácija -e ž **1.** vzpostavitev, vrnitev: reintegracija kršene pravice, izgubljenega državljanstva **2.** ponovna vključitev v družbo: reintegracija obsojenca

rèinvestícija -e ž investicija ušvarjenega dohodka, sin. zopetna investicija

reipersekutórni -a -o prid., v zvezi: reipersekutorna tožba *tožba za vrnitev protipravno prisvojene stvari* (rim. pr.)

reivindikácija -e ž (lat. rei vindicatio) *tožba neposedujočega lastnika zoper posedujočega nelašnika* (rim. pr.), sin. *lašninska tožba*

reivindikácijski -a -o prid. *ki se nanaša na reivindikacijo*: reivindikacijska pravda, tožba

réja -e ž **1.** *vzreja živali*: reja živine **2.** *rejništvo*

rejênenec -nca m *otrok v rejništvu*

rejênka -e ž *ženska oblika od rejenec*

rejníca -e ž *ženska oblika od rejnik*

rejník -a m *kdor za plačilo vzame v popolno oskrbo tujega otroka*: odgovornost, socialno zavarovanje, uradno nadzorstvo rejnikov

rejnína -e ž *povračilo materialnih stroškov za oskrbo otroka v rejništvu in plačilo za rejničino oziroma rejnikovo delo*

rejníški -a -o prid. *ki se nanaša na rejnike ali rejništvo*: rejniški stroški; rejniška družina; rejniška pogodba *pogodba, sklenjena med rejnikom in organom občinske skupnosti socialnega skrbs-tva*; rejniško razmerje

rejništvo -a s *oskrba in vzgoja otroka pri osebah, ki niso njegovi starši*: rejništvo kot samoostojna poklicna dejavnost; oddaja otroka v rejništvo; pogodba o rejništvu; prenehanje rejništva

réjski -a -o prid. *ki se nanaša na vzrejo živali*: rejski okoliš; rejsko središče

rèk réka m, v zvezi: pravni rek *pravni pregovor*

réka -e ž *večja, v štrugi tekoča voda*: mednarodna reka *ki teče skozi več držav ali jih deli*; (ne) plovna, (ne)splavna, (ob)mejna reka; izvir, izliv, pritok, rokav, sotočje, štruga, tok reke; regulirati reko

rekapitulácija -e ž *skrajšana ponovitev bištvenga, povzetek, pregled*: rekapitulacija aktiv in pasiv (knjig.); rekapitulacija dogodka

rekapitulácijski -a -o prid. *ki se nanaša na rekapitulacijo*: rekapitulacijski pregled, seznam

rekláma -e ž *javno opozarjanje na kaj, navadno z navajanjem dobrih lastnosti, z namenom pridobiti kupce, obiskovalce*: komercialna, lažna, neljalna, pretirana reklama; svetlobna reklama; izdatki za reklamo; delati reklamo

reklamácija -e ž *prijava, pritožba, sporočilo proizvajalcu, trgovcu, izvajalcu, da izdelek, storitev nima zaželenih lastnosti, in zahteva za odpravo napak*: (ne)pravočasna reklamacija; (ne)upravičena reklamacija *ki ni utemeljena*; pismena, ustna reklamacija; vložiti, sprejeti, rešiti reklamacijo; sklepati o reklamacijah

reklamácijski -a -o prid. *ki se nanaša na reklamacijo*: reklamacijski dopis, rok, zahtevek; reklamacijska doba, pravica, vloga, zadeva

reklamánt -a m *kdor reklamira, se pritoži*

reklamírati¹ -am dov. in nedov. **1.** *prijaviti, pritožiti se, sporočiti proizvajalcu, trgovcu, izvajalcu, da izdelek, storitev nima zaželenih lastnosti, in zahtevati odpravo napak*: reklamirati napake v prevzetem blagu, izvršenem delu **2.** *zahtevati izpolnitev dogovorjene obveznosti*: reklamirati odgovor, pošiljko

reklamírati² -am nedov. in dov. *javno opozarjati na kaj, navadno z navajanjem dobrih lastnosti, z namenom pridobiti kupce, obiskovalce*

reklámni -a -o prid. *ki se nanaša na reklamo*: reklamni napis, oglas; reklamni stroški; reklamna cena *cena, ki je znižana iz reklamnih namenov*; reklamna deska, objava; reklamno darilo; reklamno podjetje

reklasácija -e ž *resocializacija*

rekomandírati -am dov. in nedov. *poslati priporočeno* **rekomandírani** -a -o: rekomandirana poštna pošiljka

rekonstrúirati -am dov. in nedov. **1.** *prenoviti*: rekonstruirati često, tovarno **2.** *spremeniti sestavo*, sin. *preosnovati*: rekonstruirati vlado **3.** *obnoviti*: rekonstruirati izgubljen, poškodovan ali uničen uradni spis; rekonstruirati dogodek *ponoviti dejanje ali situacijo v razmerah, kar se da najbolj podobnih tištim, v katerih je potekal dogodek* (pošt.)

rekonstrúkcija -e ž **1.** *sprememba sestave*: rekonstrukcija vlade **2.** *obnova*: opraviti rekonstrukcijo dogodka

rekonstrukcijski -a -o prid. *ki se nanaša na rekonstrukcijo* (2): rekonstrukcijski poštopek

rekreácija -e ž *dejavnost, s katero se človek telesno, duševno sprošči in okrepi*: letni prispevek za rekreacijo; sklad za rekreacijo

rekriminácija -e ž *odgovor na obdolžitev z nasprotno obdolžitvijo*: medsebojne rekriminacije obdolžencev (pošt.)

rekrút -a m *nabornik*

rekrutíranje -a s *nabor*

rékta (lat. recta *naravnost*) neskl. prid., v zvezah: *rekta ček neprenosni imenski ček*; *rekta vrednostni papir neprenosljiv imenski vrednostni papir*; *rekta klavzula klavzula, po kateri se plača le določeni osebi in vrednostni papir ni prenosljiv z indosamentom na drugo osebo*; *rekta menica ki ni prenosljiva z indosamentom*

rektificírati -am dov. *popraviti, urediti* **rekti-**

- ficirani** -a -o: rektificirani dominikalni akti glade podložniških obveznosti (pr. zg.)
- rektifikacija** -e ž *poprava, ureditev*: davčna rektifikacija (pr. zg.)
- rektifikacijski** -a -o prid. *ki se nanaša na rektifikacijo*: rektifikacijski poštopek
- réktor** -ja m **1.** predstavnik in zaštopnik visoke šole: rektor univerze **2.** duhovnik, ki oskrbuje cerkev, ki ni župnijska, kapitelska ali vezana s samoštanom (kan.)
- rektorát** -a m **1.** rektorska funkcija **2.** urad rektorja (1)
- rektorátski** -a -o prid. *ki se nanaša na rektorat (1, 2)*: rektoratska pisarna
- rekuperátor** -ja m *sodnik v starem Rimu, prištoljen za spore med Rimljani in Nerimljani*: senat rekuperatorjev
- ***rekurènt** -ènta m *kdor vloži rekurz*
- ***rekurèntka** -e ž *ženska oblika od rekurent*
- ***rekurirati** -am dov. in nedov. *vložiti rekurz*
- ***rekúrz** -a m *pritožba zoper sklep (pravd. poš.)*: (ne)dopustni, (ne)dovoljeni rekurz; posebni, samoštopni rekurz; revizijski rekurz *pritožba zoper sklep sodišča druge stopnje*
- ***rekúrzni** -a -o prid. *pritožbeni*: rekurzni rok, spis; rekurzno sodišče
- rekvirirati** -am dov. in nedov. **1.** odvzeti proti odškodnini premične stvari, ki so laš občanov ali civilnih pravnih oseb, zaradi zadovoljive splošnih potreb, zlašti v vojnem stanju ali ob elementarnih nesrečah **2.** zaprositi drug urad za spise, npr. zaradi vpogleda: rekvirirati spise **rekviriran** -a -o: odškodnina za rekvirirane stvari
- rekvizicija** -e ž **1.** glagolnik od rekvirirati (1): komisija, odredba za rekvizicijo; potrdilo, poročilo o rekviziciji; pomoč sovražniku pri rekviziciji (kaz.); odrediti, izvesti, opraviti rekvizicijo **2.** glagolnik od rekvirirati (2)
- rekvizicijski** -a -o prid. *ki se nanaša na rekvizicijo (1)*: rekvizicijski poštopek; rekvizicijska komisija, odredba, odškodnina; rekvizicijsko potrdilo
- relácija** -e ž **1.** razmerje: valutna relacija *razmerje med dvema ali več valutami* **2.** razdalja, progá: avtobusna, ladijska, letalska, železniška relacija
- relatívni** -a -o prid. *ki je odvisen od določenega dejstva, okoliščin*: relativni trgovinski posli posli, ki pošlanejo trgovinski šele, če se izvršujejo obrtoma; relativna kršitev procesualnih predpisov *kršitev, ki vpliva ali lahko vpliva na zakonitost in pravilnost sodbe*; relativna pravica pravica, ki jo je mogoče uveljavljati samo zoper vnaprej določen pravni subjekt; relativna večina najvišje število glasov, ki ga dobi npr. eden izmed več kandidatov ali eden izmed več predlogov; relativna gozdna tla gozdna tla, ki so primerna tudi za drugo vrsto kmetijske kulture **relatívno** prisl. relativno nesposobna priča priča, ki priča v poštopku, ko gre za državno tajnost, poklicno skrivnost
- relegácija** -e ž *izključitev študenta z visoke šole*
- relevánten** -tna -o prid. *pomemben, odločilen*: pravno relevantne okoliščine ali dejstva
- relevántnost** -i ž *pomembnost, odločilnost*: pravna relevantnost
- relígija** -e ž *zavešt o obstoju boga, nadnaravnih sil, sin. vera (2)*
- relombardíranje** -a s *za štavljanje že zaštopljenih vrednostnih papirjev drugi banki*
- relombárdni** -a -o prid. *ki se nanaša na relombardiranje*: relombardni kredit kredit, ki je zavarovan z relombardiranjem
- reluícija** -e ž *odkup od kake obveznosti*: relucija tlake (pr. zg.)
- relútum** -a m *hadomeštilo v denarju nameštilo datjave v naturalijah, sin. denarni ekvivalent, sin. denarno nadomeštilo*
- remanéncia** -e ž *deželnoknežje premoženje in dohodki od njega (pr. zg.)*
- rembúrní** -a -o prid., v zvezi: *remburzni kredit kredit, s katerim se financira čezmorska trgovina, pri čemer uvoznikova banka zaradi financiranja posla akceptira menico proti prenosu dokumentov (nakladnice)*; remburzni posel pravni posel v čezmorski trgovini, financiran z remburznim kreditom
- remédij** -a m **1.** pravni pripomoček **2.** toleranca *razlike med predpisano in dopuštno najmanjšo težo kovanca*
- remítènt** -ènta m *prvi upravičenec iz menice, čeka, nakaznice*: določiti samega sebe za remitenta
- remítirati** -am dov. **1.** odposlati menico zaradi plačila obveznosti **2.** vrniti zadevo organu nižje stopnje, da nanovo odloča
- remonštrátivni** -a -o prid., v zvezi: *remonštrativno pravno sredstvo ugovor; opozorilo, ki ga rešuje isti organ, ki je izdal odločbo*
- remónt** -a m *pregled, popravilo strojev, naprav*
- remóntni** -a -o prid., v zvezi: *remontno podjetje podjetje, ki opravlja remont*
- remorkáža** -e ž *remorkiranje*
- remorkíranje** -a s *vleka, potiskanje*: pogodba

o remorkiranju pogodba, s katero se ladjar vlačilca oziroma potiskača zavezuje odvleči oziroma potisniti drugo ladjo do določenega kraja za plačilo vlečnine

remplacement -a [-o prid. ki se nanaša na] m, fr. uvoz blaga, vezan na izvoz

remunerácija -e ž nagrada, plačilo

remuneratórni -a -o prid. ki se nanaša na remuneracijo: remuneratorno darilo nagradno darilo

rénta -e ž **1.** stalni dohodek od premoženja, kapitala ali tujega dela, ki ne zahteva od uživalca niti dela niti nasprotne dajatve: diferencialna renta različno visoka zemljiška renta, npr. zaradi lege, kakovosti zemljišča, vloženega kapitala; fevdalna renta tlaka, dajatve v pridelkih in denarju (pr. zg.); hišna renta donos od hiše; imenjska renta dohodki zemljiškega gospoda od podložnikov (pr. zg.); kapitalaska renta donos od kapitala v ožjem pomenu, npr. od državnih vrednostnih papirjev; zemljiška renta presežni produkt, ki ga dobi zemljiški lasnik, ki da zemljo v zakup, v obliki dela ali denarja; odprava rent; davek na rente **2.** *stalni dohodek na podlagi rodbinskega razmerja ali socialnega zavarovanja: bolniška, dosmrtna, nezgodna, starostna, vdovska renta; pridobiti pravico do rente; odmeriti, priznati, prejemati, uživati, ustaviti rento **3.** denarna odškodnina v primeru smrti, telesne poškodbe ali okvare zdravja: dosmrtna renta; renta za določen čas; zavarovanje rente; kapitalizirati rento; odmeriti, povečati, zmanjšati, odpraviti rento **4.** občasni prejemki v denarju ali naturalijah na podlagi preživninske pogodbe, zavarovalne pogodbe, oporoke: časovna, dosmrtna renta; renta za preživljanje; uživalec rente; zavarovanje rente; izplačevati, priznati, zajamčiti rento **5.** v zvezi: večna renta pri kateri se dolžnik zaveže le za plačevanje obresti

rentabilen -lna -o prid. ki prinaša dobiček, korist: rentabilno podjetje

rentabilnošt -i ž lasnost, značilnost rentabilnega: gospodarska rentabilnošt; rentabilnošt vložene glavnice

rentabilnoštni -a -o prid., v zvezi: rentabilnoštni račun ugotavljanje razmerja med dobičkom in vloženi sredstvi

réntni -a -o prid. ki se nanaša na rento: rentna pogodba pogodba o obasnih prejemkih v denarju ali naravi na podlagi odškodninskega, preživninskega ali zavarovalnega razmerja ali oporoke; rentno posojilo posojilo, pri katerem

dobi upnik le obresti, vračilo glavnice ni dogovorjeno; rentno zavarovanje zavarovanje določene rente; odmerjanje rentnih dajatev

réntnica -e ž ženska oblika od rentnik

réntnik -a m kdor prejema rento

***rentnína** -e ž davek od rentnih dohodkov, dogovorjenih obresti ali rente: dohodek, zavezan renti

reorganizácija -e ž nova, drugačna ureditev, organizacija, preureditev: reorganizacija državne uprave, občin, sodstva

reorganizácijski -a -o prid. ki se nanaša na reorganizacijo: reorganizacijski ukrepi

reorganizírati -am dov. in nedov. nanovo, drugače urediti, organizirati, preurediti: reorganizirati državo, gospodarstvo, upravo

répar -ja m kovanec za štiri krajcarje (pr. zg.)

reparácija -e ž **1.** povračilo škode, odškodnina: denarna reparacija za (ne)premoženjsko škodo ipd.; jamčevalna reparacija ki se plača, ker manjka v izpolnitveni pogodbi pogojena ali zakonita kakovost izročene stvari; regresna reparacija soporoku, ki je plačal ves dolg ipd.; verzijska reparacija dobljena z lastnim trudom in na lastne stroške brez poslovodskega namena, a v korist druge osebe; plačilo reparacij; plačevati reparacije **2.** odškodnina, dolgovana zaradi kršitve mednarodne obveznosti: vojne reparacije dajatev, ki se naloži pripadnikom okupirane ali premagane države, sin. vojna odškodnina; moratorij reparacij odložitev njihovega plačevanja; naložiti reparacije

reparácijski -a -o prid. ki se nanaša na reparacijo: reparacijski dolg, dolžnik, sklad, zahtevek, zavezanec; reparacijska dajatev, komisija, obveznost, terjatev; reparacijsko blago; reparacijsko pravo pravo, ki ureja kondicije, geštije, verzije; ustaviti reparacijska plačila

reparatórni -a -o prid., v zvezi: reparatorna sankcija sankcija, ki zavezuje storilca poravnati povzročeno škodo (kaz.)

repartícija -e ž sorazmerna (po)razdelitev: repartacija davkov, dolgov, kontingenta, plačil, stroškov

reparticijski -a -o prid. ki se nanaša na repartacijo: reparticijski davek, poštopek, sklad

repartírati -am dov. sorazmerno (po)razdeliti: repartirati davke

repatriácija -e ž **1.** uradno odrejena ali izvedena vrnitev razseljenih oseb, prisilno odvedenih delavcev in internirancev, vojnih ujetnikov v njihovo domovino: konvencija o repatriaciji **2.** uradno odrejena ali izvedena vrnitev pred-

metov v domačo državo: repatriacija arhivov, umetniških del **3. ponovni sprejem nekdanjih državljanov v državljanstvo: konvencija o repatriaciji**

repatriacijski -a -o prid. *ki se nanaša na repatriacijo: repatriacijska komisija, služba*

repatriiranec -nca m *kdor je repatriiran*

repatriiranka -e ž *ženska oblika od repatriiranec*
repatriirati -am dov. in nedov. **1. uradno odrediti ali izvesti vrnitev razseljenih oseb, prisilno odvedenih delavcev in internancev, vojnih ujetnikov v njihovo domovino: repatriirati vojne ujetnike** **2. uradno odrediti ali izvesti vrnitev predmetov v domačo državo: repatriirati arhivsko gradivo** **repatriirani** -a -o: *repatriirana oseba*

repertórij -a m *seznam, kazalo: krajevni repertorij; repertorij odločb, pravnih predpisov*

repetitóriji -a m **1. zgoščen priročnik za ponavljanje učne snovi** **2. utrjevanje predavane snovi**
replicirati -am dov. in nedov. *odgovoriti na govor ali na navedbe procesnega nasprotnika*

replika -e ž *odgovor; npr. javnega tožilca, na obrambni govor (kaz. pošl.) ali tožnika na tožencév (od)govor (pravd. pošl.)*

repórt -a m **1. a) prenos zneska v poslovnih knjigah b) preneseni znesek** **2. reportni posel** **3. zvišanje tečaja pri povratni prodaji vrednostnih papirjev**

repórtni -a -o prid. *ki se nanaša na report: reportni posel prodaja vrednostnega papirja drugemu (banki) z obveznošjo povratnega kupa ob določenem poznejšem terminu po ištem tečaju za plačilo provizije*

represáljija -e ž, nav. mn. *protipravno povračilno dejanje države kot odgovor na (prejšnje) protipravno dejanje druge države, npr. izgon tujih državljanov, zaplemba štvári (mednar. pr.), prim. retorzija (2): vojne represalije*

represáljski -a -o prid. *ki se nanaša na represalije: represaljski arešt zapor dolžnika ali kateregakoli njegovega someščana v civilnem poštopku (pr. zg.)*

represíja -e ž **1. uporaba prisilnih ukrepov, sredstev za odpravljanje, onemogočanje kake dejavnosti, kakega stanja** **2. ukrepi za preprečevanje in kaznovanje dejanj, ki so določena kot kazniva: kazenska represija kaznovanje; kazenskopravna represija določitev človekovega dejanja za kaznivo in predpis kazenske sankcije** **3. ukrepi za odpravo ali zmanjšanje našle škode (zav.)**

represívni -a -o prid. **1. ki se nanaša na represijo (1): represivni državni aparat, ukrep; represivno delovanje države** **2. ki se nanaša na represijo (2): represivni učinek kazni; represivno pravno varstvo varstvo ukrepi, ki sledijo že nastali kršitvi** **3. ki se nanaša na represijo (3): represivni ukrepi v zavarovalstvu**

reprezentácija -e ž *predstavljanje, zastopanje: pravica reprezentacije predsednika republike ipd., da predstavlja državo doma in v tujini*

reprezentacijski -a -o prid. **1. ki se nanaša na reprezentacijo: reprezentacijski organ organ, ki koga predstavlja** **2. v zvezi: reprezentacijska pravica pravica potomca, da deduje delež prednika, če ta sam iz kateregakoli vzroka ne deduje, sin. vštopna pravica**

reprezentánca -e ž **1. predstavljanje, zastopanje in z njima povezani stroški** **2. vladni organ v deželi (pr. zg.)**

reprezentánčni -a -o prid. **1. ki se nanaša na reprezentanco (1): reprezentančni sklad; reprezentančni objekti zgradbe, ki se uporabljajo npr. ob uradnih obiskih vodij tujih držav; reprezentančni stroški** **2. v zvezi: reprezentančna odgovornost hišnega gospodarja odgovornost za škodo, ki jo napravi član njegovega doma (pr. zg.)**

reprezentánt -a m *predstavnik, zastopnik: reprezentant državne oblasti, podjetja*

reprezentatívni -a -o prid. *predstavniški, zastopniški: reprezentativni mandat mandat, pri katerem izvoljeni občan ni vezan na navodila svojih volivcev; reprezentativni organ; reprezentativna demokracija oblika državne ureditve, pri kateri državljani izvršujejo oblast po svojih veljavnih predstavništvih*

reprezentírati -am nedov. *predstavljati, zastopati: reprezentirati državo*

reprobácija -e ž *odklonitev, zavrnitev: reprobacija kandidata pri izpitu*

reprobírati -am dov. in nedov. *odkloniti, zavrniti: reprobirati disertacijo*

reproducírati -am dov. in nedov. **1. narediti posnetek česa, razmnožiti: reproducirati avtorsko delo** **2. prikazovati, predvajati: reproducirati glasbo**

reprodúkcija -e ž **1. obnavljanje proizvodnje: enostavna reprodukcija ki ošlaja v nespremenjenem obsegu; razširjena reprodukcija osnovnih in obratnih sredstev v povečanem obsegu; stroški za reprodukcijo** **2. glagolnik od reproducirati: reprodukcija avtorskega dela** **3. predelovanje: reprodukcija surovin**

reprodukcijski -a -o prid. *ki se nanaša na reprodukcijo (1): reprodukcijski material surovine, polizdelki ipd.; reprodukcijski izdatki, stroški; reprodukcijska industrija predelovalna industrija*

repúblika -e ž **1.** država, v kateri doseže njen najvišji predstavnik (*organ*) svoj položaj praviloma z izvolitvijo: direktorialna republika z direktorijem kot vrhovno državno izvršilno oblastjo v Franciji od l. 1795 do l. 1799 (pr. zg.); federativna republika *zvezna republika*; ljudska republika; parlamentarna republika v kateri je uveljavljen parlamentarizem; predsedniška republika v kateri predsednik države, izvoljen od ljudstva, ni odgovoren parlamentu, vlada pa je odgovorna njemu; socialistična republika s socialističnim družbenim redom; predsednik republike **2.** v SFRJ država, ki temelji na suverenosti naroda ter na oblasti in samoupravljanju delavskega razreda in vseh delovnih ljudi in občanov ter enakopravnih narodov in narodnosti: svet republike; enakopravnost republik

republikanec -nca m privrženec republike kot državne ureditve

republiški -a -o prid. *ki se nanaša na republiko (2): republiški davek, predpis, proračun, referendum, zakon; republiški funkcionar, javni pravobranilec, javni tožilec, sekretar; republiški izvršni svet, inšpektorat, komite, sekretariat, senat za prekrške; republiški praznik; republiški zavod; republiški družbeni svet delegatsko sestavljeno posvetovalno telo za obravnavo sistemskih in drugih načelnih vprašanj iz pristojnosti državnih organov; republiški upravni organ; republiški prihodki; republiška državna uprava, skupščina; republiška uredba, ustava, zakonodaja; republiška ustanova; republiške organizacije zavod SRS za statistiko, mednarodno znanstveno, tehnično, prosvetno in kulturno sodelovanje, za varstvo naravne in kulturne dediščine, Arhiv SR Slovenije ipd.; republiško državljanstvo, pravo; republiško vrhovno sodišče; republiška priznanja in odlikovanja*

résen -sna -o prid., v zvezah: resna grožnja *grožnja, ki je izražena tako, da lahko vzbudi pri oškodovancu občutek ogroženosti, strahu, nemira; resna izjava volje izjava, ki izraža visoko stopnjo odločenosti; prisiliti z resno grožnjo navadno z namenom, da kdo kaj stori, opusti, trpi (kaz.)*

resignácija -e ž glagolnik od *resignirati*: resignacija na službo

resignirati -am dov. in nedov. *odreči se, odpovedati se: resignirati na mesto upravnika*

res iudicata [rés judikáta] lat. *pravnomočno razsojena stvar*

reskrípt -a m *pismeni odgovor vrhovnega državnega organa na štrankino vprašanje ali prošnjo: cesarski reskript (pr. zg.); reskripti rimskih cesarjev (rim. pr.)*

resníca -e ž *skladnost človekove predstave s stvarnostjo: objektivna, subjektivna resnica; načelo iskanja materialne resnice a) po katerem mora sodišče ugotoviti sporna dejstva, od katerih je odvisna utemeljenost zahtevka (pravd. post.) b) po katerem mora sodišče, ne vezano na dokazna pravila, na podlagi zanesljivih dokazov v svoji odločbi ugotoviti odločilna dejstva (kaz. post.); govoriti resnico; ugotoviti dejstva po resnici*

resníčen -čna -o prid. *ki je v skladu, se ujema z določenimi dejstvi: resnična izjava; dati resnične podatke resnični -a -o dejanski, pravi: resnična privolitev, škoda, volja, vrednost*

resníčnošt -i ž *kar resnično je, obstaja: resničnost terjatve; dokaz resničnosti trditve pri žaljivi obdolžitvi (kaz.)*

res nullius [rés nulíus] lat. *nikogaršnja stvar*

resocializácija -e ž *usposabljanje storilca kaznivega dejanja za vključitev v družbo po prestani kazenski sankciji*

resolúcija -e ž **1.** *na določen naslov ali na javnost naslovljena izglasovana izjava, zlašči o vprašanjih splošnega pomena brez konkretnih predlogov: izglasovati, sprejeti resolucijo* **2.** v zvezah: resolucija pokrajinske, republiške, zvezne skupščine *opozorilo na stanje, probleme in potrebe na posameznem področju družbenega življenja, določitev ustreznih politike in potrebnih ukrepov; resolucija generalne skupščine OZN* **3.** v zvezi: deželnozborska resolucija *vladarjeva potrditev sporazuma o davkih (pr. zg.)*

resolucíjski -a -o prid. *ki se nanaša na resolucijo (1, 2): resolucijski odbor, sklep*

resolutívni -a -o prid. *razvezni: resolutivni pogoji*
resór -ja m *delovno področje, upravno področje, stroka: ministrski resor; kmetijski, šolski, vojaški resor; minister brez resorja minister brez listnice*

resórni -a -o prid. *ki se nanaša na resor: resorni minister, organ, sekretariat; resorni sistem v upravi delitev uprave na strokovna področja; resorna zadeva; resorno ministertvo*

respéktni -a -o prid., v zvezi: respektni dnevi *dnevi,*

ki jih imetnik menice lahko dovoli za odložitve plačila po dnevu zapadlosti (men.), sin. *spre-gledni dnevi*

- respiro** -a m, it. *odlog plačila*: dovoliti respiro
- res sub iudice** [rés sub júdice] lat. *zadeva v sod-nem postopku*
- reštánt** -a m, nav. mn. *izžrebana, a ne dvignjena obveznica ali srečka*
- reštavrácija** -e ž **1.** *ponovna vzpostavitev*: reštavrácija oblasti **2.** *obnovitev*: reštavrácija kulturnih spomenikov **3.** *goštinški obrat*: samopoštrežna reštavrácija
- reštavrírati** -am dov. in nedov. **1.** *ponovno vzposla-viti*: reštavrírati oblast **2.** *obnoviti*: reštavrírati kulturni spomenik
- restitúcija** -e ž *vrnitev v prejšnje stanje* (lat. resti-tutio in integrum): civilna restitucija *izravnanje škode s plačilom denarnega zneska*; naturalna restitucija *poravnava škode z vzpostavitvi-jo prejšnjega stanja*; procesualna restitucija *spregled zamujenega roka ali naroka* (pošt.); restitucija arhivov *prenos arhivov v domačo državo*; restitucija davkov, stvari in vrednosti, odnesenih med vojno; sporazum o kulturnih restitucijah
- restitucijski** -a -o prid. *ki se nanaša na restitu-cijo*: restitucijski namen, razlog, zahtevak; restitucijski upravičenec; restitucijska mož-nost, obveznost, tožba; restitucijske obrešči *povračilne obrešči*
- restituirati** -am dov. in nedov. *povrniti*: restituirati med vojno odneseno premoženje
- reštrikcija** -e ž *omejitev, omejevanje*: devizne, kreditne, uvozne, valutne reštrikcije
- reštriktívni** -a -o prid. *omejitveni, omejevalni*: reštriktívni ukrep; reštriktívna kreditna politika; reštriktívna razlaga predpisa *razlaga, ki oži vsebino predpisa*, sin. *ozka razlaga predpisa*, ant. *ekštenzivna razlaga predpisa*
- rešetka** -e ž *priprava iz vzporednih ali prekržanih železnih palic v okenski odprtini kot sredstvo za zavarovanje, npr. v kazenskem popoljševalnem zavodu*
- reševálec** -lca [-ųc-] m *kdor koga ali kaj rešuje*: gorski reševalec *ki je usposobljen za reševanje ponesrečencev v gorah*
- reševálka** -e [-ųk-] ž **1.** *ženska oblika od reševa-lec* **2.** v zvezi: *ladja reševalka* *ladja, ki rešuje ljudi, drugo ladjo in stvari z nje na morju ali v notranjih vodah*
- reševálni** -a -o prid. *ki se nanaša na reševanje*: reševalni predpisi za rudnike; reševalni stroš-

ki; reševalna dolžnost, enota, postaja; gorska reševalna služba; reševalno vozilo

- reševalnína** -e ž *nagrada za reševanje*
- reševánje** -a s **1.** *odločanje o čem*: reševanje prošelj, spisov, tekočih zadev; reševanje med-narodnih sporov po mirni poti **2.** *glagolnik od reševati* (2): reševanje človeka iz nevarnosti; reševanje ladje, letala, stvari; stroški reševanja; nagrada za reševanje; pogodba o reševanju
- reševáti** -újem nedov. **1.** *odločati o čem*: reševati prošnjo, spise **2.** *delati, da kdo, kaj preneha biti v nevarnih okoliščinah*: reševati ljudi, lad-jo, letalo, stvari **reševán** -a -o: reševana ladja
- rešílmi** -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na rešitev* (2): rešilni kup *prodajalčev odkup prej prodane stvari*; rešilna kupna pravica *prodajalčeva pravica odkupa prej prodane stvari* **2.** v zvezi: rešilna prodaja *kritna prodaja*
- rešílnokúpni** -a -o prid., v zvezi: rešilnokupna pra-rica *rešilna kupna pravica*
- rešítelj** -a m *kdor koga reši*: rešitelj ponesrečenca
- rešítev** -tve ž **1.** *glagolnik od rešiti* (1): dokončna, negativna, pozitivna, začasna, zavrnilna reši-tev; rešitev pravnega spora, pravnega sredstva, predloga, prošnje, zadeve; odložiti, zahtevati rešitev; poslati prošnjo v rešitev **2.** *odločba*: izdati rešitev **3.** *odkup*: rešitev tovernega lista, zaštvajljene stvari **4.** *glagolnik od rešiti* (4): rešitev človeka, stvari
- rešíti** réšim dov. **1.** *odločiti o čem*: dokončno, nega-tivno, pozitivno, začasno rešíti; rešíti obtožbo, pravno sredstvo, prošnjo, spis, vlogo **2.** v zvezi: rešíti vladno krizo *seštviti novo vlado* **3.** *odku-piti*: rešíti zaštvajljeno stvar **4.** *narediti, da kdo, kaj preneha biti v nevarnih okoliščinah*: rešíti človeka, stvar; rešíti se iz zavora **5.** *narediti, da kdo česa nima več*: rešíti se koga, obvez-nosti, odgovornosti; rešíti se dolgov **rešeni** -a -o: rešena ladja, stvar; rešeno blago
- retaksácija** -e ž, v zvezi: retaksacija receptov *pre-gled receptov glede zaračunanja pravilne cene in zaradi morebitne poprave*
- retécija** -e ž *pridrzanje*: retencija dolžnikovih stvari *zaradi zavarovanja plačila terjatve upnika*
- retencijski** -a -o prid. *ki se nanaša na retencijo*: re-tencijska pravica *pridržna pravica*; retencijska kvota *kvota, ki se sme zadržati od uštvajljenih deviz za plačevanje v tujino*
- retórzija** -e ž **1.** *povrnjena razžalitev, ki je bila izzvana z nasprotnikovo razžalitvijo* **2.** *pravno dopuštno, a neprijazno dejanje kake države kot*

odgovor na enako dejanje druge države (mednar. pr.), sin. povračilo (2)

retorzijski -a -o prid. *ki se nanaša na retorzijo (2), sin. povračilni (2): retorzijski ukrep; retorzijska carina*

retrákt -a m *predkupna pravica (pr. zg.): sosedski, sorodniški, gosposhtveni retrakt*

retráktni -a -o prid. *ki se nanaša na retrakt: retraktni upravičenec; retraktna pravica pravica člana določene skupnosti, da nepremičnino, ki jo je drug član iste skupnosti prodal nečlanu, pridobi s tem, da nečlanu povrne kupnino in stroške (pr. zg.)*

rètransfêr -ja m *povratni prenos, vračilo: retransfer tujega kapitala*

retrasánt -a m *izdajatelj povratne menice*

retrasahát -a m *naslovljenec povratne menice*

retribúcija -e ž *povrnitev, povračilo*

retributívni -a -o prid. *povračilni: retributivna kazen, sankcija*

retroaktivén -vna -o prid. *ki učinkuje, velja za nazaj: retroaktivni učinek milejšega zakona (kaz.); retroaktivna veljavnost zakona*

retroaktivnošt -i ž *učinkovanje, veljavnošt za nazaj: retroaktivnošt zakona*

retrocedènt -ènta m *povratni odstopnik terjatve*

retrocésija -e ž **1.** *povratni odstop terjatve* **2.** *podgovba, s katero pozavarovalnica (retrocedent) prenese del rizika iz pozavarovanja na drugo pozavarovalnico (retrocésionarja)*

retrocésionár -ja m *prevzemnik terjatve pri retrocésiji*

retrocésívni -a -o prid. *ki se nanaša na retrocésijo: retrocésivni posli*

retrográdni -a -o prid., v zvezah: *retrogradna amnezija izguba spomina za dogodke pred motnjo, izgubo zavesti: retrogradno obračunavanje obresti za nazaj (knjig.)*

revalorizácija -e ž **1.** *uskladitev zmanjšane knjižne vrednosti s tečajem valute, ponovno ovrednotenje: revalorizacija osnovnih sredstev, stanovanjskih hiš in stanovanj, zalog* **2.** *ob valutni reformi povečanje imenske vrednosti terjatev, vrednostnih papirjev, zavarovalnih vsot na vrednošt, ki bi ustrezala menjalnemu razmerju stare valute nasproti novi*

revalorizácijski -a -o prid. *ki se nanaša na revalorizacijo: revalorizacijski količnik količnik za izračun nove vrednosti osnovnih sredstev ali stanovanj; revalorizacijski poštopek; revalorizacijska osnova izhodiščna vrednošt revalorizacije*

revalorizírati -am dov. in nedov. *uskladiti zmanjšano knjižno vrednošt s tečajem valute, ponovno ovrednotiti: revalorizirati skupno porabo* **revalorizíran** -a -o: *revalorizirana vrednošt*

revalvácija -e ž, v zvezi: *revalvacija denarja zvišanje v zlatu ali tuji valuti izražene vrednosti domače valute, ant. devalvacija denarja*

revalvírati -am dov. in nedov., v zvezi: *revalvirati denar zvišati v zlatu ali tuji valuti izraženo vrednošt domače valute, ant. revalvirati denar*

reveníjski -a -o prid. *ki se nanaša na donose švvari: **revenijska hipoteka hipoteka, pri kateri je zastavljen le donos švvari, ne pa švvar sama, sin. **hipoteka na užitku*

revêrz -a m **1.** *pismo potrdilo o izpolnitvi nasprotne obveznošti* **2.** *povratnica (1): reverz za prevzete lištine; dati, podpisati reverz* **3.** *hrbtina stran: reverz bankovca, kovanca*

revidènt -ènta m *preglednik, nadzornik: revident rudarskega projekta*

revidírati -am dov. in nedov. *pregledati, spremeniti: revidirati konvencijo*

revindicírati -am dov. in nedov. *zahtevati vračilo česa*

revír -ja m *območje, okoliš, okraj, kjer se opravlja določena dejavnost: lovski, ribiški, rudarski revir*

revírni -a -o prid., v zvezah: *revirni sistem lova, ribolova sistem lova, ribolova, pri katerem se lovišča in ribje vode delujejo na revirje*

revizija -e ž **1.** *pregled poslovanja, dokumentov zaradi skladnošti s predpisi oziroma usfreznošti: celotna, delna, (iz)redna, (ne)napovedana, uradna, zaključna revizija; ekonomsko-finančna revizija ki jo opravlja SDK glede zaključnih računov in poslovanja podjetij, delovnih organizacij; revizija finančnega poslovanja, podjetja, računov, rudarskega projekta; odrediti, izvešti, opraviti, zahtevati revizijo* **2.** *sprememba dokumenta, besedila glede na določene potrebe, zahteve: revizija konvencije, mirovne pogodbe, predpisa, ustave, zakonodaje* **3.** *izredno pravno sredstvo zoper pravno močno sodbo sodišča druge stopnje ali zoper sklep sodišča druge stopnje, s katerim je bil poštopek pravno močno končan (pravd. post.): odgovor na revizijo; izjava o reviziji; vložiti, umakniti, zavreči, zavrniti revizijo* **4.** **pravno sredstvo zoper kazenske sodbe senata okrožnega sodišča, če je bil kršen zakon*

revizijski -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na revizijo (1): revizijski odbor, oddelek, organ, pregled, spis,*

urad; revizijska klavzula *potrdilo o opravljeni reviziji rudarskega projekta*; revizijska komisija, konferenca, *zveza zadrug; revizijsko poročilo **2**, ki se nanaša na revizijo (2); revizijski predlogi spreminjalni predlogi **3**, ki se nanaša na revizijo (3); revizijski nasprotnik; revizijski odgovor, poštopek; revizijski predlog predlog za preizkus pravnomočne sodne odločbe iz revizijskih razlogov (pravd. poš.); *revizijski rekurz *pritožba zoper sklep sodišča druge stopnje*; revizijski rok rok, v katerem je mogoče vložiti revizijo (pravd. poš.); revizijski sklep, spis; revizijski razlog; revizijska inštanca, odločba, sodba; revizijske navedbe; revizijsko sodišče

revizionizem -zma m težnja po spremembi, npr. mirovne pogodbe, politične doktrine, ušlave

revizor -ja m pregledovalec: finančni, računski revizor

revizorski -a -o prid. ki se nanaša na revizorje: revizorski posli; revizorska služba; revizorsko poslovanje

révni -ega m kdor ima malo materialnih dobrin: *pravica revnih **a**) pravica do oprostitve plačila pravnih stroškov in do brezplačnega pravnega zastopstva (pravd. poš.) **b**) pravica do zagovornika in do oprostitve stroškov zanj (kaz. poš.); *zastopnik, *zagovornik revnih

revokacija -e ž **1**. odpoklic (1): revokacija poslarnika **2**. preklic (1): revokacija darila

revólta -e ž upor

revolúcija -e ž **1**. **a**) nasilna sprememba družbenega ali pravnega reda **b**) nasilna zamenjava razreda, ki je na oblasti, z drugim: meščanska revolucija; oktobrska revolucija socialistična revolucija l. 1917 v Rusiji; socialistična revolucija **2**. temeljna sprememba, npr. v proizvodnji: agrarna, industrijska revolucija

revolucijski -a -o prid. ki se nanaša na revolucijo: revolucijski ukrepi; revolucijska oblašt, vlada; revolucijsko pravo

revolucionár -ja m kdor si prizadeva za revolucijo ali sodeluje v njej

revolucionárka -e ž ženska oblika od revolucionar

revolucionárni -a -o prid. ki se nanaša na revolucionarje ali revolucijo: revolucionarna oblašt, zakonitost; revolucionarne pridobitve; revolucionarno gibanje

revólving neskl. prid., v zvezi: revolving kredit poslovni kredit, ki je dolžniku po delnem ali celotnem vračilu brez posebnega dogovora spet

na voljo v prvotni višini

revotácija -e ž ponovno glasovanje sodnega senata o odločbi, ki še ni bila poslana štrankam
revotírati -am dov. in nedov. ponovno glasovati o čem: revotirati sklep

rezêrva -e ž **1**. del materialnih ali finančnih sredstev, izločenih za prihodnja razdobja, prihodnje potrebe: glavnična rezerva splošna rezerva kapitalne družbe; likvidnostna rezerva banke finančna sredstva denarnega zavoda za zagotovitev likvidnosti; matematična rezerva življenjskega zavarovanja hranilni del zavarovalne premije, izračunan po verjetnostnem računu; obvezna rezerva z zakonom določena količina finančnih sredstev za kritje večjih nepredvidenih obveznosti; pozavarovalna rezerva; tekoča, stalna proračunska rezerva; varnostna rezerva ki zagotavlja stabilnost finančnega poslovanja pri premoženjskem in osebnem zavarovanju (zav.); devizne, zlate rezerve; stalne blagovne rezerve družbenopolitične skupnosti za kritje potreb v vojni in ob naravnih nesrečah večjega obsega; tržne blagovne rezerve družbenopolitične skupnosti za zagotavljanje stabilnosti trga ob večjih motnjah; skladi skupnih rezerv v občini, republiki; sredstva rezerv; dotiranje rezervam; zvezna direkcija za rezerve; zavod SR Slovenije za rezerve **2**. del zapuščine, ki je pridržan nujnim dedičem **3**. v zvezi: rezerva pri mednarodni pogodbi *došavek, ki omejuje določene pravne učinke pogodbe* **4**. skupina vojakov, vojaških enot za bojno črto, ki se ob potrebi udeležijo boja: vojak, oficir v rezervi

rezervácija -e ž **1**. vnaprejšnja zagotovitev, vnaprejšnje naročilo: rezervacija hotelske sobe, sedeža v javnem prevoznem sredstvu, vstopnice **2**. v zvezi: mentalna rezervacija neizjavljeni pridržek ob izjavi poslovne volje, sin. miselni pridržek

rezervát -a m **1**. pridržek, pridržana pravica: izvršilni rezervat pri katerem je tuj pravni primer pridržan domači izvršilni prišojnosti (mednar. zas. pr.); zakonodajni rezervat pri katerem je tuj pravni primer pridržan domači zakonodajni prišojnosti (mednar. zas. pr.) **2**. zemljišče, namenjeno posebnemu varstvu ali določeni izključni uporabi: gozdni, gradbeni, lovski, ribolovni rezervat; naravni rezervat manjše območje prvobitne narave, ki je primerno predvsem za raziskovalne namene **3**. ozemlje, pridržano prvobitnim prebivalcem, npr. Indijancem v ZDA

rezervírati -am dov. in nedov. **1**. naložiti kot rezervo:

rezidénca

rezervirati del dohodka **2. pridržati**: rezervirati del zapuščine za nujne dediče; rezervirati obrežno plovbo za domače ladje **3. naročiti, zagotoviti si kaj**: rezervirati hotelsko sobo, vozovnico, vstopnico **rezerviran** -a -o: rezerviran sedež **rezervirani** -a -o: rezervirana škoda v tekočem letu nastala še ne poravnana zavarovalna obveznost (zav.)

rezervišt -a m vojak v rezervi: vpoklicati rezervište

rezervni -a -o prid. **1. ki se nanaša na rezervo (1)**: rezervni kredit; rezervni sklad *sklad za zagotavljanje stabilnosti finančnega poslovanja, npr. Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja Republike Slovenije*; rezervna družbena sredstva **2. ki se nanaša na rezervo (4)**: rezervni sestav oboroženih sil *vojaški obvezniki a) po odsluženju vojaškega roka b) po prenehanju aktivne vojaške službe*; rezervni sestav organov za notranje zadeve *dopolnitev z vojaškimi obvezniki v vojni in izrednih razmerah*; rezervna vojaška oseba; rezervna vojska

rezidénca -e ž **1. uradno prebivališče šefa države ali drugega vodilnega organa** **2. poslopje tega prebivališča**

rezidénčni -a -o prid. *ki se nanaša na rezidenco*: rezidenčni kraj; rezidenčna dolžnost *dolžnost določenih delavcev, da trajno prebivajo v kraju službovanja*; rezidenčna država *država, v kateri opravlja svoje posle konzul države imenovanja*

rezident -énta m, v zvezah: devizni rezident *po deviznih predpisih vsakdo, državljan ali tujec, ki ima svoje prebivališče ali sedež v državi, sin. devizni tuzemec*; ministrski rezident *diplomatski predstavnik, ki opravlja posle poslanika do l. 1961*

rezimé -ja m *povzetek*: rezime povzetkov obravnave

rezimírati -am dov. in nedov. *na kratko povedati, povzeti*

rezisténcia -e ž *odpor, upiranje*: aktivna, pasivna rezistenca

rezultát -a m *kar se ugotovi s kakim dejanjem*: rezultat cenitve, glasovanja, izpita, postopka, referendumu, sporazuma, volitev

režija -e ž **1. umetniško oblikovanje izvedbe dramskega, filmskega dela, radijske, televizijske oddaje**: filmska, gledališka režija **2. stroški poslovanja delovne organizacije, ki niso neposredno povezani s proizvodnjo** **3. v zvezi**: delati v laštni, svoji režiji *z laštnimi sredstvi in delavci*

režijski -a -o prid. **1. ki se nanaša na režijo (2)**: režijski pribitek, izdatek, strošek **2. v zvezah**: režijski odbor *odbor, ki vodi delo v svoji režiji*; režijska vozovnica *vozovnica z znižano ceno za določene uporabnike*

režim -a m **1. oblika, način vladanja, vladavina, politična ureditev** **2. a) predpisani način ravnanja, poslovanja b) ureditev, stanje**: carinski režim *celota pravnih predpisov države, ki ureja obveznosti in pogoje plačila carine v zvezi s prehodom blaga čez carinsko črto (državno mejo), sin. carinski sistem*; devizni režim *s predpisi določen način zunanjetrgovinskega poslovanja*; meddržavni, mednarodni plovni režim; premoženjski režim *med zakoncema*; vodni režim **a) pravna ureditev voda b) obstoječe stanje voda v povodju; režim carinskih omejitev; režim največjih ugodnosti *pri katerem ena država priznava drugi državi enake ugodnosti, kot jih priznava v najugodnejši meri kaki tretji državi (mednar. pr.)***

režisér -ja m **1. finančni delavec, ekonom, gospodar, likvidator računov**: odgovorni, računski režiser **2. kdor se ukvarja z režijo**: filmski, gledališki režiser

režisérski -a -o prid. *ki se nanaša na režiserje*: režiserski posli; režiserska odgovornost; režisersko delo, vodstvo

riba -e ž *vodna žival, ki diha s škrgami in se premika s plavutmi*: lovna, nelovna riba; morska, sladkovodna riba; izlov rib *popolni polov*; odlov rib *delni polov*; gojitev, razmnoževanje, vlaganje, vzreja, varstvo rib; štalež rib *v ribolovni vodi*; uničevanje, zastrupljanje rib *z odplakami*; gojiti, loviti, poloviti, razploditi ribe

ribárjenje -a s *ribolov*

ribárnica -e ž *prodajalna rib*

ribič -a m *kdor lovi ali goji ribe*: izprašani, poklicni ribič

ribiški -a -o prid. *ki se nanaša na ribiče ali ribištvo*: ribiški čuvaj, inšpektor, izvedenec, upravičenec; ribiški gojitveni načrt *dolgoročni načrt gojitvenih, varštvnih in tehničnih rešitev za smotrno upravljanje ribiškega okoliša*; ribiški izpit; ribiški kataster *seznam sladkovodnih ribiških območij in okolišev*; ribiški okoliš, *okraj, revir; ribiški prekršek; ribiški register *register dovoljenj za gospodarski morski ribolov posameznikov*; ribiški zakon; ribiški predpisi; ribiška družina *proštolovljna organizacija za gojitev rib, ribolov in upravljanje ribiških okolišev*; ribiška inšpekcija; ribiška izkaznica

- ribolovna dovolilnica*; ribiška ladja; ribiška pravica *pravica gojiti in loviti ribe*; ribiška zakonodaja; ribiška zveza; ribiške organizacije *ribiške družine in delovne organizacije, katerih poslovni predmet je ribištvo*; ribiško dovoljenje *dovoljenje za ribolov*; *ribiško društvo; ribiško območje, pravo
- ribiškoprávni** -a -o prid. *ki se nanaša na ribiško pravo*; ribiškopravni predpisi
- ribištvo** -a s *dejavnost, ki se ukvarja z gojitvijo in lovljenjem rib*; morsko, sladkovodno ribištvo; zavod za ribištvo; zakon o ribištvu
- ribji** -a -e prid. *ki se nanaša na ribe*: ribji zarod; ribja steza *umetno narejen prehod za ribe čez visoke vodne pregrade*
- ribnik** -a m *večja, umetno narejena kotanja z zajezeno vodo, zlašči za gojenje rib*: gojitveni ribnik
- ribniški** -a -o prid. *ki se nanaša na ribnik*: ribniška površina
- ribogójni** -a -o prid. *ki se nanaša na gojitev rib*: ribogojni obrat; ribogojni strokovnjak; ribogojna naprava; ribogojno osebje
- ribogójnica** -e ž *obrat za gojitev rib*
- ribolóv** -óva m **1.** *lovljenje rib*: ribolov z mrežo, s trnkom; divji ribolov gl. *neupravičeni ribolov*; neupravičeni ribolov *brez predpisanega dovoljenja*, sin. *divji ribolov*; nezakoniti ribolov *na prepovedan način ali s prepovedanim sredstvom*, npr. z *razstrelivom, elektriko, omamnim sredstvom* (kaz.); svobodni ribolov *ki je vsakomur dovoljen*; prepoved ribolova npr. v *varšteni dobi ali rib pod najmanjšo dovoljeno mero*; priprave za ribolov **2.** *dejavnost, ki se ukvarja z lovljenjem in gojitvijo rib*: gospodarski, športni morski ribolov; podvodni ribolov; sladkovodni ribolov
- ribolóvni** -a -o prid. *ki se nanaša na ribolov*: ribolovni rezervat; ribolovni upravičenec; ribolovna dovolilnica, pravica, taksa; ribolovna sezona; ribolovne priprave; ribolovne vode; ribolovno dovoljenje; ribolovno morje
- ribolóvnica** -e ž *ribolovna dovolilnica*
- rigoróz** -a m *strog ušni izpit za pridobitev doktorata*: delati rigoroz
- rihtar** -ja m v *absolutizmu krajevni pomočnik državnih organov, ponekod župan* (pr. zg.)
- rikámbio** neskl. prid., v zvezah: *rikambio menica povratna menica regresnega upravičenca na regresnega zavezanca*, sin. *rikambio trata*; *rikambio trata* gl. *rikambio menica*
- rimésa** -e ž **1.** *menica, namenjena za plačilo dolga*: indosirati rimeso; sprejeti menico kot
- rimeso 2.* v zvezi: *naročena rimesa menica, ki jo izdajatelj pošlje remitentu po naročilu druge osebe*, sin. *komisijska menica*
- rimski** -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na antični Rim*: rimski imperij; rimska država, republika; rimsko pravo **2.** *ki se nanaša na apostolski sedež* (kan.): rimski papež *naslov poglavarja rimskokatoliške cerkve*; rimska kurija *skupni naziv za vrhovne urade rimskokatoliške cerkve* (kan.); rimska rota *cerkveno redno prizivno sodišče* (kan.)
- rinfúsa** -e [-uza] ž, it., v zvezah: *alla rinfusa v razsutem stanju*; depozit *alla rinfusa depozit, pri katerem shranjevalec pomeša istovrstne predmete več deponentov*, npr. *žito*, sin. *zbirni depozit*; *odpraviti blago alla rinfusa žito ipd.*
- ring** -a m, angl. **1.** *zveza podjetnikov za skupni naštop na trgu z monopolno ceno 2.* *nakup vsega blaga določene vrste zaradi ušvaritve monopolnih cen*
- rištórne** -a m, it. **1.** *odpis in pripis pošilavke v glavni knjigi, zlašči da se popravi pomotoma vpisana pošilavka 2.* *razveljavljenje zavarovalne pogodbe s povrnitvijo premije*: zahtevati rištorno zavarovalne pogodbe
- ritráta** -e ž (it. *ritratta*) *povratna menica*
- rizični** -a -o prid., v zvezah: *temeljna, posebna rizična skupnost zavarovancev skupnost zavarovancev pri premoženjskem in osebnem zavarovanju, ki so zavarovani za enake ali podobne nevarnosti*
- rizik** -a m *riziko*
- riziko** -a s **1.** *možnost škode, tveganošt, nevarnost izgube*: nekomercialni, poslovni, premoženjski, transportni riziko; tečajni riziko v *poslovanju z devizami*; riziko obratovanja *motornega vozila, reaktorja ipd.*; pokritje rizika s *poroštvom, z zavarovanjem, s pozavarovanjem ipd.*; omejitev, porazdelitev, prevalitev rizika **2.** v *pogodbenem zavarovanju skupnošt objektivnih in subjektivnih nevarnostnih okoliščin za verjetni naštop zavarovalnega primera*: atomski, avionski, industrijski, jedrski, kmetijski, zavarovalni, zavarovani, življenjski riziko; identičnost, prevzem rizika; uresničenje rizika *naštanek zavarovalnega primera*; izravnanje rizikov; prenešti, prevzeti riziko; jamčiti za riziko
- riziko** neskl. prid., v zvezi: *riziko premija premija za prevzeti riziko, pribitek k ceni*
- rób** -a m *suženj*
- róba** -e ž, v zvezi: *suha roba leseni izdelki domače obrti*

rodbína

róbelj -blja m *surova teža kovanca*

***róbija** -e ž *najhujša prošloštna kazen za hudo-delstvo*

robóta -e ž *tlaka*: hoditi na roboto (pr. zg.)

robótati -am nedov. *opravljati tlako* (pr. zg.)

robótni -a -o prid. *ki se nanaša na tlako*: robotni patent *patent o omejitvi tlake* (pr. zg.)

robotnína -e ž *plačilo v denarju namesto tlake* (pr. zg.)

ročín -a m, v zvezi: *deželni ročín celota svoboščin, ki tvorijo štanovski ustavni red in jih deželni vladarji potrjujejo v lišinski obliki* (pr. zg.)

rôčni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na roko*: ročni delavec; ročni kup *kup iz roke v roko*; ročni znak *znak nepismene osebe na lištni, sin. ročno znamenje*; ročna prtljaga; ročna tlaka *z motiko, s srpom ipd.* (pr. zg.); ročna zaštava *zašlavna pravica, združena s posejžo zašavljenih premične štvári*; ročno delo; ročno znamenje gl. *ročni znak* **2.** *priročni*: ročna blagajna, knjižnica, lekarna; ročna zaloga *za tekoče potrebe*

ród -ú m **1.** *sorodstvo*: biti (si) v rodu **2.** *skupnost ljudi, potomcev istega prednika*: nadaljevati rod **3.** *značilno št. glede na prednike a)* s *sorodstvenega štališča*: dedovati od rodu do rodu; pridobitev državljanstva po rodu *po starših oziroma enem od staršev b)* z *narodnošnega, krajevnega štališča*: po rodu Slovenec **c)** s *socialnega štališča*: kmečki rod **4.** *skupnost ljudi, približno iste starosti, ki živijo v istem času*: doba enega rodu **5.** *skupnost krvnega sorodstva*: ljudstvo, deljeno na rodove **6.** *del armade glede na svojo oboroženost, opremo, dejavnost*: rod vojske

rodbína -e ž **1.** *družina* **2.** *skupnost oseb v krvnem sorodstvu*: poglavar, starešina rodbine **3.** v zvezi: *agnatska rodbina osebe, ki so pod oblaščjo istega očeta ali bi to bile, če bi oče še živel* (rim. pr.)

rodbínski -a -o prid. *ki se nanaša na rodbino*: rodbinski fidejkomis *rodbinsko premoženje, ki ga vsakokratni uživalec ne sme odtujiti in ga mora zapuščiti določenemu nasledniku* (pr. zg.), sin. *fidejkomisno premoženje*; rodbinski poglavar; rodbinska skupnost, zadruga; rodbinsko ime *priimek*; rodbinsko pravo *družinsko pravo*

rodbínskoprávni -a -o prid. *ki se nanaša na rodbinsko pravo*: rodbinskopravni predpisi; rodbinskopravna pogodba; rodbinskopravno razmerje

rodítelj -a m, nav. mn. *starši*

rodíteljski -a -o prid. *starševski*: roditeljski seštanek *seštanek staršev z učiteljem*; roditeljska

pravica pravica in dolžnost staršev, da skrbijo za življenje, osebnostni razvoj, pravice in koristi svojih mladoletnih otrok; izvrševanje, odvzem, vrnitev, prenehanje, podaljšanje roditeljske pravice; roditeljsko razmerje med starši in otroki

rodíti -ím dov. in nedov. *dati, posredovati komu življenje*: roditi otroka **rodíti se**: roditi se v zakonu, zunaj zakona *biti zakonski, nezakonski otrok*

ródni -a -o prid. *ki je s kom v krvnem sorodstvu*: rodni brat

rodóvni -a -o prid. *ki se nanaša na rod*: rodovna skupnost, ureditev; rodovno ime *del imena, ki označuje rod* (rim. pr.)

rodóvnik -a m **1.** *grafični prikaz razvoja kake rodbine in rodbinskih zvez*: sestaviti rodovnik **2.** *zapis podatkov o plemenskih živalih*

rodóvniški -a -o prid., v zvezi: *rodovniška knjiga plemenske živine knjiga, v katero se vpisujejo podatki o rodovniških plemenjakih in plemenicah*

roják -a m **1.** *kdor je rojen v istem kraju* **2.** *pripadnik istega naroda*

rojalíst -a m *privrženec kraljevine, npr. v Franciji od l. 1789*

rojenják -a m (nem. Erbhold) *podložnik, ki je po svojem rojstvu odvisen od gospode* (pr. zg.)

rojstni -a -o prid. *ki se nanaša na rojstvo*: rojstni dan, kraj, letnik; rojstni list *izpisek iz rojstne matične knjige*; rojstna matična knjiga *matična knjiga s podatki o rojstvih prebivalcev*; rojstno ime, leto

rôjstvo -a s *začetek življenja osebká zunaj materinega telesa*: (ne)zakonsko, prezgodnje rojstvo; ura, dan, mesec, leto, kraj rojstva; sorodstvo iz (ne)zakonskega rojstva; podatki o rojstvu; prijavit rojstvo otroka

rók -a m **1.** *določeno časovno obdobje, v katerem je treba opraviti pravno dejanje, uveljaviti pravico ali izjaviti svojo voljo*: čakalni rok *čas, pred potekom katerega se določena pravica ne more uveljaviti*; dilatorni rok *ki se sme podaljšati, sin. odložilni rok*; dobavni rok *v katerem je treba kupljeno blago dostaviti kupcu*; dodatni rok *ki se doda k prvotno določenemu roku*; garancijski rok *v katerem lahko kupec zahteva od prodajalca oziroma proizvajalca popravilo ali zamenjavo štvári, ki ne deluje pravilno*; instruksijski rok *ki je podaljšljiv in brez posledic za zamudnika*; izpolnitveni rok *v katerem je treba izpolniti obveznost*; izpraz-

nitveni rok *ki je določen za izpraznitev pri odpovedi najemnih prostorov*; izročilni rok *v katerem mora železnica prepeljati blago in ga izročiti prejemniku*; jamčevalni rok *v katerem pogodbeni stranka odgovarja drugi za napake dobavljene stvari ali izvršenega posla*; nakladalni rok *čas, v katerem mora biti stvar naložena na prevozno sredstvo*; naknadni rok *ki je pozneje, naknadno določen*; obnovitveni rok *v katerem se mora zahtevati obnova kazenskega poštopka ali predlagati obnova pravnega ali upravnega poštopka*; odločilni rok *gl. dilatorni rok*; odplačilni rok *v katerem naj bo dolg poplačan*; odpovedni rok *določen čas, ki mora poteči pri odpovedi trajnega pogodbenega razmerja*; odvozni rok *v katerem mora v železniškem prometu prejemnik odpeljati stvar z namembne pošaje*; oklicni rok *določen z oklicem*; okvirni rok; opcijski rok *v katerem se lahko opravi opcija*; opravičbeni rok *za opravičbo predznanbe*; paricijski rok *izpolnitveni rok, določen v dajatveni sodbi (pravd. poš.)*; peremptorni rok *gl. prekluzivni rok*; plačilni rok *v katerem mora biti izpolnjena denarna obveznost*; podaljšljivi rok; pogodbeni rok *določen v pogodbi*; poskusni rok *pri kupu na poskušnjo ipd.*; predložitveni rok *zlasti za predložitev vrednostnega papirja, sin. prezentacijski rok*; prekluzivni rok *po preteku katerega se določena pravica ne more več uveljavljati, sin. peremptorni rok*; prevozni rok *čas, v katerem je prevoznik dolžen izvršiti prevoz*; prezentacijski rok *gl. predložitveni rok*; priglasitveni rok *gl. prijavni rok*; prijavni rok *npr. terjatev v štečaju, sin. priglasitveni rok*; primeren rok *ki je v skladu z določenimi normami, pravili ali določenim namenom*; priposestvovalni rok *doba kvalificirane posesti, potrebna za pridobitev laštninske pravice ali služnosti*; pritožbeni rok *v katerem je mogoče vložiti pritožbo*; *prizivni rok *v katerem je mogoče vložiti priziv*; procesni rok *določen v procesnopравnem predpisu*; proteštni rok *na katerega je vezano proteširanje menice ali čeka*; razkladalni rok *za razkladanje tovara s prevoznega sredstva*; reklamacijski rok *v katerem je mogoče vložiti reklamacijo*; *rekurzni rok *v katerem je mogoče vložiti rekurz*; revizijski rok *v katerem je mogoče vložiti revizijo (pravd. poš.)*; shranitveni rok *določen za hranitev stvari pri shranjevalcu*; sodni rok *ki ga določi sodišče*; sprejemni rok *določen za sprejem ponudbe pri*

sklepanju pogodbe; subjektivni rok *ki začne teči od dneva, ko stranka zve za odločilno pravno dejstvo*; tožbeni rok *v katerem se lahko vloži tožba*; vračilni rok *v katerem je treba kaj vrniti, npr. posojilo*; zakonski rok *določen z zakonom*; zaštaralni rok *čas, ki mora poteči, da naštopi zaštaranje*; dnevni, tedenski, mesečni, letni roki; materialni roki *določeni v materialnem pravu za uveljavljanje pravic*; objektivni roki *določeni v predpisih brez upoštevanja kakih subjektivnih okoliščin strank*; absolutno določeni roki *ki so natančno določeni*; relativno določeni roki *ki so le okvirno določeni*; rok vezanosti na ponudbo; rok za odpoved, opravičbo predznanbe, plačilo, poskušnjo, pravno sredstvo, premislek, priglasitev, pritožbo, sprejem ponudbe, uveljavljanje pravice; rok za vložitev prošnje, tožbe; začetek, konec, podaljšanje, potek, prekoračenje, računanje, trajanje, zamuda roka; izjava, vloga, vezana na rok; rok se začne, (po)teče, se konča; določiti, odrediti, podaljšati, skrajšati, prekoračiti rok; računati, šteti v rok; plačati, pritožiti se v roku **2.** časovna omejitev veljavnosti pravnega posla: začetni, končni rok **3.** v zvezi: vojaški rok čas obveznega bivanja vojaškega obveznika v vojski, sin. kadrovski rok

rôka -e ž **1.** del telesa: dajatev, kup in prodaja iz roke v roko *takojšnja izročitev stvari in denarja*; prodaja iz proste roke *prodaja brez formalnosti*; dati kaj na roko na račun; plačati na roko *takoj*; prodaja pod roko *prodaja z neposredno pogodbo med kupcem na eni in uradno osebo ali podjetjem, ki opravlja komisijske posle, na drugi strani (izvrš. poš.)*; glasovati z dviganjem rok; vročiti v lašne roke *vročiti osebno* **2.** v zvezi: premoženje mrtve roke (lat. manus mortua) *nepremičnine cerkvene pravne osebe, ki so izločene iz gospodarskega prometa (pr. zg.)* **3.** v zvezah: priti sovražniku v roke *biti ujet, v sovražnikovi oblasti*; preiti v tuje roke *preiti pod tujo oblast, v tujo posest* **4.** v zvezah: zakon na levo roko *morganatični zakon (pr. zg.)*; črna roka *med NOB teroristična skupina na Slovenskem, ki na skrivaj pobija pripadnike OF*

rokáv -a m, v zvezi: rokav reke *štranska struga*
rokodélec -lca m **1.** rokodelec, ki s preproštim orodjem kaj izdeluje, popravlja **2.** upravičenec do rokodelske obrti

rokodélski -a -o prid. ki se nanaša na rokodelce ali rokodelstvo: rokodelski mojster, pomočnik, vajenec; rokodelski proizvod; rokodelska de-

rotácija

lavnica; rokodelska obrt *podjetje kvalificiranega obrtnika*; rokodelska zadruga; rokodelsko delo, društvo

rokodélstvo -a s obrt, pri kateri se s preproštim orodjem kaj izdeluje, popravlja

rokopís -a m **1.** pisava: čitljiv, nečitljiv rokopis **2.** z roko napisano besedilo: rokopis knjige

rokóvni -a -o prid. ki se nanaša na rok: vložiti spis v rokovno omaro na sodišču

rokóvnik -a m vpisnik za roke, npr. v registrskih, zemljiškoknjižnih zadevah

romaníst -a m **1.** širokovnjak za rimsko pravo **2.** proučevalec romanskih jezikov

róp -a m tatvina, izvršena z uporabo sile zoper kako osebo ali z grožnjo z neposrednim napadom na življenje ali telo: hud primer ropa; rop nevešte ugrabitev nevešte (pr. zg.)

rópanje -a s glagolnik od ropati

rópar -ja m kdor ropa

róparski -a -o prid. ki se nanaša na rop: roparski umor umor iz koristi ljubja; roparska skupina, tolpa; roparska tatvina tatvina, pri kateri zaloteni tat, da bi obdržal ukradeno stvar, uporabi proti komu silo ali zagrozi z neposrednim napadom na njegovo življenje ali telo

rópati -am nedov. nasilno jemati materialne dobrine

róta -e ž **1.** prisega (pr. zg.) **2.** v zvezi: rimska rota cerkveno redno prizivno sodišče (kan.)

rotácija -e ž **1.** načelo, da se v določenih obdobjih izmenja del članov kolegijskega organa **2.** načelo, da isti funkcionar sme biti izbran samo enkrat ali največ za dve funkcijski dobi zapored

roténje -a s priseganje kot dokazno sredstvo (pr. zg.)

****rótovž** -a m **1.** mešna hiša **2.** sedež županstva

rovárjenje -a s podtalno sovražno delovanje

rováš -a m cela ali razklana palica, na katero se z zarezami označuje količina česa za obračunavanje, žrebanje ali glasovanje (pr. zg.)

róvt -a m izkrčeno zemljišče v hribovitem, gorskem svetu (pr. zg.)

róvtarski -a -o prid. ki se nanaša na rovt: rovtarski fevd fevd, ki praviloma naštane na izkrčeni gmajni (pr. zg.), sin. kmečki fevd

rúbelj -blja m denarna enota v Rusiji in Sovjetski zvezi

rúbež -a m izvršilno dejanje, ki ustanavlja zastavno pravico na premečnini ali pravici: ponovni rubež; priključni rubež že zarubljenih predmetov v korišči istega ali drugega upnika; *samopomočni rubež tuje živine, ki je napravila

škodo na lastnikovem zemljišču; sodni rubež; rubež pravice, terjatve; rubež na oglas, prijavo; predmet, obseg, poskus rubeža; obveščilo, sklep o rubežu; predlagati rubež

rúbežni -a -o prid. ki se nanaša na rubež: rubežni popis, zapisnik; rubežni stroški; rubežna zastavna pravica pravica, ki jo pridobi upnik z rubežem na zarubljenih stvarih

rubíti -rúbim nedov. opravljati rubež

rubljívi -a -o prid. ki se sme rubiti: rubljivi predmet; rubljivi dohodki

rubljívošt -i ž možnost rubljenja

rubricírati -am dov. in nedov. razvrstiti v rubrike

rubríka -e ž **1.** razpredelek, stolpec v obrazcu, poslovniki knjigi za vpisovanje podatkov **2.** naslov ali kratka označba vsebine posamezne določbe zakona: marginalna rubrika zakona

rúda -e ž zmes rudnin, od katerih ena prevladuje in se tudi izkorišča: nahajališče rud; iskati, kopati rudo

rudár -ja m delavec v rudniku, premogovniku

rudáriti -im nedov. iskati in pridobivati rudo, premog

rudárjenje -a s glagolnik od rudariti: divje rudarjenje izkoriščanje rud brez dovoljenja za rudarstvo prištajnih organov; pravica rudarjenja

rudárski -a -o prid. ki se nanaša na rudarje ali rudarjenje: *rudarski glavar predstojnik za rudarstvo prištajnega upravnega organa; rudarski inšpektor, inženir; rudarski mojster manjši rudniški podjetnik (pr. zg.); rudarski projekt projekt za raziskovanje, izkoriščanje rud, premoga; **rudarski red; rudarski regal (pr. zg.); rudarski revir; rudarski varnostni predpisi, zavarovalni ukrepi; *rudarska bratovska blagajna gl. *rudarska bratovska skladnica; *rudarska bratovska skladnica blagajna za socialno zavarovanje rudarjev, sin. *rudarska bratovska blagajna; rudarska *družba, inšpekcija; *rudarska koncesija; rudarska pravica pravica pridobivati rudo; rudarska škoda škoda, ki nastane pri raziskovanju ali izkoriščanju rudnin; rudarska zakonodaja; *rudarsko glavarstvo za rudarstvo prištajen upravni organ; rudarsko nadzorstvo; rudarsko pravo pravo, ki ureja pravna razmerja v rudarstvu

rudárskoprávni -a -o prid. ki se nanaša na rudarsko pravo: rudarskopравни predpisi

rudárstvo -a s **1.** gospodarska dejavnost, ki se ukvarja s pridobivanjem rud, premoga **2.** veda o tem: inženir rudarstva

rúdnik -a m nahajališče rude ali premoga z napra-

vami za njihovo izkoriščanje: državni rudnik; izkoriščanje rudnikov; odpreti, opustiti rudnik

rudnina -e ž naravna snov, ki ima skoraj stalno kemično sestavo in skoraj stalne fizikalne lastnosti in je v trdnem, tekočem ali plinašem stanju

rúdniški -a -o prid. ki se nanaša na rudnik: rudniški obrat; **rudniški paznik; *rudniški senat pri okrožnem sodišču pristojni senat za spore v rudarskih stvarih; *rudniška knjiga sodni register, ki se nanaša na rudnik; rudniška pritiklina plavž, topilnica ipd.; rudniška služnost, uprava; rudniško podjetje

***rudosléd** -a m iskanje rudnin na določenem prostoru

***rudoslédni** -a -o prid. ki se nanaša na rudosled: rudosledni prostor; rudosledna pravica; rudosledno dovoljenje

rufiánstvo -a s posredovanje pri prostituciji (kaz.)

run [rán] -a m, angl. množično dviganje hranilnih vlog ob navalu na denarni zavod

rustikalíšt -a m imetnik rušikalnega zemljišča (pr. zg.)

ruštikalni -a -o prid. kmečki (pr. zg.): ruštikalni podložnik podložnik, ki je na obdavčenem, podložniškem zemljišču; ruštikalna kontribucija davek od zemljišča podložnega kmeta; ruštikalno posestvo; ruštikalno zemljišče zemljišče, ki je v uživalni lastnini podložnega kmeta

rúšenje -a s 1. podiranje: rušenje stavbe 2. jemanje pomena, veljave, vrednosti: rušenje javnega reda; ščuvati k rušenju oblasti delavskega razreda vršila sovražne propagande (kaz.)

rušílec -lca [-uc-] m 1. kršilec 2. hitra vojna ladja, oborožena s topovi, torpedi in raketami, zlasti za zaščito konvojev

S predl., v zvezah: ugotoviti s sodbo; s soglasjem; s silo; s takojšnjim učinkom

sabotáža -e ž **1.** namerno, navadno prikrito dejanje, ravnanje, s katerim se zlašti iz političnih razlogov povzroča gospodarska škoda **2.** v zvezi: gospodarska sabotaža iz sovražnih nagibov proti državi prikrito, zahrbtno neopravljanje ali malomarno opravljanje službe ali delovnih obveznosti, poškodovanje sredstev za proizvodnjo, pri čemer se povzroči dezorganizacija dela, neizpolnitev planov ali kaka v zakonu določena hujša škodljiva posledica do 1. 7. 1951 (kaz.)

sabotážni -a -o prid. ki se nanaša na sabotažo: sabotažna skupina; sabotažno dejanje, delovanje

sabotér -ja m kdor sabotira: odkriti, kaznovati saboterje

sabotérka -e ž ženska oblika od saboter

sabotérski -a -o prid. ki se nanaša na saboterje: saboterska skupina; sabotersko delovanje

sabotérstvo -a s dejavnost saboterjev

sabotírati -am nedov. in dov. ovirati delo ali normalno poslovanje

sád -ú m plod (1)

sadišt -a m kdor je nagnjen k sadizmu

sadištka -e ž ženska oblika od sadišt

sadízem -zma m spolno naslajanje ob mučenju spolnega partnerja kot oblika spolne sprevrženosti

sája -e ž prepušitev zemljišča, ki je lašt zemljiškega gospoda, kmetu (pr. zg.)

sakrálni -a -o prid. **1.** ki je namenjen bogoslužju: sakralni objekt, predmet **2.** v zvezi: sakralno pravo pravo, izvedeno iz verskih predstav (pr. zg.)

sakrosánktni -a -o prid. nedotakljivi, npr. ljudski tribun v starem Rimu (rim. pr.)

saldakónto -a s **1.** knjiga osebnih tekočih računov **2.** analitična knjigovodska evidenca kupcev oziroma dobaviteljev **3.** oddelek delovne organizacije, ki vodi knjigovodsko evidenco kupcev oziroma dobaviteljev

saldíranje -a s izravnavanje konta

saldírati -am dov. in nedov. **1.** izračunati saldo **2.**

plačati, poravnati račun: saldirati hranilno knjižico popolnoma jo izplačati **saldírani** -a -o: saldirani račun izplačani račun

sáldo -a s rezultat obračuna, štanje računa: aktivni, pasivni, debetni saldo; kreditni saldo *dobroimetje*; dolgovni, terjatveni saldo; klirinški, (ne)pobotani saldo; negativni, pozitivni saldo; priznanje salda; tožba za saldo; izravnati, obračunati, potrditi, priznati, poravnati, pobotati saldo; prenešti saldo *prenešti štanje računa na nov račun*

sáldo neskl. prid., v zvezi: saldo bilanca *bilanca, ki izkazuje knjigovodsko štanje vseh sredstev in obveznosti podjetja ter pozitivni in negativni saldo celotne bilance, sin. neto bilanca*

salva approbatione (ratificatione) [sálva aprobaciónē (ratifikaciónē)] lat. s pridržkom odobritve

salvatórni -a -o prid., v zvezi: salvatorna klavzula *klavzula o subsidiarni veljavnosti kazenskega zakonika in poštopnika Karla V. za Nemčijo iz l. 1532 nasproti partikularnim kazenskopравnim predpisom* (pr. zg.)

salvus conductus [sálvus kondúktus] lat. (varno spremšivo) **1.** dovoljenje javnega organa za potovanje v določen kraj, za bivanje v njem in zagotovilo povratka brez nadlegovanja (pr. zg.) **2.** jamštvo odsotnemu obdolžencu, priči ali izvedencu za varen in prost prihod v državo in odhod iz nje (kaz. pošt.)

sámec -mca m neozenjen moški: *davek za samce

samíca -e ž **1.** neomejena ženska **2.** zaporni prostor za posameznega obsojenca, zlašti za preštajanje najstrožje kazni: celice samice

samodřštvo -a s politična ureditev, v kateri ima neomejeno, samovoljno oblaš en človek ali majhna skupina ljudi, sin. avtokracija

samodřzec -žca m oblašnik, ki ima neomejeno, samovoljno oblaš, sin. avtokrat: car samodržec

samodřžni -a -o prid. ki se nanaša na samodržce ali samodržstvo: samodržna oblaš

sámofinancíranje -a s financiranje iz lastnih sredstev: devizno samofinanciranje; samofi-

- nanciranje zavodov
- sámohranílec** -lca [-ɥc-] m *rodítelj, ki s svojimi sredštví sam preživlja otroka, do katerega ga veže prežívniška obveznost*
- sámohraníлка** -e [-ɥk-] ž *ženska oblika od sámohranílec: mati sámohraníлка*
- sámoizbírní** -a -o prid., v zvezi: *sámoizbírna prodajalna sámopoštréžna prodajalna*
- sámoizobraževánje** -a s *izobraževanje samega sebe brez posredovanja izobraževalne ústánove: skrb za sámoozbraževanje*
- samolášten** -tna -o prid. *sámovoljen, svojevoljen*
- samolóvni** -a -o prid. *ki se kje puští, náštavi za lovljenje divjadi: sámolovna priprava npr. zanka, past*
- sámomór** -óra m **1.** *hoten in zavešten odvzem láštnega življenja: (ne)uspeli, poskušeni sámomor; sámomor zavarovanca (zav.); napeljevanje k sámomoru (kaz.); pomoč pri sámomoru (kaz.); udeležba pri sámomoru; poskus sámomora **2.** v zvezi: *fingirani sámomor umor; ki mu stórulec da videz sámomora**
- sámomorílec** -lca [-ɥc-] m *kdor naredí, poskusi narediti sámomor: rešiti sámomorílca*
- sámomoríлка** -e [-ɥk-] ž *ženska oblika od sámomorílec*
- sámomorílni** -a -o prid. *ki se nanaša na sámomor: sámomorílni poskus*
- sámomorílštvo** -a s *pojáv ali dejštvó, da kdo naredí sámomor: naráščanje sámomorílštva*
- sámoobdolžítev** -tve ž *obdolžítev samega sebe: kríva sámooobdolžítev (kaz.)*
- sámoobrámba** -e ž *obramba samega sebe: individualna, kolektivna obramba (mednar. pr.); pravica do sámooobrambe*
- sámoobremenjevánje** -a s *obremenjevanje samega sebe z obremenílními dejštví (kaz.)*
- sámoobtòžba** -e ž *obtožba samega sebe: kríva sámooobtožba (kaz.)*
- sámoodlóčba** -e ž *načelo mednarodnega prava, po katerem imajo narodi pravico do sámóstojne določitve svojega politíčnega stáusa, držávnošti in razvoja: pravica naroda do sámoodlóčbe*
- sámoohranítev** -tve ž *ohranítev samega sebe: nagon sámooohranítve*
- sámoopredelítev** -tve ž *láštna odločítev za kaj: ekonomska, narodna, verska sámooopredelítev*
- sámoorganizíranje** -a s *organizirano združevanje, ki ga opravíjo člani kake skupnošti sami: sámooorganizíranje občanov v skupine npr. ob naravnih nesrečah, v izrednih razmerah*
- sámoovádba** -e ž *ovadba samega sebe: kríva sámooovádba (kaz.)*
- sámoplačník** -a m *kdor mora zdravštvéne stóritve plačati sam*
- sámopomóč** -i ž *pomóč samemu sebi: dovoljena sámopomóč; pravica poseštníka do sámopomóči pravica, da brani svojo posešt pred motenjem ali odvzemom; prepoved sámopomóči prepoved, da si kdo sámovoljno vzame svojo pravico; organizacijska oblika sámopomóči npr. pri zavarovanju*
- sámopomóčni** -a -o prid. *ki se nanaša na sámopomóč: *sámopomóčni rubež rubež tuje živíne, ki je napravila škodo na láštníkovem zemljišču; sámopomóčna prodaja prodaja namešto položítve stvári, ki je hitro pokvarljíva ali katere shranítev bi bila zelo draga*
- sámopoštréžba** -e ž **1. a)** *nakupovanje, pri katerem si kupec z že pakíraním, štehtanim blagom poštréže sam* **b)** *sámopoštréžna prodajalna* **2. a)** *poštréžba, pri kateri si gošt z izbranimi jedmi, píjačo poštréže sam* **b)** *sámopoštréžna restavracija*
- sámopoštréžni** -a -o prid. *ki se nanaša na sámopoštréžbo: sámopoštréžna prodajalna, restavracija*
- sámopoškódba** -e ž *poškódba samega sebe: sámopoškódba zaradi priznanja pravic iz socialnega zavarovanja (kaz.); sámopoškódba zaradi izmikanja vojaški službi (kaz.)*
- sámopoškódovaléc** -lca [-ɥc-] m *kdor namerno poškovéjuje samega sebe*
- sámopožíg** -a m *požíg láštné zavarované stvári*
- sámoprávni** -a -o prid. *svojepravni*
- sámoprávnošť** -i ž *svojepravnošť*
- sámopreskrúba** -e ž *preskrúba samega sebe*
- sámopridržáj** -a m *odbitna franšíza: minimalni, maksimalni sámopridržáj*
- sámopríspévek** -vka m **1.** *krajevna ali občínska dajatev, ki se plačuje po odločítvi večíne glasujočih občanov na referendumu: osnova, plačevanje, uvedba, víšina, vršta sámopríspévka; zavezanec za sámopríspévek **2.** *sredštva, ki jih kdo sam príspeva: sámopríspévek pogodbenih zavarovancev**
- sámoprodájá** -e ž *prodaja láštnih pridelkov, izdelkov*
- sámoranítev** -tve ž *ranítev samega sebe*
- sámostílní** -a -o prid. *sámostílní*
- sámostíán** -a m *dom redovnikov ali redovnic*
- sámostíánski** -a -o prid. *ki se nanaša na sámostíán: sámostíánski predstójník; sámostíánska držáva držáva na gori Atos*
- sámostíójen** -jna -o prid. **1.** *ki pri svojem delu, de-*

javnoš odloča sam, ne da bi moral upoštevati voljo, zahteve drugega: samoštójen gospodar **2.** o katerem odloča kdo sam, ne da bi moral upoštevati voljo, zahteve drugega: samoštójno delovno mesto; samoštójno osebno delo, odločanje; samoštójno opravljanje dejavnóš*ti* opravljanje dejavnóš*ti* z osebnim delom zaradi pridobivanja dohodka **3.** ki gospodarsko, politično ni vezan na drugega: samoštójna država **samoštójni** -a -o **1.** v zvezah: samoštójni kulturni delavec *kulturni delavec, ki z osebnim delom samoštójno opravlja umetniško ali drugo kulturno dejavnóš*; samoštójni obrtnik *kdor samoštójno opravlja gospodarsko in drugo dejavnóš* z osebnim delom in s sredš*tv*i, ki so lastnina občanov; samoštójni poklic *poklic, ki ga opravlja oseba kot glavno dejavnóš, ne da bi bila v rednem delovnem razmerju*, sin. svobodni poklic **2.** ki je že sam zase celota: samoštójni državni organ *npr. javno tožilstvo*; samoštójni odsek, referat; samoštójna organizacija, pravica; samoštójna pritožba *pritožba, ki ni združena s pritožbo zoper sodbo*; samoštójno pravno sredš*tv*o *pravno sredš*tv*o, s katerim se izdana sodna odločba lahko izpodbija takoj po vročitvi*; samoštójno kaznivo dejanje, storjeno med poskusom *npr. naprava krive liš*ti*ne za uporabo pri goljufiji, ki ji sledi proš*to*voljen odš*to*p storilca od goljufije*

samoštójnóš -i ž *š*tanje samoštójnega: državna, finančna, gospodarska, narodna, upravna samoštójnóš; samoštójnóš menične zaveze; samoštójnóš organa pri odločanju; samoštójnóš udeležbe *npr. neuspelo napeljevanje* (kaz.); teorija o samoštójnóš*ti* udeležbe

samoš*tr*él -a m **1.** š*tr*el, ki se sproži sam od sebe **2.** samoš*tr*elna naprava

samoš*tr*élni -a -o prid., v zvezi: samoš*tr*elna naprava *npr. zavarovalno sredš*tv*o zoper vlom*

samosvó*j -ó*ja* -e prid. svoj, lasten: samosvoj lovski, ribolovni revir

sámouprá*va* -e ž **1.** samoštójnóš v sprejemanju predpisov in upravljanju lastnih zadev, sin. avtonomija (1): gospodarska, kulturna, politična samouprava; *samouprava socialnega zavarovanja **2.** samoštójno upravljanje določenega ozemlja v okviru države, sin. avtonomija (2): *banovinska, **deželna, lokalna, *občinska, *oblastna samouprava; štanovska samouprava (pr. zg.)

sámouprá*vljanje* -a s samoštójno neposredno ali posredno odločanje članov delovne ali kake druge skupnoš*ti* pri upravljanju skupnih

zadev: delavsko samoupravljanje uvedeno l. 1950 v gospodarskih podjetjih; družbeno samoupravljanje v širši družbi; samoupravljanje v organizaciji združenega dela, samoupravni interesni skupnoš*ti*, krajevni skupnoš*ti*; samoupravljanje delavcev v združenem delu; družbeni pravobranilec samoupravljanja; organi samoupravljanja; kršitev samoupravljanja; zloraba samoupravljanja *npr. z zlorabo položaja ali pooblastil* (kaz.); pravica do samoupravljanja temeljna ustavna svoboš*č*ina in pravica v ustavnem sistemu SFRJ; kaznivo dejanje zoper samoupravljanje

sámouprá*vljáv*ec -vca m *k*dor kot član delovne ali kake druge skupnoš*ti* samoštójno neposredno ali posredno odloča pri upravljanju skupnih zadev

sámouprá*vljáv*ski -a -o prid. ki se nanaša na samouprávljavce ali samouprávljanje: samouprávljavske dolžnoš*ti*, funkcije, pravice delavcev

sámouprá*vn*i -a -o prid. ki se nanaša na samoupravo ali samoupravljanje: samoupravni nadzor, normativni sistem; samoupravni organ oseba ali telo, kateremu je po predpisih, št*at*utu ali z drugim splošnim aktom zaupano neposredno upravljanje; samoupravni splošni akt, ki na splošno ureja družbene, gospodarske in druge samoupravne odnose, *npr. družbeni dogovor, samoupravni sporazum; samoupravni sporazum samoupravni splošni akt, s katerim se v skladu z ustavo in zakonom urejajo družbenogospodarski in drugi samoupravni odnosi*; samoupravni odnosi; samoupravna delavska kontrola; samoupravna družba; samoupravna družbenopolitična skupnoš*ť* občina, mesto, pokrajina, republika, federacija do 23. 12. 1991; samoupravna enota; samoupravna interesna skupnoš*ť* organizacija, ki jo delovni ljudje neposredno ali preko organizacij združenega dela ustanovijo s samoupravnim sporazumom o zadovoljevanju osebnih ali skupnih potreb na določenih področjih družbene porabe: štanovanskem, zdravš*tv*enega varš*tv*a, socialnega varš*tv*a, pokojninskega zavarovanja, šols*tv*a, izobraževanja in znanoš*ti* od l. 1971 do l. 1990; samoupravna organizacija, pravica; samoupravno dogovarjanje, odločanje; samoupravno pravo, razmerje, združeno delo; š*tal*no, priložnostno samoupravno sodiš*če* *npr. arbitraža, razsodiš*če**; samoupravna pravila

sámouprá*vn*óš -i ž lastnoš*ť*, značilnoš*ť* samoupravnega: samouprávnóš gospodarske organizacije

sámovladár -ja m *samodržec*

sámovnetljív -a -o prid. *ki se vname v stíku z zrakom, brez dotika s plamenom*: samovnetljiva snov

sámovóljni -a -o prid. **1.** *ki ravna po svoji volji, ne oziraje se na želje, zahteve, pravice drugih*: samovoljni zaštopnik **2.** *ki izraža, kaže tako ravnanje*: samovoljni poseg v tuje pravice; samovoljni ukrep; samovoljna odstranitev iz oboroženih sil (kaz.); samovoljna odtegnitev od dolžnosti med bojem (kaz.); samovoljno prenehanje dela; samovoljno ravnanje

sámovóljnošt -i ž *samovoljno jemanje svoje rešnične ali domnevne pravice* (kaz.)

sámovžíg -a m *vžig, ki nastane brez dotika s plamenom*

sámozalóžba -e ž *dejstvo, da avtor svoje delo založi, izda sam, na svoje stroške*: izdaja avtorjevega dela v samozaložbi

sámozalozník -a m *kdor svoje delo založi, izda sam, na svoje stroške*

sámozaščíta -e ž **1.** *varovanje svojih pravic, npr. pri samopomoči, silobranu, v skrajni sili **2.** v zvezah: *družbena samozaščíta celota ukrepov in dejavnosti za varstvo neodvisnosti in nedotakljivosti države, njene ustavne ureditve ter premoženjske in osebne varnosti človeka in občana*; nosilci družbene samozaščíte*

sámozaščítni -a -o prid. *ki se nanaša na samozaščíto*: samozaščítno pravno varstvo

sámozváneec -nca m *kdor si nezakonito, s silo prilasti vladarsko oblast*

sámski -a -o prid. **1.** *ki ni poročen*: samska oseba **2.** *ki se nanaša na neporočene osebe*: *samski davek, lišt; samski stan **3.** *namenjen za bivanje ene osebe*: samsko stanovanje

sanácija -e ž **1.** *izboljšanje neugodnega finančnega stanja določene organizacije s finančnimi in organizacijskimi ukrepi*: sanacija banke, finančne organizacije ukrepi *finančne podpore in ukrepi za izboljšanje upravljanja organizacije*; upravičenost, pogoji, postopki sanacije **2.** *odstranitev napak v postopku*: sanacija neprištojnosti; sanacija pomanjkljivosti obtožbe, pritožbe, tožbe **3.** *izboljšanje lašnosti česa*: sanacija onesnaženega zraka; sanacija voda *voda, onesnaženih z odplakami*

sanacijski -a -o prid. *ki se nanaša na sanacijo*: sanacijski kredit *kredit za kritje izgube*; sanacijski načrt, postopek, program

saníranje -a s *sanacija*

sanírati -am dov. in nedov. **1.** *izboljšati neugodno*

finančno stanje določene organizacije s finančnimi in organizacijskimi ukrepi: sanirati banko **2.** *odstraniti napake v postopku*: sanirati procesno dejanje **3.** *izboljšati lašnosti česa*: sanirati onesnaženi zrak, vodo

sanitárni -a -o prid. *ki se nanaša na zdravstvene razmere, zdravstvo*: sanitarni inšpektorat; sanitarni kordon *pas ozemlja, čez katerega je prepovedan prehod zaradi preprečitve širjenja nalezljivih bolezni*; sanitarni ukrepi; sanitarna inšpekcija, konvencija, služba; sanitarno nadzorstvo

sanitéta -e ž *zdravstvena služba, zlasti v vojski*

sanitétni -a -o prid. *ki se nanaša na saniteto*: sanitetni referent, *svet, ukrep; sanitetna ladja (mednar. pr.); sanitetna služba; sanitetna in varnostna cona *ozemlje, določeno za ranjence, bolnike, onemogle, stare in otroke v vojni ali drugem oboroženem spopadu*

sánkcija -e ž **1.** *potrditev, odobritev*: sankcija zakona **2.** *pravnoveljavno določilo v pravni normi o posledicah njene kršitve*, sin. *pravna sankcija* (a) **3.** *pravna posledica, prisilno sredstvo po sili zakona ali po dogovoru za določeno protipravno dejanje*, sin. *pravna sankcija* (b): civilna, disciplinska sankcija; eliminacijska sankcija *ki npr. z zaporno kaznijo izloči človeka iz družbe*; kazenska sankcija *npr. kazen, varnostni, vzgojni ukrep*; kaznovalna sankcija *za kršitev delovne discipline, prekršek, gospodarski prešopek*; premoženjska sankcija; procesna sankcija **a)** *ukrep za vzdrževanje reda* **b)** *pravna posledica za kršitve v postopku*; reparatorna sankcija *ki zavezuje storilca poravnati povzročeno škodo* (kaz.); retributivna sankcija *povračilna sankcija*; upravna, zakonska, zamudna sankcija; mednarodne gospodarske, vojaške sankcije; pogodbene sankcije *za kršitev pogodbe, npr. odštop od pogodbe, pogodbena kazen, izguba obročnega plačevanja, zapad are* **4.** v zvezi: *pragmatična sankcija* **a)** *zakon o kaki pomembni zadevi, izdan na vladarjevo pobudo* (rim. pr.) **b)** *zakon Karla VI. iz l. 1713, po katerem imajo pravico nasledstva na avstrijskem preštolu tudi ženski potomci*

sánkcijski -a -o prid. *ki se nanaša na sankcijo* (2): sankcijski ukrep

sankcioníranje -a s *glagolnik od sankcionirati*: sankcioniranje zakonov

sankcionírati -am dov. in nedov. **1.** *potrditi, odobriti*: sankcionirati zakon **2.** *določiti pravne posledice za določeno protipravno ravnanje*: sankcionirati kršitev pogodbene obveznosti

satelit -a m **1.** *umetno telo, opremljeno z znanstvenimi napravami, ki kroži okrog zemlje*: telekomunikacije s sateliti **2.** *formalno samošojna država, ki je politično in gospodarsko podrejena močnejši državi*

satelitski -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na satelit (1)*: satelitski prenos; satelitske telekomunikacije **2.** *ki se nanaša na satelit (2)*: satelitska država

satisfakcija -e ž *zadoščenje, zadošitev*: dati satisfakcijo s častno izjavo, z opravičilom, odškodnino, objavo sodbe

SDK -ja [šédéká] m, krat. *Služba družbenega knjigovodstva*

secesija -e ž *odcepitev dela države zaradi ustanovitve lastne države*

secesijski -a -o prid. *ki se nanaša na secesijo*: secesijska vojna *npr. v ZDA od l. 1861 do l. 1865*

secirati -am dov. in nedov. *raztelesiti*: secirati truplo

secunda -e [sekúnda] ž, lat. *sekunda (1)*

secundum legem [sekúndum légem] lat. *po zakonu*

séčią séčem dov. **1.** *prijeti kaj, uporabiti*: séči po orožju, po nevarnem orodju pri pretepu ali prepiru (kaz.) **2.** *odločilno vplivati na potek česa*: séči z izvršbo na kaj

séči² séčem nedov. *sekati*

sečišče -a s kraj, *kjer se križa, slika navadno več poti*: tarifno sečišče različnih tarif na obmejnih železniških progah

sečni -a -o prid. *ki se nanaša na sečnjo*: sečni nalog; sečno dovoljenje

sečnja -e ž *sekanje, podiranje drevja*: prebiralna sečnja *pri kateri se sekajo po vsem gozdu posamezna drevesa ali manjše skupine dreves*; sečnja na golo *pri kateri na posekanem zemljišču ne oštane nobeno drevo*; sečnja na proge *pri kateri se sekajo drevesa na ožjih, podolgovatih površinah*; pravica sečnje; gozd, zrel za sečnjo; dovoliti, prepovedati sečnjo

sedes materiae [sédés matérie] lat. *glavni pravni vir*

sedež -a m **1.** *kraj, kjer je osredotočena določena dejavnost in njeno vodenje*: škofovski sedež (kan.); *uradni sedež; sedež delovne organizacije, obratovalnice samošojnega obrtnika; sedež družbene pravne osebe, civilne pravne osebe, predstavniskega organa družbenopolitične skupnosti; sedež delniške družbe, krajevne skupnosti, občine, odvetniške pisarne, podjetja, zadruga, sodišča; premeštiti, spremeniti sedež **2.** *mešto, prostor za sedenje*: abonirani sedež *ki je rezerviran z vnaprejšnjim plačilom* **3.** *v zvezi: apoštolski sedež papež in rimska ku-*

rija (kan.), sin. sveti sedež

S. E. E. O. okrajš., lat. (salvo errore et omissione *s pridržkom napake in izpušitve*) **a)** *klavzula, zlašti na kontokorentih, ki daje pravico pozneje popraviti morebitno napako* **b)** *klavzula, po kateri izdajatelj dokumenta ne odgovarja za morebitne napake ali opuštive*

séf -a m *jeklen predal v banki, namenjen za shranjevanje denarja, vrednostnih papirjev, dragocenošti, sin. bančni predal*: uporabnik sefa; pogodba o sefu; najemnina za sef; nadzor nad sefom

ségati -am nedov. *biti v prostoru do kod*: ségati čez mejo; ségati v tuj zračni prostor

segregácija -e ž *družbena ali prostorska ločitev kake skupnosti ljudi zaradi rasnih, etničnih, verskih ali socialnih razlogov*

séja -e ž *sešatek določene skupine ljudi, na katerem se o čem razpravlja, sklepa*: nejavna, tajna seja; posvetovalna in glasovalna seja *po javni obravnavi pri Ustavnem sodišču Jugoslavije*; občna seja *vrhovnega sodišča, zveznega sodišča*; skupna seja *vseh zborov skupščine*; skupna seja *delegatov vrhovnega sodišča in samoupravnih sodišč, delegatov zveznega sodišča*; seja *senata; dnevni red, sklep seje; sklicanje, vodenje seje; zapisnik o poteku seje; predsedovanje, udeležba, vzdrževanje reda na seji; sklicati, začeti, voditi, prekiniti, nadaljevati, končati, zaključiti sejo; odstraniti delegata, poslanca s seje*

sêjem -jma m **1.** *shajanje zaradi kupčevanja*: blagovni, letni, mednarodni, tedenski, vzorčni, živinski sejem; prirejanje sejmov **2.** *sejmišče*

sêjemski -a -o prid. *ki se nanaša na sejem*: sejemski dan, koledar, kup; sejemski mir *štanje miru na sejnih in pravila, ki ga zagotavljajo* (pr. zg.); sejemski promet, rabat, red, sporazum, urad; sejemska pravica, prištojbina; sejemsko blago

sejmár -ja m *kdor na sejmu kupuje ali prodaja*

sejmišče -a s *sejemski prostor; sejemski trg*

séjni -a -o prid. *ki se nanaša na sejo*: sejni zapisnik; sejni zapiski *zapiski o dobrednem razpravljanju delegatov, poslancev na seji zbora skupščine*; sejna dnevnic *sejnina*; sejna dvorana, knjiga

sejnína -e ž *povračilo stroškov udeležencem seje*

sékcija -e ž **1.** *odsek, enota*: sekcija društva, komisije, *oddelka ministrstva **2.** *raztelesenje*

sékcijski -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na sekcijo (1)*: sekcijski načelnik, *svetnik, šef **2.** *ki se nanaša na sekcijo (2)*: sekcijski izvid, zapisnik

sekretár -ja m **1.** *tajnik (1)*: generalni sekretar;

- sekretar državne delegacije, poslaništva **2. funkcionar**; *ki vodi delo upravnega organa*: republiški, zvezni sekretar; namestnik, pomočnik sekretarja
- sekretariát** -a m **1. tajništvo (1)** **2. vodilni upravni organ**: republiški, zvezni sekretariat
- seksuálni** -a -o prid. *spolni*: seksualni delikt; spolni delinkvent, psihopat; seksualna hudo delštvost
- sékta** -e ž *manjša skupnost, zlašti verska, ki se je odcepila od kake že utrjene skupnosti, cerkve*, sin. *ločina*: verska sekta
- sektáš** -a m *kdor zastopa skrajna, doktrinarna stališča v svoji skupini, organizaciji, zlašti politični*
- sektáštvó** -a s *sektáško mišljenje, ravnanje*
- sektor** -ja m **1. organizacijska enota, oddelek**: razvojni sektor podjetja **2. področje, panoga**: družbeni, državni, gospodarski, industrijski, kapitalistični, kmetijski, obrtni, socialistični, zasebni sektor
- sekularizácija** -e ž *podržavljenje cerkvenega premoženja* (pr. zg.)
- sekularizirati** -am dov. in nedov. *podržaviti cerkveno premoženje* (pr. zg.)
- sekúnda** -e ž **1. drugi izvod menice**, sin. *druga menica* **2. drugorazredni proizvod**
- sekundárni** -a -o prid. **1. drugotni, drugovrstni**: sekundarna dajatev; sekundarna delitev narodnega dohodka **2.** v zvezah: sekundarna izpovedba izpovedba, npr. *obdóženca, pričé na podlagi izpraševanja po spontani izpovedbi*; sekundarno stanovanje *stanovanje, ki ga od časa do časa uporablja lastnik zase ali za svoje ožje družinske člane*, sin. *občasno stanovanje*
- sekúndogenitúra** -e ž *dejstvo, da je kdo rojen drugi po vršti* (pr. zg.), sin. *drugorojenstvo*
- sekvéster** -tra m **1. uradno pošavljeni prisilni upravitelj ali od štrank določeni oskrbovalec sporne štvari** **2. prisilna uprava kot začasni ukrep**: dati pod sekvešter; biti pod sekveštrom
- sekveštrácija** -e ž *poštavitev pod prisilno upravo*
- sekveštracijski** -a -o prid. *ki se nanaša na sekveštracijo*: sekveštracijski poštopek
- sekveštrirati** -am dov. in nedov. *pošlaviti pod prisilno upravo* **sekveštriran** -a -o: sekveštrirano premoženje
- sèl** slà m *kdor raznaša pošto, sporočila, obveštila*, sin. *kurir*: diplomatski sel
- selékcija** -e ž *izbor, izbiranje, odbiranje*
- selekcijski** -a -o prid. *ki se nanaša na selekcijo*: selekcijski odbor, poštopek; selekcijška pošta-ja organizacijska enota za načrtno odbiranje
- najboljših rašlin, živali za vzgojo novih vrst, pasem*
- selektivni** -a -o prid. *izbirni, odbiralni*: selektivna kreditna politika
- selítev** -tve ž *glagolnik od seliti se*: selitev ob premeštitvi na drugo delovno mešto
- selíti se** sélím se nedov. *spreminjati štálno ali začasno prebivališče*
- selítveni** -a -o prid. *ki se nanaša na selitev*: selitveni račun, *red, rok; selitveni štroski; selitvena svoboda
- sélski** -a -o prid. *vaški*
- semafór** -a m *signalna naprava za urejanje prometa na cestí, železnici*
- semánji** -a -e prid. *sejemski*
- semántika** -e ž *pomenoslovje*: pravna semantika
- semeníšče** -a s *zavod za slušateljé bogoslovja*: malo semenišče *zavod za srednješolce, ki nameravajo študirati bogoslovje*; veliko semenišče; medškofijsko semenišče *ki je skupno za več škofij* (kan.)
- semènj** -mnjà m *sejem*
- seménski** -a -o prid. *ki se nanaša na seme*: semenška poštaja; semensko blago
- seméster** -tra m *polovica študijskega leta*: poletni, zimski semester *na višjih in visokih šolah*
- semeštrálni** -a -o prid. *ki se nanaša na semester*: semeštralne počitnice *po prvi polovici študijskega leta*
- semeštrski** -a -o prid. *ki se nanaša na semester*: semeštrsko spričevalo
- seminár** -ja m **1. organizirane praktične vaje študentov višjih in visokih šol in prostor za te vaje** **2. študijski tečaj**
- seminárski** -a -o prid. *ki se nanaša na seminar (1)*: seminarska knjižnica, naloga, vaja
- senát** -a m **1. skupina sodnikov ali sodnikov in sodnikov porotnikov, ki skupno odloča v določeni zadevi**: arbitražni senat; civilni senat *ki sodi v pravnih zadevah*; kazenski senat *ki sodi v kazenskih zadevah*; likvidacijski senat *organ sodišča za izvedbo likvidacijskega poštopka nad dolžnikom, npr. podjetjem, zadrugo, banko, zavarovalnico*; obravnavni senat *ki odloča na sodni obravnavi*; poravnalni senat *organ sodišča, ki opravlja poštopek prisilne poravnave*; posebni senat *disciplinske komisije ki odloča o odgovornosti delavcev v delu organizacije zunaj njenega sedeža*; pritožbeni senat *ki odloča o pritožbi*; *prizivni senat *ki odloča o prizivu*; razsojajoči senat *ki odloča v poštopku pred sodiščem ali razsodiščem*; sodeči, sodni senat; štečajni senat *organ štečajnega*

- poštopka, ki ga sestavljajo trije sodniki; upravni senat pri vrhovnem sodišču republike ali pri zveznem sodišču, ki odloča v upravnih sporih; zunajobravnavni senat ki ne odloča v zvezi z glavno obravnavo; senat trojice, peterice; senat za mladoletnike; senat za prekrške; predsednik senata; seja senata; soditi v senatu* **2. gornji dom nekaterih parlamentov** **3. politični zbor starejših v starem Rimu** (pr. zg.)
- senátni** -a -o prid. *ki se nanaša na senat (1)*: senatni predsednik *predsednik senata*
- senátor** -ja m član senata (2, 3)
- senátorski** -a -o prid. *ki se nanaša na senatorje*: senatorsko doščojanstvo
- senatus consultum** [senátus konzúltum] lat. (krat. SC) *senatov sklep* (rim. pr.)
- senior** -ja m **1.** *ki je starejši po letih* **2. najstarejši v rodbini ali združenju** **3. proteštantski cerkveni predstojnik**
- seniorát** -a m **1. fidejkomis za najstarejšega rodbinskega člana** (pr. zg.) **2. starešinstvo za več proteštantskih cerkvenih občin**
- senténca** -e ž *sodba*
- senzál** -a m *samoščojni posredovalec borznih kupčij*: borzni senzál *kdor na borzi posreduje pri sklepanju borznih poslov*, sin. *borzni posrednik*, sin. *borzni agent*; menični senzál; senzál za blago, prevoz po morju
- senzálski** -a -o prid. *ki se nanaša na senzale*: senzalski posli
- senžerménski** -a -o prid., v zvezi: *senžermenska pogodba mirovna pogodba, sklenjena v Saint Germainu 10. 9. 1919 med aliiranimi silami in Avstrijo*
- separácija** -e ž **1. ločitev**: separacija plodu *od matične šviri*; separacija *zapuščine od dedičevega premoženja* (lat. *separatio bonorum*) **2. osamitev**, npr. *bolnika z nalezljivo boleznijo*
- separát** -a m (lat. *separatum*) *posebni odtis članka, sestavka*: pravica avtorja do separatov
- separatístični** -a -o prid. *ki se nanaša na separatizem*: separatistične težnje
- separatizem** -zma m *težnja po odcepitvi, ločitvi od kake skupnosti*: politični separatizem
- separátni** -a -o prid. *posebni, ločeni*: separadni bančni račun; separatni mir *mir*, *ki ga sklene posamezna vojskujoča se država neglede na zaveznike*; separadni odtis *separat*; separadni votum *ločeno mnenje pri glasovanju*
- sêrija** -e ž *skupina enakih izdelkov, narejenih v določenem obdobju, označenih z določeno znamko*: serija vrednostnih papirjev; serija publikacij, vozovnic, (poštih) znamk
- sêrijski** -a -o prid. *ki se nanaša na serijo*: serijska izdelava; serijska številka; serijsko blago
- sêrvis** -a m **1. storitev, poštrežba** **2. poslovna enota ali samoščojna delovna organizacija za opravljanje različnih storitev**: komunalni, obrtni, skupni servis
- sêrvisni** -a -o prid. *ki se nanaša na servis (2)*: servisna delavnica, služba, storitev; servisno popravilo, vzdrževanje izdelka
- servitút** -a m *služnost (1)*
- servitútni** -a -o prid. *služnostni*: servitutna regulacija *odkup in uravnava pašnih in gozdnih služnosti na zemlji nekdanjih zemljiških gospodov, pri kateri je bil po l. 1853 del zemljišč razbremenjen, drugi del pa so dobili prejšnji upravičenci kot odškodnino za odpravo služnosti* (pr. zg.)
- seštájati se** -am se nedov. *zbirati se, shajati se, imeti seštanke*: odbor se seštaja
- seštánek** -nka m *srečanje določene skupine ljudi zaradi določenega namena*: borzni, delovni, množični, plenarni, roditeljski seštanek; seštanek komisije
- seštáti** -štojím nedov. *biti sestavljen iz česa*
- seštáti se** -štánem se dov. *sniti se, zbrati se*
- seštáv** -áva m **1. sistem** **2. kar je sestavni del kake celote**: seštáv *kaznivega dejanja vsi zakonski znaki kaznivega dejanja* **3.** v zvezi: *rezervni seštáv oboroženih sil vojaški obvezniki a) po odsluženju vojaškega roka b) po prenehanju aktivne vojaške službe*
- seštáva** -e ž **1. glagolnik od sestaviti (1)**: sestava proračuna **2. izbor skupine ljudi za opravljanje določenih naloge**: sestava kabineta vlade; sestava komisije, odbora, senata, vlade **3. kar je določeno z vrsto in številom elementov, ki sestavljajo kako celoto**: sestava delavskega sveta družbenega podjetja; sestava prebivalstva; sestava sodišča z zakonom *določena zasedba sodišča za odločanje v konkretnem primeru*; sestava zborov skupščine **4. skupina vojaških enot, ki v določenem času tvorijo celoto**: stalna, rezervna sestava oboroženih sil
- seštávina** -e ž *sestavni del*: bištevna, dogovorjena, navadna, naravna, slučajna seštávina pravnega posla; samoščojna seštávina *pri sestavljeni šviri, ki ne izgubi samoščojnosti kot posamična švira*; zaveštna seštávina *naklepa zavedanje pomena dejanja*, sin. *intelektualni element naklepa*; zaveštna seštávina *pri števnosti razumevanje pomena dejanja*, sin. *intelektualni element prištevnosti*; seštávina

kaznivega dejanja *družbena nevarnost*, *ko jo določa zakon*; sestavina tožbe, obtožnice, sodbe, pritožbe; sestavina države *ozemlje, prebivalstvo, suverena oblašt*; nesamoštojne sestavine *pri sestavljeni štvari, ki trajno izgubijo samostojnost kot posamične štvari*

sestavítev -tve *z glagolnik od sestaviti*: sestavitev listine

sestavíti -im dov. **1.** *narediti, da določeni podatki, dejstva tvorijo celoto, sin. izdelati (2)*: sestaviti bilanco, liščino, oporoko, pogodbo, poročilo, proračun, tožbo, zapisnik **2.** *izbrati skupino ljudi za opravljanje določene naloge*: sestaviti odbor, vlado **sestávljeni** -a -o: sestavljena dajatev *dajatev, ki obstaja iz več samostojnih, enakovrstnih, sukcesivnih dajatev*; sestavljena organizacija *zdruzenega dela*; sestavljena pogodba *pogodba z več pogodbenimi nameni*; sestavljena stvar *npr. stroj, voz*; sestavljeno kaznivo dejanje *katerega zakonski dejanski stan obsega dvoje ali več kaznivih dejanj, npr. rop, ki ga sestavljata prisiljenje in tatvina, ant. enoštevno kaznivo dejanje*; (ne)pravilno sestavljeno sodišče; sestavljene oblike združevanja in organiziranja podjetij *oblike združevanja in organiziranja po samoupravnem sporazumu in pogodbi*

sestávljanje -a s **1.** *glagolnik od sestavljati*: sestavljanje lištin, vlog **2.** *izbiranje skupine ljudi za opravljanje določene naloge*: sestavljanje komisije, odbora, vlade

sestávljati -am nedov. *delati, da določeni podatki, dejstva tvorijo celoto*: sestavljati listine, pogodbe

sestavljávec -vca m *kdor kaj sestavlja*: sestavljavca listine, pogodbe, pritožbe, zakonskega osnutka

sestávni -a -o prid. *ki kaj sestavlja*: sestavni del pogodbe, premoženja, oboroženih sil; sestavni del štvari *npr. plod pred ločitvijo od matične štvari*

sestój -ója m *enotna skupnost gozdnega drevja*: redčenje sestojev

seštra -e *ž 1. ženska v odnosu do drugih otrok svojih staršev*: krvna, rodna sestra **2.** *zdravstvena delavka*: bolniška, medicinska sestra **3.** *redovnica*: samoštanska sestra

sestrič -íča m *sestrin sin*

sestrična -e *ž hči strica ali tete*

sešítek -tka m *kar je sešito*: sešitek uradnih spisov

seštéti -štéjem dov. *dobiti vsoto z dodajanjem posameznih zneskov, vrednosti*: sešteti denarne kazni *pri šteku* (kaz.); sešteti glasove volivcev;

sešteti zneske iz posameznih tatvin

seštevek -vka m *vsota, dobljena z dodajanjem posameznih zneskov, vrednosti*: seštevek določenih denarnih kazni ali kazni zapora *pri šteku* (kaz.); seštevek vrednosti zahtevkov (pravd. poš.)

sétveni -a -o prid. *ki se nanaša na setev*: setveni načrt

SÉV -a m, krat. (rus. Sovet ekonomičeskoj vzaimopomošči) *zveza nekaterih socialističnih držav za medsebojno gospodarsko pomoč* od l. 1949 do l. 1991

sezíja -e *ž sezona*

seznam -áma m *skupek imen oseb, štvari, napisanih navadno druga pod drugo*: plačilni, poimenski, sodni, volilni seznam; seznam cen; seznam knjižnih upravičencev (zemlj. knj.); seznam ladijske posadke; seznam naselij, parcel, predavanj, premoženja; seznam sodnikov, porotnikov, stalnih sodnih tolmačev, izvedencev, cenilcev; seznam upnikov, volivcev, zagovornikov; popolnost seznama; sestaviti seznam

seznaníti -znánim dov. *narediti, da kdo pridobi določeno znanje, vedenje o čem*: seznaniti koga z novimi predpisi, dokaznim gradivom

sezóna -e *ž čas, v katerem se opravlja kaka dejavnost v večji meri*: glavna, lovska, ribolovna, turistična, zdraviliška sezona

sezónski -a -o prid. *ki se nanaša na sezono*: sezonski delavec; sezonski mejni prehod, obrat; sezonska carinska štopnja, najemnina, obrt, zaposlitev; sezonsko delo, letališče, štanovanje

sežgáti -žgèem dov. *z ognjem uničiti*: sežgati bankovce, vzete iz prometa

sežig -a m *uničenje z ognjem*: sežig obsojenca *oblika izvršitve smrtne kazni* (pr. zg.); sežig trupla

sfêra -e *ž, v zvezah*: interesna sfera *interesno območje, področje*; (ne)premoženjska, pravna sfera; posegati v tujo pravno sfero

SFRJ -- [səfəɾəjə] *ž neskl., krat. Socialistična federativna republika Jugoslavija*

shajališče -a s *kraj, prostor za sestajanje*: shajališče društvenih članov

shéma -e *ž vzorec, obrazec, očrt*: idejna shema; enotna shema; shema za bilanco

shòd shóda m *množično zbiranje ljudi z določenim namenom*: javni, politični, verski, volilni shod; shod na prostem; sklicatelj, prireditelj, organizator shoda; prirediti, prigrisati, prepovedati, razpuščiti, razgnati, sklicati shod; razbiti javni shod; udeležiti se shoda

shrámba -e *ž 1. shranitev 2. prostor za hranjenje, skladišče*: carinska shramba *prostor za*

začasno spravljanje uvoženega, še neocari-njenega blaga

shranítev -tve *ž oddaja česa v hrambo*: brezplač-na, goštinska shranítev; neprištna shranítev *neprištna shranjevalna pogodba*; sodna shra-nítev; shranítev dolgovane štvari; shranítev v sili *ob poplavi, potresu, požaru, ki zahteva od hranitelja večjo skrbnost*

shraníiti shránim dov. *dati v hrambo*, sin. *deponi-rati (1)*: shraniti na sodišču; shraniti zapisnik o izvedbi dokazov *pri zavarovanju dokazov* (pravd. post.)

shranítveni -a -o prid. *ki se nanaša na shranítev*: shranitveni rok; shranitvena obveznost

shranjeválec -lca [-ŭc-] m *kdor ima kaj v hram-bi*, sin. *depozitar*: goštinec kot shranjevalec; obveznosti, pravice shranjevalca

shranjevální -a -o prid. *ki se nanaša na shranje-vanje*: shranjevalna pogodba *pogodba, s katero se shranjevalec zavezuje, da sprejme premično štvár od položnika, da jo hrani in mu jo na zahtevo vrne*; neprištna shranjevalna pogodba (lat. depositum irregulare) *izročítev nadomeš-tné štvári s pravico, da jo shranjevalec lahko porabi, vrniti pa mora enako količino štvári iste vršte*, sin. *nepravi depozit*; shranjevalno razmerje

shranjeválnica -e *ž proštor za shranjevanje*

shranjevánje -a s *dajanje česa v hrambo*: (ne) prištno shranjevanje blaga

shranjevátí -újem nedov. *dajati kaj v hrambo*

sidríšče -a s *kraj, proštor, kjer se plovilo zasedra*

sidrnína -e *ž taksa za zasedranje*

signál -a m *opozorilni znak, znamenje*: svetlobni, zvočni, železniški signal; signal v sili

signalétični -a -o prid., v zvezi: signaletični opis človeškega telesa *opis človeškega telesa z vsemi podrobnostmi*, sin. *bertiljonaža*

signalizácija -e *ž celota signalnih naprav*: pro-metna signalizacija; sistem signalizacije

signalizírati -am nedov. in dov. *oddajati signale, sporočati s signali*

signální -a -o prid. *ki se nanaša na signal ali signa-liziranje*: signalni čuvaj; mednarodni signalni kodeks *pravila o znakih z sporazumevanje med ladjami*; železniški signalni pravilnik; signalni predpis; signalna oznaka *pritrjeno signalno sredstvo, ki označuje pomembna mesta na železniški progi in na pošajah ali opozarja nanje*; signalna služba; signalno-var-noštné naprave

signatár -ja m *podpisnik (1)*: signatar konvencije država, *ki podpiše mednarodni dogovor*

signatárni -a -o prid., v zvezi: signatarna država *država podpisnica*

signatúra -e *ž 1. podpis*: signatura odvetnika **2. oznaka knjižnične enote**: signatura knjige v knjižnici **3. navodilo za uporabo zapisanega pravila**

signét -a m *notarsko znamenje na listini* (pr. zg.)

signifikánten -tna -o prid. *značilen, pomemben*: ni signifikantne zveze med pojavi *npr. pri štatišični analizi*

signíranje -e s **1. podpis** **2. označítev, zazna-movanje**

signírati -am dov. in nedov. **1. podpisati**: signirati spis **2. označiti, zaznamovati**: signirati knjigo

síla -e *ž 1. v zvezah*: delovna síla *vsi za delo sposobni ljudje*; proizvodjalne síle *celota delovne síle in proizvodjalnih sredstev* **2. država, sposobna pre-magovati nasprotovanje**: aliirane síle *zavezniš-ke države* **3. nav. mn. organizirana skupina ljudi, usposobljena za obrambo države**: oborožene síle *kopenska vojska, vojna mornarica, vojno letalstvo, teritorialna obramba*; poveljevati oboroženim silam; ravnotežje sil v mednarod-nih odnosih **4. telesna ali duševna sposobnost za premagovanje vztrajanja koga ali česa v do-ločenem štanju, položaju**: absolutna síla (lat. vis absoluta) *ki izključuje odločítev volje*; fizična síla; kompulzivna síla (lat. vis compulsiva) *ki nasilno vpliva na odločítev volje* **5. kar je pov-zročeno z delovanjem osebká na koga ali kaj z namenom premagati nasprotovanje, ovire**: groziti z uporabo síle; upirati se síli; uporabiti sílo; s sílo pridobiti posešt, izvrševati služnost **6. nuja, stiska, nevarnošt**: skrajna síla *štanje ištočasne, nezakrivljene ali na kak drug način neodvrljive nevarnošti*; višja síla (lat. vis ma-ior) *nepredvidljiv in neodvrljiv, nepričakovan zunanji dogodek, npr. požar, povodenj, potres*; prekoračenje meje skrajne síle; hramba v síli *ob poplavi, potresu, požaru, ki zahteva od hra-nitelja večjo skrbnošt*; menica v síli *menica, ki ni bila akceptirana ali plačana ali pa je postal glavni dolžnik pred zapadlošjo plačilno nespo-soben*; dejanje, ravnanje, pomoč v skrajni síli; zakol v síli *zakol zaradi nevarnošti, da žival pogine ali da naštane gospodarska škoda* **7. v zvezi**: delati, štoriti komu sílo *siliti, prisiljevati koga* **8. v zvezi**: po síli zakona *po samem zakonu*

sílití -im nedov. s sílo, *pritiskom povzročiti, da kdo kaj naredi, dela, česar noče, ne želi*

síljenje -a s *glagolnik od siliti*: psihološko siljenje *npr. z obljubo, grožnjo*

silobrán -a m *obramba, ki je neizogibno potreb-*

- na, da se odvrne istočasni, protipravni napad:* putativni silobran *zmotni silobran;* pretveza silobrana; pravica silobrana; dejanje, ravnanje v silobranu; prekoračiti meje silobrana
- silogízem** -zma m *sklep, zaključek, izveden iz dveh premis:* pravni silogizem
- sílos** -a m *naprava v obliki stolpa za hranjenje surovin v razsutem stanju, npr. za krmo, žito*
- simból** -a m *znak, znamenje:* državni, narodnoštni, verski simbol; simbol občine; simbol sodne oblasti *npr. sodna palica* (pr. zg.)
- simbóličén** -čna -o prid. *zelo majhen:* simbolična kupnina **simbólični** -a -o *ki se nanaša na simbol:* simbolična izročitev *izročitev premične štvari, npr. z izročitvijo lištine, dela štvari, z izločitvijo iz zaloge;* simbolična razžalitev *razžalitev z znamenji, gestami;* simbolično ravnanje
- simptóm** -a m *znak:* kaznivo dejanje kot simptom mladotletnikove zanemarjenosti in neprilagojenosti
- simulácija** -e ž *hlinjenje:* enostranska simulacija; dvostranska simulacija *npr. navidezna kupna pogodba;* simulacija (duševne) bolezni, delovne nezmožnosti, pravnega posla
- simulánt** -a m *kdor simulira*
- simulírati** -am nedov. in dov. *hliniti:* simulirati pravni posel, samomor, umor **simulírani** -a -o: simulirani pravni posel *pravni posel, ki je sklenjen le navidez in ne izraža resnične volje stránk, sin. navidezni pravni posel;* simulirana bolezen; simulirana cena, pogodba *navidezna cena, pogodba;* simulirana tatvina *tatvina, storjena npr. zato, da se prikrije poneverba*
- simultáni** -a -o prid. *istočasni, sproti:* simultani zapisnik *zapisnik, ki se piše sproti;* simultano prevajanje *prevajanje, pri katerem prevajalec poslušá govornika in sproti prevaja uporabniku*
- simultánski** -a -o prid., v zvezi: simultanska hipoteka *skupna hipoteka*
- sín** -ú m *moški v odnosu do svojih staršev:* sin edinec; adoptivni sin *posinovljenec*
- sinalagmátični** -a -o prid. *sinalagmatski*
- sinalagmátski** -a -o prid., v zvezi: sinalagmatska pogodba *dvostranska pogodba, pri kateri nastanejo pravice in obveznosti za obe stránki*
- síndik** -a m *vodja občinskega urada manjše občine v Ilirskih provincah* (pr. zg.)
- sindikališt** -a m *privrženec sindikalizma*
- sindikalištka** -e ž *ženska oblika od sindikališt*
- sindikalizem** -zma m *delavsko ali nameščensko gibanje, ki priznava sindikat za edino delavsko organizacijo*
- sindikálni** -a -o prid. *ki se nanaša na sindikat:* sindikalni odbor, organ, seštanek, svet; sindikalna organizacija, svoboda, zveza; sindikalno članstvo, pravo; varstvo sindikalnih pravic
- sindikát** -a m **1.** *oblika združenja delovnih ljudi zaradi varstva njihovih skupnih interesov* **2.** v kapitalističnih državah *združenje podjetij zaradi uspešnejšega naštopanja na trgu*
- sindikátni** -a -o prid., v zvezah: *sindikatska odgovornost *odgovornost javnih uslužbencev in sodnikov zaradi kršitev dolžnosti;* *sindikatska tožba *tožba za odškodnino zaradi krivdne, nezakonite ali nepravilne sodbe* do l. 1929
- singulárni** -a -o prid. *posamični:* singularni pravni naslednik *kdor pridobi posamezno stvar ali pravico od pravnega prednika;* *singularni, sin. *posamični pravni naslednik;* singularna pridobitev *pridobitev posamezne štvari ali pravice;* singularno dedno nasledstvo *pridobitev posameznih predmetov iz zapuščine, sin. posamično dedno nasledstvo;* singularno pravno nasledstvo *pridobitev posamezne štvari ali pravice od pravnega prednika, sin. posamično pravno nasledstvo;* singularno pravo (lat. *ius singulare*) *pravila, ki veljajo kot izjema od splošnega pravila*
- sinóda** -e ž *zbior, zborovanje* (kan.): škofijska sinoda *zbior izvoljenih duhovnikov in drugih vernikov škofije, ki pomaga krajevnemu škofu;* škofovska sinoda *zborovanje iz različnih delov sveta izbranih škofov, ki so posvetovalni organ papeža*
- sinodálni** -a -o prid. *ki se nanaša na sinodo* (kan.): sinodalni odlok; sinodalna izjava
- sintétični** -a -o prid., v zvezah: sintetični konto *konto, ki prikazuje posamezne skupine sredstev ali vire sredstev;* sintetična dohodnina *dohodnina, pri kateri se štejejo vsi dohodki kot celota*
- sípek** -pka -o prid. *ki sestoji iz drobnih, med seboj nesprijetih delcev:* sipki tovor
- siromášni** -ega m *kdor ima malo materialnih dobrin:* *pravica siromašnih **a)** *pravica do oprostitve plačila pravnih stroškov in do brezplačnega pravnega zaštopstva* (pravd. poš.) **b)** *pravica do zagovornika in do oprostitve stroškov zanj* (kaz. poš.); *zaštopnik, *zagovornik siromašnih
- siromášnost** -i ž *stanje siromašnega človeka:* *potrdilo o siromášnosti *procesne štranke potrdilo o slabem premoženjskem stanju procesne štranke*
- siróta** -e ž *otrok, ki so mu umrli starši ali eden*

od njih: enostranska sirota ki je brez enega od staršev; oboještranska sirota otrok brez staršev; vojna sirota

sirótski -a -o prid. *ki se nanaša na sirote: **sirotinski denar; **sirotinska pokojnina*

***sirutíšnica** -e ž *zavod za sirote*

sirótski -a -o prid. *ki se nanaša na sirote: sirotska leta dolžnost podložnikovih sirot služiti zemljiškemu gospodu (pr. zg.)*

sistém -a m **1.** *celota predpisov, pravil, ki urejajo kako družbeno področje: carinski sistem celota pravnih predpisov države, ki ureja obveznosti in pogoje plačila carine v zvezi s prehodom blaga čez carinsko črto (državno mejo), sin. carinski režim; davčni sistem celota pozitivnopravnih predpisov, organizacijskih oblik in postopkov, s katerimi se dosegajo družbeni prihodki; devizni sistem celota zakonskih predpisov, ki urejajo poslovanje z devizami in valutami v zvezi s plačilnim prometom s tujino; pravni sistem celota splošnih in abstraktnih pravnih pravil, ki veljajo v določenem času na določenem ozemlju; ustavni sistem predpisi, določeni v ustavi; zemljiškoknjžni sistem celota predpisov, ki urejajo evidenco nepremičnin in pravic, ki se vpisujejo v zemljiško knjigo; sistem kazenskih sankcij; sistem prava*
2. *načrtno urejena celota enot, postopkov, ki določajo kako dejavnost, zlasti glede na dosego določenega cilja, namena: akordni sistem dela pri katerem se delo plačuje po učinku; bančni sistem ki obsega denarne zavode, odnose med temi zavodi ter med njimi in poslovnimi partnerji, ter celota predpisov, ki urejajo njihovo nastajanje in prenehanje delovanja; birokratski sistem uprave ki se formalistično, neživljenjsko drži predpisov; denarni sistem; finančni sistem celota inštitucij, inštrumentov in norm, s katerimi družbena skupnost ureja gospodarjenje z denarjem; kreditni sistem ki omogoča poslovnim subjektom, ki nimajo lastnih finančnih sredstev, da jih pridobijo za določen čas proti vrnitvi; licenčni sistem v zunanji trgovini posebna dovoljenja za uvoz ali izvoz; progresivni davčni sistem v katerem se davčna štopnja zvišuje s poraštom davčne osnove; progresivni irski sistem izvrševanja prostoštnih kazni ki temelji na postopnemboljšanju obsojencev v posameznih štadijih izvršitve kazni (kaz.); proporcionalni sistem volitev sorazmerna razdelitev mandatov na volilne liste; realni sistem v upravi resorni sistem v upravi; resorni sistem v upravi delitev*

uprave na strokovna področja; šolski sistem; volilni sistem npr. proporcionalni, večinski; sistem družbene kontrole cen, državne varnosti, ljudske obrambe; sistem merskih enot; sistem ločenega, skupnega premoženja zakoncev; sistem družbenega planiranja; sistem socialnega, zdravstvenega varstva; sistem vzgoje in izobraževanja; sistem zunanjetrgovinskega poslovanja; sistem zvez npr. poš, telegrafov, telefonov, radiev, televizij
3. *celota družbenih enot in odnosov med njimi, ki ureja družbeno dogajanje: demokratični sistem; družbeni sistem družbenoekonomska ureditev; dvodomni parlamentarni sistem parlamentarni sistem dveh zbornic; kabinetni sistem vladanja sistem vladanja brez predstavnikov ljudstva; kapitalistični sistem; kolegijski sistem v katerem je za odločanje prišojna določena skupina oseb, kolegij; komunalni sistem politični sistem, ki temelji na občini kot najnižji politični teritorialni enoti; korporativni družbeni sistem korporativizem; monokratični sistem v katerem je za odločanje prišojna le ena oseba; parlamentarni sistem oblika državne oblasti, v kateri zakonodaja pripada parlamentu in je vlada odvisna od zaupanja parlamenta; politični sistem a) ki ureja družbene razmere s pomočjo države b) načela za tako urejanje; predsedniški sistem politični sistem, v katerem ima predsednik države posebna pooblastila; provincialni sistem organizacija uprave po provincah; sistem brez političnih strank*

sistemátični -a -o prid. *ki poteka, je narejen po sistemu: sistematični pregled prava; sistematična razlaga predpisa razlaga, ki uporablja celotni sistem prava kot logično celoto*

sistemátika -e ž, v zvezi: pravna sistematika *notranja razporeditev pravnih inštitutov oziroma pravnih disciplin*

sistemátski -a -o prid. *ki se nanaša na sistematiko ali sistem*

sistemizácija -e ž *ureditev, razvršitev po določenem sistemu, v določene sisteme: sistemizacija delovnih mest*

sistemizírati -am dov. in nedov. *urediti, razvrstiti po določenem sistemu, v določene sisteme: sistemizirati delovno mesto sistemizirani -a -o: sistemizirano delovno mesto*

sistémski -a -o prid. *ki se nanaša na sistem (1): sistémski zakon zakon, ki podrobneje izpeljuje načelna ustavna določila; sistemska rešitev npr. v zakonodaji zaradi enotnosti pravnega sistema*

sistírati -am dov. in nedov. *zadržati, ušlaviti, začasno odpraviti*: sistírati izvršitev odločbe, sklep; sistírati uštavo

situacija -e ž **1.** položaj, šlanje, razmere: finančna, politična, pravna situacija **2.** v zvezi: gradbena situacija obračun gradbenih del do določenega trenutka, npr. mesečna, končna

situacijski -a -o prid. *ki se nanaša na situacijo*: situacijski načrt načrt pri krajevnem ogledu

skabín -a m **1.** sodja (pr. zg.) **2.** laični prisodnik sodišča (pr. zg.)

skadénca -e ž *zapadlošt*: skadenca terjatve

skadénčni -a -o prid. *ki se nanaša na skadenco*: skadenčni čas; skadenčna knjiga rokovnik

skaljèn -èna -o prid. *ki ni več bišter, čist*: skaljena zavešt; skaljena zaznava

skazítev -tve ž *glagolnik od skaziti*: skazitev telesa; skazitev avtorskega dela

skazíti -ím dov. *povzročiti spremembo naravne, prvotne oblike česa, sin. izmalčiti* **skažèn** -èna -o: od poškodbe skažen obraz; trajno, začasno skažen poškodovanec; skažen izdelek

skažènošt -i ž *lašnost, značilnost skaženega kot posledica telesne poškodbe*: skažènošt obraza

skesnína -e ž (lat. arriha poenitentialis) *znesek, ki se plača za odstop od pogodbe, sin. odstopnina*

skíca -e ž **1.** naris, načrt samo z najpotrebnejšimi črtami, potezami: skica kraja ogleda **2.** začasni osnutek

skicíránje -a s *glagolnik od skicirati*: neupravičeno skiciranje vojaških objektov ali bojnih sredstev (kaz.)

skicírati -am dov. in nedov. *narediti skico*

sklād sklāda m **1.** sredšva, zbrana za določen namen, sin. *fond (1)*: akumulacijski sklad sredšva, zbrana iz presežnega dela; amortizacijski sklad **a)** sredšva za kritje pri poštopnem odpisu vrednosti osnovnih sredstev **b)** sredšva za poštopno odplačevanje dolgoročnega posojila; *bednoštni sklad sredšva, namenjena omiljenju socialne stiske; denarni sklad denarna sredšva; devizni sklad devizna sredšva; dispozicijski sklad namenjen svobodnemu razpolaganju, sin. *dispozicijski fond*; investicijski sklad namenjen investicijam; izravnalni sklad *ki se nanaša na razdelitev finančnih sredstev med določene skupnosti*; kreditni sklad namenjen dajanju kreditov; poslovni sklad del dohodka, *ki ostaja v podjetju za financiranje poslovne dejavnosti*; posojilni sklad namenjen dajanju posojil; preventivni sklad namenjen preprečevanju česa; reprezentančni sklad namenjen kritju izdatkov za predstavljanje, zaštopanje;

rezervni sklad za zagotavljanje stabilnosti finančnega poslovanja, npr. *Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja Republike Slovenije*; stanovanjski sklad Republike Slovenije namenjen financiranju nacionalnega stanovanjskega programa; štečajni sklad dolžnikovo premoženje, štečajna masa; študijski sklad namenjen štipendiranju študentov, *ki ga je ustanovil cesar Jožef II. iz premoženja odpravljenega jezuitskega reda od l. 1774 do l. 1898* (pr. zg.); ustanovni sklad sredšva, potrebna za ustanovitev npr. banke; verski sklad namenjen vzdrževanju župnij, *ki ga je ustanovil cesar Jožef II. iz premoženja odpravljenih samoštanov do l. 1945*; sklad omejene odgovornosti ladjarja premoženjska vrednost, namenjena izključno za poravnavo terjatev, nastalih iz dogodka, zaradi katerega je ustanovljen; sklad skupne porabe del dohodka delovne skupnosti za zadovoljevanje stanovanjskih in drugih potreb delavcev; sklad varnostnih rezerv namenjen kritju obveznosti do zavarovancev (zav.); sklad za štipendiranje, zdravstveno varstvo; skladi skupnih rezerv, solidarnosti; skladi za intervencije v kmetijstvu; skladi za nagrajevanje *Sklad Borisa Kidriča, Prešernov sklad ipd.*; ustanoviti, dotirati, izčrpati sklad **2.** celotna količina stvari na kakem področju, sin. *fond (2)*: blagovni fond gl. *blagovni sklad*; blagovni sklad v določenem gospodarstvu razpoložljivo blago, sin. *blagovni fond*; gozdni sklad; kmetijski zemljiški sklad *kmetijska zemljišča v družbeni laštnini, ki jih ne uporabljajo delavci ali združeni kmetje v kmetijskih organizacijah*; komasacijski sklad *kmetijska zemljišča na komasacijskem območju ter naprave na teh zemljiščih*; kupni sklad del denarnih dohodkov prebivalšva, *ki je v določenem razdobju razpoložljiv za nakup blaga osebne porabe*; stanovanjski sklad; sklad letnega delovnega časa; razdelitev komasacijskega sklada **3.** v zvezi: Mednarodni monetarni sklad (angl. International Monetary Fund) *mednarodna organizacija, ki skrbi za stabilnost valut držav članic* **4.** v zvezah: biti v skladu z uštavo, zakonom, veljavnimi predpisi *ujemati se, biti skladen s čim* **5.** v zvezi: spraviti v sklad *uskladiti*

skladarína -e ž *ležnina*

skladátelj -a m *kdor ustvarja glasbena dela*: skladatelj kot avtor kinematografskega dela

sklādati -am nedov. *razkladati, zlagati*

sklāden -dna -o prid. **1.** *ki s čim drugim sestavlja logično urejeno celoto*: skladen pravni sistem

skladátelj

2. v zvezi z *z ki ima prav take lašnosti, značilnosti, kot so določene, se pričakujejo*: zakon je skladen z uštavo

skladišče -a s *zaprt prostor za shranjevanje česa*: blagovno skladišče; carinsko skladišče *zaprt ali ograjen pokrit ali nepokrit prostor, namenjen spravljanju carinskega blaga*; javno, komisijsko skladišče; konsignacijsko skladišče **a**) za shranitev in konsignacijsko prodajo domačega blaga **b**) za shranitev začasno uvoženega, a še neocarinenega blaga tujih firm, ki se lahko prodaja po ocarinjenju; obvezno, prosto, trošarinsko, železniško skladišče

skladiščenje -a s *hranjenje v skladišču*: skladiščenje blaga; pogoji in način skladiščenja

skladiščni -a -o prid. *ki se nanaša na skladišče*: skladiščni dnevnik; skladiščni list *skladiščnica*; skladiščni posel; skladiščni receptis *pobotnica* (2); skladiščni zastavni list *zastavnica* (2); skladiščna knjiga; skladiščna pogodba *pogodba, s katero se skladiščnik za plačilo zavezuje, da sprejme in shrani določeno blago, ga ohrani v določenem stanju in ga na zahtevo položnika ali drugega upravičenca izroči*; skladiščna tarifa; skladiščno blago, podjetje

skladiščnica -e ž *vrednostni papir o uskladiščenem blagu, ki sestoji iz pobotnice in zastavnice*: skladiščnica za dele blaga

skladiščnik -a m **1.** *delavec v skladišču* **2.** *skladišče kot pravna oseba: odgovornosti in obveznosti skladiščnika*

skladiščnina -e ž *ležnina*

sklédnica -e ž, v zvezi: *rudarska bratovska sklédnica *blagajna za socialno zavarovanje rudarjev*, sin. *rudarska bratovska *blagajna*

sklédnost -i ž *lašnost, značilnost skladnega*: skladnost sodbenega izreka s tožbo, z obtožbo; skladnost pravnega sistema; skladnost zakona z uštavo; skladnost predpisa, (samoupravnega) splošnega akta z uštavo in zakonom

sklenitelj -a m *kdor kaj sklène*: sklenitelj zakonske zveze, pogodbe; sklenitelj zavarovanja *kdor sklène zavarovalno pogodbo z zavarovalno skupnošjo, zavarovalnico*, sin. *zavarovalec*

sklenitev -tve ž *glagolnik od skleniti*: sklenitev delovnega razmerja, pogodbe, poravnave, zakonske zveze; čas, kraj sklenitve pravne ga posla

skleniti sklénem dov. **1.** *z izrazitvijo soglasja narediti, da naštane kaj, kar koga povezuje z drugim*: skleniti družbeni dogovor, samoupravni sporazum; skleniti delovno razmerje **2.** *z dogovarjanjem, določenim postopkom*

narediti, da kaj začne obstajati, veljati: skleniti mir, pogodbo, (prisilno) poravnavo, posojilo, zakonsko zvezo **2.** *odločiti s sklepom* (post.) **3.**

končati: skleniti dokazovanje, govor, obravnavo, posvetovanje, račune, sejo, zapisnik **sklénjen** -a -o: sklenjena pogodba, poravnava

sklèp sklépa m **1.** *vrsta odločbe v postopku*: dokazni, dovolilni sklep; končni sklep *o pravicah zaradi motenja posesti*; odmerilni sklep *o stroških postopka*; razdelitveni sklep *o poplačilu* (izvrš. post., sleč. post.); ugotovitveni, uštavitveni, začasni, zavrnilni sklep; sklep o dedovanju, izvršbi; sklep o poplačilu upnikov (izvrš. post.); sklep o priporu, podaljšanju pripora (kaz. post.); sklep o sodnem opominu (kaz. post.); sklep o uvedbi postopka; sklep o uvedbi preiskave (kaz. post.); sklep o varnostnem, vzgojnem ukrepu (kaz. post.); izdati, izpodbijati, izvršiti, obrazložiti, razglasiti, revotirati sklep; uštavitvi, zadržati izvrševanje sklepa **2.** *sklenitev*: borzni sklep *sklenitev borznega posla o določenih količinah blaga*; sklep pogodbe **3.** *izrazitev volje kolegijskega organa*: sklep državnega, samoupravnega organa; sklep meddržavnega organa; sklep družbene organizacije **4.** *končna ugotovitev česa*: bilančni sklep; blagajniški sklep *pregled blagajniškega stanja v določenem trenutku*, sin. *blagajniški zaključek*; knjižni, računski sklep; sklep zapisnika **5.** v zvezi: sklep pouka *konec* **6.** v zvezah: spodnja, zgornja premisa sklepa *v logiki vsaka od dveh trditev, iz katerih izhaja določen zaključek*

sklépanje -a s *glagolnik od sklepati*: pravno sklepanje; metode sklepanja

sklépati -am nedov. z *razmišljanjem, logičnim povezovanjem znanega prihajati do novih spoznanj*: logično sklepati; sklepati a contrario lat. *po nasprotju*; sklepati po analogiji; sklepati z indukcijo *iz posameznega na splošno*; sklepati z dedukcijo *iz splošnega na posamezno*

sklépčen -čna -o prid. **1.** *prepričevalen, logično utemeljen*: sklepci razlogi sodbe; sklepečna sodba, trditev **2.** *ki je glede na število udeležencev sposoben za sklepanje*: skupščina je sklepečna **sklépčni** -a -o: sklepečno dejanje *molče opravljeno dejanje, ki se mora v konkretnem primeru šieti za izjavo popolnoma določene poslovne volje*; sklepečno ravnanje *sklepečno dejanje*

sklépčnost -i ž **1.** *sposobnost sklepanja glede na število udeležencev*: sklepečnost skupščine **2.** *prepričevalnost, logična utemeljenost*: sklepečnost tožbe

sklépni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na sklepanje:* sklepna enota *enota na borzi*; sklepno pismo *sklepnica* **2.** *končni:* sklepní obračun; sklepní račun *proračuna*; sklepní zapisnik; sklepna beseda (pošt.); sklepna bilanca *bilanca v zaključnem računu*

sklépnica -e ž *liščina, ki jo izda posrednik in vsebuje bištvne podatke o sklenjeni pogodbi*

sklic -a m **1.** *glagolnik od sklicati:* sklic občnega zbora, seje zborov skupščine; *sklic zapuščin-skih upnikov **2.** *doba, za katero je skupščina izvoljena*

sklicanje -a s *glagolnik od sklicati:* sklicanje seje

sklicatelj -a m *kdor kaj sklicuje:* sklicatelj shoda

sklicateljica -e ž *ženska oblika od sklicatelj*

sklicati skličem dov. *pismo ali ušno povabiti več ljudi, da se zberejo zaradi obravnave kakih vprašanj:* sklicati občni zbor, sejo, shod; sklicati skupščino na zasedanje

sklicevanje -a s *glagolnik od sklicevati:* sklicevanje sej, shodov

sklicevati -ujem nedov. *pismo ali ušno vabiti več ljudi, da se zberejo zaradi obravnave kakih vprašanj:* sklicevati seje, zasedanja **sklicevati se navajati kaj kot razlog za svoje ravnanje:** sklicevati se na imuniteto, liščino, nezmožljivost, pogodbo, predpis, prejšnjo izpovedbo, pričo, svojo pravico

skočnina -e ž *plačilo laštniku samca za naravno oplojevanje kobil ali krav*

skontirati -am dov. *dati popušt*

skónto -a m *popušt pri takojšnjem ali predčasnem plačilu računa, sin. blagajniški popušt:* menični skonto

skontrácija -e ž **1.** *kontrolni pregled, preizkušnja blagajniške gotovine:* skontrácija blaga, deviz, efektov, valut **2.** *izravnava medsebojnih računov z obračunavanjem razlike*

skontrírati -am dov. *izravnati medsebojne račune z obračunavanjem razlike*

skóntro -a s **1.** *skontrácija* **2.** v zvezi: *blagovni skontro knjiga za razvid prejema in izdaje blaga, sin. blagovna knjiga*

skópiti -im dov. *odstraniti spolne žleze, sin. kaštrirati*

skópljenec -nca m *kdor je skopljen*

skópljenje -a s *odstranitev spolnih žlez, sin. kaštrácija*

skrájni -a -o prid. **1.** *ki je časovno najbolj oddaljen:* skrajni rok **2.** *ki dosega najvišjo mogočo mero:* skrajna sila *stanje istočasne, nezakrivljene ali na kak drug način neodvrnljive nevarnosti;*

ravnanje v skrajni sili; zmotna skrajna sila

skrájšanje -a s *glagolnik od skrajšati:* skrajšanje delovnega časa; skrajšanje izpolnitvenega, plačilnega, procesnega, zakonodajnega roka

skrájšati -am dov. *narediti kaj krajše:* skrajšati policijsko uro **skrájšani** -a -o: skrajšani delovni čas *delovni čas, ki traja manj kot 42 ur na teden;* skrajšani postopek, (vojaški) rok

skrb -í ž *aktivnost, prizadevanje a) za uresničitev, normalen potek česa:* družbena, poklicna skrb; skrb za osebno varnost; skrb zaštopnika za naročiteljeve interese; prevzeti skrb za kaj **b) za zadovoljitev zlašti telesnih potreb koga:** skrb za begunce, otroke

skrben -bna -o prid. **1.** *ki s svojo aktivnostjo, prizadevanjem omogoča v zelo visoki stopnji a) uresničitev, potek česa:* skrben gospodar **b) zadovoljitev zlašti telesnih potreb:** skrbni štarši **2.** *pazljiv, natančen*

skrbéti -ím nedov. **1.** *nuditi komu osnovne možnosti za preživetje:* skrbeti za begunce, bolnike, brezposelne, matere, mladino, otroke, sirote **2.** *delati, da kdo dobi, kar potrebuje za življenje, preživetje:* skrbeti za mladoletno osebo; skrbeti za življenje, zdravje, šolanje, strokovno izobrazbo otroka **3.** *delati, da se kaj uresniči, normalno poteka:* skrbeti za interese zaštopane štranke; skrbeti za izvrševanje zakona, skladnost pravnega sistema, smotno gospodarjenje s prostorom, varstvo človekovega okolja; skrbeti za red na glavni obravnavi

skrbljenec -nca m *oseba pod skrbštvom* (rim. pr.), sin. *kurand*

skrbnica -e ž *ženska oblika od skrbnik*

skrbnik -a m *z odločbo prištopnega organa postavljeni zaštopnik osebe, ki sama ne more varovati svojih pravic in koristi:* kolizijski skrbnik *zakonski zaštopnik oseb, pri katerih gre za nasprotujoče si koristi;* štalni, začasni skrbnik; skrbnik pravdno nesposobne osebe; skrbnik osebe, katere bivališče ni znano; skrbnik še nerojenega otroka; skrbnik neznanemu laštniku premoženja; skrbnik za mladoletno, pogrešano osebo; skrbnik za osebo, kateri je popolnoma ali delno odvzeta poslovna sposobnost; skrbnik za posebne primere (lat. curator ad actum) *npr. skrbnik za ločeno zapuščino*, prim. *začasni zaštopnik;* strožje nadzorstvo skrbnika (kaz.); imenovati, postaviti, razrešiti skrbnika

skrbniški -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na skrbnike ali skrbništvo:* skrbniški posel, račun; skrbniška dolžnost; skrbniško pravo; opravljati skrbniške dolžnosti **2.** v zvezah: Skrbniški svet

organ OZN, ki nadzoruje upravljanje skrbniških ozemelj (mednar. pr.); skrbniško ozemlje ozemlje, ki ga OZN da v upravljanje določeni državi (mednar. pr.)

skrbništvo -a s **1.** *dejavnost skrbnikov*: skrbništvo nad mladoletnimi; skrbništvo za osebe, ki jim je vzeta poslovna sposobnost; skrbništvo za posebne primere; oseba pod skrbništvom; postaviti pod skrbništvo **2.** *upravljanje skrbniškega ozemlja*: ozemlje pod skrbništvom (mednar. pr.)

skrbnošt -i ž *lašnost, značilnost skrbnega človeka*: abstraktna skrbnošt npr. *skrbnošt dobrega gospodarja*; dolžna skrbnošt; konkretna skrbnošt *kakor v lašnih zadevah*; menična skrbnošt *imetnika menice glede na menično strogošt*; skrbnošt dobrega gospodarja, gospodarstvenika, strokovnjaka; skrbnošt dobrega trgovca; opustiti potrebno skrbnošt

skrbštveni -a -o prid. *ki se nanaša na skrbstvo*: skrbštveni organ, posel, ukrep; skrbštvena dolžnost, skrbštvena knjiga, zadeva; skrbs-tveno pravo; strožje nadzorstvo skrbštvenga organa *strožje nadzorstvo organa socialnega skrbstva* (kaz.)

skrbštvo -a s, v zvezah: socialno skrbštvo *dejavnost, s katero se življenjsko ogroženim osebam zagotavljata materialna pomoč in pomoč pri njihovem usposabljanju za življenje, delo*; skupnosti socialnega skrbstva

skrčenje -a s *zmanjšanje*: skrčenje tožbenega zahtevka

skrčiti -im dov. *zmanjšati*: skrčiti dohodke, izdatke, produkcijo; skrčiti številčno stanje osebja, število delovnih mest

skrinjica -e ž, v zvezah: črna skrinjica *ognjevarna, zelo zaščitena naprava v pilotovi kabini za avtomatično registriranje vseh podatkov o letu*; glasovalna, volilna skrinjica *zaprtá škatla z režo za oddajanje glasovnic*

skripta skript s, mn. *razmnožena predavanja, navadno tipkopis*: izdati, prirediti, založiti skripta

skripturni -a -o prid., v zvezi: skripturna obveznost *obveznost, ki nastane z zapisom, npr. menica*

skriti -jem dov. *narediti, da kdo koga, česa ne more najti, videti*: skriti tujo lištino (kaz.); skriti uradno lištino, knjigo, spis (kaz.); skriti dele svojega premoženja zaradi oškodovanja upnikov (kaz.); neupravičeno skriti truplo (kaz.); skriti blago ob carinskem pregledu; skriti sled **skriti** -a -o: skriti sled; skrita napaka; skrita služnost *služnost, pri kateri ni videti znakov izvrševanja*

skriváč -a m *kdor se s skrivanjem izmika vojaški*

službi (kaz.)

skriváj prisl. (lat. clam) *okolici neopazno*: skrivaj pridobiti posest

skrivati -am nedov. *delati, da kdo koga, česa ne more najti, videti*: skrivati štorilca kaznivega dejanja **skrivati se delati se neopaznega, nevidnega**: skrivati se zaradi izmikanja vojaški službi (kaz.)

skrivni -a -o prid. *tajni*: skrivni pridržek, shod; skrivna družba, pisava, zakonska zveza; skrivno kupčevanje

skrivnošt -i ž **1.** *s čimer se javnost ne sme seznaniti*: odvetniška, poklicna, zdravniška skrivnošt; neupravičena izdaja poklicne skrivnošti (kaz.); izdati, izvabiti, odkriti, ohraniti, varovati skrivnošt **2.** *kar ni znano širšemu krogu ljudi*: osebna, rodbinska skrivnošt

skrunítev -tve ž *glagolnik od skruniti*: skrunitev groba, trupla, dela trupla (kaz.)

skruníti -im nedov. *ravnati tako, da se izraža nespoštovanje do stvari, ki se jim navadno izkazuje spoštovanje*

skrutinátor -ja m *kdor opravi skrutinij* (2 b)

skrutinij -a m **1.** *pregled, preiskava, preizkušnja* **2. a)** *glasovanje* **b)** *šteje glasov, glasovnic in ugotovitev izida volitev*: javni, tajni skrutinij; opraviti skrutinij

skúp -a m *kupek, celota*: skup pravic in dolžnosti

skupiček -čka m *izkupiček*

skupína -e ž **1.** *več oseb, ljudi*: delovna, hudo-delska, oborožena skupina; skupina delegatov, poslancev, volivcev; organiziranje skupine za izvrševanje kaznivih dejanj; v skupini storjeno kaznivo dejanje **2.** *kar ima v okviru kake razporeditve enake, podobne značilnosti*: krvna skupina *dedne imunološke lašnosti rdečih krvničk*; narodnoštna, etnična, rasna skupina; *položajna skupina npr. *javnih uslužbencev*; rasna skupina; štaroštna, strokovna, volilna skupina; vzgojna skupina mladoletnikov v *prevzgojnem domu* (kaz.); izobrazbene, kvalifikacijske, poklicne skupine

skupínski -a -o prid. *ki se nanaša na skupino*: skupinski izum; skupinski prevzgojni program *prevzgojni program za skupine obojencev v kazenskem poboljševalnem zavodu*; skupinski sled *sled, ki kaže npr. na vrsto orodja*; skupinska amneštija; skupinsko delo **a)** *delo strokovnjakov v ekipah* **b)** *metoda za vodenje sestankov* **c)** *delo v kazenskih poboljševalnih zavodih*

skupíti skupím dov. *izkupiti*

skúpni -a -o prid. **1.** *pri katerem je udeleženi*

več ljudi: skupni dokaz dokaz obeh strank; skupni interes interes npr. družbenih pravnih oseb v medsebojnih obveznostnih razmerjih; skupni posel; skupni prihodek prihodek, ki ga usvari več organizacij zaradi skupnega poslovanja; skupni riziko, servis, sklad; skupna meja; skupna obratovalnica obratovalnica samošojnih obrtnikov; skupna poraba; skupna prokura prokura, ki se da lahko dvema ali več osebam skupaj; skupna seja; skupna zadeva npr. zakoncev; skupno gospodinjstvo; skupno poslovanje poslovanje več podjetij v družbeni lastnini; skupno življenje 2. ki je namenjen uporabi, koristi več ljudi: skupni pašnik; skupni potni list potni list za najmanj pet in največ petdeset oseb, ki velja samo za eno potovanje; skupni zapor; skupni deli stavbe v etažni lastnini; skupna sodna pisarna; skupna strokovna služba; skupne službe službe za različne organe, npr. vložišče, računovodstvo, arhiv; skupno pooblaštilo pooblaštilo, ki se da dvema ali več osebam; sklad skupne porabe del dohodka delovne skupnosti za zadovoljevanje stanovanjskih in drugih potreb delavcev 3. ki izhaja iz skupnosti, ki je skupnosti lasten: skupna lastnina lastnina več oseb na nerazdeljeni stvari, kadar se dajo njihovi deli določiti, vendar niso vnaprej določeni, npr. premoženje, ki ga zakonca pridobita z delom v času trajanja zakonske zveze; skupna posest posest, npr. sodedičev; skupno premoženje zakoncev premoženje, ki ga zakonca pridobita z delom v času trajanja zakonske zveze; razdelitev skupnega premoženja 4. ki pripada več ljudem, stvarjem: skupni pooblaščenec pooblaščenec dveh ali več oseb; skupni sodni izvršitelj sodni izvršitelj za enote temeljnega sodišča; skupni zagovornik zagovornik več obdolžencev; skupna liština npr. glede vsebine, ki je enaka za obe stranki v poštopku; skupna stvar npr. stvar solašnikov pred delitvijo; skupno prebivališče npr. zakoncev 5. ki poteka hkrati: skupno obravnavanje več tožb, obtožb 6. ki zajema določeno stvar, skupino stvari v njenem polnem obsegu: skupni dohodek; skupni dolg; skupni znesek; skupna havarija vsak strošek in škoda, namerno in preudarno povzročena, da se reši ladja, letalo ali tovor pred dejansko nevarnostjo, ki skupaj grozi vsem udeležencem v istem plovbnem podjetju, sin. velika havarija, sin. generalna havarija, prim. pomorska škoda; skupna hipoteka hipoteka, pri kateri je ista terjatev nerazdelno zavarovana

na več premičninah ali nepremičninah, npr. na ladjah, letalih; skupna zaštava skupna hipoteka **skúpno** prisl.: skupno gospodariti **skúpnoš** -i ž na določen način organizirana skupina fizičnih ali pravnih oseb: agrarna skupnoš skupni pašniki ali gozdovi ali skupne pravice do tujih pašnikov ali gozdov, ki jih uživa več upravičencev, večinoma kmetov; delovna skupnoš vsi člani delovne organizacije; državna skupnoš; energetska skupnoš uporabnikov in izvajalcev na področju energije; Evropska gospodarska skupnoš (krat. EGS); *interesna skupnoš gospodarsko povezovanje podjetij; izobraževalna skupnoš samoupravna interesna skupnoš za področje izobraževanja od l. 1971 do l. 1990; izvenzakonska skupnoš moškega in ženske, ki ništa v zakonski zvezi; kmetijska zemljiška skupnoš; komunalna skupnoš; krajevna skupnoš najnižja teritorialna samoupravna organizacija; kulturna skupnoš; naključna skupnoš; naključna premoženjska skupnoš npr. več oseb, ki dedujejo po enem zapuštniku; narodna skupnoš; nerazdružljiva skupnoš stvari npr. skupni deli stavbe v etažni lastnini; nezakonska skupnoš moškega in ženske izvenzakonska skupnoš moškega in ženske; pašna, počitniška, poslovna, premoženjska skupnoš; raziskovalna skupnoš; regionalna, rodbinska skupnoš; samoupravna družbenopolitična skupnoš občina, mesto, pokrajina, republika, federacija do 23. 12. 1991; samoupravna interesna skupnoš organizacija, ki jo delovni ljudje neposredno ali preko organizacij združenega dela ustanovijo s samoupravnim sporazumom o zadovoljevanju osebnih ali skupnih potreb na določenem področju družbene porabe: stanovanjskem, zdravšvenega varstva, socialnega varstva, pokojninskega zavarovanja, šolstva, izobraževanja in znanosti od l. 1971 do l. 1990; stanovanjska, šolska skupnoš; temeljna, posebna rizična skupnoš zavarovancev pri premoženjskem in osebnem zavarovanju, ki so zavarovani za enake ali podobne nevarnosti; vaška, verska, vodna skupnoš; zakonska skupnoš zakonska zveza; zavarovalna skupnoš samošojna samoupravna skupnoš zavarovancev in zavarovalnih delavcev; zdravšvena, življenjska skupnoš; skupnoš arhivov, dedičev, občin, premoženja, stanovalcev; skupnoš stvari npr. knjižnica, zaloga blaga; nerazdružljiva skupnoš stvari npr. skupni deli stavbe v etažni lastnini; sklep

sveta delovne skupnosti

skúpščina -e ž **1.** zbor; shod: cehovska skupščina (pr. zg.); društvena skupščina **2.** stalni organ družbenopolitične skuposti oziroma samoupravne interesne skupnosti: delegatska, ljudska, občinska, mestna, republiška skupščina; generalna skupščina npr. OZN; ustavodajna, zakonodajna skupščina; skupščina raziskovalne skupnosti; skupščina skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja; skupščina skupnosti socialnega varstva; predsednik, predsedstvo, zbori skupščine; predstavljati, sklicati, razpuščiti skupščino

skupščinski -a -o prid. ki se nanaša na skupščino (2): skupščinski mandat, odbor; skupščinski pečat, poslovnik, predpis, predračun, sistem, sklep; skupščinski predsednik; skupščinska komisija; skupščinsko zasedanje

slábi -a -o prid., v zvezi: slaba vera (lat. malae fides) zaveš subjekta o pravni neupravičenosti

slabôten -tna -o prid. ki je brez moči: spolna zloraba slabotne osebe (kaz.)

slaboumnoš -i ž duševna nerazvitoš, duševna zaostalost

slabovérni -a -o prid., v zvezi: slaboverni posestnik nedobroverni posestnik

sléd -ú m kar ošlane na podlagi in kaže, da je tam kaj bilo, se kaj dogajalo: individualni sled ki kaže npr. na konkretno orodje; krvni, očitni, skriti sled; skupinski sled ki kaže npr. na vrsto orodja; stvarni, vidni, zavorni sled; latentni sledovi ki se na zunaj ne opazijo, npr. pršni odtisi; sledovi drsenja, vožnje, zaviranja, zanašanja; sledovi štopinj, zob; iskanje, odkrivanje, zavarovanje, uničenje sledov; snemanje sledov kaznivega dejanja prenašanje sledov na drugo podlago zaradi identifikacije; iskati, zbrati, zavarovati, ohraniti, prikriti, uničiti, zabrisati sledove

sledílni -a -o prid. ki se nanaša na sledenje: sledilni pes

sledíti -ím nedov. **1.** z gledanjem, poslušanjem dojemati, zaznavati vsebino česa: slediti obravnavi **2.** v zvezi: slediti rudnine iskati rudnine

slédni -a -o prid., v zvezi: sledna pravica pravica avtorja, da ga dosedanji laštnik ali uporabnik izvirnega avtorskega dela obvešiti o novem laštniku oziroma uporabniku (avt. pr.)

slép -a -o prid. ki ni sposoben zaznavati svetlobe, barv: slep za barve; zaposlovanje slepih invalidnih oseb **slépi** -a -o: slepi naboj naboj s plašično ali leseno kroglo; slepi potnik **a**) potnik, ki se skriva, da bi se izognil plačilu

voznine **b**) potnik, ki je brez ustreznih potnih listin; slepi tir tir; ki ima izhod samo na enem koncu; slepa cena cena, ki je daleč pod tržno ceno; slepa menica bianko menica; slepa ulica ulica, ki ima izhod samo na enem koncu **slépo** prisl., v zvezi z **na**: izbira, preizkus na slepo brez ugotavljanja, poznavanja razmer, okoliščin

slepár -ja m kdor goljufa, vara

sleparija -e ž, v zvezi: izmikanje vojaški službi s sleparijo npr. s hlinjenjem bolezni ali s ponarejeno listino (kaz.)

slepárka -e ž ženska oblika od slepar

slepárski -a -o prid. ki se nanaša na sleparje: sleparski igralec igralec, ki pri igri na srečo uporabi krive karte ali kako drugo slepilo **slepársko** prisl.: sleparsko ravnanje

slepílni -a -o prid. ki slepi, zapeljuje: slepilni namen; slepilno sredstvo

slepílo -a -s **1.** sredstvo za preslepitev: uporaba slepila pri igri na srečo (kaz.); uporaba slepila pri zasliševanju **2.** svetilno telo: uporaba slepil pri zasliševanju

slepíti -ím nedov. spravljati v zmoto, skušati koga premotiti: slepiti pričo pri zasliševanju (kaz. poš.)

slíka -e ž likovna upodobitev česa: avtorjevo dovoljenje za brezžični prenos znakov, zvoka ali slik (avt. pr.)

slikóvni -a -o prid. ki se nanaša na sliko: slikovni posnetek; neupravičeno slikovno snemanje druge osebe (kaz.)

slóg -a m **1.** uštaljen način izražanja, sin. štil: diplomatski, pravniški, zakonski slog **2.** v zvezah: odprti, domači, mednarodni slog načini oddajanja, ki jih sme uporabljati radijska postaja pri svojem delu po predpisih o kriptografskem zavarovanju

slòj slôja m skupina ljudi glede na enak položaj v družbi

Slovénija -e ž, v zvezah: *Narodna vlada za Slovenijo l. 1918; Deželna vlada za Slovenijo od l. 1919 do l. 1921; Pokrajinska uprava za Slovenijo od l. 1921 do l. 1923; Ljudska republika Slovenija (krat. LRS) od l. 1946 do l. 1963; Socialistična republika Slovenija (krat. SRS) od l. 1963 do l. 1990; Republika Slovenija od l. 1990

slovénski -a -o prid. ki se nanaša na Slovence ali Slovenijo: slovenski narod; Slovenski narodnoosvobodilni odbor (krat. SNOO) od l. 1941 do l. 1944; Slovenski narodnoosvobodilni svet (krat. SNOS) od l. 1944 do l. 1946; slovenska narodna skupnost

slòves -ésa m splošno priznanje velike vrednosti

ali veljave: imeti sloves

slovésni -a -o prid., v zvezh: slovesna izjava javna, po določenem poštopku dana obljuba ravnati se po načelih, navedenih v izjavi, npr. določenih državnih funkcionarjev, sodnikov; slovesna oblika npr. oblika lištine, ki je sestavljena pred javnim organom; slovesna priča pri slovesnostih, npr. pri sklenitvi zakonske zveze, oporoki; slovesna prisega prisega vojaške osebe ob vstopu v oborožene sile; *slovesna obljuba obljuba namesto prisega (pravd. post.)

slóvnični -a -o prid., v zvezi: slovnična razlaga zakona jezikovna razlaga zakona

slóvstvo -a s literatura: pravno slovstvo

slučáj -a m **1.** naključje **2.** primer: v slučaju smrti

slučájni -a -o prid. naključni, nepredvideni, neprivedljivi: slučajni hudodelec priložnostni, akutni hudodelec; slučajna sestavina pravnega posla npr. pogoj, rok

slučájnost -i ž naključnost, nepredvidljivost: odgovarjati za slučajnost

slúga -a m kdor v kaki uštanovi opravlja pomožna dela: sodni, šolski, uradni sluga do l. 1945

slušátelj -a m študent: slušatelj univerze, visoke šole, višje šole; imatrikulirani, (iz)redni slušatelj; imatrikulacija slušateljev

slúžba -e ž **1.** delo na podlagi delovnega razmerja: aktivna služba; častna služba ki ne prinaša materialnih koristi; dežurna služba ki poteka v času, ko drugi ne delajo; honorarna služba ki ni vezana na redno delovno razmerje; nočna služba **2.** delo, dejavnost, vezana na določeno področje: carinska služba; civilna služba ki se ne nanaša na vojsko; diplomatska, evidenčna služba; gojitveno-čuvajska služba ki se izvaja na področju lova, ribolova; inšpekcijska služba; javna služba dejavnost, ki zadovoljuje določene potrebe skupnosti, npr. notariat; komercialna služba; konzularna služba; nadzorniška, nadzorstvena služba; obračunska služba; obveščevalna služba; patronažna služba zdravstvena dejavnost, ki skrbi za otroke, bolnike na domu; patroljna služba; prevajalska služba; prometna, prosvetna, protiobveščevalna, računovodstvena, servisna, signalna, štatištična služba; stražarska služba npr. v kazenskem poboljševalnem domu; strokovna, turistična vodniška, upravna, varnostna služba; vlečna služba ki skrbi za odvoz poškodovanih in pokvarjenih vozil; vojaška služba; zdravstvena služba; letališke službe npr. za sprejem in odpremo letal, potnikov in švari, gasilska služba, služba prve pomoči; skupne službe za

različne organe, npr. vložišče, računovodstvo, arhiv; Služba družbenega knjigovodstva (krat. SDK) samostojna organizacija, ki opravlja notranji plačilni promet in vodi evidenco o razpolaganju z družbenimi sredstvi do 31. 12. 1994; služba državne varnosti del državne uprave, ki skrbi za varovanje državne ureditve; služba pravne pomoči ki je organizirana kot delovna skupnost ali kot delovna organizacija; služba v oboroženih silah, teritorialni obrambi; služba v sovražnikovi vojski (kaz.); služba za zatiranje kriminalitete; služba za opazovanje, javljanje, obveščanje, alarmiranje; izstopiti, odpustiti iz službe; dobiti, naštopiti, menjati, opravljati, razpisati, sprejeti službo; štopiti v službo

slúžbeni -a -o prid. **1.** ki se nanaša na službo: službeni čin, dekret; službeni obhod obhod lovskega čuvaja ipd.; službeni položaj; službeni prejemki; službena izkaznica; službena kvalifikacija usposobljenost; službena nadrejenost, podrejenost; službena obleka; *službena pragmatika pravila, predpisi za nekatere službe; *službena prisega; službeno mešto, osebje, potovanje, razmerje; službeno štanovanje štanovanje, ki ga delodajalec namenja za oddajo zaradi zadovoljevanja službenih potreb, sin. najemno štanovanje (c); službena leta **2.** uradni: službeni list; službeni predpis; službena izkaznica ki potrjuje, da je kdo zaposlen v določeni delovni organizaciji; službena molčečnost; službeno navodilo; službeno potovanje potovanje iz kraja stalne zaposlitve zaradi opravljanja določenih delovnih obveznosti; sodelovanje po službeni poti; po službeni potrebi **3.** v zvezi: *službena pogodba delovna pogodba

službodajálec -lca [-ú-] m delodajalec

službováenje -a s opravljanje službe

službováti -újem nedov. biti v službi, opravljati službo

služéči -a -e prid. ki se nanaša na služnost: služéča stvar nepremičnina, na kateri sme lastnik gospodujočega zemljišča izvrševati švarno služnost, ant. gospodujoča stvar; lastnik služéče stvari; služéče zemljišče ant. gospodujoče zemljišče

slúženje -a s glagolnik od služiti: služenje vojaškega roka

služiti služim nedov. **1.** opravljati določen čas trajajočo obvezno dejavnost: služiti vojaški rok **2.** v zvezi: služiti kot (za) dokaz biti za dokaz, biti dokaz za kaj

slúžni -a -o prid. ki se nanaša na služnost: služna

stvar služeeča stvar

služnost -i ž **1.** *švarna pravica na tuji stvari, katere lašnik je dolžen, da glede te stvari kaj trpi ali opušti, služnostni upravičenec pa je upravičen stvar v določenem obsegu uporabljati ali uživati: hišna služnost pri kateri je gospodujoče zemljišče stavbno, npr. pravica do okna, svetlobe, razgleda, vodovodnega priključka; negativna služnost ki nalaga opuštitev; očitna služnost katere izvrševanje je mogoče zaznati; osebna služnost užitka, rabe, stanovanja, ustanovljena v koristi določene osebe; poljska služnost švarna pravica na tujem zemljišču, če je gospodujoče zemljišče kmetijsko, npr. potna, vodna, gozdna, pašna služnost; pozitivna služnost pri kateri sme upravičenec služeečo stvar uporabljati ali uživati; realna služnost švarna služnost; skrita služnost pri kateri ni videti znakov izvrševanja; švarna služnost ki obremenjuje služeečo nepremičnino v prid gospodujoči nepremičnini, sin. zemljiška služnost; zemljiška služnost gl. švarna služnost; služnost prevažanja in zlaganja gozdnih proizvodov; služnost nujne poti za nepremičnino, ki nima za redno obdelavo ali uporabo potrebne potne zveze z javnim potnim omrežjem; služnost rabe švarna pravica uporabljanja tuje nepotrošne stvari za osebno potrebo; nepravilne služnosti (lat. servitutes irregulares) zemljiške služnosti, katerih imetnik je določena fizična ali pravna oseba; pravica služnosti; ustanovitev, pridobivanje, izvrševanje, vključba, varstvo, prenehanje služnosti; obremeniti zemljišče s služnostjo; motiti, preprečevati izvrševanje služnosti; nasprotovati izvrševanju služnosti*

2. v zvezi: meddržavne služnosti pogodbene omejitve suverenosti države na njenem ozemlju v koristi druge države

služnostni -a -o prid. ki se nanaša na služnost: služnostni spor, upravičenec, zavezanec; služnostna pot; služnostna pravica služnost (1); služnostna regulacija servitutna regulacija (pr. zg.); služnostna tožba tožba, s katero služnostni upravičenec uveljavlja služnostno pravico, sin. konfesorna tožba; služnostno breme

smérnica -e ž napotek, navodilo: smernice državne politike; dajati smernice

smisel -sla m kar se misli, hoče s čim doseči: pravni smisel; smisel zakona; v smislu zakona v skladu z zakonom

smiseln -a -o ki se nanaša na smisel: smiselna uporaba zakona **smiselno** prisl.: smiselno uporabljati prepise

smóter -tra m kar se skuša s čim doseči: pravni, procesni, zakonodajni smoter; smoter državne politike; smoter kaznovanja namen kaznovanja; smoter zakona (lat. ratio legis) namen, motiv zakona

smótrnost -i ž, v zvezi: načelo smotrnosti kazenskega pregona načelo, po katerem mora javni tožilec presoditi, ali je pregon smotrni tudi s stališča državnih interesov, npr. za dejanja neznatne družbene nevarnosti, sin. načelo oportunitete kazenskega pregona, sin. oportunitetno načelo

smrt -i ž **1.** prenehanje življenja, življenjskih procesov: fetalna smrt smrt zarodka; dozdevna, navidezna smrt; klinična smrt stanje, ko preneha dihanje in bitje srca, življenje pa je še mogoče; naravna smrt ki je v skladu z zakoni narave, npr. zaradi starosti, bolezni, prirojenih napak; nasilna smrt ki je posledica nasilnega dejanja, npr. samomor, uboj, umor, nesreča; možganska smrt prenehanje delovanja možganov; nenadna, nepojasnjena smrt; srčna smrt nepovratno prenehanje delovanja srca; smrt, povzročena s kaznivim dejanjem; čas, dan, dokazovanje, kraj, način, povod, povzročitev, ugotovitev, vzrok smrti; znamenja smrti; huda telesna poškodba s posledico smrti; povzročitev smrti iz malomarnosti (kaz.); sum smrti zaradi kaznivega dejanja (kaz.); darilo, zavarovanje za primer smrti; obsodba na smrt sin. obsodba na smrtno kazen; potrdilo o smrti; prijaviti, ugotoviti smrt **2.** v zvezi: civilna smrt popolna izguba pravne sposobnosti (pr. zg.)

smírtni -a -o prid. ki se nanaša na smrt: smrtni primer; smrtna kazen pri kateri se obsojenec kaznuje s smrtjo; smrtna nesreča, nevarnost, poškodba; obsodba na smrtno kazen sin. obsodba na smrt

smírtnost -i ž razmerje števila v enem letu umrlih do števila živih, sin. umrljivost

smrtonôsn -a -o prid. ki povzroča smrt

smrtóvnica -e ž uradni zapis podatkov o umrlem zaradi uvedbe zapuščinskega postopka: vsebina smrtovnice; sestaviti smrtovnico

snáha -e ž sinova žena v odnosu do njegovih staršev

snémanje -a s **1.** glagolnik od snemati: snemanje književnih, znanstvenih in glasbenih del z instrumenti za mehanično reprodukcijo (avt. pr.); snemanje iz zraka fotografiranje, filmanje za izmeritev in raziskavo zemljišč; neupravičeno slikovno, zvočno snemanje (kaz.); snemanje

preiskovalnega dejanja, poteka glavne obravnave (kaz. post.); prepoved filmskega ali televizijskega snemanja v sodni dvorani (kaz. post.)
2. v zvezi: snemanje sledov kaznivnega dejanja *prenašanje sledov na drugo podlago zaradi identifikacije*

snémati -am nedov. *zapisovati zvok, sliko na ustrezni nosilec zvoka, slike*

snéti snámem dov. *narediti, da kaj ni več obešeno, pritrjeno: sneti oglas, oklic z oglasne, uradne deske; sneti zastavo*

sníti se snídem se dov. *seštati se*

SNÓS in **Snós** -a m, krat. (Slovenski narodnoosvobodilni svet) *najvišje predstavniško telo slovenskega narodnoosvobodilnega gibanja* od l. 1944 do l. 1946

snóv -i ž **1.** *kar tvori, sešavlja štvári*: eksplozivna, nevarna, odpadna, radioaktivna, razstrelilna, škodljiva, vnetljiva snov; uničenje nasadov, rastlin s škodljivo snovjo (kaz.) **2.** *kar tvori, sešavlja predmet, vsebino govornega, pisnega obravnavanja*

sòavalíšt -a m *menični soporok*

sòávtor -ja m *kdor je skupaj s kom avtor česa*

sòávtorstvo -a s *dejstvo, da je avtorsko delo ustvarjeno v sodelovanju dveh ali več avtorjev*

sòbodajálec -lca [-yc-] m *kdor v svojem gospodinjstvu ali počitniški hiši sprejema na prenočevanje goste ter jim navadno daje tudi hrano in pijačo*

socialíšt -a m *prvrženec socializma ali socialistične stranke*: krščanski, nacionalni, utopični socialisti

socialíštíčni -a -o prid. *ki se nanaša na socialiste ali socializem*: socialistični družbeni red; socialistični gospodarski sistem; socialistični sektor gospodarstva; socialistična demokracija *politična ureditev, v kateri ima oblašt delovno ljudstvo*; socialistična družba; socialistična družbenoekonomska ureditev; socialistična država; Socialistična federativna republika Jugoslavija (krat. SFRJ) od l. 1963 do l. 1991; socialistična laština *družbena, državna laština v socialističnih državah*; socialistična proizvodnja, revolucija, zakonitost, zavešt; socialistična stranka; Socialistična zveza delovnega ljudstva (krat. SZDL); socialistično gospodarstvo; socialistično nagrajevanje

socialíštka -e ž *ženska oblika od socialist*

socializácija -e ž *podružbljenje*: socializacija zasebnih proizvodnih sredstev *njihova sprememba v družbena sredstva*; socializacija funkcij državnih organov *njihov prenos na*

samoupravne organe in inštitucije

socialízem -zma m **1.** *družbenopolitična ureditev, v kateri so proizvodna sredstva v družbeni lašti*: administrativni socializem *z upravnim vodenjem gospodarstva in družbenih služb* od l. 1945 do l. 1950; demokratični socializem; državni socializem *socialistična družbena ureditev, v kateri država vodi in usmerja gospodarsko in drugo družbeno dogajanje* **2.** *nazor, katerega cilj je uveljavitev ekonomskih, političnih in kulturnih pravic delavcev*: utopični socializem *predmarksistične teorije, ki za spremembo družbene ureditve ne upoštevajo dejanskih zgodovinskih razmer*

socializírati -am nedov. in dov. *spreminjati zasebna proizvodna sredstva v družbena*

sociálni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na dejavnost za omiljenje, urejanje gmotnih, življenjskih razmer*: socialni delavec *delavec, ki se poklicno ukvarja s socialnim delom*; socialni podpiranec *kdor dobiva socialno podporo*; socialni program, red; socialni zavod *zavod, ki opravlja določene oblike socialnega varstva za tiše, ki zaradi starosti, telesne ali duševne prizadetosti ali drugih podobnih okoliščin ne morejo ali ne želijo živeti sami ali v družini*; socialna blaginja; socialna ogroženost *ogroženost zaradi slabih gmotnih, življenjskih razmer*; socialna podpora *štalna družbena denarna pomoč*; socialna politika, psihiatrija; socialna varnost *celota družbenih aktivnosti, ki skuša zagotoviti občutek predvsem ekonomske varnosti posameznika, družine, družbene skupnosti*; socialne bolezni *bolezni, ki jih povzročajo zlasti neugodne gmotne razmere*; socialne službe *službe, ki se ukvarjajo s socialnim skrbstvom in socialnim varstvom*; socialno delo, okolje; socialno skrbstvo *dejavnost, s katero se življenjsko ogroženim osebam zagotavljata materialna pomoč in pomoč pri njihovem usposabljanju za življenje, delo*; socialno varstvo *dejavnosti na področju socialnega skrbstva, družbenega varstva otrok, zaposlovanja, pokojninskega in invalidskega zavarovanja, starostnega zavarovanja kmetov in štanovanjskega gospodarstva* **2.** v zvezah: socialni mir *stanje brez večjih družbenih nasprotij*; socialna anketa *zbiranje podatkov, npr. o mladoletnikovem, obdolženčevem, obsojenčevem življenju in razmerah* (kaz.); socialna diferenciacija *gl. socialno razslojevanje*; socialna patologija *družbeno negativni pojavi, npr. kriminaliteta, alkoholizem, narkomanija, potepuštvó, sin. so-*

cialnopatološki pojavi; socialno razslojevanje *našatanje gospodarskih in družbenih razlik med ljudmi*, sin. *socialna diferenciacija*; socialno štanovanje *štanovanje, ki ga laštnik oddaja socialnemu upravičencu*, sin. *najemno štanovanje (b)*; socialno zavarovanje *zavarovanje, pri katerem zavarovanci združujejo sredstva za pokrivanje denarnih dajatev iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, zdravšvenega in otroškega varstva, zavarovanja za primer brezposelnosti* **3**. v zvezi: *socialna demokracija politična usmeritev ali organizacija, ki se zavzema za izboljšanje družbe s postopnimi reformami*

sociálnodemokrátski -a -o prid. *ki se nanaša na socialne demokrate ali socialno demokracijo*: socialnodemokratska stranka, vlada

sociálnoekonomski -a -o prid. *družbenoekonomski, družbenogospodarski*: socialnoekonomski ukrep; socialnoekonomska pravica *npr. pravica do dela*

sociálnopatolóški -a -o prid., v zvezi: *socialnopatološki pojavi družbeno negativni pojavi, npr. kriminaliteta, alkoholizem, narkomanija, potepuštvó*, sin. *socialna patologija*

sociálnopolitični -a -o prid. *ki se nanaša na socialno politiko*: socialnopolitični red, ukrep; socialnopolitična zakonodaja

sociálnoskrbštvéni -a -o prid. *ki se nanaša na socialno skrbstvo*: socialnoskrbštvéna dejavnost, pomoč; socialnoskrbštvéne štoritve

sociálnovárštvéni -a -o prid. *ki se nanaša na socialno varstvo*: socialnovarštvéna pomoč; socialnovarštvéne organizacije, pravice, štoritve

sociológ -a m *štrokovnjak za sociologijo*

sociologija -e ž *veda o temeljnih štrukturah, oblikah, delovanjih in razvojnih zakonitostih družbe*: industrijska sociologija *ki proučuje sociološko problematiko v industriji*; marksistična sociologija; posebna, splošna sociologija; sociologija dela, družine, prava

sociolóški -a -o prid. *ki se nanaša na sociologijo*: sociološka šola *znansštvéna smer v znanošti o materialnem kazenskem pravu, ki poudarja družbene dejavnike kriminalitete in človekove delinkventnošti*; sociološko pojmovanje prava

sociopát -a m *osebnóštno neuravnovešen človek*

sočasén -sna -o prid. *ki poteka ob istém času*: sočasni uštni dogovor *poleg pismenega dogovora*; sočasna izročitev štvári in plačilo kupnine; pravilo sočasne izpolnitve v dvoštranski pogodbi

sód -a m *sodišče*: nagli sod

sódba -e ž **1.** *sodna odločba v slovesni obliki*:

civilna sodba; dajatvena sodba *po kateri toženec kaj da, štori, opuši ali dopuši* (pravd. post.); deklaratorna sodba *ugotovitvena sodba*; deklaratorna obsodilna sodba *obsodilna sodba, s katero se obtoženec spozna za krivega, kazen pa se mu odpusti* (kaz. post.), sin. *krivdorek brez kazni*; delna sodba *ki rešuje le del tožbenega zahtevka* (pravd. post.); dopolnilna sodba *ki se uveljavlja, če sodišče ni odločilo o vseh zahtevkih ali o delu zahtevka* (pravd. post.); izvršljiva, izvršena, kazenska sodba; končna sodba *s katero sodišče odloči o vseh zahtevkih, glavnih in štranskih*; kondemnatorna sodba *obsodilna sodba*; konstitutivna sodba *oblikovalna sodba* (pravd. post.); kontradiktorna sodba *ki jo izda sodišče po končanem kontradiktornem postopku* (pravd. post.); kontumačna sodba *ki se izda zaradi izoštanika* (pravd. post.), sin. *zamudna sodba*; materialna sodba *meritorna sodba*; meritorna sodba *obsodilna ali oproštilna kazenska sodba* (kaz. post.); neobstoječa sodba *ki je ni izrekel sodnik*; oblikovalna sodba *ki ušvarja novo pravno razmerje, spreminja obstoječe ali odreja njegovo prenehanje* (pravd. post.); obsodilna sodba *s katero se ugotovi, da je obtoženec kriv in se mu kazen določi ali odpusti*, sin. *obsodba*; oproštilna, pravična, pravnomočna sodba; pripoznavna sodba *na podlagi pripoznave* (pravd. post.); razveljavitvena, razvezna, revizijska sodba; ugotovitvena sodba *s katero se ugotovi obštoj ali neobštoj dejštvá ali pravnega razmerja* (pravd. post.); vmesna sodba *ki se izreka samo o podlagi tožbenega zahtevka* (pravd. post.); zamudna sodba *gl. kontumačna sodba*; zavrnilna sodba **a**) *s katero se zavrne tožbeni zahtevék* (pravd. post.) **b**) *s katero se zavrne obtožba* (kaz. post.); sodba, izdana v upravnem sporu; sodba zasežnega sodišča (mednar. pr.); dejanska in pravna podlaga sodbe; izdaja, izrekanje sodbe; uvod, izrek, obrazložitev sodbe; razglasitev, pismena izdelava, poprava, prepis, vročitev, vsebina sodbe; pravnomočnost sodbe; vezanost sodišča na sodbo; izglasovati, izdati, izreči, razglasiti, obrazložiti, izpodbijati, preizkusiti, razveljaviti, spremeniti, potrditi, izvršiti sodbo; odložiti razglasitev sodbe (kaz. post.); pridržati izdajo sodbe (pravd. post.); popraviti napake v sodbi **2**. v zvezah: božja sodba *dokazno sredštvó v antičnem in zgodnjeresrednjeveskem kazenskem postopku, pri katerem je moral osumljenec za dokaz svoje nedolžnošti preštati krute, tudi smrtno nevarne preizkuse* (pr. zg.), sin. *ordal*; dokazna sodba *odločba o tem, komu*

se naloži dokazno breme in o katerih dejstvih naj se izvedejo dokazi (pr. zg.); obča sodba *normativni izrek avtonomnega sodišča* (pr. zg.) **3.** *presoja*: vrednotna sodba *npr. sodba o pravni vrednosti človeka*

sôdbeni -a -o prid. *ki se nanaša na sodbo*: sodbeni izrek *izrek sodbe*; sodbeni razlogi *razlogi sodbe*

sòdédič -a m *kdor je skupaj s kom dedič česa*

sodélaavec -vca m **1.** *oseba v razmerju do druge osebe, ki ji pomaga pri neki dejavnosti **2.** *delavec v razmerju do delovne organizacije, s katero je v določenem delovnem razmerju*: sodelavec v srednji šoli **3.** *naziv za delavca v delovnem razmerju glede na usposobljenost, delo, ki ga opravlja*: visokošolski sodelavec; strokovni, višji strokovni, znanstveni sodelavec; strokovni sodelavci pri sodišču*

sodélavka -e ž *ženska oblika od sodelavca*

sòdéležnik -a m *udeleženec v premoženjski skupnosti*

sòdelinkvènt -ênta m *kdor skupaj s kom stori kaznivo ali škodno dejanje, sin. soštorilec*

sodelovánje -a s **1.** *udeležba skupaj z drugim, drugimi pri kakem delu, opravi*: carinsko, gospodarsko, meddržavno, mednarodno, poslovno, službeno sodelovanje; sodelovanje državnih organov; sodelovanje delovnih ljudi in občanov pri sojenju; dolžnost sodelovanja upnika z dolžnikom *glede izpolnitve obveznosti*; odklonitev sodelovanja pri odvrcaanju splošne nevarnosti (kaz.); pogodba o sodelovanju v mednarodnem gospodarstvu **2.** *udeležba pri kaznivem dejanju*: sodelovanje pri pretepu, prostituciji, oboroženem uporu; sodelovanje v skupini, ki stori kaznivo dejanje; sodelovanje v skupini, ki prepreči uradni osebi uradno dejanje; sodelovanje s sovražnikom med vojno

sodelováti -újem nedov. *skupaj z drugim, drugimi biti udeležen pri kakem delu, opravi*: sodelovati pri napravi oporoke *npr. kot priča*

sodín -a m *sodja* (pr. zg.)

sodišče -a s *državni, samoupravni ali mednarodni organ, ki opravlja sodno funkcijo*: *apelacijsko sodišče *pritožbeno sodišče zoper prvoštopenjske odločbe okrožnega ali trgovskega sodišča*, sin. *prizivno sodišče; civilno sodišče *ki odloča v osebnoštnih in premoženjskih razmerjih državljanov*; častno sodišče *organ društva, družbene organizacije, gospodarskega združenja, ki rešuje spore med člani in razsoja o kršitvah, ki jih ti zakrivijo*; deželno ograjno sodišče (nem. Landschranne)

civilnosodna inštanca za fevdalce in njihova zemljišča od 14. do 18. stol. (pr. zg.); **deželno sodišče *okrožno sodišče v glavnih meših avstrijskih dežel*; *deželno sodišče v Ljubljani do l. 1928; deželsko sodišče *za težje kazenske zadeve* od 13. stol. do prve polovice 19. stol.; disciplinsko sodišče *ki razsoja o nerednostih, npr. članov društva*; *divizijsko vojaško sodišče; dovolilno sodišče *ki dovoljuje izvršbo* (izvrš. poš.); *državno sodišče *za zaščito države za zaščito ušlavne in politične ureditve države*; gospodarsko sodišče *ki odloča v gospodarskih sporih*; izredno sodišče *ki opravlja svojo dejavnost v izrednih družbenih razmerah in navadno izreka smrtne kazni ali oprostitve*, sin. *naglo sodišče*; izvršilno sodišče *ki opravi izvršbo*; kasacijsko sodišče *vrhovno sodišče v nekaterih državah*; kazensko sodišče *ki odloča o kazenskih zadevah*; krvno sodišče *ki sodi za krvne delikte, npr. za umor, hudo telesno poškodbo* (pr. zg.); Mednarodno sodišče v Haagu (angl. International Court of Justice) *glavni sodni organ OZN, ki sodi v sporih med državami*; naglo sodišče *gl. izredno sodišče*; nepristransko sodišče *ki sodi namesto patrimonialnega sodišča, če je to samo prizadeto, in v pravih med podložniki različnih gospodstev* (pr. zg.); okrajno sodišče; okrožno sodišče *za okrožje prišojno sodišče prve in druge stopnje*; patrimonialno sodišče *sodišče zemljiškega gospoda* (pr. zg.); pravno sodišče *pri katerem teče pravda*; prisedniško sodišče *seštevajo iz enega ali več poklicnih sodnikov in določenega števila sodnikov porotnikov, ki skupno in enakopravno odločajo*; pritožbeno sodišče *prisojno za reševanje pritožb*; *prizivno sodišče *gl. *apelacijsko sodišče*; prizno sodišče *zasežno sodišče*; proseeče sodišče *ki prosi drugo sodišče ali drug organ za pravno pomoč*, ant. *zaprošeno sodišče*; računsko sodišče *najvišji organ nadzora državnih računov, državnega proračuna in celotne javne porabe*; razpravljajoče sodišče; redno sodišče *ki odloča predvsem v civilnih in kazenskih zadevah*; registrsko sodišče *ki vodi sodni register*; revizijsko sodišče *ki odloča o reviziji kot pravnem sredstvu zoper sodne odločbe*; *trgovinsko sodišče; upravno sodišče *ki odloča v upravnih sporih*; ustavno sodišče *ki odloča o ustavnosti in zakonitosti splošnih pravnih aktov ter o drugih zadevah, ki so temeljnega ustavnopravnega pomena*; *višje deželno sodišče v Ljubljani od l. 1918 do l. 1928; vojaško sodišče *prve stopnje*; vrhovno

vojaško sodišče *prístožno za sojenje npr. o kaznivih dejanjih vojaških oseb in določenih vojaško pomembnih kaznivih dejanjih civilnih oseb*; zaproseno sodišče *ki ga drugo sodišče prosi za pravno pomoč*, ant. *proseče sodišče*; zasežno sodišče *ki odloča o pravilnosti zasega tuje trgovske ladje, letala ali blaga v vojni na morju ali v zraku* (mednar. pr.); zborno sodišče *ki sodi v senatu*; zemljiškoknjžno sodišče *ki vodi zemljiško knjigo*; židovsko sodišče *ki rešuje spore med židi in krišťjani* (pr. zg.); temeljno sodišče *sodišče prve štopnje v Sloveniji*; višje sodišče **a**) *inštančno sodišče, višje od sodišča prve štopnje* **b**) *sodišče druge štopnje v Sloveniji*; republiško vrhovno sodišče; vrhovno sodišče FLRJ od l. 1946 do l. 1954; zvezno vrhovno sodišče od l. 1954 do l. 1964; vrhovno sodišče Jugoslavije od l. 1964 do l. 1974; zvezno sodišče od l. 1974 do l. 1991; okrožno gospodarsko, višje gospodarsko, vrhovno gospodarsko sodišče; splošno, posebno sodišče združenega dela; stalno, priložnošno samoupravno sodišče *npr. arbitraža, razsodišče*; sodišče prve, druge, tretje štopnje; enota temeljnega sodišča; neprištranošť sodišča; oddelek sodišča *civilni, kazenski oddelek, oddelek za upravne spore ipd.*; ustanovitev, organizacija, prístožnosť, sedež, sestava, zasedba, ukinitiev sodišča; príštop k sodišču; neodvisnosť sodišč; sodišče sodi zbornu; ustanoviti, ukiniti sodišče

sodíti *sódim nedov. a) opravljati funkcijo sojenja b) odločati s sodbo*: soditi o kaznivem dejanju; soditi po zakonu; soditi po načelu pravičnosti **sodéči** -a -e: sodeči senat; sodeče sodišče *razpravljajoče sodišče*

sódja -e m *nosilec sodnih ali drugih funkcij v višjem gosposťvu v fevdalni dobi* (pr. zg.)

sódni -a -o prid. *ki se nanaša na sojenje ali sodišče*: sodni akt *sodni spis*; sodni cenilec; sodni depozit gl. *sodni polog*; sodni dvoboj *dvoboj kot božja sodba* (pr. zg.); *sodni dvor *zbornu sodišče*; sodni gospod *fevdalec, ki ima sodno oblašť* (pr. zg.); *sodni inšpektor *nadzornik sodišč*; sodni izvedenec *oseba, ki jo določi sodišče in ima štrokovno znanje, potrebno za razjasnitev kakega dejšťa v poštopku*; sodni izvršitelj *uradna oseba, ki opravlja posamezna izvršilna dejanja v sodni izvršbi*; sodni kolek *kolek, ki potrjuje, da je bila plačana taksa na sodišču*; *sodni komisar *sodni poverjenik, npr. notar*; sodni oddelek *oddelek sodišča*; sodni odpravek *overjeni izvod odločbe*; sodni ogled, okraj; sodni opomin *kazenska sankcija za lažja kazniva*

dejanja; sodni pečat; sodni polog *položitev dolgovane šťvari pri sodišču, če je upnik npr. v zamudi ali neznan, sin. sodni depozit*; sodni poslovnik; sodni poštopek *poštopek, ki teče pred sodiščem*; *sodni poverjenik *npr. notar, ki mu je poverjena oprava zapušćinske obravnave*; sodni precedens, prevajalec, register, rok, sistem, spis; **splošni sodni red *sodni red, ki ureja pravdni in izvršilni poštopek*; *sodni svetnik *naziv višjega uslužbenca na sodišču do l. 1929*; sodni tolmač *uradno imenovani prevajalec za govorjeni ali pisani tuji jezik ali za govorico in znake gluhonemih, sin. tolmač (1)*; sodni zapisnik; sodni penali *penali, ki jih na upnikovo zahtevo določi sodišče zaradi dolžnikove zamude pri nedenarnih obveznošťih, ugotovljenih s pravnomočno sodno odločbo*; sodni štroški *del pravdnih štroškov, ki neposredno bremenijo državo, ta pa jih prevali na šťranko*; sodna amortizacija *razveljavitev izgubljenega ali uničenega vrednosťnega papirja*; sodna cenitev, deska, funkcija; sodna gosposka (pr. zg.); sodna hramba *sodni polog*; sodna inštanca, lišťina; sodna medicina *medicina, ki obravnava medicinska vprašanja v zvezi s pravosodjem*; sodna obdukcija *obdukcija, ki jo odredi sodišče*; sodna oblašť, obravnava, odločba; sodna odpoved *odpoved (1)*; sodna oporoka *oporoka, ki jo sestavi sodnik prístožnega sodišča*; sodna overitev; sodna palica *simbol sodne oblašťi* (pr. zg.); sodna pisarna; sodna policija *npr. v Franciji, Italiji*; sodna poravnava *poravnava, ki je sklenjena pred sodiščem v pravdi ali kazenskem poštopku na zasebno tožbo*; sodna praksa **a**) *judikatura* **b**) *štrokovno usposabljanje pripravnikov na sodišču*; sodna pravna pomoč; sodna prepoved *predhodna odredba, npr. dolžnikovemu dolžniku, da dolžniku ne sme poravnati zarubljene terjatve, dolžniku pa, da je ne sme izterjati* (izvrš. pošť.); sodna prístožnosť; sodna prodaja, razdelitev; sodna psihijatrija, psihologija, psihopatologija; sodna rehabilitacija *rehabilitacija z odločbo*; sodna šťatistika, taksa, uprava; sodna zmota *zmota pri ugotavljanju dejšťev ali uporabi prava, zaradi katere je sodna odločba napačna, sin. jušťična zmota*; *sodne počitnice *čas od 1. 7. do 15. 8., ko sodišče rešuje samo nujne zadeve*; sodno območje, okrožje; sodno področje *šťvarna prístožnosť sodišča*; sodno pravo *pravni predpisi, ki urejajo organizacijo in dejavnost pravosodnih organov*; sodno *prisojilo, priznanje, *skrbšťvo; sodno vabilo; sodno varšťvo *npr.*

posesti; sodno zaslišanje; razdelitev sodnih opravil *letni razpored dela na sodišču* **sòdno** prisl.: *biti sodno preklican z *odvzeto poslovno sposobnostjo*, npr. *zapravljujec*; biti sodno znan znan iz *sodnega poslovanja*

sodnica -e ž ženska oblika od sodnik

sodnija -e ž sodišče

sodnijski -a -o prid. *sodniški*: sodnijski stroški

sodnik -a m *voljena oseba, ki opravlja sodno dejavnost*: civilni sodnik; deželski sodnik (pr. zg.); kazenski sodnik; krvni sodnik (pr. zg.); meštni sodnik (pr. zg.); mirovni sodnik (angl. *justice of the peace*, fr. *juge de paix*) v angleškem in francoskem sodstvu *lokalni organ sodne oblasti, ki sodi v civilnih in kazenskih zadevah manjšega pomena*, v *Franciji odpravljen l. 1958*; nadomeštni sodnik *ki lahko nadomešti člana kazenskega senata, če bi bil ta na glavni obravnavi zadržan*; občasni sodnik; *odrejeni sodnik *ki mu je poverjen posamezni sodni posel*, npr. *zaslišanje izven glavne obravnave*; poizvedovalni, poravnalni, preiskovalni, štečajni sodnik; zaprošeni sodnik *ki je zaprosen za pravno pomoč*; sodnik laik *sodnik brez pravniške izobrazbe*; sodnik porotnik *oseba, ki občasno sodeluje s poklicnimi sodniki pri sojenju*; sodnik posameznik; sodnik poročevalec; sodnik prisednik *član sodnega senata*; sodnik samoupravnega, temeljnega, višjega, vrhovnega sodišča; sodnik za mladoletnike; sodnik za prekrške; volitev, izločitev, razrešitev sodnika; neprištranošt sodnika; neodvisnošt sodnikov

sodnikov -a -o prid. *ki se nanaša na sodnika*: sodnikova slovesna izjava

sodniški -a -o prid. *ki se nanaša na sodnike*: *sodniški izpit; sodniški pripravnik; sodniški preudarek; sodniška imuniteta, neodvisnošt, presoja; trajnošt sodniške funkcije; sodniško prepričanje

sòdnomedicínski -a -o prid. *ki se nanaša na sodno medicino*: sodnomedicinski inštitut, izvedenec, izvid in mnenje; sodnomedicinsko izvedenstvo

sòdnopsihiátrični -a -o prid. *ki se nanaša na sodno psihiatrijo*: sodnopsihiatrično izvedenstvo

sòdolžnica -e [-už-] ž ženska oblika od sodolžnik

sòdolžnik -a [-už-] m *kdor je skupaj s kom dolžnik*

sòdolžniški -a -o [-už-] prid., v zvezi: sodolžniško razmerje *razmerje med sodolžniki in njihovo razmerje do upnika*

sodomija -e ž *spolno dejanje zoper naravo*, npr. *spolno občevanje z živaljo*

sòdržáve -a s *združenje več držav na podlagi*

mednarodne pogodbe, v katerem članice ohranijo svojo suverenost, sin. *konfederacija*

sòdržavlján -a m *kdor je v razmerju do drugega državljan iste države*

sòdržavljánka -e ž ženska oblika od sodržavljan

sòdstvo -a s **a** *celota organov, ki opravlja sodno funkcijo* **b** *dejavnost sodišč*: cerkveno, civilno sodstvo; deželsko sodstvo *dejavnost deželskih sodišč* (pr. zg.); gospodarsko, kazensko sodstvo; konzularno sodstvo (pr. zg.); krvno sodstvo (pr. zg.); mednarodno, mladoletniško, (ne)pravdno sodstvo; *obratno sodstvo; patrimonialno sodstvo *sodstvo zemljiškega gospoda* (pr. zg.); porotno, samoupravno, *trgovinsko, upravno, ustavno sodstvo; vojaško, zbornó sodstvo; pravica sodstva

sòfinancíranje -a s *glagolnik od sofinancirati*: sofinanciranje šol

sòfinancírati -am nedov. in dov. *skupaj s kom financirati*

soglásje -a s **1.** *enako mnenje o čem*: soglasje pogodbenih strank **2.** *pozitivno mnenje, odgovor glede uresničitve česa*: soglasje javnega tožilca za odpravo pripora (kaz. post.); soglasje preiskovalnega sodnika za vložitev neposredne obtožnice (kaz. post.); soglasje solaštnikov pri upravljanju skupne stvari; odločanje organa s soglasjem drugega organa (upr. post.) **3. a)** *mnenje, da je kaj pravilno, ustrežno*: pogodbeno soglasje; dati soglasje **b)** *dokument s takim mnenjem*: vodnogospodarsko soglasje za gradnjo ali rekonstrukcijo objektov in naprav, ki vplivajo na vodni režim; izdati soglasje **4. skladnošt**: soglasje zemljiške knjige s kataštrom

soglásni -a -o prid. *ki izraža enako mnenje vseh*: soglasni sklep; soglasna izjava volje; soglasna izvolitev

soglásnošt -i ž *značilnošt soglasnega*: soglasnošt izvolitve

soglášati -am nedov. *imeti enako mnenje o čem*: soglašati s predlogom nasprotne stranke

sògòrník -a m **a)** *uživalec gorskopravnega vinograda* (pr. zg.) **b)** *mejaš v vinogradu* (pr. zg.)

sòinveštítor -ja m *kdor skupaj s kom investira*: soinvestitor objektov

sòizdajátelj -a m *kdor je skupaj s kom izdajatelj česa*: soizdajatelj knjige, menice

sòizumítelj -a m *kdor je skupaj s kom izumitelj česa*

sójenje -a s *obravnavo in izrekanje sodbe*: neprištransko sojenje; sojenje v nenavzočnosti obtoženca (kaz. post.) *kontumacijsko sojenje*;

čas sojenja; sodelovanje sodnikov, občanov in delovnih ljudi pri sojenju

sòkontrahènt -ènta m *sopogodbenuk*

sòkriv -a -o prid., v zvezi z *biti* ki je *skupaj s kom kriv česa*: biti sokriv prometne nesreče

sòkrívda -e ž *skupna krivda*: sokrivda poškodovanca *npr. pri prometni nesreči*

sòkrívdni -a -o prid. *ki se nanaša na skupno krivdo*: sokrivdno razmerje

sòkrivec -vca m *kdor je skupaj s kom kriv česa*: sokrivec kaznivega dejanja

sòkrívka -e ž *ženska oblika od sokrivec*

sòlastníca -e ž *ženska oblika od solaštnik*

sòlastník -a m *laštnik štvari po idealnem delu*: ureditev razmerij med solaštniki

sòlastnína -e ž *laštnina, ki pripada več osebam po idealnih delih*: delitev štvari v solaštnini

sòlastnínski -a -o prid. *ki se nanaša na solaštnino*: solaštninski del; solaštninska pravica

sòlastníški -a -o prid. *ki se nanaša na solaštnike ali solaštništvo*: solaštniški delež; solaštniške pravice in obveznosti; solaštniško razmerje

sòlastníštvo -a s *dejstvo, da je kdo solaštnik*: pridobiti solaštništvo

sòlegatár -ja m *sovoliljojemnik*

solenítétni -a -o prid. *slovesni*: solenitetni akt; solenitetna priča

solicitátor -ja m **1.** **vodja odvetniške pisarne*
2. *odvetnik z nepopolno kvalifikacijo* (pr. zg.)

solidárni -a -o prid. *ki se nanaša na solidarnost (1)*: solidarni dolžnik, porok, upnik; aktivna solidarna obveznost *obveznost, pri kateri je upravičenih več upnikov*; pasivna solidarna obveznost *obveznost, pri kateri je zavezanih več dolžnikov*; solidarna odgovornost *odgovornost, pri kateri vsak izmed več zavezancev odgovarja za ves dolg, vsi skupaj pa le za enkratno izpolnitev*; solidarna terjatev; solidarno jamstvo; solidarno poročstvo *poročstvo, pri katerem lahko upnik zahteva izpolnitev bodisi od glavnega dolžnika bodisi od poroka ali od obeh hkrati*

solidárnošt -i ž **1.** *razmerje, ko upnik ali vsak izmed več upnikov sme terjati od zavezanca ali od vsakega izmed več zavezancev vso izpolnitev, izpolniti pa je treba le enkrat*: aktivna solidarnost *solidarnost upnikov*; pasivna solidarnost *solidarnost dolžnikov*; pristna solidarnost *ki nastane iz enega pravnega naslova*; nepristna solidarnost *pri kateri več dolžnikov dolguje isto izpolnitev iz različnih pravnih naslovov*; solidarnost upnikov, dolžnikov, porokov; domneva solidarnosti *pri obvezno-*

sti, nastali iz gospodarske pogodbe **2.** *skupna pomoč, čut za skupno odgovornost in korist*: družbena, mednarodna solidarnost; načelo solidarnosti *pri odpravljanju posledic naravnih nesreč ipd.*; dan, sklad, sredstva solidarnosti

solidárnošt -i ž **1.** *ki se nanaša na solidarnost (1)*: solidarnostna izjava; solidarnostna klavzula *pristavek v vojaških pogodbah, da obvezuje pogodba le tedaj, če so vse vojskujoče se države pristopile k pogodbi* (mednar. pr.), sin. *klavzula si omnes* **2.** *ki se nanaša na solidarnost (2)*: solidarnostna pomoč; solidarnostna sredstva; solidarnostno prelivanje sredstev

solidnošt -i ž *zanesljivost*: solidnošt v poslovanju

solína -e ž, nav. mn. *prostor ob morju, urejen za pridobivanje soli iz morske vode*

solínski -a -o prid. *ki se nanaša na soline*: *solinska uprava; solinske naprave

sólo neskl. prid., v zvezi: solo menica *menica, ki je izdana v enem samem izvodu*, sin. *edina menica*

solvénten -tna -o prid. *sposoben, zmožen v danem času poravnati svoje plačilne obveznosti*, sin. *plačevit*, sin. *plačilno sposoben, zmožen*

solvéntnošt -i ž *sposobnost, zmožnost v danem času poravnati svoje plačilne obveznosti*, sin. *plačevitost*, sin. *plačilna sposobnost, zmožnost*

sòmeščàn -ána m *kdor je v razmerju do drugega meščan istega meša*

sòmeščánka -e ž *ženska oblika od someščan*

sònajèm -éma m *najem skupaj z drugim najemnikom*

sònapeljeválec -lca [-uɕ-] m *kdor skupaj z drugo osebo naklepoma prepričuje, nagovarja koga, da ta stori kaznivo ali škodno dejanje*

sònapeljeválka -e [-uɕk-] ž *ženska oblika od sonapeljevalec*

sòobčàn -ána m *kdor je v razmerju do drugega občan iste občine*

sòobdolžènc -nca [-už-] m *kdor je skupaj z drugo osebo obdolžen v istem kazenskem postopku*

sòobdolžènka -e [-už-] ž *ženska oblika od soobdolžènc*

sòobratoválec -lca [-uɕ-] m *kdor dela skupaj z drugo osebo v istem obratu*: soobratovalca *motornega vozila npr. laštnik vlačilca in laštnik priklopnika*

sòobsójenec -nca m *kdor je skupaj z drugo osebo pravno močno obsojen v istem kazenskem postopku*

sòobsójenka -e ž *ženska oblika od soobsojenec*

sòobtóžènc -nca m *kdor je skupaj z drugo osebo obtožen v istem kazenskem postopku*

sòobtóžènka -e ž *ženska oblika od soobtožènc*

soočenc -nca m *kdor je zaslišan istočasno z osebo, ki je o istem dejstvu izpovedala drugače*

soočenje -a s *istočasno zaslihanje dveh ali več oseb o istem dejstvu, da se odpravi nesoglasje v izpovedbah* (pošt.), sin. *konfrontacija*: izbirno sooočenje več oseb zaradi prepoznavanja; prepoznavna po sooočenju

soočenska -e ž *ženska oblika od sooočenc*

soočiti -im dov. *istočasno zaslišati dvoje ali več oseb, da se odpravi nesoglasje v izpovedbah* (pošt.): soočiti pričo z obdolžencem *postaviti ju iz oči v oči pri zaslišanju* **soočenc** -a -o: soočena priča

sòodgovoren -rna -o prid. *ki je skupaj s kom odgovoren za kaj*: soodgovoren za nezgodo

sòodgovornost -i ž *dejstvo, da je kdo soodgovoren*: soodgovornost za škodo

sòodlòčanje -a s *glagolnik od soodlòčati*: soodlòčanje delavcev pri upravljanju v gospodarskih organizacijah in zavodih

sòodlòčati -am nedov. *skupaj s kom odločati*

sòosúmljenec -nca m *kdor je skupaj z drugo osebo osumljen storitve kaznivega dejanja*

sòosúmljenka -e ž *ženska oblika od soosumljenec*

sòopodjétnik -a m *kdor je podjetnik skupaj z drugo osebo*

sòopodpís -a m *podpis v razmerju do prvega, glavnega podpisa*: *sopodpis ministra; sopodpis poroka

sòopodpisati -píšem dov. *podpisati poleg prvega, glavnega podpisnika*: sopodpisati kot porok

sòopodpisnica -e ž *ženska oblika od sopodpisnik*: država kot sopodpisnica pogodbe

sòopodpisnik -a m *podpisnik v razmerju do prvega, glavnega podpisnika*: sopodpisnik na menici

sòopogódbenica -e ž *ženska oblika od sopogodbenuk*: pravica sopogodbenuke; država sopogodbenuka

sòopogódbenuk -a m *pogodbenuk v razmerju do drugega pogodbenuka, s katerim sklepa pogodbo*: pravica sopogodbenuka poslovno nesposobne osebe

sòoponúdnik -a m *kdor skupaj s kom drugim našlopa kot ponudnik*: sponudnik na dražbi

sòoporočeválec -lca [-ȳc-] m *kdor ima, pripravi koreferat*, sin. *koreferent*

sòoporočeválka -e [-ȳk-] ž *ženska oblika od sooporočevalec*

sòopórok -óka m *kdor je skupaj s kom porok za kaj*: menični soporok

sòoporóštvo -a s *zaveza več porokov za isti dolg*

sòoposéšt -i ž *posešt štvári ali pravice več oseb*

sòoposéštnica -e ž *ženska oblika od sòoposéštnik*

sòoposéštnik -a m *kdor je skupaj s kom poseštnik česa*

sòopovzročitelj -a m *kdor je skupaj s kom povzročitelj česa*: sopovzročitelj škode

sòopovzročiteljica -e ž *ženska oblika od sopovzročitelj*

sòopovzročiti -ím dov. *skupaj s kom povzročiti*: sopovzročiti posledico kaznivega dejanja

sòopriséžnik -a m *prisežni pomočnik* (pr. zg.)

sopróg -a m *zakonski mož*

sopróga -e ž *zakonska žena*

sorazmérén -rna -o prid. *ki ima glede na dejstvo, s katerim se primerja, ustrežno mero, količino*: sorazmerni stroški *npr. stránk v pravdi*; sorazmerna dajatev, davščinska štopnja; sorazmerna obramba *pri silobranu*; sorazmerno poplačilo upnikov (izvrš. pošt., šteč. pošt.); sorazmerno zaštopštvo *npr. stránk v skupščini* **sorazmérni** -a -o: sorazmerni delež *npr. sodediča*

sorazmérje -a s *ustrezna mera, količina glede na dejstvo, s katerim se primerja*: sorazmerje med napadom in obrambo, med krivdo in kaznijo; sorazmerje med uvozom in izvozom

sorazmérnost -i ž *lašnost, značilnost sorazmernega*: sorazmernost med napadom in obrambo *pri silobranu*

soróden -dna -o prid. *ki ima s čim določene skupne značilnosti*: sorodni pojavi

soródnica -e ž *ženska oblika od sorodnik*

soródnik -a m *človek v razmerju do človeka, iz katerega izhaja ali s katerim ima skupnega prednika, oziroma človek v posvojitvenem razmerju*: bližnji sorodnik *ki je v bližnjem sorodstvu*, ant. *daljni sorodnik*; daljni sorodnik *ki ni v bližnjem sorodstvu*, ant. *bližnji sorodnik*; krvni, zakonski sorodnik; sorodniki v ravni črti *ravna črta sorodstva*; sorodniki v ravni navzdolnji črti *potomci*; sorodniki v ravni navzgornji črti *predniki*; sorodniki v štranski črti *štranska črta sorodstva*; sorodniki po svaštvu *razmerje med svaki*

soródníški -a -o prid. *ki se nanaša na sorodnike*: sorodniški reakt (pr. zg.); sorodniško razmerje

soródnost -i ž *dejstvo, da je kaj s čim sorodno*: sorodnost storjenih kaznivih dejanj *pri večkratnem povratku* (kaz.)

soródstveni -a -o prid. *ki se nanaša na sorodstvo*: sorodstveni umor (lat. *parricidium*) (rim. pr.); sorodstvena štopnja; sorodstveno razmerje

soródstvo -a s *razmerje med ljudmi, ki imajo skupno izhodišče ali prednika oziroma so v*

posvojitvenem razmerju: bližnje sorodstvo med starši in otroki, med posameznimi otroki; krvno sorodstvo; pravno sorodstvo ki nastane s posvojitvijo; večkratno sorodstvo; zakonsko sorodstvo med zakoncema; štopnja sorodstva; sorodstvo v ravni črti; sorodstvo v štranski črti; zadržek sorodstva ovira za sklenitev zakonske zveze

sórta -e ž *rašline, pridelki iste vrste, ki se v določenih lastnostih razlikujejo od drugih rastlin, pridelkov iste vrste: sorte kmetijskih rastlin; sorte semen, vin*

sortimènt -ènta m **1.** *blago določene mere in kakovosti: gozdni sortimenti* **2.** *zaloga blaga na izbiri*

SOS [šsòs] krat. *mednarodni radiotelegrafski klic na pomoč*

sòsed -éda m *kdor meji s svojim stanovanjem, hišo, zemljiščem na stanovanje, hišo, zemljišče drugega*

sosédnja -e ž **1.** *soseska (1) (pr. zg.)* **2.** *seštanek soseske (1) (pr. zg.)*

sosédnji -a -e prid. **1.** *ki je najbližje česa v kaki smeri: sosednji kraj; sosednje zemljišče* **2.** *ki ima s kako državo, kakim ozemljem isto, skupno mejo: sosednja država*

sosédski -a -o prid. *ki se nanaša na sosedo: sosedski odnos; sosedsko pravo pravo, ki ureja razmerja med sosednjimi lastniki nepremičnin, npr. glede imisij; sosedsko razmerje*

sosédstvo -a s **1.** *skupnost sosedov* **2.** *razmerje med sosedi: dobro sosedstvo držav*

soséska -e ž **1.** *skupnost prebivalcev naselja ali gospodarjev v njem (pr. zg.), sin. župa (1)* **2.** *zbor upravičencev župe (župnega sveta) (pr. zg.), sin. župa (3)* **3.** *zazidalni okoliš*

soséski -a -o prid. *ki se nanaša na sosesko (1) (pr. zg.), sin. župni: soseski župan*

sosésčina -e ž *sosedstvo*

sospórník -a m *vsak od tožnikov ali tožencev v isti pravdi: enotni, navadni sosporniki*

sospórníški -a -o prid. *ki se nanaša na sospornike: sosporniški intervenient intervenient, ki ima v pravdi položaj enotnega sospornika*

sospórníštvo -a s **a)** *procesna skupnost tožnikov ali tožencev* **b)** *združitev več pravn v en pošopek: aktivno sosporništvo pri katerem je več tožnikov; enotno sosporništvo pri katerem je spor mogoče rešiti le na enak način za vse sospornike; eventualno sosporništvo pogojno sosporništvo, če je tožba zoper prvega toženca neutemeljena; formalno sosporništvo pri katerem gre le za procesnopravno razmerje,*

npr. zavarovalnica toži več zavarovancev za plačilo premij; materialno sosporništvo ki že pred pravdo temelji na materialnopravnem razmerju, npr. na solašništvu; navadno sosporništvo pri katerem je vsak sospornik samošojna štranka (pravd. post.); nujno sosporništvo pri katerem posamezni sospornik ne more tožiti sam in tudi ne more biti tožen sam; oboještransko sosporništvo pri katerem več tožnikov toži več tožencev; pasivno sosporništvo pri katerem je več tožencev; preprosto sosporništvo navadno sosporništvo; zakonsko sosporništvo ki je določeno z zakonom, npr. tožba zoper dolžnika in poroka

sòstanoválec -lca [-uç-] m *imetnik stanovanjske pravice, ki v istem stanovanju nekatere prostore uporablja sam, nekatere pa skupaj z drugim imetnikom stanovanjske pravice*

sòstanováka -e [-uk-] ž *ženska oblika od soštanovalec*

sòstanoválski -a -o [-us-] prid. *ki se nanaša na soštanovalec: soštanovalski deli stanovanja; soštanovalsko razmerje*

sòstorílec -lca [-uç-] m *kdor skupaj s kom stori kaznivo ali škodno dejanje, sin. sodelinkvent: odgovornost soštorilcev*

sòstorílka -e [-uk-] ž *ženska oblika od soštorilec*

sòstorílstvo -a [-us-] s *udeležba pri kaznivem ali škodnem dejanju: nujno soštorilstvo udeležba pri kaznivem ali škodnem dejanju, kadar dejanski stan določenega kaznivega dejanja predpostavlja več štorilcev, npr. oseb, ki sodelujejo pri oboroženem uporu*

sosvèt -éta m *posvetovalni organ: strokovni sosvet*

sòtóženec -nca m *kdor je skupaj z drugo osebo tožen v istem pravnem poštopku*

sòtóženka -e ž *ženska oblika od sotoženec*

sòtóžnica -e ž *ženska oblika od sotožnik*

sòtóžník -a m *kdor skupaj z drugo osebo toži v istem pravnem poštopku*

sòtrasánt -a m, v zvezi: *sotrasant menice soizdajatelj menice*

***sotrúdnica** -e ž *sodelavka*

***sotrúdník** -a m *sodelavec (1)*

sòudeléžba -e ž *udeležba skupaj s kom: soudeležba pri dobičku; soudeležba delavca z lastnimi sredstvi za pridobitev stanovanjske pravice*

sòudeléženec -nca m *kdor je skupaj s kom udeleženec česa: soudeleženec pri dobičku*

sòudeléženka -e ž *ženska oblika od soudeleženec*

sòuporába -e ž *skupna uporaba, npr. določenega prostora v stanovanju, zgradbi*

sòuporábnica -e ž ženska oblika od *souporabnik*
sòuporábnik -a m kdor je skupaj s kom uporabnik česa: souporabnik česte
sòupravičeneec -nca m kdor je skupaj s kom upravičen do česa, npr. sodedič do svojega deleža
sòupravičenska -e ž ženska oblika od *soupravičeneec*
sòupravljanje -a s upravljanje skupaj s kom: soupravljanje skupnih zadev npr. v okviru poslovnega sodelovanja
sòourednica -e ž ženska oblika od *sourednik*
sòouredník -a m kdor je skupaj s kom urednik česa: sourednik časopisa
sòoustanovitelj -a m kdor je skupaj s kom ustanovitelj česa: soustanovitelj skupne obratovalnice npr. samostojnih obrtnikov
sòoustanoviteljica -e ž ženska oblika od *soustanovitelj*
sòoužitek -tka m užitek, ki ga ima kdo skupaj z drugo osebo na isti stvari
sòouživalec -lca [-ȳc-] m kdor skupaj s kom kaj uživa: souživalec družinske pokojnine, invalidnine
sòouživalka -e [-ȳk-] ž ženska oblika od *souživalec*
***sòóvaruh** -a m kdor je skupaj s kom varuh iste osebe: podpiranje varuhinje po sovaruhu
sovhoz -a m, krat. (rus. sovetское hožajstvo) državno kmetijsko posestvo v ZSSR
sovjet -a m (rus. sovet) predstaviški organ državne oblasti v ZSSR: vrhovni sovjet
sovjetski -a -o prid. ki se nanaša na sovjete ali Sovjetsko zvezo: sovjetski sistem; Zveza sovjetskih socialističnih republik od l. 1922 do l. 1991; sovjetsko pravo
sòvladár -ja m kdor je skupaj s kom vladar
sòvladarica -e ž ženska oblika od *sovladar*
sovládje -a s skupna oblašť več držav na določenem ozemlju, sin. kondominij (2)
sòvlaganje -a s vlaganje skupaj s kom: pogodba o sovlaganju sredstev
sòvlóžek -žka m vložek, ki jamči hkrati z drugim vložkom zemljiške knjige pri skupni hipoteki
sòvolilójemník -a m, nav. mn. volilojemniki, ki jim je ista stvar voljena skupno
sovrašťvo -a s močno, navadno škodoželjno čustvo odpora do koga ali česa: zbujanje narodnoštnega, rasnega ali verskega sovrašťva (kaz.)
sovražni -a -o prid. 1. ki se nanaša na sovražnike: sovražni tovor tovor na sovražni ladji v vojni na morju; sovražna država; sovražno dejanje, ozemlje 2. ki deluje proti korišćim drugega: sovražna propaganda (kaz.); sovražno delovanje

sovražník -a m nasprotna stran v vojni: pomoč, vdaja sovražniku
sovražnosť -i ž, nav. mn. vojaške operacije, oboroženi spopadi: začetek, prekinitve, prenehanje, ušťavitev sovražnosti; začetí, ušťaviti sovražnosti
sòvzròk -óka m vzrok v razmerju do drugega vzroka česa: ugotoviti sovzroke smrti (kaz. poš.)
sòzaklèp -épa m zaklepanje z dvema ali več ključavnicami, od katerih vsako zaklepa ali odklepa druga oseba: sozaklep blagajne
sòzakúp -a m zakup skupaj še z drugim zakupnikom
sòzakúpnik -a m kdor ima kaj v sozakupu: sozakupnik zemljišća
sòzavarovalní -a -o prid. ki se nanaša na sozavarovanje: sozavarovalni posli
sòzavarovánje -a s zavarovanje išťega rizika pri več zavarovalnicah
sòzavarováti -újem dov. zavarovati išťi riziko pri več zavarovalnih
sòzavézanec -nca m kdor je skupaj s kom zavezan za kaj: sozavezanec iz porošťvene pogodbe
sòzavézanka -e ž ženska oblika od *sozavezanec*
sòzavézati se -vèžem se dov. skupaj s kom se zavezati za kaj
sožitje -a s skladni medsebojni odnosi: družbeno, narodnoštno, versko sožitje; miroljubno sožitje držav in narodov
spáček -čka m plod ali novorojenček s hudimi razvojnimi nepravilnostmi, sin. monštrum
spájanje -a s združevanje: spajanje podjetij
spájati -am nedov. združevati: spajati obrate, podjetja
specialist -a m 1. v doloćeni štiroki posebej usposobljen štirokovnjak: zdravnik specialist 2. akademska štropnja: naslov specialista
specialistíćni -a -o prid. ki se nanaša na specialiste ali specializacijo: specialistićni izpit, štáž; specialistićno delo, izobraževanje
specializácija -e ž pridobitev posebnega poglobljenega znanja na ožjem področju kake štroke: specializacija delavcev na področju zdravstvenega varšťva; specializacija odvetnikov, sodnikov; specializacija v okviru podiplomskega študija; panoga, program, vršťa specializacije; diploma, pogodba o specializaciji; opraviti specializacijo
specializánt -a m kdor si pridobiva posebno, poglobljeno znanje na ožjem področju kake štroke: zdravnik specializant
specializántka -e ž ženska oblika od *specializant*: specializantka pediatrije

specializirati se -am se nedov. in dov. *pridobivati si posebno, poglobljeno znanje na ožjem področju kake stroke*: specializirati se za posebno delovno stroko; specializirati se za posebno področje kakega poklica

speciální -a -o prid. *posebni*: specialni fond; specialni povratek *ponovitev istovrstnega kaznivega dejanja*, sin. *posebni povratek*; specialni predpis; specialni vojni sporazum *sporazum med poveljnikoma sovražnih vojaških enot* (mednar. pr.); specialna pogodba; specialna prevencija *odvratanje obsojenega storilca od izvršitve novega kaznivega dejanja*; specialno dovoljenje, pooblastilo

speciálnost -i ž **1. posebna usposobljenost** **2.** v zvezi: načelo specialnosti **a)** pri navideznem idealnem šteku (kaz.) **b)** pri ekstradiciji, kjer sme biti storilec obsojen le za dejanje, za katero je bil izročen (mednar. pr.)

spécies lat. *švar*, ki je individualno določena, sin. *nenadomešna švar*

specificirati -am dov. in nedov. *podrobno navešti, razčleniti*: specificirati račun, stroške, zahtevek

specifični -a -o prid. *ki je posebne vrste*: specifični delikt (lat. *delictum sui generis*) *delikt, ki se od temeljne oblike razločuje po enem ali več znakih in pri katerem ne gre niti za kvalificirano niti za privilegirano kaznivo dejanje*; specifični pravni posel; specifična carina *carina, ki je odmerjena po enoti blaga*; specifična metoda dela

specifikacija -e ž **1. podrobna navedba, razčlenitev**: proizvajalna specifikacija *podrobna navedba ali opis laštosti blaga in njegovega asortimenta*; specifikacija blaga; prodaja s specifikacijo *pri kateri je v pogodbi kupcu pridržana pravica, da pozneje določi obliko, mero ali kake druge podrobnosti stvari* **2. predelava švari na tak način, da iz nje nastane nova švar, izdelek**, sin. *predelava (1)*: pridobitev laštinske pravice s specifikacijo *pri spojitvi dela in materiala različnih oseb*

specifikacijski -a -o prid. *ki se nanaša na specifikacijo*: specifikacijski kup *prodaja s specifikacijo*

specimen -mna m vzorec, primerek, npr. *podpisa za primerjavo, vzorec znamke, bankovca*

spedícija -e ž *špedicija*

spedicijski -a -o prid. *špedicijski*

speditêr -ja m *špediter*

speditêrski -a -o prid. *špediterski*

spís -a m **1. pismeni sestavek, vloga**: izvorni spis *prvi, prvotni izvod spisa*; pripravljalni spis (pravd. post.); *prizivni, spremni spis **2. skupek**

lištin v isti zadevi: civilni, kazenski, obrambni spis; osebni spis *dokumenti v delovni organizaciji z osebnimi podatki delavca*, sin. *personalni spis*; personalni spis gl. *osebni spis*; pravdni, predsedstveni, procesni, sodni, uradni, zapuščinski spis; navadni, zaupni, strogo zaupni spisi; osnovanje, označba, ovitek, ureditev spisa; popis spisa *popis, ki kratko označuje zaporedje in vsebino posameznega spisa, njegovo redno in lištvno številko in število prilog* (post.); kroženje, združitve, razdružitve, obnavljanje, izločevanje, arhiviranje spisov; hraniti, izločiti spis; prejeti, osnovati, oštevilčiti spis; pregledati, predložiti, rešiti, urediti, vročiti, obnoviti spis; vpisati spis v vpisnik; vložiti spis *ad acta med končane spise*

spísek -ska m seznam

spísni -a -o prid. *spisovni*

spísóvni -a -o prid. *ki se nanaša na spis*: spisovno gradivo; spisovno stanje *stanje, ugotovljeno v spisu*

spláv -a m **1. prekinitev nosečnosti do 30. tedna od zanositve**, sin. *abortus* **2. vršča vodnega plovila, navadno rečnega**

splavár -ja m *kdor vodi rečni splav*

splavárski -a -o prid. *ki se nanaša na splavarje ali splavarjenje*: splavarski red *red za splavarjenje po rekah*

splavílni -a -o prid. *ki se nanaša na splav (1)*, sin. *abortivni*

splavílo -a s *sredstvo za prekinitev nosečnosti*, sin. *abortiv*

splavítev -tve ž *glagolnik od splaviti (3)*: splavitev ladje

spláviti -ím dov. **1. prekiniti nosečnost**, sin. *abortirati* **2. spuštiti po tekoči vodi**: splaviti les po reki **3. dati v uporabo s spuštivijo v vodo**: splaviti ladjo

splávljanje -a s *glagolnik od splavljati*: splavljanje lesa po vodi na splavih

splávljati -am nedov. *spuščati po tekoči vodi*: splavljati les

splávni -a -o prid. **1. po katerem se da splavljati**: splavni kanal *v jezcu*; splavna reka **2. ki se nanaša na splav (2)**: splavni promet

splazíti se splázim se dov. *neslišno, neopazno priti kam*: splaziti se v tuj zaprt prostor *npr. pri tatvini*

splétka -e ž *zvijačno, zahrbtno dejanje proti komu*: politična spletká

spletkáríti -ím nedov. *zvijačno, zahrbtno delati proti komu*

spletkárstvo -a s *zvijačno, zahrbtno delovanje*

proti komu

splošni -a -o prid. *ki se ne nanaša na posameznika, posameznosti*: splošni davek davek, pri katerem natančnejši namen porabe ni določen; splošni del zakona, zakonika del zakona, zakonika, ki vsebuje temeljna načela; splošni interes koristi skupnosti na določenem območju, sin. javni interes; splošni ljudski odpor temeljno načelo ljudske obrambe ob napadu na državo in v vojni; **splošni sodni red sodni red, ki ureja pravdni in izvršilni postopek; splošni upravni postopek postopek za odločanje o pravicah in obveznostih v posamičnih stvarih na vseh upravnih področjih; splošni zvezni zakon zakon, ki ima samo temeljna načela od l. 1963 do l. 1974; samoupravni splošni akt akt, ki na splošno ureja družbene, gospodarske in druge samoupravne odnose, npr. družbeni dogovor, samoupravni sporazum; splošni akti skupščine npr. zakon, družbeni plan, proračun; splošni pogoji pogodbe glavne točke pogodbe, ki jih eden izmed pogodbenikov navadno sestavi že vnaprej, npr. pri zavarovalni pogodbi; splošni povratek storitev kaznivega dejanja, katerega storilec je že bil obsojen zaradi kakršnegakoli kaznivega dejanja; splošni sporazum o carinskih tarifah in trgovini (angl. General Agreement on Tariffes and Trade, krat. GATT); splošna deklaracija o pravicah človeka iz l. 1944; splošna določba zakona; splošna državljanska dolžnost npr. dolžnost pričevanja; splošna koristi; splošna krajevna prištost npr. prištost sodišča, na katerega območju ima toženec stalno prebivališče (pravd. poš.); splošna mobilizacija prehod oboroženih sil in gospodarstva iz mirnodobnega v vojno stanje; splošna nevarnost; splošna ponudba predlog za sklenitev pogodbe, dan nedoločnemu številu oseb, ki vsebuje bistvene sestavine pogodbe; splošne uzance za blagovni promet; splošne volitve; stvari v splošni rabi stvari, ki jih zaradi njihovih naravnih lastnosti ali zaradi posebne namembnosti lahko vsakdo uporablja pod enakimi pogoji, npr. javne ceste, trgi, javni nasadi, vode v naravnih vodotokih, naravna jezera, obalno morje, morske in rečne obale, luke in пристanišča, letališča; splošno ljudsko premoženje celota premoženjskih pravic, s katerimi upravlja država do l. 1953; splošno pooblastilo pooblastilo, na podlagi katerega sme zaštopnik opravljati posle, ki spadajo v redno poslovanje; splošna pravna načela najbolj abstraktne pravne določbe v posameznem

pravnem sistemu, s katerimi se opredeljujejo temeljni cilji prava; splošna sodišča združene dela splošno prist.: splošno korišten, nevaren, obvezen, znan; splošno znano dejstvo; splošno nevarno dejanje dejanje, pri katerem storilec sprosti sile, ki jih potem ne more več obvladovati (kaz.)

spočéti -čnèm dov. povzročiti nastanek novega organizma z združitvijo moške in ženske spolne celice: spočeti otroka

spodbijanje -a s izpodbijanje

spodbijati -am nedov. izpodbijati

spodbójen -jina -o izpodbojen

spodbójnost -i ž izpodbojnost

spodbújanje -a s glagolnik od spodbujati: spodbujanje h genocidu in vojnim hudodelstvom (kaz.); spodbujanje k napadalni vojni (kaz.)

spodbújati -am nedov. povzročati, da se kaj (hitreje) začne, pojavi: spodbujati k napadalni vojni (kaz.)

spodkopávanje -a s izpodkopavanje

spodkopávati -am nedov. izpodkopavati

spódnji -a -e prid., v zvezah: spodnji dom parlamenta spodnja zbornica parlamenta, ant. gornji dom parlamenta; spodnji tisk enobarvna ali večbarvna osnova, na katero se kaj tiska, piše, npr. pri vrednostnih papirjih, sin. podtisk; gornja in spodnja zlata točka menjalni tečaj zlata pri uvozu oziroma izvozu

spodóben -bna -o prid. ki je v skladu z moralnimi, družabnimi pravili: spodobno vedenje

spojítev -tve ž glagolnik od spojiti: pridobitev lastninske pravice s spojitvijo

spojíti -ím dov. narediti, da prej samoštjne stvari tvorijo celoto: spojiti svojo stvar s tujo stvarjo

spòl spòla m značilnosti, po katerih se bitja delijo na moška in ženska: moški, ženski spol; enakoš občanov v pravicah in dolžnostih neglede na spol

spólijski -a -o prid. spolijska tožba vrsta posebne tožbe (pr. zg.)

spòlni -a -o prid. ki se nanaša na spol: spolni akt, nagon, napad; spolni odnosi; spolna bolezen, čast, integriteta, morala, nedotakljivost, nedotaktnost, (ne)spodobnost, (ne)zrelost, okuženost, okužitev, zabloda; spolna združitve; spolna zloraba slabotne osebe (kaz.); spolno dejanje, dozorevanje, nasilje, občevanje, razmerje spòlno prist.: spolno občevati

spolnítev -tve [-ún-] ž izpolnitev

spolníti spólnim [-ún-] dov. izpolniti

spolníveni -a -o [-ún-] prid. izpolnitveni

spolnjévánje -a [-ún-] s izpolnjevanje

spolnjeváti -újem [-ún-] nedov. *izpolnjevati*

spolovína -e ž *zakupno razmerje, pri katerem oddaja zakupnik lastniku polovico pridelkov: imeti kaj na (v) spolovini*

spolovínar -ja m *zakupnik zemljišča, ki polovico pridelka oddaja lastniku*

spolovínski -a -o prid. *ki se nanaša na spolovino: spolovinski odnos; spolovinsko zemljišče*

spomenica -e ž **1.** *liščina, s katero se kaka pomembna zadeva slovesno uveljavlja ali poudarja: vdanošna spomenica; izročiti komu spomenico* **2.** *spominsko odlikovanje: koroška spomenica; partizanska spomenica 1941; vojna spomenica; imetnik, nosilec spomenice*

spomeník -a m *kulturna stvaritev, pomembno delo iz preteklosti: hortikulturni, kulturni, naravni, zgodovinski spomenik; pravni spomenik ohranjeno staro pravno besedilo; oskrbnik spomenika*

spomeníški -a -o prid. *ki se nanaša na spomenik: spomeniški predmet; spomeniška lastnost predmeta; spomeniška varstvena služba; Zavod za spomeniško varstvo*

spomín -a m *sposobnost človeka, da lahko predstave, misli, podatke v zavešči ohrani, obnovi: trajna ali začasna izguba spomina amnezija*

spomínski -a -o prid., v zvezi: *spominski park, posvečen kaki pomembni zgodovinski osebnosti ali urejen v spomin na kak zgodovinski dogodek*

spontáni -a -o prid. *ki se nanaša na človekovo dejanje, ki poteka brez njegove volje, zavešči: spontani splav naravna prekinitve nosečnosti; spontana izpovedba izpovedba, npr. obdolženca, priče brez zašavljanja vprašanj; spontano priznanje priznanje iz lašnega nagiba*

spónzor -ja m **1.** *porok* (rim. pr.) **2.** *kdor v reklamne namene gmatno podpre, omogoči kako dejavnost, izvedbo česa: sponzor prireditve*

spopàd -áda m *glagolnik od spopašti se: oboroženi, vojaški spopad*

spopášti se -pádem se dov. *uporabiti silo z namenom uničiti, onesposobiti sovražnika*

spòr spòra m *štanje, ko se kdo s kom spre: alimentacijski spor glede preživnine; arbitražni spor o katerem odloča arbitraž; civilnopravni spor zaradi osebnostnih in premoženjskih razmerij štrank; delitveni spor zaradi delitve skupne stvari ali premoženja; delovni spor iz delovnega razmerja; gospodarski spor iz gospodarskega razmerja oziroma med gospodarskimi subjekti; interesni spor ki nastane zaradi različnih interesov v isti zadevi; inter-*

*vencijski spor o tem, ali naj se dovoli intervenientu pridružitev v pravdi; meddržavni spor ki nastane med dvema ali več državami; mejni spor zaradi spornošti meje med dvema zemljiščema različnih lastnikov ali uporabnikov; odškodninski spor; plovni spor zaradi ladje in plovbe po morju in notranjih vodah, ne pa tudi zaradi prevoza potnikov; posestni spor zaradi motenja ali odvzema posesti; pravni spor zaradi neenotnosti štrank o dejanskem stanju ali pravnem vprašanju; premoženjski spor zaradi denarja ali predmeta, ocenljivega v denarju, sin. *premoženjskopravni spor*; premoženjskopravni spor gl. *premoženjski spor*; preživninski spor o zakonitem ali pogodbenem preživljanju; statusni spor npr. *glede zakonske zveze, razmerja med starši in otroki, posvojitve*; upravni spor ki sproži sodni preizkus dokončne upravne odločbe; ustavni spor npr. *o ustavnosti in zakonitosti splošnih pravnih aktov*; računski upravni spor *spor za presojo odločbe SDK, če uporabnik družbenih sredstev misli, da je bila s to odločbo kršena njegova pravica oziroma na zakonu temelječ interes*; zakonski spor o *(ne)obstoju, (ne)veljavnosti ali razvezi zakonske zveze*; spor majhne vrednosti; spor polne jurisdikcije *upravni spor*; v katerem izdana sodba nadomešči odpravljeni upravni akt; spor iz delovnega razmerja; spor o pristožnosti; spor o ugotovitvi ali izpodbijanju očetovstva ali materinstva; naznanilo spora obvešitev drugega o pravdi; predmet spora; zaznamba spora; reševanje sporov na miren način *moralno pravilo za udeležence v obligacijskem razmerju*; sprožiti, poravnati, rešiti, razsoditi spor; biti s kom v sporu*

sporazúm -a m *dogovor, soglasje, ki ima pomen za pravna razmerja: kartelni sporazum sklenjen med podjetji določene panoge zaradi monopolnega obvladanja tržišča; klirinški sporazum o obračunavanju medsebojnih terjatev brez gotovinskega plačila; kompenzacijski sporazum o prodaji blaga za blago v mednarodni trgovini; kreditni sporazum o dajanju kreditov, kreditiranju; meddržavni sporazum sklenjen med državami; mednarodni sporazum sklenjen med narodi, državami; medvladni sporazum sklenjen med vladami dveh ali več držav; monopolni sporazum sklenjen med dvema ali več trgovci o pogojih poslovanja, ki naj preprečijo ali ovirajo svobodno konkurenco; obojestranski sporazum; plačilni sporazum ki se nanaša na plačevanje ali plačilo; pro-*

štovoljni sporazum; samoupravni sporazum samoupravni splošni akt, s katerim se v skladu z ustavo in zakonom urejajo družbenogospodarski in drugi samoupravni odnosi; sejemski sporazum o mednarodnih sejmih; splošni sporazum o carinskih tarifah in trgovini (krat. GATT); trgovinski sporazum ki se nanaša na trgovanje ali trgovce; sporazum o delitvi skupnega premoženja; sporazum o krajevni prištójnosti s katerim se štranki dogovorita, katero sodišče bo reševalo njun že naštali spor ali spore, ki bi utegnili naštati (pravd. post.), sin. prorogacijska pogodba; sporazum o izročitvi in razdelitvi premoženja za življenja pogodba o izročitvi in razdelitvi premoženja za življenja; skleniti, kršiti, odpovedati sporazum; perfektuirati sporazum izpolniti vse pogoje za njegovo veljavnost

sporazuméti se -úmem se dov. z dogovarjanjem priti do soglasja, ki ima pomen za pravna razmerja

sporazumévanje -a s glagolnik od sporazumovati se: meddržavno sporazumevanje; samoupravno sporazumevanje; poštópek sporazumevanja; udeleženci sporazumevanja

sporazumévati se -am se nedov. z dogovarjanjem prihajati do soglasja, ki ima pomen za pravna razmerja

sporazúmni -a -o prid. ki je skladen z dogovorom, sporazumom: sporazumni predlog; sporazumna izjava; sporazumna razveza zakonske zveze; sporazumna volja; sporazumno odločanje

spóren -rna -o prid. ki zaradi določene laštnosti povzročá spor: sporna dajatev, trditev, zadeva; sporna okoliščina, pravica; sporna točka; sporno razmerje, vprašanje; sporna določila pogodbe

spórní -a -o prid. ki se nanaša na spor: sporni odnos; sporni poštópek pravdni ali nepravdni poštópek; sporni predmet **a)** tožbeni zahtevak v pravdi **b)** predmet, o katerem teče spor; sporni zahtevak; sporna obravnava (pravd. post.)

sporočilo -a s kar se o določeni štvari sporoči: pisemsko, radijsko, šifrirano, telefonsko, telegrafsko sporočilo; tajnost sporočil

sporočíti -ím dov. narediti, da kdo kaj izve, se s čim seznaní: sporočiti podatke; sporočiti odštóp od pogodbe

sposóben -bna -o prid. ki ima laštnosti, potrebne za kako dejanje, opravljanje kake dejavnosti: dedno sposoben sposoben biti dedič; deliktno sposoben **a)** sposoben štóriti kaznivo dejanje **b)** sposoben biti odgovoren za protipravno štórje-

no škodo (civ.); menično sposoben ki je sposoben pridobiti menične pravice ali se menično zavezati; oporočno sposoben ki je sposoben narediti oporoko; plačilno sposoben ki je sposoben, zmožen v danem času poravnati svoje plačilne obveznosti, sin. plačevit, sin. solventen; poslovno sposoben ki je sposoben samoštójno sklepati pravne posle; pravdno sposoben ki je sposoben samoštójno in veljavno opravljati procesna dejanja v pravdnem poštópkú; pravno sposoben ki je lahko nosilec pravic in pravnih dolžnosti; pridobitno sposoben ki je sposoben pridobivati materialne dobrine; procesno sposoben ki je sposoben biti štranka v pravdnem, kazenskem ali upravnem poštópkú; strokovno sposoben ki je usposobljen za praktično delo v določeni štóroki; sposoben za delo, *državno službo, pridobivanje, razsojanje, sklenitev zakonske zveze, vojaško službo; sposoben biti priča, štranka v poštópkú **sposóbní** -a -o: sposobni porok

sposóbnost -i ž **1.** laštnost, potrebna za kako dejanje, opravljanje kake dejavnosti: čekovna sposobnost za prevzemanje čekovnih zavez; dedna sposobnost biti dedič; deliktna sposobnost **a)** štóriti kaznivo dejanje **b)** biti odgovoren za protipravno štórjeno škodo; delovna sposobnost; kreditna sposobnost sposobnost subjekta najemati kredite glede na svoje premoženje; aktivna, pasivna menična sposobnost pridobiti menične pravice ali se menično zavezati, sin. aktivna, pasivna meničnopravna sposobnost; aktivna, pasivna meničnopravna sposobnost gl. aktivna, pasivna menična sposobnost; oporočna sposobnost narediti veljavno oporoko; plačilna sposobnost sposobnost, zmožnost v danem času poravnati svoje plačilne obveznosti, sin. plačevitost, sin. solventnost; poroštvena sposobnost prevzeti obveznosti plačila dolga poleg dolžnika; poslovna sposobnost samoštójno sklepati pravne posle; postulacijska sposobnost dati procesnim dejanjem pravno učinkovito izrazno obliko; pravdna sposobnost sposobnost štranke, da ta samoštójno in veljavno opravlja procesna dejanja v pravdnem poštópkú; pravna sposobnost biti nosilec pravic in pravnih dolžnosti; predlagalna sposobnost sposobnost štranke, da daje predloge v poštópkú; premoženjskopravna sposobnost biti nosilec premoženjskih pravic in obveznosti; procesna sposobnost biti štranka v pravdnem, kazenskem ali upravnem poštópkú; razpolagalna sposobnost razpola-

gati s premoženjem, ki ga stranka izgubi npr. z začetkom špečajnega postopka; strokovna sposobnost usposobljenost za praktično delo v določeni stroki; volilna sposobnost voliti ali biti izvoljen; sposobnost hotenja, odločanja, razpolaganja, razsojanja, razumevanja, svobodne izbire, volje, zaznavanja; sposobnost osebe za dejanja; sposobnost biti stranka, udeleženec v postopku; izkazati sposobnost
2. usposobljenost: sposobnost izvajalcev za graditev investicijskega objekta; dokaz sposobnosti
3. konstrukcijske in obratovalne lašnosti kake naprave, stroja, ki so ustrezno verificirane: sposobnost čolna, ladje, letala za varno plovbo; spričevalo o sposobnosti ladje, letala za plovbo

spoštovanje -a s **1. upoštevanje, izpolnjevanje:** spoštovanje pogodb, pravic, predpisov, zakonitosti, zakonov; spoštovanje človekove osebnosti in človekovega doštovanja; spoštovanje nacionalne suverenosti; spoštovanje splošno priznanih norm mednarodnega prava
2. zelo pozitiven odnos do koga zaradi njegove moralno utemeljene veljave, vrednosti: uživati spoštovanje; izkazati komu spoštovanje

spoštovati -ujem nedov. *upoštovati, izpolnjevati:* spoštovati doštovanje človeka, zakone, dobre poslovne običaje

spovednik -a m duhovnik, ki spoveduje: pravica spovednika odredi pričanje pravica spovednika, da odreče pričanje o tem, česar se mu je obdolženec, stranka ali druga oseba spovedala (pošt.)

spoznanje -a s *glagolnik od spoznati (3):* spoznanje oseb, stvari

spoznati -ám dov. **1. na osnovi zaznav, podatkov in umske dejavnosti priti do spoznanja o čem:** spoznati za prav, umešno, potrebno **2. v zvezi:** spoznati obtoženca za krivega odločiti, da je kriv **3. ugotoviti, da je kdo išti, kot se misli:** spoznati osebo, stvar

spoznavni -a -o prid. *ki se nanaša na spoznanje, prepoznavo:* spoznavni predmet; spoznavni vir prava pravni predpisi, pravniška literatura, lištine o sklenjenih pravnih poslih ipd.; spoznavni znak znamenje pri prepoznavi

správa -e ž *sporazumna rešitev prepira, spora:* sprava med strankama, zakoncema; doseči, skleniti spravo; sprava uspe; ponuditi komu spravo

spraviti -im dov. **1. s prizadevanjem narediti, da kdo ali kaj kam pride:** spraviti na varen kraj; spraviti denar v obtok **2. prodati, porabiti:**

spraviti blago v promet **3. s prizadevanjem narediti, doseči, da kdo pride v kako stanje:** spraviti koga v hudo sramoto; spraviti koga v materialno škodo ali kazenski pregon (pošt.) **4. s svojim delovanjem, vplivom doseči, da kdo nima, ne kaže več odklonilnega odnosa do koga:** spraviti sprte stranke **spraviti se:** spraviti se s kom sporazumno rešiti prepir; spor

spravljanje -a s **1. glagolnik od spravljeti (1):** spravljanje oboroženih skupin, orožja in streliva v SFRJ praviloma na meji ali v obmejnem pasu (kaz.) **2. glagolnik od spravljeti (2):** prisilno spravljanje civilnega prebivalstva v drugo vero vrsta vojnega hudodelstva (kaz.)

spravljeti -am nedov. **1. s prizadevanjem delati, da kdo ali kaj kam pride:** spravljeti v SFRJ agitatorje ali propagandni material za izvrševanje sovražne propagande (kaz.) **2. s svojim delovanjem, vplivom doseči, da kdo kaj opusti in sprejme kaj drugega:** prisilno spravljeti civilno prebivalstvo v drugo vero vrsta vojnega hudodelstva (kaz.)

spravljev -a -o prid. *ki je pripravljen spraviti se:* spravljev človek; spravljeva stranka

spravljevo -i ž *lašnost, značilnost spravljevega človeka*

spravni -a -o prid. *ki se nanaša na spravo:* spravni denar spravnina (pr. zg.); spravni narok; spravni poskus poskus v postopku za razvezo zakonske zveze; spravna pogodba; spravno dejanje

spravna -e ž *denarna odškodnina namesto maščevanja za krvni delikt (pr. zg.), sin. kompozicija, sin. krvnina*

spreglèd -éda m *glagolnik od spregledati:* spregled posledic zamude

spreglédati -am dov. *dovoliti izjemo od pravnege predpisa*

spreglédljivi -a -o prid. *ki se sme spregledati:* spregledljivi zakonski zadržek; spregledljiva prepoved

spreglédni -a -o prid., v zvezi: spregledni dnevi dnevi, ki jih imetnik menice lahko dovoli za odložitev plačila po dnevu zapadlosti (men.), sin. respektni dnevi

sprejem -éma m **1. glagolnik od sprejeti (1):** sprejem blaga, darila, dediščine; sprejem menice akcept (3); sprejem nakazila, plačila, podkupnine, volila; sprejem za čašt akcept za čašt; sprejem dela, izpolnitve; sprejem nadponudbe (izvrš. pošt.); sprejem obveznosti, ponudbe; odkloniti sprejem uradnega pisanja (pošt.) **2. glagolnik od sprejeti (3):** sprejem veleposlanika **3. glagolnik od sprejeti (4):** sprejem na delo;

- sprejem v državljanstvo, *državno službo; sprejem v šolo
- sprejemališče** -a s *kraj sprejemanja*
- sprejemanje** -a s *glagolnik od sprejemati (c)*: sprejemanje dokazov; sprejemanje zakonov, odlokov in drugih splošnih aktov skupščine
- sprejemati** -am nedov. z *izrazitvijo svoje volje delati a*) da preide k osebk, kar mu kdo daje: sprejemati poverilna in odpoklicna pisma tujih diplomatskih predstavnikov **b**) da kdo lahko uresniči, kar želi v določeni zvezi z osebkom uresničiti: sprejemati pogoje **c**) da pošlane kaj veljavno: sprejemati odloke, zakone
- sprejemljiv** -a -o prid. ki ga je mogoče sprejeti, odobriti: sprejemljiva (nad)ponudba, varščina
- sprejemljivi** -a -o: najmanjši sprejemljivi ponudek najnižja sprejemljiva ponudba na dražbi
- sprejemljivost** -i ž *lašnost, značilnost sprejemljivega*: sprejemljivost ponudbe
- sprejemni** -a -o prid. ki se nanaša na sprejem ali sprejemanje: sprejemni izpit, oddelek, preizkus, rok, vpisnik; sprejemna carinarnica, pošaja, pošta; sprejemna izjava, zamuda
- sprejemnik** -a m *kdor kaj sprejme*: sprejemnik menice *akceptant*; sprejemnik ponudbe
- sprejéti** spréjmem dov. **1.** z *izrazitvijo svoje volje narediti a*) da preide k osebk, kar mu kdo daje: sprejeti ček; sprejeti kaj v shranitev, zastavo; sprejeti menico, nakazilo, račun; sprejeti podkupnino; sprejeti vlogo **b**) da kdo lahko uresniči, kar želi v določeni zvezi z osebkom uresničiti: sprejeti izvolitev; sprejeti obrambo obdolženca; sprejeti pogoje, ponudbo; sprejeti predlog **c**) da pošlane kaj veljavno: sprejeti družbeni plan, proračun, resolucijo, ustavo, zakon **2.** v zvezi: sprejeti dokaze **a**) ugoditi dokaznim predlogom **b**) izvešiti dokaze **3.** narediti, da kdo (lahko) pride k osebk, navadno za krajši čas in z določenim namenom: sprejeti veleposlanika **4.** narediti, da kdo, kaj kam pride, se vključi z določenim namenom: sprejeti obsojenca v kazenski poboljševalni zavod; sprejeti v službo, šolo; sprejeti v vpisnik **sprejéti** -a -o: sprejeta menica *menica s trasatovim podpisom*, sin. *akceptirana menica*
- sprejéttje** -a s *glagolnik od sprejeti (1 a)*: sprejetje menice *akcept (3)*
- spremémba** -e ž **1.** *glagolnik od spremeniti*: sprememba državljanstva, firme podjetja, odločbe o vzgojnem ukrepu (kaz.), obtožbe (kaz.), pogodbe, posesti, pravil; sprememba osebnega imena, stalnega prebivališča; sprememba rodbinskega stanja *npr. s podtaknitvijo ali zame-*
- njavo otroka (kaz.)*; sprememba sestave senata (pošt.); sprememba sodbe, stanovanja, tožbe, uštave, vrednosti; sprememba zahtevka *pri odštopu terjatve*; sprememba upnika, dolžnika pri prevzemu dolga; sprememba zakona **2.** *kar je spremenjeno*: statusna sprememba
- spremenítev** -tve ž *glagolnik od spremeniti*
- spremeníti** -ím dov. narediti, da kaj ni več tako ali išto, kot je bilo: spremeniti program potovanja *pri pogodbi o organiziranju potovanja*; spremeniti tožbo, obtožbo; dejansko stanje se spremeni **spremenjén** -éna -o: spremenjene delovne zmožnosti; spremenjene okoliščine
- spreminjanje** -a s *glagolnik od spreminjati*: spreminjanje cen
- spreminjati** -am nedov. delati, da kaj ni več tako ali išto, kot je bilo: spreminjati cene
- spreminjevalni** -a -o prid., v zvezi: spreminjevalni predlog *predlog, s katerim se spremeni prvotni, prejšnji predlog*
- sprémjljati** -am nedov. **1.** *iti kam s kom ali s čim*: spremljati pošiljko, tovor; spremljati zapornika **2.** *sproti se seznanjati s čim*: spremljati obravnavo; spremljati družbene odnose in pojave; spremljati probleme sodne prakse
- spremljevalec** -lca [-uɔ-] m *kdor koga, kaj spremlja*
- spremljevalka** -e [-uɔ-] ž *ženska oblika od spremljevalec*
- spremljevalni** -a -o prid. ki koga, kaj spremlja: spremljevalne okoliščine
- sprémni** -a -o prid. ki se čemu priloži: spremni dopis, list, spis; spremna liščina; spremno pismo, poročilo
- sprémnica** -e ž *spremljajoča liščina*: blagovna, carinska, prevozna spremnica; spremnica za prevoz mrliča
- sprémstvo** -a s *skupina ljudi, ki koga spremlja*: čašno, oboroženo, vojaško spremstvo; vozila s spremstvom
- sprémščina** -e ž *plačilo za spremstvo* (pr. zg.)
- sprevòd** -óda m v *daljše vrsto razvrščena, premikajoča se skupina ljudi, zbrana z določenim namenom*: pogrebni, ulični sprevod; pravica prirejati sprevode
- sprevódnica** -e ž **1.** *spremni list* **2.** *ženska oblika od sprevodnik*: sprevodnica na avtobusu, vlaku
- sprevódnik** -a m *uslužbenec, ki pregleduje ali prodaja vozovnice v železniškem ali cestnem prevoznem sredstvu*: sprevodnik na avtobusu, vlaku
- sprevódniški** -a -o prid. ki se nanaša na sprevodnike: sprevodniška služba

spričevalo -a s *liščina*, s katero njen izdajatelj potrjuje kako pomembno dejstvo, stanje, usposobljenost: izmeritveno spričevalo za morske ladje in ladje notranje plovbe; izumiteljsko spričevalo; ladijsko spričevalo *identitetna liščina* za plovilo notranje plovbe; *nравstveno spričevalo ki ga izda občina o vedenju osebe; pomočniško spričevalo o opravljenem pomočniškem izpitu do l. 1962; racionalizatorsko, semestrsko, šolsko spričevalo; *ubožnoštno spričevalo ki ga izda občina o premoženjskih razmerah osebe; uradno, usposobljenostno, zdravniško spričevalo; zdravstveno spričevalo za živali; *zrelostno spričevalo *maturitetno spričevalo*; spričevala morske ladje; spričevalo o državljanstvu; spričevalo o izvoru blaga; spričevalo o klasifikaciji ladij, končani osnovni šoli; spričevalo o sposobnosti ladje, letala za plovbo; spričevalo o strokovnem izpitu *delavcev v državni upravi, pravosodju ipd.*; spričevalo o usposobljenosti; spričevalo s splošno priznano veljavnostjo; izdati spričevalo

spróti prisl. *izraža redno, tekoče opravljanje dejanja*: sproti plačevati

sprožitev -tve ž *glagolnik od sprožiti (1)*: sprožitev postopka, spora

sprožiti spróžim dov. **1.** *dati pobudo, da se kaj začne*: sprožiti kompetenčni spor, pravdni postopek, upravni spor; sprožiti pregon **2.** *z dotikom spraviti v delovanje*: sprožiti štelno orožje

spuščiti se -im se dov., v zvezah: spuščiti se v pravdo *začeti se pravadati* (pravd. post.); spuščiti se v obravnavanje glavne štvari *začeti obravnavati glavno stvar* (pravd. post.)

sramežljiv -a -o ki v svojem vedenju, ravnanju kaže *zadržanost, sram*

sramežljivost -i ž *lašnost sramežljivega človeka*: napad na sramežljivost; žaliti sramežljivost

sramóta -e ž *šlanje, ko je ugled, veljava koga zmanjšana*: spraviti koga v sramoto

sramóten -tna -o prid. ki ni v skladu s človekovim došojanstvom, ponosom: sramotno dejanje, ravnanje

sramoténje -a s *glagolnik od sramotiti*: izpoštaviti koga sramotenju (pr. zg.)

sramotilni -a -o prid. **1.** *ki koga sramoti*: sramotilni spis; sramotilna kazen (pr. zg.); sramotilno dejanje; sramotilno znamenje *pri stigmatizaciji (2)* (pr. zg.) **2.** v zvezi: sramotilni šteber *šteber, h kateremu so pošiljali, privezovali ljudi za kazen* (pr. zg.)

sramotítev -tve ž *glagolnik od sramotiti*: sramotitev države, državne zastave, grba ali himne

(kaz.); sramotitev narodov in narodnosti Jugoslavije (kaz.)

sramotíti -im nedov. s *kazanjem napak, nepravičnega ravnanja jemati komu, čemu ugled*: sramotiti najvišje organe države ali predstavnike teh organov (kaz.); sramotiti mednarodno organizacijo (kaz.)

srebrń -a -o prid. *ki se nanaša na srebro*: srebrn denar **srebrni** -a -o: srebrni monometalizem *denarni sistem z denarjem le iz srebra kot neomejenim zakonitim plačilnim sredstvom*; srebrna veljava

srebrník -a m *srebrn kovanec*

sreča -e ž, v zvezah: igra na srečo → *igra na srečo*; pogodba na srečo *pogodba, ki je odvisna od sreče ali naključja, npr. šlava, igra na srečo, žreb, preživninska pogodba, sin. tvegana pogodba*

srečka -e ž *lištek s številko, ki daje pravico sodelovati v loterijskem žrebanju*: srečka (državne) loterije; prodaja, prodajalna, (iz) žrebanje srečk; dobitek na srečko; izdati, prodajati srečke

srečólòv -óva m *igra na srečo z oštevilčenimi dobitki v blagu*

središče -a s *kraj, kjer je osredotočena določena dejavnost*: državno, gospodarsko, industrijsko, kulturno, trgovsko, upravno središče

srednjeróčni -a -o prid. *ki se nanaša na srednji rok*: srednjeročni kredit, načrt, plan, program; srednjeročna bančna terjatev; srednjeročna zadolžnica; srednjeročno posojilo

srednješólski -a -o prid. *ki se nanaša na srednjo šolo*: srednješolska izobrazba

sredńji -a -e prid. **1.** *ki je glede na možni razpon med spodnjo in zgornjo mejo*: srednji borzni, menjalni tečaj; srednji donos zemljišča; srednji rok; srednja inštanca; srednja kakovost blaga; srednja kmetija *kmetija, ki obsega navadno 5 do 10 ha zemlje*; srednja obrešna mera; srednja stopnja, vrednost **2.** *ki je glede na stopnjo zahtevnosti med nižjim in višjim*: srednja šola **3.** *ki pripada družbenim slojem med nižjimi in višjimi*: srednji sloj, stan

sredństvo -a s **1.** *kar se uporabi, uporablja za uresničitev kakega dejanja, dosega določene-ga cilja*: delovno sredstvo *priprava, s katero človek v delovnem procesu preoblikuje delovni predmet*; dokazno sredstvo *pričevanje, priznanje, liščina, sledovi, izpovedbe strank ipd.*, sin. *dokazilo*; identifikacijsko sredstvo *osebna izkaznica, potna liščina ipd.*; izvršilno sredstvo *s katerim se realizira terjatev, npr. prodaja pre-*

mičnin, nepremičnin; kontracepcijsko sredstvo *ki preprečuje oploditev, zanositev*; menjalno sredstvo *ki omogoča menjavo kakega blaga z drugim blagom*; obrambno sredstvo *ki daje varštvo, zaščito*; opojno sredstvo *ki povzroča pijanost*; plačilno sredstvo *denar, zlato ipd*; pravno sredstvo → *pravno sredstvo*; preventivno sredstvo *preprečevalno, zaščitno sredstvo*; prevozno sredstvo *avtomobil, ladja, letalo, železnica ipd.*; prisilno sredstvo *npr. denarna kazen*; slepilno sredstvo *ki slepi, zapeljuje* **2.** mn. *denar*; *materialne dobrine*: delovna sredstva *proizvajalna sredstva*; denarna sredstva *znesek, ki je potreben za določen namen*; dopolnilna sredstva *npr. za financiranje določenih služb*; družbena sredstva *s katerimi razpolaga družba*; investicijska sredstva *namenjena za družbi*; namenska sredstva *za točno določen namen*; neporabljena sredstva; obratna sredstva *ki se porabijo v enem produkcijskem procesu, npr. surovine, gorivo, denarna sredstva*; osnovna sredstva *za delo in poslovanje delovne organizacije, katerih uporabna doba je daljša od enega leta*; produkcijska sredstva *gl. proizvodna sredstva*; proizvodna sredstva *celota delovnih predmetov in delovnih sredstev, sin. produkcijska sredstva*; proračunska sredstva; zavarovalna sredstva *sredstva zavarovalne oziroma rizične skupnosti (zav.)*; sredstva rezerve, solidarnosti, skupne porabe; sredstva skladov; sredstva za delo in poslovanje; sredstva za osebne dohodke; nosilci, uporabniki sredstev; združevanje sredstev; pogodba o sovlaganju sredstev; racionalno izkoriščanje sredstev **3.** v zvezah: komunikacijsko sredstvo *ki omogoča izmenjavo, posredovanje informacij, npr. telefon, telefaks, sin. občilo*; sredstva javnega obveščanja *npr. tisk, radio, televizija*; sredstva zavarovanja *zašlavna pravica na nepremičnini, predhodne odredbe, začasne odredbe (izvrš. poš.)*

srénja -e ž **1.** *soseska (1)* (pr. zg.) **2.** *seštanek soseske (1)* (pr. zg.) **3.** *skupnost pašnih upravičencev* (pr. zg.)

srenjân -a m *član srenje (1)* (pr. zg.)

srénjski -a -o prid. *ki se nanaša na srenjo (1)* (pr. zg.): *srenjski svet*

srép -a -o prid., v zvezi: *umor, štorjen na srep način *na grozovit, okruten način* (kaz.)

***sréski** -a -o prid. *ki se nanaša na srez*: *sreski načelnik*

***sréz** -a m *okraj (1)*

stabilen -lna -o prid. *ustaljen, trden*: *stabilen*

družbeni red; *stabilna zakonodaja*; *stabilno gospodarstvo* *gospodarstvo, v katerem sta ponudba in povpraševanje usklajena* **stabilni** -a -o: *stabilna cena, ki se ne spreminja, sin. stalna cena*; *stabilna valuta, katere vrednost se ne spreminja, sin. trdna valuta*

stabilizácija -e ž *ustalitev, utrditev*: *stabilizacija cen, denarja, denarne vrednosti, državnih financ, gospodarstva, tečajev valute*

stabilizacijski -a -o prid. *ki se nanaša na stabilizacijo*: *stabilizacijski fond, načrt, ukrep*; *stabilizacijska politika*; *stabilizacijsko posojilo* *posojilo za ustalitev, utrditev vrednosti denarja, valute*; *stabilizacijsko varčevanje*

stabilnošt -i ž *stalnost, ustaljenost*: *pravna stabilnost*; *stabilnost cen in trga, valute*

stacionárni -a -o prid., v zvezah: *stacionarni turizem* *turizem, za katerega je značilno daljše bivanje turistov v določenem kraju*; *stacionarni zdravstveni zavod* *zdravstveni zavod, v katerem ima bolnik tudi nastanitev in prehrano*; *stacionarno zdravljenje* *zdravljenje v bolnišnici*

štádij -a m *štopnja, faza*: *štadij sodnega, upravnega postopka*

stagnácija -e ž *oštajanje pri doseženi štopnji dejavnosti, sin. zaštajanje*

stajališče -a s **1.** *prostor za tiste, ki ponujajo svoje storitve, a nimajo poslovnega prostora, npr. postreščki* **2.** *prostor za lovsko prežo* **3.** *parkirni prostor*

stálež -a m **1.** *stanje, položaj*: *bolniški stalež*; *osebni stalež* *status (1)*; *rodbinski stalež* **2.** *doba*: *pokojninski stalež* **3.** *število, količina*: *stalež moštva pri vojakih*; *stalež divjadi v lovišču*; *stalež rib v ribolovni vodi*

štališče -a s *kar določa kriterij za presojanje česa*: *izjemno, načelno, nasprotno, odklonilno štališče*; *štališče skupščine, zakona*; *izhajati s štališča*; *sprejeti, zaštopati štališče*

stálni -a -o prid. **1.** *ki obstaja dolgo dobo*: *stalni dopisnik, predstavnik, sodnik*; *stalni poklic*; *stalni sodni cenilec, izvedenec, tolmač*; *stalni člani Varnostnega sveta OZN*; *stalne blagovne rezerve* *blagovne rezerve, namenjene za kritje potreb v vojni in ob naravnih nesrečah večjega obsega*; *stalne devizne rezerve*; *stalno arbitražno sodišče v Haagu*; *stalno samoupravno sodišče* **2.** *ki se ne spreminja*: *stalni prejemki, stroški*; *stalna arbitraža*; *stalna cena* *sin. stabilna cena*; *stalna delegacija*, *obratovalnica*; *stalna praksa*; *stalna sestava oboroženih sil*; *stalna vojska*; *stalno prebivalstvo* **3.** *ki ga kdo ima, uporablja dalj časa*: *stalno prebivališče*

kraj, kjer se kdo naseli, da v njem stalno živi; stalno stanovanje

stalnost -i ž *lašnost, značilnost stalnega*: stalnost delovnega razmerja, denarja, judikature, sodnikov, zakonodaje; dodatek za stalnost v delovnem razmerju

stán -ú m **1.** *družbena skupina*: civilni, delavski, kmečki, meščanski, srednji, uradniški, vojaški stan; kleriški stan (kan.); plemiški stan (pr. zg.); tretji stan *meščanstvo* (pr. zg.); deželni stanovi *skupnosti fevdalcev in zaslopnikov mešt v deželi* do l. 1849 (pr. zg.); državni stanovi *udeleženci državnega zbora* (pr. zg.) **2.** *sedez vrhovnega poveljstva*: glavni vojaški stan **3.** *stanje posameznika glede na zakonsko zvezo ali položaj v družini*: družinski, samski, vdovski, zakonski stan **4.** v zvezi: dejanski stan → *dejanski stan*

stanarina -e ž *plačilo za uporabo stanovanja*: ekonomska stanarina *ki zagotavlja vzdrževanje poslopja, amortizacijo in obresti*; prosta stanarina *katere višina je določljiva z dogovorom*; znosna stanarina *družbeno sprejemljiva obremenitev družine*; stroškovne stanarine *ki zagotavljajo enostavno reprodukcijo stanovanjskega sklada*; oblikovanje, politika, subvencioniranje stanarin

stándard -a m **1.** *s predpisom državnega organa določeno merilo za kakovost blaga ali storitev*: družbeni standard *priznan v določenem družbenem okolju*; interni standard *v delovni organizaciji*; neobvezni, obvezni standard; poklicni, strokovni standard *za pravilno in veštno opravljanje dela v določenem poklicu, stroki*; jugoslovanski standardi (krat. JUS); mednarodni standardi *ki jih je sprejela mednarodna organizacija za standardizacijo*; statistični standardi *definicije, nomenklature, klasifikacije*; standardi za panogo; minimalni standardi za poštovanje s tujci; minimalni standardi za življenjske in kulturne razmere pri zaposlovanju delavcev; standardi izdelka *ki se nanašajo na blago in dela*; popuščanje od standarda; kakovost po standardu; predpisati, nadomestiti, razveljaviti standarde **2.** *življenjska raven*: materialni, življenjski standard; objekti družbenega standarda **3.** v zvezi: zlati standard *zlata podlaga denarja*

standardizácija -e ž *predpisovanje in uporaba standardov, tehničnih normativov, norm kakovosti proizvodov in storitev*: standardizacija proizvodnje; zavod za standardizacijo; zakon o standardizaciji

standardizírati -am dov. in nedov. *s predpisom dr-*

žavnega organa določiti merilo za kakovost blaga ali storitev **standardizíran** -a -o: standardizirano blago

stándardni -a -o prid. *ki je splošno uporabljan, uveljavljen*: standardni načrt, predpis; ženevski standardni kontrakti *kontrakti, ki določajo npr. odgovornost za neizpolnitev kupne pogodbe*: enotna standardna klasifikacija poklicev; standardna pogodba *pogodba, ki je vzorec za bodoče enake pogodbe*; standardno blago, delo, stanovanje; standardno znanstveno delo *znanstveno delo, ki ustreza predpisanim merilom*

stánje -a s **1.** *kar je v kakem času določeno z dejstvi*: bilančno, blagajniško stanje; bremensko stanje *npr. v zemljiški knjigi, v vpisniku ladij*; brezuštavno stanje; dejansko stanje → *dejansko stanje*; duševno, finančno, gotovinsko stanje; izredno stanje *v katerem upravni organi zamenjajo zakonodajne in so omejene ali suspendirane nekatere osebne pravice in državljanске svoboščine*; knjižno stanje *ki je izkazano v knjigah*; mapno stanje *ki je razvidno iz katastrskih map*; mirnodobno stanje; mobilno stanje *vojske stanje pripravljeno štii za vojskovanje*; nevarno stanje (krim.); obsedno stanje *v nekaterih državah izredno stanje*; osebno stanje *celota človekovih lašnosti, npr. spol, starost, državljanstvo, na katere veže pravo določene posledice, sin. státus (2)*; posešno, pravno, premoženjsko, številčno, uštevno, vojno, zdravstveno, zemljiškoknjižno stanje; stanje, ugotovljeno v spisih; stanje kriminalitete, neprištevnosti, poštopka, pripravljeno štii; stanje neposredne vojne nevarnosti; stanje stvari; kaznivo dejanje stanja *npr. dvojna zakonska zveza*; vrnitev *v prejšnje stanje* (lat. *restitutio in integrum*) *npr. zaradi zamude naroka ali roka* (pošt.), prim. *reštitucija*; zmotna ali nepopolna ugotovitev dejanskega stanja (pošt.) **2.** *kar je v kakem času določeno z dejstvi, nanašajočimi se na kakovost česa*: ohranitev blaga *v določenem stanju pri uskladičenju* **3.** *kar je v kakem času določeno z dejstvi, nanašajočimi se na količino, množino*: najnižje, najvišje stanje vode; vodno stanje *višina vodne gladine, merjena od izbranega izhodišča*

stanodajálec -lca [-ȳc-] m *kdor drugemu za plačilo oddaja stanovanje, sobo*

stanodajálka -e [-ȳk-] ž *ženska oblika od stanodajalec*

stanodajálski -a -o [-ȳs-] prid. *ki se nanaša na stanodajalce*: stanodajalske pravice

stanoválec -lca [-ȳc-] m *kdor stanuje v hiši, blo-*

ku: skupnost stanovalcev; zbor stanovalcev
stanováka -e [-uk-] ž ženska oblika od *stanovalec*

stanovánje -a s skupina prostorov, namenjenih za trajno bivanje, ki so funkcionalna celota, praviloma z enim vhodom: lašno stanovanje ki ga stalno uporabljajo lastnik ali njegovi ožji družinski člani; dosmrtno, družbeno stanovanje; hišniško stanovanje ki je v solastnini solastnikov ene ali več stanovanjskih hiš; najemno stanovanje **a**) ki ga lastnik oddaja v najem zaradi pridobivanja profita, sin. *profitno stanovanje* **b**) ki ga lastnik oddaja socialnemu upravičencu, sin. *socialno stanovanje* **c**) ki ga delodajalec namenja za oddajo zaradi zadovoljevanja službenih potreb, sin. *službeno stanovanje*; *naturalno stanovanje ki nadomešča del plače; občasno stanovanje gl. *sekundarno stanovanje*; primerno stanovanje ki ne pomeni bistvenega poslabšanja razmer njegovega uporabnika, če se ta mora iz dosedanjega stanovanja prisilno izseliti iz razlogov, ki niso našli po njegovi krivdi; profitno stanovanje gl. *najemno stanovanje* (a); samsko stanovanje; sekundarno stanovanje ki ga od časa do časa uporablja lastnik zase ali za svoje ožje družinske člane, sin. *občasno stanovanje*; službeno stanovanje gl. *najemno stanovanje* (c); socialno stanovanje gl. *najemno stanovanje* (b); stalno stanovanje; standardno, ustrežno stanovanje; stanovanje za uradne potrebe; lastnik, najemnik, pričakovalec, uporabnik stanovanja; dodelitev socialnega stanovanja; kršitev nedotakljivosti stanovanja (kaz.); pravica stanovanja *služnost rabe ali užitka stanovanja*; popravilo, prenova, uporabnost, vzdrževanje stanovanja; izpraznitev, oddaja, prodaja stanovanja; ugotovitev vrednosti stanovanja; utesnitev stanovanja; privatizacija stanovanj in stanovanjskih hiš; register stanovanj *evidenca*, ki se vodi za območje občine; zamenjava stanovanj; stanovanje kot posamezni del stanovanjske hiše; nezakonita vselitev v tuje stanovanje (kaz.); predkupna pravica na stanovanju; promet s stanovanji; izprazniti, uporabljati, vzdrževati stanovanje; izseliti se iz stanovanja

stanovánjski -a -o prid. ki se nanaša na *stanovanje*: stanovanjski blok; stanovanjski investitor, kredit; stanovanjski maksimum *določeno največje število stanovanj, ki jih sme imeti posameznik*; stanovanjski prispevek; stanovanjski program *program gradnje stanovanj, nacionalni za območje države, občinski za območje*

občine; stanovanjski prostor; stanovanjski sklad Republike Slovenije *sklad, namenjen financiranju nacionalnega stanovanjskega programa*; stanovanjski upravičenec, urad; stanovanjski standardi; pomožni stanovanjski prostori; stanovanjska akcija, arbitražna, gradnja; družinska stanovanjska hiša *hiša z enim ali več stanovanji, ki so v lasti ene, solašti ali skupni lasti več oseb, ki so med seboj v sorodu*; stanovanjska najemnina, pogodba, politika; stanovanjska pravica *pravica na stanovanju v družbeni lastnini*; stanovanjska skupnost, stavba, štiska, zadruga, zakonodaja; Stanovanjska zbornica Slovenije; stanovanjske razmere; stanovanjsko gospodarstvo, posojilo; stanovanjsko pravo *pravni predpisi, ki se nanašajo na stanovanje, njihovo uporabo in na stanovanjsko gospodarstvo*; stanovanjsko najemno razmerje *razmerje med lastnikom stanovanja in najemnikom na podlagi sklenjene najemne pogodbe*; stanovanjsko varčevanje; imetnik stanovanjske pravice; promet s stanovanjskimi hišami; uporaba stanovanjskih prostorov

stanováti -ljem nedov. *imeti kje stanovanje, prebivati*: stanovati v bloku

stanóvski -a -o prid. ki se nanaša na *stan* (1): stanovski odbor *izvršilni organ deželnega zbora* (pr. zg.); stanovski odbornik (pr. zg.); stanovski parlament; stanovska čast; stanovska dolžnost; stanovska družba *družba, ki je urejena po stanovih*; stanovska korporacija; stanovska samouprava (pr. zg.); stanovska zbornica

stánte sessióne lat. *med sejo, med obravnavo*

stár -ára -o prid. **1.** ki obstaja že dolgo časa: štari običaji **2.** v zvezi: staro orožje ki ima zgodovinsko ali umetniško vrednost, ni pa več v rabi **štári** -a -o: štari oče *očetov ali materin oče*, sin. *ded*; štara mati *očetova ali materina mati*, sin. *babica*; štara pravda *obveznosti podložnikov do fevdalcev, zapisane v srednjeveških urbarjih* (pr. zg.)

starešína -e m **1.** vodja družbene skupnosti: hišni starešina; plemenski starešina (pr. zg.) **2.** kdor opravlja vodilno funkcijo: vojaški starešina; *starešina sodišča, urada

starešínski -a -o prid. ki se nanaša na *starešine*: starešinska oblašt; starešinsko razmerje

starešínstvo -a s, v zvezi: **občinsko starešinstvo *župan s svetovalci*

starinárski -a -o prid., v zvezi: starinarska pogodba *prodajno naročilo*

stárošt -i z doba v človeškem življenju od zrelih let do smrti: podpora, preužitek, zavarovanje

za starost; preskrba v starosti

stároštni -a -o prid. *ki se nanaša na starost*: staroštni preužitek, upokojenec; staroštna meja, oskrba, podpora; staroštna pokojnina *pokojnina zavarovanca iz lašnega zavarovanja po izpolnitvi določene starosti in delovne dobe*; staroštna preskrba, *renta; staroštno zavarovanje kmetov

***stároupokojéneec** -nca m *kdor je bil upokojen po prejšnjih pokojninskih predpisih*

stárši -ev m, mn. *oče in mati v odnosu do svojega otroka*: adoptivni starši *posvojitelji*; stari starši *ded in babica*; razmerja med starši in otroki; odgovornost staršev za škodo, ki jo njihov otrok povzroči drugemu

státi *stojím nedov. biti kje v pokončnem položaju*: státi na straži; státi ob sramotilnem štebru (pr. zg.) **2. mirovati stojéči** -a -e: *stojéče vode naravne vode v kotanjah, vdolbinah, zlašti velikih*

státični -a -o prid. **1.** *ki vsebuje malo dogajanja, gibanja*: státični del ogleda kraja *npr. fotografiranje, skica* (krim.) **2.** *v zvezi*: státični račun *izračun obremenitve nosilnosti in stabilnosti gradbenih konstrukcij*

státištični -a -o prid. *ki se nanaša na štátištiko* (1): státištični arhiv, izkaz, obrazec, organ, pregled; státištični informacijski sistem; státištični podatki; státištični štandardi *definicije, nomenklature, klasifikacije*; státištična analiza, metoda, služba, stroka; státištično delo, gradivo, poročilo; státištična raziskovanja; obdelovanje, objavljanje státištičnih podatkov

státištik -a m *štokovnjak za štátištiko*: sodni štátištik

státištika -e ž **1.** *številčni podatki o množičnih pojavih*: sodna, splošna državna štátištika; štátištika o nezcgodah **2.** *dejavnost, ki se ukvarja z zbiranjem in analizo podatkov o množičnih pojavih*: zavod za štátištiko

státus -a m **1.** *položaj, ki ga ima kdo, kaj v določeni skupnosti*: diplomatski, osebni, pravni, rodbinski státus; státus begunca, osebe brez državljanstva; státus edinega hranilca družine; státus učenca, študenta; státus podjetja; mednarodni státus dežele; státus države z največjimi ugodnostmi **2.** *celota človekovih lašnosti, npr. spol, starost, državljanstvo, na katere veže pravo določene posledice*, sin. *osebno stanje* **3.** *v zvezi*: státus quo (ante) *neizpremenjeno dosedanje stanje*

státusni -a -o prid. *ki se nanaša na státus*: státusni položaj, zahtevek; státusni spor *npr. spor glede zakonske zveze, razmerja med starši in otroki,*

posvojitve; státusni vpisi *vpisi podatkov v sodni regíster, ki so pomembni za státus subjekta*; státusna pogodba *pogodba, ki ureja pravni položaj fizične ali pravne osebe*; státusna pravda, pravica, odločba, sodba; státusna tožba *npr. tožba za ugotovitev pravnega razmerja med starši in otroki*; státusna zadeva *zadeva, ki se tiče osebnega stanja*; státusne spremembe pri delovnih organizacijah *spremembe v samoupravni organiziranosti, npr. izločitev enote, pripojitev, razdružitev*; státusno razmerje, vprašanje; státusno pravo *pravna panoga, ki ureja státus določenih subjektov, t. j. fizičnih oseb, gospodarskih organizacij*

státút -a m **1.** *avtonomna pravila o organizaciji in poslovanju*: borsni, društveni státút; státúti krajevne skupnosti, občine, meštne skupnosti; státút družbenega podjetja; státút sklada, šole, ustanove; státút Mednarodnega sodišča v Haagu **2.** *zakon*: kolizijski státút *ki določa, kje in po katerem pravu se bo izrekala sodba v primeru spora med pripadnikoma različnih krajevnih prav ali različnih štánov* (pr. zg.); personalni státút pravo, ki velja za *presojo osebnega stanja določene osebe*; realni státút *pravila, ki veljajo za presojo pravnih lašnosti štvari in štvarnih pravic* **3.** *v zvezah*: státút reda, medalje *pravila, v katerih je vpisan red oziroma medalja in določeno, kako se red oziroma medalja nosi*

státutárni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na státút*: státutarni odlok *odlok o spremembi státuta občine*; státutarni zastopnik *pravne osebe zastopnik, ki je določen po státutu, ne po zakonu*; státutarni sedež *društva, smoter*; státutarni posli; státutarna avtonomija *avtonomija, v skladu s katero sme organizacija s svojim státutom sama urejevati svoj položaj*; státutarna določba, odločba; státutarno področje, pravo **2.** *v zvezah*: státutarna občina *občina z lašnim státutom, izvzeta iz splošne deželne občinske zakonodaje od l. 1849 do l. 1934*; státutarno mešto *státutarna občina*

Statute Law [štétjut ló] angl. *z zakonom postavljenno pravo*

stáva -e z dogovor, *pri katerem se zaveže opraviti izpolnitev tišta štranka, katere trditev se izkaže za neresnično, nepravilno*: športna štava; skleniti, dobiti, izgubiti, plačati štavo

stávba -e ž *objekt, ki ima štene in šreho*: poslovna štavba *ki je namenjena za poslovne dejavnosti in se v ta namen pretežno tudi uporablja*; štánovanjska štavba; štánovanje *kot posamezni del štavbe*; pravica na delu štavbe

stávbeník -a m *gradbeník*

stávbišče -a s *gradbena parcela*

stávbní -a -o prid. *ki se nanaša na stavbe, gradnjo stavb*: *stávbní red; stávbná parcela; **stávbná pravica *stávbná pravica imeti stávbo na tujem zemljišču, pri čemer velja pravica za nepremičnino, stávba pa za njeno pritiklino*; dedna stávbná pravica (lat. superficies) *podedljiva in odsvojljiva stávbná pravica, da sme imeti upravičenec določeno dobo poslopje na tujem zemljišču* (rim. pr.); stávbná zemljiška skupnoš; stávbnó zemljišče

stávek -vka m **1.** v zvezi: *kazenski stávek kazenska sankcija kot del pravne norme* **2.** *denar ali druga stvár, položena pri stávi*

stáviti -im dov. in nedov. z *dogovorom se zavezati, da opravi izpolnitev ti šta šranka, katere trditev se izkaže za neresnično, nepravilno*: stáviti s kom za kaj; stáviti na karte; stáviti za denar

stávka -e ž *prenehanje dela za določen čas zaradi ekonomskih, političnih zahtev delavcev*: stávka izbruhne; izklicati stávko

stávkajóči -ega m *kdor stávka*: zahteve stávka-jóčih

stávkatí -am nedov. *prenehati z delom za določen čas zaradi ekonomskih, političnih zahtev delavcev*

stávkokáz -áza m *delavec, ki dela kljub stávki*

stávkóvni -a -o prid. *ki se nanaša na stávko*: stávkóvni odbor, sklad

stávniina -e ž *vsota za stávo*

stáž -a m **1.** *predpisana pripravljalna (preizkusna) doba*: kandidatski, obvezni, pripravniški, specialistični stáž; stáž za zdravnike **2.** *doba*: delovni stáž

stážíst -a m *kdor opravlja stáž (1)*

stážístka -e ž *ženska oblika od stážíst*

stebèr -brà m, v zvezi: *sramotilni šteber h kateremu so poštvajljali, privezovali ljudi za kazen* (pr. zg.)

stečaj -a m **1.** *način prenehanja dolžnikove organizacije, če je dolžnik dalj časa plačilno nesposoben*: stečaj podjetja, banke, organizacije premoženjskega in osebnega zavarovanja, podjetja, zadruga; stečaj nad obratovalnico samostojnega obrtnika; povzročitev stečaja delovne organizacije (kaz.) **2.** *stečajni poštopek*: uvedba, končanje stečaja; povzročiti, uvesti, končati stečaj; priti v stečaj; biti v stečaju

stečajní -a -o prid. *ki se nanaša na stečaj*: stečajni dolžnik *npr. podjetje, zadruga, banka, zavarovalnica, ki je dalj časa plačilno nesposobna*; stečajni poštopek *sodni poštopek, ki se opravi*

*glede sredstev, premoženja dolžnika, ki zaradi plačilne nesposobnosti ne more poravnati svojih obveznoš; *stečajni red stečajni zakon*; stečajni sklad *dolžnikovo premoženje, stečajna masa*; stečajni sodnik *sodnik, ki vodi stečajni poštopek*; stečajni senat *organ stečajnega poštopka, ki ga sestavljajo trije sodniki*; stečajni upnik *upnik nasproti stečajnemu dolžniku*; stečajni upravitelj *upravitelj, ki vodi posle dolžnika in ga zastopa*; stečajni razlogi, stroški; stečajna bilanca; stečajna kvota *delež, ki ga dobi stečajni upnik iz razdelitvene mase*; stečajna masa *sredstva, premoženje stečajnega dolžnika za poplačilo njegovih dolgov*; stečajna terjatev *terjatev, ki se poplača iz razdelitvene mase*; stečajno pravo *pravo, ki ureja način prenehanja delovne organizacije ali obratovnice samostojnega obrtnika, če ni šta sposobni izpolnjevati svojih obveznoš proti upnikom*; odločba, oklic o uvedbi stečajnega poštopka; odločba, objava o zaključitvi stečajnega poštopka; organi stečajnega poštopka *stečajni senat, stečajni sodnik, stečajni upravitelj*; zakon o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji *pravnih oseb, določenih s tem zakonom*

stèk -éka m, v zvezah: **1.** *stek kaznivih dejanj z enim dejanjem ali več dejanji uresničeni znaki več kaznivih dejanj*; idealni stek *kaznivih dejanj z enim dejanjem uresničeni znaki več kaznivih dejanj*; realni stek *kaznivih dejanj z več dejanji uresničeni znaki več kaznivih dejanj, za katere storilcu hkrati sodijo*; heterogeni stek *kaznivih dejanj stek raznovrstnih kaznivih dejanj*; homogeni stek *kaznivih dejanj stek istovrstnih kaznivih dejanj*; navidezni stek *kaznivih dejanj idealni ali realni stek, pri katerem gre v resnici za eno kaznivo dejanje, čeprav storilec uresniči znake več kaznivih dejanj*; stek izvršilnih poštopkov, pristojnoš, tožb; stek zakonov *nanašanje več zakonskih predpisov na isto zadevo* **2.** *stek posešti sovpad posešti stvári in pravice*

steklína -e ž *nalezljiva virusna bolezen živali in ljudi*: ukrepi za preprečevanje, zatiranje in izkoreninjenje stekline

stelázni -a -o prid., v zvezi: *stelažni posel borzni termiski posel z vrednoštnimi papirji*

stenográf -a m *kdor se poklicno ukvarja s stenografijo*

stenografíja -e ž *pisava iz posebnih znakov in okrajšav za hitro zapisovanje*

stenográfski -a -o prid. *ki se nanaša na stenografijo ali stenografe*: stenografski zapisnik;

stenografski zapiski o glavni obravnavi, skupščinski seji

stereotipen -pna -o prid. *ustaljen, pogošio se ponavljajoč*: stereotipen odgovor pri zaslišanju

sterilizacija -e ž **1.** *medicinski poseg, ki se opravi z namenom, da se za stalno prepreči oploditev oziroma zanositev*: dovoljena, prepovedana sterilizacija; sterilizacija iz zdravstvenih razlogov; pogoji, zahteva za sterilizacijo; odkloniti, opraviti sterilizacijo **2.** *uničenje bakterij in drugih klic, sin. razkužitev*

sterilizirati -am nedov. in dov. **1.** *opraviti medicinski poseg z namenom, da se za stalno prepreči oploditev oziroma zanositev* **2.** *uničiti bakterije in druge klice, sin. razkužiti*

števard -a m *član pomožnega osebja na letalu, ladji, vlaku*

števardesa -e ž *ženska oblika od števard*

šteza -e ž, v zvezah: *kolesarska steza del cešišča, namenjen za vožnjo s kolesom; ribja steza umetno narejen prehod za ribe čez visoke vodne pregrade; vzletno-pristajalna steza pravokotna površina na zemlji, vodi ali objektu, namenjena za vzletanje in pristajanje letal; pravica šteze poljska služnošt*

stigmatizacija -e ž **1.** *zaznamovanost, zmanjšanje družbenega ugleda zaradi preštane kazni, obsojbe ipd.* **2.** v zvezi: *stigmatizacija hudodelca zaznamovanje z vidno telesno poškodbo, npr. z odrezanjem ali zarezo ušesa (pr. zg.)*

stihija -e ž *nenačrtno ali neobvladljivo delovanje, dogajanje*

stihijski -a -o prid. *ki se nanaša na stihijo*: stihijski dogodek *naključni dogodek, npr. povodenj, požar, potres*; stihijsko delovanje *trga*

stik -a m, nav. mn. *kar omogoča medsebojno dogovarjanje, sodelovanje*: diplomatski, gospodarski, kulturni, meddržavni, mednarodni stiki; pravni stiki s tujino; trgovski stiki; stiki staršev z otroki *npr. z otroki, oddanimi v rejništvo*

stil -a m *ustaljen način izražanja, sin. slog (1)*: diplomatski, pravniški, zakonski stil

stilizacija -e ž *stilno oblikovanje*: stilizacija zakonskega besedila

stilizirati -am nedov. in dov. *stilno oblikovati*: stilizirati besedilo predpisa

stimulacija -e ž *spodbuda, spodbujanje*: stimulacija proizvodnje

stimulativen -vna -o prid. *spodbuden*: stimulativno nagrajevanje

stipulacija -e ž **1.** *dogovor, pogodba* **2.** *verbalni kontrakt, pri katerem dolžnik takoj pritrudilno odgovori na upnikovo vprašanje z uporabo*

ištega glagola (rim. pr.): korealna, poroštvna stipulacija

stipulirati -am dov. in nedov. **1.** *določiti s pogodbo* **2.** v zvezi z upnikom *skleniti stipulacijo (rim. pr.)*

štiska -e ž *neugodno, težko rešljivo stanje*: stanovanjska štiska; stanje stiske; menica v štiski *menica v sili*; shranitev v štiski *shranitev v sili*; izrabiti (hudo) štisko drugega (kaz.); povzročiti škodo v štiski

štivadór -ja m *prekladalec tovara v pomorskem prometu*

stójnica -e ž **1.** *poštanek ladje v pristanišču* **2.** *miza ali koliba za prodajanje blaga na trgu*

stojnina -e ž **1.** *plačilo zaradi zamude pri nakladanju ali razkladanju železniških vagonov ali drugih prevoznih sredstev* **2.** *prišojbina za prodajni prostor na trgu ali sejmu*

stól štôla [-ou] m **1.** **zborno sodišče v Hrvaški* **2.** v zvezah: **banski stol *apelacijsko sodišče; sodni stol okrožno sodišče; Stol sedmorice vrhovno sodišče za Hrvaško v Zagrebu od l. 1862 do l. 1919; Stol sedmorice oddelek B v Zagrebu vrhovno sodišče za Slovenijo in Dalmacijo od l. 1919 do l. 1939*

stólica -e ž, v zvezi: *učna stólica katedra*

stólpec -pca m **1.** *tiskano besedilo, ki zajema le del strani glede na širino, sin. kolona (1)*: časopisni stolpec; stolpec carinske tarife **2.** *z navpičnima črtama omejen prostor v obrazcih, poslovnih knjigah za pisanje podatkov, sin. kolona (2)*

stópenjski -a -o prid., v zvezah: *stopenjski nadzor nadzor po stopnjah; stopenjski študij študij na višji, visoki ali podiplomski stopnji na univerzi do l. 1980*

stopíti stópim dov., v zvezah: *stopiti v pokoj iti v pokoj, upokojiti se; stopiti v zakon skleniti zakonsko zvezo; zakon stopi v veljavo zakon začne veljati*

stópnja -e ž **1.** *enota pri razvrstitvi, ocenjevanju pojava, stanja glede na posledice, intenzivnost*: stopnja invalidnosti, telesne okvare; stopnja sorodstva *ki se računa po številu rojstev* **2.** *kar je pri razvrstitvi delov kake dejavnosti ali položajev v njej določeno s pomembnostjo, nalogami, pravicami*: nižja, višja, zadnja stopnja; prva, druga, tretja stopnja sodišča; pritožbena, revizijska stopnja; učna stopnja *pri stopenjskem študiju na visoki šoli*; stopnja izobrazbe **3.** v zvezah: *akademska stopnja magister ipd.; znanstvena stopnja doktor znano ští ipd.* **4.** v zvezi: *stopnje pri uresničevanju kaznivega dejanja npr. goli naklep, pripravljala dejanja, izvršitvena dejanja (kaz.)* **5.** *kar je določeno z delom*

opravil glede na celoto opravi pri čem: stopnje v postopku **6. kar** izraža *obseg pojava, stanja glede na mogoči razpon:* stopnja kazenske odgovornosti; stopnja krivde; stopnja mladolletnikove osebne zrelosti; stopnja ogrožanja ali kršitve zavarovane dobrine; stopnja opitosti; stopnja skrbnosti; stopnja verjetnosti **7. mešo** v *razvrstitvi česa v skupine po dogovorjenem razponu:* carinska stopnja; davčna stopnja *količina davka, ki se plača od davčne enote in je navadno določena v odšotkih davčne osnove;* kovna stopnja *število kovancev, ki se nakuje iz težne enote novčne kovine;* prispevna stopnja; progresivna stopnja *stopnjevana pri odmeri davka;* proporcionalna davščinska stopnja

stopnjevalni -a -o prid. *progresivni:* davčna stopnjevalna leštvica

stopnjevanje -a s *razvrstitev po stopnjah:* stopnjevanje carinskih poštvk, davka, vrednosti; načelo stopnjevanja programov *načelo, po katerem poteka pridobitev visoke strokovne izobrazbe*

storilčev -a -o prid. *ki se nanaša na storilce:* storilčev naklep; storilčeva kazenska odgovornost, krivda, nevarnost, osebnost; storilčevo premoženjsko stanje

storilec -lca m *kdor kaj stori ali opusti:* domnevni, glavni, kazensko (ne)odgovorni, neposredni, neugotovljeni, neznani, poklicni, priložnostni storilec kaznivega dejanja; storilec gospodarskega prestopka, prekrška, škodnega dejanja; storilec kaznivega dejanja iz nagnjenja, navade, prepričanja; storilec v povratku; izsleditev storilca; izslediti, odkriti, prijeti, zasačiti storilca

storilka -e ž *ženska oblika od storilec:* storilka kaznivega dejanja

storilni -a -o prid. *delovni, produktivni:* storilni učinek; storilna sposobnost, zmogljivost

storilnost -i ž *storilna sposobnost, zmogljivost:* delovna, gospodarska storilnost

storitev -tve ž **1. glagolnik od storiti (1):** storitev kaznivega ali škodnega dejanja **2. uresničitev kakega opravila, dela:** brezplačna, geodetska, goštinska, intelektualna, komunalna, letališka, luška, nasprotna, (ne)deljiva, (ne)nadomeštna, (ne)proizvodna, občasna, obrtna, odplačna, pogrebna, posredniška, poštna storitev; prevozna, prištaniška, prometna, servisna, socialnoskrbna, socialnovaršvena, špediterska, telefonska, telegrafska, transportna, zdravstvena storitev; prednostne storitve *npr. za ljudsko obrambo;* storitve v blagovnem prometu; po-

godba o storitvi; davek od plačil za storitve; obveznost v storitvi

storiti -im dov. **1. z aktivnošjo doseči uresničitev kakega dejanja:** storiti kaznivo dejanje **2. z aktivnošjo doseči uresničitev kakega opravila, dela:** storiti svojo dolžnost; storiti komu uslugo **3. povzročiti komu kaj:** storiti krivico, škodo **storjèn** -èna -o: storjena škoda; storjeno kaznivo dejanje

storitveni -a -o prid. **1. ki se nanaša na storitev (1):** storitveni delikt *delikt, ki je izvršen s storitvijo;* storitveno kaznivo dejanje **2. ki se nanaša na storitev (2):** storitveni servis, zahtevek, žig; storitvena dolžnost, garancija, obveznost, obrt, znamka; storitvene dejavnosti

storniranje -a s *glagolnik od stornirati*

stornirati -am dov. in nedov. **1. preklicati, razveljaviti:** stornirati naročilo, pogodbo **2. popraviti, razveljaviti vknjiženo poštvko:** stornirati pomotno knjiženje (knjig.)

stórno -a m **1. preklic, razveljavitev:** storno naročila, pogodbe **2. popravek, razveljavitev vknjižene poštvke** (knjig.): rdeči storno; storno knjiženje

stráca -e ž (it. strazza) *blagajniški priročni dnevnik*

stráh -ú m *vznemirjenost zaradi neposredne ogroženosti, (domnevno) sovražnih, nevarnih okoliščin:* utemeljen strah; preštani strah; strah pred kaznijo; človek, prošt strahu in revščine; denarna odškodnina za strah *denarna povrnitev negmotne škode;* širiti strah med vojaki med bojem ali tik pred bojem (kaz.)

strahovanje -a s *doseganje, da se kdo boji, z grožnjami, s silo:* *domače strahovanje; *prekoračitev strahovanja (kaz.)

strahovláda -e ž *oblast, ki temelji na strahovanju, nasilju*

strán -í ž **1. vsaka od obeh ploskev lišta v knjigi ali spisu:** stran zapisnika **2. vsak od obeh delov, ločenih z umišljeno črto, ravnino:** debetna in kreditna stran poslovne knjige **3. laštnost koga ali česa glede na izhodišče opazovanja, presojanja:** formalna, pravna, stvarna stran pogodbe, sodbe **4. oseba, skupina glede na osebo, skupino z nasprotnim, drugačnim ciljem:** mnenje nasprotne strani

stránka -e ž **1. subjekt procesnopravnega razmerja:** pravdna, procesna stránka; nasprotna, (ne)navzoča stránka; neuka stránka *stránka, neveščča prava;* prekludirana stránka *ki ne more več uveljaviti določene pravice zaradi poteka časa, roka, zamude naroka;* pravdno, procesno (ne)sposobna stránka; tožeča stránka

tožnik, tožnica; tožena štranka *toženec, toženka*; obtožena štranka *obtoženec, obtoženka* (kaz. poš.); zamudna štranka *ki je v zamudi*; štranka pritožnica; štranka v kazenskem postopku *tožilec in obdolženec*; sprte štranke; sposobnost biti štranka; poučevanje neuke štranke; procesna dejanja štrank; javnost obravnave za štranke **2. subjekt pravnoposlovnega razmerja**: pogodbeni štranka **3. organizirana skupina oseb enakega političnega prepričanja, ki ima določen program**, sin. *politična štranka*: opozicijska, vladna štranka; član, program, vodja štranke; vstopiti v štranko

štrankar -ja m *privrženec štranke (3)*

štrankarski -a -o prid. *ki se nanaša na štrankarje ali štranko (3)*: štrankarska (ne)opredeljenost

štrankarstvo -a s *obstajanje štrank*: politično štrankarstvo

štranski -a -o prid. *ki po pomembnosti ni na prvem mestu*: štranski intervenient *intervenient, ki se med pravdo pridruži eni izmed pravnih štrank, ker ima interes, da ta štranka zmaga* (pravd. poš.); štranski obrat, poklic, zakon; štranski vrednostni papir *kupon, talon*; štranska črta sorodstva *osebe, ki neposredno (bratje, seštre) ali posredno (bratrance, sestrične) po rojstvu izhajajo od skupnega prednika*, sin. *štranska vrsta sorodstva*; štranska dajatev, intervencija; štranska kazen *denarna kazen, zaplemba premoženja*; štranska odločba; štranska pravica *pravica, ki ne more sama obstajati in je odvisna od obstoja glavne pravice, npr. poroštvo, zastavna pravica*, sin. *akcesorna pravica*; štranska stvar *npr. plodovi*; štranska terjatev *npr. terjatev za obresti, plodove*; štranska vrsta sorodstva *gl. štranska črta sorodstva*; štranska zaposlitev; štranske točke pogodbe

štrašt -i ž *močna volja do določene dejavnosti*: pravdarska štrašt

štraža -e ž *oseba, skupina oseb, ki koga, kaj varuje, nadzoruje*: častna štraža; *finančna štraža *organ, ki nadzira proizvodnjo ali promet raznega blaga zaradi preprečitve davčnih utaj*; gasilska štraža; obalna štraža *ki s hitrimi čolni patroljira ob obali*; občinska štraža; obmejna štraža *ki straži državno mejo*; poljska, požarna, telesna štraža

štražar -ja m *kdor koga, kaj straži*: komunalni štražar

štražarnica -e ž *prostor za štražo*

štražarski -a -o prid. *ki se nanaša na štražarje ali štražo*: štražarska dolžnost; štražarska služba *npr. v kazenskem pobiljševalnem zavodu*

štraženje -a s *glagolnik od stražiti*: štraženje državne meje

štražiti -im nedov. *skrbeti za varnost, nadzor koga, česa*

štražni -a -o prid. *ki se nanaša na štraženje ali štražo*: štražna služba *štražarska služba*

štražnica -e ž *štražarnica*

štražnik -a m *kdor koga, kaj straži*: varnostni štražnik

štražniški -a -o prid. *ki se nanaša na štražnike*: štražniška služba

štréči štréžem nedov. **1. opravljati dela za zadovoljevanje telesnih potreb, zlašti bolnega, onemoglega**: štréči bolniku **2. v zvezi**: štréči po življenju *prizadevati si koga ubiti*

štrél -a m *izšrelitev krogle, naboja*: opozorilni, svarilni štrél

štrélec -lca m, nav. mn. *podložni kmet ob štajersko-ogrski meji, ki kot lokoštrélec brani to mejo* (pr. zg.)

štrélivo -a s *kar se uporablja zlašti za polnjenje strelnega orožja*: evidenca, hranitev in čuvanje, nabava, nošenje, posest, promet, odvzem, zaseg orožja in štréliva; nepravilno in nepazljivo ravnanje z zaupanim orožjem ali štrélivom (kaz.); nezakonito razpolaganje z zaupanim orožjem ali štrélivom (kaz.); tatvina orožja ali štréliva (kaz.); nabaviti, imeti v posesti, nositi štrélivo

štréljanje -a s *glagolnik od štréljati*

štréljati -am nedov. **1. sprožanjem orožja povročati, da izštrélek zleti iz njega**: štréljati proti toči; štréljati v zrak *za signalizacijo in pomoč* **2. izvrševati smrtno kazen s strelnim orožjem**

štrélni -a -o prid. *ki se nanaša na štréljanje*: štrélna rana *rana, ki jo naredi krogla*; štrélno mešto *mešto v sistemu obrambe pred točo*; štrélno orožje

štrélnina -e ž *prištojbina za odštrél divjadi*

štréméti -ím nedov. *prizadevati si priti do česa*: štréméti po dobičku

štréti štrém dov. *povzročiti, navadno s silo, da kaj preneha obstajati*: štréti odpor

štréžba -e ž *glagolnik od štréči (1)*: štréžba bolnika

štréženje -a s *glagolnik od štréči (2)*: štréženje po življenju

štréžnina -e ž *plačilo za štréžbo, npr. bolnika*

štríc -a m *očetov ali materin brat*

štríkten -tna -o prid. *natančen, trden*: štríkten dokaz **štríktni** -a -o: štríktni predpis *štrógi predpis*; štríktno pravo *štrógo, togo pravo*

striktno prisl.: striktno se ravnati po zakonu
strogo, natančno

strinjati se -am se nedov. *imeti enako mnenje o čem, stališče do česa*

strmoglaviti -im dov. *povzročiti, da kdo preneha opravljati pomembnejšo javno funkcijo ali službo: strmoglaviti organe oblasti*

strniti strnem dov. *narediti, da dva ali več delov, enot poslana celota: strniti več občin v eno strnjen* -a -o: strnjena zazidava sklenjena zazidava; strnjeno naselje, zemljišče

strogi -a -o prid. **1.** *ki vsebuje, izraža neprizanesljiv odnos: strogi rok prekluzivni rok; strogi zapor kazen za hujša kazniva dejanja do 1. 7. 1977; stroga kazen* **2.** *ki ne dovoljuje nobenega odstopanja: stroga razlaga zakona po dobesednem pomenu* **strogo** prisl.: strogo osebna pravica (lat. *ius personalissimum*); strogo zaupni spis, s katerega vsebino smejo biti seznanjeni le določeni ljudje; strogo se držati predpisov

strogoš -i ž *lašnost, značilnost, značilnost strogega: štvorna menična strogoš a) nemožnost ugovorov iz temeljnega razmerja b) solidarna odgovornost meničnih prednikov; kaznovati z vso strogoštjo*

stròj -ôja m **1.** *mehanična naprava, navadno kovinska, iz gibljivih in negibljivih delov, ki s pretvarjanjem energije omogoča, olajšuje, opravlja delo* **2.** v zvezah: frankirni stroj gl. *poštinski stroj; peklenski stroj z razširelivom napolnjen predmet, ki eksplodira ob določenem času; poštinski stroj priprava za žigosanje z žigom, ki nadomešča poštno znamko, sin. frankirni stroj*

stròjni -a -o prid. *ki se nanaša na stroj (1): strojni dnevnik morske ladje; strojni park; strojna služba*

stroka -e ž *področje znanja, znanošti, obrti, gospodarske ali negospodarske dejavnosti: bančna, carinska, finančna, gospodarska, kriminalistična, poslovna, pravna, prosvetna, sodna, štatiščična, upravna stroka; stroka državne službe; pravila stroke (lat. *leges artis*)*

strokovni -a -o prid. *ki se nanaša na strokovnjake ali stroko: strokovni izpit, izraz, kader, kolegij, naslov, odbor, pouk, referent, (so)delavec, svet, zavod; strokovna izobrazba, komisija, kvalifikacija, napaka, praksa, služba, sposobnost, šola, terminologija, usposobljenost, zanesljivost; strokovno izpopolnjevanje, izobraževanje, mnenje, navodilo, osebje, poročilo, usposabljanje, vprašanje, znanje; priznanje strokovne izobrazbe* **strokovno** prisl.: strokovno

sposoben; strokovno opraviti dogovorjeno delo

strokovnják -a m *kdor kako stroko dobro obvlada, se spozna nanjo: priznan strokovnjak; skrbnost strokovnjaka; pomoč strokovnjaka preiskovalnemu sodniku npr. pri ogledu ali rekonstrukciji dogodka (kaz. poš.)*

strokovnjáski -a -o prid. *strokovni: strokovnjaško mnenje*

strokovnost -i ž *izobraženost, razgledanost v določeni stroki*

strošek -ška m, nav. mn. v denarju izražena poraba: arbitražni, bančni stroški; bolniški stroški *stroški zdravljenja v bolnišnici, sin. stroški bolezni; cenilni, dražbeni, izdelovalni, izkrcevalni, izvršilni, komisijski stroški; korištni stroški ki povečajo vrednost ali donosnost stvari; luksuzni stroški stroški zaradi olepšanja stvari ipd.; manipulacijski stroški; materialni stroški za pri delu porabljen material, energijo, storitve; nabavni stroški; neizterljivi stroški (pošt.); neodbitni, odvetniški stroški; obrambni stroški stroški zagovornika (kaz. poš.); obratovalni, oskrbni stroški; pavšalni stroški določeni v povprečnem znesku; pogrebni, poslovni stroški; posredniški stroški ki nastanejo v zvezi s pogodbo o posredovanju; potni stroški za določeno službeno potovanje; potrebni stroški npr. za vzdrževanje stvari; pravdni, prekrcevalni, prevozni stroški; proizvajalni stroški npr. fiksni, variabilni; protokolarni, razumni, rejniški, reprezentančni, reševalni, režijski, selitveni stroški; separadni stroški ki jih mora stranka, neglede na izid pravde, povrniti nasprotni stranki, ker jih je zakrivila ali povzročila po naključju (pravd. poš.); sodni stroški del pravnih stroškov, ki neposredno bremenijo državo, ta pa jih prevali na stranko; štečajni stroški; upravni stroški v upravnem postopku; vkrecevalni, vzdrževalni, zaštopniški stroški; stroški bolezni gl. *bolniški stroški; stroški zdravljenja; stroški izvrševanja kazni; stroški nakladanja, prevzema, vkrcanja, prekrcanja, izkrcanja; stroški postavitve blaga na obalo; stroški postopka sodnega, upravnega, postopka za prekršek; stroški zaštopanja; stroški za ločeno življenje, prevoz na delo, delo na terenu; odmera, izterjanje, plačilo, povečanje, povračilo, povrnitev, razčlenitev, razdelitev stroškov; predujem za stroške; izrek, odločitev o stroških; oprošitev plačila stroškov postopka; določiti, izterjati, odmeriti, odpustiti, plačati, pobotati, popisati, porazdeliti, povrniti, prevzeti, razdeliti, trpeti, zahtevati, založiti,**

zaznamovati stroške

stroškovni -a -o prid. *ki se nanaša na strošek*: stroškovni predjem *znesek, ki ga založi stran-ka za izvedbo dokazov* (pravd. post.); stroškovni zahtevak; stroškovna cena *polna lašna cena*; stroškovna odločba *odločba v sodbi*; stroškovna tarifa, terjatev; stroškovna tožba *tožba za izterjavo stroškov*; stroškovne štanarine

stroškóvnik -a m **1.** *specificiran seznam, popis stroškov, zlašti odvetnika*: poštevka v stroškovniku; predložiti stroškovnik **2.** *honorar odvetniku za pravno zaštopništvo in s tem povezane administrativne stroške*

střpnost -i ž *lašnost človeka, ki o določeni stvari dopušča tudi drugačno mnenje*: politična, verska střpnost

střuga -e ž *podolgovata naravna ali umetna vdolbina na zemeljski površini, po kateri teče voda*: rečna, vodna střuga; opuščena střuga (lat. *alveus derelictus*); širina střuge; nov otok v střugi

střuktúra -e ž *ustroj, sestava*: družbena, gospodarska, poklicna, socialna střuktura; střuktura kriminalitete; střuktura pravne norme; střuktura proizvodnje

střuktúrni -a -o prid. *ki se nanaša na střukturo*: střukturna sprememba

střúp -a m *snov, ki je organizmu zelo škodljiva ali povzroči njegovo smrt*: neupravičeno izdelovanje střupov; pravica proizvodnje, prodajanja střupov; spravljanje, varovanje, izdajanje, zloraba střupov; evidenca o proizvodnji, prometu, kupcih střupov; predpisi o střupih; promet s střupi; nastavitvi střup (lov.); loviti divjad, ribe s střupom

střupén -a -o prid. *ki vsebuje střup*: prepoved uporabe střupenih snovi *npr. za ribolov* (kaz.)

střvár -í ž **1.** *samoštójen del narave, ki ga človek lahko obvlada in služi za zadovoljevanje njegovih potreb*: deljiva stvar *ki jo je mogoče razdeliti na enakovredne dele brez škode za njeno bišvo in vrednost*; enovita stvar *ki ni sestavljena, npr. posamezna žival, posamezen tram, kamen*; glavna stvar *npr. ladja, letalo nasproti svojim pritíklinam ali drevo nasproti plodovom*, sin. *matična stvar*; gospodujoča stvar *nepremičnina, v katere korišči obstaja stvarna služnost na nepremičnini drugega lastnika*, ant. *služeča stvar*; izgubljena stvar; matična stvar gl. *glavna stvar*; množinska stvar *moka, pesek, žito ipd.*; nadomeštna stvar *ki se da zamenjati z drugo stvarjo iste vrste, npr. žito, olje, premog*; najdena stvar; nedeljiva stvar *npr. živa žival, dragi kamen*; nenadomeštna

stvar *ki je individualno določena*, sin. *species*; nepokvarljiva stvar; neporabna stvar *ki se porabi, uniči šele po dolgotrajnejši uporabi*, sin. *nepotršna stvar*; nepotršna stvar gl. *neporabna stvar*; nepremična stvar *nepremičnina*; nikogaršnja stvar (lat. *res nullius*) *ki ni ali ni več predmet laštninske pravice, npr. opuščena stvar*; opuščena stvar (lat. *res derelicta*) *katere lastnik izrazi voljo, da je ne želi več imeti v posesti*; pokvarljiva, posamična, potršna stvar; premična stvar *premičnina*; prošta stvar *npr. zrak*; rabljena stvar; sestavljena stvar *npr. stroj, voz*; skupna stvar *npr. stvar solaštnikov pred delitvijo*; služeča stvar *nepremičnina, na kateri sme lastnik gospodujočega zemljišča izvrševati stvarno služnost*, ant. *gospodujoča stvar*; sporna stvar *katere lastnina je sporna*; sumljiva stvar *npr. tuja stvar, ki se najde pri obdolžencu, pa se ne ve, čigava je* (kaz. post.); telesna stvar; tuja stvar *stvar v tuji lašti*; ukradena stvar; vrštna stvar *ki je določena po vršti*; zastavljena stvar; zbirna stvar *skupnost stvari*; stvar izven prometa; stvar, izvzeta od priposestevanja; stvar v pravnem prometu; stvari v splošni rabi *ki jih zaradi njihovih naravnih lašnosti ali zaradi posebne namembnosti lahko vsakdo uporablja pod enakimi pogoji, npr. javne cešče, trgi, javni nasadi, vode v naravnih vodotokih, naravna jezera, obalno morje, morske in rečne obale, luke in prišanišča, letališča*; stvar srednje vrste in kakovosti; izvzete stvari iz izvršbe; izločitev stvari, ki niso sredstva dolžnika (stež. post.); odvzem, opuštitev, prenos, prevzem, razdelitev, uporaba, vzdrževanje stvari; pogodba o prevozu potnikov, stvari *prevozna pogodba*; nameniti, odtegniti stvar splošni rabi; rabiti tujo premično stvar **2.** *kar je, se dogaja in je predmet določene obravnave, zlašti uradne*: sporna stvar *pravdna zadeva*; razložiti stanje stvari (post.); razpravljati, odločati o stvari sami (post.)

stvaritev -tve ž *kar je rezultat uštváranja*: avtorska stvaritev *avtorsko delo*; intelektualna stvaritev; književna stvaritev; avtorskopravno (ne)zavarovane stvaritve; stvaritev izumitelja

stvární -a -o prid., v zvezah: stvární dokaz **a)** *sled na predmetu ipd.*, sin. *materialni dokaz* (**a**) **b)** *predmet, važen za ugotovitev dejstev*, sin. *materialni dokaz* (**b**); stvární kapital *kapital* (**2**); stvární (negotovinski) vložek pri kapital-skih družbah; stvární varnostni ukrep *odvzem predmetov, ki so bili uporabljeni ali namenjeni za kaznivo dejanje ali so našli s kaznivim*

dejanjem; stvarni izdatki *izdatki za materialne potrebščine*, sin. *materialni izdatki*; stvarna imuniteta *nedotakljivost diplomatskega, konzularnega, odvetniškega arhiva*; stvarna legitimacija *legitimacija, ki pove, kdo je subjekt materialnopravnega razmerja, o katerem teče spor* (pravd. post.); stvarna napaka *nepravilna lašnost stvari*; stvarna pravica *absolutna, premoženjska pravica, katere predmet je stvar*; npr. *laštinska, služnošna, zastavna pravica, pravica stvarnega bremena*; stvarna prištonost *prištonost organa po predmetu procesne zadeve*; stvarna služnost *služnost, ki obremenjuje služečo nepremičnino v prid gospodujoči nepremičnini*, sin. *zemljiška služnost*; stvarna vrednost *resnična vrednost*; stvarno breme *periodične dajatve in storitve vsakokratnega lašnika zemljišča tištemu, v čigar koristi je zemljišče na ta način obremenjeno*, sin. *realno breme*; stvarno jamstvo *odgovornost z določeno stvarjo*, npr. *zastava*; stvarno kazalo *seznam obravnavanih pojmov*; stvarno pravo *pravo, ki ureja razmerja med ljudmi glede stvari*

stvarnopравни -a -o prid. *ki se nanaša na stvarno pravo*: stvarnopравни predpis, upravičenec, zahtevek; stvarnopравни vrednostni papir *npr. konosament, skladiščnica*; stvarnoppravna pravica, tožba; stvarnoppravno razmerje

stvarnost -i ž vse, kar je, obstaja: družbena stvarnost

súbakórd -a m *akordno delo, preneseno na drugega*

subjékt -a m, v zvezah: procesni subjekt *sodišče in procesne stranke*; pravni subjekt *nosilec pravic in dolžnosti v pravnih razmerjih*; aktivni subjekt *kaznivega dejanja storilec kaznivega dejanja*; pasivni subjekt *kaznivega dejanja oškodovanec*; posebni subjekt *kaznivega dejanja storilec, ki ima z zakonom določene posebne lašnosti*

subjektiven -vna -o prid. *ki izhaja iz osebe in ne iz predmeta, okolja*: subjektivna resnica, verodostojnost *priče*; zavarovanje *subjektivne vrednosti stvari subjektivni* -a -o: subjektivni kriterij *kriterij, ki velja samo za posamezno osebo*; subjektivni rok *rok, ki začne teči od dneva, ko stranka zve za odločilno pravno dejstvo*; subjektivni gospodarski oziroma trgovinski posli *posli, ki se presojujejo po gospodarskem oziroma trgovinskem pravu le, če jih opravljajo za te posle upravičene gospodarske organizacije ali trgovci*; subjektivna identiteta *obtožbe in sodbe zaradi katere sme sodišče soditi samo*

tišti osebi, ki je obtožena; subjektivna koncepcija *kaznivega dejanja koncepcija, po kateri je dejanje kaznilo le, če je podana kazenska odgovornost storilca*; subjektivna koristi; subjektivna odgovornost *odgovornost na podlagi krivde*; subjektivna zamuda *zamuda iz razloga, ki zadeva osebo zamudnika*

subjektivnost -i ž **1.** v zvezi: pravna subjektivnost *pravna sposobnost fizičnih in pravnih oseb* **2.** *presojanje z osebnega stališča*, sin. *prištranošt*

subjéktni -a -o prid., v zvezi: subjektni davek *osebni davek*

súbkooperánt -a m *oseba, ki prevzame del kooperantovega dela*

súblegát -a m *volilo, naloženo volilojemniku*

súblicéncia -e ž *nadaljnja licenca, ki jo dovoli imetnik licence*

súbmisíja -e ž *ponudbeni razpis, npr. za izdajo obveznic javnega posojila po več bankah*

súbordinácíja -e ž *podrejenost*: kršitev subordinacije

súbpozícija -e ž *del proračunske pozicije*

subrogácíja -e ž *nadomešitev*: osebna subrogacija *prehod upnikovih pravic na izpolnitelja obveznosti*; realna subrogacija *nadomešitev stvari z drugo stvarjo ali z izkupičkom, dobljenim zanjo*; pogodbená, zakonita subrogacija; izpolnitev s subrogacijo; subrogacija po zakonu

subrogácijski -a -o prid. *ki se nanaša na subrogacijo*: subrogacijska obveznost; subrogacijsko načelo

subsidiárni -a -o prid. *pomožni, nadomeštni*: subsidiarni tožilec *oškodovanec kot tožilec* (kaz. post.); subsidiarna obtožba; subsidiarna odgovornost *neomejena ali omejena odgovornost, npr. podjetja*; subsidiarna plačilna dolžnost; subsidiarna prištonost *sodišča npr. po legi premoženja, ki se s tožbo zahteva, če za toženca ni splošne krajevne prištonosti v državi*; subsidiarna veljavnost *recipiranega občega prava* (pr. zg.); subsidiarno jamstvo *npr. jamstvo družabnikov za dolgove družbe*; subsidiarno poroštvo *poroštvo, pri katerem lahko upnik zahteva izpolnitev od poroka šele, če jo je brez uspeha zahteval od glavnega dolžnika*

subsidiárnost -i ž *pomožnost, nadomeštnost*: subsidiarnost predpisa; načelo subsidiarnosti *npr. pri navideznem šteku, ko je eno kaznivo dejanje samo predhodna faza drugega* (kaz.)

subskribént -énta m **1.** *podpisnik* (1): subskribent vrednostnih papirjev **2.** *prednaročnik*: subskribent knjig

subskribirati -am dov. in nedov. *naročiti se na kaj vnaprej*

subskripcija -e ž *prednaročilo*: poziv na subskripcijo

subskripcijski -a -o prid. *prednaročniški*: subskripcijski rok; subskripcijska cena

substánca -e ž **1.** *snov, tvarina*: ohranitev, sprememba substance štvari **2.** *bišvo, vsebina*: substancia pravnega posla

substanciálni -a -o prid. *bišveni*

substánčni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na substanco (1)*: substancična vrednost snovi, tvarine **2.** v zvezah: substancična norma *norma, ki neposredno sama ureja razmerje s tujim elementom* (mednar. zas. pr.); substancično pravilo *pravilo, ki se po načelih civilnega prava uporablja za presojo osebne sposobnosti* (mednar. zas. pr.)

substitúcija -e ž **1.** *nadomešitev upravičenca ali pooblaščenca z drugo osebo*: pogodbeno substitucija npr. *odvetnika* **2.** *določitev nadomeštnega dediča v oporoki za primer, če prvi postavljeni dedič ne bi dedoval*: *fidejkomisarna substitucija *določitev dediča (fidejkomisarja) svojemu dediču (fiduciarju)*

substitucijski -a -o prid. *ki se nanaša na substitucijo*: substitucijsko načelo *načelo, po katerem sme npr. višji javni tožilec pooblašiti nižjega javnega tožilca za postopek v posamezni zadevi iz prištopno ští drugega nižjega javnega tožilca*; substitucijsko pooblastilo

substituirati -am dov. in nedov. *določiti, imenovati nameštnika*

substitút -a m **1.** *nameštnik*: substitut odvetnika **2.** *nadomeštni dedič*

subsumírati -am dov. in nedov. *podrediti*

subsúmpcija -e ž *podreditev*: logična subsumpcija *podreditev pojma širšemu pojmu*; pravna subsumpcija *pravna kvalifikacija*

subtarifiranje -a s *uporaba nižje tarife od predpisane*: subtarifiranje zavarovalnih premij, železniške prevoznine

suburbáni -a -o prid., v zvezi: *suburbana zemljišča predmeštna in tudi nezazidana zemljišča v meštu*

subvencija -e ž *denarna podpora, pomoč, navadno iz družbenega, državnega proračuna za določen namen*: denarna, državna, javna subvencija

subvencijski -a -o prid. *ki se nanaša na subvencijo*: subvencijski ukrep

subvencioniranje -a s *glagolnik od subvencionirati*: subvencioniranje štanarin

subvencionirati -am nedov. in dov. *dajati denar-*

no podporo, pomoč, navadno iz družbenega, državnega proračuna: subvencionirati izvoz

subverzíven -vna -o prid. *prevraten*: subverzivno delovanje

subverzívnošt -i ž *prevratnošt*

suficit -a m *prebitek, presežek*: proračunski suficit

sufragán -a m *škof, ki je podrejen metropolitu*, sin. *podrejeni škof*

sugeštívni -a -o prid., v zvezah: *sugeštivno vprašanje vprašanje, ki nakazuje odgovor; kakršnega pričakuje izpraševalec*; prepoved *sugeštivnih vprašanj* (pošt.)

súhi -a -o prid., v zvezah: *suhi pečat, žig reliefno oblikovan brezbarvni pečat, žig, pri katerem se znak odtisne s stišnjenjem kovinskega pozitiv in negativa*

suicíd -a m *samomor*: narediti suicid

suicidánt -a m *kdor je samomor poskusil, a ne dokončal*

súi géneris lat., v zvezi: *delictum sui generis kaznivo dejanje, ki se razločuje od temeljne oblike po enem ali več znakih in ne gre ne za kvalificirano ne za privilegirano kaznivo dejanje*

sui iuris [súi júris] lat. *svojepravni*

sujet mixte [sižé miksť] fr. *državljan dveh ali več držav*

sukcesíja -e ž *nasledstvo*: finančna, procesna sukcesija; meddržavna sukcesija; singularna sukcesija *singularno pravno nasledstvo*; teritorialna sukcesija držav (mednar. pr.); univerzalna sukcesija *univerzalno pravno nasledstvo*; sukcesija po pogodbi, zakonu

sukcesíven -vna -o prid. *zaporeden, poštopen*: sukcesivna dobava npr. *blaga, elektrike, plina*; sukcesivna nabava; sukcesivno plačevanje **sukcesívni** -a -o: sukcesivna dajatev

súm -a m *na nepotrjenem dokazu temelječa misel, da je kdo lahko v določeni zvezi z nedovoljenim dejanjem*: neutemeljen, očiten, razumen, utemeljen sum; sum kaznivega dejanja; razlogi za sum; podkrepiti sum z indici; vzbuditi sum; odvrniti od sebe sum; sum nastane, je podan; biti na sumu; imeti koga na sumu

sumářični -a -o prid. *sumarni*

sumárij -a m *povzetek, izvleček iz vsebine*

sumáren -rna -o prid. *kratek, povzemajoč, skrajšan*: sumaren pregled; sumarno poročilo; sumarno zaslišanje *kratko, brez podrobnosti*

sumárni -a -o: sumarni postopek *skrajšani postopek*; sumarni proračun, račun, zapisnik

sumárnošt -i ž *lašnost sumarnega*: sumarnost zapisnika, zasliševanja

súmiti -im nedov. *brez potrjenega dokaza misliti*,

da je kdo lahko v določeni zvezi z nedovoljenim dejanjem

sumljiv -a -o prid. *ki vzbuja sum*: sumljiv denar, dokaz, izvor; sumljiva liščina, priča; sumljiva stvar *npr. tuja stvar, ki se najde pri obdolžencu, pa se ne ve, čigava je* (kaz. post.); sumljivo dejanje; utemeljeno biti sumljiv

sumljivost -i ž *laščnost, značilnost sumljivega človeka*

sumničenje -a s *sum, zlašti neutemeljen*: dati povod za sumničenje

sumničiti -im nedov. *sumiti, zlašti neutemeljeno*

súmnja -e ž *sum*

súperanalíza -e ž *kontrolna analiza*: superanaliza živila

****súperarbitrácija** -e ž *zdravniški pregled vojnih obveznikov, ki ga opravi višja komisija*, sin. ****nadpregled**

súperekspertíza -e ž *kontrola izvedenskega izvida in mnenja*

súperfícies lat. **1. stavba 2. dedna stavbna pravica** (rim. pr.)

supêrfluum -a m lat. *presežek kupnine za zašavljenjo stvar, prodano na dražbi* (rim. pr.), sin. *hiperoha*

súpergarancíja -e ž *dodatna garancija, potrditev obveznosti iz garancije*: supergarancija banke, države

súpergarancíjski -a -o prid. *ki se nanaša na supergarancijo*: supergarancijski znesek

súpergaránt -a m *kdor da supergarancijo*: banka, država supergarant

súperintendènt -ènta m **1. višji proteštanski duhovnik 2. upravnik kazenskega popoljševalnega doma v ZDA**

***súperkolavdácija** -e ž *odobritev gradbenih del, ki jo da višja komisija*

***súperkolavdacíjski** -a -o prid. *ki se nanaša na superkolavdacijo*: superkolavdacijski zapisnik; superkolavdacijska komisija

súperkontróla -e ž *ponovni pregled, ki ga opravi višji organ*

súperlegalizácija -e ž *potrditev legalizacije, ki jo da višji organ*

súperrabát -a m *dodatni rabat*

súperrevizíja -e ž *ponovna revizija, ki jo opravi višji organ*

***suplènt** -ènta m *pomožni učitelj, profesorski pripravnik*

***suplèntka** -e ž *ženska oblika od suplent*

supletórní -a -o prid., v zvezah: *supletorna norma dopolnilna norma; supletorno priznanje priznanje, ki dopolnjuje druga dokazila*

suplírati -am nedov. in dov. *nadomeščati*: suplirati pogodbeno voljo; suplirati profesorja

supremát -a m *najvišja, vrhovna oblast*

surogácija -e ž *subrogacija*

surogát -a m **1. nadomeščna snov 2.** v zvezah: *surogat izpolnitve dajatev namesto plačila, pobot, sodni polog ipd.*

suròv -óva -o prid. *ki izraža, kaže negativne lastnosti koga v odnosu do ljudi*: surovo ravnanje z mladoletno osebo (kaz.); surovo ravnanje z ranjenci, bolniki in vojnimi ujetniki *proti pravilom mednarodnega prava* (kaz.)

surovína -e ž *nepredelana snov*: industrijska surovina

suspendíranje -a s **1. začasna odstranitev koga z dela, funkcije 2. zadržanje, odložitev izvršitve odločbe 3. začasna uštevitev**: suspendiranje izvršitve odločbe, posameznih določb uštev med vojno

suspendírati -am dov. in nedov. **1. začasno odstraniti koga z dela, funkcije 2. zadržati, odložiti izvršitev odločbe 3. začasno ušteviti**: suspendirati izvršitev odločbe, posameznih določb uštev

suspézn -a m *časna odstranitev koga z dela, funkcije*: fakultativni, obligatorni suspézn

suspézníja -e ž *suspendiranje, suspézn*

suspéznívni -a -o prid., v zvezah: *suspéznivni pogoj odložni pogoj; suspéznivni veto veto, ki povzroči odložitev sklepa, zakona, sin. odložilni veto; suspéznivno pravno sredstvo pravno sredstvo, ki odloži nastop formalne pravno-močnosti odločbe*

sutenêr -ja m (fr. *souteneur*) *zvodnik*

sutenêrstvo -a s *zvodništvo*

suverén -a m *vladar, monarh*

suverén -a -o prid. **1. neodvisen, samošojen**: suveren narod; suverena država; suverena enakost članic OZN **2. vrhoven, najvišji**: suverena oblast, pravica; uresničevati suverene pravice

suverenítéta -e ž *suverenost*

suverénost -i ž *neodvisnost, samošojnost*: državna, finančna, gospodarska suverenost; narodna suverenost; ozemeljska, personalna, pravna, teritorialna suverenost; zunanja suverenost *neodvisnost ene države od drugih*; suverenost ljudstva, naroda

suverénostní -a -o prid. *ki se nanaša na suverenost*: suverenostna pravica

súženj -žnja m *nesvoboden človek, ki velja za stvar in je v lasti svojega gospodarja*

súženjski -a -o prid. *ki se nanaša na suženje ali*

suženstvo: suženjska doba; suženjsko delo; oseba v suženjskem razmerju

suženjstvo -a s *gospodarsko-družbena ureditev*, v kateri so proizvajalci sužnji: konvencija o zatiranju suženjstva; odprava suženjstva; dolžnikovo suženjstvo (pr. zg.)

súznja -e ž *ženska oblika od suženj*

súznjelaštniški -a -o prid. *ki se nanaša na družbeno ureditev*, v kateri obstaja lašništvo sužnjev: suznjelaštniška doba, država

súžnost -i ž *stanje, življenje sužnjev*

svák -a m *seštrin mož ali brat zakonskega partnerja*

svákinja -e ž *bratova žena ali sestra zakonskega partnerja*

svarilni -a -o prid. *s katerim se svari*: svarilni napis; svarilni štel ob pobegu obsojenca ali pripornika; svarilno znamenje

svarílo -a s *opozorilo komu, da lahko naštopi zanj kaj neprijetnega, neugodnega*

svaríti -ím nedov. *opozarjati koga, da lahko naštopi zanj kaj neprijetnega, neugodnega*

sváštveni -a -o prid., v zvezi: *svaštveno razmerje svaštvo (1)*

sváštvo -a s **1.** *rodbinskopravno razmerje enega zakonca do sorodnikov drugega zakonca*: biti s kom v svaštvu; sorodniki po svaštvu **2.** *osebe v svaštvenem razmerju*: svaštvo v ravni črti npr. *taš, tašča, zet, snaha*; svaštvo v stranski črti npr. *svak, svakinja*

svádba -e ž *poročna slavje*

svečánošt -i ž *priveditev, posvečena pomembnemu dogodku, osebi ali spominu nanjo*: javna pogrebna svečanost

svečenica -e ž *ženska oblika od svečenik*

svečenik -a m *kdor opravlja obrede, molitve v čaš bogu, bogovom*

svét -á m *zemlja, zemljišče*: ceštni svet *pas zemljišča na obeh straneh ceštnega telesa*; železniški svet

svét svéta m **1.** *iz več članov sestavljen organ*: delavski svet *organ upravljanja v delovni organizaciji, podjetju*; deželni svet *šlanovske deželne uprave* (pr. zg.); *državni svet *vrhovno upravno sodišče* do l. 1941; Ekonomski in socialni svet OZN *zadolžen zlašiti za gospodarska, kulturna, zdravšvena vprašanja*; fakultetni svet; hišni svet *organ upravljanja šlanovanjske hiše*; izdajateljski svet *družbeni organ upravljanja, npr. pri reviji*; izvršni svet *skupščine občine*; **mešni svet *voljeni organ v mešnih občinah z laštnimi statuti*; ministrski svet *ministrski*

predsednik in ministri; *občinski svet; poravnalni svet *organ za posredovanje ali odločanje pri sporazumnem reševanju sporov občanov ali organizacij*; regentski svet *začasni kolegijski organ, ki opravlja naloge vladarja, če ta zaradi mladoletnosti, bolezni ali drugih razlogov ne more vladati*, sin. *namešništvo (1)*; republiški, zvezni izvršni svet *izvršilni organ skupščine* do l. 1991; Skrbniški svet *organ OZN, ki nadzoruje upravljanje skrbniških ozemelj* (mednar. pr.); Slovenski narodnoosvobodilni svet (krat. SNOS) *najvišje predstavnisko telo slovenskega narodnoosvobodilnega gibanja* od l. 1944 do l. 1946; štrokovni, *šolski, upravni svet; Varnostni svet OZN *organ, katerega dejavnost je mirno reševanje sporov in akcije ob ogrožanju miru, kršitvah miru in agresivnih dejanjih* (mednar. pr.); zdravšveni, znanšveni svet; zvezni svet in svet narodov *zbornici ljudske skupščine FLRJ* do l. 1953; republiški, zvezni družbeni sveti; svet akademij SFRJ; svet federacije *politično posvetovalno telo predsedstva SFRJ*; svet občin *medobčinski organ samoupravljanja*; svet republike *politično posvetovalno telo republike*; svet štaršev *pri vzgojno-izobraževalnem delu šole*; svet uporabnikov; svet za ljudsko obrambo, civilno zaščito; svet SR Slovenije za varstvo uštavnne ureditve **2.** *nasvet*: pravni svet; dajati svete

svéti -a -o prid., v zvezah: *sveti sedež papež in rimska kurija* (kan.), sin. *apoštolški sedež*; sveti kraji *kraji, ki so določeni za bogočašje ali pokopavanje vernikov* (kan.); svete reči *švari, ki so določene za bogoslužje* (kan.)

svetlíšče -a s, v zvezi: *svetlišče zgradbe osvetljenoš zgradbe od sonca*

svetlobni -a -o prid. *ki se nanaša na svetlobo*: svetlobni jašek *jašek npr. v sredini šlavbe za dovajanje svetlobe*; svetlobni prometni znak, signal; svetlobna prometna označba; svetlobna reklama

svétnik -a m **1.** *višji naziv vodilnega delavca*: pravni, samoštojni svetnik **2.** *višji naziv uslužbenca*: banovinski, banski svetnik od l. 1929 do l. 1941; državni svetnik *član državnega sveta Jugoslavije* do l. 1941; *sodni svetnik do l. 1929; vladni svetnik *referent deželnega predsednika, npr. na Kranjskem* do l. 1918 **3.** *najvišji naslov za štrokovnega, znanšvenega delavca v znanstvenih uštanovah, visokih šolah*: štrokovni, znanšveni svetnik **4.** v zvezi: *občinski svetnik *član občinskega sveta*

svétošt -i ž *lašnost česa, kar ima za koga zelo veliko vrednost zaradi svoje povezanosti s čim zelo cenjenim, ljubljenim*: *opomniti pričo na svetost prisega (pošt.)

svetovalec -lca [-uc-] m **1.** naziv za delavca na visokem položaju: svetovalec predsedstva SFRJ; svetovalec republiškega izvršnega sveta; svetovalec predstojnika republiškega upravnega organa; pedagoški, samostojni svetovalec **2.** oseba, ki izvršuje varšveno nadzorstvo pri pogojni obsodbi z varšvenim nadzorštvom (kaz.)

svetoválni -a -o prid. ki se nanaša na svetovanje: svetovalna komisija; svetovalne funkcije; svetovalno mnenje, telo

svetoválnica -e ž *ustanova, ki se ukvarja s svetovanjem*: predzakonska, zakonska svetovalnica

svetoválstveni -a -o prid., v zvezi: *svetovalstvena zbornica senat trojice okrožnega sodišča za nadzorstvo nad pripravljanim poštopkom do l. 1930 (kaz.)

svetováti -újem nedov. in dov. *izraziti svoje mnenje o tem, kako naj kdo, zlašti v neprijetnem, neugodnem položaju, ravna, dela*

svetóvni -a -o prid. **1.** ki se nanaša na svet, zemljo: svetovni denarni trg; svetovni mir skozi pravo; svetovni sporazum o ureditvi prevoza nevarnega blaga; Svetovna banka Mednarodna banka za obnovo in razvoj; svetovna gospodarska kriza; Svetovna konvencija o avtorski pravici iz l. 1952, revidirana l. 1971; Svetovna poštna pogodba (konvencija); Svetovna poštna zveza (angl. Universal Postal Union); svetovna trgovina, vojna; Svetovna zdravstvena organizacija (angl. World Health Organization, krat. WHO) **2.** v zvezi: svetovni nazor skupek med seboj povezanih misli, pojmov, sodb o temeljnih splošnih vprašanjih sveta, družbe, človeka

svéž -a -e prid. ki je naštal pred kratkim: sveža rana, sled

svéženj -žnja m več skupaj povezanih istovrstnih predmetov: sveženj spisov

svinčén -a -o prid. ki je iz svinca: svinčena plomba npr. na carinskem blagu

svobôda -e ž **1.** stanje, ko je človek podrejen samo zakonom in ne samovoljni oblasti drugega: osebna svoboda duhovna in telesna svoboda, ki jo ima človek v določenem družbenem redu; varstvo osebne svobode **2.** stanje, ko človek lahko izbira, se odloča po lašni volji: oporočna svoboda svoboda narediti oporoko; pogodbeni (pravna) svoboda svoboda sklepanja pogodb; sindikalna svoboda pravica združevanja v sin-

dikate; volilna svoboda svoboda opredelitve volivca pri volitvah in referendumu; svoboda dela prošta izbira zaposlitve ob prepovedi prisilnega dela; svoboda gibanja pravica do proštega gibanja in izbire prebivališča, proštega odhoda iz države in vrnitve vanjo; svoboda izražanja misli, govora, javnega nastopanja, tiska; svoboda izpovedbe pravica obdolženca tudi do molka (kaz. pošt.); svoboda izpovedovanja vere in drugih opredelitev v zasebnem in javnem življenju; svoboda izražanja pripadnosti k svojemu narodu ali narodni skupnosti; svoboda misli in opredelitve javnega izražanja misli in opredelitve; svoboda tiska in drugih oblik javnega obveščanja javnega izražanja mnenja; svoboda zborovanja in drugega javnega zbiranja pravica sklicevati zborovanja in na njih aktivno sodelovati; svoboda združevanja pravica državljanov, da se združujejo v različne oblike združenj, društev; svoboda znanstvenega in umetniškega ustvarjanja; protipravna omejitev svobode gibanja (kaz.) **3.** v zvezi: svoboda odprtega morja plovbe, preletanja, polaganja podmorskih kablov in cevovodov, ribolova, znanstvenega raziskovanja za obalne in neobalne države (mednar. pr.)

svobôden -dna -o prid. ki je izraz volje, odločitve oseba samega: svobodno odločanje o rojstvu otrok; svobodno prepričanje **svobôdni** -a -o: svobodni poklic poklic, ki ga opravlja oseba kot glavno dejavnost, ne da bi bila v rednem delovnem razmerju, sin. samostojni poklic; načelo svobodnega preudarka načelo proštega preudarka; svobodni ribolov ribolov, ki je vsakomur dovoljen; svobodni tečaj tečaj, ki se oblikuje na deviznem trgu; svobodni trg trg, na katerem promet blaga in storitev ni omejen s predpisi; svobodna izjava volje izjava volje, ki ni izsiljena; svobodna konkurenca tekmovanje na trgu, ki se oblikuje na podlagi ponudbe in povpraševanja; svobodna luka luka, ki je izločena iz carinskega območja lašne države; svobodna menjava dela s samoupravnimi sporazumi določena menjava storitev ali proizvodov, zlašti v negospodarski dejavnosti; svobodna plovba plovba, ki ni linijska; svobodna presoja dokazov prošta presoja dokazov; svobodna raba svojega jezika in pisave ustavna pravica; svobodna trgovina trgovina med državami, ki ni omejena s predpisi; svobodno delo delo, ki ni prisilno; svobodno prišanišče prišanišče, ki je izločeno iz carinskega območja matične dr-

žave; Svobodno tržaško ozemlje *ozemlje med Jugoslavijo in Italijo, razdeljeno na cono A pod anglo-ameriško in cono B pod jugoslovansko vojaško upravo* od l. 1947 do l. 1954

svobodín -a m *kmet z delno omejeno svobodo* (pr. zg.), sin. *polsvobodni kmet*, sin. *polsvobodnjak*

svobodínski -a -o prid. *ki se nanaša na svobodine*: svobodinska huba (pr. zg.)

svobôdnica -e ž *svobodnikovo zemljišče* (pr. zg.)

svobôdnik -a m *kmet, ki je lastnik gospoštvenih pravic na zemlji* (pr. zg.)

svobôdniški -a -o prid. *ki se nanaša na svobodnike*: svobodniško sodišče (pr. zg.)

svobodnják -a m **1.** *pravno svobodna oseba* (pr. zg.): kmet svobodnjak **2.** **polprošiti kaznjene po irskem sistemu stopenj izvršitve kazni* (kaz.)

svobôščina -e ž, nav. mn. **1.** *z ustavo zagotovljena pravica, ki izhaja iz temeljne pravice do osebne svobode*: državljanske, politične, ustavne svoboščine; uporaba, uresničevanje svoboščin; omejitev, prepoved uporabe svoboščin; uživati svoboščine **2.** v zvezi: *deželne svoboščine deželni privilegiji* (pr. zg.)

svój svôja -e zaim., v zvezi: *skleniti pravni posel v svojem imenu in na tuj račun pri posrednem zastopanju*

svójec -jca m, nav. mn. *ožji družinski član*: bližnji svojci

svojeprávni -a -o prid., v zvezi: *svojepravna oseba* (lat. *persona sui iuris*) *oseba, ki ni pod očetovsko oblastjo* (rim. pr.)

svojeprávnoš -i ž, v zvezi: *svojepravnoš osebe status osebe, ki ni pod očetovsko oblastjo* (rim. pr.)

svojerôčni -a -o prid. *ki ga kdo napiše sam, s svojo roko*, sin. *lastnoročni*: svojeročni podpis; svojeročno znamenje

svojevóljen -jna -o prid. **1.** *ki ravna po svoji volji, ne oziraje se na želje, zahteve, pravice drugih*: svojevoljen človek **2.** *ki se nanaša na tako ravnanje*: svojevoljna odločitev

svojevóljnoš -i ž *lastnoš, značilnoš svojevoljnega človeka*

svojína -e ž *last, lastnina*

svójstvo -a s *lastnoš, posebnost*

Š

šantáža -e ž (fr. *chantage*) *prisiljevanje zaradi pridobitve protipravne premoženjske koristi z grožnjo odkritja česa, kar bi škodovalo oškodovančevi časti ali časti njegovih bližnjih* (kaz.), sin. *izsiljevanje*

ščúvanje -a s *glagolnik od ščuvati*: *ščuvanje k protiuslavni spremembi družbene ureditve* (kaz.)

ščúvati -am nedov. *spodbujati k slabim, za družbo škodljivim dejanjem*, sin. *hujskati*: *ščuvati k razbijanju enakopravnosti narodov in narodnosti* (kaz.)

šéf -a m *predšojnik, vodja*: *šef države državni po-glavar*; *šef diplomatske misije*; *šef kabineta, odseka, protokola, službe, urada*

šéfinja -e ž *ženska oblika od šef*

šéga -e ž, v zvezah: *dobre šege v določeni pravni skupnosti veljavna temeljna moralna naziranj*; *ravnanje proti dobrim šegam in navadam* (lat. *contra bonos mores*)

šépavi -a -o prid., v zvezah: *šepavi posel posel, pri katerem je ena stranka vezana zaradi omeje-ne poslovne sposobnosti, druga pa ne*; *šepava štava štava, ki jo položi le ena stranka*; *šepava veljava srebrnikov veljava, pri kateri so zakonito plačilno sredstvo zlati in srebrni novci, ni pa dovoljeno prosto kovanje srebra*

***šeriátski** -a -o prid. *ki se nanaša na islamsko pravo, temelječe na koranu*: *šeriatski sodnik*; *šeriatsko pravo*; *šeriatsko sodišče*

šíbanje -a s *tepenje s šibo*: *kazen šibanja* (pr. zg.)

šíbek -bka -o prid. *ki ne dosega zadovoljive stop-nje glede na določen kriterij*: *oseba šibkega premoženjskega stanja **šibkéjši** -a -e: *šibkejši pravni naslov pravni naslov posešnika, upo-števan pri publicianski tožbi* (rim. pr.)*

šífra -e ž **1.** *dogovorjen znak iz ene ali več črk, šte-vilk, besed*: *arhivske šifre za razvršitev rešenih spisov po snovi v arhivu oziroma registraturi*, sin. *arhivski znaki*; *diplomatske, policijske, trgovinske, vojaške šifre **2.** *številčna označ-ba*: *šifra dejavnosti*; *šifra teritorialne enote*; *kodeks šifer za matično evidenco o zavaro-**

*vancih in uživalcih pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja **3.** *številčna označba namena plačila, npr. na čeku, položnici, vir-manskem nalogu **4.** *podpis samo z začetno črko ali znakom*, sin. *paraŕa***

šífriánt -a m **1.** *kdor oddaja, sprejema šifre **2.** *seznam stvari, razvrščenih po šifrah*: *šifrant naselij, poklicev**

šífiríratí -am nedov. in dov. *spreminjati v šifre*: *šifri-rati podatke **šífirirani** -a -o: *šifrirani telegram*; *šifrirano sporočilo**

šíkána -e ž *izvrševanje pravice zgolj z namenom škodovati ali nagajati*

šíling -a m *denarna enota v nekaterih državah*

šírítí -im nedov. **1.** *delati, da kaj pride na večjo površino*: *širiti jedrsko orožje **2.** *delati, da se s čim seznaní, kaj spozna veliko ljudi*: *širiti neresnične novice**

šírjenje -a s **1.** *glagolnik od širiti (1)*: *prepoved širjenja jedrskega orožja* (mednar. pr.) **2.** *glagol-nik od širiti (2)*: *širjenje informacij v tisku, po radiu in televiziji*; *širjenje lažnih vesti* (kaz.); *širjenje neresničnih novic*; *širjenje informacij, ki hudo žalijo javno moralo* (kaz.)

šíróki -a -o prid., v zvezah: *široka razlaga predpisa razlaga, ki širi vsebino predpisa*, sin. *ekšten-zivna razlaga predpisa*, ant. *ozka razlaga pred-pisa*; *predmet za široko potrošnjo predmet za široko porabo **šírši** -a -e: *širši gradbeni okoliš gradbeni okoliš, ki ima glede na površino večjo razsežnost*; *člani širše družine skupina ljudi, ki jih večejo sorodšvene vezi**

škárt -a m *slabo, nekvalitetno blago*

škartíranje -a s *glagolnik od škartirati*: *škartiranje uradnih spisov iz registrature*

škartírati -am dov. in nedov. *odbrati, izločiti kaj slabega, nekvalitetnega*: *škartirati slabo blago*; *škartirati spise*

škóda -e ž *prikrajšanje, ki nastane zaradi posega v premoženjske pravice in pravno zavarovane interese*: *atomska škoda jedrska škoda*; *avto-mobilska škoda povzročena z avtomobilom*; *bagatelna škoda majhna škoda*; *bodoča škoda*;

dejanska škoda (lat. *damnum emergens*) *zmanjšanje kakega premoženja, sin. navadna škoda*; delna škoda (zav.); gmotna škoda *dejanska škoda in izgubljeni dobiček, sin. premoženjska škoda*; gozdna škoda; grozeča škoda; jedrska škoda *ki izvira iz obratovanja jedrskega objekta*; lovska škoda *ki nastane pri lovu*; materialna škoda *gmotna škoda*; moralna škoda *negmotna, nepremoženjska škoda*; naključna škoda *ki je storilec ni predvidel in je ni bil dolžen predvideti*; navadna škoda *gl. dejanska škoda*; negmotna škoda *ki se ne nanaša na premoženje, npr. povzročitev telesnih ali duševnih bolečin ali strahu drugemu*; nenadomešljiva škoda *ki je ni mogoče nadomestiti*; nepopravljiva škoda; neposredna škoda *ki je posledica samega škodnega dogodka*; nepremoženjska škoda *negmotna, osebna škoda*; nepreprečljiva škoda; nezakrivljena škoda; nuklearna škoda *jedrska škoda*; ocenljiva škoda *ki se da oceniti*; osebna škoda *telesne, duševne bolečine, zmanjšanje življenjske aktivnosti, skaženoš, razžalitev dobrega imena in časti*; poljska škoda; pomorska škoda *vsaka namerno in preudarno povzročena škoda, ki jo napravi oziroma povzroči poveljnik ladje, da bi se rešile premoženjske vrednosti udeležencev v i štem plovbnem podjemu, prim. velika havarija*; popolna škoda *totalna škoda*; posredna škoda *pri kateri je med prvotnim vzrokom in posledico še kak vmesen samostojen dogodek, sin. indirektna škoda*; požarna škoda (zav.); pravna škoda *poseg v pravice*; premoženjska škoda *gl. gmotna škoda*; rudarska škoda *ki nastane pri raziskovanju ali izkoriščanju rudnin*; rezervirana škoda *v tekočem letu nastala še ne poravnana zavarovalna obveznost (zav.)*; sedanja škoda; skupna škoda *npr. pri skupni havariji*; telesna škoda; totalna škoda *pri kateri poškodovane stvari, npr. motornega vozila, ni mogoče popraviti ali pa stroški popravila ekonomsko ne bi bili upravičeni (zav.)*; transportna škoda *delna ali popolna izguba ali poškodba blaga, ki je predmet prevozne pogodbe*; ugotovljiva škoda; vojna škoda; zakrivljena, znatna škoda; kritje, likvidacija, nastanek, (o)cenitev, odvrnitev, povračilo, povrnitev, povzročitev, preprečitev, prijava, ugotovitev, zmanjšanje škode; odgovornost za škodo; odgovornost ladjarja za telesne škode *ki nastanejo v zvezi s plovbo s smrtjo ali telesnimi poškodbami oseb*; varščina za škodo; sklenitev pogodbe v škodo SFRJ (kaz.); škoda iz skupne havarije *povzročena*

na z namenom, da se v stiski reši ladja, letalo ali tovor; škoda na čašti; škoda na divjadi, premoženju, ribah; škoda po divjadi *škoda, ki jo napravi divjad*; od živali povzročena škoda; škoda v prometu; škoda zaradi elementarne nesreče; škoda zaradi neupravičene obsodbe (kaz. post.); zavarovanje proti škodi; delati, (o) ceniti, odvrniti, poravnati, povrniti, povzročiti, preprečiti, prizadeti, storiti, trpeti, ugotoviti, zakriviti škodo; škoda nastane

škodljiv -a -o prid. *ki povzroča, dela škodo*: škodljiv dogodek, nasvet; družbeno škodljivi pojavi; škodljiva pogodba, posledica, snov; škodljivo dejanje, delovanje, ravnanje; uničenje nasadov, rastlin s škodljivo snovjo (kaz.)

škodljivec -vca m žival, *ki povzroča škodo*: gozdni, poljski, rastlinski, ribji škodljivci; uničevalne, zatiranje škodljivcev

škodljivost -i ž *lašnost, značilnost škodljivega*: družbena škodljivost

škodni -a -o prid. *ki se nanaša na škodo*: škodni dogodek; škodni primer *primer nastale škode*; škodna nevarnost; škodno dejanje, ravnanje; škodno zavarovanje *zavarovanje, pri katerem se ob zavarovalnem primeru ugotavlja gospodarska škoda in izplača pripadajoča odškodnina*

škodovalec -lca [-ŭc-] m *kdor napravi škodo*

škodovanje -a s *glagolnik od škodovati*

škodovati -ujem dov. in nedov. *povzročati komu kaj slabega, neugodnega*: škodovati čašti, dobremu imenu

škodoželjnost -i ž *lašnost osebe, ki drugemu želi, privoščiti škodo, nesrečo*: poškodovati tuje stvari iz škodoželjnosti

škof škófa m *predstojnik škofije (kan.)*: krajevni škof *ki mu je zaupana skrb za kako škofijo*; naslovni škof *ki ima škofovski naslov, a mu ni zaupana skrb za kako škofijo*; podrejeni škof *ki je podrejen metropolitu, sin. sufragan*; pomožni škof *ki pomaga krajevnemu škofu pri upravljanju škofije, nima pa pravice nasledstva*; škof pomočnik *ki ima pravico nasledstva*

škofija -e ž *upravna enota katoliške cerkve (kan.)*: grškokatoliška, rimskokatoliška škofija

škofijski -a -o prid. *ki se nanaša na škofijo (kan.)*: škofijski arhiv; škofijski ordinariat *urad krajevnega škofa*; škofijski upravitelj *upravitelj, ki začasno vodi škofijo, če je izpraznjen škofovski sedež (kan.)*; škofijska kurija *ustanove in osebe, ki pomagajo škofu pri vodstvu celotne škofije, paštoralnega dela, pri upravi škofije in izvajanju sodne oblasti*; škofijska sinoda *zbor izvo-*

ljenih duhovnikov in drugih vernikov škofije, ki pomaga krajevnemu škofu; škofijsko sodišče

škofijstvo -a s *škofija kot civilnopravna oseba* (zemlj. knj.)

škofovski -a -o prid. *ki se nanaša na škofo* (kan.); škofovski sedež; škofovska konferenca *zbor škofov kakega naroda ali določenega ozemlja*; škofovska sinoda *zborovanje iz različnih delov sveta izbranih škofov, ki so posvetovalni organ papeža*; škofovska služba

škofovstvo -a s *škofovska služba*

šofêr -ja m *voznik avtomobila*

šofêrski -a -o prid., v zvezi: šoferski izpit *vozniški izpit*

šola -e ž **1.** *vzgojno-izobraževalna ustanova, ki omogoča učencem organizirano, sistematično pridobivanje znanja, spretnosti*: osnovna šola *ki daje osnovno izobrazbo*; osnovna šola s prilagojenim programom *za otroke z motnjami v telesnem ali duševnem razvoju*; podružnična osnovna šola *ki deluje pod strokovnim vodstvom osrednje osnovne šole*; srednja, višja, visoka šola; strokovna, *trgovska, vajenska, verska, vojaška šola; ravnatelj šole; svet šole; obiskovati šolo; prestopiti na drugo šolo; učni jezik v šoli; vpisati se v šolo **2.** *vzgojno-izobraževalni proces v tej ustanovi*: končati šolo **3.** *znansvena smer in skupnost njenih zastopnikov*: naravnopravna, sociološka šola

šolanje -a s *glagolnik od šolati*: obvezno, osnovno šolanje

šolati -am nedov. *omogočiti komu, da obiskuje šolo*

šolnina -e ž *plačilo za obiskovanje šole*: oprostitve od plačila šolnine

šoloobvezni -a -o prid. *ki je dolžen obiskovati osnovno šolo*: šoloobvezni otrok

šolski -a -o prid. *ki se nanaša na šolo*: šolski koledar *koledar, ki ureja razporeditev vzgojno-izobraževalnega dela, pouka proste dneve in trajanje šolskih počitnic v šolskem letu*; *šolski odbor; šolski okoliš *okoliš osnovne šole*; šolski razred; šolski sistem; šolska delavnica, izobrazba; šolska ladja *ladja za praktični pouk pomorstva, navičke*; šolska obveznost; šolska polica *polica, s katero se zavarujejo za primer nezgode učenci določene šole* (zav.); šolska šta-rošt; šolska skupnost; *šolska upravna enota; šolske počitnice *čas med dvema šolskima letoma, polletjema, ko ni pouka*; šolsko leto *od 1. septembra do vključno 31. avgusta*; šolsko poslopje; šolsko spričevalo

šolstvo -a s *sistem organiziranega izobraževanja*

in vzgoje: osnovno, posebno, strokovno, visoko šolstvo; zavod za šolstvo

šotorjênje -a s *taborjenje*: red za uporabo prostora za turistično šotorjenje

špedicija -e ž **1.** *delovna organizacija, podjetje, ki v domačem in mednarodnem prometu opravlja posle v zvezi z odpravo, odpravljanjem, odpošiljanjem blaga*: mednarodna, pomorska špedicija **2.** *prevzem odprave, odpošiljanja blaga, štviri po špediterski pogodbi*: fiksna špedicija *pri kateri je določeno fiksno plačilo za odpravo in prevoz štviri in povračilo vseh drugih stroškov*; zbirna špedicija *pri kateri se pošljejo štviri več naročiteljev v skupni pošiljki*, sin. *zbirna odprava*

špedicijski -a -o prid. *ki se nanaša na špedicijo* (1, 2): špedicijski posel; *špedicijska obrt; špedicijska pogodba *špediterska pogodba*; špedicijsko podjetje

špeditêr -ja m *delovna organizacija, ki v domačem in mednarodnem prometu opravlja posle v zvezi z odpravo, odpravljanjem, odpošiljanjem blaga*: glavni špediter; pomožni špediter *izpolnitveni pomočnik glavnega špediterja*; skupni špediter *ki organizira zbirno odpravo*; odgovornost špediterja *za izbiro prevoznika ali skladiščnika ipd.*; zastavna pravica špediterja *zastavna pravica na štvareh, ki so mu bile izročene za odpravo*

špeditêrski -a -o prid. *ki se nanaša na špediterje*: špediterski posel; špediterska pogodba *pogodba, s katero se špediter za plačilo zavezuje, da bo praviloma v svojem imenu in na račun naročitelja sklenil pogodbo o prevozu štviri*; špediterske storitve

špekulácija -e ž **1.** *posel, ki izkorišča padanje in dviganje cen na tržišču za hitro pridobivanje (velikega) dobička*: ukvarjati se s špekulacijo **2.** *glagolnik od špekulirati*: borzna špekulacija; nedovoljena špekulacija v blagovnem prometu *gospodarski prešopek, pri katerem se z izkoriščanjem nerednega stanja na trgu neupravičeno pridobijo premoženjske koristi, (lahko) povzročijo motnje na trgu ali pri preskrbi ter povečanje cen*; špekulacija *à la baisse* fr. *na padec tečaja*, npr. *vrednošnega papirja*; špekulacija *à la hausse* fr. *na dvig tečaja*, npr. *vrednošnega papirja*

špekulánt -a m *kdor špekulira*

špekulántka -e ž *ženska oblika od špekulant*

špekulántski -a -o prid. *ki se nanaša na špekulante ali špekuliranje*: špekulantska mreža;

špekuliranje

špekulantsko ravnanje

špekulativni -a -o prid. *ki se nanaša na špekulacijo*: špekulativni nakup; špekulativna cena

špekuliranje -a s *ukvarjanje s špekulacijo*

špekulirati -am nedov. *ukvarjati se s posli, ki izkoriščajo padanje in dviganje cen na tržišču za hitro pridobivanje (velikega) dobička*: špekulirati na borzi; špekulirati z blagom, devizami; špekulirati à la baisse fr.; špekulirati à la hausse fr.

špijón -a m *vohun*

špijonáza -e ž *vohunštvo*

špórtni -a -o prid. *ki se nanaša na šport*: športno orožje

štáb -a m **1.** *vodšveni organ večje vojaške enote*: generalni štáb *generalštáb*; glavni štáb; štáb letalstva, vojske **2.** *vodšveni organ kake organizacijske enote*: štabi za civilno zaščito, teritorialno obrambo

štábni -a -o prid. *ki se nanaša na štáb*: štábni oficir

štamčiljka -e ž **1.** *priprava za odtiskovanje imena organa, delovne organizacije, za kratke zaznamke, označbe in odredbe* **2.** *uradni znak z imenom organa, organizacije, z določenim besedilom kot dokaz prištnosti, verodostojnosti listine*: prejemna štamčiljka *na prispelem spisu*; zglavna štamčiljka *na odpravku ali ovitku uradnega spisa*

štéra -e ž *delo obrtnika na naročnikovem domu proti delni preskrbi in plačilu*

štéti štéjem nedov. **1.** *določiti število česa*: šteti denar, glasove, glasovnice, kolena sorodstva ali svaštva **2.** *upoštevati, obravnavati v kaki celoti*: šteti v davčno osnovo; šteti obdobje zavarovalne dobe v pokojninsko dobo **štéti se veljati**: šteje se, da je pogodba sklenjena, ko je dana ara

štétje -a s *glagolnik od šteti (1)*: civilno štetje časa *pri katerem je najmanjša in nedeljiva časovna enota dan* (pr. zg.); koledarsko štetje časa *po koledarju*; ljudsko štetje *popis prebivalstva*; naravno štetje časa *pri katerem se rok računa točno od trenutka, v katerem se je začel* (pr. zg.); štetje glasov, kolen sorodstva

štévčni -a -o prid. *ki se nanaša na števec*: števčna tarifa *tarifa po števcu*

štévec -vca m *priprava za merjenje porabe česa na podlagi štetja*: dvotarifni števec; odbrati števec *na merilnem inštrumentu* *ugotoviti količino merjenega*

števílni -a -o prid. *označen, določen po številkah ali številu*: številčni naziv kontov (knjig.); šte-

vilčna označba kontov (knjig.); številčno stanje

števílka -e ž *znak za število ali več takih znakov za označevanje česa glede na zaporedje*: evidenčna, hišna številka; inventarna številka *posameznega inventariziranega predmeta*; klasifikacijska številka *proračuna*; klicna številka *telefonskega ali telegrafskega naročnika*; listovna številka *spisa*; enotna matična številka občana (krat. EMŠO) *trinajstmešno število kot identifikacijski znak za povezovanje podatkov v uradnih evidencah, ki se vodijo o občanu v republiki*; opravilna številka *uradnega spisa, akta ki vsebuje označbo vpisnika, zaporedno številko vpisa in zadnji dve številki letnice*; parcelna številka *parcele v katastrski mapi*; poštna številka *posamezne pošte, s katero je določen njen geografski položaj*; registrska številka *na motornem vozilu*; serijska številka *serije pri serijski proizvodnji*; tarifna številka (okrajš. tar. št.); vložna številka *vloge*; zaporedna številka *spisa, vpisa, uradnega lista*; številka *bančnega, deviznega, žiro računa*; številka *pozicije pošiljke v proračunu*; številka *vložka registrskega, zemljiškoknjižnega vložka*

števílo -a s *količina, izražena s številkami*: število oddanih glasov

števínina -e ž *plačilo za uporabljanje števca*

štíbra -e ž *podložniška denarna dajatev zemljiškemu gospodu* (pr. zg.)

štípéndija -e ž *denarna pomoč za šolanje, strokovno ali znanstveno izpopolnjevanje*: kadrovska štípendija; recipročna in dopolnilna štípendija *v zvezi z mednarodno izmenjavo znanstvenih delavcev*; dajalec štípendije; višina, vrsta štípendije; dajanje, podeljevanje štípendij; sklad za štípendije; pogodba o štípendiji; dati, dobiti, izplačati štípendijo

štípendíjski -a -o prid. *ki se nanaša na štípendijo ali štípendiranje*: štípendijski prejemki; štípendijska komisija, pogodba; štípendijsko razmerje

štípendíranje -a s *dajanje štípendije*: odbor, sklad za štípendiranje; pogodba o štípendiranju *pogodba med štípendištóm in štípenditorjem*

štípendírati -am nedov. *dajati štípendijo*

štípendíšt -a m *kdor dobiva štípendijo*: pogodba s štípendištóm

štípendítor -ja m *dajalec štípendije*

štolnína -e ž *cerkvena prištojbina*: pogrebna, poročna štolnina (kan.)

štráca -e ž *štraca*

štrájk -a m *šlavka*

štrájkati -am nedov. *slavkati*

študènt -ènta m *slušatelj na višji ali visoki šoli*: izredni študent *študent ob delu ali iz dela*; redni študent; študent prava; domovi za študente; imeti štatus študenta

študèntka -e ž *ženska oblika od študent*

študèntski -a -o prid. *ki se nanaša na študente*: študentski servis; študentsko naselje

štúdij -a m *šolanje, zlasti na višji ali visoki šoli*: dodiplomski, podiplomski študij; (iz)redni študij; stopenjski študij *študij na višji, visoki ali podiplomski stopnji na univerzi* do l. 1980; študij iz dela, ob delu

štúdijski -a -o prid. *ki se nanaša na študij*: študijski predmet, program, red; študijski sklad

sklad, namenjen štipendiranju študentov, ki ga je ustanovil cesar Jožef II. iz premoženja odpravljenega jezuitskega reda od l. 1774 do l. 1898 (pr. zg.); študijska knjižnica *knjižnica, v kateri se zbira literatura za študijske namene in gradivo določenega območja, pokrajine*; študijska komisija, praksa

šušmár -ja m *kdor brez dovoljenja opravlja obrtniška ali druga strokovna dela*

šušmáriti -im nedov. *brez dovoljenja opravljati obrtniška ali druga strokovna dela*

šušmárka -e ž *ženska oblika od šušmar*

šušmárstvo -a s *opravljanje obrtniških ali drugih strokovnih del brez dovoljenja*

tabéla -e ž **a**) *pregledno razporejeni podatki o čem, sestavljeni po določenih kriterijih b*) *navadno s črtami omejen prostor za vpisovanje takih podatkov, sin. razpredelnica*: preračunska, primerjalna, štatišična, tarifna tabela; tabela faktov (pošt.)

tabelárni -a -o prid. *narejen v obliki tabele*: tabelarni izkaz, pregled

tábla -e ž *plošča, na kateri je kaj napisano, označeno*: napisna tabla sodišča z imenom sodišča na zgradbi, v kateri je sodišče; napisna tabla z imenom naselja ob cesti za motorni promet pri vhodu v naselje; opozorilna tabla v cestnem prometu ipd.; tabla z imenom ulice na začetku ulice

táblca -e ž **1.** *tabela z določenimi podatki*: tablica izračunanih nagrad za odvetnikovo delo; tablica za kapitalizacijo rent (zav.); tablica maksimalnega kritja prevzetih rizikov (zav.); finančne tablice; prognošične tablice *za postavljanje kriminalne prognoze na podlagi načela, da se osebe s podobnimi laštnostmi in značilnostmi obnašajo podobno* (krim.); tablice smrtnosti (zav.) **2.** *manjša plošča, na kateri je kaj napisano, označeno*: registrska tablica prometna označba registriranega motornega vozila; preizkusna tablica za začasno označitev neregistriranega motornega vozila; L-tablica za označitev vozila, na katerem se uči kandidat za vozniški izpit

taborišče -a s *skupek stavb za začasno ali prisilno bivanje večjega števila ljudi*: delovno, internacijsko, kazensko, koncentracijsko, vojaško taborišče; taborišče za begunce, vojne ujetnike; taborišče za repatriacijo vojnih ujetnikov

taboriščni -a -o prid. *ki se nanaša na taborišče*: taboriščni red; taboriščna disciplina

tabulárni -a -o prid. *zemljiškknjižni*: tabularna liščina liščina, ki je sposobna za vpis v zemljiško knjigo; **tabularna posest posest, ki se pridobi z vpisom v zemljiško knjigo

tajítev -tve ž *glagolnik od tajiti*: tajítev obdolženca
tajíti -ím nedov. z besedo izražati, da osebek ni

storilec tega, česar je obdolžen: tajiti dejanje, krivdo

tájni -a -o prid. **1.** *za katerega javnost, oblašt ne ve*: tajna organizacija **2.** *s katerim se javnost ne sme seznaniti*: tajni protokol; tajni sklad sklad, ki ni izkazan v knjigovodstvu; tajni zakonski zadržek (kan.); tajna diplomacija; tajna obravnava obravnava, pri kateri je izključena javnost; tajne volitve; tajno glasovanje glasovanje, pri katerem vsakdo izrazi svoje mnenje tako, da drugi zanj ne vedo **3.** *za katerega ve ozek krog ljudi*: tajna pisava, pogodba, policija, seja, služba; tajno ime, knjigovodstvo, orožje, pooblastilo, poročilo

tájnica -e ž *ženska oblika od tajnik*

tájnik -a m **1.** *visok funkcionar kake organizacije ali telesa*: državni, generalni, glavni tajnik; prvi tajnik diplomatskega ali konzularnega predstavništva; tajnik delegacije, fakultete; tajnik vrhovnega sodišča **2.** *kdor opravlja predvsem administrativne posle*: *občinski tajnik; tajnik šole

tájniški -a -o prid. *ki se nanaša na tajnike*: tajniški posli

tájništvo -a s **1.** *pisarna, urad tajnika* **2.** *tajniška služba* **3.** *v nekaterih državah ministrstvo*: državno tajništvo

tajnopís -a m *kar je napisano s posebnimi znamenji in brez ključa ni razumljivo*

tajnošt -i ž **1.** *značilnost tajnega*: tajnošt glavne obravnave, poštopka, sodne seje; tajnošt glasovanja; tajnošt pisem; kršitev tajnošti poštopka (kaz.); štopnja tajnošti *strogo zaupno, zaupno ipd.*; varovati, zajamčiti tajnošt; ohraniti v tajnošti **2.** *kar je tajno*: brzojavna, časninarska, državna, gospodarska, izvedenska, obrtniška, osebna, patentna, pisemska, poslovna, poštna, telefonska, telegrafska, telekomunikacijska, uradna, uredniška, vojaška, znanstvena tajnošt; izdaja tajnošti; (ob)varovanje tajnošti; vršta tajnošti; zloraba zaupane tajnošti

takój prisl. *brez odlašanja*

takójšnji -a -e prid. *ki se mora zgoditi takoj, brez*

odlašanja: takojšnji ukrep; takojšnja izpolnitev, izvršba, odredba; takojšnje (iz)plačilo, vplačilo

táksa -e ž *znesek, ki ga mora plačati širanka za celotno ali delno kritje stroškov določenega uradnega opravila*, sin. *prišojbina*: administrativna taksa *upravna taksa*; carinska taksa *ki jo plača carinski zavezanec carinskim organom za določena opravila v zvezi s carinjenjem*; *dopolnilna prenosna taksa *dajatev od premoženja pravnih oseb kot nadomeštilo za prenosno prišojbino*; državna, geodetska, gradbena, izpitna taksa; kazenska taksa *ki se plača, če dolžna taksa ni plačana v predpisanim roku*; komunalna, konzularna taksa; letna taksa *za vzdrževanje varstva patenta ipd.*; *monopolska, občinska taksa; pavšalna, posamična taksa; povprečna taksa *v štečajnem, zapuščin-skem poštopku*; *prenosna taksa *za prenos, npr. lastnine zemljišča*, sin. **prenosna prišojbina*; *računska taksa *od računov*; republiška, sodna, *točilna, turistična, upravna, *vozninska, zapuščinska, zvezna taksa; taksa na igralna sredstva, prireditve, reklamne napise; *taksa na vstopnice; taksa za parkiranje, šotorjenje; taksa za dovoljenje, odločbo, opomin, overitev, potrdilo, poravnavo, pritožbo, prošnjo, revizijo, sodbo, vlogo; taksa za sestavo pogodbe; taksa za vpis v vpisnik ladij, sodni register, zemljiško knjigo; odmera, plačilo, izterjava, vrnitev, zaračunanje takse; oproščen takse; oprošitev plačila takse; vloga brez takse; zavezan taksi; predpisati, uvesti, odmeriti, zaračunati, zahtevati, plačati, izterjati takso; plačati takso v gotovini, kolkih

taksácija -e ž **1.** *določitev cene za zdravila, ki se predpisujejo z receptomi*: taksacija receptov **2.** *ugotavljanje količine lesa, priraščka po drevesnih vrstah*: taksacija gozdov

taksatíven -vna -o prid. *natančno določen, izčrpen*, ant. *eksemplifikativen*: taksativno naštevanje *nalogov za obnovo poštopka ipd.* **taksatívno** prisl.: taksativno naštet

taksíranje -a s *glagolnik od taksirati*: dopolnilno, naknadno taksiranje; taksiranje odločbe, potrdila, prošnje, vloge

taksírati -am dov. in nedov. **1.** *določiti, odmeriti takso*: taksirati štoritev **2.** *kolkovati*: taksirati vlogo

táksni -a -o prid. *ki se nanaša na takso*: taksni papir *papir, ki ima predpisano taksno vrednost, a jo po enkratni uporabi izgubi, npr. menična*

golica; taksni predmet, predpis, prihodek, zavezanec, znesek; *taksna cenzura *naknadni pregled odmere taks po višjem organu zunaj pritožbenega poštopka*; taksna obveznost, oprošitev; taksna podlaga *v denarju določena vrednost taksnega predmeta, od katere se odmeri taksa*; taksna postavka, prostošt, revizija, štopnja, tarifa, ugodnost, vrednotnica, zakonodaja

talár -ja m **1.** *dolgo, črno vrhnje oblačilo duhovnikov **2.** *uradno vrhnje oblačilo sodnikov, rektorjev**

tálec -lca m *porok, ki jamči s svobodo in življenjem za izpolnitev določenih zahtev, zlasti za varnost zasedbenih čet*: jemanje talcev *vojno hudodelstvo zoper civilno prebivalstvo* (kaz.)

talión -a m **1.** *povračilo z enakim fizičnim zlom **2.** *kaznovanje v enakim zlom, npr. zob za zob, oko za oko* (pr. zg.)*

taliónski -a -o prid. *ki se nanaša na talion*: talionski sistem; talionsko načelo

talmúd -a m *pobiblijska zbirka judovskih verskih in pravnih predpisov*

talón -a m **1.** *nakaznica za obnovitev izčrpane kuponske pole pri vrednostnih papirjih **2.** *del vrednostnega papirja, ki oštane po odtrganju v zvezku, npr. v čekovni knjižici **3.** *drugi del obveznice, ki je sestavljen iz anuitetnih ali obrešnih kuponov*, sin. *kuponska pola***

tampónski -a -o prid., v zvezi: *tamponska država država, ustanovljena z namenom, da s svojo vmesno lego med dvema drugima državama preprečuje njun neposredni stik*

tantiéma -e ž **1.** *letni odstotni delež vodilnih organov kapitalске družbe na dobičku podjetja **2.** *delež avtorjev glasbenih ali literarnih del od prodajne cene njihovih publikacij ali od kosmatega prihodka izvajanih del*: davek na tantieme; izplačati tantieme*

tápija -e ž, tur. *liščina o lastninski pravici na določeni nepremičnini*: knjiga tapij *zbirka tapij na sodišču*

tára -e ž *teža embalaže blaga*: povprečna, realna tara; odbitek tare od bruto teže; pribiti taro čišti teži

tarífa -e ž **1.** *cenik za storitve*: blagovna tarifa *za prevoz blaga z železnico ali drugimi prevoznimi sredstvi*; brzovozna tarifa; diferencialna prevozna tarifa *postavka na enoto, ki s povečanjem daljave upada (degresivna) ali raste (progresivna)*; ladijska, letalska, mednarodna, obrtna, odvetniška, posebna, poštna, potniška

tarifa; preferenčna tarifa *carinska, prometna ipd.*; premijska tarifa (zav.); prevozna, prevozniška, skladiščna, splošna, stroškovna, telefonska, telegrafska, tovarna, železniška tarifa; notranje, mednarodne tarife *za prevoz po železnici*; tarifa za uporabo električnega toka; tarifa za storitve pravne pomoči **2. sistematični spisek davščini zavezanih predmetov in davščinskih postavk**: avtonomna carinska tarifa *ki jo država sama določi*, ant. *konvencijska carinska tarifa*; konvencijska carinska tarifa *dogovorjena s tujo državo*, ant. *avtonomna carinska tarifa*; davčna, prištobinska, taksna tarifa; tarifa prometnega davka **3. cenik za odškodnino**: odškodninska tarifa *za razlašena štabna zemljišča ipd.* **4.** v zvezi: obračunska tarifa *pravila za izračunavanje dohodkov od posameznih del in opravil delavcev pri delitvi dohodkov*

tarifiranje -a s določanje plačila po tarifi: tarifiranje blaga, cen za delo in proizvode

tarifni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na cene storitev, davčne ali taksne postavke*: tarifni popust, predpis; tarifni razred *ena od osnov za določanje železniške voznine*; tarifni sistem, sporazum; tarifna cena, določba, enota, olajšava, politika; tarifna postavka (okrajš. tar. post.); tarifna številka (okrajš. tar. št.); tarifna tabela, tablica, ugodnost; tarifno sečišče *sečišče različnih tarif na obmejnih železniških progah* **2.** *ki se nanaša na obračunsko tarifo*: tarifni pravilnik; tarifna komisija, postavka **3.** v zvezi: *tarifna pogodba *delovna pogodba med strokovno organizacijo delavcev in delodajalcem*, sin. **kollektivna pogodba (2)*

tarirati -am dov. in nedov. *določiti taro*: tarirati posodo

tášt -a m *možev ali ženin oče*

tášča -e ž *moževa ali ženina mati*

tát tatú m *kdor krađe*

tatíca -e ž *ženska oblika od tat*

tatvína -e ž *odvzem tuje premične švari z namenom protipravne prilasitve* (kaz.): domača tatvína *med bližnjimi sorodniki*; gozdna tatvína; majhna tatvína *švari manjše vrednosti*; **poljska tatvína*; roparska tatvína *pri kateri zaloteni tat, da bi odbržal ukradeno švar, uporabi proti komu silo ali zagrozi z neposrednim napadom na njegovo življenje ali telo*; simulirana tatvína *storjena npr. zato, da se prikrije poneverba*; velika tatvína; vlomna, žepna tatvína; tatvína rabe (lat. *furtum usus*) *shranjevalčeva uporaba shranjene švari ipd.* (rim. pr.); tatvína orožja, namenjenega za ljudsko obrambo; zavarovanje

pred tatvíno

tečaj -a m **1.** *cena, vrednost blaga, valute, vrednostnih papirjev na stalnem tržišču*, npr. *na borzi*: blagovni tečaj *vsakokratna vrednost blaga na tržišču*; borzni, denarni, devizni, dnevni tečaj; emisijski tečaj *vrednostnih papirjev* sin. *izdajni tečaj vrednostnih papirjev*; imenski tečaj *ki je številčno določen*; menični tečaj *menice, glaseče se na tujo valuto*; menjalni tečaj; obračunski tečaj *za obračunavanje tujih valut in deviz*; povprečni, preračunski tečaj; prisilni tečaj *denarja ki je uradno določen*; svobodni tečaj *ki se oblikuje na deviznem trgu*; terminski tečaj *po katerem so blago ali devize nabavljene na termin*; uradni tečaj *valute*; zunanji tečaj *valute v tujini*; paritetni tečaji *enakovredni tečaji*; nakupni, srednji in prodajni tečaji *tujih valut*; porašč tečajev *valut*; tečaj deviz, vrednostnih papirjev; tečaji *za preračunavanje železniških voznin, označenih v tuji valuti ipd.*; tečaj se dviga, pada, znaša; določiti, znižati, zvišati tečaj; kupiti po tečaju **2. skupek organiziranih predavanj, vaj, ki navadno omogoča določeno usposobljenost**: računovodski tečaj

tečajni -a -o prid. *ki se nanaša na tečaj*: tečajni ažio *pribitek k imenski vrednosti kovanca, deviz ali zlata*, sin. *ažio*; tečajni riziko *riziko v poslovanju z devizami*; tečajna izguba; tečajna lišta *lišta, ki kaže ceno valut in vrednostnih papirjev*; tečajna razlika, vrednost; tečajno razmerje

tečajnica -e ž **1.** *tečajna lišta* **2.** *ženska oblika od tečajnik*

tečajnik -a m *udeleženec tečaja (2)*

têči têčem nedov. **1.** *premikati se z neprenehnim gibanjem svojih delov, ki nimajo svoje oblike*: voda teče **2.** *nadaljevati se, potekati brez prekinitve*: čas, obravnava, poštopek, pravda, priposestvovanje, rok, zaštaranje teče; pogajanja tečejo **tekóči** -a -e: **1.** *tekoča voda naravna voda, ki teče zaradi višinske razlike*; tekoče gorivo *gorivo v tekočem agregatnem stanju* **2.** *tekoči donos; tekoči odhodki, posli, prejemki, prihodki, prispevki, stroški*; tekoči *gospodarski načrt gospodarski načrt, ki se nanaša na krajše časovno obdobje*; tekoči *vpisi, ki še niso rešeni* **3.** *bančni tekoči račun račun, preko katerega banka sprejema vplačila in opravlja izplačila v mejah štrankinih sredstev in odobrenega ji kredita*

téden -dna m *čas sedmih dni od ponedeljka do nedelje*: delovni teden *ušaljeno število delovnih dni, ur v tem času*

tédenski -a -o prid. *ki se nanaša na teden*: tedenski

počitek, sejem; tedenski prejemki; tedensko izplačevanje

tédnik -a m časopis, ki izhaja tedensko

téhnični -a -o prid. **1.** ki se nanaša na tehniko: tehnični izdelek; tehnična izboljšava, iznajdba; tehnična pomoč; tehnično blago *stroj, motor ipd.*; tehnično znanje **2.** ki se nanaša na lašnost česa glede na delovanje, uporabo: tehnični pregled *pregled proge, motornih vozil ipd.*; tehnični normativi; tehnični predpisi, varnostni ukrepi **3.** ki se nanaša na praktično uresničitev dela, naloge: tehnični elaborat, načrt, operat; tehnični delovni načrt; tehnična dokumentacija *osnutki, proračuni, risbe, načrti, ki se nanašajo na neki tehnični problem*; tehnični direktor; tehnični urednik, vodja; tehnično osebe **4.** v zvezi: tehnična premija *del zavarovalne premije, namenjen za kritje obveznosti do zavarovanca* (zav.)

téhnik -a m **1.** strokovnjak s srednjo izobrazbo: administrativni, ekonomski, finančni, geodetski, gozdarski, gradbeni, lesarski, letalski, medicinski, prometni, sanitarni, strojni, upravni, veterinarski, živilski tehnik **2.** v zvezi: *avtorizirani tehnik ki ima dovoljenje za zasebno opravljanje dejavnosti svoje stroke

téhnika -e ž **1.** ustaljen poštopok kakega dela, dejavnosti, način ravnanja: davčna, knjigovodska, kriminalistična, preiskovalna, zakonodajna, zavarovalna tehnika; tehnika zapisnikovanja, zasliševanja **2.** v zvezi: pravna tehnika *pravila in znanja o tem, kako na najboljši način oblikovati in uporabljati pravo*

tehnologíja -e ž nauk o surovinah in njihovi predelavi v izdelke: kemijska, tekstilna tehnologija

tehnolóški -a -o prid. ki se nanaša na tehnologijo: tehnološki razvoj; tehnološka preiskava *preiskava v carinskem poštopku ipd.*; tehnološko sodelovanje med državami

téhtanje -a s *glagolnik od tehtati*: uradno, železniško tehtanje; stroški tehtanja

téhtati -am nedov. *ugotavljati teža s tehtnico*: tehtati blago

téhten -tna -o prid. ki je zaradi pomembnosti določene stvari vreden upoštevanja: tehtni razlogi; ravnati po tehtnem preudarku

téhtnica -e ž *priprava za tehtanje*: *cimentirana tehtnica katere prostornina je uradno ugotovljena

tehtnína -e ž *plačilo za tehtanje*

tehtnínski -a -o prid. ki se nanaša na tehtnino: tehtninski lištek

téhtnosť -i ž *lašnost, značilnost tehtnega*: tehtnosť

izjave, pričevanja, razlogov

ték -a m čas kakega dogajanja: poštni tek čas, ko je pošiljka v rokah pošte; tek obravnave, poštopka, roka; v teku poštopka *med poštopkom*; zadeva je v teku *se obravnava, še ni rešena*

tékma -e ž **1. a)** merjenje s kom v kaki dejavnosti, da se ugotovi, kdo je boljši **b)** prireditve, na kateri poteka tako merjenje, sin. *tekmovanje* (1): začetek, konec tekme **2. konkurenca** (1): gospodarska tekma; nelojalna tekma; svobodna tekma

tekmováñje -a s **1. a)** merjenje s kom v kaki dejavnosti, da se ugotovi, kdo je boljši **b)** prireditve, na kateri poteka tako merjenje, sin. *tekma* (1): nagradno tekmovanje *pri katerem najboljši dobi obljubljeno nagrado* **2. konkurenca** (1): gospodarsko tekmovanje; svobodno tekmovanje na trgu

tekmováti -újem nedov. **1.** meriti se s kom v kaki dejavnosti, da se ugotovi, kdo je boljši **2.** prizadevati si, da je z večjo kvaliteto blaga ali nižjo ceno izdelkov, z boljšimi storitvami *kdo boljši kot nasprotnik, sin. konkurirati* (1)

téksť -a m besedilo: avtentični téksť; prečiščeni téksť zakona

téksťni -a -o prid. ki se nanaša na téksť: téksťna kritika

télefilm -a m film, posnet ali predvajan na daljavo

telefón -a m **1.** sredstvo za električni daljinski prenos govora: ponudba, dana po telefonu **2.** naprava za električni daljinski prenos govora, sin. *telefonski aparat*: naročniški telefon; plačilo za uporabo telefona

telefónski -a -o prid. ki se nanaša na telefon (1, 2): telefonski aparat *naprava za električni daljinski prenos govora, sin. telefon* (2); novčični telefonski aparat; telefonski aparat na žetone, magnetne kartice; telefonski imenik *abecedni seznam telefonskih naročnikov z njihovimi telefonskimi številkami in naslovi*; telefonski naročnik, pogovor, promet; telefonski stroški; telefonska centrala, govorilnica, naročnina, pogodba, pozivnica, *pristojbina; telefonska številka *številka telefonskega naročnika*; telefonska tajnost, tarifa, zveza; telefonske storitve; telefonsko omrežje, sporočilo, vabilo; (neupravičeno) prisluškovanje telefonskim pogovorom

télefóto -a neskl. prid., v zvezi: telefoto prenos daljinski prenos npr. fotografij, slik, risb, načrtov na elektromagnetni način

telegráf -a m električna naprava za prenašanje dogovorjenih znakov na daljavo

telegráfski -a -o prid. *ki se nanaša na telegraf*: telegrafske naročnik, promet; telegrafske slog zelo zgoščen, jedrnat slog; telegrafska nakaznica, naročnina, tajnost, tarifa, vloga; telegrafske storitve; telegrafske nakazilo, sporočilo

telegrám -a m *pismo sporočilo, poslano po telegrafu*: državni, nujni, službeni, šifrirani telegram; predaja, prenos, vročitev telegrama

telekomunikácija -e ž, nav. mn. **1.** *prenos informacij na daljavo z elektromagnetnimi sistemi*: satelitska telekomunikacija; svetovni komercialni sistem telekomunikacij s sateliti; Mednarodna zveza za telekomunikacije (angl. International Telecommunication Union, krat. ITU); Mednarodna organizacija za satelitske telekomunikacije Intelstat; svet za telekomunikacije **2.** *sredstvo za tak prenos informacij na daljavo*: prenos informacij na telekomunikacijah

telekomunikácijski -a -o prid. *ki se nanaša na telekomunikacije*: telekomunikacijski kanal; telekomunikacijski sistemi zvez; telekomunikacijska konvencija, organizacija, storitev, tajnost, uprava; telekomunikacijsko omrežje

téleks -a m *po telexu oddano in sprejeto sporočilo*

teleolóški -a -o prid., v zvezi: teleološka razlaga predpisa *glede na njegov družbeni smoter*, sin. *namenska razlaga predpisa*

teleprínter -ja m *električna naprava za prenašanje tipkanega besedila na daljavo*: ponudba, dana po telexu; pogodba, sklenjena po telexu; sporazumeti se po telexu

telésni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na telo (1)*: telesni plod, pregled; telesna celovitost; telesna integriteta; telesna kazen (pr. zg.); telesna konstitucija, napaka, neokrnjenost, okvara; telesna poškodba npr. lahka, huda, posebno huda, notranja, zunanja; telesna straža, varnost; telesna združitev spolna združitev; telesna zrelost; telesno znamenje; napad na telesno nedotakljivost; odgovornost ladjarja za telesne škode za škode, ki nastanejo v zvezi s plovbo s smrtjo ali s telesnimi poškodbami oseb **2.** *švarni, predmetni*: telesni del stvari

televízija -e ž **1.** *sredstvo za daljniski prenos slik in zvoka z elektromagnetnimi valovi*: razžalitev, obrekovanje, žaljiva obdolžitve, opravljanje po televiziji (kaz.) **2.** *televizijski sprejemnik*

televízijski -a -o prid. *ki se nanaša na televizijo*: televizijski naročnik, oddajnik; televizijski prenos, program, sprejemnik; televizijska

naročnina; televizijska antena, oddaja; prepo- ved televizijskega snemanja v sodni dvorani (kaz. poš.)

televízor -ja m *televizijski sprejemnik*

teló -ésa s **1.** *snovni del človeškega ali živalskega bitja*: človeško telo; kazniva dejanja zoper življenje in telo **2.** *skupnost, skupina ljudi, povezanih zaradi določene naloge*: delovno, predstavniško, *samoupravno, volilno, zakonodajno telo; kolegijsko delovno telo npr. svet, komisija, odbor; občasno, stalno telo; (po)svetovalno telo **3.** v zvezi: zemljiškoknjižno telo *eno ali več zemljišč istega lastnika v isti katastrski občini, ki so enako obremenjena* **4.** v zvezi: nebesno telo *osnovna celota, ki je v vesoljskem, zunajatmosferskem prostoru*

tel quel [têl kêl] fr. *(takšno kakršno) pogodbeno klavzula, po kateri se mora blago izročiti iz določenega skladišča, prostora ali od določene letine, ne da bi se izbral ali ločil boljši del blaga*

téma -e ž *predmet obravnavanja*: politična, znanstvena tema; dokazna tema *predmet dokazovanja*

têmelj -a m *kar bištevno določa, opredeljuje lastnosti, značilnosti česa*: dejanski temelj obtožbe opis dejanja v obtožbi; gospodarski temelj družbene ureditve; idejni temelj prava; pravni temelj obtožbe pravna kvalifikacija kaznivega dejanja; tožbeni temelj dejanska podlaga tožbe (pravd. poš.); temelji družbenopolitičnega sistema; temelji varnosti cestnega prometa; na temelju zakona na podlagi zakona

temeljíti -ím nedov. *imeti kaj za temelj, osnovo*: temeljiti na pravnem naslovu, zakonu

têmeljni -a -o prid. *ki predstavlja, določa temelj, osnovo česa*: temeljni prometni davek davek od prometa proizvodov in plačil za storitve, namenjen za urejanje trga, socialno politiko in pridobivanje sredstev družbenopolitičnih skupnosti; temeljni delikt navadni, preprosti delikt; temeljni izum, patent; temeljni zakon **a)** *ustava* **b)** *vrsta zveznih zakonov* od l. 1946 do l. 1971; temeljni vrednostni papir npr. plašč delnice, obveznice, sin. *glavni vrednostni papir*; temeljna banka; temeljna črta za merjenje širine teritorialnega morja črta najnižje oseke vzdolž obal kopnega in otokov ter ravne črte, ki zapirajo vhode v zalive; temeljna glavnicna, listina, menica; temeljna organizacija združenega dela; temeljna patentna prijava; temeljne človekove pravice in svoboščine; temeljne določbe zakona; temeljne pravice in dolžnosti

držav (mednar. pr.); temeljno pravno razmerje; temeljno sodišče *sodišče prve stopnje v Sloveniji*; temeljna kazniva dejanja *najbolj pogošni, tipični, povprečni primeri kaznivih dejanj*, sin. *preprošta kazniva dejanja*; temeljna načela ustave; temeljna načela postopka

têmeljnica -e ž **1.** *knjigovodska liština kot osnova za knjiženje* **2.** *plašč temeljne delnice*

têmni -a -o prid., v zvezi: temno polje kriminalite *nenaznanjena kazniva dejanja ali kazniva dejanja, za katera se ni izvedelo ali ni bil ugotovljen storilec*

temnica -e ž *zatamnjena zaporna celica*: *poostritev kazni s temnico

temporalije -lij ž, mn. *s cerkveno službo povezane posvetne pravice, zlasti dohodki* (kan.)

têmpus -a m, lat. (*čas*), v zvezah: tempus continuum *rok, ki se šteje nepretrgoma od začetka do konca*; tempus utile *rok, ki začne teči, ko štranka lahko prvič uveljavi svojo pravico*

tendénca -e ž *usmerjenost, usmeritev*: inflacijska tendenca; tendenca družbenega razvoja

ténor -ja m *izrek, dispozitivni del*: tenor obtožnice, odločbe, sodbe

teokrátski -a -o prid., v zvezi: teokratska država *država, v kateri izvršujejo oblašt svečeniki* (pr. zg.)

teorija -e ž **1.** *posplošitev znanstvenih spoznanj na določenem področju*: pravna teorija; teorija denarja; teorija države in prava **2.** v zvezah: dokazna teorija → *dokazna teorija*; teorija izjave *pravilo, po katerem izjava štranko veže, čeprav ne izraža njene resnične volje*; teorija volje *pravilo, po katerem izjava štranko veže, če ustreza njeni resnični volji*; teorija zaupanja *po kateri štranka pri sklepanju pravnega posla zaupa v izjavo druge štranke* (civ.); teorija o akcesornosti udeležbe *o pridruženosti udeležbe* (kaz.), ant. *teorija o samošojnosti udeležbe*; teorija o vzročni zvezi *npr. o adekvatni vzročnosti, o ekvivalenčni vzročnosti*; teorija o adekvatni vzročnosti *po kateri se za vzrok našle posledice jemlje samo tišti dejavnik, ki redno in praviloma povzroči prav tako posledico*; teorija o ekvivalenčni vzročnosti *po kateri je vsako dejanje, brez katerega posledica ne bi našala, že samošojni vzrok škodljive ali kaznive posledice*; teorija o pridruženosti udeležbe; teorija o samošojnosti udeležbe (kaz.)

tépež -a m *pretep*: *udeležba pri tepežu

teptáti -ám nedov. *grobo kršiti*: teptati človekove pravice, zakon

terén -a m **1.** *ozemlje, zemljišče, tla*: hribovit,

močvirnat teren **2.** *območje zunaj sedeža delovne organizacije ali organa*: delo na terenu; službeno potovanje na teren **3.** *najmanjša organizacijska teritorialna enota množičnih organizacij med NOB in po osvoboditvi v mestih in večjih krajih*

terénc -nca m **1.** *kdor dela zunaj sedeža delovne organizacije* **2.** *politični delavec na terenu, zlasti aktivisti med NOB*

terénka -e ž *ženska oblika od terenec*

terénski -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na teren (1)*: terenske razmere v občini **2.** *ki se nanaša na teren (2)*: terenski dodatek; terenski stroški; terenska *doklada, služba; terensko delo **3.** *ki se nanaša na teren (3)*: terenski odbor; terenska organizacija

terezijánski -a -o prid. *ki se nanaša na avstrijsko vladarico Marijo Terezijo* od l. 1740 do l. 1780: terezijanski kataster; terezijanski kazenski zakonik in postopnik (lat. *Constitutio Criminalis Theresiana*) l. 1768; terezijanske reforme *reformе v pravosodju, upravi*

teritoriálni -a -o prid. *ki se nanaša na teritorij*: teritorialni gospod (pr. zg.); teritorialna avtonomija; teritorialna nedotakljivost države; teritorialna oblašt, obramba, suverenost, ureditev, vrhovnost države; teritorialno morje *12 morskih milj širok morski pas, računano od temeljne črte proti odprtemu morju*; teritorialno načelo veljavnosti zakona; deklaracija OZN o teritorialnem azilu

teritoriálnost -i ž *omejenost na določeno ozemlje*: načelo teritorialnosti

teritórij -a m *na določen način omejeno ozemlje*: državni teritorij; teritorij kraja, občine, sodišča

terjátev -tve ž *pravica upnika zahtevati od zavezanca (dolžnika), da kaj da, stori, opusti ali trpi*: akcesorna terjatev *npr. iz poročstva*; alimentacijska, bančna, blagovna terjatev; blokirana terjatev *s katero ni mogoče razpolagati*; (brez)obrestna, davčna, davščinska, dediščinska, denarna, devizna terjatev; dospela terjatev *sin. zapadla terjatev*; dvomljiva terjatev *terjatev, o katere poravnavi se dvomi*, sin. *dubiozna terjatev*; fakturna, fakultativna, glavna, glavnična terjatev; hipotečna terjatev *zavarovana z zastavitvijo nepremičnine*; izterljiva, iztožljiva, izvršljiva, klirinška, kratkoročna, kreditna, likvidna, menična, nasprotna terjatev; naturalna terjatev *ki je ni mogoče iztožiti*; nedenarna, neizterljiva, neiztožljiva, nerazdelna, nezapadla, občasna, odškodninska terjatev; pobotljiva

terjatev *ki se da pobotati*; pobotna terjatev *ki se ugovarja v pobot*; pogojna, poroštvna, posojilna, povračilna, prednostna, prenosljiva terjatev; prerekana terjatev *nepriznana terjatev* (šteč. poš.); regresna, sporna, štečajna, stranska, stroškovna, vzajemna terjatev; zapadla terjatev *sin. dospela terjatev*; zaštavna terjatev; terjatev, vključena v zemljiški knjigi; terjatev iz tekočega računa; dospelošt, (iz)plačilo, izpodbijanje, likvidacija, odpis terjatve; odštop terjatve *pogodba o prenosu upnikove (cedentove) terjatve na novega upnika (cesionarja)*, *sin. cesija*, *sin. odštopna pogodba*; odštopnik terjatve *upnik, ki odštopi svojo terjatev drugi osebi*, *sin. cedent*; pravni naslov, resničnost, zapadlost, zaštaranje terjatve; v pobot ugovarjana terjatev; terjatve iz telesnih in materialnih škod *ki nastanejo v zvezi s plovbo in zanje odgovarja ladjar*; preizkus prijavljenih terjatev *štečajnih upnikov ki ga opravi štečajni senat na naroku za preizkus terjatev*; terjatev nastane, preneha, ugasne; terjatev preide na dediča; terjatev zapade v plačilo; cedirati, izpodbijati, likvidirati, odštopiti, pobotati, preizkusiti, prerekati, pridobiti, prijaviti, pripoznati terjatev; zavarovati plačilo terjatve; razpolagati s terjatvijo

térjati -am nedov. *zahtevati izpolnitev obveznosti*: terjati dolg od dolžnika; terjati dolžnika; terjati plačilo, povračilo; terjati s tožbo; terjati darilo kot podkupnino (kaz.)

terjátveni -a -o prid. *ki se nanaša na terjatev*: terjatveni saldo, znesek; terjatveno razmerje

termín -a m **1.** *vnaprej določen čas, datum za kaj*: plačilni termin; nakup in prodaja deviz na termin; določiti termin **2.** *narok* (pošt.): razpisati, zamuditi termin

términ -a m (lat. terminus) *strokovni izraz*: pravni termin

terminírati -am dov. in nedov. **1.** *določiti dan, rok, dobo trajanja* **2.** *vezati kaj na rok terminírani* -a -o: terminirana davčna oprošitev *davčna oprošitev, ki velja določeno dobo*; terminirana obveznost **a)** *obveznost, ki velja določeno dobo* **b)** **obveznost, ki je vezana na rok*; terminirana pogodba *pogodba, sklenjena za določen čas*; terminirana terjatev *terjatev, ki je vezana na rok*

terminologíja -e ž **1.** *celota izrazov določene stroke, panoge*, *sin. izrazje*: pravna terminologija; terminologija zakona **2.** *veda o strokovnih izrazih*, *sin. izrazoslovje*

terminolóški -a -o prid. *ki se nanaša na terminologijo*: terminološki slovar

termínski -a -o prid. *ki se nanaša na termín* (**1**): terminski kredit; terminski nakup in prodaja deviz; terminski posel *posel, sklenjen na organiziranem tržišču, temelječ na fiksni pogodbi s poznejšim izpolnitvenim dnevom*; terminska kupčija; terminska zaključnica *potrdilo o sklenjenem terminskem poslu*

terór -ja m *nasilje iz političnih nagibov*

terorišt -a m *kdor uporablja nasilje, zlasti proti političnim nasprotnikom, da jih zastraši*: pošiljanje ali spravljanje teroristov v tuje države (kaz.)

terorístični -a -o prid. *ki se nanaša na teroriste ali terorizem*: teroristični ukrepi med vojno proti pravilom mednarodnega prava *vojno hudodelstvo zoper civilno prebivalstvo* (kaz.); teroristična organizacija; teroristično dejanje

terorístka -e ž *ženska oblika od terorist*

terorízem -zma m *izvajanje terorja*: mednarodni terorizem

terorízirati -am nedov. in dov. *izvajati teror*: terorizirati prebivalstvo

téšt -a m **1.** *poslopek za ugotavljanje določenih lastnosti, sposobnosti koga*: psihološki test; opraviti test **2.** *poslopek za ugotavljanje ustreznosti, učinkovitosti česa*

testamènt -ènta m *oporoka*

testamentárni -a -o prid. *oporočni*

testátor -ja m *oporočitelj*

testíranje -a s *glagolnik od testirati*

testírati -am dov. in nedov. **1.** *narediti oporoko*: veljavno testirati **2.** *zapuščiti, voliti v oporoki* **3.** *potrditi študentu semester* **4.** *ugotoviti lastnosti, sposobnosti koga s testom* **5.** *opraviti poslopek za ugotavljanje ustreznosti, učinkovitosti česa*

têta -e ž *očetova ali materina sestra*

tezavírati -am dov. in nedov. **1.** *shraniti, spraviti*: tezavrirati denar, dragocenosti v banki **2.** *začasno vzeti denar iz prometa* **tezavrirani** -a -o: tezavrirani denar *denar, ki ne kroži*

téža -e ž **1.** v zvezah: bruto teža *gl. čišta teža*; čišta teža *v katero ni všteta teža embalaže*, *sin. neto teža*; kosmata teža *z všteto embalažo*, *sin. bruto teža*; neto teža *gl. čišta teža*; živa ali mrtva teža *živine žive ali zaklane živine*; števna in obračunska teža *tovora npr. pri vagonski pošiljki* **2.** v zvezi: priznati pod težo dokazov *zaradi prepričljivoši dokazov*

težák -a m *nekvalificirani delavec, ki opravlja težka fizična dela*

težáva -e ž *kar povzroča, da se kako delo, kaka*

- dejavnost težje opravlja, težje poteka: nepričakovane težave pri izpolnitvi pogodbe*
- težavnost** -i ž *značilnost težavnega, težkega: prevelika težavnost izpolnitve pogodbe*
- težek** -žka -o prid. *fizično naporen: težko telesno delo* **težki** -a -o: *težka industrija industrija, ki proizvaja velike stroje, naprave, zlasti za opremo tovarn; težka ječa hujša prostošna kazen* do l. 1930
- težni** -a -o prid. *ki se nanaša na težo: težna enota*
- thema probandi** [téma probándi] lat. *predmet dokazovanja*
- tíhi** -a -o prid. **1.** *ki se ne izraža z govorjenjem: tihi pogoji; tiha privolitev; tiho soglasje* **2.** v zvezah: *tihi družabnik kdor vloži kapital v tuje podjetje zaradi udeležbe pri dobičku in izgubi; tiha cesija cesija, pri kateri cedent izterjuje terjatve v svojem imenu za račun cesionarja; tiha družba trgovinska družba brez skupne firme s tihim družabnikom; tiha intercesija zadolžitev za drugega; tiha razveljavitev predpisa razveljavitev predpisa z novim predpisom, ki je z njim v nasprotju*
- tihotápec** -pca m *kdor skrivaj, na nedovoljen način, brez carinjenja prinaša, spravlja kaj čez državno mejo ali kam sploh*
- tihotápiti** -im nedov. *skrivaj, na nedovoljen način, brez carinjenja prinašati, spravljeti kaj čez državno mejo ali kam sploh* **tihotápljen** -a -o: *tihotapljeno blago*
- tihotápka** -e ž *ženska oblika od tihotapec*
- tihotápljenje** -a s *glagolnik od tihotapiti: tihotapljenje pisem v zapor*
- tihotápski** -a -o prid. *ki se nanaša na tihotapce ali tihotapljenje: tihotapski tovor; tihotapska mreža, skupina; tihotapsko blago*
- tihotápstvo** -a s *dejavnost tihotapcev: carinsko tihotapstvo; zatiranje tihotapstva*
- timokracija** -e ž *oblika vladavine, v kateri se ravna po politične pravice državljanov po njihovem premoženju in dohodkih*
- típ** -a m *kar tvorijo švari, osebe iste vrste zaradi določenih enakih lašnosti: tipi hudodelcev; tipi pogodb; tipi industrijske proizvodnje npr. serijski tipi*
- típičen** -čna -o prid. *značilen za kaj: tipičen dejanski stan pravnega posla; tipični znaki blaga*
- tipizácija** -e ž *glagolnik od tipizirati: tipizacija proizvodnje a) omejitev proizvodnje posameznega podjetja na manjše število tipičnih vrst proizvodov b) izdelovanje proizvodov po enotnem tipu; tipizacija transportnih sredstev*
- tipizírani** -a -o prid., v zvezah: *tipizirana pogodba pogodba, ki se sklepa po vnaprej določenih splošnih poslovnih pogojih in se odstopanja od teh dogovorijo posebej po vnaprej določenem vzorcu; tipizirano blago blago, izdelano po vzorcu, tipih*
- tipizírание** -a s *glagolnik od tipizirati: tipiziranje blaga*
- tipizírati** -am dov. in nedov. *poenotiti obliko ali kaj sploh: tipizirati blago, proizvodnjo; tipizirati pogodbo*
- tipologíja** -e ž **1.** *nauk o tipih* **2.** *razvrstitev po tipih: kriminološka tipologija hudodelcev; legalna tipologija hudodelcev navedena v zakonodaji*
- tipolóški** -a -o prid. *ki se nanaša na tipologijo (1): tipološka delitev, klasifikacija, razvrstitev storilcev kaznivih dejanj*
- típski** -a -o prid. *ki se nanaša na določen tip: tipski statut; tipska pogodba tipizirana pogodba; tipska sklepnica sklepni list za tipsko pogodbo; pregled in tipsko preizkušanje meril; tipska pravila*
- tír** -a m *tirnice, pritrjene v dveh vzporednih črtah na prage: carinski, *industrijski, nakladalni, rudniški tir; ozki tir s 670 mm razdalje med notranjima robovoma tirnic; slepi tir ki ima izhod samo na enem koncu; železniški tir*
- TÍR** -a m, krat. (fr. Transport International de Marchandise par la Route) *oznaka, ki jo podelijo carinske oblasti za tovarnjake in daje pravico do pospešenega carinskega postopka*
- tirálica** -e ž *pismeni javni poziv prišojnega organa, naslovljen na organe za notranje zadeve, naj primejo pobeglega obdolženca ali obsojenca: centralna tiralica za vso državo; lokalna, mednarodna tiralica; izdati, odrediti, preklicati, razpisati tiralico*
- tírán** -a m **1.** *samovoljni, nasilni vladar* **2.** v klasičnem antičnem svetu *neomejeni vladar*
- tiraníja** -e ž **1.** *nasilje* **2.** *tiranova vladavina*
- tírni** -a -o prid. *ki se nanaša na tir: tirno vozilo*
- tísk** -a m **1.** *glagolnik od tiskati: dati knjigo v tisk* **2.** *kar naštane s tiskanjem: spodnji tisk enobarvna ali večbarvna osnova, na katero se kaj tiska, piše, npr. pri vrednostnih papirjih, sin. podtisk* **3.** *dejavnost, ki se ukvarja s tiskanjem knjig, časopisov, obrazcev: svoboda tiska; zloraba svobode tiska; zakon o tisku* **4.** *izdelki te dejavnosti: dnevni, (ne)periodični, revialni tisk; domači, tuji tisk; obvezno pošiljanje tiskov* **5.** *sredstvo za objavljanje javnosti namenjenih*

sporočil, besedil v tiskani obliki: objava sodbe v tisku; kaznivno dejanje, storjeno s tiskom
tiskanje -a s *glagolnik od tiskati*: odgovornost za tiskanje; protipravno preprečiti tiskanje knjige, časopisa (kaz.)

tiskár -ja m **1.** *kdor se poklicno ukvarja s tiskanjem*: kazenska odgovornost tiskarja **2.** *tiskarski delavec*

tiskárna -e ž **1.** *podjetje, obrat za tiskanje* **2.** *stavba ali prostor za tiskanje*

tiskárski -a -o prid. *ki se nanaša na tisk ali tiskarje*: tiskarski delavec, stavek, stroj; tiskarska *koncesija, obrt

tiskati -am nedov. **1.** *prenašati z določeno tiskarsko tehniko na papir*: tiskati slike, znake **2.** *tako izdelovati več enakih izvodov besedila*: tiskati bankovce, časnike, knjige, obrazce, vrednotnice **tískani** -a -o: tiskani spis; tiskana publikacija, stvar; izdajatelj tiskane stvari; prepoved razširjanja tiskane stvari

tiskovina -e ž **1.** *tiskarski izdelek* **2.** *obrazec* **3.** *odprta poštna pošiljka, ki vsebuje knjige, časopise*

tiskovni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na tisk, tiskanje*: tiskovni delikt; tiskovni *senat, sklad, urad; *tiskovni zakon *zakon o tisku*; tiskovna agencija; tiskovna napaka, pomota; tiskovna pola *šesťnajst tiskanih strani*; tiskovna *porota, *pravda, svoboda, *tožba; tiskovno pravo **2.** v zvezi: tiskovna konferenca *konferenca, na kateri daje predstavniki oblašči, organizacije izjave za objavo v časopisju, na radiu, televiziji*

tiskovnoprávni -a -o prid. *ki se nanaša na tiskovno pravo*: *tiskovnopravna odgovornost par cascades

titrírati -am dov. in nedov. *izdati vrednošni papir*
titrírani -a -o: titrirani javni dolg *javni dolg, za katerega se izda vrednošni papir*

titulár -ja m **1.** *kdor ima kako službo ali pravico* **2.** *kdor ima le naslov kake funkcije, ne da bi jo dejansko opravljal*

titulárni -a -o prid. *ki ima uradni naslov, naziv*: titularni konzul *časni konzul*; titularni škof *naslovni škof*; titularna službena stopnja

titulátúra -e ž *uradni naslov, naziv*

titulírani -a -o prid. *ki je oprt na pravni naslov*: titulirani pravni posel; titulirana posest

titulíránje -a s *glagolnik od titulirati*

titulírati -am dov. in nedov. *nagovoriti koga z uradnim naslovom*

títulus -a m, lat. (*pravni naslov*), v zvezi: *iústus títulus upravičeni pravni naslov*

tlà tál s, mn. *plášt zemeljske površine, ki omogoča uspevanje rášlin*: absolutna gozdna tla *gozdna tla, na katerih uspeva samo gozd*; relativna gozdna tla *gozdna tla, ki so primerna tudi za drugo vrsto kmetijske kulture*

tlačàn -ána m *kmet, ki je dolžen opravljati tlako za zemljiškega gospoda* (pr. zg.)

tlačániti -im nedov. *opravljati tlako* (pr. zg.)

tlačánski -a -o prid. *ki se nanaša na tlačane ali tlačanstvo* (pr. zg.): tlačanske obveznosti

tlačánstvo -a s **1.** *obšoj tlačanov* (pr. zg.): odpraviti tlačanstvo **2.** *šlanje, življenje tlačanov* (pr. zg.)

tláka -e ž *obvezno neplačano delo tlačana za zemljiškega gospoda* (pr. zg.): beraška tlaka *po tri dni v letu*; mala tlaka *pletev in žetev*; (ne) odmerjena, osebna, ročna, vprežna tlaka; odprava tlake; omejevanje tlake; relucija tlake *odkup od tlake*; zvišanje tlake; odpraviti, omejiti, opravljati, zvišati tlako

***tlakarína** -e ž *davščina za uporabo cest, ki se pobira poleg carine*

***tlakovína** -e ž **tlakarina*

tobáčni -a -o prid. *ki se nanaša na tobak*: tobakni izdelek, monopol; tobakna industrija, odkupna poštaja, tovarna

tobák -a m **1.** *kulturna rastlina z velikimi listi, ki vsebujejo nikotin* **2.** *posušeni listi te rastline, pripravljeni za kajenje, njuhanje, žvečenje*: odkup tobaka; prodaja tobaka na drobno

tóča -e ž *padavine v obliki večjih ledenih zrn*: obramba pred točo; zavarovanje pridelkov in plodov pred točo

***točarána** -e ž **točnina*

tóčen -čna -o prid. **1.** *ki se popolnoma drži določenega časa* **2.** *natančen, pravilen*: prepis je točen

tóčenje -a s *glagolnik od točiti*: točenje alkoholnih pijač *prodaja alkoholnih pijač*

točilni -a -o prid. *ki se nanaša na točenje*: točilna pravica

točiti tóčim nedov., v zvezah: točiti alkoholne pijače *prodajati alkoholne pijače*; točiti vino pod vejo *začasno prodajati vino lašnega pridelka na kraju pridelovanja*

tóčka -e ž **1.** *manjše mešjo na površini česa, določeno s svojo funkcijo, lašnostjo*: temeljna geodetska točka *stalna izbrana točka na zemljišču, ki je podlaga za izmero zemljišč* **2.** *oddelek zakonske določbe, predpisa, spisa, sodbe, pritožbe, obtožbe* **3.** *osnovna enota nakaznice pri racionirani preskrbi* **4.** *merilna enota za določitev vrednosti česa, npr. stanovanja* **5.** v zvezi: gornja in spodnja zlata točka

- menjalni tečaj zlata pri uvozu oziroma izvozu*
6. v zvezi: navezna točka navezna okoliščina (mednar. zas. pr.)
- točkovanje** -a s določanje vrednosti česa s točkami: točkovanje štanovanj
- točkovati** -ujem nedov. in dov. določati vrednost česa s točkami: točkovati osebni dohodek, štanovanje; točkovati uspeh pri izpitu, tekmi
- *točnina** -e ž davščina za točenje alkoholnih pijač
- tóčnost** -i ž **1.** pravočasnost: točnost prihoda, začetka obravnave **2.** natančnost, pravilnost: točnost besedila, obračuna, odpravka, prepisa, prevoda; točnost podatkov, rezultatov
- tógi** -a -o prid. **1.** ki ga je treba dobesedno razlagati, ant. *gibki (1)*: togi predpis; togi pravni posel (lat. *negotium stricti iuris*) (rim. pr.) **2.** v zvezi: toga ušlava ušlava, ki jo je mogoče spreminjati s težko dosegljivo večino glasov v parlamentu, ant. *gibka ušlava*
- tók** -a m **1.** v *strugi tekoča voda*: vodni tok; rečni tok **2.** v zvezi: električni tok gibanje naelektrenih delcev **3.** v zvezi: gospodarski krožni tok produkcija, menjava in poraba
- toleranca** -e ž **1.** širpnost: verska toleranca **2.** dopušten odstop v natančnosti, npr. pri teži kovancev: *meroizkusna toleranca **3.** dovoljena razlika v kakovosti in količini trgovskega blaga: običajna toleranca; brez tolerance razlika v kakovosti in količini trgovskega blaga ni dovoljena **4.** odpornost organizma proti zdravilom ali šrumpom: alkoholna toleranca
- tolerančni** -a -o prid., v zvezah: tolerančni patent razglas Jožefa II. iz l. 1781 o verski svobodi za protestante, kalvince, pravoslavne (pr. zg.); tolerančna marža marža v blagovnem prometu
- tolerirati** -am nedov. in dov. dopuščati, trpeti (2)
- toleriran** -a -o: tolerirana napaka npr. pri vršnem blagu
- tolmač** -a m **1.** uradno imenovani prevajalec za govorjeni ali pisani tuji jezik ali za govorico in znake gluhomemih, sin. sodni tolmač: stalni tolmač; zapriseženi tolmač; imenik stalnih sodnih tolmačev; imenovati, razrešiti stalnega sodnega tolmača **2.** razlaga, komentar: tolmač zakona **3.** legenda: tolmač skice
- tolmačenje** -a s **1.** prevajanje **2.** pojasnjevanje, razlaganje
- tolmačiti** -im nedov. **1.** prevajati: tolmačiti v sodnem, upravnem postopku **2.** pojasnjevati, razlagati: tolmačiti določbe zakona
- tólpa** -e ž trajnejša združba več oseb zaradi skupnega izvrševanja vnaprej v nadrobnošči še nedoločenih kaznivih dejanj: hudodelska, oborožena tolpa; član, organizator, poglavar, pripadnik tolpe
- tómbola** -e ž igra na srečo, pri kateri o dobitkih odloča izžrebanje števil
- tonáža** -e ž **1.** ladijska prostornina, izražena v registrskih tonah, sin. registrska prostornina ladje: brutoregistrska tonaža prostornina vseh zaprtih prostorov ladje; netoregistrska tonaža prostornina ladje, namenjena potnikom in tovoru **2.** skupna prostornina določenega morskega ladjevja
- tontína** -e ž oblika življenjskega zavarovanja, imenovana po neapeljskem bančniku Lorenzu Tontiju (1630–1695)
- toplótni** -a -o prid. ki se nanaša na toploto: dobava, odjem toplotne energije
- tóra** -e ž prvi del biblije, ki obsega pet Mojzesovih knjig: prisegati na toro
- tortúra** -e ž mučenje, s katerim se izsili izpovedba pri zaslišanju v postopku
- totalitarizem** -zma m politična ureditev, v kateri se celotno družbeno in osebno življenje državljanov nasilno enoti in podreja ciljem državnega vodstva
- totalitárni** -a -o prid. ki se nanaša na totalitarizem: totalitarni režim; totalitarna država
- totalizátor** -ja m **1.** naprava za registriranje vplačil, rezultatov, izračunavanje dobitkov pri stavah **2.** seštevalni stroj
- totálni** -a -o prid., v zvezi: totalna škoda škoda, pri kateri poškodovane stvari, npr. motornega vozila, ni mogoče popraviti ali pa stroški popravila ekonomsko ne bi bili upravičeni (zav.), sin. popolna škoda
- továřiš** -a m, v zvezi: zakonski tovariš zakonec
- tovarišica** -e ž, v zvezi: življenjska tovarišica ženska v razmerju do moškega, s katerim živi v življenjski skupnosti
- továrna** -e ž večji obrat za predelavo surovin, polizdelkov z razvito mehanizacijo in delitvijo dela: kemična, tekstilna tovarna
- továrnar** -ja m lašnik tovarne
- továrniški** -a -o prid. ki se nanaša na tovarno: tovarniški delavec, kolektiv, obrat; tovarniška lašna cena cena, po kateri tovarna prodaja blago kupcu; tovarniška napaka napaka, nastala pri proizvodnji; tovarniška tajnost, uprava; tovarniška znamka znak za ločevanje blaga v gospodarskem prometu; tovarniške odpadne vode
- tôvor** -óra m blago, ki se po prevozni pogodbi prevaža ali prenaša: hlajeni, ladijski tovor;

nevarni tovor *ki ogroža varnost prevoznega sredstva, ljudi ali drugega tovora*; razsutni tovor *kosovno, prašnato ali zrnato blago brez embalaže*; sipki tovor; *sovražni tovor na sovražni ladji v vojni na morju*; knjiga tovora *ki se vodi za morske ladje nad 100 BRT, ko prevažajo tovor*; nakladati, skladati, prevzeti, sprejeti, razkladati tovor; vkrcati tovor na ladjo

tovórek -rka m *za prevoz oddana kosovna pošiljka*, sin. *koli*

tovóriti -im nedov. *prenašati, prevažati blago s tovorno živino*: tovoriti blago

tovórní -a -o prid. *ki se nanaša na tovor*: tovorni cenik; tovorni list *liščina o vsebini prevozne pogodbe*, sin. *vozni list*; ladijski, letalski, mednarodni tovorni list; tovorni prevoz, promet; tovorna cena; tovorna črta *morske ladje črta, ki kaže največji dovoljeni ugrez*; tovorna ladja, pošiljka, tarifa; tovorno blago, vozilo

tovornína -e ž *voznina za prevoz tovora*: ladijska, prevozniška, železniška tovornina; določiti, plačati, znižati, zvišati tovornino

tožáriti se -im se nedov. *večkrat, pogošio se tožiti*, sin. *pravdati se*: tožariti se iz nagajivosti

tóžba -e ž **1.** *zahteva, da se izda sodna odločba o pravnem sporu*: bagatelna tožba *v sporu majhne vrednosti*; civilna tožba *v pravnem postopku*; dajatvena tožba *s katero se zahteva, da toženec kaj da, stori, opusti ali dopuši*; dediščinska tožba *dediča na izročitev dediščine*; deklaratorna tožba *ugotovitvena tožba*; deliktna tožba *s katero se zahteva, da se povrne protipravno povzročena škoda*; delitvena tožba *zaradi delitve skupne stvari ali premoženja*; devastacijska tožba *zastavnega upnika proti zastavnemu dolžniku, da opusti puščenje zastavljene stvari*; edicijska tožba *za izročitev lištine*; eksциденčna tožba *izločitvena tožba* (izvrš. post.); fakturna tožba *na podlagi fakture*; hipotekarna tožba *na plačilo denarne terjatve pod izvršbo na zastavljeno nepremičnino*; *ilegitimitetna tožba *za izpodbijanje očetovstva*; impugnacijska tožba *s katero se izpodbija dovolitev izvršbe* do 1. 10. 1978, sin. *neprava opozicijska tožba*; incidenčna tožba *s katero se odloči o predhodnem vprašanju z učinkom pravnomočnosti*, sin. *vmesna ugotovitvena tožba*; intervencijska tožba *pri glavni intervenciji*; izbrisna tožba *za izbris neveljavne vknjižbe* (zemlj. knj.); izločitvena tožba *tretje osebe za izročitev predmetov iz izvršbe* (izvrš. post.); izpodbijna tožba *s katero se v sličaju,*

izven sličaja izpodbijajo dolžnikova pravna dejanja; konfesorna tožba gl. *služnostna tožba*; konstitutivna tožba *oblikovalna tožba*; laštninska tožba (lat. rei vindicatio) *neposedejuočega laštnika zoper posedujočega nelaštnika* (rim. pr.), sin. *reivindikacija*; likvidacijska tožba *upnika za ugotovitev prerekane terjatve* (steč. post.); mandatna tožba *za izdajo mandatnega plačilnega naloga*; menična tožba *za plačilo menične vsote*; nasprotna tožba **a)** *toženca zoper tožnika v že tekoči pravdi* (pravd. post.) **b)** *obdolženca zoper zasebnega tožilca, ki je razžalitev vrnil* (kaz. post.); negatorna tožba *s katero se zahteva opušitev neupravičenega poseganja v laštninsko pravico*; neprava opozicijska tožba gl. *impugnacijska tožba*; *ničnostna tožba *za obnovo civilnega postopka zaradi hude kršitve procesnih predpisov*; obligacijskoppravna tožba *ki se opira na obligacijsko razmerje*; oblikovalna tožba *za ustanovitev, spremembo ali razveljavitev pravnega razmerja*; *obnovitvena tožba *za obnovo postopka*; obogatitvena tožba *za povrnitev neupravičene obogatitve*; odpovedna tožba *s katero se kaj odpoveduje*, npr. *stanovanjska pogodba*; odškodninska tožba *za povrnitev škode*; *opominjevalna tožba *za izdajo plačilnega povelja v opominjevalnem postopku*; opozicijska tožba *zavezanca zaradi ugotovitve, da izvršilni naslov ne obstaja več*, npr. *zaradi plačila* do 1. 10. 1978 (izvrš. post.); opuštitvena tožba *s katero se zahteva prenehanje določenega ravnanja*, npr. *negatorna tožba*, sin. *prepovedna tožba*; paternitetna tožba *za ugotovitev ali izpodbijanje očetovstva*; petitorna tožba *s katero se ne uveljavlja posest, ampak pravica*, npr. *laštninska pravica*; posesorna tožba gl. *posestna tožba*; posestna tožba *zaradi motenja posesti*, sin. *posesorna tožba*; prepovedna tožba gl. *opuštitvena tožba*; publicianska tožba **a)** *priposestvovalca pred potekom redne priposestvovalne dobe* (rim. pr.) **b)** *iz domnevne laštnine ali boljše pravice tožnika*; regresna tožba *s katero se uveljavlja regres (1)*; služnostna tožba *s katero služnostni upravičenec uveljavlja služnostno pravico*, sin. *konfesorna tožba*; statusna tožba npr. *za ugotovitev pravnega razmerja med starši in otroki*; stroškovna tožba *za izterjavo stroškov*; stvarnoppravna tožba *ki se nanaša na kakšno stvarno pravico*; ugotovitvena tožba *s katero mora sodišče ugotoviti obstoj oziroma neobstoj pravice ali pravnega razmerja, priščnost*

oziroma neprištnost lištine; vindikacijska tožba (lat. rei vindicatio) *lastninska tožba*; vmesna ugotovitvena tožba gl. *incidenčna tožba*; zasebna tožba *zahteva zasebnega tožilca, naj se storilec kaznuje* (kaz. post.); zaštevna tožba *za izterjanje terjatve, zavarovane z zastavo*; tožba za izbris hipoteke, izjavo volje, objavo popravka, opravičbo predznambe, položitev računa; tožba za povračilo škode neopravičeno obsojenemu; tožba za razvezo zakonske zveze; tožba za ugotovitev ali izpodbijanje očetovstva, materinstva; ušno podajanje tožbe; poprava, preizkus, preuranjenost, razširitev, sprememba, umik, vložitev, vsebina tožbe; zaznamba tožbe v zemljiški knjigi; odgovor na tožbo; privoliti v spremembo tožbe; sestaviti, podati, vložiti, vročiti, spremeniti, umakniti, zavreči tožbo; naperiti tožbo zoper koga **2. spis, s katerim se to zahteva**

tožbár -ja m kdor se (rad) tožari, sin. *kverulant*

tóžbeni -a -o prid. *ki se nanaša na tožbo*; tožbeni naslov *pravni temelj tožbe*; tožbeni predlog *zahteva tožnika, na kaj naj bo toženec obsojen*; tožbeni predmet, rok; tožbeni spis *tožba (2)*; tožbeni temelj *dejanska podlaga tožbe* (pravd. post.); tožbeni zahtev *kar se zahteva s tožbo*; tožbeni stroški; tožbena legitimacija; tožbena pravica *pravica pravnega subjekta, da s tožbo zahteva pri sodišču pravno varstvo*; tožbene navedbe; (ne)sklepčni tožbeni zahtevki; prekoračitev, pripoznavna tožbenega zahtevka; odpoved tožbenemu zahtevku; prekoračiti, pripoznati, skrčiti tožbeni zahtevki

tóženec -nca m kdor je tožen v sodnem postopku: procesni ugovori toženca *ugovori zoper dopuštnost tožbe, ker ni procesnih pogojev*

toženka -e ž ženska oblika od *toženec*

tožilec -lca m **1.** predstavnik *tožilstva, ki koga toži in v sodnem postopku dokazuje njegovo krivdo*; javni tožilec → *javni tožilec*; vojaški tožilec **2.** oseba v sodnem postopku, ki koga toži; subsidiarni tožilec *oškodovanec kot tožilec* (kaz. post.); upravičeni tožilec; zasebni tožilec *oseba, ki vložiti zasebno tožbo* (kaz. post.) **3.** v zvezi: *državni tožilec *javni tožilec*, sin. ***državni pravniki*

tožilstvo -a s organ za pregon storilcev kaznivih dejanj: državno tožilstvo; javno tožilstvo → *javno tožilstvo*; vojaško tožilstvo

tožitelj -a m tožnik

tožiti tóžim dov. in nedov. *vložiti tožbo*; tožiti za razvezo zakonske zveze **tožéči** -a -e: tožeča

štranka *tožnik, tožnica* **tóženi** -a -o: tožena štranka *toženec, toženka*

tóžni -a -o prid., v zvezi: ***tožni dan uradni dan na sodišču*

tožnica -e ž ženska oblika od *tožnik*

tožnik -a m oseba v sodnem postopku, ki koga toži

tožniški -a -o prid., v zvezi: tožniška varščina (lat. cautio actoria) *varščina za pravdne stroške, ki jo na toženčevo zahtevo da tuji državljan ali oseba brez državljanstva kot tožnik*

tradènt -ènta m *izročitelj*: tradent blaga

tradícija -e ž **1.** izročitev (1) **2.** navada, običaj

tradícijski -a -o prid. *izročilni, izročitveni*: tradicijska liština *liščina, katere prenos velja kot izročitev švari, na katero se liština nanaša, npr. nakladnica, skladiščnica*

tradírati -am dov. in nedov. *izročiti stvar*

trájanje -a s *obstajanje, potekanje česa glede na čas*: trajanje mandata, pooblastila; trajanje licence, modela, patenta, vzorca, znamke; trajanje kazni na prostosti; trajanje pravnih posledic obsodbe; trajanje varnostnega, varstvenega, vzgojnega ukrepa; delikti trajanja (kaz.)

trájati -am nedov. *obstajati, potekati v času, ki ga izraža določilo*: funkcijska doba, mandat, obveznost, pooblastilo, pravda, užitek, varstvo pravice, zakup traja **trajajóči** -a -e: trajajoče kaznivo dejanje *kaznivo dejanje, ki povzroči nastanek protipravnega stanja, kakršno traja določen čas, npr. protipravni odvzem prosošči*

trájni -a -o prid., trájnejši *ki obstaja neomejeno dolgo*: trajni akreditiv *akreditiv, ki upravičuje zaporedno dviganje rednih zneskov, sin. permanentni akreditiv*; trajni donos; trajni nalog *nalog za ponavljajoča se izplačila*; trajna duševna bolezen; trajna nezmožnost za delo, vojaško službo; trajna omejitev državljanskih pravic do 1. 1. 1960 (kaz.); trajna olajšava, oprostitev, prepoved, uštevitev obratovanja; trajno breme, obveznostno razmerje; trajnejša življenjska skupnost **trájno** prisl.: trajno nezmožen za delo

trájnik -a m *trajni nalog*

trák -ú m, v zvezi: trošarinski trak *potrdilo o plačilu trošarine*

traktát -a m *razprava, teoretični seštevki*

tráktor -ja m *motorno vozilo za vleko, delo, zlašti v kmetijstvu*: evidentiranje traktorjev

tráktorski -a -o prid. *ki se nanaša na traktor*: traktorski priklopnik; traktorska postaja

transákcija -e ž *finančni posel, dogovor, pri katerem dobi vsaka štran določeno vrednost večjega obsega*: bančna, denarna, finančna, trgovinska transakcija

- transfêr** -ja m *nakazilo, prenos zlasti plačilnih sredstev iz ene države v drugo*: transfer kapitala, pokojnine, tehnologije
- transferabilen** -lna -o prid. *prenosljiv*: prosto transferabilne vsote **transferabilni** -a -o: transferabilni rubelj
- transferirati** -am dov. in nedov. *nakazati, prenesti zlasti plačilna sredstva iz ene države v drugo*: transferirati pokojnino v tujino
- transfêrni** -a -o prid., v zvezah: transferni moratorij *ustavitev plačil v tuji valuti v tujino*; transferni izdatki *izdatki, za katere država ob izplačilu ne dobi protivrednosti*; transferna provizija *provizija pri nakazilu v tujino*
- transfuzija** -e ž *dajanje krvi ali njenih sestavin v žilo prejemalca krvi*
- translativni** -a -o prid., v zvezah: translativni prenos avtorske pravice *odsvojitve avtorske pravice*; translativno pravno nasledstvo *prehod prednikove pravice na naslednika*
- transmisija** -e ž *prehod dedičeve dedne pravice, ki je sestavni del njegove zapuščine, na njegove dediče* (rim. pr.)
- transplantácija** -e ž *prenos organa ali dela človeškega telesa v drugo telo zaradi zdravljenja*, sin. *presaditev*
- transplantát** -a m *organ ali del človeškega telesa, presajen v drugo telo zaradi zdravljenja*, sin. *presadek*: transplantat kože
- transpórt** -a m *prevoz ljudi, prevoz ali prenos blaga na drug kraj*: cestni, ladijski, letalski, železniški transport; integralni transport *kombinirani prevoz z različnimi prometnimi sredstvi brez prekladanja švari, npr. prevoz s kontejnerji*; mednarodni transport; riziki transporta
- transportirati** -am nedov. in dov. *prevažati ljudi, prevažati ali prenašati blago na drug kraj*: transportirati blago, živino
- transportni** -a -o prid. *ki se nanaša na transport*: transportni kalo; transportni riziko *kalo, poškodbe prevoznega sredstva ipd.*; transportna pogodba *prevozna pogodba*; transportna škoda *delna ali popolna izguba ali poškodba blaga, ki je predmet prevozne pogodbe*; transportne klavzule *doštevki, deloma standardni, v prevoznih pogodbah, npr. o prehodu nevarnosti, plačilu prevoznih stroškov*, sin. *prevozne klavzule*; transportne storitve; transportno podjetje, pravo, sredstvo; transportno zavarovanje *zavarovanje transportnih sredstev (kasko) in blaga, tovora (kargo) zoper nevarnosti transporta*
- tránša** -e ž (fr. tranche) *obrok, serija, delno vplačilo, delni znesek enotnega posojila*: emisija obveznic po tranšah; izkoriščanje kredita po tranšah v obrokih
- tranzít** -a m *prehod ali prevoz čez drugo državo v tretjo*: tranzit blaga, potnikov; tranzit drugega državljana v izročitvenem postopku (kaz. post.); tranzit po kopnem, morju, zraku
- tranzíttni** -a -o prid. *ki se nanaša na tranzit*: tranzitni prevoz; tranzitni promet *prehod ali prevoz čez drugo državo v tretjo, npr. blaga, pošte, potnikov*; tranzitni tovarni lišt; tranzitni turizem; tranzitna carina, država, listina, pošiljka, prepoved, trgovina; tranzitno blago, skladišče
- trása** -e ž *na risbi začrtana ali na zemljišču označena smer ceste, proge v gradnji*
- trasánt¹** -a m *kdor izda ček, menico na koga s pozivom, da jo plača*, sin. *izdajatelj čeka, menice*: čekovni, menični trasant
- trasánt²** -a m *kdor določi, začrta traso*
- trasát** -a m *kdor je pozvan, da plača ček, menico*, sin. *pozvanec*: čekovni, menični trasat
- trasíranje¹** -a s *glagolnik od trasirati¹*: trasiranje čeka, menice
- trasíranje²** -a s *glagolnik od trasirati²*: trasiranje cešte, proge
- trasirati¹** -am dov. in nedov. *izdati ček, menico na koga s pozivom, da jo plača*: trasirati ček na banko; trasirati menico **trasirani** -a -o: trasirana menica *trata*
- trasirati²** -am dov. in nedov. *na terenu določiti, označiti traso*: trasirati cesto, progo
- tráta** -e ž *menica, s katero pozove izdajatelj (trasant) drugo osebo (trasata), da jo plača*: bianko *trata ki je podpisana, a ne docela izpolnjena*; rikambio *trata povratna menica regresnega upravičenca na regresnega zavezanca*, sin. *rikambio menica*; *trata dnevnic* *ki zapade na koledarsko določen dan*; *trata oddnevnic* *ki zapade določen dan po dnevu izdaje*, sin. *menica oddnevnic*; *trata povpoglednic* *ki zapade določen dan po vpogledu*, sin. *menica povpoglednic*; *trata vpoglednic* *ki zapade v plačilo ob predložitvi*, sin. *menica na vpogled*, sin. *menica vpoglednic*; *akceptirati, plačati, podpisati, proteširati* *trato*
- travarína** -e ž *dajatev za pašo živine* (pr. žg.)
- trčenje** -a s *udarec z vozečim vozilom, navadno ob drugo vozeče vozilo*: trčenje ladij, vozil; meddržavna ureditev pravnih posledic ob trčenju ladij; pravilnik o izogibanju trčenju na morju
- trđi** -a -o prid., v zvezi: *trdo ležišče* **a**) ***pooštritev kazni na prošlosti* **b**) **disciplinska kazen za*

obsojenca do l. 1945

trdítev -tve ž *izjava, navedba*: sporna trdititev; priznati dejanske nasprotnikove trditve

trdíti trdíim nedov. *izjavljati, navajati*: trditi ali raznašati o kom kaj neresničnega *pri obrekovanju*

trdívtveni -a -o prid. *ki se nanaša na trdititev*: trditiveno breme šranke (lat. onus proferendi) (pravd. post.), sin. *izjavno breme šranke*; trditveno gradivo *kar šranka navede med postopkom*

trđni -a -o prid., v zvezah: trdna ponudba *ponudba, na katero šranka želi biti vezana*; trdna uštava *toga uštava*; trdna valuta *valuta, katere vrednost se ne spreminja*, sin. *štabilna valuta*

trđnost -i ž *lašnost, značilnost trdnega*: trdnost pogodbe, ponudbe; trdnost valute

trđóta -e ž, v zvezah: trdota predpisa *pretirana strogoš predpisa*

trdovratnost -i ž *lašnost človeka, ki vztraja pri čem, v čem*: trdovratnost štorilca pri štoritvi kaznivega dejanja

trebíti trébim nedov. *čistiti, redčiti*: trebiti gozd, jarek, travnik, vinograd

trénd -a m *značilnost pojava glede na spreminjanje v daljšem časovnem obdobju*: trend izvoza, prodaje

trenútek -tka m *zelo kratek čas*: trenutek sklenitve pogodbe; jasni trenutki (lat. lucida intervalla) *obdobje v duševni motnji, ko je bolnik popolnoma razsoden, se popolnoma zaveda*

trenútni -a -o prid. *ki naštopi v trenutku, nenedoma*: trenutna odločitev; trenutno kaznivo dejanje

trétji -a -e štev., v zvezah: tretji stan *meščanstvo* (pr. zg.); tretja (komunistična) internacionala *mednarodno združenje komunističnih delavskih partij* od l. 1919 do l. 1943, sin. *kominterná*; tretja oseba *fizična ali pravna oseba, ki v pravnem razmerju ni šranka trétji* -ega sam. *oseba, ki ni v odnosu, razmerju z določeno osebo, skupino, ni udeležena v zadevi, stvari*: pogodba v korišt, breme tretjega

tretmá -ja m **1.** *ravnanje*: tretma države največjih ugodnosti **2.** *način izvrševanja kazenskih sankcij*

trezór -ja m *varna blagajna*: bančni trezor

trg -a m **1.** *kupovanje in prodajanje blaga in štoritev glede na ponudbo in povpraševanje*: blagovni, denarni, devizni, efektni trg; enotni devizni trg; finančni, kapitalski, kreditni, nabavni, prodajni, surovinski, valutni trg; domači, mednarodni, notranji, regionalni, svetovni, zunanji trg; organizirani, prošti, svobodni,

vezani trg; trg delovne sile, blaga in štoritev, denarja, kapitala, vrednostnih papirjev; trg na drobno, na debelo; enotnost, monopolizacija, odprtost, preskrbljenost, razdelitev, štabilnost, zapiranje trga; svobodno nastopanje na trgu; uštvvarjanje monopolnega položaja in povzročanje motenj na trgu (kaz.); blago kotira na borzi ali na trgu **2.** *navadno odprt prostor, kjer se prodaja in kupuje raznovrstno blago*, sin. *tržnica*: prodajati, kupovati na trgu; trg rabljenih vozil *urejen prostor za njihovo prodajo* **3.** *kraj s tedenskim sejmom* (pr. zg.)

trgovánje -a s *glagolnik od trgovati*: krošnjarsko, verižniško trgovanje; trgovanje z efekti

trgováti -újem nedov. *kupovati blago za prodajo in to blago prodajati*: trgovati na debelo, na drobno; trgovati z blagom; neupravičeno trgovati

trgovéec -vca m *kdor kupuje in prodaja blago v svojem imenu in na svoj račun*: *polnopravni trgovec *ki je vpisan v trgovinski regišter*; trgovec posameznik; podjetje kot trgovec *npr. veleblagovnica*; trgovec na debelo, na drobno

trgovína -e ž **1.** *gospodarska organizacija ali obrat fizične osebe, ki kupuje blago za prodajo in to blago prodaja*: detajlištična, državna, grosištična, izvozna, samoštojna, uvozna, zadrúžna, zasebna trgovina; trgovina v sestavi podjetja; trgovina na debelo *ki kupuje in preprodaja blago v velikih količinah*; trgovina na drobno *ki preprodaja blago neposredno potrošnikom v manjših količinah* **2.** *kupovanje blaga za prodajo in prodaja tega blaga ter trgovinske štoritve*: blagovna, izvozna, medkrajevna, mednarodna, nedovoljena trgovina; notranja trgovina *pri kateri šta kupec in prodajalec na išem carinskem območju*; obrežna, pomorska, prekomorska, prošta, svetovna, svobodna, tranzitna, tržna, uvozna, verižna trgovina; zunanja trgovina *pri kateri šta kupec in prodajalec v različnih državah*; trgovina na debelo *nakup blaga zaradi nadaljnje prodaje ali predelave*; trgovina na drobno *nakupovanje blaga in njegova nadaljnja prodaja praviloma končnim potrošnikom*; trgovina po proštih, vezanih cenah; Splošni sporazum o carinskih tarifah in trgovini *GATT* **3.** *prodajalna*: samopoštrežna trgovina

trgovínski -a -o prid. *ki se nanaša na trgovino* (1, 2) *ali na trgovce*: trgovinski ataše, korespondent, protokol, rabat, *regišter, sporazum, *zakon; absolutni, relativni, enoštranski, dvoštranski trgovinski posli; trgovinski od-

nosi; trgovinska agencija, bilanca, dejavnost, delegacija, družba, firma, konvencija, menjava, misija, organizacija, pogodba, politika, transakcija, *zbornica; *zbornica; trgovinske knjige; trgovinske storitve *npr. agencijske, borzne, posredniške, zaštopniške, storitve skladiščenja, odpravljanja in dostavljanja, zavarovanja blaga*; trgovinsko omrežje, *pooblastilo, pravo, predstavništvo, *sodišče, *sodstvo

trgovínstvo -a s *kar je v zvezi s trgovino*

trgovíski -a -o prid. *ki se nanaša na trgovce, trgovino ali blago*: trgovski družabnik, kapital; trgovski nakup in prodaja *trgovanje*; trgovski *nameščenc, obrat, *pomočnik, pooblaščenec, poslovodja; trgovski potnik *delavec v proizvodnem ali trgovskem podjetju, ki v okviru pooblastila sprejema naročila in sklepa prodajne pogodbe*; trgovski pribitek, račun, zaštopnik; trgovski poslovni običaji; trgovski štiki; trgovska agencija, dejavnost, hiša; trgovska knjiga *knjiga, ki jo vodi trgovec in se vanjo vpisujejo podatki o nabavi in prodaji blaga*; trgovska korespondenca, ladja, mornarica, mreža; trgovska nakaznica *nakaznica, ki je izdana na trgovca*; trgovska obratovalnica, *šola, znamka; trgovske storitve; trgovsko ime, podjetje, *pomožno osebje, poslovanje, posredovanje, predstavništvo, zaštopanje

trgóvstvo -a s **1. trgovci** **2. trgovska dejavnost, trgovina**

trialízem -zma m, v zvezi: trializem kazenskih sankcij *delitev kazenskih sankcij na kazni, vzgojne in varštvne ukrepe*

triangulárni -a -o prid., v zvezi: triangularni posli *npr. reeksport slovenskega blaga in nakup blaga iz drugih držav preko Slovenije*

triáza -e ž *razvrščanje v skupine glede na vrsto obravnavanja: triaza mladoletnih prestopnikov*

triážni -a -o prid., v zvezi: triožni center zavod za proučevanje mladoletnih prestopnikov

tribún -a m, v zvezi: ljudski tribun (lat. tribunus plebis) *magístrat za varstvo interesov in pravic ljudstva* (rim. pr.)

tribunál -a m **1. sodišče, sodni zbor**: revolucionarni tribunal **2. deželno sodišče v Ilirskih provincah** (pr. zg.)

tribút -a m *davek, dajatev, dajatve, naložene drugi državi*

trihotómija -e ž *delitev na tri dele, vrste: trihotomija kaznivih dejanj zakonska delitev kaznivih dejanj na hudodelstva, prestopke, prekrške*

trikótni -a -o prid. **1. ki ima tri kote**: trikotni prometni znak **2. v zvezi: trikotni posli triangularni**

posli

trípartítni -a -o prid. *trístránski*: tripartitno sodelovanje med državami

triplíka -e ž *odgovor na dupliko na glavni obravnavi*

triplikát -a m *tretji izvod originalne listine ali predmeta*, sin. *trojnik*: triplikat tovarnega lista; izdati račun v triplikatu v *treh izvodih*

tríptik -a m *dovolilnica za začasni prehod motornih vozil čez carinsko mejo*

tríštópenjski -a -o prid. *ki ima tri štopnje*: trištopenjski postopek; trištopenjsko sodstvo

trístránski -a -o prid. *ki se nanaša na tri strani*: trištransko sodelovanje med državami

tríúmvr -a m *član triumvirata*

tríumvirát -a m, v štarem Rimu *vladanje treh oblastnikov, ki si med seboj delijo oblast*

trílica -e ž *priprava za sramotilno kaznovanje* (pr. zg.)

trófějni -a -o prid., v zvezi: trofejno orožje *orožje, odvzeto premaganemu sovražniku*

trójica -e ž, v zvezi: senat trojice *senat, sestavljen iz treh sodnikov*

trójni -a -o prid., v zvezah: trojna delitev oblasti *delitev oblasti na zakonodajno, izvršilno, sodno*, sin. *delitev oblasti*, ant. *enotnost oblasti*; trojna delitev kaznivih dejanj *trihotomija kaznivih dejanj*

trójni -a m *tretji izvod originalne listine ali predmeta*, sin. *triplikat*: listina, sestavljena v trojniku v *treh izvodih*

tróměja -e ž, v zvezi: državna tromeja *šikališče meja treh držav*

trošarína -e ž *davščina od porabe določenih predmetov v mejah trošarinskega območja* do l. 1948: državna, mešna, občinska trošarina; trošarina na alkoholne pijače, električni tok, sladkor; odmera, plačilo, pobiranje trošarine; predmeti, zavezani trošarini; izterjati, naložiti trošarino

trošarínski -a -o prid., v zvezah: trošarinski dnevnik, okoliš, pavšal, pravilnik, predmet, prestopok; trošarinski trak *potrdilo o plačilu trošarine*; trošarinski zavezanec; trošarinska kazen, kontrola, služba, štopnja, tarifa; trošarinsko območje, skladišče, tihotapstvo

tróšenje -a s *glagolnik od trošiti*: trošenje kreditov, rezerv

tróšiti -im nedov. *črpati, porabljati*: trošiti kredite

trpěti -ím nedov. **1. plačevati, poravnovati**: trpeti izgubo, stroške, škodo **2. dopuščati, tolerirati**: trpeti izvrševanje služnosti

trški -a -o prid. *ki se nanaša na kraj s tedenskim*

sejmom (pr. zg.): trški privilegij; trška občina
truck [trák] neskl. prid., angl. (*menjava*), v zvezi: truck
 sistem *izplačevanje delovnih mezd v blagu ali*
bonih namesto v denarju

trúplo -a s *telo mrtvega človeka*: izkop, najdba,
 pokop, pregled, prevoz, raztelesenje, sežig
 trupla; skrunitev trupla (kaz.); ugotoviti isto-
 vetnost trupla

trúst -a m **1.** *veliko podjetje z monopolističnimi*
težnjami, našlalo iz združitve več dotlej sa-
moštojnih podjetij **2.** *pogodba o prepušitvi*
premoženja na zaupanje (angl. pr.)

tržan -ána m *prebivalec trga* (pr. zg.)

tržanka -e ž *ženska oblika od tržan* (pr. zg.)

tržišče -a s *kupovanje in prodajanje blaga in*
storitev glede na ponudbo in povpraševanje:
 intervencija na tržišču *datna dobava blaga*
na tržišču za izboljšanje preskrbe in reguli-
ranje cen

tržiti -im nedov. *kupovati in prodajati*

tržni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na trg (1):* tržni
 inšpektorat, mehanizem; tržni običaji, pre-
 sežki; tržna cena, menjava; tržna proizvodnja
proizvodnja za trg; tržna vrednost, zakonitost;
 republiške tržne blagovne rezerve; tržno blago,
 gospodarstvo **2.** *ki se nanaša na trg (2):* tržni
 dan, nadzornik, prostor, red; tržna inšpekcija,
 policija, pristojbina; tržna trgovina *trgovina, ki*
se opravlja na trgu; tržno nadzorstvo **3.** *ki se*
nanaša na trg (3) (pr. zg.): tržni mir, privilegij;
 tržne pravice; tržno sodstvo

tržnica -e ž *navadno odprt prostor, kjer se pro-*
daja in kupuje raznovrstno blago, sin. trg (2):
 mestna, stalna tržnica; odprta, zaprta tržnica;
 upravljalec tržnice; prodajni prostori na tržnici

tržnina -e ž *krajevna davščina za uporabo tržnice:*
 odmeriti, plačati, pobirati tržnino

túj -a -e prid. *ki ni komu lašten*: tuj dolg, posel,
 račun; tuja krivda, laštnina, pravica, stvar;
 prilasčanje rezultatov tujega dela; zlorabiti
 tuje ime; vdreti v tuje stanovanje; opravljati
 tuje posle; delati na tuj račun *delati na svoje,*
tuje stroške **túji** -a -e *inozemski, tujezemski,*
zamejski: tuji čoln, dopisnik, državlján, jezik,
 naročnik, organ, ponudnik, poslovni partner,
 potnik, prevoznik, tisk, žig; tuja družba, dr-
 žava, firma, intervencija, ladja, listina, luka,
 menica, misija, narodnost, obveščevalna služ-
 ba, odločba, organizacija, potna listina; tuja
 pravna oseba *pravna oseba, ki ima sedež ali*
je registrirana v tujini; tuja sodba; tuja stvar;
 tuja valuta, varšvena znamka; tuje pravice;
 tuje dopisništvo, plačilno sredstvo, podjetje,

pravo, predstavništvo, pristanišče, sodišče,
 vozniško dovoljenje; tuja sredstva obveščanja;
 ravnati pod tujim vplivom

tújec -jca m **1.** *tuji državlján*: dovoljenje za zača-
 sno prebivanje, stalno naselitev tujca v državi;
 izgon tujca iz države (kaz.); izročitev tujca *tuji*
državi v primerih, predvidenih z mednarod-
nimi pogodbami; prisilna odstranitev tujca iz
 države; osebna izkaznica tujca; potni list za
 tujca; odstrop kazenskega spisa za kazenski
 pregon tujca v njegovi državi; društvo, knjiga,
 pravo, zdravstveno varstvo tujcev; svoboščine
 in pravice tujcev v Sloveniji; zaposlovanje tuj-
 cev; napotiti, odpeljati tujca v prehodni dom
 za tujce **2.** v zvezi: devizni tujec *po deviznih*
predpisih vsakdo, državlján ali tujec, ki ima
svoje prebivališče ali sedež v tujini, sin. deviz-
ni nerezident

tujepравни -a -o prid. *ki se nanaša na tuje pravo:*
 tujeppravna odločba

tujína -e ž *ozemlje, dežele onstran meje doma-*
če države: beg vojaške osebe v tujino (kaz.);
 transfer pokojnine v tujino; kaznivo dejanje,
 storjeno v tujini; vročitev državljanu Slovenije
 v tujini (pošt.); kompenzacijski, kreditni, turi-
 stični posli s tujino; plačilni promet s tujino;
 promet blaga in storitev s tujino; opravljanje
 gospodarskih dejavnosti v tujini

tújski -a -o prid. *ki se nanaša na tujece*: tujski pro-
 met, vodnik; tujsko pravo *pravo tujcev*

turíštični -a -o prid. *ki se nanaša na turistiše ali tu-*
rizem: turistični ček (angl. traveller's cheque)
ček, ki ga izda tuja banka z nalogom banki, s
katero vzdržuje poslovne odnose, da ta v svoje
breme izplača laštniku čeka vsoto, natisnjeno
na čeku, sin. potovalni ček; turistični kraj, pre-
voz, promet, tečaj, vizum, vodnik; turistični
centri; turistična agencija, dejavnost; turistična
na nakaznica nakaznica za turistične storitve,
sin. voucher; turistična organizacija; turistična
ponudba, sezona, storitev; turistična prepuš-
tnica; turistična propaganda; turistična taksa;
turistična vodniška služba, zveza; Svetovna
turistična organizacija (angl. World Tourism
Organisation, krat. WTO); turistično društvo,
gospodarstvo, naselje, območje, podjetje, po-
tovanje, predstavništvo, središče

turízem -zma m *pojavnost, da kdo potuje, začasno*
spremeni kraj bivanja zaradi oddiha, razvedri-
la: domači, izletniški turizem; kmečki turizem
pri katerem bivajo turisti pri kmetu, na kmetih;
 lovski, mladinski, navtični, planinski turizem;
 stacionarni turizem *za katerega je značilno*

daljše bivanje turistov v določenem kraju; tranzitni, tujski, zdraviliški, zimski turizem

tutéla -e ž, lat. *varuštvó

tútor -ja m, lat. *varuh

tuzémec -mca m **1.** domačin (1) **2.** v zvezi: devizni tuzemec *po deviznih predpisih vsakdo, državljan ali tujec, ki ima svoje prebivališče ali sedež v državi*, sin. devizni rezident

tuzémški -a -o prid. *ki se nanaša na ozemlje, dežele toštran državne meje*: tuzemsko sodišče

tuzémstvo -a s *ozemlje, dežele toštran državne meje*

tváren -rna -o prid. *materialen, gmoten, snoven*: tvarne pravne dobrine

tvégani -a -o prid., v zvezah: tvegani posel *posel, pri katerem je vrednoš izpolnitve odvisna od negotovega dogodka*; tvegana pogodba *pogodba, ki je odvisna od sreče ali naključja*, npr. štava, igra na srečo, žreb, preživninska pogodba, sin. pogodba na srečo

tvórba -e ž *kar se uštvári, nastane*, npr. na družbenem področju: družbena, državna, gospodarska, politična tvorba

tvórec -rca m *uštvárjalec*: tvorec glasbenega dela

***tvórdka** -e ž *firma*

U

ubijálec -lca [-ȳc-] m *kdor izvrši uboj*

ubijálka -e [-ȳk-] ž *ženska oblika od ubijalec*

ubikvitétni -a -o prid., v zvezi: ubikvitetna teorija teorija, po kateri je kaznivo dejanje storjeno tam, kjer je storilec delal ali bi bil moral delati, in tudi tam, kjer je nastala posledica (kaz.)

ubíti ubijem dov. *umoriti*: ubiti koga na mah *usmrtiti koga v močni razdraženošti* (kaz.) **ubíti** -ega sam. *kdor je bil ubit*: protipravno jemanje štvári ubitim na bojišču (kaz.)

ubòj -òja m *umor*: uboj na mah *usmrtitev koga v močni razdraženošti* (kaz.)

ubóžec -žca m *revēž, siromak*: *občinski ubožec; *preskrba ubožcev

ubóžni -a -o prid., v zvezi: *ubožni list *potrdilo o premoženjskem stanju* (pošt.) **ubóžni** -ega sam. *kdor nima premoženja*: *oskrba ubožnih; *pravica ubožnih **pravica revnih* (pošt.)

***ubóžnica** -e ž *dom za ubožce*

ubóžnost -i ž *revnost, siromašnost*

ubóžnostni -a -o prid., v zvezi: *ubožnostno spričevalo *liščina, ki jo izda občina o premoženjskih razmerah osebe*

učēnec -nca m *kdor obiskuje osnovno, poklicno ali srednjo šolo in se izobražuje po njenih programih*: napredovanje učenca v osnovni šoli; ocenjevanje in preverjanje znanja učenca v srednjem izobraževanju; status učenca; nagrajevanje učencev v poklicnem izobraževanju; skupnost učencev oddelka oziroma šole; dom za učence

učínek -nka m *posledice kakega dela, delovanja*: delovni, derogacijski, oblikovalni, pravni učinek *npr. zaštaranja*; intervencijski učinek *sodbe proti štranskemu intervenientu*; represivni učinek *kaznovanja*; retroaktivni učinek *za nazaj*; spenzivni učinek *pravnega sredstva*; učinek *vložene, vročene tožbe*; učinek *izpodbijanja, kazni, pravnega posla, sodbe*; učinek *vpisa v javni register, zemljiško knjigo*; nagrajevanje po učinku; imeti pravni učinek

učínkováti -újem nedov. *s svojimi laštnostmi vplivati na kaj*: učinkovati od sedaj *za naprej* (lat.

ex nunc); učinkovati za nazaj (lat. *ex tunc*); učinkovati med štrankama; odpoved začne učinkovati

učínkovít -a -o prid. *ki učinkuje tako, kot se pričakuje, želi*: učinkovit ukrep; pravno učinkovita izjava volje; zagotoviti učinkovito uresničevanje pravic

učínkovitost -i ž *laštnost, značilnost učinkovitega*: pravna učinkovitost predpisa; načelo učinkovitosti postopka

učítelj -a m *kdor (poklicno) uči, poučuje*: visokošolski učitelj; učitelj v osnovni, srednji šoli; učitelj v izobraževalnem centru; učitelj praktičnega, predmetnega, razrednega pouka

učíteljica -e ž *ženska oblika od učitelj*

učíteljski -a -o prid. *ki se nanaša na učitelje*: učiteljski zbor

učíti se -ím se nedov. *s pridobivanjem znanja se usposablja za opravljanje določenega dela, dejavnosti*: učiti se obrti

učni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na učenje, poučevanje*: učni jezik; učni načrt; učni predmet; učni pripomoček; učni program; učna obveznost učitelja; učna ura **2.** *ki se nanaša na uk*: učna doba; učna pogodba; *učno spričevalo

učnína -e ž *plačilo za pouk*

****úd** -a m *član*: ud društva, družbe

udár -ára m, v zvezah: državni udar *nasilna sprememba oblasti, vlade brez sodelovanja državljanov*; zgrešeni udar (lat. *aberratio ictus*) *zmota glede vročne zveze, npr. A štelja na B, zadene pa C*

udárec -rca m *sunkovit dotik, navadno z namenom povzročiti bolečino*: strokovni udarec *prisilno sredstvo, ki ga uporabi pooblaščená uradna oseba, da obvlada upiranje osebe, ki se ne pokorava zakonitemu ukazu*; udarec z nevarnim orodjem; rana od udarca; vrniti udarec

udárnica -e ž *ženska oblika od udarnik*

udárnik -a m *častni naslov za delavca, zlašti fizičnega, ki zelo presega normo, delovne zahteve*

udárniški -a -o prid. *ki se nanaša na udarnike*: udarniško delo

udejstvovati se -ujem se nedov. *biti dejaven na določenem področju*: udejstvovati se gospodarsko, politično, pridobitno, znanstveno

udeležba -e ž **1. a)** *dejstvo, da se kdo česa udeleži*: udeležba na zborovanju, seji **b)** *dejstvo, da je kdo eden od osebkov v kakem procesu, dogajanju*: udeležba državljanov pri izvajanju sodne oblasti; udeležba pri kaznivem dejanju *soštorilstvo, napeljevanje, pomoč, organiziranje hudodelske družbe*; udeležba v pravdi *družbenega pravobranilca samupravljanja, javnega tožilca, intervenienta, prednika*; samostojnost udeležbe *npr. neuspelo napeljevanje (kaz.)*; teorija o akcesornosti udeležbe *teorija o pridruženosti udeležbe (kaz.)*, ant. *teorija o samostojnosti udeležbe (kaz.)* **c)** *to dejstvo glede na udeležence*: velika volilna udeležba **2.** *dejstvo, da ima kdo delež pri čem*: denarna udeležba; lašna udeležba *za pridobitev družbenega najemnega stanovanja ipd.*

udeleženec -nca m **1.** *kdor se česa udeleži*: natečajni, volilni udeleženec; udeleženec izobraževanja **2.** *kdor je eden od osebkov v kakem procesu, dogajanju*: udeleženec v blagovnem prometu; udeleženec v plovbnem podjemu; udeleženec v prometni nezgodi; udeleženec v prometu *npr. voznik, pešec*; udeleženec kolektivne pogodbe; udeleženci obligacijskega razmerja; udeleženci samoupravnega sporazuma; udeleženci svobodne menjave dela **3.** *v zvezah*: procesni udeleženec *kdor opravlja v sodnem ali upravnem postopku kako svojo funkcijo, dolžnost ali išče svojo pravico*; udeleženec v izvršbi, stečajju; udeleženec v prisilni poravnavi; komasacijski udeleženci; udeleženci v postopku pred sodišči združenega dela **4.** *v zvezah*: udeleženec pri kaznivem dejanju, gospodarskem prestopku, prekršku *npr. napeljevalec, pomagač, soštorilec, organizator hudodelske družbe*

udeleženka -e ž *ženska oblika od udeleženec*: vlada udeleženka *npr. v meddržavnem sporazumu*

udeležiti se -im se dov. *biti eden od osebkov v kakem procesu, dogajanju*: udeležiti se dražbe, obravnave, posvetovanja in glasovanja, seje, shoda, zborovanja

udomáčiti -im dov. *narediti, da pošlane kaka divja žival domača* **udomáčen** -a -o: udomaćena žival

ugasnitev -tve ž *glagolnik od ugasniti*: ugasnitev kazni *zaradi zaštaranja, amnestije ali pomilosžitve*; ugasnitev volila

ugasniti -em dov. *nehati veljati, prenehati*: pooblaštilo, pravica, volilo ugasne; terjatev ugasne

uglèd -èda m *zelo dobro mnenje, ki ga ima več ljudi o kom, čem*: ugled človeka *med ljudmi znano, uštaljeno pozitivno mnenje o kom*, sin. *dobro ime*; ugled prevzemnika dela; ugled države, mednarodne organizacije; varovati, izgubiti ugled; škodovati ugledu

ugóden -dna -o prid. **1.** *ki omogoča uspešno uredništev določenega dejanja*: ugodni pogoji; ugodna priložnost **2.** *ki je v skladu z željami, koristi* *koga*: ugodna kupčija; ugodna odločba **ugódni** -a -o: ugodni privilegij (lat. privilegium favorabile) *izjemni zakon, s katerim se komu podeljuje kaka pravica* **ugóдно** prisl.: ugodno rešiti pritožbo

ugoditev -tve ž *glagolnik od ugoditi*: ugoditev predlogu, pritožbi, prošnji, tožbenemu zahtevku

ugodíti -ím dov. *ugodno rešiti*: ugoditi prošnji, pritožbi, reklamaciji, reviziji, zahtevi, zahtevku, zaprosilu; ugoditi tožbenemu zahtevku

ugódnost -i ž *kar je za koga ugodno*: carinska, davčna, kreditna, taksna, vozna ugodnost; ugodnosti pri plovbi; dajanje ugodnosti obsojencem *med preštajanjem kazni zapora*; klavzula največjih ugodnosti; dati, dovoliti, imeti, izgubiti, odvzeti, omejiti, podeliti, priznati, uživati ugodnost

ugódnostni -a -o prid. *ki se nanaša na ugodnost*: ugodnostni režim *npr. glede uvoza in izvoza*; ugodnostna delnica *prednošna delnica*; ugodnostna plovba *carinske ugodnosti za domače ladje, ki opravljajo redni promet v carinskem obmejnem pasu na morju, obmejnih rekah in obmejnih jezerih*; ugodnostna vozovnica

ugotávljanje -a s *glagolnik od ugotavljati*: ugotavljanje izida glasovanja; ugotavljanje materinstva, očetovstva; ugotavljanje dejanskega stanja

ugotávljati -am nedov. *z razmišljanjem, raziskovanjem prihajati do dejstev*: ugotavljati stanje

ugotóvitev -tve ž **1.** *sklep o obstoju ali neobstoju določenih dejstev*: dejanska, komisjska, sodna, uradna ugotovitev; zmotna ugotovitev **2.** *glagolnik od ugotoviti*: nepopolna ugotovitev dejanskega stanja; ugotovitev istovetnosti; ugotovitev očetovstva ali materinstva; ugotovitev prerokane terjatve (šteč. poš.); ugotovitev smrti, škode, vrednosti; izpodbijati sodbeno ugotovitev

ugotóviti -ím dov. *z razmišljanjem, raziskovanjem*

priti do dejštev: ugotoviti datum vročitve; ugotoviti davčno osnovo, istovetnost, kazensko odgovornost, krivdov; ugotoviti naravo poškodb; ugotoviti pravočasnost *npr. pravnega sredstva*; ugotoviti sporna dejstva; ugotoviti škodo, vrednost; komisijsko, računsko, uradno ugotoviti **ugotovljèn** -èna -o: zmotno ali nepopolno ugotovljeno dejansko stanje *pritožbeni razlog*

ugotovítveni -a -o prid. *ki se nanaša na ugotovitev*: ugotovítveni narok za preizkus *terjatev* (šteč. poš.); ugotovítveni poštoppek; ugotovítveni predlog *predlog v ugotovítveni tožbi*; ugotovítveni sklep, zahtevek; ugotovítvena pravda; ugotovítvena sodba *sodba, s katero se ugotovi obstoj ali neobstoj dejstva ali pravnega razmerja* (pravd. poš.); ugotovítvena tožba *tožba, s katero mora sodišče ugotoviti obstoj oziroma neobstoj pravice ali pravnega razmerja, pristnost oziroma nepristnost lištine*; vmesna ugotovítvena tožba *tožba, s katero se odloči o predhodnem vprašanju z učinkom pravnomočnosti*, sin. *incidenčna tožba*

ugotovljív -a -o prid. *ki se da ugotoviti*: ugotovljíva škoda

ugovárjati -am nedov. *z besedami izražati nasprotujoče stališče do izjave, mnenja drugega*: ugovarjati na pristojnost sodišča **ugovárjan** -a -o: v pobot ugovarjane terjatve

ugóvor -a m **1.** *procesno dejanje štranke, s katerim ta spodbija trditve nasprotne štranke*: ugovor neizpolnjene pogodbe; ugovor pobotanja, zaštaranja **2.** *glagolnik od ugovarjati*: materialni ugovori toženca *zoper utemeljeno št tožbe*; procesni ugovori toženca *zoper dopustnost tožbe, ker ni procesnih pogojev*; ugovor dolžnika *zoper sklep o izvršbi*; ugovor nepristojnosti sodišča; ugovor obdolženca *zoper obtožnico*; ugovor tretjega *zoper izvršbo ugovor zoper sklep o izvršbi tištega, ki trdi, da ima glede predmeta izvršbe tako pravico, ki preprečuje izvršbo*; ugovor *zoper nalog o izpraznitvi poslovne stavbe ali poslovnega prostora*; ugovor *zoper oceno v šolskem spričevalu ali indeksu*; ugovor *zoper plačilni nalog*; ugovor *zoper popis ali cenitev*; ugovor *zoper vsebino zapisnika* (pošt.); ugovor *zoper ukrepe predsednika senata* (kaz. poš.); odpovedati se pravici do ugovora **3.** *kar se ugovarja*: ugoditi ugovoru; podati, vložiti, utemeljiti, zavreči, zavrniti ugovor; odločiti o ugovoru

ugóvorni -a -o prid., v zvezi: ugovorni poštoppek

poštopek o ugovoru zoper obtožnico
ugrabítelj -a m *kdor koga ali kaj ugrabi*: ugrabitelj letala, osebe (kaz.)

ugrabítev -tve ž *glagolnik od ugrabiti (1, 2)*: ugrabitev letala, osebe (kaz.)

ugrabítí ugrábim dov. **1.** *s silo, zvijačo vzeti komu prošlo št, navadno zaradi odkupnine, maščevanja*: ugrabiti otroka, žensko **2.** *v zvezi*: ugrabiti letalo *z grožnjo prisiliti pilota, da spremeni smer letenja, mešo prištanika, zlašti iz političnih razlogov* **ugrábljen** -a -o: ugrabljena oseba

ugrábljenec -nca m *kdor je ugrabljen*

ugrábljenka -e ž *ženska oblika od ugrabljenec*

ugrízni -a -o prid., v zvezi: ugrizna rana *rana, povzročena z ugrizom*

uhájanje -a s *glagolnik od uhajati*: uhajanje iz vzgojnega zavoda

uhájati -am nedov. *kljub nasprotovanju naskrivaj, neopazno iti, odhajati*

újec -jca m *materin brat*

ujémati se -am se nedov. *biti enak*: prepis se ujema z izvornikom; izpovedbe prič se (ne) ujemajo

ujéti ujámem dov. **1.** *z iskanjem, zasledovanjem priti do živali z določenim namenom*: ujeti divjad, ribo **2.** *z iskanjem, zasledovanjem priti do koga in mu odvzeti svobodo*: ujeti sovražnega vojaka **ujét** -a -o: v vojni ujet vojak

ujétnica -e ž *ženska oblika od ujetnik*

ujétnik -a m *človek, ki mu je odvzeta svoboda gibanja*: vojni ujetnik; ravnanje z ujetniki; vojno hudodelstvo *zoper vojne ujetnike* (kaz.)

ujétniški -a -o prid. *ki se nanaša na ujetnike*: ujetniška uprava; ujetniško taborišče

ujétništvó -a s *stanje koga, ki je ujetnik*: vojno ujetništvo; priti v ujetništvo

úk -a m **1.** *šolanje, izobraževanje*: *poverjeništvó za uk in bogočaštje l. 1918 **2.** *usposabljanje za kak poklic, kako obrt*: dati otroka v uk; štópati pri kom v uk

ukániti -im dov. *preslepiti*

ukáz -áza m **1.** *temeljni pravni akt predsedstva SFRJ*: ukaz o odlikovanju; ukaz o postavitvi ali odpoklicu veleposlanika, poslanika; ukaz o razglasitvi zveznega zakona **2.** *temeljni pravni akt predsedstva socialistične republike*: ukaz o razglasitvi zakona **3.** *izrazitev volje, da kdo mora kaj narediti*: vojaški ukaz; neizpolnitev ukaza in odrekanje pokornosti vojaške osebe (kaz.); kaznivo dejanje vojaške osebe, storjeno na ukaz nadrejenega (kaz.) **4.** *uredba*: **cesarski, **ministrski ukaz; izdati, izpolniti, izvršiti, razglasiti ukaz; ravnati se po ukazu; skrbeti za

ukázati

izvrševanje ukaza **5.** v zvezi: vrednostni papir, glaseč se na ukaz *vrednostni papir po odredbi*

ukázati ukážem dov. *izraziti voljo, da kdo mora kaj narediti*

****ukáznik** -a m *uradni list za uredbe*: deželni ukaznik; ukaznik finančnega ministrstva; Zakonik in ukaznik za avstrijsko-ilirsko Primorje

ukazoválni -a -o prid. *ki se nanaša na ukazovanje*: ukazovalna oblašt, pravica

ukazovánje -a s *glagolnik od ukazovati*

ukazováti -íjem nedov. *izraziti voljo, da kdo mora kaj narediti*

ukíniti -em dov. *odpraviti*: ukiniti sodišče

ukloníti se uklónim se dov. *prenehati vztrajati pri svojem mnenju, stališču in sprejeti voljo, zahteve drugega*: ukloniti se povelju, sili, uradnemu pozivu

ukòr ukòra m **1.** *vzgojni ukrep za učence osnovnih šol* **2.** *disciplinski ukrep, npr. za učence srednjih šol, študente, odvetnike* **3.** *vzgojni ukrep za mladoletne storilce kaznivih dejanj ali prekrškov* **4.** *disciplinska kazen za obsojenca na preštajanju kazni zapora* **5.** v zvezah: ukor, strogi ukor kazen, ki jo lahko izreče časno sodišče za rezervne nižje oficirje, oficirje in vojaške uslužbenca

ukoríti -ím dov. *izreči ukor*

***ukovína** -e ž *plačilo za uk*: ukovina za vajence

ukrášti ukrádem dov. *vzeti komu njegove premične stvari s prilaštivenim namenom*: ukrašti denar, tujo stvar **ukráden** -a -o: ukradeno blago

ukřček -čka m *kalo*

ukrèp -épa m **1.** *kar se naredi v skladu s premišljeno odločitvijo za uporabo sredstev in načinov, ki se zdijo glede na okoliščine ustrežni za dosego zastavljenega cilja*: disciplinski, diskriminacijski, gospodarski, inšpekcijski, nadzorstveni, obvezni, poštpenalni, preddeiktni, previdnostni, represivni, retorzijski, upravni, varnostni, varstveni, vzgojni, začasni, zdravstveni ukrep; prisilni ukrep *s katerim se npr. zagotovi navzočnost obdolženca v postopku*; kolektivni ukrepi (mednar. pr.); veterinarski zaporni ukrepi; zavodski ukrepi za mladoletnike (kaz.); ukrepi za vzdrževanje reda *npr. na glavni obravnavi, na seji zbora skupščine*; ukrepi za zagotovitev varnosti *npr. na štanitev v določenem kraju, omejitev gibanja v določenem kraju*; ukrepi za zavarovanje *npr. premoženjskopopravnega zahtevka (kaz. post.)*; uporabiti prisilne ukrepe **2.** *sklep, odločitev za uporabo sredstev in načinov, ki se zdijo glede na okoliščine ustrežni za dosego zastavljene-*

ga cilja: izdati, izreči, predlagati, preklicati, spremeniti ukrep

ukrépanje -a s *glagolnik od ukrepati*: ukrepanje javnih organov

ukrépati -am nedov. *delati kaj v skladu s premišljeno odločitvijo za uporabo sredstev in načinov, ki se zdijo glede na okoliščine ustrežni za dosego zastavljenega cilja*: pravno veljavno ukrepati

úlica -e ž *ceša med hišami štrnjenege naselja*: slepa ulica; ime ulice; imenovanje, označevanje, preimenovanje, združevanje, razdruževanje, odprava ulic

úlični -a -o prid. *ki se nanaša na ulico*: ulični napis; ulični poklic *poklic, ki se opravlja na ulici, npr. poklic kolporterja, poštrežčka*; ulični sistem; ulična kolportaža; ulično ime

ultimát -a m *kratkoročna in kategorična zahteva določene države, naslovljena na drugo državo z morebitno zagrožitvijo sankcij, npr. pretrganje diplomatskih odnosov, grožnja vojne napovedi*

ultimativní -a -o prid. *ki je podan v obliki ultimata*: ultimativna nota, zahteva

último -a m **1.** *zadnji dan meseca* **2.** *rok za izpolnitev terminskega trgovinskega posla*

últra petítum lat. *(preko zahtevka) predlog, ki presega zahtevek*

últra pòsse némo tenétur lat. *nihče ni dolžen storiti več, kakor zmore*

últra víres lat. *(preko svojih sil)*, v zvezah: odgovornost *ultra vires hereditatis neomejena odgovornost za zapuščinske dolgove neglede na vrednost zapuščine* (rim. pr.); teorija *ultra vires neveljavnost pravnih poslov, ki jih pravna oseba sklene preko meje svoje pravne sposobnosti*

umakníti umáknem dov. **1.** *narediti, da kaj ni več na določenem mestu*: umakniti sredstva iz sklada **2.** *narediti, da to, kar izraža določilo, ne zahteva več izpolnitve, pravnih posledic*: umakniti kandidature, obtožbo, obtožnico, ponudbo, predlog, pridržek, pritožbo, prošnjo, revizijo, tožbo, ugovor, zahtevak, zahteva **umakníti se** **1.** *iti, oditi z določenega mesta z določenim namenom*: senat se umakne k posvetovanju **2.** *prenehati biti udeleženec česa*: umakniti se iz pogodbe; umakniti se sporazumno

umeštítev -tve ž **1.** *ušoličenje*: umeštitev koroških vojvod (pr. zg.) **2.** *podelitev cerkvene službe* (kan.)

umeštíti -ím dov. **1.** *ušolitičiti* **2.** *podeliti cerkveno službo* (kan.)

umétni -a -o prid. **1.** *narejen, naštal kot rezultat človekovega dela, ne narave*: indicirana umetna prekinitev nosečnosti *prekinitev nosečnosti*, dovoljena iz zakonitega razloga; umetna oploditev oploditev z vnašanjem semena v rodila brez spolnega odnosa; umetna prekinitev nosečnosti; umetno jezero **2.** v zvezi: umetna obrt *izdelovanje izdelkov po izvornih umetninah oziroma po zgodovinskih modelih ali katerih oblikovanje zahteva umetniško ustvarjanje*

umétnica -e ž ženska oblika od *umetnik*

umétnik -a m kdor *ustvarja, oblikuje dela estetske vrednosti*: svobodni umetnik

umétniški -a -o prid. *ki se nanaša na umetnike ali umetnost*: umetniška akademija; umetniška vrednost; umetniško delo

umík -a m *glagolnik od umakniti (1, 2)*: domnevni, izrečni, konkludentni umik; umik dovoljenja, zahteve za kazenski pregon; umik kandidature, obtožbe, obtožnice, ponudbe, pravnega sredstva, predloga, tožbe, ugovora, zasebne tožbe; umik pridržka, pripombe k pridržku (mednar. pr.)

umobólen -lna -o prid. *duševno bolan*

umòr -òra m *naklepni odvzem življenja drugi osebi*: disimulirani umor *prikazan npr. kot samomor ali nesreča*, prim. *figirani samomor*; kvalificirani umor *npr. iz koristoljubnosti, na zahrbtnen način*: množični, politični, roparski umor; umor iz sovražnih nagibov proti SFRJ; *umor po zrelzem preudarku *štorjen s premislekom* (kaz.)

umoríti -im dov. *naklepno vzeti življenje drugi osebi*

umorjênenec -nca m *kdor je umorjen*

umorjênka -e ž ženska oblika od *umorjenec*

umréti umrêm dov. *prenehati živeti*: umreti brez oporoke, z oporoko; umreti naravne, nasilne smrti; umreti za posledicami poškodbe

umřli -ega m *kdor je umrl*: matična knjiga umrlih

umrljívost -i ž *razmerje števila v enem letu umrlih do števila živih*, sin. *smrtnost*

umřřina -e ž *dajatev zemljiškemu gospodu od podložnikove zapušćine* (pr. zg.)

úmski -a -o prid. *intelektualni*: umska laština; umsko delo

UNESCO -A in **Unesco** -a m, krat. (angl. United Nations Educational Scientific and Cultural Organization) *Organizacija združenih narodov za prosveto, znanost in kulturo*: nacionalne komisije za UNESCO

unések -ska m *kalo*

uniát -a m *pripadnik pravoslavne cerkve, ki priznava papeža*

ÚNICEF in **Únifecf** -a m, krat. (angl. United Nations International Children's Emergency Fund) *Mednarodni sklad OZN za pomoč otrokom*

unićenje -a s *glagolnik od unićiti*: unićenje nasadov, rastlin s škodljivo snovjo (kaz.); unićenje uradnega pečata, spisa (kaz.); unićenje uradne knjige, listine (kaz.); unićenje taksnih vrednotnic; unićenje mejnega znamenja (kaz.); unićenje pomembnih gospodarskih objektov (kaz.)

unićevánje -a s *glagolnik od unićevati*: unićevanje gozdov (kaz.); unićevanje kulturnih in zgodovinskih spomenikov (kaz.)

unićeváti -tjem nedov. *delati, povzročati, da kaj preneha obstajati, pošlane neuporabno*: unićevati tuje listine (kaz.)

unićiti -im narediti, povzročiti, da kaj preneha obstajati, pošlane neuporabno: unićiti mejnik (kaz.); unićiti tujo listino (kaz.); unićiti zemljemersko znamenje (kaz.); unićiti znamenje, namenjeno za varnost zračnega prometa (kaz.); unićiti stvar iz obještnosti **unićen** -a -o: unićena oporoka; unićeno blago

unificírati -am dov. in nedov. *poenotiti, izenaćiti*: unificirati pravo, zakonodajo **unificíran** -a -o: unificirani predpisi; unificirano pravo

unifikácija -e ž *poenotenje, izenaćenje*: unifikacija zakonodaje

unifikacijski -a -o prid. *ki se nanaša na unifikacijo*: unifikacijski predpisi, zakoni

unifórma -e ž *po barvi, kroju enotno oblačilo za vse pripadnike kake organizacije, vojske, šole*: uradna, vojaška uniforma; nedovoljeno nošenje uniforme

unifómirati -am dov. in nedov. *obleći v uniformo* **unifómiran** -a -o: uniformirana uradna, vojaška oseba

unija -e ž **1.** *zveza, združenje, skupnost*: Bernska unija za varstvo avtorske pravice; carinska unija *zveza držav brez medsebojnih carinskih mej*, sin. *carinska zveza*; interparlamentarna unija *mednarodna organizacija članov parlamentov različnih držav*; Mednarodna odvetniška unija; Mednarodna unija za varstvo industrijske laštine; monetarna unija *zveza držav z enotno denarno veljavo*; personalna unija *zveza dveh ali več samošojnih držav s skupnim vladarjem*; realna unija *državna zveza, s katero štá združeni dve samošojni državi v en subjekt mednarodnega prava pod oblašćjo enega državnega poglavarja, včasih tudi s skupnim vodenjem zunanjih zadev in oboroženih sil*, npr. *Avstro-Ogrska* od l. 1867 do l. 1918; administrativne unije (mednar. pr.) **2.** v zvezi: *plaćilna unija dogovor več*

držav o skupnem urejanju medsebojnih plačil
uníjski -a -o prid. *ki se nanaša na unijo*
unikát -a m spis, *liščina v enem izvodu*, sin. *enojnik*
únilaterálni -a -o prid. *ki se nanaša na en subjekt*, sin. *enoštranski*: unilateralni pravni akt, predlog, zahtevek; unilateralna izjava, obveznost **únilaterálno** prisl.: unilateravno obvezna pogodba
unitarizem -zma m *težnja po uveljavljanju centralistične oblasti in omejevanju samostojnosti sestavnih delov države*
unitaristični -a -o prid. *ki se nanaša na unitarizem*: unitaristična država
unitárni -a -o prid. *unitaristični*: unitarna država, uštava
univérza -e ž **1.** *obvezna ali prošovoljna skupnost visokošolskih delovnih organizacij* **2.** v zvezi: delavska univerza *izobraževalna organizacija, ki organizira in izvaja izobraževanje odraslih*
univerzálni -a -o prid., v zvezah: univerzalni dedič *dedič vse zapuščine*; univerzalni pravni naslednik *kdor pridobi vse premoženje z enim pravnim aktom*, npr. *dedič*; univerzalna pridobitev *pridobitev premoženja*, npr. *z dedovanjem*; univerzalno pravno nasledstvo *pridobitev vsega premoženja z enim pravnim aktom*, npr. *dedovanje*, *fuzija podjetij*
univerzálnost -i ž **1.** *svetovnost* **2.** *vseobsežnost, vesoljnost*: univerzalnost odvetništva *dejstvo, da sme odvetnik opravljati odvetniško prakso v vsej državi*; načelo univerzalnosti *štečaja načelo, po katerem štečaj obsega vse premoženje štečajnega dolžnika*; kazenskopravno načelo univerzalnosti *uporaba domačega kazenskega zakona proti tujcu, ki stori proti tuji državi ali proti tujcu v tuji državi hujše kaznivo dejanje*
univerzitétni -a -o prid. *ki se nanaša na univerzo* (1): univerzitetni inštitut, profesor, *senat, slušatelj, učitelj; univerzitetna knjižnica, skupščina, *uprava; univerzitetno tajništvo
ÚNO -A in **Úno** -a m, krat. (angl. United Nations Organization) *Organizacija združenih narodov*
unóvčenje -a s *glagolnik od unovčiti*: unovčenje blaga, čeka, menice, premoženja, zarubljene štvari; unovčenje tujih plačilnih sredstev; unovčenje vrednostnih papirjev
unovčeválec -lca [-ȳc-] m *kdor unovči*
unovčeválnica -e ž *podjetje za unovčenje*
unóvčiti -im dov. *spremeniti v denarna sredstva*: unovčiti bon, ček, menico, zarubljeno stvar; unovčiti pridelke **unóvčeni** -a -o: unovčena realizacija *izkupiček, dosežen za prodane proi-*

zvode ali storitve
unovčljív -a -o prid. *ki se da spremeniti v denarna sredstva*, sin. *likviden* (2): unovčljiva stvar
unovčljívošt -i ž *lašnost, značilnost unovčljivega*: unovčljivost zarubljenih predmetov
upádanje -a s *glagolnik od upadati*: upadanje kriminalitete, rojstev
upádati -am nedov. *poštajati manjši po obsegu*
upádek -dka m *kalo*
úpanje -a s, v zvezi: *vzeti na upanje vzeti na kredit*
upíranje -a s *glagolnik od upirati se*: upiranje nadrejenemu; upiranje straži; upiranje proti zakoniti odločbi ali ukrepu državnega organa ali uradne osebe (kaz.); aktivno upiranje *obsojenca ali pripornika uradni osebi pri izvrševanju uradne dolžnosti*, npr. *z orožjem, orodjem, s fizično silo*; pasivno upiranje *nepokoravanje pozivu pooblaščené uradne osebe ali ravnanje, ki onemogoča izvršitev uradne naloge ipd.*; hujskanje k upiranju (kaz.); obvladati upiranje
upírati se -am se *z dejanji izražati nasprotovanje komu, čemu*: upirati se zakonitemu ukazu; upirati se s silo
upleníti uplenim dov. *z orožjem, pašijo priti do divjadi*: upleniti medveda **uplénjen** -a -o: uplenjena divjad
úpnica -e ž *ženska oblika od upnik*
úpnik -a m *komur se mora vrniti dolg, poravnati obveznost*, ant. *dolžnik*: akcesorni, glavni upnik; hipotekarni (hipotečni) upnik *v čigar korišče terjatev vključena na dolžnikovi nepremičnini*; izločitveni upnik *ki ima v izvršbi ali štečaju pravico do izločitve štvari, pravic in zahtevkov, ki ne pripadajo dolžniku*; likvidacijski upnik; ločitveni upnik *ki ima pravico do posebnega poplačila terjatve iz dolžnikovega premoženja* (šteč. post.); menični, podzaveštni, poravalni, regresni, štečajni upnik; zahtevajoči upnik *ki zahteva izvršbo* (izvrš. post.); zapuščinski, zašavni upnik; favoriziranje, izigravanje, oškodovanje, poplačilo, prikrajšanje upnikov; *sklic zapuščinskih upnikov; naklanjanje ugodnosti upnikom
úpnikov -a -o prid. *ki se nanaša na upnika*: upnikova zamuda
úpníški -a -o prid. *ki se nanaša na upnike*: upniški odbor (šteč. post.); upniški razred; upniška manjšina, večina; upniška masa *škoda in stroški, povzročeni s skupno havarijo, ki se povrnejo iz dolžniške mase*
upokojê nec -nca m *kdor je upokojen*: družinski, *državni, invalidski, osebni, staroštni,

vojaški upokojenec; upokojenec z (ne)polno pokojnino; prevedba upokojencev; razvršitev upokojencev po pokojninskih razredih do l. 1965

upokojênka -e ž ženska oblika od *upokojenec*

upokojítev -tve ž *glagolnik* od *upokojiti*: *administrativna, *disciplinska, invalidska, izjemna upokojítev; predčasna upokojítev *pred določeno starostjo ali pred potekom določenega časa zaposlenosti*; *dekret, odločba, sklep o upokojitvi

upokojíti -ím dov. *narediti, da kdo po končani delovni dobi ni več zaposlen*: upokojiti delavca

upokojêni -a -o: upokojeni delavec

upokojítveni -a -o prid. *ki se nanaša na upokojítev*: upokojitveni *dekret, poštopek, sklep; upokojitvena odločba

upòr upóra m **1.** *rušenje obstoječega družbenega ali državnega reda s silo ali brez nje*: oboroženi upor (kaz.); kmečki upori (pr. zg.); pravica do upora (lat. *ius resistendi*) (pr. zg.); organizirati, pripravljati, zadušiti upor; hujskati k uporu; sodelovati pri uporu **2.** *izražanje nasprotovanja komu, čemu z dejanjem, dejanji*: upor oseb, ki jim je vzeta prošost (kaz.); *upor zoper dovolitev izvršbe na podlagi tujega izvršilnega naslova; *upor zoper navedbe v razpravnem zapisniku (pravd. poš.); *upor zoper plačilno povelje; **upor zoper začasno odredbo

uporába -e ž *glagolnik* od *uporabljati* ali *uporabiti*: pravica uporabe stanovanja pravica do uporabe stanovanja v zasebni lašti, ki jo imetnik pridobi s sklenitvijo pismene stanovanjske pogodbe z lastnikom stanovanja

uporáben -bna -o prid. *ki je v takem stanju, da se da uporabiti, uporabljati*: uporabna stvar; vzdrževati stavbo v uporabnem stanju

uporábni -a -o ki se nanaša na uporabo: uporabna doba npr. osnovnih sredstev; uporabna vrednost; uporabno dovoljenje

uporabíti uporabím dov. **1.** *narediti, da kaj opravlja določeno delo, nalogo in s tem zadovoljuje potrebe koga **2.** *narediti, da je kaj sredstvo za dosego česa*: uporabiti določbo zakona; uporabiti izločene zapisnike in obveštila (kaz. poš.); uporabiti pravo tuje države; uporabiti silo **uporábljen** -a -o: uporabljeno sredstvo*

uporábljanje -a s *glagolnik* od *uporabljati*: uporabljanje pravnih predpisov

uporábljati -am nedov. **1.** *delati, da kaj opravlja določeno delo, nalogo in s tem zadovoljuje potrebe koga*: uporabljati stanovanje **2.** *delati, da je kaj sredstvo za dosego česa*: uporabljati svoj

jezik v poštopku; uporabljati pravne predpise; uporabljati družbena sredstva

uporabljív -a -o prid. *ki je v takem stanju, da se da uporabiti, uporabljati*: uporabljivo stanovanje

uporabljívost -i ž *lašnost, značilnost uporabljivega*

uporábnica -e ž ženska oblika od *uporabnik*

uporábnik -a m *kdor kaj uporablja*: končni uporabnik proizvoda; uporabnik avtorskega dela; uporabnik cešte; uporabnik kredita, proračunskih sredstev; uporabnik proste carinske cone, stanovanja; uporabnik storitev; uporabnik vode; uporabnik v svobodni menjavi dela

uporabnína -e ž *plačilo za uporabo*

uporábnost -i ž *lašnost, značilnost uporabnega*: uporabnost stanovanja

upórnica -e ž ženska oblika od *upornik*

upórník -a m *kdor se upira obstoječemu družbenemu ali državnemu redu*

upórníški -a -o prid. *ki se nanaša na upornike*: uporniška organizacija; uporniško delovanje, gibanje

upoštévati -am nedov. in dov. *delati, da kaj vpliva na ravnanje, odločitev, zaključke*: upoštevati izpovedbo priče, predlog štranke, predpis zakona; upoštevati odbitne stroške pri odmeri davščine; upoštevati olajševalne ali obteževalne okoliščine pri odmeri kazni; upoštevati posebne okoliščine konkretnega primera v sodbi

upoštévni -a -o prid. *ki se mora upoštevati*: pravno upoštevni dogovor

upráva -e ž **1.** *celota organov, ki se ukvarja z urejanjem, usmerjanjem življenja v kaki družbeni skupnosti*: realni sistem v upravi delitev uprave na strokovna področja, sin. *resorni sistem v upravi*; resorni sistem v upravi gl. *realni sistem v upravi*; modernizirati upravo **2.** *glagolnik* od *upravljati*: prisilna uprava začasni ukrep družbenega varstva; začasna uprava

upravičenec -nca m *tretja oseba, v katere pridredo koristi iz pravnega posla*: arondacijski, avtorski, čekovni, dedni, izločitveni, izvršilni, menični, odškodninski, patentni upravičenec; prednostni, premijski, preživninski, razlaštivni, regresni, služnostni, štvarnopravni, volilni, zavarovalni, zemljiškoknjižni upravičenec; predkupni upravičenec *kdor ima prednost pri nakupu določenih stvari, ki jih lastnik prodaja*; upravičenec do nujnega deleža; upravičenec do označbe porekla proizvoda; upravičenec do pokojnine, rente, zavarovalnine

upravičenje -a s (lat. *facultas*) **1.** *možnost, da upravičenec sam s svojim ravnanjem izvršuje*

svojo pravico, upravičenost: alternativno upravičenje (lat. facultas alternativa) **a**) *možnost dolžnika, da se oprosti svoje obveznosti s tem, da da upniku namesto dolgovanega drug določeni predmet b*) *možnost upnika, da zahteva od dolžnika namesto dolgovanega izročitev drugega določenega predmeta*; oblikovalno upravičenje *možnost spremeniti ali razdreti obstoječe pravno razmerje z enostransko izjavo, npr. z odpovedjo, opominom, odobritvijo ali z odslopom od pogodbe*; pravno upravičenje *pravno zavarovana možnost, da pravni subjekt ravna na določen način, sin. pravica (1)*; upravičenje *lašnika možnost lašnika, da stvar poseduje, rabi oziroma uživa in z njo razpolaga* **2.** *navedba razlogov, da je kako ravnanje sprejemljivo, utemeljeno*

upravičenka -e ž *ženska oblika od upravičenec*

upravičenost -i ž *lašnost, značilnost upravičenega*: upravičenost investicijskih vlaganj

upravičeváti -újem nedov. **1.** *imeti, navajati razloge za kaj*: upravičevati razloge za izpodbijanje pravnega posla **2.** *z ravnanjem, dosežki dokazovati pravico do česa*

upravičiti -im dov. **1.** *imeti, navešiti razloge za kaj*: upravičiti razveljavitev pravnega posla **2.** *z ravnanjem, dosežki dokazati pravico do česa*: upravičiti svoj obstoj **upravičen** -a -o v zvezi z **biti** *imeti pravico do česa, razlog za kaj*: biti upravičen za obtožbo, tožbo; biti upravičen po pogodbi, zakonu **upravičeni** -a -o **1.** *ki ima pravico do česa, razlog za kaj*: upravičeni predlagatelj, predstavnik, tožilec, tožnik, zaštopnik; upravičena oseba **2.** *za katerega obstaja utemeljen razlog*: upravičeni interes, izdatek; upravičeni sodni polog; upravičena zahteva **upravičeno** prisl.: upravičeno kaj terjati, zahtevati

upravitelj -a m *kdor kaj upravlja*: deželni upravitelj *namešnik deželnega glavarja* (pr. zg.); hišni, likvidacijski, prisilni, štečajni upravitelj; škofijski upravitelj *kdor začasno vodi škofijo, če je izpraznjen škofovski sedež* (kan.); *šolski upravitelj; župnijski upravitelj *kdor začasno nadomešča župnika, če je župnja izpraznjena ali je župnik oviran pri opravljanju pastoralne službe* (kan.); upravitelj prisilne poravnave; upravitelj skupnega premoženja

upraviteljski -a -o prid. *ki se nanaša na upravitelje*: upraviteljske pravice

upravljanje -a s *glagolnik od upravljati*: administrativno upravljanje *po državnih organih*; delavsko upravljanje *samouprava delovnih*

ljudi v delovnih organizacijah; upravljanje družbenega premoženja; upravljanje javne ceste; upravljanje lovišča, ribolovne vode, štabnega zemljišča; organ upravljanja; pravica upravljanja

upravljati -am nedov. **1.** *gospodariti s čim*: upravljati družbeno premoženje, proračunska sredstva, sklad, lovišče, zapuščino **2.** *voditi*: upravljati podjetje, zavod **3.** *usmerjati, uravnnavati premikanje česa*: upravljati letalo

upravljavec -vca m *kdor kaj upravlja*: upravljavec javne ceste, ribolovne vode, štabnega zemljišča; upravljavec lovišča, smučišča, vodovoda, žičnice

upravní -a -o prid. *ki se nanaša na upravo*: upravni akt, s katerim državni organ, organizacija združenega dela ali druga samoupravna organizacija ali skupnost v izvrševanju javnih pooblaštil odloča o kaki pravici ali obveznosti posameznika ali organizacije v upravni zadevi; upravni aparat; upravni delikt; upravni monopol *npr. proizvodnja in kontrola prometa z razstrelivi*; upravni odbor *npr. društva*; individualni, kolegijski, skupni upravni organ; upravni poštopek, predpis, senat; upravni spor; *ki sproži sodni preizkus dokončne upravne odločbe*; upravni ukrep; upravni stroški *stroški v upravnem postopku*; upravna izplačilna prepoved (izvrš. post.); upravna izvršba, oblašt, odločba, pritožba (upr. post.), razdelitev, sankcija, služba, taksa; upravne naloge; upravne organizacije *npr. zavodi*; upravno kaznovanje, nadzorstvo, navodilo, območje, področje, pravo, sodišče, sodstvo; računski upravni spor

upravnica -e ž *ženska oblika od upravnik*

upravník -a m *kdor kaj upravlja*: upravnik carinarnice, pošte; upravnik *konkurzne mase, *poštne hranilnice

upravnokázenski -a -o prid., v zvezah: upravnokazenski poštopek *poštopek o prekrških*; upravnokazensko pravo *pravo o prekrških*

upravnopolítični -a -o prid. *ki se nanaša na upravo s stališča politike*: upravnopolitična smer pravnega študija

upravnoprávní -a -o prid. *ki se nanaša na upravno pravo*: upravnopравни predpis; upravnoppravna znanost

upravnosódni -a -o prid. *ki se nanaša na upravno sodstvo*: upravnosodna praksa

upréti se uprém se dov. z *dejanjem, dejanji izraziti nasprotovanje komu, čemu*: upreti se plačilu; upreti se s silo

uprizóritev -tve ž *glagolnik od uprizoriti*: upri-

zoritev avtorskega dela *npr.* dramskega, glasbenega

uprizoríti -ím dov. z gledališkimi sredstvi *poustvariti dramsko besedilo*: uprizoriti dramsko-glasbeno delo

úra -e ž **1.** enota za merjenje časa glede na trajanje česa: delovna ura; uradne ure **2.** naprava za merjenje časa: parkirna ura **3.** v zvezi: policijska ura določen čas, zlasti ponoči, v katerem je gibanje in zbiranje prebivalstva na javnih prostorih prepovedano

urád -áda m **1.** organ javne službe za urejanje določenih zadev, opravljanje določenih nalog, navadno povezanih s pisarniški opravili: anagrafski urad ki registrira stalno prebivalstvo; depozitni, krajevni, matični, posredovalni, poštni, *rudarski, stanovanjski, tiskovni, *užitinski urad; kletarski urad; urad za narodnosti *samošojna širokovna služba IS skupščine SR Slovenije*; urad generalnega sekretarja IS skupščine SR Slovenije; naziv urada; odpraviti, organizirati, razpušiti, ustanoviti urad **2.** vodstveni organ, služba mednarodne organizacije, združenja za urejanje določenih zadev, opravljanje določenih nalog, navadno povezanih s pisarniški opravili: Mednarodni poštni urad; Mednarodni urad dela **3.** prostor, kjer ima sedež tak organ

urádni -a -o prid. **1.** ki se nanaša na urad ali uradovanje: uradni dan; uradni jezik jezik, ki je z zakonom določen za uradno poslovanje; uradne ure; uradno občevanje s strankami **2.** ki se nanaša na prištojni državni organ, prištojno osebo *oblašiti*: uradni akt; Uradni list RS; uradni naziv, položaj; uradni pečat; uradni popravek, pregled, prepis, razpis, spis; uradni prostor; uradni *sedež; uradni tečaj valute; uradni zaznamek (pošt.); uradni zdravnik; uradni podatki; uradna dolžnost, evidenca, knjiga, listina, molčečnost, oseba, potreba, pravica; uradna tajnost; uradna tiskovina, zbirka; uradno dejanje; uradno glasilo; uradno področje; uradno pojasnilo, poročilo, potrdilo, pričevalo, znamenje; uradno poslopje; uradno potovanje; izdaja uradne tajnosti (kaz.); zloraba uradnega položaja (kaz.); kaznivo dejanje zoper uradno dolžnost; kazenski pregon po uradni dolžnosti; varovati uradno tajnost; razglasiti na uradni deski **urádno** prisl.: uradno določena cena; uradno ugotoviti

***urádnica** -e ž ženska oblika od uradnik

urádnik -a m **1.** kdor opravlja uradne, zlasti

pisarniške posle **2.** *kdor je zaposlen v javni, državni službi in opravlja uradne, zlasti pisarniške posle: aktivni, upokojeni uradnik; bančni, davčni, finančni, poštni, sodni, upravni, železniški uradnik; državni, občinski, okrajni uradnik; pogodbeni, pragmatični, sistemizirani uradnik; imenovati, izvoliti, odpustiti, povišati, premešiti, upokojiti uradnika

urádniški -a -o prid. **1.** ki se nanaša na uradnike (1): uradniški aparat **2.** *ki se nanaša na uradnike (2): uradniški pripravnik; uradniška vlada ***urádníštvo** -a s uradniki: državno, samoupravno uradništvo

urádoma prisl. po uradni dolžnosti, uradno

uradováti -újem nedov. opravljati uradno delo

uravnáti -ám dov. povzročiti, da je kaj v ravnovesju: uravnati plačilno bilanco

uravnáva -e ž **1.** uskladitev: uravnava vozni redov **2.** regulacija, ureditev: uravnava mej, rek, voda

uravnílovka -e ž, rus. *si štem enakega vrednotenja dela neglede na pomembnost stroke, vrsto in produktivnost dela ter štopnjo odgovornosti*

uravnóvesiti -im dov. narediti, da so seštevni deli česa enako veliki, usklajeni med seboj: uravnovesiti proračun; uravnovesiti trgovinsko menjavo **uravnóveshen** -a -o: uravnovešena plačilna bilanca

uravnóveshenost -i ž **1.** lašnost, značilnost uravnovešenega: načelo uravnovešenosti proračuna **2.** v zvezi: duševna uravnovešenost stanje umirjenosti, duševne skladnosti

urbaníštični -a -o prid. ki se nanaša na urbanizem: urbanišični inšpektorat, inštitut, načrt, red, zavod; urbanišična dokumentacija, zakonodaja; urbanišično planiranje, potrdilo; urbanišično urejanje človekovega okolja

urbaníštika -e ž **1.** nauk o ureditvi in graditvi mešt in naselij **2.** urbanizem

urbanizácija -e ž naseljevanje vedno večjega dela prebivalstva v mešna naselja

urbanízem -zma m dejavnost v zvezi z urejanjem prostora, mešt, naselij, območij: upravni organ, prištojen za urbanizem

urbanizírati -ám nedov. in dov. delati, povzročati, da postaja kaj mešno, mešno urejeno **urbanizírán** -a -o: urbanizirana območja

urbár -ja m pri zemljiškem gospodarstvu voden seznam podložnih kmetij in njihovih bremen (pr. zg.): deželnoknežji, meštni, priročni, reformirani, rektificirani, temeljni, vicedomski urbar

urbariálni -a -o prid., v zvezi: davčna in urbarialna

regulacija *l. 1786 uzakonjen način usklajene odmere davkov in dajatev po oceni zemljiškega donosa* (pr. zg.)

urbárski -a -o prid. *ki se nanaša na urbar* (pr. zg.): urbarska dajatev; urbarska knjižica; urbarske obveznosti

urédba -e ž *splošni pravni predpis, ki ga izda najvišja izvršna oblast na podlagi ustave ali zakona: izvršilna, *ministrska, pooblaštilna, republiška, vladna, zvezna uredba; zasilna uredba z zakonsko močjo; uredba izvršnega sveta; uredba o ratifikaciji meddržavne pogodbe; uredba z zakonsko močjo ki jo izda predsednik republike na predlog vlade v izrednem ali vojnem stanju, ko se državni zbor ne more sešati, sin. zasilna uredba; izdati, odpraviti, razveljaviti, spremeniti uredb*

urédbeni -a -o prid. *ki se nanaša na uredbo: uredbeni predpis*

urédbodajálec -lca [-ȳc-] m *kdor izdaja uredbe*

urédbodájni -a -o prid. *ki se nanaša na izdajanje uredb: uredbodajni organ*

uredítev -tve ž **1. glagolnik od urediti:** ureditev knjigovodstva; ureditev delovnih razmerij, kreditnega sistema; ureditev državnih dolgov, obveznosti; ureditev meje; ureditev zemljiške knjige **2. kar je določeno s predpisi, pravili o tem, kakšno stanje, ravnanje je pravilno, obvezno:** gospodarska, politična ureditev; ustavna ureditev **3. kar je določeno z enotami, ki kaj sestavljajo, in odnosi med njimi:** federativna ureditev države **4. kar je določeno z gospodarskimi, političnimi, pravnimi odnosi v družbeni skupnosti, sin. red (3):** družbena, družbenoekonomska ureditev

uredíti -ím dov. **1. narediti, da pride kaj v določen red:** urediti arhiv **2. narediti, da pride kaj v stanje, skladno s pravili, zahtevami:** urediti gospodarstvo **3. narediti, da kaj poteka v skladu z določenimi pravili:** urediti s konvencijo, z zakonom **4. narediti, da dobi objavi namenjeno besedilo, gradivo ustrežno obliko, razporeditev:** urediti knjigo **5. narediti, da pride kaj v stanje, kot se zahteva, želi:** urediti spor po diplomatski poti; urediti dolgove; urediti pravno razmerje **6. urediti, da pride kaj v stanje, ki ustreza zahtevam glede na uporabo, potrebe:** komunalno urediti zemljišče **urejêni** -a -o: urejene družinske razmere; komunalno urejeno stavbno zemljišče

uredítveni -a -o prid. *ki se nanaša na ureditev: ureditveni načrt; ureditveno območje*

uredníca -e ž *ženska oblika od urednik*

uredník -a m *kdor naredi, da dobi objavi namenjeno besedilo, gradivo ustrežno obliko, razporeditev:* glavni, odgovorni, tehnični urednik; urednik časnika, časopisa, zbornika

uredníški -a -o prid. *ki se nanaša na urednike ali urejanje:* uredniški odbor; uredniški popravek; uredniška odgovornost, tajnost; uredniško delo

uredníštvo -a s *skupina ljudi, ki opravlja uredniška dela:* uredništvo časopisa, zbirke zakonov

uréjanje -a s **1. glagolnik od urejati (1):** urejanje arhiva **2. glagolnik od urejati (4):** urejanje časopisa, lista **3. glagolnik od urejati (5):** urejanje delovnih pogojev, pravnih razmerij; urejanje grobišč in pokopališč **4. glagolnik od urejati (6):** urejanje stavbnih zemljišč; urejanje in izkoriščanje zemljišč in stvari v splošni rabi; urejanje vodnega režima

uréjati -am nedov. **1. delati, da pride kaj v določen red:** urejati arhiv **2. delati, da pride kaj v stanje, skladno s pravili, zahtevami:** urejati gospodarstvo **3. delati, da kaj poteka v skladu z določenimi pravili:** urejati z zakonom **4. delati, da dobi objavi namenjeno besedilo, gradivo ustrežno obliko, razporeditev:** urejati časopis **5. delati, da pride kaj v stanje, kot se zahteva, želi:** urejati pravna razmerja **6. delati, da pride kaj v stanje, ki ustreza zahtevam glede na uporabo, potrebe:** komunalno urejati zemljišče

urejevální -a -o prid. *ki kaj ureja: urejevalni predpis*

uresníčenje -a s *glagolnik od uresničiti:* uresničenje pogoja; uresničenje rizika *naštanek zavarovalnega primera*

uresníčevánje -a s *glagolnik od uresničevati:* uresničevanje pravice dela z družbenimi sredstvi; uresničevanje enakopravnosti narodov in narodnosti; uresničevanje pravic in svoboščin človeka in občana; uresničevanje samoupravljanja delavcev v združenem delu

uresníčevátí -újem nedov. *ujeljavljati:* uresničevati pravice dela z družbenimi sredstvi

uresníčítev -tve ž *glagolnik od uresničiti:* uresničitev pogoja

uresníčiti -ím dov. *ujeljaviti:* uresničiti svoje pravice in interese **uresníčen** -a -o: uresničen pogoj

ureznína -e ž *rana, našala z urezom*

urgénca -e ž *opomin k izpolnitvi česa, sin. pospešnica*

urgírati -am dov. in nedov. *opomniti koga, ponovno zahtevati od koga, da izpolni obveznost: urgi-*

rati rešitev zadeve
úrni -a -o prid., v zvezi: urna plača *plača, določena glede na vrednošno postavko ure*
uskладиščenje -a s *glagolnik od uskladiščiti*: uskladiščenje blaga
uskладиščiti -im dov. *dati, spraviti v skladišče*: uskladiščiti blago v javnem skladišču **uskладиščen** -a -o: uskladiščen tovor
uskлади́tev -tve ž *glagolnik od uskladiti*: uskladitev zakonskih predpisov; uskladitev cen, pokojnin, vrednosti; uskladitev pogodbe s samoupravnim sporazumom
uskлади́ti -ím dov. *narediti, da kaj poteka, pošlane urejeno, skladno*: uskladiti delo zborov skupščine; uskladiti odločbo z zakonom; uskladiti samoupravni splošni akt, kolektivno pogodbo z zakonom; uskladiti zakon z ustavo
uskлаjeválni -a -o prid. *ki se nanaša na usklajevanje*: usklajevalni poštopek *npr. v zboru republik in pokrajin skupščine SFRJ pri izdajanju aktov na podlagi soglasja skupščin republik in avtonomnih pokrajin*
uskлаjevánje -a s *glagolnik od usklajevati*: usklajevanje dela zborov skupščine; usklajevanje medsebojnih terjatev in obveznosti organizacij združenega dela; usklajevanje štališč; usklajevanje voznih redov
uskлаjeváti -újem nedov. *delati, da kaj poteka, pošlaja urejeno, skladno*: usklajevati delo zborov skupščine
uslúga -e ž *praviloma neodplačno dejanje, storjeno iz prijaznosti ali usrežljivoši*: prijateljske usluge (fr. *bons offices*) *pri mirnem reševanju mednarodnih sporov* (mednar. pr.); storiti, vračati uslugo
uslúžbenec -nca m *delavec v javni službi*: *definitivni, civilni, izvršilni, javni, pisarniški, *pogodbeni, *pragmatični, upravni, vojaški uslužbenec; mednarodni uslužbenci *uslužbenci OZN ipd.*; imenovanje, napredovanje, premešitev, razrešitev, razvršitev, upokojitev uslužbenca; začasna odstranitev uslužbenca iz službe; imenovati, premešiti, prevesti, razrešiti, upokojiti uslužbenca; dati uslužbenca na razpolago
uslúžbenka -e ž *ženska oblika od uslužbenec*
uslúžbenski -a -o prid. *ki se nanaša na uslužbenec*: *uslužbenski davek; uslužbenski razred *pri vojaških uslužbencih*; uslužbensko pravo
uslúžnoštni -a -o prid., v zvezah: uslužnoštni žig *žig, odtisnjen na poštnih znamkah za filateliste*; uslužnoštna dejavnost *štoritvena dejavnost*

usmerítev -tve ž *glagolnik od usmeriti*: usmeritev dejavnosti
usméríti -im dov. **1.** *narediti, da kaj dobi, ima določeno smer*: usmeriti vozilo **2.** *povzročiti zanimanje za kaj*: usmeriti mladino v vzgojno-izobraževalne programe **usmérjeni** -a -o: usmerjeno izobraževanje *izobraževanje z usposabljanjem za delo*
usmérjanje -a s *glagolnik od usmerjati (4)*: usmerjanje mladine v vzgojno-izobraževalne programe in delo
usmérjati -am nedov. **1.** *delati, da kaj dobi, ima določeno smer*: usmerjati cestni promet **2.** *delati, da ima kaka dejavnost določeno vsebino*: usmerjati gospodarstvo **3.** *določati potek česa glede na cilj, sredstva*: usmerjati družbeni razvoj **4.** *povzročati zanimanje za kaj*: usmerjati mladino v vzgojno-izobraževalne programe
usmerjeválni -a -o prid. *ki se nanaša na usmerjanje*: usmerjevalno delo, navodilo
usmrčê nec -nca m *usmrčen človek*
usmrítév -tve ž **1.** *izvršitev smrtne kazni* **2.** *umor* **3.** *v zvezi*: usmrítev po naključju *povzročitev smrti drugega po nesreči* **4.** *v zvezi*: usmrítev samega sebe *samomor*
usmrítíti -ím dov. **1.** *izvršiti smrtno kazen*: usmrтити na smrtno kazen obsojenega **2.** *umorit* **3.** *povzročiti smrt koga po nesreči*: usmrтити koga po naključju **usmrítíti se narediti samomor**
usmrčên -êna -o: usmrčen človek
uspêh -êha m *ugodna pričakovana posledica ali učinek kake dejavnosti*: delovni, finančni, poslovni, učni uspeh; uspeh dokazovanja; uspeh izpita
uspêšen -šna -o prid. *ki daje take rezultate, kot se želi, pričakuje*: uspešen izpit; uspešno dokazovanje
uspêšnošt -i ž *lašnost, značilnost uspešnega*: uspešnost dokazovanja, obrambe, zagovora
uspéti uspêm dov. **1.** *s svojim delom, prizadevanjem doseči tak rezultat, kot se želi, pričakuje*: uspéti pri izpitu *narediti izpit*; uspéti s tožbo, pravnim sredstvom **2.** *uresničiti se tako, kot se želi, pričakuje*: dokaz resničnosti neke trditve je uspel; izdajanje obveznic je uspelo **uspêl** -éla -o: uspela poravnava; uspelo napeljevanje
uspêvek -vka m *hotena posledica*: uspevek kaznivega dejanja; biti odgovoren za uspevek
usposábljanje -a s *glagolnik od usposabljati*: poklicno, strokovno usposabljanje; usposabljanje za delo; usposabljanje za obrambo neodvisnosti države in družbeno samozašči-

usposábljati

to; usposabljanje za samoupravljanje; zavod za usposabljanje *npr. otrok, mladošnikov, invalidnih oseb*; oddaja mladoletnega storilca kaznivega dejanja v zavod za usposabljanje *vzgojni ukrep* (kaz.)

usposábljati -am nedov. *delati, da je kdo sposoben opravljati določeno delo*: poklicno usposabljanje; usposabljanje koga za delo: usposabljanje se za določena dela in naloge

usposobitev -tve ž *glagolnik od usposobiti*: strokovna usposobitev

usposóbiti -im dov. *narediti, da je kdo sposoben opravljati določeno delo*: usposobiti koga za delo **usposóbljen** -a -o: biti usposobljen za določena dela in naloge

usposóbljenost -i ž *sposobnost človeka za določeno delo*, sin. *kvalifikacija (1)*: strokovna usposobljenost; dokaz, preizkus usposobljenosti

ustálitév -tve ž *glagolnik od ustáliti*: ustálitév cen; ustálitév tečajev valut; ustálitév pristožnosti ohranitev pristožnosti sodišča, ki je pristožno ob vložitvi tožbe, neglede na kasnejše spremembe za pristožnost pomembnih okoliščin, sin. *perpetuacija sodne pristožnosti*

ustáliti -im dov. *narediti, da se kaj več ne spremeni, menjava*: ustáliti cene **ustáljén** -éna -o: ustáljen način izražanja; ustáljeni pravni običaji; ustáljena sodna praksa; ustáljeno izražanje

ustánávljanje -a s *glagolnik od ustanavljati*: delovna organizacija v ustanavljanju

ustánávljati -am nedov. *delati, da kaj začne obstajati*: ustanavljati delovne organizacije; ustanavljati podjetja v tujini; ustanavljati sodišča

ustánóva -e ž **1.** *namensko, na ustanovni namen vezano premoženje, navadno s pravno osebnostjo*, sin. *fundacija*: javna, občekorišna, podporna, zasebna ustanova **2.** *družbenopolitična ali druga organizacijska enota ali zavod s pravno osebnostjo ali brez nje*, sin. *inštitucija (1)*: državne, meddržavne, mednarodne ustanove; specializirane ustanove **3.** *v zvezi: pravna ustanova določen družbeni odnos in pravne norme, ki ga opredeljujejo, npr. laštnina, dedovanje, pomiloštje*, sin. *pravni inštitut*

ustánovítelj -a m *kdor kaj ustanovi*: ustanovitelj delovne, raziskovalne organizacije; ustanovitelj društva, družbe, zavoda

ustánovíteljica -e ž *ženska oblika od ustanovitelj*
ustánovíteljski -a -o prid. *ki se nanaša na ustanovitelje*: ustanoviteljski sklad; ustanoviteljska pravica; ustanoviteljske dolžnosti

ustánovítev -tve ž *glagolnik od ustanoviti*: **a)**

ustanovitev delavnice samostojnega obrtnika; ustanovitev delovne organizacije; ustanovitev gospodarskega podjetja; ustanovitev javnega tožilstva; ustanovitev obrtne zadrage; ustanovitev pogodbene organizacije združenega dela; ustanovitev podjetja, sklada, sodišča; akt o ustanovitvi delovne organizacije **b)** ustanovitev pogodbene zastavne pravice; ustanovitev pravnega razmerja **c)** ustanovitev mešta *s podelitvijo mešnih pravic* (pr. zg.); ustanovitev trga *s podelitvijo tedenskega sejma* (pr. zg.)

ustánovítí -im dov. *narediti, da kaj začne obstajati*: **a)** ustanoviti društvo, konzulat, sodišče, zadrugo; ustanoviti delovno organizacijo; ustanoviti javno tožilstvo; ustanoviti samoupravno interesno skupnost **b)** ustanoviti pogodbeno zastavno pravico; ustanoviti služnost

ustánovítiveni -a -o prid. *ki se nanaša na ustanovitev (1)*: ustanovitveni akt, poštopek, prispevek, zbor; ustanovitveni stroški; ustanovitvena pogodba; ustanovitveno dovoljenje *npr. za ustanovitev podjetja v tujini*

ustánóvni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na ustanovo (1)*: ustanovni akt, namen; ustanovno premoženje **2.** *ki se nanaša na ustanovitev kake organizacije*: ustanovni član; ustanovni občni zbor; ustanovni odbor, sklad; Ustanovna listina OZN; ustanovna skupščina *npr. delniške družbe*; ustanovna vloga *npr. podjetja, ustanovljenega v tujini*

ustánovnína -e ž *ustanovitveni prispevek*

ustáva -e ž *najvišji akt države, ki določa temeljna načela o njeni družbeni, politični in gospodarski ureditvi, o temeljnih svoboščinah in pravicah državljanov*: centralistična ustava; gibka ustava *ki jo je mogoče spreminjati z lahko dosegljivim odstotkom glasov v parlamentu*, ant. *toga ustava*; oktroirana ustava *izdana brez odobritve parlamenta*; toga ustava *ki jo je mogoče spreminjati s težko dosegljivo večino glasov v parlamentu*, ant. *gibka ustava*; pokrajinska, republiška, zvezna ustava; sprejem, izvedba, sprememba, revizija ustave; dati, oktroirati, razglasiti, razveljaviti, siširati, sprejeti, spremeniti, suspendirati ustavo

ustávítev -tve ž **1.** *glagolnik od ustáviti (1)*: ustavitev vozila na cesti **2.** *glagolnik od ustáviti (2)*: ustavitev dela, obratovanja; ustavitev izvršbe, postopka, preiskave; ustavitev sovražnosti; ustavitev uporabe meddržavne pogodbe

ustávítí -im dov. **1.** *narediti, povzročiti, da se kaj preneha gibati, premikati*: ustávítí vozilo v

- cestnem prometu **2. narediti, povzročiti, da kaj preneha potekati**: ustaviti delo, gradnjo; ustaviti izvršbo; ustaviti izvrševanje vzgojnega ukrepa (kaz.); ustaviti izvršitev kazni; ustaviti kazenski postopek; ustaviti plačila
- ustavítveni** -a -o prid. *ki se nanaša na ustavitve* (2): ustavitveni predlog, razlog, sklep
- ustávljanje** -a s *glagolnik od ustavljati*: (ne)pravilno ustavljanje vozila
- ustávljati** -am nedov. *delati, povzročati, da se kaj preneha gibati, premikati*: ustavljati vozilo
- ustávni** -a -o prid. *ki se nanaša na ustavo*: ustavni akt, amandma, predpis, zakon; ustavni organ; ustavni red, sistem; ustavni spor; ustavna država; ustavna listina, norma, pravica, prepoved, reforma; ustavne svoboščine in pravice; ustavno načelo, pravo; ustavno sodišče *sodišče, ki odloča o ustavnosti in zakonitosti splošnih pravnih aktov ter o drugih zadevah, ki so temeljnega ustavnopravnega pomena*; ustavno sodstvo, varstvo
- ustávnoprávni** -a -o prid. *ki se nanaša na ustavno pravo*: ustavnopravna ureditev; ustavnopravna znanost; ustavnopravno načelo
- ustávnosódni** -a -o prid. *ki se nanaša na ustavno sodstvo*: ustavnosodna kontrola
- ustávnošt** -i ž *skladnošt z ustavo*: ustavnost uredbe, zakona; načelo, ocena, presoja, urešničevanje, varstvo, zagotovitev ustavnosti in zakonitosti
- ustavodájni** -a -o prid. *ki ima pravico izdati ustavo*: ustavodajni organ; ustavodajna oblast; ustavodajna skupščina *posebno predstavniško telo, izvoljeno zaradi sprejema ali spremembe obstoječe ustave*
- ústni** -a -o prid. *ki je izrečen, nenapisan*: ustni dogovor; ustni izpit *pri katerem so odgovori ustni*; ustni postopek, predlog; ustna izjava, izpovedba, obtožba, odločba, oporoka, ovadba, pogodba, ponudba, prijava, prisega, pritožba, razglasitev sodbe, razžalitev; ustna javna dražba, obravnava; ustno glasovanje, naročilo, pooblaštilo, prevajanje, vabilo **ústno** prisl.: ustno odločiti; ustno naznaniti sodbo, razglasiti odločbo
- ústnošt** -i ž, v zvezi: načelo ustnosti postopka *načelo, po katerem je postopek ušten, neposreden*
- ustolíčenje** -a s *podelitev, priznanje vladarske oblasti s simbolično postavitvijo na preštol*
- ustolíčevanje** -a s *podeljevanje, priznavanje vladarske oblasti s simbolično postavitvijo na preštol*: ustoličevanje kneza v Karantaciji (pr. zg.); ustoličevanje vojvode na Koroškem (pr. zg.)
- ustrelítev** -tve ž *izvršitev smrtne kazni s strelnim orožjem*
- ustrézati** -am nedov. *biti v skladu s čim*: ustrezati pogojem; ustrezati zakonu
- ustrézen** -zna -o prid. *ki ima primerne, zaželeno lašnosti*: ustrezno delo *npr. za invalida*; ustrezno stanovanje
- ustrój** -ója m **1. ureditev, organizacija**: družbeni, državni, gospodarski ustroj **2. zgradba, sestava**: spodnji in zgornji ustroj cešte
- ustvarítev** -tve ž *glagolnik od ustvariti*: ustvaritev avtorskega dela; ustvaritev nove stvari
- ustváriti** -im dov. *s svojo dejavnošjo narediti, da kaj nastane*: ustvariti avtorsko delo **ustvártjen** -a -o: delež pri ustvarjenem dohodku
- ustvarjálec** -lca [-uc-] m *kdor ustvarja*: ustvarjalec avtorskega dela, tehnične izboljšave, modela, vzorca
- ustvarjálen** -lna -o prid. *ki se nanaša na ustvarjanje*: ustvarjalno delo
- ustvarjálnošt** -i ž *lašnost, značilnošt ustvarjalnega*: ustvarjalnost na področju izumiteljstva, tehničnih izboljšav
- ustvártjati** -am nedov. *s svojo dejavnostjo delati, da kaj nastane*: ustvarjati avtorsko delo
- usus fori** [úzus fóri] lat. *sodna praksa*
- usúšek** -ška m *kalo*
- ustéti se** *ustéjem se* dov. *zmotiti se pri štetju*
- ustétje** -a s *glagolnik od usteti se*
- ustevnína** -e ž *odškodnina za ušetje*: uštevina za blagajnika
- utája** -e ž *glagolnik od utajiti*: utaja davkov
- utajíti** -ím dov., v zvezi: utajiti davke *ne dati ustreznih podatkov, po katerih bi se odmerila prava višina davkov*
- utemeljénošt** -i ž *lašnost, značilnošt utemeljenega*: utemeljenošt obtožnice, ovadbe, pravnega sredstva, pritožbe, razdedinjenja, suma, tožbenega zahtevka
- utemeljítev** -tve ž *glagolnik od utemeljiti*: utemeljitev odločbe, pritožbe, sodbe, tožbe
- utemeljíti** -ím dov. *navesti stvarno, pravno podlago*: utemeljiti predlog, pritožbo **utemeljén** -éna -o: utemeljen predlog, razlog, sum, štrah; utemeljen ugovor *npr. zoper plačilni nalog*; utemeljena ovadba, zahteva; utemeljeno pravno sredstvo
- uteríni** -ov m, mn., lat. *otroci, ki imajo skupno samo mater*
- utesnítev** -tve ž *zmanjšanje, skrčenje*: utesnitev izvršbe *omejitev na sredstva, ki so potrebna*

za plačilo terjatve; omejitev lastninske pravice; omejitev služnosti izvrševanje služnosti v nujno potrebno obsegu; utesnítev štanovanja

utesnítí -ím dov. *zmanjšati, skrčiti*: utesniti služnosti izvrševati jih v nujno potrebnem obsegu; utesniti štanovanje

utež -í ž *umerjena priprava z označenimi kilogrami, dekagrami, grammi za merjenje mase*: delovna, kontrolna utež; krivo merjenje s krivimi utežmi ali merami *pri nakupu ali prodaji* (kaz.); Mednarodni biro za uteži in mere

utežni -a -o prid. *ki se nanaša na utež*: utežna enota

utópični -a -o prid., v zvezi: utopični socializem *predmarksistične teorije, ki za spremembo družbene ureditve ne upoštevajo dejanskih zgodovinskih razmer*

utopítev -tve ž *glagolnik od utopiti*: smrtna kazen z utopitvijo (pr. zg.)

utopíti -ím dov. *usmrtiti s potopitvijo pod vodno gladino, da v pljuča vdre voda* **utopíti se** *nehote priti pod vodno gladino in se zadušiti zaradi vdora vode v pljuča*

utopljenec -nca m *kdor se utopi*

****utrakvístični** -a -o prid. *dvojezični*: utrakvistična šola

utrđítev -tve ž *glagolnik od utrditi*: utrditev družbenega in pravnega reda; utrditev oblasti

utrđítí -ím dov. *narediti, da je kaj trdno*: utrditi zakonitost **utrđeni** -a -o: utrjena skupnost

utrđati -am dov. *s sunkom, potegom spraviti z drevesa, rašline*: utrđati plod

uvájati -am nedov. **1.** *seznanjati koga z lašnošmi, pravili kake dejavnosti z namenom, da pošlane sposoben vključiti se vanjo*: uvajati koga v delo **2.** *delati, da kaj začne kje obstajati*: uvajati industrializacijo

uvázati -am nedov. *kupovati blago v drugi državi*: uvažati blago, surovine; uvažati industrijske izdelke

uvédba -e ž **1.** *glagolnik od uvesti (4)*: uvedba dedovanja, izvršbe; uvedba kazenskega, sanacijskega, štečajnega postopka; uvedba postopka redne likvidacije organizacije združenega dela **2.** *glagolnik od uvesti (1)*: uvedba v posest

uveljavítev -tve ž *glagolnik od uveljaviti*: uveljavitev predpisa, tarife

uveljávítí -ím dov. *narediti, da kaj pošlane veljavno, upoštevano*

uveljávlanje -a s *glagolnik od uveljavljati*: (izven)sodno uveljavljanje terjatve

uveljávljati -am nedov. *delati, da kaj pošlane veljavno, upoštevano*: uveljavljati pritožbene

razloge; uveljavljati nasprotno terjatev v pobot; uveljavljati pravico s tožbo **uveljávljen** -a -o: s tožbo uveljavljena terjatev

uvěšti uvědem dov. **1.** *seznaniti koga z lašnošmi, pravili kake dejavnosti z namenom, da pošlane sposoben vključiti se vanjo*: uvesti koga v delo; uvesti koga v posest **2.** *narediti, da se kaj začne uporabljati*: uvesti novo metodo dela **3.** *narediti, da kaj začne obstajati kot obveznost*: uvesti novo davščino **4.** *narediti, da kaj začne kje obstajati*: uvesti industrializacijo **5.** *odločiti, da se kaj začne*: uvesti, disciplinski, kazenski, štečajni postopek; uvesti preiskavo; s smrtjo se uvede dedovanje

uvidévnost -i ž *sposobnost koga, da kaj jasno spozna, dojame*: ravnaty po svoji uvidevnosti

uvòd uvóda m **1.** *del govora, besedila, v katerem se napove predmet, namen, določijo osnovni pojmi*: uvod odločbe, sklepa, sodbe **2.** *kar uvaja v kako vedo, dejavnost*: uvod v pravoznanstvo

uvódní -a -o prid. *ki se nanaša na uvod*: uvodni del ustave; uvodni zakon zakon, s katerim se uvede drug zakon; uvodne določbe zakona

uvòz uvóza m *kupovanje blaga v drugi državi*: brezcarinski uvoz; dumpinški uvoz *pri katerem je blago uvoženo po ceni, ki je nižja od njegove proizvodne cene*; intervencijski uvoz; kontingentirani uvoz *omejen po znesku ali količini*; prosti, regulirani uvoz; subvencionirani uvoz; začasni uvoz; zopetni uvoz *reimport*; uvoz blaga, (pol)izdelkov, surovin; omejitev, prepoved uvoza; dovoliti, kontingentirati, omejiti, prepovedati, zmanjšati uvoz

uvozítí uvózím dov. *kupiti blago v drugi državi*: uvoziti blago v dodelavo, obdelavo, predelavo

uvóžen -a -o: uvoženo blago

uvózní -a -o prid. *ki se nanaša na uvoz*: uvozni kontingent, promet; uvozna carina *carina za uvoženo blago*, sin. *vštopna carina*; uvozna carinska deklaracija, davščina, kontrola, listina, omejitev, prepoved, prijava; uvozne dajatve; uvožno blago, carinjenje, dovoljenje, podjetje

uvóznica -e ž *ženska oblika od uvoznik*: država uvoznica

uvózník -a m *kdor se ukvarja z uvozom*

uvoznína -e ž *prištojbina za uvoz*

uvrštítev -tve ž *glagolnik od uvrstiti*: uvrstitev predmeta v carinsko tarifo; uvrstitev zemljišča v bonitetni razred

uvrštítí -ím dov. *narediti, da pride kaj v kako vrsto, skupino*: **uvrstiti kraj v določen draginjski razred*; uvrstiti obrat v varnostni razred; uvrstiti

zemljišče v bonitetni razred, pro-izvodni okoliš
uzakonitev -tve ž *glagolnik od zakoniti*: zakonitev konvencije

uzakóniti -im dov. **1.** *sprejeti kot zakon*: uzakoniti zakonski predlog **2.** *kodificirati (2)* **uzakónjen** -a -o: uzakonjena mirovna pogodba **uzakónjen** -i -a -o: uzakonjeno pravo *kodificirano pravo*

uzánca -e ž, nav. mn. *uštáhlen običaj, navada v poslovnem prometu*: bančne, luške uzance; posebne uzance *npr.* za trgovanje z žitom, za promet knjig, v goštinštvu; splošne uzance za blagovni promet

uzánčni -a -o prid. *ki se nanaša na uzance*: uzančno pravo

uzuár -ja m (lat. usuarius) *komur pripada služnost rabe*

uzufruktúár -ja m (lat. usufructuarius) *užitkar*

uzurpácija -e ž **1.** *samovoljno in nemoteno zavzetje državnega zemljišča ali zemljišča bivše agrarne skupnosti, izvršeno pred 6. aprilom l. 1941* **2.** *nezakonita, neupravičena prilašitev: uzurpacija oblasti*

uzurpátor -ja m **1.** *kdor neupravičeno vzame v posest: uzurpator zemljišča* **2.** *kdor si nezakonito, neupravičeno prilašiti: uzurpator oblasti*

uzurpírati -am dov. in nedov. **1.** *neupravičeno vzeti v posest: uzurpirati zemljišče* **2.** *nezakonito, neupravičeno si prilašiti: uzurpirati oblast, pravico*

úzus -a m (lat. usus) **1.** *navada, običaj* **2.** *služnost rabe*

užáliti užálím dov. *narediti, reči kaj, kar prizadene čast, ugled koga* **užáljen** -a -o: čutiti se užaljenega

užítek -tka m (lat. ususfructus) *služnostna pravica uporabljati tujo stvar in jo gospodarsko izkoriščati*: dosmrtni užitek; pravi užitek *katerega predmet so nepotrošne stvari*; nepravi užitek (lat. quasi ususfructus) *katerega predmet so potrošne stvari ali terjatve*; užitek za nedoločen čas; ustanovitev, čas, trajanje, prenehanje užitka; služnost užitka *stvarna pravica*

uživati in rabiti tujo stvar tako, da se ohrani njena substanca (tvarina); vrednost užitka; ****hipoteka na užitku pri kateri je zastavljen le donos stvari, ne pa stvar sama**, sin. ****reventnijska hipoteka**; ****mali vodni užitki pravica zajemanja vode, napajanja, kopanja, pranja ipd.**; pridržati si užitek; ustanoviti užitek; dati, dobiti stvar v užitek

užitkar -ja m *kdor ima služnost užitka*

užitkarica -e ž *ženska oblika od užitkar*

užitkarski -a -o prid. *ki se nanaša na užitkarje ali užitek*: užitkarska pravda

užitnica -e ž *vrednostni papir, izdan od delniške družbe po izžrebanju delnice, ki daje pravico le do dividende*

užitnina -e ž **1.** *davščina, zlasti na promet in porabo tržnega blaga široke potrošnje* (pr. zg.), sin. *dac* **2.** **krajevni davek od potrošenih dobrin*

***užitninski** -a -o prid. *ki se nanaša na užitnino (2)*: užitninski davek, urad

uživálec -lca [-yc-] m **1.** *kdor kaj uživa: kronični uživalec alkoholnih pijač* **alkoholik** **2.** *kdor je upravičen dobivati, prejemati kaj: uživalec družbene pomoči, pokojnine, rente*

uživálni -a -o prid. *ki se nanaša na uživanje (3)*: *uživálni laštnik podrejeni laštnik pri deljeni laštnini* (pr. zg.); *uživálna laštnina* (lat. dominium utile) *del deljene laštnine, ki pripada podrejenemu* (pr. zg.); *uživálna meja* *meja, do katere sega uživanje; uživálna pravica pravica uživati stvar, npr. pri služnosti užitka*

uživanje -a s **1.** *glagolnik od uživati(2)*: uživanje obresti, pokojnine **2.** *glagolnik od uživati(3)*: uživanje političnih pravic, ugodnosti **3.** *glagolnik od uživati(4)*: uživanje zemljišča

uživati -am nedov. **1.** *prejemati hrano, tekočino v telo skozi usta: uživati alkohol* **2.** *kot upravičenec dobiti, prejemati kaj: uživati pokojnino* **3.** *biti deležen česa, zlasti ugodnega, zaželenega: uživati eksteritorialnost, imuniteto, ugodnost, varstvo, zaupanje* **4.** *služnostno uporabljati tujo stvar in jo gospodarsko izkoriščati*

- V** predl., v zvezah: **1.** s tožilnikom: biti ranjen v nogo; dati v dar; dati, spraviti denar v obtok; prodati v škodo **2.** z meštnikom: plačati v gotovini, v obrokih; napaka v odločbi, v računu
- vabílec** -lca [-uɔ-] m *kdor vabi na kaj, k čemu*: vabílec k licitaciji *npr. za umetniško ali tehnično rešitev nameranih del*
- vabílo** -a s **1.** *nalog državnega ali kakega drugega organa, izdan praviloma pod sankcijo določeni osebi, naj se zgledi pri njem zaradi določenega oprava*: ediktno, osebno, pismeno, *pretorično, procesno, sodno, telefonsko, uradno, ušno vabílo; vabílo obdolženca, priče, izvedenca; vabílo k poskusu poravnave; vabílo na glavno obravnavo **2.** *poziv k udeležbi*: vabílo na sejo; vabílo za vpis obveznic; vabílo k licitaciji, k ponudbi; vabílu se odzvati; odpraviti, opušiti, ponoviti, poslati, vročiti vabílo
- vabíti** vábim nedov. *izražati, sporočiti komu željo, zahtevo, da kam pride, se kje zgledi*: vabíti na glavno obravnavo, na sejo, na sodišče; vabíti k licitaciji
- vábljenec** -nca m *kdor je kam vabljen*
- vábljenje** -a s *glagolnik od vabiti*: vabljenje izvedencev, obdolženca, prič, štrank, tožilcev
- vábljenka** -e ž *ženska oblika od vabljenec*
- vacatio legis** [vakáció légis] lat. *rok od objave do začetka veljavnosti predpisa*
- vademékum** -a m (lat. vade mecum) *priročnik, priročna knjižica*
- vádij** -a m (lat. vadium) *varščina, npr. ponudniku na javni dražbi*
- vadljáti** -ám nedov. *igrati na srečo*
- vagabúnd** -a m *klatež, poštopač, potepuh*
- vagánt** -a m **1.** *kdor je brez stalnega prebivališča*
2. *vagabund*
- vagón** -a m *vozilo, navadno brez lašnega pogona, za prevažanje potnikov, tovora po tirnicah*: franko vagon nakladalne pošaje *klavzula v prevoznih pogodbah, po kateri prodajalec plača prevoz do vagona*
- vagónski** -a -o prid. *ki se nanaša na vagon*: vagonška pošiljka
- vája** -e ž *sištematično ponavljanje gibov, dejanj zaradi usposabljanja za kako delo, dejavnost*: orožne vaje *vojaške vaje*; vaje enot civilne zaščite
- vájeneč** -nca m *oseba, ki se s šolanjem in praktičnim delom v gospodarski organizaciji ali v posamezni obrti usposablja za kvalificiranega delavca*
- vájenski** -a -o prid. *ki se nanaša na vajence*: vājenski pouk; vājenska doba, nagrada, pogodba, šola; vājensko razmerje
- vakántni** -a -o prid. *ki ni zaseden*: vakantno delovno mesto
- vákuf** -a m, tur. *nepremičnine islamskih verskih skupnosti ali njihovih dobrodelnih ustanov*
- valorizácija** -e ž **1.** *preračunanje na določen tečaj, na določeno vrednoštno osnovo*, sin. *ovrednotenje* **2.** *dvig nominalne vrednosti, zlašti pri razvrednotenju denarja*: valorizacija katastrskega dohodka; valorizacija hranilne vloge; valorizacija nabavne ali gradbene vrednosti; valorizacija tarife *npr. turistične takse, vodnega prispevka*; valorizacija osebnih dohodkov; valorizacija osnovnih sredstev; valorizacija življenjskega zavarovanja; valorizacija invalidnin, nepremičnin, pokojnin, preživnin, prispevkov, štipendij; osnova za valorizacijo; predpisi o valorizaciji; izvešči valorizacijo
- valorizácijski** -a -o prid. *ki se nanaša na valorizacijo*: valorizacijski količnik; valorizacijska bilanca *bilanca*, *ugotovljena z valorizacijo*; valorizacijska razlika; valorizacijska vrednost *vrednošt*, *ugotovljena z valorizacijo*
- valorizírati** -am dov. in nedov. **1.** *preračunati na določen tečaj, na določeno vrednoštno osnovo* **2.** *dvigniti nominalno vrednošt, zlašti pri razvrednotenju denarja* **valorizíran** -a -o: valorizirana polica, premija; valorizirana vrednošt *vrednošt*, *dosežena z valorizacijo*
- valovánje** -a s *fluktuacija, gibanje*: konjunktorno valovanje; valovanje cen, kupne moči denarja
- válpét** -pta m *izvršilni organ zemljiškega gospodara* (pr. zg.)

valúta -e ž **1.** *zakonsko določen denarni sistem*, sin. *veljava* (2): bimetalna valuta srebrna in zlata valuta; papirnata valuta; paralelna valuta; srebrna, zlata valuta *katerih denarna enota je enaka določeni količini srebra, zlata*, sin. *srebrna, zlata veljava*; vezana valuta na posebno dobrotno ali drugo valuto kot merilo **2.** *denarna enota kot zakonsko plačilno sredstvo v državi*: jugoslovanska, francoska valuta; dobra, domača valuta; (ne)konvertibilna valuta *ki je (ni) zamenljiva za drugo valuto ali zlato*; obračunska valuta; stabilna valuta *katere vrednost se ne spreminja*, sin. *trdna valuta*; trdna valuta gl. *stabilna valuta*; tuja valuta; devalvacija, revalvacija, stabilnost, tečaj valute; promet z valutami **3.** *vsaka vrsta tujega denarja razen zlatnikov*: kupovanje in prodaja valut pri bankah; kupčevanje s tujo valuto proti veljavnim predpisom (kaz.) **4.** *pripomba pri knjiženju, od katerega dne velja dobropis ali obremenitev, predvsem na bančnem računu*, sin. *valutacija*: valuta kompenzirana *valuta poračunana* **5.** v zvezah: cesijska valuta *kar dobi cedent za odštopljeno terjatev*; posojilna valuta *posojeni denar ali druga nadomešna švar*

valutácija -e ž *pripomba pri knjiženju, od katerega dne velja dobropis ali obremenitev, predvsem na bančnem računu*, sin. *valuta* (4)

valútni -a -o prid. *ki se nanaša na valuto*: valutni ažio v *odšotkih izražen pribitek pri prodaji ali pri nakupu tuje valute*; valutni disažio *izguba ob prodaji valute*; valutni sišten; valutni tečaj *razmerje vrednosti domače in tuje valutne enote*; valutni predpisi; valutna enota; valutna klavzula **a)** *klavzula, po kateri se preračuna dolg po določeni tuji valuti* **b)** *dodatek v vrednoštnem papirju, npr. v menici kot vrednost v pooblaštilu, vrednost v zašlavo*; valutna pariteta **a)** *vrednost valutne enote po teži čistega zlata* **b)** *vrednost ene ali več izbranih tujih valut*; valutna politika, reforma; valutna relacija *razmerje med dvema ali več valutami*; valutne restrikcije; valutno razmerje *razmerje med trasantom menice in remitentom, med nakazovalcem in prejemnikom nakazila ipd.*

váranje -a s *glagolnik od varati*: varanje lakovernih ljudi; varanje kupcev *preslepitev kupcev* (kaz.)

varánt -a m (angl. warrant) **1.** *del skladišnice*, sin. *zašlavnica* (2); lombardirati **varant** **2.** *nalog sodišča, npr. za pripor, hišno preiskavo* (angl. pr.)

várati -am nedov. z *določenim namenom zavajati koga v zmotu*

várčen -čna -o prid. *ki si prizadeva porabiti čim manj denarja, dobrin*: varčen človek **várčno** prisl.: varčno gospodariti

varčeválec -lca [-uč-] m *kdor varčuje*

varčeválka -e [-učk-] ž *ženska oblika od varčevalec*

varčevánje -a s *glagolnik od varčevati*: denarno, devizno, dolgoročno, namensko, stabilizacijsko, štanovanjsko varčevanje; mednarodno poštno varčevanje

varčeváti -újem nedov. **1.** *prizadevati si porabiti čim manj denarja, dobrin*: varčevati pri izdatkih; varčevati s krediti **2.** *izločati del prihodkov in jih hraniti v banki, hranilnici ter dobivati od njih obresti*

várčnoš -i ž *laštnost, značilnost varčnega človeka*: varčnoš v finančnem poslovanju

variabilni -a -o prid., v zvezah: variabilni kapital *delovna sila*; variabilni proizvodjalni stroški *proizvodjalni stroški, ki se spreminjajo sorazmerno z obsegom proizvodnje*

variácija -e ž, v zvezi: pravica variacije *pravica izbire, npr. predmeta izpolnitve pri alternativni obveznosti*

variácijski -a -o prid., v zvezi: variacijski regres *izbirni regres*

varljív -a -o prid. *ki zavaja*: varljiva označba blaga

váren -rna -o prid. *ki mu ne grozi nevarnost*: pogoji za varno plovbo ladje; pogoji za varno uporabo letala, letališča **várni** -a -o: pupilarno varna naložba *varovančevega denarja naložba, pri kateri pogoje za varnost določa pravna norma*; varna terjatev *terjatev, za katero je zajamčeno vračilo*; varno spremstvo *spremsstvo zaradi varnosti*

várnost -i ž *šlanje varnega*: družbena, državna, javna, mednarodna, osebna, pravna, prometna, protipožarna, pupilarna, socialna, splošna, telesna varnost; varnost človekovega okolja; varnost cestnega, letalskega, pomorskega, železniškega prometa; varnost države, kredita, meja, naložbe, plovbe, premoženja, terjatve, življenja; varnost na javnih smučiščih; varnost pri delu; ogrožanje varnosti letala med letom (kaz.); ogrožanje varnosti osebe (kaz.); služba državne varnosti; zadeve javne varnosti; regres za varnost (men.); kazniva dejanja zoper splošno varnost ljudi in premoženja; kazniva dejanja zoper javnost javnega prometa

várnostni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na varnost*: varnostni inženir; varnostni organ *stražnik*; varnostni pas *pas v motornem vozilu, letalu*

za pripenjanje potnikov med vožnjo, letenjem; varnoštni trikotnik znak, s katerim se označuje na vozišču ušavljenno vozilo; varnoštni ventil; varnoštni predpisi; varnoštni ukrep **a**) vrsta kazenske sankcije za kaznivo dejanje **b**) ukrep za varnost, npr. pri delu, v cestnem prometu; varnoštna naprava npr. varnoštni ventil; varnoštna razdalja potrebna razdalja med vozili v cestnem prometu; varnoštna služba; varnoštno naprave npr. na deloviščih; signalno-varnoštno naprave naprave za zavarovanje, npr. proti vltomu, ropu, požaru **2.** v zvezi: varnoštna rezerva rezerva, ki zagotavlja stabilnost finančnega poslovanja pri premoženjskem in osebnem zavarovanju (zav.) **3.** v zvezi: Varnoštni svet OZN organ, katerega dejavnost je mirno reševanje sporov ali akcije ob ogrožanju miru, kršitvah miru in agresivnih dejanjih (mednar. pr.)

várnoštnik -a m kdor poklicno skrbi za varnost: posredovanje varnoštnika npr. na sodišču

varovalni -a -o prid., v zvezah: varovalni gozd gozd za varstvo pred vetrom, vodo, plazovi, usadi; varovalni pas območje ob cestah in železnicah, v katerem je gradnja mogoča le pod določenimi pogoji; varovalno območje območje za varstvo npr. vodnih virov, varnega prometa na letališčih

varovánc -nca m **1.** oseba pod varuštvom, skrbništvom **2.** državljan, ki uživa konzularno varstvo druge države, npr. pripadnik države, ki je pod protektoratom (mednar. jav. pr.) **3.** kdor je v oblašti vojskovalca ali okupanta, a ni njegov državljan (II. ženevska konvencija)

varovánje -a s glagolnik od varovati: varovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin; varovanje javnih koristi, meja, naravne in kulturne dediščine, pravic, skrivnosti, tajnosti, ugleda, ustavnosti in zakonitosti

varovánka -e ž ženska oblika od varovanec

varováti -újem nedov. **1.** prizadevati si, skrbeti, da se odvrne nevarnost od koga: varovati pomembno osebo **2.** prizadevati si, da se kaj ohrani: varovati laštino, mir, posestno stanje, pravico, skrivnost, tajnost, zaupano stvar; varovati z uštavo določeno ureditev **varováni** -a -o: varovani laštnik (rim. pr.)

várštveni -a -o prid. ki se nanaša na varstvo (I): varštveni dodatek dodatek k invalidnini ali pokojnini; varštveni predpis npr. predpis za varstvo divjadi, rib; varštveni ukrep kazenska sankcija za gospodarski prešopek, prekršek; varštveni zahtevek npr. zahtevek priglasitelja

vzorca, modela; varštveni pasovi vodnega vira; varštveni ukrepi in normativi ukrepi in normativi za preprečevanje poškodb pri delu; varštvena carina carina, ki ščiti domačo proizvodnjo, sin. zaščitna carina; varštvena doba za divjad in ribe; varštvena doba za materialne avtorske pravice; varštvena funkcija kazenske zakonodaje; varštvene vode vode, namenjene varstvu in gojitvi rib; varštveno načelo načelo o uporabi jugoslovanske kazenske zakonodaje proti lašnemu državljanu ali tujcu za v tujini štorjeno kaznivo dejanje, ki ogroža koristi države (kaz.), sin. realno načelo; varštveno območje območje za varstvo npr. vodnih virov, naravne in kulturne dediščine; varštvena sredstva delavcev sredstva za osebno varstvo pri delu in osebna varštvena oprema; pogojna obsodba z varštvenim nadzorštvom (kaz.)

várstvo -a s **1.** varovanje pravic, oseb, stvari: domsko, državno, družbeno, kazenskopravno, mednarodno, mladinsko, otroško, posestno, pravno, preživitinsko varstvo; socialno varstvo dejavnosti na področju socialnega skrbstva, družbenega varstva otrok, zaposlovanja, pokojninskega in invalidskega zavarovanja, štarskega zavarovanja kmetov in stanovanjskega gospodarstva; sodno, uštavno, zakonsko, zavodsko, zdravštveno varstvo; varstvo beguncev, brezdomovincev, cest, materinstva, mladine, otrok; varstvo tajnosti pisem in drugih občil; varstvo narodnih skupnosti; varstvo arhivskega gradiva; varstvo avtorske pravice; varstvo človekovega okolja; varstvo človekove zasebnosti in dostojanstva; varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin; varstvo duševno in telesno prizadetih oseb; varstvo invalidnih oseb; varstvo izumov s patentom; varstvo tehničnih izboljšav, znakov razločevanja z modelom oziroma vzorcem, z blagovno oziroma štoritveno znamko, z označbo porekla proizvoda; varstvo javnih koristi; varstvo kmetijskih zemljišč; varstvo književnih in umetniških del; varstvo koristnih ptic; varstvo laštine; varstvo naravne in kulturne dediščine; varstvo pečca v prometu; varstvo samoupravnih pravic; varstvo starejših občanov; varstvo uštavnega reda; varstvo uštavne ureditve; varstvo uštavnosti in zakonitosti; varstvo vojnih sirot; varstvo volilne pravice; varstvo življenja in zdravja; varstvo prebivalstva pred nalezljivimi boleznimi; varstvo rastlin pred nalezljivimi boleznimi in škodljivci; varstvo

- voda in zraka pred onesnaževanjem; varstvo živali pred kužnimi boleznimi; varstvo pred ionizirajočim sevanjem; varstvo pred naravnimi nesrečami; varstvo pred požarom; varstvo pri delu; dati, nuditi, uživati, zagotoviti varstvo
- 2. (s)hranitev:** imeti stvar v varstvu; sprejeti oporoko v varstvo
- várščina** -e ž *za določeno zavarovanje dani premični predmeti (denar, vrednošni papirji, dragocenošti) ali hipoteka:* procesna varščina za pravdne stroške; tožniška varščina (lat. cautio actoria) za pravdne stroške, ki jo na toženčevo zahtevo da tuji državljan ali oseba brez državljanstva kot tožnik; zakonska varščina z zakonom predpisana, npr. pri javni dražbi; varščina namesto pripora zaradi begosumnosti (kaz. post.); varščina kot pogoj za izdajo predhodne odredbe (izvrš. post.); varščina kot pogoj za izdajo začasne odredbe (izvrš. post.); varščina namesto začasne odredbe (izvrš. post.); varščina za začasno uvoženo blago; položitev, položnik varščine; dati, določiti, položiti, predpisati, vrniti varščino; varščina preneha, zapade
- váruh** -a m **1.** **uradno poštlavljena oseba, ki skrbi za mladoletnika, ki ni pod očetovsko oblaščjo:* generalni varuh kdor opravlja posle generalnega varuštva **2.** čuvar: varuh državnega pečata **3.** kdor kaj varuje: varuh človekovih pravic in temeljnih svoboščin
- váruhinja** -e ž **1.** **ženska, ki opravlja varuške posle* **2.** ženska, ki se poklicno ukvarja z varovanjem otrok v vzgojnovaršveni organizaciji
- *varuški** -a -o prid. *ki se nanaša na varuha (1):* varuški dekret, posel, račun; varuško pravo
- *varušstvo** -a s *varstvo mladoletnika po varuhu (1):* generalno varušstvo ki ga opravlja organ javne uprave ali kako društvo za varstvo mladine
- vás** -í ž *naselje agrarnega izvora s sklenjenim oštevilčenjem hiš*
- vaščán** -ána m *prebivalec vasi*
- vaščánka** -e ž *ženska oblika od vaščán*
- váški** -a -o prid. *ki se nanaša na vas:* vaški *gozd, *logar, pašnik; vaški župan (pr. zg.); vaška občina (pr. zg.); vaška pot, skupnost
- vátikanski** -a -o prid., v zvezi: Vatikansko mesto neodvisna država v delu Rima od l. 1929
- vazál** -a m *kdor je prejel fevd od fevdnega gospoda* (pr. zg.)
- vazálni** -a -o prid. *ki se nanaša na vazale:* vazalna prisega (pr. zg.); vazalno razmerje (pr. zg.)
- vážen** -žna -o prid. *pomemben:* važen razlog; važno dejstvo
- vbòd** vbòda m **1.** *glagolnik od vbošti:* rana od vbo-da **2.** rana, poškodba, povzročena s koničastim predmetom, sin. vbodlina
- vbodlína** -e ž rana, poškodba, povzročena s koničastim predmetom, sin. vbod (2)
- vbodljáj** -a m **1.** kratek, rahel vbod **2.** vbodeno mešo na telesu: vbodljaj od noža
- vbódni** -a -o prid., v zvezi: vbodna rana vbodlina
- vbôšti** vbòdem dov. *povzročiti rano, poškodbo s koničastim predmetom:* vbošti z nožem
- včlanítev** -tve ž *glagolnik od včlaniti se:* včlanitev v organizacijo
- včlániti se** -im se dov. *pošlati član kake organizacije:* včlaniti se v društvo **včlánjen** -a -o: država, včlanjena v OZN, v Svetovno poštno zvezo
- v. d.** [vé dé] okrajš. *vršilec dolžnosti:* v. d. načelnika
- vdája** -e ž **1.** *glagolnik od vdati se:* vdaja vojaške osebe sovražniku med vojno (kaz.) **2.** kapitulacija: brezpogojna, pogojna vdaja
- vdáti se** vdám se dov. **1.** *prenehati se bojevati in preiti pod oblašč nasprotnika:* vdati se sovražniku (kaz.) **2.** *začeti se ukvarjati s tem, kar izraža dopolnilo:* vdati se brezdelju in nepoštenemu življenju; vdati se proštuciji **vdán** -a -o: vdan pijančevanju
- vdòr** vdóra m **1.** *glagolnik od vdreti (1):* vdor v tuje stanovanje ali zaprt prostor; tatvina z vdorom (kaz.) **2.** *glagolnik od vdreti (2):* vdor na tuje ozemlje; vdor v tuje teritorialne vode; vdor v tuj zračni prostor
- vdóva** -e ž *žena po moževi smrti:* vojna, zapuštnikova vdova; odpravina, oskrbnina vdove (soc. zav.)
- vdóvec** -vca m *mož po ženini smrti*
- vdóvski** -a -o prid. *ki se nanaša na vdove ali vdovce:* vdovski stan; vdovska pokojnina, *renta
- vdóvstvo** -a s *vdovski stan*
- *vdóvščina** -e ž *sredstva za vzdrževanje vdove*
- vdréti** vdrém dov. **1.** *s silo, nasilno priti kam, navadno z namenom ropati, krašiti:* neupravičeno vdreti v tuje stanovanje ali zaprt prostor (kaz.) **2.** *z vojaško silo, bojem priti na nasprotnikovo ozemlje:* vdreti na tuje državno ozemlje
- véča** -e ž **1.** *splošno zborovanje ob rednih rokih* (pr. zg.); deželskosodna, gorska, mešna véča **2.** *vršta stalne podložniške davščine sodni gosposki deželskega sodišča* (pr. zg.)
- večina** -e ž *večji del kake skupnosti, celote:* absolutna večina ki je nadpolovična; kvalificirana večina strožje določena absolutna večina, npr. dvotretjinska; relativna večina najvišje število glasov, ki ga dobi npr. eden izmed več

kandidatov ali eden izmed več predlogov; parlamentarna večina; upniška večina npr. pri sklenitvi prisilne poravnave; vladna večina; večina članov senata (pošt.); večina glasov, delegatov, poslancev, volivcev; imeti večino; sprejeti predlog z večino glasov

večinski -a -o prid. *ki se nanaša na večino*: večinski delničar; večinski narod v državi; večinski sistem volitev; večinska stranka, vlada; večinsko mnenje; večinsko načelo *pri volitvah, glasovanju*

večkratni -a -o prid. **1.** *večkrat tolikšen*: večkratno obdajčenje, zavarovanje; večkratno sorodstvo **2.** *v zvezi*: večkratni povratek *štoritev kaznivega dejanja, katerega štorilec je bil pred tem obsojen najmanj dvakrat* (kaz.)

večnacionalni -a -o prid. *večnarodni*: večnacionalna država, skupnost

večnarodni -a -o prid. *ki ima več narodov*: večnarodna država, skupnost

večni -a -o prid., *v zvezi*: večna renta *renta, pri kateri se dolžnik zaveže le za plačevanje obresti*

večstanovánjski -a -o prid., *v zvezi*: večstanovánjska hiša *hiša, ki ima dvoje ali več stanovanj in eno hišno število*

večstránkarski -a -o prid. *ki ima več političnih strank*: večstránkarski politični sistem

večstránski -a -o prid. *ki se nanaša na več strani*: večstránski dogovor, pravni posel, sporazum; večstránka pogodba **a)** *pogodba, ki jo sklenejo najmanj tri stranke* **b)** *mednarodna pogodba, pri kateri sodelujejo vsaj tri stranke, vendar se njihov krog ne more razširiti čez obseg, ki ga same določijo*

večvrédnost -i *ž presežna vrednost*

véda -e *ž dejavnost, ki si prizadeva metodično priti do sistematično izpeljanih, urejenih in dokazljivih spoznanj*: finančna veda; pravna veda *o pravnih pravilih in pravicah, sin. pravo*

vedénje -a *s celota dejanj kake osebe, ki kaže njeno razpoloženje, odnos do ljudi, okolja*: spodobno vedenje; ocena vedenja učenca; pravila vedenja; prognoza o obsojenčevem vedenju *pri pogojni obsodbi* (kaz.)

védenje -a *s 1. poznavanje, vednost*: izjava vedenja *izjava vednosti*; razlog vedenja (lat. ratio scientiae) **2.** *zavedanje, umšivena (intelektualna) sestavina krivde*: vedenje in hotenje *sestavini naklepa*

védeti vé^m nedov. *imeti kaj v zavešti na osnovi zaznav, učenja, študija* **véde** prisl.: vede in hote kaj storiti; ravnati vede in hote

vedeževánje -a *s napovedovanje prihodnosti, pripovedovanje preteklih dogodkov, navadno na osnovi kart, črt na dlani*: vedeževanje *iz kart sredstvo goljufije*; vedeževanje *za denar*

védnost -i *ž poznavanje, vedenje*: zasebna sodnikova vednost *o predmetu poštopka*; izjava vednosti *npr. potrnilo, spričevalo*; pričanje *iz lastne vednosti ne po pripovedovanju drugih*; dati komu kaj *v vednost*; sprejeti *v vednost*

védoma prisl. *vede, zaveštno*: vedoma kršiti *predpise zavedati se protipravnosti ravnanja*; vedoma krivo izpovedati; vedoma zamolčati *napake blaga*; vedoma podati *napačno napoved*

véja -e *ž 1. potomstvo v zaporednih generacijah*: glavna, stránka veja *rodu 2. panoga, področje, stroka*: gospodarska, upravna veja **3.** *v zvezah*: posojilo *na zeleno vejo posojilo, dano proti zašavitvi pričakovanega pridelka* (pr. zg.); prodaja *na zeleni veji prodaja pričakovanega pridelka, npr. pred žetvijo* (pr. zg.); točiti vino *pod vejo začasno prodajati vino lašnega pridelka na kraju pridelovanja*; vinotoč *pod vejo*

véleblagóvnicá -e *ž velika blagovnica*

véleizdája -e *ž kaznivo dejanje zoper najvišje organe oblasti, državno ureditev, varnost države*

véleizdájalec -lca [-úç-] *m kdor zagreši veleizdajo*

véleizdájalca -e [-úç-] *ž ženska oblika od veleizdajalec*

véleizdájalški -a -o [-úç-] prid. *ki se nanaša na veleizdajalce ali veleizdajo*: veleizdajalski proces

vélekapitál -a *m laštniki velikega kapitala kot predstavniki gospodarskega, političnega vpliva, moči*: mednarodni velekapital

véleobrát -áta *m velik obrat*: industrijski, poljedelski veleobrat

véleodjém -éma *m odjem velikih količin električnega toka po posebnem režimu*

véleodjemálec -lca [-úç-] *m odjemalec velikih količin blaga*

véleposésnik -a *m laštnik veleposestva*: zemljiški veleposestnik

véleposésniški -a -o prid. *ki se nanaša na veleposestnike*: **veleposestniška kurija *volilna skupina* do l. 1918; veleposestniško zemljišče

véleposéstvo -a *s večja zemljiška posest*: gozdno, poljedelsko veleposestvo; agrarna reforma veleposestev

véleposlánicá -e *ž ženska oblika od veleposlanik*

véleposlánik -a *m naziv diplomatskega predstavnika najvišjega ranga*: izredni in pooblašteni veleposlanik; postavitev, odpoklic

veleposlanika

veleposlanništvo -a s najvišje diplomatsko predstavnništvo kake države v tuji državi: odpreti veleposlanništvo

velesila -e ž politično, gospodarsko zelo močna država: gospodarska, politična, vojaška velesila

veletrgovec -vca m kdor trguje na debelo

veletrgovina -e ž trgovina na debelo

veletrgovka -e ž ženska oblika od veletrgovca

veletržnica -e ž mešto, na katerem se opravlja promet kmetijskih pridelkov na debelo

veličánstvo -a s čašni naziv cesarjev in kraljev

vêlik -ika -o prid. ki dosega visoko stopnjo glede na

a) obseg: velika malomarnost (lat. culpa lata)

b) vrednost: velika tatvina **vêliki** -a -o: veliki župan **a) *načelnik oblasti (3)** od l. 1922 do l. 1929 **b) predstojnik skupnošči vasi (velike župe) pri Beneških Slovencih** (pr. zg.); velika družina patriarhalno organizirana skupnost družin s skupno posestjo, proizvodnjo in porabo (pr. zg.), sin. zadruga (2); velika havarija vsak strošek in škoda, namerno in preudarno povzročena, da se reši ladja, letalo ali tovor pred dejansko nevarnošjo, ki skupaj grozi vsem udeležencem v istem plovbnem podjetju, sin. skupna havarija, sin. generalna havarija, prim. pomorska škoda; *velika prodaja soli; *veliko županstvo urad velikega župana od l. 1922 do l. 1929

veljâti -âm nedov. **1. imeti vrednoš:** denar velja **2. imeti veljavo (1), moč:** beseda, dovoljenje, odločba, predpis, sporazum, zakon velja; zakon, uredba, odlok, sklep začne, (pre)neha veljati; veljati za nazaj **imeti učinek za nazaj 3. imeti ceno:** blago velja določen znesek **4. po splošnem mnenju, prepričanju biti tak, to, kar ima za določilo:** veljati za neobsojenega (kaz.) do l. 1960; veljati za zakonskega otroka

veljâva -e ž **1. veljavnoš,** moč: retroaktivna, subsidiarna veljava predpisa, zakona; zakon dobi veljavo začne veljati; zakon ima veljavo velja; zakon izgubi veljavo (pre)neha veljati; predpis, sodba ostane v veljavi **2. zakonsko določen denarni sistem,** sin. valuta (1): monometalna veljava; bimetalna veljava srebrna in zlata veljava; srebrna, zlata veljava katerih denarna enota je enaka določeni količini srebra, zlata, sin. srebrna, zlata valuta; kovinska veljava ant. papirnata veljava; papirnata veljava dejšvo, da zakonito plačilno sredšvo, npr. bankovec ali državni denar, v notranji in zunanji trgovini ni zamenljivo, ant. kovinska veljava; paralelna,

šepava veljava; vezana veljava na posebno dobrino ali drugo veljavo kot merilo; veljava pada, se dviga; dolg se glasi na drugo veljavo

veljâven -vna -o prid. ki velja: veljaven pravni posel; pravno veljaven dogovor; veljavna liština, oporoka, zakonska zveza; veljavno spričevalo **veljâvni** -a -o: veljavni denar, pravni naslov, pravni red, predpis; veljavno plačilno sredšvo, pooblastilo, pravno pravilo, pravo **veljâvno** prisl.: veljavno sklenjena zakonska zveza

veljâvnoš -i ž **1. lašinoš, značilnoš veljavnega:** časovna, krajevna, osebna, pravna, retroaktivna, štvarna, subsidiarna veljavnoš predpisa; meddržavna in notranja veljavnoš mednarodnih pogodb; veljavnoš oporoke, potne lištine **2. veljava:** doba, konec, pričetek, rok veljavnoš; spričevalo s splošno priznano veljavnošjo; dobiti, izgubiti, izpodbijati, podaljšati, vzeti veljavnoš

venia aetatis [vénia etátis] lat. podelitev polnoletnošči

véra -e ž **1. zaveš o obstoju boga, nadnaravnih sil,** sin. religija: državna, (ne)priznana vera; svoboda izpovedovanja vere; zloraba vere v politične namene; prisilno spravljanje civilnega prebivalstva v drugo vero vršta vojnega hudodelstva (kaz.) **2. zaupanje v koga ali kaj:** dobra vera (lat. bona fides) zaveš subjekta o pravni upravičenošči; slaba vera (lat. malae fides) zaveš subjekta o pravni neupravičenošči; biti, ravnati v dobri veri; pridobiti poseš v dobri veri **3. v zvezah:** dati, vzeti na vero brez takojšnjega plačila

verbâlni -a -o prid. besedni, ušni: verbalni delikt kaznivo dejanje, storjeno z besedami; verbalni kontrakt pogodba, pri kateri mora biti soglasje strank izraženo z določenimi besedami (rim. pr.); verbalna injurija besedna razžalitev; verbalna nota osebno izročeno, prebrano, nepodpisano diplomatsko sporočilo

verdâkt -a m (lat. verdictum) izrek porotnikov o krivdi, sin. porotniški pravorek

verificirati -am dov. in nedov. **1. potrditi, ugotoviti pravilnoš:** verificirati izvolitev, mandat, samoupravni sporazum, pooblastilo delegata **2. uradno priznati, da so izpolnjeni pogoji za določeno dejavnost družbenega pomena:** verificirati izobraževalno organizacijo; verificirati zavod za zdravšveno varšvo

verifikâcija -e ž **1. potrditev, ugotovitev pravilnošči:** carinska verifikacija vzorcev blaga; verifikacija mandata, pooblastila delegata; komisija za verifikacijo **2. uradno priznanje,**

da so izpolnjeni pogoji za določeno dejavnost družbenega pomena: verifikacija izobraževalne organizacije; verifikacija lekarne; verifikacija naravnega zdravilišča; verifikacija veterinarske organizacije; verifikacija zavoda za zdravstveno varstvo; postopek verifikacije

verifikacijski -a -o prid. *ki se nanaša na verifikacijo: verifikacijski postopek; verifikacijska komisija*

veriga -e ž, v zvezi: sklenjena veriga indecev *več med seboj povezanih indecev; ki pripeljejo do edinega mogočega zaključka*

verizenje -a s **1.** *verižniško trgovanje: prepoved veriženja* **2.** v zvezi: ček za veriženje za plačevanje pri SDK

veriziti -im nedov. s *preprodajanjem dražiti blago*

verižni -a -o prid., v zvezah: **1.** verižni indeks *indeks, pri katerem je naslednji člen izražen v odstotkih prejšnjega* **2.** verižna trgovina *trgovina s posredovanjem odvečnih posredovalcev* **3.** verižni ček *ček za plačevanje pri SDK; verižni način plačevanja in obračunavanja pri SDK*

verižnica -e ž *ženska oblika od verižnik*

verižnik -a m *kdor veriži*

verižniški -a -o prid. *ki se nanaša na verižnike ali verižništvo: verižniški posel; verižniško trgovanje*

verižništvo -a s *verižniško trgovanje*

verjeti -jámem nedov. *biti prepričan, da je povedano, navedeno skladno z resnico: verjeti priči, štranki, zagovoru; imeti utemeljen razlog verjeti v resničnost trditve, obdolžitve pri žaljivi obdolžitvi, opravljanju (kaz.)*

verjétn -tna -o prid. *ki se zdi v skladu z resničnostjo: pravica, ki se šteje za bolj verjetno, za manj verjetno* **verjétni** -a -o: verjetni izkaz *izkaz verjetnosti* **verjétno** prisl.: verjetno izkazati *utemeljiti s sprejemljivimi trditvami namesto gotovih razlogov, npr: kršitev avtorske pravice, nevarnost škode, obstoj terjatve*

verjétnost -i ž **1.** *lašnost, značilnost verjetnega: verjetnost pričevanja, trditve, zagovora* **2.** *prepričanost o možnosti obstajanja, nastopa česa: manjša, večja verjetnost* **3.** *kar se glede na kaj more predvidevati, pričakovati: štatištična verjetnost; izkaz verjetnosti utemeljitev s sprejemljivimi štrankinimi trditvami namesto gotovosti, npr: glede kršitve avtorske pravice, nevarnosti škode, obstoja terjatve; štopnja verjetnosti; izkazati, presoјati verjetnost*

verodošojén -jna -o prid. *ki mu je verjeti: verodošojén zagovor; verodošojna izpovedba;*

verodošojna liština javna liština, faktura, menica, ček ipd. (post.); verodošojna priča; verodošojno besedilo mednarodne pogodbe ipd.

verodošojnost -i ž *lašnost, značilnost verodošojnega: preizkusiti verodošojnost lištine, pričevanja, zagovora*

veroizpóved -i ž *izpovedovanje določene verske pripadnosti*

versájski -a -o prid., v zvezi: versajski mir *mir, sklenjen 28. 6. 1919 v Versaillesu med zavezniki in Nemčijo*

vérski -a -o prid. *ki se nanaša na vero: verski pogreb, pouk, praznik, predpis, predstavnik, tisk; verski sklad sklad, namenjen vzdrževanju župnij, ki ga je ustanovil cesar Jožef II. iz premoženja odpravljenih samoštanov do 1. 1945; verski zaklad verski sklad; verski zbor; verska dejavnost, ločina, organizacija, skupnost, svoboda; verska šola; versko opravilo, prepričanje, sožitje; zbujanje verske neštrpnosti, verskega sovraštva (kaz.); ovirati, preprečiti verski obred (kaz.)*

vertént -a m *kdor kaj štori ali da v koristi drugega brez poslovskega namena*

vêrzija -e ž **1.** *štoritev ali dajatev kake osebe (vertenta) v korist druge (okoriščenca) brez poslovskega namena: (ne)dobroverna verzija; verzija v skupno korist; odgovornost iz verzije* **2.** *zatrjevana možna razlaga dejanja ali dogodka* **3. različica: verzija zakonskega osnutka**

verzíjski -a -o prid. *ki se nanaša na verzijo (1): verzijski zahtevek zahtevek iz verzije (1); verzijska reparacija reparacija, dobljena z lašnim trudom in na lašne stroške brez poslovskega namena, a v korist druge osebe*

veselíca -e ž *zabavna prireditev s plesom, pri kateri se toči pijača*

veselíčni -a -o prid. *ki se nanaša na veselico: *veselični davek; *veselična taksa*

vesólje -a s *vesoljski prostor*

vesóljni -a -o prid. **1.** *ki zajema vse: vesoljna izvršba; vesoljna pridobitev pravic* **2.** v zvezah: vesoljni pravni naslednik *univerzalni pravni naslednik; vesoljno pravno nasledstvo univerzalno pravno nasledstvo*

vesóljnost -i ž *dejstvo, da je kaj vesoljno: načelo vesoljnosti*

vesóljski -a -o prid. *ki se nanaša na vesolje: vesoljski prostor prostor nad ozračjem, v katerem država nima suverenosti, sin. nadzračni prostor; vesoljsko pravo pravo o meddržavnih odnosih v zvezi z dejavnostjo v vesolju*

vesóljstvo -a s *vesolje*

vést¹ -i ž *obveščilo, sporočilo, novica*: širiti lažne in vznemirljive vesti (kaz.)

vést² -i ž *občutek, zavešči o moralni vrednosti lašnega ravnanja, mišljenja, ki vzbuja občutek moralne odgovornosti*: ravnati po najboljši vednosti in vesti; opravljati svojo dolžnost nepristransko in po vesti

vésten -na -o prid. **1.** *ki dela po načelih vesti*: vésten gospodar, plačnik **2.** *ki kaže, da kdo tako dela*: véstna presoja dokazov **véstno** prisl.: véstno opravljati dolžnost

vésti se védem se nedov. *obnašati se*: vésti se nedostojno na javnem kraju

véstnost -i ž *lašnost, značilnost véstnega človeka*: čekovna, menična, strokovna véstnost; véstnost pri delu; načelo véstnosti in poštenja pri sklepanju, uveljavljanju in izpolnjevanju obveznosti iz obligacijskih razmerij; ravnati z dolžno véstnostjo

véšala -ál s, mn. *naprava za izvršitev smrtne kazni z obešenjem*

véšč -a -o prid. *ki kako široko dobro obvlada*: véšč prava

veterina -e ž *veda o boleznih, zdravštvem varstvu živali in o neoporečnosti živil živalskega izvora*

veterinár -ja m *strokovnjak za veterino*

veterinárski -a -o prid. *ki se nanaša na veterino*: veterinarski delavec, inšpektor, izvid, ogled, recept, zavod; veterinarski higijenski ukrep; veterinarski zaporni ukrep; veterinarska bolnica, dejavnost, inšpekcija, konvencija, napotnica, organizacija, policija, pomoč; neveščna veterinarska pomoč (kaz.); veterinarska postaja; Republiška veterinarska uprava; veterinarsko pričevalo

veterinárskohigijski -a -o prid. *ki se nanaša na veterinarsko higieno*: veterinarskohigijska služba

veterinárskosanitárni -a -o prid. *ki se nanaša na sanitarne ukrepe v veterini*: obvezni veterinarskosanitarni pregled živali in živil živalskega izvora

véto -a m *pravica koga, da z ugovorom, nasprotovanjem prepreči sprejem, izpolnitev sklepa, zakona*: absolutni veto s katerim se zavrne izglasovani sklep, zakon; odločilni veto ki povzroči odložitve sklepa, zakona, sin. *suspenzivni veto*; suspenzivni veto gl. *odločilni veto*; pravica veta *pravica preprečiti s svojim glasom sprejem ali izvršitev sklepa*; vložiti veto

véz -i ž *kar povezuje*: fevdna vez (pr. zg.); krvna,

osebna, pravna, rodbinska, sorodstvena, zakonska vez; zadržek zakonske vezi

vézani -a -o prid., v zvezah: vezani depozit *depozit z odpovednim rokom*; vezani posel *posel, pri katerem mora kupec kupiti še kako drugo blago ali prodati kako svoje blago*; vezani račun *bančni račun z odpovednim rokom ali tak, s katerim se ne more prošto razpolagati*; vezana cena *cena, ki je uradno določena, npr. za živila, najemnine*; vezana dokazna presoja *dokazna presoja, ki jo pogojujeta rok ali geslo*; vezana pravica *pravica, ki jo pogojujeta kraj ali oseba*; vezana sredstva *sredstva, ki so s pogodbo določena npr. za stanovanjsko izgradnjo*

vezanje -a s *glagolnik od vezati*: sredstva za vklepanje in vezanje osebe *npr. lisice, plastična zatega, vrvica*

vezanost -i ž **1.** *lašnost, značilnost vezanega*: vezanost ponudnika; vezanost na ponudbo, obliko; vezanost senatov vrhovnega sodišča na pravna mnenja, sprejeta na občni seji; vezanost sodišča na svojo sodbo, ko je ta razglašena; vezanost sodišča prve štopnje na odločbo sodišča druge štopnje glede prištjivosti; vezanost sodišča na pravnomočno sodbo kazenskega sodišča glede obstoja kaznivega dejanja in kazenske odgovornosti storilca (pravd. poš.) **2.** v zvezi: vezanost na zemljo (lat. *glebae adscriptio*) *dolžnost podložnika, da oštane na uživani kmetiji* (pr. zg.), sin. *prikljenjenost na grudo*

vézati véžem nedov. **1.** *z namesčitvijo vrvi, lisic, verige okrog česa delati, da to je, oštane skupaj*: vezati osebo **2.** *delati, povzročati, da kdo mora ravnati v skladu s čim*: beseda, objuba, odločba, pogodba, ponudba, prepoved, zakon veže; sklep večine veže manjšino **3.** *omejiti izvršitev česa na določen pogoj*: vezati odložitve izvršbe na polog varščine; vezati pogodbo na pogoj, rok **4.** *s pogodbo določiti rok, pred katerim vlagatelj ne more razpolagati z vložnim denarjem*: vezati hranilno vlogo **vézan** -a -o, v zvezi z **biti**: biti vezan na besedo, dogovor, formalnost, navodilo, ponudbo, privolitev, rok, zakon

vhódni -a -o prid. *ki se nanaša na vhod*: vhodna carinarnica

vicedóm -a m (lat. *vicedominus*) **1.** *upravitelj deželnoknežjega premoženja v deželi* od 14. do 18. stol. (pr. zg.) **2.** *organ, ki v srednjeveških primorskih meših opravlja posle javnega notarja* (pr. zg.)

víceguvernêr -ja m *guvernerjev nameštnik*: vi-

ceguverner Narodne banke
vícekonzul -a m *nameštnik konzula*: čaštni, po-
 klicni vicekonzul
vícekonzulát -a m *urad vicekonzula*: vodja vi-
 cekonzulata
viciózni -a -o prid. (lat. vitiosus), v zvezah: viciozni
 posestnik *posestnik, čigar posest je pridoblje-
 na s silo, z zvijačo ali zlorabo zaupanja*, sin.
neprištni posestnik; viciozna posest *posest*,
*pridobljena s silo, z zvijačo ali zlorabo zau-
 panja* (lat. vi, clam, precario), sin. *neprištna*
posest; viciozna izpolnitev pogodbe *napačna*
izpolnitev pogodbe
vicióznost -i ž *lašnost, značilnost vicioznega*:
 vicioznost posesti
vídeat lat. (*naj vidi*) *pripomba, naj se spis predloži*
na vpogled
vídem -dma m *cerkveni svet, cerkvena posest*
 (pr. zg.)
víden -dna -o prid. *ki ga je mogoče videti*: vidni
 sledovi kaznivega dejanja; vidni znaki in po-
 sledice telesne poškodbe; vidne napake blaga;
 razobesiti cenik na vidno mesto
vídez -a m **1.** *z vidom zaznavna lašnost*: zunanji
 videz npr. *bankovca, lištine* **2.** v zvezi: dati videz
 čemu *hliniti, simulirati*
vídi lat. (*videl sem*) *pripomba, da je kaj vzeto v*
vednost, na znanje
vidík -a m *izhodišče kriterija za presojanje česa*:
 gospodarski, narodni, politični, pravni vidik;
 z vidika pozitivnega prava
vidimácija -e ž *overitev, potrditev, da je prepis*
enak izvorniku: vidimacija prepisa
vidimíranje -a s *glagolnik od vidimirati*
vidimírati -am dov. in nedov. *overiti, potrditi, da je*
prepis enak izvorniku **vidimíran** -a -o: vidi-
 miran prepis
vidíranje -a s **1.** *pregled in potrditev dokumenta*:
 vidiranje lištine o izvoru blaga **2.** v zvezi: vidi-
 ranje potnega lista *izdaja vizuma* **3.** *izdaja do-
 voljenja za izplačilo po vpogledu kontrolnega*
organa: vidiranje naloga za izplačilo
vidírati -am dov. in nedov. **1.** *pregledati in potrditi*
dokument **2.** v zvezi: vidirati potno lištino *dati*
vizum
vidmar -ja m *zakupnik na vidmu* (pr. zg.)
vikár -ja m *uradni nameštnik kakega cerkvenega*
predstojnika: generalni vikar *zaštopnik škofa*
v upravnih zadevah (kan.)
viktimologíja -e ž *nauk o vlogi žrtve pri kazni-*
vem dejanju
vínar -ja m **1.** ***droben kovanec in denarna enota*
2. v zvezi: **najemnski vinar najemniku nalo-*

žen davek od Stanovanjske najemnine
vinárski -a -o prid., v zvezi: *vinarska strokovna*
komisija komisija za ocenjevanje vina po med-
narodni ocenjevalni lestvici
vindikácija -e ž (lat. vindicatio) *uveljavljanje*
švarne pravice (rim. pr.)
vindikácijski -a -o prid., v zvezi: *vindikacijska tožba*
 (lat. rei vindicatio) *laštninska tožba*
viničar -ja m *obdelovalec in oskrbnik tujega vi-*
nograda
viničarski -a -o prid. *ki se nanaša na viničarje*:
 viničarska pogodba *pogodba med obdeloval-*
cem vinograda (viničarjem) in laštnikom vino-
grada do l. 1945; viničarsko razmerje *razmerje*
med obdelovalcem vinograda (viničarjem) in
laštnikom vinograda do l. 1945; odprava vini-
 čarskih razmerij
vínjen -a -o prid. *ki je pod vplivom alkohola*
vínjenost -i ž *štanje vinjenega človeka*: kaznivo
 dejanje, storjeno v vinjenosti
vinkulácija -e ž **1.** *vezanost razpolaganja*: vin-
 kulacija hranilne knjižice npr. *z geslom*; vin-
 kulacija zavarovalne police v korist določene
 osebe **2.** *sprememba vrednošnega papirja, ki*
se glasi na prinosnika, v vrednošni papir, ki
se glasi na ime
vinkulácijski -a -o prid. *ki se nanaša na vinkula-*
cijo: vinkulacijska izjava
vinkulíranje -a s *vinkulacija*
vinkulírati -am dov. in nedov. *vezati na kak pogoj*
vinkulírani -a -o: vinkulirani vrednošni papir;
 vinkulirana hranilna vloga
víno -a s *alkoholna pijača iz soka grozdja po al-*
koholnem vretju: ponarejeno vino; označevanje
 vina po kakovosti in geografskem poreklu;
 trgovina z vinom; točiti vino pod vejo *zača-*
sno prodajati vino lašnega pridelka na kraju
pridelovanja; ocenjevanje vin
vinogôrski -a -o prid. *gorski (1)*
vinógrad -a m *zemljišče, na katerem je posajena*
vinska trta: gorskopravni vinograd (pr. zg.)
vinográdnik -a m *obdelovalec ali laštnik vino-*
grada
vinoródni -a -o prid. *ki ima pogoje za (dobro)*
uspevanje vinske trte: vinorodni rajon, okoliš,
 podokoliš; ožji vinorodni okoliš
vinotòč -óča m, v zvezi: *vinotoč pod vejo zača-*
sna prodaja vina lašnega pridelka na kraju
pridelovanja
vínski -a -o prid., v zvezi: *vinski davek davek od vina*
vír -a m **1.** *švar, od katere, iz katere kaj prihaja,*
se dobiva: akumulacijski vodni vir **2.** *besedilo,*

švar, ki vsebuje podatke o čem: listinski viri; viri za ugotavljanje dejstev (pošt.) **3.** v zvezah: formalni viri prava po načinu nastanka, npr. predpisi državnih organov, samoupravni splošni akti, pravni običaji; materialni viri prava družbeni vzroki nastajanja prava; viri notranjega (državnega) prava; viri mednarodnega prava pogodbe, običaji, obča pravna načela **4.** *izvor sredstev: davčni viri; viri dohodkov, prihodkov, preživljanja*

virilist -a m komur pripada glas ali članstvo v kaki korporaciji po položaju ali rodu, ne po izvolitvi: ***glas virilista v predstavniskem telesu na podlagi položaja, npr. v deželnih zborih bivše Avstrije, sin. **virilni glas*

virilni -a -o prid. (lat. virilis moški), v zvezah: virilni član *član kake korporacije, npr. parlamenta, po rodu ali položaju, ne po izvolitvi; **virilni glas glas v predstavniskem telesu na podlagi položaja, npr. v deželnih zborih bivše Avstrije, sin. **glas virilista*

virman -a m (fr. virement) **1.** *prenos zneska z enega bančnega računa na drug bančni račun: plačati z virmanom* **2.** *prenos proračunskega kredita z ene pošiljke na drugo: proračunski virman; dovoliti virman*

virmanski -a -o prid. *ki se nanaša na virman: virmanski ček ček za prenos zneska na drug bančni račun; virmanski nalog, plačilni promet; virmansko plačevanje*

virmiranje -a s *glagolnik od virmirati: virmiranje kreditov prenos kreditov*

virmirati -am dov. in nedov. *prenešiti znesek z enega bančnega računa na drug bančni račun*

visēči -a -e prid., v zvezah: visēči dolg *dolg, ki ni plačan; visēči posel posel, ki še ni dokončan; visēči plodovi plodovi, ki še niso ločeni od matične štvari; visēča obveznost obveznost, ki še ni poravnana; visēča pravda tekoča pravda*

visēčnost -i ž, v zvezah: visēčnost pogoja *negotovitost v času od sklenitve pravnega posla do (ne) izpolnitve pogoja; visēčnost pravde dejstvo, da pravda teče, sin. litispendenca*

visēti -im nedov., v zvezi: pogoj *visi (lat. condicio pendet) še ni izpolnjen*

vislice -ic ž, mn. *vešala*

vis maior [vís májor] lat. *višja sila*

visók -ôka -o prid. *ki je glede na možni razpon zelo oddaljen od spodnje, izhodiščne meje: visoka cena; visoka obrešna mera visôki -a -o* **1.** *ki je glede na razvršitev po položaju, pomembnosti, odgovornosti na zelo pomembnem mestu:*

visoki komisar OZN **2.** *ki je glede na stopnjo zahtevnosti najbolj poglobljen in usmerjen na določeno stroko, znanost: visoka strokovna izobrazba; visoka šola; visoko izobraževanje* **3.** *odlični, ugledni: visoke pogodbene šranke izraz v mednarodnih pogodbah* **4.** v zvezi: visoko morje *odprto morje*

visokošolec -lca m kdor si pridobiva izobrazbo na visoki šoli

visokošólka -e ž *ženska oblika od visokošolec*

visokošólski -a -o prid. *ki se nanaša na visoko šolo: visokošolski sodelavec asistent, lektor, strokovni sodelavec; visokošolski študij; visokošolski učitelj redni, izredni profesor, docent, višji predavatelj; visokošolski zavod; visokošolska delovna organizacija*

višina -e ž **1.** *velikost česa glede na število enot, s katerimi se meri: višina davčne osnovne; višina dividende; višina dohodkov, izdatkov, odhodkov, prihodkov; višina dolga; višina nagrade, najemnine, škode, takse, vplačila* **2.** *oddaljenost od površine, tal v navpični smeri navzgor: višina vodne gladine*

višji -a -e prid. **1.** *ki je glede na razvršitev po položaju, pomembnosti, odgovornosti na bolj pomembnem mestu: *višji državni tožilec; višji predavatelj; višji rabin; višja instanca; višje sodišče a) inštančno sodišče, višje od sodišča prve stopnje b) sodišče druge stopnje v Sloveniji; *višje deželno sodišče v Ljubljani od l. 1918 do l. 1928; višje gospodarsko sodišče; višje javno tožilstvo za območje višjega sodišča v Sloveniji* **2.** *ki je glede na stopnjo zahtevnosti bolj poglobljen in usmerjen na določeno stroko, znanost: višja šola* **3.** v zvezi: *višja sila (lat. vis maior) nepredvidljiv in neodvrnljiv, nepričakovan zunanji dogodek, npr. požar, povodenj, potres*

víteški -a -o prid. *ki se nanaša na viteze (1) (pr. zg.): viteški fevd; viteška klop stanovska skupina v deželnem zboru; viteška kmetija kmetija koseza, sin. koseščina*

vítez -a m **1.** *nižji plemič (pr. zg.)* **2.** *časni naslov v zvezi z odličjem: vitez (francoske) častne legije*

vitrih -a m *enoštevno orodje za nasilno odpiranje ključavnice, sin. odpirac*

vizitácija -e ž *pregled, npr. zavoda, sodnih zaprov: zapisnik o vizitaciji*

vízum -a m **1.** *dovoljenje za prehod čez državno mejo, vpisano navadno v potnem listu: brezplačni, diplomatski, konzularni, neimigrantski vizum; poslovni, službeni, turistični vizum;*

vizum za eno, več, za neomejeno število potovanj; vizum za en, več tranzitov; vizum za začasno, stalno prebivanje v tujini; vizum za tujece *prihodno-odhodni, izhodno-prihodni, izhodni, tranzitni vizum*; izdaja, razveljavitev vizuma; časovna veljavnost vizuma; odprava vizumov; taksa za vizum; izdati, razveljaviti vizum **2. dovoljenje pri izplačilih**: predhodni, naknadni vizum

vkalkulirati -am dov. *vračunati*: vkalkulirati davščine, maržo v ceno

vklenítev -tve ž *glagolnik od vkleniti*: vklenitev pripornika

vkleníti vklénem dov. *dati komu na roke, noge lisice, verigo za onemogočanje svobodnega gibanja*: vkleniti aretiranca v lisice

vklepanje -a s *glagolnik od vklepati*: sredstva za klepanje in vezanje osebe *npr. lisice, plastična zatega, vrvica*; *vklepanje rok z lisicami, nog z okovi *disciplinska kazen za obsojence*

vklepáti -am nedov. *dajati komu na roke, noge lisice, verigo za onemogočanje svobodnega gibanja*

vključítev -tve ž **1. glagolnik od vključiti (1)**: vključitev novih vprašanj v dnevni red **2. glagolnik od vključiti (2)**: vključitev v izobraževanje po določenem vzgojno-izobraževalnem programu

vključíti -im dov. **1. narediti, da kaj pošlane sestavni del česa**: vključiti vprašanje v dnevni red **2. narediti, da kdo pošlane član kake organizacije, skupnosti**: vključiti otroka v vzgojno-varštvno ustanovo

vnkjížba -e ž **1. vpis v zemljiško knjigo na podlagi listin, ki ima za posledico brezpogojno pridobitev, prenos, omejitev ali prenehanje knjižne pravice, sin. intabulacija**: zemljiškknjižna vknjižba; vknjižba laštinske, služnoštne, zaštavne pravice; vknjižba izbris; vknjižba v vpisniku ladij; za vknjižbo sposobna listina; dovoliti, opraviti vknjižbo **2. vpis ladje v vpisnik ladij 3. knjigovodski vpis, knjiženje**: glavna, temeljna vknjižba; izvršiti, opravičiti, popraviti, razveljaviti, stornirati vknjižbo

vnkjížbeni -a -o prid. **1. ki se nanaša na vknjižbo (1), sin. intabulacijski**: vknjižbeni naslov; vknjižbena klavzula *dovoljenje knjižnega prednika za vknjižbo, sin. intabulacijska klavzula*; vknjižbeno dovoljenje **2. ki se nanaša na knjigovodski vpis, knjiženje**: vknjižbeno dokazilo

vnkjíženje -a s *glagolnik od vknjižiti*

vnkjížiti -im dov. **1. vpisati v zemljiško knjigo na**

podlagi listin, sin. intabulirati: vknjižiti laštinsko pravico **2. vpisati ladjo v vpisnik ladij 3. vpisati v računsko knjigo**: vknjižiti dobroimetje, dolg, terjatev **vnkjíženi** -a -o: vknjižena pravica *npr. v zemljiški knjigi*

vkrcanje -a s *glagolnik od vkrcati*: vkrcanje potnikov; vkrcanje tovora; luka, pristanišče vkrcanja; dovoljenje za vkrcanje; nakladnica za vkrcanje

vkrcati -am dov. *spraviti na ladjo*: vkrcati potnike, tovor na ladjo **vkrcati se šlopiti, oditi s kopnega na ladjo**: vkrcati se na ladjo

vkrcéválec -lca [-ǫc-] m *kdor po pogodbi o prevozu štvori predaja ladjarju štvori za prevoz*

vkrcéválni -a -o prid. *ki se nanaša na vkrcanje ali vkrcavanje*: vkrcevalni stroški

vkrcévánje -a s *glagolnik od vkrcovati*: vkrcavanje tovora; čas, kraj vkrcavanja

vkrcéváti -ujem nedov. *spravljati na ladjo*

vlačénje -a s **1. glagolnik od vlačiti (1)**: kabotažno vlačenje *vlačenje, ki se začne in konča v jugoslovanskih lukah ali na obalnem morju SFRJ*; pogodba o vlačanju ladje ali drugega plovnega objekta **2. glagolnik od vlačiti (2)**: pravica vlačjenja lesa čez tuje zemljišče

vlačílec -lca [-ǫc-] m **1. cešno motorno vozilo, ki vleče priklopno vozilo 2. ladja za vleko, reševanje ladij**

vlačílni -a -o prid., v zvezi: vlačilna steza *steza na bregu za vleko ladij po reki navzgor*

vlačíti vlačím nedov. **1. večkrat vleči**: vlačiti ladje v pristanišče **2. spravljati les v gozdu do poti tako, da drsi po tleh**: vlačiti s konji

vlačúga -e ž *ženska, ki se (poklicno) ukvarja s prostitucijo*

vlačúganje -a s **1. prostitucija 2. potepanje, potepuško življenje**

vlačúgati se -am se nedov. **1. ukvarjati se s prostitucijo 2. potepati se, potepuško živeti**

vlačúgar -ja m **1. moški, ki se (poklicno) ukvarja s prostitucijo 2. potepuh**

vlačúgarstvo -a s **1. prostitucija 2. potepuštvu**
vláda -e ž **1. vrhovni politično-izvršilni organ v državi**: državna, osrednja, republiška, zvezna vlada; koalicijska vlada *ki jo sestavlja več strank*; koncentracijska vlada *ki je sestavljena iz vseh v parlamentu zastopanih strank*; manjšinska vlada *ki se opira na manjšino parlamenta*; parlamentarna vlada *odgovorna parlamentu in odvisna od njega*; uradniška vlada; večinska vlada *ki se opira na večino parlamenta*; vlada depozitar(ka) meddržavne pogodbe; vlada v izgnanstvu; vlada v odstopu;

odštop vlade; rekonstrukcija vlade; sestava vlade; član, predsednik, predstavnik vlade; funkcije vlade; vlada odstopi; izglasovati (ne) zaupnico vladi; imenovati, sestaviti, preosnovati, zapriseči vlado; poveriti komu sestavo vlade; sprejeti mandat za sestavo vlade **2.** *najvišji upravni organ upravno-teritorialne enote v državi*: ****deželna vlada v bivših avstrijskih deželah**, npr. v *Kranjski in Koroški* do l. 1918; ***pokrajinska vlada**; ***Narodna vlada za Slovenijo** l. 1918

vládanje -a s *glagolnik od vladati*: kabinetni sistem vladanja *sistem vladanja brez predstavnikov ljudstva*; doba, oblika vladanja

vladár -ja m *kdor vlada*

vladarica -e ž *ženska oblika od vladar*

vladarjev -a -o prid. *ki se nanaša na vladarja*: vladarjeve prerogative

vladárski -a -o prid. *ki se nanaša na vladarje*: vladarski posli; vladarske dolžnosti, pravice

vládati -am nedov. *odločati v organizirani družbeni skupnosti, zlasti v državi*: vladati državi **vladajóci** -a -e: vladajoči narod, razred; vladajoča stranka; vladajoče mnenje *večinsko, splošno mnenje*

vladavína -e ž *način, oblika, sistem vladanja*: absolut(i)stična, avtoritarna, demokratična, monarhična, parlamentarna, predstavniška, razredna, skupščinska, ustavna vladavina

vládni -a -o prid. *ki se nanaša na vlado*: vladni aparat, delegat; ***vladni komisar vladni poverjenik**; vladni osnutek, predlog zakona; vladni predstavnik; vladna agencija, izjava, koalicija, komisija, kriza, stranka, uredba, večina

vláganje -a s **1.** *glagolnik od vlagati (1)*: vlaganje spisov v arhiv **2.** *glagolnik od vlagati (2)*: vlaganje denarnih zneskov v denarni zavod **3.** *glagolnik od vlagati (3)*: vlaganje vlog obtožnic, pravnih sredstev, prošenj, tožb, zahtev, zasebnih tožb ipd. **4.** *glagolnik od vlagati (4)*: investicijska vlaganja; vlaganja v družbeni standard **5.** *glagolnik od vlagati (5)*: biološka vlaganja v gozdove; vlaganje rib v ribolovno vodo

vlagátelj -a m **1.** *kdor vloži denar v banko*: vlagatelj denarja **2.** *vložnik (1)*: vlagatelj obtožnice, predloga, prošnje, pritožbe, tožbe, zahteve

vlagáteljica -e ž *ženska oblika od vlagatelj*

vlágati -am nedov. **1.** *dajati v kaj*: vlagati spise v arhiv **2.** *dajati denar kam, da se poveča njegova količina*: vlagati prihranke v banko **3.** *dajati kam vloge, da se sproži določen poštopek pri*

upravnih ali sodnih organih **4.** *uporabljati del nanovo proizvedenih dobrin, sredstev za obnavljanje in povečevanje osnovnih sredstev in zalog* **5.** *spuščati živali, zlasti mlade, v reko, gozd za povečanje količine teh živali*: vlagati ribe v reko

vlák -a m *vozilo iz med seboj povezanih vagonov, ki jih navadno vleče lokomotiva*: potniški, tovorni vlak

vlámljati -am nedov. *izvrševati vlomne tatvine*

vlážni -a -o prid., v zvezi: *vlažni žig mokri žig*

vléči vléčem nedov. *s silo, usmerjeno proti sebi, povzročati premikanje česa za seboj, k sebi*: vleči vozilo **vléčen** -a -o: vlečena ladja; vlečeno vozilo

vléčni -a -o prid. *ki se nanaša na vleko*: vlečna služba, steza; vlečna vrv *pri vlečnicah*; vlečno motorno vozilo

vléčnica -e ž *žičnica na smučišču, ki vleče smučarje navkreber tako, da drsijo s smučmi po snegu*: smučarska vlečnica; vzdrževati red na vlečnicah

vlečnína -e ž *plačilo za vleko ali potiskanje ladje*

vléka -e ž *glagolnik od vleči*: vleka vozila na javni cešti npr. *priklopnega vozila, vozila, ki ima okvaro*

vljúden -dna -o prid. *ki se vede, ravna v skladu z družabnimi pravili*

vljúdnost -i ž **1.** *lašnost, značilnost vljudnega človeka*: vljudnost v občevarjanju s štrankami **2.** *v zvezi: meddržavna vljudnost pravila o občevarjanju v meddržavnih odnosih*, sin. *meddržavna kurtoazija*

vljúdnostni -a -o prid., v zvezi: *vljudnostni obiski tujih državljanov in diplomatov neuradni obiski diplomatskih ali konzularnih predstavnikov pri pomembnejših družbenopolitičnih, gospodarskih ali kulturnih funkcionarjih brez določenega namena*

vlóga¹ -e ž *položaj koga glede na njegovo dejavnost, značilnosti*: posredovalna, vodilna, vodstvena vloga; vloga izvedenca, priče, sodnika, štranke

vlóga² -e ž **1.** *spis, ki ga vloži stranka pri pristojnem organu, organizaciji, npr. prošnja, predlog, obtožnica, pritožba, sporočilo, tožba, ugovor, zahteva*: brzojavna, (ne)kolkovana, nerazumljiva, pomanjkljiva, prepozna, pripravljiva vloga; ustna vloga *ki se da uštno na zapisnik*; dopolnitev, popravek, sprejem vloge; (do)kolkovati, dopolniti vlogo; izročiti vlogo *osebno jo izročiti organu*; popraviti, poslati,

- prevzeti, sprejeti, taksirati, vložiti, umakniti vlogo; vpisati vlogo v vpisnik; obravnavati, rešiti, vrniti vlogo; zavreči vlogo *ne ugoditi iz formalnih razlogov*; zavrniti vlogo *ne ugoditi iz štvartnih razlogov* **2.** v banko vložen denar: bančna, denarna, devizna, hranilna vloga; ustanovna vloga v podjetju v tujini; vezana, vinkulirana vloga; vloga na ime, prinosnika; vloga na vpogled, z geslom, odpovednim rokom; vloga brez odpovednega roka; obrešтовanje hranilnih vlog; obreštna mera za vloge; dvigniti, izplačati, obrešтовati, odpovedati, prenešati, vplačati, zarubiti, zaštaviti vlogo; z vlogo razpolagati
- vlòm** vlòma m *glagolnik od vломiti*: poskušeni vlom; vlom z vlomilnim orodjem; sledovi vloga; zavarovanje pred vlogom **a)** fizično zavarovanje, npr. z alarmno napravo **b)** pogodbeno zavarovanje pri zavarovalnici; fingirati vlom
- vlomílec** -lca [-yc-] m *kdor vlogi, vloglja*: večkratni vlomilec
- vlomílká** -e [-yk-] ž *ženska oblika od vlomilec*
- vlomílni** -a -o prid. *ki se uporablja za vlogljanje*: vlomilno orodje
- vlomílski** -a -o [-ys-] prid. *ki se nanaša na vlogilce*: vlogilska tolpa
- vlogíti** vlómim dov. *s silo, na neustrezen način odpreti kaj zaklenjenega, zapahnjena*: vlogiti v zaprto stavbo, zaprto sobo, zaprt prostor; vlogiti v avtomobil, blagajno, omaro
- vlogíni** -a -o prid. *ki se nanaša na vlog*: vlogna tatvina
- vlogéek** -žka m **1.** *pod posebno številko označena enota v nekaterih javnih vpisnikih*: registrski vlogéek *enota sodnega registra iz enega ali več listov z rubrikami*; zemljiškoknjižni vlogéek *zemljiškoknjižno telo ali več teles, vpisanih v zemljiški knjigi pod isto številko*; vlogéek *glavne knjige registra civilnih letal*; vlogéek *glavne knjige vpisnika ladij* **2.** *kar se kam vlogi, navadno denar*: denarni, štvartni (negotovski) vlogéek pri kapitalskih družbah
- vlogíšče** -a s *prostor, kjer se oddajajo, izročajo vloge*: skupno vlogíšče npr. za več organov v isti stavbi; vlogíšče sodišča, urada
- vlogítev** -tve ž *glagolnik od vlogíti*: vlogítev davčne napovedi; vlogítev obtožnice, pravnega sredstva, prošnje, tožbe, ugovora; čas vlogíteve
- vlogíti** -ím dov. **1.** *dati v kaj*: vlogiti spis v arhiv **2.** *dati kam vlogo, da se sproži določen postopek pri upravnih ali sodnih organih*: vlogiti obtožnico, pritožbo, prošnjo, reklamacijo, tožbo, ugovor, zahtevo; vlogiti veto *uporabiti pravico veta* **3.** *dati denar kam, da se poveča njegova količina*: vlogiti denar v banko, hranilnico **vlogéen** -éna -o: vložen denar; vlogéena tožba; vlogéeno pravno sredstvo
- vlogíni** -a -o prid. *ki se nanaša na vlogo*: vlogni zapisnik *vpisnik o vlogah*; vlogna (hranilna) knjižica; vlogna številka vloge
- vlogínica** -e ž *ženska oblika od vlogínik*
- vlogínik** -a m **1.** *kdor kaj vlogi, navadno v pisni obliki, da se sproži določen postopek pri upravnih ali sodnih organih*: vlogínik listine, ovadbe, patentne prijave, spisa, vloge, zahteve **2.** *kdor vlogi kam denar*: vlogínik glavnice, vrednostnega papirja
- **vlogíništvo** -a s *sištem oskrbe ubožcev od hiše do hiše*
- vlogéni** -a -o prid. **1.** *ki je med dvema drugima*: vlogéni dohodki izpraznjene službe; vlogéni proizvod; vlogéni ugotovitveni zahtevek (pravd. post.); vlogéna bilanca *bilanca, ki je sestavljena med poslovnim letom*; vlogéna država *tamponska država*; vlogéna odločba **2.** v zvezah vlogéna sodba *sodba, ki se izreka samo o podlagi tožbenega zahtevka* (pravd. post.); vlogéna ugotovitvena tožba *tožba, s katero se odloči o predhodnem vprašanju z učinkom pravnomočnosti*, sin. *incidenčna tožba*
- vlogéšvanje** -a s **1.** *dejanje, ukrep kake države, s katerim se vpliva na notranje ali zunanje zadeve druge države*, sin. *poseg* (3), sin. *intervencija* (4) **2.** *glagolnik od vlogéšvati se*: vlogéšvanje v tuje posle
- vlogéšvati se** -am se nedov. *udeleževati se česa, navadno nepovabljen, nezaželen*: vlogéšvati se v poslovanje javnega organa; vlogéšvati se v tuje posle
- vlogépréj** prisl. *izraža, da se dejanje uresniči prej, kakor bi bilo pričakovati*: vlogépréj dati, plačati, podpisati; vlogépréj določiti davčno osnovo, davčni znesek; vlogépréj določena cena
- vlogépréjšnji** -a -e prid. **1.** *ki se uresniči prej, kakor bi bilo pričakovati*: vlogépréjšnja izpolnitev; vlogépréjšnje plačilo; vlogépréjšnje volilo *predvolilo* **2.** *ki je vnaprej določen, izoblikovan*: vlogépréjšnji račun
- vlogéšanje** -a s **1.** *glagolnik od vlogéšati* (1): vlogéšanje tujega tiska, plačilnih sredstev, prepovedanih časopisov v državo **2.** *glagolnik od vlogéšati* (2): vlogéšanje nove vrste divjadi v lovišče; vlogéšanje nove vrste rib v ribolovno vodo
- vlogéšati** -am nedov. **1.** *z nošenjem spravljati kaj*

kam: vnašati prepovedane časopise v državo
2. delati, povzročati, da se v čem kaj pojavi, naštane: vnašati nove vrste divjadi v lovišča
vněšti vněšem dov. **1. z nošenjem spraviti kaj kam**: vnešiti blago v državo, skladišče **2. zapisati**: vnešiti v računalnik, vpisnik, zapisnik
vnetljiv -a -o prid. *ki se lahko vname*: vnetljiv material; vnetljivi predmeti; vnetljive tekočine; (lahko) vnetljiva snov
vnòs -òsa m *glagolnik od vnešti*
vnóvič prisl. *ponovno, znova*: biti vnovič izvoljen
vnúk -a m *sin sina ali hčere*
vnúkinja -e ž *hči sina ali hčere*
vòda -e ž **1. naravna prozorna tekočina brez barve, vonja in okusa**: atmosferska, hudournna, jamska, padavinska, podzemna, površinska, talna voda; mineralna, radioaktivna, zdravilna voda **2. ta tekočina, ki se uporablja v industriji, gospodinjstvu**: gasilna, odpadna, pitna, tehnološka voda; splošna raba vode v naravnih vodotokih in naravnih zbiralnikih vode, npr. za pitje, kopanje, pranje, napajanje, rekreacijo; uporaba, uporabnik vode; višina, zbiralnik vode; zavarovanje vode; dovajati, odvajati, onesnažiti, pregraditi, rabiti, uporabljati, zajemati, zajeziti, zapirati vodo **3. ta tekočina kot reka, jezero, morje**: gojitvena, ribja voda; *javna, *zasebna voda; stoječa, tekoča voda; notranje vode v notranjosti države; notranje morske vode deli morja, obdani s kopnim ozemljem, ki so v plovnih zvezi s teritorialnim morjem, npr. vode v pomorskih prištaniščih; meddržavne, mednarodne, medrepubliške vode; odprte, zaprte gojitvene ali ribolovne vode; poplavne, varštvene vode; čiščenje, izkoriščanje, kakovost, količina, onesnaženje vode; kataster voda kataster za vpis vodnih količin, kakovosti vode, vodnogospodarskih objektov in naprav; gospodarjenje z vodami; spremeniti tok vode
vodarína -e ž *plačilo za uporabo vode*: odmeriti, pobirati, zaračunati vodarino
vodarínski -a -o prid. *ki se nanaša na vodarino*: *vodarinska poštavka, tarifa
vódenje -a s **1. glagolnik od voditi (2)**: vodenje ladje, letala **2. glagolnik od voditi (3)**: vodenje obravnave, postopka **3. glagolnik od voditi (4)**: vodenje podjetja, poslov **4. glagolnik od voditi (5)**: vodenje evidence, knjig
vodílني -a -o prid. *ki se nanaša na organiziranje in nadzorovanje dela podrejenih*: vodilni delavec; vodilni položaj; vodilne funkcije
vodítelj -a m *kdor vodi kako skupino, skupnost,*

organizacijo: voditelj države
vodíti vódim nedov. **1. iti pred kom ali s kom z namenom, da kam pride** **2. delati, da se kaj premika, giblje v določeno smer, ima določen položaj**: voditi ladjo, letalo **3. delati, da kaj poteka na določen način**: voditi obravnavo, pogajanja, poštopek, posvetovanje, sejo, shod, zborovanje **4. biti na najvišjem mestu pri usmerjanju dejavnosti kake skupine, skupnosti, delovne enote**: voditi podjetje, posle, urad **5. opravljati kako dejavnost, s katero se spremljajo določeni dogodki, spreminjanje stanja**: voditi evidenco, poslovne knjige, razvid, register, seznam, vpisnik; voditi na tekočem računu
voděči -a -e: posle vodeči podpredsednik
vódja -e m *kdor kaj vodi*: vodja delegacije, delovne skupnosti; vodja diplomatskega, konzularnega predstavništva; vodja enote temeljnega sodišča; vodja knjigovodstva, komisije; vodja notranje organizacijske enote organa npr. oddelka, referata, službe; vodja vpisnika; vodja zemljiške knjige
vódni -a -o prid. *ki se nanaša na vodo*: vodni prispevek prispevek, ki ga uporabniki plačujejo območnim vodnim skupnostim za financiranje vodnogospodarske dejavnosti; vodni režim **a) pravna ureditev voda b) obstoječe stanje voda v povodju**; vodni števec vodomer (2); vodni tok, vir, zbiralnik; vodni upravičenec; vodna akumulacija, bilanca; vodna črta meja med štrugo in obrežjem ob normalni višini vode; vodna gladina, pot, površina, štruga; vodna gradnja; vodna knjiga knjiga, v katero se vpisujejo vodnogospodarska soglasja in vodnogospodarska dovoljenja; vodna naprava, zapornica; vodna oskrba, služnost; vodna *policija, zadruga; vodna skupnost samoupravna interesna skupnost za področje vodnega gospodarstva, npr. območna vodna skupnost; vodna škoda; vodno črpališče, korito, zajetje; vodno gospodarstvo, *javno dobro; vodno letališče (hidrodrom); vodno območje eno ali več porečij; vodno pravo pravo, ki se nanaša na varovanje in gospodarjenje z vodami; vodno stanje višina vodne gladine, merjena od izbranega izhodišča; vodna zemljišča npr. štruge in korita, opuščene štruge in prodišča, dno obalnega morja in njegova obala; izkoriščanje vodnih moči
vodník -a m *kdor koga kam vodi*: gorski, tujski, turistični vodnik; izkaznica gorskega vodnika; pravilnik o organizaciji gorskih vodnikov
vodníški -a -o prid. *ki se nanaša na vodnike*: vod-

niška tarifa; turistična vodniška služba
vodnják -a m *zaprt prostor ali posoda, navadno v zemlji, za zbiranje, shranjevanje večjih količin pitne vode*: javni vodnják

vôdnogospodárski -a -o prid. *ki se nanaša na vodno gospodarstvo*: vodnogospodarski objekti in naprave *objekti za varstvo pred škodljivim vplivom vode, za rabo, izkoriščanje in varstvo voda*; vodnogospodarska dejavnost; vodnogospodarska inšpekcija; vodnogospodarska obravnava; vodnogospodarska osnova *dolgoročni načrt za vzdrževanje in razvoj vodnega režima na vodnih območjih*; vodnogospodarska organizacija združenega dela; vodnogospodarske smernice *smernice za izdelavo projektov in gradnjo objektov ali naprav*; vodnogospodarske storitve; vodnogospodarsko dovoljenje *dovoljenje, ki predpisuje pogoje za rabo voda*; vodnogospodarsko soglasje *soglasje za gradnjo ali rekonstrukcijo objektov in naprav, ki vplivajo na vodni režim*

***vôdnopolicijski** -a -o prid. *ki se nanaša na vodno policijo*: vodnopolicijski predpisi

vôdnoprávni -a -o prid. *ki se nanaša na vodno pravo*: vodnopravni organ, poštopek, prekršek, preštoppek; vodnopravni predpisi; vodnopravna *koncesija, pravica

vodogrâdbeni -a -o prid. *ki se nanaša na gradnjo vodnih objektov*: vodogradbene naprave

vodomér -a m *priprava za merjenje višine vodne gladine* **1.** števec za porabo vode: odčitek na vodomeru

vodomérni -a -o prid. *ki se nanaša na merjenje višine vodne gladine*: vodomerni drog, jašek; vodomerna poštaja

vodomérščina -e ž *plačilo za uporabo vodomera* (2)

vodotôk -ôka m v *štrugi tekoča voda*: naravni vodotok; umetni vodotok *npr. prekop, mlinščica*; glavni, štranski vodotok; lokalni, (med)regionalni, medrepubliški, meddržavni vodotok; podzemni, površinski vodotok; kategorizacija, regulacija vodotokov

vodovôd -ôda m *sištem naprav za oskrbo prebivalstva z vodo*: javni vodovod; upravljavec vodovoda

vodovôdni -a -o prid. *ki se nanaša na vodovod*: vodovodni odbor; vodovodni pravilnik, priključek; vodovodne naprave; vodovodno omrežje

vôdštveni -a -o prid. *ki organizira in nadzoruje delo podrejenih*: vodštveni delavec

vôdstvo -a s **1.** *glagolnik od voditi* (3): formalno,

materialno procesno vodstvo; vodstvo postopka; izročiti, odložiti, prevzeti vodstvo **2.** *glagolnik od voditi* (5): vodstvo poslovnih knjig **3.** *oseba ali skupina oseb, ki kaj vodi*: družbeno, državno, politično, poslovno vodstvo; vodstvo države, podjetja

vohljáč -a m *ogleduh* (2)

vohljánje -a s *ogleduštvo* (2)

vohún -a m *kdor si s prikritim poizvedovanjem, iskanjem prizadeva priti do zaupnih vojaških, gospodarskih, uradnih podatkov ali dokumentov in jih protipravno posreduje tuji osebi, državi*

vohúniti -im nedov. s *prikritim poizvedovanjem, iskanjem prizadevati si priti do zaupnih vojaških, gospodarskih, uradnih podatkov ali dokumentov in jih protipravno posredovati tuji osebi, državi*

vohúnka -e ž *ženska oblika od vohun*

vohúnski -a -o prid. *ki se nanaša na vohune*: vohunski satelit; vohunska dejavnost, ladja, mreža, obveščevalna služba, organizacija; vohunsko letalo

vohúnstvo -a s *dejavnost vohunov*: gospodarsko, politično, vojaško vohúnstvo

voják -a m *pripadnik oboroženih sil države*: poklicni, rezervni vojak; *vojak stalnega kadra *kdor služi redni vojaški rok*; vpoklicati k vojakom; biti pri vojakih

vojákinja -e ž *ženska oblika od vojak*

vojáški -a -o prid. *ki se nanaša na vojake*: vojaški ataše, guverner, starešina, uslužbenec; vojaški begunec, dobavitelj, invalid, kader; vojaški čin, nabor; vojaški kataster; vojaški kontingent (pr. zg.); vojaški material, objekt; vojaški obveznik, štipendišt, zavarovanec; vojaški organ, poveljnik, svet, štab; vojaški pouk žensk; vojaški pravobranilec, preiskovalni sodnik, tožilec, zagovornik; vojaški pripor, zapor, zavod; vojaški rok *čas obveznega bivanja vojaškega obveznika v vojski*, sin. *kadrovski rok*; vojaški spopad; vojaški upravni kazenski poštopek; vojaški opazovalci; vojaška akademija, pošta, šola, uprava; vojaška asistenca, diktatura, zveza; vojaška delegacija, enota, misija, patrolja, policija, posadka; vojaška disciplina, dolžnost, podrejenost; vojaška evidenca, organizacija, znanost; vojaška gospodarska arbitraž; vojaška intervencija, okupacija, operacija; vojaška izkaznica, knjižica, oprema, uniforma, zaštava; vojaška mobilizacija; vojaška moč države; splošna vojaška obveznost; vojaška oporo-

ka (rim. pr.), prisega; vojaška oseba; vojaška *priprava; vojaška služba; vojaška služnost (mednar. pr.); vojaška tajnost; vojaška zdravniška komisija; vojaške datjave, vaje; vojaško begunstvo; vojaško kaznivo dejanje; vojaško letališče, letalo, letalstvo; vojaško orožje, poslopje, poveljstvo, pravobranilstvo; vojaško sodišče prve stopnje; vrhovno vojaško sodišče sodišče, *pristožno za sojenje npr. o kaznivih dejanjih vojaških oseb in določenih vojaško pomembnih kaznivih dejanjih civilnih oseb*; vojaško sodstvo, vohunstvo; vojaško tožilstvo tožilstvo, *ki preganja storilce kaznivih dejanj, ki so v pristojnosti vojaških sodišč, in opravlja druge z zakonom določene naloge*; izmikanje vojaški službi (kaz.); povzročitev nezmožnosti za vojaško službo (kaz.); služiti vojaški rok; biti sposoben za vojaško službo

vojaštvo -a s *oborožena sila države*: demobilizacija vojaštva

vôjna -e ž **1.** *oborožen spopad med državami*: atomska, gverilska, imperialistična, napadalna, narodnoosvobodilna, (ne)pravična, obrambna, osvajalna, osvobodilna, preventivna, svetovna vojna; vojna na kopnem, morju, v zraku; izbruh, napoved, nevarnost, vodenje, začetek vojne; evakuacija v vojni; izzvati, napovedati, začeti vojno; vojna izbruhne, se začne, konča **2.** v zvezi: državljanska vojna *oborožen spopad med skupinami znotraj države* **3.** v zvezah: carinska vojna *sovražna carinska politika do drugih držav v mirnem času*; hladna vojna *sovražna meddržavna politika v mirnem času brez uporabljanja orožja*

vôjni -a -o prid. *ki se nanaša na vojno*: vojni arhiv; vojni begunec, dobičkar, ujetnik; vojni dobiček, dolg, plen; vojaški vojni invalid; vojni konflikt; vojni razpored; vojni proštovoljci; vojni zakoni in običaji; specialni vojni sporazum *sporazum med poveljnikoma sovražnih vojaških enot* (mednar. pr.); vojna ladja, luka, mornarica, pošta; vojna napoved, nevarnost, okupacija; vojna odškodnina gl. *vojne reparacije*; vojna operacija, škoda; vojna spomenica, zaštava; vojne datjave, *kontribucije, rekvizicije; vojne reparacije *dajatev, ki se naloži pripadnikom okupirane ali premagane države*, sin. *vojna odškodnina*; vojne žrtve; vojno gospodarstvo; vojno hudodelstvo *poboji, mučenje, nečloveško ravnanje med vojno ali oboroženim spopadom s civilnim prebivalstvom, z ranjenci in bolniki, nečloveško ravnanje z vojnimi ujet-*

niki (kaz.); vojno letalstvo, območje, poročilo, pravo, ujetništvo, zaledje; vojna leta; odvzem vojnega dobička; ugotoviti neposredno vojno nevarnost; razglasiti vojno stanje

***vôjnica** -e ž *vojni davek moških, ki ne opravljajo vojaške službe* do l. 1941

***vôjničar** -ja m *kdor plačuje vojno*

vôjnoprávni -a -o prid., v zvezi: vojnopravne pogodbe *pogodbe, ki so sklenjene za primer vojne in urejajo vojskovanje, npr. haški vojnopravni dogovori iz l. 1899 in l. 1907*

vôjska -e ž *oborožene sile države*, sin. *armada* (1): črna vojska *sešlavljen iz podeželskega prebivalstva, predvsem za obrambo* (pr. zg.); kopenska, mirnodobna, najemniška, narodnoosvobodilna, operativna, poklicna, redna, rezervna, štalna vojska; mirovno, mobilno štanje vojske; vpoklic v vojsko

vojskovánje -a s *glagolnik od vojskovati se*: gverilsko, letalsko, pomorsko vojskovanje; vojskovanje na kopnem, morju

vojskováti se -ujem se nedov. *vojaško se spopadati vojskujóci se* -a -e: vojskujoče se države

vojskovódja -e m *kdor poveljuje vojski*

vôjvoda -e m **1.** *visok plemiški naslov* **2.** *plemiski poglavar* (pr. zg.) **3.** *vladar posamezne dežele ali samostojne države* (pr. zg.)

vôjvodina -e ž **1.** *plemensko ozemlje, npr. Karantanija* (pr. zg.) **2.** *posamezna dežela ali samostojna država, ki ji vlada vojvoda, npr. Koroška, Kranjska, Štajerska* (pr. zg.)

vôjvodski -a -o prid., v zvezah: vojvodski kmet *kosez uštoličevalec* (pr. zg.); vojvodski prestol, stol *kamnit prestol, stol koroških vojvod na Gosposvetem polju iz 9. stol. kot simbol fevdalne oblasti nad deželo* (pr. zg.)

volilni -a -o [-un-] prid. *ki se nanaša na volitve*: volilni agitator; volilni akt **a)** *volitev* **b)** *volilni spis*; **volilni cenzus; volilni imenik, izid, rezultat, zapisnik; volilni knez (pr. zg.); volilni količnik *število glasov, potrebnih za izvolitev enega poslanca*; volilni listek *glasovnica*; volilni material; volilni mož *oseba, izvoljena z nalogo, da v imenu svojih volivcev opravi končne volitve, sin. elektor*; volilni odbor, organ; volilni okoliš; volilni prostor *prostor, kjer se glasuje*; volilni *red, shod; volilni sistem *npr. proporcionalni, večinski*; volilni udeleženeec, upravičeneec; **volilni razredi *glede na družbeni položaj posameznika, npr. plemstvo, meščanstvo*; volilna agitacija, doba, dolžnost, enota; volilna geometrija *določanje volilnih*

enot za volitve poslancev glede na koristi strank; volilna komisija, kroglica; samoštojna volilna lista *volilna lista, ki ni del večje ali splošne deželne ali državne liste*; vezana volilna lista *volilna lista, ki je priključena širši splošni listi*; zaprta volilna lista *pri kateri se glasuje za celotno listo*; aktivna, pasivna, (ne) posredna, (ne)enaka, pluralna, splošna volilna pravica; volilna reforma, *reklamacija, skrinjica, sposobnost, svoboda, udeležba; volilno pravo; volilno telo *skupnosti volivcev, ki izvoli eno ali več oseb*; evidenca, izguba, izvrševanje, varstvo volilne pravice; kršitev, zloraba volilne pravice (kaz.); ponareditev volilnih rezultatov (kaz.); uničenje volilnih listin (kaz.); voditi volilno kampanjo; **voliti po volilnih razredih

volilnost -i [-un-] ž *dejstvo, da se kdo da, sme voliti*: načelo volilnosti sodnikov *načelo, po katerem se sodniki volijo v državni zbor na predlog sodnega senata*; načelo volilnosti sodnikov porotnikov

volilo -a s **a**) *oporočna naklonitev posamezne stvari ali pravice* **b**) *voljena stvar ali pravica*: distribucijsko volilo *pri katerem zapuštnik prepušči dediču ali komu drugemu, da izbere volilojemnike iz določenega kroga oseb*; privilegirano volilo *ki se izplača pred drugimi volili*; vračunljivo volilo *ki se vračuna v dedni delež*; nevračunljivo volilo *ki se ne vračuna v dedni delež*; zakonsko volilo *volilo gospodinskih predmetov v prid zakoncu in potomcem*; volilo preživljanja, rente; volilo zapuštnikove terjatve *proti volilojemniku, proti drugemu*; volilo dolga *zapuštnikovega dolga volilojemniku*; volilo užitka; volilo dediču; volilo, naloženo volilojemniku; izpolnitev, zmanjšanje, ugasnitev volila; odrediti, izpolniti volilo; volilo ugasne

volilojemnik -a m *komur je volilo namenjeno*

volišče -a s *prostor, kjer se voli*

volitev -tve ž, nav. mn. *organizirano izražanje svoje odločitve o kandidatu za določeno funkcijo, naslov*: **deželnozborske volitve; dopolnilne volitve; nadomestne volitve *zaradi izjemne, izredne izpraznitve poslanskega mešča*; neposredne, posredne volitve; občinske, republiške, zvezne volitve; ožje volitve *med kandidatoma, ki sta dobila najvišje število glasov*; parlamentarne, skupščinske volitve; ponovne volitve *če je bilo prvo glasovanje razveljavljeno zaradi nepravilnosti*; splošne, večštopenske volitve; volitve članov delavskega sveta, članov izvršnega sveta, delegata, delegacij, poslanca,

predsednika skupščine, predsednika in članov predsedstva republike; volitve sodnikov in sodnikov porotnikov; volitve v skupščino; volitve po listah; čas, izid, potek, razpis, rezultat volitev; proporcionalni sistem volitev *sorazmerna razdelitev mandatov na volilne liste*; večinski sistem volitev; pripraviti, razpisati, izvesti, opraviti, prekiniti, preprečiti, izpodbijati, razveljaviti volitve; priti v ožjo volitev

volíti volím nedov. in dov. **1.** *organizirano izražati svojo odločitev o kandidatu za določeno funkcijo, naslov*: pravica voliti **2.** *v oporoki zapuščati kaj fizični ali pravni osebi, da bi bila poslavljena za dediča*: voliti rento **voljen** -a -o: pravica biti voljen

volivec -vca m **1.** *kdor ima volilno pravico*: vpis volivca v volilni imenik; zbor volivcev; izbrisati, črtati volivca iz volilnega imenika; biti odgovoren svojim volivcem **2.** *kdor voli*

volívka -e ž *ženska oblika od volivec*

volja -e ž *sposobnost hotenja*: izpolnitvena, kolektivna, pogodbeno volja; posestna volja *posedovati stvar*; poslednja, poslovna, pravnoposlovna, resnična volja; svobodna volja *svoboda izbire*; zapuštnikova volja; navzven zaznavna volja; volja kot sestavina naklepa; izjava volje; izjava poslednje volje *oporoka*; izključitev volje *pri absolutni sili*; napaka poslovne volje *izjava v zmoti, strahu, zaradi prevare*; napaka v izjavi volje; misija dobre volje *odposlansvo na visoki ravni, ki ga pošlje kaka država v drugo državo zaradi izboljšanja medsebojnih odnosov*; soglasje volj; teorija volje *pravilo, po katerem izjava stranko veže, če ustreza njeni resnični volji*; izraziti voljo; spočeti voljo; vsiliti svojo voljo; molče izražena volja

voljni -a -o prid. *ki se nanaša na voljo*: voljna sposobnost; voljna sestavina naklepa, prištevnosti

volontêr -ja m *proštoljlec (1)*

volontêrka -e ž *proštoljka*

voluntaristični -a -o prid. *ki se nanaša na voljo*: voluntaristični element naklepa *voljna sestavina naklepa*; voluntaristična sestavina prištevnosti *sposobnost imeti v oblašti svoje ravnanje*; voluntaristična teorija *teorija volje o naklepu*

VÓS -a m, krat. *varnoštno-obveščevalna služba OF med okupacijo v Sloveniji* od l. 1941 do l. 1945

voťánt -a m *glasovalec, npr. v sodnem senatu*

voťírati -am dov. in nedov. **1.** *glasovati kot član kakega kolegija, npr. sodnega senata* **2.** **odobriti finančna sredstva*: votirati kredite, proračun

vótum -a m *votantov glas*: separadni votum ločeno mnenje pri glasovanju

voucher -ja [váučer] m, angl. *nakaznica za turistične storitve*, sin. *turistična nakaznica*

vóza -e ž *ječa* (pr. zg.)

vozáč -a m *voznik*

vozílo -a s *prevozno sredstvo*: cestno vozilo; motorno vozilo → *motorno vozilo*; priklopno, tirno, tovorno, vlečno, vprežno, železniško vozilo; (ne)službeno, osebno, registrirano vozilo; prednostna vozila gl. *vozila s prednostjo*; vozila s prednostjo *vozila prve pomoči, gasilske službe, organov za notranje zadeve, kadar so na nujni vožnji*, sin. *prednostna vozila*; vozila s spremstvom *ki jih spremljajo pripadniki milice ali vojaške osebe na posebnih motornih vozilih*; nosilnost, parkiranje, poštanek, preizkus, registracija, tehnični pregled, uštavitev, vleka vozila; obratovanje motornega vozila; odvzem motornega vozila (kaz.); izključitev vozila iz prometa; evidenca registriranih vozil; parkirati, uštaviti, voziti motorno vozilo

vozišče -a s *del površine cešte, ki je namenjen predvsem za promet vozil*

vozíti vózim nedov. *voditi, usmerjati avtomobil, vozilo*: voziti kolo, motorno, vprežno vozilo

vôzni -a -o prid. *ki se nanaša na vožnjo*: vozni list *liščina o vsebini prevozne pogodbe*, sin. *tovorni list*; vozni listek; vozni pas *vzdolžni del vozišča za promet vozil v eni smeri*; poletni, zimski vozni red; ***vozna izkaznica za motorno vozilo*; *vozna olajšava, ugodnost*; *vozna stanje vozila*

vozníca -e ž *ženska oblika od voznik*

vozník -a m *kdor vozi vozilo*: poklicni voznik; voznik inštruktor; voznik avtomobila, dvigala, traktorja, villičarja; register voznikov motornih vozil; izključiti voznika iz prometa

voznína -e ž *plačilo za prevoz*: kreditirana, polovična, povratna, znižana voznina; ladijska, železniška voznina

voznínski -a -o prid. *ki se nanaša na voznino*: vozninski dodatek; vozninska postavka *voznina za prevoz na določeni razdalji*

vozníški -a -o prid. *ki se nanaša na voznike*: vozniški izpit; mednarodno, tuje, vojaško vozniško dovoljenje; vozniško dovoljenje za vožnjo kmetijskega traktorja; odvzem vozniškega dovoljenja

vozóvni -a -o prid., v zvezah: vozovna pošiljka *vagonska pošiljka*; vozovna štojnina *plačilo zaradi zamude pri nakladanju ali razkladanju vagona*

vozóvnica -e ž *vozni listek*: avtobusna, ladijska, letalska, tramvajska, železniška vozovnica; povratna vozovnica *za vožnjo od izhodišča do cilja in nazaj*; brezplačna, doplačilna, kreditirana, mesečna, predplačilna, režijska vozovnica

vôžnja -e ž *glagolnik od voziti*: brezplačna, kreditirana, nepravilna, poskusna, znižana vožnja; črna vožnja; vožnja brez dovoljenja, brez plačila voznine; vožnja po znižani ceni; vožnja voznika, ki je pod vplivom alkohola; omejitev hitrosti vožnje; prepoved vožnje motornega vozila *vrsta varnostnega ukrepa*; prekinitve, trajanje vožnje; sledovi vožnje

vpàd vpáda m *množični prodor; vdor vojaških sil ene države v drugo*: vpad v tuji zračni prostor

vpeljáti vpéljem dov. *uvešiti*: vpeljati koga v delo, v posest; vpeljati nov delovni čas

vpís -a m **1.** *glagolnik od vpisati (1)*: dokončni, pogojni (začasni), obveščilni vpis *zaznamba v sodnem registru*; knjižni vpis *v javno, poslovno knjigo*; pomotni vpis; zemljiškoknjižni vpis; vpis v delovno, hranilno knjižico; vpis v poročno, rojstno knjigo, knjigo umrlih; vpis podatkov v kazensko evidenco; vpis v register, volilni imenik; vpis ladje v vpisnik ladij; vpis letala v register civilnih letal; vpis patenta v patentni register; luka vpisa morske ladje **2.** *glagolnik od vpisati (2)*: vpis učenca v osnovno, srednjo šolo; vpis študenta v višjo, visoko šolo; omejitev vpisa v določene vrste ali štopnje šol (lat. numerus clausus) **3.** *glagolnik od vpisati (3)*: vpis blagajniških zapisov, obveznic **4.** *kar je kam vpisano*: nahrbtni vpis na čeku, menici

vpísati vpíšem dov. **1.** *narediti, da je kaj napisano, zapisano v čem*: vpisati koga v državljanstvo, matično knjigo, volilni imenik, imenik odvetnikov, evidenco odvetniških pripravnikov; vpisati kaj v delovno knjižico, kartoteko, zemljiško knjigo; vpisati obratovalnico samoštojnega obrtnika v register obratovalnic; vpisati organizacijo združenega dela v sodni register; vpisati protest v protestni register **2.** *narediti, da kdo pošane član kake organizacije, društva*: vpisati otroka v šolo **3.** *z vplacilom celotnega zneska pridobiti si pravico do blagajniškega zapisa, obveznice*: vpisati blagajniške zapise, obveznice; vpisati posojilo *pismo se obvezati vplačati določen znesek posojila za skupne potrebe*

vpísni -a -o prid. *ki se nanaša na vpis*: ladijski vpisni list *liščina o vpisu morske ladje v vpisnik*

ladij; vpisni rok; vpisna prištodbina *vpisnina*; vpisna luka; vpisno načelo *načelo*, *po katerem se zemljiškoknjižna pravica pridobi, prenese, omeji ali preneha le z vpisom v zemljiško knjigo*, sin. *intabulacijsko načelo*; vpisno prištanišče *prištanišče vpisa ladje notranje plovbe*

vpisnica -e ž *izjava o vpisu, npr. delnic, obveznic*

vpisničar -ja m *delavec sodišča, ki vpisuje podatke v sodni vpisnik*

vpisnik -a m **1.** *uradni seznam, ki daje vpisanemu določen pravni položaj, sin. register (1)*: sodni vpisnik; vpisnik civilnih letališč; vpisnik ladij *knjiga luške kapetanije, v kateri so vpisane ladje s prostornino nad 10 BRT*; vpisnik letal **2.** *vpisovalec*: vpisnik posojila

vpisnina -e ž *plačilo, prištodbina za vpis*

vpisovalec -lca [-uc-] m, v zvezi: vpisovalec *posojila kdor se pismeno obveže vplačati določen znesek posojila za skupne potrebe*

vpláčati vpláčam dov. *narediti, da pride določena denarna vsota na kak račun*: vplačati delež, prispevek, glavnico; vplačati na bančni račun

vpláčan -a -o: vplačan znesek

vplačilni -a -o prid. *ki se nanaša na vplačilo*: vplačilni nalog, rok; vplačilna blagajna; vplačilno mesto; vplačilno sporočilo *del poštne nakaznice*

vplačilnica -e ž *potrdilo o vplačilu*

vplačilo -a s **1.** *kar se vplača*: dnevnik vplačil; potrdilo, sporočilo o vplačilu *del splošne položnice*; knjižiti, opraviti vplačilo **2.** *glagolnik od vplačati*: vplačilo deleža, delnice

vplačnik -a m *kdor kaj vplača ali mora vplačati*: vplačnik davka, delnice, obveznice, prispevka, zneska

vplív -a m *tako delovanje na koga, da se to kaže, izraža v njegovem delu, ravnanju, mišljenju*: družbeni, sugestivni, vzgojni vpliv; škodljivi vplivi; vpliv alkoholizma, okolja; vznok pod vplivom alkohola; izrabiti družbeni vpliv za nezakonito poslovanje; biti pod vplivom koga; ravnati pod tujim vplivom

vplívanje -a s *glagolnik od vplívati (1)*: nezakonito vplívanje na samoupravne organe (kaz.)

vplívati -am nedov. **1.** *delovati na koga tako, da se to kaže, izraža v njegovem delu, ravnanju, mišljenju*: vplívati na koga slabo, škodljivo, vzgojno; vplívati na pričo, prikrivalca, udeleženca, zaslišanca (kaz. poš.); vplívati na prosto odločitev volivca **2.** *delovati na kaj tako, da je drugačno, kakor bi bilo sicer*: vplívati na razvoj družbene odgovornosti in disciplino

občanov *eden izmed namenov kaznovanja; okoliščine, ki vplivajo na odmero kazni (kaz.)*

vplívni -a -o prid., v zvezah: vplívno območje *ozemlje, nad katerim ima, uveljavlja določena država gospodarski in politični vpliv*; vplívno območje *žičnice prostor pod žičnico in določen pas na obeh straneh tega prostora*

vplóvitev -tve ž *glagolnik od vplúti*: vplóvitev ladje v luko

vplúti vplóvem dov. *s plutjem priti v kaj*: ladja vplóve v luko

vpogléd -éda m *glagolnik od vpogledati*: vpogled v javne knjige, listine, register, uradni spis; denarni depozit na vpogled sin. *vpogledni denarni depozit*; hranilna vloga na vpogled; menica na vpogled *ki zapade v plačilo ob predložitvi*, sin. *menica vpoglednica*, sin. *trata vpoglednica*; dovoliti, imeti, odkloniti vpogled; dati, razgrniti na vpogled *npr. urbaniščični, zazidalni načrt*; vplačati menico ob vpogledu

vpoglédati -am dov. *pogledati v kaj z namenom ugotoviti, spoznati vsebino*: vpogledati spis

vpogledni -a -o prid. *ki se nanaša na vpogled*: vpogledni bančni račun; vpogledni denarni depozit sin. *denarni depozit na vpogled*

vpoglednica -e ž, v zvezi: menica vpoglednica *menica, ki zapade v plačilo ob predložitvi*, sin. *menica na vpogled*, sin. *trata vpoglednica*; trata vpoglednica gl. *menica vpoglednica*

vpoklíc -a m *glagolnik od vpoklicati*: vpoklic v vojaško službo

vpoklicati -klíčem dov. *uradno poklicati koga na opravljanje vojaške službe*, sin. *mobilizirati*: vpoklicati koga v vojaško službo; vpoklicati rezerviste

vprašálni -a -o prid. *ki se nanaša na vprašanje ali vpraševanje*: vprašalni obrazec; vprašalna pola

vprašálnik -a m *vprašalna pola*

vprašánje -a s **1.** *štavek, ki naj se z odgovorom dopolni ali določi a* v *poštopku (procesu)*: disjunktivno, konjunktivno, odločitveno vprašanje; dodatno vprašanje *npr. pri zaslišanju*, sin. *dopolnilno vprašanje*; dopolnilno vprašanje gl. *dodatno vprašanje*; kapciozno vprašanje *ki izhaja iz neresnične predpostavke, kot da je resnična*, sin. *lovilno vprašanje*; lovilno vprašanje gl. *kapciozno vprašanje*; nejasno vprašanje gl. *nedoločno vprašanje*; nedoločno vprašanje *npr. pri zaslišanju*, sin. *nejasno vprašanje*; pričakovalno vprašanje *vršta sugestivnega vprašanja*; retorično vprašanje *sugestivna trditev v obliki vprašanja*; sugestivno vprašanje *ki nakazuje odgovor, kakršnega*

pričakuje izpraševalec; splošna vprašanja o osebnih podatkih zaslišanca *generalije*; vprašanje izvedencu, obdolžencu, (ob)tožencu, priči, štranki, tožilcu; delitev vprašanj *ločitev vprašanj pri glasovanju sodnega senata, če se ne dobi večina*; postaviti vprašanje; prepovedati vprašanje ali odgovor na že postavljeno vprašanje; zavrniti vprašanje; odgovoriti na vprašanje **b)** v *skupščini družbenopolitične skupnosti*: dopolnilno vprašanje; delegatsko, odborniško, poslansko vprašanje; pismeno, ušno vprašanje; vprašanje delegata, odbornika, poslanca; postaviti vprašanje predsedniku skupščine, zboru, odbora; postaviti vprašanje izvršnemu svetu, funkcionarju, ki vodi upravni organ; pravica vprašanja; odgovoriti na vprašanje **2.** *kar je v zvezi z določenim dejstvom nejasno, neznano in potrebno pojasniti ali rešiti*: dejansko vprašanje; pravno vprašanje *ugotovitev pravne norme in možnosti podrediti ji določeno dejansko stanje*; predhodno vprašanje *ki samo zase ni predmet postopka, od njegove rešitve pa je odvisna odločitev v glavni stvari* (pošt.); sporno vprašanje **3.** *kar je v določeni zvezi s predmetom in je potrebno rešiti*: delavsko, kmečko, socialno vprašanje; vprašanje državne ureditve **4.** *kar izraža odvisnost uresničitve česa*: vprašanje zaupnice izvršnemu svetu

vprežni -a -o prid. *ki se nanaša na vprego*: vprežna žival; vprežno vozilo

vpričo predl., v zvezah: vpričo mene *uradni zaznamek v spisui*; vpričo prič, sodnika

vračanje -a s *glagolnik od vračati*: vračanje are, carine, davkov, kredita, posojila; brez obveznosti vračanja

vračati -am nedov. *dajati komu kaj, kar mu je bilo odvzeto ali je bilo od njega dobljeno, spet v lašt*: vračati dolg, posojilo

vračilni -a -o prid. *ki se nanaša na vračilo ali vračanje*: vračilni rok; vračilna obveznost, sposobnost

vračilo -a s *glagolnik od vračati ali vrniti*: vračilo carine, davščine, dolga, posojila, predplačila, preplačila; čas, začetek vračila; prejeti, terjati vračilo

vračljiv -i -o prid. *ki ga je treba vračati*: vračljivo posojilo

vračljivost -i ž *lašnost vračljivega*: vračljivost posojila

vračunanje -a s *glagolnik od vračunati*: vračunanje dolga *všetnje dedičevega dolga zapuštniku v dedičev dedni delež*; vračunanje daril in volil

v dedni delež

vračúnati -am dov. *pri računanju upoštevati v kakem znesku*: vračunati volilo v dedni delež **vračúnan** -a -o: embalaža vračunana *doštavek v računu, da embalaže ni treba posebej plačati in tudi ne vrniti*; zavarovalna premija, vračunana v ceno vozovnice

vračúnávanje -a s *glagolnik od vračunavati*: vršni red vračunavanja izpolnitve obveznosti *če je med istimi osebami več istovrstnih obveznosti*

vračúnávati -am nedov. *pri računanju upoštevati v kakem znesku*

vračúnljiv¹ -a -o prid. *ki se lahko vračuna*: vračunljiv odbitek; vračunljivi stroški; vračunljivo volilo

***vračúnljiv**² -a -o prid. *prišteven*

vračúnljivost¹ -i ž *lašnost vračunljivega*¹: vračunljivost darila v dedni delež; vračunljivost režijskih stroškov *pri odmeri davka*

***vračúnljivost**² -i ž *prištevnost*

vratarína -e ž *plačilo za odklepanje vrat v nočem času*

vréči vržem dov. s *silo, navadno ročno, povzročiti, da pride kaj po zraku na drugo mešto*: vréči blago v morje *ko je ladja v nevarnosti*

vréden -dna -o prid. *ki zaradi svojih lašnosti zasluži kaj*: vreden zaupanja; upoštevjanja vredne okolščine konkretnega primera *npr. v sodbi*

vrédnost -i ž **1.** *značilnost česa glede na količino denarja*: bilančna vrednost *v kateri so v bilanci izkazane posamezne postavke aktiv in pasiv*; cenilna vrednost *ugotovljena s cenitvijo*; čista vrednost *po odbitku dolgovi ali stroškov*; dejanska vrednost; denarna vrednost *kupna, menjalna, tečajna vrednost ipd.*; dogovorjena vrednost *npr. v zavarovalni pogodbi*; donosna vrednost *izražena glede na kapitalizirani donos stvari*; fakturna vrednost *izkazana v fakturi*; imenska vrednost *vrednostnega papirja*; inventurna vrednost *ob inventuri*; izročilna vrednost *ob izročitvi*; knjigovodska vrednost; kosmata vrednost *brez odbitka bremen, dajatev ali dolgovi*; kovinska vrednost *npr. kovancev*; menjalna vrednost; najemna, najemninska vrednost; napovedana vrednost; (ne)amortizirana, (ne)odpisana vrednost; obračunska, ocenjena, ocenljiva, polna, povprečna, prava vrednost; premoženjska vrednost; presežna vrednost *del vrednosti produkta, ki presega vrednost delovne sile*; prodajna, prometna, realna vrednost; realizacijska vrednost *vrednost blaga, dosežena pri prodaji*; redukcijska

vrednost *z* *znižano zavarovalno vsoto*; resnična vrednost; (re)valorizirana vrednost *dosežena z (re)valorizacijo*; srednja vrednost; stvarna vrednost *resnična vrednost*; subjektivna vrednost *npr. vrednost posebne priljubljenošti*; substančna vrednost; tečajna vrednost *po tečaju na tržišču*; tržna, uporabna, uživalna vrednost; valutna vrednost *izražena v tuji valuti*; začetna, zadnja vrednost *npr. ob našanku zavarovalnega primera*; zakupna vrednost *dosežena z zakupom*; zavarovalna vrednost; zlata vrednost *izražena v zlatu*; negotovinske vrednosti *npr. dragulji, plemenite kovine, vrednostni papirji ipd.*; vrednost blaga, darila, dediščine, delovne sile, rente; vrednost spornega predmeta (pošt.); vrednost terjatve, volila, užitka, zahtevka, zapuščine; vrednost osnovnih sredstev; vrednost posebne priljubljenošti (lat. pretium affectionis) *vrednost predmeta zaradi osebne navezаноšti nanj*; načelo enake vrednosti vzajemnih dajatev *pri dvostranskih odplačnih pogodbah obligacijskega prava*; porašt, padec, priraštek, sprememba, zmanjšanje, znižanje, zvišanje vrednosti; nadomešitev, napoved, odpis, preračun, izguba vrednosti; spor majhne vrednosti (pravd. pošt.); zakon vrednosti *po katerem se vrednost blaga določa s količino družbeno potrebnega dela za njegovo reprodukcijo*; delitev po vrednosti *razdelitev izkupička od prodane nedeljive skupne stvari*, sin. *civilna delitev*; vzorec brez vrednosti; vrednost se manjša, pada, rašče; dobiti, določiti, imeti, izgubiti, napovedati, oceniti, ugotoviti vrednost; povečati, zmanjšati vrednost denarja, valute **2.** kot uštaljen izraz v valutnih klavzulah pri vrednostnih papirjih: vrednost v blagu *menica je dana namesto ali zaradi plačila kupnine za blago*; vrednost v denarju *remitent je menico eskontiral ali dobil posojilo*; vrednost v pooblaštilu *pooblaštilni indosament*; vrednost v zaštavo *zaštavni indosament* **3. značilnost česa glede na ustrežanje določenim merilom**: npravna vrednost človeka; izjava negativne sodbe o vrednosti človeka *razžalitev* **4. značilnost česa glede na možni vpliv**: dokazna vrednost dokaznega sredstva *npr. javne listine*

vrednostni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na vrednost (1)*: vrednostni papir → *vrednostni papir*; vrednostna carina *carina*, *ki je odmerjena v odstotkih vrednosti blaga*, sin. *carina ad valorem*; vrednostna cena *cena*, *ki je v sorazmerju s količino dela*; vrednostna enota *enota za*

merjenje vrednosti; vrednostna kalkulacija; vrednostna knjiga *knjiga za prevzem in oddajo vrednostnih pošiljk po pošti*; vrednostna pošiljka; vrednostna pristojbina; vrednostno pismo; vrednostno povzetje *od pošiljatelja poljubno določen znesek, ki pa ne sme prekoraciti vrednosti poslanega blaga* **2.** *ki se nanaša na vrednost (3)*: vrednostna sodba *npr. sodba o npravni vrednosti človeka*

vrednostni papir -ega -ja m *liščina*, *s katero se izdajatelj zavezuje, da bo izpolnil na njej zapisano obveznost njenemu zakonitemu imetniku*: abstraktni vrednostni papir *iz katerega izhaja pravica, ki ni odvisna od temeljnega posla, npr. menica*; bančni vrednostni papir *npr. obveznica, blagajniški zapis*; blagovni vrednostni papir *ki se glasi na blago, npr. nakladnica, skladiščnica, vozni lišt*; denarni vrednostni papir *menica, ček, obveznica*; domači vrednostni papir; donosni vrednostni papir *ki donaša obresti, dividende*; glavni vrednostni papir *npr. plašč delnice, obveznice*, sin. *temeljni vrednostni papir*; gospodarskopravni vrednostni papir *npr. menica, ček, nakladnica, delnica*; imenski vrednostni papir *vrednostni papir na ime*; imetniški vrednostni papir *vrednostni papir, na podlagi katerega izpolni izdajatelj obveznost tistemu, ki ga predloži*; indosabilni vrednostni papir *ki se prenese z indosamentom*; javni vrednostni papir *ki ga izda npr. družbenopolitična skupnost*; kazvalni vrednostni papir *ki je odvisen od temeljnega razmerja, npr. nakladnica pri prevoznih pogodbah*; korporacijski vrednostni papir *ki kaže na članstvo v kaki organizaciji ali skupnosti, npr. delnica, certifikat o združenih denarnih sredstvih*; navadni vrednostni papir *ki ni prednošten, npr. temeljna delnica*; nepopolni vrednostni papir *pri katerem pravica našlane že pred zapisom in se lahko prenese brez zapisa, npr. rekta papir, vinkulirani imetniški papir*; obligacijski vrednostni papir *ček, menica, kupon, obveznica*; (ne)obrestovani vrednostni papir; ordrski vrednostni papir *ki se glasi po odredbi in se prenaša z indosamentom*, sin. *vrednostni papir po odredbi*; popolni vrednostni papir *pri katerem pravica našlane samo z zapisom na papir, se s papirjem prenaša in uveljavlja, npr. ček, menica*; prednoštni vrednostni papir *npr. prednoštna delnica*; prinosniški vrednostni papir *ki se glasi na prinosnika*; rekta vrednostni papir *neprenosljiv imenski vrednostni papir*; štranski

vrednostni papir *kupon, talon*; temeljni vrednostni papir gl. *glavni vrednostni papir*; tuji vrednostni papir; zasebni vrednostni papir *pri katerem je izdajatelj zasebna fizična ali civilna pravna oseba*; vrednostni papir po odredbi gl. *ordrski vrednostni papir*; vrednostni papir na prinosnika; v seriji izdani vrednostni papirji; izdajatelj, imetnik, prenosnik, prinosnik vrednostnega papirja; eskont, prenos vrednostnega papirja; sprememba vrednostnega papirja *npr. vrednostnega papirja na ime v vrednostni papir na prinosnika ali po odredbi*; zamenjava poškodovanega vrednostnega papirja; amortizacija vrednostnih papirjev **a** *razglasitev za neveljavne* **b** *njihovo odplačevanje po amortizacijskem načrtu*; izdajanje vrednostnih papirjev *k trgovanju na borzi*; notiranje, promet, trg vrednostnih papirjev; združitve in delitev vrednostnih papirjev *združitve in delitev, ki sta mogoči pri papirjih, izdanih v seriji*; ponarejanje, pridobivanje in uporaba ponarejenih vrednostnih papirjev (*kaz.*); zaščitve (zaštava) vrednostnih papirjev

vrednôta -e ž *čemur priznava kdo veliko načelno vrednost in mu zato daje prednost*: družbena, kulturna, moralna, pravna vrednota

vrednôtenje -a s *glagolnik od vrednotiti*: vrednotenje del in nalog; vrednotenje zahtevnosti dela

vrednôtiti -im nedov. *ocenjevati, presoјati*

vrednotnica -e ž *izkazilo o plačilu zneska, ki daje pravico do določene dajatve ali storitve, npr. znamka, kolek, taksni papir*: davčna, poštna, taksna vrednotnica; ponarejena, predručena, uporabljena, uničena vrednotnica; ponarejanje in uporaba ponarejenih vrednotnic (*kaz.*); napraviti krivo vrednotnico (*kaz.*); predručiti pravo vrednotnico (*kaz.*); vzeti vrednotnico iz obtoka

vrhóvni -a -o prid. **1.** *ki je v razvrstitvi glede na oblast, pooblastila na najvišjem meštu*: vrhovni državni organ; vrhovni poveljnik oboroženih sil; vrhovni rabin **2.** *ki je glede na hierarhično stopnjo najvišji*: vrhovna državna oblast; vrhovno politično vodstvo; vrhovno poveljstvo; vrhovno sodišče Republike Slovenije

vrhóvnoš -i ž *suverenost*: personalna vrhovnost nad določenim krogom oseb; teritorialna vrhovnost nad določenim ozemljem

vrhóvnošni -a -o prid. *suverenošni*: vrhovnostna pravica

vrínek -nka m v *prvotno besedilo vsťavljene besede ali stavki*, sin. *všťavek*, sin. *interpolacija* (**1**)

vríniti -em dov. *vsťaviti besede ali stavke v prvotno besedilo* **vrínjen** -a -o: v besedilo vrinjena beseda

vrnítev -tve ž **1.** *glagolnik od vrniti (1)*: vrnitev dajatve, embalaže, posojila; vrnitev takse *tisťemu, ki je ni dolžen plačati ali je plačal večjo od predpisane, ali za dejanje, ki ga organ ni opravil*; vrnitev odvzete posesti; vrnitev preplačanih davkov, prispevkov; vrnitev daril zaradi prikrajšanja nujnega deleža **2.** *glagolnik od vrniti (2)*: vrnitev internirancev, izseljencev, vojnih ujetnikov, zdomcev **3.** *glagolnik od vrniti (3)*: vrnitev obrtnega dovoljenja **4.** *glagolnik od vrniti (4)*: vrnitev zadeve nižji stopnji v novo sojenje (pošt.) **5.** *glagolnik od vrniti (5)*: vrnitev poslovne sposobnosti; vrnitev roditeljske pravice; vrnitev državljskih pravic do l. 1960 **6.** *glagolnik od vrniti (6)*: vrnitev v enako ali istovršno stanje *pri povrnitvi škode*; vrnitev v prejšnje stanje (lat. *restitutio in integrum*) *npr. zaradi zamude naroka ali roka* (pošt.), prim. *restitucija*

vrníti vrnem dov. **1.** *dati komu kaj, kar je bilo od njega dobljeno ali mu je bilo odvzeto, spet v lašť*: vrniti kredit; vrniti preplačano davščino; vrniti varščino **2.** *narediti, da kdo spet dobi koga, ki mu pripada, a mu je bil vzeti ali mu je ušel*: vrniti vojne ujetnike **3.** *dati komu kaj, kar je bilo dobljeno od njega in se več ne more, noče imeti*: vrniti obrtno dovoljenje **4.** *zaradi določenega vzroka ali z določenim namenom narediti, da kdo spet dobi, kar je komu dal, oddal*: vrniti nerazumljivo ali nepopolno vlogo *da jo štranka popravi ali dopolni* (pošt.); vrniti zadevo organu prve stopnje v ponovno obravnavo **5.** *narediti, povzročiti, da kdo spet dobi prejšnjo lašťnošť, značilnošť*: vrniti poslovno sposobnost **6.** *narediti, da je kaj tako, kot je bilo prej*: vrniti v prejšnje stanje **7.** *narediti določeno dejanje zaradi enakega dejanja, ukrepa, ki ga je prej storil kdo drug*: vrniti razžalitev (*kaz.*) **vrníti se priti kam, kjer je kdo že bil**: vrniti se na delovno mešto

vrnítveni -a -o prid. *ki se nanaša na vrnitev*: vrnitveni rok, zahtevke; vrnitvena dolžnost, obveznost

vróčanje -a s *glagolnik od vročati*: osebno vročanje; vročanje pisanj; vročanje pooblašćencu, zakonitemu zastopniku; vročanje z javnim naznanilom (upr. pošt.)

vróčati -am nedov. v *predpisani obliki izročati*

pisemsko pošiljko, lištno naslovníku: vročati osebno; vročati po pošti; vročati po določenem delavcu sodišča; vročati po pristojnem občinskem organu; vročati po uradni osebi organa, ki je izdal odločbo

vročevalec -lca [-ȳc-] m *oseba, ki vroča:* sodni vročevalec

vročevalka -e [-ȳk-] ž *ženska oblika od vročevalec*

vročevalni -a -o prid. *ki vroča:* vročevalna služba

vročilni -a -o prid. *ki se nanaša na vročitev:* vročilni kraj; vročilni lištni vročilnica; vročilna knjiga, pola

vročilnica -e ž *potrdilo o opravljeni vročitvi:* modra, bela vročilnica; podpisati vročilnico

vročitev -tve ž *glagolnik od vročiti:* osebna vročitev *neposredno naslovníku;* posredna vročitev *drugi osebi, ne naslovníku;* vročitev z javnim naznanilom z nabitjem na oglasno desko organa, ki je pisanje izdal (upr. pošt.); vročitev obtožnice, odločbe, tožbe, vabila; dan, kraj vročitve; vročitev po diplomatski poti; vročitev v tujini; pooblaščenec za vročitve *kdor je pooblaščen sprejemati uradna pisanja namesto štranke* (pošt.), sin. *pooblaščenec za sprejemanje pisanj;* odrediti, opraviti vročitev

vročiti -ím dov. v *predpisani obliki izročiti pisemsko pošiljko, lištno naslovníku:* vročiti štranki odločbo, tožbo, vabilo; vročiti osebno; vročiti po pošti, vročevalcu; vročiti po diplomatski poti

vročitveni -a -o prid. *ki se nanaša na vročitev:* vročitveni postopek; vročitvena odredba

vročnina -e ž *plačilo za vročitev*

vrojèn -èna -o prid. *prirojen:* vrojeno telesno znamenje *telesno znamenje, ki je lahko sredstvo za identifikacijo*

vršta -e ž **1.** (lat. genus) *kar v okviru kake celote tvorijo posamezne štviri z določeno skupno laštnoštjo:* vršta kazenske sankcije; vršta pravnega sredstva; vršta blaga, dela, denarja; vršta krivde *npr. naklep, malomarnost;* vršta rabe zemljišča *npr. za kmetijsko, gozdno proizvodnjo;* vršta sadja *sorta;* vršta štviri, terjatve; štvir, določena po vrštni **2.** *skupina oseb, ki izhajajo od skupnega prednika,* sin. *črta (2): navzgornja ravna vršta sorodstva predniki,* sin. *navzgornja ravna črta sorodstva;* navzdolnja ravna vrsta sorodstva *potomci,* sin. *navzdolnja ravna črta sorodstva;* ravna vrsta sorodstva *sorodniki, ki neposredno ali posredno izhajajo drug od drugega,* sin. *ravna črta sorodstva;* štranska vrsta sorodstva *osebe, ki neposredno*

(bratje, seštre) ali posredno (bratrance, seštrične) po rojstvu izhajajo od skupnega prednika, sin. *štranska črta sorodstva* **3.** v zvezi: vršta indosamentov *vrštni red, zaporedje indosamentov*

vrštni -a -o prid. **1.** *določen po vrštni,* sin. *generični:* vrštni kup *kup vršne štviri;* vrštna dajatev, štvir; vrštno blago; vrštno pooblaštilo *pooblaštilo za vršno poslov, ki ne sodijo v redno poslovanje,* sin. *generično pooblaštilo* **2.** *zaporedni:* prednoštni vrštni red upravičencev za dodelitev štanovanj; zemljiškknjžni vrštni red; vrštni regres *regres, ki je vezan na vršno indosantov;* vrštni red poplačila upnikov (izvrš. pošt., šteč. pošt.); vrštni red vračunavanja pri izpolnitvi več istovrstnih obveznosti; vrštni red zastavnih pravic; zaznamba vršnega reda hipoteke

vršilec -lca [-ȳc-] m, v zvezah: vršilec dolžnosti (okrajš. v. d.) *kdor časno opravlja določena vodštvna dela in naloge;* vršilec kontrole štranka v pogodbi o kontroli blaga in štritev; *vršilec dolžnosti državnega tožilca *pri okrajnem sodišču*

vršiti -ím nedov. *opravljati, izvrševati:* vršiti dolžnost **vršiti se potekati, dogajati se:** obravnava, seja se bo vršila javno

vršičkarstvo -a s *obdelovanje zemljišč zaradi pridelovanja rastlin za potrebe laštnega gospodinjstva:* dejavnost, pospeševanje, urejanje vršičkarstva; zemljišče za vršičkarstvo

vrzél -i ž *kar čemu manjka, da bi bilo popolno:* pravna vrzel; vrzel v izpovedbi, pogodbi, zakonu; odpraviti, izpolniti vrzel

vsakokratni -a -o prid. *ki vsakokrat je, obstaja v določenem času, trenutku:* vsakokratni imetnik, laštnik

vsakolétni -a -o prid. *ki se pojavi, poteka vsako leto:* vsakoletni davčni predpis; vsakoletno odplačilo *anuiteta*

vsebina -e ž **1.** *kar kaj izraža:* vsebina dogovora, izpovedbe, koncesije, konvencije, lištna, odločbe, oporoke, ovadbe, pogodbe, predloga, predpisa, prijave, pritožbe, sodbe, tožbe, zakona; biti zavezan po vsebini akcepta (men.) **2.** *seznam poglavij, sestavkov v knjigi, reviji z navedbo štrani:* pregled vsebine publikacije

vsebinski -a -o prid., v zvezi: vsebinski tiskovni delikti *delikti, štrjeni s tiskom, npr. razžalitev, obrekovanje v tiskanem delu*

vsebovátí -újem nedov. *obsegati, imeti v sebi*

vsedržávni -a -o prid. *ki se nanaša na vso državo:* vsedržavni petletni načrt

vselítev -tve ž *glagolnik od vseliti se:* vselitev v štanovanje; nezakonita vselitev v tuje štanova-

- nje ali v drug tuj prostor (kaz.); preprečiti nezakonito vselitve *če se ta pripravlja ali je v teku*
- vseliti se** vsélím se dov. *priiti prebivat v kak prostor; stavbo*: vseliti se v lašno, dodeljeno stanovanje
- vselitveni** -a -o prid. *ki se nanaša na vselitev*: vselitveni rok
- vséljenec** -nca m *kdor se vseli*
- vseljív** -a -o prid. *v katerega se je mogoče vseliti*: vseljivo stanovanje
- vseljivošt** -i ž *lašnost vseljivega*: vseljivošt stanovanjskih prostorov
- vseučilišče** -a s *univerza (1)*
- vsíliti** -im dov. *doseči pri kom, da kljub odporu kaj vzame, sprejme*: vsiliti svojo voljo **vsiljen** -a -o: vsiljeni pogoji
- vsôta** -e ž **1.** *seštevek* **2.** *znesek*: čekovna, dolžna, menična vsota; zavarovalna vsota **a)** *znesek, ki ga mora zavarovalnica plačati, ko naštopi zavarovalni primer* **b)** *največji znesek, do katerega zavarovalna skupnost jamči*; izterjati, posoditi, vrniti določeno vsoto
- vsôtni** -a -o prid., v zvezi: vsotni depozit *depozit, pri katerem se shranjevalec zaveže, da bo imel za položnika posebej (ločeno) ne ravno iste stvari, temveč isto količino istovrstnih stvari*
- vstája** -e ž *upor velikega števila ljudi proti obstoječi oblasti*: ljudska vstaja (fr. *levée en masse*) *spontani oboroženi odpor ljudstva zoper sovražnika* (mednar. pr.); oborožena vstaja; vstaja zoper nezakonit, tiranski ali od tujezemstva vsiljeni režim *zlašti na zasedenih ali anektiranih ozemljih*; pripraviti, voditi, udušiti vstajo; pozivati k vstaji; sodelovati pri vstaji
- vstávek** -vka m *v prvotno besedilo vstavljene besede ali stavki, sin. vrinek, sin. interpolacija (1)*
- vstôp** -ôpa m **1.** *glagolnik od vstopiti (2)*: vstop v državo; neupravičen vstop v vojaške objekte (kaz.); prepovedati vstop **2.** *glagolnik od vstopiti (4)*: vstop v pravdo; vstop v pravice in obveznosti
- vstôpiti** vstôpím dov. **1.** *stopiti v kaj*: vstopiti v prevozno sredstvo **2.** *priiti v kaj*: vstopiti v državo **3.** *poštati član kake organizacije, društva*: *vstopiti v trgovinsko družbo **4.** *v zvezah*: vstopiti v pravdo *vklučiti se vanjo, ko ta že teče*; vstopiti v pravice in obveznosti *prevzeti obstoječe pravice in obveznosti*
- vstôpni** -a -o prid. *ki se nanaša na vstop*: vstopna carina *carina za uvoženo blago, sin. uvozna carina*; vstopna izjava zaradi intervencije (pravd. post.); vstopna pošlaja; vstopna pravica *pravica*
- potomca, da deduje delež prednika, če ta sam iz kateregakoli vzroka ne deduje, sin. reprezentacijska pravica*; vstopna rana *vštelna rana*; vstopne omejitve za tuje
- vstôpnica** -e ž *kos papirja, kartona, ki daje pravico do vstopa na prireditve, v lokal*: predprodaja vstopnic; *taksa na vstopnice
- vstôpnína** -e ž *denarni znesek, ki se plača za udeležbo na prireditvi, vstop v lokal*: taksa od vstopnine; prireditve brez vstopnine
- vstrelíni** -a -o prid., v zvezi: vstrelna rana *rana, ki jo naredi krogla ob vstopu v telo*
- vštéti** vštéjem dov. *upoštevati pri ugotavljanju števila česa*: všteti v davčno osnovo; všteti v delovno, pokojninsko, posešno, priposestvovalno, zavarovalno dobo; všteti aro v izpolnitev obveznosti ali odškodnino
- vštétje** -a s *glagolnik od všteti*: vštétje let; odločba o vštétju pripora ali že preštane kazni v obso-dilni sodbi (kaz. post.)
- vštévanje** -a s *glagolnik od vštévati*: vštévanje are v izpolnitev obveznosti ali odškodnino; vštévanje časa prednikov *pri zaštaranju*; vštévanje posesti prednika *pri priposeštvovanju*; vštévanje pripora in prejšnje kazni v izrečeno kazen (kaz.); enojno, dvojno vštévanje obdobja posebne dobe v pokojninsko dobo
- vštévati** -am nedov. *upoštevati pri ugotavljanju števila česa*
- vštéven** -vna -o prid. *ki se vštéje*: delovna doba, vštévena v pokojnino
- vtihotápiti** -im dov. *skrivaj, na nedovoljen način, brez carinjenja prinesiti, spraviti kaj čez državno mejo ali kam sploh*: vtihotapiti prepovedane tiskovine; vtihotapiti valute; vtihotapiti carini zavezano blago
- vtíkanje** -a s *glagolnik od vtíkati se*: vtíkanje v tuje posle
- vtíkati se** -am se nedov. *udeleževati se česa, navadno nepovabljen, nezaželen*: vtíkati se v poslovanje javnega organa; vtíkati se v tuje posle
- vtís** -a m *kar naštane v zavešči kot posledica sprejemanja zunanjega sveta*: osebni vtis obdolženca, priče
- vtovóriti** -im dov. *spraviti tovor, blago v prevozno sredstvo*: vtovoriti blago v vagon
- vtoževáti** -újem nedov. *s tožbo zahtevati vtoževáni* -a -o: vtoževani znesek; vtoževana vsota
- vulgárni** -a -o prid., v zvezi: vulgarno ime *domače ime*
- vulgátni** -a -o prid. (lat. *vulgatus* *splošno znan, razširjen*), v zvezi: vulgatni rokopisi *digešt uporab-*

vzajemnost

ljani v času recipiranja rimskega prava (pr. zg.)

vzajemni -a -o prid. *medsebojno povezan, odvisen: vzajemni blagovni promet blagovni promet med dvema državama; vzajemni kredit; vzajemni kup kup, ki je vezan na drugo kupno pogodbo, npr. izvoz na uvoz; *vzajemna dedna pravica zakoncev; vzajemna pravna pomoč; vzajemna izpolnitev, obveznost, *oporoka; vzajemna pogodba pri kateri sme vsaka stran ka zahtevati izpolnitev le, če obenem ponudi svojo izpolnitev; vzajemna terjatev, *zavarovalnica; vzajemna prišojnost prišojnost za tožbe zoper tuje državljane (pravd. poš.); vzajemno priznavanje visokošolskih diplom; vzajemno spoštovanje med zakoncema **vzajemno** prisl.: vzajemno seavezati*

vzajemnost -i ž *lašnost, značilnost vzajemnega: dejanska vzajemnost ki se opira na dejansko prakso; diplomatska vzajemnost po predpisih meddržavnih pogodb; formalna vzajemnost enakopravno obravnavanje tujcev in domačinov; materialna vzajemnost po kateri naša država ravna s tujcem tako, kakor ravna njegova država z našimi državljani; zakonska vzajemnost določena z našimi zakoni; vzajemnost glede priznavanja in izvrševanja tujih sodnih odločb; vzajemnost glede oprostitve plačila stroškov postopka; vzajemnost za pravno pomoč; načelo vzajemnosti npr. glede dedne pravice tujih državljanov; (ne)obstoj vzajemnosti; pridržek vzajemnosti gl. klavzula o vzajemnosti; klavzula o vzajemnosti klavzula o enakem ravnanju strank v mednarodnih pogodbah, sin. pridržek vzajemnosti*

vzbujanje -a s *glagolnik od vzbujati: vzbujanje narodnostnega, rasnega ali verskega sovraštva (kaz.)*

vzbujati -am nedov. *povzročati našanek česa: vzbujati razdor med narodi in narodnostmi (kaz.)*

vzdéti vzdénem dov. *dati komu ime, priimek, vzdevek*

vzdévek -vka m **1.** *domače ime: kartoteka vzdevkov (kaz.)* **2.** *porogljiv, šaljiv izraz, ki se daje osebi po kaki značilnosti: dati komu vzdevek*

vzdržati se -ím se dov. *zaveštno, hote ne narediti česa: vzdržati se glasovanja, pričevanja, volitev*

vzdrževalec -lca [-uc-] m *kdor koga ali kaj vzdržuje*

vzdrževalka -e [-uk-] ž *ženska oblika od vzdrževalec*

vzdrževalni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na vzdrževanje (1): vzdrževalna dolžnost* **2.** *ki se nanaša na vzdrževanje (2): vzdrževalni stroški; vzdrževalna gradbena dela*

vzdrževalnina -e ž *znesek, ki se plača za vzdrževanje*

vzdrževanec -nca m *kdor prejema vzdrževalnino*

vzdrževanje -a s **1.** *glagolnik od vzdrževati (1)* **2.** *glagolnik od vzdrževati (2): investicijsko, servisno, tekoče vzdrževanje; vzdrževanje v dobrem stanju; redno vzdrževanje; vzdrževanje groba, pokopališča; vzdrževanje cest, stanovanja, stanovanjskih hiš* **3.** *glagolnik od vzdrževati (3): vzdrževanje discipline; vzdrževanje javnega reda in miru; vzdrževanje reda na glavni obravnavi; vzdrževanje reda pri dejanju postopka*

vzdrževanka -e ž *ženska oblika od vzdrževanec*

vzdrževati -ujem nedov. **1.** *dajati komu, kar potrebuje za življenje* **2.** *delati, da se kaj ohranja v dobrem stanju: vzdrževati stvari družbene laštine* **3.** *delati, da se kaj ohranja sploh: vzdrževati redne diplomatske odnose; vzdrževati ravnovesje plačilne bilance* **vzdrževati se** **1.** *zaveštno, hote ne delati česa: vzdrževati se kaznivih dejanj; vzdrževati se glasovanja* **2.** *preživljati se: vzdrževati se z lašnimi sredstvi*

vzétí vzámem dov. **1.** *narediti, da kdo česa nima več: vzeti državljanstvo; vzeti tujo premično stvar z namenom protipravne prilastitve* *ukrašiti* **2.** *najeti: vzeti posojilo* **3.** *v zvezi z iz narediti, da kaj ni več tam, kot določa samoštalnik: vzeti denar iz obtoka; vzeti blago, zdravilo iz prometa* **4.** *v zvezi z za poročiti se s kom: vzeti za moža, za ženo* **5.** *v zvezi z na izraža, da kdo kaj kupi, dobi na način, kot ga določa samoštalnik: vzeti na obroke, na posodo, na upanje, na vero* **6.** *v zvezi z v izraža začetek dejanja, ki ga določa samoštalnik: vzeti kaj v delo; vzeti v najem; vzeti v posest; vzeti v shranitev, varstvo, zakup* **7.** *v zvezi: vzeti na znanje izraža informiranost o stvari, ki se obravnava* **8.** *v zvezah: vzeti za res, za šalo imeti kaj za resnično, šalo* **vzétí si** **1.** *narediti, da je osebkuj na razpolago: vzeti si pravico, zagovornika, zaštopnika* **2.** *v zvezi: vzeti si življenje narediti samomor*

vzgajališče -a s *zavod za vzgajanje*

vzgajati -am nedov. *duhovno in značajska oblikovati, zlašiti otroka: dolžnost staršev vzgajati svoje otroke*

vzgoja -e ž **1.** *duhovno in značajska oblikovanje, zlašiti otroka: osemletna, osnovna, predšolska vzgoja; vzgoja v družini; sistem vzgoje in izo-*

- braževanja; za vzgojo pristojni upravni organ; kršiti dolžnost skrbi in vzgoje mladoletne osebe (kaz.) **2.** v zvezi: predvojaška vzgoja vzgoja o osnovnih vojaških veščinah do l. 1973
- vzgojitelj** -a m *kdor se (poklicno) ukvarja z vzgojo:* vzgojitelj predšolskih otrok; vzgojitelj v prevzgojnem domu; vzgojitelj v vzgojno-varšveni organizaciji; vzgojitelj v domu za učence
- vzgojiteljica** -e ž *ženska oblika od vzgojitelj*
- vzgojiteljski** -a -o prid. *ki se nanaša na vzgojitelje:* vzgojiteljski zbor v vzgojno-varšveni organizaciji
- vzgojni** -a -o prid. *ki se nanaša na vzgojo:* vzgojni program; vzgojni ukrep *vršta kazenske sankcije;* vzgojna carina *carina, ki se pobira, dokler domača proizvodnja ni sposobna tekmovati s tujimi izdelki iste vrste;* oddaja mladoletnega storilca kaznivega dejanja v vzgojni zavod *vršta vzgojnega ukrepa* (kaz.); vzgojna skupina mladoletnikov *skupina mladoletnikov v prevzgojnem domu* (kaz.); vzgojno delo, sredstvo **vzgojno** prisl.: vzgojno vplivati na druge *eden od namenov kaznovanja*
- vzgojno-izobraževalni** -a -o prid. *ki se nanaša na vzgojo in izobraževanje:* vzgojno-izobraževalni program, sistem; vzgojno-izobraževalno delo
- vzgojno-varšveni** -a -o prid. *ki se nanaša na vzgojo in varstvo:* vzgojno-varšvena dejavnost; organizacija; vzgojno-varšvene storitve; vzgojno-varšveno delo
- *vzklic** -a m *priziv zoper kazensko sodbo po kazenskem pravnem redu iz l. 1873*
- *vzklicni** -a -o prid. *ki se nanaša na vzklic:* vzklicni razlogi; vzklicna obravnava
- vzklík** -a m, v zvezi: izvolitev z vzklikom *izvolitev z aklamacijo*
- vzkrížni** -a -o prid., v zvezi: vzkrížno zasliševanje *navzkrižno zasliševanje*
- vzlétanje** -a s, v zvezi: šteza za vzletanje in pristajanje *površina na zemlji ali na vodi, namenjena za vzletanje in pristajanje letal*
- vzletíšče** -a s *prostor za vzletanje, npr. ladijski krov, od koder letalo lahko vzleti, ali vzletna šteza na letališču*
- vznemíríti** -im dov. *povzročiti, da pride kdo v stanje notranje napetosti:* vznemiriti občane *razlog za pripor pri hujših kaznivih dejanjih* (kaz. poš.)
- vznemírjanje** -a s *glagolnik od vznemirjati:* vznemirjanje lastnika štvari
- vznemírjati** -am nedov. *povzročati, da pride kdo v stanje notranje napetosti:* vznemirjati lastnika ali domnevnega lastnika
- vznemírjenje** -a s *glagolnik od vznemiriti:* povzročiti vznemirjenje občanov *npr. s širjenjem lažnih vešti* (kaz.)
- vzórčenje** -a s *statistična metoda, ki proučuje le določen del množičnih pojavov, določen vzorec*
- vzórčni** -a -o prid. *ki se nanaša na vzorec:* vzorčni pravilnik *pravilnik, ki se uporablja kot vzorec;* vzorčni primerek; vzorčni sejem *sejem vzorcev;* vzorčna konvencija; vzorčna parcela *ena izmed osnov za katastrsko klasifikacijo zemljišč;* bonitetno vzorčno zemljišče *zemljišče, ki velja kot vzorec za bonitiranje drugih zemljišč*
- vzórec** -rca m **1.** *manjša količina česa, po katere lašnosti, značilnosti se ugotavljajo lašnosti, značilnosti enote, kateri pripada* **2.** *kar sestavljajo likovne sestavine, ki se na kaki površini navadno pravilno ponavljajo:* vzorec blaga; izvirnost vzorca; kakovost po vzorcu; nakup in prodaja po vzorcu; vzorec brez vrednosti *poština pošiljka majhne vrednosti* **3.** *obrazec* (2): vzorec za davčno napoved **4.** *kar je za zgled:* vzorec pogodbe, prošnje, pritožbe, odločbe **5.** *pravica, s katero se zavaruje slika ali risba, ki se kot znak razlikovanja da prenesti na določen industrijski ali obrtni izdelek oziroma na njegov del:* izkoriščanje, izpodbijanje, kršitev, nosilec, prenos, prijava, trajanje, varstvo **vzorca;** nosilec vzorca; register modelov in vzorcev **6.** v zvezi: papilarni vzorec *ki ga sestavljajo papilarne črte, zlasti na vršičkih prstov* (krim.)
- vzpoštávitév** -tve ž **1.** *glagolnik od vzpoštaviti* (1): vzpoštavitev diplomatskih odnosov **2.** *glagolnik od vzpoštaviti* (2): vzpoštavitev prejšnje oblasti *npr. po okupaciji;* vzpoštavitev prejšnjega stanja *način povrnitve škode*
- vzpoštávítí** -im nedov. **1.** *narediti, da kaj začne obstajati:* vzpoštaviti redne diplomatske odnose **2.** *obnoviti, znova ustvariti:* vzpoštaviti prejšnje stanje *npr. pri neutemeljenem vznemirjanju lastnika štvari*
- vzpoštávitveni** -a -o prid., v zvezi: vzpoštavitvena klavzula *klavzula, ki zavezuje zavarovalnico, da plača zavarovalnino le za vzpoštavitev zavarovanega poslopja oziroma pritikline*
- vzrėja** -e ž *oskrba, nega živali z namenom, da se razvije do gospodarsko uporabno zaželeno razvojne stopnje:* vzreja rib, živine
- vzróčni** -a -o prid. *ki se nanaša na vzrok:* vzročna zveza *zveza med dejanjem (storitvijo ali opuštvijo) in njegovo posledico;* prekinitev,

pretrganje vzročne zveze; teorija o vzročni zvezi npr. o *adekvatni, ekvivalentni vzročnosti*

vzročnost -i ž razmerje med vzrokom in posledico, sin. *kavzalnost*: adekvatna, ekvivalenčna vzročnost; naravna, pravna vzročnost; teorija o adekvatni vzročnosti *po kateri se za vzrok našle posledice jemlje samo tišči dejavnik, ki redno in praviloma povzroči prav tako posledico*; teorija o ekvivalenčni vzročnosti *po kateri je vsako dejanje, brez katerega posledica ne bi našala, že samošojni vzrok škodljive ali kaznive posledice*

vzròk vzròka m *kar povzroča spremembo oziroma posledico*: opravičljiv vzrok; pravno pomemben vzrok; notranji, zunanji vzroki hudodelstvenosti; vzrok smrti, škode

vztrájati -am nedov., v zvezi s **pri** *kljub nasprotovanju ne spreminjati česa*: vztrajati pri izpovedbi, obtožbi, odločitvi, predlogu, trditvi, zagovoru

vzvráten -tna -o prid. *retroaktiven*: prepoved vzvratnega učinka zakona

vzvrátност -i ž *retroaktivnost*: vzvratnost zakona učinek, veljavnost zakona za nazaj

Z

za predl., v zvezah: delovno razmerje za (ne)določen čas; kazen za kaznivo dejanje; nezmožnost za delo; biti za pričo; tožiti za razžalitev; vložiti obtožbo za kaznivo dejanje; za svojega vzeti *posvojiti*

zaárati -am dov. *zagotoviti si, zavarovati kaj z aro:* zaarati kupljeno stvar

zabavljáč -a m kdor *zabavlja*

zabávljanje -a s *glagolnik od zabavljati*

zabávljati -am nedov. *posmehljivo, zbadljivo govoriti o čem kaj slabega:* zabavljati čez koga, zoper koga; zabavljati na kaj

zabavljíca -e ž *posmehljiva, zbadljiva beseda ali misel*

zabavljív -a -o prid. **1.** *ki (rad) zabavlja:* zabavljív človek **2.** *posmehljív, zbadljív:* zabavljíva beseda

zabavljívec -vca m kdor *(rad) zabavlja*

zabavljívka -e ž **1.** *zabavljica* **2.** *ženska oblika od zabavljívec*

zabeléžba -e ž *zapis*

zabičeváti -újem nedov. *strogo naročati:* zabičevati z odredbami; zabičevati z zagrožitvijo kazni

zabilánčni -a -o prid. *ki je naveden po rednem koncu bilance:* zabilančna evidenca, poštevka

zablóda -e ž *hujša zmota*

zabôšti -bôdem dov. *s potiskom noža, bodala, zlašti v srce, ubiti, umoriti:* zabošti koga z nožem

zabraníti -bránim dov. *prepovedati*

zabrisáti -bríšem dov. *narediti, da kdo česa ne more opaziti:* zabrisati sledove kaznivega dejanja **zabrisati se** *pošlati manj viden, opazen:* meja se zabriše

zacaríniti -im dov. *pregledati deklarirano blago in odmeriti carino* **zacarínjen** -a -o: zacarínjen predmet

začasní -a -o prid. **1.** *ki opravlja določeno delo omejen čas:*časni dopisnik tujih časopisnih agencij; časni organ upravljanja v delovni organizaciji; časni oskrbnik *npr. zapuščine;* časni zaštopnik (lat. *curator ad actum*) prim. *skrbnik za posebne primere* **2.** *ki traja omejen čas:*časni izvoz; *časni odpust na preiz-

kušnjo (kaz.); časni odvzem voznškega dovoljenja; časni ukrep družbenega varstva samoupravnih pravic in družbene laštine; časni uvoz *npr. embalaže;* časna dodelitev sodnika k drugemu sodišču; časna duševna bolezen ali duševna motnja; časna nezmožnost za delo; časna odstranitev delavca z dela; časna prepoved razširjanja tiskanih stvari; časna prekinitev postopka; časna uporaba; časna zadržanost od dela; časno prebivališče; časno pridržanje pošiljk (kaz. post.); časno zavarovanje premoženjskopravnega zahtevka, nastalega zaradi kaznivega dejanja (kaz. post.) **3.** *ki velja omejen čas:*časna bilanca; časna delnica sin. *interimna delnica;* časna odločba, odredba; časna pobotnica; časna registracija motornega vozila; časna uredba z zakonsko močjo; časno dovoljenje; časno navodilo **4.** *v zvezi:*časna faktura *faktura, izdana pred opravljeno nabavo blaga ali pred storitvijo, sin. predfaktura* **začasno** prisl.: časno odstraniti delavca z dela ali iz temeljne organizacije združenega dela; časno razporediti delavca na drugo delo oziroma naloge

začasnošt -i ž *časovna omejenost česa:*časnošt ukrepa; časnošt veljavnosti pravnega predpisa

začétek -tka m **1.** *prvi trenutek, prvi trenutki kakega omejenega trajanja:*začetek roka **2.** *prvi trenutek, prvi trenutki ali prvo dejanje, prva dejanja v zvezi s kakim delom, dejavnostjo:*začetek dela, dražbe, izvršbe, glavne obravnave, obratovanja, postopka **3.** *točka, mesto, od koder ima kaj prostorsko razsežnost:*začetek železnice

začéti -čném dov. **1.** *izraža začetek opravljanja kakega dejanja, dejavnosti:*začeti izvrševanje kaznivega dejanja; začeti obravnavo, sejo, sovrážnosti, uradno poslovanje, vojno, zasedanje skupščine; začeti z delom, obratovanjem, s poslovanjem **2.** *izraža začetek tega, kar izraža nedoločnik:*rok začne teči; predpis, splošni akt, zakon začne veljati **začéti se** *izraža začetek*

začetni

obstajanja česa glede na čas: dražba, narok, obravnava, seja, zasedanje se začne **začet** -a -o: začeta pravda; začeta ura obravnave

začetni -a -o prid. *ki se nanaša na začetek*: začetni inventar, obrok, osebni dohodek, rok; začetna bilanca; začetna cena *izklicna cena*; začetna glavnica; začetna železnica *železnica, ki je prva pri prevozu*; začetno pravdno dejanje *npr. tožba*

začetnica -e ž *začetna črka, npr. imena, priimka*

začetnik -a m **1.** *človek, s katerim se kaj začne*: začetnik rodu **2.** *kdor napravi prvo dejanje, prva dejanja v zvezi s čim*: začetnik pretepa

začrtati -am dov. s *črto, črtami narediti*: začrtati meje

začutiti -čutim dov. s *čutili zaznati*: začutiti bolečino, vbodljaj

zadati -dám dov. *narediti, povzročiti komu kaj slabega*: zadati komu poškodbo, rano

zadavek -vka m *ara*

zadavitev -tve ž *glagolnik od zadaviti*

zadaviti -im dov. *usmrtiti koga s stiskanjem vratu z rokami*

zadavljenec -nca m *kdor je zadavljen*

zadavljenje -a s *glagolnik od zadaviti*

zadavljenka -e ž *ženska oblika od zadavljenec*

zadetek -tka m **1.** *glagolnik od zadeti (1)*: zadetek v cilj *npr. pri streljanju* **2.** *dobitek pri igri* **zadeti** -dénem dov. **1.** *narediti, da kak predmet prileti na določeno mesto, v določeno sftvar*: zadeti cilj **2.** *premikajoč se priti v sunkovit dotik s čim*: zadeti ob vozilo **3.** *z izbiro določene številke, izžrebanjem dobiti*: zadeti dobitek

zadéva -e ž **1.** *sftvar, za katero gre ali o kateri teče postopek*: bagatelna, civilna, častna, davčna, dediščinska, državna, izvršilna, javna, kazenska, lašna, menična, nepravdna, (ne)rešena, osebna, pravdna, pravna, premoženjskoppravna, razsojena, sodna, sporna, upravna, uradna, zapuščinska, zaupna zadeva; zadeva sodne uprave; organi za notranje, zunanje zadeve **2.** *vsi spisi v isti sftvari* (pis. posl.)

zadnji -a -e prid. **1.** *ki je glede na potek dela na najvišji, zaključni stopnji*: zadnja inštanca, stopnja **2.** *za katerim v določenem času ne naštopi, se ne pojavi še kaj ištovrstnega*: zadnji dan roka; zadnje leto dela **3.** *za katerim ne naštopi, se ne pojavi še kaj ištovrstnega sploh*: zadnji opomin opomin pred tožbo; zadnja beseda obtoženca na glavni obravnavi (kaz. post.) **4.** *ki je dokončen in nepreklicen*: zadnja cena

zadobiti -ím dov. *dobiti*: zadobiti poškodbo; za-

dobiti pravno moč, veljavnost, veljavo *začeti veljati* **zadobljen** -éna -o: zadobljena rana

zadolžê nec -nca [-už-] m *kdor je zadolžen*

zadolžê nost -i [-už-] ž *obremenjenost z dolgovi*

zadolževanje -a [-už-] s *glagolnik od zadolževati se*: *kmečko zadolževanje; zadolževanje družbenopolitičnih skupnosti; zadolževanje posestva; zadolževanje v tujini

zadolževati se -újem se [-už-] nedov. *postajati komu dolžen določeno vsoto*

zadolžitev -tve [-už-] ž *glagolnik od zadolžiti se*: davčna, menična zadolžitev; kreditna zadolžitev v tujini

zadolžiti -ím [-už-] dov. *vzeti dolg na kaj*: zadolžiti kmetijo **zadolžiti se** *poštati komu dolžen določeno vsoto*: zadolžiti se na hišo **zadolžen** -éna -o: zadolženo posestvo; biti zadolžen

zadolžitveni -a -o [-už-] prid. *ki se nanaša na zadolžitev*: zadolžitvena kvota

zadolžni -a -o [-už-] prid. *ki se nanaša na dolg*: zadolžno pismo *zadolžnica*

zadolžnica -e [-už-] ž *pismena izjava dolžnika, da je upniku zavezan za določeno izpolnitev*: izdati zadolžnico

zadôštni -a -o prid. *ki ustreza, zadošča po količini, lašnosti, kakovosti*: zadoštni dokaz; zadoštno kritje, zavarovanje

zadošitev -tve ž *glagolnik od zadoštiti*: zadoštitev potreb

zadoštiti -ím dov. *narediti, da je kaj skladno s čim*: zadoštiti potrebam; zadoštiti predpisom

zadoščênje -a s *kar se naredi, da se kdo ne čuti več oškodovanega, užaljenega zaradi storjene mu krivice, povzročene škode, žalitve*: dati zadoščênje za razžalitev; iskati zadoščênje

zadovoljen -ljna -o prid. *ki ima pozitiven, odobravajoč odnos do koga, česa*: biti zadovoljen s plačilom, sodbo

zadovoljevanje -a s *glagolnik od zadovoljevati*: zadovoljevanje potreb

zadovoljevati -újem nedov. *z dovolj veliko količino česa potrebnega, zaželenega delati, da kdo preneha čutiti, imeti to, kar izraža dopolnilo*: zadovoljevati potrebe

zadovoljitev -tve ž **1.** *glagolnik od zadovoljiti (1)*: zadovoljitev državnih potreb **2.** *glagolnik od zadovoljiti (2)*: zadovoljitev upnikov

zadovoljiti -ím dov. **1.** *z dovolj veliko količino česa potrebnega, zaželenega narediti, da kdo preneha čutiti, imeti to, kar izraža dopolnilo*: zadovoljiti zahteve **2.** *narediti, da je kdo zadovoljen*: zadovoljiti upnike **zadovoljiti se** v zvezi z *z biti zadovoljen s čim slabšim, kot se želi,*

pričakuje: zadovoljiti se z branjem zapisnika (pošt.); zadovoljiti se z odškodnino

zadovoljiv -a -o prid. *ki je po lašnostih, kakovski v skladu s pričakovanji, zahtevami, potrebami, željami*: zadovoljiv dokaz; zadovoljiva ponudba

zadržga -e ž *predmet, npr. vrvi, žica, z zanko ali brez nje, s katerim se kaj stisne s silo rok*

zadržgniti -em dov. *s potegovanjem, z vlečenjem povzročiti, da se kaj trdno, tesno namešči okoli česa*: zadržgniti vrvi, zanko

zadržgnjenje -a s *glagolnik od zadržgniti*: sled zadržgnjenja na vratu žrtve

zadržga -e ž **1.** *proštolovljna organizacija vnaprej nedoločene števila članov za pospeševanje njihovih gospodarskih koristi*: kmetijska, melioracijska zadržga; nabavna in prodajna zadržga; obrtna, potrošniška, proizvodna, stanovajska, vinogradniška, vodna, živinorejska zadržga; članstvo, ustanovitev zadržge; dejavnost, firma, sedež zadržge; organi zadržge *občni zbor, predsednik, upravni in nadzorni odbor, preglednik, direktor*; premoženje zadržge; prenehanje zadržge; zaštopanje in vpis zadržge v sodni register **2.** *patriarhalno organizirana skupnost družin s skupno posešjo, proizvodnjo in porabo* (pr. zg.), sin. *velika družina*: rodbinska zadržga

zadržgar -ja m *zadržnik*

zadržgarstvo -a s *zadržništvo*

zadržni -a -o prid. *ki se nanaša na zadržgo*: združni član; združni delež *delež, ki ga mora vpisati vsak član zadržge*; združni dom, obrat, odbor, organ, register, revizor; združna banka, hranilnica, lastnina, revizija, zveza; združno pravo; združno premoženje; združna pravila

zadržnica -e ž *ženska oblika od zadržnik*

zadržnik -a m *član zadržge*

zadržniški -a -o prid. *ki se nanaša na zadržnike ali zadržništvo*

zadržništvo -a s *obstoj, dejavnost zadržge*: kmetijsko združništvo

zadržalni -a -o prid., v zvezi: zadržalna pravica *pridržna pravica*

zadržanje -a s **1.** *glagolnik od zadržati (1)*: zadržanje zapuščine *zaradi dedičevega ali volilijemnikovega zahtevka* **2.** *glagolnik od zadržati (2)*: zadržanje cen, osebnih dohodkov **3.** *glagolnik od zadržati (3)*: zadržanje izvršitve predpisa ali drugega splošnega akta *ki ni v skladu z ustavo ali z zakonom*; zadržanje zaštaranja

zadržanost -i ž *dejstvo, da mora kdo biti v določenem času zaradi opravkov, obveznosti*

drugje: začasna zadržanost od dela; zadržanost sodnika, zagovornika (kaz. pošt.)

zadržati -im dov. **1.** *narediti, da kaj ne gre takoj tja, kamor je namenjeno*: zadržati pisemsko pošiljko zaporniku **2.** *narediti, da se kaj ne spreminja, ne dosega višje stopnje*: zadržati cene **3.** *narediti, da se kaj ne opravi, uresniči takoj*: zadržati izplačilo; zadržati izvršitev odločbe *odložiti izvršitev*; zadržati izvršitev predpisa ali drugega splošnega akta; pritožba zadržati izvršitev odločbe *npr. sodbe* **4.** v zvezi: zadržati davek ob izplačilu računa, osebnega dohodka *obračunati, odtegniti davek* **zadržán** -a -o: zadržan davek; zadržana cena; biti zadržan pri opravljanju posla, obveznosti *biti v določenem času zaradi opravkov, obveznosti drugje*

zadržek -žka m **1.** *ovira za sklenitev zakonske zveze*: spregledljivi zadržek; zadržek nesposobnosti za razsojanje; zadržek obstoja prejšnje zakonske zveze; zadržek sorodstva **2.** *ovira, ki onemogoča uvedbo ali nadaljevanje poštopka*: pravdni zadržek; procesni zadržek

zadržni -a -o prid. **1.** *odložilni, suspenzivni*: zadržni učinek pravnega sredstva **2.** v zvezi: zadržna pravica *pridržna pravica*

zadržitev -tve ž **1.** *smrt zaradi pomanjkanja kisika* **2.** *usmrtitev koga z onemogočanjem dihanja*

zadržiti -im dov. **1.** *usmrtiti koga z onemogočanjem dihanja* **2.** *s silo zavreti, preprečiti*: zadržiti upor **zadržiti se umreti zaradi pomanjkanja kisika**

zadržni -a -o prid., v zvezi: zadržni naslov v zakonu *marginalna rubrika zakona*

zadržniški -a -o prid., v zvezi: zadržniški stroški *stroški pri novih podjetjih, tovarnah, ki so nujni za njihovo izgradnjo, pa niso sestavni del nabavne cene posameznih osnovnih sredstev*

zadržljavanje -a s *glagolnik od zadržljavati*: zadržljavanje in varovanje zaposlitve

zadržljavati -am nedov. *delati, da kdo kaj zagotovo ima, dobi*: zadržljavati materialno in socialno varnost delavca

zagotovilo -a s s čimer se kaj zagotovi, zagotavlja: zagotovilo svobodnega prihoda in odhoda prim. *salvus conductus* (2); pravica do materialnega zagotovila med začasno brezposelnostjo

zagotovitev -tve ž *glagolnik od zagotoviti*: zagotovitev (iz)plačila, preskrbe; ukrepi za zagotovitev česa *npr. obdolženčeve navzočnosti v poštopku* (kaz. pošt.)

zagotoviti -im dov. *narediti, da kdo kaj zagotovo ima, dobi*: zagotoviti (iz)plačilo; zagotoviti

izpolnitev pogodbe; zagotoviti mladoletniku vzgojo; zagotoviti obdolžencu obrambo **zagotavljen** -êna -o: preskrba je zagotovljena **zagotavljeni** -a -o: zagotavljeni program *z zakonom določen obseg obveznega osnovnega šolanja*

zagovarjati -am nedov. **1.** *zaštopati interese koga pred sodiščem*: zagovarjati obdolženca **2.** *dokazovati pravilnost česa*: zagovarjati mnenje **3.** *pred komisijo dokazovati pravilnost trditve, navedenih v strokovnem, znanstvenem delu*: zagovarjati disertacijo

zagóvor -a m **1.** *kar izjavi obdolženec v svojo obrambo ali njegov zagovornik o obdolžitvi*: prepričljiv, neutemeljen zagovor **2.** *glagolnik od zagovarjati (1)*: načelo svobode zagovora (kaz. post.); odkloniti, prevzeti zagovor **3.** *glagolnik od zagovarjati (3)*: zagovor disertacije

zagovórnica -e ž *ženska oblika od zagovornik*

zagovórník -a m *kdor zaštopa interese koga pred sodiščem*: skupni zagovornik več obdolžencev; vojaški zagovornik; zagovornik obdolženca; *zagovornik siromašnih; zagovornik po uradni dolžnosti; nagrada, pravice, stroški zagovornika; *imenik zagovornikov; določiti, imenovati, izbrati, najeti, poštevati, razrešiti, zamenjati zagovornika; vzeti si zagovornika

zagovórníštvo -a s *dejavnost, vloga zagovornika*

zagrábek -bka m *posamično dejanje pri nadaljevanem kaznivem dejanju, npr. tatvini*

zagrabití -grábirim dov. *zgrabití (1)*

zagradítí -ím dov. *z nameštivitvijo česa omejiti kak prostor; da je došop, gibanje onemogočeno*: zagradiťi lovišče, štabvišče, zemljišče; zagradiťi pot

zagrešítev -tve ž *glagolnik od zagrešiti*: zagrešitev kaznivega dejanja

zagrešítí -ím dov. *narediti kaj slabega, nepravilnega*: zagrešiti kaznivo dejanje; zagrešiti napako

zagrozítev -tve ž *glagolnik od zagroziti*: zagrozitev s kaznijo

zagrozítí -ím dov. *obljubiti, napovedati komu kaj neprijetnega, hudega*: zagroziti s kaznijo **zagrožen** -êna -o: zagrožena kazen

zahájanje -a s *glagolnik od zahajati*: *prepoved zahajanja v krčmo varšveni ukrep (kaz.)

zahájati -am nedov. *(večkrat) hoditi*

zahrbten -tna -O prid. *navidezno nenevaren*: umor na zahrbtn način; zahrbtn napad

zahrtéva -e ž *odločno izraženo hotenje, da se kaj dobi, naredi*: zahteva za poštopek pred disciplinsko komisijo *npr. zaradi kršitve delovne obveznosti*; zahteva za izredni preizkus pravnomočne sodbe (kaz. post.); zahteva za izredni

preizkus pravnomočne sodbe pred zveznim sodiščem (pravd. post.); zahteva za izdajo zakona; zahteva za izredno omilitev kazni; zahteva za izročitev obdolženca (kaz. post.); zahteva za obnovo kazenskega poštopka; zahteva nepravilno obsojenega ali priprtega za povrnitev škode, rehabilitacijo in uveljavitev drugih pravic (kaz. post.); zahteva za preiskavo (kaz. post.); zahteva za spremembo pravnomočne sodne odločbe (kaz. post.); zahteva za uvedbo kazenskega poštopka; zahteva za uvedbo poštopka za uveljavljanje pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja; zahteva za uvedbo pripravljalnega poštopka proti mladoletniku (kaz. post.); zahteva za sodno varstvo *v poštopku za prekršek*; zahteva za varstvo zakonitosti (post.); zahteva za varstvo z ustavo zajamčenih svobodčin in pravic; zahteva za izločitev izvedenca, sodnika, sodnika porotnika (post.); zahteva za povrnitev stroškov poštopka (pravd. post.); ugoditi zahtevi; umakniti, vložiti zahtevo

zahteválec -lca [-uc-] m *kdor kaj zahteva*: zahtevalec kredita, premije

zahtévatí -am nedov. in dov. *izražati odločno hotenje a)* *da osebek kaj dobi*: zahtevati besedo; zahtevati odškodnino; zahtevati poročilo *od nižjega organa*; zahtevati predujem *npr. za potne stroške*; zahtevati račun; zahtevati varščino za pravdne stroške; zahtevati kaj s tožbo; zahtevati kaj zaradi splošnega interesa **b)** *da kdo kaj naredi*: zahtevati izročitev obdolženca, obsojenca (kaz. post.); zahtevati plačilo terjatve; zahtevati popravo zapisnika (post.); zahtevati pregled spisov; zahtevati povračilo potnih stroškov *npr. pri priči* (post.); zahtevati zavarovanje terjatve **c)** *da kdo ravna, se vede tako, kot izraža dopolnilo*: zahtevati mir **zahtevajóči** -a -e: zahtevajoči upnik *upnik, ki zahteva izvršbo* (izvrš. post.); *zahtevajoči uradnik *sodni uradnik, ki v izvršilnem poštopku skrbi za izterjavo določenih neplačanih taks in prisiljabin*

zahtévek -vka m *tišti del zahteve, s katerim je določen njen predmet*: alimentacijski, čekovnopравни, dajatveni, dopuštitveni, edicijski, geštíjski, glavni, izločitveni, izpodbojni, izpolnitveni, jamčevalni, kondikijski, *ločitveni, materialnopравни, meničnopравни, nadomeštni, (ne)denarni zahtevék; obogatitveni zahtevék *za vrnitev neupravičene pridobitve*; obreštni, odštranitveni, odškodninski, opuštitveni, povračilni, pravovaršveni, premíjski, premoženjski, premoženjskopравни, prepovedni,

preživninski, procesualni, razveljavitveni, regresni, reklamacijski, reparacijski, rešitucijski, štranski, stroškovni, tožbeni, ugotovitveni, verzijski, zavarovalni zahtevek; zahtevek za povrnitev škode npr. za bolečino; odpoved tožbenemu zahtevku; umik zahtevka; ločitev, kumulacija, združitvev zahtevkov; poravnava o zahtevku; pripoznati, razširiti, skrčiti, spremeniti, umakniti zahtevek; prekoračiti tožbeni zahtevek; odločati o zahtevku

zahtévnica -e ž naročilnica

zajámčiti -im dov. *obvezati se za izpolnitev obljube, obveznosti*: zajamčiti osebni dohodek **zajámčeni** -a -o: zajamčeni izračun *pri pogodbi o delu ipd.*; zajamčena cena *cena, ki je proizvajalcu uradno zagotovljena, sin. garantirana cena*; zajamčena pravica, preskrba; zajamčena svoboda npr. *dela, tiska*; z uštavo zajamčene svoboščine in pravice

zájem -jma m *razmerje, našalo iz prepustitve nepremičnin ali njenih donosov, pri kateri si je prepuštitelj pridržal nekaj pravic* (pr. zg.): gorskopravni, meščanski, (ne)svobodni, podložniški zajem; povratni pripad zajma *vrnitev pravice do razpolaganja s predmetom zajma fevdnemu ali zemljiškemu gospodu, prim. devolucija* (2); podeliti zajem

zajéti -jámem dov. **1.** *umetno zaježiti zaradi izkoriščanja*: zajeti vodni izvir **2.** *z zašlavitvijo poti, obkolitvijo dobiti, prijeti koga, kaj*: zajeti vojaka **3.** *narediti, da se pride do česa*: zajeti dohodek z obdavčenjem

zajétje -a s **1.** *glagolnik od zajeti* (2): zajetje sovražne ali nevtralne ladje **2.** *glagolnik od zajeti* (3): *zajetje vojnih dobičkov z davkom **3.** *kraj ali objekt, kjer se umetno zaježi izvir zaradi izkoriščanja*: vodno zajetje

zajézitev -tve ž *zgraditev pregrade, obrambnega nasipa*: zajezitev hudournikov, voda

zajézíti -ím dov. *zgraditi pregrado, obrambni nasip*: zaježiti hudournik **zajezèn** -èna -o: zaježena voda

zajezítveni -a -o prid. *ki se nanaša na zaježitev*: zaježitveno jezero jezero, *ki našlane npr. za dolinsko pregrado*

zakasnélost -i ž *dejstvo, da se kaj pojavi z zamudo*: zakasnelost pritožbe

zakasnéti -ím dov. *biti prekasen, zamuditi zakasnéti -a -o: zakasnela izpolnitev*

zakasnína -e ž *odškodnina za zakasnelo natovorjenje ali iztovorjenje ladje*

zakasnítev -tve ž *glagolnik od zakasniti*: zaka-

snitev izpolnitve, roka

zakasníti -ím dov. *biti prekasen, zamuditi zakasníti se biti, potekati kasneje, kot se predvideva, pričakuje*: vročitev se je zakasnila **zakasnjen** -èna -o: zakasnjena datatev, dobava, pritožba; zakasnjeno plačilo, pravno sredstvo **zaklád** -áda m **1.** *dragocenošti ali denar, ki je bil toliko časa skrit, da ni mogoče več ugotoviti lastnika*: najdba zaklada; najditelj zaklada **2.** v zvezi: verski zaklad *verski sklad*

zakládni -a -o prid., v zvezah: zakladni zapis *obveznica za zagotovitev sredstev za izpolnjevanje državnega proračuna*; zakladna menica *menica, ki se izda za javni dolg*

zakládnicá -e ž, v zvezi: državna zakladnica *glavna državna blagajna*

zaklavzulírati -am dov. *dati klavzulo*: zaklavzulirati pogodbo

zakleníti -klénem dov. *dati mehanizem ključavnice v tak položaj, da notranjost česa ni doštopna*: zakleniti avtomobil **zaklénjen** -a -o: zaklenjen prostor; tatvina zaklenjene stvari

zaključék -čka m **1.** *končna sodba, misel, do katere se pride na podlagi podatkov*: dejanski, logični, pravni zaključek; računski zaključek **2.** v zvezi: blagajniški zaključek *pregled blagajniškega stanja v določenem trenutku, sin. blagajniški sklep* **3.** v zvezi: zaključek pogodbe *sklenitev*

zaključéváti -újem nedov. *končevati kaj kot polno, do konca uresničeno celoto*: zaključevati preiskavo

zaključíti -ím dov. *končati kaj kot polno, do konca uresničeno celoto*: zaključiti poslovno knjigo, račun, vpisnik; zaključiti občni zbor, obravnavo, sejo, shod, zborovanje

zaključíni -a -o prid. *ki zaključuje kako celoto*: zaključni akt konference, kongresa; zaključni list *sklepnica*; zaključni obračun, saldo, zapisnik; zaključni račun *prikaz prihodkov, odhodkov in poslovnega izida v določenem obdobju*; zaključna dela

zaključnicá -e ž *dokazna liščina o sklenjenem poslu*: borzna zaključnica *potrdilo borznega agenta o sklenjenem borznem poslu*; terminska zaključnica *potrdilo o sklenjenem terminskem poslu*; podpisati zaključnico

zakloníšče -a s *ustrezno urejen in opremljen objekt ali prostor za zaščito pred artilerijskimi ali bombnimi napadi ali pri naravnih nesrečah*: blokovsko, družinsko, hišno, javno, skupno, zasilno zaklonišče; zaklonišče osnovne, močnejše, dopolnilne zaščite; zaklonišče za ladje

zakol -ôla m ubitje (domače) živali za hrano, navadno z nožem: črni zakol ki ni v skladu s predpisi, z zakoni; domači zakol; zakol v sili

zakoličenje -a s poštvitev, zasaditev kolov, količkov v zemljo za zaznamovanje na zemljišču: zakoličenje meje, zemljišča, zgradbe

zákon¹ -óna m **1.** splošno veljaven pravni akt, ki ga izda zakonodajni organ po posebnem postopku in v posebni obliki: amnestijski, aneksijski, deželni, državni, finančni zakon; formalni zakon ki ureja postopek, proces; izjemni zakon ki velja v zvezi s posebnimi okoliščinami, dokler trajajo; kazenski zakon; materialni zakon splošna pravna norma, ki ureja neglede na obliko s pravno obvezno močjo pravice in dolžnosti članov določene pravne skupnosti; milejši zakon; obrtni zakon; organizacijski zakon; okvirni, popolni zakon; pozitivni zakon veljavni, obstoječi zakon; nacionalni, pokrajinski, republiški, sistemski, splošni, stranski, temeljni, ustavni, uvodni, začasni, zvezni zakon; zakon o proračunu; besedilo, člen, določba, določilo, dopolnitev, izigranje, izvornik, kršitev, molk, objava zakona; osnutek zakona sin. zakonski osnutek; poglavje, predlog, smisel zakona; razglasitev, sprejem, sprememba, štilizacija zakona; kolizija zakonov; štek zakonov nanašanje več zakonskih predpisov na isto zadevo; postopek, predlog, zahteva za izdajo zakona; po sili zakona po samem zakonu; zakon določa, odreja, predpisuje, prepoveduje; zakon preneha, začne veljati; postaviti koga izven zakona odtegniti mu varstvo zakona, razglasiti ga za brezpokojnega (pr. zg.); pokoriti se zakonu; zadoštiti zakonu; citirati, dopolniti, izdati, izglasovati, izigrati, kršiti, navajati, objaviti, obiti zakon; poteptati zakon prekršiti zakon (kaz.); razčleniti določila zakona; razglasiti, razveljaviti, sprejeti, spremeniti, uporabiti zakon; ravnati (se) po zakonu; soditi po zakonu; biti v skladu z zakonom **2.** načelo: nravni zakon; železni mezdni zakon po katerem se višina mezde določa po eksistenčnem minimumu delavca; zakon ponudbe ob povpraševanja pravilo, po katerem se cene oblikujejo pod vplivom ponudbe in povpraševanja; zakon vrednosti po katerem se vrednost blaga določa s količino družbeno potrebnega dela za njegovo reprodukcijo

zákon² -óna m zakonska zveza: civilni zakon sklenjen pred državnim organom; divji zakon konkubinat; morganični zakon zakonska zveza med osebo višjega plemstva in osebo nižjega

rodu (pr. zg.); *ločitev zakona; otroci iz prvega zakona; obljubiti zakon

zakóneec -nca m zakonski tovariš: nepreskrbljen, razvezan zakonec; enakopravnost zakoncev v zakonski zvezi; pravice in dolžnosti zakoncev; ločeno, skupno premoženje zakoncev

zakoník -a m **1.** zbirka zakonov, ki v celoti urejajo posamezna področja pravnega sistema: državljanski, kazenski zakonik; zakonik o kazenskem postopku; zakonik o pravnem postopku **2.** **uradni list, v katerem so se v nekdanji Avstriji razglašali zakoni: deželni, državni zakonik

zakonít -a -o prid. ki je v skladu z zakonom¹, sin. legalen: zakonit postopek; zakonita oblašt, odločba, posešt, vlada; zakonito poslovanje, ravnanje, štanje; zakonite obrešt obrešt z dopuštno obrešno mero zakoniti -a -o ki je na podlagi zakona¹: zakoniti dedič dedič, ki deduje po zakonu, ker ni oporoke, sin. intestatni dedič; zakoniti zaštopnik; zakonita predkupna pravica; zakonita zastavna pravica; zakonita preživnina; zakonito plačilno sredstvo; zakonito povračilo

zakonítóš -i ž **1.** lašnost, značilnost zakonitega: zakonitoš navodil, odredb; načelo zakonitoši pri določanju kaznivih dejanj in predpisovanju kazenskih sankcij; spor o zakonitoši; zahteva za varstvo zakonitoši; postopek za oceno ustavnosti in zakonitoši **2.** kar je skladno z določenim zakonom, pravilom: tržne zakonitoši

zakonodája -e ž **1.** izdajanje zakonov: sodelovati pri zakonodaji **2.** celota zakonov: avtonomna, **deželna, domača, interna, nacionalna, okvirna zakonodaja; partikularna zakonodaja ki velja za določeno ožje območje; pokrajinska, pozitivna zakonodaja; republiška, socialna, splošna, temeljna zakonodaja; zvezna zakonodaja; izenačenje zakonodaje; komite za zakonodajo

zakonodajálec -lca [-uc-] m kdor izdaja zakone

zakonodájni -a -o prid. ki se nanaša na zakonodajo (1): zakonodajni akt, odbor, organ, postopek, program, referendum; zakonodajna avtonomija, dejavnost, doba, funkcija, kontinuiteta, oblašt, politika, pravica, skupščina, tehnika; zakonodajno delo, gradivo, področje, telo

zakonodájno-právní -a -o prid., v zvezi: zakonodajno-pravna komisija skupščine komisija, ki ugotavlja skladnost zakonskih predlogov in drugih pravnih aktov z veljavnimi predpisi

zakónska zvéza -e -e ž z zakonom urejena življenjska skupnost moža in žene: neobstoječa,

(ne)veljavna zakonska zveza; nova, prejšnja zakonska zveza; prisiljena zakonska zveza; putativna zakonska zveza *ki je sklenjena v dobri veri, a ni veljavna*; zakonska zveza, sklenjena v zmoti; (ne)veljavnost, prenehanje, razveljavitev, razveza, sklenitev, trajanje zakonske zveze; skleniti, razveljaviti, razvezati zakonsko zvezo; zakonska zveza preneha

zakónski¹ -a -o prid. *ki se nanaša na zakon*¹: zakonski člen, osnutek; zakonski pogoj (lat. *condicio iuris*) *pogoj, ki ga zahteva pravna norma*, sin. *predpogoj*; zakonski predlog, predpis, rok, razlog; zakonski zaštopnik; zakonski znak kaznivega dejanja; zakonska analogija, določba; zakonska dolžnost *npr. dolžnost pričevanja*; zakonska dokazna teorija *dokazna teorija, po kateri je sodnik pri presoji dokazov vezan na dokazna pravila* (pošt.), sin. *formalna dokazna teorija*, sin. *legalna dokazna teorija*; zakonska domneva, hipoteka, iniciativa, norma, opredelitev; zakonska označba *npr. kaznivega dejanja*; zakonska podlaga, posledica; zakonska praznina *vrzel v zakonu*; zakonska prepoved, rehabilitacija, sankcija, terminologija; zakonska uredba *uredba z zakonsko močjo*; zakonska ureditev; zakonska vrzel *vrzel v zakonu*; zakonska zaštavna pravica; zakonska zbirka *zbirka zakonov*; zakonsko besedilo, pooblastilo; zakonsko pravo *pravo, določeno v zakonih*; zakonsko sorodstvo, varstvo; zakonska premoženjska razmerja zakoncev; zakonske obresti *obresti, določene z zakonom*; razčleniti zakonske predpise

zakónski² -a -o prid. *ki se nanaša na zakon*²: zakonski mož; zakonski otrok *otrok, rojen v zakonski zvezi*; zakonski par, potomec, sorodnik, spor, štan, tovariš, zadržek; zakonska pravda *pravda glede zakonske zveze, npr. o njenem obstoju, veljavnosti, razvezi*; zakonska skupnost *zakonska zveza*; zakonska svetovalnica; zakonska zveza → *zakonska zveza*; zakonska žena; zakonsko očetovstvo; zakonsko pravo *pravni predpisi, ki se nanašajo na zakonsko zvezo*, sin. *matrimonialno pravo*; zakonsko razmerje, rojstvo, sorodstvo; zakonsko stanje *ločen, poročen, samski, razvezan, vdovec*; zakonsko svetovanje

zakótni -a -o prid. *ki se nanaša na nezakonito dejanje pravne pomoči*: zakotni pisar; zakotno pisaštvo (kaz.)

zakrítiti -krijem dov. *prikriti*: zakriti kaznivo dejanje; zakriti napake pri prodaji blaga; zakriti poslovno nesposobnost

zakrivítiti -ím dov. *s svojim ravnanjem povzročiti kaj slabega, neprijetnega, nezaželenega*: zakriviti kaznivo dejanje **zakrivljeni** -a -o: zakrivljena škoda, zмота

zakrížanje -a s s *poševnim križem označena prepoved vstopa, pogošto kot oblika izvršbe*: kazen zakrížanja vinograda (pr. zg.)

zakúp -a m *dejanje, s katerim stvar ali pravica, ki prinaša koristi, za plačilo preide v začasno uporabo koga*: dedni zakup *podedljiva in odsvojljiva pravica imeti v zakupu poljsko zemljišče* (pr. zg.); delni zakup *pri katerem je zakupnina določena z delom plodov*; doživljenjski zakup; *prisilni zakup *npr. obrti, podjetja* (izvrš. pošt.); zakup kmetijskega zemljišča; zakup ladje, letala; molče obnovljen zakup; prednostna pravica zakupa; odpoved, prenehanje zakupa; zakup počez *pri katerem se določi zakupnina v približni vrednosti*; dati, jemati, oddajati, vzeti v zakup; imeti v zakup

zakúpljeni -a -o prid. *ki se pridobi z zakupom*: zakupljeni prostor; zakupljena stvar

zakúpni -a -o prid. *ki se nanaša na zakup*: *zakupni lovski, ribolovski sistem; zakupni rok; zakupni pogoji; zakupna doba; zakupna kmetija *kmetija, ki je navadno dodeljena podložniku do smrti* (pr. zg.); zakupna pogodba, pravica; *zakupno lovišče; zakupno razmerje, zemljišče

zakúpnica -e ž *ženska oblika od zakupnik*

zakúpnik -a m *kdor vzame kaj v zakup*: davčni zakupnik *zakupnik davkov* (pr. zg.); dedni zakupnik (pr. zg.); zakupnik naspol *ki odda polovico pridelkov kot zakupnino*; obveznosti zakupnika

zakupnína -e ž *plačilo za uživanje, rabo v zakup vzete stvari*: plačevanje, znižanje zakupnine

zakúpniški -a -o prid. *ki se nanaša na zakupnike*: zakupniško razmerje

zakupodajálec -lca [-úç-] m *kdor da kaj v zakup*: obveznosti zakupodajalca

zakupodajálka -e [-úç-] ž *ženska oblika od zakupodajalec*

zaláganje -a s **1.** *glagolnik od zalagati (2)*: zalaganje z blagom **2.** *dotiranje*: zalaganje skladov **3.** *izdajanje publikacij v svojem imenu in na svoj račun*

zalágati -am nedov. **1.** *plačevati vnaprej*: zalagati izdatke, stroške **2.** *z dajanjem delati, da kdo lahko razpolaga s čim*: zalagati koga z denarjem **3.** *dotirati*: zalagati sklade **4.** *izdajati publikacije v svojem imenu in na svoj račun*

zalédje -a s **1.** *področje, navadno okoli kakega središča, ki mu omogoča določeno dejavnost*,

zalaganje

obstajanje: industrijsko, vojno zaledje; zaledje prištanišča, luke **2. področje za fronto**: vojaška oblašt v zaledju

zaléпка -e ž *prepoznjen in ob robovih zlepljen list papirja za naslov na zunanji in sporočilo na notranji strani*: vabilo v obliki zalepke (pošt.)

zalív -a m v *kopno segajoč del morja, jezera*: morskí, rečni zalív; zgodovinski zalív *ki se šteje za zalív iz zgodovinskih razlogov* (mednar. pr.)

zalívka -e ž *svinčen pečat v carinskem in železniškem prometu*

zalóga -e ž *določena količina česa, ki se hrani, da je na razpolago v daljšem časovnem obdobju*: blagajniška, denarna zaloga; ročna zaloga *za tekoče potrebe*; zaloga blaga; delati na zalogo; biti, imeti v zalogi

zalótenje -a s *zalotitev*

zalotítelj -a m *kdor koga zaloti pri čem*: zalotitelj krivca

zalotítev -tve ž *glagolnik od zalotiti, sin. zasačenje*: zalotitev storilca pri kaznivem dejanju *in flagranti*; nagrada za zalotitev

zalotítiti -lótím dov. *dobiti koga pri nedovoljenem dejanju, sin. zasačiti zalóten -a -o: zaloten pri dejanju*

zalotnína -e ž *nagrada za zalotitev*

zalóžba -e ž **1.** *podjetje, ki se ukvarja z zalaganjem knjig, revij* **2.** *zalaganje (3)*: založba knjig, tiskovin **3.** *plačilo vnaprej, sin. založitev*: založba stroškov, taks (pošt.) **4.** *v zvezi: komisijska založba pogodba, s katero založi založniško podjetje določeno delo v svojem imenu, a na avtorjev račun*

zalóžbeni -a -o prid. *založniški*

zalóžitev -tve ž *plačilo vnaprej, sin. založba (3)*: založitev stroškov (pošt.)

zalóžiti -ím dov. **1.** *plačati vnaprej*: založiti predjem, stroške, varščino **2.** *izdati publikacijo v svojem imenu in na svoj račun*: založiti knjige, obrazce, tiskovine **3.** *dati, spraviti kaj kam tako, da se ne ve, kje je*: založiti kaj **zalóžen** -éna -o: založena stvar

zalóžnica -e ž *ženska oblika od založnik*

zalóžnik -a m **1.** *kdor zalaga npr. knjige, tiskovine* **2.** *v zvezi: *založnik piva razpečevalec piva na debelo, ki ni proizvajalec*

zalóžniški -a -o prid. *ki se nanaša na založnike ali založništvo*: založniški posel, svet, zavod; založniški stroški; založniška dejavnost *izdajanje, zalaganje in razpečevanje publikacij*; založniška organizacija; založniška pogodba *pogodba, s katero prenese avtor na založnika*

pravico objavljanja avtorskega dela s tiskanjem, razmnoževanjem in razširjanjem; založniška pravica avtorja; založniško podjetje; nosilec založniške dejavnosti

zalóžništvo -a s **1.** *založniška dejavnost* **2.** *pre-delava, obdelava in dodelava tujega blaga na tuj račun*

zaméjec -jca m *pripadnik slovenske narodne skupnosti, ki živi za državno mejo z Avstrijo, Italijo in Madžarsko*

zamejítev -tve ž *določitev meje*

zaméjni -a -o prid. *zamejski*

zamejničénje -a s *zaznamovanje meje z mejniki*: zamejničenje posestnih meja *v mejnem ugotovitvenem ali sodnem postopku*

zamejničítiti -ím dov. *zaznamovati mejo z mejniki*

zamejničén -a -o: zamejničeno zemljišče

zamejski -a -o prid. *ki se nanaša na zamejce ali zamejštvo*: zamejski Slovenci

zamejštvo -a s *ozemlje, dežele za državno mejo z Avstrijo, Italijo, Madžarsko, kjer živijo pripadniki slovenske skupnosti*

zaména -e ž *zamenjava, menjava*: dati, prejeti v zameno; jemati, vzeti v zameno

zamenjáljni -a -o prid. *menjalni*

zamenjati -am dov. **1.** *dati ali dobiti kaj za kaj drugega, drugačnega*: zamenjati blago; zamenjati denar; zamenjati neizterljivo denarno kazen z zaporom; podtakniti ali zamenjati otroka (kaz.) **2.** *narediti, da kdo drug dobi, prevzame delo, mešo kake osebe*: zamenjati direktorja **3.** *imeti koga, kaj za drugega, drugo, kot je v resnici*: zamenjati koga s kom drugim **zaménjan** -a -o: zamenjana stvar

zamenjáva -e ž **1.** *glagolnik od zamenjati (1)*: zamenjava denarja, stanovanja; zamenjava obrabljenega in poškodovanega bankovca; zamenjava poškodovanega vrednostnega papirja; kup s pravico zamenjave *pri katerem sme kupec zahtevati drugo blago po prvotno določeni ceni* **2.** *glagolnik od zamenjati (3)*: zmotna zamenjava

zamenljív -a -o prid. *ki se da zamenjati*: zamenljiv denar; zamenljiva valuta; zamenljiva obveznica obveznica, *ki se da zamenjati za druge vrste vrednostnih papirjev*; zamenljivo blago

zamenljívost -i ž *lašnost, značilnost zamenjivega*: zamenljivost bankovcev v devize, zlato; zamenljivost valut; zamenljivost nosilcev samoupravnih, javnih in drugih družbenih funkcij

zamolčánje -a [-uč-] s **1.** *glagolnik od zamolčati*: zamolčanje kake okoliščine pri pričevanju,

- izvedenskem mnenju; zamolčanje napak pri prodaji; zamolčanje nevarnostnih okoliščin pri sklenitvi zavarovalne pogodbe **2.** *izguba pravice zaradi neuveljavljenja ali nepravočasnega uveljavljenja, npr. opuščitev zasledovanja pobegle domače živali*
- zamolčati** -ím [-uč-] dov. *namenoma česa ne povedati*: zamolčati najdbo; zamolčati napako blaga
- zamótan** -a -o prid. *težje rešljiv, sin. zapleten*: zamotana kazenska, pravdna zadeva; zamotano pravno vprašanje
- zamótanost** -i ž *težja rešljivost, sin. zapletenost*: zamótanost kazenske zadeve, postopka, spora
- zamrznitev** -tve ž **1.** *glagolnik od zamrzniti (1)*: zamrznitev kreditov **2.** *glagolnik od zamrzniti (2)*: zamrznitev cen, osebnih dohodkov
- zamrzniti** -em dov. **1.** *zaradi določb poslati za določen čas neizplačljiv*: zamrzniti kredite **2.** *uradno odrediti uštalitev na določeni višini*: zamrzniti cene **3.** *narediti, da se kaj začasno ne nadaljuje, ne teče*: zamrzniti odnose med državama **zamrznjen** -a -o: zamrznjen kredit; zamrznjena cena; zamrznjena tarifa; zamrznjeno dobroimetje
- zamúda** -e ž *neizpolnitev ali zakasnela izpolnitev obveznosti*: dajatvena, dobavna, dolžnikova, izpolnitvena zamuda; objektivna zamuda; plačilna zamuda; prevzemna zamuda *pri kateri je kupec v zamudi s prevzemom*; sprejemna, subjektivna, upnikova zamuda; zamuda dolžnika, upnika; posledice zamude; opravičljiva zamuda; zamuda naroka, protesta, roka; opravičiti zamudo; priti v zamudo; odgovornost za zamudo; biti v zamudi
- zamúden** -dna -o prid. *ki zahteva veliko časa*: zamudna preiskava; zamudno delo **zamúdni** -a -o **1.** *ki je v zamudi*: zamudni plačnik; zamudna štranka; zamudne obresti, sankcije **2.** v zvezi: zamudna sodba *sodba, ki se izda zaradi izostanka* (pravd. post.), sin. *kontumačna sodba*
- zamuditi** -ím dov. **1.** *priti kam pozneje, kot je določeno*: zamuditi narok **2.** *ne narediti česa, ne začeti delati česa v času, kot se predvideva, pričakuje*: zamuditi protest, rok, ugovor; zamuditi z izpolnitvijo obveznosti **zamujeni** -a -o: zamujeni narok; zamujeni obrok odplačila *pri prodaji na obroke*; zamujeni rok; zamujeno plačilo, procesno dejanje
- zamúdnica** -e ž *ženska oblika od zamudnik*
- zamúdnik** -a m *kdor zamudi, zamuja*
- zamudnína** -e ž *plačilo za zamudo*
- zamújanje** -a s *glagolnik od zamujati (1)*: zamujanje na delo
- zamújati** -am nedov. **1.** *prihajati kam pozneje, kot je določeno* **2.** *ne delati česa, ne začenjati delati česa v času, kot se predvideva, pričakuje*
- zanáamec** -mca m, nav. mn. **1.** *človek, ki bo živel za nami* **2.** *potomec*
- zanašanje** -a s *glagolnik od zanašati*: sledovi zanašanja
- zanašati** -am nedov. *povzročati oddaljitev od prave smeri, začrtane poti*: avto zanaša
- zanemáriti** -ím dov. **1.** *s premajhno aktivnostjo, premajhnim prizadevanjem povzročiti neusšrezen potek česa*: zanemariti delo; zanemariti nadzor; zanemariti otrokovo vzgojo in varstvo **2.** *s premajhno skrbjo povzročiti nezadovoljenost potreb koga*: zanemariti družino
- zanemárjanje** -a s **1.** *glagolnik od zanemarjati (1)*: zanemarjanje družinskih obveznosti, roditeljskih dolžnosti; zanemarjanje dolžnosti pri upravljanju z družbenim premoženjem (kaz.) **2.** *glagolnik od zanemarjati (2)*: zanemarjanje mladoletne osebe (kaz.)
- zanesljív** -a -o prid. *vreden zaupanja*: zanesljiv delavec, plačnik
- zanesljivost** -i ž *lašnost, značilnost zanesljivega*: zanesljivost proizvoda; zanesljivost v poslovanju
- zaněšti** -něsem dov., v zvezi: zanešiti nalezljivo bolezen *prenešiti jo*
- zaničevánje** -a s *glagolnik od zaničevati*: očitane kaznivega dejanja ali obsodbe z namenom zaničevanja (kaz.)
- zaničeváti** -újem nedov. *imeti, kazati do koga negativen odnos, izvirajoč iz prepričanja o njegovi manjvrednosti, ničvrednosti*: zaničevati koga
- zaničljív** -a -o prid. *ki izraža zaničevanje*: zaničljiva gesta; zaničljive besede; zaničljivo dejanje
- zaníkanje** -a s *izražanje mnenja, da kaj ne obstaja, ni resnično*: zanikanje nasprotnikovih navedb; zanikanje očetovstva
- zanikati** -am nedov. *izraziti, da kaj ne obstaja, ni resnično*: zanikati dejanski ali pravni temelj tožbe; zanikati krivdo, pravico
- zánka** -e ž *priprava iz z vozlom sklenjenega dela, kosa vrvi, traka za lovljenje živali*: nastaviti zanko; prepoved loviti ribe na zanko; prepoved loviti divjad z zankami
- zanosítev** -tve ž *glagolnik od zanositi*
- zanosíti** -nósím dov. *priti v stanje, da začne v telesu nastajati nov organizem* **zanoišeni** -a -o: zanoišeni plod
- zaobála** -e ž *embalaža, zavoj, oмот*
- zaobljúba** -e ž **1.** *javna, po določenem postopku*

*dana obljuba ravnati se po načelih, navedenih v izjavi: *zaobljuba prič namešto prisega; *zaobljuba varuha 2. Bogu dana obljuba, katere prekršitev je greh: redovna zaobljuba (kan.)*

zaokrožanje -a s **1.** glagolnik od zaokrožati (1): zaokrožanje zemljišč arondacija **2.** glagolnik od zaokrožati (2): zaokrožanje zneskov

zaokrožati -am nedov. **1.** združevati zemljišča v enoten kompleks: zaokrožati parcele **2.** delati, da sorazmerno manjše vrednosti niso upošteevane: zaokrožati zneske

zaokroženje -a s glagolnik od zaokrožiti (1): zaokroženje mej

zaokroženost -i ž lastnost, značilnost zaokroženega: teritorialna zaokroženost države

zaokrožitev -tve ž glagolnik od zaokrožiti (1): zaokrožitev zemljišč arondacija

zaokrožiti -kržim dov. **1.** združiti zemljišča v enoten kompleks: zaokrožiti posestvo arondirati ga **2.** narediti, da sorazmerno manjše vrednosti niso upošteevane: zaokrožiti davčno osnovo; zaokrožiti ceno navzgor

zaoštajati -am nedov. *ne delati česa ob dogovorjenem času ali delati kaj glede na dogovorjeni čas prepozno:* zaoštajati s plačilom

zaoštál -a -o prid. *nerazvit:* duševno, telesno, umsko zaoštál **zaoštáli** -a -o *neplačani:* zaoštáli davek, obrok; zaoštáli dolgovi; zaoštále obrešti; zaoštálo plačilo

zaoštálost -i ž *nerazvitoš:* duševna, telesna, umska zaoštálost

zaoštánek -nka m *neplačane plačilne obveznošti:* davčni zaoštánek; biti v zaoštánku s plačilom, z davki *zaoštajati*

zaoštáti -nem dov. *ne narediti česa ob dogovorjenem času ali narediti kaj glede na dogovorjeni čas prepozno:* zaoštáti s plačilom

zaoštřiti -im dov. *narediti kaj štřože:* zaoštřiti kaznovalno politiko; zaoštřiti represijo

zapádlost -i ž **1.** termin, ko je treba kaj plačati, sin. *dospeloš:* zapádlost davščin, menic, obveznošti, pravic, terjatev **2.** izguba premoženja v koristi skupnošti, sin. *kaduciteta:* zapádlost dediščine, depozita, varščine, volila

zapádloštni -a -o prid., v zvezah: zapádloštna pravica pravica skupnošti, npr. *do sodnih pologov, štvari, ki oštanejo dalj časa v poštnih ali železniških skladiščih*

zapádni -a -o prid., v zvezah: zapádni dan menice dan *dospelošti, zapádlošti;* prepoved zapádnega določila v zaštvani pogodbi (lat. lex commissoria) *prepoved, po kateri zaštvljena*

štvar ne more preiti v last upnika, če terjatev od zapádlošti ni poravnana; zapádni rok prekluzivni rok

zapášti -pádem dov. **1.** priti do termina, ko je treba plačati, sin. *dospeti:* terjatev zapade v plačilo **2.** zaradi določenih dejštev poštati družbena lastnina: dediščina, varščina zapade **zapádlí** -a -o **1.** ki se nanaša na čas, ko je treba kaj plačati, sin. *dospeli:* zapádlí obrok; zapádlá menica, obveznoš; zapádló plačilo **2.** ki zaradi določenih dejštev poštane družbena lastnina: zapádlí depozit; zapádlá varščina

zapazíti -pázim dov. *opaziti:* zapaziti napako, nepravilnoš

zapečátenje -a s glagolnik od zapečátiti: zapečátenje prostorov; zapečátenje zapuščine

zapečátiti -im dov. *dati, pritisniti pečat, zlašti za dokaz nedotaknjenošti zapore:* zapečátiti oporoko, poštno pošiljko, zapuščino; zapečátiti prostore; zapečátiti volilne spise

zapeljáti -péljem dov. *narediti, povzročiti, da kdo naredi kaj prvotno nenameravanega, navadno neprimernega:* zapeljati koga v zmoto

zapíranje -a s **1.** glagolnik od zapirati (1): zapíranje trgovin **2.** glagolnik od zapirati (3): zapíranje trga

zapírati -am nedov. **1.** delati, da kje preneha kaka (poklicna) dejavnos: zapirati obrate **2.** delati, da kaj preneha biti doštopno za javnoš, obiskovalce: zapirati doštvavo **3.** v zvezah: zapirati trg delati, da ni doštopen vsem ponudnikom in povpraševalcem

zapís -a m **1.** kar je zapisano: *notarski zapis; pravni, uradni zapis; štenografski zapis **2.** posnetek: magnetofonski zapis **3.** v zvezah: blagajniški zapis vrednošni papir, ki se glasi na določen denarni znesek, z določenim rokom *dospelošti in določeno obreštno mero;* zakladni zapis obveznica za zagotovitev sredštev za izpolnjevanje državnega proračuna

zapísati se -píšem se dov. *nehote napisati kaj*

zapísek -ska m *notica (1), zapis (1):* dobesedni, obdolženčevi, osebni, sejni, štenografski, uradni zapiski; obdolžencu se lahko dovolí pri zasliševanju uporabljati svoje zapiske (kaz. poš.)

zapísnik -a m **1.** uradni zapis o poteku kakega uradnega dogodka: cenilni zapisnik zapisnik o cenitvi; dobesedni, dodatni, dražbeni zapisnik; individualizirani zapisnik v katerem se v običajni pisavi dobesedno vpiše izjava zaslišane osebe; komisijski zapisnik o delu ali sklepanju komisije; mehanični zapisnik npr. *zvočni,*

diktafonski, magnetofonski; popisni zapisnik; poravnalni, posvetovalni, predajni, rubežni, sejni zapisnik; simultani zapisnik *ki se piše sproti*; sodni, štenografski zapisnik; sumarni zapisnik; ugotovitveni zapisnik *v mejnem ugotovitvenem poštopku*; uradni, volilni zapisnik; zapisnik v obliki povzetka; glava, sklep zapisnika; branje, dodatek, dopolnitev, odobritev, overovatelj, podpis, popravek, pregled, sestava, sprememba zapisnika; izločitev zapisnika iz spisa (kaz. poš.); vodstvo zapisnika; zapisnik o glavni obravnavi; zapisnik o hišni preiskavi; zapisnik o izvidu, ogledu, zaprisegi, zaslišanju; zapisnik o posvetovanju in glasovanju; zapisnik o rojstvu na ladji; pripombe k zapisniku; napraviti, narekovati, odobriti, overiti, pisati, podpisati, podkrižati, prebrati, pregledati, sestaviti, skleniti, spisati, voditi zapisnik; potrditi zapisnik s pršnim odtisom; ugovarjati vsebini zapisnika; dati kaj na zapisnik; sprejeti izjavo na zapisnik; zaslišati na zapisnik **2.** v zvezi: vložni zapisnik *vpisnik o vlogah*

zapisnikar -ja m *kdor piše zapisnik*

zapisnikarica -e ž *ženska oblika od zapisnikar*

zapisniški -a -o prid. *ki se nanaša na zapisnik*: zapisniška prijava *sprejeta na zapisnik* **zapisniško** prisl.: zapisniško potrjeno, ugotovljeno

zapisovalec -lca [-uc-] m *kdor kaj zapisuje*: zapisovalec številčnega štanja

zapisovati -ijem nedov. *s pisanjem dati čemu tako obliko, da se ohrani*: zapisovati ocene, podatke

zapitek -tka m *znesek, ki se plača v goštilni, zlašti za pijačo*: plačati zapitek

zaplémba -e ž **1.** *odvzem premoženja ali dela premoženja kot del kazni*: zaplemba ribjega ulova; zaplemba tuje ribiške ladje; kazen zaplembe premoženja *odvzem premoženja brez povračila v mejah, predpisanih z zakonom*; sklep o zaplembi **2.** *odvzem pravice do razpečevanja določenih tiskanih štviri*: zaplemba knjige

zaplémbeni -a -o prid. *ki se nanaša na zaplembo*: zaplembeni poštopek

zapléniti -plénim dov. **1.** *odvzeti premoženje ali del premoženja kot del kazni*: zapleniti hišo **2.** *uradno odvzeti kaj*: zapleniti večjo količino mamil **3.** *odvzeti pravico do razpečevanja določenih tiskanih štviri* **zaplénjen** -a -o: vrniti zaplenjeno premoženje

zapletén -éna -o prid. *težje rešljiv, sin. zamotan*: zapleteno pravno vprašanje

zapleténost -i ž *težja rešljivošt, sin. zamotanošt*: zapletenost pravde; zapletenost kazenske

zadeve

zaplódek -dka m *telesni plod*

zaplodíteelj -a m *kdor koga zaplodi*: (ne)zakonski zaplodíteelj

zaplodíteev -tve ž *povzročitev nastanka novega osebk* *z oploditvijo*: umetna zaplodíteev; zaplodíteev otroka; zaplodíteev v zakonu, zunaj zakona

zaplodíti -ím dov. *povzročiti nastanek novega osebk* *z oploditvijo*: zaplodíti otroka

zaplódni -a -o prid. *ki se nanaša na zaplodíteev*: zaplodna zmóžnost

zapòr zapòra m **1.** *kazen odvzema prostošti*: mladoletniški zapor *kazen za kazensko odgovorne starejše mladoletnike in za polnoletne, ki so storili kaznivo dejanje kot starejši mladoletniki*; skupni zapor; strogi zapor *kazen za hujša kazniva dejanja* do l. 7. 1977; kazen zapora, izrečena v poštopku za prekršek; obsoditi na zapor; preventivni zapor *pripòr* (kaz. poš.) **2.** *prisilni ukrep zoper pričo, ki neupravičeno noče pričati* (kaz. poš.) **3. a)** *zavod za izvrševanje kazni zapora*: vojaški zapor; sodni zapor; izpušiti iz zapora **b)** *proštor za preštajanje kazni*: celični zapor *celica samica*

zapòra -e ž **1.** *uporaba oborožene sile, navadno pomorske, da se prepreči zveza določene države z drugimi, sin. blokada (1)*: celinska zapora *blokada Anglije od l. 1806 do l. 1810, ki jo je odredil Napoleon I., sin. kontinentalna zapora*; kontinentalna zapora gl. *celinska zapora* **2.** v zvezah: bančna zapora *prepoved izplačevanja*; carinska zapora *prepoved izročitve blaga*; zapora kraja *preprečitev doštopnošti, prehodnošti kakega kraja zaradi izsleditve hudodelca ali obalezljivih boleznih*; zapora žiro računa *blokiranje*; zapora cešt *ustavitev prometa*; zapora psov *pasji kontumac*; odrediti, odpraviti zaporo

zaporéden -dna -o prid. *ki v kaki razvršitvi neposredno sledi čemu*: zaporedna dobava, obveznost; zaporedna postavka; zaporedna številka vpisa, uradnega lista; zaporedno plačilo **zaporédni** -a -o: zaporedni prevoz *prevoz, pri katerem sodelujejo prevozniki iste vršče*

zaporédnošt -i ž *značilnošt zaporednega*: zaporednošt izvršitvenih dejanj *pri poskusu kaznivega dejanja* (kaz.); zaporednošt procesnih dejanj (pošt.); zaporednošt sodnih instanc

zapòrni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na preprečitev doštopnošti, prehodnošti kakega kraja*: zaporni okoliš *npr. pri živinski kužni bolezni*; veterinarski zaporni ukrep **2.** *ki se nanaša na zapor (1)*:

zaporédnoš

zaporna knjiga *seznam zapornikov*; zaporna psihoza; zaporno povelje

zapórnica -e ž **1.** *premična naprava, ki onemogoča, ovira pretok, prehod česa*: carinska, cešna, letališka, (ob)mejna, vodna, železniška zapornica **2.** *ženska oblika od zapornik*

zapórník -a m *moški, ki preštaja kazen zapora*

zaposédba -e ž *vzetje v posest, sin. aprehenzija*: zaposedba zemljišča

zaposésti -sédem dov. *pridobiti posest*

zaposlêneec -nca m *kdor je zaposlen*

zaposlênoš -i ž *štanje zaposlenega človeka*: polna zaposlenoš

zaposlítev -tve ž **1.** *delo na podlagi delovnega razmerja*: glavna, honorarna, občasna, polna, sezonska, štalna, štranska zaposlitev; iskalec zaposlitve; zagotavljanje in varovanje zaposlitve; pogodba o zaposlitvi; priprava za zaposlitev; biti brez zaposlitve **2.** *glagolnik od zaposliti*: zaposlitev tujega državljanja; zaposlitev nalezljivo bolnih ali okuženih *npr. v obratu, kjer se dela z živili* (kaz.)

zaposliti -ím dov. *sprejeti koga v delovno razmerje*: zaposliti koga **zaposliti se** *skleniti delovno razmerje* **zaposlêni** -a -o: zaposleni delavec

zaposlovánje -a s *glagolnik od zaposlovati*: politika zaposlovanja; prispevek za zaposlovanje; samoupravna skupnoš za zaposlovanje; služba za zaposlovanje; zveza skupnoši za zaposlovanje; enakopravnost pri zaposlovanju

zaposlováti -újem nedov. *sprejemati koga v delovno razmerje*

zapoštvánje -a s *dajanje, priznavanje manjših pravic ali ugodnoši komu v primeri z drugimi, sin. diskriminacija, sin. razločevanje (2), sin. razlikovanje*: nacionalno, rasno zapoštvánje

zapoštvájati -am nedov. *dajati, priznavati manjše pravice ali ugodnoši komu v primeri z drugimi, sin. diskriminirati*

zapóved -i ž *načelo ali določba, kaj kdo mora storiti*: pravna, sodna, zakonska zapoved; kršitev zapovedi

zapóvedni -a -o prid. *ki zapoveduje*: zapovedna dikcija zakona; zapovedna norma

zapovedovální -a -o prid. *ki se nanaša na zapovedovanje*: zapovedovalna oblaš

zapovedovánje -a s *določanje, predpisovanje*: pravica zapovedovanja

zapovedováti -újem nedov. *določati, predpisovati*: zakon zapoveduje

zapoznéli -a -o prid. *ki se začne, naštopi pozneje, kot se predvideva, pričakuje*: zapoznela izpolnitev pogodbe

zaprávdati -am dov. *s pravdanjem izgubiti, zapraviti*: zapravdati premoženje

zapráviti -ím dov. *z nepremišljenim ravnanjem narediti, da kdo česa nima več*: zapraviti premoženje

zaprávljati -am nedov. *pretirano, nepremišljeno porabljati dobrine*

zapravljív -a -o prid. *ki zapravlja*: zapravljiv človek **zapravljívo** prisl.: zapravljivo gospodariti

zapravljívec -vca m *kdor zapravlja*: *sodno preklicani zapravljivec

zapravljívka -e ž *ženska oblika od zapravljivec*

zapravljívoš -i ž *lašnoš, značilnoš zapravljivega človeka*: odvzem poslovne sposobnoši zaradi zapravljivoši

zapréti zaprêm dov. **1.** *odvzeti komu prošoš*: zapreti koga **2.** *narediti, da kaj preneha biti v uporabi*: zapreti cesto; zapreti mejo *ne dovoliti prihoda, uvoza v državo, na ozemlje ali odhoda, izvoza iz države, z ozemlja* **3.** *narediti, da kje preneha kaka (poklicna) dejavnoš*: zapreti obrat **4.** *narediti, da kaj preneha biti doštopno za javnoš, obiskovalce*: zapreti razštavo **5.** *v zvezah*: zapreti konzulat *odpraviti ga*; zapreti račun *zaključiti ga, prenehati opravljati izplačila z njega* **zaprt** -a -o: zaprta oseba; tavnina iz zaprtega prostora **zaprtí** -a -o: zaprti depozit *depozit, ki ga banka samo hrani, ne pa upravlja*; zaprti račun *račun, ki je zaključen ali s katerega so se prenehala opravljati izplačila*; zaprti zavod *za preštavanje kazni ki ima posebno nadzoršvo in zavarovanje*; zaprta ribolovna voda *ribolovna voda, ki ni pretočna, npr. ribnik*; zaprto gospodaršvo *gospodaršvo, ki je brez menjave s tujino*; zaprto morje *morje, ki ga ožina loči od oceana*

zapretítev -tve ž *zagrozitev*: zapretitev s kaznijo, kazensko sankcijo

zapretíti -ím dov. *zagroziti*: zapretiti komu s kaznijo **zapretên** -êna -o: zapretena kazen

zapríséči -séžem dov. *narediti, da kdo priseže*: zapriseči pričó **zapríséženi** -a -o: zapriseženi cenilec, izvedenec, tolmač

zapríséga -e ž *javna, po določenem poštopku dana obljava ravnati se po načelih, navedenih v izjavi*: opraviti zaprisego; obrazec za zaprisego *besedilo prisege*

zapríséženec -nca m *kdor je zaprisežen*

zapríséženka -e ž *ženska oblika od zapriseženec*

zaprósílo -a s *prošnja pravosodnega upravnega organa drugemu organu, zlašti za pravno pomoč*: poslati zaprosilo; ugoditi zaprosilo

zaprošíti -prósim dov. *izraziti komu željo, da kaj da, naredi*: zaprositi za pravno pomoč
zapróšeni -a -o: zapróšeni organ, sodnik; zapróšena država; zapróšeno sodišče *sodišče, ki ga drugo sodišče prosi za pravno pomoč*, ant. *proseče sodišče*

zaprtje -a s **1.** *glagolnik od zapreti (2)*: zaprtje luke **2.** *glagolnik od zapreti (4)*: zaprtje razstave, sejma

zaprtóš -i ž *značilnosť, šianje zaprtega*: zaprtóš trga *nedostopnosť trga vsem ponudnikom in povpraševalcem*

zapusítev -tve ž **1.** *glagolnik od zapustiti (1)*: zapusítev poškodovanca v prometni nezgodi brez pomoči (kaz.); zapusítev položaja proti ukazu (kaz.); zapusítev slabotne osebe brez pomoči (kaz.); predčasna zapusítev ladje ali poškodovanega letala (kaz.) **2.** *glagolnik od zapustiti (3)*: zlobna ali neupravičena zapusítev zakonca **3.** *glagolnik od zapustiti (5)*: zapusítev dela

zapustíti -ím dov. **1.** *s hojo, premikanjem narediti, da kdo, kaj ni več na določenem meštu*: zapustíti ladjo **2.** *narediti, da kdo ne živi, prebiva več kje, skupaj s kom **3.** *narediti, da preneha določeno razmerje s kom **4.** *narediti, da kdo kaj dobi kot dediščino*: zapustíti komu premoženje **5.** *pretrgati svojo dejavno vključenost v kaj*: zapustíti vojaško enoto ali službo (kaz.)
zapusčén -éna -o:apusčén otrok *ki nima več staršev ali za katerega ti ne skrbijo več*;apusčén vozilo *zavozilo, ki nima znanega lastnika* **zapusčéni** -a -o:apusčéna stvar (lat. res derelicta) *opuščena stvar***

zapúštnica -e ž *ženska oblika od zapuštnik*

zapúštnik -a m *oseba, katere premoženje preide ob njeni smrti na dediča ali volilobjemnika*

zapúštnikov -a -o prid. *ki se nanaša na zapuštnika*: zapuštnikov dolg; zapuštnikova poslednja volja; zapuštnikova terjatev

zapusčína -e ž *zapusčnikovo premoženje v trenutku njegove smrti*: čišta zapusčína *po odbitku obveznosti*; kosmata zapusčína *brez odbitka bremen, dajatev ali dolgov*; *ležeča zapusčína *od dednega pripada do prisojila*; mednarodna zapusčína *ki je v več državah*; zapadla zapusčína; zapusčína brez dediča; ločitev zapusčine; popis in cenitev zapusčine; razdelitev, skrbnik, *štečaj, zadržanje, zavarovanje zapusčine; delitev zapusčine med dediče; razpoložljivi del zapusčine *s katerim oporočnik lahko razpolaga*; *prisoditi zapusčino; zapečatiti zapusčino;

spadati v zapusčino

zapusčínski -a -o prid. *ki se nanaša na zapusčino*: zapusčínski davek, dolg, poštopek, spis, skrbnik; zapusčínski upnik; zapusčínska obravnava, pristojbina; zapusčínsko pravo; zapusčínsko premoženje *zapusčína*; zapusčínsko sodišče

***zaračún** -a m, v zvezi: prevzem terjatev v zaračún na kupnino (izvrš. post.) *brez odbitka njihove vrednosti od kupnine*

zaračúnati -am dov. *napisati, povedati dolžni znesek za kaj*: zaračúnati komu delo *zahtevati zanj plačilo*; zaračúnati obresti **zaračúnati se** *zmotiti se v računanju*

zaračúnljiv -a -o prid., v zvezi: zaračúnljiva tiskovina *tiskani obrazec, ki ga je treba plačati*

***zaročénec** -nca m *zaročen moški*

***zaročénka** -e ž *ženska oblika od zaročenec*

***zaročiti se** -ím se dov. *slovesno, pred pričami vzajemno si obljubiti poroko*

***zaróčni** -a -o prid. *ki se nanaša na zaroko*: zaróčni prstan; zaróčno darilo

zaródek -dka m *telesni plod, zaplodek*: pregled zarodka

zarodítev -tve ž *zaploditev*

zarodíti -ím dov. *zaploditi*

***zaróka** -e ž *slovesna vzajemna obljuba poroke pred pričami*: odštop od zaroke

zaróta -e ž *tajni dogovor, načrt navadno več ljudi za odstranitev nosilca, nosilcev navadno državne oblasti*: izdati zaroto gl. *odkriti zaroto*; izrabiti, zasnovati, zaroto; odkriti zaroto *obvestiti, sporočiti, da se pripravlja, obstaja zarota*, sin. *izdati zaroto*

zarótnica -e ž *ženska oblika od zarotnik*

zarótnik -a m *kdor je udeležen pri zaroti*

zarótniški -a -o prid. *ki se nanaša na zarotnike ali zarotništvo*: zarotniška mreža, organizacija

zarótništvo -a s *delovanje, ravnanje zarotnikov*

zarubíteľ -a m *kdor zahteva ali opravi rubež*

(pr. zg.)

zarubíti -rúbim dov. *zahtevati ali opraviti rubež*
zarúbljeni -a -o: zarubljeni predmet; zarubljena stvar

zarúbljenec -nca m **1.** *komur je kaj zarubljeno **2.** *oseba, zasežena v osebni izvršbi* (pr. zg.)*

zarúbljív -a -o prid. *ki se sme zarubiti*: zarúbljív del osebnega dohodka ali premoženja

zarúbljívost -i ž *rubljivoš*: zarúbljívost terjatve

zasáčenje -a s *glagolnik od zasačiti*, sin. *zalotitev*: zasačenje štorilca pri dejanju

zasáčiti -ím dov. *dobiti koga pri nedovoljenem*

dejanju, sin. *zalotiti*: zasačiti storilca **zasáčen** -a -o: zasačen pri dejanju

zasébní -a -o prid. **1.** *ki je last posameznika*: zasebna lastnina *lastninska pravica posameznika ali skupine na proizvodjalnih sredstvih*, sin. *privatna lastnina*; zasebna obrt, oporoka; zasebno premoženje *premoženje, ki je v lasti občanov ali civilnopравnih oseb* **2.** *ki se nanaša na posameznike kot lastnike proizvodjalnih sredstev za uporabo in preživljanje*: zasebni delodajalec; zasebni gospodarski sektor; zasebni *nameščeneec, obrat, poklic; zasebna zdravstvena praksa; zasebno gospodarstvo **3.** *ki je namenjen uporabi, koristi določenega posameznika, določenih posameznikov*: zasebna pot; zasebna železnica **4.** *ki se nanaša na posameznika kot neuradno osebo*: zasebni tožilec *oseba, ki vloži zasebno tožbo* (kaz. post.); *zasebni udeleženeec *oškodovanec, ki se pridruži kazenskemu postopku s svojim premoženjskopravnim zahtevkom*; zasebni vrednostni papir *vrednostni papir, katerega izdajatelj je zasebna fizična ali civilna pravna oseba*; zasebna tožba *zahteva zasebnega tožilca, naj se storilec kaznuje* (kaz. post.) **5.** v zvezh: zasebni boj *nenapovedani boj med fevdalci za razreševanje zasebnih sporov* (pr. zg.), sin. *fajda*; zasebno pravo *civilno materialno pravo*

zasébnica -e ž *ženska oblika od zasebnik*

zasébnik -a m **1.** *kdor ima lastna proizvodjalna sredstva za uporabo in preživljanje* **2.** *posameznik kot neuradna oseba*

zasébnolaštínski -a -o prid., v zvezi: zasebnolaštínski red *red, ki temelji na zasebni lastnini*

zasébnoprávni -a -o prid. *ki se nanaša na zasebno pravo*: zasebnopravni zahtevek; zasebnopravna dajatev, obveznost; zasebnopravno razmerje

zaseči -séžem dov. *začasno odvzeti, zadržati*: zaseči pošiljko, tiskano stvar; zaseči predmete, spise **zaseženi** -a -o: zasežena stvar

zaseða -e ž *namešitev kje z namenom nepričakovano napašiti, dobiti koga*: poštaviti, pripraviti zasedo; napašiti iz zasede; čakati v zasedi

zasedanje -a s *navadno daljše srečanje večjega števila ljudi, ki seštevajo kak organ, na katerem se o čem razpravlja, dogovarja*: izredno, redno zasedanje skupščine; skupno zasedanje vseh zborov skupščine; zasedanje sodišča *npr. porotnega, meddržavnega sodišča*; čas, kraj, začetek, konec zasedanja; zasedanje se začne, konča

zasedati -am nedov. *imeti zasedanje, sejo*: skupš-

čina zaseda; sodišče zaseda

zasedba -e ž **1.** *glagolnik od zasešiti (1)*: vojaška zasedba tujega ozemlja (mednar. pr.) **2.** *pravno stanje na kakem ozemlju, ki ga je tuja država navadno z bojem spravila pod svojo oblast* **3.** *glagolnik od zasešiti (2)*: zasedba izpraznjene delovnega mešta **4.** *seštava*: nepravilna zasedba sodišča

zasedbeni -a -o prid. *ki se nanaša na zasedbo (1)*: zasedbena doba, oblast, vojska

zaseg -éga m **1.** *časni odvzem česa*: zaseg predmetov (post.) **2.** *časni odvzem tuje trgovske ladje, letala ali blaga v vojni na morju ali v zraku* (voj. pr.)

zasegljivi -a -o prid. *ki se da zaseči*: zasegljivo premoženje

zaseka -e ž *posekano drevje ali izsekani pas, ki zaznamuje mejo ali služi kot prehod*

zaselek -lka m *zemljepisno samoštojen kraj z eno hišo ali nekaj hišami, pripadajoč samostojnemu naselju*

zasešiti -sédem dov. **1.** *navadno z bojem spraviti tuje ozemlje pod svojo oblast*: zasešiti tuje ozemlje **2.** *pritti na kako mešto, položaj v organizaciji*: zasešiti izpraznjeno delovno mešto

zasežba -e ž **1.** *časni odvzem česa* **2.** *časni odvzem tuje trgovske ladje, letala ali blaga v vojni na morju ali v zraku* (voj. pr.): zasežba ladje, letala, tovora

zasežbeni -a -o prid. *ki se nanaša na zasežbo*: zasežbeni akt

zasežni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na zaseg (1)*: zasežni postopek **2.** v zvezi: zasežno sodišče *sodišče, ki odloča o pravilnosti zasega tuje trgovske ladje, letala ali blaga v vojni na morju ali v zraku* (mednar. pr.)

zasidrati -am dov. *pritrđiti s sidrom*: zasidrati ladjo v prištanišču

zasilni -a -o prid. **1.** *ki se naredi, uporabi v sili*: zasilni priistanek ladje, letala **2.** *narejen za začasno uporabo, navadno ne z vsemi ustreznimi lastnostmi*: zasilni izhod; zasilna pot *nujna pot*; zasilna uredba *uredba, ki jo izda predsednik republike na predlog vlade v izrednem ali vojnem stanju, ko se državni zbor ne more seštati*, sin. *uredba z zakonsko močjo*; zasilno stanovanje *najpotrebnejši prostori*

zaslediti -ím dov. *s poizvedovanjem, iskanjem ugotoviti, kje kdo je*: zaslediti storilca

zasledoválec -lca [-úç-] m *kdor koga zasleduje*
zasledoválni -a -o prid. *ki se nanaša na zasledovanje*: zasledovalni postopek; zasledovalna de-

- javnost; zasledovalna pravica *npr. prodajalca* (šteč. post.); zasledovalna pravica obalne države (angl. hot pursuit) (mednar. pr.)
- zasledovánc** -nca m *kdor je zasledovan*
- zasledovánje** -a s *glagolnik od zasledovati*: zasledovanje pobeglega storilca kaznivega dejanja *npr. s tiralico*; razglas, razpis o zasledovanju
- zasledováti** -újem nedov. s *poizvedovanjem, iskanjem ugotavljati, kje kdo je*: zasledovati storilca; zasledovati koga s tiralico
- zaslišánc** -nca m *kdor je zaslišan*
- zaslišánje** -a s *glagolnik od zaslišati*: formalno zaslišanje obdolženca *po predpisih zakona*; informativno zaslišanje *predhodno neformalno*; ponovno, prvo, sodno zaslišanje; sumarno zaslišanje *kratko, brez podrobnosti*; zaslišanje izvedenca, obdolženca, obtoženca, priče, štranke; zaslišanje o osebnih podatkih *npr. obdolženca, priče*; zaslišanje o stvari *npr. o dogodku*; zaslišanje s soočenjem; načelo obojestranskega zaslišanja (pravd. post.); zaprosilo za zaslišanje; zapisnik o zaslišanju
- zaslišánka** -e ž *ženska oblika od zaslišánc*
- zaslišáti** -im dov. v *poštopku postaviti udeležencu vprašanja o tem, kar ve*, sin. *izprašati (1)*: zaslišati na zapisnik; zaslišati pod prisego
- zasliševálec** -lca [-uč-] m *kdor zaslišuje*
- zasliševálka** -e [-uč-] ž *ženska oblika od zasliševalec*
- zasliševální** -a -o prid. *ki se nanaša na zasliševanje*: zasliševalna taktika, tehnika
- zasliševálnica** -e ž *prostor za zasliševanje*
- zasliševánje** -a s *glagolnik od zasliševati*: artikularno zasliševanje *po dokaznih členih* (pr. zg.); navzkrižno zasliševanje (angl. cross-examination) *zasliševanje v dokazne namene iste osebe o isti stvari po nasprotni štranki* (angl. pr.); posamično zasliševanje; zasliševanje s torturo (pr. zg.); taktika, tehnika zasliševanja
- zasliševáti** -újem nedov. v *poštopku postavljati udeležencu vprašanja o tem, kar ve*, sin. *izpraševati (1)*: navzkrižno zasliševati
- zaslúga** -e ž *za človeka, skupnost pomembno, vredno dejanje, ravnanje, ki daje komu pravico do priznanja*: zasluge za narod; nagrada za zasluge
- zaslúžek** -žka m *kar se zasluži z opravljanjem kakega dela, službe, navadno denar*: dnevni, izgubljeni, kosmati, nadurni, poštranski, primarni zaslužek; zaslužek v naravi *npr. hrana, šlanovanje*; izguba zaslužka
- zaslužiti** -slúžim dov. **1.** *dobiti kaj za opravljeno delo, službo, navadno denar*: zaslužiti plačilo; zaslužiti v blagu, denarju; zaslužiti z delom **2.** *biti upravičen dobiti kaj*: zaslužiti kazen
- zaslúžen** -a -o: zaslužena kazen
- zaslúžni** -a -o prid. *ki si je s pomembnimi, vrednimi dejanji, ravnanjem pridobil pravico do priznanja*: zaslužni član društva; zaslužni profesor visokošolske organizacije
- zasmehovánje** -a s *izražanje zelo negativnega, poniževalnega odnosa do koga, navadno z besedami*
- zasnóva** -e ž **1.** *začetna, nedokončna oblika česa*: idejna zasnova zakona **2.** v zvezi: dedna zasnova gen
- zasnováti** -snújem dov. *načrtovati, zamisliti*: zasnovati zaroto; zasnovati kaznivo dejanje
- zasramovánje** -a s *jemanje ugleda, veljave, navadno z besedami, ki vzbujajo prezir, obsojanje*
- zastájanje** -a s *ostajanje pri doseženi štopnji dejavnosti*, sin. *stagnacija*
- zastánek** -nka m *zaštoj*: zastanek z izvršbo
- zastáralní** -a -o prid. *ki se nanaša na zaštaranje*: zaštaralni rok; zaštaralna doba
- zastáranje** -a s **1.** *izguba možnošti uveljavljanja po preteku z zakonom določenega časa*: zaštaranje pravice do odmere in izterjave davščine; zaštaranje pravice do povračila davščine; zaštaranje glavne, judikatne, štranske terjatve; zaštaranje tožbene pravice; naštop, pretrganje, zadržanje zaštaranja; odpoved zaštaranju; ugovarjati zaštaranje; zaštaranje naštopi, začne teči, se pretrga **2.** *prenehanje pravice države do izreka kazenske sankcije ali do njene izvršitve po preteku določene dobe*: absolutno zaštaranje *neglede na katerekoli ovire*; akvizitorno zaštaranje *pri katerem je poleg poteka časa potreben še kak drug pogoj, npr. da oseba ni storila novega, enako hudega ali hujšega kaznivega dejanja*; ekštinktivno zaštaranje *zgolj zaradi poteka zaštaralne dobe*; zaštaranje izvršitve kazni; zaštaranje izvršitve varnostnega ukrepa; zaštaranje kazenskega pregona; tek, zadržanje, pretrganje zaštaranja; zaštaranje se začne, (ne) teče, se pretrga, naštopi
- zastáranost** -i ž *šlanje zaštaranega*: zaštaranost zahtevka
- zastáratí** -am dov. *po preteku z zakonom določenega časa izgubiti možnoštv uveljavljanja*: tožba zaštarana **zastáraní** -a -o: zaštarani pregon, zahtevke; zaštarana davščina, obveznost, pravica, terjatve

zaštáranost

zaštárelóšt -i ž *dejstvo*, da je kaj zaštáreló: zaštárelóšt predpisa

zaštáreli -a -o prid. ki zaradi pretéka določénege časa ni (več) veljaven: zaštárela določba zakona; zaštárela sodna praksa

zaštárljív -a -o prid. ki lahko zaštára: zaštárljív zahtevek

zaštáva¹ -e ž kos tkanine določéne barve ali več barv, ki predstavlja simbol kake države, naroda, organizacije: državna zaštava; zaštava OZN; zaštava Rdečéga križa; zaštava Slovenije; zaštava trgovske, vojne mornarice; uporaba zaštave

zaštáva² -e ž **1.** predmet, ki se da upniku za zavarovanje njegove terjatve: imetnik, unovčenje, vrednost, vrnitev zaštave **2.** izročítev česa upniku za zavarovanje njegove terjatve: antihrétska zaštava pri kateri gredo zaštavnemu upniku plodovi namesto obrešiti; mrtva zaštava (fr. mort-gage) pri kateri je zaštavljeni predmet za zaštavitelja mrtev, donose nepremičnine prejema zaštavni upnik, njihova vrednost se ne odšteva od dolga (pr. zg.); živa zaštava (fr. vif-gage) pri kateri donose nepremičnine prejema zaštavni upnik in se odštevajo od dolga (pr. zg.); določbe zaštave; dajanje v zaštavo **3.** zaštavna pravica: nepravá zaštava (lat. pignus irregulare) zaštava, pri kateri pošlâne zaštavni upnik laštnik zaštavljene nadomešne švári in vrne enako količino íšte vršle, sin. neprištna zaštava; neprištna zaštava gl. nepravá zaštava; ročna zaštava združena s posejšjo zaštavljene premične švári; skupna zaštava, sin. skupna hipoteka; večkratna zaštava zaštava na švári, ki je že zaštavljena drugemu; zemljiška zaštava; zaštava pravice, terjatve, vrednostnih papirjev; zaštava za bodočo ali pogojno terjatev; raztegnitev zaštave na druge zaštaviteljeve obveznosti; zaštava preneha, ugasne, oštane v veljavi; opušiti zaštavo; popláčati se iz zaštave

zaštávitelj -a m kdor zaštávi svojo švár ali pravico

zaštávitév -tve ž glagolnik od zaštávití: nadaljnja zaštávitév že zaštavljene švári nadaljnjim upnikom; zaštávitév pravice, švári, terjatve

zaštávití -im dov. **1.** dati kaj upniku za zavarovanje njegove terjatve: zaštávití pravico, švár **2.** v zvezi: zaštávití komu pot zapreti, ovirati komu pot **zaštávljeni** -a -o: zaštavljena švár; zaštavljeno gospostvo v fevdalizmu gospostvo, ki ga deželni knez da v zaštavo (pr. zg.)

zaštávljalnica -e [-ún-] ž zavod, ki posoja denar na zaštavljeno blago: *meštna zaštávljalnica

zaštávljávéc -vca m zaštávitelj

zaštávljenost -i ž *dejstvo*, da je kaj zaštavljeno: simultanska zaštávljenost; zaznamba skupne zaštávljenosti

zaštávljív -a -o prid. ki se da zaštávití: zaštávljív vrednostni papír; zaštávljívá pravica

zaštávljívost -i ž laštnóšt zaštávljívéga: zaštávljívost pravice

zaštávna pravica -e -e ž švárna pravica na tuji švári, na podlagi katere zaštavni upnik zahteva popláčilo zapadle terjatve iz vrednosti zaštavljene švári: pogodbená, prisilná, proštovoljná, zakonitá zaštávna pravica; skupná pogodbená zaštávna pravica za ísto terjatev, nerazdelná, na dveh ali več ladjah ali letalih ali na dveh ali več pogodbenih zaštavnih terjativah; zaštávna pravica, pridobljena z rubežem ali zaznamkom v rubežnem zapisniku; naštanek zaštavne pravice na podlagi pravnega posla, sodne odločbe, zakona; pridobitev, predznamba, vknjižba, prenehanje, izbris zaštavne pravice; vpis zaštavne pravice v intabulacijsko knjigo, vpisnik ladij, letal; ústanoviti zaštavno pravico; vrštni red zaštavnih pravic

zaštávni -a -o prid. ki se nanaša na zaštavno pravico: zaštavni dolg, dolžnik; zaštavni indosament indosament, s katerim se zaštávi vrednostni papír; zaštavni list listína, s katero se daje zaštávna pravica; zaštavni predmet, upnik; zaštávna izjava, listína, obljava; zaštávna pogodba pogodba o ústanovitvi zaštavne pravice; zaštávna pravica → zaštávna pravica; zaštávna terjatev, tožba; zaštávna ali intabulacijská knjiga; *zaštávno písmo, pravo, razmerje, zavarovanje **zaštávno** prisl.: zaštávno zavarovani upnik

zaštávnicá -e ž **1.** obveznicá, krita s hipoteko: hipotéčna, zemljiška zaštávnicá **2.** del skladiščnice, sin. varant (1): indosament zaštávnicé

zaštávnik -a m zaštávitelj

zaštávnoprávni -a -o prid. ki se nanaša na zaštávno pravo: zaštávnoprávna tožba **zaštávnoprávno** prisl.: zaštávnoprávno zavarovana terjatev

zaštávodajálec -lca [-úç-] m zaštávitelj

zaštávonóša -e m spremljevalec parlamentarca (2) (mednar. jav. pr.)

zaštój -ója m prenehanje potekanja česa: zaštój kupčije; zaštój v postopku; delati brez zaštojev

zaštónj prisl. brez plačila: delati zaštónj

***zaštóp** -ópa m zaštópstvo, predstavništvo: meštni, občinski, okrajni zaštóp

zaštópanec -nca m kdor je zaštópan

zaštopanje -a s *opravljanje pravnih poslov ali pravnih dejanj za drugega*: kolektivno, obvezno, odvetniško, pogodbeno, pravdno, procesno, proštovoljno, statutarno, trgovsko, zakonito, zakonsko zaštopanje; neposredno zaštopanje *pravno ravnanje v tujem imenu in na tuj račun*; posredno zaštopanje *pravno ravnanje v svojem imenu in na tuj račun*; zaštopanje javnih koristi; zaštopanje pred sodiščem; zaštopanje v pravdi; načelo prostega zaštopanja; stroški zaštopanja; zaupati komu zaštopanje; prevzeti zaštopanje

zaštopanost -i ž *dejstvo, da je kdo zaštopan*: paritetna zaštopanost *npr. republik in pokrajin pri sestavi in številu sodnikov zveznega sodišča*

zaštopati -am nedov. **a)** varovati koristi drugega **b)** opravljati pravne posle ali pravna dejanja za drugega: zaštopati koga v postopku, pri sklenitvi pravnega posla

zaštopnica -e ž *ženska oblika od zaštopnik*

zaštopnik -a m *kdor opravlja pravne posle ali pravna dejanja za drugega*: lažni zaštopnik (lat. falsus procurator) *dozdevni, neupravičeni zaštopnik*; neposredni, obvezni, pogodbeni, posredni, pravdni, pravni, samovoljni, statutarni, trgovski zaštopnik; začasni zaštopnik (lat. curator ad actum) *prim. skrbnik za posebne primere*; zakoniti, zakonski, zavarovalni zaštopnik; *zaštopnik siromašnih, revnih, ubogih; izbrati si zaštopnika

zaštopnikov -a -o prid. *ki se nanaša na zaštopnike*: zaštopnikova provizija; zaštopnikove obveznosti, pravice

zaštopniški -a -o prid. *ki se nanaša na zaštopnike*: zaštopniški stroški

zaštopništvo -a s *zaštopstvo*: zaštopništvo tuje fizične ali pravne osebe

zaštopstvo -a s **1.** *skupina, ki koga zaštopa*: interparlamentarno, mešno, občinsko zaštopstvo **2.** *zaštopanost*: proporcionalno, statutarno zaštopstvo

zastraševalni -a -o prid. *namenjen za zastraševanje*: zastraševalna kazen

zastraševanje -a s *glagolnik od zastraševati*: zastraševanje z grožnjo

zastraševáti -ujem nedov. z *vzbujanjem strahu delati, povzročati, da se koga odvrne od kakega dejanja*

zastrašiti -ím dov. z *vzbuditvijo strahu narediti, povzročiti, da se koga odvrne od kakega dejanja*

zastrážiti -ím dov. s *štražo zavarovati*: zastrážiti državno mejo; zastrážiti štavbo, ujetnika

zaštrupítev -tve ž *glagolnik od zaštrupiti*: akutna, kronična zaštrupitev; zaštrupitev pitne vode; zaštrupitev z alkoholom, s plinom; zaštrupitev s pokvarjenimi živili; sum zaštrupitve

zaštrupíti -ím dov. **1.** *povzročiti, da v organizem pride štrup*: zaštrupiti rastline **2.** *usmrtiti tako, da v organizem pride štrup*: zaštrupiti s plinom

zaštrúpljanje -a s *glagolnik od zaštrupljati*: zaštrupljanje divjadi, rib; zaštrupljanje gozdnih, rastlinskih škodljivcev

zaštrúpljati -am nedov. *povzročati, da v organizem prihaja štrup*: zaštrupljati divjad

zaštrupljénec -nca m *kdor je zaštrupljen*

zaštrupljénka -e ž *ženska oblika od zaštrupljenec*

zasúznjiti -ím dov. *narediti, da je kdo komu podrejen, od koga odvisen*: zasúznjiti koga

zasúznjen -a -o: zasúznjen narod

zaščíta -e ž *glagolnik od zaščítiti*: civilna zaščita ukrepi za reševanje ljudi in materialnih dobrin ob naravnih nesrečah, vojnih akcijah; narodna zaščita *družbena samozaščita v organizacijah združenega dela in krajevnih skupnostih*; osebna in vzajemna zaščita *pred vojnim dejstvom in drugimi nevarnostmi*; protiletalska zaščita; *zaščita kmetov *pred upniki v obliki delnega odloga plačil, znižanja obrešne mere in glavnice*; zaščita narodnih manjšin *varstvo narodnih skupnosti*; zaščita spomeniškega območja; zaščita vodopreskrbnih objektov; ženevske konvencije *npr. za zaščito žrtev vojne iz l. 1949*; pravila mednarodnega vojnega prava o zaščiti prebivalstva; dajati zaščito

zaščítenec -nca m *varovanec (2)*

zaščítiti -ím dov. **1.** *s čim, danim na določeno mesto, narediti, da kaj ne bi bilo deležno česa neprijetnega, nezaželenega* **2.** *z določenim dejanjem, ravnanjem narediti, da kaj, kdo ne bi bil deležen česa neprijetnega, nezaželenega*: zaščítiti prebivalstvo **zaščíten** -a -o: pravno zaščiten **zaščíteni** -a -o: zaščíteni gozd gozd, ki se ne sme posekati; zaščítena kmetija kmetija, ki se ne drobi in jo praviloma deduje samo en dedič

zaščítni -a -o prid. *ki se nanaša na zaščito*: zaščítni objekt *npr. zaklonske*; zaščítna carina carina, ki štíti domačo proizvodnjo, sin. varšvena carina; zaščítna cena *garantirana cena za kmetijske pridelke*, sin. varšvena cena; zaščítna cona v bližini radijskih sprejemnih in oddajnih centrov; zaščítna ograja *npr. zemljišča, objekta ob cešti*; zaščítna osebna oprema *npr. gasilcev*; zaščítna znamka *varšvena znamka*;

zaščitno cepljenje *npr.* psov; zaščitno pismo (pr. zg.); osebna zaščitna sredstva *npr.* pred vojnim dejstvom

zaščitnica -e ž *ženska oblika od zaščitnik*: država zaščitnica (mednar. jav. pr.)

zaščitnik -a m *kdor koga ali kaj varuje, štiti*

zatajilec -lca [-ȳc-] m *kdor kaj zataji*: zatajilec davščini zavezanega predmeta

zatajitev -tve ž **1.** *protipravna prilaščitev tuje premične zaupane ali najdene stvari ali stvari, do katere je prišel storilec po naključju* (kaz.) **2.** *dajanje krivih podatkov za odmero davščin ali neprijavljenje davščinskih predmetov z namenom izogniti se plačilu davščin* (kaz.): zatajitev davščin in drugih družbenih dajatev

zatajiti -ím dov. **1.** *izraziti, da osebek ni storilec tega, česar je obdolžen*: zatajiti krajo **2.** *zatrđiti, da kako dejstvo, ki se pripisuje osebku, ne obstaja*: zatajiti obveznost **3.** *zatrđiti, da kdo ni v določenem razmerju z osebkom*: zatajiti otroka **4.** *protipravno si prilaščiti tujo premično zaupano ali najdeno stvar ali stvar, do katere je prišel storilec po naključju* (kaz.) **5.** *dati krive podatke za odmero davščin ali ne prijaviti davščinskih predmetov z namenom izogniti se plačilu davščin* (kaz.): zatajiti dohodke **zatajèn** -èna -o: zatajena obveznost, stvar

zateči se -em se dov. *iskati pomoč*: zateči se v tuje varstvo

zatemnitev -tve ž *glagolnik od zatemniti*: ****zatemnitev** celice *disciplinska kazen oziroma pooštritev kazni* (kaz.); zatemnitev kraja, prostora, vozila; štopnja zatemnitve; načrt za zatemnitev

zatemniti -ím dov. *z zakritjem vira svetlobe narediti kaj temno*

zatirálni -a -o prid. **1.** *represivni* (2): zatiralni učinek kaznovanja **2.** *glagolnik od zatirati* (1): zatiralni ukrepi zoper bolezn

zatíranje -a s **1.** *glagolnik od zatirati* (1): zatiranje nalezljivih bolezni; zatiranje gozdnih, ribjih škodljivcev **2.** *glagolnik od zatirati* (2): zatiranje alkoholizma; zatiranje družbi nevarnih dejavnosti; zatiranje nelojalne konkurence in monopolnih sporazumov; zatiranje tihotapstva; zatiranje trgovine z osebami; služba za zatiranje kriminalitete **3.** *glagolnik od zatirati* (3): narodno, rasno zatiranje

zatírati -am nedov. **1.** *delati, povzročati, da kaj škodljivega na določenem meštu ali v celoti preneha obstajati*: zatirati rastlinske škodljivce **2.** *z nenehnim oviranjem kake dejavnosti pov-*

zročati, da kaj ne more več obstajati: zatirati hudodelštvenost **3.** *delati, povzročati, da kdo ne more normalno, svobodno živeti*: zatirati narodne manjšine

zatočíšče -a s **1.** *pribežališče, azil* (1): zatočíšče političnih beguncev; pravica zatočíšča **2.** *zavetišče* (1): zatočíšče za brezdomce

zatrđiti -trđim dov. *zatrđno povedati, odločno izjaviti*: zatrđiti pod prisego

zatrjeváti -újem nedov. *zatrđno govoriti, odločno izjavljati* **zatrjeván** -a -o: zatrjevana pravica, škoda; v pravdi zatrjevana dejstva

***zatrošaríniti** -im dov. *obdavičiti s trošarino*

záupanje -a s **1.** *prepričanje, da je kdo pošten, iskren*: zaupanja vreden *zanesljiv*; *oseba javnega zaupanja *npr.* notar; zloraba zaupanja; zaupanje gre komu; imeti zaupanje do koga; izgubiti, omajati zaupanje; pridobiti si zaupanje; uživati zaupanje; teorija zaupanja *po kateri stranka pri sklepanju pravnega posla zaupa v izjavo druge stranke* (civ.) **2.** *prepričanje, da je kaj verodostojno*: načelo zaupanja v zemljiško knjigo

záupati -am nedov. in dov. **1.** *povedati komu kaj, za kar se ne želi, da bi vedeli tudi drugi*: zaupati komu skrivnost, resnico **2.** *dati komu kaj v upanju, da bo stvar dobro opravljena*: zaupati komu delo, delovne naloge, funkcijo **záupan** -a -o: zaupana stvar; zaupano blago; zaupano delo in naloge; prilaščiti si zaupano stvar *zatajiti jo* (kaz.)

záupni -a -o prid. **1.** *tajni*: zaupni arhiv, delovodnik, dokument; zaupni izum *izum, ki se nanaša na ljudsko obrambo*; zaupni razpis, spis; zaupni podatki; zaupna liščina; (štrogo) zaupna zadeva; zaupno gradivo, pismo, poročilo **2.** *ki se mu zaupa delo, naloga, za katero naj bi drugi ne vedeli*: zaupna oseba **3.** *ki temelji na zaupanju*: zaupno razmerje

záupnica -e ž *izjava, da člani kake skupnosti soglašajo z delom vodstva, funkcionarjev*: zaupnica vladi; izglasovati, izreči komu zaupnico; postaviti vprašanje zaupnice; izjavljanje o zaupnici

záupnik -a m **1.** *zaupna oseba*: *delavski, *obratni zaupnik; zaupnik ujetnikov **2.** *kdor izvršuje svojo pravico v svojem imenu v korist drugega* **3.** v zvezi: policijski zaupnik *konfident* **4.** *arbitrator*

záupniški -a -o prid. *ki se nanaša na zaupnike*: zaupniška funkcija; zaupniška mreža; zaupniška zaštava *zaštava, pri kateri se poseš*

zastavljene nepremičnine izroči zaupniku (pr. zg.); zaupniško razmerje

zaúpníštvo -a s *trušt* (2) (angl. pr.)

zaúpnost -i ž *lašnost, značilnost zaupnega*: štopnja zaupnosti gradiva

zauštavítev -tve ž *glagolnik od zauštaviti*: časna zauštavitev ladje, letala *vršta* *časne odredbe* (izvrš. poš.)

zauštáviti -im dov. *za kratek čas uštaviti*

zavájanje -a s *glagolnik od zavajati (a)*: zavajanje potrošnikov v zмото

zavájati -am nedov. *s svojim govorjenjem, ravnanjem delati, povzročati a* da pride kdo v *nezaželeno stanje*: zavajati koga v zмото **b**) da naredi, dela kaj *nesprejemljivega, nezaželenega*: zavajati ljudi k izgredom

zavaválec -lca [-uc-] m *kdor sklene zavarovalno pogodbo z zavarovalno skupnošjo, zavarovalnico*, sin. *sklenitelj zavarovanja*

zavaroválni -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na zavarovanje (1)*: zavarovalni delavec; zavarovalni dogodek *zavarovalni primer*; Državni zavarovalni zavod (krat. DZZ); zavarovalni interes *interes šranke pri premoženjskem zavarovanju*, da ne bi naštal zavarovalni primer; *ker bi sicer pretrpela kakšno materialno izgubo*; zavarovalni predmet; zavarovalni primer *dogodek, glede katerega se sklene zavarovanje*; zavarovalni riziko; zavarovalni tehnik; zavarovalni upravičenec *oseba, ki ji zavarovalna skupnošt, zavarovalnica plača odškodnino ali dogovorjeno vsoto*; zavarovalni zahtevek; zavarovalni zastopnik *pooblaščenec zavarovalnice, ki v njenem imenu in na njen račun sklepa zavarovalne pogodbe*; zavarovalni pogoji *splošni, posebni*; zavarovalna arbitraža, banka, dejavnost, doba, družba; zavarovalna liština *polica, potrdilo o kritju*; zavarovalna organizacija; zavarovalna panoga *npr. zavarovanje avtomobilske odgovornosti*; zavarovalna pogodba *pogodba, s katero se zavarovalnica zavezuje sklenitelju zavarovanja ali tretji osebi plačati zavarovalnino proti plačevanju premije v zavarovalnem primeru*; zavarovalna polica *liština o zavarovalni pogodbi*; zavarovalna ponudba; zavarovalna premija *znesek, ki ga zavarovalec plačuje zavarovalni skupnošti*; zavarovalna skupnošt *samoštjna samoupravna skupnošt zavarovancev in zavarovalnih delavcev*; zavarovalna tehnika; zavarovalna vrednošt *vrednošt zavarovane štvari, dogovorjena v zavarovalni pogodbi*; zavarovalna vsota

a) *znesek, ki ga mora zavarovalnica plačati, ko naštopi zavarovalni primer b*) *največji znesek, do katerega zavarovalna skupnošt jamči*; *zavarovalna zadruga; zavarovalna znamkica *nalepka na avtobusni vozovnici kot potrdilo o plačani zavarovalni premiji*; zavarovalne rezerve; zavarovalno leto; zavarovalno pravo, razmerje; zavarovalna sredstva **2.** *v zvezi: zavarovalni poštopek ukrepi, ki naj zagotovijo uspeh bodoče pravde ali izvršbe 3.* *ki se nanaša na zavarovanje (5)*: zavarovalni ukrepi *npr. za varnošt predstavnika tuje države*

zavaroválnica -e ž **1.** *gospodarska organizacija, ki se ukvarja z zavarovalnimi posli*: *deželna, *občinska zavarovalnica; *vzajemna zavarovalnica *na vzajemni, zadružni podlagi 2.* *zavarovalna oziroma rizična skupnošt*

zavaroválnični -a -o prid. *ki se nanaša na zavarovalnico*: zavarovalnična obveznošt; zavarovalnična sredstva

zavaroválnína -e ž *odškodnina ali dogovorjena vsota, ki jo mora zavarovalnica plačati, ko naštopi zavarovalni primer*: izplačati zavarovalnino

zavaroválnínski -a -o prid. *ki se nanaša na zavarovalnino*: zavarovalninski davek

zavaroválníštvo -a s *dejavnost, ki se ukvarja z zavarovanjem oseb, premoženja*

zavaroválnotéhnični -a -o prid. *ki se nanaša na zavarovalno tehniko*: zavarovalnotehnična pravila

zavaroválstvo -a s *dejavnost, ki se ukvarja z zavarovanjem oseb, premoženja*: razvoj zavarovalstva

zavaroválec -nca m **1.** *oseba, ki ji pripadajo pravice iz pogodbenega ali obveznega zavarovanja 2.* *kdor je socialno zavarovan*: vojaški zavarovanec; kmet zavarovanec

zavarovánje -a s **1.** **a**) *gospodarska dejavnost, ki se ukvarja z zavarovalštvom b*) *namensko združevanje sredstev za zavarovanje premoženja in oseb 2.* *pravno razmerje, ki zavezuje določeno organizacijo, da upravičencu povrne škodo v dogovorjenem primeru*: abonentsko, avtomobilsko zavarovanje; dopolnilno zavarovanje *k življenjskemu zavarovanju*; dvojno zavarovanje *zavarovanje, pri katerem seštevek zavarovalnih vsot presega vrednošt zavarovane štvari*; flotantno, individualno zavarovanje; kargo zavarovanje *tovora, blaga za več nevarnošt*; kasko zavarovanje *pogodbeno zavarovanje za škodo, ki jo utрпи zavarovanec na svojem motornem vozilu*; kolektivno, kombinirano,

letalsko, nezgodno, obvezno zavarovanje; osebno zavarovanje *življenjsko in nezgodno*; plovbo, pomorsko zavarovanje; pogodbeno zavarovanje; *posmrtninsko zavarovanje *pri katerem se določena vsota izplača samo v primeru, če zavarovanec umre med trajanjem pogodbene dobe*; požarno zavarovanje *pred požarom*; premoženjsko zavarovanje *s katerim se zagotavlja povrnitev škode, ki bi jo zavarovanec utrpel ob zavarovalnem primeru*; prostoVOLjno zavarovanje; rentno zavarovanje *zavarovanje določene rente*; škodno zavarovanje *pri katerem se ob zavarovalnem primeru ugotavlja gospodarska škoda in izplača pripadajoča odškodnina*; šomažno zavarovanje *pred nevarnostmi obratovalnega zašoja*; transportno zavarovanje; večkratno zavarovanje *za išlo stvar, išti čas, išti interes pri dveh ali več zavarovalnicah*; *vzajemno zavarovanje *pri katerem je zavarovanec obenem član zavarovalnice*; življenjsko zavarovanje *ki se nanaša na življenje sklenitelja zavarovanja ali na življenje tretjega*; zavarovanje avtomobilske nezgode, odgovornosti; zavarovanje blaga, garancije, kreditov; zavarovanje domačih živali; zavarovanje družbenih sredstev; zavarovanje hotelskih gostov; zavarovanje motornih vozil; zavarovanje nuklearnih rizikov; zavarovanje prevozniške odgovornosti; zavarovanje stanovanjskih premoženj; zavarovanje železniških organizacij; zavarovanje ladje z zavarovanjem odgovornosti; zavarovanje letala z zavarovanjem odgovornosti; zavarovanje oseb za primer smrti ali za primer smrti in doživetja; zavarovanje otrok in šolske mladine; zavarovanje posadk letal; zavarovanje poslopij, pošiljk; zavarovanje potnikov v javnem prevozu; zavarovanje premoženja, prevoza blaga; zavarovanje pridelkov in plodov pred točo; zavarovanje prtljage, voznine; zavarovanje pred požarom, vlomom ali ropom; sklenitelj zavarovanja *sin. zavarovalec*; obnoviti, odkupiti, odpovedati, podaljšati, razveljaviti, skleniti zavarovanje **3.** *pravno razmerje, v katerem upravičenci združujejo denarna sredstva za denarne dajatve in druge pravice iz pokojninskega, invalidskega, zdravšvenega varšva*: *delavsko, *rudarsko zavarovanje; obvezno, pogodbeno zavarovanje; pokojninsko in invalidsko zavarovanje; socialno zavarovanje; staroštno zavarovanje; zdravšveno zavarovanje; zavarovanje za primer brezposelnosti; skupnost pokojninskega in

invalidskega zavarovanja; skupnost zdravšvenega zavarovanja **4.** *glagolnik od zavarovati (5)*: začasno zavarovanje premoženjskopravnega zahtevka, nastalega zaradi kaznivega dejanja (kaz. post.); zemljiškoknjižno zavarovanje; zavarovanje s hipoteko; zavarovanje s predhodnimi, z začasnimi odredbami (izvrš. post.); zavarovanje pogojne pravice; zavarovanje izterjave nedospelih davščin; zavarovanje pravnih stroškov; zavarovanje terjatev, zahtevkov **5.** *glagolnik od zavarovati (1)*: zavarovanje obrežja rek z ograjo **6.** *glagolnik od zavarovati (2)*: zavarovanje dokazov; zavarovanje državne meje; zavarovanje gospodarskih, vojaških objektov; zavarovanje predmetov in sledov kaznivega dejanja; zavarovanje zbirk *npr. v muzeju*; zavarovanje zgradb; zunanje, notranje zavarovanje kazenskega poboljševalnega zavoda **7.** *glagolnik od zavarovati (4)*: zavarovanje javnega miru in reda; zavarovanje redkih rastlinskih in živalskih vrst

zavarovánjski -a -o prid. *ki se nanaša na zavarovanje (2)*: zavarovánjska goljufija

zavarovánka -e ž ženska oblika od zavarovanec
zavarovátelj -a m zavarovalna skupnost, zavarovalnica

zavarováti -újem dov. **1.** *s čim, danim na določeno mesto, narediti kaj (bolj) varno pred čim*: zavarovati kaj z ograjo **2.** *z določenim dejanjem, ravnanjem narediti kaj (bolj) varno pred čim slabim, nezaželenim*: zavarovati dokaze **3.** *z določenim dejanjem, predpisom narediti kaj (bolj) varno pred čim slabim, nezaželenim*: zavarovati izum s patentom **4.** *z določenim dejanjem, predpisom narediti, da se kaj (bolj) ohrani*: zavarovati javni red in mir **5.** *narediti kaj varno z zaštvom, poroštvom, varščino*: zavarovati izterjavo še ne dospelih davščin; zavarovati plačilo terjatve s hipoteko, z ročno zaštvom, s poroki, z varščino; zavarovati pogojno pravico **6.** *skleniti pravno razmerje, ki zavezuje določeno organizacijo, da upravičencu povrne stroške*: zavarovati osebo, avtomobil; kasko zavarovati; zavarovati se za primer smrti zaradi nezgode **7.** *skleniti pravno razmerje, v katerem upravičenci združujejo denarna sredstva za denarne dajatve in druge pravice iz pokojninskega, invalidskega zavarovanja, zdravšvenega varšva*: zavarovati delavce **zavarován** -a -o: zavarovana nevarnost, stvar; zavarovane osebe; zavarovane pravne dobrine *pravne dobrine, ki jih varuje pravni red zava-*

- rováni** -a -o: zavarovana terjatev; zavarovano območje *območje*, na katerem je prepovedano onesnaževanje voda v potokih in podtalnici
- **zavdaja** -e ž *zaštrupitev*
- zavédati se** -am se nedov. *na podlagi kritične presoje imeti v zavešti vedenje o čem*: zavedati se dolžnosti, krivde, odgovornosti, posledice, protipravnosti dejanja
- zavéden** -dna -o prid. *ki se zaveda svoje pripadnosti kaki skupnosti, nazoru in to tudi javno kaže*, izraža: narodno, razredno, štanovsko zaveden
- zavést** -i ž **1.** *sposobnost koga, da se zaveda svojega obstajanja in duševnih stanj*: polna, (ne) skaljena zavešt; prag zavešti; izgubiti zavešt; priti k zavešti; biti pri polni zavešti **2.** *celota idej, spoznanj o čem, značilna za določeno osebo*: pravna zavešt **3.** *kar je rezultat ravnanja koga*: zavešt protipravnosti dejanja **4.** *zavedanje o svoji pripadnosti čemu*: narodna zavešt; razredna zavešt
- zavéšti** -vêdem dov. *s svojim govorjenjem, ravnanjem narediti, povzročiti a) da pride kdo v nezaželeno stanje*: zavešti koga v zmoto **b) da naredi kaj nesprejemljivega, nezaželenega**
- zavéstni** -a -o prid. *ki se nanaša na zavešt (1)*: zaveštna malomarnost (lat. luxuria) *malomarnost*, pri kateri se storilec zaveda, da lahko naštane prepovedana ali škodljiva posledica, vendar lahkomišelnost misli, da jo lahko prepreči ali da ne bo naštala; zaveštna sestavina naklepa zavedanje pomena dejanja, sin. intelektualni element naklepa; zaveštna sestavina prištevnosti razumevanje pomena dejanja, sin. intelektualni element prištevnosti **zavéstno** prisl.: zaveštno ravnati
- zavetišče** -a s **1.** *ustanova, ki daje komu zavetje in navadno tudi določeno oskrbo **2.** **zavod, ki nudi določeno oskrbo*: otroško zavetišče; zavetišče za brezposelne, onemogle, stare ljudi*
- zavéza** -e ž **1.** *obveznost (1)*: glavna, menična, plačilna, štranska zaveza; zaveza akceptanta, poroka; izpolniti, prevzeti zavezo; oštati v zavezi **2.** *jamstvo*: družba, *zadruga z omejeno zavezo **3.** *dogovor, sporazum*: meddržavne, medrodovne zaveze (pr. zg.) **4.** *prisega*: slovesna zaveza
- zavézanec** -nca m **1.** *kdor je zavezan, dolžen kaj narediti*: carinski, čekovni, dajatveni, davščinski, dohodninski, jamčevalni, menični, odškodninski, osebni, pogodbeni, primarni, prispevni, prištojbinski, regresni, sekundarni, solidarni, subsidiarni, taksni zavezanec; zavezanec za davek, prispevek **2.** *štranka, zoper katero teče izvršba*
- zavézanka** -e ž *ženska oblika od zavezanec*
- zavézati** -vêžem dov. *obvezati, zadolžiti*: zavezati koga za kaj *naložiti mu dolžnost*; zavezati z obljubo, s prisego; zavezati za plačevanje
- zavézati se** *prevzeti obveznost*: zavezati se komu ali za kaj; zavezati se pismeno, ustno, s pogodbo, z obljubo; zavezati se po meničnem pravu **zavézan** -a -o: menično zavezan; blago, zavezano plačilo carine **zavézani** -a -o: zavezana štranka *štranka (dolžnik) v izvršilnem postopku*
- zavézница** -e ž *ženska oblika od zaveznik*: država zaveznica
- zavéznik** -a m *kdor koga podpira, mu pomaga v njegovih prizadevanjih, zlašti ko mu kdo drug nasprotuje*: zaveznik v vojni
- zavézniški** -a -o prid. *ki se nanaša na zaveznike*: zavezniška država, vojaška uprava; zavezniška pogodba *pogodba o zavezništvu*; zavezniški odnosi
- zavézništvo** -a s *zavezniško razmerje*: zavezništvo med državami
- zavezovánje** -a s, v zvezi: biti nesposoben za zavezovanje *za sklepanje obligacij*
- zavíjanje** -a s **1.** *glagolnik od zavijati (1)*: zavijanje z vozilom na cesti **2.** *glagolnik od zavijati (2)*: zavijanje blaga
- zavíjati** -am nedov. **1.** *spreminjati smer gibanja **2.** *zaradi zaščite, zakritja dajati kaj v kaj ploščatega tako, da je s tem obdano**
- zavíranje** -a s *glagolnik od zavirati*: sledovi zaviranja
- zavírati** -am nedov. **1.** *delati, da se kaj premika počasneje*: zavirati vozilo **2.** *zavlačevati (1)*: zavirati poštopek
- zavítek** -tka m *omot, ovoj*: zaprt zavitek
- zavíti** -vímjem dov. **1.** *spremeniti smer gibanja*: vozilo zavije na desno, na levo **2.** *zaradi zaščite, zakritja dati kaj v kaj ploščatega tako, da je s tem obdano*: zaviti paket
- zavlačeválni** -a -o prid. *ki se nanaša na zavlačevanje*: zavlačevalni namen, predlog; zavlačevalno procesno dejanje
- zavlačevánje** -a s *glagolnik od zavlačevati*: zavlačevanje postopka
- zavlačeváti** -újem nedov. **1.** *delati, povzročati, da traja kaj dalj časa, kot se predvideva, pričakuje*: zavlačevati delo, obravnavo, pogajanja; zavlačevati poštopek **2.** *delati, da se kaj začne, uresniči pozneje, kot se predvideva, pričakuje*: zavlačevati plačilo; zavlačevati sklenitev pogodbe

zavládati -am dov. *začeti vladati*

závod -óda m **1.** *delovna organizacija za opravljanje določene dejavnosti, katere namen ni pridobivanje dobička: izobraževalni, socialni, (visoko)šolski zavod; vzgojni, vzgojno-varstveni, zdravstveni zavod; zavod za produktivnost dela; zavod za raziskovanje tržišča; zavod za rehabilitacijo invalidov; zavod za varstvo avtorskih pravic; ravnatelj zavoda; oddaja v vzgojni zavod; oddaja v zavod za usposabljanje vrsta vzgojnega ukrepa (kaz.)* **2.** *upravni organ oziroma organizacija navadno v sestavi ministrstva, komiteja za opravljanje določenih strokovnih nalog: geodetski, geološki, hidrometeorološki, seizmološki zavod; kazenski poboljševalni zavod v katerem se prestaja kazen odvzema prošlosti; zavod za družbeno planiranje; zavod za mednarodno znanstveno, prosvetno in kulturno sodelovanje; zavod za cene, rezerve, statistiko, šolstvo; zavod za mere, patente, plemenite kovine; zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine; konstituirati, odpraviti, spojiti zavod; zavod preneha* **3.** *gospodarska organizacija za opravljanje dejavnosti, zlašti na kreditno-monetarnem področju: **čekovni, denarni, kreditni, zavarovalni zavod

závódski -a -o prid. *ki se nanaša na zavod (1): zavodski ukrepi za mladotletnike (kaz.); zavodsko varstvo*

závój -ója m *zavitek*

závóra -e ž **1.** *naprava za zaviranje* **2.** *kar preprečuje, da kdo dela, se ravna po trenutnih vzgibih, željah: etična zavora*

závórni -a -o prid. *ki se nanaša na zavore (1): zavorni sled; zavorna pot zavorna razdalja; zavorna razdalja razdalja, ki jo prevozi vozilo od začetka zaviranja do takrat, ko se ustavi*

závráčanje -a s (fr. renvoi) *zakonsko napotilo na pravo druge države*

závréči -vřzem dov. **1.** *ne ugoditi čemu zaradi neutemeljenosti: zavreči obtožnico, ovadbo, predlog, pritožbo, prošnjo, revizijo, tožbo, vlogo, zasebno tožbo* **2.** *v zvezi: zavreči stvar derelinkvirati, opušiti jo* **závrženi** -a -o: *zavržena stvar opuščena stvar*

závrnílni -a -o prid. *ki izraža, vsebuje zavrnitev: zavrnilni sklep; zavrnilna sodba* **a)** *sodba, s katero se zavrne tožbeni zahtevek (pravd. poš.)* **b)** *sodba, s katero se zavrne obtožba (kaz. poš.)*

závrnítev -tve ž **1.** *glagolnik od zavrniti (2): zavrnitev pravne pomoči* **2.** *glagolnik od zavrniti*

(3): *zavrnitev izročitve tujca tuji državi (kaz. poš.); zavrnitev prevzema kazenskega pregonca (kaz. poš.)* **3.** *glagolnik od zavrniti (4): zavrnitev navedb podanih z zavlačevalnim namenom (pošt.)*

závrníti -vřnem dov. **1.** *izraziti, da osebek ne želi, noče tega, kar se mu daje, ponuja: zavrniti akcept odkloniti sprejetje menice; zavrniti dediščino, darilo, kandidaturo, pošiljko; zavrniti diplomatsko noto (mednar. pr.)* **2.** *izraziti, da osebek ne želi, noče tega, kar želi kdo v zvezi z njim uresničiti: zavrniti pomoč* **3.** *izraža odločno voljo osebk, da ne uresniči dejanja, kot ga določa samoistalnik: zavrniti izročitev tujca tuji državi (kaz. poš.)* **4.** *odkloniti kaj, ne sprejeti česa zaradi neustreznosti, pomanjkljivosti: zavrniti vlogo* **5.** *izjaviti, zatrditi, da je kaj neutemeljeno: zavrniti obtožbo; zavrniti predlog; zavrniti pritožbo kot neutemeljeno iz štvarnih razlogov; zavrniti prošnjo, tožbo iz formalnih razlogov*

závrnítvéni -a -o prid. *zavrnilni*

závržéneec -nca m **1.** *človek, ki ga zaradi odklanjanja njegovega ravnanja kaka skupnost ne upošteva, izloči* **2.** *nizkotna, podla oseba: moralni zavrženeec*

závržénka -e ž *ženska oblika od zavrženeec*

závržénje -a s **1.** *glagolnik od zavreči (1): zavrženje obtožbe, obtožnega predloga, ovadbe, pravnega sredstva, pritožbe, revizije, zahteve za obnovo postopka, zasebne tožbe* **2.** *v zvezi: zavrženje štvari opuščitev štvari*

závržní -a -o prid. *nizkotni, podli: zavržni nagib; zavržno dejanje*

závzémáanje -a s *glagolnik od zavzemati se (1): zavzemanje za demokratične pravice*

závzémáati se -am se nedov., v zvezi z **za** **1.** *kazati, izražati voljo, hotenje, da se kaj doseže, uresniči: zavzemati se za sodelovanje z drugimi narodi* **2.** *z izražanjem volje, hotenja poskušati doseči za koga kaj pozitivnega, ugodnega: zavzemati se za koga*

závzémáánína -e ž *plačilo za zavzeti prostor v železniškem skladišču*

závzétí -vzámem dov. **1.** *prilastiti si (2): zavzeti nepremičnino, zemljišče* **2.** *imeti, izraziti: zavzeti stališče* **závzétí se** v zvezi z **za** **1.** *pokazati, izraziti voljo, hotenje, da se kaj doseže, uresniči: zavzeti se za pravice* **2.** *z izražanjem volje, hotenja poskusiti doseči za koga kaj pozitivnega, ugodnega: zavzeti se za koga ali kaj* **závzét** -a -o: *zavzeta nepremičnina; zavzeto zemljišče*

zavzétje -a s *prilašitev* (2): protipravno zavzetje nepremičnine (kaz.)

zazidálni -a -o prid. *ki se nanaša na zazidavo*: zazidalni načrt meša, naselja; zazidalni okoliš predel, določen za zazidavo; zazidalni otok, prostor; zazidalna površina; zazidalno območje

zazidati -am dov. **1.** z *zidanjem stavb zapolniti*: zazidati prostor; zazidati zemljišče **2.** z *zidanjem narediti, da je kaj nedoštopno*: zazidati zaklad **3.** z *zidanjem narediti, da kdo česa nima več*: zazidati komu razgled, svetlobo

zazidáva -e ž *glagolnik od zazidati*

zazidljív -a -o prid. *ki se po predpisih sme zazidati*: zazidljivo zemljišče

zazidljivóšt -i ž *lašnost, značilnost zazidljivega*: zazidljivost zemljišča

zaznámba -e ž **1.** *vpis v javni knjigi, npr. v zemljiški knjigi, vpisniku ladjí, registru civilnih letal*: zaznamba skupne zaštvne pravice; zaznamba vršnega reda *npr. za nameravano odtujitev ali obremenitev nepremičnine, ladje*; zaznamba osebnih razmerij *npr. mladoletnosti, podaljšanja roditeljske pravice, skrbništva*; zaznamba sklepa o izvršbi na nepremičnino, ladjo; zaznamba domika prodane ladje; zaznamba izvršljivosti terjatve; zaznamba namesto rubeža v rubežnem zapisniku; zaznamba pritožbe zoper dovolitev vknjižbe ali predznambe; zaznamba spora *npr. zaradi tožbe za ugotovitev pridobitve stvarne pravice zaradi priposestevanja ali tožbe za izbris zaradi zaštaranja*; zaznamba prepovedi odtujitve ali obremenitve nepremičnine ali stvarne pravice; zaznamba prepovedi odtujitve ali razpolaganja z ladjo; zaznamba, da je objekt določen za odstranitev; zaznamba, da je objekt spomeniško zavarovan; vpis, izbris zaznambe **2.** *obveštilni vpis v sodnem registru glede organizacije združenega dela*: zaznamba o združitvi v sešavljenjo organizacijo združenega dela; zaznamba spora *npr. glede obstoja pogojev za organiziranje temeljne organizacije*; zaznamba o uvedbi sanacijskega postopka; zaznamba o uvedbi postopka prisilne poravnave; zaznamba o uvedbi postopka redne likvidacije; zaznamba o uvedbi štečajnega postopka; vpisati zaznambo; vpisati izbris zaznambe

zaznámeek -mka m *kratek zapis, ki ga napravi uradna oseba o določenih dejanjih, izjavah, ugotovitvah v postopku*: dohodni, odpravni, uradni zaznamek; zaznamek o izvršljivosti, pravnomočnosti odločbe; zaznamek o izvršitvi odredb; zaznamek o oprostitvi stroškov,

taks; zaznamek o overitvi listine; zaznamek o plačilu takse; zaznamek o posvetovanju in glasovanju; zaznamek o pritožbi; zaznamek o točnosti prepisa; zaznamek v matični knjigi

zaznamóvanje -a s *glagolnik od zaznamovati*: zaznamovanje ročnega strelnega orožja; zaznamovanje proizvodov; zaznamovanje hudo delca *stigmatizacija* (2)

zaznamóvanóšt -i ž *lašnost, značilnost zaznamovanega*: zaznamovanost orožja; zaznamovanost obsojenega storilca kaznivega dejanja *stigmatizacija* (1)

zaznamóvati -lujem dov. *narediti znamenje, znamenja, da se kaj opazi, prepozna*: zaznamovati blago; zaznamovati blago s ponarejenimi znamenji (kaz.); zaznamovati drevesa za sečnjo; zaznamovati pota *markirati* (1); zaznamovati proizvode; zaznamovati živali *markirati* (2)

zaznáti -znám dov. s *čutili, z razumom zaveštno dojeti*

zaznáva -e ž, v zvezi: asimilacija zaznav pri prepoznavanju *prilagoditev zaznav* (krim.)

zaznávanje -a s *glagolnik od zaznavati*

zaznávati -am nedov. s *čutili, z razumom zaveštno dojemati*

zaznáven -vna -o prid. *ki se da zaznati*: navzven zaznavna volja

zaznávnóšt -i ž *lašnost, značilnost zaznavnega*: zaznavnost napake blaga

***zaženilo** -a s *kar da ženin nevesti kot nasprotno dajatev za doto*

***zaženiti** -žénim dov. *dati kaj kot zaženilo*: zaženiti nevesti posestvo

zbadljívka -e ž *zbadljiva beseda ali pesem*

zbilancírati -am dov. *uravnovesiti*: zbilancirati prihodke in odhodke; zbilancirati aktiva in pasiva

zbirálni -a -o prid. *zbirni*: zbiralni delikt

zbirališče -a s *kraj zbiranja*: zbirališče repatrirancev, vojnih ujetnikov

zbíranje -a s **1.** *glagolnik od zbirati*: zbiranje dokaznega gradiva (pošt.); zbiranje hranilnih vlog; zbiranje naročil, podatkov, poročil, prispevkov **2.** *glagolnik od zbirati se*: svoboda javnega zbiranja

zbírati -am nedov. *delati, da prihaja skupaj večja količina česa*: zbirati davke, podatke, podpise **zbirati se** *prihajati kam v večjem številu, navadno z določenim namenom*

zbrírka -e ž *sištematično urejena skupina predmetov*: blagovna, denarna, javna, muzejska, uradna zbirka; zbirka listin za vpise v javni knjigi *npr. v zemljiško knjigo, vpisnik ladjí, register*

civilnih letal, sodni register; zbirka judikatov, mednarodnih pogodb; zbirka odločb, zakonov

zbirni -a -o prid. *ki se nanaša na zbiranje (1)*: zbirni delikt *zbirno kaznivo dejanje*; zbirni depozit *depozit, pri katerem shranjevalec pomeša isto-vrstne predmete več deponentov, npr. žito, sin. depozit alla rinfusa*; zbirni prehodni račun *pri SDK glede plačila določenih davščin*; zbirna bilanca; zbirna odprava *pri kateri se pošljejo stvari več naročiteljev v skupni pošiljki, sin. zbirna špedicija*; zbirna stvar *skupnost stvari*; zbirna špedicija gl. *zbirna odprava*; zbirno kaznivo dejanje *več dejanj istega storilca, praviloma iste vrste, ki pomenijo celoto*; zbirno knjiženje

zboléti -ím dov. *poštati bolan*

zbojlšanje -a s *izboljšanje*

zbor zborna m **1.** *sešatek večjega števila ljudi, navadno članov kake organizacije, združenja, zaradi razpravljanja o čem, dogovarjanja glede česa*: črnomaljski zbor *prvo zasedanje SNOS-a v Črnomlju 19. in 20. 2. 1944, ki je med drugim potrdilo pripadnost Slovenije kot federalne enote k Demokratični federativni Jugoslaviji*; občni zbor *sešatek članov kake organizacije, društva zaradi odločanja o stvarih, ki jih določa statut*; območni zbor *odvetnikov; ustanovitveni zbor; zbor banke, delavcev, delegacij, etažnih lastnikov, štanovalcev, varčevalcev; sklicati, začeti, končati, skleniti zbor* **2.** *štalni organ v parlamentarnem oziroma skupščinskem sistemu*: deželni zbor **a)** *sešatek deželnih stanov, sklican zaradi odobritve davkov (pr. zg.)* **b)** ***zakonodajna skupščina v avstrijskih deželah od l. 1860 do l. 1918; državni zbor a)* ***državni parlament v Avstriji do l. 1918 b)* *parlament v Republiki Sloveniji od l. 1991*; zbori *skupščin družbenopolitičnih skupnosti in samoupravnih interesnih skupnosti*; seja zбора; zbori se konstituirajo; zbori odločajo; zbori sprejemajo zakone in druge splošne akte; zbori imenujejo, razrešujejo, volijo funkcionarje; predsedovati seji zбора; sklicati, začeti, zaključiti sejo zбора **3.** *skupnost ljudi določene ustanove, institucije*: diplomatski zbor *skupnosti tujih diplomatskih predstavnikov v državi*; kardinalski zbor (kan.); konzularni zbor; območni, vesoljni cerkveni zbor (kan.); profesorski, učiteljski, vzgojiteljski zbor

zborni -a -o prid. *ki se nanaša na sodišče z več sodniki*: zborna sodišče *sodišče, ki sodi v senatu*; zborna sodstvo **zbornó** prisl.: sodišče sodi

zbornó v senatu

zbornica -e ž **1.** *javnoupravna skupnost ljudi iste-ga poklica, ustanovljena z namenom, da štiti interese svojih članov*: *delavska zbornica; gospodarska zbornica *samošojna skupnost delovnih organizacij, ki opravljajo gospodarsko dejavnost, združenih bank in kmetijskih zadrug*; *industrijska zbornica; notarska zbornica do l. 1945; *obrtna zbornica; odvetniška zbornica *ki skrbi za uresničevanje nalog na področju odvetniške dejavnosti*; *trgovinska zbornica; zdravniška zbornica do l. 1946; statut, skupščina zbornice **2.** *prostor za zborovanje, konferenčna soba* **3.** *del parlamenta, sin. dom (1)*: **gosposka zbornica *gornji dom avstrijskega parlamenta*; **poslanska zbornica *spodnji dom nekdanjega avstrijskega parlamenta*

zbornični -a -o prid. *ki se nanaša na zbornico (1)*: zbornični član, prispevek, sedež, statut; zbornični izvršilni, nadzorni odbor; zbornična skupščina

zbornik -a m *publikacija s prispevki več avtorjev o določeni tematiki, določenem področju*: zbornik predpisov, zakonov

zbornóš -i ž, v zvezi: načelo zbornóšti sojenja *načelo, po katerem sodišča praviloma odločajo v senatu*

zboroválec -lca [-yc-] m *udeleženec zborovanja*

zborovánje -a s *dogodek, pri katerem večja skupina ljudi, navadno članov kake organizacije, združenja razpravlja o čem, izraža kaj*: predvolilno zborovanje; zborovanje na proštem; pravica, svoboda zborovanja; udeležiti se zborovanja; prirejati zborovanja

zborováti -tujem nedov. *biti zbran v večjem številu na kakem kraju zaradi razpravljanja o čem, izražanja česa*

zbráti zberem dov. *narediti, da pride skupaj večja količina česa*: zbrati podatke; zbrati dokazno gradivo

zbrísati zbrisem dov. *izbrisati*

zbújanje -a s *vzbujanje*: zbujanje narodnoštnega, rasnega ali verskega sovraštva, razdora ali neštrpnosti (kaz.)

zbújati -am nedov. *vzbujati*: zbujati razdor med narodi in narodnostmi (kaz.)

zdómeec -mca m *delavec na začasnem delu v tujini*

zdravíca -e ž *slovesne besede, izrečene ob na-zdravljanju*: uradna zdravica

zdravilíšče -a s *zdravstvena ustanova za zdravljenje bolnikov z določenimi boleznimi z izkoriščanjem naravnih okoliščin*: klimatsko,

naravno, vojaško zdravilišče
zdraviliški -a -o prid. *ki se nanaša na zdravilišče*: zdraviliški kraj, red; zdraviliška dejavnost, komisija
zdravilni -a -o prid. *ki se nanaša na zdravljenje*: zdravilno sredstvo
zdravilo -a s *snov, ki v določeni količini in na določen način preprečuje, zdravi bolezen*: magistralno zdravilo *ki se izdelava v lekarni*; neregistrirano zdravilo; hramba, izdajanje, izdelovanje, klasifikacija, kontrola, predpisovanje, preizkušanje zdravil; dovoljenje za promet gotovih zdravil; izdelovanje škodljivih zdravil za zdravljenje živali (kaz.); nadzorstvo nad prometom zdravil; nevestno ravnanje pri pripravljanju in izdajanju zdravil (kaz.); izdajati zdravila, pripravljati; vzeti zdravilo iz prometa
zdraviti -im nedov. *delati, povzročati, da kdo postane zdrav*: zdraviti bolnika **zdraviti se biti na zdravljenju**: zdraviti se v zdravilišču
zdravje -a s *stanje telesnega in duševnega dobrega počutja, brez motenj v delovanju organizma*: okvara zdravja; kazniva dejanja zoper človekovo zdravje; prizadejati škodo na zdravju; hudo izpodkopavati telesno ali duševno zdravje kake narodnostne, etnične ali rasne skupine *vršča genocida* (kaz.)
zdravljenje -a s *glagolnik od zdraviti*: ambulantno zdravljenje; nevestno zdravljenje bolnikov (kaz.); obvezno zdravljenje *npr. psihiatrično zdravljenje, zdravljenje alkoholikov in narkomanov, tuberkuloznih bolnikov, spolnih bolezni* (kaz.); stacionarno zdravljenje v bolnišnici; stroški zdravljenja; zdravljenje na domu
zdravnica -e ž *ženska oblika od zdravnik*
zdravnik -a m *kdor se poklicno ukvarja z zdravljenjem ljudi in je za to posebej usposobljen*: *jetniški zdravnik; sobni zdravnik v bolnišnici; uradni, vojaški zdravnik; zdravnik izvedenec; zdravnik speciališ; štaž za zdravnike
zdravniški -a -o prid. *ki se nanaša na zdravnike*: zdravniški honorar, izvid; zdravniški poseg *npr. zaradi ugotovitev v poštopku* (kaz. post.); zdravniški pregled, recept; zdravniška dejavnost, komisija, pomoč, skrivnost, stroka, zbornica, znanost; zdravniško dejanje *npr. odvzem krvi*; zdravniško potrdilo, spričevalo
zdravstveni -a -o prid. *ki se nanaša na zdravstvo ali zdravje*: zdravstveni center, delavec; zdravstveni dnevnik *vpisnik, ki ga vodijo morske ladje in plovila notranje plovbe*; zdravstveni dom; zdravstveni informacijski sistem; zdrav-

tveni nadzor, organ, predpis, pregled, ukrep, zavod; zdravstvena dejavnost, delovna organizacija, etika, indikacija, izkaznica, knjižica, *občina; zdravstvena organizacija združenega dela; zdravstvena oskrba, *policijska, politika, pomoč, skupnost, služba, storitev, ustanova, zakonodaja; zdravstvena zapora *npr. kontumac*; zasebna zdravstvena praksa; Svetovna zdravstvena organizacija (angl. World Health Organization, krat. WHO); zdravstveno nadzorstvo, osebe, spričevalo, varstvo, zavarovanje; zavod za zdravstveno varstvo **zdravstveno** prisl.: zdravstveno oporečna živila

***zdravstvenopolicijski** -a -o prid. *ki se nanaša na zdravstveno policijo*: zdravstvenopolicijski predpis

zdravstvo -a s *dejavnost, ki se ukvarja z zdravljenjem bolnikov in varovanjem zdravja*: evidence na področju zdravstva

zdražilec -lca [-ȳc-] m *izdražitelj*

zdražitelj -a m *izdražitelj*

zdražiti -im dov. *izdražiti*

zdrúžba -e ž *korporacija, združenje*: rudarska združba

zdrúženje -a s *organizirana skupina samostojnih oseb ali organizacij, ki opravljajo enake ali podobne dejavnosti*: obrtno, poslovno združenje; mednarodna združenja; združenje bančnih organizacij; združenje podjetij; združenje pravne pomoči; zveza združenj

zdrúževanje -a s **1. glagolnik od združevati** (1): združevanje delovnih sredstev kmetov v kmetijski zadrugi **2. glagolnik od združevati** (2): združevanje zemljišč **3. glagolnik od združevati** (3): združevanje dela in sredstev **4. glagolnik od združevati se**: hudodelsko združevanje (kaz.); združevanje za kazniva dejanja, sovražno delovanje (kaz.); pravica, svoboda združevanja

zdrúževáti -újem nedov. **1. delati, da kaj pride, je skupaj, na enem meštu**: združevati upravne zadeve **2. delati, da iz dveh ali več samostojnih enot našlane nova, večja enota**: združevati zemljišča **3. skupno določati cilje, usovarjati dohodek, odločati o razvoju in delitvi dohodkov v organizaciji združenega dela**: združevati delo in sredstva **zdrúževáti se začenjati delati, delovati skupaj zaradi skupnih ciljev**: združevati se za sovražno delovanje (kaz.)

zdrúžitev -tve ž **1. glagolnik od združiti** (1): združitev kapitala; združitev podjetij *fuzija*; združitev posojil; združitev poštopka v *pravd-*

nih, kazenskih ali upravnih zadevah; združitev spisov v vpisniku; združitev obveznosti in upravičenosti v eni osebi pri kateri npr. pošlane dolžnik dedič svojega upnika, prim. konfuzija **2. glagolnik od združiti (2):** združitev temeljnih organizacij združenega dela v delovno organizacijo; združitev organizacij združenega dela v poslovno skupnost **3. glagolnik od združiti se (2):** telesna združitev spolna združitev

združiti združim dov. **1. narediti, da kaj pride, je skupaj, na enem mestu:** združiti pravdne, kazenske ali upravne zadeve **2. narediti, da iz dveh ali več samoštojnih enot nastane nova, večja enota** **združiti se 1. začeti delati, delovati skupaj zaradi skupnih ciljev:** združiti se za opravljanje skupnih poslov **2. imeti spolni odnos:** telesno se združiti **združeni -a -o:** združeni zavod; združeni kmetje *kmetje v kmetijski zadrugi*; Organizacija združenih narodov; Združena kraljevina Velike Britanije in Severne Irske; Združene države Amerike; združeno podjetje; združeno delo *organizirana oblika povezovanja delavcev, ki temelji na družbeni laštnini in samoupravnem odločanju o pogojih in rezultatih skupnega dela*; organizacija združenega dela; sodišče združenega dela; medsebojna razmerja delavcev v združenem delu; zakon o združenem delu

združljiv -a -o prid. *ki se s čim ne izključuje:* združljiva funkcija

združljivost -i ž laštnost, značilnost združljivega: združljivost funkcij

zelen -êna -O prid., v zvezi: posojilo na zeleno vejo *posojilo, dano proti zaščitvi pričakovanega pridelka* (pr. zg.); prodaja na zeleni veji *prodaja pričakovanega pridelka, npr. pred žetvijo* (pr. zg.)

zelenáštvo -a s, v srbskem okolju, nekaj oderuštvo, pri katerem se pod ceno odkupujejo še zeleni posevki

zêmeljski -a -o prid. *ki se nanaša na zemljo:* zemeljski plaz; zemeljska dela

zêmlja -e ž 1. zmes zdrobljenih kamnin in organskih snovi, ki tvori vrhno plast zemeljske skorje: naplavljena zemlja; odtrgana zemlja **2. vrhnja plast zemeljske skorje, ki omogoča uspevanje rastlin:** (ne)obdelana, obdelovalna zemlja; plodna zemlja; obdelovati zemljo **3. zemljiška laštnina** (pr. zg.): alodialna, dominikalna, gorskopravna, ruštikalna zemlja (pr. zg.); vezanost na zemljo (lat. glebae adscriptio) *dolžnost podložnika, da oštane na uživani kmetiji, sin. priklenjenost na grudo*

zemlják -a m *uživalec cele hube* (pr. zg.), sin. *gruntar*

zemljarína -e ž zemljiški davek

zemljarínski -a -o prid. *ki se nanaša na zemljari-no:* *zemljarinski katašter, zavezanec; **zemljarinska pola

zemljemérec -rca m *geodet, geometer*

zemljemérski -a -o prid. *geodetski, geometrski:* zemljemersko znamenje

zemljemérstvo -a s *geodezija*

zemljíšče -a s *omejen kos zemeljske površine:* bonitetno vzorčno zemljišče; deputatno zemljišče; dominikalno zemljišče *ki ga gosposhvo obdeluje s tlako ali z najeto delovno silo in od njega dobiva pridelke* (pr. zg.), sin. *dominikalna posest*; dotalno zemljišče *ki je določeno za doto*; funkcionalno zemljišče *ki je potrebno za redno rabo šlavbe*; gospodujoče zemljišče ant. *služeče zemljišče*; gozdno, gradbeno, kmetijsko, mešno, (ob)češtno, obrežno, pribrežno, priobalno zemljišče; nacionalizirano zemljišče; (ne)obdelano, (ne)rodovitno, (ne)zazidljivo, obdelovalno, ogrožajoče, ogroženo, parifikacijsko zemljišče; podložniško zemljišče (pr. zg.); ruštikalno zemljišče (pr. zg.); služeče zemljišče ant. *gospodujoče zemljišče*; šlavbno, vinogradniško zemljišče; zavarovano, železniško zemljišče; vodna zemljišča; bremen prosto zemljišče; zemljišče pod gradbenim objektom; laštnik, uporabnik zemljišča; bonitiranje, izboljševanje, raba, razbremenitev, zaokrožitev, zlaganje zemljišče; promet z zemljišči; arondirati, izkoriščati, izmeriti, obdelovati, obremeniti, ograditi zemljišče; parcelirati zemljišče; zavzeti zemljišče

zemljíški -a -o prid. *ki se nanaša na zemljišče:* zemljiški davek; zemljiški gospod (pr. zg.); zemljiški kapital, katašter, kredit, laštnik; zemljiški maksimum *največja površina zemljiške posesti, ki jo sme kdo imeti*, sin. *agrarni maksimum*; zemljiški mejaš; kmetijski zemljiški sklad; zemljiška gosposka (pr. zg.); zemljiška knjiga; zemljiška odveza *odveza podložniških bremen l. 1848*; zemljiška parcela, posest, *posestna pola, renta; zemljiška politika; zemljiška služnost *služnost, ki obremenjuje služnečo nepremičnino v prid gospodujoči nepremičnini*, sin. *švarna služnost*; kmetijska zemljiška skupnost; zemljiško breme; zemljiško gosposhvo (pr. zg.); *zemljiško javno dobro *švari v splošni rabi, npr. cesta, ulica, trg, park*

zemljíškokataštrski -a -o prid. *ki se nanaša na zemljiški katašter:* zemljíškokataštrski elaborat; zemljíškokataštrski operat *štrokovno*

dokumentiran opis zemljišč glede na izmero, kakovost, kulturo, lašništvo; zemljiškokatastrska izmera

zemljiškoknjižni -a -o prid. *ki se nanaša na zemljiško knjigo*: zemljiškoknjižni dnevnik, izbris, izpisek, lašnik, odpis parcele, postopek, predlog, prenos, pripis, sistem, spis, *urad; zemljiškoknjižni vložek *zemljiškoknjižno telo ali več teles, vpisanih v zemljiški knjigi pod isto številko*; zemljiškoknjižni vpis; zemljiškoknjižni vršni red; zemljiškoknjižni zakon; zemljiškoknjižni podatki; zemljiškoknjižna mapa, pravica, prednost, predznamba, vknjižba, zakonodaja, zaznamba; zemljiškoknjižno pravo, razpolaganje, sodišče, stanje; zemljiškoknjižno telo *eno ali več zemljišč istega lašnika v isti katastrski občini, ki so enako obremenjena*; zemljiškoknjižno zavarovanje terjatve

zemljiškoodvezni -a -o prid. *ki se nanaša na zemljiško odvezo* (pr. zg.): zemljiškoodvezni skladi; zemljiškoodvezne obveznice

zemljiškoposestni -a -o prid. *ki se nanaša na zemljiško posest*: **zemljiškoposestna pola *posestni list ali list A zemljiške knjige*

zemljiškoprometni -a -o prid. *ki se nanaša na prodajo in kupovanje zemlje*: zemljiškoprometni davek; zemljiškoprometni predpisi

zenáčenje -a s *izenačenje*

zenáčiti -im dov. *izenačiti*

zèt zéta m *hčerin mož*

zglasítev -tve ž *glagolnik od zglasiti se*: osebna zglasítev

zglasíte se -ím se dov. (*uradno*) *priti na določeno mesto na zahtevo ali poziv*: zglasiti se na naroku

zglávní -a -o prid., v zvezi: *zglavna štampljka na odpravku ali ovitku uradnega spisa*

zgléden -dna -o prid. *ki ima zaželeno, potrebne lašnosti, da se lahko uporabi kot zgled*: zglédna pravila

zglédoma prisl. z *zglédi, eksemplifikativno*: zglédoma navešti

zgodovina -e ž **1.** *celota dogajanj v razvoju, preteklosti v zvezi s kakim osebkom, skupnostjo, področjem*: življenjska zgodovina delinkventa; zgodovina političnih doktrin **2.** *veda o tem*: diplomatska, gospodarska, politična, pravna, socialna, splošna zgodovina

zgodovínar -ja m *štrokovnjak za zgodovino*: pravni zgodovinar

zgodovínski -a -o prid. *ki se nanaša na zgodovino*: zgodovinski dokaz, dokument, materializem,

narod, spomenik; zgodovinski zaliv (mednar. pr.); zgodovinski viri prava; zgodovinska razlaga prava, pravnega predpisa, zakona; zgodovinska šola prava

zgorljív -a -o prid. *ki zgori*: zgorljiva snov

zgórnji -a -e prid. *gornji*

zgrabíti zgrábitim dov. **1.** *prijeti, ujeti*: zgrabiti krivca **2.** v zvezi: zgrabiti za orožje *začeti se bojevati, pripraviti se na boj*

***zgradarína** -e ž *davek na dohodek od zgradb*

***zgradarínski** -a -o prid. *ki se nanaša na zgradarino*

zgrádba -e ž *poslopje, stavba*: nacionalizirana, najemna, poslovna, stanovanjska zgradba; posebni deli zgradb; investitor zgradbe; predpisi o medsebojni razdalji zgradb

zgradítej -a m *kdor kaj zgradi*: zgradítej štabve

zgradítev -tve ž **1.** *glagolnik od zgraditi (1)*: zgradítev na tujem zemljišču **2.** *glagolnik od zgraditi (2)*: zgradítev pravnega reda

zgradíti -ím dov. **1.** *narediti z (gradbenim) materialom*: zgraditi gradbeni objekt **2.** *sešteviti, izdelati celoto iz delov*

zgrešíti -ím dov. **1.** *pri metanju, streljanju ne zadeti*: zgrešiti tarčo **2.** *ne doseči zaželenega, pričakovanega rezultata*: ukrep je zgrešil namen **3.** v zvezi: zgrešiti poklic *ne izbrati si poklica, za katerega ima osebek sposobnosti, nagnjenje, veselje* **zgrešén** -éna -o: zgrešena investicija **zgrešéni** -a -o: zgrešeni udar (lat. aberratio ictus) *zmota glede vročne zveze, npr. A strelja na B, zadene pa C*

zgúba -e ž *izguba*

zgbúbitelj -a m *izgubitelj*

zgbúbiti -ím dov. *izgubiti*

zíd -a m *samoštójni objekt, narejen z gradbenim materialom, zlašti zidaki*: (ob)mejni, obrambni, oporni, požarni zid

zídánje -a s *glagolnik od zidati*: zidanje poslopja, zgradbe; zidanje s svojim, tujim gradivom; zidanje na svojem, tujem zemljišču

zídati -am nedov. s *polaganjem zlašti zidakov v vršte navpično eno na drugo delati, da kaj naštaja*

zídáva -e ž *glagolnik od zidati*: zidava proti predpisom in tehničnim pravilom (kaz.)

zimovalíšče -a s *prezimovališče (1, 2)*

zímski -a -o prid. *ki se nanaša na letni čas med jesenjo in pomladjo*: zimski čas, semester, vozni red; zimska plovba; zimska služba za vzdrževanje cest *pozimi*; zimsko zaklonišče *za ladje pozimi*

zlagánje -a s, v zvezi: *zlaganje zemljišč komasa-*

zlaganje

cija (2)

zlagati -am nedov., v zvezi: zlagati zemljišča *komasirati (2)*

zláti -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na zlato*: *zlati blok države z zlato valuto do l. 1936; *zlati certifikat *potrdilo o pologu zlata*; zlati denar *zlati kovanci, ki so v obtoku kot zakonito plačilno sredstvo*; zlati monometalizem *denarni sistem z denarjem le iz zlata kot neomejenim zakonitim plačilnim sredstvom*; zlata klavzula **a)** *klavzula, po kateri se denarni dolg veže na vrednost zlata b)* *dogovor o izpolnitvi pogodbe v zlato*; zlata pariteta *enakovrednost denarne enote v zlato*; zlata valuta *valuta, katere denarna enota je enaka določeni količini zlata, sin. zlata veljava*; zlate rezerve; zlata veljava gl. *zlata valuta*; zlato kritje *količina zlata, ki pokriva izdane bankovce*; kupčevanje z zlatim denarjem v nasprotju s predpisi (kaz.) **2.** *ki se nanaša na petdeseto obletnico česa*: zlati jubilej

zlatník -a m *zlat kovanec*: priložnostni zlatnik; zlatnik domačega, tujega kova

zlató -á s *mehka, težka zlahtna kovina rumene barve*: kovano, lomljeno, (ne)predelano zlato; zlato v palicah; proizvajalec, uporabnik zlata; predelava, pridobivanje, zaznamovanje zlata; kupčevanje, promet z zlatom v nasprotju s predpisi (kaz.); plačilo v zlato

zlépa prisl. *na miren način*: poravnati se zlepa

zlí -a -o prid., v zvezi: zla vera (lat. malae fides) *slaba vera*

zlicítirati -am dov. *izdražiti*

zlítina -e ž *mešanica kovin, zlašti za kovanje denarja*

zlítje -a s (lat. confusio) *spojitev dveh ali več prej samostojnih stvari v tekočem stanju v eno fizično enoto*

zlò zlà s *kar prinaša veliko trpljenje, težave*: kaizen kot zlo; povračilo zla z zlom *povračilo kot namen kaznovanja* (pr. zg.); povrniti zlo za zlo

zlòba -e ž *želja, da se komu namerno povzroča veliko trpljenje, velike težave*

zlòbni -a -o prid. *ki izhaja iz želje, da se komu namerno povzroča veliko trpljenje, velike težave*: zlobni nagib; zlobna poškodba tuje laštine; zlobna zapuščitev zakonca

zločin -a m *hudodelstvo, hudo kaznivo dejanje*

zločinec -nca m *hudodelec*

zločínka -e ž *hudodelka*

zloglásen -sna -o prid. *ki je na slabem glasu*

zloglásnost -i ž *lašnost, značilnost zloglasnega*: zloglasnost kot posledica obsodbe (lat. infamia

iuris) (pr. zg.); zloglasnost zaradi poklica (lat. infamia facti) (pr. zg.)

zlohóten -tna -o prid. *ki hoče, želi zlo, slabo*: zlohoten človek **zlohótno** prisl.: zlohотно povzročiti škodo

zlòm zlóma m **1.** *telesna poškodba*: zlom noge **2.** *prenehanje možnosti obstajanja, opravljanja dejavnosti zaradi slabega gospodarskega stanja*: zlom države

zломíti zlómmim dov. *povzročiti, navadno s silo, da kdo izgubi moč za odpor, vztrajanje pri čem*: zlomiti odpor sovražnika, žrtve

zlonaméren -rna -o prid. *ki ima zle, nepoštene namene* **zlonamérno** prisl.: zlonamerno povzročiti škodo

zlorába -e ž **1.** *uporaba česa pozitivnega za kaj negativnega, slabega*: zloraba svobode obveščanja (kaz.); zloraba volilne pravice (kaz.); prepoved zlorabe pravic; preprečiti zlorabe **2.** *uporaba koga za kaj negativnega, slabega proti njegovi volji*: spolna zloraba slabotne osebe (kaz.) **3.** *uporaba v nasprotju z zakoni, s pristojnostjo*: zloraba uradnega položaja ali uradnih pravic (kaz.); zloraba položaja ali pravic odgovorne osebe *npr. v organizaciji združenega dela*; zloraba položaja za kršitev spolne nedotakljivosti (kaz.); zloraba pooblastil *npr. odgovorne osebe organizacije združenega dela* (kaz.) **4.** *preračunana uporaba v svojo korist*: zloraba pravic socialnega zavarovanja; zloraba uslužnosti ali zaupanja *npr. pri prekariju*; zloraba vere in cerkve v namene, ki so nasproti ustavnemu redu (kaz.); zloraba mamil **5.** *nepravilna uporaba česa, sklicevanje na kaj*: zloraba mednarodnih znamenj *npr. zastave, znamenja OZN, Rdečega križa* (kaz.); zloraba telekomunikacijskih znamenj (kaz.); zloraba znamenj za pomoč in za nevarnost (kaz.);

zlorábíti -im dov. *uporabiti v nasprotju z zakoni, s pristojnostjo*: zlorabiti pooblastilo; zlorabiti pravice v postopku

zlovérni -a -o prid. *nedobroverni*: zlovérni posestnik

zložítev -tve ž, v zvezi: zložitev zemljišč *komasacija (2)*

zložítí -ím dov., v zvezi: zložiti zemljišča *komasirati (2)*

zmágati -am dov. **1.** *v vojaškem spopadu doseči, da nasprotnik popuši, se ne bojuje več **2.** *dobiti tožbo*: zmagati v pravdi*

zmagoválec -lca [-uč-] m *kdor zmaga*: zmagovalec v vojni

zmánjšanje -a s *glagolnik od zmanjšati*: zmanjšanje davščinske stopnje; zmanjšanje dednega deleža, delovne zmožnosti, kazni, kupne moči; zmanjšanje nevarnosti (zav.); zmanjšanje obrešne mere; zmanjšanje odgovornosti; zmanjšanje odškodnine, oporočnih razpolaganj, pogodbene kazni; zmanjšanje premije (zav.); zmanjšanje pretirano velike are; zmanjšanje zavarovalne vsote (zav.); zmanjšanje zavarovane vrednosti (zav.)

zmánjšati -am dov. *narediti, da je kaj manjše*: zmanjšati odhodke, prihodke; zmanjšati odgovornost **zmánjšan** -a -o: bistveno zmanjšana prištevnost (kaz.); zmanjšana kupna moč; zmanjšana delovna zmožnost

zméda -e ž *stanje neurejenosti*: ušvariti zmedo v gospodarskem prometu *npr. z nelojalno konkurenco*

zmédenost -i ž *začasna duševna motnja*

zméren -rna -o prid. *ki je, nastopa v ne preveliki, še sprejemljivi meri*: zmerna cena

zmérjanje -a s *glagolnik od zmerjati*

zmérjati -am nedov. *izraziti nejevoljo, nezadovoljstvo s kom zaradi njegovega negativnega dejanja, ravnanja, navadno z grobimi, nespoštljivimi, žaljivimi besedami*

zmerljivka -e ž *groba, nespoštljiva, žaljiva beseda*

zmés -í ž *snov iz več snovi*

zmésni -a -o prid. *ki se nanaša na zmes*: zmesno razmerje kovin *pri kovanju denarja*

zméšanje -a s *glagolnik od zmešati*

zméšati -am dov. *dati skupaj štvari, ki po laštnostih, značilnostih ne sodijo skupaj*: zmešati blago

zmôči zmórem dov. *biti sposoben uresničiti, opraviti kaj*: zmoči delo, plačilo

zmogljiv -a -o prid. **1.** *ki ga je mogoče plačati, poravnati*: zmogljiva cena, dajatev **2.** *ki ga je mogoče opraviti*: zmogljivo delo **3.** *ki zmore dobro, učinkovito opravljati svojo funkcijo*: zmogljiv obrat

zmogljivost -i ž *sposobnost koga, določena z dejanjem, delom, ki ga zmore*: davčna, finančna, gospodarska zmogljivost; zmogljivost obrata; prevoznega zmogljivosti

zmóta -e ž *kar temelji na prepričanju, ki ni v skladu s stvarnostjo*: bištevna zmota *ki se nanaša na najpomembnejše laštnosti predmeta* (civ.); dejanska zmota (lat. error facti) **a)** *ki se nanaša na dejanske okoliščine* (civ.) **b)** *ki se nanaša na zakonske znake kaznivega dejanja ali na okoliščine, ki izključujejo protipravnost*

(kaz.); juštična zmota gl. *sodna zmota*; pravna zmota *nepoznavanje prava ali napačna presoja pravnega vprašanja*; (ne)opravičljiva, (ne)zakrivljena, oboještranska, poslovna zmota; sodna zmota *pri ugotavljanju dejstev ali uporabi prava, zaradi katere je sodna odločba napačna*, sin. *juštična zmota*; zmota o bištvu stvari; zmota o kakovosti, osebi, objektu, pravnem poslu, substanci, vzročni zvezi; zmota v izjavi *nesoglasje med izjavljeno in resnično voljo*; zmota v nagibu; ugovor zmote; spraviti, zapeljati, zavešti koga v zmoto; biti v zmoti; pustiti koga v zmoti; ravnati v zmoti; storiti kaj v zmoti; izrabiti zmoto druge osebe

zmótni -a -o prid. *napačni, zgrešeni*: zmotni nagib; zmotni pravni nazor; zmotni silobran; zmotna skrajna sila; zmotna ugotovitev dejanskega štanja; zmotna uporaba materialnega prava; zmotno izvedensko, pravno, mnenje

zmóžen -žna -o prid. *ki ima laštnosti, potrebne za uresničitev, opravljanje kakega dejanja, dejavnosti*: zmóžen plačila

zmóžnost -i ž *laštnost, značilnost koga, da lahko uresniči, opravlja kako dejanje, dejavnost*: delovna, plačilna zmóžnost; zmóžnost za delo; zmóžnost za življenje *npr. novorojenčka*; zmóžnost biti zaslišan kot priča; zmóžnost imeti v oblasti svoje ravnanje; zmóžnost razumeti pomen svojega dejanja

zmračénost -i ž, v zvezi: duševna zmračénost *začasna duševna motnja*

značaj -a m **1.** *kar označuje človeka kot posameznika, zlasti v odnosu do ljudi, okolja*: štorilčev značaj; neskladnost značajev **2.** *laštnost, pomen, učinek*: moralni, pravni značaj dejanja

značilen -lna -o prid. *ki štvár, osebo določa tako, da jo je mogoče razpoznati, ločiti od istovrstnega*: značilni telesni znaki; značilne laštnosti stvari

značilnost -i ž *laštnost značilnega*: značilnosti postopka proti mladoletnikom *posebnosti tega postopka*

značka -e ž *majhen, ploščat kovinski predmet z (reliefno) podobo ali napisom, ki se zatakne, pripne na oblačilo, klobuk*: identitetna značka vojaka; značka civilne zaščite

znák -a m **1.** *kar kaj označuje*: atestni, carinski znak; enotni znak za sporazumevanje letal; identifikacijski znak; izkazni znak *ki izkazuje, kdo je upnik v določenem pravnem razmerju, npr. prtljažni lišček, garderobni znak*; klicni znak morske ladje ali morskega čolna; kvali-

fikacijski znak pri vodenju evidence zadev po sistemu kartoteke; neprometni znak; prometni znak; razločevalni znak npr. *regišrska tablica vozila*; ročni znak *nepismene osebe na lištni*, sin. *ročno znamenje*; spoznavni znak *znamenje pri prepoznavi*; arhivski znaki za razvršitev rešenih spisov po snovi v arhivu oziroma *regištaturi*, sin. *arhivske šifre*; normativni znaki dejanskega stanu kaznivega dejanja ki izražajo pravne kategorije ali vrednošne pojme; opisni znaki dejanskega stanu kaznivega dejanja ki opisujejo predmete realnega sveta; zvočni in svetlobni opozorilni znaki v cestnem prometu; znak kakovošti; znak proizvajalca predmeta iz plemenite kovine; znak radijske postaje; znaki razlikovanja npr. *blagovni, storitveni, tovarniški znaki 2. lik, ki označuje, pomeni določeno osebo, organizacijo*: članski, društveni znak

znamenitost -i ž *znamenit predmet, pojav*: naravna, zgodovinska znamenitost

známenje -a s *kar kaj zaznamuje*: mejno znamenje na posestni meji *parcele*; ročno znamenje *nepismene osebe na lištni*, sin. *ročni znak*; spisovno znamenje *označba spisa*; svarilno, uradno, vrojeno, zemljemersko znamenje; izmeritvena znamenja in oznake *pri temeljni geodetski izmeri*; znamenje civilne zaščite; znamenje o lastninski pravici na nepremičnini; odstranitev ali poškodovanje uradnega pečata ali znamenja (kaz.); ponarejanje znamenj za zaznamovanje blaga, mer in uteži (kaz.); optična, zvočna znamenja ladij; zloraba mednarodnih znamenj npr. *zašlave, znamenja OZN, Rdečega križa* (kaz.); zloraba znamenj za pomoč in nevarnost (kaz.); zloraba telekomunikacijskih znamenj (kaz.); uničenje ali odstranitev znamenj, namenjenih za varnost zračnega prometa (kaz.); razžalitev z znamenji, geštami prim. *simbolična razžalitev*

známka -e ž **1.** *nazobčan listek z natisnjeno podobno in nominalno vrednošjo, ki se lepi na poštno pošiljke*: davčna, doplačilna, frankovna znamka; kriva znamka *ponarejena znamka*; letalska, pisemska znamka; ponarejena znamka; portovna, poštna, priložnostna, pristična, ***pristožbinska*, spominska znamka; taksna znamka *kolek*; veljavna znamka; napraviti ponarejeno poštno znamko (kaz.) **2.** *zavarovani znak za ločevanje blaga oziroma storitev v gospodarskem prometu*: besedna, blagovna, industrijska znamka; kolektivna znamka npr. *združenja pravnih in fizičnih oseb, zbornice, poslovne skupnosti,*

občine; koncernska znamka *določenega koncerna*; proizvodna, registrirana, storitvena, tovarniška, **trgovinska*, varšvena znamka; izpodbijanje, razveljavitev znamke; nosilec, prenos, prijava znamke; register znamk

známkica -e ž, v zvezah: pasja znamkica *ploščica z zaporedno številko in ustrežno letnico cepljenja proti steklini, ki se pritrdi na pasjo ovratnico*; zavarovalna znamkica *nalepka na avtobusni vozovnici kot potrdilo o plačani zavarovalni premiji*

znàn -ána -o prid. *katerega identiteta je ugotovljena*: biti sodno znan iz *sodnega poslovanja*; splošno znan; uradno znan iz *uradnega poslovanja*; sodniku znan iz *zasebnega poznanstva*

znánje -a s **1.** *celota podatkov, ki si jih kdo vtisne v zavešt z učenjem, študijem*: poklicno, pravno, strokovno, tehnično znanje; znanje jezika, predpisov; ocenjevanje, preizkus znanja **2.** v zvezah: dati na znanje *sporočiti, pojasniti*; vzeti na znanje *izraža informiranost o obravnavani stvari*

znánošt -i ž *dejavnost, ki si prizadeva metodično priti do sistematično izpeljanih, mejnih in dokazljivih spoznanj*: pravna znanošt; doktorat znanošti; Organizacija združenih narodov za prosveto, znanošt in kulturo (UNESCO); Slovenska akademija znanošti in umetnošti; pospeševati, razvijati, spodbujati znanošt

znánštveni -a -o prid. *ki se nanaša na znanošt*: znanoštveni dokaz; znanoštveni inštitut, razred; znanoštveni svet npr. *svet znanoštvenega inštituta*; znanoštveni zavod; znanoštveni delavci npr. *znanoštveni svetnik, (višji) znanoštveni sodelavec*; znanoštveni dosežki, izrazi; znanoštvena dejavnost, lastnina, organizacija, razprava; znanoštvena štopnja *doktor znanošti ipd.*; znanoštvena terminologija; znanoštvena usposobljenost; znanoštveno delo, društvo, odkritje, posredovanje, raziskovanje; mednarodno znanoštveno sodelovanje

znánštvenik -a m *kdor se ukvarja z znanoštjo*: pravni znanoštvenik

znánštvenoraziskovalni -a -o prid. *ki se nanaša na znanoštveno raziskovanje*: znanoštvenoraziskovalna delovna organizacija; znanoštvenoraziskovalno ustvarjanje

znášati -am nedov. *imeti, dosežati določeno velikost, vrednošt*: račun, taksa znaša; stroški znašajo; rok znaša *traja*

znáten -tna -o prid. *precejšen, pomemben*: znaten strošek; znatna korišt, škoda

znáti znám nedov. **1.** *imeti to, kar se uči, študira, vtisnjeno v zavešt, spomin in biti sposoben uporabljati: znati jezik* **2.** *biti glede na izurjenost sposoben (uspešno) opravljati kako dejavnost: znati brati in pisati*

znések -ska m *določena količina, množina denarja*: čisti, denarni, dolžni, fakturni, glavnični, imenski, izplačilni, končni, kosmati, kreditni, letni, maksimalni, odškodninski, polni, posojilni, skupni, stalni, terjatveni znesek

znižanje -a s *glagolnik od znižati*: znižanje carine, cene, davka, dolga, glavnice, kupnine, nagrade, obrešne mere, voznine, vrednosti; znižanje stroškov; znižanje plačila

znižati -am dov. *narediti, da je kaj nižje*: znižati cene **znižan** -a -o: znižana vozna

zoočilja -e ž *nagnjenje k spolnemu izživiljanju z živalmi*

zóper predl., v zvezi: več zahtevkov zoper istega toženca

zópetni -a -o prid., v zvezah: zopetna investicija *investicija ušvarjenega dohodka*, sin. *reinvesticija*; zopetna pripojitev odtrganega ozemlja matični državi prim. *reinkorporacija*; zopetna prodaja *preprodaja*; zopetna vključitev obsojenca v družbo *reintegracija obsojenca*

zožitev -tve ž *omejitev*: zožitev pooblastila

zóžiti -im dov. *omejiti*: zožiti pooblastilo; zožiti pristojnost organa

zračni -a -o prid. *ki se nanaša na zrak*: domači, mednarodni zračni promet; zračni desant, prevoz; zračni prostor *prostor nad kopnim ozemljem, notranjimi vodami in obalnim morjem do višine, ki še omogoča let s klasičnim letalom in v katerem ima država polno suverenost*; zračna plovba *letenje letal v zračnem prostoru ali gibanje letal po manevrskih površinah in letališki ploščadi*; zračna pot, proga; *zračno javno dobro *zračni prostor nad državnim ozemljem*; zračno jadranje; zračno orožje; zračno pravo; nedotakljivost zračnega prostora; kršitev zračnega prostora

zrāk zrāka m *zmes plinov, vodne pare in trdnih delcev, ki jo dihajo živa bitja*: onesnaževanje zraka *emisija (3)*; onesnaženost zraka prim. *imisija (2)*; varšvo zraka pred onesnaženjem; služnostna pravica svetlobe, zraka in razgleda; vojna v zraku

zrakoplòv -óva m *letalo*

zrakoplóvni -a -o prid. *letalski*

zrakoplóvstvo -a s *letalstvo*

zrcaléči se -a -e prid., v zvezi: zrcaleča se *kazen kazen, pri kateri se storilec kaznuje na tistem*

delu telesa, s katerim je grešil, npr: za krivo prisego z odsekanjem obeh prisežnih prstov (pr. zg.), sin. *odsevna kazen*

zrcálo -a s, v zvezah: Saško, Švabsko zrcalo *nemški zasebni pravni zbirki iz 13. stol.*

zrèl -éla -o prid. **1.** *telesno in duševno polno razvit*: zrel človek **2.** *ki ima ustrežne lastnosti za kaj*: zadeva, zrela za razsojo **zréli** -a o: *umor po zrelem preudarku *storjen s premislekom* (kaz.)

zrélošt -i ž *slanje zrelega človeka*: biološka, duševna, moralna, socialna, spolna, telesna, umska zrelost

zrélostni -a -o prid., v zvezah: *zrelostni izpit *matura*; *zrelostno spričevalo *maturitetno spričevalo*

zúnajatmosfèrski -a -o prid., v zvezi: zunajatmosferski prostor *nadzračni prostor*

zúnajobravnávní -a -o prid., v zvezi: zunajobravnavni senat *senat, ki ne odloča v zvezi z glavno obravnavo*

zúnajzakónski -a -o prid. *izvenzakonski*: zunajzakonska življenjska skupnost moškega in ženske

zunánjepolítični -a -o prid. *ki se nanaša na zunanjo politiko*: zunanjepolitično poslovanje, vprašanje

zunánjetrgovínski -a -o prid. *ki se nanaša na zunanjo trgovino*: zunanjetrgovinski posel, promet, sistem, ukrep; zunanjetrgovinska bilanca, blagovna menjava, dejavnost, listina, organizacija, politika; zunanjetrgovinsko omrežje, poslovanje, razsodišče; zunanjetrgovinska plačila; oviranje zunanjetrgovinskega posla (kaz.)

zunánji -a -e prid. *ki je v zvezi z drugimi državami*: zunanji dolg, kredit *dolg, kredit, najet v tujini*; zunanji tečaj valute *tečaj v tujini*; zunanja politika; zunanja trgovina *trgovina, pri kateri sta kupec in prodajalec v različnih državah*; zunanja varnost države; zunanje terjatve; zunanje zadeve; zunanje poslovanje *opravilo zunaj uradnega posloppja*; zunanje posojilo *posojilo, najeto v tujini*; zunanja plačila

zvédeti zvém dov. *izvedeti*

zvéšt -a -o prid. **1.** *ki vztraja v ljubezenskem razmerju do koga*: zvešt zakonec **2.** *ki trdno izpolnjuje prevzete obveznosti*: pogodbi zvešta štranka *štranka, ki ne krši pogodbe*

zveštóba -e ž **1.** *vztrajanje v ljubezenskem razmerju do koga*: zakonska zveštoba *med zakoncema*; dolgoletni komu zveštoba; obljubititi zveštoba **2.** *trdno izpolnjevanje prevzete*

obveznosti: pogodbena, poslovna zveštoba; kršitev pogodbene zveštobe

zvéza -e ž **1.** *skupnost organizacij ali posameznikov z enako dejavnostjo in skupnimi interesi*: carinska zveza držav brez medsebojnih carinskih mej, sin. *carinska unija*; lovska, poslovna, ribiška zveza; Socialistična zveza delovnega ljudstva (krat. SZDL); Svetovna poštna zveza; vojaška, zadružna zveza; zveza kmetijskih zemljiških skupnosti; zveza lovskih, ribiških družin; zveza komunalnih, štanovanjskih, vodnih skupnosti; zveza obrtnih združenj; zveza raziskovalnih organizacij; zveza samoupravnih interesnih skupnosti npr. za varstvo pred požarom, za železniški promet; Zveza sovjetskih socialističnih republik od l. 1922 do l. 1991; zveza društev npr. društev invalidov, izumiteljev in avtorjev tehničnih izboljšav, pravnikov; Zveza komunistov Slovenije, Jugoslavije; Zveza narodov; Zveza sindikatov Slovenije, Jugoslavije; zveza skupnosti za zaposlovanje; Zveza združenj borcev NOV Slovenije, Jugoslavije; Zveza združenj pravnikov Jugoslavije **2.** *možnost priti kam s kakim javnim prevoznim sredstvom*: avtobusna, ladijska, letalska, prometna, železniška zveza **3.** *kar omogoča prenos informacij iz enega kraja v drugega, od enega človeka k drugemu*: poštna, radijska, telefonska zveza; sistem zvez npr. pošt, telegrafov, telefonov, radiev, televizij; dobiti, vzpoštaviti zvezo **4.** *kar obstaja med švarema, švarmi, ki imajo z določenega štališča kaj skupnega*: vzročna zveza zveza med dejanjem (štoritvijo ali opuštivijo) in njegovo posledico **5.** v zvezi: zakonska zveza → zakonska zveza **6.** v zvezi: dejanska zveza zahtevkov dejstvo, da obsega ena tožba zoper išlega toženca več zahtevkov, ki se opirajo na isto dejansko in pravno podlago

zvézek -zka m *snopič, sešitek*: čekovni zvezek

zvézni -a -o prid. *ki se nanaša na zvezno državo*: zvezni davek, dohodek; zvezni družbeni pravobranilec samoupravljanja; zvezni izvršni svet; zvezni javni pravobranilec, javni tožilec; zvezni kancler avštrijski, nemški; zvezni pravni svet, predpis, predsednik, prihodek, proračun, sekretariat, svet, zakon, zbor; zvezni komiteji, organi, uradi, zavodi; zvezna država politična tvorba, ki združuje dve ali več enakopravnih in relativno samošojnih državnih enot, sin. *federacija*; zvezna pristojnost, skupščina, taksa,

tržna inšpekcija, uprava, uredba, uštava, vlada, zakonodaja; zvezne finance, komisije, organizacije; zvezno državljanstvo; zvezno glavno mešto; zvezno javno pravobranilštvo; zvezno javno tožilštvo; zvezno pravo, sodišče

zvéznost -i ž *zveza, ki lahko obstaja med več kazenskimi zadevami in zaradi katere se te zadeve obravnavajo v enem kazenskem postopku*: objektivna zveznost dejstvo, da je v enem postopku več obdolžencev in eno kaznivo dejanje ali več tožencev in en spor; subjektivna zveznost dejstvo, da je v enem postopku en obdolženec za več kaznivih dejanj ali en toženec za več sporov; pristojnost po zveznosti

zviјаča -e ž *dejanje, ravnanje, s katerim kdo z zavajanjem koga v zmoto skuša doseči svoj namen*: poslovna, pravdna zviјаča; zviјаča prodajalca; biti z zviјаčo zaveden k sklenitvi pogodbe

zviјаčen -čna -o prid. **1.** *ki skuša z zavajanjem v zmoto doseči svoj namen*: zviјаčen človek **2.** *ki izraža, kaže tako ravnanje*: zviјаčno procesno dejanje; zviјаčno ravnanje; zviјаčno vprašanje npr. *kapciozno vprašanje pri zaslišanju zviјаčno* prisl.: zviјаčno ravnati

zviјаnje -a s *glagolnik od zviјаti*: zviјаnje carin, cen, davščin, dohodkov, pokojnin, vrednosti

zviјаti -am dov. *narediti kaj viјše*: zviјati obrestno mero

zvit -a -o prid. *ki zna z iznajdljivošjo, spretnim prikrivanjem doseči svoj namen*: zvit človek

zvočni -a -o prid. *ki se nanaša na zvok*: zvočni opozorilni znak v ceštnem prometu; zvočno snemanje npr. pri zaslišanju **zvočno** prisl.: zvočno posnet pogovor; zvočno posneta izjava

zvoditi zvódim dov. *protipravno posredovati zveze med dvema ali več osebami zaradi spolnega občevanja ali drugih spolnih dejanj, navadno za plačilo* (kaz.): zvoditi mladoletno osebo

zvodnica -e ž *ženska oblika od zvodnik*

zvodnik -a m *kdor se ukvarja z zvodništvom*

zvodniški -a -o prid. *ki se nanaša na zvodnike ali zvodništvo*: zvodniški posel

zvodništvo -a s *protipravno posredovanje zveze med dvema ali več osebami zaradi spolnega občevanja ali drugih spolnih dejanj, navadno za plačilo* (kaz.)

zvráčati -am nedov., v zvezi z **na delati**, *imeti koga drugega za povzročitelja, nosilca česa neugodnega, negativnega*: zvráčati krivdo na drugega

Ž

žalítev -tve *z glagolnik od žaliti*: žalítev SFRJ, tuje države, mednarodne organizacije (kaz.)

žalíti žálím nedov. **1.** *delati, govoriti kaj, kar prizadeva čaši in ugled koga*: žaliti koga **2.** *biti v neskladju z moralnimi normami glede česa*: žaliti človeško doštovanje; žaliti javno moralo, narodno ali politično zavešt občanov *prekršek zoper javni red in mir*

žalívec -vca m *kdor koga žali*

žalívka -e *ž ženska oblika od žalivec*

žáljenje -a *s glagolnik od žaliti*

žaljív -a -o prid. *ki žali*: žaljív izraz, napad; žaljiva obdolžitev *zatrjevanje ali razširjanje česa o drugi osebi, kar lahko škoduje njeni časti in dobremu imenu* (kaz.); žaljivo podtikanje *namigovanje na določeno dejstvo*, sin. *insinuacija* (1); žaljivo vedenje **žaljivo** prisl.: žaljivo se izraziti o kom

žaljívka -e *ž žaljiva beseda*: izreči žaljívko komu

žaljívost -i *ž lašnost, značilnost žaljivega*: žaljívost izjave

žalovánje -a *s glagolnik od žalovati*: razglasitev, trajanje splošnega ljudskega žalovanja

žalováti -újem nedov. *čutiti, izražati žalost zaradi smrti, izgube koga*

***žandár** -ja m **orožnik*

***žandarmerija** -e *ž *orožništvo*

žára -e *ž 1. posoda za shranjevanje posmrtnih oštankov upepeljenega 2. posoda za oddajanje glasovnic*: volilna žara

želár -ja m *kajžar* (pr. zg.)

želézni -a -o prid., v zvezi: železna pogodba *pogodba, pri kateri prodajalec noče prevzeti odgovornosti za skrite napake prodane živali in se s kupcem dogovori za nižjo kupnino, kupec pa se odreče pravici, da bi pozneje uveljavljal ugovore zaradi te napake* (pr. zg.)

želéznica -e *ž 1. pot s tirnicami za promet s tirničnimi vozili*: cestna, državna, elektrificirana, gozdna, industrijska, jamska, lokalna, namembna, odpravna železnica; normalnotirna, ozkotirna, širokotirna železnica; podzemna železnica; začetna, vmesna, končna železnica; zasebna železnica **2. prevozno sredstvo na**

taki poti: prevoz z železnico **3. podjetje, ki se ukvarja s prometom na takih poteh**: Skupnost jugoslovanskih železnic

želézničar -ja m *delavec pri železnici*

želézničarski -a -o prid. *ki se nanaša na železničarje*: železničarska legitimacija *npr. za režijsko vozovnico*

želézniški -a -o prid. *ki se nanaša na železnico*: železniški avizo; železniški blagovni, potniški promet; železniški delavec; železniški mejni prehod *za mednarodni promet*; železniški obrat, prevoz, razred, signal, signalni pravilnik, tir, transport, vozni list; železniška blagovna tarifa; *železniška knjiga; železniška konvencija; železniška milica, nesreča, nezgoda, plomba, pošaja, pošiljka, prevozna pogodba, razdalja, tarifa, tovornina; železniška transportna organizacija *organizacija, ki opravlja promet po železnici*; železniška vozovina, vozovnica, zapornica; železniške prevozne listine *vozni list, ekspresni list, prtljažnica ipd.*; železniške storitve; železniško gospodarstvo, križišče, območje, poštaljišče, prevozno pravo, skladišče, transportno podjetje, vozilo, zemljišče; cestno-železniški prehod

žélja -e *ž kar se želi*: zapuštnikova poslednja želja

žéna -e *ž poročena ženska v odnosu do svojega moža*: zakonska, razvezana žena; pravni položaj žene v zakonu; življenjska skupnost moža in žene

ženévski -a -o prid. *ki se nanaša na Ženevo*: ženevske konvencije *npr. za zaščito žrtev vojne iz l. 1949*; ženevske standardne pogodbe

žénin -a m *moški ob poroki in nekaj časa pred njo*

ženítev -tve *ž sklepanje zakonske zveze možkega z žensko*: sposoben za ženitev

ženítni -a -o prid. *ki se nanaša na sklenitev zakonske zveze*: *ženitni oklic; *ženitna kavcija; ženitna pogodba; *ženitno pismo *ženitna pogodba*; ženitno darilo

žénška -e *ž oseba ženskega spola, navadno odrašla*: noseča ženska; osebna preiskava ženske; prisiliti žensko k spolnemu občevanju (kaz.);

mamiti, pridobivati, spodbujati, zavajati ženske k prostituciji (kaz.)

ženski -a -o prid. *ki se nanaša na ženske*: ženska enakopravnost

žèp žèpa m *majhni vreči podoben del na oblačilu za spravljanje manjših predmetov*: preiskava žepov

žèpar -ja m *kdor krade, zlašti iz žepov*

žèparka -e ž *ženska oblika od žepar*

žèpni -a -o prid. *ki se nanaša na žèpe*: žepna tatvina

žèpnína -e ž *denar za drobne osebne izdatke*

žèzlo -a s *okrašena palica kot znamenje oblasti*: sodniško žezlo (pr. zg.); vladarsko žezlo

****žganjarína** -e ž *davščina na žganje*

žičníka -e ž *prometna naprava za prevoz ljudi in blaga po žičnih vrveh s posebnimi prenašali*

žičníški -a -o prid. *ki se nanaša na žičnico*: žičniška naprava *žičnica*, vlečnica; žičniška postaja; žičniško obratovanje, upravljanje; vplivno območje žičniške naprave; inšpekcija žičniških naprav

židovski -a -o prid., v zvezah: *židovski regal pravica srednjeveških vladarjev naseljevati in obdavičevati Žide* (pr. zg.); *židovski davki davki, ki jih je deželni knez globalno naložil vsem Židom* (pr. zg.); *židovsko sodišče sodišče, ki rešuje spore med židi in kristjani* (pr. zg.)

žig -a m **1.** pečat, izdelan iz kovine: carinski, poštni žig; mokri, suhi, vroči žig **2.** odtis žiga: odtisniti, pritisniti, vtisniti žig **3.** znamenje: blagovni žig; čistinski žig *ki potrjuje odstotek čistega zlata ali srebra v izdelkih iz teh kovin*; storitveni žig; žigi na merilih; žigi in označbe na lovskem strelnem orožju; ponarejanje žigov (kaz.)

žignína -e ž *pristojbina za pregled meril in plemenitih kovin*: pobiranje žignine; oprostitev žignine

žigósanje -a s *glagolnik od žigosati*: žigosanje ročnega strelnega orožja; žigosanje *bankovcev, delnic, igralnih kart, meril; žigosanje *obveznic državnih posojil; žigosanje predmetov iz plemenitih kovin; žigosanje sodov, uteži, znamk

žigósati -am nedov. in dov. *označevati z žigom*: žigosati meso, tehtnice, uteži, vozovnice, znamke; žigosati hlode, žagani les

žiránt -a m **1.** indosant **2.** menični porok

žiratár -ja m *indosatar*

žirí -ja m *žirija (1)*

žiríja -e ž **1.** po angleškem pravu *porota* (angl. jury) **2.** komisija, npr. za dodelitev nagrade pri natečajih

žiríranje -a s *indosiranje*

žirírati -am dov. in nedov. *indosirati, prenešti*: žirírati menico

žirínina -e ž *dajatev za pašo prašičev v gozdu zemljiškega gospoda* (pr. zg.)

žíro -a m (it. giro krog) **1.** indosament **2.** brezgotovinski plačilni promet s pripisi in odpisi zneskov na kontih banke: fiduciarni, navidezni, pooblaštilni, prokurni žiro

žiró neskl. prid., v zvezah: *žiro nakazilo nakazilo denarnega zavoda banki kot asignantu, da prenese na asignatarjev tekoči račun določen znesek iz asignantovega dobroimetja*; *žiro pogodba pogodba banke z indosantom za plačevanje čekov*; *žiro račun bančni račun, s katerega izplačuje banka samo toliko, kot je vloženo*; *odpreti, imeti, blokirati, odpraviti žiro račun*

žírovni -a -o prid. *ki se nanaša na žiro*: žirovni denar *knjižni denar*; žirovni posel, promet, tekoči račun; žirovna banka, centrala, zveza; žirovno dobroimetje

žítni -a -o prid. *ki se nanaša na žito*: žitni silos; žitna borza; žitna desetina (pr. zg.); žitno odeduštvo *zelenišvo*

žítnica -e ž **1.** kašča **2.** zitorodno področje

žítničar -ja m *upravitelj mešne žitnice* (pr. zg.)

žitnína -e ž *dajatev, davek v žitu* (pr. zg.)

živ -a -o prid. *ki je v stanju, v katerem potekajo življenjski procesi*: živ rojen **živi** -a -o: živi inventar *domače živali kmetijske enote, zlašti živina*; *živa meja meja iz raščočih rastlin*; *živa zastava* (fr. vif-gage) *zastava, pri kateri donose nepremičnine prejema zastavni upnik in se odštevajo od dolga* (pr. zg.); *živa teža teža žive živine*; živo delo **živi** -ega sam: pravni posel med živimi (lat. negotium inter vivos) *pravni posel, ki naj se uresniči, dokler so stranke še žive*; prenos med živimi npr. *prenos stvari s kupno pogodbo*

živál -i [-au] ž *bitje, ki se hrani z organskimi snovmi, ima čutila in se navadno lahko premika*: mučenje živali *prekršek*; zdravstveno varstvo živali; izdelovanje zdravil za zdravljenje živali (kaz.); zavarovanje domačih živali *pred poginom, prisilnim zakolom ipd.*; zdravstveno spričevalo za živali; prenašanje kužnih bolezni pri živalih in rastlinah (kaz.)

živálski -a -o prid. *ki se nanaša na živali*: živalska bolezen; živalska desetina (pr. zg.); zavarovanje redkih živalskih vrst

živéti -ím nedov. **1.** v zvezi z **od** *pridobivati materialna sredstva za preživetje*: živeti od osebnega dohodka **2.** *biti v skupnosti s kom*: živeti v

družinski skupnosti; živeti v zunajzakonski skupnosti; živeti ločeno, skupaj

živilo -a s *kar se uporablja za prehrano ljudi*: deklarirano živilo ki ima predpisano označeno deklaracijo; denaturirano živilo ki je z dodajanjem primesi za določen namen neuporabno; embalarirano živilo; racionirano živilo katerega poraba je z načrtno razdelitvijo omejena; registrirano živilo za katero je predpisana registracija; pokvarljivost živila; proizvodnja in promet zdravstveno oporečnih živil (kaz.); onesnaženje živil s škodljivo snovjo (kaz.); zdravstveno nadzorstvo nad živili

živilski -a -o prid. ki se nanaša na živila: živilski trg; živilski proizvodi; živilska industrija; živilska nakaznica

živina -e ž navadno večje domače živali, ki se redijo zaradi gospodarskih koristi, zlasti govedo: jezdna, tovorna, vprežna živina; pravica napajati, paši živino poljska služnost

živinorėja -e ž reja živine

živinoréjski -a -o prid. ki se nanaša na živinorejo: živinorejska poslovna skupnost; živinorejska zadruga

živinozdravnik -a m veterinar

živinozdravniški -a -o prid. veterinarski

živinski -a -o prid. ki se nanaša na živino: živinski potni list potrdilo o zdravštvem stanju, izvoru in lašništvu živali; živinski sejem; živinska napaka

življenje -a s **1.** stanje živega bitja: novorojenček, zmožen za življenje; nevarnost za življenje ali zdravje; izročitev in razdelitev premoženja za življenja; kazniva dejanja zoper življenje in telo; ogrožati življenje; vzeti komu življenje povzročiti njegovo smrt; vzeti si življenje narediti samomor **2.** bivanje, obstajanje človeka glede na skupnost, ki ji pripada: družinsko, javno življenje; neznosno skupno življenje; življenje, ločeno od družine; življenje v zakonski zvezi **3.** bivanje, obstajanje človeka glede na razmere: zagotoviti človeka vredno in dostojno življenje **4.** bivanje, obstajanje človeka sploh: osebno, prejšnje življenje **5.** doba bivanja, obstajanja človeka od rojstva do smrti: dolgo življenje **6.** kar se rabi za zadovoljevanje zlasti telesnih potreb: sredstva za življenje

življenjepís -a m popis življenja kake osebe: življenjepís kandidata za delovno mesto

življenjepísni -a -o prid. ki se nanaša na življenjepís: obsojenčevi življenjepísni podatki

življénjski -a -o prid. **1.** ki se nanaša na življenje

(2): življenjska skupnost staršev in otrok družina; življenjska skupnost moža in žene zakonska zveza; zunajzakonska življenjska skupnost moškega in ženske **2.** ki se nanaša na življenje (3): življenjski prostor, standard **3.** ki se nanaša na življenje (4): življenjska zmožnost npr. novorojenčka; življenjsko okolje **4.** ki se nanaša na življenje (5): življenjsko delo; življenjsko zavarovanje **5.** ki se nanaša na življenje (6): življenjski stroški **6.** v zvezah: življenjski minimum za življenje nujno potrebna sredstva, sin. *eksištenčni minimum*; življenjski interesi države odločilni, bišveni interesi **življénjsko** prisl.: življenjsko pomembne potrebe

žláhtni -a -o prid., v zvezi: žlahtna kovina plemenita kovina

žréb -a m sredstvo, s katerim naj se po volji strank kaj odloči, npr. s potegovanjem števil iz vrečice: potegniti žreb; z žrebom odločiti; žreb odloča

žrébanje -a s izbira, odločanje z žrebom: žrebanje dobitkov, obveznic, srečk, vrednostnih papirjev; žrebanje za amortizacijo; lista žrebanja; načrt za žrebanje

žrteví -tve ž kdor je poškodovan, umre zaradi napada, nasilja, nepričakovanega, nepredvidenega dogajanja, pojava: civilna žrtev vojne; žrtev kaznivega dejanja; žrtev vojnega materiala; vojne žrtve; žrtve v prometu v cestnem, letalskem prometu

žúgati -am nedov. groziti, pretiti

žúpa -e ž **1.** skupnost prebivalcev naselja ali gospodarjev v njem (pr. zg.), sin. *soseska* (1) **2.** uradno območje župana, uradnega organa zemljiške gosposke (pr. zg.): mala, okrožna, velika župa **3.** zbor upravičencev župe (župnega sveta) (pr. zg.), sin. *soseska* (2) **4.** v zvezah: koseška, svobodnjaška župa *sešastvni del staroslovenskih kneževin* (pr. zg.) **5.** večja organizacijska enota, ki povezuje društva, organizacije: *gasilska župa; *pevska župa

župán -ána m **1.** predstojnik občine: župan kmečke, meštne občine **2.** v zvezi: veliki župan **a)** *načelnik oblasti (3) od l. 1922 do l. 1929 **b)** predstojnik skupnosti vasi (velike župe) pri Beneških Slovencih (pr. zg.) **3.** v zvezah: gorski župan predsednik pri gorskih pravadah (pr. zg.); okrožni župan (pr. zg.); plemenski župan (pr. zg.); svobodniški župan (pr. zg.); vaški župan vaški predstojnik, ki je upravljal tudi župni svet (pr. zg.)

županija -e ž **1.** župa (1) (pr. zg.) **2.** občina (2) (pr. zg.) **3.** upravna teritorialna enota na Ogrskem

župánski

in Hrvaškem (pr. zg.), sin. *komitat*

župánji -a -e prid., v zvezi: *županja njiva njiva, ki se daje županu v uživanje kot nagrada za županovanje* (pr. zg.), prim. *župnica*

župánski -a -o prid. **1.** *ki se nanaša na župane: županski posli* **2.** v zvezi: *župansko sodišče slovensko ljudsko sodišče* (pr. zg.)

župánstvo -a s *urad župana*: občinsko županstvo; *veliko županstvo *urad velikega župana* od l. 1922 do l. 1929

župljàn -ána m *pripadnik župnije*

žúpni -a -o prid. *ki se nanaša na župo (1)* (pr. zg.), sin. *soseski*: župni predstojnik

žúpnica -e ž *iz župe (gmajne) izločeno zemljišče,*

ki se daje županu v uživanje kot nagrada za županovanje (pr. zg.)

župnija -e ž *najmanjša upravna enota katoliške cerkve*

župnijski -a -o prid. *ki se nanaša na župnijo: župnijski upravitelj upravitelj, ki začasno nadomešča župnika, če je župnija izpraznjena ali je župnik oviran pri opravljanju pastoralne službe*

žúpnik -a m *predstojnik župnije*

župnišče -a s *župnijsko poslopje*

žurnál -a m **1.** *časnik* **2.** *dnevnik (1), vpisnik (1)* (knj.)